Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Warg srbotz harantz (d. i. Leben der heiligen Väter)

Bd.: I

Venedig 1855

A.or. 2390-1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10250219-2

8° A. Or.
2390 - 1

Warq

10250219
8° A. Or.
2390 - 1
Warg

10250219

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՆԱԽՆԵԱՑ

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ

1

10250219

ՎԱՐՔ

ՍՐԲՈՑ ՀԱՐԱՆՑ

ԵՒ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑԻՆ

ԸՍՏ

ԿՐԿԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽՆԵԱՑ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1855 ՌՅԴ

10250219

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՀՈԳԻՈՑ

ՊՈՒՐԻՍԵԱՆ

ԲԱՐԵՊԱՇՏՕՆ ՏՈՀՄԻՆ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Քան զբաղումն մատենանս հոգևորական կրթութեանց որ 'ի նախնի դարուց անտի քրիստոնական կրօնիցս պայծառութեան երևեցան յայլ և այլ ազգինս, ցանկալի եղև միշտ և քաջածանօթ ամենայն բարեպաշտից մատենանս այս՝ նկարագիր վարուց անապատաւորացն սրբոց և նոցանց զարգացելոցն 'ի զգաստական կրօնս. որ և զառաքինութեանն շաւիղ հանդերձ այնոքիւք որ զայն ուղղեցին՝ յանդիման արարեալ, տենչանս իմն և եռանդն վառէ 'ի նոսա որոց միանգամ սրտիւք հրաժեշտ առօրեիցս տուեալ 'ի տեառնակոչմն կոյս ընթանալ յօժարիցին, թէպէտ և աշխարհական ոք հզօր իցէ այնպիսին, թէպէտ և պատկառելի այր բարեբանեալ յամենեցուն. քանզի ոչ գեղջուկն միայն և աշխարհիկ և մաշեալն 'ի հոգս կենցաղոյս և կամ վանականն ներանձնացեալ և մենացեալն յանապատի, այլ և փառաւորեալն յաշխարհի մասնաւորի 'ի սորա մխիթարութենէն, որ միօրինակ տպաւորէ յամենեսին զանանցական վայելմանցն փափագ և զյափրանս անցաւորաց։ Այդ տենչանք էին այնորիկ որ յոսկեկուռ ապարանսն արքունական ծիրանեօքն պերճացեալ, որ և արևելք արևմտիւք հանդերձ սարսէր յահէ նորա, գաղտագողի հնա-

ըւք փափագէր 'ի տառապեալ խղճկս մենակեցացն երթեւեկել, և անդ զաղքատին գրգլեակն և զպարզ կերակրիկն նոցա՝ քան զարքունի գահուն բարեկենդանութիւն վերադասէր: Նոյին տենչանօք վառէր հանապազ և գահագլուխ սրբազան պերճախօսացն հայրապետ, որ 'ի կենցաղ երկնակրօնիցն այնոցիկ մտօքն եւեթ երևութացեալ, և առ չժուժալ սրտին զի վրիպեաց 'ի դասուէ նոցա, զերկնահանգէտ ուղղութիւնս նոցին հրաշազան յօրինուածովք նկարագրէր:

Ս՛ն ընդ խստակրօնութեանն տարազ երանելեացն գթեալ ոք և յոչէութիւն զկրօնս տանիցի՝ թէ զի չկան այժմ, ապա և չիցեն սոքա ստոյգ, կամ աւելորդօք քան զոր եղենն՝ գրեցան: Թերամիտ մարդկանդ երկբայութիւն և առ երանելեօքն լսելի լինէր երբեմն յորժամ զվարս հնագունիցն քան զինքեանս ընթեռնուին. այլ ոչ ուրուք երկբայութեամբն ստուերացեալ անհետանայ հրեշտակակրօնիցն քաղաքավարութիւն, եթէ յուշ ոք միանգամ ածիցէ զաստուածային սիրոյն զհուր և ըզհանդերձեալ բարեացն ցանկալիս՝ որք զամենայն չարչարանս ժամանակիս թեթև գործէին առ նոսա: Բայց ոչ զծանր ծանր ձգանց եւեթ հանդէս առաջի առնէ մեզ մատեանս, այլ և զօրինակս կարևոր և անհրաժեշտ ուղղութեանցն ցուցեալ և զմեռելութեան ախտից, յորդոր առաքինասէր վաստակաւորացն լինի հետևող այսոցիկ լինել, թէպէտ և յայլսն ոչ համարձակիցին:

Այդ էին արդեօք և մատենագրացն խղճք որ փոյթ կալան անկորուստ պահել զառաքինի արանցն նկարագիր: Աթանաս և Հերոնիմոս, Սոփրոնիոս և Պափնոտի և Թէոփիլոս, և որք ըստ նոցանէ բազումք յարևելեայց և յարևմտեայց արժանաւորք յիշատակաց ցկատարած դարուց, որք գանձ ամբարեցին եկեղեցւոյ գրաւոր վաստակօքն, է որ 'ի լրոյ և 'ի տեսանելոյ զվարս աստուածանուէր հարանցն 'ի գիր առեալ, և է որ յառաջնոյն գրուածոց թարգմանաբար յայլ լեզու փոխեալ.

յորոց վերջին համարի Սոզուայտէ գերմանացի հաւա-քող առաջնոյն լատին թարգմանութեանն և լիակա-տար ծանօթութեամբք։

Ի նոյն երկասիրութիւն յօժարեալ և մերոց նախ-նեաց՝ հաւաքեցին յայլ և այլ դարս 'ի Յունաց և յԱսո-րւոց որ ինչ եհաս 'ի ձեռս նոցա 'ի ժամանս. որ և իւ-րաքանչիւր յայնցանէ մնաց ուրոյն ըստ օրինակի հաւաք-մանց մատենագրացն առ այլս յազգաց, մինչև յետոյ ու-րեմն առ վերջին կիլիկեցւովք ընդարձակեալ յօրինեցաւ մատեան մի խառնուրդ 'ի հնոց և 'ի նորոց, ոչ զհնոցն զամենայն պարունակեալ և ոչ ամենայն պարունակե-լովքն հասեալ 'ի չափ և 'ի քանակ հաւաքմանցն որ առ օտար ազգս գտանի արդ։ Եւ 'ի սակս այլ և այլ դարուց թարգմանութեանս կրկին օրինակագիրք 'ի վեր երևեցան. մի հին, և միւսն նոր՝ զոր և երկրորդ կոչեմք։ Զերկա-տեսակ թարգմանութեանցս որչափ ինչ ստուգել մար-թացաք, ասասցուք սակաւուք։ Զհնոյն ոչ զամենայն առ թարգմանչօք եղեալ իշխեմք ասել, զի է 'ի նմա և վկայաբերեն գրիչ 'ի վարսն Սոփրոսի։ Եւ ոչ իսկ զա-մենայն յետին դարուց աշխատութիւն. զի ոմանց յեր-կար պատմութեանց անտի յերկաթագիր օրինակս Ճառ-ընտրաց գտեալ, որոյ կարգադրող ճանաչի Սողոմոն Մա-քենոյեանց առաջնորդ, յայտ առնեն ստուգիւ և յութե-րորդ դարուն գտեալ այնոցիկ. և դարձեալ յոմանց շա-րագրածոյն այլոց բազմաց շատ իսկ երևի հնութիւն նո-րին, թէպէտ և ուրեք երբեք տեսցին 'ի նմա օտարազ-գի և ռամիկ ձայնք, զոր մարթ է կարծել յետին գրչաց ձեռներէցութիւն։ Ապա յայտ է թէ 'ի հնոց անտի մին-չև ցվկայաբերն կան 'ի նմա թարգմանութիւնք զոր առ-հասարակ հին կոչեմք, թողեալ անորիշ թէ և 'ի միջին դարուց կայցեն 'ի նմա և այլք, և թէ երբ և կամ ո՞յք ոմանք, չունելով ցարդ 'ի ձեռին հաւաստիս ուստեք։ Արդ հաւաքումն այդ հինաւանդ թէ երբ և յումմէ 'ի մի ամփոփեալ է յայլ և այլ ուրոյն հաւաքմանց զոր 'ի

վեր անդր յիշեցաք՝ յայտ առնէ մեզ հաւաստեաւ յի-
շատակարան օրինակի իրիք հնոյ թարգմանութեան գը-
տեալ իբր քառասուն և հինգ ամօք յառաջ 'ի Բիւզան-
դիա. “Փառք ամենասուրբ երրորդութեանն որ լու-
„ թեամբ զաւրութեան իւրոյ ժամանեցոյց զգրիչս յա-
„ ւարտումն մատենիս, որ գրեցաւ 'ի պատիւ աստուա-
„ ծութեանն իւրոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։
„ Յամի թուականութեանս Հայոց ՈԽԱ, և 'ի հայրա-
„ պետութեան տեառն Գրիգորի Տղայի, և 'ի թագա-
„ ւորութեան Յունաց Իսահակայ 'ի Կոստանդնուպաւ-
„ լիս, գրեցաւ վարք սրբոց հարցն և խաւսք աւգտակարք
„ և բանք վարդապետութեան լրապէս, որ գտաւ առ
„ այժմ 'ի զանազան օրինակս 'ի մի հաւաքեալ 'ի վանքս
„ Սկեւռայ, ընդ հովանեաւ տեառն աստուծոյ և փրկչին
„ մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի տաճարի և մաւր իւրոյ
„ աստուածածնի և կենսակիր պատուական սուրբ փայ-
„ տիս, հրամանաւ ճգնազգեաց եղբաւր մերոյ Խաչա-
„ տրոյ։ Քանզի այս աստուածային այրս ստիպեաց զիմ
„ տկարութիւնս զհամակրաւն եղբաւրս իւր Գէորգեայ
„ ընուլ զփափագ տենչմանց իւրոց այսու մատենիւս. և
„ ես ըստ յաւժարութեան սորա և ձեռնատուութեան
„ աղօթից յանձն առի աւելի քան զկար իմ, և շնորհիւն
„ աստուծոյ կատարեցի, ընդ ձեռամբ հոգևոր վերա-
„ կացութեան տեառն իմոյ Ներսիսի արքեպիսկոպոսի
„ սրբոյ, որ այժմ կայ 'ի գլուխ սուրբ և հռչակաւոր այս
„ ուխտի միաբանութեան ժողովոյ և հովուէ զմայրա-
„ քաղաքն Տարսոն հանդերձ գաւառաւք Կիլիկիոյ։ Եւ
„ քանզի այս աստուածային այր ընթերցող գրոց աս-
„ տուծոյ և մեկնող, այլ և փափաքանաւք 'ի միասին
„ հաւաքող, որոյ եղբայրս այս Խաչատուր կամակատար
„ պաստաւոր և մաքուր անձինն սրբութեամբ պաշտաւ-
„ նեայ, աշակերտեալ բանից և նմանութեամբ ընթա-
„ ցից վարուց և բաղձանաց 'ի նոյն նկրտեալ. որոյ և սա
„ ըստ չափոյ իւրոյ ստացաւ մատեանս գրոց հաւաստ

„ տեառն իւրոյ և վարժապետի. և զայն 'ի Նորին յոր-
„ դորմանէ և խրատու յաւժարութեամբ ետ գրել, քան-
„ զի միշտ լսէր 'ի վարդապետախաւս բանից Նորին . . . „։
Յորմէ յայտնապէս տեսանի առ լամբռոնացւով 'ի մի հա-
ւաքեալ զառ 'ի հնոցն ցրիւ երկասիրեալսն, և ցայն վայր
այդ օրինակ էր 'ի ձեռս ամենեցուն զոր հին թարգմա-
նութիւն կոչեմք, անխառն 'ի յետին գրչաց, և ոճով շա-
րադրածոյն և կարգաւն և ամենայն համգամանօքն հա-
մաձայն այնոցիկ որ առ մեզ գտանին։ Զի յետ կարգելոյ
զերկար պատմութիւնն 'ի սկիզբն մատենին, զխրատական
ասացուածս հարցն և զմանր պատմութիւնսն զիւրա-
քանչիւր ախտից և առաքինութեանց ընդ սակաւաթիւ
գլխով ամփոփեալ էր, այլ խառն 'ի խուռն և ոչ ճշգիւ
որոշեալ և համաձայն ընդ վերնագրացն, թէպէտ չիցէ
և այդ փոքր նշան հնութեան։ Իսկ առ վերջին կիլիկե-
ցւովք, իբր 'ի ԺԴ դարու, իբրև սէր ուսմանցն զյետին
ծիգն իւր թափէր, գրագէտք ժամանակին՝ չգիտեմ ոյք
ոմանք՝ բազում ինչ հաւաքեցին 'ի Նորոյ. զի գուցէ յոյն
և ասորի հաւաքմանց մատենիս ծխտացեալ ցայն վայր և
ըստ բանիցն յայլ և այլ գլխակարգութիւնս տրոհեալ
էր. յորմէ և մերքն այնր ժամու զանց զհնով հաւաք-
մամբն արարեալ զոր արդ իսկ ասացաք, զի անորիշ էր
ըստ գլխոցն, կամ զի չէհաս 'ի ձեռս նոցա, զընդարձակն
զայն թարգմանեցին 'ի նորոյ. կամ ճշգրտագոյն ևս ա-
սել, որպէս մեզ թուեցաւ, զոմանս 'ի հին հաւաքմանցն
գտեալ՝ խառնեցին կիլիկեցւոցդ վերջինք ընդ նորոյ թարգ-
մանութեան իւրեանց, բովանդակեալ զամենայն բան
մատենին ընդ քսանևվեց գլխովք համդերձ խրատուք
ոմանբք՝ Եղիսի. և այդ օրինակ է զոր երկրորդ թարգ-
մանութիւն կոչեմք, որ և տպագրեցաւ 'ի Բիւզանդիա
'ի թուականիս ՌՃԿԹ։

Ընդ կարծեացդ այդոցիկ կայ մեզ ասել երեք ինչ
աներկբայ վասն երկաքանչիւր ասացեալ թարգմանու-
թեանցդ. առաջին՝ զի թարգմանութիւնն երկրորդ զլա-

գուսն 'ի հատուածոց որպէս էրն 'ի հինն՝ նովին բանիւ և կարգաւ օրինակէ, ուրեք առանց իրիք այլայլութեան և ուրեք դոյզն և սակաւ փոփոխութեամբ. երկրորդ՝ են զորս 'ի հնոյն առեալ ծայր 'ի ծայր այլայլէ և 'ի նորոյ շարադրէ, զամենայն ոճով ասացեալսն հնոյն կամ մըթնախոս ինչ ուրեք տեսեալ պարզէ, և բազում անգամ փոխանակ պարզաբանութեանն նուաստացուցեալ 'ի սպառ զհնոյն վսեմութիւն. և երրորդ՝ չհատացեալ այնու՝ յաւելու ուրեք ուրեք և զայլ հանգամանս որ չերևի և ոչ 'ի յոյն բնագրին և կամ 'ի լատին թարգմանութեանն. գուցէ այլ և այլ յոյն բնագիրք կային 'ի ժամանակին ոճով շարադրածոյն և մատենագրութեանն անմիաբանք՝ հաւաքեալք ըստ կամս օրինակողացն, և անտի լեալ իցեն այլաձայնութիւնքն և ոչ ամենայնն 'ի հայ թարգմանչէն: Նաև այդ առ հնով թարգմանութեամբն իսկ երևի եղեալ. զի են և 'ի նմա ոչ սակաւ պատմութիւնք և խրատք կրկին եդեալ ընդարձակ և համառօտ. երկրորդս թէ չիցէ յառաջնոյն ամփոփեալ, փոխանցեալ է անշուշտ 'ի յոյն բնագրէ ոչ հետևակ գրչի: Ըն դարձեալ 'ի հինն պատմութիւնք որոց համառօտն ընդարձակ է յոյժ յերկրորդ թարգմանութեանն, որոց նոյնպէս էին անշուշտ իւրաքանչիւր յոյն բնագիր, թէպէտ և չերևեցաւ նոցին համառօտ հին ընդարձակն:

Յանուանէ յիշատակեալքն 'ի մատենիս թարգմանիչք երեք միայն են. 'ի հին թարգմանութեան Աբրահաամն միայնակեաց յանյայտ դարուց, զորմէ ասի 'ի վերնագրի ուրեք եօթանասնիւ չափ հատուածոց. Խորաք պէտպէտք և քաղաքաձայնութեանք որոց հարցն որք թարգմաննեցան 'ի Մեսրոպէ դպրանոցէ 'ի յոյն լեզուէ 'ի հայ: Իսկ յերկրորդ թարգմանութեան յիշատակին Գրիգոր կաթողիկոս թարգմանիչ վարուց Անտոնիոսի, և հայր Գրագիկ թարգմանիչ վարուց երկուց արքայորդւոց Հռոմայեցւոց լեզուէ:

Իսկ մեզ յառաջիկայ տպագրութեանս յերկատե

սակ թարգմանութեանց այսր զիղջ էր զհինն ևեթ հրա-
տարակել՝ զանց զերկրորդաւն արարեալ. զի նա պատուա-
կանութեամբն և սա ընդարձակութեամբ կարևոր դա-
տեցան 'ի միասին տեսանել զլոյս, քանզի և չկամիմք թէ
և հատուած մի մանր կորիցէ յարտադրութենէ բանից
մերոցս նախնեաց։ Վասն որոյ զհինն եդեալ 'ի մէջ,
զհաւասար նորին երկրորդ թարգմանութեանն՝ եթէ
շարագրածով այլաձև ինչ էր՝ մանրագիր շարեցաք 'ի
ստորևմ էջ առ էջ համեմատ ընդ հնոյն. նոյնպէս ա-
րարաք և զհամառօտեալ սակաւաթիւ հատուածս հնոյն՝
այլ երկիջեանս առնելով զնոսին յորոշումն յայլոցն։ Որ-
պէս զի և խիղճք հնասիրացն լիակատար լցցին, տեսեալ
առընթեր միմեանց որպիսի և որքան այլայլութիւն կը-
րեալ իցէ մատեանս 'ի հնոց անտի մինչև ցկիլիկեան
դարսն. և զի գործի իմն կարևոր առձեռն պատրաստի-
ցեմք վաստակաւորացն 'ի բարգաւաճանս բարբառոյս։
Իսկ որ ինչ մնացորդք երևեցան յերկրորդ թարգմա-
նութենէ և 'ի հինն չկայր հաւասար նոցին, և յայտ է
թէ յետոյ ուրեմն թարգմանեալք են, զայնոսիկ 'ի կա-
տարած իւրաքանչիւր մասանց կամ գլխոցն ամփոփեցաք՝
մնացորդս կոչելով զնոսա յերկրորդ թարգմանութենէ,
թէպէտ և հարիւր և յիսնիւ չափ հատուածովք առա-
ւելու և հինն քան զերկրորդս։ Զկարգս բանից մա-
տենին ընտրեցաք զհին թարգմանութեանն, որ սկիզբն
'ի վարուցն Պաւղոսի արարեալ՝ միահետ ածէ 'ի մէջ
զամենայն երկարագոյն վարս, իմա զայնոսիկ որոց վեր-
նագիրք կան։ Յետ այնորիկ զմանր հատուածսն և զկար-
ճառօտ պատմութիւնսն, քանզի խառն 'ի խուռն 'ի մի
վայր խմբեալ էր, որպէս վերագոյն ասացաք, ըստ երկ-
րորդ թարգմանութեանն տրոհեցաք ըստ գլուխս գլուխս՝
բովանդակեալ զամենայն յիննևտասան։ Եւ յետ ամե-
նայնի դարձեալ ըստ կարգի հնոյն զխրատական ճառսն
եդեալ, սկիզբն 'ի բանից Թմուացւոյն Սերեպիոնի ա-
րարեալ, կարևոր գիտելեօք ծանօթս տուեալ եմք։

Զայդ ամենայն հաւաքեալ ամփոփեցաք 'ի տասն օրինակաց, որոց վեց էին հնոյ թարգմանութեանն, թէպէտ ոչ ամենայն լիակատար, և յայտնի թուականօքն 'ի նոսա ՉԿԶ․ ՉՁԵ․ ՊԿԷ․ ՊՂԸ․ իսկ երկրորդ թարգմանութեանն չորք, և յայտնիքն ՌԿԴ․ ՌՀ։ Ո՜ թէ յազգասիրացն փութով տեսցուք և զայլ գրչագիրս հնոյ թարգմանութեան մատենիս ճոխագոյն քան զսա, լրումն լիցի և պսակ ըղձից և ծանր աշխատութեան մերոյ զոր անխնայ ծախեցաք 'ի տպագրութեանս։

ՑԱՆԿ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Վարք Պաւղոսի անապատականին 1
Անտոնեայ կենցաղական 17
Սերապիոնի թուղթ առ աշակերտս Անտոնի 81
Վարք Պաւղայ միայնակեցի 82
Պատմութիւն Մակարայ եգիպտացւոյ 89
Վարք Յոհաննու Թեզբացւոյ 97
Վարք Յոհաննու գբացւոյ 113
Վարք Յոհաննու կամաւոր աղքատացելոյ 126
Վարք Աղեքսիանոսի 138
Վարք Սերապիոնի ծերոյ 162
Վարք Ոնոփրիոսի 165
Վարք աբբայ Մարկոսի 188
Որ յերկրին եգիպտացւոց հարանցն պատմութիւն . . . 207
Վասն Ապողորայ 210
Վասն Ամոնեայ 214
Վասն Ապաբայ 215
Վասն Պեղէոնի ծերոյ . . . . —
Վասն Պաքրոտեայ 219
Պատմութիւն Ղիգիոնի աղեքսանդրացւոյ 224
Վասն որոց յՈքսիրինքոս քաղաքին հարց 228
Վասն Թէովնայ 229
Վասն Եղիայի միայնակեցի 230
Վասն Ապողոնեայ 231
Վասն Կոպրեայ 247
Պաւղոսի և Եսայեայ 258
Ողոգիոսի 259
Ապեղեայ 260
Պիտովլոնի 263
Վասն այնոցիկ որ 'ի Նիտրացւոց քաղաք անդր էին . . . 264
Ամոնիոսի 265
Եւգիմոսի . . . . —
Կրոնիգեայ 266
Նաւագրիոսի իմաստնոյ . . . . —

Մակարայ աշակերտին Անտոնի 266
Իսիդորեայ վանաց նկարագիր 269
Սերապիոնի հօրն 270
Պատմութիւն Պետրոսի մաքսաւորին 271
Վարք Եփրոսինեայ 278
Վարք Մարիամու եգիպտացւոյն 287-291
Վարք Եւագրեայ պոնտացւոյ 318
Պատմութիւն Պաւղոսի լուստրացւոյ 323
Վարք Սիմէոնի սիւնակեցի 325
Վարք Իլարիոնի 327
Վարք Մարտինոսի 330
Վասն բարձրամիտ անապատականին 338
Վարք Մակարայ հռոմայեցւոյ 340
Վասն որք զդրախտին լեառն գտին 348
Վարք Մարկոսի սալոնի 350
Վարք Սիմէոնի ապուշի 352
Պատմութիւն Ներսեհի 360
Վարք կամաւոր աղքատացելոյ որդւոյ թագաւորին Հռոմոց 369
Զեղջ և դարձ Մովսէսի աւազակին 390
Վարք Թէոդորայ 392
Վարք Մարիամու Մարինոսի 402
Զեղջ և ապաշխարութիւն Տայասայ 406
ԲԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑ
Ա. Վասն կատարեալ առաքինութեան 413
Բ. Վասն հանդարտութեան. 493
Գ. Վասն մտաբացութեն կամ զղջութեան և արտասուաց. 519
Դ. Վասն պահոց և ժուժկալութեան 564
Ե. Վասն զգուշութեան պռանկութեան 597
Զ. Վասն անընչութեան 705

ՀԱՏՈՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

Է. Վասն արիութեան և համբերութեան 5
Ը. Վասն ոչ առնել ինչ 'ի ցոյց մարդկան 55
Թ. Վասն դատելոյ 75
Ժ. Վասն աստուածային և ուղիղ դատաստանի 96
ԺԱ. Վասն արթուն և զգաստ լինելոյ 187
ԺԲ. Վասն աղօթից 211
ԺԳ. Վասն օտարասէր և ողորմած լինելոյ 218
ԺԴ. Վասն հնազանդութեան 251
ԺԵ. Վասն խոնարհութեան 276
ԺԶ. Վասն անյիշաչարութեան 342
ԺԷ. Վասն սիրելոյ զաստուած և զընկերն 353

ԺԸ. Վասն հոգեւոր հարցն 374
ԺԹ. Վասն քաղաքավարութեան հարցն 452

ԽՐԱՏՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑ

Սերապիոնի Թմուացւոյ բանք 507–522
Յաղագս առաքինութեան 522
Վասն երկիւղին աստուծոյ 527
Մովսէսի միայնակեցի առ Ամոն 532
Աբբայ Մովսէսի վասն ոխակալութեան 534
Աբբայ Եփրեմի բանք 537
Փելքսիանոսի բանք 538
Մեծին Մակարայ Թուղթ 562
Մակարայ գիտնաւորի բան 570
Առ հայրն Մակար հարցուածք . . . . 571 - 574
Իպերիքեայ խօսք 591
Պափնոտի լուծումն հարցուածոյ 592
Ամոնի Թուղթք երեք 597–603
Վասն կարգի սրբութեան պաշտօնէից 604
Թէ որպէս պարտ է սրբել զանձինս 606
Յաղագս յիշելոյ զգործեցեալ մեղսն . . . . —
Պատուէրք սուրբ հարցն 607
Յաղագս ճգնաւորաց 610
Խրատք ծերոյ մեծի 611
Յառաջումն հաբեղայի 628
Հօրն Յոհաննու վասն երիտասարդաց 631
Խրատք սուրբ հարցն 633
Նեղոսի խրատք 641–725

10250219

10250219

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

և

ՎԱՐՔ ՍՐԲՈՑ

ԱՆԱՊԱՏԱՒՈՐ ՃԳՆԱՒՈՐԱՑ

ՎԱՐՔ

ՍՐԲՈՅՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԻ

Առ բազում բազում անգամ խնդիր լինէր եթէ յում ումեքէ զառաջինն սկսաւ բնակել յանապատի։ Եւ ոմանք զառաջինսն յիշեցեալ յերանելւոյն Եղիայէ և Յովհաննէ ասեն սկիզբն առնուլ անապատական վարուց։ Բայց մեզ Եղիաս երևի մեծ եղեալ քան զմիայնակեացս, և Յովհաննէս յառաջ քան զծնանելն իւր սկըսաւ մարգարէանալ։ Բայց ոմանք դարձեալ վիճին՝ զԱնտոն առաջնորդ լինել խոստմանս այսմ։ Բայց Թէպէտ և փոքր 'ի շատէ ինչ իցէ հաւատալ ըստ ասացելոյն նոցա, սակայն ոչ եթէ յառաջ քան զամենեսին եղև, այլ

Առ բազում բազում անգամ խնդիր լինէր եթէ յումմէ ումեքէ սկսաւ զառաջինն բնակել յանապատի։ Ոմանք զառաջինսն յիշեցեալ յերանելւոյն Եղիայէ և 'ի Յովհաննէ ասեն սկիզբն լինել անապատական վարուց։ Այլ Եղիաս մեզ երևի մեծ քան զմիայնակեացս, և Յովհաննէս յառաջ քան զծնանելն իւր սկսաւ մարգարէանալ. և սոքա այսպիսիքս նախնիք և անապատաւորք 'ի վեր քան զբնութիւնս։ Այլ ասա այժմ և ժամանակի նորոցս մանկանց՝ սկիզբն այս խոստմանս անապատականաց առաջնորդ՝ ոմանք ըստ բազում կարծեաց մարդկան վիճին զհայր Անտոնն լինել։ Այլ Թէպէտ հաւատալի է ըստ ասե-

նովաւ բազումք 'ի նախանձ աստուածպաշտութեանս այսմիկ կոչեցան։ Այլ նորին իսկ երանելւոյն Անտոնի աշակերտք, և մանաւանդ Ամատաս և Մակարիոս, որք և թաղեցին զնա, մինչև ցայսօր պնդեալ ասեն զՊաւղոս ոմն թեբայեցի իբրև այսմիկ սկիզբն և առաջնորդ լեալ. և մեք յայսմ հաստատեալ եմք։ Արդ վասն զի երանելւոյն Անտոնի վարուցն ոչ միայն Յունաց, այլ և Հռոմայեցւոց և Ասորւոց բարբառն վկայէ հանդերձ գրովն, կարևոր համարեցայ և ես սակաւ ինչ զՊաւղոսի սկիզբն և զկատարած վարուցն ընդ գրով արկանել. քանզի թէ որպէս զժամանակս միջին հասակին եկաց և որպիսի ճգնութիւնս ետես և որչափ փորձութեանց սատանայի համբեր, 'ի բազմաց է ծածկեալ։

Ի թագաւորութեան Դեկայ և Վաղերիանոսի ամբարշտաց և հալածչաց, յորում ժամանակի Կոռնելիոս 'ի Հռոմ քաղաքի և Կիպրիանոս 'ի Կարքեդոնի երանութեամբ վախճանեցին, բազում չարչարանս և փորձութիւնս յԵգիպտոս և 'ի Թեբայիդ կրեաց կաթողիկէ եկեղեցի, և ամենայն առաքինի և աստուածա-

լոյ նոցա՝ սակայն ոչ եթէ նա յառաջ քան զայլ և նախկին, բայց նովաւ եղև նախանձ աստուածպաշտութեանս այսորիկ անապատաբնակութեան ամենեցուն առ հասարակ՝ միանձանց և վանորէից։ Քանզի թէպէտ նախկին և առաջին պնդեալ ասեն զհայրն Պաւղոս թեբայեցի՝ իբրև այսմիկ սկիզբն և առաջնորդ լինել, և մեք յայսմ հաստատեալ եմք, որպէս և ասացին աշակերտքն երանելւոյն Անտոնի Ամատաս և Մակարիոս որք թաղեցին զնա, սակայն հայրն Պաւղոս ոչ ումեք երևեալ՝ յինքեան միայն էր անապատական, թէպէտ նախ և առաջինն էր միանձնական։ Արդ քանզի վասն երանելւոյն Անտոնի վարուցն ոչ միայն Յունաց և Ասորւոց և Հռոմայեցւոց բարբառն վկայէ, այլ և ամենայն ազգաց քրիստոնէից, գիտակ են նորին քաջամարտիկ ճգնութեանն և օրինակ և պատճառ գոլոյն ամենայն ճգնաւորական դասուցն և անապատաբնակութեան և վանորէից, կարևոր համարեցայ և ես սակաւիկ ինչ և զերանելւոյն Պաւղոսի զսկիզբն և զկատարած վարուցն ընդ գրով արկանել. քանզի թէ որպիսի ժամանակի միջահասակին եկաց և կամ թէ որպիսի ճգնութիւնս կրեաց և կամ թէ որպիսի և որչափ փորձութեանց սատանայի համբերեաց, 'ի բազմաց ծածկեալ էր. քանզի ոչ ոք ետես զնա 'ի մարդկանէ յանապատի անդ և խօսեցաւ, բայց միայն երանելի սուրբն Անտոն, որ և 'ի գերեզմանի եդեալ ամփոփեաց զսուրբ նշխարս նորա։ Արդ սկսայց օգնականութեամբ աղօթից նորին սրբոյն։

Ի ժամանակի թագաւորին Դեկոսի և Վաղէսի ամբարշտաց և հալածչաց. յորում և սուրբն Կոռնելիոս 'ի Հռոմ քաղաքի և սուրբն Կիպրիանոս 'ի Կարքեդոնի երանութեամբ վախճանեցին, յորոց և յԵգիպտոս և 'ի Թեբայիդ բազում չարչարանս և փորձութիւնս

սէր քրիստոնէայ փութայր վասն անուանն Յիսուսի
Քրիստոսի մեռանել: Այլ թշնամին ճշմարտութեան
սատանայ ոչ միայն զմարմինս, այլ և զհոգիս սպանանել
կամէր: Արդ զմիոյ ուրումն 'ի սրբոց վկայիցն, որ 'ի բա-
զում ճգունս էր նահատակեալ, և 'ի նմին իսկ 'ի խա-
չին և 'ի տանջանս յաղթեալ և յամօթ արարեալ զար-
բանեակն սատանայի, անօրէն դատաւորն հրամայէր
մեղու զամենայն մարմինսն օծանել և 'ի մէջօրէի 'ի
տապ արեգականն ընկենուլ ձեռս յետս կապելովք, զի
'ի ճանճոց և 'ի պիծակաց չիթեալ հարկաւ առ աղէ-
տից ցաւոցն հաւանեսցի անօրէն հրամանին՝ այն որ 'ի
հրատից տապակացն ոչ հերքեցաւ: Իսկ երանելին 'ի
տօթոյն աղէխարշեալ և 'ի խայթոցացն խոցոտեալ,
կայր և մնայր նոյնպէս անյաղթելի նահատակութեամբ:

Դարձեալ և զմիւս ևս պատանի ոմն աստեօք ման-
կութեան ծաղկեալ, 'ի բուրաստան ուրեմն ծաղկաւէտ
հրամայէր տանել, և անդ 'ի մէջ պայծառ շուշանաց և
անուշահոտ վարդից 'ի խաղաղական գնացս վտակաց,
առ ծառովք որոց տերևք յօդոցն հեզիկ շարժէին ա-
խորժալից ձայնիւ, անկողին կակուղ հրամայէր տարա-
ծանել, և կապել զսուրբն փափուկ կապանօք և 'ի վե-
րայ անկողնոյն յորսայսել. և կին զոմն 'ի պոռնկաց ժան-
տաբարոյ և անօրէն գեղեցիկ դիմօք արձակել անդ 'ի

կրեաց կաթողիկէ եկեղեցի, և ամենայն առաքինի և աստուածասէր
անձինք փութային վասն անուանն Յիսուսի Քրիստոսի մեռանել:
Այլ թշնամին ճշմարտութեան սատանայ ոչ զմարմին միայն, այլ
զհոգին վկայից սպանանել կամէր. ըստ օրինակի զմիոյ ուրեմն 'ի
սրբոց վկայիցն յետ բազում ճգանց համբերելոյն և յետ խաչին տան-
ջանացն՝ որ համբերութեամբն իւր յաղթեալ յամօթ արարեալ էր
զարբանեակսն սատանայի, հրամայէր անօրէն դատաւորն օծանել զա-
մենայն մարմին նորա մեղու և 'ի մէջօրէի 'ի տապ արեգականն ընկե-
նուլ ձեռօք յետս կապելովք. զի 'ի ճանճոց և 'ի պիծակաց չիթեալ
հարկաւ առ աղէտիցն ցաւոց հաւանեսցի հրամանացն: Իսկ երանելին
'ի տօթոյն աղէխարշեալ և 'ի խայթոցացն խոցոտեալ կայր մնայր նոյն-
պէս 'ի նահատակութեանն:

Դարձեալ միւս ևս պատանի՝ տիօք մանկութեան ծաղկեալ նահա-
տակ Քրիստոսի, զայնպիսի զարդարեալն մանկութեամբ՝ հրամայէր
իշխանն անօրէն 'ի ծաղկաւէտ բուրաստան ուրեմն տանել, և անդ 'ի
մէջ պայծառ շուշանաց և անուշահոտ վարդից և 'ի խաղաղական գնացս
վտակաց, առ ծառովք որոց տերևք յօդոցն հեզիկ շարժէին ախորժա-
կան ձայնիւ, անդ կակուղ անկողինս հրամայէր արկանել, և զերանելի
նահատակն կակուղ կապանօք հրամայէր կապել, և 'ի վերայ անկող-
նոյն որսայս. և զոմն կին 'ի պոռնկաց ժանտաբարոյ և անօրէն՝ այլ

10250219

գայթակղութիւն սրբոյն։ Եւ սպասաւորացն կատարեալ զհրամանն՝ գնացին ՚ի վայրէն։ Եւ կնոջն մատուցեալ այնուհետև լրբենի երեսօք լկտէր ընդդէմ սրբոյն, զոր ինձ ասել տգեղծ է։ Եւ արդ զի՞նչ արդեօք պարտ էր զինուորին Քրիստոսի գործել և կամ զի՞նչ զմտաւ ածել. որ ՚ի տանջանացն չհերքեցաւ՝ հանդերձեալ էր ՚ի խոտորմանց ցանկութեա՟նցն յաղթահարել. Լուր և զարմացիր։ Յերկնից ոյժ առեալ եռանդնոտ հոգւով սրբով՝ ատամամբ զլեզուն ինքեան կտրէր, և փոխանակ համբուրի՝ յերեսս պոռնկին թքանէր, և այնպէս զբոց ցանկութե՟ն շիջուցանէր կարեօք մեծ ցաւոցն։

Արդ յայնմ ժամանակի յորում այս գործք գործէին ՚ի վերնումն Թեբայիդ, երանելին Պաւղոս քերբն իւրով հանդերձ ամուսնացելով առն և վախճանելով հօրն և մօրն ՚ի մեծի ժառանգութեան մնացեալ լինէր իբրև վեցտասանամեայ գոլով, և Յունաց և եգիպտացւոց իմաստութեամբն յոյժ խրատեալ՝ զհոգւոյն խոնարհութիւն առաւել յարմարէր և զսէրն որ առ ա՟ծ, և յազ-

դիմօք և տեսլեամբ գեղեցիկ յոյժ, զայնպիսին հրամայէր արձակել անդր ՚ի գայթակղութի՟ սրբոյն. իսկ սպասաւորքն կատարեցին զհրամանն և գնացին ՚ի վայրէն։ Եւ կնոջն մատուցեալ այնուհետև լրբենի երեսօք լկտէր ընդդէմ սրբոյն, զոր ինձ ասել զամենայն տգեղծ է։ Եւ արդ զի՞նչ պարտ իցէ արդեօք գործել զինուորին Քի՟ի և զի՞նչ զմտաւ ածել. որ ՚ի տանջանացն ոչ հերքեցաւ՝ հանդերձեալ էր ՚ի խըտղանաց ցանկութեա՟նն յաղթահարել։ Արդ լուր և զարմացիր որպէս և հրեշտակք և հրեշտակապետք ա՟մ երկնային զօրօք կային զարմացեալք ընդ ա՟ծախրութի վկային Քի՟ի. զոր և ինքն տէրն ամենեցուն բերկրեալ ցուցանէր իւրոց հրեշտակաց զսէր վկային իւրոյ որ յաւէտ քան զՅովսէփին էր աստ։ Քանզի վկայն և նահատակն Քրիստոսի յերկնից ոյժ առեալ եռանդնոտ հոգւո՟յն սրբով, և ատամամբքն զլեզուն ինքեան կտրէր, և փոխանակ համբուրի՝ յերեսս պոռնկին թքանէր, և այնպէս զբոց ցանկութեանն շիջուցանէր կարեօք ցաւոցն։ Զոր տեսեալ երկնային զօրացն՝ պարակցեալ փառս մատուցին ամենեցուն տեառն. իսկ ձախակողմեան գունդն բելիարայ կորագլուխ և ամօթալից եղեալ տանջեցան հալածանօք. քանզի այսպիսի սաստիկ պատերազմիս յաղթութի՟ մեծ է և առաւելեալ քան զտանջանացն մահու. վա՟ այսորիկ ասացի եթէ զհոգին սպանանել առաւել կամի ջանիւք՝ քան զմարմինն։

Արդ յայսպիսի դառնագոյն ժամանակին, որք հոգւոյն սպանութեան առաւել ջանային քան զմարմնոյն ՚ի վերնումն Թեբայիդ, երանելին Պաւղոս քերբն իւրով ամուսնացելո՟յն կայր՝ յետ վախճանի ծնողացն հօրն և մօրն, և բազում մեծութեան ծնողացն ժառանգ լեալ էր ինքն, քանզի մեծատունք էին. և էր ամաց ինքն յայնժամ վեցտասանից, և Յունաց և եգիպտացւոց իմաստութեամբն յոյժ խրատեալ էր, և զհոգւոյն խոնարհութիւնն առաւել յարմարէր և ըզ-

դոջ հալածանացն էր յագարակի ուրեմն զօղեալ։ Այլ ագահութի՟ն որ հարկեցուցանէ զամենայն միտս մարդկան առ 'ի գործել զա՟մ ոճիրս, և յայնժամ զայնր մարդկան զմիտս գերէր, զոր և մեզ ուսանելի է 'ի միոջէն։ Այր քեռ նորա փութայր մատնել զերանելին՝ շնորհուկս ինչ կամեցեալ առնել անօրէն իշխանացն, զոր մանաւանդ պահելն պարտ էր։ Եւ յայնմ անօրէն խորհրդենէն ոչ կնոջն արտասուք և ոչ ազգականութե՟ կապ և օրէն և ոչ ա՟ծն ամենագէտ և ոչ երկիւղ նորա ամենայաղթ զայրն զառածանէր, այլ կայր 'ի նմին անողորմ խստութե՟՝ զմատնումն ընդ ա՟ծպաշտութե՟ փութացեալ փոխանակել։ Իսկ երանելւոյն զգացեալ զգաւաճանութի՟ն խոյս տայր յանապատ տեղիս, և անդ յամուրս լերանցն զօղեալ՝ յանկ ելանելոյ հալածանացն սպասէր, զհարկ վտանգին 'ի կամս յօժարութե՟ դարձուցեալ։ Եւ սակաւ սակաւ յառաջ մատուցեալ հասանէ 'ի լեառն մի ապառաժ և գտանէ անդ քարայր մի փակեալ փոքր քարիւ միով, և զայն 'ի բաց թաւալեցուցեալ 'ի ներքս մտանէր։ Եւ անդ ըստ բազմախոյզ սովորութե՟ մարդկան անյագութե՟ զներքին կողմն այրին խուզեալ գտանէ 'ի ներքս աղբիւր մի ՟րբ և յստակ ջրոյ. և այ-

ւէրն որ առ Աստուած, և վասն հալածանացն զօղեալ էր յագարակի ուրեմն։ Իսկ ագահութիւն որ հարկեցուցանէ զամենայն միտս մարդկան զանհնարին ոճիրս գործել, ըմբռնեալ էր զմիտս առն քուերն նորա, վասն ժառանգութեան մնացեալ ընչից ծնողացն երանելւոյն. վասն այսորիկ փութայր մատնել զնա՝ շնորհուկս ինչ կամեցեալ առնել անօրէն իշխանացն զոր մանաւանդ պահելն պարտ էր։ Եւ յայնմ անօրէն խորհրդոյն ոչ կնոջն արտասուք և ոչ ազգականութեան կապ և ոչ Աստուած ամենագէտ և ոչ երկիւղ նորա ամենայաղթ զայրն զառածանէր կամ թուլացուցանէր 'ի յանօրէն խորհրդոյն. այլ կայր 'ի նմին անողորմ խստութեան սրտին, որ զաստուածպաշտութիւնն ընդ մատնութիւն փոխանակել փութայր։ Իսկ երանելւոյն ըզգացեալ և ծանուցեալ զգաւաճանութիւնն խոյս տայր յանապատ տեղիս և անդ յամուրս լերանց զօղեալ լինէր, և հալածանացն անկանելոյ սպասէր։ Եւ 'ի միտս իւր խորհէր զի՞նչ կոյ իմ ընաւ յաշխարհի, կամ 'ի նմանէ զի՞նչ շահ օգուտ լինիցի ինձ. և այլ սոյնպիսի բարի խորհրդով ուրանայր զաշխարհ ոչ դառնալով անդրէն, այլ ծառայել տեառն յանապատի անդ. և յայսմանէ սիրտ երանելւոյն քաղցրանայր անճառ խնդութե՟։ Եւ սակաւ սակաւ յառաջ մատուցեալ հասանէր 'ի լեառն մի յապառաժ և գտանէր քարայր մի փակեալ փոքր քարիւք՝ զայն 'ի բաց թաւալեցուցեալ 'ի ներքս մտանէր։ Եւ անդ ըստ բազմախոյզ սովորութեան մարդկան անյագութեամբ զներքին կողմն այրին խուզեալ գտանէր 'ի ներքս աղբիւր մի սուրբ և յստակ ջրով. և

նուհետև ցանկացաւ տեղւոյն իբր թէ յայ իցէ նմա շնորհեալ, զամ ժամանակս կենաց իւրոց 'ի նմին դադարէր՝ զգեստ և կերակուր ունելով յարմաւենեաց 'ի տեղւոջն բուսելոց: Վասն որոյ մի անկար ունէք թուեացի իրն այն. առաջի այ վկայեմ և սրց հրեշտակաց զի 'ի նմին տեղւոջ յանապատին որ է մերձ 'ի կողմանս տաճկաց, տեսի միայնակեացս յորս էր մի ոմն արգելական և զերեսուն ամ ողջոյն գարեհացիւ և պղտոր ջրով դարմանեալ: Եւ այլ ոմն դարձեալ 'ի գբի միում հնում հնգետասան թզով յաւուրն շատացեալ և սակաւ մի ջրով: Եւ այս եթէ անհաւատ ումեք 'ի լսողացն երևեսցի, նոքա գիտասցեն. այլ մեք անդրէն յառաջիկայն եկեսցուք յոր և սկսաքն:

Այնուհետև իբրև հարիւրորդի և երեքտասաներորդի ամի էր երանելին Պաւղոս երկնաւոր վարուք յերկրի կացեալ, և Անտոն իննսուն ամ ունելով յայլում կողման անապատին բնակեալ, որպ և նա իսկ սովոր էր պատմել: Խորհուրդ 'ի միտ անկանէր Անտոնի և ձնչէր զցայգ և զցերեկ եթէ իցէ՞ ոք արդեօք միայնակեաց յանապատի անդ 'ի ներքսագոյն քան զնա բնակեալ: Որում 'ի գիշերի յայտնեցաւ թէ է ոմն 'ի ներքսագոյն յոյժ լաւագոյն քան զքեզ, և քեզ արժան է փութով երթալ առ նա և տեսանել: Եւ ընդ այգ ընդ

այնուհետև ցանկացեալ տեղւոյն իբրև թէ յայ իցէ նմա շնորհեալ. և զամ ժամանակս իւրոց կենաց 'ի նմին դադարէր. իսկ զգեստ և կերակուր յարմաւենեաց անտի ունէր, որք 'ի տեղւոջն յայն բուսեալ էին: Եւ այսպիսի խստակրօն վարուց վկայ՝ ես տեսի 'ի նմին յանապատին յայն որ մերձ է 'ի կողմանս տաճկաց. և վկայեմ առաջի այ և հրեշտակաց սրբոց զի միայնակեաց մի արգելական, որ զերեսուն ամ ողջոյն գարեհացիւ և պղտոր ջրով դարմանեալ լինէր: Եւ դարձեալ այլ ոմն 'ի գբի միում հնգետասան թզով շատացեալ և սակաւ ջրով: Արդ վասն այն սատյի վկայելով զտեսեալն իմով ականբ, զի են ոմանք որք ոչ հաւատան յորժամ լսեն վարս խստակրօնս, քանզի հեռացեալք են նոքա յըղձմանէ փափագելի վարուց սծոյոց: Իսկ մեք յառաջիկայսդ եկեսցուք պատմութեանս:

Այնուհետև իբրև հարիւր և երեքտասանամեայ էր երանելին Պաւղոս երկնաւոր վարուքն կացեալ 'ի յերկրի, և հայրն Անտոն իննսնամեայ էր և յայլում կողման անապատի բնակէր, որպէս և սովորէր և նա յանապատի: Արդ խորհուրդ մի անկանէր 'ի միտս հօրն Անտոնի և ձմլէր զցայգ և զցերեկ, եթէ իցէ՞ ոք արդեօք միայնակեացս յանապատի անդ 'ի ներքսագոյն քան զնա բնակեալ: Որում 'ի գիշերի յայտնեցաւ եթէ ոմն է 'ի ներքսագոյն՝ յոյժ լաւագոյն քան զնա, և նմա արժան է փութով երթալ և տեսանել զնա: Եւ ընդ այգն ընդ առա-

առաւօտն յարուցեալ վաղվաղակի երանելի ալեորն , ցուպ 'ի ձեռն առեալ և յայն յեցեալ յուղի անկանէր , չգիտելով զճանապարհն ամենևին թէ ընդ որ երթայցէ ։ Եւ 'ի լինել հասարակ աւուր յորժամ արեգակն խարշէր զա՛մ ինչ տապով իւրով , ոչ թուլանայր 'ի ճանապարհորդուէն . և ասէր՝ հաւատամ ա՛յ իմոյ եթէ զծառայն իւր զոր խոստացաւ ցուցանել ինձ , ճշմարիտ ցուցանէ ։

Եւ յետ այնորիկ ետես մարդ իմն ձիախառն՝ զոր կարծիք բանաստեղծաց ձիացուլ կոչեն ։ Եւ ասէ ցնա 'որն . քեզ ասեմ՝ յորո՛ւմ կողման բնակեալ է ծառայն ա՛յ ։ Եւ նա պատասխանի տայր խուժադուժ բարբառովն բեկբեկելով մանաւանդ զբանսն քան յայտնապէս խօսելով , և ահագին բարբառովն աղերսել կամեցեալ 'ի խօսել ձեռնամխէր , և ձգեալ զաջ ձեռնն նշանացի նմա զփափագելի ճանապարհն ցուցանէր . և ապա ընդ լայն դաշտ ընթացեալ մինչդեռ զարմանայր երանելին Անտոն , այնուհետև անյայտ լինէր ։ Այլ զայն թէ սատանայ այնպէս կերպարանեցաւ զի զնա զարհուրեցուսցէ , և կամ թէ ըստ սովորութե՛ անապատն այնպիսի հրաշական անասուն ունէր , ասել ոչ ունիմ ։ Ուստի և Անտոնի զարմացեալ ընդ տեսիլն զոր ետես և մտախորհ լինէր . և յառաջկողմն սակաւիկ մի մատուցեալ 'ի հովտի միում ետես փոքրահասակ այրուկ մի որ ունէր 'ի

ւօտն յարուցեալ երանելի ալեորն առնոյր ցուպ 'ի ձեռն և յայն յեցեալ յուղի անկանէր և ոչ գիտէր զճանապարհն ամենևին թէ ընդ որ երթիցէ ։ Եւ 'ի լինել հասարակ աւուր յորժամ արեգակն խարշէր զա՛մ ինչ տապով իւրով , ոչ թուլանայր 'ի ճանապարհորդութենէն . և ասէր՝ հաւատամ ա՛յ իմոյ եթէ զծառայն իւր զոր խոստացաւ ցուցանել ինձ , ճշմարիտ ցուցցէ ։

Եւ յետ այնորիկ ետես մարդ մի ձիախառն , զոր կարծիք բանաստեղծացն ձիացուլ կոչեն . և ասաց նմա սուրբն՝ քեզ ասեմ յորո՛ւմ կողման բնակեալ է ծառայն ա՛յ ։ Եւ նա պատասխանի տայր խուժադուժ բարբառովն բեկբեկելով մանաւանդ զբանսն քան յայտնապէս խօսելով , և ահագին բարբառովն աղերսել կամեցեալ 'ի խօսել ձեռնամխէր , և ապա ձգեալ զաջ ձեռն՝ նշանացի նմա զփափագելի ճանապարհն ցուցանէր . և ապա ընդ դաշտ ընթացեալ սրաթռիչ գնացիւք մինչև 'ի զարմացման լինէր հայրն Անտոն , և այնուհետև անհետ լինէր ։ Այլ զայս եթէ սատանայ այնպէս կերպարանեցաւ զի զնա զարհուրեցուսցէ , և կամ թէ ըստ սովորութե՛ անապատին այնպիսի հրաշալի անասուն էր՝ ասել ոչ ունիմ ։ Ուստի և հայրն Անտոն զարմացեալ ընդ տեսիլն մտախորհ լինէր և այնպէս գնայր ։ Եւ դարձեալ տեսանէր 'ի հովտի միում փոքրահասակ այր մի որ ունէր 'ի ճակատն

Ճակատն եղջիւրս, և յետոյկողմն մարմնոյն այծի ոտս
կատարէր: Եւ հայեցեալ ընդ տեսիլն ընդ այն՝ զվա-
հանն հաւատոյ և զզրահն յուսոյ առաքինւոյ նահա-
տակին 'ի ձեռն առեալ հարցանէր թէ ո՛ ոք իցէ որ ե-
րևեցաւն: Եւ նորա պատասխանեալ՝ մահկանացու եմ
ես և մի ոք 'ի բնակելոցն յանապատի աստ զոր բազմա-
պատիկ մոլորութիւն հեթանոսաց 'ի պաշտօն առնուլ
հրապուրեաց, և այժմ հրեշտակ եկեալ յերամէն իմմէ
աղաչեմք զքեզ վասն մեր հասարակաց առ տէր աղօթս
առնել. քանզի և մեք 'ի վաղուց հետէ գիտացաք զե-
կեալ փրկութեն աշխարհի, վասն զի ընդ ամ՟ երկիր ել
բարբառ նորա: Զայս նորա ասացեալ, ալևորն զառա-
ջի եդեալ զճանապարհն վճարէր, և զերեսն լի արար
արտասուօք: Ուրախ էր 'ի վերայ փառացն Ք՟ի և սի-
րոյն և 'ի վերայ կորստեանն սատանայի. միանգամայն
և զարմանայր ևս եթէ զիարդ կարէր զլանս նորա իմա-
նալ: Զցուպն 'ի գետնի կռճեալ՝ ասէր. վայ քեզ քաղաք
Աղեքսանդրեայ, որ փոխանակ այ՟ հրաշից երկիր պա-
գանես. վայ քեզ քաղաք պոռնիկ, յոր դևք ամ՟ աշ-
խարհաց ժողովեցան. զինչ պատասխանի ունիցիս տալ
չխոստովանելով զՅ՟ս Ք՟ս զոր և գազանք անգամ վայ-
րենի խոստովանին: Զև ևս էին բանք նորա կատա-
րեալ, իբրև զթևաւոր անասուն եղեալ գազանն փախ-

եղջիւր, և յետոյկողմ մարմնոյն այծի ոտս էր: Եւ հայեցեալ ընդ
տեսիլն ընդ այն՝ զվահանն հաւատոյ և զզրահն յուսոյ առաքինին նա-
հատակն 'ի ձեռն առեալ հարցանէր թէ ո՛ ոք իցէ որ երևեցաւն: Եւ
նա ասէ. մահկանացու եմ ես, և մի եմ 'ի բնակողացն յանապատի
աստ զորս բազմապատիկ մոլորութեն հեթանոսաց 'ի պաշտօն առնուլ
հրապուրեաց, և այժմ հրեշտակ եկեալ եմ ես յերամէն իմմէ՝ լուեալ
զփառաւոր սրբութե քո յանապատի աստ՝ աղաչել զքեզ, վասն մեր
աղօթս առնել առ հասարակաց տէրն, և մի մոռասցիս զխնդրուածս
մեր. քանզի և մեք 'ի վաղուց հետէ գիտացաք զեկեալ փրկութեանն
աշխարհի, վասն զի ընդ ամ՟ երկիր ել բարբառ նորա: Զայս նորա
ասացեալ, սուրբ ալևորն զառաջի եդեալ ճանապարհն վճարէր ասե-
լով ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ. և զերեսն լի արար արտասուօք:
Եւ ուրախ էր 'ի վերայ փառացն Ք՟ի և սիրոյն և 'ի վերայ կորստեանն
սատանայի. միանգամայն և զարմանայր ևս թէ զիարդ կարէր զբանս
նորա իմանալ: Եւ սկսաւ ասել. վայ քեզ Աղեքսանդրիա, որ փոխանակ
այ՟ հրաշից երկիր պագանես. վայ քեզ քաղաք պոռնիկ, ուր դևք ամ՟
աշխարհի ժողովեցան. զինչ պատասխանի ունիս տալ ոչ խոստովա-
նելով զՔ՟ս զոր և գազանք վայրենիք խոստովանին: Եւ չև ևս էին
բանքն կատարեալ, գազանն այն իբրև թևաւոր անասուն եղեալ փախ-

չէր։ Եւ այս զի մի անհաւատ ումեք երևեսցի, եղեալ
իրս պատմեմ։ Առ Կոստանդիանոսիւ Թագաւորաւ, ո-
րում և աշխարհ վկայէ, այն օրինակաւ անասուն ածաւ
յԱղեքսանդրիա 'ի մեծ զարմացումն և 'ի տեսիլ ռամ-
կին ամի. և յետ այնորիկ իբրև մեռաւ, զմարմինն
զմռեցին զի մի հարցի 'ի տօթոյ, և տեսլեան աղագաւ
յԱնտիոք տարան։ Այլ ևս զառաջի արկեալս պատմեցից։
Անտոն սկսեալ զճանապարհն վճարէր. և զբազում
գազանաց հետս տեսեալ յայնպիսի լայնութեան անա-
պատին՝ և զմտաւ ածեալ թէ զինչ պարտ իցէ գործել,
մանաւանդ երկրորդի ևս աւուրն 'ի մուտս եղելոյ՝ զայն
միայն ունէր առաջի աչացն թէ անհնարին է զնա Քս
'ի ձեռաց թողուլ։ Եւ զերկրորդ գիշերն զամ յաղօթս
կացեալ՝ ընդ այգն ընդ առաւօտն տեսանէր մերձ 'ի բո-
տորոտ լերինն ինձ մի մեծ յոյժ, զի թասելով ելանէր
'ի վեր, և ձեպով զկնի նր լինէր։ Եւ իբրև մօտ յայրն
լինէին երկոքեանն, գազանն 'ի ներքս մտանէր, և նա
հուպ եղեալ առանց զանգիտելոյ հայէր ըստ գրեցելոյն՝
եթէ կատարեալ սէրն զերկիւղն 'ի բաց մերժէ։ Եւ
հազիւ ուրեմն յայրին լոյս տեսեալ անյագութբ պըշ-
նոյր, և տակաւին մերձենայր. և դոփեալ քարիւ ըզ-
դուրսն, յայնմանէ հնչիւն մեծ ելանէր։ Իսկ երանե-

չէր։ Արդ այս մի ումեք անհաւատալի երևեսցի, եղեալ իրս պատմե-
ցից վկայ բանիս։ Առ Կոստանդիանոս բարեպաշտ Թագաւորիւ, ո-
րում աշխարհս վկայէ. նոյն օրինակաւ անասուն ածաւ յԱղեքսան-
դրիա մեծ 'ի զարմացումն և 'ի տեսիլ ռամկացն ամի, և կայր կենդանի
փոքր ինչ ժամանակ. և յետ այնորիկ իբրև մեռաւ, զմարմինն զմռե-
ցին զի մի հարցի 'ի տօթոյն, և յաղագս տեսանելոյ յԱնտիոք տրձա-
կեցին։ Այլ ևս զառաջի եդեալն պատմեցից։
Քանզի ծերունին սուրբ յընթացից ճանապարհին ոչ դադարէր. և
բազում գազանաց հետս տեսեալ յայնպիսի լայնութեան անապա-
տին զմտաւ ածէր զինչ պարտ էր գործել. մանաւանդ երկրորդի ա-
ւուրն 'ի մուտս արեգականն յահագին յանապատին. այլ զայն միայն
եդեալ էր առաջի աչացն թէ անհնար է Քնի թողուլ զնա։ Եւ ընդ
առաւօտն տեսանէր մերձ 'ի ստորոտ լերինն ինձ մի, որ յոյժ թօսելով
ելանէր 'ի վեր. յայնժամ ձեպով զկնի նորա լինէր։ Եւ իբրև մօտ 'ի
յայրն լինէին երկոքինն, գազանն 'ի ներքս մտանէր 'ի յայրն. իսկ ծե
ծերն առանց զանգիտելոյ հուպ եղեալ հայէր ըստ գրեցելումն՝ եթէ
կատարեալ սէրն զերկիւղն 'ի բաց մերժէ։ Եւ հազիւ ուրեմն յայրին
լոյս տեսանէր և անյագութբ պշնոյր, և տակաւին մերձենայր 'ի դուրս
այրին. և քարիւ մի հարկանէր զայրն մերձ 'ի դուռն՝ փորձելով թէ
իցէ ոք 'ի ներքս, և յայնմանէ հնչիւն մեծ լինէր 'ի քարքն այրին։ Իսկ
երանելին Պաւղոս զձայնն լուեալ՝ յարուցեալ զմուտն փակէր, քան-

ւոյն Պաւղոսի զձայնն լուեալ՝ յարուցեալ զմուտն փակէր, քանզի բաց կայր։ Յայնժամ Անտոն առաջի դրացն անկեալ մինչև 'ի վեցերորդ ժամու աւուրն, և ևս առաւել աղաչէր բանալ նմա զմուտն՝ ասելով զխնքենէ ով ոք իցէ և ուստի եկեալ և վասն էր իրիք։ Գիտեմ, ասէր, զի անարժան եմ քում տեսլեանդ. այլ սակայն թէ ոչ տեսանեմ, ոչ թողում. որ զգազանս ընդունիս, զմարդիկ ընդէ՞ր մերժես. զքեզ խնդրեցի և գտի, և բախեմ՝ զի բացցես ինձ. որում եթէ ոչ դիպեցայց՝ աստ մեռանիմ առաջի դրանց քոց, զի գոնեայ զմարմինս իմ տեսեալ թաղեսցես։ Այսչափ և առաւել քան զայս ժտեալ նորա, հազիւ ուրեմն պատասխանի տուեալ երանելին Պաւղոս ասէր. ոչ այդպէս սպառնալեօք խնդրէ ոք և ոչ հանդերձ արտասուօք դատախազէ։ Եւ այսպիսի շնորհալից բանս բարբառեալ եբաց նմա զմուտն. և այնուհետև զմիմեամբք փարեալ իւրաքանչիւր ոք զմիմեանս յանուանէ կոչեալ ողջագուրէին։

Եւ յետ սրբոյ ողջունին նստեալ Պաւղոս հանդերձ Անտոնիւ՝ ասէ այսպէս. զո՞ ոք այդչափ աշխատութ̃ խնդրեցեր տեսանել. ահաւասիկ տեսանես հնացեալ և մաշեալ մարդ՝ որ յետ սակաւ ինչ ժամանակի հող լինելոց է։ Այլ վասն զի սէր ա՛մ իմիք համբերէ՝ ասա ինձ աղաչեմ զքեզ զիա՞րդ կայ ազգ մարդկան, և եթէ յառաջին քաղաքսն նոր ինչ շինուածք շինի՞ն, և կամ

զի 'ի բաց կայր յայնժամ։ Եւ սուրբն առաջի դրանն անկեալ մինչև զվեց ժամ աւուրն, աղաչէր բանալ նմա զմուտն՝ ասելով զինքենէ թէ ով իցէ և ուստի եկեալ և վասն էր իրիք։ Գիտեմ, ասէ, զի անարժան եմ քում տեսութեանդ. այլ սակայն եթէ ոչ տեսից, ոչ թողում. որ զգազանսդ ընդունիս, զմարդիկ ընդ էր հալածես. զքեզ խնդրեցի և գտի, և բախեմ զի բացցես ինձ. որում թէ ոչ դիպեցայց, աստ մեռանիմ առաջի դրան քո, զի գոնեայ զմարմինս իմ թաղեսցես։ Այսչափ նորա և առաւել քան զայս ժտեալ՝ հազիւ ուրեմն պատասխանի տուեալ երանելին Պաւղոս ասէ. ոչ այդպէս սպառնալով խնդրէ ոք և ոչ հանդերձ արտասուօք դատախազի ոք։ Եւ այսպիսի շնորհալից բանս բարբառեալ եբաց նմա զմուտն. և այնուհետև զմիմեամբք փարեալ իւրաքանչիւր զմիմեանս յանուանէ կոչելով ողջագուրէին։

Եւ յետ սուրբ ողջունին նստաւ սուրբն Պաւղոս հանդերձ սրբով Անտոնիւ և ասէ. զո՞ ոք այդչափ աշխատութ̃ խնդրեցեր տեսանել. ահա տեսանես հնացեալ ալեոր մարդ՝ որ յետ սակաւ ինչ ժամանակաց հող լինելոց է։ Այլ զի սէր ա՛մ համբերէ, արդ ով եղբայր սիրեցեալ Անտոնիէ, զարդ անապատի և միանձանց կրօնաւորաց, բարւոք

Թէ զիա՞րդ աշխարհ 'ի հնազանդութե՛ն կայ Թագաւորաց, և իշխանք տակաւին և այժմ գերի՞ն 'ի պատրանաց մոլորութե՛ դիւաց։ Եւ մինչդեռ նոքա զայս խօսէին, ահա ագռաւ մի անդուստ 'ի ներքուստ անապատէն հեզիկ թռուցեալ եկն նստաւ յոստս տնկոյ միոյ ընդդէմ նոցա, որ ունէր 'ի բերան հաց մի ողջ. և զայն առաջի նոցա եդեալ, մինչդեռ նոքա զարմանային՝ դարձեալ թռանէր։ Եւ յետ գնալոյ թռչնոյն, ասէ Պաւղոս. տէր առաքեաց մեզ զճաշս. արդարեւ ողորմած և մարդասէր է։ Վաթսուն ամ է այսուհետև յոր կէս կէս հացի ընդունէի աւուր աւուր, այլ 'ի գալստեան քում իւրոց զինուորաց Ք՞ս կրկին առաքեաց զռոճիկս։ Եւ այնպէս զտեառնէ գոհացեալ մերձ յաղբիւրն նըստան երկոքեան. և անդ եթէ ո՛ յառաջ զհացն բեկանիցէ հակառակէին մինչև 'ի մերձիլ գիշերոյն։ Եւ ուր ուրեմն ապա բարի զմտաւ ածեալ երկոքեան բուռն հարին զհացէն և բեկին յանուն տեառն, և այնպէս գոհացեալ զ͞ոյ ճաշակեցին և զգիշերն ա͞մ հսկեցին։

Եւ իբրև առաւօտ եղև, Պաւղոս այսպէս ասաց ցԱնտոն. 'ի վաղուց հետէ իմացայ զքեզ, եղբայր իմ և ծառայակից, եթէ 'ի տեղիս յայսոսիկ բնակեալ ես, զոր և խոստացաւ ինձ Ք՞ս ածել 'ի ծանօթութիւն։ Արդ

տարաբեր զի եկիր. արդ ասա ինձ աղաչեմ զքեզ. զիա՞րդ կան ազգմարդկան, և կամ զի յառաջին 'ի քաղաքս նոր ինչ շինութե՛ն լինէին, լինի՞ն և այժմ, և կամ զիա՞րդ կայ աշխարհ 'ի հնազանդութե՛ն թագաւորաց, և կամ իշխանք տակաւին և այժմ գերի՞ն 'ի պատրանաց մոլորութե՛ն դիւաց։ Եւ մինչդեռ նոքա զայն խօսէին, ահա ագռաւ մի անդուստ 'ի ներքին անապատէն հեզիկ թռուցեալ նստաւ յոստ տընկոյ միոյ ընդդէմ նոցա և ունէր 'ի բերան հաց մի ողջ. և զայն առաջի երեսաց նոցա եդեալ, մինչդեռ նոքա զարմանային՝ թռանէր։ Եւ յետ գնալոյ թռչնոյն, ասէ հայրն Պաւղոս. տէր առաքեաց մեզ ճաշս, արդարեւ ողորմած և մարդասէր է. քանզի վաթսուն ամ է իմ որ աստ կամ, կէս կէս հացի ընդունէի աւուր աւուր. այլ 'ի գալստեանդ քում՝ իւրոց զինուորաց Ք՞ս կրկին առաքեաց զռոճիկս։ Եւ այնպէս զտեառնէ գոհացեալք 'ի վերայ աղբերն նստան երկոքեան. և եթէ ո՛ յառաջ բեկանիցէ զհացն հակառակէին մինչև մերձենալ գիշերոյն։ Եւ ուր ուրեմն ապա զմտաւ ածեալ երկոքեան բուռն հարեալ զհացէն բեկանէին յանուն տեառն, և այնպէս գոհացեալք զ͞ոյ ճաշակէին. և զգիշերն ամենայն հսկէին։

Եւ իբրև առաւօտ եղև, Պաւղոս ասաց ցհայրն Անտոնի. եղբայր իմ և ծառայակից, 'ի վաղուց հետէ խոստացաւ ինձ տէր 'ի ծանօթութիւն ածել զքեզ ինձ, և ծանոյց եթէ 'ի տեղիս յայսոսիկ բնակեալ ես, զոր կարօտեալ մնայի գալստեան քո աւուրս. քանզի քնոյ իմոյ ժամա-

վասն զի քնոյ իմոյ ժամանակ մերձեալ է, և որում յետ ժամանակի ցանկայի զլուծանիլն և ընդ Քի լինել, կատարեալ է ժամանակն և մնայ ինձ արդարութեան պսակն. դու առաքեցար 'ի տեառնէ զի զմարմինս իմ ծածկեսցես, մանաւանդ թէ երկրի զերկիրս տացես։ Իսկ զայս նորա ասացեալ, Անտոն այնուհետև արտասուօք մեծաւ հառաչանօք աղաչէր զնա զի մի մնասցէ 'ի նմանէ, այլ ճանապարհակից լիցի ուղւոյ նորա։ Իսկ նա ասէ. չպարտիս խնդրել, եղբայր, զքոյն ևեթ, այլ և զընկերին. զի թէ և քեզ օգուտ է զբեռն մարմնոյդ 'ի բաց դնել, այլ բազում եղբարց չէ օգուտ, որոց կեա առաջի եդեալ է զի քեզ նմանողք լիցին։ Բայց ես աղաչեմ զքեզ, եթէ չիցէ ծանր զոր ասեմս, զի փութով երթայցես և զհանդերձն զոր քեզ Աթանաս եպիսկոպոս շնորհեաց, բերցես 'ի պատանս մարմնոյ իմոյ։ Այլ զայն զի խնդրէր երանելին Պաւղոս, իբր ոչ եթէ հանդերձին ինչ ցանկացեալ էր, զոր գիտէր եթէ յերկրի ապականելոց էր, այլ զի հեշտեաւ և խաղաղութբ̃ առանց մտակաց ուրուք լինելոյ հրաժարեսցէ 'ի կենացս։ Իսկ Անտոնի զարմացեալ 'ի լսելն զԱթանասէ և զհանդերձէն նորա, այնուհետև իբրև զՔս 'ի նմա տեսանելով և 'ի գարշապարս նորա տեառն երկիր պագանելով, և մինչև զբազում ժամս պատասխանի ոչ իշխէր

նակ մերձեալ է, որում յետ ժամ ցանկայի զլուծանելն և ընդ Քի լինելն։ Արդ ով եղբայր իմ 'ի տէր, ահա կատարեալ է ժամանակն և մնայ ինձ արդարութե պսակն. վասն որոյ դու առաքեցար 'ի տէ̄է, զի յերկրի զմարմինս իմ թաղեսցես, մանաւանդ երկրի զերկիրս տացես։ Իբրև լուաւ զայսոսիկ հայրն Անտոն, այնուհետև արտասուօք և բազում հառաչանօք աղաչէր զնա զի մի մնասցէ 'ի նմանէ, այլ ճանապարհակից լիցի ուղւոյ նորա։ Իսկ հայրն Պաւղոս պատասխանի ետ և ասէ. չպարտիս խնդրել զքոյն ևեթ, այլ և զընկերին. զի թէ և քեզ օգուտ է զբեռն մարմնոյդ 'ի բաց դնել. այլ բազում եղբարց չէ օգուտ, որոց կեա առաջի եդեալ է զի քեզ նմանողք լիցին։ Բայց աղաչեմ զքեզ, թէ չիցէ ծանր զոր ասեմս, զի փութով երթիցես և զհանդերձն զոր Աթանաս եպիսկոպոսն քեզ շնորհեաց՝ բերցես 'ի պատանս մարմնոյ իմոյ։ Այլ զայն զի խնդրէր երանելին Պաւղոս, իբրև ոչ եթէ հանդերձի ինչ ցանկացեալ էր՝ զոր գիտէր եթէ յերկիր դառնալոց էր, այլ զի հեշտեաւ և խաղաղութբ̃ հրաժարեսցի 'ի կենացս առանց մտակաց ուրուք լինելոյ։ Իսկ հայրն Անտոն զարմացեալ եղև 'ի լսելն զԱթանասէ և զհանդերձէ նորա. այնուհետև իբրև զՔս տեսողի 'ի նա տեսանելով զՔս 'ի գարշապարս նորա տեառն երկիր պագանէր, և մինչև ցբազում ժամս պատասխանի ոչ իշխէր տալ. այլ

տալ. այլ բազում արտասուօք համբուրեալ զաչս նորա և զձեռս՝ 'ի վանս իւր փութայր, որ յետ այնորիկ 'ի տաճկաց աւերեցաւ։

Եւ իբրև եկն 'ի վանս իւր, երկու աշակերտք նորա որք 'ի բազում ժամանակաց հետէ պաշտէին զնա, ընդ առաջ եղեալ նո՟ր ասէին. ո՞ւր էիր այսքան ժամանակս, հայր։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ ասէ. վայ ինձ մեղաւորիս, որ կերպարանօք ունիմ զանուն միայնակեցի. քանզի տեսի զԵղիա, տեսի և զՅոհաննէս յանապատին, արդարև 'ի դրախտին տեսի զՊաւղոս։ Եւ այնպէս մեծաւ գօշմամբ լալով և ձեռօքն զկուրծսն ծեծէր, և ելեալ 'ի վանացն հանդերձ պատանօքն յուղի անկանէր։ Իսկ եղբարցն աղաչեցեալ զնա, Ճշմարտութ՟ ուսանել վասն իրին թէ զինչ իցէ։ Եւ նա ասէ ցնոսա. ժամանակ է ասելոյ և ժամանակ լռելոյ։ Եւ հրաժարեալ 'ի նոցանէ անսուաղ 'ի Ճանապարհն ուստի եկն՝ 'ի նոյն փութայր, քանզի ծարաւի էր տեսլեան սրբոյն, և տենչայր միւսանգամ տեսանել զնա՝ յա՟մ ժամ աչօք և խորհրդով առաջի իւր նկատելով, և կասկածէր թէ գուցէ յառաջ քան զերթալն իւր՝ նա զպարտս հոգւոյն հատուցանիցէ տեառն։ Եւ միւսոյն ևս աւուրն եղեալ երրորդ ժամ՝ ետես 'ի Ճանապարհին գունդս հրեշտակաց և դասս մարգարէից և առաքելոց, և 'ի մէջ նոցա

բազում արտասուօք համբուրեաց զձեռս և զաչս նորա, և փութացաւ անդրէն դառնալ 'ի վանսն իւր, ասելով աղօթս արա վասն իմ, ով հայր պատուական. և իբրև ընկալաւ 'ի նմանէ զոր հայցեացն, խնդալից եղեալ յուղի անկեալ զՃանապարհն վճարէր հանդերձ արտասուօք։

Եւ իբրև եկն եհաս 'ի վանսն իւր, երկու աշակերտքն նորա որք 'ի բազում ժամանակաց հետէ պաշտէին զնա, ընդ առաջ եղեալ նմա ասէին. ո՞ւր էիր այսքան ժամանակս, հայր։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ ասէ. վայ ինձ մեղաւորիս՝ որ կերպարանօք միայն ունիմ զանուն միայնակեցի. քանզի տեսի զԵղիա, տեսի և զՅօհաննէս յանապատին, և արդարև 'ի դրախտին տեսի զՊաւղոս։ Եւ այնպէս մեծաւ գօշմամբ և լալով՝ ձեռօք զկուրծսն ծեծէր, և ելեալ 'ի վանացն հանդերձ պատանօքն որ խնդրեցաւ 'ի նմանէ բերել՝ յուղի անկեալ գնայր։ Իսկ եղբարցն աղաչեալ զնա Ճշգրտութեամբ ուսանել վասն իրին թէ զինչ իցէ, նա ասէ ցնոսա. ժամանակ է ասելոյ և ժամանակ է լռելոյ։ Եւ հրաժարեալ 'ի նոցանէ անսուաղ 'ի Ճանապարհն փութայր ուստի եկն, քանզի ծարաւի էր տեսլեան սրբոյն, և տենչայր միւսանգամ տեսանել զնա, և յամ ժամ խորհրդոյ ակամբ առաջի իւր նկարէր, և կասկածէր թէ գուցէ յառաջ քան զերթալն իւր՝ նա զպէտս հոգւոյն հատուցանիցէ տեառն։ Իսկ 'ի միւսում աւուր եղեալ յերրորդ ժամ ետես 'ի Ճանապարհին գունդս հրեշտակաց և դասս մարգա֊

'ի ձեռն սպիտակութեան պայծառացեալ զերանելւոյն Պաւղոս զի ելանէր յերկինս։ Եւ նոյնժամայն յերկիր յերեսս անկեալ և զաւազն 'ի վերայ գլխոյն ցանեալ՝ լալով և հառաչանօք ասէր. ընդէ՞ր թողեր զիս, տէր Պաւղէ. ընդէ՞ր գնացեր զվերջին ողջոյնն չընկալեալ։ Եւ յարուցեալ այնուհետև յերկրէն՝ այնպէս ձեպէր փութով հասանել առ երանելւոյն Պաւղոս, մինչև համեմատել թռչնոց երկնից ընթացիցն Անտոնի, որպէս և ինքն իսկ յետ այնորիկ պատմէր։

Հասեալ այնուհետև 'ի միում վայրկենի զմեծ ուղին, հասանէր 'ի ցանկալւոյն. և մտեալ 'ի ներքս 'ի այրն տեսանէ զերանելւոյն Պաւղոս 'ի գուձս հարեալ՝ կանգուն ունելով զպարանոցն և զձեռսն տարածեալս. և զառաջինն կարծեալ թէ կենդանի ևս իցէ, ծունր եդեալ ընդ նմա յաղօթս կայր։ Եւ յորժամ ոչ լուաւ ձայնի հառաչանացն զոր յաղօթս կալն սովոր էր հեծել երանելւոյն, իմացաւ այնուհետև եթէ մարմինն զերկրպագութիւն մատուցանէր այ, որում ամ ինչ կենդանի է։ Եւ այնպէս պատեալ զմարմինն և յառաջ բերեալ սաղմոսիւք և օրհնութբ ըստ աւանդութեան քրիստոնէից պաշտամանն՝ յոյժ տրտմէր մեծն Անտոն վասն չբերելոյ ընդ իւր փայտատ որով զերկիրն բրեալ թաղեսցէ զերանելի մարմինն։ Եւ տարակուսեալ այնու-

րէից և առաքելոց և 'ի մէջի նոցա 'ի ձեռն սպիտակութեան պայծառացեալ զերանելւոյն Պաւղոս զի ելանէր յերկինս։ Եւ նոյնժամայն երանելւոյն Անտոն յերեսս անկեալ և զաւազն 'ի վերայ գլխոյն ցանեալ՝ ասէր կական բարձեալ ողբալով և հառաչելով. ընդէ՞ր թողեր զիս, տէր Պաւղոս, ընդէ՞ր գնացեր՝ զվերջին ողջոյն ոչ ընկալեալ։ Եւ յարուցեալ այնուհետև յերկրէն՝ այնպէս փութով ձեպէր հասանել առ երանելւոյն Պաւղոս, մինչև համեմատէր երագութեան թռչնոց ընթացք Անտոնի երանելի ծերոյն, ոպ ինքն յետ այնորիկ իսկ պատմէր։
Արդ այնուհետև հատեալ 'ի միում վայրկենի զմեծ ուղին հասանէր 'ի ցանկալւոյն իւր. և մտեալ 'ի ներքս 'ի այրն տեսանէր զերանելւոյն Պաւղոս 'ի գուձս հարեալ՝ կանգուն ունելով զպարանոցն, և զձեռսն տարածեալս. զառաջինն կարծեաց թէ կենդանի ևս իցէ, և ծունր եդեալ հայրն Անտոն ևս յաղօթս կայր ընդ նմա։ Եւ յորժամ ոչ լուաւ զձայն հառաչմանց նորա, զոր սովոր էր երանելւոյն Պաւղոս հեծեծել յաղօթս կալն իւր, իմացաւ այնուհետև թէ սուրբ մարմինն երկրպագութիւն մատուցանէր այ, որում կենդանի են ամ ինչ սրբոց։ Եւ քաղցր արտասուօք և սաղմոսիւք և օրհնութբ ըստ աւանդութեան քրիստոնէից պաշտաման յառաջ բերեալ զսուրբ մարմին նորա պատեաց. և 'ի խոր տրտմութեան մտեալ տարակուսեալ էր և մեծն Անտոնիոս վասն

հետև խորհուրդ 'ի մէջ առեալ կամէր անդրէն 'ի վանս փութով երթալ, և դարձեալ երկնչէր՝ զերկայնութեան ճանապարհին զմտաւ ածելով, եթէ 'ի չորս աւուրս չկարէ վճարել։ Իսկ այնպէս անկեալ յերկիր ասէր. մեռայց և ես, որպէս և պարտ իսկ է, մօտ առ ծառայիս քում, տէր։ Եւ մինչդեռ նա զայն զմտաւ ածէր, առիւծք երկու 'ի ներքին անապատէն 'ի միասին եկին հասին յընթացս 'ի վայրն։ Զորս տեսեալ Անտոնի, զառաջինն զարհուրեցաւ, և յետ այնորիկ զմիտս իւր առ ա՟ծ ամբարձեալ զերկիւղն 'ի բաց մերժէր յինքենէ, և իբրև զոչխարս վարկանէր զնոսա։ Իսկ առիւծուցն ընդ ուղիղ ճանապարհն դիմեալ եկին կացին առ մարմնով սրբոյ ալևորին և անկեալ առ ոտսն քծնէին և մեծաւ գոչմամբ ռռնային՝ մինչև իմանալ երանելւոյն Անտոնի եթէ լան և ողբան զլուծանիլն երանելւոյն Պաւղոսի 'ի մարմնոյն։ Եւ յետ այնորիկ սկսան զերկիրն ոտիւքն փորել և զաւազն 'ի բաց մղել։ Եւ իբրև բրեցին զտեղին իբրև առն չափ յերկայնութեան, նոյնժամայն վարձս ընդ վաստակոցն առնուլ հայցէին։ Եւ եկեալք առ երանելին Անտոն զգլուխսն խոնարհեցուցեալ սկսանէին լեզուլ զձեռս և զոտս նորա։ Եւ նորա իմացեալ եթէ օրհնութեան խնդրեն 'ի նմանէ գազանքն ընդ վաստակոցն, առանց յերկուանալոյ ընդ փառսն ա՟յ զարմացեալ, զի անխօս բնութեանն

չբերելոյ ընդ իւր փայտատ որով զերկիրն բրեալ թաղեսցէ զերանելի մարմինն։ Այնուհետև խորհուրդ 'ի մէջ առեալ կամէր անդէն 'ի վանս փութով երթալ, և դարձեալ երկնչէր զերկայնութեան ճանապարհին զմտաւ ածելով. քանզի 'ի չորս աւուր ոչ կարէր վճարել զճանապարհն։ Եւ ասէր. ո՛ տէր, մեռայց և ես ընդ ծառային քում որպէս պարտ իսկ է, և տարեալ մխիթարեա և զիս որպէս և կամիս յայս ախտալից կենցաղոյս. Եւ մինչդեռ նա զայս զմտաւ ածէր, առիւծք երկու 'ի ներքին անապատէն 'ի միասին եկին հասին յընթացս 'ի վայրն ուր սուրբքն էին։ Զոր տեսեալ երանելւոյն Անտոնի զառաջինն զարհուրեցաւ, և յետ այնորիկ զմիտսն առ ա՟ծ համբարձեալ զերկիւղն 'ի բաց մերժէր յինքենէ, և իբրև զոչխարս տեսանէր զնոսա։ Իսկ առիւծուցն եկեալ կային առ մարմնով սրբոյ ալևորին և անկեալ առ ոտսն քծնէին և մեծաւ գոչմամբ ռռնային, մինչև իմացեալ սրբոյն Անտոնի թէ լան և ողբան զլուծումն սրբոյն Պաւղոսի 'ի մարմնոյն։ Եւ յետ այսորիկ սկսան ոտիւքն զերկիրն փորել և զաւազն 'ի բաց մղել։ Եւ իբրև բրեցին զտեղին իբրև առն չափ և երկայնութիւն նոյնպէս, նոյնժամայն վարձս ըստ վաստակոյն առնուլ հայցէին. եկեալ առ երանելին Անտոն զգլուխս խոնարհեցուցանէին և լեզուին զոտս և զձեռս նորա։ Եւ նորա իմացեալ թէ օրհնութեան խնդրեն 'ի նմանէ գազանքն ընդ վաստակոցն, առանց յերկուանալոյ յայնժամ ընդ փառսն ա՟յ զարմացեալ

զլաւագոյնն իմանայ, այսպէս ասէր. տէր, առանց քոյոյ կամաց և հրամանի տերև 'ի ծառոյ չանկանի և ոչ մի 'ի թռչնոց յերկիր, դու հատո սոցա ոչ և գիտես։ Եւ ձեռամբն նշանացի արարեալ հրամայեաց գնալ նոցա։ Եւ յետ գնալոյ նոցա առեալ զմարմինն եդ ըստ սովորութեանն ոչ օրէն էր։ Եւ յետ աւուր միոյ անցանելոյ, իբրև օրինօք ժառանգաւոր զմնացեալ պարեգօտն առնոյր՝ զոր երանելւոյն Պաւղոսի ինքեան արարեալ էր յարմաւենեաց։ Եւ եկեալ 'ի վանս իւր, զամ եղեալսն 'ի կարգի պատմեաց իւրոց աշակերտացն։ Եւ այնպէս 'ի տօնի զատկին և 'ի պենտակոստէին միշտ զերանելւոյն Պաւղոսի զպարեգօտն զգեցեալ ուրախ լինէր։

Եւ արդ ես աղաչեմ զամ ոք որ ընթեռնու զայս՝ զԵրոնիմոս զմեղաւոր յիշել, որ կամօքն այ զպարեգօտն Պաւղոսի երանելւոյն կամէի հաւատովքն նորա՝ քան զթագաւորաց ծիրանիսն հանդերձ պատուով նոցա 'ի փառս ամենասուրբ երրորդութեանն։

բերկրէր, զի և անխօս բնութիւն զլաւագոյնն իմանայ։ Եւ ասէ. տէր, առանց քո կամացդ և հրամանի տերև 'ի ծառոց ոչ անկանի և ոչ մի 'ի թռչնոց յերկիր. դու հատո սոցա որպէս և գիտես։ Եւ ձեռամբ նշանացի արարեալ հրաման տայր նոցա երթալ։ Եւ յետ գնալոյ նոցա առեալ զմարմինն սուրբ՝ եդ 'ի գերեզմանի ըստ սովորութեան որպէս օրէն էր։ Եւ յետ աւուր միոյ անցելոյ իբրև օրինօք ժառանգաւոր զմնացեալ պարեգօտն առնոյր զոր երանելւոյն Պաւղոսի ինքեան արարեալ էր յարմաւենեաց։ Եւ յուղի անկեալ դարձաւ 'ի վանսն իւր. և իբրև եհաս, ընդ առաջ եղեն աշակերտքն, քանզի միայն յամ ժամ գալստեան նորա։ Յայնժամ արտասուօք պատմեաց զամ եղեալսն իւրոց աշակերտացն։ Եւ 'ի տօնի զատկին և 'ի պենտակոստէին միշտ զգեցեալ ուրախ լինէր զպարեգօտն երանելւոյն Պաւղոսի։

Արդ աղաչեմ զամ ոք որք ընթեռնուն զայս՝ յիշել զԵրոնիմոս զմեղաւոր զհաւաքողս պատմութեանս փոքր 'ի շատէ երանելւոյն Պաւղոսի, զորոյ զպարեգօտն կամէի հաւատովք առաւել քան զթագաւորական ծիրանիս հանդերձ 'ի պատիւ սրբոյն և 'ի փառս Քնի այ տեառն մերոյ։

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ԱՆՏՈՆԻ

ԵԳԻՊՏԱՑԻՈՅ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ԹՈՒՂԹ ԱԹԱՆԱՍԻ

Բարիոք է նախանձ առաքինութեան դնել ընդ միայնաւորս եգիպտացւոց, հաւասարել կամ առաւելուլ զոգւոք կամեցեալ ըստ առաքինութեան ձերոցդ վարուց. քանզի և առ ձեզ այսուհետև գոն միաւորաստանք և անուն մենակեցաց. զի զայսպիսի յառաջարկութիւն յիրաւի և գովեսցուք, և աղօթիւք ձերովք ած կատարեսցէ: Արդ վասն զի և յինէն պահանջեցէք բան վասն առաքինութեան վարուցն Անտոնեայ ուսանել կամեցեալք թէ զինչ օրինակ արդեօք սկիզբն արարեալ վարուցն և կամ զինչ արդեօք յառաջ քան զայս էր և զիարդ եղև վախճան կենաց նորա և թէ ճշմարիտ են զնմանէ ասացեալքն, և քանզի առ ՚ի նորա հակառակութիւն զձեզ մտաւուսջիք՝ բազում յօժարութեամբ ընկալայ զառ ՚ի ձէնջ հրամանդ. քանզի և ինձ իսկ մեծ շահք օգտի են և լոկ միայն Անտոնեայ անուանն յիշատակ: Գիտեմ և դուք զայս լուեալք յետ զարմանալոյ ընդ այնր՝ կամեսջիք և նախանձել ևս ընդ նորա գեղեցիկ շահիցն պատճառս. քանզի բաւական է առ ՚ի գեղեցիկ օրինակ ՚ի վարս միայնակեցութեան կրօնքն Անտոնեայ: Արդ զոր ինչ լուեալ էք վասն նորա ՚ի պատմողաց՝ մի անհաւատէք, այլ սակաւ քան զարժանն ՚ի նոցանէ լուեալ համարեցարուք, զի և նոքա այսչափ հազիւ կարացին պատմել: Այս և ես հրամայեալ ՚ի ձէնջ ՚ի ձեռն թղթոյս նշմարեալ առաքեմ ձեզ՝ սակաւս զնորայն յիշեցեալ: Այլ դուք մի դադարիցէք հարցանել որ առ ՚ի մէնջ այտի նաւարկեն. զի ած ուրեք որ ինչ գիտէ ոք ասելով՝ հազիւ թէ յարժանի զի առ ՚ի նմանէ եղիցին պատմութիւք:

՝Քանզի և ես կամեցայ զձեր թուղթն ընկալեալ կոչել զոմանս 'ի մենաւորաց որ մանաւանդ յաճախագոյնս սովոր էին առ նա երթալ, զի թերևս զբաղումն հարցանելով կատարելագոյնս առաքէի ձեզ։ Արդ վասն զի ժամանակ նաւարկութեան փակէր և թղթաբերն փութայր, վասն այսորիկ զոր ես գիտեմ պատմեմ ձեզ. քանզի բազում անգամ տեսի զնա և կարացի ինչ ուսանել 'ի նմանէ, որոյ զհետն երթեալ էի նորա սակաւ մի ժամանակ և ջուր զձեռօք նորա արկեալ, գրել ձերում բարեկամութեանդ փութայայ՝ յամ կողմանց զճշմարտութիւն հոգացեալ, զի մի առաւել ոք լուիցէ և թերահաւատեսցէ, և զի մի դարձեալ նուազագոյն քան զարժանն ուսանել արհամարհեսցէ զառնէն։

Անտոնիոս յազգէ էր եգիպտացի յազատ ծնողաց, և ստացուածս ըստ տանց իւրեանց ունէին. և վասն զի քրիստոնեայք էին՝ քրիստոնէաբար և նա սնեալ լինէր։ Եւ մինչդեռ մանուկն էր սնանէր առ ծնողսն. բայց 'ի նոցանէ և 'ի տանէ անտի զայլ ոք ոչ ճանաչէր։ Եւ իբրև աճեցեալ եղև պատանեակն և յառաջացեալ լինէր սակաւ հասակաւ, դպրութիւն ուսանել յանձին ոչ կալաւ, վասն զի անընդել լինել կամեցաւ սովորութեան մանկտւոյ, և զցանկութիւն ունէր ըստ գրեցելումն իբրև առանց պատրաստի պաճուճանաց բնակել 'ի տանն իւրում։ Եւ թէպէտ և միաբանել լինէր ընդ ծնողսն 'ի տէրունական տանն, սակայն ոչ իբրև զմանուկ ծուլայր և ոչ իբրև զարգացեալ հասակաւ արհամարհէր, այլ և ծնողացն հնազանդ լինէր և զրոց ընթերցուածոց ունկնդրութիւն առնէր, զի զառ 'ի նոցանէ օգտութիւն յինքեան պահեսցէ. և ոչ դարձեալ իբրև զմանուկ չափաւոր ժառանգութեան 'ի սնունդ նեղէր ինչ զծնողսն վասն բազմապատիկ ինչ ազգի ազգի և պայծառ կերակրոց, և ոչ ընդ այսպիսի ինչ ցանկութիւնս զանձն արկանէր։

Իսկ յետ մահուան ծնողացն ինքն միայն մնացեալ լինէր հանդերձ միով քերբ փոքու. և էր մերձ ամաց ութուտասն և կամ քսանի եղեալ, և ինքն էր հոգաբարձու տանն և քեռն իւրում։ Ոչ ևս ամիսք վեց անցեալ էին մահուան ծնողացն, նա ըստ սովորութեան իւրում ելեալ երթայր յեկեղեցին և զմիտսն յինքն ամփոփեալ խորհէր վասն ամենեցուն թէ որպէս առաքեալք

առաքեալքն թողեալ զա̃մ գնացին զհետ փրկչին. և դարձեալ ոմանք 'ի գործս առաքելոցն որք վաճառէին զիւրեանցն և բերեալ զգինսն առ ոտս առաքելոցն 'ի բաշխումն այնոցիկ որոց պէտքն պահանջէին, որպէս արդեօք և որչափ սոցա յոյս յերկինս պահեալ գնիցի, զայս ընդ միտ ածելով եմուտ 'ի ներքս 'ի ժողովարանն։ Նոյնդէպ եղև յայնմ ժամու ընթեռնուլ զաւետարանն, և լուաւ 'ի տեառնէ զի ասէր ցմեծատունն. եթէ կամիս կատարեալ լինել, երթ վաճառեա զինչս քո և տուր աղքատաց և եկ զկնի իմ և կացցես գանձս յերկինս։ Իսկ Անտոնիոս իբրև յա̃յ իմն ունէր յինքեան զյիշատակս սրբոցն. և իբրև թէ վասն նորա ընթերցուածն եղեալ լինէր, անդէն վաղվաղակի 'ի դուրս ելեալ 'ի տէրունական տանէն, զստացուածսն զոր ունէր 'ի նախնեացն՝ զի էին նորա արտավարք քաջաբերք և ընտիրք յոյժ՝ զայնս շնորհեաց գեղջէիցն, զի մի ինչ ընաւ լլկեսցեն զնա և զքոյրն։ Իսկ որ այլ ինչ էր իւրեանց բառնալի, զա̃մ վաճառեալ՝ ժողովեաց արծաթ բազում և բաշխէր տնանկաց, սակաւ մի և քեռն թողոյր յա̃մէ։ Իսկ իբրև դարձեալ եմուտ յեկեղեցին և լուաւ յաւետարանի տեառն զի ասէր՝ մի հոգայք վասն վաղուի, և ոչ կարաց յերկար ևս համբերել, այլ 'ի դուրս ելեալ վաղվաղակի և զայն ևս բաշխէր աղքատաց, և զքոյրն յանձն առնէր ծանօթ և հաւատարիմ կուսանաց, տուեալ զնա 'ի կուսութի սնանել, և ինքն արտաքոյ շինին բնակէր։ Անուհետև ընդ կարգօք կրօնիւք զանձն 'ի վայր արկանէր և ժուժկալութբ զինքն կրթէր. քանզի չև ևս գոյին յայնմ ժամանակի յԵգիպտոս յաճախ միայնաւորաստանք, և ոչ ընաւ գիտէր իսկ ոք միայնակեաց զհեռաստանն անապատ, այլ ա̃մ ոք որ կամէր անձին միտ դնել՝ ոչ հեռաստան ուրեք յիւրմէ գեղջէն միայնացեալ կրօնաւորէր։

Ի ժամանակին յայնմիկ գտաւ ծերունի ոմն 'ի մերձաւորն գեօղ, 'ի մանկութէ զմենաւորութե կրօնս վարժեալ։ Զսա տեսեալ Անտոնի նախանձեցաւ 'ի բարիս, և նախ սկիզբն արար իւր բնակութե 'ի մօտաւոր տեղիս գեղջն. և անտի թէ ուրուք փոյթ զուարթէ լսէր, 'ի խնդիր ելեալ լինէր իբրև զիմաստուն մեղու. և ոչ դառնայր յիւր տեղին, եթէ ոչ նախ զնա տեսանէր, և

իբրեւ համբար իմն ճանապարհի առաքինութեան 'ի նմանէ առեալ լինէր ։ Նոյն սկիզբն առնէր իւր ժամանակ մի բնակութեան ․ զխորհուրդսն կշռէր , զի մի 'ի հայրենի երկիր իւր դարձցի և զազգականսն 'ի միտ արկցէ ․ այլ զամ փափագումն և բնաւ զփոյթն ունէր 'ի պնդութի կրօնից և գործէր ձեռօք իւրովք , լուեալ զայն թէ որ գործէն ոչ՝ և կերիցէ մի ․ և եր ինչ հացն զոր 'ի կարօտեալս ծախէր ։ Նա յաղօթս կայր յաճախագոյնս , և ուսեալ թէ պարտ և պատշաճ է առանձինն կալ յաղօթս անսպառ ․ քանզի ուշ այնպէս եդեալ էր յընթերցուածս գրոց , զի մի ինչ 'ի նմանէ 'ի գրելոց 'ի գետին անկցի ․ այլ զամ ինչ ունել , զի այնուհետև նմա յիշատակքն փոխանակ գրոց լիցին ։ Այսպէս զինքն վարուքն կրօնաւորելով սիրելի էր ամենեցուն Անտոնիոս ։ Նա ինքն սրտի մտօք առ փոյթսն՝ առ որս երթեալ լինէր՝ զանձն ընդ հպատակութբ կարգէր , և յինքեան զամ ուրուք զառաքինութե փոյթ և զանվթար կրօնից խուզէր , զորումն զշնորհաւոր լղջմտութի , և զորումն զառ 'ի յաղօթս զփոյթն տեսանէր , և զայլոյ որումն զոչ բարկանալն , զայլոյ մարդասիրութի խնացեալ տեսանէր , և որումն 'ի հսկումն , և որումն 'ի գրասէր ընթերցուածն հայէր , և զոմն 'ի ժուժկալութե , և զոմն 'ի պահս և յերկրատապաստութե ․ զարմանայր և ընդ որումն ընդ հեզութին , և զորումն զերկայնմտութի դիտէր ․ միանգամայն զամենեցուն առ 'ի Քս բարեպաշտութի և զառ միմեանս սէրն ․ և այսպէս ինքն ամբարեալ այսրէն դառնայր յիւր խուց բուն տեղի կրօնաւորութեն ։ Նա ապա այնուհետև զառ 'ի յամենեցունց յանձն ժողովեալ փութայր զամ յինքեան ցուցանել ։ Նա և ընդ հասակակիցսն իւր ոչ հակառակէր , բայց միայն զի մի քան զնոսա երկրորդ 'ի լաւութե երևեսցի ։ Նա զայս ևս առնէր զի մի զոք ամենևին տրտմեցուսցէ , այլ և զտեսողսն ևս 'ի վերայ իւրոյն բերկրեցուցանէր ։ Նա ամ գեղջայինքն և բարեկամքն հայեցեալ ընդ նորա գեղեցիկ սովորութեն և այնպէս զնա տեսեալ աստուածասէր կոչէին ․ ոմանք իբրև զորդի և ոմանք իբրև զեղբայր համբուրէին ։

Իսկ չարակամ բարիատեաց մեղասէր բանսարկուն ոչ կարաց համբերել տեսլեանն 'ի տղայութե այսպիսի

յառաջադիմութե՟. այլ որպիսի ինչ սովորն էր առնել՝ նոյնպէս և սկիզբն առնէ և վասն սորա գործել։ Եւ նախ զառաջինն փորձէր զնա 'ի գեղեցիկ և յանշարժ կրօնիցն ընկենուլ, յուշ առնելով նմա զյիշատակ ստացուածոցն և զքեռն իւրոյ զխնամարկութիւն, զազգայնոցն զընտանութի՟, զարծաթսիրութի՟ զփառասիրութի՟, զկերակրոց զազգի ազգի զցանկութիս, և զայլ ևս զաշխարհիս հանգիստ, և կատարած՝ զխստամբերութիւն առաքինութե՟ն, և թէ բազում են նորա բանք աշխատութե՟, և զմարմնոյ հիւանդութի՟ 'ի միտս արկանէր, և զժամանակի երկայնութի՟, և բնաւ կարի ինձ սաստիկ յարուցանէր 'ի միտս նորա մրրիկ խորհրդոց՝ կամեցեալ քեցել զնա 'ի գեղեցիկ ուղղոյն քաղաքավարութե՟։

Եւ իբրև ետես թշնամին զինքն տկարացեալ առ յառաջադրութիւն Անտոնեայ, մանաւանդ զի ետես զինքն պարտեալ 'ի նորա յանշարժ հաստատութենէն և գայթակղեալ 'ի հաւատոցն և ընկճեալ 'ի ստէպ ստէպ աղօթիցն Անտոնեայ, յայնժամ 'ի վերայ պորտոյ որովայնին զզէնս իւր քաջալերեալ, և սոքօք պանծալով պարծէր, քանզի այս է նր՟ սաստիկ դարան առ տհասս. և յարձակի 'ի վերայ նորահասակացն 'ի գիշերի ամբոխելով և 'ի տուէ այնպէս ըկելով մինչև տեսողացն անդամ զգայութի՟ լինել զառ 'ի միմեանս կռիւ։ Քանզի նա 'ի միտս արկանէր նորա խորհուրդս աղտեղիս, իսկ սա աղօթիւք զայն անդրէն դարձուցանէր. և նա խտղտմամբ զայրացուցանէր, իսկ սա իբրև կարծիս ինձ ամօթոյ հնարէր՝ հաւատովք և պահօք զմարմինն պարըսպէր, և դժնդակութե՟ց բանսարկուին յանցիցն տևէր։ Եւ իբրև կին մարդ 'ի գիշերի կերպարանեալ լինէր, և ա՟մ ձև օրինակաց նմանէր, միայն զի կարասցէ զԱնտոնիոս պատրել։ Իսկ սա զՔ՟ս զմտաւ ածելով և վասն բարեծնութե՟ն զշտեմարանս իմաստութե՟ ընդ միտ ածելով՝ զհուրն շիջուցանէր զկայծակն մոլորութե՟ նորա։ Եւ դարձեալ թշնամին 'ի միտ արկանէր զգայթակղութիւն ցանկութե՟. իսկ սա իբրև բարկացելոյ և սրտմտեցելոյ նմանել՝ զսպառնալիս հրոյն և զցաւս որդանցն ընդ միտ ածելով և զայն ընդ այսմ կշռելով՝ անցուցանէր անվնաս։ Եւ լինէր այս ա՟մ 'ի յամօթ թշնամւոյն. քանզի որ կարծեացն հաւասարել ա՟յ, այժմ 'ի ձեռն

մանկան տղայոյ խաղացաւ. և որ զմարմնով և արեամբն արհամարհէր, 'ի մարմնազգեստ մարդոյ կործանէր։ Վասնզի օգնական և յաջողիչ և գործակից էր նմա տէր, որ վասն մեր մարմին զգեցաւ և մարմնոյս 'ի վերայ բանսարկուին ետ յաղթութի̃, մինչև ասել այսպէս ա̃մ մարտուցելոցն ընդ նմա՝ ոչ ես, այլ շնորհքն ա̃յ որ ընդ իս։

Եւ յետ այսորիկ իբրև ոչ կարաց և ոչ յայսմ յաղթել Անտոնի վիշապն, այլ տեսանէր զինքն մերժեալ որոշեալ 'ի սրտէ նորա, կրճտէր զատամունսն ըստ գրեցելումն, և իբրև հիացեալ լինէր 'ի զարմացումն ընդ հաստատութի̃ մտացն։ Եւ այսպէս դարձեալ առաջօք թուխ և դժնեայ պատանեակ յանդիման երևէր։ Եւ իբրև ընդ ձեռամբ անկեալ եղև և ոչ ևս կարէր խորհրրդոցն գեր 'ի վերոյ լինել, քանզի 'ի դուրս քարշեալ ընկեցեալ լինէր նենգաւորն, այնուհետև զմարդկան ձայն 'ի կիր արկեալ ասէր. բազումս խաբեցի և շատս յերկիր կործանեցի, և այժմ 'ի վերայ այլոցն քոյոց տանջանօք և ցաւովքս անկարացայ։ Ապա Անտոնիոս եհարց զնա. ո՞վ ես դու այդպիսիս ընդ իս բարբառելով։ Անդէն վաղվաղակի նա զարշելի ձայնս արձակեալ ասէր. ես պոռնկութե̃ եմ սիրելի, ես զորա դարանս և զխտղտումունս առ նորահասակսն յանձն առեալ և կալեալ եմ. և հոգի պոռնկութե̃ կոչիմ. զքանիս որ կամէին ողջամիտ լինել, և ես խաբեալ պատրեցի. և թէ բազում են նորա ջանք աշխատութե̃, ես հաւանեցուցի խոտորելով[1], և վասն որոյ մարգարէն մեղադիր լինի. ասէ՝ հոգւով պոռնկութեան պարտեցայք. քանզի ինև էին նոքա կարթեալք։ Ես եմ որ բազում անգամ ըլկեցի զքեզ և առաւել քան զբազումս եղէ 'ի քէն փախստեայ։ Իսկ Անտոնիոս գեղեցիկ գոհութի̃ տեառն ա̃յ մատուցանէր, և արհամարհելով զնովաւ ասէր ցնա՝ թէ կարի յոյժ գձուձ ես և դիւրարհամարհ. քանզի ես դու թուխ մտօք և արհամարհ իբրև զմանուկ. չիք ինչ ինձ այսուհետև հոգալ վն̃ քո, զի տէր է ինձ օգնական, և ես տեսից 'ի թշնամիս իմ։ Զայս իբրև լսէր թուխն, անդէն վաղվաղակի 'ի բաց փախչէր. և զարհուրեալ նա յերանելւոյն յերկեղի մեծի լինէր, այլ ևս մերձենալ յայրն ոչ իշխէր։

1 Յօրինակին խանգարեալ բառդ. եդաւ ըստ օրինակի Ճառընտրաց։

Նախ այս նահատակութիւն եղև երանելոյն Անտոնեայ ընդ բանսարկուին. այլ և յայսմ ևս փրկիչն գտաւ Անտոնի ձեռնկալութիւն յաջողութեան, որ զմեղս դատապարտեաց 'ի մարմնի իւրում, զի արդարութիւն օրինացն կատարեսցի 'ի մեզ որք ոչ ըստ մարմնոյ գնայցեմք, այլ ըստ հոգւոյ: Այլ և ոչ Անտոնիոս իբրև զի ընդ ձեռամբ անկեալ էր դևն՝ զգերիվերութիւն պանծացեալ անհոգ ինչ լինէր այնուհետև և անփոյթ ինչ առնէր զանձնէ: Այլ ոչ թշնամին 'ի պարտութիւն մատնեալ դադարէր 'ի դարանամուտ լինելոյ, և գնայր շրջէր իբրև առիւծ՝ խնդրելով պատճառս ինչ զնմանէն: Իսկ Անտոնիոս 'ի գրոց ուսեալ թէ բազում են թշնամոյն մենքենայք խարդախութեան, վաղվաղակի 'ի ձիգ արկանէր զգեղեցիկ կրօնսն, զգժտիչն ախտից ընդ միտ ածել: Զի թէպէտ և ոչ զօրեաց 'ի ցանկութիւն մարմնոյն զսիրտն պատրել, սակայն փորձեսցէ այլովք մենքենայիւք և դարանամտութեամբ խափան լինել. քանզի և ընդդէմ մեղանչասէր դիւին ևս քան զևս ճնշեցուցանէր զմարմինն և ծառայեցուցանէր 'ի հնազանդութիւն, զի մի երբէք որ յայլսն յաղթեաց՝ և յայլսն գողացեալ լիցի. կամէր այնուհետև ծանր և խիստ կրօնիւք զինքն սովորեցուցանել: Այլ բազումք ընդ այն զարմացեալ լինէին. սակայն նա դիւրաւ զջան վաստակոցն տանէր, քանզի յօժարութիւն հոգւոյն՝ սովորութիւն գեղեցիկ բարուց 'ի նմա գործէր, մինչ զի փոքր անգամ պատճառս ինչ յայլոցն ընկալեալ՝ բազում փոյթ յօժարութեան առ այս ցուցանէր, և հսկէր այնչափ՝ մինչև բազում անգամ դէպ լինէր նմա զգիշերն ամ անքուն կատարել. և զայս ոչ եթէ մի անգամ, այլ բազում անգամ զայս արարեալ զքանչելի լինէր: Ուտէր մի անգամ յաւուրն յետ մտիցն արևու. էր երբէք զի յետ երկուց, բազում անգամ և յետ չորից աւուրց ուտէր: Այլ էր կերակուր նորա հաց և աղ և ջուր ըմպելի. այլ վասն մսոյ և գինւոյ և ասել իսկ աւելի է. որ ոչ և առ այլս անգամ փութական գտանի ինչ յայսպիսեաց աստի: Այլ 'ի քուն շատացեալ լինէր խստեղինաւ, և բազում անգամ յերկիր անանկողին անկեալ դնէր: Այլ օծանել զինքն ձիթով ամենևին ոչ առ յանձն, ասելով թէ պարտ և արժան է նորահասակացն խնդաբարոյ յօժարութեամբ զառաքինու-

թեան կրօնան յինքեան բերել, և մի խնդրել զայն որ թուլացուցանէ զմարմինն. այլ ընդելացուցանել զնա վաստակօք, ընդ միտ ածելով զառաքելական բանն՝ թէ յորժամ տկարանամ, յայնժամ զօրանամ։ Վանզի ասէր եթէ յայնժամ զօրանան միտք հոգւոյն, յորժամ ցանկութիւնք մարմնոյն տկարացեալ լինին։

Եւ էր յոյժ զարմանալի և արդարեւ արտաքոյ քան զկարծիս այս խորհուրդք նորա. քանզի ոչ կամէր ժամանակաւ չափել զառաքինութեանն ճանապարհ, և ոչ վասն նորա զհրաժեշտութն̃, այլ փափագելով և յօժարութբ̃։ Բայց ինքն ոչ երբէք յիշէր զանցեալ ժամանակի զվաստակն, այլ իբրև հանապազօր սկիզբն առնէր գիտութեանն, և վաստակոց վարուցն մեծապէս առնէր աճումն յառաջատութե̃ ՚ի վերայ իւր, ասելով հանապազ յաճախագոյն զառաքելական բանն՝ զվերջինսն մոռացեալ և յառաջինսն նկրտեալ, յիշելով և զձայն մեծին Եղիայի որ ասէ. կենդանի է տէր, որոյ կացեալ եմ առաջի նորա ես այսօր. զգուշացեալ՝ զայս օրն ասելով՝ ոչ համարէր զանցեալ ժամանակն, այլ միշտ իբրև սկիզբն առնելով հանապազօր փոյթ յանձին ունէր առաջի կալ այ̃ այնպէս որպէս արժան էր երևել այ̃ սուրբ սրտիւ, և պատրաստէր հլու լինել կամաց նորա։ Եւ զի թէպէտ և ոչ այլ ումեք, սակայն ասէր յինքեան՝ թէ այնպէս պարտ և պատշաճ է կրօնաւորաց ՚ի վարուց մեծին Եղիայի ուսանել, զի իբրև ընդ հայելի տեսանիցէ միշտ զիւր կարգս կրօնիցն։

Եւ ապա այսպէս պնդեալ զինքն Անտոնիոս երթայր գնայր ՚ի հեռաստան ուրեմն շիրիմս ՚ի գեղջէն, և պատուէր տայր միում ումեմն յիւրոց ծանօթիցն յետ բազում աւուրց տանել նմա զհացն։ Եւ ինքն մի ՚ի շիրմաց անտի եմուտ ՚ի ներքս. և նա ած փակեաց արտաքուստ զդուրսն ընդդէմ նորա, և նա մնացեալ լինէր այնուհետև ՚ի ներքս միայն։ Եւ զայն իբրև ոչ կարաց տանել թշնամին՝ երկուցեալ թէ մի գուցէ առ սակաւ սակաւ և զանապատն պարապեսցէ կրօնաւորութբ̃, եկն ՚ի վերայ նորա ՚ի միում գիշերի հանդերձ բազում դիւօք, և այնչափ եհար զնա տանջանօք մինչև անձայն և անբարբառ անկեալ դնէր նա ՚ի սաստիկ հարուածոցն։ Վանզի պատմէր և ասէր հաստատութբ̃ այնչափ սաս-

տիկ լինել զցաւսն՝ մինչև անհնար համարել զառ 'ի մարդկանէն հարուածս այսպիսի զգայութիւն տանջանաց գործել: Իսկ ա̃յ կանխագիտութե̃ն խնամքն ոչ անտես առնէ որք յուսան 'ի նա: Ի վաղիւ անդր ծանօթն անդր եկեալ լինէր՝ բերեալ նմա հաց. իբրև եբաց զդուռն և ետես զնա զի յերկիր անկեալ դնէր իբրև զմեռեալ, 'ի վեր առեալ տանէր 'ի գեօղն 'ի տէրունական տաճարն ա̃յ և դնէր 'ի գետնի: Այլ բազումք յազգականաց անտի և 'ի գեղջէիցն շուրջ զնովաւ անցեալ նստէին իբրև զմեռելով: Իսկ 'ի մէջ գիշերի յինքն եկեալ Անտոնիոս և զարթուցեալ տեսանէր զամենեսեան ննջեցեալս, և զծանօթն միայն արթուն. ակնարկէ նմա գալ առ ինքն և աղաչէր զնա դարձեալ բառնալ տանել զնա անդրէն 'ի շիրիմն մի զոք զարթուցանելով:

Այս ապա իբրև տարեալ եղև յառնէն, և դարձեալ ըստ սովորութե̃ն դրօքն փակելովք էր 'ի ներքս միայն և յոտն կալ ոչ կարէր վասն դիւացն հարուածոց, այլ անկեալ դնելով կայր յաղօթս: Այլ յետ աղօթիցն ասէր մեծաձայն. աստ եմ ես Անտոնիոս, ոչ փախչիմ 'ի ձերոց հարուածոց. զի թէպէտ և աւելի ինչ արասջիք, ոչ ինչ է որ մեկնէ զիս 'ի սիրոյն Ք̃ի: Այլ յետ այնորիկ սաղմոսէր. եթէ յարիցէ 'ի վերայ իմ պատերազմ, ոչ երկիցէ սիրտ իմ: Այլ սակայն երանելի կրօնաւորն խորհելով զայս ասէր: Իսկ բարիատեաց չարակամ թշնամին զարմացաւ թէ իբր յետ այսչափ հարուածոց իշխեաց աստ գալ. կոչեցեալ առ ինքն զիւր շունսն ա̃մ և հերձիծանէր 'ի սպանութե̃ն բարկութե̃. տեսանէք, ասէ, զի ոչ խորհրդով պոռնկութեան և ոչ հարուածովք դադարեցուցաք զսա, այլ և ըմբոստանայ ընդդէմ մեր, մերձեսցուք առ նա այլով օրինակաւ. քանզի դիւրագոյն է բանսարկուին առ 'ի չարիս կերպարանել: Յայնժամ 'ի գիշերին յայնմիկ թնդիւն առնէին այնչափ սաստիկ մինչև կարծել զտեղին ա̃մ շարժել, և զխցկանն զչորեսին որմն պատառեալ կարծիս տային դևքն. ինքեանք ընդ այն մտանել կերպարանեալք 'ի գազանս և 'ի սողունս առ աչս երևելով, և անդէն վաղվաղակի տեղին լնոյր առ աչս տեսլեամբ առիւծուք և եղուղակ զուարակօք, արջովք և ընձովք, կարձովք և գայլովք, և իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ շարժեալ լի-

նելով ըստ իւրաքանչիւր կերպարանաց։ Եւ առիւծն գոչելով կամէր յարձակել, և զուարակն թուէր եղջիւր ածել, և օձն սողելով ոչ մերձենայր, և գայլն յարձակելով արգելեալ լինէր։ Եւ ամենեքին ահագին էին և անհնարին միահամուռ ամենեցուն բարկութեն սրտմտութիւնքն և ձայնիցն հնչմունք։ Սակայն Անտոնիոս տանջելով և խոցոտելով ՚ի նոցանէ առնոյր զգայութի ՚ի նոցանէ զանհնարին ցաւոյ մարմնաւորի. սակայն անդողդողջ և աներկիւղ զարթմամբ հոգւոյն անկեալ դնէր և հեծէր վասն մարմնոյն ցաւոցն, և լուրջ էր արթմամբ հոգւոյն։ Եւ իբրև ծաղր առնելով ասէր. Թէ զօրութիւն ինչ գոյր ՚ի ձեզ, բաւական էր մի ոք գալ ՚ի ձէնջ. արդ վասն զի ջլատեաց զձեզ Տէր ՚ի զօրութենէ, վասն այնորիկ գունեայ բազմութբ իմն փորձիք երկեցուցանել. իսկ յայտնութի գիտութե ձերոյ տկարութեդ այդ՝ իսկ է՝ նմանելդ ձեր ՚ի կերպարանս անասնոց։ Եւ քաջալերելով դարձեալ ասէր. զի թէ կարէք և իշխանութիւն առէք, մի՛ յապաղեալ յերկարէք, այլ ՚ի վերայ յարձակեցարուք. ապա թէ ոչ զօրէք՝ զի՞ զուր տարապարտուց խռովեալ էք, քանզի կնիք մեր և պարիսպ ամրութեան են ՚ի Տէր մեր հաւատք։ Եւ իբրև բազում չիշխեցեալ ձեռնարկել՝ կրճտէին զատամունս ՚ի վերայ նորա, զի զինքեամբ խաղային և ոչ զնովաւ։

Իսկ սակայն Տէր և յայսմիկ ոչ մոռացաւ զջան վաստակոց նահատակութեանն Անտոնեայ, այլ օգնական ձեռնկալու եղև նմա։ Ի վեր հայեցեալ տեսանէր զձեղունն բացեալ և ճառագայթս իմն լուսոյ զի իջանէր առ նա, և անդէն վաղվաղակի դևքն աներևոյթ լինէին. նոյնժամայն և ցաւք մարմնոյն դադարէին, և տունն դարձեալ էր ողջ բովանդակ։ Իսկ Անտոնիոս իբրև ըզգաց զտեառն ձեռնկալութի օգնականութեանն, ոգի առեալ և թեթևացեալ ՚ի ցաւոցն՝ աղաչէր զտեսիլն որ երևեցաւ և ասէր. ո՞ւր էիր և ընդէ՞ր յառաջ իսկ ոչ երևեցար, զի զիմ զցաւսն դադարեցուցանէիր։ Եւ եղև ձայն առ նա. Անտոնիէ, աստ էի, այլ կայի մնայի տեսանել զքո նահատակութիդ. արդ վասն զի համբերեցեր և ոչ յաղթեցար պատրանօք, եղէց քեզ միշտ օգնական, և տաց քեզ անուանի լինել ընդ ամ երկիր։ Զայս իբրև լուաւ յոտն կացեալ կայր յաղօթս, և այն-

չափ զօրանայր մինչև զող նմա առաւել ևս յաւելուած զօրութե՟ ընդունել 'ի մարմինսն քան զոր յառաջն ունէր։ Եւ էր այնուհետև մերձ իբրև ամաց երեսուն և հնգից։

Եւ այնուհետև յառաջ անցանէր ևս յօժարութե՟ յճգնաւորութիւն։ Եւ առ այլ հին ծերունի երթեալ լինէր և աղաչէր ընդ նմա բնակել յանապատին։ Իսկ նա իբրև ոչ կալաւ յանձին վասն տղայութե՟ հասակին, և վասն զի ոչ երբէք եղեալ այսպիսի սովորութի՟, ինքն անդէն վաղվաղակի դիմէր 'ի լեառնն։ Եւ դարձեալ Թշնամին իբրև տեսանէր զնորա փոյթն, կամեցաւ խափանել զնա. ընկենոյր զառաջօք Ճանապարհին սկտեղ արծաթի առաջօք երևելոյ։ Իսկ Անտոն իբրև գիտաց զարուեստ բարիատեցին, յանց եկաց, և 'ի սկտեղն հայեցեալ զբանսարկուն որ 'ի նմա՝ կշտամբեալ յանդիմանէր ասելով. յանապատի ուստի՞ գտանի սկտեղ, ոչ է Ճանապարհս այս կոխեալ, չիք աստ հետ ուրուք գնացելոյ թէ անկանէր, և թէ յումեքէ անկաւ՝ ոչ կարէր անգիւտ լինել զի մեծ է. այլ որ կորոյսն՝ դառնայր և գտանէր, վասն զի անապատ է տեղիս. այս արուեստ և մենքենայք բանսարկուին են. ոչ խափանեսցես այսու զիմ յօժարութի՟ս, բանսարկու, զի այս ընդ քեզ լիցի 'ի կորուստ։ Եւ Անտոն իբրև զայս ասաց, պակասեաց նա իբրև ծուխ հրոյ զի պակասի։

Եւ ապա դարձեալ ոչ առաջօք ևս երևելոյ, այլ մինչդեռ գնայր՝ Ճշմարիտ ոսկի յանցս Ճանապարհացն ընկեցեալ տեսանէր. զի եթէ Թշնամին եցոյց և եթէ այլ ոք 'ի լաւ զօրութեց՝ կրթելով զնահատակն և ցուցանել բանսարկուին, զի և ոչ Ճշմարիտ ստացուածոյն ցանկացաւ, ոչ նա պատմեաց և ոչ մեք գիտացաք, բայց սակայն ոսկի էր որ երևէրն։ Բայց Անտոնիոս զարմանայր ընդ բազմութի՟ն, և իբրև զհրով զանց արարեալ այնպէս անցանէր անյետսդարձութե՟, և փութայր այնպէս ընթացիւք մինչև ծածկել զտեղին և չգիտել։ Նաև ևս քան զևս պնդեալ զյօժարութի՟ն դիմէր 'ի լեառնն. և եգիտ անդ բանակետղ մի յայնկոյս գետոյն լի սողնօք, վասն զի էր բազում ժամանակաց Թափուր. անդր զինքն փոխեալ բնակէր, և սողունքն 'ի բաց գնային իբրև յումեքէ հալածեալք. և ինքն զմուտն ամրացուցեալ ծածկէր, և հաց 'ի ներքս համբարէր ամաց վե-

ցից. քանզի առնեն զայս Թեբացիք, և բազում անգամ անցեալ մնացեալ լինին 'ի տարւոջ անվնասք. և ջուր 'ի ներքս գոյր: Եւ իբրև յանդունդս սորեալ զօղէր միայն 'ի վանսն. ոչ ինքն 'ի դուրս ելանէր և ոչ զոք յեկելոցն տեսանէր: Եւ բազում ժամանակս այսպէս անցուցանէր, շատեալ 'ի տարւոջն միայն երկիցս անգամ 'ի վերուստ 'ի տանեացն ընդունել զհացն:

Եւ որ առ նա 'ի ծանօթիցն եկեալ լինէին, վասն զի ոչ տայր 'ի ներքս մտանել, դէպ լինէր զի արտաքս բազում աւուրս և գիշերս լինէին, և լսէին 'ի ներքուստ անտի իբրև ամբոխս բազմութեան, թմբկինս և թնդիւնս և անվայելուչ ձայն արձակէին և աղաղակէին՝ 'ի բաց կաց 'ի մերոցս, զի՞ կայ քո և անապատիս, ոչ կարես կրել զմեր խարդախութիւնս: Եւ զառաջինն համարէին մարդս ոմանս զի մարտնչէին ընդ նմա, և արտաքինքն կարծէին զոսա սանդղօք իջեալս առ նա: Եւ իբրև ընդ ծերպ մի 'ի ներքս նայեցեալ ոչ զոք տեսանէին, յայնժամ գիտացին թէ դևք էին, և զահի հարեալք զԱնտոնիոս կարդային: Իսկ նա սոցա առաւել լսէր, քան թէ զնոսա ինչ համարէր: Եւ մերձ երթեալ առ դուրսն աղաչէր զարսն երթալ գնալ և մի զարհուրել: Քանզի ասէր այսպէս վասն դիւաց թէ առնեն առ աչս իմն տեսիլ վասն երկչոտաց. բայց դուք կնքեցէք զանձինս և գնացէք քաջալերութ͞բ, և զոսա թոյլ տուք խաղալ զինքեամբք: Եւ երթեալ գնացեալ լինէին նոքա պարըսպեալք նշանաւ խաչին. և նա անցեալ մնացեալ լինէր 'ի տեղւոջն ոչ ինչ ամենևին վնասեալ 'ի նոցանէ, այլ և ոչ վաստակեալ լինէր մարտնչելովն, քանզի յաւելուածք եղեն նմա վերին տեսլեանն որ լինէին նմա, և թշնամեացն տկարութ͞ի բազում նմա 'ի ցաւոց անտի մատուցանէին հանգիստ, և առաւել ևս յօժարութ͞ի պատրաստեալ կազմէր, քանզի յաճախագոյն երթային ծանօթքն կարծեալ եթէ գտանեմք զնա մեռեալ, և լսէին 'ի նմանէ ձայն սաղմոսի զի ասէր. յարիցէ ա͞ծ և ցրուեսցին ա͞մ թշնամիք նորա, փախիցեն ատելիք յերեսաց նորա. որպէս պակասի ծուխ՝ պակասեսցին. որպէս հալի մոմ առաջի հրոյ, այնպէս կորիցեն մեղաւորք յերեսաց ա͞յ: Եւ դարձեալ. ամենայն ազինք պատեցան զինև, և անուամբ տեառն վանեցի զնոսա: Եւ այսպէս

կրօնաւորեալ քան ամ կատարէր, ոչ 'ի դուրս ելեալ և ոչ յումեքէ տեսաւ։

Նաև յետ այսորիկ բազումք յախտաժետաց և որք նախանձել կամեցան ընդ նորա վարսն և այլոց ևս ծանօթիցն՝ որք եկին և բռնի զդուրսն կործանեցին և աղաչեցին զնա, և եկն 'ի դուրս Անտոնիոս իբրև ուստեմն յանձին 'ի ներքսական կողմանց խորհուրդ բերեալ քնախրատ և ա̃ծընկալ։ Նախ առաջին յայնժամ երևէր նոցա՝ 'ի բանակետեղէն 'ի դուրս ելեալ առ նոսա։ Նոքա իբրև տեսին զարմացան. վասն զի տեսին զմարմին նորա 'ի նոյն բնութե, ոչ պարարեալ իբրև զամեհի և զանկիրթ, և ոչ վտտեալ իբրև 'ի պահոց 'ի մարտիցն դիւաց, այլ այնպէս տեսանէին զնա որպէս յառաջ քան զբացաստանն մեկնելոյ. և դարձեալ զհոգւոյն սուրբ սովորութիւն, զի ոչ իբրև 'ի ձանձրութենէ ծմրեալ, և ոչ 'ի ծաղուէ և 'ի տրտմութենէ բռնազբօսեալ ոչ տեսանելով զժողովսն խռովեցաւ, և ոչ իբրև 'ի յայսչափ 'ի բազմաց համբուրեալ ուրախ եղև, այլ էր ամենայն հարթ, իբրև 'ի բանէն մատակարարեալ և 'ի բնութեան կայր։ Նաև բազում ախտաժէտս որ եկեալ անդ՝ բժշկեաց տէր 'ի ձեռն նորա. և այլս 'ի դիւաց սրբէր, և շնորհս տայր Անտոնեայ 'ի խօսելն։ Նաև այսպէս զբազում տրտմութիս մխիթարէր և բազում կռուեալս հաշտեցուցանէր 'ի խաղաղութիւն՝ ամենեցուն ասելով, մի ինչ ամենևին յերկրի ընտրել փոխանակ սիրոյն ա̃յ։ Խօսէր և յիշեցուցանէր վասն հանդերձելոց բարեացն և որ 'ի մեզ եղև ա̃յ մարդասիրութիւն՝ որ ոչ խնայեաց յորդին իւր, այլ ընդ մեր ամենեցուն մատնեաց զնա։ Նաև հաւանեցուցանէր զբազումս յանձն առնուլ զմիաւորական կեանս։ Նաև լինէր այնուհետև այնպէս 'ի լերինս միաւորաստանք, և անապատն լցայր վանականօք որք 'ի լերինն էին գնացեալք յիւրեանց ընտանեաց և գրեցան յերկնաւոր քաղաքակցութիւնն։

Եղեն նմա պէտք երբեմն անցանել ընդ Արսինոտեայ ջրադարձն, և էին պէտքն վասն այցելութե եղբարց, և լինէր ջրադարձն լի կոկորդեղոսօք. և միայն իբր եկաց յաղօթս՝ մտանէր ինքն և ամենեքին որ ընդ նմա էին և անցեալ լինէին անվնասք։ Նաև դարձեալ իբրև երթայր անդրէն 'ի վանսն, բուռն հարկանէր զպարկեշտ

և զարդար վաստակոց և խօսէր ստէպ ստէպ և զմիայնաւորացն յօժարութիւն աճեցուցանէր և զբազում զայլ ևս զարթուցանէր 'ի ցանկութիւն կրօնաւորութեան, և վաղվաղակի ձգեալք 'ի բանէն՝ եղեն բազում վանորայք, և ամենեցուն նոցա իբրև հայր առաջնորդէր։

Յաւուր միում եկին ոմանք առ նա և աղաչէին լսել 'ի նմանէ բան, և ասէր նոցա եգիպտացւոց բարբառովն զայս՝ թէ գիրք բաւական են առ 'ի խրատ վարդապետութեան. իսկ մեզ արժան է զմիմեանս մխիթարել հաւատովք և մարզել բանիւք։ Արդ դուք այսուհետև իբրև որդիք հօրն պատրաստ լերուք որ ինչ գիտէք ասել, և ես որ ինչ գիտեմ քան զձեզ իբրև երիցագոյն հասակաւ, և հմուտ եմ մատուցանել ձեզ։ Առաջին մեզ ամենեցուն հասարակաց քան զամ̃ զայս փոյթ ընտրելոյ սկիզբն արարեալ մի թուլանալ և մի ձանձրանալ վաստակօք, և մի ասել թէ բազում ժամանակս եղեաք 'ի կրօնաւորութեանն. այլ առաւել ևս օր ըստ օրէ իբրև սկիզբն արարեալ յօժարութեան աճեցուսցուք։ Վանզի ամ̃ իսկ կեանք մարդկան դուզնաքեայք են չափաւորեալք առ պատրաստեալ կեանսն, մինչև ամ̃ ժամանակս մեր ոչ ինչ լինել առ յաւիտենական կենօքն, և ամ̃ իրք աշխարհիս ըստ արժանոյ վաճառեալ լինին և զոյգ ընդ զուգի փոխանակի։ Իսկ խոստմունք յաւիտենական կենացն սակաւ մասին գնեալ լինին. քանզի գրեալ է՝ աւուրք կենաց մերոց 'ի նոսա եօթանասուն ամ, և որ ինչ աւելին քան զայս՝ ցաւք և վաստակք։ Արդ յորժամ բովանդակ զութսուն ամն և կամ զհարիւրն կացեալ մնացեալ իցեմք 'ի վարս առաքինութեան, ոչ եթէ հաւասար ըստ հարիւր ամայն և թագաւորեալ լիցուք. և յերկրի աստ մարտուցեալք ոչ յերկրի ընդունիմք ժառանգութիւն, այլ յերկինս ընկալեալ եմք ըղխոստմունս։ Նաև դարձեալ զմահկանացու մարմինս 'ի բաց ընկեցեալք՝ անապական ընդունելոց եմք զնա։

Արդ որդեակք, մի վհատիք և կարծէք յերկարանալ 'ի նմին կամ մեծ ինչ գործել. քանզի ոչ են արժանի անցք արդեան ժամանակիս առ պատրաստեալ փառսն որ յայտնելոց են. և մի յերկիրս հայել՝ կարծեսցուք իբրև 'ի մեծաց իմն հրաժարեալք, քանզի և սոյն իսկ բովանդակ ամ̃ երկիրս դուզնաքեայ է քան զերկինս։

Որդ եթէ ա̃մ երկրիս տեարք էաք և 'ի բաց կայաք յա̃մէ, ոչ ինչ դարձեալ արժանի էր և հաւասար առ արքայութե̃ն երկնից. որպէս ոք եթէ արհամարհեսցէ քանքար մի պղնձի, որպէս զի ստասցի քանքարս ոսկիս հարիւր. այսպէս որ տէր է ա̃մ երկրիս, չարժէ զերկնաւորսն: Տես զի եթէ թողեր սակաւ զերկիրս՝ իբրև ոչ ինչ լքեալ, կամ տուն կամ ոսկի բազում թողցէ՝ ոչ պարտի պարծել կամ վհատել: Որժամ է մեզ խորհել զի թէպէտ վասն առաքինութե̃ ոչ թողցուք, այլ յետոյ մեռեալք լքանեմք զայս, և դէպ լինի զի և որոց ոչ կամիմք, որպէս և Ժողովողն յիշեաց: Իսկ ընդէ՞ր մեք վասն առաքինութե̃ ոչ թողումք, զի զարքայութի̃ն երկնից ժառանգեսցուք. վասն այսորիկ և ստանալ ոչ ինչ 'ի մէնջ ցանկութիւն 'ի միտ մի՛ արկցէ: Իսկ զի՞նչ իցէ ստանալ զոր ոչս կարեմք ընդ մեզ առնուլ. և կամ ընդէ՞ր իսկ բնաւ զայն չստանամք զոր և առնուլ ոք կարէ ընդ իւր, որ է բարեխորհրդութի̃ ողջմտութիւն պարկեշտութի̃ արդարութի̃ արութի̃ իմաստութի̃ սէր աղքատսիրութի̃ հաւատք 'ի Քս̃ չքաւրկուէ̃ օտարսիրութի̃: Զայս ստացեալ՝ գտցուք զսա առաջի մեր անդ պատրաստիչ վանաց մեզ յերկրին հեզոց և խոնարհաց:

Իսկ այսու հաւանեցուսցէ այր զինքն մի՛ վհատել, և մանաւանդ եթէ զինքն ծառայ տեառն համարեսցի. և եթէ պարտ է ծառայել տեառն, զոր օրինակ զի ծառայն ոչ իշխէ ասել՝ վասն զի երեկ գործեցի, այսօր ոչ գործեմ, և ոչ զառաջին ժամանակն համարելով դադարեսցէ զառաջիկայ աւուրսն, այլ զօրհանապազ որպէս յաւետարանին գրեալ է՝ զնոյն յօժարութի̃ ցուցանել զի տեառն հաճոյ լիցի և պատուհասապարտ, այսպէս և մեք կացցուք հանապազօր 'ի կրօնաւորութեանս. գիտասցուք զի եթէ մի օր հեղգասցուք, ոչ վասն անցեալ ժամանակին թողցէ մեզ, այլ վասն ծուլութե̃ն բարկասցի մեզ: Որպէս և յԵզեկիէլէ լուաք. այսպէս և Յուդաս միով գիշերաւ կորուսանէր զանցեալ ժամանակին վաստակսն: Որդ եղիցուք որդիք վարուց և մի՛ ձանձրասցուք. քանզի ունիմք և յայսմիկ զտէրն գործակից և յաջողիչ, որպէս և գրեալ է՝ ա̃մի որ առաջարկէ̃ն կամել 'ի բարիս, յաջողէ ա̃ծ 'ի բարիս. և 'ի չհեղգալն բարիոք է մեզ առաքելական բանիւն բար-

բառնել՝ զօրհանապազ մեռանիմք. զի եթէ և մեք իբրև մեռեալք հանապազ այնպէս կեցցուք՝ ոչ մեղանչեմք, քանզի է ասացեալ այսպիսի իմն զի յառնելով հանապազօր համարեսցուք չհասանել մինչև 'ի սպառ աւուրն։ Եւ դարձեալ ննջեցեալք չհաւատասցուք զյառնելն, վասն զի անյայտ են և բնութե՛ իսկ կեանքս մեր և չափաւորեալ հանապազօր յառաջգիտութե՛ն։ Եւ այսպէս միշտ յուսով և այսպէս կելով ոչ մեղիցուք և ոչ ումեք ցանկասցուք և ոչ ոխս ումեք պահեսցուք և ոչ գանձեսցուք յերկրի, այլ իբրև հանապազ մեռանելով անստացուածք լիցուք և ամենեցուն զա՛մ ինչ թողցուք։ Այլ ցանկութի՛ կանանց և կամ այլ ինչ աղտեղի խորհուրդք զբաղմանց բնաւ ամենևին 'ի մեզ մի՛ բնակեցուսցուք, այլ իբրև յանցաւորք զերեսս 'ի բաց դարձուսցուք՝ միշտ երկնչելով և հայելով յօր դատաստանին. քանզի յարաժամ երկիւղ մեծ և արհաւիրք տանջանաց լուծանեն զլռնութի՛ ցանկութե՛ց և զանկեալ ոգին կանգնէ։

Արդ սկսեալք և 'ի վերայ ելեալք ճանապարհին առաքինութե՛ նկրտեսցուք յոյժ զի հասանել կարասցուք, և մի՛ ոք յետս դարձցի իբրև զկինն Ղովտայ. մանաւանդ զի տէրն ասաց՝ ոչ ոք ձեռն զմաճով արկեալ և յետս դարձեալ ուղղագիր լիցի յարքայութեանն երկնից։ Իսկ դառնալն յետս ոչ այլ ինչ է, այլ զղջանալ և դարձեալ զերկրաւորս խորհել։ Եւ մի՛ երկնչիք յորժամ լսէք վասն առաքինութե՛ և մի՛ զարմանայք վասն անուանն, քանզի ոչ մեկուսի ուրեք է 'ի ձէնջ հաստատիչն, այլ 'ի ներքս 'ի ձեզ են գործքն և դիւրագոյն են իրքն, միայն թէ կամեսցուք ևեթ. Ոչ եթէ հեթանոսք ընդ ծով անցանեն զի դպրութի՛ ուսանին, իսկ մեզ ոչ ինչ են պէտք ոչ 'ի հեռաստան ուրեք երթալ վասն արքայութե՛ն երկնից և ոչ ընդ ծով անցանել վասն առաքինութե՛, որովհետև ասաց տէրն՝ եթէ արքայութի՛ն երկնից 'ի ներքս 'ի ձեզ է։ Ապա եթէ այդպէս է, զկամելն միայն պահանջէ 'ի մէնջ առաքինութի՛ն. վասն զի 'ի մեզ է և 'ի մէնջ հաստատի և 'ի բոյս բնութե՛ իւրոյ եթէ որպէս եղեն հաստատուն կացցէ, քանզի եղև բարիոք և ուղիղ յոյժ։ Վասն այսորիկ և Նաւեայ որդին Յեսու պատուիրելով ասէր ժողովրդեանն. ուղղեցէք զսիրտս ձեր առ տէր ա՛ծ իսրայէլի։ Իսկ Յովհաննէս՝

ուղիղ արարէք զշաւիղս ձեր։ Վասնզի ուղիղ լինել հոգւոյն այս ինքն է՝ բուսոյն բնութե՛ մտաւորականութե՛ն իւրոյ որպէս հաստատեցաւ։ Եւ դարձեալ յորժամ խոտորեսցի և 'ի թիւրութե՛ լիցի՝ որ ոչ ըստ բնութե՛ն է՝ յայնժամ չարութի՛ ոգւոց ասի։ Ապա թէ այդպէս է, չեն դժուար իրք. զի եթէ կացցուք մնասցուք որպէս եղաքն՝ յառաքինութե՛ եմք, և եթէ անուղղայս ինչ խորհեսցուք՝ իբրև չար ծառայ տանջեալ լինիմք։ Զի եթէ արտաքուստ ուստեք էր ստանալ զիրսդ, արդարև դժուարին էր. ապա թէ 'ի մեզ է, պահեսցուք զանձինս յաղտեղի խորհրդոց. իբրև յաւանդ առեալ զհոգին 'ի տեառնէ պահեսցուք, զի ծանիցէ նա զարարիչն իւր. այսպէս կալ մնալ ոգւոյն որպէս ինքն արար զնա։ Եւ եղիցի մեր մարտ նահատակութե՛, զի մի բռնադատեսցէ զմեզ սրտմտութի՛ և մի յաղթեսցէ մեզ ցանկութի՛. քանզի գրեալ է՝ թէ բարկութի՛ առն զարդարութի՛ ա̃յ ոչ գործէ. և դարձեալ՝ եթէ ցանկութիւն յղացեալ ծնանի զմեղս, իսկ մեղքն կատարեալ ծնանին զմահ։ Եւ այսու կրօնաւորեալք արթուն լիցուք հաստատութե՛, որպէս և գրեալ է. ա̃մ զգուշութե՛ պահեսցուք զսիրտս մեր, քանզի թշնամիս ունիմք անհնարին չարս և խարդախս և ամենագործս զդեւս չարս, և ընդ սոսա է մարտ պատերազմի մեզ, որպէս առաքեալ ասաց. ոչ ընդ մարմին և ընդ արիւն, այլ ընդ իշխանս ընդ պետս ընդ աշխարհակալս խաւարիս այսորիկ ընդ հոգևորս չարութեան յերկնաւորս։ Վասնզի սաստիկ է նոցա բազմութիւն որ զմեօք օդքս են և հեռի ոչ են 'ի մէնջ, և բազում իմն են և ազգի ազգի գունակք կերպարանաց նոցա։ Եւ վասն բնութեան նոցա և փոփոխ կերպարանաց բազում և յերկարապատում են բանք, և մեծ ևս այլոց քան զմերս են վասն այսորիկ պատմութիւնք։ Բայց որ այժմ ստիպէ, հարկ է և մեզ միայն գիտել որ վասն մեր լինին 'ի նոցանէ բազմահնար խարդախութիւնս։

Նախ զայս գիտասցուք զի դևք ոչ եթէ վասն զի դևք կոչին՝ այնպէս հաստատեցան, վասն զի ոչ ինչ չար արար ա̃ծ, այլ և նոքա բարիք հաստատեցան, և անկեալք յերկնաւոր բարեխորհրդութե՛ և այնուհետև ընդ երկիր թաւալեալք զհեթանոսս պատրեցին առ աչս երևե-

լով, և ընդ մեզ քրիստոնեայս չար նախանձ բերեալ, զա͞մ շարժել կամեցեալ խափանել մեզ զելս երկնաւոր ճանապարհին, զի մի ուստի նոքայն անկանին՝ մեք ելեալք լիցուք։ Վասն որոյ բազում աղօթից և կրօնաւորութե͞ պէտք են, զի թերևս ընկալեալ ոք շնորհս մեկնութեան այսոցիկ՝ գիտել կարասցէ որ վասն նոցայն ինչ է։ Նաև զի են ոմանք 'ի նոցանէ դոյզն չարք և ոմանք 'ի նոցանէ չարագոյնք, և վասն որպիսի ինչ գործոց իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ զփոյթն ունիցի, և զիարդ զոք 'ի նոցանէն կարիցէ հալածել և 'ի բաց հանել. քանզի բազում են նոցա խարդախութիւնքն։ Քանզի և երանելի առաքեալն և որք ըստ նմայն՝ գիտէին զայսպիսիս ասելով՝ քանզի ոչ եթէ անտեղեակ ինչ եմք խորհրդոց նորա։ Իսկ մեք յորոց իրաց զփորձ առեալ եմք 'ի նոցանէն, այսոքիւք պարտիմք զմիմեանս ուղղել 'ի հաստատութիւն։

Նաև ես վասն զի փոքր 'ի շատէ զփորձ առի 'ի նոցանէն՝ իբրև որդւոց ասեմ. քանզի նոքա եթէ տեսցեն զքրիստոնեայս ա͞մ, մանաւանդ զմիայնակեացս վաստակաւորս յառաջադէմս, նախանձ դնեն, ձեռն արկանեն և փորձեն միշտ՝ շաւղաց գայթակղութիւն դնել, և ընդ նոցա գայթակղութ͞ին խորհուրդք աղտեղիք։ Նաև ոչ է մեզ արժան երկնչել 'ի նոցանէ որ ինչ 'ի միտս արկանեն մեր. քանզի աղօթիւք և պահօք և առ 'ի տէրն հաւատովք անդէն վաղվաղակի անկանին նոքա. այլ և անկեալք՝ ոչ դադարեն, այլ դարձեալ անդրէն յարձակին խորամանկութե͞ և նենգութե͞։ Քանզի յորժամ յայտնապէս և աղտեղի ցանկութե͞ք ոչ կարասցեն պատրել զմեր միտս, դարձեալ այլ ազգ 'ի վերայ գան. և այնուհետև առ աչս երևելով պատճառանօք արհաւիրս ստեղծանեն՝ այլակերպելով և նմանելով կանանց, գազանաց և սողնոց և անհեդեդ մարդոց և բազմութեան զօրականաց. Այլ ոչ այսպէս արժան է մեզ երկնչել 'ի նոցանէ առաչըն երևելով, քանզի ոչ ինչ են և վաղվաղակի աներևոյթ լինին, մանաւանդ եթէ ոք հաւատովք և նշանաւ խաչին զինքն ամրացուցանէ. քանզի յոյժ համարձակ են 'ի չարիս և անզգամգէտք. Նաև եթէ այսպէս պարտեալք գտցին, և այլով օրինակաւ յարձակին դարձեալ, և պատճառին զապառնիսն ասել և որ յետ ա-

ուրցն գալոցն է, և ցուցանէն զինքեանս բարձունս մինչև 'ի ձեղունս հասեալ և լայնս մեծութ̃ք: Եւ զորս խորհրդովք ոչ կարացին պատրել, յափշտակեսցեն զնոսա այսպէս առ աչս տեսլեամբ: Ապա թէ այսպէս գտցեն զոգիսն անվրէպ զգուշացեալ հաւատով և յուսով խորհրդոցն, և այնուհետև գան՝ ածեն 'ի վերայ զխլխամն իւրեանց:

Եւ բազում անգամ այսպիսիս ասէր զնա երևեալս, որպէս և Յոբայն յայտնեաց տէր զնմանորինակ ասելով՝ աչք նորա իբրև զտեսիլ արուսեկի, և 'ի բերանոյ նորա ելանեն ճառագայթք բորբոքեալք, և թօթափին շանթք հրոյ յռնգանց նորա, և ելանէ ծուխ հնոցի բորբոքելոյ և կայծականց հրոյ, և շոգի նորա կայծակունք և բոց 'ի բերանոյ նորա ելանէ: Այսպիսի երևեալ իշխանն դիւաց զարհուրեցուցանէ, որպէս և յառաջն ասացի, մեծամեծս բարբառելով խորամանկն: Որպէս և դարձեալ խայտառակեաց տէրն Յոբայն ասելով՝ քանզի համարեալ է նմա երկաթ իբրև զյարդ, և պղինձ որպէս փայտ փուտ, և համարեալ զծով որպէս զխնջան և զտարտարոսն անդնդոց իբրև գերի, համարեցաւ ճեմել 'ի յանդունդս: Եւ 'ի ձեռն մարգարէիցն զի ասաց. ասէ թշնամին՝ հալածեցից հասից. զաշխարհս ամ̃ ըմբռնեցից իբրև զբոյն մի, իբրև զմնացեալ ձուս բարձից: Եւ ամենայնիւ այսպիսիս խրոխտանան, ձեռն արկանել խոստանան, զի թերևս կարասցեն պատրել զաստուածապաշտսն: Այլ մեզ հաւատացելոցս և ոչ այսպէս պարտ է երկնչել 'ի նոցանէն և ոչ առ աչսն երևելով և ոչ հայել 'ի բարբառս ձայնից նոցա, քանզի սուտ են և ոչ ինչ ամենևին զճշմարիտն խօսին: Նա և այսպիսիսն և այսչափսն խօսելոցն, և 'ի չարն խօսելոցն և յուսալոցն՝ իբրև զվիշապ ձգեցաւ 'ի կարթէ փրկչին և իբրև անասուն զքթօքն կոճէս[1] առաւ, իբրև փախըստական զռնգունսն շրօշակաւ կապեցաւ և ծակեալ եղև դանդանաւանդաւ զշրթունս և կապեցաւ 'ի տեառնէ, իբրև ճնճղուկ խաղալիկ եղև 'ի մէնջ. և եդեալ է նա և որ ընդ նովաւ դևքն իբրև զկարիճս և զօձս կոխան 'ի մէջ քրիստոնէից: Եւ այս է յայտնութ̃ի գի-

1 Միւս օրինակն կոճէն:

տութ̃ե մերս ընդդէմ նոցա՝ կրօնաւորութ̃բս զինուորել. քանզի որ զծուղն խոստանայր ջնջել և յոչինչ համարել և աշխարհիս ա̃մի գեր՚ի վերոյ լինել, և ահա ոչ կարէ արգելուլ զկրօնս մեր և ոչ զիմ որ խօսիմ զվատթարութ̃ի նորա: Մ՛ի այսուհետև ՚ի միտ առցուք զոր ինչ խօսի նա, քանզի սուտ է. և մի՛ երկիցուք ՚ի նորա առ աչս տեսլենէն, զի և այն սուտ է. քանզի ոչ եթէ ճշմարիտ լոյս է որ ՚ի նոսա երևի, այլ պատրաստելոցն հրոյն նոցա է յառաջակայութ̃ի տանջանացն, որոց և զկերպարանսն յինքեանս բերեն յորում և այրելոց են: Ի յօդէիւք փորձեն զարհուրեցուցանելով զմարդիկ, քանզի երևին և առ նմին աներևոյթք սուզանին և ոչ ումեք վնասեն ՚ի որոց, այլ բերեն յինքեանս զնմանութ̃ի կերպարանաց որ ընդունելոց է զնոսա ՚ի պատրաստեալ հուրն: Վասն որոյ և ոչ այսպէս արժան է երկնչել ՚ի նոցանէ, քանզի շնորհօքն ա̃յ ոչ ինչ են ա̃մ հնարագիտութիւն գործոց նոցա. զի նենգաւորք են և խաբեբայք և պատրաստ են փոփոխել յա̃մ կերպարանս և ՚ի ձևս նմանել:

Բազում անգամ պատճառին երգովք և սաղմոս ասելով առանց երևելոյ, քանզի առնեն յուշ զառ ՚ի գրոցն բանս: Քանզի յորժամ կարդամքն, նոքա անդէն վաղվաղակի իբրև զարձագանքն զմերս բարբառին զոր ընթերցաքն. և բազում անգամ ՚ի քնոյ զարթուցանեն զմեզ յաղօթս, և զայս յառաջագոյն առնեն մինչև նինջել անգամ թոյլ ոչ տան: Իսկ է երբէք զի օրինակեն զինքեանս ՚ի կերպարանս միայնակեցաց իբրև երկիւղածք և բարեկարգք և պատճառեն խօսել ըղթիւրսն մարմնաւոր պատկերաւ, զի կարասցեն խաբել, և այնուհետև զխաբեալսն ՚ի նոցանէ ուր և կամ է իւրեանց՝ յածեցուցանեն: Այլ և ոչ այսպէս արժան է հայել ՚ի նոսա, զի թէպէտ և յաղօթս յարուցանեն, և եթէ խրատ տան մի՛ ճաշակել ինչ ամենևին, և եթէ ամբաստան լինել և նախատել ինչ պատճառին զորս զիտացին ինչ զմէնջ անարգալուրս. քանզի ոչ եթէ վասն երկիւղածութ̃ե և բարեընկալութ̃ե ճշմարտութ̃ե զայսպիսիս առնեն, այլ զի զպարզամիտսն և զանմեղսն ՚ի զղջումն խոնարհեցուցանեն, և անշահ և անօգուտ արասցեն զկրօնաւորութեան վարսն, և նողկտալ տան մարդկան վհատուք, իբրև բեռնաւոր իմն և խիստ և ծանրա-

գոյն հնարին վարկանել զմիաւորութ̃ կեանս, զի խափանել կարասցեն որք 'ի նոցանէ գեղեցիկ կրօնիւք վարին:

Եւ մարգարէն առաքեալ 'ի տեառնէ եղուկս ասելով աւաղէր զայնպիսիսն. վայ որ արբուցանէ զմերձաւոր իւր պղտոր յետսադարձութեամբ: Քանզի այսպիսի իմաստք գործոց՝ խորհուրդք յետսադարձականք են առ 'ի յառաքինութ̃ ճանապարհն հանելոյ: Իսկ ինքն տէրն վասն իւր, զի թէպէտ և անսուտ բարբառեալ դէքն, քանզի ճշմարիտ ասէին՝ դու ես որդի ա̃յ, սակայն պապանձեցուցանէր և արգելոյր 'ի խօսելոյ, զի մի ընդ ճշմարտութեան խառն և զիւրեանց չարութիւն սերմանեսցեն, և դարձեալ զմեզ սովորեցուցանէր մի երբեք յայսպիսիս հայել, զի թէպէտ և ճշմարիտս կարծեն ասել: Քանզի յոյժ անվայելուչ են մեզ որք ստացեալ եմք զգիրս զառ 'ի փրկչէն՝ զազատութիւն, ուսանել 'ի բանսարկուէն՝ որ ոչ զիւր անգամ զկարգ աշտիճանին պահեաց այլ ընդ այլս խորհելով: Վասն այսորիկ և խօսել զօսա զառ 'ի գրոցն բանս արգելու և ասէ. մեղաւորին ասէ ա̃ծ՝ վասն էր դու բնաւ պատմես զարդարութիւն իմ, կամ առնուս զուխտս իմ 'ի բերան քո: Քանզի զա̃մ ինչ առնեն և խօսին և խուճապեն և կեղծաւորեն և խօսին առ 'ի խաբել զպարզամիտս և զանմեղս, և թնդիւնս առնեն և ծափս հարկանեն, կայթեն և ծիծաղին անմտութբ̃ և չնչեն. և եթէ ոք ոչ հայեսցի 'ի նոսա, այնուհետև լան և ողբան իբրև պարտեալք: Եւ զի տէրն ա̃ծ պապանձեցուցանէր զդևսն, իսկ մեք ուսեալք 'ի սրբոցն՝ արժան է առնել որպէս և նոքայն առնէին՝ նմանել նոցա արութեանն. քանզի և նոքա զայս տեսանելովն ասէին՝ 'ի հակառակել մեղաւորին առաջի իմ խուլ եղէ և խոնարհեցայ, լռեցի 'ի բարութենէ. և դարձեալ՝ թէ ես որպէս խուլ զի ոչ լսէ և իբրև համր զի ոչ բանայ զբերան իւր. եղէ իբրև զմարդ որ ոչ լսէ: Իսկ եթէ այդպէս է, և մեք մի լուիցուք նոցա, զի թէպէտ և յաղօթս յարուցանեն և եթէ խօսեսցին վասն պահոց, այլ յառաջադրութեան կրօնիցս մերոց միայն միտ դիցուք, և մի 'ի նոցանէն պարտեալ գտցուք որ զա̃մ ինչ գործեն խարդախութբ̃: Եւ ոչ արժան է երկնչել 'ի նոցանէ. զի թէպէտ և յարձակել կարծեն և թէ մահուամբ սպառնան, զի անկարք են և ոչ զօրեն, բայց միայն սպառնան:

Արդ ահա վասն այսորիկ ասացի փոքր 'ի շատէ, և դարձեալ զնոյն ասել ընդարձակագոյնս ոչ դանդաղեցայց, զի հաստատուն և անվրէպ լիցի ձեզ յիշատակն. զի տեառն գալուստն կործանեաց զթշնամին, տկարացան զօրութիւնք նորա, և վասն այսորիկ ոչ կարէ. սակայն իբրև բռնաւոր և կործանելոյն յերկիր ոչ դադարէ, այլ գոնեայ միայն բանիւքն սպառնայ: Եւ զայս ա՟մ ոք 'ի մէնջ այսպէս խորհեսցի և ապա կարէ արհամարհել զդևսն: Զի եթէ այսպիսի մարմնով յօդեալ էին դևք որպէս և մեքս 'ի կար զօրութե՟ն, գոյր ասել նոցա եթէ ղօղեալս զմարդիկ 'ի թաքուստ ոչ գտանեմք, և զորս գտանեմք վնասեմք: Եւ կարէաք և մեք դարձեալ թաքչել 'ի նոցանէն դրօք ամրութե՟ն փակելովք: Արդ զի ոչ եղէն այսպէս, այլ և դրօք փակելովք կարեն մտանել, և յա՟մ օդս գտանին նոքա և նոցա բանսարկու առաջնորդն, և են նոքա չարակամք և առ վնասել պատրաստք, որպէս ասաց փրկիչն՝ թէ 'ի սկզբանէ մարդասպան է բանսարկուն չարութե՟ն հայր. և կամք մեք այժմ և ընդդէմ նորա զինուորիմք կրօնիւքս: Եւ յայտ է թէ ոչ ինչ կարեն առնել. քանզի ոչ տեղի արգելու զնոսա վնաս զմէնջ կարկատել և ոչ առ սիրելիս ունին զմեզ թէ խնայեսցեն, ոչ բարեսէրք են եթէ ուղղեսցեն, այլ անհնարին չարք են, և ոչ ինչ է նոցա այլ փոյթ կամաց որպէս վնասել ա՟ծասիրացն և բարեպաշտից: Եւ վասն զի ոչ ինչ կարեն առնել, վասն այսորիկ և ոչ առնեն ինչ, բայց միայն սպառնան. զի եթէ կարէին՝ ոչ յապաղէին, այլ նոյնժամայն գործէին զչարն, պատրաստ ունելով առ այս զյօժարութի՟ն և մանաւանդ առ մեզ: Արդ ահա եկեալ 'ի մի վայր զնոցանէ խօսիմք, և տեղեակ են զի յառաջադիմութե՟ս մերով տկարանան նոքա: Արդ եթէ ունէին իշխանութի՟, ոչ ումեք 'ի մէնջ 'ի քրիստոնէիցս տային կեալ. քանզի պիղծ թուի մեղաւորի ա՟ծպաշտութիւն: Արդ վասն զի ոչ ինչ կարեն առնել, վասն այսորիկ զինքեանս խոցոտեն, զի ոչ ինչ կարեն առնել որում սպառնան: Այլ և զայն արժան է մեզ զմտաւ ածել առ 'ի չերկնչել 'ի նոցանէ. զի թէ զօրութի՟ գոյր 'ի նոսա, ոչ գային բազմօք և ոչ առաչօք տեսիլս ինչ առնէին և այլակերպ նմանութեան հնարս խնդրէին. այլ շատ մի ոք միայն գալ 'ի նոցանէն և առ-

նել զոր ինչ և կամիցին։ Նա մանաւանդ զի ա̃մ ոք որ իշխանութիւն ունի, ոչ առ աչս տեսլեամբ սպառնայ և ոչ բազմօք զարհուրեցուցանէ, այլ անդէն վաղվաղակի յորժամ կամի զիշխանութիւն 'ի գործ արկանէ։ Այլ դևք վասն զի ոչ ինչ կարեն առնել, խաղան իբրև ստուերք, փոփոխին կերպարանօք և զմանկունս երկեցուցանեն բազմութեամբ առ աչս երևելով և այլանման կերպարանօք, և վասն այսորիկ առաւել ևս արհամարհելիք են վասն տկարութեան։ Քանզի ճշմարիտ հրեշտակն որ առաքեցաւ 'ի տեառնէ վասն ասորեստանեայցն, ոչ ինչ կարօտացաւ բազմութեան և ոչ առ աչս ինչ երևելոյ արտաքուստ և ոչ թնդմանց և կայթմանց, այլ հանդարտութեամբ անդէն զիշխանութիւն 'ի գործ արկեալ սատակեաց վաղվաղակի հարիւր ութսուն և հինգ հազար այր։ Իսկ որք ոչ ինչ կարեն, որպէս դևքն, սոքա գոնեայ առ աչս երևելոյ փորձին երկեցուցանել։

Նա թէ ոք զՅոբայն խորհեսցի և ասասցէ՝ թէ ընդէր իբրև ել բանսարկուն զա̃մ ինչ գործեաց վասն նորա և 'ի ստացուածոցն զնա լերկեաց և զմանկունս նորա կոտորեաց և եհար զնա չարաչար հարուածովք, և գիտասցէ այսպիսին եթէ ոչ էր սատանայ որ զայս կարաց առնել, այլ ա̃ծ որ ետ 'ի ձեռս զՅոբ վասն փորձութեան։ Նա իբրև ոչ ինչ կարէր առնել, խնդրեաց և ապա առեալ այնուհետև իշխանութիւն գործէր։ Որպէս և յայսմ ևս յայտ ըստգիւտելի եղև թշնամին. քանզի թէպէտ և կամէր, սակայն ոչ իմիք ոչ կարաց առնել ինչ առանց արդարոյ. զի եթէ կարացեալ էր՝ ոչ խնդրէր, և խնդրելոյն ոչ մի անգամ միայն, այլ և երկիցս երևեցաւ տկարութիւն և ոչ ինչ զօրել. Նա ոչ ինչ է զարմանալի եթէ 'ի վերայ Յոբայ ոչ զօրեաց, որ և 'ի վերայ անասնոց անգամ ոչ եղև ինքնակամ եթէ ոչ էր թողացուցեալ։ Այլ և ոչ խոզիցն ունին իշխանութիւն, քանզի երկնչէին որպէս յաւետարանին գրեալ է, զի ասացին եթէ գոնեայ 'ի խոզսն հրաման տուր մեզ երթալ։ Արդ և եթէ 'ի վերայ խոզից անգամ ոչ ունին իշխանութիւն, ո՞րչափ ևս առաւել ոչ իշխեն մարդկան որ ըստ նմանութեան պատկերի կերպարանաց ա̃յ հաստատեալ է։ Յա̃յ միայն արժան է երկնչել և զսոսա արհամարհել և բնաւ ամենևին զնոսա մի ինչ համարել. այլ ևս առաւել որ-

10250219

չափ նոքա զայս առնեն, մեք ընդդէմ նոցա զինուորեա-
ցուք զկրօնս միայնաւորութե՟, քանզի մեծ զէն են վարք
ուղիղք ընդդէմ նոցա և առ ա՟ծն հաւատք։ Վասնզի
երկնչին նոքա 'ի կրօնաւորաց, 'ի պահոցն 'ի հսկմանէն
յաղօթիցն 'ի հեզութէն 'ի հանդարտութենէն 'ի չար-
ծաթսիրութէն 'ի չսնապարծութէն 'ի խոնարհութէն
յաղքատսիրութէն և զողորմութիս առնելով և զտուրս
տալով, զանբարկութի՟ և 'ի վեր քան զա՟մ զառ 'ի քս՟
բարեպաշտութի՟։ Վասն այսորիկ զա՟մ ինչ առնեն, զի
մի գտցին որք կոխիցենն զնոսա. քանզի գիտեն զշնորհս
փրկչին տուեալ հաւատացելոց ընդդէմ նոցա զասա-
ցեալս նորա՝ եթէ ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել 'ի
վերայ իժից և կարճաց և 'ի վերայ ա՟մ զօրութե՟ թշ-
նամւոյն։

Արդ եթէ զլինելոց ինչ յառաջանան ասել կեղծա-
ւորութե՟, մի ոք ինչ գրեսցէ զնոսա. քանզի բազում
անգամ ասեն յառաջ աւուրբք՝ որք յետ աւուրց ապա
գան եղբարք. և առնեն սոքա զայս ոչ իբրև թէ զի ա-
խորժելով զլսողսն, այլ զի հաւատալ յինքեանս հաւա-
նեցուսցեն զնոսա և այնուհետև ընդ ձեռամբ արկեալ
կորուսցեն։ Վասն որոյ ոչ է արժան հայել 'ի նոսա. այլ
թէպէտ և ասեն ինչ, անգրէն դարձուցանել արժան է՝
մի թէ պիտո՞յ ինչ իցէ մեզ այս։ Զի՞նչ զարմանալի է
եթէ փոյթ յանձին կալեալք կարեն թեթև և նուրբ
բնութե՟ առաւել քան զմարդիկ ընթանալ որ յառաջ-
արկին 'ի ճանապարհ երթալ. քանզի իբրև տեսանեն
զնոսա, յառաջեն ընթացիւք և պատմեն. զի զայս և
ձիոյ նմանիւք ոք կարէ առնել և ասել զնմանէ յառաջ
որ գնան ոտիւք։ Որպէս և ոչ յայսմիկ զարմանալ ինչ
պարտ է ընդ նոսա, քանզի ոչ ինչ յանեղելոց գիտեն,
այլ ա՟ծ միայն է որ զա՟մ ինչ գիտէ յառաջ քան զլի-
նելն իւրեանց. իսկ սոքա զոր ինչ տեսանեն, իբրև գողք
վաղվաղեն ընթացիւք և պատմեն։ Նու՛ս քան՝ զի ոմանց
այժմ զմերս, զի 'ի մի վայր եկաքս և խօսիմք զնոցանէ,
գիտուն առնեն յառաջ մինչև ոք 'ի մենջ երթեալ պատ-
մեսցէ։ Զայս և մանուկ յառաջընթաց կարէ առնել
և յառաջել քան զհեղգն և զյամրն։ Զոր ասեմս այս-
պիսի ինչ է. եթէ ոք սկիզբն արարեալ իցէ գնալ 'ի
թեբայեցւոցն և կամ յայլմէ աշխարհէ յառաջ մինչև

սկիզբն արարեալ է գնալ. ոչ գիտեն թէ գնայցէ. իսկ իբրև գնայն, տեսեալ զնա յառաջէն և մինչև եկեալ է պատմեն. և այսպէս դէպ լինի յետ աւուրցն և ապա գայ։ Եւ բազում անգամ զի որք գնանն, յորժամ անդրէն դարձեալ լինին՝ սուտ լինին սոքա։ Այսպէս և վասն Ջուրց գետոյն է երբէք զի շատ խօսին, քանզի տեսանեն բազում անձրևս եղեալ 'ի կողմանս երկրին Եթովպացւոց. և գիտացեալ զի անտի լինի գետոյն յարուցումն, յառաջ մինչև հասեալ է ջուրն յԵգիպտոս՝ վաղվաղէն պատմել։ Զայս և մարդք կարէին ասել եթէ կարէին այնչափ ընթանալ որպէս և նոքայն։ Եւ որպէս դէտն Դաւթայ ելեալ 'ի բարձրաւանդակ վայրն առաւել քան զայն՝ որ մինչդեռ 'ի նիստ և 'ի խոնարհ երկրին էր՝ յառաջագոյն տեսանէր զայն որ գայրն. և ինքն իսկ որ յառաջընթացն եղեալ էր՝ ասէր վաղ քան զայլս ոչ զչեղեալս, այլ զեղեալսն։ Այնպէս և սոքա յանձին ունին աշխատ լինել և ազդ առնել միմեանց, միայն զի պատրել կարասցեն։ Արդ եթէ յառաջգիտութի՟ է 'ի մէջ այսորիկ, խորհեսցի ինչ վասն Ջուրցն և կամ վասն Ճանապարհացն։ Ստեցին դեք և խաբեցան այնոքիկ որ միտ եդին նոցա։

Այսպէս եղև և հեթանոսացն գիտութի՟ք և այսպէս զառաջինսն մոլորեցան 'ի դիւաց։ Այլ զի թէպէտ և այսպէս էր, դադարեալ եղև մոլորութի՟ն. քանզի Նէկն տէրն որ համդերձ մոլորութե՟ նոցա և զդևսն խափանեաց. քանզի ոչ ինչ գիտեն յինքեանց, այլ իբրև գողք զոր յայլս տեսանեն, զայս բանս 'ի մէջ արկանեն. և առաւել դիպուածովք են և ոչ յառաջագէտք։ Վասն որոյ զի թէպէտ և ճշմարիտ ինչ երբէք այսպիսի ասիցեն, և այսպէս մի՟ ոք զարմասցի ընդ նոսա. քանզի բժիշկք ընփորձ առեալ գիտութե՟ ախտից, յորժամ տեսանեն յայլում ումեք զնոյն ախտ, բազում անգամ դիպեցուցեալ 'ի սովորութենէն յառաջագոյն ասեն. և նաւավարք և մշակք դարձեալ 'ի սովորութէն գիտեն, տեսանելով զօդոցն դիրս յառաջագոյն ասեն թէ պղտորելոց են յանխնայութե՟ և կամ 'ի խաղաղութե՟. և ոչ վասն այսորիկ ոք զնոսա յա՟ծեղէն հոգւոյն ասասցէ զյառաջաբանութի՟ն, այլ 'ի տեղեակ փորձութէն և 'ի սովորութենէ։ Վասն որոյ և դեք եթէ զնոյն երբէք դիպե-

ցուցեալ յառաջագոյն ասասցեն, և վասն այսորիկ ոք մի ինչ զարմասցի ընդ նոսա և մի միտ դիցէ նոցա։ Վասնզի զի՞նչ օգուտ է այնոցիկ որ լսեն 'ի նոցանէ գիտել յառաջ աւուրբք որ լինելոցն է. զի՞նչ փոյթ է զայսպիսեացս և կամ զի՞նչ պէտք են զայսպիսիս գիտել, զի թէպէտ և ճշմարիտ գիտիցէ։ Վասնզի ոչ եթէ գիտելն զնոսա առաքինութեան ինչ գործ է և բարի բարոյից է յայտնութի՛ն. քանզի ոչ ոք 'ի մէնջ դատապարտեալ լինի եթէ ընդէ՞ր ոչ գիտես, և ոչ ոք երանեալ լինի զի ուսաւն և գիտաց։ Այլ յայսոսիկ են դատաստանք իւրաքանչիւր ուրուք, եթէ զհաւատսն պահեաց և զպատուիրանսն մտադիւրութբ̃ ընկալաւ։ Աւստի ոչ է արժան փոյթ առնել զայսցանէ և ոչ վասն այսորիկ զանձն 'ի վայր արկանել և աշխատ լինել զի կանխաւ ինչ գիտասցուք, այլ զի այ̃ բարւոք հաճոյ լիցուք։ Նաև յաղօթս արժան է կեալ ոչ զի յառաջ ինչ գիտասցուք և ոչ զայս վարձ ընդ կրօնաւորութեն պահանջել, այլ զի յաջողիչ լիցի մեզ տէր յաղթութի տալ առ թանսարկուն։ Ապա եթէ միանգամայն և զայս ևս գիտել մեզ փոյթ ինչ լիցի, սրբեսցուք զխորհուրդս մեր. քանզի ես հաւատամ եթէ սրբեալ լիցի հոգին յա̃մ կողմանց և ըստ բնութե իւրոյ գտցի, կարէ առաւել թափանցանց լինելով ընդ տեսիլս և հեռագոյն ևս քան զդևսն տեսանել. քանզի ունի յինքեան զտէրն յայտնիչ, որպէս Եղիսէին էր այն որ տեսանէրն ընդ Գեեզայն որ եստես շուրջ զկուրեաւ պարսպեալ զօրսն։

Արդ յորժամ եկեսցեն առ մեզ գիշերի և կամիցին զառյապայսն ինչ ասել և կամ ասասցեն եթէ մեք եմք հրեշտակք, մի անսայցէք քանզի ստեն. և թէ կամ թէ գովեսցեն զկրօնս ձեր և երանեսցեն զձեզ, մի լսէք և մի ամենևին համարիք ինչ զնոսա. այլ կնքեցէք զձեզ և զտունն և յաղօթս կացէք և տեսանիցէք զնոսա աներևոյթ եղեալ, քանզի երկիւղածք են և երկնչին յոյժ 'ի նշանէ տէրունական խաչին։ Վասն զի և զնոսա յինքենէ 'ի բաց մերկանալով խայտառակեաց փրկիչն։ Նաև եթէ լրբեալք կայցեն և կաքաւիցեն աղգի աղգի կերպարանօք առ աչս տեսլեամբքն, մի երկնչիք և մի սարսէք և մի իբրև ընդ բարիս հայիցէք. քանզի զչարեացն և զբարեացն զզաղսւստն դիւրաւ հնար է գիտել այ̃

շնորհօքն այսպէս ։ Վասնզի սրբոցն յանդիման տեսիլքն ոչ լինի պղտորեալ խռովութ․ քանզի ոչ հակառակեսցէ և ոչ աղաղակեսցէ և ոչ ոք լուիցէ ձայն ինչ 'ի նմանէ, այլ հեզութ․ և հանդարտութ․ լինի այսպէս, մինչև անդէն վաղվաղակի խնդութի և ցնծութի լինել և քաջալերութիւն հոգւոյն ։ Վասնզի է ընդ նոսա տէրն՝ որ է մեզ ուրախութի, այ հօր զօրութին, և խորհուրդք նորա առանց խռովութեան և առանց աղեաց կամ մնան, մինչև պայծառ լուսաւորութն զնա 'ի ձեռն տեսողացն տեսանել ։ Վասնզի փափաքումն ածութեն և պատրաստելոցն 'ի նմա մտանել, կամ իբրև մերձեսցի՝ ընդ նոսա գնասցէ ․ ապա եթէ իբրև զմարդիկ ոք երկիցեն զբարեաց տեսիլն, անդէն վաղվաղակի երևեալքն բառնան զերկիւղ սիրով, որպէս արար Գաբրիէլ Զաքարիային և որ երևեցաւ հրեշտակն կանանցն յածընկալ գերեզմանին և հովուացն, ասելով յաւետարանին՝ մի երկնչիք ․ քանզի է երկիւղ նոցա ոչ 'ի զարհուրումն ոգւոց, այլ 'ի յայտնութի գիտութե լաւ և ընտիր գալստեանն ․ այսպիսի է սրբոցն տեսիլս ։

Իսկ չարացն 'ի վերայ յարձակումնն և առաջօք տեսիլքն լի են խռովութ․ և թնդմամբ և հնչմամբ և աղաղակաւ, որպէս լինի մանկանց տղայոց անխրատից և գողոց շարժմունք ։ Ուստի անդէն վաղվաղակի արհաւիրք լինին ոգւոցն, խռովութի և անպատրաստութիւն խորհրդոցն խաւարին և ատելութիւն առ կրօնաւորս, ձանձրութի տրտմութի և յիշումն ընտանեաց և երկիւղ մահու և անդէն ցանկութի չարեաց և լքումն լուծումն յառաքինութե և թարուցն անառակութի ։ Յորժամ տեսջիք զոք յայսպիսեաց աստի՝ երկնչիջիք ․ և եթէ անդէն վաղվաղակի երկիւղն բարձեալ լիցի, և եղիցի փոխանակ այնր խնդութի անպատում և ուրախութիւն հոգւոյ և քաջալերութի և հանգիստ և խորհրդոցն խաղաղութի, և այլ ևս որ յառաջն ասացի՝ արութի և սէր առ ած, քաջալերեցարուք և յաղօթս կացէք ․ քանզի խնդութի և խաղաղութի և բարի դիրք ոգւոցն ցուցանեն առ ձեզ զեկելոցն սրբութ ։ Որպէս Աբրահամ իբրև ետես զտէր ուրախ եղև, և Յովհաննէս իբրև լուաւ զձայն ածածին կուսին խաղաց խնդութ․ ։ Իսկ եթէ յերևել ուրուք խռովութի լիցի և թնդիւն ար-

տաքուստ և առ աչօք տեսիլ աշխարաւորք և սպառնումն մահու և որ ինչ յառաջն ասացի, գիտակ լինիջիք զի չարեացն է յարձակումն խարդախութե։

Նա և այս նշանակ ձեզ լիցի գիտութե. յորժամ կայցեն մնայցեն ուրուք ոգիքն յերկար զարհուրեալ, այս գալուստ թշնամեացն է, քանզի ոչ կարեն 'ի բաց բառնալ զայսպիսի երկիւղ դևքն, որպէս արար Մարիամայ մեծ հրեշտակապետն և Զաքարիա և որ երևեցաւ կանանցն 'ի սուրբ գերեզմանին։ Այլ առաւել յորժամ տեսանեն զարհուրեալս, աճեցուցանեն զառաչօք տեսիլսն, զի մեծապէս սարսեալ երկեցուցանիցեն զնոսա. և այնուհետև 'ի վերայ յարձակեալ խաղալիկ առնեն ասելով՝ երկիր պագէք։ Զի և զհեթանոսս այնպէս մոլորեցուցին. քանզի այսպէս համարեալ եղեն առ նոսա սուտանուն աստուածքն։ Իսկ մեզ ոչ ետ թոյլ տէր պատրել 'ի բանսարկուէն, որ երբեմն նմա այսպիսի առաչօք տեսիլ առնելով ասաց՝ երթ յետս, սատանայ, քանզի տեառն այ քում երկիր պագցես և զնա միայն պաշտեսցես։ Արդ ևս քան զևս վասն այսորիկ արհամարհեալ լիցի 'ի ձէնջ արհամարհեալն։ Քանզի որ ասացն տէրն՝ մեզ յօգնութիւն արար զայս, զի 'ի մէնջ լուեալ դևքն այսպիսի բարբառս՝ յետս դարձցին վասն տեառն որ 'ի ձեռն մերոյն սաստէ նոցա։ Եւ ոչ է ումեք արժան պարծել զդևս հանելով և ոչ վասն բժշկութե ամբարտաւանել և ոչ ընդ այն միայն զարմանալ որ զդևսն հանէ և արհամարհել զայն որ ոչն հանէ, այլ զմ̃մ ուրուք զգեղեցիկ կրօնաւորութին գիտասցէ և ապա կամ նմանեալ հաւասարեսցէ, կամ ուղղեսցէ։ Քանզի առնելն նշանս ոչ մեր է, այլ փրկչին գործ է. զի աշակերտացն ասէր՝ եթէ մի ուրախ լինիք զի այսք հնազանդին ձեզ, այլ զի անուանք ձեր գրեալ են յերկինս։ Քանզի անուանցն յերկինս գրել վկայութի է մերոյ առաքինութե և վարուց. իսկ զդևսն հանել տուողին փրկչին են շնորհք։ Աստի և այնոցիկ որք ոչ առաքինութեամբն, այլ նշանօքն պարծին և ասեն՝ ո՞չ յանուն քո դևս հանաք և քո անուամբդ զօրութիւնս բազումս արարաք, ետ պատասխանի և ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ ոչ գիտեմ զձեզ. քանզի ճանաչէ տէր զճանապարհս ամբարշտաց։ Եւ 'ի վերայ ամի յաղօթս արժան է կալ,

որպէս յառաջն ասացի, և ընդունել շնորհս մեկնութե՛ հոգւոց իմ և գրեալն է՝ միամ հոգւոյ հաւատացուք։

Արդ վասն զի կամեցայ լռել և մի ինչ յանձնէ ասել, և զի մի յետ այսորիկ կարծեսջիք ասել ինչ ընդ վայր, այլ 'ի փորձ տեղեկութե՛ է և 'ի ճշմարտութե՛ է հաւատասջիք ինձ զայն պատմել ձեզ։ Վասն այսորիկ թէպէտ և անմիտ եղէց, այլ գիտէ տէր ո՛ր տայ զխորհրդոց սրբութիւն, և զի ոչ վասն իմ ինչ, այլ փոխանակ ձերոյ սիրոյդ և յօժարութե՛ որ ինչ տեսի զգլւաց զհնարագիտութե՛ գործոց, և զայս դարձեալ ասեմ։ Քանիցս անգամ երանեցին զիս, և ես նզովեցի զնոսա յանուն տն. քանիցս անգամ յառաջագոյն պատմեցին ինձ վն ջուրց գետոյն, և ես ասացի ցնոսա՝ թէ զի՞ հոգ է ձեր վասն այսոցիկ։ Եկին երբեմն սպառնալով և պատեցին զիս իբրև զինուորք սպառազինութե՛ և ձիովք, և երբեմն գազանօք և սողնօք լի արարին զտունն, և ես սաղմոսէի՝ սոքա կառօք և երիվարօք, այլ մեք յանուն տեառն այ մերոյ մեծ եղիցուք. և աղօթիւք նոքա յետս երթեալ լինէին։ Եկին երբեմն 'ի խաւարչտի լոյս բերեալ առաջօք տեսիլ և ասէին՝ եկաք քեզ լոյս առնել, Անտոնիէ։ Իսկ ես կափուցանելով զաչս յաղօթս կայի, և անդէն վաղվաղակի շիջաւ լոյսն ամբարշտաց։ Եւ յետ սակաւ ամսոց եկին իբրև սաղմոս ասելով և խօսելով իբրև 'ի գրոց, և ես իբրև խուլ ոչ լսէի։ Եւ շարժեցին երբեմն զխցիկն իմ, և ես յաղօթս կայի անշարժ խորհրդովք. և դարձեալ յետ այսորիկ եկեալ ծափս հարկանէին, շնչէին կաքաւէին. իբրև յաղօթս կացի և 'ի կողմ անկեալ կայի և ընդ միտս սաղմոս ասէի, անդէն վաղվաղակի սկսան ողբալ և լալ իբրև լքեալք և տկարացեալք. և ես փառաւորեցի զտէր որ կործանեաց և խայտառակեաց զհամարձակութիւն և զմոլորութիւն նոցա։

Եւ երևեցաւ երբեմն դև մի յոյժ բարձր հանդերձ առաչօք տեսլեամբ և իշխեաց ասել. ես եմ զօրութի այ և ես եմ յառաջգիտութի մատակարարութե՛ խնամոց, զի՞նչ կամիս թէ շնորհեցից քեզ։ Իսկ ես յայնժամ առաւել փչեցի ընդդէմ նորա զՔի անուանելով, և տանջել կամեցայ զնա և կամէի հարկանել. և վաղվաղակի այնչափին և այնպիսին հանդերձ ամ դիւօքն իւրովք 'ի միջոյ 'ի բաց ջնջեցաւ յանուն Յի։ Եւ եկն

երբեմն 'ի պահս իմում իբրև 'ի կերպարանս միայնակեցի նենգաւորն, և առաջօք տեսիլ 'ի ձեռին բերէր հաց, և խրատ տալով ասէր. առ կեր և դադարեա 'ի բազում վաստակոցդ, քանզի դու մարդ ես և տկարանալոց ես: Եւ իբրև գիտացի զնորա դարանամուտ խարդախութիւն յառն կացի կալ յաղօթս, և նա ոչ կարաց ժոյժ ունել, քանզի նուազեալ պակասեաց և ընդ դուրսն որպէս զծուխ ելանելով երևեցաւ: Քանիցս անգամ յանապատին առաջօք տեսիլ ոսկւոյ եցոյց, զի մերձեցայց և տեսից. իսկ ես ընդդէմ նորա սաղմոս ասէի, և նա հալածեալ լինէր: Բազում անգամ հարեալ լինէի տանջանօք. և ես ասէի՝ ոչ ինչ մեկնեսցէ զիս 'ի սիրոյն Քի, և նոքա այնուհետև զմիմեանս տանջէին: Եւ ոչ եթէ ես էի որ դադարեցուցանէի զնոսա և խափանէի, այլ տէր էր որ ասացն՝ տեսանէի զսատանայ որպէս փայլակն զի անկանէր յերկնից: Եւ ես, որդեակք, յիշեցուցանեմ ձեզ՝ զառաքելական բանն յանձն առակեցի, զի դուք ուսջիք մի ձանձրանալ 'ի կրօնաւորութենդ և մի երկնչել 'ի բանսարկուէն և կամ 'ի դիւաց նորա առաջս տեսլենէն:

Եւ վասն զի եղէ իբրև անմիտ պատմելով, և դուք ընկալարուք զայս առանց երկիւղածութեան ձեր և հաւատացէք, քանզի ոչ ստեմ: Նախնեաց ումն երբեմն 'ի միաւորաստանին զիմ խցկանն զդուրսն, և ելեալ արտաքս տեսի զոմն երկայն և բարձր զի երևէր. ապա իբրև հարցի թէ ով ես դու, ասէ՝ ես եմ սատանայ: Եւ ապա իբրև ասացի ես թէ զի՞ եկեալ ես այսր, ասէր նա՝ թէ զի՞ մեղադիր լինիս ինձ միայնակեացք, և այլ ամ քրիստոնեայք զի՞ նզովեն զիս ժամու ժամու: Եւ ես իբրև ասացի նմա, իսկ ընդէ՞ր աշխատ առնես զնոսա, ասէ ցիս՝ եթէ չեմ ես պատճառք նոցա, այլ ինքեանք զինքեանս խռովեցուցանեն, զի ես տկար եղէ. ո՞չ ընթերցան՝ զի թշնամոյն պակասեաց սուր իսպառ, և զքաղաքս աւերեցեր. և ոչ ևս գոյ իմ տեղի, ոչ նետ և ոչ քաղաք. ամ ուրեք քրիստոնեայք եղեն. այսուհետև անապատս լի է միայնակեցօք. անձանց իւրեանց զգոյշ կայցեն և մի զուր տարապարտուց զիս նզովեսցեն: Յայնժամ ես զարմացեալ ընդ շնորհսն այ ասացի ցնա. հանապազ սուտ ես և ոչ երբեք խօսեցեալ ես զճշմարտութիւն,

տակայն և այժմ զայս ոչ կամելով ասացեր. քանզի Քս իբրև եկն, եբեկ զքո զօրութիւդ և կործանեաց և մերկացոյց: Իսկ նա իբրև զանուն փրկչին լուաւ, ոչ կարաց տանել զկիզումն 'ի նմանէ, աներևոյթ լինէր:

Արդ եթէ ինքն իսկ բանսարկուն խոստովանի ոչ ինչ կարել առնել, պարտ է ամենևին արհամարհել զնա և զդևսն. քանզի Թշնամին հանդերձ իւրովք չարեօքն այսպիսի ինչ ունի խարդախութիս. և մեք ունեալք զնորա տկարութիւն կարեմք արհամարհել զնա այսպիսի օրինակօք: Մի յառաջ անկցուք խորհրդովքս և մի դիցուք յոգիս մեր արհաւիրս և մի ստեղծցուք 'ի մեզ երկիւղս, և մի ասասցուք թէ մի արդեօք դև եկեալ յետս հարցէ զիս, և մի արդեօք 'ի վեր առեալ զարկուսցէ զիս և կամ յանկարծակի 'ի վերայ հասեալ խռովեցուսցէ զիս: Այլ ամենևին զայս և մի 'ի միտ առցուք և մի տրտմեսցուք իբրև կորուսեալք, այլ առաւել քաջալերեսցուք և ուրախ լիցուք հանապազ իբրև ապրեալք, և խորհեսցուք 'ի հոգիս մեր զի տէր ընդ մեզ է որ պարտեացն և խափանեացն զնա. և խորհեսցուք հանապազ ընդ միտ ածելով թէ տէր ընդ մեզ է, ոչ ինչ առնեն մեզ թշնամիքն: Քանզի զան և յորպիսի իրս գտանեն զմեզ՝ և նոքա այնպէս լինին առ մեզ, և որպիսի խորհուրդս գտանեն 'ի մեզ՝ այնպէս և նոքա առաջս տեսիլս նմանեցուցանեն. եթէ երկուցեալս և խռովեալս գտանեն, անդէն վաղվաղակի նոքա իբրև գողք զտեղին անպահապան գտեալ 'ի վերայ հասանեն. և զոր ինչ մեք 'ի մեզ խորհեալ լինիմք՝ զայս նոքա վերադրօք առնեն: Քանզի եթէ տեսանեն զմեզ երկուցեալս և զարհուրեալս, մեծապէս աճեցուցանեն զերկիւղն առաջս տեսլեամբք և սպառնամամբք, և այնուհետև յայտնիկ տառապեալ հոգին հարեալ լինի: Ապա եթէ 'ի խնդութեն տեառն գտցեն զմեզ և խորհեցեալս վասն պատրաստեալ բարեացն և ընդ միտ ածեալ զտէրունականսն և ընդ միմեանս խօսեցեալս թէ ամ ինչ 'ի ձեռին տեառն է, և ոչ ինչ կարէ դև առնել քրիստոնէի, և բնաւ ամենևին իշխանութի ումեք ոչ ունի, իբրև տեսանեն այսպիսի խորհրդովք անվթար պարսպեալ զոգիսն՝ երթան գնան ամաչեցեալք: Այսպէս և զՅոբ իբրև եգիտ թշնամին ամրութբ պարսպեալ՝ 'ի բաց մեկնէր 'ի նմանէ, և զՅուդա մերկ 'ի յայսցանէ գտեալ գերեաց:

Արդ եթէ կամիք արհամարհել զթշնամին, միշտ զմտին խորհեցարուք, և ուրախ լիցի հանապազ հոգին յուսովն, և տեսցուք իբրև զծուխ զխաղս դիւացն և առաւել փախուցեալս զնոսա և ոչ զկնի մեր դարձեալս. քանզի յոյժ երկչոտք են նոքա որպէս յառաջն ասացի, ակն կալեալք հանապազ իւրեանց պատրաստեալ հրոյն: Քանզի և զայս առ 'ի չերկնչել 'ի նոցանէն իբրև հաստատուն նշանակ պահեցէք 'ի ձեզ. և յորժամ առաջօք տեսիլք ինչ լիցի, մի վաղվաղակի կործանեալ ոք լիցի յերկիւղ, այլ որպիսի ոք և իցէ՝ նախ քաջալերեալ հարցցէ թէ ո՛վ ես դու և ուստի: Եթէ իցէ սրբոց ուրուք տեսիլն, հաճեսցէ զմիտս քո հաւանութեամբ և զերկիւղն քո 'ի խնդութիւն դարձուսցէ. ապա եթէ բանսարկութիւն ոք իցէ, անդէն վաղվաղակի տկարացեալ լինի իբրև տեսանէ մեծապէս առողջ զխորհուրդն. քանզի անխռովութիւն՝ է հաստատուն նշանակ բնաւ և հարցանելն իսկ թէ ո՛վ ես և ուստի: Որպէս որդին Նաւեայ եհարց և ուսաւ, և ոչ թշնամին կարաց թաքչել իբրև եհարց Դանիէլ:

Զայս իբրև ասէր Անտոն, ամենեքեան ուրախ լինէին, և ոմանց ցանկութիւն առաքինութեան աճեցեալ լինէր և ոմանց լքումն և դանդաղումն մխիթարեալ լինէր, և ամենեքեան հաւանէին և արհամարհեալ զդիւական ցանկութիւնս և զմոլորութիւնս և զարմացեալք ընդ տուեալ մեկնութիւնս Անտոնի 'ի տեառնէ: Եւ էին այնուհետև 'ի լերինս վանորեայ իբրև յարկք լցեալ ամենեղէն պարուցն սաղմոսողացն և գրակարդացացն, պահօղացն և աղօթականացն, ցնծացելոցն 'ի վերայ պատրաստեալ յուսոյն և գործաւորաց առ 'ի զողորմութիւնս տանելոյ, և սէր և միաբանութիւն ունողացն առ միմեանս: Եւ էր ճշմարիտ տեսանել իբրև երկիր իմն յինքեան առանձնացեալ աստուածպաշտութեան և արդարութեան. քանզի ոչ գոյր անդ որ մեղանչէր, և ոչ ըստգիւտանք հարկահանի, այլ բազմութիւնք կրօնաւորաց: Եւ մի խորհուրդք էին ամենեցուն՝ առաքինութիւն, մինչ զի և տեսանել դարձեալ ումեք զվանորայն և զայնպիսի կարգ միայնաւորացն և զձայն բարձր վերացուցանել և ասել՝ իբրև զի գեղեցիկ են բնակութիւնք քո, Յակոբ, և խորանք

1 Միւս օրինակն անխռովականութեան :

քո, Իսրայէլ. իբրև լերինք հովանացեալք և իբրև դը-
րախտք 'ի վերայ գետոց և իբրև խորանք զոր կանգնեաց
տէր և իբրև մայրք մերձ 'ի ջուրս։

Իսկ նա ըստ սովորութե իւրում մեկնէր զինքն և յիւ-
րում խցկանն զկրօնաւորութին իւր ձիգ և պինդ տանէր,
և զօրհանապազ հեծելով մռնչէր՝ զմտաւ ածեալ զար-
քայութիւնն երկնից, և զփափաքումն ունէր յայտ-
նիկ։ Նա գիտելով զօր ըստ օրէ կեանս մարդկան, և քան-
զի իբրև կամէր ուտել և 'ի քուն լինել և 'ի վերայ այ-
սոյ հարկի 'ի պահանջման մարմնոյն՝ ամաչէր ընդ միտ
ածելով զմտաւորական ոգիսն։ Նա բազում անգամ
դէպ եղև զի իբրև ընդ բազումս 'ի միայնակեցացն պատ-
րաստեալ էր ուտել, յիշեցեալ զհոգևոր կերակուրն 'ի
բաց հրաժարէր, և հեռի 'ի նոցանէ գնացեալ կարծիս
տայր զանգիտման թէ յայլոց տեսեալ լիցի ուտելով, և
ուտէր ինքն առանձինն վասն հարկի մարմնոյն, և բա-
զում անգամ ընդ եղբարսն ամաչեցեալ 'ի վերայ այ-
սոցիկ։ Նա համարձակեալ վասն շահաւորական բանից
ասէր. պարտ և պատշաճ է զա̃մ հոգս խորհրդոցն տալ
հոգւոյն առաւել քան մարմնոյն, և թոյլ տալ վասն
հարկաւորին սակաւ մի ժամանակ և մարմնոյն, և ապա
զայլ ա̃մ հոգալ հոգւոյն և զնորա շահ օգտին խնդրել,
զի մի սա ձգեալ լիցի 'ի ցանկութե̃ց մարմնոյն, այլ ա-
ռաւել սմա ծառայեցուցանել զմարմինն։ Քանզի այս
էր որ ասացաւ 'ի փրկչէն՝ մի հոգայք վասն շնչոյդ ձերոյ
զինչ կերիջիք և մարմնոյ ձերոյ զինչ զգեցջիք, և դուք
մի խնդրէք զինչ կերիջիք և կամ զինչ արբջիք, և մի
ափշեալ յիմարիք իբրև պակշոտեալք, քանզի զայս հե-
թանոսք երկրի խնդրեն. իսկ ձեր հայրն գիտէ զինչ պի-
տոյք են ձեզ այսմ ա̃մի. բայց խնդրեցէք զարքայութի̃ն
ա̃յ, և այս 'ի վերայ դրեսցի ձեզ։

Յետ այսորիկ հասեալ լինէր 'ի վերայ եկեղեցւոյ հա-
լածումն՝ որ յայնժամ եղև 'ի Մաքսիմոսեայ, և սրբոց
մարտիրոսացն ածելոցն յԱղեքսանդրիայ զհետ չոգաւ
և նա՝ թողեալ զիւր խցիկն ասելով. թող երթիցուք
կամ նահատակեսցուք կոչեցեալք, և կամ տեսցուք ըղ-
մարտ նահատակացն։ Նա զփափաքումն ունէր 'ի վկայ-
ելն և մատնել կամէր զինքն, սպաս տանել խոստովա-
նողացն ուր անկեալ կային 'ի բուռս գործաւորացն և 'ի

բանդս։ Բազում փոյթ էր նորա յատենին, և զկոչեցեալսն 'ի մարտ նահատակութեան մարզէր 'ի յօժարութիւն, և զվկայեալսն ինքնին ընդունել և յուղարկել մինչև կատարեսցին։ Իսկ դատաւորն տեսեալ զնորա և որ ընդ նմայն էին զառ 'ի յայս փոյթ յօժարութեան․ պատուէր ետ զի մի ոք 'ի միայնակեցաց յատենին երևեալ լիցի, և մի բնաւ ամենևին 'ի քաղաքին շրջել։ Այլ այլքն ամենայն կամեցան թաքչել զօրն զայն․ իսկ Անտոն այնչափ ընդ միտ տարաւ, մինչև առաւել ևս լուանալ զվերին զգեստն, և 'ի վաղիւ անդր 'ի վերայ բարձրաւանդակի միոյ կալ առաջի իշխանին և երևել յայտնապէս պայծառագոյն։ Այլ իբրև ամենեքեան 'ի վերայ այսոցիկ զարմացեալ լինէին և ինքն իշխանն ականատես լինէր և յետ ատենին առ նովաւ անցանէր, նա անցեալ կայր ցուցանելով զմեր քրիստոնէից զյօժարութիւն։ Քանզի յաղօթս կայր և ինքն իսկ վկայել, որպէս յառաջն իսկ ասացի։ Զի թէպէտ և ինքն ցուցանէր զինքն լի տրտմութեամբ զի ոչն մարտիրոսացաւ, զի ինքն յօժ էր կամօքն պատրաստեալ, համայն տէր էր որ պահէր զնա 'ի մեր և այլոց օգտութիւն, զի զարդու կրօնաւորութեանն զոր ինքն 'ի գրոց ուսեալ եղև՝ բազմաց վարդապետ լիցի։ Քանզի միայն և տեսանելով իսկ զնորա վարսն՝ բազում իսկ փոյթ յանձին ունէին նախանձաւորք նորա կրօնիցն։ Այլ դարձեալ սպաս տանէր խոստովանողացն, և իբրև կապեալ էր ընդ նոցա աշխատեալ 'ի բանտարարութեանն սպասուց։

Այլ վասն զի այնուհետև հալածումն դադարեաց և վկայեաց երանելի եպիսկոպոսն Պետրոս, երթայր գնայր այնուհետև, և դարձեալ յիւր վանկունսն առանձնացեալ միայնանայր, և էր անդ համապազ վկայեալ մտօքն և նահատակեալ հաւատոյն մարտիւք։ Քանզի բազում կրօնիւքն և փոյթ վարուքն զանձն 'ի կիր արկանէր, քանզի միշտ պահէր և ունէր զգեստ 'ի ներքոյ այծեղէն և 'ի վերոյ մաշկեղէն, և մինչև 'ի վախճան պահեաց զայս։ Այլ ոչ զմարմինն ջրով լուանալ և ոչ բնաւ ամենևին զոտսն 'ի բաց լուանալ և կամ դնեաց ընդ վայր առանց հարկի իրիք ընդ ջուր հարկանել։ Այլ և ոչ մերկացեալ ոք զնա ետես և ոչ բնաւ ամենևին տեսեալ զմարմինն Անտոնի, եթէ ոչ յորժամ վախճանեցաւ և թաղեալ լինէր։

Եւ երբեմն իբրեւ 'ի բաց գնաց եւ եդ առաջի նոքեան առնել ժամանակ մի, զի մի ինքն ելցէ 'ի դուրս եւ մի զոք ընկալցի, Մարտինոս ոմն իշխան զօրաց եկեալ լինէր բազմօք առ Անտոնիոս, քանզի դուստր իւր վշտացեալ լինէր 'ի դիւէ. եւ իբրեւ բազում ժամս կաց մնաց բախելով զդուրսն եւ աղաչէր ելանել նմա արտաքս եւ կալ յաղօթս առ ա̃ծ վասն աղջկանն, իսկ նա բանալ ոչ կամեցաւ, այլ 'ի վայր կարկառելով 'ի վերուստ անտի ասաց. այր դու, զի՞ զանուն իմ անձանձրոյթ կարդաս, մարդ եմ ես որպէս եւ դու. եթէ հաւատաս 'ի Ք̃ն զոր պաշտեմն, երթ եւ որպէս հաւատաս, աղաչեա զա̃ծ եւ լիցի քեզ: Եւ նա անդէն վաղվաղակի հաւատացեալ եւ կարդացեալ զանուն Ք̃ի 'ի բաց գնայր, սրբէր եւ դուստրն 'ի դիւէն: Բազում այլ եւս առնէր տէր 'ի ձեռն նորա սքանչելիս, որպէս եւ ասացն՝ խնդրեցէք եւ տացի ձեզ: Քանզի բազում չարչարեալք յախտաւորաց կային առ դուրսն, վասն զի նա զդուրսն ոչ բանայր, այլ լոկ արտաքոյ վանացն ննջէին եւ հաւատային յաղօթս կացեալ մտադիւրութբ̃ եւ սրբեալք լինէին:

Եւ իբրեւ ետես զինքն նեղեալ 'ի բազմաց եւ ոչ տըւեալ թոյլ ըստ կամաց առանձնանալ որպէս եւ կամէր, երկեաւ զի մի գուցէ զոր տէր առնէր 'ի ձեռն նորա, կամ ինքն հպարտասցի կամ այլ ոք առաւել քան զորչափ էն՝ համարեսցի զնա, խորհեցաւ եւ դիմեաց ելանել եւ գնալ 'ի վերին Թեբայիդա առ այնս որք ոչն գիտէին զնա: Եւ յեղբարց անտի ընկալեալ զհացիկն եւ նստելով 'ի խաղս գետոյն, դիտելով թերեւս անցցէ նաւ, եւ 'ի ներքս մտեալ անցցէ ընդ նոսա: Եւ զայս նորա խորհելով՝ ձայն եղեւ 'ի վերուստ եւ ասէ: Անտոնիէ, ո՞ւր գնացեալ երթաս եւ վասն էր: Իսկ նա ոչ եթէ խռովեալ ինչ, այլ իբրեւ սովոր բազում անգամ յայսպէս կոչեցեալ՝ լուեալ պատասխանի առնէր ասելով. վասն զի ոչ տան ինձ թոյլ բազմութիւքն առանձնանալ, վասն այսորիկ կամիմ ելանել 'ի վերին Թեբայիդա վասն բազում ըլկանացս որ յիս լինի աստ, եւ մանաւանդ զի պահանջեալ լինիմ 'ի նոցանէ առաւել քան զկարն իմ: Եւ ձայնն առ նա ասաց. զի թէպէտ եւ 'ի Թեբայիդա ելցես, եւ թէ որպէս խորհիսդ իջցես յանդուռնդս, երկպատիկ առաւել եւս ջան վաստակդ քեզ լիցի. այլ արդ

քեզ լիցի համբերել. արդ եթէ արդարեւ կամիս խաղաղանալ, երթ գնա այժմ 'ի բաց 'ի ներքին անապատն։ Եւ ասէ Անտոնիոս. ո՞ ցուցցէ ինձ զճանապարհն, քանզի անփորձ եմ ես և անտեղեակ նմա։ Եւ անդէն վաղվաղակի եցոյց նմա զՍարակինոսս որ գնալոց էին զայն ճանապարհն։ Իսկ Անտոն երթեալ մերձենայր 'ի նոսա և աղաչէր երթալ ընդ նոսա յանապատն։ Իսկ նոքա իբրև 'ի հրամանէ ումեմնէ յառաջագէտ մատակարարութ՟են յօժարութ՟բ ընդունէին զնա։ Եւ գնացեալ ընդ նոսա երիս տիւս և երիս գիշերս, և գայր ընդ նոսա 'ի լեառն մի բարձր յոյժ. և էր 'ի լեռնոտինն ջուր ականակիտ քաղցր և վճիտ և կարի յոյժ ցուրտ, և արտաքոյ կողմանէ դաշտ և սակաւ մի արմաւենիք անդարմանք։ Իսկ Անտոն իբրև յո՟յ զօրացեալ սիրէր զտեղին, քանզի այս էր զոր նշանս ետ որ խօսեցաւն ընդ նմա յեզր գետոյն։ Եւ նախ ընկալեալ լինէր զհացիկն 'ի ճանապարհորդացն և անցեալ մնայր 'ի լերին անդ միայն, այլ ոք ոչ էր ընդ նմա, և իբրև զիւր տուն ծանուցեալ զտեղին զայն ունէր այնուհետև։ Իսկ նոքին իսկ Սարակինոսքն իբրև տեսանէին զԱնտոնի զյօժարութ՟ին, սովորութ՟ի առնէին իւրեանց գալ զայն ճանապարհ և բերէին նմա հաց խնդութ՟բ. ունէր և յարմաւենեացն յայնժամ սակաւ ինչ մխիթարութիւն։

Յետ այսորիկ ուսեալ եղբարց զտեղին, իբրև որդիք զհօրէ յիշեալ՝ հոգ 'ի մտի ունէին առաքել նմա զհացիկն։ Այլ իբրև ետես Անտոն եթէ 'ի պատճառս հացին աշխատեալ լինէին ոմանք և վաստակեալ ջանիւ, խնայեաց և յայսմիկ 'ի միայնակեացսն և խորհեցաւ յինքեան և զոմն յեկեղոցն առ նա աղաչեաց բերել նմա հողաբիր մի երկմատնի և փայտատ և սակաւ մի ցորեան։ Եւ իբրև բերեալ եղև այս, շրջեալ ընդ տեղին շուրջ զլերամբն եգիտ փոքր մի տեղի պատեհ 'ի հողագործու՟ե և զջրոյն ոռոգումն ըստ կամս իւր ընդարձակ՝ բազում և առատ ունելով սերմանեաց։ Եւ ամ ըստ ամէ զայս առնելով ստանայր անտի զհացիկն, և ուրախ էր զի մի ումեք լիցի բեռն և աշխատութիւն, և զի յա՟մի զինքն առանց ձանձրութ՟ե պահեսցէ։ Այլ յետ այսորիկ տեսանելով զոմանս որ անդր գային, վարեաց և սակաւ մի բանջար, զի եկեալքն առ նա ունիցին սակաւ մի մխի-

թարութ̄ի ընդ վաստակոցն և ընդ դժնդակ ճանապարհին։ Այլ նախ զառաջինն որ յանապատին գազանքն էին՝ ՚ի պատճառս ջրոյն գային անդ և բազում անգամ զվնասէին նորա սերմանեացն և հողագործութ̄ենն։ Իսկ նա զուարթապէս ըմբռնեալ մի ՚ի գազանացն՝ ասէ ցամենեսեան. վասն էր զվնաս առնէք ինձ իբրև ոչ ինչ իմ ձեզ մեղուցեալ. ՚ի բաց երթայք գնացէք յանուն տ̄ն և այլ մի ևս մերձենայք այսր։ Այլ յայնմանէ այնուհետև իբրև երկուցեալք ՚ի պատուիրանէն՝ ոչ ևս մերձենային յայն տեղի։

Իսկ նա միայն էր ՚ի ներքուստ լերինն՝ աղօթից և կրօնաւորութեան պարապեալ։ Այլ եղբարքն որ մօտեալ լինէին՝ աղաչէին զնա, և յետ ամաց սակաւ տանելով բերէին նմա ձիթապտուղ և ոսպն և ձէթ, քանզի ծերունի էր այնուհետև։ Այլ անդ նորա յայնժամ բնակելով, քանզի ՚ի կռիւս և ՚ի մարտս համբերելով ըստ գրեցելումն՝ ոչ առ մարմին և արիւն, այլ առ ընդդիմակաց դևսն, ՚ի մտելոցն առ նա ուսաք։ Քանզի և անդ խուճապմանց և ձայնից շարշափիւն իմն լսէին և զլեառն լի գազանօք, և զայն գիշերի եղեալ տեսանէին, և զնա իբրև ընդ յանդիման իսկ աչաց մարտուցեալ և յաղօթս կացեալ վասն նոցա, և զմտեալսն առ ինքն քաջալերէր և ինքն մարտնչէր նահատակութ̄ք և ծունր յերկիր խոնարհեցուցեալ յաղօթս կայր առ ած̄։ Այլ էր արդարև արժանի զարմանալոյ, զի միայն էր յայսպիսի անապատի, և ոչ ՚ի դիւացն յարձակմանցն սարսէր, և ոչ զի իբրև այսչափ էր անդ գազանաց չորքոտանեաց և սողնոց՝ երկնչէր ինչ ՚ի նոցա վայրենի ամեհութ̄էն։ Այլ ճըշմարիտ որպէս և գրեալն է՝ յուսացեալ որպէս ՚ի լեառն Սիոն, անշարժ և անալեկոծ ունէր զմիտսն, մինչև առաւել փախչել դիւացն, և վայրենի գազանացն՝ որպէս և գրեալ է՝ խաղաղութ̄ի ունել ընդ նմա։ Իսկ բանսարկուն, որպէս և գրեացն Դաւիթ, գաղտնի սպասէր նմա և կրճտէր ՚ի վերայ զատամունս իւր։ Իսկ Անտոն մխիթարեալ լինէր ՚ի փրկչէն, և անվնաս ապրեալ լինէր ՚ի նորա խորամանկ կեղծաւորութենէն և ՚ի բազմապատիկ խարդախու̄էն։ Այլ մինչդեռ հսկէր նա ՚ի գիշերին, արձակ ՚ի վերայ նորա զգազանս առ հասարակ զանապատին այնորիկ, և ո̄մ բորեանքն ՚ի դուրս ելեալ յոր-

ջոկս իւրեանց և պատէին զնովաւ, և նա էր 'ի մէջ նոցա, և զբերան բացեալ իմն ուրուք և խածանելոյ սպառնային նմա։ Իբրև իմացաւ զարուեստ խորամանկին՝ ասէ ամենեցուն նոցա. եթէ իշխանութիւն առէք վասն իմ, պատրաստ եմ կեր լինել 'ի ձէնջ. ապա եթէ 'ի բանսարկուէն 'ի մտի եդիք, մի յապաղեալ յերկարէք, այլ 'ի բաց մեկնեցարուք յինէն, քանզի Քրիստոսի ծառայ եմ։ Զայս Անտոնի ասացեալ, փախչէին նոքա իբրև 'ի գազանէ 'ի բանէն հալածեալք։

Այլ յետ սակաւ աւուրց մինչդեռ գործէր և փոյթ յանձին ունէր վաստակել, կացեալ առ դուրսն և ձգէր զյեռեալ հիւսուած գործոյն, քանզի զփիւրիդս կարէր. և զայս որք գային առ նա՝ փոխանակ բերելոցն տային նոցա։ Եւ յոտն կացեալ ետես գազան մի նման մարդոյ մինչև ցբարձսն, և կարթքն և ոտքն նման իշոյ։ Իսկ Անտոն իբրև զկնիքն միայն կնքեաց և ասաց՝ Քրիստոսի ծառայ եմ, իսկ գազանն հանդերձ իմն դիւօքն այնպէս փախեաւ, մինչև յարագութենէ անտի զարկեալ լինէր և մեռեալ, քանզի գազանին մահ կործանումն դիւացն էր. քանզի զիմն ինչ փոյթ յանձին կալան առնել, զի իջուսցեն զնա յանապատէ անտի, և ոչ կարացին։

Աղաչեալ երբեմն 'ի միայնակեցաց ոմանց իջանել առ նոսա, և յետ բազում ժամանակաց այց առնել նոցա և տեղեացն, և գնաց հանդերձ միայնակեցօքն որ եկին առ նա. և ուղտ բարձեալ ունէր նոցա զհացն և զջուրն, քանզի անջրդի էր անապատն իմն և ամենևին ջուր ոչ գոյր ըմպելոյ, բայց միայն յայնմ լերինն ուստի բարձին զջուրն յորում կրօնաւորքն բնակեալ էին և ինքն իսկ։ Եւ իբրև պակասեաց ջուրն 'ի ճանապարհին, և էր տօթ յոյժ և ամենեքեան տարակուսեալ լինէին 'ի մահ, քանզի շուրջ եկեալ զտեղօքն և ոչ գտանէին ջուր, ապա այնուհետև գնալ ոչ կարէին, այլ յերկիր անկեալք դնէին, և զուղտն հարկանէին թողուին ընդ վայր՝ իբրև վախճանեալք զիւրեանց կենդանութենէ։ Իսկ ծերունին իբրև ետես զնոսա վտանգեալս յոյժ, տրտմեալ լինէր և հեծէր մնչելով. և սակաւ մի 'ի բաց գնացեալ 'ի նոցանէ և ծունր յերկիր խոնարհեցուցեալ և զձեռսն տարածեալ կայր յաղօթս։ Եւ անդէն վաղվաղակի արար տէր ջուր ուր յաղօթսն կայր. և այսպէս ըմպէին

ամենեքեան, և հոգեբերեալ անդրէն հաստատեցան զօրութք· լցին զտիկն, և խնդրեցին զուղտն և գտին, քանզի դէպ եղև պարուսանին զքարիւ միով պատել. և այնպէս ըմբռնեալ նորա ըստ մատակարարութեն այ, և ածեալ այնուհետև արբուցին ջուր և եդին 'ի վերայ զտիկն և գնացին անվնասք։ Այլ իբրև եկին յարտաքին վանորայսն և ամենեքին իբրև զհայր ողջունիւ համբուրէին, և ինքն իսկ իբրև պաշար բերեալ 'ի լեռնէն զօրացուցանէր զնոսա բանիւ վարդապետութե և կցորդառնէր զնոսա օգտութե։ Այլ դարձեալ լինէր խնդուի 'ի լերինն և նախանձ յառաջադիմութե և մխիթարութիւն վասն 'ի միմեանս հաւատոյն, և ուրախ էր և նա տեսանելով զեղբարցն յօժարութիւնն. և զքոյրն իւր գտանէր պարարեալ ծերութք 'ի կուսութե և առաջնորդ զնա այլոցն կուսանաց։

Այլ յետ աւուրց դարձեալ ինքն եկն եմուտ 'ի լեառնն յորժամ բազումք այնուհետև առ նա մտեալ լինէին, և այլ ախտաժէտք համարձակեցան մտանել։ Այլ առ ամենեսին որ գային առ նա միայնակեացք՝ այս էր նորա յաճախագոյն պատուիրանն, հաւատալն 'ի Քս և սիրելն զնա և պահել զինքեանս յաղտեղի խորհրդոց և 'ի մարմնաւոր ցանկութեց, որպէս և յառակն Սողոմոնի գրեալ է՝ եթէ մի պատրիք լցուցանել զորովայն. և փախերուք 'ի սնապարծութենէ, և յաղօթս կացէք յառաջ քան զքուն և յետ քնոյ. և 'ի բերան ունել զառ 'ի գրոց պատուիրանսն և յիշել զգործս սրբոցն և յարմարել զոգիս 'ի նախանձ։ Այլ յիշեցուցանելով 'ի պատուիրանացն, և առաւել յաճախագոյն խրատ տայր զառաքելական բանն և անդադար զմտաւ ածել՝ զի արեգակն 'ի վերայ բարկութե ձերոյ մի մտցէ։ Այլ զայս միաբան վասն ամ պատուիրանացն ասացեալ կարծեսցուք. զի մի միայն 'ի վերայ բարկութեան, այլ մի և 'ի վերայ այլոցն յանցանաց մերոց արեգակն մի մտցէ. քանզի բարի և պիտանացու է՝ մի զարեգակն վասն տուընջեան չարեացն անցուցանել, և մի զլուսին վասն գիշերային մեղացն, և կամ ընդ ամենեւին խորհրդոց ըստգիւտ լինել 'ի մէնջ։ Զի եթէ սա 'ի մեզ պահեալ լիցի, բարւոք է լսել առաքելոյ և պահել. քանզի ասէ՝ զանձինս հարցէք և դատեցարուք, և զանձինս փորձե-

ցէք համապազօր ։ Յայսուհետեւ զտուընջեան զգիշերային գործոցն ա̄մ որ զպահանջմունս յինքեան ընկալցի. եթէ մեղաւ՝ դադարեսցէ. եթէ ոչ մեղաւ՝ մի պարծեասցի, այլ մնասցէ բնակաւոր 'ի բարիսն եւ մի հեղգասցէ, եւ մի դատապարտեսցէ զընկերն եւ զանձն արդարացուսցէ, որպէս եւ ասէ երանելի առաքեալն Պաւղոս՝ մինչեւ եկեսցէ տէր որ զգաղտնիսն քննէ ։ Քանզի բազում անգամ որ 'ի մեզ իսկ լինի մոռանամք, եւ մեք ոչ գիտեմք, իսկ տէր հասու է ա̄մի ։ Արդ նմա զննութ̄ի դատաստանին տուեալ՝ մեք միմեանց վշտակից լիցուք եւ զմիմեանց ծանրութ̄ի բարձցուք. զանձինս փորձեսցուք եւ զոր ինչ նուազեալ պակասիմք՝ փութասցուք կատարել. եւ եղիցի այս առ 'ի զգուշութիւն ոչ մեղանչել մեզ ։ Խուզեալ ճշմարտիւ իւրաքանչիւր զգործս եւ զշարժմունս ոգւոցն իբրեւ պատրաստեալք անձանց պատմել նշանակեսցուք եւ գրեսցուք եւ քաջալերեսցուք, եւ իբրեւ ամաչեցեալք յայտնի լինել՝ դադարեսցուք 'ի մեղանչելոյ, եւ մի բնաւ ամենեւին խորհել ինչ ամօթոյ արժանի ։ Քանզի ո՞վ որ մեղուցեալ եւ կամիցի տեսիլ լինել, եւ կամ ո՞վ որ յանցուցեալ եւ ոչ առաւել տեսցէ կամելով անյայտ լինել ։ Զոր օրինակ զի իբրեւ տեսանելով զայս ոչ պոռնկիմք, այսպէս եւ իբրեւ պատմելով միմեանց զխորհուրդսն գրեսցուք. կարի քաջ պահեսցուք զմեզ եւ զանձինս յաղտեղի խորհրդոց՝ ամաչեցեալ գիտելի լինել յումեքէ ։ Այս եղիցի մեզ կրօնաւորացս գիրն փոխանակ աչաց մերոց, զի երկիցուք գրել իբրեւ զտեսանելն ։ Մի ամենեւին խորհեսցուք ամօթաբերս ինչ, այսպէս օրինակել զմեզ ընդ կարգօք կարող լինել ծառայեցուցանել զմարմինս եւ հաճոյ լինել տեառն եւ ուսանել զխորամանկ դարանամտութ̄ի թշնամւոյն ։

Զայս որք գայինն առ նա պատուիրէր, եւ որք վշտանայինն յախտից՝ վշտակից լինէր եւ աղօթս առնէր 'ի վերայ նոցա ։ Այլ բազում անգամ 'ի բազում իրս լսէր նմա տէր. ոչ լսելովն պարծէր եւ ոչ չլսելովն տրտնջէր, այլ միշտ գոհանայր զտեառնէ, եւ զախտացեալսն աղաչէր մխիթարութ̄բ երկայնամիտ լինել եւ գիտել զի բնաւ իսկ ամենեւին 'ի մարդկանէ չէ բժշկութիւն, այլ միայն յա̄յ՝ որ առնէ յորժամ կամի եւ ում կամի ։ Այլ ախտաւորքն իբրեւ զդեղս բժշկութ̄ե ընդունէին զբանս

ծերոյն՝ ուսեալք և նոքա զոչն վհատել, այլ առաւել եր-կայնամտել. և բժշկեալքն ուսեալք լինէին մի՛ Անտոնի զովութիւն մատուցանել, այլ միայն Այ:

Այլ մի ոմն որում անուն է Փրոնտոն, և նա էր յար-քունական դրանէն և ունէր ախտ դժնդակ, քանզի զլե-զուն ուտէր և յաչաց անտի էր վնասեալ. եկն եմուտ 'ի լեառնն, և աղաչէին զԱնտոն կալ յաղօթս վասն նորա: Այլ նա կացեալ յաղօթս ասէր ցՓրոնտոն. երթ գնա և բժշկեսցիս: Իսկ նա իբրև բռնացեալ 'ի ներքս մնայր զաւուրս, և ոչ դադարէր Անտոն ասել՝ եթէ ոչ կարես աստ մնալով բժշկել, այլ երթ գնա 'ի բաց և հասեալ յԵգիպտոս տեսցես եղեալ 'ի քեզ նշան, և նա հա-ւատացեալ 'ի բաց գնայր, և անդէն իբրև ետես զԵ-գիպտոս՝ դադարեաց և ախտն, և եղև այրն ողջ ըստ բա-նին Անտոնի, և յաղօթս կացեալ ուսաւ զայս 'ի փրկչէն:

Այլ կոյս մի ոմն 'ի Տիւրսիբրեայ յերից քաղաքացն քաղաքէն ախտ ունէր անհնարին դժնեայ և յոյժ ժանտ. քանզի արտասուք նորա և աղտ ռնգացն և գէջն ական-ջացն յերկիր անկեալ և անդէն որդունք լինէին: Եւ մարմինն լուծեալ, և աչքն էին ըստ բնութենն: Այլ սորա ծնողքն տեսեալ եթէ երթան ոմանք 'ի միայ-նակեցացն առ Անտոն, և հաւատացեալք 'ի տէր յայն որ զարիւնակալթն բժշկեաց, աղաչեցին զնոսա ընդ դըս-տերն ուղեկից լինել: Այլ նոքա իբրև յանձին կալան, հայրն և մայրն հանդերձ աղջկամբն անցին մնացին ար-տաքոյ քան զլեառնն առ Պափնուտեայ որ կոչէր խոստո-վանող և միայնակեաց: Այլ նոքա գնացին մտին միայն. իբրև կամեցան պատմել վասն կուսին, յառաջեաց նա զնոսա, պատմեաց և զախտ աղջկանն և զկարգ ուղե-կիցն եղև ընդ նոսա: Այլ ապա նոքա իբրև աղաչեցին զնա հրաման տալ և նոցա մտանել 'ի ներքս, և զայս ոչ հրամայեաց, այլ ասաց եթէ երթայք և գտանէք զնա բժշկեալ եթէ ոչ մեռաւ. քանզի ոչ եթէ իմ ինչ է առաքինութ͞ի, այլ փրկչին է բժշկութ͞ի որ առնէ յա͞մ տեղիս զողորմութիւն իւր որ կարդան զանուն նորա, և նմա յաղօթս կացելոյ տէր այց արար, և ինձ ազդ արար նորա մարդասիրութիւնն զի անդ բժշկեաց զախտ աղջ-կանն, և եղեն սքանչելիք: Այլ 'ի դուրս ելեալ գտին զհայրն և զմայրն լի ուրախութ͞բ, և զաղջիկն առողջացեալ:

Եւ այնուհետեւ դէպ եղեւ երկուց ոմանց եղբարց մըտանել յանապատն. եւ իբրեւ պակասեաց նոցա ջուրն 'ի ճանապարհին, մինն մեռաւ եւ միւսն եւս մեռանելոց էր, վասն զի ոչ կարէր գնալ. եւ նա եւս յերկիր անկեալ դնէր՝ ակն ունելով մեռանելոյ: Իսկ Անտոն նստելով 'ի լերինն կարդայր երկուց ոմանց միայնակեցաց, քանզի դէպ եղեւ նոցա անդ լինել՝ փութացուցանէր ասելով. առէք սափոր մի ջուր եւ ընթացարուք ընդ ճանապարհն եգիպտացւոց, քանզի երկուք ոմանք գային այսր, մինն արդ եւս վախճանեցաւ եւ միւսն եւս վախճանելոց է եթէ ոչ փութասջիք հասանել. քանզի այս ինձ յաղօթս կացեալ այժմ ցուցաւ: Եւ երթեալ միայնակեացքն գտին զմինն զի անկեալ դնէր մեռեալ եւ թաղեցին, եւ միւսումն արբուցին ջուր եւ կանգնեցին եւ առեալ տարան առ ծերունին, քանզի էր 'ի բացեայ աւուրց գնաց ճանապարհին: Արդ եթէ ոք խնդրեսցէ զայս եթէ ընդէ՞ր ոչ յառաջ քան զմիւսոյն եւս վախճանելն ասացաւ՝ ոչ ուղիղ խնդրէ զայս ասելով, քանզի ոչ եթէ Անտոն էր մահուն որոշիչ, այլ ա͞ծ որ վասն նորա զնա սահմանեաց եւ վասն նորա յայտ արար: Այլ Անտոնի այս միայն է զքանչելիք զի 'ի լերինն նստելով ունէր զսիրտն զուարթ առ ա͞ծ որ ցուցանէր նմա զհեռաւորսն:

Քանզի եւ դարձեալ երբեմն մինչ նստէր 'ի լերինն՝ 'ի վեր հայեցեալ տեսանէր զոմն 'ի յօդս զի 'ի վեր տանէին. եւ բազմաց ոքք ընդ առաջ եկին՝ զեղեալ ուրախութը՛: Այս յաղօթս կացեալ եւ երանելով զայսպիսի պարս զօրաց բազմաց, եւ յաղօթս կայր ուսանել թէ զինչ արդեօք իցէ այս: Եւ անդէն վաղվաղակի եկն նմա ձայն՝ եթէ այս Ամոնի հոգին է որ 'ի՝ Նիտրեա էր միայնակեաց: Քանզի էր սորա մինչեւ յալեւորյթ զկրօնաւորական վարս վարեալ. եւ էր հեռաւորութիւն ճանապարհին մինչեւ 'ի լեառն ուր Անտոն բնակեալ էր՝ գընացք աւուրց երեքտասանից: Իսկ որք էին ընդ Անտոնեայ, իբրեւ տեսին զարմացեալ զծերն՝ աղաչէցին ուսանել. եւ լուան զի ասաց՝ եթէ այժմ վախճանեցաւ Ամոն: Քանզի ծանօթ էր նմա վ͞ն ստէպ ստէպ առ նա երթալոյն, եւ վասն բազում եւ 'ի ձեռն նորա նշանացն լինելոյ՝ յորոց մի է այս ինչ: Երբեմն պէտք եղեն նմա անցանել ընդ գետն որ կոչի Գայլ, եւ էր յայնժամ յա-

բոյցք ջուրցն. աղաչեաց զԹէոդորոս որ ընդ նմա էր՝ հեռագոյն երթալ 'ի նմանէ, զի մի մերկ զմիմեանս տեսցեն ընդ ջուրն անցանելով: Ապա իբրեւ 'ի բաց գնաց 'ի նմանէ Թէոդորոս, դարձեալ ամաչէր ինքն զինքն մերկ տեսանել. և մինչդեռ յամօթն հարեալ էր և հոգայր, յանկարծակի տարեալ եղև յայնկոյս գետոյն: Իսկ Թէոդորոս վասն զի և նա այր երկիւղած էր և բարեընկալ, իբրեւ մերձեցաւ և ետես զնա յառաջեալ, և զի բնաւ ամենեւին ջուրք չէր թացեալ, աղաչէր ուսանել թէ զինչ օրինակաւ յայնկոյս անցաւ: Եւ իբրեւ ետես եթէ ոչ կամի ասել նմա, բուռն հարեալ ունէր զոտս նորա, և ոչ վաղվաղ թողուլ եթէ ոչ նախ ուսցի 'ի նմանէ: Իբրեւ ետես Ամոն զյամառութիւն Թէոդորոսի և մանաւանդ վասն բանին զոր ասաց, պահանջեաց և նա 'ի նմանէ բան զի մի ումեք ասասցէ մինչև 'ի մահ նորա. և ապա այնուհետև պատմեաց՝ զի բարձաւ և եդաւ յայնկոյս գետոյն, և եթէ ոչ կոխեաց բնաւ ամենեւին 'ի վերայ ջուրցն, և զի ոչ յայս ամենեւին կար մարդկան, բայց միայն տեառն և որոց նա հրամայեսցէ, որպէս և արարն մեծի առաքելոյն Պետրոսի: Իսկ Թէոդորոս ապա յետ մահուանն Ամոնի պատմեաց զայս: Իսկ միայնակեացքն որոց ասաց Անտոն վասն մահուանն Ամոնի, նշանեցին զօրն: Իբրեւ եկին անդ ոմանք յեղբարցն 'ի Նիտրեա յետ աւուրց երեսուն, հարցին և գիտացին զի կչիռ յայնմ աւուր իսկ և յայնմ ժամու ննջեաց Ամոն յորում ետես ծերն զի զոգի նորա 'ի վեր տանէին, և կարի յոյժ զարմացեալ լինէին և սքա ընդ սրբութի ոգւոյն Անտոնի՝ թէ իբրեւ յայսչափ հեռաստանէ յերեքտասանօրեայ գնացք ճանապարհի զեղեալն ինչ անդէն վաղվաղակի ուսաւ և զոգիսն ետես զի 'ի վեր տանէին:

Եւ դարձեալ երբեմն Արքեղաւոս ոմն կոմս իբրեւ եգիտ զնա յարտաքնումն լերինն, աղաչեաց աղօթս առնել վասն Պաւղիկրատեայ՝ որ 'ի Լաւոդիկեայն էր սքանչելի և քոընկալ կոյսն, վասն զի անհնարին ցաւէին նորա ստամոքն և կողքն 'ի խստամբերութենէն, և ամ մարմնով իսկ էր տկար: Իսկ Անտոն իբրեւ արար աղօթս, կոմսն նշանակեաց զօրն յորում եղեն աղօթքն: Եւ իբրեւ չոգաւ 'ի Լաւոդիկեա, եգիտ զկոյսն ողջացեալ: Հարցանէր եթէ յորում աւուր դադարեաց 'ի

նմանէ ցաւն անկարութեան. և եբեր 'ի մէջ զքարտէսն յորում զժամանակ աղօթիցն գրեաց։ Այլ իբրև ուսաւ 'ի նոցանէ, ցուցանէր և ինքն զգիր քարտիսին։ Այլ իբրև գիտացին զարմանային ամենեքեան, զի յայնժամ դադարեցոյց տէր զցաւսն 'ի նմանէ յորում Անտոնիոս յաղօթս եկաց և աղաչեաց զբարերարութիւն փրկչին վասն նորա։ Այլ վասն այնոցիկ որ գային առ նա, բազում անգամ դէպ լինէր զի յառաջագոյն աւուրբք ասէր, և էր երբեք զի ամսով յառաջ ասէր զպատճառսն վասն որոյ գային։ Ո ի ոմանք վասն հիւանդութեան, և ոմանք ախտացեալք 'ի դիւաց, և ամենեքեան ոչ աշխատութիւն ինչ կամ վնաս համարէին զվաստակ ճանապարհին, քանզի դարձեալ խոնարհեալ լինէին ամենեքեան և զչափ առեալ օգտութեան։ Այլ նա իբրև զայսպիսի իրսն տեսանէր, աղաչէր և ասէր ցնոսա զի մի ոք զարմասցի ընդ նա վասն այսոցիկ, այլ յամի զտէր փառաւորել, զի մեք մարդիկ եմք և շնորհեաց մեզ որչափ զօրութիւն է ճանաչել զնա։

Այլ դարձեալ իբրև էջ երբեմն յարտաքին վանորեայն, և աղաչեցին զնա մտանել 'ի նաւ մի՝ յաղօթս կալ միաբանակեցօք հանդերձ, և նա միայն զհոտ առնոյր զազրութեան շարաւոյ և յոյժ դառնութեան։ Իսկ որք 'ի նաւին էին, ասէին ցնա՝ եթէ ձուկն տանիմք 'ի նաւիս և 'ի նոցանէ է հոտդ։ Իսկ նա ասէր. ոչ, այլ այլ իմն շարաւահոտ է։ Այլ դարձեալ իբրև ասաց նա, ապա պատանեակ մի յորում դոյր դև, յառաջագոյն մտեալ և թագուցեալ էր 'ի նաւին, և անդէն վաղվաղակի ճչեաց մեծաձայն։ Իսկ նա իբրև սաստեաց 'ի վերայ նորա յանուն տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և վաղվաղակի դեւն 'ի բաց գնայր 'ի նմանէ և այրն ողջ լինէր, և ամենեքին գիտացին զի դեւն էր այն ժահահոտութիւնն։

Այլ այլ միւս ևս ոմն այր երևելի եկն առ նա, յորում դոյր դև. և էր դեւն այն չար անհնարին մինչև չգիտենալ նմա յորում էրն և թէ առ Անտոն եկն. այլ և զաւելիս մարմնոյն իւրոյ ուտէր։ Իսկ որք ածինն զնա, աղաչեցին զԱնտոն աղօթս առնել վասն նորա։ Իսկ Անտոն գթացեալ 'ի պատանին կայր յաղօթս և զգիշերն ամենայն հսկէր ընդ նմա։ Այլ պատանին մերձ յառաւօտն յանկարծակի յարձակեցաւ 'ի վերայ Անտոնի և մղեաց

զնա ։ Իսկ որ ընդ նմայն եկեալ էին՝ բարկանային 'ի վերայ նորա ։ Եւ ասէ Անտոն. մի բարկանայք ցասմամբ 'ի վերայ պատանւոյդ. քանզի ոչ եթէ դա է, այլ որ 'ի դմա դևն է. քանզի սաստեաց 'ի վերայ նորա ելանել և գնալ յանջրդի տեղիս, վասն այսորիկ մոլորեցաւ և արար զայս ։ Արդ փառաւորեցէք զՏէր, քանզի այսպէս յարձակելն նորա 'ի վերայ իմ նշանակ եղև ձեզ ելք հալածման դիւին ։ Եւ զայս իբրև ասաց Անտոն, անդէն պատանին եղև առողջ և զգաստացաւ այնուհետև և գիտաց ուր էրն և ստէպ ստէպ համբուրէր զծերունին գոհանալով զԱյ ։

Եւ բազում այլ ինչ այսպիսիս միաբանութեամբ և տգէտն հեզութե ասացին 'ի ձեռն նորա եղեալ բազում միայնակեացք. այլ ոչ է այս այնչափ զարմանալի, որչափ այլ ևս ինչ սքանչելագոյն երևի ։ Քանզի երբեմն իբրև կամեցաւ ուտել և յոտն կացեալ կայր յաղօթս յիններորդ ժամուն, և զգաց զինքն յափշտակեալ մըտօքն. և որ արտաքս քան զկարծիս են սքանչելիքն՝ անցեալ կայր և տեսանէր զինքն իբրև արտաքոյ ինքեան եղեալ և իբրև յօդս զինքն առաջնորդեալ յոմանց ։ Եւ տեսանէ զոմանս դառինս և անհնարինս դժնեայս որք կային յօդս և կամէին արգելուլ զնա զի մի անցցէ ։ Իսկ որք մարտնչէին ընդ նոսա, առաջնորդէին Անտոնի, և պահանջէին նոքա բան 'ի սոցանէ և ասէին՝ թէ տեսցուք մի գուցէ պարտապան է մեզ. քանզի կամէին առել իմն բան 'ի նորա ծննդենէն և արգելուին զնոսա ։ Իսկ որք առաջնորդէին Անտոնի, ասէին ցնոսա՝ եթէ զծննդեան նորա Տէր 'ի բաց ջնջեաց. այլ յորմէհետէ եղև միայնակեաց և խոստացաւ Այ, իշխանութի ունիք խնդրել ձեզ համարս ։ Յայնժամ նոքա ամբաստան եղեն և յանդիմանել ինչ ոչ կարացին, քանզի ազատեցաւ ինքն և անարգել եղև նմա ճանապարհն ։ Եւ անդէն վաղվաղակի ետես զինքն յինքեան եկեալ ժողովեալ, և դարձեալ էր ողջ կատարեալ Անտոնիոս ։ Յայնժամ զհացն ուտել մոռացաւ նա, և անց մնաց նա այնուհետև զօրն ողջոյն և զգիշերն ամ հեծելով և մընչելով և յաղօթս կալով 'ի գլուխ հանելով ։ Քանզի զարմացաւ տեսանելով թէ առ քանիս է մեզ մարտ պատերազմիս, և որչափ ջանիւ և մեծ աշխատութե

անցանելոց եմք ընդ օդս։ Եւ յիշեաց եթէ այս է զոր ասացն Պաւղոս՝ ըստ իշխանութե՟ իշխանի օդոյս այսորիկ։ Վասնզի յայսմ ունի թշնամին իշխանութ՟ի մարտնչել և փորձել, զի ՚ի բաց արգելցէ որք երթանն։ Սան այսորիկ առաւել խրատ տայր և ասէր. առէք ընդ ձեզ զսպառազինութի՟ն ա՟յ, զի կարասջիք ընդդէմ կալ նորա յաւուրն չարի. զի իբրև ոչ ինչ գտցէ զձէնջ ասել թըշնամին անարգանաց արժանի, յամօթ լիցի։ Եւ մեք զայս ուսեալք յիշեցաք զայն որ ասաց առաքեալն. զի եթէ մարմնով՝ ոչ գիտեմ, և եթէ առանց մարմնոյ՝ ոչ գիտեմ, ա՟ծ գիտէ. այլ սակայն Պաւղոս մինչև յերրորդ երկինս վերացաւ և լուաւ բանս անճառս և էջ։ Իսկ Անտոն մինչև յօդս ետես զինքն առաջնորդեալ և մարտուցեալ մինչև ազատ երևեսցի. քանզի ունէր և զայս շնորհս, զի ՚ի լերինն միայն նստէր, և եթէ երբէք ինքն յինքեան ինչ խնդրէր և անհնարեալ տարակուսէր, այս նմա՝ իբրև յաղօթս կայր՝ ՚ի կանխագիտութենէն և ՚ի մատակարարութե՟ն յայտնեալ լինէր, և էր որպէս և գրեալն է՝ ա՟ծուսոյց եղեալ երանելին։

Յետ այսորիկ իբրև խօսք եղեն նմա առ ոմանս որք մտին առ նա վասն կրօնից հոգւոյ եթէ ո՞ր տեղի յետ այսորիկ իցէ նո՟ր, իսկ ՚ի միւս գիշերի կոչէ զնա ոմն ՚ի վերուստ և ասէ. Անտոնիէ, յոտն կաց, ել ՚ի դուրս և տես։ Եւ իբրև ել արտաքս, քանզի գիտէր ում ումեք արժան է լսել. և ՚ի վեր հայեցաւ և ետես զոմն երկայն ահագնատես չարատեսիլ և ահագին, քանզի կայր և հասանէր մինչև յամպս, և ելանէին ոմանք իբրև թռուցեալք. և նորա տարածեալ զձեռսն և զոմանս արգելոյր և ոմանք ՚ի վերոյ քան զնա թռուցեալք և անցեալք՝ այնուհետև աներկիւղ և անհոգ վերացեալք։ Եւ ՚ի վե՟ր այսպիսեաց և երկայնն կրճէր զատամունսն, և ՚ի վայր անկելոցն ՚ի նմանէ ուրախ լինէր։ Եւ անդէն վաղվաղակի ձայն եղև առ Անտոն և ասէ. իմա որ եղեդ։ Եւ բացան նո՟ միտքն և գիտաց զի հոգւոյն էին անցք ճանապարհին. և երկայնն որ կայր, նա է որ զչարի ընդ բարիս հաւատացելոց, և որ դատապարտք են նմա՝ զնոսա ունի և արգելու և չտայ անցանել։ Իսկ որք ոչն հաւանեցան նմա, ոչ կարէ ըմբռնել, այլ ՚ի վերոյ քան զնա զանց առնեն։ Դարձեալ զայս իբրև ետես Անտոն, իբրև ընդ միտ

տանելով զչարչարանս, ջանայր օր ըստ օրէ և առաւել յառաջադէմ լինել վարուքն։ Եւ զայս ոչ եթէ նա կամելով պատմեաց, քանզի իբրև յերկարեաց յաղօթս, իբրև ինքն յինքեան զարմացեալ լինէր, և հարցին զնա որք ընդ նմայն էին, և իբրև նեղեցին զնա վասն այսորիկ՝ հարկ եղև նմա ասել իբրև հայր զի ոչ կարէ ծածկել յորդւոց։ Այլ և զայս ընդ միտ ածէր զգիտակցութիւնն իւր, զի խիղճ մտացն էր սուրբ, և նա առնէր պատմութիւն օգտութեան որք ուսանէին, և կրօնաւորութիւնն լինէր բարի պտուղ և ջանոյ և վաստակոյ, բազում անգամ մխիթարէին զտեսիլքն. վասն զի և բարքն իւր էին անձանձրոյթ և հոգին հեզիմաց և խոնարհախորհուրդ և քաղցրաբարբառ։

Եւ քանզի այսպիսի էր, և զկարգն եկեղեցւոյ առաւելապէս պատուէր, և զամենեսեան որք վիճակեալն էին յաստիճան քահանայութեան կամէր յառաջ քան զինքն պատուեալ։ Իսկ որ եպիսկոպոսք և երիցունք էին, ոչ ամաչէր ինքն խոնարհեցուցանել զգլուխն։ Եւ սարկաւագունք եթէ երբէք եկեալ լինէին առ նա վասն օգտութեան, խօսէր ինչ ընդ նոսա որ օգուտն էր. բայց վասն իշխանութեան առնէր նոցա տեղի, և չամաչէր և ինքն ուսանել. քանզի բազում անգամ հարցանէր և աղաչէր լսել յայնցանէ որք երթային անդ առ նա, և խոստովան լինէր զօգուտն եթէ ոք պիտանացու ինչ ասէր։ Եւ երեսք նորա բազում շնորհս ունէին, և ես՝ սքանչելի շնորհս իմն ունէր նա զայս 'ի փրկչէն։ Քանզի թէ էր ուրեք 'ի մէջ բազմութեան եղբարց և յառաջ ոք ոչ գիտէր զնա և կամէր տեսանել, և իբրև մտանէր՝ զայլովքն ամենեքումբք զանց առնէր և դէպ ուղիղ 'ի նա ընթանայր՝ իբրև յերեսաց նորա ձգեալ. ոչ եթէ բարձրութբ կամ լայնութբ ինչ առաւել երևէր քան զայլսն, այլ բարուցն ցնծութբ և հոգւոյն սրբութբ։ Քանզի վասն անխուճապութեան հոգւոյն առանց խռովութեան ստացեալ ունէր և զարտաքին զգայութիւնս. և իբրև 'ի խնդութէ հոգւոյն լուրջ և զուարթ և պայծառ ունէր զդէմսն, և 'ի շարժմանց մարմնոյն էր զգալ և գիտել զհոգւոյն դիրս ցածութեան, որպէս և գրեալն է՝ թէ ուրախութիւն սրտի զուարթ առնէ զերեսս, և տրտմութիւն սգացուցանէ։ Որպէս և Յակոբ ծանեաւ զԼա-

բան, զի խորհէր զնմանէ չարութիւն և ասէր ցկանայս իւր. ոչ են երեսք հօր ձերոյ որպէս յերէկն և յեռանդն։ Նոյնպէս և Սամուէլ ծանեաւ զԴաւիթ, քանզի խնդարար և ուրախագործ էր, և զաչսն ստացեալ ունէր գեղեցիկ և զատամունսն իբրև զկաթն սպիտակ։ Նոյնպէս Անտոն ծանուցեալ լինէր յորժամ խռովեալ լինէր, քանզի զուարթ երեսօք էր, և կամ երբ խոժոռեալ լինէր, վասն զի ուրախ էր միտքն։

Այլ հաւատովքն և բնաւ իսկ զարմանալի էր բարեպաշտութեամբն, քանզի և ոչ ընդ մեղիտիանոսսն հերձուածողս հաղորդէր, վասն զի գիտաց զնոցա զիսկզբանէ չարութիւնն և զապստամբութի. և ոչ ընդ մանիքեցիսն և ոչ ընդ այլում ումեք և ոչ ընդ կամակոր հերեսիոտայսն ինչ խօսէր սիրով, բայց միայն յաղօթս խրատու առաջնորդէր վասն յածպաշտութիւնն դարձուցանելոյ։ Պատուիրէր և ասէր զնոցա սէրն և զմիաբանութիւն վնաս, և կորուստ ոգւոցն համարել։ Նոյնպէս և յարիանոսաց հերձուածոյն գարշէր, և պատուէր տայր ամենեցուն մի մերձենալ 'ի նոսա և մի զչար հաւատս նոցա ընդունել։ Քանզի չոգան երբեմն առ նա յարիանոսացն, և եհարց զնոսա և ուսաւ, և իբրև զամբարիշտս 'ի լեռնէն 'ի բաց հալածեաց, և ասէր եթէ քան զօձս չար են բանք նոցա։ Զրպարտեցին երբեմն արիանոսքն ստութե և ասեն՝ թէ և նա զմերս խորհի։ Իսկ նա իբրև լուաւ բարկացաւ և զարմացաւ ընդ լուրն։ Յետ այսորիկ աղաչեցին զեպիսկոպոսն և եղբարքն ամ և իջուցին 'ի լեռնէ անտի և տարան յԱղեքսանդրիա. և քարոզեաց վասն արիանոսացն և ասէ՝ եթէ 'ի հերձուածողութե են և ինքնակամ. և ասէր եթէ յետին է սա և կարապետ նեռին։ Ուսուցանէր զժողովուրդսն և ասէր՝ եթէ հաստած ոչ է որդին այ և ոչ արարած և ոչ 'ի չգոյէ եղեալ, այլ 'ի հօր էութե է և 'ի բնութե է բան և իմաստութի. և վասն այսորիկ ամբարշտութի է ասել՝ եթէ էր երբեմն զի չէր, քանզի միշտ էր բանն էակից հօր։ Ուստի և ոչ մի ինչ հաղորդութի ասէր ունել առ ամբարիշտ արիանոսսն. քանզի և ոչ մի ինչ միաբանութի գոյ լուսոյ ընդ խաւարի։ Իսկ դուք վասն զի բարեպաշտէք, քրիստոնեայք էք. բայց նոքա զի արարած ասեն զառ 'ի հօրէ զորդին այ զբանն, ոչ ինչ են մեկուսի

'ի հեթանոսաց, վասն զի սպաս տանէին արարածոց փո-
խանակ արարչին ա̃յ: Հաւատամք զի և սոյն իսկ արա-
րածք ա̃մ բարկացեալ էին վասն նոցա, զի զհաստատիչն
և զտէրն որոյ ա̃մ ինչ եղև՝ ընդ եղեալս համարէին:

Եւ այլքն ա̃մ ուրախ լինէին, վասն զի լսէին յայն-
պիսւոյ առնէն նզովել զքնամարտ հերձուածոն: Իսկ
քաղաքացիքն ա̃մ առ հասարակ ընթանային տեսանել
զԱնտոնիոս: Իսկ հեթանոսքն և որ անուանեալ քուրմքն
էին նոցա, յեկեղեցին գային և ասէին. աղաչեմք տե-
սանել զայրն ա̃յ, քանզի ամենեքեան զնա անդ այսպէս
կոչէին, վասն զի և անդ 'ի ձեռն նորա զբազումս բժըշ-
կեաց տէր 'ի դիւաց և զպակասեալս 'ի մտաց ողջացոյց:
Բազումք և 'ի հեթանոսաց աղաչէին գոնեայ մերձե-
նալ 'ի ծերունին միայն, քանզի հաւատային շահս օգտի
գտանել, և վասն այսորիկ այնչափ քրիստոնեայք եղեն
'ի սակաւ աւուրս յայնոսիկ որ ոչ գոյր թիւ: Ապա իբ-
րև կարծէին ոմանք 'ի ժողովրդոցն թէ խռովի, և վասն
այնորիկ յետս դարձուցանէին զբազումս 'ի նմանէ: Իսկ
նա ոչ եթէ խռովեալ ինչ ասէ ցնոսա՝ եթէ ոչ են սո-
քա բազումք քան զդևսն որ մարտնչէին ընդ մեզ 'ի
լերինն: Եւ յորժամ 'ի բաց գնայր և յուղարկէաք զնա,
և իբրև հասաք 'ի դուռնն, կին մի զկնի աղաղակէր և ա-
սէր. կաց մնա, այր ա̃յ, զի դուստր իմ 'ի դիւէ անհնա-
րին չարչարի. մնա աղաչեմ զի մի ես վտանգեցայց ընթա-
նալով: Իբրև լուաւ ծերունին և աղաչեցեալ եղև 'ի
մէնջ, անդ մնաց կամելով: Եւ իբրև մերձեցաւ կինն,
և աղջիկն անկեալ դնէր յերկիր, իսկ Անտոն իբրև
զաղօթսն արար և զՔ̃ս անուանեաց, յոտն եկաց աղ-
ջիկն ողջ, և դևն 'ի բաց գնաց 'ի նմանէ, և մայրն օրհ-
նէր զա̃ծ և ամենեքեան գոհանային, և ինքն ուրախ
երթալով 'ի լեառն իբրև յիւր տուն:

Եւ իմաստուն էր յոյժ. և սքանչելի այն էր զի դըպ-
րութ̃ի ոչ էր ուսեալ և այնպէս լի էր բարի խորհրդով
և էր գիտուն այր: Երբեմն փիլիսոփայք երկու հեթա-
նոսք եկին առ նա, և կարծէին այնպէս եթէ կարեմք
զփորձ առնուլ Անտոնեայ: Եւ էր նա յայնժամ 'ի լե-
րինն արտաքնում, և ծանեաւ 'ի դիմաց անտի զարմն.
ելանէր արտաքս և ասէր նոցա թարգմանաւ. զի այդ-
չափ աշխատ եղերուք, ով փիլիսոփայք, գալ առ յիմար

այր։ Եւ նոքա ասեն. ոչ ես յիմար, այլ կարի իմաստուն յոյժ։ Ասէ ցնոսա. զի թէ առ իբրեւ յիմար ոք եկիք, զուր և տարապարտուց են վաստակք ձեր. ապա եթէ կարծէք զինէն թէ իմաստուն եմ, եղերուք և դուք իբրեւ զիս, քանզի պարտ և պատշաճ է նմանել բարեաց. և ես եթէ առ ձեզ եկեալ էի, յայտ է թէ նմանէի ես ձեզ։ Արդ վասն զի դուք եկիք առ իս, եղերուք իբրեւ զիս, քանզի քրիստոնեայ եմ։ Եւ նոքա զարմացան և 'ի բաց գնացին, քանզի տեսանէին զդեւս երկուցեալս յԱնտոնեայ։

Դարձեալ այլք ոմանք այսպիսիք եկին առ նա 'ի լեառն արտաքին, և կարծէին եթէ կարեմք խաղ առնել զնա զի առանց դպրութեան է։ Ասէ ցնոսա Անտոն. զինչ է առաջին՝ միտք եթէ գիրք, և ո՞ր պատճառք են գիւտի՝ միտք գրոցն եթէ գիրք մտացն։ Եւ նոքա ասեն. միտք յառաջ են, և գտակք գրոց են միտք։ Ասէ Անտոն. ապա թէ այդպէս է, ո՛ր միտքն ողջ են՝ չեն ինչ նմա պիտոյ գիրք։ Եւ այսու բանիւ զմերձաւորսն և զնոսա հիացուցանէր։ Եւ չոգան գնացին այնուհետեւ զարմացեալք, վասն զի տեսին այնչափ իմաստութիւն 'ի նմա առանց խարդախութեան և դպրութեան։ Քանզի ոչ եթէ իբրեւ 'ի լերին սնեալ և անդ զարգացեալ ծերութեամբ՝ վայրենի ինչ բարք էին, այլ յոյժ զուարթակամ էր և քաղաքաբարոյ։ Եւ էին բանք նորա համեմեալ աստուածային աղիւն, զի մի ոք չարեսցի ամենեւին ընդ նա և մի չարախնեսցէ, այլ առաւել ուրախ լինէին ամենեքեան որք գային առ նա։

Յետ այսորիկ դարձեալ եկին առ նա ոմանք յիմաստուն հեթանոսացն և պահանջէին 'ի նմանէ բան վասն Քրիստոսի հաւատոցն որ 'ի մեզ է, և ձեռն արկանէին և իշխէին քննել և խնդրել հակառակութիւն վասն քարոզութեան աստուածեղէն խաչին, և կամէին ընդ խաղ արկանել զիրսն։ Իսկ Անտոն սակաւ մի արգել զինքն. և նախ գթացեալ 'ի վերայ նոցա տգիտութեան, և ապա ասէր առ նոսա թարգմանաւ այնու որ գեղեցիկ զնորայն թարգմանէր, և ասէր այսպէս. ո՞ր բարուոք է՝ 'ի խաչ խոստովանել եթէ չնութիւն պատանեկագիտութիւն զանկանել որ ձեր աստուածքն անուանեալ են. քանզի զոր մեքս ասեմք՝ արութիւն և առաքինութիւն է համատատուն նշա-

նակ և արհամարհանաց մահու յայտնի գիտութի. իսկ
ձերդ գիջութե ախտ է և անհնարին թշնամանաց։ Եւ
դարձեալ ո՞ր բարուք է ասել. զի բանն այ ոչ ստեղծաւ,
այլ նոյն ինքն որպէս և էրն՝ վասն փրկութե մարդկան
և բարերարութե յինքն առաւ մարմին մարդկեղէն, զի
մարդկան ծննդեան կցորդ եղեալ արասցէ զմարդիկ կը-
ցորդ իւրոյ ածեղէն և իմաստնական բնութեն, եթէ
յանասունս նմանեցուցանել զած և վասն այսորիկ պաշ-
տել զչորքոտանիս և զսողունս և զմարդկան պատկերս,
քանզի այս ձեր իմաստնոցն են գիւտք պաշտամանց։ Եւ
զիա՞րդ իշխէք դուք զմեզ ծաղր առնել, և ասէք զՔս
մարդ յայտնեալ. որ և դուք 'ի մտաց զհոգին որոշէք և
ասէք մոլորեալ զնա և անկեալ յերկնից։ Եւ երանի
թէ 'ի մարմին և 'ի մարդ միայն ասէիք, և մի 'ի սո-
ղունս և 'ի չորքոտանիս փոփոխեալ և շրջեալ։ Քանզի
մեր հաւատքս վասն փրկութե մարդկան զՔրիստոսի գա-
լուստն ասեն, իսկ դուք մոլորութիս անեղելածինս հո-
գւոց պատմէք. և մեք զհնարն և զմարթն և զմարդա-
սիրութին զկանխագէտ մատակարարութեն խորհիմք,
զի և այս ոչ ինչ է դժուարին այ. իսկ դուք 'ի պատկեր
մտաց զհոգին ասելով կործանմամբ զանկանէք զնա,
և ասէք զնա փոփոխելի առասպելաբար, և ապա այ-
նուհետև զնոյն ինքն զմիտսն վասն հոգւոյն 'ի փոխո-
խումն խոնարհեցուցանէք. քանզի որպիսի ինչ իցէ
պատկերն, նոյնպէս հարկ է լինել նմա որոյ պատկերն
է։ Եւ յորժամ վասն մտացն այսպիսի ինչ կարծիջիք,
խորհեցարուք զի և զնա իսկ զհայր մտացն հայհոյէք։
Իսկ վասն խաչին զի՞նչ ինչ լաւ կարասջիք ասել, եթէ՝
ոչ ստութե և կեղծաւորութե՝ մատնութե չարացն համ-
բերեալ 'ի խաչին՝ և չերկնչել թէ որպէս զմարդ ոք
ինչ և էր մահն 'ի վերայ եկեալ, եթէ մոլորութիւնսն
Ովսիրիդեայ և Իսիդեայ և զխառակարութի կայծական
ծնելոյ առանցից և փախուստն Որհմեայ և որդւոյն
գիշատումն և հայրասպանութե առասպելս բարբանջել։
Որպէս է ձեր իմաստութի։ Եւ իբրև ծաղր առնելով
զՔս և ոչ զարմանայք ընդ յարութին. քանզի որ զայնսն
ասացին՝ և զայս նոքա գրեցին։ Եւ կամ ընդէ՞ր յիշէ-
լով զխաչն՝ լուռ լինիք և վասն մեռելոցն զոր յարոյց և

1 Չեք 'ի յոյնն էրէ ու ստուրեամբ և կեղծաւորութեամբ։

կուրացն որոց աչքն բացան և անդամալուծացն որ բժշկեցան և բորոտացն որք սրբեցան և զ՚ի ծովուն վերայ հետևակագնացութիւն և զայլոց նշանացն և զարուեստիցն որք ոչ են մարդկօրէն, այլ ա՟ծ յայտ առնեն զՔ՟ս։ Իսկ կարի յայտ թուիք ինձ անիրաւ մեղանչել, և ոչ սրտի մտօք և ընտանութ՟ ընդհարեալ էք ընդ գիրս մեր։ Ապա երթայք ընթացարուք դուք և տեսէք զոր ինչ արարն Ք՟ս, զի ա՟ծ յայտ առնեն զնա եկեալ 'ի փրկութ՟ մարդկան։

Ասացէք դուք մեզ և զձերն. և զինչ ինչ ասասջիք և վասն անասնոցն, բայց եթէ անասնութ՟ և վայրենութիւն. ապա եթէ որպէս լսեմ կամեսջիք ասել՝ առասպելաբար ասացեալ է զայս առ ձեզ, և այլ ընդ այլոյ պատմել զյափշտակութ՟ աղջկանն սանդարամետականին յերկիր և զՀեփեստեայ կաղութիւն 'ի հուր և զՅերեայն յօդս և զԱպողոնեայն յարեգակն և զԱրտեմեայն 'ի լուսին և զՊիսիդոնեայն 'ի ծով, ոչ ինչ է վատթարութ՟ նուազութ՟ զա՟ծ պաշտել, այլ արարածոց պաշտօն տանիք փոխանակ ա՟յ որ զա՟մ հաստատեաց։ Արդ վասն զի բարւոք և գեղեցիկք են արարածքս, այդպիսիս հաստատեալ կազմեաց. այլ պարտ և պատշաճ էր ձեզ մինչև 'ի զարմանալն միայն հասանել, և ոչ աստուածացուցանել զարարածս, զի մի զհաստողին պատիւ եղելոցս մատուսջիք. վասն զի ժամ է ձեզ և զարուեստապետին պատիւն որ 'ի նմանէ հաստեցաւ՝ 'ի տունն փոխել և կամ զզօրավարին պատիւն զօրականին։ Արդ զինչ ինչ ասասջիք առ այս, զի գիտասցուք եթէ արդարեւ նախատանաց ինչ ունիցի խաչն Ք՟ի։

Իսկ նոքա ափշեալ և տարակուսեալ լինէին և զերեսան այսր անդր տանէին բերէին։ Հեզաբար ծիծաղեալ Անտոն և դարձեալ ասէ ցնոսա թարգմանաւն՝ եթէ այս և 'ի դոյն իսկ յերեսաց ձերոց ունի զյանդիմանութիւն. վասն զի դուք յեցեալ յուսացեալ էք 'ի հաստատութ՟ գիտութ՟ բանից, և զայս արուեստ ունելով կամիք և զմեզ ևս՝ զի մի առանց բանից հաստատութեան զա՟ծ պաշտեսցուք։ Արդ ասացէք նախ դուք ինձ զկրօն և մանաւանդ վասն ա՟ծգիտութ՟ թէ որպէս ճշմարիտ գիտացեալ լինի, յայտնութեամբ գիտութ՟ բանից՝ եթէ գործովք զօրութ՟ հաւատոց. և ո՞վ նախ երիցագոյն է, զօրութ՟ հաւատքն՝ եթէ բանից յայտնու-

թեան գիտութիւն։ Նոքա ետուն պատասխանի և ասեն՝ եթէ նախ առաջին է ճշմարիտ հաւատոյն գիտութիւն։ Ասէ Անտոն. բարւոք ասացէք, քանզի հաւատք 'ի հաւատատութէ և 'ի սրտի ոգւոյն լինին. իսկ խօսողականն յարուեստէ շինողաց և 'ի հաստողաց բանից է։ Ապա թէ այդպէս է, յորս գոյ հաւատոց զօրութի, սոցա ոչ ինչ է պիտոյ հարկաւորն, այլ և աւելի ևս են բանիցն յայտնութե գիտութիւնք. և զոր ինչ մեք հաւատովք իմանամք, դուք զայս 'ի ձեռն բանից կամիք կազմել և շինել. և բազում անգամ դէպ լինի զի և ոչ 'ի գիտութիւն բերել կարէք բանիւք զոր մեքն իմանամք։ Վասն այսորիկ լաւագոյն և հաստատագոյն զօրութե են հաւատքն քան զիմաստութե ձերոցն խորհրդոց։

Քանզի մեք քրիստոնեայքս ոչ իմաստութե բանիւք հեթանոսաց ասացեալ՝ ունիմք զխորհրդակցութի ա՟ն, այլ զօրութբ հաւատոյն որ շնորհեցաւ մեզ 'ի ձեռն Յ՟ի Ք՟ի ա՟յ։ Եւ զի ճշմարիտ է բանս, և ահա մեք առ այժմ ոչ եմք ուսեալ գիր՝ հաւատամք յա՟ծ, և գիտեմք յարարածոց նորա զառ 'ի յա՟մ ինչ կանխագիտութի զօրութե և մատակարարութեն ա՟յ, և հաստատուն և հզօր են հաւատք մեր. և ահա այժմ յեցեալ և հաստատեալ եմք 'ի Ք՟ն հաւատովք նորա, և դուք 'ի բանամարտիկ իմաստնականութիդ։ Սակայն ձերդ 'ի նմանութի կերպարանացդ առ աչս տեսիլքն խափանին. իսկ որ առ մեզ հաւատքս՝ աճեցեալ զարգանան և ձգին յա՟մ ուրեք։ Եւ դուք խորհելովդ և հնարելովդ և հակառակելով արուեստից իմաստութե բանիւքդ՝ ոչ զոք 'ի քրիստոնէից կարէք հաւանեցուցանել 'ի հեթանոսութի. իսկ մեք զառ 'ի Ք՟ն հաւատն ուսուցանելով լերկեմք և նուաղեցուցանեմք զձեր դիւցականութեան պաշտօնդ՝ գիտելով ամենեցուն զՔ՟ն թէ ա՟ծ է և որդի ա՟յ։ Եւ դուք ձերովդ գեղեցկաբանութբ ոչ կարէք ընդ ոտս անկանել և խափանել զՔ՟ի վարդապետութիւն. իսկ մեք անուանելով զխաչելեալն Ք՟ն՝ հալածեմք ամենեւին զդեւսն յորոց դուք երկնչէք իբրեւ յաստուածոց. և ուր նշան խաչին հասանէ՝ տկարացեալ լինին մոգութիւնք և ոչ զօրէ կախարդութիւն։

Ասացէք դուք ինձ, ո՞ւր են ձեր այժմ յառաջագիտութիւնք՝ հարցուածն մոլեգնոտութե, և ո՞ւր են եգիպ-

տացուցին գիտունք , ո՞ւր են մոգացն առաջօքն տեսիլք . և Երբ այս ա՟ծ լուեալ դադարեաց և տկարացաւ՝ թէ ոչ յորժամ Ք՟ի խաչն եղև ։ Իսկ արդ արդեօք արժանի իցէ սա նախատանաց և ծաղր առնելոյ , եթէ ևս առաւել խափանեալքն 'ի նմանէ և յանդիմանեալքն տկարութե՟ ։ Քանզի և այս իսկ զարմանալի է , զի ձերն ոչ ուրեք երբէք յումեքէ հալածեցաւ , այլ 'ի մարդկանէ և յա՟մ քաղաքս պատուեալ լինի . իսկ Ք՟ին հալածեալ լինի , և առաւել ևս մերս քան զձերդ ծաղկէ և բազմանայ . և ձերն գովութե՟ և զգոյշ պահպանութե՟ ապականի և հնանայ , իսկ Ք՟ի հաւատքն և վարդապետութի՟ն ծաղր լինելով 'ի ձէնջ և բազում անգամ հալածելով 'ի թագաւորաց ելից զաշխարհս ա՟մ ։ Քանզի Երբ այսպէս ա՟ծգիտութի՟ ծագեաց , և Երբ այսպէս ողջամիտ պարկեշտութի՟ և առաքինութի՟ կուսութեան երևեցաւ , և կամ Երբ այսպէս արհամարհեցաւ մահ , եթէ ոչ յորժամ խաչն Ք՟ի հաստատեցաւ ։ Եւ զայս ոչ ոք է անգէտ՝ տեսանելով զմարտիրոսն որք արհամարհեցին զմահ վասն Ք՟ի , տեսանելով զեկեղեցւոյ սուրբ կոյսս որք վասն Ք՟ի պահեն ամբծութե՟ զմարմինս իւրեանց ։ Եւ էր բաւական այս հաստատուն նշան յայտ առնել զառ 'ի Ք՟ս հաւատոն՝ զի նա միայն է ճշմարիտ յա՟ծպաշտութիւն ։ Այլ թէ դուք և այլ ևս թերահաւատէք և խնդրէք զբանիցն բազմասացութի՟ խորհրդոց , իսկ մեք ոչ հեթանոսաբար հաւանութե՟ , որպէս ասաց վարդապետն մեր՝ զայս ունիցիմք , այլ հաւատոցն հաւանիմք , որ առաքինութեամբ յինքն կազմէ զբանիցն շինուածս ։ Արդ ահաւասիկ են աստ ախտացեալք 'ի դիւաց , քանզի էին ոմանք եկեալք առ նա ախտացեալք 'ի դիւաց , և 'ի մէջ անցուցեալ ասէ ցնոսա . դուք խորհրդովք ձերովք և բազմաբանութե՟ որպիսի արուեստիւք և կամիք՝ զոր զուր և ընդունայն նմանու՟ե կերպարանաց ձերոց կոչէք , սրբեցէք զդա . ապա թէ ոչ կարէք , 'ի բաց ընկեցէք ընդ մեզ զկռիւդ և տեսջիք զզօրութիւն խաչին Ք՟ի ։ Եւ զայս ասելով՝ 'ի վերայ կարդաց զՔ՟ս և կնքեաց զախտաւորն նշանաւ խաչին երկիր և երիր անգամ , և անդէն վաղվաղակի անցեալ կացին արքն առողջք և ողջամիտ զգաստութե՟ ։

Եւ այնուհետև գոհանային զանուանէ . և որք ա-

նուանեալ փիլիսոփայքն էին, զարմացան և Ճշմարիտ հիացեալ լինէին ընդ իմաստութիւն առնն և ընդ եղեալ նշանն։ Իսկ Անտոն ասէ. զի՞ զարմացեալ էք ՚ի վերայ այսորիկ. ոչ եմք մեք որ առնեմք, այլ Ք̃ս է որ առնէ ՚ի ձեռն այնոցիկ որ հաւատան ՚ի նա։ Արդ հաւատացէք և դուք իբրև զմեզ և տեսէք զի ոչ գոյ ՚ի մեզ արուեստ բանից, այլ հաւատք սիրով ՚ի Ք̃ս զօրացեալ. զոր և դուք եթէ ստացեալ լինէիք, ոչ ևս այնուհետև զբանիցն յայտնութիւնս խնդրեսջիք, այլ բաւական զառ ՚ի Ք̃ս հաւատոյն համարեսջիք։ Այս էին Անտոնեայ բանքն։ Իսկ նոքա յոյժ ևս զարմացեալք ՚ի բաց գնացին, և համբուրէին զնա և խոստովանէին բազում ինչ օգտեալ ՚ի նմանէ։

Այլ եհաս մինչ ՚ի թագաւորս համբաւն Անտոնի. քանզի զայս իբրև լուաւ Կոստանդիանոս թագաւոր և որդիք նորա Կոստանդին և Կոստաս և Կոստանդինոս՝ որք թագաւորազունքն էին, գրէին ՚ի նա իբրև ՚ի հայր, և աղօթիւք խնդրէին ՚ի նմանէ ընդունել փոխանակ այնր գիր։ Այլ նա ոչ վասն գրոյն ինչ փոյթ առնէր և ոչ ՚ի վերայ թղթոյն խնդայր ինչ, այլ նոյն ինքն էր նա որպէս և յառաջն էր մինչ չև գրեալ էր առ նա թագաւորացն։ Այլ յորժամ բերեալ լինէին նմա թուղթքն, կոչէր զմիայնակեացսն և ասէր՝ թէ մի զարմանայք զի գրեալ է առ մեզ թագաւորացն, զի մարդիկ են. այլ զարմացարուք զի ա̃ծ զօրէնս իւր ետ մեզ իբրու զի մարդիկ եմք, և որդւովն իւրով խօսեցաւ ընդ մեզ։ Այլ ոչ կամէր ընդունել զթուղթսն ասելով այսպէս՝ եթէ ոչ գիտեմք փոխանակ այսր անդէն գրել։ Այլ բռնադատեալ եղև ողոքանօք յա̃մ միայնակեցացն՝ եթէ քրիստոնեայք են թագաւորքն, և զի մի իբրև տարակուսեալք գայթակղեսցին։ Ապա հրամայէր ընթեռնուլ և փոխանակ գրէր անդէն, և ընդունէր զնոսա զի Ք̃սի երկրպագուք էին. և խրատ տայր նոցա ՚ի փրկութիւն և մի մեծ ինչ համարել զմտաւորս և զձեռնամբ եկեալս, այլ յիշել առաւել զպատրաստեալ դատաստանն և գիտել զի Ք̃ս միայն է Ճշմարիտ թագաւոր յաւիտենական։ Այլ աղաչէր զնոսա մարդասէրս լինել, և հոգ տանել արդարութեան և աղքատաց։ Այլ նոքա իբրև ընկալան, յոյժ ուրախ լինէին։ Այլ այսպէս ամենեցուն սի-

բելի լինէր Անտոնի, և ամենեքեան աղաչէին ընդունել զնա իբրև զՀայր ։

Եւ այսպիսեացս իբրև գիտուն եղև և այսպէս պատասխանի առնելով որք գային առ նա, դարձեալ դառնայր 'ի ներքսագոյն անապատն և զսովորութե̃ կրօնս իւր 'ի գործ արկանէր ։ Եւ բազում անգամ դէպ լինէր զի յորժամ նստէր ընդ այնոսիկ որ մտանէին առ նա, միտքն համբարձեալ լինէին որպէս և գրեալ է 'ի Դանիէլի ։ զի թէպէտ և նա յետ ժամուց խօսէր զկարգ բանիցն ընդ եղբարսն որ էին ընդ նմա, սակայն նոքա զգային թէ տեսիլ ինչ տեսանէ նա ։ քանզի և որ յԵգիպտոս ինչ լինէր, բազում անգամ մինչդեռ 'ի լերինն նստէր, տեսանէր և պատմէր Սրապիոնի եպիսկոպոսի որ 'ի ներքսն էր և տեսանէր նա զԱնտոնիոս զեռեալ տեսլեամբքն ։ Եւ երբեմն մինչդեռ նստէր և գործէր, իբրև մեկնեալ ինչ եղև 'ի հիացումն, և 'ի բազում տեսլեանն հեծեծէր և մռնչէր, և ապա յետ ժամումիոյ դարձեալ առ այնս որ ընդ էին՝ հառաչեաց և լի եղև ահագին դողութեամբ ։ յարուցեալ կայր յաղօթս, և ծունր եդեալ կաց մնաց բազում ժամս, և կանգնեալ անտի լայր ծերունին ։ Եւ իբրև լի եղեն ամենեքեան դողութեամբ և երկեան որք ընդ նմայն էին և աղաչէին նոքա ուսանել 'ի նմանէ և յոյժ նեղէին զնա, մինչև բռնադատեալ ասէր այսպէս մեծապէս հեծեծելով ։ ով որդեակք իմ, բարւոք էր մեռանել յառաջ մինչ չև եղեալն իցէ այս տեսիլ ։ Եւ նոքա դարձեալ աղաչէին զնա ։ Իսկ նա արտասուելով ասէր՝ եթէ 'ի վերայ եկեղեցւոյ բարկութիւն ինչ հասանելոց է, և եթէ մատնելոց է 'ի ձեռս մարդկան որք նման են անասնոց չնչաւորաց ։ Տեսի ես զսեղանն տէրունական և շուրջ զնովաւ ջորիք զի կային յամ̃ կողմանց և աքացէին զայնս որ 'ի ներքսն էին՝ այնպէս ո̃պ ստահակքն յամեհի անասնոց որք անառակս կայտառիցեն վաւաշակար անզուսպք ։ Եւ ապա հեծեծելով և յոգւոց հանելով ասէր ։ ապաքէն զգացէք զխարդ յոգւոց հանէի, քանզի լուայ ձայն որ ասէր՝ եթէ սեղանն իմ 'ի պղծութիւն մատնեսցի ։ Զայս ետես ծերունին, և յետ երկուց ամաց եղև այժմու արիանոսացս 'ի վերայ յարձակումն և յափշտակութիւն եկեղեցեացս, յորժամ և զսպասն բռնաբար յա-

փրշտակեալ հեթանոսաց տայրն բառնալ, յորժամ և հեթանոսացն հարկ առնէին թողուլ զգործ և գալ ժողովել ընդ նոսա, և առաջի նոցա առնէին 'ի վերայ սեղանոյն զինչ և կամէին ։ Յայնժամ մեք ամենեքեան գիտացաք զի կայտռիկստակ ջորւոցն զայս յայտ արարին Անտոնեայ, զոր այժմ արիանոսքն առնեն անասնաբար իբրև շնչաւորք ։ Որպէս զտեսիլն ետես, այնպէս և եղև, որպէս լուան որք անդն էին ։ Աղաչէր և մխիթարէր ասելով՝ թէ մի վհատեալ տրտմիք, որդեակք ․ քանզի որպէս բարկացաւն տէր, նոյնպէս և դարձեալ բժըշկէ, և դարձեալ վաղվաղակի անդրէն յինքն ընկալցի եկեղեցի զկարգ իւր, և ըստ սովորութեան վերստին որպէս զլոյս պայծառ ծագեսցէ, և տեսջիք զհալածեալսն անդրէն հաստատեալս, և զամբարիշտսն տեսջիք անդրէն 'ի յորջսն 'ի բաց երթեալ գնացեալ, և զբարեպաշտ հաւատոն ամբարձեալ ամենայն ազատութ̃ ա̃մ ուրեք ։ Դուք միայն պինդ կացէք այժմ և մի պղծէք զձեզ ընդ արիանոսսն ․ քանզի ոչ է այս առաքելոցն վարդապետութիւն, այլ դիւաց և հօր իւրեանց սատանայի, և առաւել անասուն է անծին ուղիղ խորհրդոց, որպէս և ջորւոցն շնչաւորաց ։ Այսպիսի էր Անտոնին ։

Եւ ոչ է արժան մեզ թերահաւատել թէ այսչափ սքանչելիք եղեն 'ի ձեռն մարդոյ, քանզի փրկչին է խոստումն որ ասէ ․ թէ ունիջիք հաւատս իբրև զհատն մանանխոյ և ասասջիք լերինս այսմիկ թէ փոփոխեաց աստի՝ փոխեսցի և ոչ ինչ եղիցի ձեզ տկարութ̃ի ․ և դարձեալ, ամէն ամէն ասեմ ձեզ զի զոր ինչ խնդրիցէք 'ի հօրէ իմմէ յանուն իմ՝ տացէ ձեզ ․ խնդրեցէք և տացի ձեզ ։ Եւ նա է որ ասաց աշակերտացն և ամենեցուն որ հաւատան 'ի նա ․ զհիւանդս բժշկեցէք, զդևս հանէք, ձրի առէք և ձրի տուք ։ Քանզի ոչ եթէ հրաման տալով բժշկէր Անտոն, այլ յաղօթս կալով և զՔս̃ անուանելով, մինչև ամենեցուն յայտնի լինել զի ոչ նա էր որ առնէր, այլ տէր էր որ 'ի ձեռն Անտոնի զիւր մարդասիրութի̃ն ցուցանէր, որ բժշկէրն զախտաժէտս ․ Անտոնի՝ միայն աղօթքն էին և գեղեցիկ կրօնաւորութիւնն ։ Վասն որոյ և 'ի լերինն նստէր ․ և թէպէտ և ուրախ էր վասն ա̃ծական տեսլեանցն, սակայն տրտմէր զի 'ի բազմաց նեղեալ լինէր ։

Ի լեառն արտաքին ելանէր, քանզի և դատաւորք աղաչէին զնա 'ի լեռնէն իջանել, վասն զի ինքեանք ոչ կարէին երթալ անդ վասն դատախազացն որ զկնի նոցա շրջէին, և աղաչէին զի միայն եկեսցէ և տեսցեն զնա: Իսկ նա 'ի բաց դառնայր և հրաժարէր և ոչ կամէր երթալ զառ 'ի նոսայն ճանապարհն: Իսկ նոքա կային մնային և վիճէին. և մանաւանդ զդատապարտս պահպանութե զինուորացն մօտ անդր առաքէին, զի գոնեայ 'ի նոցա պատճառս իջցէ: Եւ 'ի հարկէ բռնադատեալ լինէր՝ իբրև տեսանէր զնոսա զի լային և ողբային, և գայր 'ի լեառն արտաքին: Եւ դարձեալ ոչ եթէ անօգուտ ինչ լինէր աշխատութիւն նորա, քանզի բազմաց շահ օգտի լինէր և բարեգործութի էր մերձաւորութի նորա: Եւ դատաւորացն օգուտ լինէր խրատն տալով, և առաւել քան զամ պատուել զարդարութի և երկնչել յայ, և գիտել թէ որով դատաստանաւ դատին՝ դատելոց են: Բայց սակայն 'ի լերինն բնակել առաւել քան զամ ինչ սիրէր: Յայնժամ իբրև բռնադատեալ եղև յայնցանէ որոց պէտքն պահանջէին, և 'ի զօրավարէն՝ վասն զի առաքեաց առ նա բազում և աղաչեաց իջանել 'ի լեռնէն, և ապա իջանէր և խօսէր սակաւ մի որ մերձեցուցանէր 'ի փրկութիւն, և առաւել վասն կարօտելոցն փութայր: Եւ որում դուքսն ասէին, աղաչէր զնա սակաւ մի յամել առ նոսա: Եւ նա ասէ ցնա՝ եթէ ոչ կարեմ յամել առ ձեզ. և զուարթալից և ուրախարար առակաւ հաւանեցուցանէր զնա և ասէր՝ թէ զոր օրինակ ձկունք յերկարեալ 'ի ցամաքի յերաշտ չորութէն սատակին, սոյնպէս և միայնակեացք որ յերկարեն առ ձեզ և առ ձեզ շրջին՝ լքեալ լուծանին. արդ պարտ և արժան է որպէս ձուկն 'ի ծով՝ սոյնպէս և մեզ 'ի լեառն փութով հասանել, զի մի երբէք յամեալք մոռասցուք զվանական կրօնսն: Իբրև լուաւ զայս զօրավարն և այլ ևս բազում 'ի նմանէ, զարմացաւ և ասէ. Ճշմարտիւ այր այ է սա. քանզի ուստի՞ գտանի այսչափ իմաստութի, մանաւանդ որ առանց դպրութե է, թէ ոչ էր սիրելի այ:

Զօրավար մի որում անուն էր Բաղակիոս, դառնութեամբ հալածէր զմեզ զքրիստոնեայս վասն փոյթ յանձին ունելոյ օգտութիւն տանելոյ դաժանուաց արիանո-

տացն. և այնչափ անհնարին էր խակ և խիստ և ստա-
հակ, մինչև զկուսանս անգամ գան հարկանել, և ըզ-
միայնակեացսն մերկացուցանել և տանջել: Ապա ա-
ռաքեաց առ նա Անտոն և գրեաց այսպիսի պատճառս
'ի թղթին՝ եթէ տեսանեմ զի գայ բարկութ̃ին 'ի վե-
րայ քո, հանգարտեա 'ի հալածելդ զքրիստոնեայսդ,
զի մի հասցէ 'ի վերայ քո բարկութիւնն, քանզի ահա
պատրաստեալ է գալ: Իսկ Ռաղակիոս ծիծաղելով և
թքանելով 'ի նա ընկէց յերկիր զթուղթն, և որք բե-
րին թշնամանեաց և զայս պատուիրեաց պատմել Ան-
տոնի. քանզի հոգաս, ասէ, վասն աբեղայիցդ, արդ ահա
և 'ի վերայ քո եկից: Իսկ ոչ անցին աւուրք հինգ, և
եհաս 'ի վերայ նորա բարկութ̃ին. քանզի յառաջ էր
վանս մի 'ի քաղաքին աղեքսանդրացւոց որ կոչի Քե-
րէուսաւ, չոգաւ ինքն Ռաղակիոս և սպարապետն ե-
գիպտացւոց, և երկոքեան հեծեալ էին 'ի ձիս. և էին
ձիք Ռաղակայ քաջամուղք և հանդարտք քան զամե-
նեսեան որ բուծեալն էին առ նմա: Մինչ չև հասեալ
էին նոքա 'ի տեղին, սկսան ձիքն ըստ սովորութ̃են խա-
ղալ ընդ միմեանս. և յանկարծակի 'ի հանդարտագոյն
վայրի յորոյ վերայ նստէր Նեստորիոս, և նա ատամանցի
զՌաղակ յերկիր ընկենոյր և հարկանէր 'ի վերայ նո-
րա, և այնպէս ատամամբքն հերձեաց զբարձս նորա
մինչև անդէն վաղվաղակի 'ի քաղաքն առնուլ տանել
զնա և յերիր աւուր մեռանել նմա, և ամենեցուն զարմա-
նալ. զի զօր յառաջագոյն ասաց Անտոն, վաղվաղակի եղև:

Այսպէս դառանցն բարի խրատ տայր, և զայլսն որ
գային առ նա՝ այնպիսի միտս դնէր նոցա, մինչև անդէն
իսկ վաղվաղակի մոռանալ նոցա զամբարտաւանութ̃ին
և երանել զայնոսիկ որ 'ի բաց մեկնեցան և գնացին 'ի
կենաց աշխարհիս այսորիկ: Իսկ զի այսպէս վերակացու
էր զրկելոց, մինչև կարծել եթէ ոչ այլ ոք, այլ ինքն է
զրկեալ: Իսկ այսպէս դարձեալ ամենեցուն բաւական
էր յօգտութ̃ի, մինչև զբազումս իսկ զինուորեալս և որք
բազում ինչս ստացեալ ունէին՝ 'ի բաց հարկանել, թո-
ղուլ զծանրութ̃ի աշխարհիս և այնուհետև լինել միայ-
նակեաց: Իսկ այսպէս ամ̃ եգիպտացւոցն էր իբրև զբը-
ժիշկ տուեալ յա̃յ. քանզի ո՞վ ոք երթայր առ նա, և
ոչ գնայր լի ուրախութ̃ք 'ի նմանէ. ո՞վ ոք երթայր առ

նա որոյ մեռեալ ոք էր նմա, և ոչ անդէն վաղվաղակի 'ի բաց եդեալ լինէր սուգն. ո՞ ոք գնայր առ նա բարկացեալ, և ոչ 'ի սէր փոփոխեալ լինէր. ո՞ ոք աղքատ հասեալ առ նա վաստակեալ և ձանձրացեալ կենօք աշխարհիս, և ոչ իբրև լուաւ 'ի նմանէ և ետես զնա՝ արհամարհեաց զմեծութի՟ և մխիթարեցաւ յաղքատութիւնն. ո՞ ոք միայնակեաց վաստակեալ և լքեալ 'ի վարուցն՝ միայն եհաս առ նա, և ոչ առաւել հզօրագոյն եղև. ո՞վ ոք մանուկ եկն 'ի լեառնն և միայն ետես զԱնտոն, և ոչ անդէն վաղվաղակի ցամաքեցաւ 'ի ցանկութեանցն և սիրեաց պարկեշտութի՟ ողջմիտ կալ. ո՞վ ոք գայր առ նա վշտացեալ 'ի դիւաց, և ոչ լինէր հանգուցեալ. ո՞վ ոք գայր առ նա նեղեալ խորհրդովք, և ոչ խաղաղանայր և ցածնոյր միտք: Քանզի այս էր գեղեցիկ կրօնաւորութիւն Անտոնի, որպէս յառաջն ասացի, շնորհս ունէր մեկնութե՟ հոգւոց և ճանաչէր զնոսա 'ի շօշափմունս և 'ի շարժմունս, և եթէ առ որ ինչ ոք ունի զյարձակումն և զփոյթ մնասակար խարդախութեանն. ոչ եթէ նա միայն ոչ խաբէր 'ի նոցանէ, այլ և յայլոցն որք նեղեալ էին խորհրդովք 'ի նոցանէ՝ ուսուցանէր թէ որպէս կամ զիարդ կարասցեն զխորհուրդս նոցա յինքեանց 'ի բաց հալածել, վասն զի պատմէր նա զգործ խորամանկութե՟ն և զտկարութիւս նոցա: Քանզի ո՟մ ոք իբրև զեղջերու իջանէր 'ի նմանէ, քաջալերեալ և համարձակեալ 'ի վերայ իմաստից խորամանկութեանց բանսարկուին և դիւաց նորա: Եւ քանի՞ կուսանք որ 'ի խօսման կային, միայն իբրև տեսանէին զԱնտոն յայնմ կողմանէ միայն 'ի Ք՟ի հաստատեալ կային մնային կուսանք: Եւ գային յարտաքին կողմանցն առ նա, և նոքա ընդ ամենեսին զօգուտն ընկալեալ դառնային անդրէն իբրև 'ի հօրէ յուղարկեալք: Քանզի իբրև ննջեաց նա, ամենեքին իբրև որբք 'ի հօրէ մնացին և լոկ միայն նորա յիշատակօքն մխիթարէին զանձինս, և միանգամայն յինքեանս ուսանելով զխրատն և զմխիթարութի՟ վարդապետութե՟ նորա. զորոյ վախճան կենաց նորա և ինձ արժան է յիշել և ձեզ լսել փափագելով:

Քանզի և այս նորա նախանձելի էր, որ ըստ սովորութե՟ն այց առնէր միայնակեցացն որ յարտաքնումն լերինն էին. և յառաջագոյն ուսեալ 'ի յառաջագէտ մարգարէութե՟

խնամոցն նմա մօտ իւրոյ վախճանին, խօսէր ընդ եղբարսն և ասէր՝ եթէ զայս վերջին այցելութի՛ առնեմ ձեզ, և զարմանամ եթէ դարձեալ զմեզ աստ՝ այսինքն ասեմ՝ այսու կենօք տեսցուք. քանզի ժամանակ է ինձ այսուհետև դարձի իմոյ, քանզի մերձ եմ առ հարիւր և հնգից։ Եւ կեսքն իբրև լսէին, լային և գիրկս արկանէին և համբուրէին զծերունին։ Իսկ նա իբրև յօտար քաղաքէ յիւր տունն դառնալով գնալով՝ խօսէր և պատուիրէր նոցա մի՛ վհատել և մի՛ լքանել 'ի վաստակոցն և մի՛ ձանձրանալ 'ի վարս կրօնաւորութե՛ն, այլ որպէս համապազօր մտանելով կեալ, որպէս յառաջն ասացի. փոյթ ունել և պահել զոգիսն յաղտեղի խորհրդոց և նախանձ տանել ընդ սուրբսն և մի՛ մերձենալ 'ի հերձուածողս մղետիանոսս, քանզի գիտէք զնոցա չար և զպիղծ բարոյսն. և մի՛ ինչ բնաւ միաբանութի՛ ունել ընդ ամբարիշտ արիանոսս, քանզի և սոցա ամբարշտութի՛ն ամենեցուն յայտնի է. և մի՛ եթէ տեսանիցիք զդատաւորս վերակացուս նոցա և օգնականս, քանզի դադարելոց է և առ սակաւ մի է նոցա առաջօք տեսիլն իբրև մահկանացուաց։ Արդ առաւել սուրբ պահեցէք զձեզ 'ի նոցանէ, և զգուշացարուք զհարցն աւանդութիս և զպատուիրանս զոր աւանդեցին ձեզ. և նախ առաջին քան զա՛մ զառ 'ի տէր մեր Յի՛ Քի՛ զբարեպաշտութե՛ հաւատոյն զոր 'ի գրոց ուսայք ամենեքին, զոր և ես բազում անգամ յիշեցուցանէի ձեզ։

Եւ եղբարքն բռնադատէին զնա լինել անդ մինչև կատարեսցի։ Իսկ նա ոչ կալաւ յանձին վասն բազում ինչ իրաց, իբրև զի ինքն լուռ կայր և ցուցանէր յինքեան, և մանաւանդ վասն այսորիկ զի եգիպտացիքն զմարմինս հանգուցելոց և զփոյթ վաստակաւորաց և մանաւանդ զսուրբ մարտիրոսաց սիրեն պատել պինդ կտաւովք և դնել. այլ ո՛չ եթէ ընդ հողով ծածկեն, այլ 'ի վերայ մահճաց դնել և պահել 'ի ներքս առ ինքեանս, քանզի կարծեն այսու պատուել զհրաժարեալս իւրեանց 'ի կենաց աշխարհիս։ Իսկ Անտոնիոս բազում անգամ վասն այսորիկ և զեպիսկոպոսն աղաչէր պատուիրել ժողովրդոցն, և զաշխարհականսն յամօթ առնէր և կանանցն սաստէր և ասէր. ոչ օրինաւորական և ոչ բնաւ սրբութիւն է այս. քանզի յառաջ հարցն և նահապե-

տացն և մարգարէիցն մինչև ցայժմ ողջ պահին շիրիմք նոցա, և նորին իսկ տեառն մարմինն 'ի շիրմի եդաւ և քար 'ի վերայ կափուցեալ ծածկեաց զնա մինչև յարեաւ յետ երից աւուրց։ Եւ զայս ասելով յայտ առնէր անօրինել որոց մարմինք յետ վախճանելոյն ոչ ծածկեցան, թէպէտ և սուրբ իցէ. քանզի զի՞նչ է մեծ և սրբագոյն քան զտէրունական մարմինն։ Եւ բազումք իբրև լսէին զայս, այնուհետև ծածկէին ընդ հողով և գոհանային զտեառնէ բարիոք ուսեալք։ Իսկ նա վասն զի զայս գիտէր, երկնչէր թէ մի գուցէ զնորա մարմինն արասցեն այնպէս, և փութացուցանէր զինքն հրաժարել 'ի միայնակեացն որ յարտաքնում լերինն էին։

Եւ իբրև եկն 'ի ներքին լեառնն յորում սովորն էր լինել, յետ սակաւ ամսոց հիւանդացաւ և կոչեաց զնոսա որք ընդ իւրն էին. և էին երկուք որք եղեն ընդ նմա 'ի ներքս ամս հնգետասան՝ վարուքն կրօնաւոր և սպաստանել նմա վասն ծերութ̃ն։ Ասէր ցնոսա. ես որպէս և գրեալն է՝ զճանապարհս հարցն երթամ, քանզի տեսանեմ զիս կոչեցեալ 'ի տեառնէ։ Եւ դուք արթուն կացէք այսուհետև և զբազմամեայ կրօնս ձեր մի կորուսանէք, այլ իբրև թէ արդ սկիզբն արարեալ փութացարուք պահել զյօժարութ̃դ ձեր. քանզի գիտէք իսկ զխաբեբայ վնասակար դևսն, գիտէք զիարդ վայրենիք են և տկար զօրութ̃ք. և արդ մի երկնչիք 'ի նոցանէ, այլ 'ի Ք̃սէ միշտ. և մի հնամայք և հաւատայք այս տուրևառիկ շնչոյս, այլ իբրև թէ հանապազ մեռանիմք՝ կացէք միտ դնելով անձանց և յիշելով զխրատն զոր լուայք յինէն։ Մի՛ ինչ լիցի միաբանութ̃ի ձեր առ հերձուածողսն և մի բնաւ ամենևին առ կամակոր ինքնակամ արիանոսսն, քանզի գիտէք զիարդ և ես փախչէի 'ի նոցանէ վասն ք̃սամարտութ̃ն նոցա և օտարախոս բարուցն։ Այլ փութացարուք և դուք առաւել միաբանել զձեզ նախ առաջին ընդ տեառն և ապա ընդ սուրբս նորա, զի յետ մահուանն 'ի յաւիտենական բնակութ̃իւնս իբրև զսիրելիս և զծանօթս ընկալցի զձեզ. և դուք զայս ընդ միտ ածէք և զսոյն խորհեցարուք։ Եւ զի եթէ փոյթ ինչ իցէ ձեզ վասն իմ և յիշեցէք զիս իբրև զհայր, մի ումեք թողլ տայք առնուլ զմարմին իմ յԵգիպտոս, զի մի գուցէ 'ի տունս տարցին դի-

ցեն զիս, քանզի վասն այսորիկ եկի մտի 'ի լեառնս յայս․ և գիտէք զիարդ յամօթ առնէի զայնս որ զայնպիսիսն առնէին և պատուիրէի դադարել յայնպիսի սովորուէ։ Արդ թողեցէք զձերս դուք և մի տայք եգիպտացւոցն, և ծածկեցէք ընդ հողով․ և եղիցի քանս իմ պահեալ 'ի ձեզ, զի մի ոք գիտասցէ զտեղին՝ բայց միայն 'ի ձէնջ․ քանզի ես 'ի յարութենն մեռելոց ընկալայց զսա անապական 'ի փրկչէն։ Իսկ բաժանեցէք զիմ հանդերձս, և տուք զմի մաշկեակս և զոր 'ի ներքոյ արկանէի անկողին՝ Աթանասի եպիսկոպոսի, զոր անկողին նա նոր ետ ինձ և յինէն եղև հնացեալ․ և Սերապիոնի եպիսկոպոսի տուք զմիւս ևս մաշկեակն, և դուք կալջիք առ ձեզ զայծեղէն զգեստն․ և այսուհետև ողջ մնացէք, որդեակք, քանզի Անտոն փոխելոց է աստի և այլ ոչ ևս է ընդ ձեզ բնակելոց։

Զայս իբրև ասաց, և նոքա համբուրեցին զնա, համբարձ զաչս իւր և ետես զհրեշտակսն իւր որք եկին զնմանէ, և վասն այսորիկ լի ուրախութեամբ լինէր․ քանզի երևէր անկեալ դնելովն զի զուարթ երեսօք նուազեցան ոգիքն և յաւելաւ առ հարս իւր։ Իսկ նոքա այնուհետև որպէս ետ նոցա պատուէր՝ թաղեցին զնա, և պատեալ զմարմինն նորա ծածկեցին ընդ հողով․ և ոչ ոք գիտէ զտեղին ուր ծածկեցին զնա մինչև ցայժմ, բայց միայն 'ի նոցանէ յերկուցն։ Իսկ որք առին իւրաքանչիւր ոք զերանելոյն Անտոնի զմաշկեակն և զմաշկ հանդերձն, իբրև զմեծ ինչ պահէին․ քանզի տեսանելով զայն՝ իբրև զԱնտոն տեսանէին, և արկանելովն զիւրեամբք՝ իբրև թէ զնորա խրատ մխիթարութեն բարձեալ էր յանձին՝ խնդութեամբ հանդերձ ունէին։

Այս է մարմնոյն կենաց վախճան երանելոյն Անտոնի, և այս կրօնիցն և վարուցն սկիզբն․ և եթէ փոքր է այս առ նորա առաքինութեն, այլ յայսմանէ համարեցարուք և դուք եթէ որպիսի ինչ ոք էր այրն այ Անտոնիոս 'ի մանկութէ մինչև յայս չափ հասակի՝ հարթ պահեալ զյօժարութի կրօնիցն։ Իսկ ոչ վասն ծերութեն պարտեցաւ երբէք 'ի բազում կրօնիցն և ոչ վասն տկարութե մարմնոյն փոխեաց զձև հանդերձին և ոչ ջրով զոտս լուացաւ, և սակայն յամի կաց մնաց անվնաս․ քանզի և աչքն էին առողջ և տեսանէր գեղեցիկ, և յատա-

մանց անտի նորա և ոչ մի ոչ Թափեցաւ, բայց միայն ընդ լրնդօքն մաշեալ եղև վասն բազմնկեցուն հասակի ծերունւոյն. և ոտիքն և ձեռօքն ամբողջ մնացեալ անցուցանէր զաւուրս իւր, և ա՟մ իւիք քան զա՟մ ոք ոյք ազգի ազգի կերակրօք և լուացիւք և պայծառ հանդերձիւք զարդարեալ էին՝ նա առաւել պայծառագոյն երևէր, և առ զօրութիւնն յօժարագոյն: Այլ ա՟մ ուրեք հռչակեալ լինէր և զարմանալի ամենեցունց և ցանկալի յայնցանէ որոց ոչ էր տեսեալ զառաքինութիւն և զաստուածասէր ոգւոյ նորա յայտնութիւս: Քանզի ոչ եթէ վասն գիտութե՟ն դպրութե՟ն և ոչ վասն արտաքին ինչ իմաստութեան և ոչ վասն արուեստի իրիք, այլ միայն վասն ա՟ծպաշտութե՟ն եղև Անտոնիոս ամենեցուն ծանօթ և սիրելի: Այլ այս յա՟յ պարգևք եղեն նմա զոր ոչ ոք ուրասցի. քանզի ուստի՞ 'ի Սպանիա և 'ի Գաղղիա և զհմրդ 'ի Հռոմ և յԱփրիկէ՝ որ 'ի լերինն Թագուցեալ նստէր՝ լսելի եղև, եթէ ոչ ա՟ծ էր որ ա՟մ ուրեք գիտակ առնէ զիւր մարդն, որ և Անտոնի 'ի սկզբանն զայս խոստացաւ: Զի թէպէտ և նոքա 'ի ծածուկ գործեցեն և ոչ արարին ազդ մարդկան, այլ տէր զնոսա իբրև ճրագ վառեալ ամենեցուն յայտնի առնէր. զի և զայս որք լսենն՝ գիտասցեն եթէ կարող են պատուիրանք ա՟ն յաղթել, և նախանձ առաքինութե՟ն ճանապարհին ընկալցին:

Արդ զայս և այլոց եղբարց ընթերցարուք, զի ուսցին եթէ տէրն մեր և փրկիչն Յ՟ս Ք՟ս զփառաւորիչս իւր փառաւորէ, և որք ծառայեն նմա մինչև 'ի վախճան՝ ոչ միայն յարքայութիւնն երկնից տանի, այլ և աստ որք Թագուցեալ և փոյթ յանձին կալեալ են մեկնելով առանձնանալ՝ յայտնի հռչակեալ և հոյակապս վասն իւրեանց առաքինութե՟ն և վասն այլոց օգտի առնէ ա՟մ ումեք: Այլ թէ պէտք ինչ լինիցին, և հեթանոսաց առաջի ընթերցանիջիք, զի գոնեայ այսպէս գիտասցեն զտէր մեր Յ՟ս Ք՟ս՝ ոչ միայն ա՟ծ է և որդի ա՟յ, այլ զի և որ նմա մտադիւրութ՟բ և ընտանութ՟բ պաշտօն տանին և հաւատոյն 'ի նա բարեպաշտութ՟բ, զդևսն զոր նոքա հեթանոսքն կարծեն թէ ա՟ծք են՝ զնոսա քրիստոնեայք յանդիմանեն ոչ միայն զի չեն ա՟ծք, այլ և կոխեն ևս և հալածեն իբրև զմոլարս և զապականիչս, որպէս և երանելի հայրս մեր Անտոնիոս արար 'ի փառս ա՟յ և Ք՟սի նորա և սուրբ հոգւոյն յաւիտեանս յաւիտենից:

ԹՈՒՂԹ

ՍԵՐԵՊԻՈՆԻ ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ

ԱՌ ԱՇԱԿԵՐՏՍ ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ԱՆՏՈՆԻ

ԱՌ ՄԱԿԱՐ ԵՒ ԱՌ ԱՄԱՏԱՍ

Մեծ բարեխօս կորոյս աշխարհս, և մեծ մարդ ընկալան երկինք. եգիտ վերինն զոր խնդրէր, և կորոյս ներքինս զոր ունէր. տօն է այսօր վերնոցն վասն երթալոյ նորա 'ի վեր, իսկ ապականութ̃ի բազում և նեղութ̃ի որք 'ի խոնարհս մնացաք վասն հրաժարելոյ նորա 'ի մէնջ: Արդ տեսէք, եղբարք. առժամայն իսկ յորժամ հրաժարեաց ծերունին 'ի մէնջ՝ որ և յաղագս տիեզերաց էր բարեխօս՝ երանելին Անտոն, ահա միանգամայն իսկ անկեալ կործանեցաք, և վշտացեալ լինին ա̃մ տարերքս առ հասարակ, և բարկութիւն ա̃յ հասեալ նախ ճարակէ զԵգիպտոս. և ահա հեռանալն նորա 'ի մէնջ եցոյց զմեր իսկ մ̃ղս ապականութե̃: Արդ ո̃րչափ ես, ասէ, առաւել համարձակութ̃ի նորա ցուցցէ զեղեալն յերկինս զուրախութիւն: Եւ մինչդեռ սուրբն յերկրի էր, խօսէր և բարբառէր և զսուրբ ձեռս իւր միշտ տարածեալ ունելով առ ա̃ծ և խօսելով ընդ նմա վայելչացեալ պայծառանայր 'ի տէր, և իջանել բարկութ̃ե ոչ տայր Թոյլ, և 'ի վերին խորհուրդսն համարձակելով արքայն՝ զբարկութ̃ին ա̃յ արգելոյր առ մեզ: Արդ իբրև ձեռնն այն ամփոփեալ ժողովեցաւ և ոչ ոք գտաւ որ կարէր արգելուլ 'ի մէնջ զիջումն բարկութեանն, և արդ յանկարծակի ծորեալ էջ և վշտացուցանէ զբոլոր իսկ գաւառ և ապականել կամի զա̃մ ինչ: Եւ քանզի Ահարոն՝ յորժամ սկսան հարուածքն լինել 'ի ժողովրդեանն, զբուրվառն առեալ ընդդէմ բարկութ̃են ա̃յ՝ եկաց որոշելով զնա 'ի մէջ մեռելոցն և 'ի մէջ կենդանեացն, և ոմանց ոչ ետ մեռանել, և բարկութ̃են ա̃յ

իջանելոյ 'ի խոնարհ ոչ թողացոյց, և զոմանս պահեաց կենդանի, իսկ զմահն 'ի բաց դարձոյց, և դադարեալ եկաց բարկութիւն Այ պատկառելով յարդարոյն: Իսկ ծերունին յերկրի երանելին Անտոն մինչդեռ էր ընդ մեզ, զսուրբ բուրվառն միշտ ունէր 'ի վեր կախեալ, և զբարկութիւն Այ շիջուցեալ չթողոյր գալ առ մեզ: Եւ արդարեւ յորժամ սուրբն այն ընդ մեզ էր, ոչ ևս էջ. և սուրբն այն մինչդեռ ընդ մեզ էր, բարկութիւն հեռի էր 'ի մէնջ. և իբրև անց արդարն, դարձեալ եգիտ ժամանակ և էջ առ մեզ՝ զարգելիչն իւր չգտանելով 'ի միջի մերում: Արդ զո՞ր արտասուս հեղցուք և կամ զո՞ր ողբս ողբասցուք որ 'ի չքնաղ և 'ի սքանչելագործ սրբբոյն յետոյ գտաք և 'ի մեծ բարկութենէ պաշարեալք եղեաք: Եւ արդ վասն զի դեղ այսմ ոչ գտանել ոչ կարեմք, ապա այժմ առ ձեզ ապաւինիմք՝ որ պարտիք զնորա նմանութիւնն առնուլ, սուրբ աշակերտք երանելոյն, որ տպաւորեալ 'ի ձեզ պարտիք զնորայն վարդապետութիւն. ողջ լերուք 'ի տէր:

ՃԱՌ

ՊԱՒՂԱՅ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

Պաւղ էր այր հողագործ, և առաւել ամբիծ և անարատ և սուրբ վարուք, և մտաւոր կարգաց բարեաց, և ամուսնացեալ 'ի կարգս աշխարհիս. և պատահեաց կինն չարաբար և այլանդակ 'ի գործ շնութե: Քանզի Պաւղ ընդ ժամանակս ժամանակս բացօթեայ լինէր. և յաւուր միոջ գայ եղև 'ի տուն իւր և եգիտ զնա և զխղեղն 'ի միասին: Եւ բարբառեցաւ ծերն և ասէ

Պաւղ էր այր հողագործ և առաւել ամբիծ և անարատ և սուրբ վարուք և մտաւոր կարգաց բարեաց, և ամուսնացեալ էր 'ի կարգս աշխարհի. և կինն նորա չարաբարոյ պատահեաց և այլանդակ 'ի գործս շնութե: Քանզի Պաւղ ժամանակաւ բացօթեայ լինէր, և կինն չարաբարոյ զոր ինչ կամէր գործէր անվեհեր: Իսկ յաւուր միոջ եկն Պաւղ 'ի տուն իւր յանդաստանաց իւր, և յանկարծակի եմուտ և եգիտ զնա և զսեղխն նորա 'ի միասին. իսկ նոքա յերկիւղէն 'ի փախուստ դառնալ և աներևոյթ լինել ոչ ժամանեցին: Իսկ ծերն բարբառեցաւ առ

ցնոսա. արդարեւ ասեմ ձեզ՝ այսօր արձակեցէք զիս 'ի ձէնջ: Եւ ասէ ցսիղեղն. Քնիւ ասեմ քեզ՝ այսուհետեւ չէ իմ ամուսին, երթ ահա ունիս զզա 'ի կնութե և զմանկունսդ յորդեգրութե, և ես այսուհետեւ առնիմ միայնակեաց: Եւ ոչ ումեք ասաց, և չոգաւ գնաց 'ի վանս երանելւոյն Անտոնի:

Եւ իբրեւ եհաս 'ի դուրսն՝ բախեաց զդուրս խրձթին, և եկն 'ի դուրս երանելին Անտոն և ասէ. ո՞վ ես և կամ զի՞նչ խնդրես: Եւ ասէ ցնա Պաւղ. ես եմ և կամիմ միայնակեաց լինել: Եւ ասէ ցնա Անտոն. դու այր ծեր ես և անցեալ զժամանակօք՝ ոչ կարես միայնակեաց լինել. այլ պարտ է քեզ երթալ 'ի գեօղ մի և գործել և ուտել զկոտորակն և փառաւորել զԱծ, քանզի ոչ կարես համբերել նեղութեանց որ են յանապատի: Իսկ ծերն ասէ. զամ որ ինչ ասես ինձ՝ առնեմ: Ասէ ցնա Անտոն. ասացի քեզ թէ ծեր ես, եթէ կամիս երթ մուտ 'ի միաբանակեցաց վանս և լեր ընդ նոսա որ կարող են զծերութի քո մխիթարել: Եւ այսպիսի

նոսա և ասէ. մի երկնչիք զի չար ոչ ունիմ ինչ առնել ձեզ, այլ լաւարուք ինձ զոր ասեմս ճշմարտութբ 'ի Քս. ահա այսօր ազատեցայ ես 'ի ձէնջ և 'ի մնոտի ունայնութէ աշխարհիս: Եւ ասէ ցսեղեղին. Քնիւ ասեմ քեզ՝ այսուհետեւ սա չէ իմ ամուսին, երթ ահա ունիս զզա 'ի կնութե, նոյնպէս և զտունս զայս և զմ գոյք որ ինչ իմ է՝ քեզ ունիս ընդ կնոջ այսորիկ, և այլ ոչ է իմ այգեքիկ զմ, նոյնպէս և մանկունս իմ քեզ յորդեգիրս եղեալ լիցին. զի ես ահա հրաժարեմ 'ի ձէնջ և բովանդակ յամ աշխարհէ, և առնիմ միայնակեաց՝ որում ցանկայի 'ի հերուն հետէ, և ելից Ած զփափագս իմ. և զայս վասն այն ասացի, զի առանց կարծեաց և անհոգութբ կացջիք: Զայս ասացեալ ել 'ի նոցանէ և 'ի բնակութէ իւրմէ և 'ի զաւակացն և 'ի գոյիցն. ոչ ինչ առեալ Թոշակ ընդ իւր, այլ իբրեւ օտար ոք այնպէս եղեալ՝ գնաց նախ յեկեղեցին գեղջն, և կացեալ անդ յաղօթս յերկարս արտասուօք՝ յանձնեաց զինքն յԱծ, զի կործանեսցէ զԹշնամին կենաց առաջի նորա. և ելեալ գնաց 'ի վանս յանապատին երանելւոյն Անտոնի:

Եւ իբրեւ եհաս 'ի դուռն բախեաց զդուրս խրձթին, և եկն 'ի դուռն երանելին Անտոն և ասէ. ո՞վ ես և կամ զի՞նչ խնդրես: Ասէ ցնա Պաւղ. ես եմ, ով հայր, մարդ գեհիկ, այլ կամիմ միայնակեաց լինել. արա սէր և ժողովեա զիս առ քեզ և լից զփափագս իմ: Ասէ ցնա հայրն Անտոն. դու այր ծեր ես և անցեալ ժամանակօք, ոչ կարես միայնակեաց լինել, այլ պարտ է քեզ երթալ 'ի գեօղ մի և գործել և ուտել զկոտորակն և փառաւորել զԱծ, վասն զի ոչ կարես համբերել նեղութեանց որ են յանապատի: Իսկ ծերն Պաւղ ասէ. զամ զոր ուսուցանես ինձ առնեմ, ով հայր պատուական, միայն ժողովեա զիս: Ասէ ցնա հայրն Անտոն. ասացի քեզ թէ ծեր ես, այլ թէ կամիս երթ մուտ 'ի միաբանից վանս և լեր ընդ նոսա որ կարող են զծերութիւնդ քո

քանս դժուարինս ասաց ծերոյն և փակեաց զդուրսն և ոչ ել արտաքս զչորս աւուրս։ Իսկ ծերն ոչ մեկնեցաւ անտի։ Եւ յաւուրն հինգերորդի ել արտաքս, և իբրև ետես Անտոն զծերն զի կայր անդ՝ ասէ ցնա. ել գնա աստի, ալեւոր, զի՞ ձանձրացուցանես զիս. ոչ կարես կալ դու աստ։ Եւ ասէ ծեր ցԱնտոն. չիք հնար այլուր մեռանել ինձ, բայց եթէ աստ։ Ետես Անտոն թէ կերակուր ինչ չունի և ոչ ջուր, և այս չորք աւուրք են զի առնի աստ առանց ուտելոյ և ըմպելոյ, խորհեցաւ ընդ միտս իւր Անտոն և ասէ. գուցէ մեռանի զի տխմար է և ոչ գիտէ պահել, և առնին ինձ դատաստանք յոյժ։

Եւ ասէ Անտոն ցծերն. արի եկ 'ի ներքս, եղբայր։ Եւ առեալ Անտոնի ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ զմանկութեան տիսն զպահս և զաղօթս, և թրմեաց Անտոն արմաւենի և ետ ծերոյն և ասէ ցնա. առ մանեա զայս չուան որպէս ես մանեմ։ Եւ մանեաց ծերն մինչև ցիննն ժամն զիրկս մինչև երկերիւր և քսան, և յոյժ աշխատեցաւ։ Եւ հայեցեալ ետես երանելին զմանուածն և ոչ հաճեցաւ և ասէ ցասմամբ. ոհ զի չարաչար մանե-

մխիթարել։ Եւ զայս ասացեալ փակեաց զդուռն ընդդէմ նորա և ոչ ընկալաւ զծերն և ոչ կամեցաւ զնա և ոչ ել արտաքս զչորս աւուրս։ Իսկ ծերն Պաւղ ոչ մեկնեցաւ անտի։ Եւ յաւուրն հինգերորդի ել արտաքս հայրն Անտոն, և իբրև ետես զծերն զի կայր անդէն՝ ասէ ցնա. դե՛ռ ևս աստէն ես և ոչ գնացեր. ասացի քեզ մի անգամ՝ ոչ կարես կալ դու աստ, արդ մի՛ ձանձրացուցաներ զիս. ով ալեւոր դու, երթ գնա աստի, ընդէ՞ր նեղեալ վշտացուցանես զիս. և դու զիա՞րդ կալով արտաքոյ ոչ երկեար 'ի գազանաց անապատիս որ շրջին աստ 'ի գիշերի. այլ արդ գնա, մի այլ յամեսցիս աստ։ Ասէ ծերն Պաւղ ցհայրն Անտոն. ով հայր պատուական, մի կարծեր թէ գնալոց եմ աստի ես, զի չիք հնար այլուր մեռանել ինձ, բայց եթէ աստ առաջի դրաց քոց։ Իսկ երանելին Անտոն ետես թէ կերակուր ինչ ոչ ունի և ոչ ջուր, և այս չորք աւուրք են զի առնի աստ առանց ուտելոյ և ըմպելոյ, խորհեցաւ ընդ միտս իւր և ասէ. եթէ ոչ ընդունիմ զսա այսպէս, գուցէ մեռանիցի սա աստ, քանզի տխմար է և ոչ գիտէ պահել, և առնիցի ինձ դատաստանք յոյժ։

Յայնժամ ասէ հայրն Անտոն ցծերն Պաւղ. արի եկ 'ի ներքս, եղբայր։ Եւ իբրև եառ զծերն 'ի ներքս 'ի խրճիթն իւր, ասէ 'ի միտս իւր. սա ոչ կարէ ժուժկալել յանապատիս, և յետոյ գնայ և նախատեալ այպանէ զվարս միայնակեցաց. պարտ է փորձել զժուժկալութիւն սորա։ Յայնժամ առեալ Անտոնի յաւուրսն յայնոսիկ զտիս մանկութեան և յոյժ 'ի պահս և յաղօթս, և թրմեաց արմաւենի և ետ ծերոյն և ասէ ցնա. առ մանեա զայս չուան որպէս ես մանեմ։ Եւ մանեաց ծերն մինչ'ի ցիննն ժամն զիրկս իբրև երկերիւր և քսան, և յոյժ աշխատեցաւ։ Եւ հայեցեալ ետես երանելին Անտոն զմանուածն և ոչ

ցեր, քակեա և դարձեալ սկսիր մանել։ Եւ պահէր այն օր հինգ, և էր այր ծեր և անցեալ զժամանակօք. և այնպէս պնդեաց Անտոն զծերն, զի փախիցէ յաշխատութենէն։ Իսկ երանելի ծերն քակեաց զչուանն և դարձեալ մանեաց մեծաւ աշխատութ̃բ։ Եւ ետես Անտոն զծերն եթէ ոչ տրտնջեաց և ոչ նեղասրտեաց և ոչ խռժռեցաւ ինչ և ոչ ամենևին կնճիռն ծնաւ յերեսս նորա, և յոյժ ուրախ եղև Անտոն իբրև զայն ետես։

Եւ եղև երեկոյ և ասէ Անտոն ցծերն. հայրիկ, եթէ կամիս ճաշակեմք փոքր մի հաց։ Ասէ ցնա ծերն. որպէս և կամիս, հայր։ Եւ յայսմ առաւել ուրախ եղև Անտոն, զի ոչ ընթացաւ յուտելն, այլ յԱնտոն կրթեաց զիշխանութիւն, և ասաց՝ որպէս դու կամիս արա։ Եդ Անտոն ծերոյն սեղան, և արբանեկէր սուրբն Անտոն ծերոյն իբրև զմանուկ մի։ Եւ եբեր եդ 'ի սեղանն պաքցամատս չորք, այս ինքն վեցերորդ մասն նկանակի միոյ, և ծերոյն եթաց մի և զերիսն չոր եդ 'ի սեղանն. և սկսաւ ասել սաղմոս երանելին Անտոն՝ երկոտասան սաղմոս և երկոտասան ծունր եդ։ Եւ յայսմ ևս փորձեաց զծերն. իսկ ծերն առաւել ևս յօժարութ̃բ կայր յաղօթս քան զԱնտոն։ Իբրև կատարեցին զերկոտասան ժամն և սկսան ուտել, եկեր Անտոն զմի կոտորն և այլ

համձեցաւ և ասէ ցասամբ. ոչ չարաչար մանեցեր և աւերեցեր, արդ քակեա անդրէն և դարձեալ սկսիր մանել: Եւ անսուաղ էր հինգ օր ծերն Պաւղ և նքթեալ էր, քանզի հնացեալ և անցեալ ժամանակօք էր. և այնպէս պնդեաց զծերն հայրն Անտոն պահօք և աշխատութ̃բ, զի գնասցէ և փախիցէ յաշխատանաց: Իսկ երանելի ծերն Պաւղ քակեաց զչուանն և դարձեալ անդրէն մանեաց մեծաւ աշխատութեամբ: Եւ ետես հայրն Անտոն զծերն եթէ ոչ տրտնջեաց և ոչ նեղասրտեաց և ոչ խռժռեցաւ ինչ, և ոչ ամենևին կնճիռն ծնաւ յերեսս նորա, զայն տեսեալ հայրն Անտոն յոյժ ուրախ եղև:

Եւ իբրև երեկոյ եղև, ասէ հայրն Անտոն ցծերն. հայրիկ, եթէ կամիս ճաշակեմք փոքր մի հաց: Ասէ ցնա ծերն. որպէս և կամիս, հայր: Եւ յայսմ ևս առաւել ուրախ եղև հայրն Անտոն, զի ոչ ընթացաւ յուտելն, այլ յԱնտոն յանձնեաց զիշխանութիւն և ասաց՝ որպէս դու կամիս արա: Յայնժամ հայրն Անտոն եդ ծերոյն սեղան և արբանակէր նմա իբրև մանկան. և եդ 'ի վերայ սեղանոյն հաց պաքցամատս չորս, այսինքն վեցերորդ մասն նկանակի միոյ, և եթաց մի իւր, և զերիսն ծերոյն: Եւ սկսաւ երանելին Անտոն և ասաց զերկոտասան սաղմոս, և երկոտասան ծունր եդ: Եւ յայսմ ևս փորձեաց զծերն. իսկ ծերն առաւել ևս յօժարութ̃բ կայր յաղօթս քան զհայրն Անտոն: Իբրև կատարեցին զաղօթս ժամուն և սկսան ուտել, եկեր Անտոն զմի կտորն և այլ ոչ մերձեցաւ. իսկ ծերն յուշիկ ուտէր: Իբրև ետես եթէ հայրն

ոչ մերձեցաւ. իսկ ծերն յուշկիկ ուտէր: Իբրեւ ետես եթէ Անտոն եթող, և նա ոչ մերձեցաւ. և մնայր Անտոն ծերոյն մինչև սպառեսցէ: Եւ իբրեւ ետես ծերն եթէ եթող Անտոն, եթող և ծերն: Եւ ասէ Անտոն. կեր, եղբայր: Ասէ ծերն. եթէ դու ուտես՝ և ես, և եթէ դու ոչ ուտես՝ և ոչ ես: Ասէ Անտոն. ինձ շատ է զի միայնակեաց եմ: Եւ ասէ ցնա ծերն. և ինձ շատ է քանզի և ես կամիմ միայնակեաց լինել: Եւ դարձեալ յարեան և արարին ժամ և երկոտասան ծունր եդին: Եւ իբրեւ կատարեցին զսաղմոսն, և առին մէն մի խոտեղէն և ննջեցին սակաւ, և յարեան 'ի մէջ գիշերին և սկսան պաշտել մինչև ցլոյսն:

Եւ ետես Անտոն զյօժարութի ծերոյն և զերթալ զհետ կարգին աշալրջութք, և ասէ Անտոն ցծերն. ահա զչափ առեր. արդ եթէ կարես համապազօր այսպէս առնել, կեր ընդ իս. եթէ ոչ, գնա ուր և կամիս: Ասէ ծերն. եթէ առաւել ևս քան զայս յաւելուս՝ ոչ գիտեմ, այլ այսմ ևս ատակ եմ: Յայնժամ Անտոն ասէ ցնա. ահա յանուն Քի եղեր և դու միայնակեաց: Եւ հաճեցաւ Անտոն յամ վարս ծերոյն, զի կատարեալ ծառայ Քի եղև ծերն: Եւ յետ սակաւ աւուրց անցեալ, քանզի աջող էր Անտոն յամ գործս բարիս, և արար խրձիթ մի 'ի բացեայ յիւրմէ իբրեւ մղոնօք չորիւք: Եւ ասէ Անտոն ցնա. ահա զօրութին Քի յա-

Անտոն եթող. յայնժամ և նա ոչ մերձեցաւ. իսկ հայրն Անտոն մնայր ծերոյն թէ սպառեսցէ զեդեալ բաժինն առաջի նորա: Եւ իբրև դադարեաց և նա և ոչ ուտէր, ասէ սուրբն Անտոն ցծերն. կեր, եղբայր: Ասէ ծերն. եթէ դու ուտես՝ և ես, և եթէ դու ոչ ուտես՝ և ոչ ես: Ասէ ցնա հայրն Անտոն. ինձ շատ է զի ես միայնակեաց եմ: Ասէ ցնա ծերն՝ և ինձ շատ է, քանզի և ես միայնակեաց կամիմ լինել: Յայնժամ յարեան և արարին աղօթս և երկոտասան ծունր եդին: Եւ իբրև կատարեցին զսաղմոսն, առին մէն մի խոտեղէն և ննջեցին սակաւ, և յարեան 'ի մէջ գիշերի և սկսան կատարել զպաշտօնն մինչև ցլոյսն:

Եւ ետես երանելին Անտոն զյօժարութն ծերոյն և զերթալն զհետ կարգին աշալրջութք, և ասէ ցծերն. ահա զչափ առեր. արդ եթէ կարես համապազօր այսպէս առնել, կեր ընդ իս. և եթէ ոչ՝ գնա ուր և կամիս: Եւ ասէ ծերն. եթէ առաւել քան զայս աւելուս՝ ոչ գիտեմ, այլ այսմ ես հպատակեմ: Յայնժամ ասէ հայրն Անտոն ցնա. ահա յանուն Քի եղեր և դու միայնակեաց: Եւ հաճեցաւ սուրբն Անտոն ընդ վարս ծերոյն յոյժ, զի կատարեալ ծառայ Քի եղև ծերն: Եւ յետ սակաւ ինչ անցանելոյ աւուրց ասէ ցծերն. կամիս զի խրձիթս քեզ արասցուք, քանզի ահա զօրութին Քի յաջողեաց քեզ զի եղեր

ջողեաց քեզ զի եղեր միայնակեաց, արդ լեր միայն։ Եւ եթող Անտոն զծերն 'ի խրճթի անդ, և ինքն գնաց յիւր խրճիթն։

Եւ իբրև եղև ամ մի ծերոյն, շնորհք տուան նմա յայ բժշկել զհիւանդս և զախտաժէտս և հալածել նմա 'ի կարգ միայնակեցութե սքանչելապէս։ Եւ յաւուր միում ածին դիւահար մի առ Անտոն, չար առաւել քան զչարս։ Իբրև ետես Անտոն զերիտասարդն, ասէ ցածողսն. այս գործ ծերոյն է, զի նա արժանաւոր եղև շնորհացս այսոցիկ։ Եւ առեալ երանելւոյն զպատանին եկն առ ծերն և ասէ. Հայր Պաւղ, հրամայեա դիւիս ելանել 'ի պատանւոյս, զի փառաւորեսցի անուն տեառն մեր Յսի Քսի։ Ասէ ծերն. դու զինչ գործես։ Ասէ Անտոն. ես ոչ ժամանեմ, քանզի գործ ունիմ։ Եւ եթող զպատանին առ ծերոյն և եկն յիւր խրճիթն։ Յարուցեալ ծերոյն և կայր յաղօթս ըստ սովորութե իւրում. և իբրև կատարեաց զաղօթսն իւր, ասէ ցդևն. որպէս ասաց հայրն Անտոն՝ ել 'ի պատանւոյդ, զի փառաւորեսցի անունն այ։ Եւ դևն մեծաձայն սկսաւ թըշնամանել զնա և ասէ. այ դառնացեալ ծեր, զի կայ իմ և քո զի հալածես զիս։ Իսկ երանելին առ զմաշկեակն և ծեծեաց զթիկունս նորա և ասէ. ել աստի որպէս հրամայեաց քեզ հայրն Անտոն։ Իսկ դևն սկսաւ հայհոյել զԱնտոն և զՊաւղ՝ շուայտեալք և արբեցողք, զի ոչ երբէք յագին իւրեանց խորտկօք, զինչ բնակութե կայ մեր ընդ ձեզ զի զմեզ բռնադատէք։ Իբրև դադարեաց դևն 'ի խօսից անտի, ասէ ծերն ցդևն. ելանես եթէ երթամ ասեմ Քսին իմոյ։ Եւ ասէ դևն. չելանեմ աստի չելանեմ։ Իսկ սուրբն ել 'ի խրճթէն 'ի հասարակ աւուր 'ի տօթ ժամու. և այնպէս էր տեղին տօթ առաւել քան զհնոցն Բաբիլոնի։ Եւ ել ծերն արտաքս և եկաց 'ի վերայ վիմի միոջ իբրև զսիւն 'ի վերայ խարսխի, և ասէ այսպէս. դու գիտես, Յսի Քսի, որ խաչեցար 'ի պոնտացւոյ Պիղատոսէ, ոչ իջանեմ 'ի վի֊

միայնակեաց, վասն այսորիկ պարտ է քեզ լինել միայն և փառաւորել զած։ Ասէ ծերն. եղիցի որպէս և հրամայես, հայր։ Եւ ապա արար նմա խրճիթ, որ էր բացագոյն յիւրմէ իբրև մղոնս չորս 'ի քարայրոջ մի և անդ եթող զնա, քանզի ետես զի այր կատարեալ 'ի չափ հասակի եղև ծերն Պաւղ, և ինքն գնաց յիւր խրճիթն։ . . .

մէս, և ոչ կերայց և ոչ արբից մինչև հանցես զգեօ զայս 'ի պատանւոյս ։ Եւ մինչ նա զայս խօսէր, աղաղակեաց դեւն և ասէ. գնամ գնամ աստի, զի՞ դատես զիս տարաժամ. ելանեմ 'ի պատանւոյս և այլ ոչ ես դառնամ 'ի սա ։ Եւ ըստ բանի ծերոյն ել դեւն և եմուտ 'ի վիշապ մի, և մեծութիւն նորա իբրև կանգունս վաթսուն, և սողեցաւ եկն անկաւ 'ի ծովն կարմիր ։ Եւ կատարեցաւ բանն որ ասէ. եթէ ունիցիք հաւատս, և լերինք փոփոխեսցին 'ի սիրտս ծովու ։ Եւ դարձեալ տէրն մեր ասաց. յո՞վ հանգեայց կամ յո՞վ բնակեցայց, եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որ դողան 'ի բանից իմոց ։

Այս վարք էին միայնակեցին Պաւղեայ երանելւոյ և սրբոյ և խոնարհի և ամբծի, և սա եղև օրինակ ամենայն միայնակեցաց, և վախճանեցաւ լի և կատարեալ ամ իւրօք. և 'ի միայնակեցութեան եկաց ամս քառասուն, և ընդ ամ հարիւր և ութ ամ և ամիսս վեց ։ Եւ ննջեաց սուրբն յամսեանն հոռի որ օր քսան և հնգ էր՝ յաւուր ուրբաթու. և թաղեցին զնա Ամոնաս և Անտոն, որք էին աշակերտք Անտոնի ։

Եւ ըստ բանի ծերոյն ել այսն պիղծ 'ի պատանւոյն այն, և գնաց եմուտ 'ի վիշապ մի մեծ, որ էր երկայնութիւն իբրև կանգունս վաթսուն, որ էր 'ի լեառն անապատին այնմ, և աղօթիւք սրբոց հարցն չիշխէր ինչ ոչ առնէր, այլ երևեալ երբեմն՝ դառնայր անդրէն 'ի լեառն քարանձաւին յորջն իւր. իսկ 'ի մտանել դիւին այն 'ի նա, նոյնժամայն սողոսկեալ եկն անկաւ 'ի ծովն կարմիր որ կայր ընդդէմ նորա ։ Եւ կատարեցաւ բանն ։ . . .

Այս էին վարք Պաւղեայ միայնակեցին երանելի սրբոյն, զի խոնարհ էր անչափ և հեզ ամենևին և անբիծ և պարզամիտ ։ Եւ այսպէս կացեալ 'ի միայնակեցութեան ամս քառասուն լի և կատարեալ ամ իւրօք ածահաճոյ վարուք ։ Եւ ընդ ամ ամք կենաց եղև հարիւր և ութ ամ և վեց ամիս. և վախճանեալ ննջեաց սուրբն Պաւղ յաւուր ուրբաթու, և թաղեցին զնա Ամոնաս և Անտոն աշակերտք սրբոյն Անտոնի յետ վախճանի նորա ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ ՄԱԿԱՐԱՅ

ԵԳԻՊՏԱՑԻՈՅ

ՍԿԻԶԲՆ արասցուք պատմել զվարս երանելոյն Մա-
կարայ։ Այս Կեղոն եղէ ընդ երանելոյն Մակարայ ամս
քսան և երկու, և ուսայ 'ի նմանէ զգործս հաւատոց,
զի հաւատացեալ էր առաւել քան զհաւատացեալս և
ընտրեալ և հաճոյ այ̃։ Եւ այս խորհուրդք էին ծերոյն
սրբոյ․ որքան զօգին կրկնէր, փառս տայր այ̃ երիցս և
ասէր․ 'ի սէր եղբարց մի վհատկոտք լինիք։ Ի պահս և
յաղօթս անհամար էր․ և եթէ լսէր վասն հաւատոց,
փոյթ յանձին ունէր տեսանել։ Եւ լուաւ յումեմնէ
եթէ Պենեսիտոն զա̃մ աւուրս կենաց իւրոց զայն ու-
տէր որ ոչ ընդ հուր անցանէր։ Եւ այսպէս հաստա-
տեաց երանելին Մակար, զեօթն ամ ոչ ուտէր ինչ որ
ընդ հուր անցանէր, բայց միայն բանջար հում ուտէր,
և եթէ ոսպն ուրեք թրջեալ գտանէր․ և այսպէս զեօթն
ամ ուղղեաց զա̃մ խորհուրդս իւր ազատութբ̃։ Եւ
դարձեալ լուաւ սուրբն Մակար վասն այլոյ որումն ե-
թէ հաց կշռով ուտէ զիններորդ բաժին նկանակի միոջ.
և ընդ այն առաւել նախանձ 'ի մտի եդ ծերունին։ Եւ
արար հաց և չորացոյց յոյժ, և մանրեաց զչորն և արկ
'ի սափոր մի նեղաբերան․ և յորժամ ուտել կամե-
նայր, զձեռնն 'ի սափորն արկանէր, և որ գայր 'ի ձեռին
զայն ուտէր․ և այս ևս մեծ ճգնութիւն էր սրբոյն։ Եւ
բռնադատեցաք մեք սակաւ մի թրջել զհացն և տալ
ուտել նմա։ Եւ նա ասէ ցմեզ․ մաքսաւորս ոչ տայ ինձ
դադար, դուք զի՞ դատիք զիս։ Եւ զայս պահեաց զերիս
ամս, և դարձեալ սկսաւ ուտել զհինգ մասն նկանակի
միոջ զչորս ամս։ Եւ չորս դորակս ջափէր և արկանէր 'ի
յաման․ տարւոյ 'ի տարի այն էր ըմպելի նորա։ Եւ դար-
ձեալ յայլ կարգս ուղղութեան մտանէր զինք ծերն։
Այսպէս եդեալ էր հաստատութի̃ 'ի սրտին իւրում

վասն քնոյ զի յաղթեսցէ նմա. և զայս ինքն պատմեաց մեզ՝ զի ոչ մտի ընդ յարկաւ զքսան տիւ և զքսան գիշեր զի յաղթեցից քնոյ. զի 'ի տուէ տօթ խորշակի այրէր զիս և 'ի գիշերի հարաւահողմ փսասակար. և եթէ ոչ վաղվաղակի 'ի քարայր մի մտեալ էի և սակաւ մի յափշտակեալ 'ի քնոյ, քաջ քաջ ցամաքեաց ուղեղ գլխոյ իմոյ և եղև իբրև զաման ունայնացեալ. և այսպէս, ասաց սուրբն, զի յաղթեցի քնոյ: Եւ զայս զի ասացի ձեզ առ 'ի խրատ, զի յորժամ պահիցէք 'ի ջրոյ և 'ի քնոյ՝ յայնժամ դևն ձանձրուԷ ոչ մերձենայ 'ի ձեզ:

Եւ մինչդեռ երանելի ծերն նստէր 'ի խցին իւրում, մժղուկ մի 'ի սրունն նստաւ. իսկ երանելի ծերն շփեաց զոտն և ճմլեաց զմժղուկն: Եւ իբրև ետես զարիւն մժղկին, ինքն զինքն սկսաւ բամբել և ասէ. անձամբ զանձին վրէժ խնդրեցից. և սկսաւ խորհել ընդ միտս իւր և ասէ՝ զինչ իցէ արեանս այս ապաշխարութիւն: Եւ չոգաւ առ միայնակեացն Յովսէփ և խոստովանեցաւ զիրսն: Իսկ երանելի ծերն Յովսէփ ասէ. երթ, եղբայր, այդ արեան զրոյցք են, չկարեմ ինչ քեզ ասել: Յայնժամ ծերոյն մերկացեալ յիւրմէ զհանդերձն իւր և երթեալ յանապատ և նստեալ անդ ամիս վեց. և տեղեացն այն այնպէս էին զռոզք և պիծակք՝ զի սովոր էին զխոզս վայրենիս ուտել. և այնպէս արարին զմարմին նորա որպէս դէշ գազանաց կրծեալ յոսկերաց: Եւ յետ անցանելոյ վեց ամսոյն, դարձաւ ծերն անդրէն 'ի խրճիթն իւր, և ոչ որ ճանաչէր եթէ տէր Մակար իցէ:

Եւ իբրև եղև զերիս աւուրս 'ի խցին՝ և ասէ. ցանկամ մտանել 'ի դրախտն Յանէսայ և Յամբրեայ: Եւ խնդրէր շնորհս յա̃յ զի մտցէ 'ի դրախտ կախարդացն, և ասէր՝ թէ լուեալ է իմ թէ յա̃մ ժամ վառեալ կան դևքն չարութԷ ընդ իւրեանցն. քանզի Յանէսն և Յամբրէսն տնկեցին տունկս և այսպէս ամրացուցին զնա, զի ոչ գոյր ուրեք իբրև զնա. և զայս արարին զի յոյս նոցա յերկրի էր: Ի յամ դրախտի ցանկացաւ երանելի ծերն ծառայն Ք̃ի Մակարիոս, զի փորձեսցի 'ի դիւացն: Եւ դիմեաց երանելի ծերն գնալ, և առաջնորդ առեալ նմա զարուսեակն իբրև նաւավարս 'ի ծովս, և ելեալ գնայր ընդ անապատն: Եւ առի, ասէ, տրցակ մի եղեգն և նշանակեցի ընդ որ անցանէի՝ զտեղիսն և

աւէր · յորժամ դարձայց 'ի խրճիթն , առանց աշխատութե՟ն եկից ։ Իբրև մերձ եղէ 'ի դրախտն մղոնաւ մի և էր գիշեր , քուն առ զիս ։ Իսկ վայրենի և չար դևքն չոգան ժողովեցին զեղէգնն և արարին տրցակ և եդին ընդ գլխով իմով ։ Եւ յարեայ ես և տեսի զեղէգն տրցակ արարեալ և եդեալ ընդ գլխով իմով և ասեմ· զայս մեծ շնորհս արարին ինձ , և այս 'ի կամաց տեառն եղև և ոչ 'ի դիւաց՝ զի մի յեղեգան առաջնորդութիւն ապաստան եղէց , այլ 'ի շնորհս տեառն մերոյ որպէս ամպով առաջնորդեաց որդւոցն Իսրայէլի յահագին անապատին զքառասուն ամ ։

Իբրև մերձեցայ ես 'ի դրախտն , ելին ընդ առաջ իմ դևքն · ոմանք կաքաւէին , ոմանք աղաղակէին , ոմանք վազէին , ոմանք կրճէին զատամունս իւրեանց 'ի վերայ իմ , ոմանք իբրև զագռաւս թևայէին զերեսս իմ և ասէին · զի եկիր , Մակար միայնակեաց , փորձել զմեզ · միթէ միաբանութիւն է մեր ընդ ձեզ միայնակեացդ · այն ո՞չ է շատ քեզ զի զընկերսն մեր հալածեցեր յանապատէն , և ոչ ինչ հաւասարութիւն է մեր ընդ ձեր , զի եկիր 'ի տեղիս մեր · շատ է միայնակեացդ զի զանապատն թողաք ձեզ · այս տեղիս յանուն մեր շինեցաւ , չիք հնար լինել քեզ աստ , զի խնդրես մտանել յայլոց արարս · զի յորմէ հետէ մեռեալ են շինողք սորա , ոչ մտեալ է որդւոյ մարդոյ այսր ։ Իբրև այսք և այնք յամառեցան դևքն , յայնժամ ասէ ծերն ցնոսա · մի անգամ մտանեմ տեսանեմ և ելանեմ գնամ աստի ։ Իսկ դևքն ասեն ցնա · երդուիր մեզ 'ի Ք͞ս ա͞ծն որ ելանես ։ Իսկ Մակար ասէ · զայս առնեմ , և դևքն անդէն չիք եղեն առաջի նորա ։

Եւ մտի , ասէ , և տեսի զոր ինչ և եղէ անդ զերիս աւուրս և առանց խռովութե՟ ելի անտի ։ Եւ յետ քսան աւուր դարձայ անդրէն 'ի խուցն իմ , և ոչ ճաշակեցի զայնքան աւուրս ոչ հաց և ոչ ջուր մինչև զիրսն կատարեցի ։ Եւ իբրև եղէ զերիս աւուրս 'ի խցին , երևեցաւ ինձ 'ի կերպարանս աղջկան դև մի և ունէր 'ի ձեռին իւրում կուժ մի և հանդերձ նորա սպիտակ , և շրջեցաւ զերիս աւուրս , և յաւուրն երրորդի յանդգնեցաւ և ասէ ցիս · առ արբ ջուր , զի ահաւասիկ մեռանիս 'ի պապաքոյդ ։ Եւ ես ոչ ետու նմա պատասխանի ։ Յետ

սակաւ միոյ չոգաւ աղջիկն կթեաց բոբողոմն մի, եբեր զկաթնն և ասէ. առ արբ զայդ, զի մի՛ մեռանիցիս 'ի պապակոյդ։ Եւ յայսմ ես մխիթարեցին զիս շնորհքն այ։ Ո՛ ի յաջողեալ ած Մակարիոսի 'ի գործս և 'ի շնորհս և 'ի բժշկութիս. 'ի գործ լերինն 'ի լերինս շի-նուած առնէր, զի վայրի արջառք 'ի կաւագործի կային. շնորհս բժշկութե ունէր, զի բիւրս բիւրուց դիւահարս բժշկեաց։

Սա ինքն Մակար լուաւ վասն վանաց միոջ, և անուն էր լերինն Նենեսիտոն՝ թէ մեծ ճգնաւորք են քան զնմ միայնակեացս։ Եւ ես, ասէ, եղէ իբրև զաշխար-հական մի հողագործ, և հնգետասան օթեվանօք 'ի զատ եաք, և չոգայ ընդ անապատն և որ օր հնգետա-սան էր՝ հասի 'ի վանսն և նստայ առ դուրսն զեօթն օր, և ոչ կամեցան տեսանել զիս։ Եւ յետ եօթն աւուր ետես վարդապետն, որում անուն էր Պաքմիոս, այր ընտրեալ, և շնորհս ունէր նախագիտութե։ Եւ ծած-կեաց ած զերանելին Մակար, զի մի՛ յայտնեսցի ո՛ք իցէ նա։ Եւ պատահեալ նմա Մակար ասէ ցնա. աղաչեմ զքեզ ժողովեա զիս 'ի վանս քո, զի և ես եղէց միայ-նակեաց։ Եւ ասէ ցնա Պաքմիոս. դու այր ծեր ես և անցեալ ժամանակօք, ոչ կարես միայնակեաց լինել. սո-քա եղբարքս 'ի մանկութէ ընդ այսմ մնեալ են, և դու յայդ չափոդ ոչ կարես տևել աստ, և ելանես 'ի վա-նացս և հայհոյես զմեզ և զկազուսն գայթակղեցուցա-նես։ Եւ ոչ կամեցաւ ժողովել զծերն։ Եւ իբրև առ դուրսն եղեալ զեօթն և զտասն օր ամենևին ոչ ինչ կերեալ, և դարձեալ անկաւ յոտս վարդապետին և ա-սէ. ժողովեա զիս. եթէ ոչ պահեցից իբրև զեղբարսդ և գործեցից, յայնժամ հրամայեա հանել զիս 'ի վա-նաց քոց։ Եւ հաւանեցոյց Պաքմիոս զեղբարսն զի ժո-ղովեսցեն զծերն, քանզի էին 'ի վանսն յայն հինգ հա-րիւր այր, և կամեցան ամենեքեան և ժողովեցին զայրն։ Եւ իբրև անցին փոքր մի ժամանակ, և մտին 'ի պահս զքառասներորդն. և ետես Մակար զիւրաքանչիւր առա-քինութիւնս, ոմանք պահէին զերեկոյն, ոմանք զչա-բաթն հանէին, ոմանք յոտն կային զքառասունսն, ոմանք 'ի հանգիստ եղբարցն փութային։ Իսկ ծերն Մակար եկաց յանկեան միոջ յոտն զքառասունսն մինչև զատիկն

կատարեցաւ, և ոչ հաց և ոչ ջուր եմուտ 'ի բերան նորա, և ծունր ոչ կրկնեաց ամենևին. բայց միայն կաղամբակուրծ ուտէր 'ի կիւրակէ մինչև ցմիւս կիւրակէն։ Նա յորժամ երթայր 'ի պէտս իւր, ձեռքն գործէին, քանզի չուանաման էր. և 'ի բերանոյ նորա ոչ ոք այլ ինչ լսէր, բայց միայն օրհնութիւն։

Զայն իբրև տեսանէին եղբարքն, խռովեցան ամենեքեան մտ վարդապետին և ասեն ցնա. հան զսա աստի, եթէ ոչ՝ ելանեմք 'ի քէն այսօր։ Զայս լուեալ յեղբարցն մեծին Պաքմիոսի՝ հարց ցնոսա վասն ծերոյն եթէ զինչ գործ ունի. և ասացին նմա որպէս գիտէին։ Նա սկսաւ խնդրել յա̃յ Պաքմիոս վասն ծերոյն եթէ ով ոք իցէ նա։ Իսկ հրեշտակն 'ի գիշերին յայտնեաց նմա և ասէ. սա է Մակար միայնակեաց։ Յայնժամ կալաւ զձեռանէ նորա Պաքմիոս և տարաւ յեկեղեցին և եհան մօտ 'ի սուրբ սեղանն և ողջունեաց զնա և ասէ. ով ծեր կատարեալ և բարի, դու ես Մակարիոս և թաղուցեր յինէն. ես 'ի բազում ամաց փափագ ունէի տեսանել զքեզ. շնորհ ունիմ քեզ զի զմանկտեակս իմ յոտին կացուցեր, զի մի պարծեսցին և ասասցեն՝ թէ ոչ գոյր իբրև զմեզ. և այժմ աղաչեմ զքեզ երթ 'ի տեղին քո, շատ է մեզ որ շինեցեր զմեզ, և աղօթս արա վասն մեր։ Նա լուաւ նոցա և յուղարկեցաւ 'ի նոցանէ սաղմոսիւք և օրհնութեամբ։

Նա դարձեալ ասէր երանելի ծերն. եդի 'ի մտի իմում եթէ զհինգ օր զմիտս իմ և զխորհուրդս առ ա̃ծ արարից և ոչ զբաղեցայց յինչ ուրեք, բայց միայն առ ա̃ծ խորհեցայց։ Զայս խորհեցայ 'ի սրտի իմում և փակեցի զդուռն խրճթին և գաւթին, զի մի ոք եկեսցէ առ իս։ Նա սկսայ խօսել ընդ իս յերկրորդում աւուրն և ասեմ. զգոյշ կաց քեզ և մի խորհիր դու զմարդկան, այլ խորհեաց դու յերկինս. յերկինս ունիս դու հրեշտակս և հրեշտակապետս և զզօրութիւնս և զսերոբէս և զքերոբէս և զա̃ծ որ ա̃մի արարիչ է. մի իջաներ դու 'ի ներքոյ երկնից, զի մի անկանիցիս դու 'ի խորհուրդս երկրաւորս։ Նա զերիս տիւս և զերիս գիշերս այսպէս կացի առ ա̃ծ, և այսպէս սրեցան վասն իմ դևքն և իբրև զօձ բորբոքեցան և ջեռուցին զոսկերս իմ։ Նա այսպէս կարծէին միտք իմ թէ այժմ 'ի ներքս աստ այ-

րեն զիս։ Եւ մինչդեռ կային, խոտեղէն մի լուցին և հարին յասկերս իմ, և ոչ զոք տեսի անդ, և վիրաւորեցին զիս չարաչար դեւքն 'ի ժամանակին յայնմիկ, սակայն ոչ կարացին հանել զխորհուրդս իմ յարարչէն իմ մէ, և ապա այնուհետև չոգայ բացի դղուրս գաւթին։ Եւ զայս զի ասացի ձեզ, եղբարք, առ 'ի խրատ ասացի. զի յորժամ այսպէս լինիցիմք, դեւքն մերկք կռուին ընդ մեզ։

Եւ դարձեալ ասէ. յարեան 'ի վերայ իմ խորհուրդք շրջագայութեան և կամէին հանել զիս 'ի խրձթէն և ասէին. բարի է քեզ եթէ շրջիս և փառաւորիս 'ի մարդկանէ։ Եւ կամէին վարել զիս 'ի Հռոմ քաղաք և ասէին ցիս՝ թէ երթ և անդ քարոզեա զշնորհսն ա̃յ։ Իսկ երանելի ծերն անկաւ 'ի խրձիթն 'ի գետնի և ձգեաց զոտսն ընդ դուրսն և ասէ ցշրջագնացութ̃ն դեւսն. քարշեցէք զիս արտաքս եթէ կարէք, ես իմով ոտիւք այլ ուրեք ոչ երթամ. եթէ կարէք տանել զիս այսպէս՝ դուք գիտէք։ Երդմամբ ասէր ծերն՝ թէ այնպէս ոտքս ընդ դուրսն կացին մինչև ցերեկոյն։ Իբրև յարեայ երեկոյին, քանզի նսեմ էր, դարձեալ 'ի գիշերին սկսան խռովել զիս խորհուրդք։ Եւ յարեայ, ասէ, լցի որթ մի քար և կոշտ, և եդի յուս իմ և շրջէի անդէն 'ի տան։ Եւ եկն, ասէ, յԱնտիոք քաղաքէ այր մի, որ աւերածու էր եկեղեցւոյն, Պետոզէն անուն, ետես զիս և ասէ. զինչ բարձեալ ունիս, հայրիկ, ընդէ՞ր աշխատիս։ Ասէ ծերն. աշխատեմ զաշխատիչն իմ, քանզի ընդունայն այսօր սուրհանդակ կամէին առնել զիս։

Սքանչելիս այս Մակար պատմէր զայս բազում միայնակեցաց և ասէր վասն Մարկոսի ծերոյ՝ թէ ոչ յումեքէ օրէնս առ նա երբէք, այլ հրեշտակ ա̃յ առնոյր 'ի սեղանոյ անտի և տայր նմա. բայց միայն զգաստակ ձեռինն տեսի ես Մակար։ Մարկոս 'ի մանկութ̃է իւրմէ մինչև ցծերութ̃ի՝ ոչ ետես զկին մարդ, զի հեզ առաւել քան զհեզս էր և իմաստուն կատարեալ, և էր այր նորա 'ի բացեայ 'ի մէնջ ասպարիսօք հինգ հարիւր։ Եւ եղև յաւուր միում երթալ առ նա. իբրև չոգայ կացի առ պատուհանին, և էին ամք կենաց նորա հարիւր և վեց ամ, զհարիւր ամն յանապատի կացեալ, և զվեց ամն ընդ հօրեղբօր իւրոյ. մարմինն վատեալ և ատամունս

բնաւ ոչ ունէր։ Եւ սկսաւ ծերն կռուել ընդ ինքեան և ասէ. չարածեր, զի՞նչ կամիս այսուհետև, և դառն ծեր, շուայտեալ պորտոյ ծառայ. և ինքն զինքն թշնամանէր. ահա և գինի ճաշակեցեր և իւղով զոտդ օծեր, արդ զի՞նչ կամիս այսուհետև։ Եւ դարձեալ ասէ ցսատանայ. երթ թափեաց յինէն այսուհետև, թշնամի ճշմարտութե՛, զի ոչ ինչ գտանես զիս, զի գերեցեր զիս և աւար հարեր. զի իւղով զոտս իմ ետուր օծանել և գինի ետուր ճաշակել։ Եւ այսպէս կագ եդեալ իբրև ընդ ընկերի և դարձաւ առ ինքն և ասէ. աղճատեալ ալևոր, մինչև յե՞րբ ընդ քեզ ես։

Եւ Մակար և Եւագրիոս և Աղբինոն և Ամմոնն կամեցաք ճշմարտել վասն երանելոյն Յոհաննու։ Ասէ Եւագրիոս. երթայք յիւրաքանչիւր խրճիթս և կացցուք յաղօթս և տեսցուք ո արժանի լինիցի տեսանել զերանելի ծերն Յոհան։ Եւ Մակար դադարեցի մի օր, և 'ի միւսում աւուրն փակեցի զդուրս խրճթին և գնացի 'ի կողմանս Հնդկաց, և որ օր քսան և ութ էր՝ հասի 'ի վանս նորա և տեսի զի փակեալ էր նա զխրճիթն իւր, և նորա շինուած առնէին. և ծերոյն այս սովորութիւն էր, զշաբաթն և զկիւրակէ միայն տեսանէր զեղբարսն։ Եւ իբրև իմացայ՝ լուռ կացի մինչև 'ի շաբաթն օր, և շաբաթն օր 'ի յերկս ժամուն չոգայ զի նստէր 'ի պատուհանին, և որ երթայր ոք՝ ողջոյն տայր և ասէր. աղօթս արարէք վասն իմ։ Եւ իբրև չոգայ ես, ետ ինձ ողջոյն և ասէ թարգմանաւն. ուստի՞ գաս և կամ ընդէ՞ր թողեր զծերն Եւագրիոս միայն և դու եկիր այսր։ Մինչդեռ ընդ իս խօսէր, եկն իշխան աշխարհին, և եթող զիս ծերն և սկսաւ խօսել ընդ նմա։ Եւ տեղի ետու նոցա. և 'ի շատ խօսելն նոցա ձանձրացայ ես, և 'ի ձանձրանալն իմում տրտնջեցի ես զծերոյն և ասացի. զիս արհամարհեաց և զայն շուն պատուեաց։ Զայս խորհեցայ և կամէի գնալ։ Իսկ երանելի ծերն կարդաց զթարգմանն և ասէ. երթ և ասա եղբօրն այնմիկ՝ մի՛ նեղանար, այժմ արձակեմ զսա և խօսիմ ընդ քեզ զի՛նչ և կամիս։ Ապա գիտացի թէ հոգի գիտութե՛ գոյ 'ի նմա։ Զայս իբրև լուայ համբերեցի։ Եւ իբրև գնաց դատաւորն, կարդաց զիս և ասէ. ընդէ՞ր տրտմեցար և տրտնջեցեր վասն իմ, եղբայր. ո՛չ գրեալ է, ասէ, ոչ է

պիտոյ բժիշկ ողջաց, այլ հիւանդաց. զքեզ յորժամ կամիմ՝ և գտանեմ, նոյնպէս և դու զիս. և եթէ ես զքեզ ոչ մխիթարեմ, այլ որ մխիթարեսցէ զքեզ. սա ըմբռնեալ 'ի կապանս սատանայի և յիրս աշխարհիս, դու յամ ժամ զհետ Քսի երթաս: Յայնժամ աղաչեցի զծերն զի աղօթս արասցէ վասն իմ, և իմացայ և գիտացի թէ արդարեւ գիտնաւոր է: Յայնժամ կալայ զաջոյ ձեռանէ նորա, և զահեակ իւր եդ 'ի վերայ ծնօտի իմոյ և ասէ ցիս. ընդ շատ նեղութի ունիս անցանել դու և յոյժ պատերազմունք պատահեն քեզ: Յորժամ գնաս 'ի պատճառս օրհնութե գոհութե, պատահեն քեզ դեւք. պինդ կաց այսուհետև և մխիթարեսցեն զքեզ, և մի նեղիր յանապատին: Այլ և զայս ես ասեմ քեզ՝ մի պիտոյ եղիցին քեզ երթալ 'ի գաւառ, գրեալ այսպէս է՝ ոչ որ արկանէ ձեռն զմաճով և դառնայ յետս: Եւ յայս օգտեցայ ես 'ի բանս գիտնաւորին և ուրախ եղէ և գոհացայ զայ: Եւ դարձեալ ասէ ցիս գիտնաւոր ծերունին. կամիս եպիսկոպոս լինել: Ասեմ. ես եմ եպիսկոպոս: Իսկ ծերունին ասէ. որո՞յ քաղաքի ես: Ես ասեմ. 'ի խոհակերոցի պուտանց և սափորոց. յորժամ մերձանչեն ինձ՝ կապեմ զնոսա, զպուտկունս աղիւ և համեմով, զսափորսն ջրով և գինւով: Ասէ գիտնաւոր ծերն. թոյլ տուր անդր զխաղդ. եպիսկոպոս ունիս լինել և շատ նեղութիւնք հասանեն քեզ. և եթէ կամիս փախչել 'ի նեղութէն, մի ելաներ յանապատէն. յանապատի զքեզ ոչ որ առնէ եպիսկոպոս: Եւ հրաժարեցի 'ի ծերոյն և եկի 'ի տեղին իմ ուր էին, և պատմեցի հարցն վասն ածպաշտութե գիտնաւոր ծերոյն: Եւ ասեն ցիս. և արդ երանի է քեզ, եղբայր, զի եղեր արժանի օրհնութե ծերոյն: Եւ մնացայ զբանս ծերոյն զոր ասաց վասն եպիսկոպոսութե: Եւ յետ երից ամաց խօթացայ ես, և առին իջուցին զիս եղբարքն յԱղեքսանդր քաղաք առ բժիշկսն: Իսկ բժիշկքն ասացին ցիս. Պաղեստին օդքն օգնեն քեզ, քանզի անդ անօսր են: Եւ 'ի Պաղեստինէ տարան զիս 'ի Բեթանիա: Եւ զայս ոչ գիտեմ, եթէ 'ի մարդոյ եղև եթէ յայ՝ ած գիտէ, և արարին զիս եպիսկոպոս: Եւ զերիս ամս կացի արգելեալ և ոչ կամեցայ երթալ յեկեղեցին: Եւ երևեցաւ ինձ 'ի նմանութի Յոհաննու և ասէ. ո՞չ

ասացի քեզ եթէ եպիսկոպոս լինիս: Եւ յետ սակաւ աւուրց լուայ եթէ Յոհան ծեր վախճանեցաւ, և զայս պատմէի բազում միայնակեցաց վասն երանելոյն Յոհաննու գիտնաւորի և վասն համբերութեան նորա:

Սա Յոհան զքառասուն և զվեց ամ եկաց յանապատին, զկնոջ մարդոյ երես ոչ ետես երբէք, և ոչ ոսկի 'ի ձեռն էառ, և ոչ զուտել նորա ոք ետես երբէք և ոչ զըմպելն, և վախճանեցաւ բարի վարուք: Սա եղև օրինակ բարի միայնակեցաց ամենեցուն մինչև ցայսօր:

ՎԱՐՔ ԵՒ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ

ՅՈՀԱՆՆՈՒ ԹԵԶԲԱՑՒՈՑ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ՏԵՍԱՆՔ մեք 'ի յերկրին Թեբայեցւոց 'ի սահմանս Լիկիայ զմեծն զերանելին Յոհաննէս, այր սուրբ ճըշմարիտ լի առաքինութ֊. որ 'ի նորուն իսկ գործոյն յայտնի լինէր մարգարէութ֊ն շնորհօք աշխարհի, և զնմ֊ զոր ինչ գալոց լինէր 'ի վերայ աշխարհի՝ յառաջագոյն ցուցանէր բարեպաշտ արքային Թէոդոսի. որ զինչ միանգամ յանցս անցանելոց էին, ցուցանէր նմա: Եւ զի նորին իսկ 'ի վերայ յառնելոց էին բուռն Թագաւորք՝ գուշակէր և զվաղվաղակի կորուստ նոցա, և զանթիւ և զանհամար զխուժադուժ ազգացն անկանել ցուցանէր զկորուստ նոցա: Որ երբեմն 'ի ժամանակի միոջ զօրավար ոմն եկն առ նա, հարցանէր զնա եթէ իցէ՞ հնար յաղթական լինել նմա զօրացն եթովպացւոց որ զկողմամբքն Սիհենայ, զի նա ինքն է սկիզբն Թեբացւոց, որ եկին յանկարծակի անկան զգլխով և զաշխարհն աւերեցին: Ասէ ցնա Յոհաննէս. երթ համարձակ յաղթեսցես նոցա և ըմբռնեսցես զնոսա և հնազանդեսցուսցես զնոսա, և առաջի Թագաւորացն փառաւորեսցիս դու. որպէս և եղեն իսկ: Հարցեալ և վասն արքային՝ ասէ. քննասէրն արքայ Թէոդոս իւրով մահու մեռցի և ոչ յայլոց ձեռաց: Եւ ունէր իմն մեծ առաւելութիւն մարգարէութ֊ շնորհաց երանելին, զի 'ի հարցն առաջնոցն որ զնովաւ էին՝ լսէաք որոց իւրեանց իսկ վարքն

ընտիրք էին և 'ի մէջ ամենեցուն էին հռչակաւորք, որ հաստատէին եթէ ոչ ինչ շնորհելով ասեմք, բայց թէ պակաս ինչ պատմեմք, որպիսի էր այրն։

Դարձեալ զօրագլուխ մի եկն առ Նա. և իբրև ընդելաւ ընդ Նմա, սկսաւ աղաչել՝ համարձակել գալ տեսանել զնա ամուսնոյ իւրոյ. զի կարի, ասէ, մեծ ցանկութիւն ունի տեսանել զքեզ և ապա գնալ 'ի Սիհենա, զի օրհնեսցես զնա և արձակեսցես։ Իսկ Նա քանզի չէր երբէք տեսեալ կին մարդ զայն քառասուն ամն և ոչ ելեալ արտաքս յայրէ անտի, զի ինքն էր ամաց իննսուն, և ոչ ուրուք բնաւ մտեալ առ Նա և ոչ տեսեալ, բայց միայն ընդ պատուհանն ողջոյն տայր և ուսուցանէր ամ̃ մարդոյ ըստ իւրում պիտոյից, և ոչ 'ի յանձն առ տեսանել զազատ կինն։ Իսկ իբրև շատ աղաչէր զնա զօրագլուխն զի հրամայեսցէ Նմա գալ տեսանել, զի մերձ էր քաղաքն 'ի յայր անդր իբրև հինգ մղոնաւ, և Նա ոչ առնոյր յանձն, զի ասէր եթէ չէ հնար, և զայրն տրտում արձակէր։ Եւ կինն ոչ դադարէր յաղաչելոյ զայրն իւր 'ի տուէ և 'ի գիշերի զի հնարեսցէ Նմա գալ տեսանել, և մեծաւ ծանր երդմամբ հաստատէր եթէ ոչ խաղամ ըստ այս տեղւոս եթէ ոչ զմարգարէն տեսանեմ։ Իբրև դարձեալ սկսաւ այրն պատմել Յոհաննու վասն երդման կնոջն, և ասէ ցնա. յայսմ գիշերի երևեցայց Նմա յերազի, բայց մի յօժարեսցէ տեսանել զերեսս իմ։ Ապա պատմեաց այրն կնոջ իւրում զբանս հօրն ծերունւոյ։ Եւ արդ աւասիկ յերազի տեսանէր կինն զհայրն զի գայր առ Նա։ Եւ ասէ ցնա. զի՞ կայ իմ և քո, կին դու, զի ցանկացար տեսանել զերեսս իմ. մի՞թէ մարգարէ՞ ոք իցեմ ես, կամ կա՞րգս վարուց մարգարէութե̃ն ստացեալ ունիմ յանձին. այր մի մեղաւոր չարչարակից չարչարանաց մարդկան. բայց սակայն աղաչեցից 'ի վերայ քո և 'ի վերայ տան առն քո, զի եղիցի ձեզ ըստ հաւատոց ձերոց. երթայք խաղաղութ̃բ 'ի բնակութի̃ ձեր։ Եւ զայս իբրև ասաց, աներևոյթ լինէր։ Իբրև զարթեաւ 'ի քնոյ անտի կինն, պատմեաց զբանս մարգարէին առն իւրում, և զձև տեսլեանն պատմէր և գոհանայր զա̃յ, և գոհութե̃ բարբառս 'ի ձեռն առնն անդրէն յուղարկէր։ Իբրև ետես զայրն երանելին Յոհաննէս, յառաջագոյն խօսել սկսաւ ընդ Նմա և ասէ.

ահաւասիկ զաղօթսն քո կատարեցի, զի երևեցայ նմա և հաճեցի զմիտս նորա, զի մի ևս յաւելցի տեսանել զիս, այլ երթայք խաղաղութեամբ:

Դարձեալ միւս ևս այլ սենեկապետի միոյ կին մինչդեռ այրն 'ի Ճանապարհի էր և նա մերձ 'ի ծնանել, և յայնմ աւուր յորում այրն նորա զՅոհաննէս տեսանէր, յերկն հարեալ էր և 'ի տագնապի կայր զոգիսն 'ի բաց արձակել: Իսկ սուրբն երանելին իբրև ետես զայրն, սկսաւ աւետիս տալ և ասէ. Եթէ գիտէիր դու զպարգևսն այ̃՝ զի որդի տուաւ քեզ այսօր, փառաւոր առնէիր զած̃. բայց մայրն սակաւիկ մի պխտեցաւ զոգիսն 'ի բաց արձակել. այլ դու երթիցես և գտցես զմանուկն եօթնօրեայ ծնեալ, և դիցես 'ի վերայ նորա զանուն Յոհաննու, և զգաստութբ̃ և իմաստութբ̃ սնուցես զնա, և յեօթնամենից ածցես զնա առ միայնակեացս յանապատ: Եւ զայս ամ̃ առ արտաքինս որ գային առ նա՝ երևեցուցանէր սքանչելիս. այլ և իւրում քաղաքային մարդկանն որ գայիննստէպ ստէպ, զիւրաքանչիւր պիտոյից վճ̃ խօսէր ընդ նոսա և ցուցանէր յառաջագոյն որ լինելոց էր առ յապայ, և գիտէր զամ̃ ինչ որ ինչ յառաջ լինելոց էր, և զգաղտնիսն զիւրաքանչիւր գործոցն Ճանաչէր, և վասն Նիղոս գետոյ և վասն արդեանցն ցուցանէր նոցա: Դարձեալ և պատուհաս իմն որ գալոց էր 'ի վերայ նոցա յայ̃՝ պատմեաց նոցա, և զպարտաւորսն կշտամբէր: Եւ ինքն երանելին Յոհաննէս յայտ յանդիման զնշան բժշկութեցն ոչ առնէր, այլ ձէթ և եթ օրհնէր և բազում հիւանդութիս բժշկէր:

Դարձեալ սինկղիտոսի ուրումն կին վատնեալ յաչաց, չարաչար լոյսն զդօքն ձգեալ, աղաչէր զայր իւր երթալ տանել զնա առ սուրբն անդր: Եւ նա ասէ ցկինն. կին դու, ոչ իշխեմք տանել զայդ, քանզի չիք երբէք առաջի նորա կին մարդ մտեալ: Եւ ևս քան զևս աղաչէր. դու միայն բանս եթ հասո 'ի նա, զի աղօթս արասցէ 'ի վերայ իմ: Եւ իբրև արար այնպէս, ձէթ օրհնեաց միայն և ետ տանել: Եւ իբրև առ օծ աւուրն երիցս զերիս աւուրս, և անդէն սրբեցան աչք նորա. տեսանէր համարձակ և գոհանայր զայ̃: Եւ զինչ ևս ասել պիտոյ է վասն այլոց գործոց նորա. յանդիմանն իսկ տեսանէաք զամ̃ ինչ և ընդունէաք 'ի նմանէ:

Յօթն եղբարք էաք մեք օտարք 'ի միմեանց ամենեքեան որ երթեալ էաք առ նա։ Եւ իբրեւ ետ մեզ զողջոյնն զուարթութբ երեսաց, ընդդէմ իւրաքանչիւր երեսաց մերոց զուարճանայր։ Ապա մատուցեալ աղաչեցաք զնա զի յաղօթս նախ կացցէ 'ի վերայ մեր, զի այս իսկ է սովորութի հարցն որ 'ի յերկրին եգիպտացւոց են։ Ապա սկսաւ հարցանել նա. միթէ ոք 'ի ձէնջ օծեալ իցէ։ Մեք տուաք պատասխանի՝ թէ չիք ոք 'ի մէնջ օծեալ։ Նա հայեցաւ ընդ առն իւրաքանչիւր երեսս եւ ծանեաւ զթագուցեալն. զի էր ոմն 'ի մէնջ 'ի սարկաւագութն եղեալ, եւ մի ոմն յեղբարց անտի միայն գիտէր զայն, եւ նորա պատուէր տուեալ էր զի մի ումեք ասասցէ վասն խոնարհութն, եւ զի 'ի մէջ ընտրութն այսպիսի սրբոցն եւ յողջունի քրիստոնէից հազիւ զանձն իւր արժանի առնէր յառաջ մատչել, թող թէ զիւր պատիւն երեւեցուցանել։ Նա զձեռն իւր կարկառեալ եւ վաղվաղակի ցուցանէր ամենեցուն եւ ասէր. այրս այս սարկաւագ է։ Նա իբրեւ ստէպ ստէպ յուրաստ կայր եւ ճողոպրել խնդրէր, բուռն արկ զձեռանէն եւ համբուրէր ընդ պատուհանն, աղաչէր եւ ասէր. մի անարգեր զշնորհն այ, որդեակ, մի ստեր ուրանալով զպարգեւն այ. զի ստուն օտարոտի է, թէպէտ 'ի փոքու իրիք վերայ լինիցի կամ 'ի մեծի. զի թէպէտ եւ յօգուտ ինչ լինիցի՝ չէ գովելի, զի փրկիչն մեր այսպէս ասաց՝ թէ ստութի 'ի չարէ անտի է։ Նա իբրեւ յանդիմանեցաւ՝ լուռ եղեւ, իբրեւ ընկալաւ հեզութբ զկշտամբութիւնն։ Ապա իբրեւ յաղօթս կացաք եւ կատարեցաք զաղօթսն, եղբայր ոմն եկն տապով չարաչար, եւ տագնապէր եւ աղաչէր զնա։ Նա ետ նմա պատասխանի եւ ասէ. մի զչարիր, որդեակ, զի օգուտ է այդ առ ժամանակ մի որ եղեալ է քեզ։ Սակայն ետ նմա իւղ եւ հրամայեաց նմա օծանել։ Նա իբրեւ օծաւ, 'ի նմին ժամու զամ ինչ որ 'ի փորին՝ ընդ բերանն եբեր, եւ նոյնժամայն ազատեցաւ եւ յարեաւ յախտէ անտի եւ իւրով ոտիւքն 'ի վանս իւր երթայր։ Եւ անդ էր տեսանել զերանելին իննսնամեայ մաշեալ զամ մարմինն, եւ 'ի ճնշութէ անտի պահոցն նեղութեց եւ մօրուք անգամ չէին բուսեալ յերեսս անդր. զի ամենեւին այլ ոչ ինչ ուտէր, բայց միայն միրգ, եւ զայն յետ արեգական մը-

տանելոյ 'ի ծերութեն անդր, և զայն յետ բաղում նեղութեն ճգնութեց, որ և զինքն 'ի վարժ կացուցանէր յառաջագոյն. զի ամենևին և հաց անգամ չէր անցեալ ընդ բերան նորա, և ոչ զոր ինչ միանգամ որ պէտք հրոյ գործք գործէին:

Արդ իբրև հրամայեաց մեզ նստել, գոհացաք մեք զա̃յ զի արժանի եղեաք յանդիման լինել նմա: Իսկ նա իբրև զորդիս աղեաց իւրոց մեծաց ժամանակաց զմեզ տեսեալ զուարթագին երեսօք՝ այսպիսի բանս ընդ մեզ խօսեցաւ. ուստի՞ էք, որդեակք իմ, կամ յորմէ՞ աշխարհէ առ այր մի տկար դիմեալ եկեալ էք: Իբրև ասացաք զաշխարհէն, և թէ վասն օգտի ոգւոց յԵրուսաղէմէ յարուցեալ առ ձեզ եկաք, զի այն որ ինչ միանգամ լուաք վասն ձեր՝ զայն աչօք մերովք եկեալ տեսաք, զի լսելիք ականջաց թերահաւատագոյնք են քան զտեսութիւն աչաց, զի զհետ ականջաց լսելեաց թերևս մոռացումն ինչ լինիցի, իսկ զհետ տեսանելեաց աչացն ոչ յիշատակն նուազի և ոչ տեսիլն 'ի մտացն ելանէ, այլ 'ի ներքս անդր նկարեալ կայ, ետ մեզ պատասխանի երանելին և ասէ. և զի՞նչ սքանչելիս գայիք տեսանել, ով երանելի մանկունք, զի այսչափ աշխատութի և վաստակ ճանապարհի յանձն առէք, և առ այր մի խոնարհ և տառապեալ, և առ ոչինչս տեսանել ցանկացեալ գայիք, զի ոչ ինչ արժանի տեսլեան և ոչ սքանչելեաց յանձին բարձեալ բերեալ: Այլ դուք յամի ունիք առ ձեզ զա̃մ տեղիս սքանչելեացն և գովութեան արժանի զմարգարէսն և զառաքեալսն որ համապազ յեկեղեցիս ա̃յ ընթեռնուն: Բայց զարմացեալ եմ, ասէ, վասն ձերոյ փութոյդ, զայնչափ վտանգին ճանապարհս արհամարհեալ՝ իբրև առ մեզ վասն օգտի իւիք եկեալ, զի մեք առ վատութեն դանդաղութեան և ըստ այլոց ընդ դուրս արտաքս դանդաղիմք ելանել: Բայց սակայն արդարև, ասէ, գովութե ինչ մեծ ունին իրք խորհրդոց ձերոց, մի ինչ իբրև բարի արարեալ՝ իբրև կատարեալ բաւական համարեսջիք, զի այս հազիւ ուրեք գտանի. զի թէպէտ և զա̃մ ինչ ստացեալ ունիցիք, զի այս անհնար է, սակայն և այնպէս մի յանձինս ձեր ապաստան լինիցիք. զի գտան ոմանք յանձնապաստան եղեալք և 'ի վեր իսկ 'ի ծայրս առաքինութեն հասին, և 'ի կատա-

րածի 'ի վերուստ 'ի բարձանց անտի անկեալ կործանեցան։ Արդ զգոյշ կացէք անձանց ձերոց եթէ 'ի ձեզ բարի իցէ, մանաւանդ յաղօթս ձեր. գուցէ սրբութի յստակութե մտաց ձերոց պղտորեալ իցէ, գուցէ միտք ձեր 'ի զբօսանս մոլորուն ախտացեալ իցեն 'ի ժամանակի աղօթիցն յորժամ առաջի ա̄յ կայցէք, գուցէ այլ ոք ուստեք 'ի ներքս անկեալ ախտաւոր խորհրդովք զմիտսն յայլ ճանապարհ դարձուցէ, գուցէ յիշատակ ինչ անօրէն խորհրդոց 'ի ներքս անկեալ զմիտսն ճնշիցէ։ Տեսէք զգոյշ լերուք եթէ ճշմարտութբ յուխտն ա̄յ մտեալ իցէք հաստատունք, և ոչ որպէս դէտք լրտեսութբ զազատութիւս մեր լրտեսեալ իցէք. գուցէ առ հպարտութե նորափառ՝ ամբարհաւաճութե զմերս առաքինութի յորս եկեալ իցէք, զի անհոգս երևեսջիք մարդկան՝ մերոց գործոցն նմանողք եղեալք։ Զգոյշ լերուք գուցէ ախտ ինչ հպարտութե 'ի ձեզ 'ի ներքս բուսանիցի, անդրէն 'ի յանձինս ձեր ներքուստ 'ի ներքս ճնշիցէ։ Մի պատիւ մի փառք մի գովութի 'ի մարդկանէ, մի քահանայութի կեղծաւորութբ, մի արծաթսիրութե ագահութե, մի հպարտանալ՝ արդարք երևեալ, մի պարծել վասն արդարութե պարծանաց, մի անձուկ յիշատակ ազգատոհմի 'ի ժամանակ աղօթիցն 'ի միտս արկանել, մի բարեկենդանութեան կամ այլ ինչ կարգ մարմնոյ, մի ընաւ այլ ինչ յիշատակ յաշխարհի իսկ գլխովին. ապա թէ ոչ՝ ընդունայն է ա̄մ իրք զինչ գործիցէք, 'ի ժամանակի յորժամ յանդգնի յանդիման կացեալ ընդ տեառն իւրում խօսեսցի, և 'ի մէջ զբաղման խորհրդոց խորհի։ Բայց ախտանայ մարդ զգայթականութիւն մտացս այսոցիկ յորժամ ոչ բովանդակ յաշխարհէ ուրացեալ իցէ, այլ յորս ելանիցէ մտացն հաճոյ լինել բազմաց. զի վասն բազում խորհրդոց բաժանեալ լինի նորա որ 'ի մտի հոգք կան մարմնաւորքն և հոգեղէնքն։ Իսկ մինչդեռ ընդ այնքան ախտս տայ պատերազմ, ոչ կարէ տեսանել զա̄ծ. այլ և մի 'ի նոյն ինքն 'ի գիտութի անդր պարտումն[2] ճշմարտիւ հայել իմանալ, գուցէ անարժան ոք իցէ այնպիսի մեծութե, և սակաւիկ մի ումեք հասու եղեալ՝ կարծիցէ թէ ա̄մի

1 Երկու օրինակք նորա՝ առ ամէար . . .   2 Օրինակ մի պատրաստ։

հասու եմ, և ամենևին կործանեալ լինի յայնպիսի յապականութ̃ի։ Այլ պարտ և պատշաճ է փոքր մի առ սակաւ սակաւ խոնարհութ̃բ և երկիւղածութ̃բ մատչել առ ա̃ծ, որչափ իւրաքանչիւր ոք կարող լինիցի մըտօք իւրովք անձին իւրում առաջնորդել, որչափ պարտ և պատշաճ իցէ հասու լինել մարդկութ̃ես այսմ։ Արդ պարտ և պատշաճ է յայլմէ յա̃մէ պարապ առնել խորհրդոցն այնոցիկ որ կամին զա̃ծ. զի պարապեցէք և՛ տեսէք, ասէ, զի ես եմ ա̃ծ։ Արդ որ գիտութեան ա̃յ փոքր 'ի շատէ ինչ արժանի հասու եղեալ իցէ, զի ա̃մի ո̃ կարէ հասու լինել կամ ընդունել, լինի նա հասու այլոցն ա̃մ գիտութ̃եց։ Եւ տեսանէ նա զխորհուրդս ա̃յ զի ցուցցէ նմա, և յառաջադէմ տեսանէ նա զհանդերձեալսն ա̃մ, և տեսանէ նա զյայտնութ̃իս որպէս և սուրբքն ա̃մ, և կարող լինիցի զօրութ̃իս առնել և բարեկամ լինել ա̃յ, և զա̃մ խնդրուածսն զոր խնդրէ յա̃յ՝ առեալ բերէ 'ի նմանէ։

Եւ իբրև ասաց նա զայս ա̃մ և այլ բազում ևս քան զայնս վասն մահու, և զմահուանէ իբրև զփոխումն 'ի բարեաց կենաց պարտի ոք ընդունել, և մի յախտ անդր մարմնոյ հայեսցի, և մի ուռուցանել որով իւիք և իցէ զպորտն. զի յագեցաւ, ասէ, ա̃մն կերակրովք, և զնոյն խորհուրդս 'ի մտի եդ զոր փափկասէրքն եդին. այլ Ջանասջիր մեծաւ վարդապետութ̃բ յաղթել ցանկութ̃ե և զանչարութ̃ի ստանալ։ Եւ մի ոք 'ի պատրաստեալ սեղան անդր զհանգիստ մարմնոյն խնդրեսցէ, այլ ճընշեսցի և նեղեսցի և հիւանդասցի, զի զընդարձակութ̃ի Ք̃ի արքայութ̃են ժառանգել կարասցէ։ Զի պարտ է մեզ, ասէ, բազում նեղութ̃բք մտանել յարքայութ̃ին երկնից. զի նեղ է, ասէ, և անձուկ ճանապարհն որ տանի 'ի կեանս, և սակաւք են որ մտանեն ընդ նա. ընդարձակ է ճանապարհն որ տանի 'ի կորուստ, և բազումք են որ երթան ընդ նա։ Արդ զի պարտ և պատշաճ է մեզ աստ չհեղգանալ, զի յետ սակաւ ինչ ժամանակաց երթալ 'ի հանգիստն յաւիտենից։ Եւ արդ զի ոչ է պարտ ումեք հպարտանալ 'ի վերայ իւրոց վարուցն և գործոցն ուղղութ̃ե, այլ խոնարհ լինել յա̃մ ժամանակի և 'ի հեռագոյն անապատսն հասանել, մանաւանդ յորժամ տեսցէ ոք զանձն իւր 'ի հպարտութ̃ի

համարձակեալ. զի 'ի մերձաւոր տեղիքն բնակելով, բա-
զում անգամ և զկատարեալսն վնասեցէ: Վասն այսո-
րիկ Դաւիթ իսկ յիւրում օրհնութեն յայսպիսի ինչ
յուսացեալ ասաց. երկայն արարի զփախուստ իմ, և
բնակեցայց յանապատի. ակն ունէի ա՟յ որ փրկէր զիս
'ի կարճմտութե՟ն զայրանալոյ և 'ի մրրկեալ նեղութենէ:

Զի բազումք են և 'ի մերոց եղբարց՝ ընդ որ այս
անցք անցին, և յամբարհաւաճեն իւրում վրիպեցաւ
'ի նպատակէ անդր: Զի էր ումն երբեմն 'ի միայնակե-
ցաց 'ի մերձաւոր անապատի անդ յայրս մի ամրացեալ,
զա՟մ կարգս առաքինութե՟ կատարեալ և 'ի վաստակս
ձեռաց իւրոց զաւուրն հացիկն առօրեայ վարձեալ: Նա
իբրև կանխէր յաղօթս իւր և յառաջադէմ լինէր ա՟մ
առաքինութե՟ք, սակայն ինչ յանձնապաստան լինէր՝ քա-
ջալերեալ 'ի վերայ իւրոց կարգացն և վարուցն առաքի-
նութե՟ն: Իսկ որ փորձիչն էր որպէս Յոբայն, կորզեաց
զնա յինքն. և արդ յակն արկանէր նմա, առաջօք առ-
նէր ցնորս ինչ տեսլեան ընդ երեկսն կնոջ գեղեցկի ընդ
անապատն մոլորելոյ: Նա իբրև տեսանէր զդուրս այրին
բացեալ, 'ի ներքս անկանէր յայր անդր և զոտիւք ծնկօք
պատեալ առնն խնդրէր հանգիստ 'ի նմանէ, իբրև զի
երեկոյին ժամուն 'ի վերայ նորա տարաժամելոյ: Նա
իբրև ողորմեցաւ նմա, որ չէր իսկ պարտ և արժան ո-
ղորմել նմա, առընկալաւ զնա յայր անդր, և արդ ա-
ռեալ հարցանէր զնա վասն մոլորութե՟ ճանապարհին:
Նա կաց պատմեաց և քծինս ևս պատիր բանիցն ներ-
քուստ 'ի ներքս հաստատեալ սերմանէր, և բազումս և
երկայնս զճառս բանիցն արարեալ՝ մեղմով մեղմով 'ի
գութ արկեալ զնա 'ի ցանկութիւն յօժարեցուցանէր:
Նա բանք պատիր բազմեալ՝ ընդ միմեանս՝ ծաղր այնու-
հետև, ժպտումն և քրքումն և քնքումն. և ահա ա-
ռեալ տանէր մոլորականն բազում և երկայն ճառիւք
իւրովք: Նա յայնմհետէ անդ այնուհետև շօշափումն,
ձեռն զմօրուօքն և զպարանոցաւ ձեռնածեալ, և գերեալ
երթայր այնուհետև 'ի կատարած առաքինի նահա-
տակն: Նա իբրև խոտորեալ էր նա ներքուստ 'ի ներքս
խորհրդովքն, իբրև զի 'ի ձեռն եկեալ իրացն պարա-

1 Օրինակ մի բաղում ելեալ. . և ծմգաւն և գէսս խն և գէգաւն. և ահա:

պուլթի և ժամ պարապոյն՝ կատարել զախտ ցանկութեն խորհեցաւ, յանձն առեալ այնուհետև զմտացն և 'ի միւս լինել զմտաւ ածեր, մտաց արտաքոյ եղեալ իբրև իգամոլ ձի պատրաստեցաւ ։ Այնն յանկարծակի 'ի մեծ բարբառ աղաղակեաց և չիք լինէր 'ի ձեռաց նորա, իբրև ստուեր ինչ յանկարծակի 'ի միջոյ կորուսեալ ։ Իսկ ծաղր մեծ այնուհետև 'ի մէջ օդոց լսէին զգիւացն, և կշտամբէին զնա որ պարտեցինն, և մեծաւ բարբառով գոչէին առ նա և ասէին․ այդպէս որ բարձրացուցանէ զանձն իւր, նկուն լիցի․ արդ դու բարձրացուցեր զանձն քո մինչև յերկինս, արդ նկուն եղեր և ընկեցեալ կաս դու ահաւադիկ ։ Ընդ այդն ընդ առաւօտն յարուցեալ անտի, զսուգն տրտմութե̃ զիշերոյն զիւրեաւ առեալ ողբայր և զլոյս հատեալ զանձին իւրոյ՝ զոր չէր նման նմա առնել՝ անդուստ անդէն առ նմին յաշխարհ մտաբերեալ դառնայր ։ Զի այս իսկ է չարագործութի̃ խորամանկութեան չարին․ յորժամ ումեք յաղթեսցէ 'ի մարտի անդ, ապա յինքն քաղէ զմիտս նորա, զի այնուհետև մի կարասցէ կանգնել 'ի գլորմանէ անտի ։

Վասն այսորիկ որդեակք իմ, չէ պարտ 'ի մերձաւոր վայրս յանապատի բնակել և ոչ 'ի կանանց պատահումն յօժարել, զի անշէջ են յիշատակք տեսլեանն և ձայնք խօսից՝ որ զմիտս անմեղս յանձինս իւրեանց կորզեն ։ Իսկ ոչ պարտ և պատշաճ է մեզ հատանել զլոյս անձանց մերոց և յանյուսութի̃ անդր կործանել․ զի բազումք իսկ են որ հատին զլոյս իւրեանց, յողորմած 'ի մարդասիրեն ա̃յ, սակայն 'ի մարդասիրեն անտի ա̃յ ոչ զրկեցան ։ Զի էր ոմն երիտասարդ 'ի քաղաքի, որոյ բազում և մեծամեծ չարիս գործեալ էր և չարաչար մեղաց 'ի ներքոյ էր․ որ յանկարծակի իմն ա̃յ զղջացաւ 'ի վերայ բազում մեղաց իւրոց․ ինքն յինքեան փախստեայ 'ի գերեզմանս անկանէր նախ, և անդ անկեալ 'ի վերայ երեսաց իւրոց՝ անձամբ զանձն իւր վասն առաջին կենաց իւրոց և գնացից ողբայր, և անդ անձամբ զանձն զարկուցեալ կոծէր ։ Ի վերայ երեսաց անկեալ դնէր և ոչ կամէր բնաւ ամենեւին բարբառ արձակել և ոչ իշխէր զանուն ա̃յ անուանել և ոչ աղաղակել առ նա, զի անարժան համարեցաւ զանձն իւր․ և 'ի ժամանակին կենաց ինքն զլխովին և յառաջ քան զմահն 'ի մեռելոց գերեզմանի զանձն ար-

գել, և գլոյս հատեալ կենաց անձին իւրոյ՝ հեծէր միայն, յոգւոց ելանէր յանդնդոց խորոց սրտի: Եւ իբրև շաբաթ մի անց 'ի վերայ, յայնմ գիշերի եկին հասին դեւքն 'ի վերայ յոր կենաց նորա յառաջ վնասակարք իսկ էին, գոչէին և աղաղակէին և ասէին. ուր է պիղծն, անօրէնն և անարժանն՝ որ յայնմ գիջութե զանձն յագեցոյց, արդ եկեալ մեզ աւանիկ տարաժամ զգաստ երևի, և հեզ և հանդարտ կամի լինել. արդ զինչ կամիս դու, չյագել չարեօք մերովք. ոչ 'ի սովորութի մեր անդր կաս վաղվաղակի. արդ կան մնան քեզ պունիկք և կրպակապետք, և 'ի նոյն ցանկութի գաս վաղվաղակի, զի՞մ ինչ յոյս քո չիջեալ է և կորուսեալ. ապաքէն եկեալ հասեալ է 'ի վերայ քո վճիռ դատաստանին, թէպէտ և այդպէս զանձն քո սպանանես: Արդ զի՞ փութաս արագ արագ հասանել 'ի տանջանս անդր, ով թշուառական, կամ զի՞ փութաս վաղվաղակի գալ հասանել 'ի վերայ քո դատաստանին: Եւ այլ բանս խօսէին. եկիր, ասեն, ընդ մեզ ուխտս եդիր և դաշինս կռեցեր, զանօրէնութիւն զա՞մ ուսար և ընդ մեզ դատապարտեցար, արդ փախստեայ կամիս լինել, չտա՞մ պատասխանի, ո՞չ գաս ելանես այտի, ո՞չ գաս գնաս ընդ մեզ: Նա իբրև 'ի հեծեծութեան անդ իւրում կայր, և ոչ զլսելիսն անգամ մատուցանէր նոցա բարբառոյն, և ոչ տայր բնաւ ամենևին բանիցն պատասխանի, թէպէտ և կարի յաճախէին ձանձրացուցանել զնա դեւքն, արդ իբրև ոչ կարացին մուտ գտանել նովին բանիւք, բազում անգամ հարկանելոյ մատեան, դարձեալ դեւքն չարաչար տանջանօք տանջեալ զնա և չարաչար պատենայն մարմինն գզէին, և տանջանօք կիսամահ թողեալ գնացին: Իսկ նա ոչ ինչ պակաս 'ի մահուանէ անկեալ կայր ուր թողին զնա, և դնէր մնչելով: Արդ իբրև սակաւ մի յանձն իւր եկն, մնչելով անկեալ դնէր և հեծեծէր, եկին առ նա ընտանիքն որ զհետ նորա ելեալ էին 'ի խնդիր. իբրև գտին զնա, զպատճառս տանջանացն հարցանէին, և աղաչելով առնուլ տանել զնա 'ի տուն: Իսկ նա՝ թէպէտ և շատ բազում անգամ նեղէին զնա՝ յանձն ոչ առնոյր: Դարձեալ 'ի միւս գիշեր անդր դեւքն 'ի վերայ հասեալ՝ ևս չարաչար տանջէին զնա, սակայն և այնպէս ոչ եղև հնար եկելոց ընտա-

նեաց նորա շարժել զնա 'ի տեղւոջէ անտի : Լաւ լիցի, ասէ, 'ի սոյն տանջանս մեռանել, քան այնպիսի 'ի խիղճ մտաց անօրէնութեան պղծութեան մարմնոյ կենդանանալ : Յերրորդ գիշերի անդր դեւքն դարձեալ հասին 'ի վերայ նորա, և սակաւիկ ինչ պխտեցաւ և սպառսպուռ զոգին թափեալ 'ի նմանէ. այնպէս անողորմ հասին 'ի վերայ նորա չարաչար տանջանօք, և մինչև 'ի յետին սպառել ոգւոյն տանջէին : Եւ իբրև տեսին թէ սակաւ մի ոչ թուլացաւ, անմռունչ թողին զնա յայրն և գնացին, և աղաղակաւ երթեալ ասէին՝ թէ յաղթեցեր, և այլ ոչ ևս մերձենային 'ի յայրն : Եւ սուրբն այնուհետև սրբութեամբ բնակէր 'ի նոյն գերեզմանի և սրբութեամբ վարէր զկարգ վարուց սրբութեան առաքինութեան իւրոյ : Այնպէս առաջի այ եղեալ պատուական զօրութբ նշանօք և արուեստիւք սքանչելեօք, մինչև բազմաց զարմանալի էր և բազմաց բազում արուեստից առակ օրինակաց լինէր : Եւ բազումք 'ի նոցանէ որոց և կարի յոյսն իւրեանց հատեալ էր, դարձեալ 'ի գործս բարութե զանձինս իւրեանց ուղղեցին 'ի ճանապարհս սրբութե : Եւ կատարէր 'ի վերայ նոցա բանն որ ասացաւ՝ թէ ամ որ խոնարհեցուցանէ զանձն՝ բարձրասցի :

Արդ առաւել քան զամ, որդեակք իմ, զխոնարհութիւն ուսարուք, որ հիմն և խարիսխ է առաջին ամենայն առաքինութեց և քաջութեց, և առաւել օգուտ է մեզ 'ի հեռաւոր անապատ երթալ առ ուսման և կարգաց և վարուց լաւութե : Զի եղև այլ ոմն միայնակեաց՝ զհեռաւոր անապատ բնակէր, և բազում ամօք զառաքինութիս քաջութե լուսաւորէր, 'ի թանձրութե ծերութե մեծի 'ի գիւաց փորձութիս անկանէր : Զի էր նա պինդ՝ յոյժ 'ի կարգս վարուց իւրոց՝ զմիայնութի և զլռութիւն սիրեցեալ, աղօթիւք և խնդրուածովք և օրհնութք կարգեալ, տեսլեամբք տունջեան և երազովք գիշերոյ, և տեսիլս զարմանալիս ածեղէնս տեսանէր՝ էր որ առ արթնութե մարմնոյն և էր որ գիշերային տեսլեամբք. իբրև գրեթէ նշմարանք էին անմարմին կենդանութե : Ոչ զերկիր գործէր, ոչ հոգ յանձին ինչ

1 Օրինակ մի [illegible] 'ի Հռոմ [illegible] :

ունէր վասն անձինն կերակրոյ, ոչ զծառովք ինչ գայր գտանել մխիթարութ՟ի բերանոյ, ոչ յերկիր հայեր ըղձոյս երկրի ոգեպահ գտանել, ոչ յորս թռչնոց և ոչ այլ անասնոց, այլ լի յուսով ա՟ծութ՟են։ Յորմէհետէ 'ի չէն աշխարհէ հրաժարեալ էր և բանք ինչ ոչ էին ամենևին նորա որով իւիք մարթ իցէ լինել մարմնոյն մխիթար առ 'ի տոկ ունել կենդանութ՟ե, այլ մոռացեալ զամ՟ 'ի կատարեալ գութ անդր ա՟ծութ՟են զանձն իւր պատրաստէր, կայր մնայր կոչմանն յաշխարհէս փոխելոյ, և առաւել ևս զուարձանայր տեսլեամբ յուսոյն որով կերակրէրն իսկ։ Նա ոչ վատէր մարմին նորա երկայնաձիգ կարգօքն, և ոչ ոգիքն տրտմէին. այլ 'ի պարկեշտութ՟ե վարուց կարգի զկարգս գեղեցկութ՟ե վարէր։ Սակայն 'ի պատիւ մեծ պատուեալ զնա ա՟ծ 'ի կարգի իրիք՝ յերկուս կամ յերիս աւուրս նկանակ մի եղեալ լինէր 'ի վերայ սեղանոյն 'ի պէտս նորա սուրբ ազնիւ։ Իբրև մտանէր նա յայր անդր, յորժամ իմանայր եթէ կարի պէտք են մարմնոյ՝ գտանէր զայն կերակուր. երկիր պագանէր, ուրախ լինէր, և դարձեալ յօրհնութիւս և յաղօթս դառնայր և 'ի նոյն կանխէր։ Նա տեսլեամբք զուարձանայր, և լռութ՟բ ծաղկէր զօրհանապազ, և յառաջադէմ լինէր արթնութ՟բ և քաջութ՟բ՝ յուսով յառաջադէմ եղեալ և լուսաւորէր. և գրեթէ ձեռն յանձին հարեալ էր, և իբրև լաւագոյն կարգս 'ի ձեռին առեալ և մտեալ հաստատութ՟բ, որ և անցին իսկ ընդ նա առ 'ի փոքր մի գթելոյ 'ի փորձութ՟է անտի որ հասին 'ի վերայ նորա։ Նա զինչ ասեմք որ սակաւ մի գըթեաց. զի իբրև մեծամտեաց ին՟ն և մոռացաւ զինքն և համարէր 'ի մտի իւրում մեծ և առաքինի զանձն իւր և այլ այսպիսի ին՟ն յանձն ապաստան լինէր, արդ լինէր նմա ոչ ընդ երկար, այլ սակաւիկ ինչ հեղգութ՟ի այնչափ որչափ և չհեղգութ՟ի համարեալ։ Դարձեալ բուսանէր հեղգութ՟ի մեծ որչափ և 'ի միտսն զգայութիւն հասանէր. քանզի և 'ի քնոյ անտի դանդաղագոյն յառնէր, և առ օրհնութիւնս և աղօթսն հեղգագոյն լինէր, և օրհնութ՟իք ոչ այնպէս յերկարեալ լինէին, և ոգիքն ոչ այնպէս յօժարագոյնք լինէին, և 'ի հանգիստ անդր յօժարագոյն խոկայր, և միտքն 'ի խոնարհ հայէր, և խորհուրդքն 'ի մոլորութ՟ի կործանէր և զանկարգութ՟բք

անկանէին․ սակայն սովորութիւքն յառաջին կարգ անդր ձգէին, զի այն իբրև 'ի սովորութէ իմն դեռ զառաջին կարգն պահէր։ Նաև արդ դէպ երբեմն եղև յետ սովորութե աղօթիցն ընդ երեկս մտանել գտանել նկանակս 'ի վերայ սեղանոյն որ նմա կարգեալն էր յայ․ առ եկեր և հանգեաւ։ Բայց որովհետև զպակասութիւնն զայն եթող և ոչ համարեցաւ ընաւ թէ իցէ ինչ որ զտեսիլն զայն վնասէ, և ոչ 'ի դարման բժշկութեան չարին դարձաւ, այլ թեթև համարեցաւ՝ որ առ սակաւ մի կարեաց պէտքն պահանջեցան, յայնմհետէ այնուհետև գիջութի ցանկութե յափշտակեաց և զաշխարհաւ գալ սկսաւ խորհրդովք, սակայն արգել զանձն իւր առ ժամանակ մի, և 'ի վաղիւ անդր ըստ սովորութեն դառնայր 'ի կարգս վարուցն։ Արդ կացեալ յաղօթս և օրհնեալ՝ եկն եմուտ յայրն գտանել․ եգիտ զնկանակն 'ի վերայ սեղանոյն, այլ ոչ այնպէս կազմիկ սրբիկ որպէս զերեկն ջինջ, այլ գտանէր իբրև զաղտեղեալ իմն և յոռացեալ․ զարմացեալ յոյժ և տրտմէր, սակայն առնոյր ուտէր և հանգչէր։ Նաև իբրև երիր գիշերն եղև, և երեքկին չարն յաւելոյր, քանզի վաղվաղակի միտքն ընդ խորհուրդքն թախէին, ած զմտաւ թէ իբրև առ նմա անկեալ կայր կին մի, և ինքն 'ի հաւանութիւն եկեալ և զգործս առաջի աչաց կատարեալ ունէր, իբրև արարեալ կատարեալ համարէր։ Սակայն ելանէր և զերիր աւուրս այն 'ի գործ իւր, և զաղօթսն և զօրհնութիս ոչ սուրբ կատարէր, զի 'ի ներքս յանձին իւրում ունէր զխորհուրդս օտարոտիս, և ստէպ ստէպ յայնկոյս զիւրև հայեցեալ մաշէր՝ յամ կողմանց զաչսն արձակեալ, զի կոտորէին զգործս բարութե նորա յիշատակն ցանկութե։ Արդ գայր ընդ երեկս 'ի խնդիր նկանակին և գտանէր զնա 'ի վերայ սեղանոյն իբրև 'ի մկանց կամ 'ի շանց կրծեցելոց․ յայնժամ յոգւոց ելանէր և արտասուէր։ Արդ ոչ այնչափ որչափ բովանդակէր, և ոչ այնչափ որ զչարն կարձել մարթէր, և կերակրէր որչափ կամէր, և հանգչէր ոչ որպէս հանգիստ իւր էր։ Արդ մատեան առ նա խորհուրդք չարք, շուրջ եղեալ պաշարէին զնա և կարևոր պատերազմաւ նեղէին զմիտս նորա և անդուստ վաղվաղակի յաշխարհ դարձուցանէին։ Յարեաւ վաղվաղակի գնաց յաշխարհ

ընդ անապատն գիշերավար։ Իբրև եհաս նմա տիւն, աշխարհն դեռ հեռագոյն էր՝ հասանէր 'ի վերայ նորա տօթ, և յոյժ խոնջավաստակ տագնապաւ վաստակէր. շուրջ զաչսն ածել սկսաւ եթէ ուրեք նորա վանք մի դիպեսցի, զի մտեալ հանգիցէ. որ և եղև իսկ։ Իսկ ընկալան զնա ոմանք յեղբարց հաւատացելոց, որք իբրև զհայր ընդ առաջ ելեալ ընդունէին զնա. լուանային զձեռս և զերեսս 'ի փոշւոյ անտի և զոտս նորա, և յաղօթս կացեալ եդին սեղան առաջի որ ինչ գտանիւր, աղաչէին ճաշակել։ Իբրև հանգեան, սկսան աղաչել և հարցանել զնա բանս փրկութեան՝ կարգաց և գնացից ա͞ծպաշտութ͞ե։ Զի՛նչ պարտ և պատշաճ իցէ, ասեն, ապրել յորոգայթից սատանայի, և զի՛նչ հնարք իցեն 'ի վերայ պղծութեց յաղթական լինել։ Նա սկսաւ նոցա իբրև հայր որդւոց խրատ մատուցանել. կալ մնալ ժոյժ ունել, ասէ, սակաւժամանակեայ կենացս և յետոյ 'ի հանգիստն յաւիտենից փոխել։ Բազում և այլ վարդապետութեան բանիւք խօսէր ընդ նոսա և յոյժ օգտեալ շահէր զնոսա։ Իբրև լուռ եղև 'ի խրատելոյ անտի և սակաւ մի 'ի միտս իւր եկեալ՝ սկսաւ խորհել ընդ անձին իւրում՝ զի այլոց խրատ տայր, և ինքն արտաքոյ մնաց անխրատ ելեալ գնայր։ Եւ իբրև 'ի միտս իւր էջ, ետես զինքն 'ի պարտութի մատնեալ. յարուցեալ ընթացաւ վաղվաղակի, 'ի նոյն անապատն հասանէր, լայր ողբայր զանձն իւր և ասէր. եթէ ոչ տեառն օգնեալ էր ինձ, սակաւիկ միւս ևս բնակեալ էր անձն իմ 'ի դժոխս։ Եւ սակաւիկ ինչ պխտեցաւ, ասէ, և եղեալ գտանէի 'ի մէջ ա͞մ չարեաց. սակաւիկ ինչ պիտէր, և սպառեալ կործանէր զիս յերկիր։ Արդ եկն և կատարեցաւ 'ի վերայ նորա բանն որ ասէ. եղբայր եղբօր օգնական եղեալ՝ իբրև քաղաք մի ամուր և իբրև պարիսպ ամուր առանց կործանելոյ։ Եւ յայնմհետէ 'ի սուգ մտեալ ողբայր զա͞մ աւուրս կենաց իւրոց։ Բայց յա͞մծակոյս կողմանէ անտի սեղանն միայն պակասեաց 'ի նմանէ, և 'ի գործս ձեռաց իւրոց զկերակուր իւր առնէր։ Եւ արգելեալ զանձն իւր պահէր, քուրձ զգեցեալ և 'ի վերայ մոխրոյ անկանէր, և ոչ ևս յաւելոյր կանգնել 'ի գետնոյ անտի մինչև լսէր զձայն բարբառոյ հրեշտակին՝ որ խօսէր ընդ նմա 'ի տեսլեան գիշերոյ և ա-

սէր. ընկալաւ ա՟ծ զապաշխարութ՟ի քո և լուաւ աղօթից քոց և ողորմեցաւ քեզ. ահաւասիկ գան մխիթարել զքեզ աշակերտեալքն 'ի քէն, և բերցեն քեզ օրհնութ՟ի՝ զոր առցես դու և ճաշակեսցես նոքօք հանդերձ, և զա՟յ գոհասջիր յամենայն ժամանակի։

Արդ զայս ասեմ ձեզ, մանկունք իմ, զի յա՟մ ժամանակի զխոնարհութ՟ի ուսջիք եթէ մեծ ոք իցէ և եթէ փոքր, զի այս պատուիրան առաջին որ ասէ. երանի որ խոնարհ իցեն հոգւով, զի նոցա է արքայութ՟ին երկնից. և զի մի պատրիցիք դուք 'ի դիւաց անտի որ ցնորս առաջօք յարուցանիցեն ձեզ։ Եթէ ոք գայցէ առ ձեզ եղբայր կամ բարեկամ կամ կին կամ հայր կամ մայր կամ ծեր ոք կամ վարդապետ ոք կամ քոյր կամ եղբայր կամ տէր կամ ծառայ, նախ զձեռս ձեր յաղօթս ամբառնայցէք. և ապա եթէ իցեն ցնորք ինչ առաջօք եղեալ, վաղվաղակի փախիցեն 'ի ձէնջ։ Եւ դարձեալ եթէ խաբեսցեն զձեզ դևքն յաղօթս կալով, կամ իբրև մարդիկ պատրիցեն ողոքեսցեն զձեզ և գովեսցեն, մի անսայցէք նոցա և մի հպարտանայք 'ի միտս ձեր. քանզի և զիս պարտեցին բազում անգամ 'ի գիշերի, և ոչ յաղօթս կալ և ոչ հանգչել թող ետուն ինձ զգիշերն ա՟մ՝ ցնորս առաջօք առնելով. և դարձեալ 'ի վաղիւ անդր եկեալ խաղ առնէին, առաջի անկանէին ոտից իմոց և ասէին. թողացո մեզ, հայրիկ մեր, զի աշխատ արարաք զքեզ այսօր։ Ասեմ ցնոսա. 'ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան որ գործէք զանօրէնութիւն։

Այսուհետև դուք, որդեակք իմ, զլռութ՟ե զհամբերութ՟ե զհանդարտութ՟ե զհետ երթայք, զի սրբութ՟ե միտս ստանալ մարթասջիք՝ առ ա՟ծ աղօթս մատուցանելով։ Գեղեցիկ է այն արգելական, որ կանխէ 'ի կրթութ՟ի յաշխարհի, և 'ի գործս բարութ՟ե և սրբութ՟ե զեղեալ լինի, որ զհանդէս եղբայրսիրութ՟ե ցուցանիցէ և զհիւրասիրութ՟ե, և զսէր և զողորմածութ՟ի հանապազ գործէ, և բարի առնէ մերձաւորաց 'ի տալ օգնականութ՟ի վաստակաւորաց, և ինքն առանց գայթագղութեան հաստատուն կայ։ Գեղեցիկ է այս և յոյժ բարիոք, զի արդիւնաւոր մշակ է պատուիրանաց, սակայն ընդ աշխարհ պատաղեալ է։ Եւ լաւ է քան զսա և մեծ ևս որ գիտնագոյն է՝ որ յարդիւնական վարուց անտի

յիմաստութի՟ գիտութե՟ անդ ընթացեալ, զայս այլոց թողեալ է առ 'ի հոգալ. և ինքն զինքն իսկ ուրացեալ և մոռացեալ և յոյժ 'ի քնին է երկնաւորացն, զի ինքն առաւել քան զամենեսեան կացցէ առաջի այ՟, ոչ 'ի միուջէ խմբէ հոգոյ յետսակողմն ձգեալ։ Զի այնպիսին ընդ այ՟ շրջի, գործակից է անդադար օրհնութե՟ք՝ միշտ հանապազ զած՟ օրհնելով։

Զայս և այլ այսպիսի քան զսոյն պատմէր մեզ երանելին Յոհաննէս յերիր աւուր ժամանակեայ անդ, մինչև յիններորդ ժամու խօսէր ընդ մեզ և բժշկէր զոգիս մեր։ Արդ առեալ ետ մեզ օրհնութի՟, և խաղաղութե՟ զճանապարհն երթալ հրամայէր։ Պատմեաց մեզ մարգարէութի՟ մի և սէ. այսօր է յաղթութի՟ բարեպաշտ թագաւորին Թէոդոսի. այսօր բերին զնշան յաղթութեան 'ի քաղաքն աղեքսանդրացւոց զռնադատ թագաւորին նշան սպանման. և զի պարտ և պատշաճ է թագաւորին ոչ 'ի ձեռն թշնամեաց, այլ իւրով մահուամբ մեռանել, որպէս և եղև իսկ ճշմարտիւ։

Եւ արդ իբրև բազում և այլ հարս տեսաք, եկին եղբարք և պատմեցին մեզ՝ եթէ կատարեցաւ Յոհաննէս 'ի Քս՟ սքանչելի իմն օրինակաւ։ Զի պատուէր տուեալ էր նորա ընդ ամ՟ կողմանս զի զերիս աւուրս ումեք բնաւ ամենևին մի իշխել մտանել առ նա, և ծունր եդեալ կայր յաղօթս, և 'ի նմին յաղօթեսն կատարեցաւ առ ած՟ գնալով։

Վ Ա Ր Ք

ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ ԳԲԱՑԻՈՅՆ

Կին մի՛ն քմասէր, որում անուն էր Յուլիա, մեծատուն յոյժ. և էին նորա մանկունք երկու՝ Յոհաննէս և քոյր նորա Թեմեստիա: Ընդ ժամանակս ընդ այնս եկաց իշխան անօրէն. որոյ հրաման առեալ 'ի Թագաւորաց, զի զորս միանգամ գտանէր հաւատացեալս 'ի Ք՛ս՝ զանազան տանջանօք վատնէր: Իսկ երանելւոյն Յուլիայ լուեալ թէ գայ և 'ի քաղաքն յայն, խոյս տայր 'ի տուն մի փոքր և անդ թաքչէր հանդերձ մանկամբքն, ուսուցանել նոցա զբարեպաշտութեան օրէնս: Եւ եղև Յոհաննէս իբրև ամաց հնգետասանից, գաղտ 'ի մօրէն երթայր յեկեղեցին և զսովորական աղօթսն կատարէր:

Եւ յաւուր միում գտեալ զնա առն միում յեկեղեցւոյն եհարց զնա և ասէ. ասա ինձ, մանուկ դու, յո՞ր ազգի ես, զի այդպէս զսովորական աղօթսդ միայն կա-

Ցորդէն փիւնիկեցւոց էր Յոհաննէս 'ի քաղաքէն Կեսարու. ունէր մայր այրի և բարեպաշտ և մեծատուն, և անուն նորա էր Յուլիա. ունէր և քոյր մի փոքրիկ, որում անուն էր Թեմաստիա: Եւ յաւուրսն յայնոսիկ առաքեցաւ յանօրէն իշխանէն փիլիկոնէ կոմոքիանոս դատաւոր 'ի Կեսարիա քաղաքն Պաղեստինու. և զոր ստուգէր զքրիստոնեայսն որ ոչ զոհէր կռոցն՝ տանջանօք սպանանէր: Եւ լուեալ զայս երանելին Յուլիա, առեալ զերկոսին զաւակսն իւր թաքեաւ արտաքոյ քաղաքին 'ի ներքնատուն մի նեղ և անձուկ. և յայնժամ էր Յոհաննէս երկոտասան ամաց: Եւ ուսուցանէր մայրն զաւակացն գիր երկիւղիւ, և զբարեպաշտութիւն հաւատոյ Ք՛ի: Եւ յա՛մ օր երթայր յեկեղեցին և զսովորական աղօթսն կատարէր: Իսկ բարեպաշտ մայրն նորա երկնչէր մի գուցէ ըմբռնեսցի մանուկն իւր յանօրէն դահճաց. վասն այնորիկ սաստէր մանկանն մի երթալ յեկեղեցին, այլ 'ի տան աղօթել. այնուհետև Յոհաննէս գաղտ 'ի մօրէն երթայր յեկեղեցին և ոչ զոք գտանէր անդ, այլ ինքն միայն աղօթելով դառնայր առ մայր իւր: Եւ եղև Յոհաննէս ամաց իբրև հնգետասանից, աճեցին և առաքինութիւնքն ընդ նմա: Իսկ երանուհի մայրն նորա տեսանելով զմանուկն բարեպաշտութեան սիրող, ուրախանայր յոյժ. բայց տեսանելով զնա ոչ երկնչելով 'ի սպառնալեաց անօրինաց, զարհուրէր թէ գուցէ յանկարծակի ըմբռնեսցի:

Եւ 'ի միում աւուր ելեալ Յոհաննէս գնաց յանապատ հեռագոյն և կայր յաղօթս. և տեսեալ զնա անդ ծեր մի, ասէ ցնա. ով պատանեակ դու, ուստի՞ ես, կամ յորմէ՞ ազգէ: Ասէ ցնա Յոհաննէս. որդի

տարեւ։ Եւ Յոհաննէս ասաց. որդի եմ կնոջ միոյ այ-
րւոյ. ունիմ քոյր մի փոքրիկ, և եմք հանդերձ մարբն
թաքուցեալ 'ի տան միում. և ես գաղտ 'ի մօրէն իմմէ
գամ 'ի ժամու յեկեղեցիս և չգտանեմ զոք ընդ որում
օրհնեցից զա̃ծ, քանզի երկեան ա̃մ քրիստոնեայք և
փախեան. այլ ես երկնչիմ յերկնաւոր Թագաւորէն՝ որ
յաւուր յայնմիկ տայ ինձ զառհաւատչեայն անմահու-
թեան։ Ասէ ցնա այրն. և զի՞նչ հարկ է քեզ յայդմ
հասակի պատերազմել ընդդէմ այդպիսի կարիս. այլ
թէ կամիս յաղթել հակառակորդ զօրութեանցն, երթ
յանապատն և որոշեա զքեզ 'ի մարդկանէ և լեր երկիւ-
ղած յա̃յ և կեցցես իբրև զմի 'ի հրեշտակաց. քանզի
կեանքս այս սնոտի են, և իրք և բռնութի̃ք աշխարհիս
իբրև զստուեր և իշխանութի̃ք սորա իբրև զծուխ կորիցեն,
և վայ մարդոյն այնմիկ որ կորուսանէ զմեծութի̃ հոգւոյ իւ-
րոյ։ Եւ Յոհաննու լուեալ զայն զղջացաւ և ասէ ցայրն.
և զի՞նչ արարից զի ողորմիմ մօրն իմում և քեռն իմում
զի տղայ է, և շատ վաստակեցաւ վասն մեր մայրն զի
ուսցուք զդպրութի̃ և կարասցուք ունել զտուն, զի մի
կորիցեն ինչք մեր։ Եւ այրն ասէ ցնա. լաւագոյն են
ինչք որ յերկինսն են։ Ասէ ցնա Յոհաննէս. իսկ եր-
թայց հրաժարեցից 'ի մօրէն իմմէ և այնպէս գնացից,

իմ կնոջ այրւոյ, և քոյր իմ փոքր է քան զիս, և խրատեալ 'ի մօրէ
իմմէ ըստ Աստուածային պատուիրանին. իսկ ես յարաժամ երթամ յեկե-
ղեցին և ոչ զոք գտանեմ անդ ընդ որով օրհնեմք զա̃ծ, քանզի եր-
կեան ամ քրիստոնեայք և փախեան 'ի սպառնալեաց. այլ ես երկըն-
չիմ առաւել յերկնաւոր Թագաւորէն յայնմանէ որ տայ ինձ զառ-
հաւատչեայն անմահութե̃։ Եւ այրն զարմացաւ ընդ պատասխանիս
մանկանն և ասէ ցնա. և զի՞նչ հարկ է քեզ յայդմ հասակի պատե-
րազմել ընդդէմ այսպիսի կարիս. այլ թէ կամիս յաղթել հակառա-
կորդ զօրութե̃ն և կատարեալ լինել, երթ յանապատ և որոշեա զքեզ
'ի մարդկանէ և լեր ընդ ա̃յ և կաց իբրև զմի 'ի հրեշտակաց, և մի տար
զքեզ 'ի տանջանս չարչարանաց, վասն զի տղայ ես, և եղիջիր ծառայ
ա̃յ։ Ասէ Յոհաննէս. զի՞նչ արարից զի ողորմիմ մօր իմոյ այրութե̃ն։
Ասէ ցնա ծերն. երթ հրաժարեա 'ի մօրէն, զի և նա կամակից լինի
այդմ. և առեալ զօրհնութի̃ նորա գնասցես, և 'ի քուրօջէն ես հրա-
ժարեա և յընչիցն, և ապրեցո զոգի քո 'ի մահուանէ. զի այս կեանքս
փոքր մի է ժամանակ և զբաղումս խաբէ և կորուսանէ։ Եւ Յոհաննէս
հաստատեցաւ 'ի բանս ծերոյն, և գոհացեալ 'ի նմանէ վասն բարի խրա-
տուցն գնաց 'ի տուն իւր և պատմեաց մօրն զամենայն բանս սան ծե-
րոյն։ Եւ իբրև լուաւ մայրն նորա երանելին Յուլիա, յոյժ հաճեցաւ
վասն այնր բանի, մի զի գիտէր զմանուկն Աստուածային սիրոյն առլցեալ,
և դարձեալ զի յոյժ երկնչէր ըմբռնիլ մանկանն 'ի կռապաշտից. լու-

զի մի՛ հառաչեսցէ վասն իմ, զմտաւ ածելով եթէ արհամարհեցի ինչ զծերութիւն նորա. այլ եթէ աղօթս արասցէ 'ի վերայ իմ, իբրեւ զմեծ թոշակ զայն առեալ գնացից: Եւ չոգաւ վաղվաղակի 'ի տուն իւր: Ասէ ցնա մայրն իւր. ո՞ւր յամեցեր այսքան ժամանակ, որդեակ, և տրտմեցուցեր զսիրտ իմ. զի իմ արհամարհեալ զըստացուածս հօր ձերոյ թաքուցի զձեզ, զի մի՛ անկանիցիք 'ի ձեռս անօրէն իշխանին, և դու կամիս զքեզ յայտնել և տառապեցուցանել զթշուառ աղխս իմ: Ասէ ցնա Յովհաննէս. յեկեղեցին չոգայ, և անդ եգիտ զիս ոմն յուսմնակցաց իմոց և կամեցաւ զիս առ իւր արգելուլ: Եւ ես ասացի ցնա՝ եթէ ոչ կարեմ զայդ առնել առանց հրամանի մօր իմոյ. այլ ետու նմա բան երթալ քոյովք կամօք: Արդ արձակեա զիս, մայր իմ, և աղօթս արա վասն իմ. և եթէ յամեցից, դու մնա խաղաղութ̃ե: Եւ մայրն ասէ. երթ, որդեակ իմ, 'ի խաղաղութ̃ի, և ա̃ծ լիցի առաջի երեսաց քոց:

Եւ Յովհաննու հրաժարեալ 'ի մօրէն և ողջոյն տուեալ քեռն՝ ել և գնաց, և վաղվաղակի դիմեալ յանապատ զի անդ բնակեսցէ: Եւ անցեալ ընդ Յորդանան գետ և գնացեալ ընդ անապատ օթս երկուս, և եգիտ անդ քարայր մի յորում բնակեալ էր այր մի եգիպտացի, և ագաւ առ նմա զգիշերն զայն: Եւ 'ի վաղիւն ասէ ցնա միայնակեացն. զի՞նչ խնդրես աստ, մանուկ դու: Եւ նա ասաց. կամիմ կեալ յանապատի, քանզի սիրեցի զվարս միանձանց: Ասէ ցնա միայնա-

համարեցաւ յանապատ անդր առաքել զնա առ կրօնաւորս, քան 'ի ձեռս դահճացն անկանիլ: Վասն այսորիկ ասէ մայրն. երթ, որդեակ, 'ի խաղաղութիւն, և տէր առաջնորդեսցէ քեզ ըստ կամաց իւրոց. լաւ է քեզ խրատն այն, որդեակ, քանզի այրն այն ոչ էր մարդ, այլ հրեշտակ էր ա̃յ. լաւ է ինձ, որդեակ, զի յանապատի անդ կեցցես, քան անկանել 'ի ձեռս անօրինաց: Եւ առեալ օրհնութիւն հրաժարեաց 'ի մօրէն և 'ի քուրոջէն բազում արտասուօք՝ իբր այլ ոչ տեսանել զմիմեանս յայսմ աշխարհի:

Եւ ելեալ 'ի տանէն դիմեալ գնաց 'ի Յորդանան գետ և անցաւ զնա, և յորէ եհաս յանապատն խորին և ահագինն այն, և ընդ այնպիսի յանապատն գնաց երկուց աւուրց ճանապարհ: Եւ եգիտ անդ ծերունի մի եգիպտացի՝ որ բնակեալ էր յայրին, որում անունն էր Փարմութէոս. և Յոհաննէս տեսեալ զծերն անկաւ առ ոտս նորա: Եւ ասէ ծերն. վասն էր եկեալ ես աստ, որդեակ: Ասէ Յոհաննէս. վասն զի, հայր սուրբ, կամիմ բնակել յանապատիս և ստանալ զվարս միայնութեան: Ասէ ծերն. ոչ կարես բնակել, վասն զի դու կարի մանկա-

կեացն. ոչ կարէ միայնակեաց ընդ այլում լինել, ապա թէ ո՛չ չէ այնպիսին իբրև յանապատի, այլ իբրև 'ի քաղաքի բնակեալ: Եւ Յովհաննէս ասէ ցնա. ես կամիմ, հայրիկ, մօտ 'ի քեզ բնակել վասն լսելոյ ինչ բանս 'ի քէն որով պարտ է ինձ կեալ: Եւ թոյլ ետ եգիպտացին աւուրս եօթն: Եւ սովորութիւն եգիպտացւոյն ընդունել կերակուր ըստ ա̃յ տեսչութեան 'ի հրեշտակէ մի անգամ 'ի շաբաթու: Եկեալ նմա կերակուր ըստ սովորութեան ընկալաւ, և Յովհաննու ոչ ետ: Եւ կոչեցեալ եգիպտացւոյն ասէ ցնա. երթ գնա դու աստի ևս 'ի ներքսագոյն անապատն և խնդրեա դու քեզ կայան և լեր անդ, մինչև տէր խնդիր արասցէ քեզ և տացէ քեզ կերակուր, զի իմ չիք կերակուր յերկրէ եթէ կերակրեցից զքեզ. այլ չէ իսկ քեզ հրաման աստ բնակել, ապա թէ ո՛չ բերէր արդեօք և քեզ կերակուր: Եւ Յոհաննու լուեալ զայն՝ մատեաւ համբուրեաց զոտս նորա և խաղաց գնաց յանապատի:

Եւ մինչդեռ գնայր ընդ անապատն, եգիտ զնա հրեշտակ և ասէ ցնա. յո՞ երթաս, պատանեակ: Եւ նա ասէ ցնա. խնդրեմ տեղի, ուր բնակեցից: Եւ եցոյց նմա հրեշտակն յո երթիցէ: Եւ երթեալ զճանապարհ աւուր միոյ եգիտ գուբ մի, և յաղօթս կացեալ նշմարեաց 'ի խոնարհ զգուբն, և հայեցեալ յերկինս ասաց. որ զՅոնան յորովայնէ կիտին հաներ երեքօրեայ և զԴա-

գոյն ես և ոչ կարես հանդուրժել յանբնակ անապատիս: Ասէ Յոհաննէս. ես, հայր, մերձ կալով առ քեզ ուսանիմ 'ի քէն զոր ինչ հրամայես վասն փրկութեան անձին իմոյ: Եւ եկաց Յոհաննէս մերձ 'ի յայրն եօթն օր անսուաղ. իսկ ծերն փարմութէոս ուսուցանէր և խրատէր՝ մեծաւ ճգնութեամբ ծառայել ա̃յ: Եւ կերակուր ծերոյն էր 'ի հրեշտակէն տեառն մի անգամ 'ի շաբաթուն. և յետ ութ աւուր տարաւ հրեշտակն կերակուր ծերոյն, և Յոհաննու ոչ տարաւ: Ասէ ծերն. որդեակ Յոհաննէս, երթիջիր յայլ տեղի և գիտ քեզ բնակութիւն մինչև այց արասցէ քեզ տէր և տացէ քեզ կերակուր որպէս և ինձ. զի եթէ կամէր ա̃ծ բնակել քեզ առ իս, առաքեալ էր և քեզ կերակուր, և ինձ ոչ գոյ որ կերակրեմ զքեզ: Եւ լուեալ զայս Յոհաննէս՝ անկեալ յոտս ծերոյն համբուրեաց զնա, և գնաց միայն 'ի ներքսագոյն անապատն:

Եւ հանդիպեցաւ նմա հրեշտակ տեառն և ասէ. ո՞ւր երթաս: Ասէ Յոհաննէս. խնդրեմ, տէր, տեղի յորում բնակեցայց: Իսկ հրեշտակն տեառն եցոյց նմա ճանապարհ: Եւ երթեալ այնպէս ընդ անապատն օր մի, եգիտ ջրհոր մի խոր յոյժ, և նա աղօթեաց առ տէր և ասէ. տէր ա̃ծ Յ̃ս Ք̃ս, որ պահեցեր զՅովնան 'ի փոր կիտին և զԴանիէլ 'ի

նիէլ 'ի գբոյ առիւծուցն և զԵրեմիա 'ի գբոյ տղմոյն և զՀայրն Յովսէփ 'ի գբոյ նանրութէ, դու տէր և այժմ 'ի գբիս յայտնեաց. քանզի ընկենում զիս 'ի ներքս յանուն քո, և եղիցի ինձ տեղիս այս 'ի բնակութիւն, և դու կերակրեսցես զիս. և ոչ ելից աստի զամենայն աւուրս կենաց իմոց զոր որոշեցեր ինձ 'ի վերայ երկրի. Եւ կատարեալ զաղօթսն ընկեց զինքն 'ի գուբն և անվնաս պահեցաւ 'ի հրեշտակէ սրբոյ. և էր 'ի ներքս անդադար փառաւորելով զած, և ոչ եկեր և ոչ արբ զաւուրս քառասուն։

Եւ իբրև կատարեցան աւուրքն, եկն հրեշտակն և եբեր կերակուր առ եգիպտացին և ասէ ցնա. արի, Փարմութիէ, և տար զկերակուրդ Յոհաննու, զի այս քառասուն օր է զի ոչ եկեր և ոչ արբ և ոչ ծունր եդեալ և ոչ զձեռս թողացուցեալ 'ի խոնարհ, այլ միայն կայ յաղօթս և աղաչէ զտէր։ Եւ վասն զի տղայ է, ոչ հրամայեաց ինձ տէր տանել նմա զկերակուրս, զի մի հպարտասցի և փորձեսցէ զնա սատանայ. այլ կամեցաւ զի 'ի ձեռն քո տացի նմա. և յորժամ տացես զկերակուրդ, քաջալերեա զնա և հաստատեա բանիւ տեառն։ Իսկ սատանայ որ փորձելոցն էր զեգիպտացին, մօտ անդր կայր և լսէր զամ։ Եւ իբրև լուաւ զամ, աղաղակեաց և ասէ. եկի այսր կարծեցեալ եթէ անօթ ընտիր է Փարմութիոս, և ջան մեծ է ինձ խաբել զնա. բայց արդ նա զինչ, զոր եթէ կամիմ՝ իբրև զտերև մի 'ի հողմոյ շարժեմ. զինչ արարից, զի և մանկտի 'ի վերայ իմ զօրաժողով լինին. այլ երթայց մինչդեռ փափկիկն է, և բազում մեքենայիւք իմովք խաբեցից զնա. քանզի եթէ սովորեսցի և ոչ ձանձրասցի, ոչ ևս կարեմ խաբել զնա։

Իսկ Փարմութի առեալ զկերակուրն 'ի հրեշտակէն չոգաւ առ Յոհաննէս, և յաղօթս կացեալ 'ի տեղւոջն կոչեաց զնա՝ Յոհաննէս ծառայ այ, որում այց արար

միջոյ առիւծուցն և զԵրեմիա 'ի գբոյ տղմին և զՅովսէփ 'ի գուբն խոր՝ յոր ընկեցին եղբարքն, պահեա և զիս յայս գբիս և կերակրեա զիս ողորմութբ քով, և ես ոչ ելից աստի մինչև յօր կատարման իմոյ։ Եւ արարեալ զնշան խաչին ընկէց զինքն 'ի խորն, և հրեշտակ տեառն իջոյց զնա անվնաս։ Եւ էր 'ի ներքս անդադար փառաւորելով զած, և էր անսուաղ զաւուրս քառասուն։...

վասն ժուժկալութեան աղօթից քոց և առաքեաց քեզ կերակուր, զի մի տկարասցիս. արդ ընկալ զառաքեալս քեզ 'ի տեառնէ: Եւ Յովհաննէս ասաց. եթէ կամք էին տեառն տալ ինձ կերակուր, այսր արդեօք առաքեալ էր ինձ. այլ վասն զի ոչ ծանեաւ զիս ա̃ծ, և ոչ կերակուր առաքեաց ինձ: Ասէ ցնա Փարմութիոս. ես եմ Փարմութիոս՝ որ եկիր զառաջինն անդր յայրն: Եւ նա ասէ. օրհնեա տէր, և այնպէս տուր ինձ զկերակուրդ: Եւ օրհնեաց զտէր; և ասացեալ զամէնն՝ ետ նմա զկերակուրն: Եւ Յովհաննու ընկալեալ զայն զօրացաւ և ասէ ցնա. երթ, ծառայ ա̃յ, նիստ յայրին և փառաւորեա զա̃ծ և յիշեա զիս յաղօթս քո, զի կենդանի է տէր որ ոչ եթող զտառապանս իմ՝ ոչ ևս ընկալայց կերակուր 'ի ձեռաց մարդկան մինչև ոգիս յիս է. այլ եթէ է ինձ կեալ աստ, այց արասցէ ինձ տէր և առաքեսցէ ինձ կերակուր. քանզի ոչ ելից 'ի գբոյս յայսմանէ և ոչ պատահեցայց մարդոյ և ոչ յիշեցից զինչս, այլ լիցի սա ինձ տուն 'ի կեանս իմ և գերեզման յետ իմ. բայց ա̃մ 'ի տէրն փոյթ լիցի վասն իմ:

Ասէ ցնա Փարմութիոս. լուր որդեակ, համբերութի̃ ընկալ և փառաւորեա զա̃ծ, գուցէ փորձիցիս երբեք 'ի սատանայէ, քանզի յոյժ ընդդիմակաց է զօրուս այսմիկ և յա̃մ ժամ պատերազմի ընդ մեզ և ածէ 'ի վերայ մեր ձանձրութի̃ և խորհուրդս չար՝ զվարս կենաց, զընչից առաւելութիւն, զմօր գութ, զքեռ անձուկ, զծառայից աղերս, զազգի սէր, զհասակակցաց բարեկամութիւն. և միտքն հեղձանին 'ի խորհրդոցն և սիրտն խըռտանայ և անպտուղ առնէ զմարդն: Եւ* դարձեալ այլ խորհուրդս արկանէ նոյն օրինակաւ, արտասուս և անիրաւ խորհուրդս և միայնութի̃ և օտարութի̃ յաշխարհէ և անապատային ճանապարհ և կենաց լուծումն և մահու ելս, և սատակէ զմիտսն և խաբէ զսիրտ անմեղաց. այլ դու զուարթ կաց յա̃մի և մնա խաղաղութե̃

* Եւ դարձեալ այլ խորհուրդս արկանէ նոյն օրինակաւ, զարտասահմանն լինելն, արտամերժումն ա̃մ բարեաց ցուցանէ անիրաւ խորհրդով. և զմիայնութի̃ չար վարկանելով, և զօտարութի̃ յաշխարհէ. և զանապատին ճանապարհ ատելի ցուցանելով, և զկենաց լուծումն և զմահու ելս ծանր, և այսպէս սատակէ զմիտս և խաբէ զսիրտս անմեղաց. այլ դու, որդեակ, զուարթ կաց յամենայնի արթուն մտօք և մնա խաղաղութե̃ յա̃մի պահել 'ի տեառնէ: Եւ ասէ ցնա Յովհաննէս.

պահել 'ի տեառնէ։ Եւ ասէ ցնա Յովհաննէս. երդումն տամ քեզ 'ի փառս տեառն, զի յորժամ յիշեսցէ զքեզ ած և առաքեսցէ քեզ կերակուր, մի՛ բերցես ինձ։ Իսկ սատանայ լսէր զամենայն զբանս զայսոսիկ։

Եւ եղև յետ գնալոյ եգիպտացւոյն Թող ետ սատանայ տարի մի. և յետ այնր երևեալ յայլմն 'ի կերպարանս ծառայի միոյ հօրն Յովհաննու՝ ողջագուրէ զՓարմութէոս և անկանի առաջի նորա լալով և ասէ. ահա կատարեալ եղեր հրաժարեալ յաշխարհէս և գիտես զոմն տառապանս կենացս այսոցիկ՝ զգութ մօր, զանձուկ քերց և եղբարց, զծառայից վարս, զընչից բազմութիւն, զազգի պատիւ. արդ այնպէս վշտակից լեր ինձ, սուրբդ այ, իբրև զշատ ոք աշխատեալ։ Իսկ Փարմութի չգիտացեալ եթէ փորձութիւն է, սկսաւ հարցանել զնա և ասել. միթէ զինուորական ես կամ ծառայ փախուցեալ 'ի տեառնէ չարէ, կամ աղքատ ես բռնադատեալ 'ի հարստէ։ Եւ սատանայ ասէ. ունէաք տէր այր բարեպաշտ, նոյնպէս և տիկին. և վախճանեցաւ տէրն մեր մինչդեռ մանկագոյն ևս էր, և եթող զբարեպաշտ տիկինն մեր հանդերձ մանկամբք երկու. այլ որդի նորա տէրն մեր և ժառանգաւոր ընչից տեառն մերոյ գնաց ուրեմն և ոչ գիտեմք զի եղև նմա։ Եթէ հոգի մոլորեցոյց զնա և կամ թէ գազանակուր եղև ոչ գիտեմ, և տիկինն մեր յոյժ գորովէ, և ուր և լսէ եթէ ոք երկիւղած իցէ յայ՝ հանդերձ մեծաւ փութով երթայ առ նա։ Եւ այժմ եկն առ նա այր մի աստուածապաշտ քո պէս, և եհարց ցնա տիկինն մեր վասն մանկանն. և նա ասաց՝ եթէ այդպիսի մանուկ զոր դու խնդրես, տեսի ես յանկոյս Յորդանան գետոյ, բայց եթէ յո չգաւ

բարւոք արարեր, հայր սուրբ, զի խրատեալ զգուշացուցեր զորդի քո, հատուցէ քեզ տէր բարիս ըստ սիրոյ քո հայրաբար. և արդ երդումն տամ քեզ 'ի փառս տեառն, զի յորժամ յիշեսցէ զքեզ ած և առաքեսցէ քեզ կերակուր, մի բերցես ինձ։ Իսկ սատանայ լսէր զամենայն բանս զայսոսիկ։

Եւ եղև յետ գնալոյ եգիպտացւոյն Թող ետ սատանայ տարի մի. և յետ այնր եկն 'ի կերպարանս միոյ ծառայիցն Յովհաննու և գնաց առ Փարմութէոս 'ի յայրն և ողջագուրելով զնա անկաւ առ ոտս նորա և լալով ասէր. աղաչեմ զքեզ որ գիտես զգութ ծնողաց առ զաւակն և զխնամս ծառայից առ տէրս իւրեանց, ողորմեա ինձ և լուր աղաչանաց իմոց և վշտակից լեր ինձ, սուրբդ այ, իբրև զշատ ոք աշխատեալ...

ոչ գիտեմ. և հանդերձ բազում արտասուօք հառաչանօք և աղաչանօք առաքեաց զիս տիկինն իմ խնդրել զնա՝ գրեալ առ նա թուղթ, և անուն նորա Յոհաննէս, և է այսուհետև ամաց հնգետասանից. և այժմ առաջնորդեաց ինձ ած 'ի ձեռն աղօթից տիկնոջն իմոյ գտանել այր արժանի այ, որ 'ի ձեռն աղօթից կարէ ցուցանել ինձ եթէ յո չոգաւ տէրն իմ։

Իսկ տեսեալ եգիպտացւոյն զարտասուս նորա, վշտակից եղև նմա և ասէ. Մնա այսօր աստ, և վաղիւ ես ցուցանեմ քեզ. և մնաց անդ սատանայ։ Իսկ եգիպտացին զգիշերն ամ փղձկէր 'ի խորհրդոցն և ոչ կամէր աղօթս կատարել, այլ էր 'ի հոգս և 'ի ծուփս։ Իսկ իբրև առաւօտ եղև, անկանի սատանայ առաջի ոտից նորա. բուռն հարեալ և աղաչէր զնա, և հանեալ զնա արտաքս յայրէն փութով այնպէս զի և զաղօթսն անգամ չէտ կատարել։ Իսկ երթեալ եգիպտացւոյն 'ի գուբն սկսաւ խօսել ընդ Յոհաննու և ասէ. քանի արութե̃ն և արացէ մարդ և ոչ հանգուցէ զծնողս իւր, անպտուղ եղանէ 'ի կենացս յայսցանէ, և վաստակ նորա զոր վաստակեցաւ 'ի մանկութէ իւրմէ՝ յոչինչ համարեալ լինի. և քո թողեալ զտառապեալ մայրն քո, և որչափ համարիս դու աստ բարի ինչ կատարեալ, նա զայն արտասուօք զառածանէ։ Արդ լուր, որդեակ, և երթ հանգո զմայրն քո, և առ 'ի քեզ զստացուածս հօրն քո և տուր աղքատաց, և յայնժամ ապա եկեսցես այսր, քանզի ահաւասիկ և մանուկ առաքեաց առ քեզ։

Ասէ ցնա Յոհաննէս. ով Փարմութիէ, այդչափ վաստակեալ քո զկամրդ ոչ տեղեկացար նմա որ հեղձուցանէր զխորհուրդս քո և շրջէր զմիտս քո և գերէր զզգայութիւն քո և շարժէր զքեզ յաղօթից։ Յայդմ պարտ էր քեզ գիտել եթէ չարեօք է ճանապարհդ քո. զի 'ի գալ քո այսր ոչ ետուր փառս այ, այլ իբրև յանզգայութենէ խօսեցար։ Ինքեա զքեզ և առ 'ի ձեռն զվահանն հաւատոյ, ամփոփեա 'ի քեզ զմիտս քո. գիտեա զինչ խօսեցար, և երթ նիստ յայրին քում. դարձո ըզքեզ 'ի քեզ, գուցէ եթէ պարծեսցի երբէք փորձիչն 'ի վերայ քո։ Իսկ Փարմութէի առեալ զխրատն և յեռեալ 'ի հոգին իւր, և գիտացեալ եթէ պղտորումն է յինքեան, անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, գոչեաց և

ասէ․ որդեակ Յովհաննէս, դու աղաչեա վասն իմ զտէր զի դարձայց 'ի գիտութիւն իմ, գուցէ եթէ յետ բազում ինչ վաստակոցս կորեայց․ զի ես այսպէս կարծէի եթէ այսուհետև անցի ըստ հակառակորդին մոլորութեան։ Յայնժամ Յովհաննէս ասէ․ տէր, գիտես զերկիւղածս և փորձես զսիրտս․ տուր զգալ ծառայի քում՝ որ շատ աշխատեցաւ վասն անուանդ քո, և դարձո յետս զհակառակորդն մեր։

Իսկ սատանայ ասէ ցՅովհաննէս․ քանի՞ տառապեցուցեր զմեզ և զքեզ․ ահա ածի զսուրբ ծառայս ա՟յ և ոչ լուար սմա․ արդ երթամ ես պատմեմ, և թշուառական մայրն քո տառապի և խնդրէ գալ այսր, քանզի գիտեմ եթէ ոչ ժուժան ալիք նորա մնալ, այլ գայ հաստատ։ Իսկ Յովհաննէս ամենևին ոչ ետ նմա պատասխանի, այլ ցեգիպտացին ասէ․ դարձիր, հայր, և որպէս տառապեցուցեր զքեզ 'ի մանկութէ, նոյնպէս խոնարհեաց՝ զի մի կորուսցես զհոգևոր կերակուրն։ Եւ նորա գնացեալ ասէր ցՅովհաննէս․ ես բազում վաստակեցայ և չարաչար անկայ, այլ դու բարեխօսեա վասն իմ առ տէր։ Եւ Յովհաննու զայն լուեալ ասէր․ մի կորուսաներ, տէր, զմարգարիտն քո, զի շատ աշխատեալ նորա եցոյց ինձ ճանաչել զքեզ։ Եւ Փարմութիոս երթայր լալով և ողբալով ասէր․ ով սատանայ չար, քանի՞ մարտեար զի խաբեսցես զիս․ այլ զիս արդեօք իբրև զառանցեալ պարտեցեր, այլ մանուկն յաղթեաց քեզ։ Ուլ արդ ես ալևորս եղէց ընդ քեզ զուամար իբրև ըզմանուկ և յաղթեցից հնարից քոց, քանզի կարծեցեր ինև ապականել զմանուկն տեառն, որ զքեզ խայտառակեաց և զիս դարձոյց 'ի տէր։

Եւ* թողացուցեալ այնուհետև սատանայի ժամանակ մի, դարձեալ առնու ընդ իւր բազմութիւս դիւաց չարաց և երթայ 'ի տեղին, և 'ի բացուստ 'ի կերպարանս մօրն նորա եղեալ աղաղակէր և ասէր․ ով որդեակ, քանի՞ աշխատեցայ վասն քո, զիարդ մոռացի ըզքեզ, որպէս ուսուցի վասն բազում գթոց իմոց, զի մի

* Իսկ սատանայ թոյլ ետ տասն օր, և յետ տասներորդ աւուրն առնու ընդ իւր բազում դևս և դիմեաց 'ի դուռն առ Յովհաննէս, և 'ի բացուստ 'ի կերպարանս մօրն նորա եղեալ աղաղակէր և ասէր․ ով քաղցրիկ որդեակ իմ, որչափ աշխատութեամբ սնուցի զքեզ և ուսուցի

կորուսից զքեզ. տնարգել եղէ բազում ժամանակս, զլխո՞րդ ոչ ողորմեցար ինձ այրւոյս և անվերակացուիս. ո՞չ յիշեցեր զստինսն իմ զորս դիեցեր, ո՞չ խանդաղատեցուցին զքեզ աղէքս իմ և ոչ գութ քեռն քո և ոչ անձուկ ընտանեաց քոց և ոչ սէր ընկերաց քոց և ոչ ինչք հօրն քո, այլ այդպէս անզգամ եղեր յածեալ ընդ անապատ: Եւ մերձ եկեալ սակաւ մի 'ի գուբն ասէր. որդեակ Յովհաննէս, անկցի զեղջ 'ի սիրտ քո վասն ծերացեալ մօր քո՝ որ բազում վաստակս վաստակեցայ 'ի քեզ. ողորմեաց և տառապելոյ քեռն քում, զի իբրև զհայր կոչէր զքեզ. յիշեա զհայրենի ստացուածսն քո և սթափեաց յարբեցութ՟է չարին. ով հոգի չար, զի՞նչ մեղայ քեզ զի այդպէս զօրացար 'ի վերայ իմ և կորզեցեր յինէն զորդեակն իմ: Նոյնպէս և 'ի քեռն կերպարան եղեալ աղաղակէր առ նա և ասէր. ողորմեաց ինձ որբոյս և գայթակղելոյս, զի ոչ զոք ունիմ վերակացու, այլ յամենեցունց ալէկոծիմ: Եւ դարձեալ 'ի նմանութ՟ի ծառայիցն բազում դէմն աղաղակէին և ասէին. վայ մեզ՝ անտէրունջք եմք. եւ այտի, տէր, աղաչեմք զքեզ, և ողորմեաց տիկնոջս մերում և դարձո զստացուածս հօրն քում և կարգեա զայն ընդ հազարապետօք և ընդ գաւառապետօք և բաշխեա աղ-

գիր, որ լինէիր ժառանգորդ ստացուածոց իմոց, և վասն քո փախեայ և թաքեայ 'ի ներքնատունն 'ի նեղ և անձուկ, և դու ոչ ողորմեցար գերի մօր քո և տղայ քուրոջ քո, և 'ի ծերութիւնս աշխատեցուցեր զիս գալ առ քեզ զայսքան ճանապարհս քարուտ և ապառաժուտ յանապատիս և թողեր զիս անտէր և զտղայ քուրս քո որբ: Եւ երթեալ 'ի վերայ հորոյն ասէ. ով որդեակ, ողորմեա ալեաց ծերոյս և տղայ քուրոջդ, և դարձիր 'ի տունն քո և հոգա զքուր քո, և բաշխեա զինչս քո աղքատաց և կրօնաւորաց, և շահեա զաղօթս իմ և առաւել վարձս առցես 'ի տեառնէ մյ: Իսկ Յովհաննէս ամենևին ոչ ինչ ետ պատասխանի: Եւ յորժամ ոչ խօսեցաւ՝ ասէ. ով չար սատանայ, որպէս յափշտակեցեր զմիամօր որդեակն իմ 'ի գրկաց իմոց և բերեր 'ի յանապատ և ընկեցեր 'ի խորս յայս և իբրև զմեռեալ թարշամեցուցեր զգեղ վայելչութ՟ն նորա, և զիմ աչս խաւարեցուցեր: Եւ միւս այլ դեն 'ի կերպարանս քուրոջ նորա եղեալ աղաղակէր և ասէր. քաղցրիկ և բազմագութ եղբայր իմ, ողորմեա ողբոց և արտասուաց մերոց և դարձիր առ մեզ, և տուր զիս 'ի կուսանաց վանսն, և աղօթս առնեմ հոգւոյ քում. մի թողուր զիս որ կորնչիմ յերկրի, և լինի քեզ խիղճ մեայ: Եւ այլ դեքն աղաղակէին ասելով. վայ մեզ վայ մեզ զի անտէր մնացաք, և ամենեքեան զմեզ կափահարեն և հալածեն. եւ 'ի վերայ եդ և դու ինքնին ազատեա զմեզ, և տուր մեզ բաժին յինչից քոց և օրհնեմք զքեզ: Եւ դարձեալ մայրն աղաղակէր. որդեակ իմ քաղցրիկ,

քատաց, և մեծամեծ ծառայից քոց պարգևս տուր, և դարձիր յայսր 'ի գործ բարիոք կատարեալ. ապա թէ ո՛չ առ և զմեզ 'ի խոնարհ, զի ընդ քեզ մեռցուք և մեք։ Զայս ա̃մ բանս ասացեալ նոցա, և ոչ մի ինչ ամենևին առ այն պատասխանի տայր նոցա Յոհաննէս, այլ միայն փառաւորէր զա̃ծ։

Եւ իբրև ետես սատանայ եթէ ոչ մի ինչ մուտ եղև որով խաբեսցէ զնա, սկսաւ ասել. չխօսիս ընդ իս, որդեակ, չտաս պատասխանի, չակնածես յարտասուացս, չողորմիս ալեացս. գիտես զի ոչ երբէք բացաւ երեսօք շրջեցայ, և այժմ իբրև զվայրենի գազան ընդ յանապատս շրջեցայ, գոնեայ ձայնի միոյ արժանի արա զիս, որդեակ։ Եւ իբրև շատ աղաղակեաց նա, և գւքն ա̃մ, և ողբումն յոյժ արարին և ոչ ինչ լուան, յառեալ սատանայի 'ի ջրհորն աղաղակէր և ասէր. Թո՛յլ տուք ինձ անկանել 'ի խոնարհ, զի գոնեայ այնպէս տեսից զնա և շօշափեցից զփափուկ անդամմն զմահկանացու եղեալսն 'ի սովդ. Թերևս և մեռեալ է արդեօք և վասն այնր ոչ տայ ձայն։ Եւ ապա Թո՛յլ ետ վայր մի՝ կարծեալ եթէ տացէ պատասխանի։ Եւ իբրև ոչ ետ՝ ասէ. եկայք բերէք չուանս, և մի զմի իջուսցուք 'ի ներքս։ Եւ իբրև սկսան պատրաստել, մի ոմն 'ի դիւացն աղաղակեաց և ասէ. յորժամ դուք ամենեքեան իջանէք, զիս ո՞ իջուցանէ։ Եւ բարկացեալ սատանայի, զի յանդիմանեաց զխաբէութի̃ն նորա, հալածեաց զնա 'ի գնդէն իւրմէ։ Եւ իբրև գիտաց եթէ յայտնեցան հնարք իւր, վիշապ եղև և անկաւ 'ի խոնարհ, և պատեալ զՅոհաննու գօշէր զմարմինս նորա, և գոչէր և զգայռէր յերեսս նորա. սակայն և այնպէս ոչ կարացին խափանել զնա

թէ չես ողորմել և ելանել, իջո ապա և զիս առ քեզ, զի անսից զքեզ և առ քեզ մեռայց։ Իսկ Յոհաննէս յաղօթիցն ոչ դադարէր, և ոչ պատասխանի առնէր նոցա։

Ասէ սատանայ. մեռեալ է որդեակն իմ, վասն այն ոչ տայ ձայն։ Եւ ապա Թոյլ ետ վայր մի, կարծեալ եթէ տայցէ պատասխանի։ Եւ իբրև ոչ ետ. ասէ. եկայք բերէք չուանս, և մի զմի իջուսցուք 'ի ներքս։ Եւ իբրև սկսան պատրաստել, մի ոմն 'ի դիւացն աղաղակեաց և ասէ. յորժամ դուք ամենեքեան իջանէք, զիս ո՞ իջուցանէ։ Եւ բարկացաւ սատանայ 'ի վերայ նորա, զի յանդիմանեաց զխաբէութիւն նորա, և հալածեաց զնա 'ի գնդէն իւրմէ։ Եւ իբրև գիտաց եթէ յայտնեցան հնարքն իւր, վիշապ եղև և անկաւ 'ի խոնարհ, և պատեալ զՅոհաննու գօշէր զմարմինն նորա, և գոչէր և զգայռէր յերեսս նորա. սա-

յաղօթիցն ։ Եւ իբրև բազում ժամք անցանէին և ոչ կարէր խաբել զնա, ասէր. վայ ինձ, մինչ կամէի զմինն շահել՝ զաշխարհ կորուսի. Թողից զսա և երթայց ձգեցից զայլս բազումս առ իս, զուցէ երթեալ ունայն գտանիցեմ զաղքատնիսն իմ։ Եւ Յովհաննու զայն լուեալ՝ երդմնեցոյց զնա ’ի տէր զի այլ մի եկեսցէ ’ի տեղին յայն, մի առ նա և մի առ այլ ոք որ կամիցի բնակել անդ ։ Եւ երդուեալ ըստ կամաց նորա, և ապա արձակեաց զնա ։

Եւ կացեալ երանելւոյն Յովհաննու ’ի գբին ամս տասն՝ եհաս ժամանակ փոխելոյ նորա ։ Եւ Կրիսոս էի յանապատին բարատացւոց՝ շրջեալ անդ ամս երեսուն. և երթեալ ըստ յայտնութեան յանապատն՝ տարայ պատանս Յովհաննու ։ Եւ իբրև մերձեցայ ’ի դուռն, ողջագուրեաց զիս Յովհաննէս և ասէ ցիս. մեծ ուրախութիւն է ինձ ’ի գալստեան քում, Կրիսէ, զի բազում ճգնութեանց համբերեցեր ’ի մանկութենէ քումմէ ։ Եւ յաղօթս կացեալ երդումն ետու նմա ’ի փառս տեառն զի պատմեսցէ ինձ զվարս իւր որ ’ի մանկութենէ իւրմէ, և նա ասաց ինձ զա̃մ։ Եւ իբրև արարի անդ աւուրս երիս, բարձրացաւ երկիրն ’ի խորութենէն ’ի վեր, և տեսաք զմիմեանս

կայն և այնպէս ոչ կարաց խափանել զնա յաղօթիցն, և ոչ կարաց զարհուրեցուցանել։ Յայնժամ աղաղակեաց սատանայ և ասէ. վայ ինձ որ նախատինս եղէ ա̃մ դիւաց, զի զերկիր ա̃մ կլայ և այս մանկանս ոչ կարացի յաղթել։ Իսկ Յովհաննէս զօրացեալ հոգւովն սրբով կոխեաց զփողն վիշապին և խեղդէր, և սատանայ երդուաւ յանուն ամենակալին և անեղին ա̃յ որ այլ ’ի յանապատն յայն ոչ երթիցէ, միայն թոյլ տացէ նմա, զի փախիցէ ’ի նմանէ ։ Եւ ապա թոյլ ետ և արձակեաց զնա յինքենէ, և որպէս հրալից ծուխ լեալ էլ ’ի վիրապէն և եղև աներևոյթ ։

Եւ երանելի ճգնաւորն Քս̃ի Յովհաննէս եկաց ’ի վիրապի անդ ամս տասն և լցան աւուրք կենաց իւրոց ։ Ես Կրիսոս էի յանապատին բարատացւոց՝ շրջեալ անդ ամս երեսուն. և յայտնեաց ինձ տէր վասն Յովհաննու ննջմանն, և ես առեալ պատանս գնացի յանապատն յայն ըստ առաջնորդութեան ա̃յ։ Եւ իբրև մերձեցայ ’ի դուռն, ողջունեաց զիս Յովհաննէս և ասէ ցիս. մեծ ուրախութիւն է ինձ ’ի գալստեանդ քում, Կրիսէ եղբայր, զի բազում ճգնութեանց համբերեցեր ’ի մանկութենէ քումմէ ։ Եւ իմ յաղօթս կացեալ երդումն ետու նմա ’ի փառս տեառն զի պատմեսցէ ինձ զվարս իւր որ ’ի մանկութենէ իւրմէ ։ Իսկ նա ասէ. այո եղբայր, կատարեցից զհրամայեալսն առ ’ի քէն, այլ մնասջիր աստ մինչև յերրորդ օր և հանդիպեսցուք միմեանց, և կատարեսցի հրամայեալն առ ’ի քէն ։ Եւ իբրև արարի անդ աւուրս երիս, բարձրացաւ երկիրն ’ի խորութենէն ’ի վեր, և տեսաք զմիմեանս

և ողջոյն տուաք։ Կայր անդ և վէմ մի մեծ 'ի ջրհորն, և պատուիրեալ նորա ինձ դնել զայն 'ի վերայ ջրհորոյն, և հրաժարեաց յինէն և աւանդեաց զհոգին։ Եւ իմ եդեալ զվէմն 'ի վերայ որպէս պատուիրեաց ինձ, լցի և աւազ յոյժ 'ի բաճկոնն իմ և տարայ արկի 'ի վերայ վիմին, և նոյնժամայն եղ 'ի տեղւոջն արմաւենի մի լի պտղով և հովանի ունէր տեղւոյն։ Եւ իմ տեսեալ զայն փառաւորեցի զտէր՝ հաւատացեալ եթէ տացէ վարձս ընդ վաստակոց։ Դարձայ անդրէն 'ի տեղին՝ ուր էի զա-ռաջինն առաջնորդութ̃ե տեառն. և անդ կոչեցեալ իմ զքարեպաշտօնեայ մի յեկեղեցւոյն զայր երկիւղած յա̃յ՝ աղաչեցի զնա գրել զայս յիշատակարանս առ 'ի յորդո-րումն և 'ի մխիթարութի̃ ա̃մ յուսացելոց 'ի տէր, և վասն սրբոյ առնն, զի գիտասցեն թէ որպիսի շնորհս տայ երկիւղածաց իւրոց ա̃ծ, որում փառք յաւիտեանս ամէն։

և ողջագուրեցաք և աղօթեցաք. և յետ աղօթիցն նստաք, և պատմեաց ինձ զա̃մ ինչ 'ի մանկութէ իւրմէ։ Եւ անդ կայր առ հորովն վէմ մի մեծ, պատուիրեաց և սաէ ինձ դնել զայն 'ի վերայ ջրհորոյն։ Եւ ա-ղօթեալ երկար սաէ ցիս. խաղաղութի̃ ընդ քեզ, եղբայր Կրիսէ։ Եւ հրաժարեալ յինէն ընկողմնեցաւ և աւանդեաց զհոգին 'ի ձեռս ա̃յ երանելին Յոհաննէս։ Եւ ես արտասուօք և օրհնութեամբ ամփոփեցի զսուրբ նշխարս նորա 'ի վերայ գրոյն, և եդի զվէմն 'ի վերայ որպէս պատուիրեաց ինձ, և դարձաւ հողն մարմնով սրբոյն 'ի տեղի իւր որ-պէս էր յառաջագոյն խոր գուբ. լցի և աւազ յոյժ 'ի բաճկոնն իմ և տարայ արկի 'ի վերայ վիմին, և նոյնժամայն եղ 'ի տեղւոջն ծառ մի արմաւենի լի պտղով և հովանի ունէր տեղւոյն։ Եւ իմ տեսեալ զայն փառաւորեցի զտէր՝ հաւատացեալ եթէ տայ վարձս ըստ վաստակոցն։ Եւ դարձայ անդրէն 'ի տեղին ուր էի զառաջինն՝ տեառն առաջնոր-դութ̃ե. և անդ կոչեցի զքարեպաշտօն մի յեկեղեցւոյն զայր երկիւ-ղած յա̃յ և աղաչեցի զնա գրել զայս յիշատակարանս առ յորդորումն և մխիթարութի̃ ա̃մ յուսացելոց 'ի տէր և 'ի պատիւ արժանաւոր առն ա̃յ, զի գիտասցեն թէ որպիսի շնորհս տայ երկիւղածաց իւրոց ա̃ծ որ առատապարգև է ա̃մ ողորմութե̃, որում փառք յաւիտեանս ամէն։

Եւ հրեշտակ տեառն երևեցաւ 'ի տեսլեան Խռիւսիոնի անպա-տական ծերոյն՝ պատմելով նմա զցանկալին Յոհաննէս և զա̃մ վարս նորա 'ի մանկութէ նորա. ասաց և զվախճան նորա որ յայրիլ քսան և երեք էր։ Իսկ ծերունին Խռիւսիոն փափագեալ ցանկայր տեսա-նել զսուրբ գերեզմանն երանելոյն։ Յայնժամ հրեշտակ տեառն ե-րևեալ ծերոյն սաէ. եկ և ցուցից քեզ զառն ա̃յ նշխարսն։ Եւ տա-րեալ եցոյց նմա զգուբն և զծառն 'ի վերայ հովանացեալ և զքարն 'ի բերան ջրհորոյն, որ էր անձուկ բերանով և 'ի ներքուստ լայնացեալ խորոջէր գուբն։ Իսկ Խռիւսիոն ծերն խոնարհեցուցեալ զգլուխն 'ի ներքս 'ի գուբ անդ՝ եսես զմարմինն տարածեալ, և լոյս փայլատա-կեալ զսուրբ մարմնովն պայծառ քան զարեգակն, և հոտ անոյշ բու-րեալ անպատմելի, մինչև զմայլեալ հիացեալ օրհնէր զա̃ծ, որ փառա-

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

ՈՐԴԻՈՅ ԵՒՏՐՈՊԻՈՍԻ

ԿԱՄԱՒՈՐ ԱՂՔԱՏԱՑԵԼՈՅՆ ՎԱՍՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Յամս ժամանակաց թագաւորութեան Արկադեոսի որդւոյ մեծին Թէոդոսի և 'ի հայրապետութեան սրբոյն Յոհաննու ոսկեբերանի այր ոմն էր յանծապահ քաղաքին Կոստանդնուպօլիս՝ կոչեցեալն՝ Նոր Հռոմ՝ մեծատուն յոյժ, որոյ անուն Եւտրոպիոս կոչեցեալ: Եւ էր կարգեալ 'ի թագաւորէն 'ի պատիւ ստրատելատութեան, և անուն կնոջ նորա Թէոդորա: Եւ էին երկոքեան երկիւղածք յԱյ, և գնային յամենայն պատուիրանս և յիրաւունս տեառն անարատք: Եւ էին նոցա որդիք երեք, և զերկուսն 'ի նոցանէ զինուորեցուցին 'ի դուռն թագաւորին 'ի դասս սինկղիտոսացն. իսկ զկրսերն 'ի տան իւրեանց սնուցանէին և խրատէին երկիւղիւ և իմաստութբ ըստ ածպաշտութեան հանդիսիցն, և ետուն զնա յուսումն գրոց սրբոց: Եւ իբրև կատարեաց զուսմունս ածաշունչ պատուիրանաց, յետ այնորիկ ետուն զնա 'ի վարդապետս փիլիսոփայական արհեստիցն, զի ուսցի զճարտարական և զփիլիսոփայական ներվարժմունս արտաքին իմաստասիրացն: Եւ զի յոյժ զօրաւոր էր միտք, 'ի սակաւ ժամանակս բովանդակեաց զամենայն ուսմունսն և զհանճարս նոցա: Եւ սիրէր զաղօթս և զեկեղեցիս Այ և զվկայարանս սրբոց, և յաղօթելոյ ոչ դադարէր զտիւ և զգիշեր, և յընթերցմանէ գրոց

ւորէ զսուրբս իւր: Եւ ծերոյն երթեալ 'ի վանսն գրեաց զճգնութն երանելւոյն Յոհաննու ոմ և լուաւ մի ըստ միոջէ 'ի հրեշտակէ տեառն առ 'ի յորդորումն անապատականացն և 'ի բարեխօսութն անձանց մերոց և 'ի փառս Քի Այ մերոյ: Եւ գտաւ մի և նոյն գրեալն 'ի Կրիսիէ Ճգնաւորէ և 'ի Խաչիւսիանէ ծերոյ և համեմատ միմեանց. որով անդադար փառս մատուցանէին ամենատեառն Յիսուսի Քրիստոսի:

ոչ երբէք ձանձրանայր, մինչ զարմանալ յամենայն ժառանգաւորաց եկեղեցւոյն ընդ ուսմնասիրութիւն նորա։

Եւ իբրև եղև ութևտասնամեայ, 'ի միում աւուր իբրև գայր առ ուսմնակիցսն իւր 'ի վարդապետարանն, հանդիպեցաւ նմա միայնակեաց մի յանհանգստից վանացն՝ որ կոչի ակիւմիտ՝ 'ի վերին սահմանացն, որոյ ուխտ եդեալ էր երթալ 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ, և ինքն էր հրեշտակակերպ տեսլեամբ և ձևով։ Եւ եղև նմա անցանել ընդ դուռն տանն յորում ուսանէրն Յոհաննէս։ Եւ տեսեալ զնա Յոհաննու, լցաւ հոգւոյն սրբով և սկսաւ հարցանել զնա և ասել. հայր պատուական, ուստի ես կամ յո երթաս։ Եւ նա ասաց նմա զպատճառս երթալոյն իւրոյ. և տեղեկանայր ըզկարգս վանաց նոցա և զճգնաւորական հանդէսն։ Իսկ նա պատմեաց զամենայն կարգաւորութիւն ուխտի միայնակեցացն։ Ասէ ցնա Յոհաննէս. կամիս միւսանգամ դառնալ այսրէն։ Եւ նա ասէ. զուխտն զոր եդի ընդ ա̃յ կատարեցից և երթայց 'ի սուրբ տեղիսն Երուսաղէմի, երկիր պագից և դարձայց 'ի միայնարանսն իմ կամօքն ա̃յ։ Լուեալ զայն Յոհաննու կալաւ զձեռանէ միայնակեցին, տարաւ առանձինն յանկիւն մի փողոցին. երդմամբ մեծաւ աղաչեաց զնա և պատուիրեաց՝ զի յորժամ դարձցի 'ի սուրբ քաղաքէն Երուսաղէմէ, եկեսցէ առ նա և տարցէ զնա զկնի իւր 'ի վանս իւր։ Եւ ասէ ցնա Յոհաննէս. Ճշմարտութ̃բ աստուծով իմով ասեմ քեզ, զի եմք մեք եղբարք երեք, այլ հայրն և մայրն առաւել սիրեն զիս և գթան 'ի վերայ իմ քան յեղբարցն իմոց, և բազում դպրութ̃բ և հանճարով և իմաստութ̃բ վարժեցին զիս, և ուսուցին զամենայն պատուիրանս ա̃յ, և կամին զինուորեցուցանել զիս 'ի դուռն թագաւորին 'ի դասս սինկղիտոսացն. և յայնժամ ամուսնացուցանեն զիս և զբաղեցուցանեն 'ի հոգս և 'ի զբօսանս մնոտի և անցաւոր կենցաղոյս։ Եւ ես յարաժամ երթալով յեկեղեցին և լսելով զա̃ծաշունչ գիրս զոր ընթեռնուն, իմացեալ ծանեայ զի ոչինչ են կեանք աշխարհիս։ Եւ այս ամենայն ունայնութիւն է և խաբողական և կորստական, և միայն այն է մարդ՝ որ արհամարհէ զկենցաղս զայս ըստ նմանութ̃ն ձերոյ և ապրի 'ի յաւիտենական հրոյն, և ժառանգէ զանմահ և զան-

վախճան կեանսն զոր խոստացաւ ած սիրելեաց իւրոց։ Եւ յաղագս այսորիկ, ո հայր պատուական, անկանիմ ես յոտս քո և աղաչեմ զի տարցես զիս զկնի քո 'ի վանս քո, և Թուակից և դասակից արասցես զիս և այլոց կրօնաւորացն։ Զայս լուեալ միայնակեցին հաւատացոյց զնա երդմամբ, զի 'ի դառնալն իւրում տարցի զնա 'ի վանս իւր զկնի իւր։ Եւ ուխտ եդեալ միմեանց ողջունեցին զիրեարս, և որոշեալ 'ի միմեանց գնաց կրօնաւորն զճանապարհս իւր, և Յոհաննէս գնաց առ ուսումնակիցս իւր։

Եւ ասէ Յոհաննէս 'ի միտս իւր. երթայց 'ի տուն իմ և խնդրեցից 'ի հօրէ իմմէ զի պարգևեսցէ ինձ աւետարան, յորմէ ընթեռնլով կարացից ուսանել զպատմութիւն որ վասն Քի գրեալ է 'ի նմա, և զհաճոյս նորա առնել հանապազ։ Եւ երթեալ առ ծնողս իւր՝ պատճառանօք ասէր ցնոսա. ոչ կարեմ երթալ առ վարդապետն իմ և առ հասակակից մանկունսն, զի ամենայն ուսմնակիցքն իմ ունին աւետարան. և յորժամ գամ առ վարդապետն իմ, ընթեռնուն և լուսաւորեալ յածային բանիցն ուրախ լինին։ Իսկ ես որպէս որբ գոլով, զի ոչ ունիցիմ հայր և մայր, և ոչ ունելով զգիրս սրբոց աւետարանչացն՝ ամաչեմ յոյժ 'ի վարդապետէն մերմէ և յուսմնակցացն. աղաչեմ զձեզ որպէս զի առնիցէք ինձ աւետարան մի, որպէս զի հանապազ ունելով 'ի ձեռին իմում և ընթեռնլով յօժարութեամբ ուսայց զգիրս սուրբս։ Եւ ասէ մայրն ցհայր նորա. տէր իմ, հրամայեա զի արասցեն աւետարան մի վայելուչ որդեկիս մերոյ, որ ոչ միայն գեղեցկութիւն գրոյն յօժարեցուցանէ զնա յուսմնասիրութիւն հանդիսիցն, այլ և վայելչութիւն գեղապանծ զարդու նորա և տեսութիւնն։ Նոյնժամայն հրամայեաց հայր նորա կոչել ոսկերիչ և ասէ ցնա. առ յինէն ոսկի որչափ և կամիս և գործեա տուփ աւետարանի, զի տաց որդւոյս իմոյ։ Եւ առեալ հինգ հարիւր դահեկան ոսկեգործն, ընդ նմին և քարինս ականց պատուականաց և մարգարիտս գեղեցիկս և մեծագինս։ Նոյնպէս և գրիչ գրոյն գրեաց սքանչելի և չքնաղակերպ գրով, և նկարագրեաց զպատկերն իւր և զհօրն և զմօրն, և վաղվաղակի կազմեալ բերին զաւետարանն և առեալ ետուն զաւակին իւրեանց Յոհան-

նու։ Եւ նա առեալ պահէր յինքեան առանձինն, և ակն ունելով մնայր գալստեան միայնակեցին։

Եւ յետ աւուրց ինչ դէպ եղև գալ միայնակեցին. և տեսեալ զնա Յովհաննու ուրախ եղև յոյժ, և գլուխ արկեալ համբուրեցին զմիմեանս։ Եւ ասէ ցնա Յովհաննէս. գութ ծնողաց իմոց բազում է 'ի վերայ իմ. եթէ իմանայցեն զհրաժարելս իմ 'ի նոցանէ, դառն արտասուօք հառաչեն 'ի վերայ իմ և խափանումն առնեն հոգևորական ընթացից իմոց և ճանապարհիս որ առ ա̃ծ. այլ աղաչեմ, հայր պատուական, որպէս զի զանխլաբար և 'ի ծածուկ արասցուք, զի մի ոք գիտասցէ և ծանուսցէ ծնողացն իմոց։ Եւ նա ասէ. արա որպէս հաճոյ թուիցի քեզ, և ա̃ծ լցցէ զցանկութի սրտի քո։ Եւ առեալ զմիայնակեացն գնաց յեզր ծովուն, և տեսեալ նաւ մի ասէ ցնաւապետն. աղաչեմ զքեզ, եղբայր, տուր մեզ 'ի վարձու զնաւդ, և հանցես զմեզ 'ի վերին աշխարհն յանհանգստից վանսն։ Ասէ ցնա նաւապետն. վարձ նաւիս իմոյ բազում է, և անսալ ունիմ մինչև լցցի բեռամբ նաւս իմ։ Ասէ ցնա Յովհաննէս. քանի՞ է վարձ նաւիդ քո՝ ասա ինձ, եղբայր։ Եւ նա ասէ. հարիւր դահեկան։ Ասէ Յովհաննէս ցկրօնաւորն. անսա ինձ, հայր, զի երթայց առ ծնողսն իմ և պատճառանօք խնդրեցից ինչ 'ի նոցանէ։ Ասէ միայնակեացն. երթ, որդեակ, և ա̃ծ առաջնորդեսցէ քեզ յամենայն գործս բարութեան։ Եւ երթեալ Յովհաննու առ մայր իւր ասէ. տիկին իմ և մայր իմ, որ բարիոք ծնար և սնուցեր զիս և զամենայն պէտս իմ կատարեցեր, արդ հայցեմ 'ի քէն զի խնդրուածս իմ կատարեսցես փութանակի։ Եւ ասէ մայրն. ասա, որդեակ, զինչ կամիս և կատարեսցուք։ Ասէ Յովհաննէս. մայր իմ և տիկին, ամենայն ընկերակիցքն իմ և ուսմնակիցքն 'ի ճաշ և յընթրիս բազում անգամ կոչեալ են զիս, և ես և ոչ մի անգամ զնոսա, և ամաչեմ երթալ յուսումն և տեսանել զնոսա։ Եւ ասէ մայրն. անսա, որդեակ, և ես հաւանեցուցից զհայրն քո, զի տացէ քեզ զինչ պիտոյ իցէ։ Եւ եկեալ հայր իւր 'ի տուն, և ասաց նմա զխնդրուածս որդւոյն իւրեանց։ Եւ տուեալ նմա հարիւր դահեկան և ծառայս զկնի նորա, զի մի անզգայաբար ծախեսցէ վայրապար իբրև զմանուկ։ Եւ նա պատճառանօք որո-

շեաց զծառայսն յինքենէ և ինքն գնաց առ միայնակեացն. և տուեալ զհարիւր դահեկանն ցնաւապետն և մտին երկոքեան 'ի նաւն, աջողակ հողմոյ պատահեալ՝ վաղվաղակի եհաս նաւն յեզր ծովուն, և գնացին խաղաղութեամբ 'ի վանսն ։

Եւ պատմեաց միայնակեացն զամենայն պատահեալսն աբբասուն և զջերմեռանդ յօժարութ̃ի նորա, և ուրախ եղև աբբայն ։ Եւ ասէ ցերանելին Յոհաննէս. որդեակ, դու դեռ ևս մանուկ ես փափկասուն [1], և կարգ միայնակեցացս այս է՝ զի որ ոք կամեսցի կրօնաւորել, զաւուրս քառասուն պարտ է լինել 'ի վանս մինչև տեսցէ զվարս ժուժկալութ̃ե միայնակեցացս և զհամբերութ̃ի՝ և ապա առցէ զձև կրօնից սոցա զմազեղէն պարեգօտն և զնոյնակերպ կրկնոցն և զմաշկեղէն գօտին և զսանդալ հողաթափն ։ Եւ ասէ Յոհաննէս. աղաչեմ զքեզ, հայր, որպէս զի այսօր վաղվաղակի զգեցուսցես ինձ զայդոսիկ զասացեալսդ 'ի քէն՝ և փոքրեա զհեր գլխոյ իմոյ, զի յոյժ ցանկամ զգենուլ զայդպիսի ձև հրեշտակական ։ Եւ աբբասուն տեսեալ զյօժարութ̃ի նորա, նոյնժամայն ժողովեալ զա̃մ դասս միայնակեցացն՝ փոքրեաց զվարս [2] գլխոյ նորա և զգեցոյց նմա զխոշորագոյն մազեղէնն և ած զմաշկեղէն գօտին ընդ մէջ նորա, և կատարեալ 'ի վերայ նորա զամենայն կարգ և զկանոն պաշտամանն՝ յանձն արար զնա ամենախնամ շնորհացն ա̃յ ։

Իսկ երանելին Յոհաննէս սկսաւ այնուհետև խստակրօն ճգնութ̃բ և [3] արտասուագոչ պաղատանօք և ամենագիշեր սաղմոսերգութ̃բ և անսուաղութ̃բ և գետնատարած անկողնօք և հեզութ̃բ և հնազանդութ̃բ և եղբայրսիրութ̃բ և ամենայն բարեյօրդոր կամօք, և մտօք յա̃ծայինսն ևեթ խոկայր՝ զվերինն խորհելով ուր Քս̃ նստի ընդ աջմէ ա̃յ, արհամարհելով զստորևս ամենայն և զապականացուս և զառօրեայս, մինչև յոյժ զարմանալ ծերոցն ընդ խստակրօն ճգնութ̃ի նորա և [4]

1 փափկասնունդ ։

2 զհերս ։

3 և անմեղկելի վարուք քաղաքավարել զժամանակս կենաց իւրոց տքնութ̃բ, և արտասուագոչ պաղատանօք կանխէր զա̃մ գիշերս սաղմոսերգութեամբ ։

4 և բազումք բարի նախանձեալ օրինակ եդին ինքեանց զերանելւոյ արտասուալից աղօթմն անդադար և զժուժկալութիւն պահոցն նորա ։

նախանձել ընդ արտասուալից աղօթս նորա անդադարս և ընդ ժուժկալութի պահոցն ։ Եւ արարեալ նորա 'ի վանս անդր ամս վեց՝ ուսոյց զամենայն եղբայրութիւն թէ որպէս պարտ է ճգնութբ ծառայել այ ։ Եւ ասէ ցնա հայր վանացն . կարի շատ և անըմբերելի ճգնութե ետուր զանձն քո , որդեակ , զոր ոչ կարես այդպիսի կրօնիւք օրինակաւ 'ի գլուխ հանել զկարգաւորութիս աղօթից և զկանոն սաղմոսերգութե սրբոյ եկեղեցւոյ ։ Վասնզի առաւել անչափ տքնութի և քաղց և ծարաւ տկարացուցանէ զանձն և խափանումն առնէ հանապազորդ աղօթից և ծնրադրութեանն , և բազում արտասուքն պակասեցուցանէ զլոյս աչացն ։ Իսկ երանելին այն ևս քան զևս ճնշէյուցանէր զանձն իւր 'ի խիստ պահս ճգնութե ։ Եւ էր կերակուր նորա մարմին և արիւնն Քի , և 'ի շաբաթու և 'ի կիրակէի հաց և աղ և ջուր սակաւ ։

Որդ այնուհետև տեսեալ ատելի և բարիատեաց բանսարկուն սատանայ զայնպիսի յառաջադիմութիւն ճգնութե և զընթացս յօժարական կամացն 'ի տղայական հասակին , 'ի նախանձ մտեալ՝ զի ոչ կարաց յաղթել ճգնութեան նորա , վասն զի միացեալ էր 'ի սէրն Քի , ապա արկանէ 'ի սիրտ նորա զգութ տեսութե ծնողացն , զհնազանդութի ծառայիցն , և զսէր և զանձուկ ստացուածոցն և հայրենի մեծութեն , և զցայգ և զցերեկ վարանեցուցանէր զանձն նորա բազում տրտմութբ և հոգովք ։ Եւ 'ի տքնութենէն և 'ի բազում ճգնութէն հալէր և մաշէր անձն նորա և իբրև զանշունչ պատկեր եղև ։ Եւ տեսեալ զնա հայր վանացն 'ի տկարութե անտի 'ի մահ վարեալ՝ ասէ ցնա . որդեակ , Ած զայն պահանջէ 'ի մարդոյն զոր տանել կարիցէ ։ Ասէ ցնա Յոհաննէս . հայր , հաւատա ինձ , զի ոչ որպէս դու կարծես թէ պահք և տքնութիք մաշեն զիս , այլ մեղք իմ , զի ծանր և բազում են յոյժ , և 'ի բազում աւուրց հետէ ընկենու սատանայ 'ի սիրտ իմ զգութ կարօտութե ծնողաց իմոց և զտեսութի ընտանեաց և ծառայից . և ես հաստատուն յուսով պարծիմ յԱծ և յաղօթս սրբութեան ձերոյ , զի և անդ երթեալ կոխեցից զզօրութիւն և զխայթոցս հաղելից բանսարկու թշնամւոյն և անոյժ արարից զամենայն որոգայթս նորա ։ Ասէ ցնա հայրն . ոչ ասացի քեզ յառաջագոյն , որդեակ , թէ

ծանր և դժնդակ է կարգ միայնակեցաց, և ոչ ես բաւական յանգ հանել զնոսա։ Եւ արտասուեալ ասէ աբասն. զի՞նչ կամիս թէ արարից քեզ, որդեակ։ Ասէ Յովհաննէս. արասցես ինձ աղօթս հանդերձ միայնակեցօքդ, և կամօքն ա̃յ երթայց զճանապարհս իմ։ Եւ աղօթեալ հանդերձ արտասուօք յուղարկեցին զնա։

Եւ երթեալ Յովհաննէս իբրև քարընկէց մի, դարձաւ յետս և հայեցեալ տեսանէ զանապատն յորմէ հրաժարեաց, և արտասուալից հառաչմամբ 'ի ծունկս անկեալ ասէ. ողջ մ̃նա, սուրբ ուխտ միանձանց սրբոց հրեշտակաց բնակարան. ողջոյն և ձեզ դասք և ժողովք միայնակեցացդ՝ որ բարիոք կալայք և սնուցէք զիս. յոյս իմ հաստատուն է առ ա̃ծ, զի մարտակցութ̃ աղօթից ձերոց և 'ի տան հօր իմոյ յաղթեցից դաւաճանող թըշնամւոյն և կոխեցից զգլուխ աներևոյթ և կամակոր վիշապին։ Եւ երթայր զճանապարհայն թախծեալ սըրտիւ և անմխիթար տրտմութ̃ վասն հեռանալոյն 'ի միայնակեցաց անտի և յանապատէն։ Եւ մինչդեռ գընայր նա արտասուելով և սաղմոսելով, հանդիպեցաւ նմա աղքատ մի 'ի ճանապարհի անդ, զի զգեցեալ էր քուրձ մի պատառատուն յոյժ, և ասէ. ողջոյն քեզ, եղբայր. և համբուրեաց զնա։ Եւ ասէ ցնա Յովհաննէս. տեսանեմ զքեզ, այր դու, զի յոյժ տկարացեալ ես և ոչ կարես բառնալ այդպիսի քրձեղէն հանդերձ. աղաչեմ զքեզ զի հանցես զայդ 'ի քէն և տացես ինձ, և առեալ զգեցցիս դու զիմս։ Իսկ աղքատն ուրախութ̃ մեծաւ մերկացաւ յինքենէ զհնացեալ ձորձս իւր և առեալ զգեցաւ զպայծեայն զոր ունէր երանելին Յովհաննէս. Նոյնպէս և Յովհաննէս զգեցաւ զնորա պատառատուն և հին հանդերձն։ Եւ հրաժարեալք 'ի միմեանց գնացին զիւրաքանչիւր ճանապարհ։

Իսկ յորժամ եկն եհաս Յովհաննէս 'ի քաղաք ծննդեան իւրոյ 'ի մեծն Կոստանդինուպօլիս, եկն եհաս մերձ յապարանս հօր և մօր իւրոյ, և անկեալ 'ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր՝ արտասուօք աղաչէր զա̃ծ և ասէր. տէր իմ Յ̃ս Ք̃ս, մի՛ թողուր զիս 'ի ձեռանէ քումմէ, զի առ քեզ ապաւինեցայ՝ օգնեա ինձ։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի դուրս տանն իւրոյ և ասէ դարձեալ. գոհանամ զքէն, տէր իմ և ա̃ծ իմ, որ և զերկրաւոր

յարկս ծնողաց իմոց ցուցեր ինձ. և այժմ աղաչեմ զքեզ, տէր, 'ի քո բարերարութենէդ մի՛ զրկեր զիս և տուր ինձ կատարեալ յաղթութի̃ ընդդէմ սատանայի և մի՛ տար զիս 'ի փորձութիւն, և վախճանեցայց յաշխարհէ՝ ոչ յայտնի լինելով ծնողաց իմոց 'ի կենդանութեան իմում։ Եւ ննջեաց 'ի տեղւոջն յայնմիկ։ Եւ ընդ այգանալ առաւօտուն բացաւ դուռն ապարանից հօր նորա։ Եւ եկեալ դռնապանն ասէ ցՅոհաննէս. արի գնա աստի յայլ տեղի, զի մի՛ տեսցէ զքեզ տէրն իմ աստ և բարկասցի ինձ։ Ասէ Յոհաննէս. մարդ եմ աղքատ, օտար և տնանկ. հայեաց դու 'ի բարձունս առ ա̃ծ և արա ինձ ողորմութի̃ և թող տուր ինձ զի յանկիւն մի փողոցի աստ բնակեցայց ես. և յորժամ ելանել կամ մտանել կամիցի տէրն քո, յառաջեա և ասա ինձ զի հեռացայց յայնմ տեղւոջէ մինչև մտցէ և ելցէ տէրն քո. և ես ոչ ումեք ծանրացայց, և դու ոչ երբէք ծանրասցիս յինէն, և ակն կալջիր առնուլ յա̃յ վարձս բարեաց վասն իմ, որ զնեղեալ և զտարակուսեալ հոգիս ապրեցուսցես 'ի դրանս յայսմիկ։ Եւ գթացեալ 'ի վերայ դռնապանն եթող զնա 'ի տեղւոջն յայնմիկ։

Եւ իբրև ելին ծնողքն իւր յապարանից իւրեանց, ետես զնոսա երանելին և լցան աչք նորա արտասուօք և իջանէր արտօսրն յաչաց նորա իբրև զվտակս ջուրց, և ասէ. տեսի ճշմարտապէս զծնողս իմ ըստ կամելոյն ա̃յ և զխայթոցս սատանայի զհրացեալս կոխեցից զօրութեամբ ա̃յ որ է յիս։ Եւ ամբարձեալ զձեռս իւր յերկինս ասէ. տէր Յ̃ս Ք̃ս ա̃ծ ճշմարտութե̃ և տէր ողորմութե̃, մի՛ թողուր զիս 'ի պահպանական զօրութենէ քումմէ և մի՛ մերժեր զիս յերեսաց քոց վասն մեծի փառաց անուան քո սրբոյ, և տուր ինձ համբերութիւն մինչև վախճանիմ 'ի տեղւոջս յայսմիկ։ Եւ եկաց 'ի նմին տեղւոջ մեծաւ տաժանմամբ և համբերական ժուժկալութե̃ զտարի մի։ Եւ հայրն առաքէր նմա կերակուր 'ի սեղանոյ իւրոյ և ասէր. սքանչացեալ հիացեալ զարմանամ յոյժ ընդ համբերութի̃ աղքատին այնորիկ՝ որ անկեալ կայ 'ի տեղւոջն յայնմիկ արտաքոյ դրանն՝ թէ զիա՞րդ կամ որպէս համբերէ նա այնմ դառնաշունչ դժնդակ սառամանեաց ձմերային օդոյս և ոչ երբէք մտանէ յապարանս մեր։ Եւ հրամայեաց ծա-

ռայիցն և արարին 'ի վերայ նորա խուց պրտուեղէն, և ասէ. կարող է ա̃ծ և վ̃ն դորա ողորմել մեզ, և վասն այնորիկ ած 'ի դուրս մեր, զի 'ի ձեռն դորա ողորմեսցի մեզ:

Եւ 'ի միում աւուր ելեալ մայր նորա ետես զՅոհաննէս, և 'ի զարմացման եղեալ՝ զի որպէս վայրենի ընչաւոր երևեցաւ նմա, զի յոյժ նքողեալ և անչքացեալ՝ էր գեղ երեսաց նորա 'ի սաստիկ ճգնութենէն և 'ի տառապանաց մարմնոյն: Եւ ասէ ցծառայս իւր. քարշեցէք հանէք առէք տարայք զդա աստի. զի թէ այդր բնակէ դա, ոչ կարեմ ես անցանել ընդ ճանապարհդ ընդ այդ: Եւ նոյնժամայն բուռն հարեալ ծառայիցն քարշէին զնա յայլ հեռագոյն տեղի: Եւ նա դարձեալ դառնայր անկանէր անդ և ոչ հեռանայր: Ասէին ցնա դռնապանքն. երթիջիր հեռաջիր յայդմ տեղւոյ, ով օտարական այր դու, զի տիկինն մեր ոչ կարէ յաչս տեսանել զքեզ: Ասէ ցնոսա Յոհաննէս. աղաչեմ զձեզ՝ որպէս յառաջնումն ողորմեցարուք ինձ, նոյնպէս և այժմ գթացէք յիս և 'ի տեղւոջս յայսմիկ արարէք ինձ խղիկ մի փոքրիկ. և նոքա արարին որպէս կամեցաւ: Եւ հայր նորա առաքէր նմա կերակուր յա̃մ ժամ 'ի սեղանոյ իւրոյ. և նա ոչ ուտէր, այլ 'ի ծածուկ զայն աղքատաց բաշխէր, և ինքն խոշորագոյն հաց չորացեալ թրջէր ջրով, և ընդ երեկս աւուրն 'ի մտանել արեգականն ուտէր: Եւ այնչափ տկարացոյց զինքն և ճնշեաց զմարմին իւր, մինչ զի որպէս զանշունչ պատկեր երևեալ նմա մարդկան:

Եւ յետ երից ամաց տեսեալ Ք̃ի զմեծ ճգնութի̃ քաջամարտիկ նահատակին իւրոյ և կատարեալ միայնակեցին Յոհաննու, առաքեաց առ նա հրեշտակ յերկնից և ասէ ցնա 'ի տեսլեան. ողջոյն քեզ, ծառայ իմ Յոհաննէս բարի և հաւատարիմ. արդ ըստ յորջորջման անուան քում դասեսցիս դու ընդ Յոհաննու մկրտչի և բնակեսցես 'ի յերկնային խորանս ընդ ամենայն սուրբ ճգնաւորս իմ, և կատարումն և վախճան եղիցի տառապանաց քոց և յետ սակաւ աւուրց փոխեսցիս առ իս: Եւ որպէս 'ի զարթման եղեալ ետես զտեսիլն զայն և ոչ յանուրջս ինչ: Եւ ամբարձեալ զհանապազատարած զձեռս իւր յերկինս՝ մեծակական հառաչանօք և

1 անչքեղացեալ:

արտասուագոչ ձայնիւ աղօթեաց այսպէս և ասէ. ա͞ծ հարցն և տէր ողորմութեան, հայր տեառն մերոյ Յ͞ի Ք͞ի, գոհանամ զքէն որ զանարժանութ͞իս իմ խառնեցեր 'ի թիւ սիրելեաց քոց որք 'ի սկզբանէ հաճոյ եղեն քեզ. աղաչեմ զքեզ, յիշեա մարդասիրութ͞բ քո զծնողսն իմ և թող զմեղս և ջնջեա զձեռագիր յանցանաց նոցա. ողորմեա և միանձանցն այնոցիկ՝ որ զիս ընկալան սիրով և սնուցին անարատաբար:

Եւ կոչեաց զմատակարար և զհոգաբարձու տան հօր իւրոյ և ասէ ցնա. աղաչեմ զքեզ զի զոր ինչ պատուիրեմ քեզ, ասասցես տիկնոջն քում: Եւ նա ասէ. ասա ինձ զոր ինչ հաճոյ է քեզ, և ես ծանուցից տիկնոջն: Եւ ասէ Յովհաննէս. ասասցես նմա թէ աղքատիկն այն զոր 'ի դրանէն հալածէիր, զոր և քարշէին իսկ հրամայեցեր և ընկեցիկ առնել, ասաց թէ մի գարշիր յինէն, այլ արժանի արա գալ ձեր առ իս, զի ունիմ բան ինչ ասել քեզ: Եւ նորա երթեալ պատմեաց տիկնոջն իւրում զոր ասացն Յովհաննէս: Եւ նա ասէ. զի՞նչ է բանն զոր ասել կամի ինձ աղքատն այն, զի ոչ կարեմ 'ի գարշահոտութ͞էն և [1] 'ի գարշելի կենաց նորա տեսանել զնա: Եւ երթեալ պատմեաց առն իւրում: Իսկ ցնա այրն նորա. երթիջիր և մի գարշիր յաղքատաց, զի զնոսա ընտրեաց ա͞ծ: Եւ նա ոչ կամեցաւ երթալ: Եւ Յովհաննէս դարձեալ առաքեաց զայլ ոք 'ի ծառայիցն և ասէ. յետ երից աւուրց վախճանելոց եմ ես. և եթէ ոչ եկեսցես և տեսցես զիս, ապաշաւես յոյժ, և զղջացեալ դու ինքնին մեղադիր լինիցիս անձին քում, զի ոչ ելցէ խիղճն 'ի սրտէ քումմէ: Եւ յորժամ լուաւ վասն մահու նորա, երթեալ մինչև ցտեղին ուր էրն Յովհաննէս՝ և կացեալ առ դրանն ասէ ցծառայս իւր. բարձէք և բերէք զնա առ իս, և տարան զնա առ տիկինն: Եւ տեսեալ զնա Յովհաննու ասէ. ա͞ծ տուողն ամենայն բարութ͞ե հատուսցէ ձեզ զվարձս բարեաց հարիւրապատիկ յայսմ աշխարհի և 'ի հանդերձելումն որ գալոցն է, զի բարիոք ընկալայք զիս և առ իս կատարեցէք զպատուիրան աւետարանական քարոզութ͞են Ք͞ի՝ թէ որում արարէք միում 'ի փոքրկանցս յայսցանէ եղբարց,

1 և յաղտեղի կենաց:

ինձ արարէք։ Այլ ես աղքատս ոչ ունիմ նշան օրհնութեան զի տացից ձեզ. և դու երդուիր ինձ զի զոր միանգամ ասացից քեզ՝ արասցես։ Եւ երդուաւ նմա և ասէ. զոր ինչ ասասցես, կատարեցից զամենայն։ Ասէ ցնա Յովհաննէս. մաղեղէն քրձաւս այսմիկ զոր զգեցեալս եմ՝ թաղեա զիս և մի այլ ինչ պատմուճան զգեցուսցես ինձ կամ յայլում տեղւոջ թաղեսցես, այլ յայսմ տեղւոջ յորում տաղաւարիկս իմ է, յորում 'ի կենդանութեն իմում հանգչէի։ Եւ զայս ասացեալ եցոյց նմա զաւետարանն և հանեալ ետ 'ի ձեռս նորա և ասէ. այդ լիցի թոշակ և բաժին ասա և 'ի հանդերձեալ աշխարհին քեզ և տեառն իմում առն քում։ Եւ առեալ զտուրս աւետարանն 'ի ձեռս իւր՝ շրջշրջէր յայսկոյս և յայնկոյս և ասէր՝ թէ զիարդ նման իցէ աւետարանս այս աւետարանին զոր արարաք որդւոյն մերոյ Յովհաննու, և սքանչանայր յոյժ։ Եւ ընթացեալ եմուտ 'ի տունն և եցոյց առն իւրում։ Եւ տեսեալ ասէ. Ճշմարտութբ ասեմ զի այս է աւետարան որդւոյն մերոյ, և եթէ ուստի անկաւ 'ի դա՝ ոչ գիտեմ. ապա ուրեմն դա գիտէ ուր է որդեակն մեր։ Եւ 'ի խնդութենէն 'ի վեր յարուցեալ երկոքեան 'ի միասին եկին առ Յովհաննէս զոր օտար աղքատն կարծէին, և ասեն ցնա լալով և արտասուօք. երդմնեցուցանեմք զքեզ յանուն ահաւոր մեծին այ զի ասասցես մեզ թէ ուստի կամ յումմէ անկաւ աւետարանս այս 'ի քեզ։ Եւ նորա խռովեալ յոգի իւր և գորովեալ 'ի գթոյ ծնողացն ոչ կարաց ժուժկալել, և թախեալ արտասուօք՝ յոգւոց հանեալ դառն հեծեծանօք և հառաչմամբ ասէ. ես եմ Յովհաննէս որդին ձեր, և այս այն աւետարանն է զոր դուքն ինձ կազմեցէք և ետուք զի ուսայց 'ի դմանէ զփրկութիւնագործ ճանապարհն ճշմարտութե. ունկնդիր եղեալ պատուիրանացդ որ 'ի դմա՝ թողի զամենայն և բարձեալ զխաչն Քի գնացի զկնի նորա, զի արժանի եղէց նմա, և ցանկացայ այսմ. զգեստու և կրօնաւոր ժուժկալութե վասն փրկութեան անձին իմոյ և ձեր, և բարձի զքաղցր լուծն Քի։

Իսկ այնուհետև իբրև ծանեան ծնողքն նորա զնա, մեծակական ձայնիւ սկսան լալ և ողբալ և աղիողորմ արտասուօք անկեալ 'ի վերայ նորա փարէին զպարանո-

ցաւ նորա և հառաչելով հանդերձ կողկողէին[1] յառա-
ւօտէ մինչև 'ի հասարակ աւուրն։ Յուր եղև ամենայն
բազմութե՛ քաղաքին, և ժողովեցան 'ի տեղին յայն
գրեթէ ամենայն բազմութի՛ քաղաքին արք և կանայք,
քահանայք և կրօնաւորք, և մեծաւ հառաչմամբ ող-
բային։ Իսկ Յոհաննէս անկեալ դնէր 'ի մահիճսն, և
հայեցեալ յերկինս պայծառ դիմօք և զուարթագին
խնդութե՛[2] ասէ. տէր Յս՛, ընկալ զոգի իմ. և թէ, 'ի
ձեռս քո աւանդեմ զհոգի իմ. և աւանդեաց զոգին։
Իսկ[3] մայրն զպատուէր որդւոյն իւրոյ մոռացեալ մեր-
կացոյց 'ի նմանէ զմազեղէն հանդերձն և զգեցոյց նմա
ոսկեթել ծանրագին հանդերձ. և նոյնժամայն լուծաւ
կինն, գօսացան երկոքին ձեռքն։ Իսկ եկեալ 'ի միտս
հօրն Յոհաննու ասէ. զպատուէր և զհաճոյս որդւոյն
մերոյ արասցուք։ Իսկ մերկացուցին զպատուական հան-
դերձն 'ի նմանէ և զգեցուցին նմա զիւր հին և պատա-
ռատուն մազեղէնն և պատեալ զսպեցին։ Իսկ նոյնժա-
մայն հոտ անուշութե՛ բուրեաց 'ի սուրբ մարմնոյ նորա
և ելից զպրտուեղէն խուց նորա և զքաղաքն ամենայն,
և ծագեաց լոյս սաստիկ 'ի վերայ սուրբ մարմնոյն, և
մայրն բժշկեցաւ։ Իսկ տեսեալ ամենեցուն զեղեալսն
ետուն փառս ա՛յ, և թաղեցին 'ի նմին տեղւոջ յորում
էր խուց նորա։ Իսկ ծնողք նորա շինեցին տաճար աղօ-
թից 'ի վերայ սուրբ գերեզմանին յանուն սրբոյն, յո-
րում տեղւոջ բազում՝ բժշկութի՛ առնէ տէր 'ի ձեռն
բարեխօսութեան նորուն վկայի։ Իսկ զամենայն ստա-
ցուածս իւրեանց ետուն 'ի սպաս պաշտաման եկեղե-
ցւոյն այնորիկ և զմնացեալսն 'ի կարօտեալս բաշխեցին,
և ինքեանք կրօնաւորեալք 'ի նմին տեղւոջ սպասաւո-
րելով սուրբ ոսկերաց նորա մինչև յելս վախճանի կե-
նաց իւրեանց։

Կատարեցաւ երիցս երանելի ճգնաւորն Քի՛ Յո-
հաննէս յամս ինքնակալաց մերոց թագաւորաց Արկա-
դեայ և Ոնորիոս յամսեանն յունուարի 'ի տասներորդի
հինգերորդում աւուրն, զընթացսն կատարեալ, զհա-

1 կողկողէին՝ անպատմելի կրա-
կծական կականմամբ յառաւօտէն։
2 խնդամտութեամբ։
3 և ո՛վ կարիցէ պատմել զկրա-
կծալի կոծն և զկական զօր արա-
րին ծնողքն և եղբարքն և ազգա-
յինքն և ամենայն քաղաքն առ հա-
սարակ։ Եւ մայրն։

ւատն պահեալ և զբարբառն յուսոյ յաղթանակի վե-րին կոչմանն զառհաւատչեայն ընկալեալ և զանձն իւր օրինակ տուեալ զկնի եկելոցս, զհամբերութիւն Յոբայ լուեալ և զկատարումն տեառն տեսեալ, ամբիծ քաղա-քավարութբ̃ և ուղղափառ հաւատով և անմեղկելի և անստանելի ժուժկալութբ̃ հանգեաւ 'ի Քս̃ Յս̃ 'ի տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՂԱԳՍ ՈՐԴՒՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀՌՈՄԱՅԵՑՒՈՑ

ՈՐՈՑ ԱՆՈՒՆ ԿՈՉԻ

ԱՅՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Այր ոմն Թագաւոր 'ի Հռոմ քաղաք, և անուն նորա Եփոմիանոս և անուն կնոջ նորա Ագլայիս. և

Պատմութիւն վարուց այն Աստուծոյ կամաւոր աղքատացելոյն վասն Քրիստոսի որոյ անուն Ալեքսիոս. 'ի մարտի հնգետասան:

Այր ոմն էր 'ի Հռոմ քաղաքի մեծատուն յոյժ և պատրիկ, և ա-նուն նորա Եփիմիանոս, և էր երկրորդ իշխանաց քաղաքին Հռոմայե-ցւոց, փառաւոր և մեծ իշխան յաւուրս բարեպաշտ Թագաւորացն Արկադէոսի և Ոնորիոսի, և անուն կնոջ նորա Աքիւղա։ Եւ յոյժ եր-կիւղածք էին յայ̃ և սիրէին զաղքատսիրութի̃ և զօտարսիրութի̃. զկա-րօտեալս ժողովէին ընդ յարկս իւրեանց և կերակրէին։ Եւ ոչ գոյր նոցա զաւակ որում թողցեն զժառանգութի̃ իւրեանց, և հանապազ խնդրէին յայ̃ զի տացէ նոցա զաւակ որով մխիթարեսցին։

Այս բան հռովմայեցւոց է յառաջաբան, բայց Յունացն յառաջաբանութիւն յաւագոյն թուելով եղաւ:

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Ալեքսիոս որդի էր մեծի իշխանի և փառաւոր պատրկի, որոյ անուն է Եփիմիանոս, 'ի Հռոմ քաղաքէ յաւուրս բարեպաշտ Թագաւորացն Արկադէոսի և Ոնորիոսի որդւոց մեծին Թէոդոսի։ Եւ ինքն Եփիմիանոս ունէր գաւառ բազում, և մեծացեալ յոյժ. ունէր ծառայ երեք հազար ոսկեկազմ երիվարօք և դիպակազգեստս հան-դերձիւք։ Եւ էր յոյժ երկիւղած յայ̃, որով ունէր եկեղեցիք իւր շի-նեալ, և 'ի նոցա շինեալ էր վերնատունս, և յորում նստեալ լինէր Եփիմիանոս՝ անդ ժողովէին աղքատք. քանզի սովոր էին և գիտէին, զի յորժամ պարապոյ լինէր յաւուրս տօնի սրբոց և տէրունականաց՝

յոյժ սիրելին զաղքատսիրութիւն, և զօտարս և զպան-
դուխտս ժողովէին ընդ յարկօք իւրեանց, և կերակրէին
և զգեցուցանէին, և հանապազ խնդրէին յայ պահօք
և աղօթիւք զի տացէ նոցա զաւակ: Եւ լուաւ ած ա-

յետ ընթրեացն գայր 'ի վերնատունս եկեղեցեացն և առ պատուհա-
նին նստելով դիտէր զաղքատսն, զի մի ոք թափուր ելցէ 'ի տրիցն նո-
րա. և մտանէին աղքատք առ նա, և նա տայր ամենեցուն ձեռօք ի-
րովք 'ի գոյից իւրոց: Եւ էր շինեալ նորա անկելանոց աղքատաց և
հիւանդանոց, և հոգայր զնոսա ոսկւոք իւր, զոր կարգեալ էր նոցա
տառապէս 'ի ձեռն հոգաբարձաց իւրոց. և ինքն էր վերակացու նո-
ցա, և խանդաղատէր 'ի վերայ նուաղելոց 'ի նոցանէ: Եւ 'ի պալատին
իւր ունէր շինեալ իւր եկեղեցի յանուն սուրբ ածածնին. և 'ի դուռն
եկեղեցւոյն շինեաց իւր տապանատուն, և յամենայն օր 'ի տապանա-
տունն իւր մտեալ տեսանէր զտապանատեղն իւր և ասէր ինքեան. ով
անձն, այս է օթեվան քո և այս բնակութի քո. մի խաբիր և մի ունայ-
նանար 'ի սնոտի փառս յայս: Եւ ապա խօսէր ընդ մարդ: Այսպիսի
ունէր սովորութիւն:

Եւ կինն նորա որում անուն էր Ագլայիս ըստ Յունաց, և Աքիլա
ըստ հռոմայեցւոց, և ըստ մերս Աննա, բարեպաշտ և ածասէր և ողոր-
մած և գործական էր յոյժ: Եւ էր ամուլ և ոչ ունէր զաւակ, և
խանդաղատէր 'ի վերայ զաւակաց և երանէր զծնողս նոցա: Եւ զի որ
ինքն ոչ ունէր, նուաղէր տրտմութբ, և յար և հանապազ լայր և ող-
բայր ընդդէմ այ, մինչ վշտանալ Եփփիմիանոսի 'ի վերայ նեղութեան
քաղցր ամուսնին իւրոյ, և ոչ կարէր դադարեցուցանել զնա 'ի լալոյ
անտի. վասն որոյ յանդիմանէր զնա առաջի թագաւորին Ոնորիոսի և
թագուհւոյն և առաջի քահանայից մեծաց: Յայնժամ բարեպաշտու-
հին Ագլայիս, յորժամ առանձին ինքեանք միայն էին, ասէր ցԵփփի-
միանոս. տէր իմ, ընդէր մեծաբանեալ ես 'ի վերայ իմ և արգելուս
զիս 'ի լալոյ. և զիարդ ոչ լայցես զանզաւակութիւնս իմ, զի տեսա-
նեմ զգազանս և զանասունս և զթռչունս զի ծնունդ ունին և զա-
ւակօք իւրեանց ցնծացեալ մխիթարին 'ի տուրս այ. և նոյն ինքն է
օրհնութին այ առ նախահարսն և առ ծնողսն ածամօրն: Եւ զիս տե-
սանեմ զրկեալ յայնմանէ, վասն այսորիկ լամ և ողբամ, ընդդէմ այ
կոծիմ, զի թէ ողորմեսցի գերելոյս և անարժանիս և տացէ ինձ զա-
ւակ, բարի և ածասէր լիցի. ապա թէ ոչ՝ մի տացէ, ոչ խնդրեմ զայն-
պիսին. և դու, տէր իմ, մեծաբանեալ ես 'ի վերայ իմ իբրև անգէտ
ինչ խնդրողի, և ոչ տաս թոյլ համարձակ ողբալ զթշուառութիւս ընդ-
դէմ առատ և ողորմած տեառն իմոյ և արարչի: Զայսպիսի բան և որ
նման սոցին ասաց առն իւրում առանձինն. քանզի յոյժ ամօթխածու-
թեամբ զարդարեալ էր երանուհին Ագլայիս: Եւ իբրև լուաւ զայսո-
սիկ 'ի քաղցր ամուսնոյ իւրոյ ածասէրն Եփփիմիանոս, արդարացու-
ցեալ զասացեալսն 'ի նմանէ՝ լցաւ և ինքն տրտմութբ, և արտասուօք
պաղատէր առ տէր: Եւ յայնմ օրէ սկսան դիմել առ վանորայս և առ
սուրբս յայտնապէս աղօթել՝ խնդրելով 'ի այէ վասն զաւակի. և պար-
գևք և տուրք առատապէս շնորհէին վանորէից. քանզի բացեալ զգանձս
իւրեանց անխնայաբար բաշխէին ամենեցուն ում և պէտք լինէր:

Եւ լուաւ ած աղաչանաց երանելեացն և սրբոցն որք վասն նոցա
մաղթեցին առ ած. և ետ նոցա զաւակ արու: Եւ իբրև ծնաւ մա-
նուկն, ուրախութի անպատմելի եղև նոցա, և խնդացին ընդ նմա գրե-

ղօթից նոցա․ յղացաւ կինն նորա և ծնաւ որդի, և պատմեցին հօրն նորա, և փառաւոր արար զԱծ՟․ և անուանեաց զանուն մանկանն այր Այ՟, զի պահօք և աղօթիւք խնդրեցաք զդա յԱյ՟։ Եւ եղև յորժամ մեծացաւ մանուկն, ետուն զնա յուսումն Ածպաշտութե՟ մինչև եկն ՚ի չափ հասակի, և էր երկիւղած յԱյ՟։ Եւ ասէր Ոփո-

թէ ամենայն քաղաքն․ քանզի Թագաւորն Ոնորիոս և եպիսկոպոսապետն Ինովկենտիոս եկեալ ՚ի պալատն Եփիմիանոսի խնդացին ընդ նմա։ Սոյնպէս և յաւուր մկրտութե՟ մանկանն արարին տօն ուրախութեան Թագաւորաւ և հայրապետիւ և աշխարհաժողով պայծառական խնդութե՟բ, և եդին զանուն մանկանն Ալեքսիոս։ Եւ երանելի մայրն նորա ոչ դադարէր ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի աղօթելով առ Ած՟ արտասուօք վասն մանկանն Ածսիրութե՟ և բարեպաշտութեանն։ Քանզի ասէր երանուհի մայրն նորա՝ թէ ոչ է այս ուրախութիւն իմ կատարեալ, մինչև տեսից զմանուկս իմ զԱլեքսիանոս վառեալ ՚ի սէրն Այ՟։

Եւ իբրև զարգացաւ մանուկն, ետուն զնա յուսումն փիլիսոփայական արհեստին, և ուսաւ զամենայն հռետորական իմաստս, զի էր ուսումնասէր յոյժ և Ածասէր անչափ․ ուսաւ և զամ՟ վարդապետութիւնս հին և նոր կտակարանաց, և օր ըստ օրէ վառէր ՚ի սէրն Այ՟։ Զոր տեսեալ երանելի ծնողացն զմանկան բարեպաշտութիւն՝ գոհութիւն ողորմութեանն Այ՟ մատուցանէին և ասէին․ ահա լցաւ թէրևս խնդութե՟ սրտից մերոց, զի տեսանեմք զորդեակս մեր զյառաջադիմութիւն ՚ի լաւ անդր։ Քանզի էր Ալեքսիանոս զարդարեալ ամենայն առաքինութե՟բ, և ոչ ինչ փոյթ էր նմա մեծութե՟ և երևելի փառքն ծնողացն, այլ հեզ՝ էր և խոնարհ և հանդարտ և իմաստուն յոյժ և խոհեմ և լի հոգևով սրբով, և էր հնազանդ և հլու ծնողացն։ Եւ էր վայելուչ հասակաւ և գեղեցիկ պատկերաւ արեգակնակերպ տեսակաւ, և ունէր ձայն զօրաւոր և քաղցր իբրև զքնարի, և էր յոյժ սիրեցեալ յաչս Թագաւորին և հայրապետին և իշխանացն ամենեցուն։ Իսկ ծնողքն Ալեքսիոսին զարդարէին զնա իշխանական ճոխութեամբ և բերկրեալ լինէին սիրտք նոցա ՚ի վերայ պայծառ զաւակին իւրեանց։ Եւ սովորեցուցանէին զնա ՚ի պալատն Թագաւորին՝ առ Թագաւորն տանելով զնա, զի ինքն իսկ բարեպաշտ Թագաւորն Ոնորիոս պատուիրէր Եփիմիանոսի մեծի պատրկի բերել զպատանեակն Ալեքսիոս և սպասաւորել առաջի Թագաւորին և մեծի սինկղիտոսացն։ Զոր տեսեալ զգիտութե՟ սպասաւորելն մանկան և զհանճարեղութե՟ խելաց նորա՝ գովելով գովէին զնա և մարգարէանային վասն նորա՝ եթէ այսպիսի խոհեմութե՟ սա մեծի փառաց հասանելոց է ՚ի Թագաւորէն, որպէս թէ երկրորդ լինել Թագաւորութե՟ նորա․ և տային երանութիւն հօրն նորա այնպիսի զաւակաւն։ Զոր լուեալ հայրն նորա զայսոսիկ և որ նման սոցա ՚ի Թագաւորէն և ՚ի մեծամեծացն՝ խնդութե՟ լնոյր սիրտ նորա, և գնացեալ պատմէր զուգակցին մօրն Ալեքսիանոսի զամենայն։ Եւ ցնծային ՚ի սիրտս իւրեանց և նովաւ պարծէին, և մեծութե՟ և փառք առաւելագոյն զայն համարէին իւրեանց։

Իսկ երանելին Ալեքսիանոս զայն ամ՟ սէր և գովասանական պատիւ զոր տեսանէր զինքեամբ շուրջ պատեալ՝ ոչ ախտանայր նոքօք․ բայց երկնչէր թէ գուցէ երբէք յափշտակի ՚ի փառաց և ՚ի մեծութէ անտի որ գային ՚ի վերայ նորա։ Վասն որոյ աղօթս մատուցանէր Այ՟

միանոս ցկեանս իւր. ամուսնացուսցուք զորդիդ մեր 'ի կենդանութեան մերում: Եւ նա ասէ. արա որպէս զի ցնծացուսցէ զքեզ ած: Եւ ամուսնացուցին զնա մի 'ի մեծամեծաց յանուանէ դստերաց քաղաքին Հռոմայ:

փրկել զնա 'ի խոտորեցուցիչ փառաց և 'ի մեծութէ անտի, և լինել առ ած անզբաղական կենօք և ծառայել տեառն. և ոչ լինէր ձեռնհաս, զի դեռ ևս մանուկ էր հասակաւ:

Եւ իբրև եղև ութ և տասն ամաց երանելին Աղեքսիանոս, այլ ոչ ետուն թոյլ Եփիմիանոսի պատրկի մնալ և տեւել մանկանն կամաց՝ թագաւորն և սինկղիտոսքն, այլ ամուսնացուցանել վաղվաղակի. քանզի իշխանացն որք դուստր ունէին, խլել ջանային զմանուկն 'ի փեսայութիւն: Եւ երանելի ծնողքն Աղեքսիանոսին քանզի բարեպաշտ և ածասէրք էին, զմանկան առաքինութիւն տեսանելով ոչ կամէին զնա տրտմեցուցանել ամուսնացուցանելովն: Իսկ յորժամ հաճոյ թուեցաւ թագաւորին և մեծամեծաց նորին ոչ մնալ այլ մանկան սրբասիրութեն, այլ ամուսնացուցանել ըստ աշխարհի ողջախոհաց, կամակից եղև և Եփիմիանոս առնել զայս: Յայնժամ խօսեցաւ նմա 'ի հարսնութիւն դուստր մեծի իշխանին թագաւորազնոյ. և էր տեսլեամբ յոյժ գեղեցիկ և ամօթխածութբ զարդարեալ: Եւ եկեալ Եփիմիանոս 'ի տուն իւր արար ուրախութիւն ըստ օրինի աշխարհին:

Իսկ երանելին Աղեքսիոս մտեալ յեկեղեցին անկանէր առաջի տն արտասուօք և ասէր. տէր ողորմութեանց և ած գթութեանց, լից զփափագս իմ որ առ քեզ՝ անբասիր սրբութբ, և մի թողուր զիս ապականութբ աշխարհիս պատաղել և 'ի սիրոյ քո մերժիլ: Եւ յերկարեաց անդ զաղօթսն արտասուօք հանդերձ, մինչ իմացեալ ընկերակցացն Աղեքսիանոսի զպատճառ տրտմութեան նորա՝ ծանուցին հօրն նորա Եփիմիանոսի: Եւ կոչեցեալ առ ինքն զսիրելի և զանդրանիկ որդեակն իւր առանձին ուր իւրքն միայն էին, և ասէ. զինչ է զոր դու հատուցանես մեզ ծնողաց քոց անտանելի տրտմութի, որդեակ, փոխանակ ուրախութեան մերում, և առնես նախատինս զմեզ առաջի թագաւորին և մեծամեծացն, իբր անհնազանդի ծնող և ապստամբի, տրտմութբ և տխրութբ քո զոր ցուցանես. և ընդէր է այդ քեզ, որդեակ, խնդրել զվարս խոտակրօնս. նայեա և տես 'ի հին և 'ի նորս, թէ որպէս սուրբքն և հաճոյքն այ ընտրեցան յամուսնութենէ անտի. միայն սիրովն այ վառեա զքեզ. և այլ մի երկնչիր յունայնութենէ աշխարհիս: Նոյնպէս և երանուհի մայրն նորա աղերսէր և ասէր. մի տրտմութբ քո, քաղցրիկ զաւակ իմ, տրտմեցուցաներ զսիրտս գերի ծնողացս քո, այլ խոնարհեա 'ի կամս մեր, և առ զօրհնութի ըստ արժանաւոր հնազանդութե և իմաստութե քո, սիրելի որդեակ իմ: Եւ որ նման սոցա ճահ էր խօսել նոցա ընդ խոհեմ մանուկն: Պատասխանի ետ երանելին Աղեքսիոս ցածութբ և ամօթխածութբ և ասէ. տեառն կամք եղիցին. և այլ ինչ ոչ լուան 'ի նմանէ: Եւ հաստատեցան ծնողքն 'ի վերայ այն բանին, քանզի համարեցան հաւանիլ ծնողացն հրամանաց ըստ հնազանդութեանն իւր, վասն այնորիկ ասաց՝ տեառն կամք եղիցին: Այլ խոհեմ մանուկն ոչ կամեցաւ շփոթել զտուն հօր իւրոյ և ոչ զթագաւորն մեծամեծօք և յարուցանել պատերազմ 'ի վերայ իւր. վասն այնորիկ ոչ յայտնեաց ինչ նոցա զչկամելոյն բանն, և զփափագելի խորհրդոյն իւրոյ կատարումն յած յանձն առնէր, և ոչ դադարէր 'ի խնդրելոյ յայ զազատիլն իւր յաշխարհէ. և 'ի տարա-

Եւ յորժամ կատարեցին զգործն հարսանեացն, ածին զմանուկն և զկինն իւր 'ի տունն իւրեանց, և անդէն հարսանիս կարգեցին մեծաւ պատուով և փառօք:

Եւ եղև բազմութե՟ն քաղաքին մտանել 'ի հարսանիսն, խոյս տուեալ ծառայն ա՟յ եմուտ 'ի տուն մի զատական 'ի տանէ հարսանեացն: Եւ պատմեցին հօրն նորա, և նա յարուցեալ գնաց 'ի տունն ուր էրն ծառայն ա՟յ, և ասէ. ընդէ՞ր մտեր այսր. արի և ել առ կին քո, և նիստ և խօսեաց ընդ նմա և ուրախացիր: Եւ առեալ զձեռանէ նորա տարաւ զնա առ կինն իւր: Իսկ յորժամ ետես զկինն իւր ասէ. խաղաղութ՟ի ընդ քեզ, հարսն Ք՟ի արքային երկնից: Պատասխանի տուեալ

կուսի լեալ ոչ կարէր զելս իրացն գտանել թէ որով հնարով ազատիցի յաշխարհէ, և մնայր տեսչութե՟ն ա՟յ:

Եւ մինչդեռ երանելին 'ի նոյն միտս էր և 'ի խոկումն, փութացուցին մեծամեծ իշխանքն Թագաւորաւն հանդերձ զհարսանիսն Ալեքսիանոսին, քանզի կասկածէին 'ի նմանէ թէ գուցէ դարձեալ երկմտիցէ, զի սիրելի էր և փափագելի մանուկն յաչս ամենեցուն: Եւ արարին Թագաւորական հարսանիս Ալեքսիանոսին, քանզի հարսն 'ի Թագաւորական տոհմէ էր, և փեսայն փառելի և սիրելի Թագաւորին և մեծամեծացն: Քանզի ժողովեցան կողմնակալք և կուսակալք և մեծամեծք տանն Հռոմայ հրամանաւ Թագաւորին, և արարին ցնծութի՟ն անպատմելի պայծառութ՟բ որպէս վայել է մեծի պատրկի և բարեպաշտի և սիրեցելոյ յոյժ 'ի Թագաւորէն: Իսկ Ալեքսիանոս ոչ կարաց նախ քան զհարսանիսն կալ 'ի վերայ միոյ խորհրդի, քանզի ասէր. եթէ կրօնաւորութ՟բ սքեմաւորեցայց և լինիցիմ անապատաւոր, նոյն պատիւ և փառք մնան ինձ, քանզի ոչ տան թոյլ ծնողքն իմ մեկուսանալ. եթէ անյայտ ապրեցայց յայս վտանգէ, ոչ գիտեմ, զի փութացուցին զհարսանիսն, և ես 'ի վարանման կամ: Այլ հնազանդիլ պարտ է հրամանաց և մնալ տեսչութե՟ն ա՟յ, և մի յառաջ քան զժամանակն ինքնակամ կրօն ստանալ: Եւ իբրև կատարեցին զհարսանիսն, եդին պսակ 'ի սուրբն Օնիփատոս 'ի մեծ եկեղեցին, և ածին զմանուկն և զկինն իւր 'ի տունս իւրեանց, և խնդութիւն անպատմելի յօրինեցին հարսանեաց և մեծաշուք պատիւ ա՟մ մեծամեծացն, և չքնաղազարդ պայծառութ՟բ զարդարեցան ամենեքեան առ 'ի խնդութիւն ցանկալի մանկանն Ալեքսիանոսին: Եւ բազմութիւն քաղաքին 'ի մեծամեծաց մինչև ցփոքունս մտին 'ի տուն, զի կերիցեն և արբցեն:

Յայնժամ երանելին Ալեքսիոս խոտորեալ 'ի տանէ զարդարեալ պալատանն՝ ուր հարսն էր, եմուտ յայլ տուն առանձին. և անդ ժողովեցան առ նա ա՟մ մեծամեծք հասակակիցքն նորա, և պատմեցին հօր նորա: Եւ նա եկն առ նա և ասէ. որդեակ, ընդէ՞ր եկիր այսր, մի՞ ապաքէն բազմութ՟ի քաղաքիս Թագաւորաւն հանդերձ վասն քո ժողովեալ են այսօր. արի, որդեակ, առ կին քո և խօսեաց ընդ նմա և ուրախացիր: Եւ կալեալ զձեռանէ նորա տարաւ 'ի սենեակն առագաստին առ կինն նորա: Եւ յորժամ ետես զկինն իւր, ասէ ցնա. խաղաղութիւն ընդ քեզ, հարսն Ք՟ի երկնաւոր փեսային: Պատաս-

կինն ասէ․ ողորմութիւն այ մնասցէ ընդ քեզ, փեսայդ Ք՟ի։ Եւ նստան առ միմեանս։ Եւ 'ի զարմացման եղեալ այրն այ 'ի պատասխանւոյն զոր լուաւ 'ի կնոջէն, և նայեցեալ յոսկեակուռ զարդսն և ընդ գեղ երեսացն վայելչութեան, ապա մտախորհ եղեալ ասէ․ եթէ տեսիլ երեսաց սորա այս է՝ պատրանք երկրաւոր մեծութեան, զիա՞րդ կարասցուք ապրել յահեղ աւուրն դատաստանին յորժամ գայցէ տէր փառօք հօր և հրեշտակօք դատել զտիեզերս ամենայն։ Եւ հանեալ զմատանին ոսկի ետ ցկինն իւր և ասէ․ խաղաղութիւն ընդ քեզ, Ք՟ի

խանի տուեալ կնոջն ասաց ցածութեամբ և պատկառանօք․ ողորմութիւն այ հասցէ քեզ 'ի թիկունս, ընտրեալդ յայ երկնաւոր թագաւորին․ քանզի ցանկայր հարսն խօսել ընդ ըղձալի մանուկն։ Եւ 'ի զարմացման եղև երանելի և իմաստուն մանուկն 'ի բանիցն զոր լուաւ 'ի կնոջէն իւր՝ թէ որպէս զպատշաճաւոր բանն ասաց իբրև յայ ազդեալ՝ թէ 'ի թիկունս քեզ հասցէ այ ողորմութիւն․ վասն այսորիկ ուրախութեամբ լցաւ սիրտ երանելւոյն։ Եւ տեսեալ ծնողացն զուրախութիւն փեսային և հարսին բերկրեցան 'ի սիրտս իւրեանց և արարին ուրախութիւն անպատմելի․ և յորժամ եղև ժամանակ, մուծին 'ի յառագաստ զնոսա ըստ օրինի աշխարհի։

Ցարեաւ Աղեքսիոս աղօթել առ այ և ասէ․ տէր այ Աբրահամու և Սահակայ և Յակոբայ, որ է ողորմութիւն քո առաջինեքն․ որ փրկեցեր զԴանիէլ 'ի բերանոյ առիւծուցն, փրկեա և զիս, տէր, 'ի գազանէ մարմնոյ․ և զի փրկեցեր զերիս մանկունսն 'ի միջոյ հրոյ հնոցին, փրկեա և զիս զտառապեալս 'ի հրոյս յայսմանէ, զի կարիցեմ կալ առաջի քո, տէր, անզբաղ մտօք։ Եւ եթէ հաճոյ է քեզ, տէր իմ, այս, եղիցին կամք քո․ ապա թէ ոչ՝ յայտնեա ինձ կարօտելոյս զզօրութիւն քո, տէր, այցելութիւն քո․ և ցոյց ինձ ողորմութիւն և ճանապարհ, զի հաստատեցայց 'ի վերայ միոյ ճանապարհի․ և մի թողուր զիս, տէր, և մի անարգեր զիս, այլ յիշեա ողորմութեամբ քով, տէր, զբաղձանս սրտի իմոյ որ առ քեզ։ Եւ որ սոցին նման աղօթէր 'ի սրտի իւրում, և շրթունք նորա ոչ շարժէին, և իջանէր արտասուս նորա իբրև աղբիւր առաջի այ։

Ցայնժամ գթացաւ այ ողորմութեամբ իւրով 'ի վերայ սիրելի ծառային իւրոյ, և ծագեաց զլոյս ողորմութեան իւրոյ 'ի սիրտս նորա, և լցաւ հոգի նորա անճառ քաղցրութեամբ, և եղև ձայն իմանալի յերկնից յոգւոյն նորա որ ասէր․ ել 'ի տանէ քումմէ և եկ զկնի իմ աղքատութեան ճանապարհաւ, և ես հանգուցից զքեզ․ և մի այլ երկնչիր, զի ես ընդ քեզ եմ 'ի փրկել զքեզ։ Իբրև եղև այս իմանալի ազդումն 'ի տեառնէ երանելւոյն Աղեքսիոսի, լցաւ անճառ ուրախութեամբ, և օրհնութիւն մատուցանէր բարերարին այ։ Եւ առեալ ընդ իւր յընչից իւր որչափ կամեցաւ, և ծալեալ ծրարեալ ռետին ետ ցաղջիկն ասելով․ լծակից իմ և քոյր, առ զսա աւանդ քեզ։ Եւ հանեալ զմատանին 'ի ձեռաց իւրոց՝ ետ և զայն և ասէ․ պահեա զյիշելիքս զայս և մնա ինձ, քանզի երթամ մինչև յեկեղեցին աղօթել և դառնամ առ քեզ, և որպէս հաճոյ է այ՝ այնպէս արասցուք։ Եւ եթէ յամեցից՝ մի լքանիր, քանզի պարտ է ծառայից այ աղօթիւք առնել զամ ինչ։ Ասէ ցնա աղջիկն պատկառելով․ տէր իմ, ընդէ՞ր երթաս յեկեղեցին․ աղօ-

մնացէ ընդ քեզ մինչև տեսից զքեզ ընդ աջմէ Քի անմահ արքային: Եւ ելեալ ընդ փոքր դուռն պալատին՝ գնաց գաղտապէս: Եւ հայր և մայրն նորա կարծելով թէ 'ի սենեկին իցէ, իսկ նորա հասեալ յեզր ծովուն, գտեալ նաւ մի, նաւեալ եկն 'ի քաղաք մի որ կոչի Լա-տիկ: Վաճառեալ նորա զոր ունէրն և զհանդերձն թագաւորական, և բաշխեաց աղքատաց, և զգեցաւ զգեստ աղքատի, և գնաց անտի և եկն 'ի քաղաքն որ կոչի Ուռ-

թեա աստ 'ի սենեկի քում, զի և ես աղօթեցից: Ասէ երանելին Ալեքսիանոս քաղցրութե՟ առ նա վասն մխիթարելոյ զնա. քաղցր ընկեց իմ և քոյր, պարտ է ինձ առ նա երթալ՝ որ եկն առ իս շնորհօք իւրովք և լուսաւորեաց զիս՝ աղաչել զնա փրկել զմեզ 'ի փորձութենէ: Եւ զայս ասացեալ ել 'ի սենեկէ առագաստին, և ոչ ոք ետես զնա. և գնացեալ 'ի դուռն ծածկին եդ ծունր և աղբերաբար եհեղ արտասուս ցաւագնեալ սրտիւ, խնդրելով 'ի սուրբ ծածկէն կատարել զընթացս իւր անփորձ 'ի թշնամւոյն: Եւ իսկոյն ձայն եղև յեկեղեցւոյ անտի 'ի սուրբ ծածկէն յոգւոյ նորա ազդմամբ ասելով. մի երկնչիր, ընդ քեզ եմ առ 'ի փրկել զքեզ: Եւ գոհացեալ 'ի տեառնէ գնաց 'ի ծովեզրն, և գտեալ անդ նաւավար մի ըստ յաջողելոյն Այ, և կուր նաւին առաջի նոցա՝ գնալ կամէր 'ի նաւն իւր: Ասէ երանելին. Ե՞րբ կամիք նաւել: Ասէ նաւավարն. ահա արդ տամ ինչ մեր պատրաստեալ է և յաջողակ է հողմն, կամիմ առագաստ վերացուցանել: Ասէ Ալեքսիոս. եկ գնասցուք 'ի նաւն քո և տասցից քեզ զինչ հրամայեալ է քեզ: Եւ նստեալ 'ի կուր գնացին 'ի նաւն: Եւ ասէ նաւավարն. հրամայեա արդ, տէր իմ, զի կատարեցից զհրամայեալն ինձ. քանզի ծանեաւ զթագաւորակերպ պատանին զհռչակելին Ալեքսիանոս, որ և սա ինքն նաւավարն 'ի հարսանեաց ուրախութեան նորա վայելեալ էր: Ասէ երանելին. գործ իմն ծածուկ թագաւորական սախպով եդաւ 'ի վերայ իմ, և քանզի ոչ այլ ումեք հաւատացաւ բանն բաց յինէն, և այնքան սախպով մինչ յառաջ քան զլուսանալ աւուրն մեկնել ցայ գնալ վասն յաջողակ հողմոյս. արդ մի այլ յապաղել, այլ վաղվաղակի արա գնալ: Եւ իբրև լուաւ նաւավարն զհրամանն թագաւորական, երկիւղիւ մեծաւ և փոյթ ընդ փոյթ առագաստեաց զնաւն, և գնացին յոյժ յաջողակ հողմով: Եւ ասէ նաւավարն. տէր իմ արքայակերպ, ո՞ւր հրամայեալ է ելանել: Ասէ ցնա երանելին. 'ի քաղաքն Ղիբանանու: Եւ իբրև հասին, պատուիրեաց և ասէ սպառնալեօք. մի ոք գիտասցէ զելանելն իմ աստ թէ ո՞ ոք եմ ես, և մի ոք թշնամութի արասցէ թագաւորական ծածուկ գործոյն և պատիժս կրեսցէ ըստ արժանւոյն: Եւ հանեալ զթագաւորակերպ հանդերձն իւր՝ զգեցաւ հասարակաց հանդերձ և ել 'ի նաւէն: Եւ հաւատացին նմա որք 'ի նաւին էին, և ոչ ոք գիտաց 'ի քաղաքին յայն վասն նորա թէ ով ոք էր նա:

Իսկ ապա երանելին Ալեքսիոս զմտաւ ածեալ երկեաւ երթալ յԵրուսաղէմ, թէ գուցէ ճանաչիցեն զինքն. այլ քանզի փափագէր տեսանել մարմնաւոր աչօք զտնօրէնութեն տեղիքն Քի այ. ասէ՝ երթեալ տեսից զսուրբ պատկերն Քի որ 'ի սուրբ դաստառակին, այն որ գիտէ լինել զամենայն փափագն Երուսաղէմի: Եւ յուղի անկեալ գնաց ընդ վաճառականօն 'ի քաղաքն Եդեսիա որ է Ուռհայ, և անդ բաժա-

հայ։ Եւ եկեալ 'ի դուռն եկեղեցւոյն ասէ 'ի մտի իւ-
րում. կենդանի է Ած և տէր երկնից և երկրի զի ոչ
մտից 'ի յեկեղեցիդ, մինչև գիտացից թէ թողցէ Ած
զյանցանս իմ։ Եւ կայր անդ ընդ աղքատսն, և խնդրէր
որ ըստ օրէ զռաւական կերակուրն յայնցանէ որ սպասա-
ւորք էին եկեղեցւոյն, և ճգնէր պահօք և աղօթիւք ան-
դադար 'ի տուէ և 'ի գիշերի։ Եւ էր կերակուր նորա
դրամակշիռս երկոտասան զոր ճաշակէր, և որ ինչ աւե-
լին լինէր՝ բաշխէր աղքատաց որ էին ընդ նմա, և ոչ
թողոյր մասն 'ի մի այլ օրն։ Եւ եղև յորժամ գիտաց
հայրն նորա թէ ոչ է որդի նորա 'ի հարսանիսն, տրտ-
մեցաւ յոյժ. և խնդրեցին 'ի քաղաքին և ոչ գտին զնա-

նեաց զամենայն ինչս իւր որ ընդ իւր էր, և զգինս ծիրանեացն իւր զոր
'ի ճանապարհին վաճառեալ էր՝ ետ զնոսա փոքր փոքր աղքատաց մի-
մեանց 'ի ծածուկ, որ մինն զմիւսոյն ոչ գիտէր. և զգեցաւ ինքն
մաշեղէն զգեստ աղքատի։ Եւ գնացեալ 'ի դուռն տաճարի սրբոյ աս-
տուածածնին աղօթեաց անդ և յանձնեաց զինքն նմա և բնակեցաւ
անդ, և ուխտեաց և ասէ. կենդանի է տէր զի ոչ մտից յեկեղեցիս,
մինչև գիտացից եթէ եթող ինձ տէր Ած զմեղս իմ։ Եւ երբէք երբէք
խառնեալ ընդ աղքատսն որ 'ի դուռն եկեղեցւոյն՝ խնդրէր ընդ նոսա
ողորմութիւն յայնցանէ որք մտանէին յեկեղեցին։ Եւ ստացաւ վարս
խաչակրօնս և խիստս, և 'ի ծածուկ ունէր զերեսն, և հեղուին ար-
տասուք յաչաց նորա անդադարելի, և էր 'ի տարածման զգիշերն ա-
մենայն, և յառանձին ինչ տեղւոջ 'ի յանկեան ինչ վայր 'ի գաւթի
եկեղեցւոյն սրբոյ Ածածնին ունէր իւր հանգստարան։ Եւ էր կերա-
կուր նորա 'ի շաբաթն մի անգամ երկու ունկի հաց որ է երկու ուն-
ծայ ըստ Յունաց, և նոյն չափով ջուր. և ունծայն երկոտասան մըթ-
խալ է, որ է ութևտասան դրամակշիռ, և ունկին նոյն է ըստ մերս։ Եւ
ամենեքեան սիրէին զնա իբրև զընտրեալ ոք և ծառայ Այ. քանզի թէ-
պէտ ծածուկ և անյայտ ճգնէր, սակայն իմացեալ լինէր 'ի սիրտ ամե-
նեցուն անուշահոտութեն վարուց երանելւոյն։

Իսկ գերի կողակիցն երանելւոյն ժուժկալեաց բազում ժամս. և
իբրև այնքան յամեաց և ոչ եկն Աղեքսիոս, սկսաւ լալ աղջիկն մինչ
լուան արտաքոյ և եկին եթէ զինչ է։ Ասէ. խնդրեցէք զԱղեքսիոս,
գուցէ այլ ոչ գտանիցէք զնա։ Եւ ասաց զամ պատուէրն և զմատա-
նին զոր յիշելիք ետ, և զամ գործ շարժուածոց նորա։ Իբրև լուան
զայն ամ 'ի հարսնէն, զեկուցին վաղվաղակի ծնողացն զամ։ Իսկ նոքա
տառապեալ զբանն սկսան շփոթել. և դարձաւ ուրախութեն նոցա 'ի
սուգ և 'ի յողբ։ Եւ առաւօտն իբրև ծագեաց զլոյս իւր, և լուաւ թա-
գաւորին և մեծամեծքն և ահ կալաւ զամենեսին, և զերիս աւուրս խընդ-
րեցին ուր պարտն էր զնա խնդրել՝ և ոչ գտին. և զամ անցս ճանա-
պարհաց հարցափորձեցին, և ոչ ոք ծանոյց ինչ։ Եւ իբրև իմացան
եթէ նաւ մի 'ի մէջ գիշերի գնաց յաջողակ հողմով. ծանեան ստոյգ
զփախուստն զԱղեքսիոսին։

Արդ ահա յայսմ վայրի եկ դու կշռեա զաղէտ գալարի ծնողացն
նորա և զազգատոհմիցն և զամ քաղաքին, որք իբրև զհրեշտակ Այ

նուէն։ Իսկ Թագաւորն 'ի սուգ մտեալ ելաց դառնապէս. և կոչեցեալ առ ինքն զծառայսն իւր, որք էին իբրև չորք հազար, որք ունէին գօտիս ոսկիս, ազատութի̃ պարգևեաց նոցա. և տուեալ գանձս բազումս նոցա և

պատուեալ սիրէին։ Եւ մայրն երանելւոյն տիկինն Ագլիա իբրև իմացեալ հաւաստեաց զթաքչելն Աղեքսիանոսի նուաղեալ անկաւ յերկիր իբրև զմեռեալ, զոր հազիւ խնկարկեցին։ Եւ իբրև նստաւ, ասէ աղիողորմ լալով. բերէք առ իս լալականք զի լացցեն զթշուառացեալ մայրս, զի մեք արարաք զփախուստն ցանկալի և առաքինի սուրբ զաւակին մեր։ Արդ եկայք, ով կանայք պատուականք մեծունքէք, լացէք և ողբացէք զմոլորեալս, զի այլ ոչ ես տեսանիցեմ զսիրեցեալ զաւակն իմ։ Եւ արդ ով Աղեքսիանոս, զինչ արարեր ընդ գերի ծնողացս քո, և զիարդ ժուժկալեցեր ոչ տեսանելով զքաղցրիկ որդեակն իմ, զլոյս աչաց իմոց, զփառքդ իմ և զպարծանս իմ, զոր յոյժ բազում խնդրուածովք առի և վաղվաղակի վարեցուցի. և նեղութեն և վշտի և բազում փորձանաց ես պատճառ եղէ, զի ոչ թողի 'ի կամս իւր սրբութ̃ կեալ առ մեզ։ Եւ արդ ուր արդեօք օթեվանեալ իցես, որդեակ, 'ի փողոցի թէ 'ի բացօթեայ, որ 'ի գահոյս թագաւորական սնուցեալ էիր։ Եւ սկսան ողբալ կականմամբ ամենեքեան առ հասարակ տուն նորա, մինչ գրեթէ ամ̃ քաղաքն դղրդեալ շփոթեցան և կականմամբ ողբային զանկարծի թաքչելն նորա. և թագաւորն իսկ մեծամեծօքն կսկծմամբ աղիողորմ լային։

Իսկ երանելին Ենովկենտիոս հայրապետն Հռոմայ եկն յապարանս Եփիմիանոսի և մխիթարեաց զնոսա ասելով. թէպէտ փախուցեալ 'ի մեծութենէ աշխարհիս՝ 'ի նեղութեն և 'ի վշտի ու 'ի տանջանս է մարմնով, յաղագս որոյ լայք աղիողորմ, սակայն նա գիտութ̃ արար զայն առիթ լինել նմա փրկութեն և պսակացն։ Եւ այս այն բան է զոր ասացի ձեզ՝ մի զուգէք զնա ընդ աշխարհ, այլ ընդ երկնաւորին, քանզի տեսի զհոգւոյն նորա լուսաւորութիւն. և արդ դուք արարէք որ մերժեցայք յամենամաքուր վարուց նորա տեսութենէ։ Ասէ բարեպաշտուհի մայրն Աղեքսիանոսի. այո, սուրբ հայրապետ, մեք արարաք վարանդի լինել նմա, և զրկեցաք յանուշահոտ վարուցն և 'ի տեսութենէ նորա. և արդ ո՞րպէս մխիթարիցիմ որդեկեր գաղան մայրս այս։ Եւ ըղընդամէ կորասէր զինքն, մինչև երանելի սուրբ հայրապետն ևս ողորմեալ գերի մօրն նորա կականմամբ լայր, և զարեան արտասուս հեղուին բազմութիւն ամենեքեան։ Իսկ սուրբ հայրապետն Ենովկենտիոս պապն Հռոմայ դարձեալ խօսեցեալ մխիթարեաց զգորովական տիկինն Ագլիա որ և Աղլայիս, և ասէ. լուր ինձ, տիկին, և հաւատա բանիս իմ, զի տեսանելոց ես զԱղեքսիոսն քո յետ ժամանակի ինչ անցելոյ, և նովաւ մխիթարեսցիս 'ի վերջին աւուրն քո։ Եւ գնաց հայրապետն և ոչ սակաւ մխիթարութ̃ եղև մարգարէութեն այս սուրբ հայրապետին՝ մօրն Աղեքսիանոսի։ Բայց սովորական արար զայս՝ զի յամ̃ օր մի անգամ լայր ընդդէմ ծովուն և այնու սակաւ մի մխիթարէր։ Եւ ուխտ եդ անձին իւրում ոչ ելանել 'ի դրանէ տան իւր մինչև տեսցէ զօտարացեալն իւր. նմանապէս և կողակիցն երանելւոյն ուխտ եդ անձին, զի մի այլ 'ի պատուաւոր տեղւոջ նստցի, բայց միայն յանկեան ուրեք 'ի տան իւրում յանպատիւ տեղւոջ։ Իսկ մեծ պատրիկն Եփիմիանոս առաքեաց 'ի ծառայիցն իւրոց ընդ ամ̃ ծովեզերեայսն, և զամ̃ կղզիս հարցեալ և քննեալ, և ոչ ինչ իմանալ կարացին վասն

ասէ. շրջել ձեր ընդ ամենայն երկիր յուզեսջիք զմա-
նուկն իմ, թերևս տացէ զնա ինձ ա̃ծ: Եւ գնացին ծա-
ռայքն ըստ հրամանին տեառն իւրեանց խնդրել զմա-
նուկն: Իսկ երկու 'ի ծառայիցն այնոցիկ հասեալ 'ի քա-
ղաքն Ուռհայ, ուր էր այրն ա̃յ. և եղև ծառայիցն մտա-
նել յեկեղեցին, կացին յաղօթս, և ելեալ յեկեղե-
ցւոյն բաշխեցին զոր ունէին՝ աղքատաց, յաղագս թերևս
ճանաչեսցեն զնա ընդ այլ աղքատսն: Եւ ձգեաց զձեռն
իւր այրն ա̃յ, ընկալաւ զողորմութիւն ընդ աղքատսն: Եւ
ծանեաւ այրն ա̃յ զծառայսն, և ծառայքն զնա ոչ ծա-
նեան, վասն զի փոխեալ էր գեղ երեսաց նորա վասն
անհնարին ճգնութեանն որ վասն անուանն Քի̃: Եւ
իբրև առ զողորմութիւն 'ի ծառայիցն՝ ասէ. գոհանամ
զքէն, տէր հայր երկնի և երկրի, որ արժանի արարեր
զծառայս քո առնուլ ողորմութի̃ 'ի ծառայից իմոց և 'ի
ծառայից հօր իմոյ, և աղքատացայ վասն անուանդ քո
սրբոյ: Իսկ ծառայքն դարձեալ գնացին առ տէրն իւ-

նորա, և դեգերեալ յուզէին, և ոչ ոք ինչ ծանուցանել կարաց վասն
նորա, և այնպէս տխրութե̃ք և արտասուօք դարձան առ տէրն իւրեանց:
Իսկ յետ ամաց միոյ նաւավարն այն որ եհան զերանելին յայնկոյս
ծովուն՝ եկն 'ի Հռոմ և պատմեաց զա̃մ ինչ որ 'ի նաւին, և թէ որ-
պէս այլափոխեալ զինքն հրամայեաց ոչ ումեք յայտնել: Յայնժամ
վաղվաղակի առաքեաց 'ի քաղաքն Լիբանանու, և հարցաքննեալ անդ՝
լուան յոմանց եթէ այդպիսի ոք ընդ եդեսացւոց գնաց. և եկին յԵ-
դեսիա քաղաքն որ է Ուռհայ. և բազմաց անդ հարցաքննեալ ոչ կա-
րացին ինչ իմանալ և կամէին դառնալ. եկին աղօթել յեկեղեցւոջ
սրբոյ ա̃ծածնին, և 'ի բաշխել ինչ կարօտելոց որք անդ՝ և գտաւ երա-
նելին անդ ընդ աղքատսն նստեալ՝ և առուն նմա յողորմութէն իւ-
րեանց: Եւ գոհացաւ զա̃յ սուրբն Աղէքսիոս զի այնքան աղքատացաւ
վասն տեառն, մինչ 'ի ձեռաց ծառայիցն իւրոց ողորմութիւն ընկա-
լաւ: Եւ մտեալ գնացին 'ի դուռն տաճարին աղօթել ծառայքն Ե-
փիմիանոսի: Իսկ երանելին Աղէքսիոս կայր մեկուսի ուրոյն ինչ տե-
ղւոջ ծածկեալ երեսօք և ունկն դնէր աղօթելոյ նոցին: Իսկ նոքա
դառն արտասուօք ողբային ընդդէմ սրբոյ ա̃ծածնին և ասէին. ո՛ տի-
րուհի և երկնաւոր թագուհի, ընդէ՞ր ոչ ողորմեցար գերի ծնողաց
տեառն մերում Աղէքսիանոսին, որ այնքան ողորմած և բարեպաշտ
գոլով՝ ոչ ինչ գտին ինչ մի մխիթարութի̃ 'ի քէն վասն սիրելի զաւա-
կին իւրեանց տեառն մերում: Եւ արդ ո՞րպէս գնասցուք առ նոսա և
զի՞նչ համբաւ տարցուք նոցա, զի մնան 'ի մէնջ ինչ մի մխիթարութի̃:
Իսկ երանելւոյն լուեալ զայսոսիկ 'ի ծառայից իւրոց, գթլուցին ա-
ղիք իւր վասն ծնողացն խղճի. և դառն արտասուս հեղոյր 'ի ծածուկ,
և աղօթէր առ ա̃ծ՝ մի տէր յանդիմաներ զտառապեալս յայտնելով
գոցա զիս. այլ ողորմեա ողորմելի ծնողացն իմոց և մխիթարեա զսուգ
նոցա որ վասն անարժանիս այս վշտանան: Եւ գնացին ծառայքն երա-
նելւոյն Աղէքսիանոսի անմխիթար սգով: Իսկ ասա դարձաւ երանե-

րեանց և ասեն. ընդ ամենայն երկիր շրջեցաք և ոչ գը-
տաք զայրն ա̃յ։ Իսկ Եփիմիանոսի տուեալ փառս ա̃յ և
ասէ. տէր ետ և տէր էառ, և եղիցի անուն տեառն օրհ-
նեալ։ Իսկ մայրն նորա իբրև գիտաց եթէ ոչ գտաւ որ-
դին նորա, ելաց դառնապէս. և մտեալ 'ի տուն մի տա-
րածեաց մոխիր և նստաւ 'ի վերայ, և եբաց պատու-
հան ընդդէմ ճանապարհին և ասէ. կենդանի է տէր
զի ոչ ելից աստի մինչև տեսից զորդին իմ։ Իսկ կինն
նորա մտեալ յանկիւն տանն 'ի խաւարային տեղի և ա-
սէ. ոչ ելից աստի մինչև գտից ողորմութի̃ 'ի տեառնէ
և տեսից զերեսս տեառն իմոյ և զուգակցի։ Եւ յայս
գործ մտեալ ուխտեցին։ Իսկ այրն ա̃յ կացեալ 'ի քա-
ղաքին որ կոչի Ուռհայ՝ ամս հնգետասան բազում ճգ-
նութեամբ պահօք և աղօթիւք սաղմոսէր անդադար 'ի
տուէ և 'ի գիշերի։

Իսկ 'ի միում աւուրն տեսանէր 'ի տեսլեանն քահա-
նայն որ սպասաւորէր եկեղեցւոյն, որպէս թէ սուրբ
կոյսն Մարիամ ասէր ցնա. Ել տես առ դուրս եկեղե-
ցւոյդ զայրն ա̃յ և ած զնա յեկեղեցիդ, զի լսելի եղեն
աղօթք նորա առաջի տեառն և իբրև զհոտ անուշ բու-
րեաց առաջի ա̃յ ճգնութիւն նորա։ Եւ եղեալ քահա-

լին առ ինքն և ասէ. ով անարժան Աղեքսիոս, տես որքան անտանելի
ոգով վշտացուցեր զբարեպաշտան զայնոսիկ զդերի ծնողքն քո. ապա
և քեզ պարտ է վշտանալ նեղութ̃բ մեծաւ, և ոչ գտանել հանգիստ
ինչ և մխիթարութիւն։ Եւ ապա այնուհետև ետ զանձն իւր 'ի նեղու-
թիւն անտանելի ճգնութե̃. և ծածկեալ զերեսն իւր ոչ ինչ տեսա-
նել կամէր յաշխարհի գեղոյ և վայելչութե̃, և ոչ յընկերաց խօսակ-
ցութե̃ ինչ մխիթարել յանձն առնոյր. այլ ուրոյն կալով 'ի մարդ-
կանէ իբրև աղքատ ոք 'ի գաւիթ մեծի եկեղեցւոյն, և ոչ ոք ճանա-
չել կարէր զնորա գործոյն մեծութիւն։ Եւ եթէ հարցանէր ոք երա-
նելւոյն թէ ընդէ՞ր ծածկեալ ունիս զաչս քո, պատասխանէր թէ ցաւի
աչքս իմ յորժամ նայիմ ընդդէմ լուսոյս այս։ Եւ այսպէս եկաց
երանելին Աղեքսիոս 'ի քաղաքն Եդեսիա ամս եօթն և տասն, և երկու-
անգամ ետես զսուրբ գաստառակն Ք̃ի զանձեռագործ նկարն և մը-
խիթարեցաւ ըստ այնչափ սիրոյն իւր որ առ Ք̃ս։ Մինչ գթացեալ
տէր իւրում ծառային, առաքեաց նմա զօրս հրեշտակաց զի ընդ նմա
լինելով մխիթարեսցեն զնա։ Եւ եկեալ հրեշտակացն երևեցան նմա
յայտնապէս և մխիթարեցին զնա խօսակցելով ընդ նմա։ Եւ յա̃մ օր
երևեալ յայտնապէս սպասու կային երանելւոյն առ 'ի մխիթարել
զնա. և ոչ այլ հեռացան 'ի նմանէ, այլ ընդ նմա կացին մնացին ե-
րևելով և խօսելով և ցուցանելով նմա բազում ինչ մխիթարութիւն
մինչև 'ի վախճան երանելւոյն։

Եւ 'ի միում աւուր յորժամ կային 'ի հասարակաց պաշտօնն ջեր-
մեռանդն հաւատով յեկեղեցւոջ սուրբ ա̃ծածնին, եղև ձայն լսելի
ամենեցուն 'ի կենդանակերպ պատկերէ անտի ա̃ծամօրն և ասէ. մու-

Նոյն 'ի խնդիր առնն ա՟յ, և 'ի բազմութե՟ն ոչ կարաց գտանել զնա. և դարձեալ անդրէն յեկեղեցին խնդրէր յա՟յ զի յայտնեսցէ զտեսիլն, և տեսանէր երկրորդ անգամ զի ասէր ցնա. առ փոքր դրանն է այրն ա՟յ։ Իսկ իբրև առաւօտ եղև գտանէր զնա յայնմ տեղւոջ, և ասէ քահանայն. արի մուտ յեկեղեցիդ, սուրբդ ա՟յ, զի լսելի եղեն աղօթք քո առաջի տեառն։ Իսկ ասէ սուրբն. մեղայ ա՟յ, ոչ առ իս առաքեաց տէր. ո՞չ գիտես զի և ես էի մի յաղքատացս այս որ աստ կամ։ Ասէ քահանայն. ես զհաւաստեաւն գիտացեալ եմ թէ դու ես, և առ քեզ առաքեաց զիս տէր։ Իսկ յարուցեալ սուրբն ա՟յ եմուտ յեկեղեցին, և կացեալ յաղօթս քահանայիւն հանդերձ, և 'ի կատարել զաղօթսն ասէ ցնա քահանայն. խնդիր է ինձ 'ի քէն զի կատարեսցես։ Ասէ ա՟րն ա՟յ. արասցեմ ըստ հրամանի քում։ Ասէ քահանայն. մնասցես աստ մինչև բերից սակաւիկ մի կերակուր 'ի տանէ իմմէ, զի կերիցես և զօրասցի անձն քո։ Իսկ ասէ սուրբն՝ մնացից։ Գնաց քահանայն 'ի տունն իւր։

ծէք առ իս զայրն ա՟յ։ Եւ հիացեալ ամենեքեան յահի եղեն, և ոչ գիտէին թէ ով է այն այրն ա՟յ։ Իսկ յերկրորդումն աւուր դարձեալ նոյն ահաւոր ձայնն զնոյն բան ասաց. դարձեալ ոչ գիտացին թէ ով է, և 'ի հիացման կային։ Այլ յերրորդում աւուրն ձայնն այն սոսկալի յայտնեաց տեղեաւն ուր հանգչէր երանելին. ասէ. այն է որ յայս նիշ տեղւոջ բնակի 'ի գաւթի եկեղեցւոյս, մուծէք զմարդն ա՟յ առ իս։ Եւ առաքեցին զքահանայն որ սպասաւորէր եկեղեցւոյն, զի նա գտցէ զերանելի այրն ա՟յ, և մուծցէ յեկեղեցին. քանզի իմացեալ ծանեան զի նորա երեւեալ 'ի տեսլեան սուրբ կոյսն Մարիամ՝ ցուցեալ էր զտեղին, որ բնակէր առ փոքր դրան գաւթի եկեղեցւոյն՝ առեալ մոյծ զայրն ա՟յ յեկեղեցիս, զի լսելի եղեն աղօթք նորա առաջի տ՟ն, և բազում կրեաց նեղութիւս և ձգունս վասն անուան նորա։ Եւ գնացեալ էած ծունր երանելի առն ա՟յ և ասէ. հրամայեա, կոչէ զքեզ սուրբ ա՟ծածինն, մուտ յեկեղեցին։ Իսկ այրն ա՟յ յառաւել խոնարհութե՟ն ասէ հեզաբար. մի տէր, ոչ առաքեցար առ իս, զի ես այր մեղաւոր եմ. ո՞չ գիտես զի ես մի յաղքատացս եմ որ աստ կամ։ Եւ ասէ քահանայն. հաստատութե՟բ գիտացեալ եմ եթէ դու ես, և առ քեզ առաքեցայ 'ի տեառնէ. եկ, սուրբդ ա՟յ, զի երթիցուք։ Եւ առեալ զձեռանէ նորա եմոյծ յեկեղեցին։ Եւ ա՟մ ժողովեալ հանդէսն որք հիացմամբ մեծաւ և ուրախութե՟բ միայնին գալստեան սրբոյն տեսանել զարժանին գովութեն, կուտեալ 'ի վերայ ողջագուրէին զայրն ա՟յ և խնդրէին օրհնութի 'ի ձեռն բարեխօսութե՟ն նորա, և առէին ցնծութե՟բ. ուրեմն ա՟ծ այց արար քաղաքիս 'ի բարութե՟ի, յայտնելով մեզ զսուրբս զայս։ Եւ յետ աղօթիցն ասէ քահանայն. խնդիր է ինձ 'ի քէն զի կատարեսցես։ Ասէ սուրբն. և զի՞նչ է։ Ասէ քահանայն. անսայցես ինձ զի բերից 'ի տանէ իմմէ կերակուր, և կերիցես և զօրասցի անձն քո։ Ասէ սուրբ այրն ա՟յ. արարից ըստ հրամանի քում։ Եւ գնաց 'ի տուն քահանայն բերել ինչ։

Եւ եկեալ սուրբն այ 'ի միտս իւր ասէ. այժմ գիտասցեն ամենեքեան զոր երևեցաւ քահանայիս, և ժողովեսցին առ իս և խափանեսցիմ յաղօթից իմոց. յարուցեալ գնացից 'ի Տարսոն, ուր է առաքեալն Պաւղոս, և անդ բնակեցայց: Եւ ելեալ յեկեղեցւոյն մինչ չև եկեալ էր քահանայն, գնաց 'ի ծովեզրն. գտեալ նաւ մի որ երթայր 'ի Տարսոն, և ասէ այրն այ. ո՞ւր կամիք երթալ, ծառայքդ այ: Եւ նոքա ասեն. 'ի Տարսոն: Ասէ սուրբն այ. առէք զիս ընդ ձեզ: Եւ ասեն նաւորդքն. եկ ընդ մեզ, և զոր ինչ ունիմք կերակուր՝ առաջի քո է: Եւ եմուտ այրն այ 'ի նաւն: Եւ յորժամ մերձ եղև նաւն 'ի մէջ ծովուն, յարեաւ հողմ սաստիկ, և նսեմացեալ 'ի տեսչութէն այ, և արքն որ էին 'ի նաւին՝ խաւարապատեալք էին: Եւ բռնութբ վարեալ զնաւն եհան 'ի Հռոմ քաղաք յետ երից աւուրց: Իսկ յորժամ փարատեցաւ խաւարն և դադարեաց հողմն, տեսեալ այրն այ զքաղաքն՝ ծանեաւ և ասէ ցնաւավարսն. հանէք զիս այսր: Եւ հանին զնա ըստ հրամանին այ:

Եւ իբրև ետես այրն այ զի յայտնի եղև առաքինութիւն նորա 'ի քաղաքն Եդեսիա, ասէ 'ի միտս իւր. ոչ է պարտ մնալ աստէն և փառաւորիլ որ ոչ եմ արժանի: Եւ մինչ չև եկեալ էր քահանայն փակակալն և սպասաւորն եկեղեցւոյն բերել ինչ կերակուր սրբոյն, ել զանխլաբար երանելի այրն այ Ալէքսիոս 'ի քաղաքէն, և յուղի անկեալ գնաց 'ի Լաւոդիկէ քաղաք: Իսկ և անդ ևս ճանաչեցին որք յԵդեսիայ եկեալ էին անդ: Եւ իբրև իմացաւ, անտի ևս գնալ խորհեցաւ 'ի Տարսոն կիլիկեցւոց. ասէ. անդ ոչ ոք կարէ ճանաչել զիս: Եւ եգիտ նաւ որ երթայր 'ի Տարսոն, ասէ ցնոսա այրն այ. ո՞ւր կամիք նաւել, ծառայք Քի: Եւ նոքա ասեն. 'ի Տարսոն քաղաք: Ասէ այրն այ. առէք զիս ընդ ձեզ: Ասէ նաւապետն. մուտ առ մեզ, ծառայ այ, և զոր ինչ ունիմք կերակուր՝ առաջի քո է: Քանզի 'ի ժուժկալ պատկերէն սրբոյն ծանեաւ նաւապետն զառաքինութիւն նորա: Եւ եմուտ այրն այ 'ի նաւն: Եւ իբրև հասին 'ի մէջ ծովուն, ետես տեսիլ իմն՝ զի ժողովեալ դեք ասեն ընդ միմեանս. ո՞վ կարասցէ յաղթել սմա, զի զօրութիւն սորա համբերութեան զօրութիւն վիմաց լիցէ: Ասեն ոմանք 'ի դիւաց անտի. եթէ յաղթել կամիք սմա, ոչ այլ յաղթել կարէ սորա զօրութեան՝ եթէ ոչ յիւրում քաղաքի անդ ընկեսցուք զսա. զի ծանուցեալ ծնողացն զսա՝ կորուսցէ զնմ գործս բարութե զոր արար սա: Եւ իբրև զարթեաւ երանելին, յարեաւ աղօթել. և ահա յանկարծակի եղև մրրիկ սաստիկ հողմոյ, և մէգ և մառախուղ պատեաց զնաւն և վարէր բռնութբ զնաւն: Եւ 'ի տարակուսի եղեալ նաւավարն ոչ այլ ինչ գտաւ զելս իրացն, բայց թէ թողուլ զնաւն ընդ հողմոյն, և այնպէս ոչ ճշմարտել զնաւն. քանզի բազում անգամ ջանացին նաւավարքն 'ի կղզի ինչ ձգել զնաւն և ոչ կարացին, մինչև եհաս հանդէպ Հռոմայ, և յակամայս մտին 'ի Հռոմ անդ ձմերել:

Եւ յորժամ ելեալ, ասէ 'ի միտս իւր. կենդանի է տէր եթէ երթայց ուրեք կամ ընկեցից զանձն իմ առաջի ուրուք. այլ երթայց առ հայրն իմ, որպէս զի մի գիտասցէ եթէ եկեալ է որդին իւր առ դուրս տանն իւրոյ։ Եւ նստաւ անդէն 'ի պալատին իբրև 'ի կերպս աղքատի. և տեսանէր զհայրն իւր զի գայր, և բազմութիւն քաղաքին ընդ նմա. և գայ 'ի պալատէ անտի բազում իւիք զբաղեալ։

Եւ յարուցեալ այրն այ̃ ընդ առաջ եղև նմա. երկիր պագանէր և ասէր. օրհնեալ ես 'ի տեառնէ այ̃, և տէր կատարեսցէ զխնդրուածս քո, և օրհնեալ եղիցիս յազգաց յազգս. և ասէ. օտար եմ և ոչ եմ տեսեալ զքաղաքս և ոչ ունիմ ընդ իս թոշակ. տացես զիս 'ի յարկս քո զի կեցից անդ, և զոր ինչ ծախեսցես ինձ՝ տացես զփոխարէնսն 'ի հասարակաց արարչէն 'ի յարքայութեանն։ Եւ եղև յորժամ լուաւ հայրն նորա զայս ամենայն,

Եւ եկեալ Ալեքսիանոս 'ի քաղաքն իւր, գալարեցան աղիք նորա, և սկսաւ աղօթիւք խնդրել 'ի բարերար տեառնէ բարեխօսութեամբ սուրբ ածածնին և ասէ. մի կատարեսցին խորհուրդք թշնամւոյն 'ի վերայ իմ, տէր իմ տէր, այլ վաստակ չըլթանց նոցա ծածկեսցէ զնոսա. և մի ասասցէ թէ վաշ վաշ անձանց մերոց զի ընկղմեցաք զնա. այլ զօրասցի աջ քո և բարձր եղիցի ձեռն քո, տէր իմ բարերար, և մի թողուր զիս 'ի ձեռաց քոց: Եւ ասէ. մի այլ ումեք ծանուցայց, այլ 'ի տան հօր իմոյ գնացից, ուր ոչ երբէք ճանաչել կարիցեն զիս զօրութբ̃ և խնամով տեառն իմոյ: Եւ յերկար աղօթեաց արտասուօք, և յետ աղօթիցն դիմեաց գնաց յապարանս հօր իւրոյ: Եւ 'ի ճանապարհին ետես զի գայր հայրն իւր մեծ իշխանն Եփիմիանոս եկեալ 'ի սեղանոյ թագաւորին Ոնորիոսի պատուով և փառօք, և բազում յոյժ զինուորք ընդ նմա՝ իւրն և 'ի թագաւորէն ևս առ 'ի պատիւ սիրեցեալ իշխանին իւր: Եւ ունէին առաջի նորա սեղան թագաւորական կերակրով, վասն զի այն սովորութիւն էր թագաւորաց և նշան առաւել սիրոյ և պատուոյ, զի յորժամ 'ի սեղան թագաւորին լեալ ոք՝ հրամայեսցէ թագաւորն սեղան տանել ընդ նմա յիւրում անտի առաջիկայ կերակրոցն: Եւ այնպէս վերամբարձ ունելով զսեղանն տանէին առաջի նորա, զի պարծանք էր, և թագաւորական եղանակաւորք ևս ընդ նմա ղանոնք և տաւիղք և սոյնպիսիք:

Իսկ երանելին Ալեքսիոս բացեալ զերեսն իւր գնաց ընդդէմ հօրն և ձայնեաց առ նա նուաղ ձայնիւ՝ ասէ. լուր ինձ վասն այ̃, ով ածասէր իշխան: Իսկ ածասէր մեծ պատրիկն իբրև լուաւ զձայն աղքատին, վաղվաղակի զանգի կալաւ, քանզի յոյժ աղքատասէր էր: Ասէ ցհայրն իւր երանելի այրն այ̃. յօտար աշխարհէ եկեալ եմ և անծանօթ եմ, ընկալ զիս վասն օտարացելոյն քո զոր տեսանել զնա արժանի արասցէ զքեզ ած̃: Իբրև լուաւ զօտարացեալն իւր յաղքատէն, աչքն Եփիմիանոսի լցաւ արտասուօք և ոչ կարէր դադարեցուցանել. և հրամայեաց զինուորացն իւր բերել զաղքատն զայն 'ի պալատն իւր, և ինքն գնաց: Եւ յորժամ նստաւ յապարանս իւր, ասէ. բերէք ինձ

յիշեաց զօտարութիւն որդւոյն իւրոյ և ոչ կարաց համբերել, ապա ելաց դառնապէս, և հրամայեաց տանել 'ի տունն իւր: Եւ հարցեալ ցծառայսն իւր ասէ. ո՞վ 'ի ձէնջ ծառայեսցէ աղքատիս այսմիկ: Յայնժամ մա-

ղաքսան զայն: Եւ պատմեաց կենակցին իւր՝ եթէ յոյժ ճմլեաց նա զսիրտ իմ յիշելով զօտարացեալն իմ զԱղեքսիանոս: Եւ երկոքեան սկըսան լալ և ասեն. ո՛ որդեակ քաղցրիկ, ո՞ւր արդեօք իցես, զի անուանդ կայ և դու ոչ երևիս: Եւ գնացին բերել: Ասեն զինուորքն ցերանելի այրն ածյ. զինչ արարեր, ով աղքատիկ, ընդ գերի ծնողացն տեառն մերում զի զօտարացեալն յիշեցեր, և ահա ո՞ կարէ զնոսա մխիթարել, և արդ այլ մի յիշեցես այնպիսի բան. և եկ զի երթիցուք, քանզի կոչէին զքեզ: Իսկ երանելւոյն աչքն ուռուցեալ էր յարտասուելոյն 'ի տեսանելն զհայրն իւր և զտունն իւր, և պատկերն այլագունեալ էր յոյժ 'ի խիստ պահոց և 'ի նեղութեանց և 'ի ձգանացն, և ոչ էր ճանաչելի ումեք. և զի ած ևս ծածկէր զնա՝ զի մի ճանաչիցեն՝ վասն սերտ կամացն սիրելի ծառային իւրոյ, զի և աստ 'ի դուռն տան հօր իւրոյ կոխեսցէ զգլուխ չար վիշապին զինուորն իւր սուրբ: Եւ տարան զնա առ հայրն իւր. նստեալ էր և տիկին մայրն նորա, և լային յիշելով զորդեակն իւրեանց: Ասէ Եփիմիանոս. ուստի՞ ես, որդեակ, և զինչ այնքան նուաղեալ ես: Ասէ այրն ածյ. 'ի տար աշխարհէ եմ, և մարմնով վշտացեալ եմ, զի ոչ ունիմ ինչ առողջութիւն ստամոքսի:

Եւ ասէ Եփիմիանոս ցզինուորսն իւր որք առաջի նորա կային. որք կամիցին յանձն առնուլ վասն իմ սպասաւորել աղքատիս այս, ես զնա մեծացուցեալ իշխանութեան հասուցից, և յամենայն ժամ գութ իմ 'ի վերայ նորա լինիցի: Ասէ Ոլոմպիոս՝ այն որ սնուցեալ էր զերանելի այրն ածյ զԱղեքսիոս 'ի մանկութենէ. տէր իմ, ահա ես արարից նմա զամ հրամայեալսն 'ի ձէնջ: Եւ ետ նմա զաղքատն, և եկին նոքա 'ի պալատէն: Իսկ տիկինն Աղլայիս ասէ. լաւագոյն պատիւ արարէք աղքատին այն և դարման, և 'ի սեղանոյ մեր ընդ մեզ կերիցէ, զի աչք նորա նման է աչից Աղեքսիանոսին իմոյ: Արդ ո՛ որդեակ, ո՞ւր արդեօք իցես և կամ ո՞վ լիցէ որ դարման տարցէ քեզ: Եւ սկսաւ ողբալ, իբրև այն թէ այսօր բաժանեցաւ 'ի սիրելի որդւոյ իւրմէ. և ոչ կարէին մխիթարել: Նոյնպէս և Եփիմիանոս յիշելոյ զԱղեքսիոսն ոչ դադարէր յաւուրն յայնմիկ և ոչ արտասուսն ցամաքեալ լինէր: Եւ ասէր՝ եթէ գութ իմ անչափ անկաւ 'ի վերայ աղքատին, այնքան իբր թէ որդեակ իմ է. վասն այնորիկ ասեմ ձեզ՝ եթէ յաղագս սիրոյ օտարացելոյն իմոյ Աղեքսիանոսին սիրեսցուք զնա, քանզի փոքր մի նման է նմա: Եւ հրամայեաց հանգստարան նմա առ դրան տան իւրոյ շինել 'ի տեղի անքոյթ և լաւագոյն և մեծարգի: Ասէ. կամիմ յամենայն օր 'ի յելս և 'ի մուտս իմում տեսանել զպատուելի աղքատն զայն և խօսել ընդ նմա և ոչ մոռանալ զկորուսեալ մարգարիտն իմ: Եւ սպասաւորէր նմա Ոլոմպիոս սնուցիչն նորա, որ էր զօրագլուխ զօրու Եփիմիանոսի: Եւ ստէպ կոչէին զնա 'ի սեղան հօր իւրոյ ըստ հրամանի մեծի պատրկի հօրն նորա, և ոչ երթայր ասելով ոչ գոյ յիս ստամոքս կերակրոյ, զի ոչ եմ առողջ մարմնով: Եւ հաւատացեալ նմա թոյլ տային ըստ կամաց նորա: Եւ Եփիմիանոս յար եկեալ տեսանէր զնա և խանդաղատէր 'ի վերայ իբր սիրեցելոյ 'ի նմանէ. Նոյնպէս և մայրն նորա յորժամ երթայր 'ի վերայ ծովուն լալ զորդեակն իւր, նախ դայր տեսանել զնա և խօսել, զի առաւելագոյն կսկիծն և սուգն, և

տուցեալ մի 'ի ծառայիցն ասէ . ես ծառայեցից զմա .
որ և սնուցեալն էր զնա 'ի մանկութենն ։ Եւ հրամայ-
եաց առնել նմա տեղի առ դրան տաճարին իւրոյ, և էր
տեղին խաւարային առ դուրս հօր իւրոյ ։ Եւ կացեալ

ապա գնացեալ լացցէ ։ Քանզի յորժամ եկն Աղեքսիանոս 'ի տան
հօր իւրոյ, առաւելաւ սուգն և կսկիծն 'ի տունն յայն 'ի վերայ ծնո-
ղացն նորա ։ Զի 'ի տեսանելն զնա ճչէր սիրտ նոցա և ճմլեցուցանէր
զաղիսն նոցա, և ոչ կարէին իմանալ՝ վասն զի ծածկեաց զնա ած 'ի
նոցանէ ըստ ըղձման սրբոյ առն այ ։

Իսկ սատանայի զայս նուէթ գտեալ իւր՝ յարոյց պատերազմ 'ի վե-
րայ սրբոյն . քանզի տնկեաց ատելութի 'ի մէջ ընտանեաց նորա ընդ-
դէմ առն այ Աղեքսիանոսի . քանզի ողորմելով տեառն իւրեանց՝ ա-
տէին . մեր և կամ յուսա եկն անիծեալ աղքատս այս և չարաբերս
տանս այս, զի զմոռացեալ սուգն տեառն մերում Աղեքսիանոսի նո-
րոգեաց կրկին ամենաչար աղքատս այս ։ Եւ եկեալ 'ի վերայ սրբոյն
փետէին զմորուսն և քարշէին 'ի հերացն մանկունք տանն իւրոյ, 'ի
ծածուկ յՈւլնպիոսէ ։ Իսկ ինքն երանելի այրն այ ոչ յայտնէր Ու-
լնպիոսի զնեղութիւն որ 'ի ծառայիցն 'ի ձեռն ընտանեացն իւրոց ։
Այլ թէպէտ այսպիսի նեղութիս հասուցանէին սրբոյն, սակայն ած
մխիթարէր զծառայն իւր . քանզի յորէ յորմէ առաքեաց տէր զբազ-
մութիւն հրեշտակաց իւր առ 'ի սպասաւորել նմա , ոչ հեռացան 'ի
նմանէ, այլ յար և հանապազ յամ օր երևեալ նմա խօսէին ընդ նա .
և նա մխիթարեալ 'ի նոցանէ փառաբանակից լինէր նոցա և օրհնաբա-
նող այ, և առ ոչ ինչ գրէր զվիշտս որ գային 'ի վերայ նորա ։

Եւ յորժամ կամէր երթալ տիկինն 'ի վերայ ծովուն 'ի տանն իւ-
րում, յառաջագոյն գային քարշէին տանջանօք և անարգանօք ասե-
լով . ել գնա , անիծեալ և չարագլուխ աղքատ , զի մի տեսցէ տիկինն
մեր զքեզ . և հանէին 'ի տեղւոջէն ։ Իսկ երանելին գնայր և նստէր
հանդէպ այնմ տեղւոջ ուր զլացն և զողբումն առնէր տիկինն , զի և
ինքն գառն արտասուելովն մխիթարեսցի 'ի նեղութենէ անծանօթու-
թեանն ։ Քանզի 'ի սահմանեալ տեղին այն վերնատանն իւրում պա-
լատին՝ որ հայէր 'ի վերայ ծովուն՝ ելեալ անդ տիկինն հմ ընտանեօքն
և սկսեալ ասէր հեկեկանօք և գառն արտասուելով . ո՜ ծով, որ 'ի
ծփանս ես , միթէ գու կլար զգեղազարդ Աղեքսիանոսն իմ զսիրելի
որդեակն իմ, այս խորովեալ սրտիս մխիթարութիւն իմ, զի նա էր յե-
տինն և առաջինն իմ, աղօթիւք խնդրեալ և փափագանօք գտեալ և շուտ
կորուսեալ ։ Եւ հանեալ զաւինս ընդդէմ հողմոյն ասէր . ով աւետա-
բեր հողմիկ , արդեօք միթէ աւետաց զլոյց ունիս յԱղեքսիանոսէն
իմոյ , տուր ինձ զլոյց՝ այս խորովեալ գերի մօրս . վայ ինձ անմխիթա-
րիս , զի աղիսս գեղու և սիրտ իմ գալարի , հոգիս թափնու և ոչ մեռա-
նիմ . առէք զքարն և քարկոծեցէք զորդեկեր և զչար գազանս ։ Եւ
կոծէր զկուրծս և ատամնավէր առնէր զբազուկն և ասէր . իմ խոհեմ
մանուկ և թագաւորակերպ , իմ բարեպաշտօն և ածասէր , իմ պար-
ծանք որդի և իմաստասէր ։ Զայսպիսի և որ նման սոցա ասէր և ոչ
կամէր դադարել, մինչ աղաչէին և ապա առեալ գնային 'ի ներքսա-
գոյն ապարանս իւրեանց. և ապա իջեալ քարշէին կափէին փետէին
զնստեալն զայն հանդէպ մօրն 'ի տեղի ինչ անքոյթ ասելով . մեսս յայտ-
նեցաւ այս անվեհեր և լրբենի աղքատս՝ գանձիձ տիկնոջ մերում ։ Այլ
թէպէտ լինէր իմանալ տիկնոջն զկափահարելն աղքատին , բարկա-

այրն ա՟յ յայնմ տեղւոջ ամս հնգետասան աղքատա-
ցեալ վասն անուանն Ք՟ի, և ոչ ոք իմացաւ կամ ծա-
նեաւ զնա ոչ 'ի մեծամեծաց և ոչ 'ի փոքունց և ոչ ոք
զեկոյց հօր և մօրն նորա եթէ այն է այրն ա՟յ :

Եւ եղև յետ հնգետասան ամին յաւուր կիւրակէի
ժողովեալ էին իշխանք քաղաքին և մեծամեծքն 'ի տա-
ճարն ա՟յ, սաղմոսիւք և օրհնութբք և երգովք հոգևո-
րօք ուրախանային 'ի տաճարին տեառն հաւատացեալքն,
ձայն եղև յերկնից առ պատրիարգն որ ասէր . յետ ե-
րից աւուրց ընկալայց զայրն ա՟յ առ իս, քանզի յայժ
ձգնեցաւ վասն անուան իմոյ. բայց դուք երթայք առ
նա և ընկալջիք օրհնութիւն 'ի նմանէ, և օրհնեսցէ
զքաղաքս ձեր : Եւ եղև յորժամ լուաւ պատրիարգն

նայր և գան հարկանել տայր զայնպիսեան. վասն այնորիկ ոչ իշխէին
ինչ երեւելի առնել նմա նեղութի, այլ 'ի ծածուկ և երկիւղախառն
նեղայսուցանէին զսուրբ այրն ա՟յ և յիշոցնատու լինէին նմա, 'ի սա-
տանայէ շարժեալք առ 'ի պատերազմ ընդ սրբոյն : Եւ սուրբն ծա-
նուցեալ զփորձութեան սատանայի՝ գոհանայր զտուողէն համբերու-
թեան և ոչ յայտնէր, քանզի ուրախ էր 'ի վերայ նեղութեցն որ գի-
տէին նմա : Այսպէս եկաց 'ի դուռն տան հօր իւրոյ երանելի այրն ա՟յ
Աղեքսիանոս ամս հնգետասան :

Իսկ զկնի հնգետասան ամաց պանդխտութե սրբոյն նայեցաւ տէր
'ի տառապանս ծառային իւրոյ և առաքեաց զԳաբրիէլ հրեշտակա-
պետն, և եկեալ առ նա ողջոյն ետ նմա և ասէ. եկ այսուհետև հան-
գիր 'ի բարձրութիւս երկնից առ տէր ա՟ծ քո, այր ա՟յ, որում ցան-
կացար 'ի մանկութենէ քումմէ, զի կոչէ զքեզ : Եւ իսկոյն երևեալ
նմա հրեշտակացն որք ընդ նմա իսկ էին զա՟մ աւուրս կենաց պան-
դխտութեան իւրոյ, ասէին. ուրախ լեր, այր ա՟յ, զի կատարումն է
պանդխտութե քո և հանգիստ 'ի նեղութէ քումմէ : Ասէ երանելին
Աղեքսիանոս այրն ա՟յ. օրհնեալ է տէր ա՟ծ իմ, զի այց արար անար-
ժան ծառայիս որ փրկեաց զիս : Եւ ասէ . աղաչեմ զքեզ, սուրբ հրեշ-
տակապետ, տուր ինձ սակաւ մի համբեր, զի գրեցից զվարս անձին
իմոյ, որպէս և հրամայեցաւ ինձ 'ի տեառնէ գրել մի ըստ միոջէ : Եւ
իբրև եկն Ուղիմպիոս առ սուրբն, ասէ ցնա երանելին. ով Ուղիմպիոս,
օրհնելով օրհնեսցէ զքեզ տէր ա՟ծ իմ որում ցանկացայ 'ի մանկութէ
իմմէ, և տացէ քեզ վարձս ըստ վաստակոց քոց. քանզի բարւոք ըն-
կալար զվշտացեալս. Նոյնպէս և մեծի իշխանին Եփիմիանոսի և բա-
րեպաշտ տիկնոջ Աղլայիսին որ և Ակիլա՝ տացէ ա՟ծ բարեաց նոցա
փոխարէն, և մխիթարեսցէ զնոսա 'ի վերայ պանդուխտ որդւոյն իւ-
րեանց Աղեքսիանոսի : Եւ արդ արա զոր ասեմս. բեր ինձ քարտէս և
մելան, զի պիտոյ են ինձ : Եւ արար զա՟մ հրամայեալսն 'ի սրբոյն բարե-
սէրն և մեծն Ուղիմպիոս : Եւ յաւուր կիւրակէի միում ուր ժողովեալ
էին բազմութիւն 'ի մեծի եկեղեցւոջ պատրիարգարանին, ձայն եղև
յերկնից ասելով. յետ երից աւուրց ընկալայց զսուրբ այրն ա՟յ առ իս :
Արդ յորժամ լուաւ հայրապետ քաղաքին զայս, քարոզեաց զերիս
աւուրս պահս 'ի քաղաքին՝ և մի ոք վրիպեսցի յերիս աւուրց պա-

զայն, քարոզեաց պահս զերիս աւուրս. և յետ երից աւուրց ժողովեցան յեկեղեցին զի խնդրեսցեն յա̃յ, որպէս զի յայտնեսցէ նոցա զսուրբն: Եւ լուան ձայն 'ի յերկնից որ ասէր. 'ի տան Եփիմիանոսի է սուրբն ա̃յ: Եւ եղև յորժամ լուան իշխանքն և մեծամեծքն, ասեն ցԵփիմիանոս. այսպիսի սուրբ 'ի տան քո էր, ընդէ՞ր ոչ պատ-

նոցա, և յօրհնութենէ սրբոյն ա̃յ հեռացուցի. այլ աղօթիւք խնդրեսցէք յա̃յ, զի յայտնեսցէ մեզ զսուրբ այրն ա̃յ: Այնպէս հրամայեցաւ ժողովրդեան քաղաքին Հռոմայ. և կային ամենեքեան 'ի պահս խնդրելով յա̃յ յայտնել զսուրբ այրն ա̃յ:

Եւ իբրև գրեաց զա̃մ վարս իւր, ընդ երեկս եղեալ ասէ ցՈվլընպիոս. ով Ովլնպիէ, գիտեա դու զայս և 'ի միտ առ զբանս իմ, զի վաղւն վախճան է իմոյ տառապանաց. և զթուղթս զայս զոր գրեցի՝ վարք իմ են, առեալ ընթերցցին զի գիտութեն հասանիցեն: Իսկ Ովլընպիոս ոչ գիտէր և ոչ իմանայր զինչ մարգարէանայր նա. և վասն վախճանի նորա ոչ կարէր հաւատալ նմա, թէպէտ գիտէր զնա այր զուարթուն և հսկող և պահօղ և ընտրեալ: Ասէ դարձեալ երանելին՝ թէ մանկունքն և ընտանիքն մեր յոյժ նեղացուցեալ տանջէին զիս զոր քեզ ոչ ծանուցի, թողցէ և նոցա տէր ա̃ծ զոր յիս յանցեան. բայց տիկինն Աղլայիս իմացեալ սպառնայր և պատժէր զնոսա, այլ ոչ գիտէր զկատարեալն թէ զինչ անցք անցուցանէին ընդ իս: Իսկ 'ի վաղւն այն գնացեալ պատմեաց Ովլնպիոս մեծ տիկնոջ Աղլայիսայ զա̃մ զոր լուաւ և ետես 'ի սուրբն ա̃յ, մինչ ասել մեծ տիկնոջ՝ ով որդեակ, արդարև ասեմ քեզ՝ եթէ նա ըստ բանին իւր այսօր վախճանեսցի, 'ի մեծաց սրբոց է նա, քանզի և իմ սիրտս գուշակէր զսրբութենէ նորա:

Եւ մինչդեռ 'ի դաւիթս էր իւրոյ պալատանն սուրբ ա̃ծածնին եկեղեցւոյն, և խօսէին վասն սրբոյ առն ա̃յ ընդ Ովլնպիոսի և այն ինչ ելեալ էին յաղօթից սրբոյ պատարագին յաւուր հինգշաբաթոջ՝ եղև դղրդումն քաղաքին, և ամենեքեան 'ի տունն Եփիմիանոսի ընթանային զմարդն ա̃յ խնդրելով: Իսկ Ովլնպիոս ընթացեալ առ սուրբն ետես զի այն ինչ աւանդեալ էր երանելին զհոգին իւր առ ա̃ծ, և յերեսաց նորա լոյս բորբոքէր: Եւ գնացեալ աճապարապ պատմեաց ողբալով մօրն Ալեքսիանոսին, և լային. և ահա եկին զինուորք Եփիմիանոսի և կազմեցին դահոյս թագաւորին և հայրապետին 'ի տան Եփիմիանոսի, զի թագաւորն և հայրապետն վասն առն ա̃յ, ասեն, գան զի տեսանիցեն. քանզի ըստ երկնաւոր ձայնին ժողովեալ էին բազմութիւն ժողովրդեան առ հայրապետն Հռոմայ, և խնդրել աղօթիւք ցուցանել և յայտնել զայրն ա̃յ նոցա: Եւ թագաւորն իսկ Ոնորիոս եկեալ էր առ արքեպիսկոպոսն Մարկիանոս և ա̃մ սինկղիտոսքն ընդ նմա, և մատուցանէր զպատարագն երանելին Մարկիանոս եպիսկոպոսն արքի: Եւ ահա եղև յանկարծակի ձայն ահաւոր 'ի ժամ պատարագին որ ասէր. եկայք առ իս ա̃մ աշխատեալք և ես հանգուցից զձեզ: Եւ սոսկումն կալաւ զամենեսին, զի ամենեքեան առ հասարակ լուան: Եւ դարձեալ նոյն ահաւոր ձայնն ասէ. խնդրեցէք 'ի տան Եփիմիանոսի զայրն ա̃յ, զի եկեալ հանգիցէ առ իս: Եւ յահէ եղեալ զարհուրեցան յերկնաւոր ձայնէ անտի: Եւ ասէ թագաւորն Ոնորիոս ցԵփիմիանոս. 'ի տան քում այնպիսի սուրբ ա̃յ պահեալ ծառայիւ և մեզ ոչ ծանու-

մեցեր մեզ, զի եկեալ օրհնութիւն ընդունեցաք 'ի նմանէն։ Եւ ասէ Ափոմիանոս. ոչ գիտեմ զոր ասէքդ։ Եւ յարուցեալ վաղվաղակի եկն 'ի տուն իւր, և ժողովեալ զծառայս իւր ասէ ցնոսա. գիտէք արդեօք 'ի տան իմ այր ա՟ծապաշտ և առաքինի։ Եւ ասեն ծառայքն. ոչ գիտեմք, բայց միայն զայրն տառապեալ 'ի դրան քում. շատ եմք տեսեալ զնա 'ի պահս և յաղօթս, զի ոչ երբեք ննջէ և ոչ դադարէ 'ի գիշերի և 'ի տունջեան յաղօթից և ճգնութեանց. և յետ աւուրց ինչ խնդրեաց կաղամար և քարտէզ և տուաք նմա, և ոչ գիտեմք եթէ զինչ եղև նմա։ Իսկ ծառայքն այպն առնէին զնա, կատակէին 'ի վերայ նորա և փետէին զմօրուսն նորա՝ համարելով եթէ յանպիտան 'ի մարդկանէ իցէ։ Բայց սուրբն ասէր 'ի մտի իւրում՝ եթէ այս ամենայն սատանայական որոգայթ իցեն, բայց ոչ կարասցեն զծառայս ա՟յ խափանել յաւիտեան։

Եւ յարուցեալ Ափոմիանոսի ծառայիւքն հանդերձ եկն 'ի տեղի տառապելոյն. և իբրև եմուտ 'ի ներքս, եգիտ վախճանեալ զսուրբն ա՟յ։ Եւ ելեալ պատրիարգն յեկեղեցւոյն իշխանօքն հանդերձ և բազմութե՟ք քաղաքին սաղմոսիւք և ջահիւք վառելովք հասին 'ի դուռն Ափոմիանոսի ուր էր սուրբն ա՟յ, որ զանձն իւր պատարագեաց վասն անուանն Ք՟ի և եղև հաճոյ ա՟յ։ Եւ մտեալ պատրիարգն հանդերձ մեծամեծօքն 'ի տեղի տառապելոյն որդւոյ թագաւորին և գտին զնա վախճանեալ, և ունէր 'ի ձեռինն իւր հրովարտակ։ Եւ ձըգեաց զձեռն իւր պատրիարգն զի առցէ 'ի ձեռաց սրբոյն զհրովարտակն և ոչ կարաց, և ասէ ցսուրբն. տացես

ցեր, զի և մեք արժանաւորեաք օրհնութեան։ Ասէ Եփիմիանոս. գիտէ ա՟ծ զի ոչ եմ իմացեալ զայսպիսի սուրբ ա՟յ 'ի տան իմում։

Իսկ յետ արձակման պատարագին գնացին 'ի տունն Եփիմիանոսի թագաւորն և հայրապետն Հռոմայ և երանելի արքեպիսկոպոսն Մարկիանոս և սինկղիտոսքն և ա՟մ իշխանքն և բովանդակ ժողովուրդք քաղաքին։ Եւ իբրև մտին 'ի տունն, տեսին ճառագայթ լուսոյ, և ընդ լուսոյ գնացեալ եկին 'ի վերայ և տեսին զսուրբ մարմինն նորա զի որպէս հուր բորբոքեալ լինէր, և ճառագայթ լուսոյ 'ի նմանէ բղխեալ լուսաւորէր զվայրսն։ Եւ իբրև ողջագուրեցին, տեսին զթուղթն 'ի ձեռին սրբոյն։ Եւ Եփիմիանոսի յահի եղեալ ասէր. ով սուրբդ ա՟յ, որ այնպէս աղքատաձև եղեալ առ մեզ բնակեցար, և ոչ ծանեաք զքեզ, զի առաւել հաճեաք զքեզ։ Եւ զթուղթն որք կամեցան առնուլ՝ ոչ կարացին. իսկ հայրապետն յառաջ գնացեալ խնդրեաց ըղ-

ինձ զհրովարտակդ, զի կարդացից բազմութեան քաղաքիս Հռոմայ: Յորժամ զայս ասաց, բացաւ ձեռնն և տուեալ զթուղթն 'ի պատրիարգն. իսկ պատրիարգն տուեալ 'ի պատուաւոր սարկաւագ մի և հրամայեաց ելանել 'ի բարձր տեղի մի և կարդալ ամենայն բազմութեան քաղաքին:

Եւ նորա մատեանն էր այս զոր գրեալ էր վասն ծննդեանն իւրոյ և վասն հարսանեացն և վասն գաղտ գնալոյն և վասն ճգնութեանն, և եթէ զիարդ եկաւ զօղորմութի 'ի ծառայիցն և ծառայքն զնա ոչ ծանեան, և զյայտնելն քահանայից վասն իւր և զգաղտ գնալն 'ի քահանայէն, և եթէ զիարդ վարեալ զնաւն բռնութե եհան 'ի Հռոմ քաղաք, և զպայպանումն որ կրեաց 'ի ծառայից հօրն իւրոյ այլն ամ վասն անուանն Քի: Եւ յորժամ լուան զայս ամենայն, զարմացան յոյժ ընդ համբերութիւն և ընդ նախատինսն որ կրեալն էր 'ի ծառայիցն. և լային ամենայն բազմութիւն քաղաքին: Իսկ հայրն նորա իբրև լուաւ զայս, անկաւ 'ի վերայ երե-

թուղթն 'ի սրբոյն իբրև 'ի կենդանւոյն, և նա եբաց զսուրբ ձեռն իւր իբրև կենդանի մարդ: Իսկ սուրբ հայրապետն համբուրելով զսուրբ ձեռն նորա էառ զթուղթն և ետ Աշեղիոսի ճարտար դպրի իւրոյ, և հրամայեցաւ խաղաղանալ բազմութեան, զի լուիցեն ամենեքեան ըզգրեալսն 'ի սրբոյն զվարքն իւր: Եւ ելեալ 'ի բարձրաւանդակի սկսաւ ընթեռնուլ Աշեղիոս, և բազմութիւն սրտի մտօք ունկն դնէին:

Եւ էր գրեալ սկիզբն գրոյն այսպէս. Օրհնեալ է տէր իմ Յս Քս ած, որ ելից զփափագ ըղձանաց իմոց զոր ունէի 'ի մանկութենէ, և փրկեաց զիս 'ի ներհակութէ թշնամւոյն զօրութե իւրով. և հրամայեաց ինձ կոխել զգլուխ վիշապին 'ի տան հօր իմոյ և առ դրուռ ծնողացն իմոց և 'ի մէջ ընտանեացն իմ: Իբրև լուաւ Եփիմիանոս զայս բան, վայեաց ուժգին և ասէ. զի՞նչ է այս բան և ո՞րպէս գրեալ է այս: Կայր անդ և Երանուհի մայր սրբոյն և կենակիցն նորին և մեծ թագուհի թագաւորին և ամ մեծուհիք. քանզի յեկեղեցւոյն եկեալք ընդ թագաւորին էկին 'ի միասին առ 'ի տեսանել զայրն այ. և զժողովուրդն քաղաքին արտաքոյ դրան տանն պալատին արգելեցին հրամանաւ թագաւորական. բայց միայն կային՝ թագաւորն և հայրապետն և թագուհին իւրայնովքն և ընտանիքն Եփիմիանոսի առ հասարակ և իշխանքն ամ: Եւ իբրև այն ինչ ճչեաց Եփիմիանոս, լուեալ տիկինն Աղլայիս մայր սրբոյն՝ ասէ. վայ ինձ գերելոյս. զի՞նչ գուշակէ բանն այն: Քանզի յար և հանապազ 'ի կարծիս էին, և վկայէր հոգիք նոցա եթէ սա ամենայնիւ նման է որդեկին մեր, մի գուցէ սա իցէ որդեակն մեր. և ոչ կարէին հաստատել 'ի վերայ բանին, քանզի ամ էր որ ծածկեալ էր զսուրբն իւր 'ի նոցանէ ըստ ըղձման նորա, և աստ բացաւ աչք մտաց նոցա իմանալ զի որդեակն իւրեանց էր. վասն այսորիկ յայտնի ծանեաւ տիկինն 'ի բանէն այն եթէ առ գրուճս ծնո-

սաց խուրոց և ելաց դառնապէս և ասէ. զի՞նչ գործեցեր, որդեակ իմ, դու էիր յոյս անձին իմոյ և լոյս աչաց իմոց, և տեղի մեծութեան իմոյ 'ի քեզ հաստատեալ էր. ընդէ՞ր ոչ խանդաղատէր սիրտ քո յելս և 'ի մուտս իմ, և ընդէ՞ր ոչ ասէիր ինձ զքէնէն, և զիա՞րդ ընդունէիր նախատինս 'ի ծառայից քոց: Նա լացեալ ամենայն բազմութիւն քաղաքին արանց և կանանց ողորմելով հօր նորա:

Նա մայր երանելւոյն ոչ գիտէր, զի դեռ ևս 'ի բան-

ղաց իմոց կոխեցի զգլուխ վիշապին: Եւ նստաւ տիկինն Աղլայիս և խելաց ծփութիւն առնէր: Եւ եկեալ 'ի վերայ թագուհին և մեծունիքն ասեն. զի՞նչ եղև քեզ, ընդէ՞ր հարկանես զախոյդ, թող տեսցուք զի՞նչ է բանս: Քանզի ամենայն մեծամեծք որք իմաստութեամբ և ճարտարութեամբ տեղեակք էին, տեսանելով զնա և լսելով վասն նորա առաքինութեան և սուրբ վարուցն, ասէին' նա ինքն է Ալեքսիոս, և եկեալ զննէին ըղկազմուած պատկերի նորա. թէպէտ ոչ բոլոր տեսանէին զպատկերն նորա, քանզի 'ի ծածուկ ունէր զաչսն պատճառելով ինչ. և ոչ յումեքէ ինչ յայտնեցաւ կարծիքս այս, այլ միայն նոյնպէս կարծիք 'ի միտս ամենեցուն ըստ ըղձման և պաղատանաց որ 'ի տեառնէ երանելի առն Աստուծոյ, զի մի ոք ծանիցէ զնա մինչև 'ի վախճան. վասն այնորիկ ամենայն ոք 'ի կարծիս անկան 'ի բանէն այնմիկ: Եւ Այեդիոս դպիրն սարկաւագ պատրիարքին դադարեցոյց զկարդալն 'ի շփոթմանէ նոցա: Ասէ թագաւորն Ոնորիոս. մի շփոթիք, թոյլ տուք զի գիտասցուք և զայլ բանն. և դարձեալ խաղաղացան:

Եւ Այեդիոս դարձեալ սկսաւ ընթեռնուլ և ասէ. Ողջոյն սուրբ հայրապետին և ողջոյն մեծ թագաւորին և ամենեցուն առ հասարակ և ողջոյն խաղաղութեան բարեպաշտ ծնողացն իմոց: Արդ մի շփոթիք աղաչեմ, մի ամբոխիք. զի պարտ է ձեզ ցնծալ առ Աստուած, զի ես ճանապարհ հորդեցի ձեզ 'ի կեանսն յաւիտենից, և մի առաւել կոծայք աղաչեմ: Եւ ասէ մայրն սրբոյն. ով սուրբ հայրապետ, զի՞նչ ասէ սուրբս այս, մի գուցէ որդեակն իմ իցէ: Ասէ թագաւորն. համբեր տիկին: Եւ իբրև կարդաց զայն որ ասէ' ես եմ Ալեքսիանոս որդի մեծի իշխանին Եփիմիանոսի և մօրն իմոյ տիկնոջ Աղլայիսայ որ և Աքիլա, և կենակիցն իմ քոյր իմ է: Մինչև ցայդ վայր յամեցին: Եւ իբրև լուաւ զայս, գոչեաց իբրև զառիւծ հայրն սրբոյն և ընթացաւ առ սուրբն և խնդրեաց զնշանն Ալեքսիանոսի 'ի պարանոցին և եգիտ, և ձայնեաց' եթէ իմ Ալեքսիանոսն է ճշմարտիւ: Իսկ տիկինն Աղլայիս յորժամ լուաւ 'ի թղթոյն զանունն Ալեքսիանոսի, խելացնորեալ անկաւ իբր զմեռեալ. քանզի միայն լսել զանունն 'ի թղթոյն և ստուգել ճշմարտիւ զկարծիքն իւր, վասն այսորիկ 'ի լսել զանունն որդեկին իւր' հաւաստեաւ իմացաւ եթէ որդեակն իւր էր, և այլ ոչ կարաց արգել տալ ինքեան: Իսկ թագուհին և ամենայն մեծունիքն ջրով և ձայնելով ուր ուրեմն խելաբերեցին զտիկինն Աղլայիս: Եւ եղև կոծ մեծ և ողբումն անպատմելի 'ի մէջ բազմութեան որք 'ի մէջ տանն էին: Եւ թագուհին առեալ զձեռանէ մօրն Ալեքսիանոսի և եբեր առ սուրբ որդին նորա: Եւ զի ունէր 'ի գիրկս իւր հայր սրբոյն զայրն Աստուծոյ զԱլեքսիանոս և գոչէր, և եդեալ զերեսն 'ի վերայ համբուրէր:

Իսկ տիկինն Աղլայիս եկեալ 'ի վերայ սուրբ որդւոյն իւր ասէ. որդեակ ակնկալութեան իմ, որդեակ քաղցրիկ, որդեակ յոյս և ապաւէն

զին էր, և զեկուցին մօր նորա. և իբրև լուաւ, եբաց զդուռն զոր փակեալն էր յորժամ գնացեալն էր որդին իւր 'ի հարսանեաց առագաստէն: Եւ ելեալ ասէր ցամբոխն. Ճանապարհ արարէք ինձ, զի անցեալ տեսից զփափագելի ճրագն իմ, որ լուցեալ էր և արդ խաւարեալ գտանի. Թողէք զիս զի տեսից զաստղն պայծառացեալ և արդ շիջեալ գտանի. աղաչեմ զձեզ մարք որոց ծնեալ իցէ մանկունս, և հարք որոց իցեն որդիք, գալարին աղիք իմ 'ի վերայ որդեծնութեն գթոյն և 'ի վերայ վարդոյդ որ թարշամեցաւ 'ի բուրաստանին և ոչ գոյ զօրութի հոտոյ. տեսէք զիս և ողորմեցէք ինձ: Եւ անկեալ 'ի վերայ երեսաց որդւոյն ասէ. որդեակ իմ, մնուցի զքեզ 'ի վերայ ծնգաց իմոց, և կաթամբ դիեցուցի զքեզ հաճելի քաղցրաբուխ ստեամբ. ընդէ՞ր ոչ ողորմէիր ինձ յորժամ էի արգելեալ 'ի բանդ վասն քո. ո՞չ տեսանէիր զտառապելութի իմ, քաղցրիկ որդեակ իմ, և զնեղութի անձին իմոյ. լոյս աչաց իմոց, սիւն հաստատութե տառապեալ հօր քո և գերեցելոյ մօր քո. զի ոչ երբէք դադարէր լեզու իմ հանապազ յիշել զքեզ և յոգւոց հանել:

Իսկ յորժամ լուաւ կին նորա յարգելանին իւրում, վաղվաղակի եկեալ անկեալ առ ոտս դիականն ասէ. Ես տառապեալս յերեկ մտի յառագաստ, և այսօր գտա-

իմ. եթէ կենդանի ես, խօսեաց ընդ տառապեալ մօր քում: Եւ դարձեալ ցնորեցաւ 'ի խելաց և անկաւ: Իսկ բազմութիւն թողեալ զսուրբն, առեալ զմօրն աղէտ լային, և դարձեալ խելաբերեցին զմայրն սրբոյն: Եւ ասեն հայրապետն և Թագաւորն. տիկին, մի հարկաներ զսիրտ քո, մխիթարեա զքեզ 'ի վերայ սրբութե զաւակի քո: Եւ Եփիմիանոս ես հանդարտեալ զինքն, մխիթարէր զնա և ասէր. խելաբերեա զքեզ և մխիթարեա զսիրտ քո, զի թէպէտ կարօտ մնացաք կենդանի տեսանելոյ, սակայն տեսաք և հոտ սրբութե առաք 'ի զաւակէս մերմէ, և երանելիք եղաք, քանզի ծնող սրբոյն և մարդոյն այ եղաք: Եւ ապա ասէ մայրն սրբոյն. ահա երեսուն և երեք ամ է զի աղքատութիւն զգեցեալ է երանելի և սուրբ զաւակն իմ, բերցի այժմ մեծութիւն ըստ արժանաւորութեան սրբոյս իմ: Եւ նոյնժամայն կազմեցին դահոյս թագաւորական և եդին զսուրբն 'ի վերայ նորա, և զիւր զոսկեհուռ և զմարգարտաշուք ընդելուզեալ հանդերձն զգեցուցին:

Եւ եկեալ կողակից սրբոյն ընկէց զմատանին առ սուրբն Աղէքսիանոս ասելով. առ, ահա յիշեկլիքն քո, որով յուսացուցեալ էիր զիս եթէ մնաս ինձ մինչև գամ. արդ այս էր սուրբ գալուստ քո. այլ ահա այժմ Ճշմարիտ եղէ այրի և անտէրունջ և անգլուխ: Եւ այնպէս շուրջ պատեալ զմարմինով սրբոյն ողբ առեալ լային զպանդխտութիւն նորա և զաղքատութե նեղութիւնսն և զկարօտն իւրեանց, և զայն որ առ ին-

նիմ այրի մնացեալ. ահա եղէ ես իբրև զտատրակ որ մեռաւ ամուսին նորա, և նորա գնացեալ յանքոյթ տեղի և ոչ նստեալ 'ի վերայ դալար ոստոց. նոյնպէս և ես գնացից 'ի քարածերպս և զգեցայց սևաւ զամենայն աւուրս կենաց իմոց 'ի մահուանդ քում: Եւ լային ամենայն քաղաքն ընդ նմա ողորմելով նորա:

Իսկ պատրիարգն եպիսկոպոսօքն հանդերձ և մեծամեծօքն պատեալ զնա պատուական հանդերձիւք, և եդեալ 'ի վերայ տախտի՝ որ էր ոսկի և ականք պատուականք, և մտեալ 'ի յաղօթս որպէս և վայել էր սրբոյն: Եւ ամենայն նեղեալք և ախտաժէտք որք մերձենային 'ի նշխարս սրբոյն՝ բժշկէին յամենայն ախտից, և կաղք և կոյրք և նեղեալք յայսոց պղծոց բժշկէին: Եւ փորեցին տապան սրբոյն, և հրամայեցին պատրիարգքն

քեանն էր և ոչ իմացան. և գովէին զմեծահամբաւ սրբութ՟ն նորա, յորմէ և քարացեալքն սրտիւ կակղանաւ լային: Իսկ ժողովուրդք քաղաքին լուեալ եթէ սուրբն այն որ յայտնեցաւ Ալեքսիանոսն է որդի մեծի պատրկի, գունդ առեալ քաղաքն և եկեալ պատեալ էին զպալատն Եփիմիանոսին և զամ՟ փողոցն լցեալ էին: Եւ լուեալք զձայն ողբոց 'ի ներքուստ ողբային և ամ՟ քաղաքն առ հասարակ, և երանէին սրբոյ առն այ՟ Ալեքսիանոսի: Իսկ զգիշերն զայն խնկօք և մոմեղինօք լուցելովք և ամ՟ զարդուք հսկեցին պաշտամամբ և օրհնութեամբ և արտասուախառն ուրախութ՟բ մինչև յառաւօտն: Եւ մարմին սրբոյն երբեմն հանդարտէր և երբեմն բորբոքէր և հրանայր և հոտ անոյշ բուրէր և զմայլեցուցանէր զամենեսեան: Եւ ամբոխն ևս քաղաքին ոչ հեռացան անտի զգիշերն ողջոյն:

Եւ իբրև ծագեաց արեգակն, կամեցան հանել զսուրբն և ոչ կարացին յամբոխէ քաղաքին: Եւ ասէ Եփիմիանոս. բերցի գանձ. և բերեալ սփռեցին, զի ընդ գանձին գնացեալ նոցա՝ ճանապարհ լիցի, և ոչ ոք 'ի նոցանէ գնաց ընդ դրամին սփռելոյ: Յայնժամ տարակուսեալ եղեն. իսկ Թագաւորն ասէ՝ մի խնայեսցի ոք: Ապա Թագաւորական զինուորք յառաջ եկեալ հարկանելով մահակօք անխնայ զժողովուրդն՝ եղև ճանապարհ: Եւ հրամայեցաւ գալ յամ՟ եկեղեցեաց զարդք քահանայիւք և ուխտիւք 'ի պայծառութի՟ սրբոյն: Եւ բերեալ եղև ամ՟ զարդք և պաշտօնեայք, և այնպէս փառօք և պատուով և բուրմամբ խնկոց և մոմեղինաց լուցելովք և սաղմոսիւք և օրհնութ՟բ հանին 'ի տանէ 'ի տաճար սուրբ առաքելոցն Պետրոսի և Պաւղոսի, մինչև շինեսցեն պայծառ եկեղեցի ըստ արժանաւորութե՟ սրբոյ առն այ՟, և անդ եդեալ հանգուցեն: Իսկ 'ի ճանապարհին յառաջ եկին ախտաժէտք, և 'ի մերձենալ առ սուրբն՝ առժամայն բժշկեցան և փառաւոր առնէին զած՟. եկին և այսահարք առ ոտս սրբոյն և գոչէին՝ հալածեալ եղաք և 'ի կորուստ մատնեցաք 'ի սրբոյ նահատակէս առն այ՟: Եւ տեսեալ ամենեցուն օրհնութի՟ և փառս տային այ՟: Եւ ծնողք սրբոյն արտասուալից ուրախութ՟բ լնուին, և այսու առաւել մխիթարեցան 'ի սգոյ և 'ի տրտմութենէ իւրեանց. և ցնծային 'ի սիրտս իւրեանց բարեպաշտքն այնքիկ, մոռացեալ զկարօտն և զսուգն իւրեանց: Եւ

թառնալ զնշխարս երանելւոյն, զի դիցեն 'ի հանգստի։ Եւ ոչ կարացեալ 'ի բազմութենէն զերիս աւուրս 'ի յուզել ամբոխին, հրամայեաց պատրիարգն և մեծամեծքն գանձ բազում արկանել ցրիւ, զի զայնով անկցին. և բռնութբ բարձին զսուրբն և եդին 'ի հանգստի սաղմոսիւք և օրհնութբ։ Եւ բազում բժշկութիւնք լինէին 'ի հողոյ հանգստի սրբոյն։ Եւ շինեցին եկեղեցի 'ի վերայ երանելւոյն, և տօնէին զօր ննջման նորա տօն մեծ յամենայնն փետրուարի որ օր հինգ էր ամսոյն, 'ի փառս ամենասուրբ երրորդութեն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

այնպէս ուրախութբ և արտասուօք և օրհնութբ և փառօք տարեալ եդին զնշխար սրբոյ առն այ Աղեքսիանոսին արծաթապատ տապանօք 'ի տաճար սուրբ առաքելոցն Պտի։ Եւ երիս աւուրս ոչ մեկնեցան մեծամեծք քաղաքին 'ի տաճարէ անտի և 'ի նշխարաց սրբոյն, առ բարեպաշտ ծնողսն սրբոյն կալով և մխիթարելով զնոսա. նոյնպէս և ամ ամբոխք քաղաքին կուտեալ գային 'ի համբոյր սրբոյ նշխարացն մինչև յերիս աւուրս։

Եւ ընթերցան զգրեալն 'ի սրբոյն զկատարեալ զվարքն իւր. քանզի մի ըստ միոջէ գրեալ էր սկսեալ 'ի ծննդենէն, և զհարսանիսն և վասն գաղտ գնալոյն, և թէ որքան եկաց 'ի քաղաքն Ուռհայ և որպիսի կենօք և թէ զիարդ էառ ողորմութն 'ի ծառայիցն և ծառայքն ոչ ծանեան զնա, և զիարդ վարեալ նաւն բռնութբ հողմոյն եկ 'ի Հռոմ 'ի ձեռն բանսարկուին մախանացն, և թէ զիարդ պատերազմ յարոյց 'ի վերայ զծառայից նախատինսն և զկափանս, և զհամբերութեն որ վասն անուանն Քի, և զկոխելն զգլուխ սատանայի առ դրունս ծնողացն իւրոց, և թէ որպէս խրատէր զնոսա որք առ նա դիմէին հաւատալով սրբութն նորա և ճգնութեն, 'ի սէր և 'ի խոնարհութն, 'ի քաղցրութիւն 'ի համբերութն յօտարսիրութն 'ի ժուժկալութն և 'ի սէր ընդ ամենեսեան։ Արդ իբրև լուան զայս ամ բազմութիւնն, զարմացեալ հիանային ընդ համբերութն նորա, մանաւանդ ընդ նախատինսն զոր կրեալ էր 'ի ծառայից հօր իւրոյ։ Եւ լացին բազմութիւնք քաղաքին մեծամեծօքն հանդերձ։ Իսկ ծնողք սրբոյն դառն հեծեծանօք լային զնեղութիւնսն զոր կրեալ էր երանելին. և մխիթարեալ սփոփէին և խնդութբ լնուին զսիրտս իւրեանց վասն ածահաճոյ վարուցն և սքանչելեացն որ գործէին առ ախտաժէտս և առ այսահարս և առ ամ նեղեալսն։ Եւ շինեցին եկեղեցի վայելուչ հանգստարան սրբոյ առն այ, և անդ հանգուցին զնա։

Իսկ ծնողք երանելւոյն եղեն սպասաւորք սուրբ գերեզմանի նորա, թողեալ զիշխանութն պատուին իւրեանց և զանբաւ մեծութն իւրեանց փառքն։ Եւ զինչսն յերիս բաժինս արարին. զմինն աղքատաց և վանորէից ետուն, և զմինն ընտանեաց հանին և ծառայից՝ ազատելով զնոսա 'ի լծոյ, իսկ զմիւսն ուր նշխարք սրբոյն էին՝ եդին 'ի նորաշէն եկեղեցւոյն. և ինքեանք անդ բարւոք ճգնութբ կացեալք վախճանեցան 'ի կենցաղոյս և յաւելան առ սուրբսն այ, և որում անձկացեալ էին Քի այ տեառն մերոյ, որում փառք և պատիւ և գոհութն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ՍՐԲՈՅՆ ՍԵՐԵՊԻՈՆԻ ԾԵՐՈՅ

Սերեպիոն այր երկիւղած և ազնուական եղև միայնակեաց, և յաջողեալ էր նմա ա՟ծ յամենայն 'ի գործս։ Ունէր սա կողոբս առանց թեզանեաց, և գիրս ոչ գիտէր, այլ 'ի խօսելն՝ զամենայն գիրս առակ ածէր։ Եւ յաղքատութենն ոչ կարացեալ իւր խրճիթ շինել, այլ շրջէր ընդ երկիրն եգիպտացւոց որպէս զանմարմին։ Արդ վասն նորա պատմեաց մեզ Մակար երանելին՝ եթէ գնաց յԱղեքսանդր քաղաք և վաճառեաց զինքն երկու փողահարի հեթանոսաց ընդ քսան դահեկանի, և ծառայեալ նոցա զերիս ամս դարձոյց զնոսա 'ի քրիստոնէական հաւատոն. և իբրև մկրտեաց զնոսա, ասէ, ետ զքսան դահեկանն ցնոսա։ Եւ նոքա աղաչէին զնա տալ զայն աղքատաց, զի դա եղև, ասեն, առիթ փրկութեան մերոյ։ Իսկ նա ասէ. ձեր է, դուք տուք. զի ես միայնակեաց էի և տեսի զձեզ մոլորեալս, ողորմեցայ ձեզ և ա՟ծ դարձոյց զձեզ յինքն. այժմ ինձ թոյլ տուք, զի և այլ ուրեք գնացից շահել զոք։ Իսկ նոքա ասեն. հայրիկ, գէթ 'ի տարւոջն մի անգամ եկեսցես առ մեզ զի տեսցուք զքեզ։ Իսկ սուրբն անտի իջեալ յԱթէնս ոչ հաց ունելով և ոչ կերակուրս և ոչ զաւազան, բայց միայն մի պարեգօտն զոր ունէր, և երթեալ 'ի մէջ քաղաքին աղաղակեաց և ասէ. արք աթենացիք, օգնեցէք ինձ։ Եւ նոքա ասեն. զինչ է, ուստի ես և կամ ո՞ր պէտք են քեզ։ Եւ նա ասէ. ես եմ եգիպտացի և միայնակեաց, և յարեան 'ի վերայ իմ խորհուրդք երեք և ոչ կարացի նոցա զպարտսն հատուցանել։ Եւ նոքա ասեն. ո՞ւր են այնք որ նեղեն զքեզ, ցոյց զնոսա մեզ և օգնեսցուք քեզ։ Իսկ ծերն ասէ. նեղեաց զիս 'ի մանկութէ իմմէ արծաթսիրութի՟ և ոչ ունէի որ տայի զայն պոռնկութեան. դարձեալ ոչ ունիմ ոսկի զի թափեցից զորկորստութի՟, որ զի հաց գնեցից և կերայց. զի այս

երիս աւուրս էն և ոչ եգիտ[1] ուտելոյ, և կարի ստիպէ զնա որպէս զչար պարտապան. և եթէ ոչ տամ ուտել, ոչ տայ ինձ ապրել: Յայնժամ ոմանք 'ի փիլիսոփայից իմացան զիրսն և ետուն նմա դահեկան մի: Իսկ նորա առեալ զայն' ետ հացավաճառին և առ 'ի նմանէ մի հաց, և գնացեալ այլ ոչ դարձաւ 'ի տեղին: Յայնժամ իմացան փիլիսոփայքն' թէ արդարեւ ստոյգ միայնակեաց ո̃մ էր այրն: Իսկ սուրբ ծերն եկն 'ի Ուկային քաղաք, եգիտ անդ մանիքեցի զոմն մեծատուն. և ապա ըստ առաջին օրինակին վաճառեաց զինքն նմա երանելին, և յետ երից ամաց դարձոյց զնա և զտուն իւր 'ի ճշմարիտ հաւատս և մկրտեաց զնոսա: Եւ յետ հնգետասան աւուր գնաց 'ի Հռոմ, և իջեալ 'ի ծովեզրն և մտեալ 'ի նաւ գնացին. կարծէին նաւորդքն թէ ունիցի ինչ թոշակ. զի ամենայն ոք գիտէ զայս' որ 'ի նաւի շատ ծախք պիտոյ է: Եւ իբրև[2] երեկոյ եղև, յառաջնմէ օրէ մինչև ցհինգերորդ օրն և ծերն ոչ ունէր ինչ ուտելոյ, ասեն նաւորդքն. ընդէ՞ր ոչ ուտես, հայրիկ: Ասէ ցնոսա. զի ոչ ունիմ ինչ: Ասեն ցնա. և ընդէ՞ր մտեր այսր: Եւ ասէ. եթէ վնաս ինչ նաւիդ արարի, դարձուցէք զիս 'ի տեղին ուր և գտէքն: Եւ քննեալ ոչ գտին թէ ով արկ զնա 'ի նաւն. ապա առեալ կերակրեցին զնա և տարան 'ի Հռոմ: Եւ մտեալ 'ի քաղաքն, գտեալ զաշակերտն Դոմնեա, որ և գերեզման նորա դեռ ևս բժշկութիւն առնէ, և եհարց ծերն' եթէ կա՞ աստ կուսան արգելական: Եւ նա եցոյց նմա զդուռն կուսանի մի' որ քսան և հինգ ամ չէր զոք տեսեալ: Եւ եկեալ ծերն նստաւ 'ի դուրս նորա, և առաքեաց առ նա զոմն' թէ մուտ ասա, թէ միայնակեաց ոմն կայ և կամի տեսանել զքեզ: Իսկ նա ոչ եբեր նմա պատասխանի. և կացեալ զերիս աւուրս առ դրանն և[3] ասէ ցաղջիկն թէ մուտ ասա' եթէ ա̃ծ առաքեաց զիս առ քեզ: Յայնժամ ասէ կոյսն. ածէք զնա այսր: Եւ մտեալ աղօթեցին և նըստան: Ասէ ծերն ցկոյսն. զի՞ նստիս այսր: Ասէ կոյսն. ոչ նստիմ, այլ գնամ: Ասէ ծերն. ո՞ւր գնաս: Ասէ կոյսն.

1 Այսպէս ա̃մ օրինակն հինգ և նորք:
2 իբրև տեսին զի յառաջնմէ:
3 ետես զի աղջիկ մի գայր մտանել առ կոյսն: Ասէ ցաղջիկն. մըտեալ դու, ով դստրիկ, ասա' թէ միայնակեացն որ կայ առ դուրս, ասէ' ա̃ծ առաքեաց:

առ ա̅ծ իմ։ Ասէ ծերն. կենդանի՞ ես թէ մեռեալ։ Ասէ կոյսն. յաշխարհէ աստի մեռեալ եմ։ Ասէ ծերն. զիս հաճես եթէ զա̅ծ՝ որ ասես զքեզ մեռեալ. արդ արա զոր ասեմ քեզ, արի երթ յեկեղեցին և թող տեսանեն զքեզ մարդիկդ։ Ասէ կոյսն. քսան և հինգ ամ է զիս ոչ ոք է տեսեալ, և այժմ տեսեալ զինչ ասեն։ Ասէ ծերն. վահ, չասացե՞ր թէ մեռեալ եմ, և մեռեալն զաշխարհիս իրս ոչ իմանայ։ Զայս իբրև լուաւ 'ի ծերոյն՝ ել արտաքս և եկն յեկեղեցին. չոգաւ ծերն և եգիտ զնա 'ի դուռն եկեղեցւոյն, և ասէ ծերն ցկոյսն. Թէ արդարև մեռեալ ես, արա զոր եսս առնեմ։ Ասէ կոյսն. այս, հայր իմ։ Ասէ ծերն. մերկասցուք, ասէ, ես և դու զհանդերձս մեր և դիցուք 'ի յուսս մեր և երթիցուք և դարձցուք ընդ մէջ քաղաքիդ՝ ես առաջի և դու զկնի։ Ասէ կոյսն. եթէ զայդ առնեմք, ասեն մարդիկդ զմէնջ եթէ դիւահարք են, զի ամօթ է այդ։ Ասաց ծերն. չասացե՞ր եթէ մեռեալ եմ, արդ մեռելոյ զինչ փոյթ է վասն ամօթոյ։ Ասէ կոյսն. աղաչեմ զճշմարիտ ծառայդ Ք̅ի̅ի՝ բայց յայդմանէ այլ զոր ինչ ասես առնեմ։ Յայնժամ ասէ ծերն. տես մի՛ բարձրանար զի չես մեռեալ, այլ կենդանի ես աշխարհի։ Եւ ուսաւ կուսանն 'ի նմանէ զխոնարհութի̅։

Եւ նորա դարձեալ անտի եկն յԱղեքսանդր և ունէր փոքրիկ աւետարանիկ. ետես զոմն ըմբռնեալ վասն պարտուց, և վաճառեաց զաւետարանն և ետ 'ի պարտսն և թափեաց զնա։ Արդ յառաջ քան զայս ետես աղքատ մի մերկ սառսափեալ 'ի ցրտոյն, հանեալ զպարեգօտն ետ ցնա։ Իբրև ետես զնա որ զճանապարհն խաղաղութեան պահէր, ասէ ցնա. հայրիկ, ո՞վ մերկացոյց զքեզ։ Եւ նա հանեալ զաւետարանն ասէ ցնա. սա մերկացոյց զիս. և ապա վաճառեաց զաւետարանն։ Եւ իբրև եկն 'ի խուցն, ասէ ցնա աշակերտն իւր Զաքարիա. հայր, ո՞ւր է կողոբն քո։ Ասէ ցնա. որդեակ, առաքեցի զնա յառաջ ուր պէտն է մեզ։ Եւ նա ասէ. ո՞ւր է փոքրիկ աւետարանիկն։ Իսկ նա ասէ. որ ասէր ցիս եթէ վաճառեա զինչս քո և տուր աղքատաց, ես զինքն վաճառեցի և իւր ետու, զի համարձակ լիցուք անդ։

Սա եղև յանապատին ամս վաթսուն և եօթն, և զհինգամ ընդ հօրեղբօրն իւրում։ Զսա բազում անգամ զը-

տանէին արտաքոյ գեղջ, որ նստէր և լայր. հարցանէին զպատճառն, և նա ասէր. տէր իմ ետ յիս զգանձ իւր և ես կորուսի զնա, արդ չարաւ տանջելոց է զիս։ Իսկ նոքա ընկենուլին նմա հաց և ասէին. առ, եղբայր, կեր, և վասն գանձուն զոր կորուսեր՝ ած տացէ զայն քեզ։ Իսկ նա ասէր՝ ամէն։ Սա աշակերտ էր սրբոյն Մակարայ, և բազում բարիս արար առաւել քան զայլ միայնակեացսն։ Սա զերիս ամս յոտն եկաց, և զերկուս ամս ընդ յարկաւ ոչ եմուտ։ Սա՝ վախճանեցաւ ՚ի Սկիւթ ՚ի խցի աշակերտի իւրոյ Զաքարիայի ՚ի փառս Քնի։

ՎԱՐՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ ՈՆՈՓՐԻՈՍԻ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԻ

ԶՈՐ ՊԱՏՄԵԱՑ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐՆ ՊԱՓՆՈՏԻՈՍ *

Ի ՄԻՈՒՄ աւուր փութացայ ընթանալ և լինել ՚ի ներքսագոյն անապատն առ ՚ի տեսանել թէ իցէ այլ ոմն եղբայր ՚ի ներքսագոյնն քան զիս ծառայել այ։ Իւ յարուցեալ չոգայ զաւուրս չորս ՚ի ներքսագոյն անապատն կոյս՝ ոչ ինչ ճաշակելով հաց կամ ջուր։ Իւ ՚ի չորրորդում աւուրն գտի այր մի փոքրագոյն, կացի առ դուրս այրին բախելով զնա ժամ մի ըստ սովորութե եղբարց, յուսալով թէ գուցէ իցէ ոմն ՚ի միայնակեցաց,

1 Սա առ սուրբն աբբայ Մարկոս գնացեալ առաքմամբ հրեշտակաց և ընդ հրեշտակս, և խօսեցեալ ընդ նա որ ՚ի մարդկանէ սմա միայն կարօտեցեր տեսանել յայնմ ժամանակի, և ամփոփեալ զնա դառնայ անճառ ուրախութբ արժանաւորեալ երանութեց երանելիս այս հայր Սերապիոն։ Սա վախճանեցաւ։

* Զ[illegible] հօրն Տիմոթէոսի [illegible] նոր թարգմանութեանն, [illegible] է բանն [illegible]. Վասն հօրն Տիմոթէոսի զոր պատմեաց սուրբ հայրն Պափնուտիոս։ Եւ [illegible] ՚ի բանէն Եւ դարձեալ միւսանգամ վարանէր յիս խորհուրդք իմ, (էջ 169) [illegible] Ոնոփրիոսի [illegible], Վարք և պատմութիւն սուրբ հօրն մերոյ երիցս երանելւոյն Ոնոփրիոսի անապատականի զոր պատմեաց սբ հայրն Պափնուտիոս, [illegible]։

ելցէ յայրէս յայսմանէ և հանդիպեցայց նմա։ Եւ բախեալ 'ի բազում ժամս՝ ոչ ինչ լուայ յումեքէ պատասխանի։ Եւ բացեալ զդուրս այրին մտի 'ի ներքս ասելով՝ օրհնեա տէր. և տեսի զոմն նստեալ, և մերձեցայ 'ի հանդերձ արկանելեաց նորա, և առժամայն եղև որպէս փոշի. և շօշափեալ զմարմին նորա, գտի զնա վախճանեալ 'ի բազում ամաց։ Տեսի և հանդերձ մի կախեալ. մերձեցայ և յայն, և եդի 'ի ձեռին իմում իբրև զփոշի, և առժամայն մերկացայ 'ի հանդերձից իմոց և ծածկեցի զմարմին վախճանելոյն. և յօժարութեամբ բրեցի զհող աւազոյն ձեռամբ իմով և ամփոփեցի զնշխարս նորա աղօթիւք և բազում արտասուօք։ Եւ ելեալ անտի ևս չոգայ 'ի ներքսագոյն կողմ անապատին և գտի այլ այր մի, և տեսի առ դուրս այրին ոտնահետ մարդոյ, և ծանեայ եթէ բնակիցէ ոք աստ. և սակաւ մի ժամ նստայ առ դուրս այրին բախելով զնա, և ոչ լուայ ձայն զուրուք. ապա յարուցեալ մտի 'ի ներքս 'ի յայրն և ոչ զոք գտի։ Դարձեալ ելի 'ի նմանէ՝ զմտաւ ածելով եթէ ծառայ ոք այ̃ բնակեալ է 'ի սմա, և 'ի գործ աղօթից իւրոց երթեալ իցէ մատուցանել զառանձին աղաչանս, և դառնայցէ անդէն 'ի բնակութիւն իւր։ Եւ կացի համբերելով զաւուրն ա̃մ առ դուրս այրին, և փափագէի բազում յօժարութ̃բ հանդիպել նմա, և յաղօթս կայի անդադար յերգս սաղմոսաց։

Եւ 'ի կատարել աւուրն այնորիկ տեսի Ջոկս գոմշոց զի գային և եղբայր ոմն 'ի մէջ նոցա։ Եւ իբրև մերձ եղեն առ իս՝ հայեցեալ տեսի զայրն զայն մերկանդամ 'ի հանդերձից և հերք նորա ծածկեալ էր զմարմին նորա, և կայր հիացեալ 'ի տեղւոջն յորում էր՝ կարծելով զնա շունչ ինչ գոլ։ Եւ նորա եղեալ 'ի զարմացման ոտնակառեաց 'ի տեղւոջն յորում էր՝ յաղօթս կալով, քանզի բազում անգամ յայնմ տեղւոջ ոգիք չարք փորձեալ էին զնա, որպէս և ինքն յետոյ մինչև 'ի վախճան պատմեաց ինձ։ Եւ իմացեալ իմ զայն՝ յառաջ մատուցեալ ասեմ ցնա. վասն որո̃յ պատճառանաց երկնչիս, ծառայ Յ̃սի Ք̃սի և ա̃յ իմոյ. նայեաց և տես զգնացս ոտից իմոց և ծանիր զի մարդ եմ իբրև զքեզ. շօշափեա զանձն իմ և գիտեա՝ եթէ մարմին եմ և արիւն։ Եւ իբրև ետես զիս և ծանեաւ, գոհացեալ զա̃յ՝ ասաց զա-

մէնն[1] ։ Եւ ես աղաչեցի զնա հաւանեցուցանելով, զի մուծցէ զիս 'ի վանս իւր։ Եւ առեալ զիս մուծանէ յայրն, հարցանելով ցիս՝ թէ ո՞րպէս եկիր այսր։ Եւ պատմեցի նմա զխորհուրդս իմ և ասեմ. կամեցայ տեսանել զծառայս Տ՟ի, որ են յայսմ անապատի. վասն որոյ եկի հասի յայս տեղի, և Ա՟ծ ոչ ընդունայն արար զխնդրուածս իմ զայս։ Եւ հարցի ցնա և ասեմ. և դու տէր, ո՞րպէս եկիր այսր և կամ քանի՞ ամք են բնակութե՟ քում յայսմ անապատի և վասն որո՞յ պատճառի ես մերկանդամ՝ ոչ ինչ զգենլով քո։ Եւ ասէ ցիս. ես յառաջագոյն նստէի, եղբայր իմ, ընդ միայնակեացս 'ի վանս միաբանութե՟ յերկրին Թեբայիդայ և գործ ունէի կտաւոյ։ Եւ մտին յիս խորհուրդք և զմտաւ ածէի ելանել յայնմ միաբանութե՟ և միայն կալ առանձին 'ի վանս ուրեք, զի ընդունակ լինիցիմ օտարաց անցաւորաց. և միայնացայ, և այնու փութայի առնուլ մեծագոյն վարձս յԱ՟յ։ Զայս յօժարագոյն զմտաւ ածելով շինեցի ինձ խուց մի փոքրագոյն, և կայի 'ի նմա առանձինն՝ գործելով զձեռագործն իմ։ Արք և քաղաքք գային առ իս և խնդրէին դնել ինձ գործ զպէտս իւրեանց, և ոչ սակաւ ստացուածս լինէր ինձ յայնմանէ՝ զոր և բաշխէի յաղքատս և 'ի կարօտեալս և յօտարս։ Իսկ ամենաչարն և բարեատեացն և թշնամին արդարութե՟ նախանձեալ ընդ իս յայնմ ժամու՝ կամեցաւ խափանումն առնել ինձ յայնպիսի բարեաց յօժարութե՟ն որ առ Ա՟ծ. մտեալ 'ի միտս կնոջ միայնաւորի գալ առ իս և խնդրեաց առնել իւր գործ կտաւոյ, և ստիպեաց զնա այսն չար գալ առ իս բազում անգամ, մինչև համարձակել մեր առ միմեանս 'ի սովորութենէ ընդելութեան և մերձաւորիլ և զծանրագոյնն ևս կատարել մեզ զցաւս մեղացն, և կացեալ 'ի մեղս չարեացն զամիսս վեց։ Եւ յետ այնորիկ զմտաւ ածէի զվախճան կենցաղոյս և դարձեալ զյաւիտենականն և զմեծ դատաստանն և զխաւարն արտաքին և զանշէջ հրոյ գեհենոյն զբորբոքումն և զանքուն որդանցն լինել կերակուր, ասացի ցանձն իմ. վայ քեզ, անձն իմ[2],

1 զամենն. յայնժամ ողջագուբեալ երկրպագեցաք։ Իսկ ես։

2 իմ՝ թէ յորպիսի տիղմ թաւալեցար և դուռն կորստեան քեզ բացեր. այլ արդ զի՞նչ արարից և ո՞րպէս ազատեցայց։ Եւ զմտաւ ածեալ ասեմ. լաւագոյն է։

լաւագոյն է քեզ յառնել երթալ յանապատ և փախ-չել 'ի մեղաց։ Իսկ առժամայն յարուցեալ թողի զամե-նայն ստացուածս իմ և զկինն զայն, և եկեալ հասի յայս տեղի անապատիս և գտի զայրս զայս և զաղբիւրս և զծառս զայս զարմաւենի՝ որ է պատճառ կենաց իմոց, զի յամենայն ամի բերէ ողկոյզս երկոտասան, այսինքն է ամսեանն ողկոյզ մի, և ողկոյզն այն բաւական լինի ինձ զաւուրս երեսուն, և յետ այնորիկ հասանէ միւս այլ ևս ողկոյզն, և այսպէս կերակրիմ զաւուրս կենաց իմոց 'ի շնորհացն Ա̃յ. և այլ ոչ ինչ ունիմ յայրս յայս-միկ ոչ հաց կերակուր և ոչ զգեստ անձին իմոյ։ Բայց և զգեստիկն զոր ունէի՝ պատառոտուն եղև, և 'ի յերկա-րութե̃ ժամանակիս հերով գլխոյ իմոյ մարմին իմ հան-դերձ անդամօքս ծածկեալ լինի. և այժմ երեսուն ամ է իմ մինչև բնակեալ եմ յայսմ անապատի, և ոչ պա-կասեաց ինձ ցօղ երկնային առ 'ի կեցուցանել զիս, և ոչ եմ ճաշակեալ բնաւ հաց մինչև ցայսօր։

Իսկ զայս իմ լուեալ յարդարոյն յայնմանէ՝ հարցի ցնա և ասեմ. Նախ 'ի սկզբանն յորժամ եկիր 'ի տեղիս յայս, աշխատեցա՞ր յոյժ թէ ոչ։ Իսկ նա պատասխանի ետ և ասէ. Նախ յոյժ աշխատութիւն կրեցի, ով եղ-բայր, և 'ի բազում ողբալոյն յերկիր կործանէի զանձն իմ թախելով զկուրծս իմ, և ոչ կարէի բնաւ 'ի վեր ունել զգլուխ իմ և կամ յառնկացութ̃ կատարել զա-ղօթս իմ. այլ յաղագս յոյժ տրտմութեան սրտի իմոյ զանձն իմ յերկիր կործանէի, և թաւալելով ընդ գե-տինն կատարէի զկարգեալ աղօթսն, և աղաչէի զբարե-գութն Ա̃ծ յաղագս փարատեցուցանելոյ յինէն զտագ-նապ սրտի իմոյ և վասն փրկութե̃ անձին իմոյ և քա-ւութեան մեղաց իմոց, բազումս համբերեալ այսպիսի տանջանաց՝ մինչև[1] 'ի ցաւս մարմնոյ հիւանդութե̃ ան-կանէի։ Ի միում աւուր կայի նստեալ, և եղև զի տագ-նապէի յոյժ 'ի լերդէ իմմէ, և տեսանէի այր մի փառա-ւորագոյն զի կայր առաջի իմ և ասէ ցիս. զի՞ է քեզ և զի՞նչ է տագնապ սրտի քո։ Իսկ նոյնժամայն իբրև լուայ զայս 'ի նմանէ, զօրացայ և ասեմ ցնա. այո տէր՝ լեարդ

1 և երկանց և տրտմութեանց որ վասն մեղաց, այլ ոչ յուսահա-տութեան, մինչև։

իմ ցաւէ յոյժ ։ Եւ ասէ ցիս ․ ցոյց ինձ զտեղին յորմէ տագնապիս ։ Եւ իմ ցուցեալ զտեղին, և նորա յարձակեալ զձեռնն մխեաց զմատունս իւր 'ի կողս իմ և պատառեաց իբրև սուսերաւ և եհան արտաքս զլեարդս, և նա ցաւէր յոյժ ։ Եւ եցոյց ինձ զվէրսն որ էին 'ի նմա, և մաքրեաց զայն ձեռամբ իւրով և՝ դարձեալ անարատ դարձոյց զնա 'ի տեղի իւր ․ և շօշափեալ զամենայն մարմինս իմ օրհնեալ ձեռօք իւրովք և ողջացոյց զպատառեալ կողս իմ ։ Եւ ասէ ցիս ․ ահաւասիկ ողջացար, այլ մի ևս մեղանչէր՝ զի մի ևս չարագոյն եղիցի քեզ, այլ ծառայեա տեառն ա̃յ յայսմհետէ մինչև յաւիտեան ։ Եւ ահաւասիկ յայնմ օրէ հետէ բժշկեցաւ ամենայն մարմին իմ և դադարեաց ցաւ լերդի իմոյ, և կամ անարատ յայնմ օրէ հետէ օրհնելով զա̃ծ և փառաւորելով զնա յամի յաղագս բազում գթութե̃ իւրոյ ։

Եւ իբրև պատմեաց ինձ զայս ամենայն, աղաչեցի զնա լինել յայնմ գիշերի ընդ նմա 'ի խցիկն իւր ։ Եւ նա ասէ ․ ոչ կարես, եղբայր իմ, ընդդէմ կալ պատերազմի բանսարկուին ։ Բայց յետ այսորիկ աղաչեցի զնա ծանուցանել ինձ զանուն իւր ։ Եւ ասէ ․ Տիմոթէոս է անուն իմ ․ յիշեա զիս և աղօթեա վասն իմ, եղբայր իմ սիրեցեալ 'ի տեառնէ, զի ա̃ծ կատարեսցէ առ ևս զողորմութի̃ իւր որում արժանացայց ։ Եւ ես Պափնուտիոս անկեալ առ ոտս նորա աղաչեցի զնա օրհնել 'ի նմանէ զի աղօթս արասցէ 'ի վերայ իմ ։ Եւ նա ասէ ․ տէրն մեր Յս̃ Քս̃ օրհնեսցէ զքեզ և փրկեսցէ յամենայն որոգայթից բանսարկուին և ուղղեսցէ զճանապարհս քո 'ի խաղաղութիւն՝ հասանել քեզ առ ամենայն սուրբս իւր այժմ և յաւիտեան ։ Եւ իբրև օրհնեցայ 'ի նմանէ, և ընկալեալ զաղօթս նորա յօժարութեամբ հանդերձ՝ բազում խնդութեամբ փառաւորէի զա̃ծ յաղագս բարի օրհնութեանցն զոր ընկալայ յերանելոյն Տիմոթէոսէ ․ և այնպէս երթայի զճանապարհս իմ ուրախութ̃բ դառնալով 'ի բնակութիւնս ։

Եւ դարձեալ միւսանգամ վարանէր յիս խորհուրդք իմ, և տրտմէի յոյժ՝ զմտաւ ածելով եթէ զինչ իցեն

1 և եղև ողջացեալ խոռեալ տեղին վիրացն, և մատուցեալ եդ դարձեալ զլեարդ իմ 'ի տեղի իւր, և հաստատեցաւ 'ի տեղին իւր ողջացեալ յամի ․ և շօշափեալ ։

կեանք իմ և կամ քաղաքավարութիւս . և կացի ոչ սակաւ աւուրս խորհելով զայսպիսիս , և վարանեալ կարօտէի ա̃ծահաճոյ առնն այնորիկ արդարոյ գտեալ երթալ : Այլ 'ի մարդասիրութենն ա̃յ ծագեաց յիս շնորհք իմաստութե̃ և ոչ անփոյթ արարի զկենաց իմոց , այլ դարձեալ միւսանգամ յարեայ և չոգայ ես 'ի ներքսագոյն անապատին ընդ Ճանապարհ անքնակ , ուր են ազգն որ կոչին Մ`ազիկոնք : Այլ դարձեալ յոյժ փոյթ եղև ինձ թէ իցէ՞ ոք որոշեալ 'ի ներքսագոյն կողմ անապատին որ ծառայիցէ ա̃յ , զի արժանաւորեցայց և նմա հանդիպիլ : Այլ այսմ Ճանապարհի սկիզբն արարեալ` առի ընդ իս հաց սակաւ և ջուր ամանով , որ բաւական եղեն ինձ զաւուրս չորս . և յետ աւուրց չորից սպառեցաւ կերակուրն իմ և ըմպելին և տրտմեցայ յոյժ , և նոյնժամայն դարձեալ զօրացայ` զմահ առաջի աչաց իմոց տեսանելով և զա̃ծն ամենեցուն օգնական ունելով ընթացայ զՃանապարհն այլ ես աւուրս չորս և գիշերս չորս ոչինչ Ճաշակեալ ամենևին : Այլ դարձեալ նեղասրտեցայ յոյժ 'ի բազում աշխատութենն և անկեալ յերկիր կործանեցայ 'ի կարօտութե̃ կերակրոյ , կարծէի մեռանել ինձ 'ի նմին ժամու : Յայնժամ տեսի այր մի փառաւորագոյն մերձ եկեալ առ իս և զձեռս իւր եդ 'ի վերայ շրթանց իմոց , և իբրև զբժիշկ Ճարտար որ դեղ արկանիցէ` այնպէս ակն բացաւ և առժամայն զօրացայ իբրև թէ ոչ իցեմ քաղցեալ : Այլ իբրև տեսի զմեծամեծ սքանչելիսն զայն և զահաւոր զօրութիւն եղեալ առ իս , յարեայ դարձեալ ուրախութ̃բ մեծաւ` գնալով յօժարութ̃բ զՃանապարհս իմ : Այլ գնացեալ այլ ես աւուրս չորս և գիշերս չորս աշխատեալ տկարացայ յոյժ , և համբարձեալ զձեռս իմ յերկինս յաղօթս կայի առ ա̃ծ . և ահա դարձեալ տեսանեմ զի գայր առ իս այրն այն փառաւորագոյն զոր տեսի յառաջագոյն , և օծեալ մատամբն զշրթունս իմ` առի նովաւ զօրութի̃ բազում և չոգայ զՃանապարհս իմ մինչև կատարեցան աւուրք հնգետասան ընթացից Ճանապարհի իմոյ :

Այլ ահա տեսանեմ այր մի 'ի հեռաստանէ յոյժ ահաւոր տեսլեամբ զի գայր և հեր գլխոյ նորա բազում յոյժ , մինչ զի այնու ծածկեալ լինէր ամենայն մարմինն իւր , և դիմօքն ահաւոր և 'ի զգեստից մերկ և տերև

թանջարոյ ափածեալ ունէր զմիջօքն իւրովք ։ Եւ իբրև այնպէս մերձ եղև առ իս, երկեայ յոյժ և ընթացայ 'ի կողմ ստորոտ լերինն և ելի 'ի վեր 'ի լեառնն 'ի տեղի ինչ բարձրագոյն յոյժ և բազում զարհուրանք կալան զիս՝ կարծելով եթէ մարդակերպ գազան իցէ ։ Իսկ նա իբրև եհաս առ ոտս լերինն մերձ առ քարափն, անկեալ մեկ-նեցաւ ընդ հովանեաւ վիմին, զի էր տկարացեալ յոյժ 'ի բազում ծերութ՟է անձին իւրոյ և 'ի կարօտութենէ կերակրոց, մանաւանդ 'ի տօթոյ և 'ի խորշակէ բազում աշխատութ՟էն զոր կրեալ էր յանապատին ։ Եւ նայե-ցեալ 'ի վեր կոյս 'ի կողմ լերինն ետես զիս, ձայն ետ և ասէ․ էջ առ իս, ով այրդ սրբասնեալ, քանզի ես մարդ եմ իբրև զքեզ և բնակեալ յայսմ անապատի վասն անուան տեառն մերոյ Յ՟ի․ Ք՟ի ։ Եւ իբրև լուայ զայս 'ի ծերունւոյն սրբոյ, իջի յօժարութ՟բ և անկայ առ ոտս նորա յերկիր ։ Եւ ասէ․ արի կաց, որդեակ իմ, քան-զի և դու ծառայ իսես ա՟յ և սիրելի սրբոց ։ Եւ իբրև աղօթեալ յարեայ և արժանաւորեցայ նստել հանդէպ նորա, և սկսայ խօսել ընդ նմա և՝ աղաչեցի զնա զի ա-սասցէ զանուն իւր և զվարս կենցաղավարութ՟է իւրոյ ։ Եւ ասէ ցիս․ Ոնոփրէոս է անուն իմ, որդեակ իմ՝, և այս վաթսուն ամ է ինձ յանապատի աստ բնակութ՟է, և շրջիմ ընդ լերինս յայսմ անապատի՝ կերակրելով 'ի շնորհացն ա՟յ, և մարդ բնաւ ամենևին ոչ է իմ տեսեալ, բայց միայն զքեզ, եղբայր ։ Եւ նախ քան զգալն իմ աստ՝ էի բնակեալ 'ի վանս մի պատուական՝ որ կոչի Եռ-միպաւլիտացւոց, ուր էին բնակեալ 'ի նմա եղբարք թուով իբրև հարիւր՝ որք էին համախոհք միմեանց և համակրօնք, և էին 'ի սէրն ա՟յ ամենեքեան կատարեալ՝ խաղաղութեամբ տեառն մերոյ Յ՟ի․ Ք՟ի, և ջանային առաւել քան զառաւել բազում աշխատութեամբ փա-ռաւորելով զբարերարութիւնն ա՟յ ։ Եւ կացի անդ մինչև հասի 'ի չափ հասակի կատարելութեան, ուսեալ և

1 և յետ հարցանելոյն զինէն և զաշխարհէ և զեղբարց, աղաչեցի զնա բազում անգամ զի վաղվա-ղակի աստ այժմ ասասցէ մինչ չև 'ի տեղւոջէ աստի ելեալ իցեմք, զի ծարաւի էի լսել զսուրբ վարս նորա և յագեցուցանել զփափագ իմ և մխիթարել 'ի բազում աշ-խատութեանց ։ Եւ իբրև ժտեցայ ասել ինձ զանուն իւր և զվարս կենցաղավարութեան իւրոյ, ասէ ցիս․ այո որդեակ, ասացից քեզ զնմ մի ըստ միօջէ․ արդ անուն իմ, որդեակ, Ոնոփրիոս է, և այս ։

վարժեալ զաստուածսիրութի՟ 'ի սուրբ հարցն և զհա-
ւատոյն ճշմարտութեան և զկանոնեալ աղօթսն բարե-
պաշտութե՟ ։ Եւ ուսեալ և կատարեալ զամ՟՝ լուայ 'ի
սուրբ հարցն պատմելով միմեանց յաղագս սքանչելի և
ա՟ծասէր սուրբ հօրն մերոյ Եղիայի մարգարէի, որ զօ-
րացեալ յա՟յ հաճոյ եղև նմա համբերութե՟ն իւրով, և
աղօթիւք և պահովք զոր կրեաց յանապատին՝ վերա-
ցաւ ։ Եւ դարձեալ վասն սրբոյ կարապետին Յովհան-
նու, զոր ոչ ոք երբէք եղև նման նմա և կամ կրեաց
զվարս նորա և զոր ինչ արար յանապատին մինչև յօր
երևելոյ նորա Իսրայէլի ։ Իսկ ես վիճաբանէի ընդ սուրբ
հարսն որ էին 'ի վանսն և ասէի ․ և զիա՞րդ իցէ որք
բնակեալ իցեն յանապատի՝ լինել նոցա վերագոյն քան
զմեզ առ ա՟ծ ։ Եւ նոքա պատասխանի տուեալ ասեն
ցիս ․ այո որդեակ, վերագոյն են նոքա քան զմեզ ․ քան-
զի մեզ յարաժամ տեսանելով զմիմեանս մխիթարիմք
'ի միմեանց, և զաղօթս մեր 'ի միասին կատարելով ու-
րախանամք, և յորժամ քաղցնումք՝ զկերակուր մեր
պատրաստական գտանեմք, նոյնպէս և յորժամ ծարա-
ւիմք՝ գոյ մեզ ջուր առ 'ի յարբումն, և եթէ հանդիպի
ումեք 'ի մէնջ անկանել 'ի տկարութի՟ նոյն մխիթարի
յեղբարցն վասն լինելոյ մեզ 'ի միաբանութե՟, և եթէ
առաւելագոյն ինչ կերակրոյ կարօտանայցէ ոք 'ի մէնջ՝
պատրաստեմք միմեանց յաղագս սիրոյն այ՟ ։ Իսկ այնք
որ բնակեալ իցեն յանապատ, յայսմ ամենայնէ թա-
փուր լինին, քանզի ուստի՞ գտանի առ նոսա այս ․ և ե-
թէ նեղութի՟ հասանիցէ նոցա կամ մարտ պատերազմի
որոգայթից թշնամեացն, ուստի՞ գտանիցեն զոք առ 'ի
քաջալերել զսիրտս նոցա կամ մխիթարել զնոսա սի-
րոյն այ՟ և զօրացուցանել ․ և եթէ կերակրոյ ինչ ցան-
կանայցեն, ոչ դիւրաւ է նոցա գտանել զայն ․ նոյնպէս
եթէ ծարաւի ոք առ նոսա, ջուր ոչ գոյ նոցա առ 'ի զո-
վացումն ։ Մանաւանդ ևս առաւել բազում աշխատու-
թիւս կրեն այնպիսիքն 'ի սկզբանն յորժամ խորհին կեալ
'ի բնակութի՟ անապատի և զծառայութի՟ այ՟ յանձն առ-
նուն՝ տալով 'ի ճգնութիւս զանձինս իւրեանց, և յօժա-
րին համբերութե՟ տանել քաղցի և ծարաւոյ, որք և
զգաղտնի պատերազմ բանսարկուին փութան յաղթա-
հարել, և զամենայն նեղ և զանձուկ ճանապարհ որ է

'ի տեր՝ գնան նոքա, զի մի՛ ընաւ յաղթիցին 'ի թշնամւոյն չարեաց. վասն զի յոյժ փոյթ է նորա համապազ վասն այնոցիկ որք փափագին այսպիսի ճանապարհաց՝ արգել լինել և խափանումն առնել՝ փորձելով զնոսա ամենայն հնարիւք, զի դարձուսցէ զնոսա 'ի բարիոք ճանապարհէն, ոչ մնալով նոցա 'ի ճգնութեան աշխատութեան և առնուլ զմեծամեծ պարգևսն ա̃յ յորժամ ելանիցեն 'ի մարմնոյս: Ասեն զի որք համբերեն իմաստութեամբ 'ի ճգնութիւնս նեղութեանց, հասանէ առ նոսա բարերարի տեառն մերոյ գթութիւն առ 'ի հատուցանել վարձս զոր վասն ա̃յ համբերեցին. որ և 'ի ձեռն հրեշտակաց իւրոց սրբոց առաքէ առ նոսա զպէտս կարեաց կերակրոյ և ջուր բխեալ 'ի վիմէ, որպէս և մարգարէն Եսայի ուսուցանէ՝ թէ որ համբերեն տեառն՝ լցցին բարութեամբ և թևս առնուցուն և վերանայցեն իբրև զարծուիս, գնան և ոչ քաղցնուն, ընթանան և ոչ աշխատին. և դարձեալ ասէ՝ թէ ծարաւեաց արբուցէք ջուր 'ի վիմաց, ընձեղեցան[1] նոցա բանջարք խոտոց անապատի քաղցր 'ի քիմս և 'ի կոկորդս նոցա իբրև զխորիսխ մեղու: Իսկ եթէ համդիպեսցի նոցա չար ինչ, կամ մարտ 'ի թըշնամւոյն յառնէ 'ի վերայ նոցա, 'ի նմին ժամու յորժամ զձեռս իւրեանց համբառնայցեն առ տէր աղաղակելով և աղաչելով, վաղվաղակի 'ի տեառնէ առաքի 'ի վերուստ առ նոսա օգնականութիւն, և ցրուեսցի և փարատեսցի 'ի նոցանէ փորձութիւնք նոցա յաղագս ճըշմարիտ հաւատոյ և սուրբ սրտից նոցա: Իսկ ո՞չ իցէ լըւեալ քո, ով որդեակ, զոր արկեալ են ընդ գրով՝ թէ ա̃ծ չմոռանայ զտնանկն իսպառ, և համբերութիւնք աղքատաց ոչ կորիցեն յաւիտեան. և դարձեալ ասէ՝ թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր, աղօթից նոցա լսէ և փրկէ զնոսա յամենայն նեղութեանց. քանզի ա̃ծ է որ հատուցանէ իւրաքանչիւր ըստ գործոց և ըստ աշխատութեան այնոցիկ որ համբերեն վասն նորա: Արդ երանի իցէ այնոցիկ որք առնիցեն զկամս ա̃յ 'ի վերայ երկրի, զի հրեշտակք սպասաւորեն նոցա ցնծութեամբ և ուրախութեամբ և զօրացուցանեն զնոսա յամենայն ժամ մինչ իցեն 'ի մարմնի:

1 Այլ ձեղեցան:

Զայսպիսիկ լուեալ իմ 'ի հարցն սրբոց որ էին 'ի վանսն յայն, և ուսեալ 'ի նոցանէ ես տառապեալս Ոնոփրէոս, նոյնժամայն լցաւ սիրտ իմ քաղցրութեամբ և հոգի իմ առաւելապէս քան զխորիսխ մեղու. և դարձեալ քննէի զբանն 'ի նոցանէ և ստուգէի՝ որպէս յայլ ինչ պատճառ զբանն հանելով: Եւ 'ի միում գիշերի յարուցեալ բազում յօժարութեամբ առի ընդ իս հաց սակաւ և ջուր զոր կարծէի բաւական լինել ինձ զաւուրս չորս և փութացայ զևորել 'ի տեառնէ ըստ մարդասիրութեան իւրոյ 'ի հասանել ինձ 'ի տեղի ուր կամիցի բնակեցուցանել զիս Աստուած: Եւ իբրև ելի 'ի վանացն 'ի գիշերին յայնմիկ, եկի առ ճանապարհաւ լերինն որ է մերձ 'ի մուտս անապատին, և տեսի լոյս մեծ առաջի իմ, և զայն տեսեալ զարհուրեցայ յոյժ մինչև խորհեցայ յերկիւղէն դառնալ և լինել ինձ 'ի տեղւոջն ուր կայի զառաջինն: Ապա դարձեալ 'ի վերագոյնն եղեալ. 'ի տեառնէ եղև ինձ յառաջադիմութիւն ըստ խնամածութեան իւրում: Եւ ահաւասիկ մինչդեռ էի յերկիւղին, երևեցաւ ինձ այր մի փառաւորագոյն յոյժ, և եղեալ մերձ առ իս ասէ ցիս. մի երկնչիր, զի ես եմ հրեշտակ տեառն ամենակալի որ պահեմ զքեզ հանապազ 'ի տիոց մանկութենէ քումմէ, և պարգևքդ այդ որ արժանաւորեցար 'ի տեառնէ ընթանալ քեզ զճանապարհդ զայդ՝ կատարեսցին: Եւ զայս ասացեալ գնացաք 'ի միասին և հասաք յանապատն իբրև վեց մղոնաւ ճանապարհի կամ եօթն, և տեսի անդ այր մի փոքրագոյն, և մերձ եղեալ առ դուրս այրին խորհեցայ իմանալ եթէ իցէ՞ ոք բնակեալ 'ի նմա եթէ ոչ. և բացեալ զդուրսն աղաղակեցի և ասեմ՝ օրհնեա տէր, ըստ սովորութեան քրիստոսասէր եղբարց: Եւ ահա ել անտի այր մի ալևոր պատուական և գեղեցիկ յոյժ տեսլեամբ և երեսք նորա պայծառացեալ շնորհօքն Աստուծոյ, և անկայ առ ոտս նորա 'ի վերայ երկրի և երկիր պագի նմա, և նա ձեռամբ իւրով յարոյց զիս, ողջունեաց զիս և ասէ. դու իցես եղբայրն իմ Ոնոփրէոս և գործակիցն իմ 'ի տէր. մուտ, որդեակ, և Աստուած օգնական լիցի քեզ և մնասցես 'ի բարութեան, որպէս և կոչեցար 'ի տեառնէ կատարել քեզ զգործ ըստ երկիւղի նորա: Եւ իմ մտեալ կացի առ նա մինչև 'ի սակաւ աւուրս, և փութայի ուսանել 'ի նմա-

նէ զգործս սրբութեան կրօնից, որպէս և եղև իսկ. քանզի ուսոյց ինձ զվարս միայնակեցաց: Եւ իբրև ծանեաւ երանելին եթէ հոգի իմ լուսաւորեցաւ 'ի յուսուցանելոյ ինձ զգործս բարեպաշտութեան հաւատոց տեառն մերոյ Յ̃սի Ք̃սի և ընդդէմ կալ գաղտնի պատերազմաց բանսարկուին և երկիւղի զօր և ինչ իցէ յանապատի՝ ասէ ցիս. տարայց զքեզ յայլ ևս ներքսագոյն անապատ, զի բնակեսցես յայրի միում առանձինն կրել քեզ աշխատութիւն. քանզի յայդ իսկ առաքեցար յա̃յ ըստ նախախնամութեան, զի բնակեսցես 'ի ներքսագոյն անապատն: Եւ զայս նորա ասելով ցիս՝ յարուցեալ գնացաք 'ի միասին 'ի ներքսագոյն կողմ անապատին մինչև յաւուրս չորս և գիշերս չորս, և հասաք առ խուց մի փոքրագոյն՝ յորում կայր առ նմա ծառ արմաւենի: Եւ խօսեցաւ ցիս այրն այն պատուական և ասէ. ահա այս իցէ տեղին որ պատրաստեցաւ քեզ 'ի մարդասիրութենէն ա̃յ բնակել 'ի սմա: Եւ կացեալ յայնմ տեղւոջ առ իս այրն այն պատուական զաւուրս երեսուն ուսուցանելով ինձ զվարս գործոց բարեաց, և յետ աւուրցն երեսնից ողջունեցաք զմիմեանս և գնաց նա 'ի տեղի իւր: Եւ յայնմհետէ և առ յապա ամի ամի հանդիպեցաք միմեանց մինչև փոխեցաւ երանելին այն 'ի կենացս. զոր թաղեալ զմարմին նորա՝ եդի զսուրբ նշխարս նորա մերձ առ բնակութիւնն իմ:

Եւ իբրև պատմեաց ինձ զայս ամենայն սուրբ հայրն Ոնոփրէոս, հարցի ցնա ես տառապեալս Պափնուտիոս և ասեմ. ո հայր պատուական, և բազո՞ւմ աշխատութ̃ի կրեցեր զառաջինն յորժամ հասեր 'ի տեղի անապատիս: Եւ ասէ ցիս երանելի ծերունին. հաւատա ինձ, եղբայր սիրելի, զի այնչափ աշխատութ̃ի կրեցի բազում ժամանակս մինչև անյոյս լինել 'ի կենաց իմոց. զի բազում անգամ հասի 'ի տեղի մահու 'ի քաղցոյ և 'ի ծարաւոյ որ հասանէր 'ի վերայ իմ. ընդ նոսին 'ի տապոյ և 'ի խորշակէ 'ի տունջեան ժամանակի յաւուրս ամարանոյ, և 'ի ցրտոյ և 'ի դժնդակ ցօղից գիշերային ժամու յաւուրս ձմերայնոյ մինչև ներկեալ լինէր մարմին իմ 'ի ցօղոյ երկնից: Իսկ բարերարն ա̃ծ իբրև ետես զայսպիսի համբերութ̃ի իմ և զջան վաստակոց իմոց և աղօթից, և թէ որպէս ետու զանձն իմ 'ի ձգնու-

թիւնս, հրամայեաց հրեշտակի իւրոյ սրբոյ սպասաւորել ինձ զօր ըստ օրէ կերակրիւն և ջուր չափաւոր առ 'ի հաստատութիւն մարմնոյ իմոյ։ Եւ արմաւենին այն բերէ երկոտասան բազուկ յամենայն ամի, որ լինի ինձ ամսոյ ամսոյ բաւական մի մի 'ի նոցանէ։ Զայդոսիկ ճաշակելով հանդերձ բանջարովք անապատիս, որ լինին խնամածութեամբ այ, քաղցր առաւել քան զխորիսխ մեղու, որպէս և գրեալ է՝ թէ ոչ հացիւ կեցցէ մարդ։ Եւ եթէ առնիցես, ով եղբայր Պափնուտիէ, զկամս տեառն մերոյ, ընդունիս զօգնականութի նորա. քանզի ասէ 'ի սուրբ աւետարանին իւրոյ՝ թէ մի հոգայցէք զինչ ուտիցէք կամ զինչ ըմպիցէք, քանզի տէրն ձեր և հայրն երկնաւոր գիտէ զպէտս ձեր և զկարիս. այլ խնդրեցէք նախ զարքայութի այ և զարդարութիւն, և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ։

Զայսոսիկ իմ լուեալ յերանելի ծերունւոյն Ոնոփրէոսէ՝ զարմացայ յոյժ և ասեմ. ո հայր պատուական, աղաչեմ զքեզ զի ասասցես ինձ և զայդ՝ եթէ 'ի շաբաթու և 'ի կիրակէի ուստի առնուցուս հաղորդութի։ Եւ նա ասէ ցիս. որդեակ, հրեշտակ տեառն բարերարի մերձ լինելով առ իս սպասաւորէ ինձ ածային խորհրդդիւն. և ոչ միայն ինձ, այլ և զամենեսեան հաղորդեցուցանէ որք բնակեալ իցեն յայսմ անապատի վասն տեառն, որք ոչ տեսանեն զմարդ, և ուրախութբ լնու զամենեսեան։ Եւ եթէ ոք 'ի նոցանէ կարօտանայցէ տեսանել զմարդ, վերամբառնայ զնա յերկինս առ 'ի տեսանել նմա զամենայն սուրբս և ողջունել զնոսա, և այսու պայծառանայ հոգի նորա իբրև զլոյս և ուրախանայ հոգւով և մարմնով և բերկրի յոյժ և ցնծայ բարեացն արժանաւորելով որք ոչ սպառին յաւիտեան, մինչև մոռանալ նմա զամենայն աշխատութիս և զվաստակս զոր կրեալ իցէ յանապատին. և յետ այնորիկ դարձուցանէ զնա 'ի տեղի իւր՝ մնալով 'ի տեղւոջն ուրախութբ, և ճգնի բազում յօժարութբ զաւուրս կենաց իւրոց՝ զմտաւ ածելով եթէ փոխելոց է յայն աշխարհ և ընդունելոց է զայնպիսի պարգեւսն զոր ետես աչօքն իւրովք, և ոչ զմտաւ ածէ բնաւ թէ իցէ 'ի կենցաղումս։ Զայսոսիկ ամենայն սուրբ հայրն Ոնոփրէոս պատմեաց ինձ մինչդեռ նստէաք առ ոտս լերինն 'ի ներքոյ վիմին 'ի տեղւոջն յորում հանդիպեցայ նմա։

Եւ իբրեւ լուայ զայս ամենայն, լցայ բազում ուրախութ̃բ, եւ մեկնեցաւ յինէն բազում աշխատութիւնքն զոր կրեցի 'ի ճանապարհին յայնմիկ, եւ զքաղցն եւ զծարաւ ընաւ ոչ ինչ համարէի եւ կամ զմտաւ ածէի, եւ զօրացայ յոյժ հոգւով եւ մարմնով, եւ լցեալ բազում ցնծութ̃բ ասեմ ցնա. երանի է ինձ, ով հայր պատուական, որ արժանաւորեցայ տեսանել զքեզ եւ լսել 'ի քէն զայսպիսի բարի եւ զքաղցր բանս՝ որ եղեն ինձ առիթ փրկութե̃ եւ օգնականութե̃: Եւ նա ասէ ցիս. արի, որդեակ, այժմ զի երթիցուք 'ի միասին: Եւ ոչ սակաւ զարմացեալ եւ սքանչանայի ընդ փառս տեսլեան երանելի սուրբ հօրն Ոնոփրեոսի: Եւ իբրեւ չոգաք մղոնս երկու կամ երեք, հասաք առ դուրս խցի միոյ փոքու՝ որ կայր առ նմա ծառ մի արմաւենի. եւ յաղօթս կացեալ 'ի տեղւոջն հանդերձ ինեւ, եւ իբրեւ կատարեցաք զաղօթսն՝ ասաց զամէնն: Յետ այսորիկ նստաք եւ կացաք զտիւն ամենայն պատմելով միմեանց զշնորհս այ̃ բարերարութեանն: Իսկ 'ի սպառել տուընջեանն եւ մտանել արեգականն՝ հայեցեալ տեսաք 'ի մէջ խցին զի եդեալ կայր նկանակ մի հաց եւ սակաւ ջուր: Եւ ասէ ցիս ծերունին այն երանելի. արի, որդեակ, ճաշակեսցուք սակաւ մի հաց եւ ջուր զոր եդեալ կայ առաջի, քանզի տեսանեմ զքեզ մերձ եղեալ 'ի մահ 'ի քաղցոյ եւ 'ի ծարաւոյ եւ յաշխատութենէ ճանապարհիդ: Եւ ասեմ ցնա. կենդանի է տէր եւ փրկիչն իմ Յս̃ զի ոչ ճաշակեմ եւ ըմպեմ, եթէ ոչ 'ի միասին արձակեսցուք զձեռս մեր եւ ճաշակեսցուք: Եւ բազում անգամ աղաչեցի զնա եւ հազիւ կարացի հաւանեցուցանել մխել զձեռն իւր ընդ իս, եւ բեկեալ զհացն ճաշակեցաք 'ի միասին մինչեւ յագեցաք, եւ յաւելաւ մեզ 'ի հացէ անտի. եւ գոհացեալ զայ̃ կացաք զգիշերն ամենայն յաղօթս:

Եւ իբրեւ այգ եղեւ, տեսի զնա 'ի ժամ աղօթիցն առաւօտուն զի այլագունեալ պայծառացան երեսք նորա իբրեւ զարեգակն եւ այլափոխեալ եղեւ 'ի կերպարանս հրեշտակի այ̃: Եւ զայն տեսեալ իմ՝ զարհուրեցայ յոյժ եւ երկեայ, եւ նորա իմացեալ զայս ասէ ցիս. մի երկնչիր, եղբայր Պափնուտիէ, քանզի որ յամենայնի գթած եւ մարդասէր այ̃ն է՝ նա առաքեաց զքեզ առ իս զի ամփոփեսցես զնշխարս մարմնոյ իմոյ, զի ահաւասիկ յայսմ

աւուր կատարեմ զընթացս վաստակոյ իմոյ 'ի տէր 'ի հանգիստն յաւիտենական : Եւ է օրս այս ըստ թուոյ ամսեանն եգիպտացւոց որ է պաւնի' տասն և վեց, և ըստ յունականին' երկոտասան օր յունիս ամսոյ : Դարձեալ պատուիրեաց ինձ և ասէ. եթէ ելանիցես յերկրէն եգիպտացւոց, եղբայր Պափնուտիէ, քարոզեա զյիշատակս իմ 'ի խունկս անուշահոտութեան 'ի մէջ եղբարց և ամենայն հաւատացելոց. զի եթէ ոք յանուն իմ մատուսցէ պատարագ տեառն ա̃յ իմոյ յամենայն տեղիս, համարեսցի զնա տէր յառաջին ժամուն 'ի սկզբանն, քանզի այս են խնդրուածք իմ զոր խնդրեցի 'ի տեառնէ : Եւ եթէ ոք կերակրէ զեղբայր զոք յանուն իմ, յիշեցից զնա յիշատակաւ առաջի ա̃յ, զի արժանի արասցէ զնա տէր հասանել յառաջին ժամու 'ի սկզբանն : Եւ ես պատասխանի տուեալ ասեմ ցնա. եթէ ոք աղքատ իցէ և ոչ ունիցի կարողութիւն մատուցանել պատարագ և կամ կերակրել զեղբայր ոք յաւուր յիշատակի քո, այնպիսին յառաջին ժամու 'ի սկզբանն ոչ լինիցի : Եւ նա ասէ. եթէ սակաւ խունկ արկանիցէ յանուն իմ տեառն 'ի հոտ անուշութեան, արժանաւորեսցի նոյնպիսի ուրախութեան : Համարձակեցայ և զայս ինչ հարցանել ցնա. եթէ ոք բնակեալ իցէ յանապատի և ոչ կարիցէ գտանել խունկս և արկանել տեառն 'ի հոտ անուշութեան, ոչ համարեսցի այնպիսին յառաջին ժամու 'ի սկզբանն : Մանաւանդ, հայր պատուական, աղաչեմ զի հասցէ առ ամենեսեան աղօթք արդարութեան քո. քանզի գիտեմ եթէ զոր ինչ խնդրեսցես յա̃յ, տացէ քեզ ա̃ծ. և ոչ ընդունայն լինին խնդրուածք քո յաղագս հանապազորդ և անդադար աղօթից քոց և ծառայութեան քո տեառն զոր յայսմ վաթսներորդ ամի կրեալ համբերութ̃բ ամենայնի վասն տեառն բնակելով յայսմ անապատի : Եւ նա ասէ ցիս. եթէ ոք աղքատ է և բնակեալ իցէ յանապատի և ոչ կարիցէ առնել պատարագ կամ մատուցանել խունկ, յարիցէ այնպիսին ասասցէ զհայր մեր որ յերկինսդ ես' մինչև յամէնն, յանուն իմ մատուցանելով տեառն. և ես յիշեցից զնա առաջի տեառն աղօթս առնելով վասն նորա, զի արժանաւորեսցի ողորմութեան տեառն առաջին ժամուն 'ի սկզբանն, և ընդ արդարս ամենայն զվարձս ժա-

ռանգեսցէ։ Եւ ես դարձեալ ասեմ ցնա. Հայր բարի, եթէ արժանի իցեմ, յօժարութ՟ սրտի իմոյ բնակեցայց յայսմ տեղւոջ զկնի ելանելոյ քո 'ի մարմնոյդ։ Եւ նա ասէ ցիս. ոչ եկիր յիրս գործոյդ այդորիկ, այլ երթ՝ ած՟ առաքեաց զքեզ զի զսուրբս նորա փառաւորեսցես զբնակեալսն յայսմ անապատի, և քարոզեսցես զբուրումն վարուց նոցա 'ի մէջ եղբարց ածասիրաց առ 'ի յօգտութի՟ և 'ի փառաբանութի՟ հաւատացելոց լուղաց։ Արդ երթ, որդեակ, յԵգիպտոս և կացցես անդ 'ի գործ բարեաց ծառայելով տեառն, և քարոզեսցես զամենայն զոր ինչ տեսեր յայսմ անապատի։

Զայս ամենայն ասելով պատուական ծերունւոյն Ոնոփրեսի՝ նոյնժամայն անկայ առ ոտս նորա և ասեմ. աղաչեմ զքեզ, հայր պատուական, օրհնեա զիս զի գտից ողորմութիւն առաջի այ՟, և որպէս արժանի արար զիս փրկիչն մեր Ք՟ս տեսանել զքեզ յայսմ աշխարհի և երկիր պագանել, սոյնպէս արժանաւորեսցէ զիս 'ի հանդերձելումն հանդիպել քեզ։ Եւ նա ասէ ցիս. որդեակ Պափնուտիէ, տէր ոչ ընդունայն առնիցէ զխնդրուածս քո, այլ օրհնեսցէ զքեզ և հաստատեսցէ զքեզ 'ի սէր իւր և լուսաւորեսցէ զմիտս քո լուսով ածութե՟ իւրոյ և փրկեսցէ զքեզ յամենայն ապականութէ՟ և յորոգայթից թշնամւոյն և կատարեսցէ զընթացս քո 'ի բարի և պահպանեսցէ զքեզ հրեշտակօք իւրովք, օգնական լինելով քեզ յամենայն մարտս պատերազմի բանսարկու թշնամւոյն, և ոչ ինչ գտանի նորա յանդիմանել զքեզ 'ի ժամու ահեղին յորժամ կացցես առաջի այ՟ և առնիցես պատասխանի ամենայն վարուց։ Եւ յետ այնորիկ յարուցեալ երանելին եկաց յաղօթս առ ած՟ արտասուօք և բազում հեծեծանօք, և սակաւիկ մի խոնարհեցոյց զանձն իւր յերկիր, կատարեցաւ 'ի տէր, աւանդեալ զհոգին սուրբ 'ի ձեռս այ՟ ուրախութ՟ մեծաւ։ Եւ նոյնժամայն լուայ ձայն հրեշտակաց սրբոց բարձր բարբառով, որ օրհնէին զած՟ երթալով առաջի հոգւոյն Ոնոփրեսի։ Եւ եղև ուրախութի՟ մեծ 'ի ժամու հանդիպման հոգւոյ նորա առաջի այ՟։ Եւ իմ յարուցեալ մերկացայ յինէն զաղաբողոմն զոր զգեցեալ ունէի, և քակեալ բարժանեցի յերկուս, և զմի մասն արկի 'ի վերայ սուրբ մարմնոյ նորա և ծածկեցի ըստ կարգի պա-

տանաց, և զմիւսն արկի զինև զի մի՛ մնացից մերկ։ Այլ գտի վէմ մի փորեալ իբրև զգերեզման և եդի անդ ըզ-մարմին սրբոյն, և ժողովեալ քարինս մեծամեծս ծած-կեցի զսուրբ նշխարս նորա։

Այլ յետ այսորիկ յարուցեալ յաղօթս կացի, խընդ-րելով 'ի տեառնէ զի մնացից անդէն 'ի տեղւոջն. և նոյն-ժամայն տեսի զխուց սրբոյն 'ի վայր կործանեալ, և զար-մաւենին յորմէ կերակրէր երանելին՝ անկեալ։ Զայն իբրև տեսի այնպէս եղեալ, վաղվաղակի զարմացայ յոյժ և ծանեայ եթէ ոչ են կամք ա̃յ բնակել ինձ յայսմ[1] տեղւոջ. Ճաշակեցի զմնացեալ հացն, ընդ նմին և արբի զջուրն. և դարձեալ համբարձի զձեռս իմ յերկինս և յաղօթս կացեալ տեսանեմ զի գայր առ իս այրն այն զոր տեսի յառաջագոյն մինչդեռ գայի զճանապարհ ան-ապատին։ Այլ նորա զօրացուցեալ զիս՝ գնալով առաջի իմ անդրէն, զի տրտմեալ էի յոյժ յաղագս վախճանի երանելւոյն Ոնուփրէոսի. և դարձեալ լի եղև ուրախու-թեամբ անձն իմ, վասն զի 'ի սուրբ բերանոյ նորա օրհ-նութեան արժանաւորեցայ։ Այլ չոգաք զաւուրս չորս և եկեալ հասի առ դուրս խցի միոջ՝ որ էր շինեալ 'ի բարձ-րաւանդակ տեղւոջ, և մտեալ 'ի ներքս ոչ զոք գտի, և նստայ առ դուրսն սակաւ մի, վարանեալ 'ի խորհուրդս իմ ասէի՝ եթէ իցէ՞ ոք բնակեալ յայսմ տեղւոջ՝ յո-րում եբեր զիս այրն այն։

Այլ մինչդեռ խորհէի զայս 'ի սրտի իմում, եկն այր մի սուրբ և պատուական կատարեալ ալեօք, որոյ և տե-սիլն սքանչելի և վայելուչ. ունէր հանդերձս հիւսածոյս 'ի տերևոյ արմաւենեաց և այնու ծածկեալ էր մարմին նորա։ Իբրև ետես զիս, առժամայն խօսեցաւ ցիս և ասէ. դո՞ւ իցես եղբայրն Պափնուտիոս՝ որ ամփոփեցեր

1 յայսմ տեղւոջ։ Յայնժամ զգացեալ զանջատումն սրբոյն ա̃յ յի-նէն, որում տեսութեան և լուսաւոր բանիւն զուարճացեալ՝ մոռա-ցեալ էի զաշխատութիւն ճանապարհին, զոր սաղմոսիւք և օրհնութեամբ և հեկեկեալ արտասուօք եդի 'ի գերեզմանի։ Դարձեալ արտասուօք համբարձի զձեռս իմ յերկինս և յաղօթս կացի առ տէր. և մինչդեռ յա-ղօթսն էի տեսի զի այրն այն զոր տեսի յառաջագոյն մինչդեռ գայի ըզ-ճանապարհն անապատին՝ եկեալ առ իս զօրացոյց զիս և մխիթարեաց ասելով. երանելի եղեր առաւել զի կատարման սրբոյն Ոնուփրիոսի հանդիպեցար, զի տրտմեալ էի . . . արժանաւորեցայ։ Եւ փառաւոր այրն այն գնալով առաջի իմ անդրէն չոգաք։

զմարմին երանելի հօրն մերոյ Ոնոփրէոսի ։ Եւ ես ծանեայ եթէ 'ի ձեռն հրեշտակի ազդեալ իցէ նմա եղեալ գործն, և յարուցեալ անկայ առ ոտս նորա և երկիր պագի նմա ։ Եւ նա ասէ ․ արի կաց, եղբայր, քանզի ա͞ծ արժանաւորեաց զքեզ լինել բարեկամ սրբոց և ծառայից իւրոց ․ և ահաւասիկ ծանուցաւ ինձ 'ի նախախնամութէ նորա գալուստ քո այսօր առ մեզ, զի յայտնեցից քեզ, եղբայր սիրելի, զգործս վարուց մերոց ․ զի այս վաթսուն ամ է յորմէ հետէ բնակեալ եմք յայսմ անապատի և բնաւ ոչ եմք տեսեալ զմարդ ոք գալով առ մեզ, բայց միայն զմիմեանս որք բնակեալ եմք յայսմ տեղւոջ ։

Եւ մինչդեռ խօսէաք ընդ միմեանս, եկին հասին առ մեզ այլ ևս երիս անձինս՝ որք էին սուրբք և պատուականք ծերագոյն ժամանակօք, և նոյնժամայն խօսեցան ցիս և ասեն ․ օրհնեա, տէր, դու իցես Պափնուտիոս եղբայր և գործակից մեր 'ի տէր, որ և ամփոփեցեր զպատուական մարմին սրբոյն Ոնոփրէոսի ․ Թողութի արա, եղբայր, քանզի մեծամեծ շնորհաց և փառաց արժանաւորեցար, և տէր ողորմութ͞ն իւրով ծանոյց մեզ զգալդ քո առ մեզ յայսմ աւուր, և հրամայեաց մնալ քեզ առ մեզ միօրեայ ժամանակ ։ Եւ այս վաթսուն ամ է յորմէհետէ բնակեալ եմք յայսմ անապատի և բնաւ ոչ եմք տեսեալ մարդ զոք, բայց միայն զքեզ ։ Եւ սկսաք խօսել ընդ միմեանս յաղագս երանելոյ սուրբ հօրն Ոնոփրէոսի և այլոց սրբոցն իբրև ժամս երկու ։ Եւ յետ այսորիկ ասեն ցիս ․ արի, եղբայր, ճաշակեա սակաւ մի հաց և հաստատեսցի սիրտ քո, վասն զի 'ի հեռաստանէ եկեալ ես առ մեզ, և յոյժ փոյթ է մեզ ուրախանալ ընդ քեզ այսօր ։ Եւ իբրև յարեաք կացաք յաղօթս 'ի միասին առ ա͞ծ, և ահա տեսի եդեալ առաջի մեր նկանակս հինգ ջերմ և փափուկ յոյժ և գեղեցիկ, որպէս թէ առժամայն իցէ եփեալ ։ Բերին և այլ ինչս կերակրոց ըստ պիտոյից անապատին ․ և նստաք ամենեքեան և ճաշակեցաք 'ի միասին ։ Իսկ նոքա դարձեալ ասեն ցիս ․ ահաւասիկ այսօր, որպէս և ասացաք քեզ եթէ վաթսունամեայ ժամանակ ունիմք բնակեալ յայսմ անապատի, և 'ի հրամանէ տեառն ա͞յ մերոյ պատրաստեալ լինի մեզ կերակուր յերկնից աւուրն նկանակս չորս ․ իսկ

այժմ 'ի գալստեանդ քո, եղբայր, յաւելաւ 'ի թիւ նկանակացս առաքելով քեզ 'ի տեառնէ. և ոչ գիտեմք ուստի գայցէ կամ ո՞ր պատրաստիցի, այլ միայն իբրև մտանեմք յայրս յայս՝ գտանեմք զսոսա պատրաստեալ 'ի տեառնէ, որով կերակրիմք և գոհանամք զնմանէ։ Եւ այսպէս ճաշակեցաք 'ի միասին և կացաք զգիշերն ամենայն մինչև յառաւօտն յաղօթս առ ա՟ծ՝ կարգաւորութիւն մեծ կատարելով, զի էր այգուցն լուսանալոյ առաւօտուն միաշաբաթու կիւրակէին։ Եւ իբրև այգ եղև, աղաչեցի զնոսա մնալ ինձ առ նոսա 'ի նմին տեղւոջն մինչև ցվախճան կենաց իմոց։ Եւ նոքա ասեն ցիս. ոչ է հրամայեալ քեզ 'ի տեառնէ բնակել յայսմ անապատի և կամ լինել ընդ մեզ, այլ յարուցեալ երթիցես յԵգիպտոս և պատմեսցես քն՟ասէր եղբարց զամենայն զոր տեսեր վասն յիշատակի մերոյ և վասն յիշատակի հօրն մերոյ երիցս երանելոյ Ոնոփրեոսի առ յօգտութիւն լսողաց։ Եւ զայս նոցա ասելով ցիս՝ աղաչեցի զնոսա յոյժ զի ծանուսցեն ինձ զանուանս իւրեանց, և նոքա ոչ առին յանձն պատմել ինձ։ Եւ դարձեալ աղաչեցի զնոսա յոյժ աշխատ առնելով և ոչ կարացի հաւանեցուցանել զնոսա զի ասասցեն ինձ զանուանս իւրեանց, այլ միայն ասեն ցիս. Նա որ յամենայնի գիտողն է՝ ճանաչէ զանուանս մեր. այլ դու յիշեա զմեզ, եղբայր, զի արժանի լիցուք տեսանել զմիմեանս 'ի գաւիթս ա՟յ կենդանւոյ. և փութա, որդեակ մեր սիրելի, փախչել 'ի փորձութենէ կենցաղոյս և մի լինել քեզ ծաղր 'ի նոցանէ, վասն զի զբազում խաբեցին 'ի միայնակեցաց։ Զայսուիկ իմ լուեալ 'ի նոցանէ, անկայ առ ոտս նոցա և օրհնեցայ 'ի նոցանէ և ելեալ գնացի խաղաղութեամբն ա՟յ։ Ասացին ինձ և այլ իրս բազում, որ եղեն ամենայն և կատարեցան։

Արդ իբրև մեկնեցայ ես 'ի նոցանէ և գնացի ես 'ի ներքսագոյն կողմ անապատին աւուր միոյ ճանապարհ, հասի առ դուռս այրի միոյ յորմէ բխէր աղբիւր ջրոյ յորդաբուխ, և նստայ անդ զի հանգեայց սակաւ մի յաշխատութեանց ճանապարհին, և տեսի զտեղին աջողակ յոյժ՝ զի էին 'ի նմա ծառատունկ բազում շուրջ աղբերն լցեալ պտղօք։ Եւ իբրև հանգեայ սակաւիկ մի, յարուցեալ մտի 'ի մէջ ծառոցն տեսանել զայնպիսի

գործ սքանչելի, և զարմանայի յոյժ ընդ բազում պտղաբերութիւն նոցա, և վարանեալ 'ի սրտի իմում եթէ ո՞ իցէ զսոսա տնկեալ յայսմ անապատի, զի էին պտղաբերք ծառոցն բազում յոյժ՝ արմաւ և թրունջ[1] և նուռն և թութ և դեղձ և յունապ, այգիք և թզենիք և ամենայն լցեալ պտղովք, բազում և այլ պէսպէս ծառք պտղաբերք՝ որոց ճաշակն քաղցր իբրև զմեղր. ընդ նոսին և մուրտ և այլ բազում անուշահոտ համադամք 'ի մէջ այնր ծառոց, յորմէ բուրէր հոտ անուշութեան. և աղբիւրն այն ոռոգանէր զամենայն, մինչև կարծել ինձ եթէ դրախտն ա̃յ իցէ այն:

Եւ մինչդեռ հիացեալ և զարմացեալ կայի ընդ տեսիլ գեղեցկութեան տեղւոյն այնորիկ, և ահա տեսանեմ մանկունս չորս գեղեցիկս և վայելուչս զի գային 'ի հեռաստանէ հանդէպ տեղւոյն յորում կայի, և էին սփածեալ մորթս ոչխարաց: Իբրև մերձ եղեալ տեսին զիս, ասեն ցիս. ողջ լեր, եղբայր Պափնուտիէ, և ես անկեալ յերկիր 'ի վերայ երեսաց իմոց երկիր պագի նոցա, և նոքա մերձ եղեալ յարուցին զիս, և նստաք առ միմեանս և խօսեցաք ընդ իրեարս. և էին փառաւորք յոյժ տեսլեամբ, մինչև կարծել ինձ զնոցանէ եթէ հրեշտակք իցեն իջեալ յերկնից. որք և բազում ցնծութեամբ ուրախացան ընդ իս, և բերեալ 'ի պտղոց ծառոցն այնոցիկ՝ եդեալ առաջի իմ մեծարելով զիս ճաշակել, և յոյժ բերկրեցաւ սիրտ իմ վասն այնպիսի ա̃ծային սիրոյ և խնամոց նոցա 'ի վերայ իմ: Եւ կացի առ նոսա զաւուրս եօթն կերակրելով 'ի պտղոյ ծառոցն այնոցիկ: Հարցի ցնոսա և ասեմ՝ թէ ո՞րպէս եղև գալուստ ձեր 'ի տեղիս յայս, և կամ յորմէ՞ գաւառէ իցէք: Եւ նոքա ասեն ցիս. եղբայր, յորմէհետէ առաքեաց զքեզ ա̃ծ առ մեզ, զամենայն ինչ վասն մեր պատմեսցուք քեզ: Մեք եմք 'ի քաղաքէն՝ որ կոչի Աքսիրինքոս, և ծնողքն մեր խորհրդականք էին քաղաքին այնորիկ և փոյթ ունէին ուսուցանել մեզ զգիտութիւն և զուսմունս ըստ դնացից իւրեանց և ետուն զմեզ յուսումն 'ի միասին և ուսաք զնոտի ուսմունս իմաստութեան կենցաղոյս և կատարեցաք զամենայն: Սկսաք ուսանել և զբարձրագոյն

1 Թուրինջ.

իմաստութիւն Քնի այ, և եղաք համախոհք միմեանց, և տէր օգնական լինէր մեզ 'ի բարիսն: Սկսա խորհեցաք ուսանել և զբարեպաշտութիւն վարս կրօնաւորութեան. և յայնմհետէ հանապազօր խորհուրդք սրտից մերոց յօժարութեամբ մեծաւ 'ի նոյն յորդորէին զմեզ: Եւ այնպիսի խորհուրդս բարեաց ունելով 'ի մտի մերում չոգաք յանապատն կոյս՝ փութացեալ գտանել մեզ տեղի և անդ լինել 'ի լռութեան սակաւ աւուրս, մինչև ճանաչել և գիտել զոր ինչ յայ առ մեզ նախախնամութիւն լինիցի: Տարաք ընդ մեզ հաց սակաւ և ջուր չափաւոր յաղագս պիտոյից մերոց, որ բաւական լինէր մեզ զաւուրս եօթն: Եւ հասաք 'ի ներքսագոյն կողմ անապատին, և եղաք իբրև 'ի տեսլեան, և տեսանեմք այր մի փառաւորագոյն զի կայր առաջի մեր և կալաւ զձեռանէ մերմէ և եբեր զմեզ մինչև 'ի տեղիս յայս, և յանձն արարեալ զմեզ առն միում ծերունւոյ ծառայի այ, և ահաւասիկ այս վեց ամ է յորմէհետէ եկաք 'ի տեղիս յայս և կացաք ընդ առն այնորիկ ամ մի՝ ուսանելով 'ի նմանէ զամենայն կրօնս ածպաշտութեան թէ որպէս պարտ է ծառայել այ: Եւ 'ի սպառել ամին այնորիկ կատարեցաւ սուրբ հայրն այն 'ի Քս բարի քաղաքավարութեամբ, և յայնմհետէ մեք միայն մնացաք 'ի տեղիս յայս: Եւ ահաւասիկ, եղբայր մեր սիրելի, խոստովանեցաք վեցամեայ ժամանակօք լինել մեզ յայսմ տեղւոջ որպէս յառաջագոյն ասացաք: Եւ ոչ գիտեմք զճաշակ հացի կամ այլ ինչ կերակրոց, բայց միայն զպտուղ ծառոցս այսոցիկ. և յամենայն շաբաթու մի անգամ տեսանեմք զմիմեանս: Եւ այսպիսի օրինակաւ ժողովիմք յայսմ տեղւոջ հանդէպ միմեանց յաւուր շաբաթու և սրբոյ կիւրակէի, և յետ երկուց աւուրցն այնոցիկ իւրաքանչիւր ոք երթայ 'ի տեղի իւր առանձինն և անդ փառաւորէ զած կատարելով զկարգ իւր:

Հարցի ցնոսա և ասեմ. և ուստի հաղորդիցիք յաւուր շաբաթու և կիւրակէի: Եւ նոքա ասեն. վասն այսորիկ ժողովիմք 'ի տեղւոջս յայս յամենայն շաբաթու և կիւրակէի, զի հրեշտակ լուսոյ առաքի առ մեզ 'ի տեառնէ և հաղորդեցուցանէ զմեզ 'ի խորհուրդն սուրբ: Եւ յոյժ ուրախացեալ բերկրեցաւ սիրտ իմ իբրև լուայ զբանս զայս, զի ոչ թաքուցին յինէն, և փափագէի յոյժ

երանութեն այնմիկ տեսանել։ Եւ զկնի աւուրցն եօթանց մինչ կայի 'ի տեղւոջն և եհաս օր շաբաթուն, ասեն ցիս երանելիքն այնոքիկ. պատրաստեա զանձն քո, ով եղբայր սիրելի, զի ահա յայսմ աւուր գայ հրեշտակ տեառն այ մերոյ և տայ մեզ զխորհուրդն անապական և կենդանարար հանդերձ քև. և որ ընդունի զնա 'ի ձեռաց նորա, պահպանի 'ի թշնամւոյն և թողցին նմա ամենայն մեղքն իւր, և յայնմհետէ ոչ է հնար փորձիլ նմա յամենայն մենքենայից թշնամւոյն։ Եւ մինչդեռ նոքա զայս ասէին, բուրեաց հոտ անուշութեան խնկոց՝ մինչև զարմացեալ իմ զի ոչ էի բնաւ ամենևին այնպիսի առեալ հոտ անուշութե խնկոց։ Եւ 'ի նմին ժամու յարեաք վաղվաղակի կացաք յաղօթս սաղմոսելով և բարեբանելով զթագաւորն մեր Քս մինչև 'ի ժամ աւուրն իններորդի։ Եւ ահաւասիկ եկն եհաս հրեշտակ տեառն առ մեզ և արժանաւորեցոյց զմեզ ընդունել զկենարար սուրբ խորհուրդն մարմնոյ և արեան տեառն մերոյ և փրկչին Յսի Քսի։ Եւ զկնի հաղորդութեան օրհնեցաք 'ի փառաւոր հրեշտակէն, և նա համբարձաւ 'ի յերկինս առաջի մեր։ Եւ իբրև արժանաւորեցայ ես այնպիսի մեծ շնորհաց, զարհուրեցայ յոյժ, և իբրև 'ի քուն թմբրութե նիրհեցի բազում ժամս։ Իսկ նոքա մատուցեալ ձայն ետուն ինձ և ասեն. արի, եղբայր, զօրացիր և լեր այր զօրաւոր 'ի տէր. քանզի երեկոյ եղև։ Եւ հազիւ կարացի յառնել 'ի թմբրութէն և յերկիւղէն որ անկաւ 'ի վերայ իմ՝ առաւել յանուշահոտութէ բուրման խնկոցն։ Եւ դարձեալ կատարեցաք զգիշերն զայն ամենայն կալով յաղօթս և 'ի սաղմոսերգութե փառաւորելով զտէր ած մինչև ցառաւօտն այգանալոյ սուրբ կիւրակէին։ Եւ իբրև մեկնեցաւ առաւօտ աւուրն այնմիկ մեծի, դարձեալ բուրեաց նոյն հոտ անուշութե խնկոցն, և լցաք 'ի նմանէ ուրախութբ մեծաւ՝ համարելով զմեզ որպէս թէ չիցեմք յաշխարհի, այլ 'ի լուսոյն կենաց։ Եւ յետ այսորիկ եկն մերձեցաւ 'ի մեզ հրեշտակն տեառն այ որպէս յառաջագոյն, և դարձեալ հաղորդեցոյց նոցա զխորհուրդն սուրբ. և ես զօրացեալ սրտիւ և հոգւով ընկալայ զահաւոր օրհնութի և զսուրբ խորհուրդն 'ի ձեռաց նորա։ Եւ օրհնեաց զմեզ զամենեսեան զիւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ և ասէ.

եղիցի ձեզ մարմինս այս և արիւնս տեառն Յնի Վրդի և տյն մերոյ կերակուր անապական կենդանութեան և փրկութե՛ ՚ի կեանսն յաւիտենից։ Եւ մեք ասացաք երկիւղիւ՝ ամէն։ Եւ եղև ուրախութի մեծ սրտից մերոց՝ արժանաւորեալք այնպիսի փառաց։

Եւ յետ այսորիկ դարձաւ հրեշտակն յիս կոյս և ասէ. երթ այսուհետև յԵգիպտոս խաղաղութբ յանապատէս յայսմանէ և վարդապետեա զամենայն զոր ինչ տեսեր՝ քնասէր եղբարց, զի և նոքա փութասցեն սիրել զգործս բարիս և յանձինս իւրեանց ընդունել՝ փառաւորելով զընակեալսն յանապատի վասն անուան տն մերոյ Յնի Վրնի։ Մանաւանդ քարոզեա զհրամայեալսն քեզ ՚ի սրբոյն Ոնոփրեոսէ զոր արժանաւորեաց զքեզ տէր տեսանել զնա յերկրի և երկիր պագանել նմա և ամփոփել զսուրբ մարմին նորա ՚ի պատրաստեալ վիմին. զի աշխատասիրեսցես ամբարել զնոցա զգործսն և զշնորհսն։ Զի աշխատասիրութեամբ քո կոչեցար դու ՚ի տեառնէ և օրհնեցար դու ՚ի նմանէ և յայլոց սրբոց և համարեցար ՚ի թիւ նոցա։ Եւ ես բազում թախանձանօք աղաչեցի զնա զի թողութի շնորհեսցէ ինձ բնակել ընդ նոսա մինչև ՚ի վախճան կենաց իմոց։ Եւ նա ասէ ցիս. որպէս հաճոյ եղև այ, այնպէս հրամայեաց բնակել իւրաքանչիւր ումեք յիւրում տեղւոջ. և արդ ամենայն գործ որ ՚ի տեառնէ իցէ հրամայեալ, բարի է և ընդունելի, և ամենեքեան մտանեն ՚ի գաւիթս այ և առնուցուն զփոխարէնսն հարիւրապատիկ ըստ վաստակոցն։ Արդ երթիցես յաշխարհն եգիպտացւոց, քանզի այսպէս հրամայեաց ինձ տէր առաքել զքեզ անդր։ Եւ զայս ասացեալ հրեշտակին օրհնեաց զմեզ և համբարձաւ յերկինս մեծաւ փառօք և զօրութբ որպէս և տեսանէաք աչօք մերովք։ Եւ նոքա դարձեալ բերին ՚ի պտղոյն յայնցանէ, և ճաշակեցաք ՚ի միասին և այնպէս գնացաք զճանապարհ անապատին իբրև մղոնս վեց, և ողջոյն տուեալ կամէաք հրաժարել ՚ի միմեանց։ Եւ աղաչեցի զնոսա զի ասասցեն ինձ զանուանս իւրեանց։ Եւ ասէ անդրանիկն. Յովհաննէս է անուն իմ, և երկրորդն՝ Անդրէաս, և երրորդն՝ Հռակլամոն, և չորրորդն՝ Փիլոթէոս։ Եւ պատուէր տուեալ ինձ պատմել զանուանս նոցա ՚ի մէջ եղբարց առ ՚ի յիշատակ նոցա, և ես աղաչեցի զնոսա յիշել զիս. և հրաժարեցաք ՚ի մի-

մեանց։ Եւ իբրեւ անյայտ եղեալ ծածկեցան յինէն, տրտմեցայ յոյժ գնալով զճանապարհն իմ, եւ վարանեալ ընդ միտս իմ զարմանայի ընդ սքանչելիսն զոր տեսի աչօք իմովք. եւ դարձեալ լնոյի մեծաւ խնդութ՟բ ընդ իրսն որ եղեն ինձ, զմտաւ ածեալ զարմանայի ընդ օրհնութ՟ցն արժանաւորութ՟ն զոր ընկալայ 'ի սուրբ հարցն անապատականաց եւ 'ի մեծէ հրեշտակէն տեառն։

Եւ եկեալ հասի յերկիրն եգիպտացւոց յետ ճանապարհորդութ՟ե աւուրց երից, եւ գտի եղբարս ա՟ծասէրս եւ երկիւղածս 'ի տեառնէ եւ հանգեայ առ նոսա աւուրս տասն, եւ զամենայն որ ինչ տեսի՝ պատմեցի նոցա եւ զոր եղև ինձ։ Եւ նոքա ասեն ցիս ամենայն ուրախութ՟բ. Ճշմարիտ, եղբայր Պափնուտիէ, արժանաւորեցար տեսանել զմեծ եւ զկատարեալ սուրբս եւ զծառայս ա՟յ։ Եւ էին եղբարքն այնոքիկ միայնակեացք եւ երկիւղածք 'ի տեառնէ յամենայն սրտէ եւ 'ի զօրութ՟է իւրեանց. զոր իբրեւ լուան զասացեալ պատմութիւնս սուրբ հարցն յինէն, 'ի նմին ժամու բազում փութով եւ յօժարութ՟բ ընդ գրով արկին զամենայն, եւ վաղվաղակի առեալ ընթացան ընդ ամենայն Սկիւթ եւ պատմէին ամենեցուն զեղեալսն զոր գրեցին 'ի պատմելոյն յինէն։ Եւ իբրեւ ընթերցեալ լուան զայսոսիկ սուրբ հարքն, առեալ ընկալան զնա յեկեղեցի ա՟յ՝ թողլով յիշատակ մեծ վասն օգտութ՟ե եւ ուրախութ՟ե ամենայն լսողաց հաւատացելոց։ Առաւելապէս փառաւորէին զա՟ծ եւ զա՟մ սուրբս իւր ընթեռնլով զնա յամենայն ժամ. վասն զի յոյժ լցեալ է հաւատովք եւ ցնծութ՟բ եւ ուրախութ՟բ, եւ յորդորէ 'ի բարիս զսիրտս լսողաց. զոր ես տառապեալս Պափնուտիոս ողորմութ՟բն ա՟յ արժանաւորեցայ տեսանել եւ պատմել։ Եւ եղիցի խաղաղութ՟ի եւ ողորմութ՟ի տեառն ա՟յ մերոյ Յ՟ի Ք՟ի ընդ ձեզ ամենեսեան աղօթիւք եւ բարեխօսութ՟բ ամենայն հաճոյացեալ սրբոց իւրոց եւ երանելի սուրբ հարցն ճգնաւորաց*։

* Զնորոգող եւ զթարգմանիչ սրբոյ պատմութեանս զտէր Գրիգոր Հայոց կաթողիկոս յիշեսջիք 'ի Քս։ Եւ թարգմանեցաւ 'ի թուականութեանս Հայոց ՇՃԹ ամին յաշխարհիս եգիպտացւոց'ի փառս ամենասուրբ երրորդութեանն։

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ԱԲԲԱՅ ՄԱՐԿՈՍԻ

ԵՒ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ՆՈՐԻՆ ԵՒ

ԽՕՍՔ ԱՌ ՍԵՐԱՊԻՈՆ

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ երանելին Սերեպիոն մինչ էրն 'ի մէջ Սկիւթեայ որ է Եգիպտոս, առ 'ի վախճանել ծերոյն այնորիկ ասէ։ Տեսի տեսիլ մեծ ես յորժամ էի առ աբբայն Յովհաննէս մեծն ծերունի։ Տեսանէի զի գային եղբարք երկու 'ի կերպարանս մենոզոնաց 'ի տունն Յովհաննու ծերունւոյ և հարցանէին զաբբայն՝ ո՞վ է սա որ ննջէ աստ։ Նա ասէ ցնոսա ծերն. աբբայն Սերեպիոն է։ Նա ասեն ցմիմեանս. եկ որ ձեռնադրութիւն առնումք 'ի սմանէ։ Նա ասէ ցնոսա աբբայն Յովհաննէս ծերունին. անսացէք սակաւ մինչ զի հանգիցէ, վասն զի այժմ եկն 'ի ճանապարհէ և վաստակեալ է և ննջէ։ Նա ասեն ցնա. քանի՞ են ճանապարհք գնացից դորա, և կամ ընդէ՞ր ոչ իցէ երթեալ դորա առ աբբայ Մարկոս ծերունին՝ որ բնակեալն է 'ի լերինն Թարմակեայ, քանզի ոչ ոք է 'ի ժամանակիս յայսմիկ յամե֊

Վարք աբբայ Մարկոսի միայնակեցի, որ բնակեալ էր 'ի լերինն Թարմակիա. զոր ասացեալ է Սերապիոնի սուրբ հօրն:

ՊԱՏՄԵԱՑ երանելին Սրապիոն մինչ էր նա 'ի Մեսեայ՝ որ է 'ի միջագետս Եգիպտոսի, որ էր գնացեալ առ 'ի հրաժարել սրբոյն այնորիկ, և յետ վախճանի ծերոյն այնորիկ պատմեաց և ասէ։ Տեսի տեսիլս յորժամ էի 'ի տան Յովհաննու մեծի ծերոյ. տեսանէի երկուս եղբարս զի գային 'ի կերպարանս մենոզոնաց 'ի տունն Յովհաննու և հարցանէին ցնա վասն իմ և ասէին. ո՞ է այս որ ննջէ աստ։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. աբբայ Սերապիոն է։ Եւ նոքա ասեն ցմիմեանս. եկայք ձեռնադրութիւն առնումք 'ի սմանէ։ Պատասխանի ետ աբբայ Յովհաննէս և ասէ ցնոսա. անսացէք ժամ մի որ հանգիցէ, վասն զի դեռ եկն 'ի ճանապարհէ և աշխատեալ է և ննջէ։ Ասեն ցնա. և քանի՞ք են ճանապարհ գնացից դորա, և կամ ընդէ՞ր ոչ իցէ երթեալ դորա առ աբբայ Մարկոս որ բնակեալ է 'ի լերինն Թարմակիայ, քանզի ոչ է 'ի ժամանակիս յայսմիկ 'ի մէջ մենոզոնաց 'ի հաւատս սրբու֊

նայն բանակս միանձանց որ նմանէ սրբութեան նորա. և արդ ծերացեալ է նա և հասեալ յամս հարիւր և երեսուն, և ոչ ոք է հասեալ առ նա յեղբարց ամս իննսուն և հինգ. և յայսմհետէ գալոց են առ նա յերկրէն կենդանեաց արս քառասուն և վեց հարք, որք բնակեալ են յերկրին կենդանեաց, և տանին զնա առ իւրեանս: Եւ իբրև զայս ասացին ծերունւոյն, զարթեայ և հայեցայ և ոչ զոք տեսի առ նմա: Յայնժամ պատմեցի ծերոյն զտեսիլն: Եւ նա ասէ ցիս. Ճշմարիտ տեսիլդ այդ յԱյ է, բայց և ոչ լուեալ է իմ զլեառնն Թարմակիա: Եւ ես ասեմ ցծերունին. հայր սուրբ, աղօթս արա վն իմ: Եւ աղօթս արարեալ՝ ողջունիւ յուղարկեցայ 'ի նմանէ:

Եւ չոգայ 'ի քաղաքն Աղեքսանդրիա, և էր նա յԱղեքսանդրիէ հեռի իբրև երկոտասան աւուր ճանապարհ: Եւ 'ի ձեռն տեսլեանն առաջնորդութ̃բ սուրբ հոգւոյն հասի յԱղեքսանդրիա մեծաւ տառապանօք, 'ի տուընջեան արեգակնակեզ և 'ի գիշերի անհանգիստ յաւուրս հինգ, և հարցի ցվաճառականս զանուն լերինն: Եւ ոմանք 'ի հեռագնաց վաճառականացն ասացին. լեառնն Թարմակիա հեռի է յԱղեքսանդրէ քսան և հինգ աւուրց ճանապարհ, և է նա 'ի սահմանս բար-

թեան նորա. և նա ծերացեալ է այժմ և հասեալ է յամս հարիւր և երեսուն. և այս իննսուն և հինգ ամ է որ ոչ է հասեալ առ նա մարդ, և ոչ տեսեալ նա զմարդ. և ահա այսուհետև գալոց են առ նա յետ քառասուն աւուր, և վերասցի ուր ամենայն հարքն բնակեալ են յաշխարհին կենդանեաց, զի տանին զնա առ իւրեանս: Եւ իբրև զայս ասացին ծերոյն, զարթեայ ես և հայեցայ և ոչ զոք տեսի անդ, զի ոչ գոյր անդ մարդ առ աքբայ Յովհաննու. յայնժամ պատմեցի ծերոյն զտեսիլն: Պատասխանի ետ ծերունին և ասէ ցիս. Ճշմարիտ այդ տեսիլդ յԱյ է, բայց ոչ գիտեմ եթէ ուր իցէ Թարմակիա: Յայնժամ ասացի ցնա ես Սրապիոնս. աղօթս արա վասն իմ, հայր սուրբ: Եւ ողջունեցի զնա, և օրհնեցայ 'ի նմանէ:

Եւ յայնժամ գնացի յԱղեքսանդրիա, որ հեռի էր 'ի տեղւոյն յայնմանէ գնացս իբրև տասն աւուրց ճանապարհ. և առաջնորդեաց ինձ տեսիլն զոր տեսի: Եւ գնացի զճանապարհն զայն բազում նեղութ̃բ և ճգնութ̃բ, 'ի տուէ և 'ի գիշերի անհանգիստ լինելով. զի 'ի տուընջեան արեգակնակեզ լինէի և տօթախարշ, և այնպիսի կիզանող՝ որ և զհող երկրի կիզոյր այրելով: Եւ իբրև հասի յԱղեքսանդրիա, հարցի անդ զվաճառականսն զայնս որք հեռագոյն ընթացեալ ճանապարհորդեալ էին, թէ գիտէ՞ք կամ լուեա՞լ էք զլեառն Թարմակիա: Պատասխանի ետուն ոմանք 'ի նոցանէ և ասեն, թէ յԱղեքսանդրիայ մինչև ցԹարմակիա լեառն քսան և երից աւուրց ճանապարհ է, և է նա 'ի սահմանս բարբարոսաց 'ի վերայ մեծի ծովուն Քափթանելթաց:

թարոսաց և հայի նա 'ի վերայ ծովուն Պափանելթայ։ Եւ ասեմ ցնոսա. և որպէս հասանեմ անդ։ Եւ ասեն. եթէ ընդ ծով գնաս՝ դիւրին է, զի կարճ է. ապա եթէ ընդ ցամաք՝ 'ի ծարաւոյ տառապիս յոյժ, զի յերկար է։ Յայնժամ առի ջուր ամանով և արմաւ, և նուիրեցի զանձն իմ այ և ելի 'ի ճանապարհն և ջան եդեալ գնացի զաւուրս տասն, և ոչ տեսի ամենևին ընչաւոր ինչ, և ոչ անձրև հասեալ էր երբէք 'ի սահմանսն յայնոսիկ։ Եւ սպառեցաւ ջուրն և արմաւն զոր ունէի, և աշխատեցայ յոյժ, տկարացայ և անկայ վհատեալ, և ոգի զօրութե ոչ գոյր յիս քայլ մի ոտին, և երկեայ դառնալ յետս և հաստատեցայ 'ի յոյսն իմ Քս և նուիրեցայ ընդ մեռեալս և նուաղ ձայնիւ աղաղակեցի առ ած յօգնել ինձ։ Եւ նոյնժամայն 'ի վեր հայեցայ և տեսի զերկուս եղբարսն զայնք որ զտեսիլն ցուցին ինձ, եկին ողջոյն ետուն ինձ և ասեն. ծարաւեալ իցես։ Եւ ասեմ՝ այո, տեարք իմ։ Եւ ասեն. արի զօրութեամբն այ։ Եւ ետուն ինձ յանապատէ անտի իբրև կուէզ ինչ և ասեն.

Եւ ասեմ ցնոսա. ես որ կամիմ գնալ անդ՝ որպէս հասանել կարիցեմ, կամ որպէս գնալ լաւագոյն է։ Եւ նոքա ասեն ցիս. եթէ ընդ ծովդ գնաս, դիւրին է և կարճ. իսկ եթէ ընդ ցամաքդ՝ հեռի է և դժուարին յոյժ, որպէս ասացաք, քսան և երեք կամ քսան և հինգ աւուր ճանապարհ է։ Յայնժամ առ իս մտախորհ եղեալ և քննեալ՝ լաւ համարեցայ աշխատութբ երթալ առ երանութեն, որում օգնական և զօրացուցիչ տէրն է, քան նաւելով և հանգստեամբ կամելով գնալ որում օգնականն տարակուսեալ է։ Ապա հաստատեցայ առ ցամաք, և առի ջուր ամանով մի և արմաւ և նուիրեցի զանձն իմ այ, և ելի ընդ անապատ անջրդի, և կայի 'ի սասանման. և գնացի զաւուրս տասն, և ամենևին ոչ ինչ տեսի ոգի շնչաւոր և ոչ թռչուն. վասն զի ոչ գոյր անդր տեղի գազանաց և ոչ թռչնոց։ Այլ և ոչ երբէք եկեալ էր անձրև 'ի յերկրին յայն և ոչ ցօղ առաւօտու, և ամենևին ոչ գոյր ինչ իրս 'ի նմա մխիթարութիւն։ Եւ իբրև գնացի ընդ անապատ զաւուրս տասն, ապա սպառեաց ջուրն և արմաւն զոր ունէի զհետ իմ, և նոյնժամայն անկայ յաշխատութէ և տկարացայ յոյժ, մինչ ոչ գոյր յիս զօրութի և ոչ շարժ մի ոտին։ Եւ զարհուրեցայ դառնալ անդրէն վասն յուսոյն զոր առ Քս ունէի հաւատովք, և նուիրեալ էի զանձն իմ առ նա. և մնացի ես անդ այնպէս ընդ մեռեալս կարծմութբ, և անշարժ եղէ և նուաղեցայ, և աղաղակեցի առ տէր ած օգնել ինձ։ Եւ համբարձի զաչս իմ և տեսի զերկուս եղբարսն զորս տեսեալ էի 'ի տանն Յովհաննու մեծի 'ի տեսլեանն։ Իսկ նոցա եկեալ առ իս ասեն ցիս. ընդէր ոչ մնացեր մեզ որ եկեալ հասեալ էաք առ քեզ, և արդ արի զօրութբն այ։ Եւ իբրև յարեայ, հայեցան և տեսին զիս և ասեն ցիս. ծարաւի՞ ես։ Եւ ասեմ. յոյժ, տեարք իմ։ Յայնժամ ցուցին ինձ արմատ ինչ յանապատին իբրև զկուզի և ասեն ցիս. առ կեր և գնա զօ-

կեր և գնա զօրութ̃ն այ̃։ Եւ կերեալ կենդանացայ փութով և զօրացայ յոյժ և ցնծութ̃ ընթանայի առանց վաստակոյ։ Եւ ուսուցին ինձ զճանապարհն և ասեն. փութա առանց յապաղմանաց։ Եւ եղեն աներևոյթ յինէն։

Եւ ընթանայի ընդ ահագին անապատն զաւուրս եօթն և հասի 'ի լեառնն. ելի 'ի վեր 'ի գլուխ լերինն և ոչ ինչ տեսի ամենևին և ոչ գալար խոտոյ. և զարմացայ ընդ բարձրութիւն և ընդ դժուարութի̃ լերինն, այնպէս համարէի թէ յերկինս ելանիցեմ։ Եւ երևեցաւ առ ստորոտով լերինն ծով մի մեծ, և շրջեցայ 'ի գլուխ լերինն այլ ևս աւուրս եօթն և ոչ ինչ տեսի ամենևին։ Եւ իբրև ութերորդ օրն լուսանայր, տեսանէի զհրեշտակսն այ̃ զի իջանէին յերկնից և կային 'ի վերայ այրի միոյ և ասէին ցսուրբն. երանի է քեզ և երանի է սուրբ հոգւոյ քո, աբբայ Մարկոս, և ահա ածաք առ քեզ զաբբայ Սերապիոն զոր փափաքէր ոգի քո տեսանել. քանզի մարդկան ումեք ոչ կարօտանայիր, բայց միայն նմա. արդ տես զդա և ցնծա հոգւով և մարմնով։ Եւ իբրև լուայ զայս, երկեայ երկիւղ մեծ, և ընթացայ զհետ ձայնին և հասի յայրն սրբոյն Մարկոսի. և 'ի վերանալ հրեշտակացն յերկինս՝ մերձեցայ

րութ̃ն այ̃։ Եւ իբրև կերայ ես 'ի նմանէ փոքր մի, փութով կենդանացայ, և գնաց յինէն ծարաւն և կարճմտութիւն, և սթափ եղեն ոտք իմ, և եղէ ես որպէս զմի 'ի հանգչելոցն։ Եւ ուսուցին ինձ զճանապարհն թէ այդպէս գնա փութանակի և ընթացիր, մի յամեր։ Զայս ասելով, 'ի նոյն աներևոյթ եղեն յինէն։

Ցայնժամ ցնծութ̃ ընթանայի առանց վաստակոց, վարեալ զիս յահագին անապատին զաւուրս հինգ. և հասի ես 'ի լեառն և ոչ ինչ տեսի 'ի լերինն գալար խոտոյ, և ապշեցայ ընդ դժուարութի̃ և ընդ բարձրութի̃ լերինն այնմիկ, և այսպէս ածէի զմտաւ իմով եթէ յերկինս եմ ելանել։ Եւ իբրև ելի ես 'ի լեառն, և ոչ անդ տեսի ամենևին ինչ գալար խոտոց։ Եւ երևեցաւ առ ստորոտով լերինն ծով մեծ ահագին։ Եւ գնացի ես այլ ևս աւուրս եօթն 'ի վերայ գլխոյ լերինն և ոչ ինչ տեսի ամենևին։ Եւ եղև իբրև ութերորդն օր լուսանայր, 'ի մէջ գիշերոյն տեսանէի զհրեշտակս այ̃ զի իջանէին յերկնից 'ի վերայ այրի միոյ 'ի վերայ սրբոյն և ասէին այսպէս. երանի է քեզ և երանի է հոգւոյդ քում, ով աբբայ Մարկոս։ Եւ ասաց թէ ահա ածաք առ քեզ զաբբայ Սերապիոն, որում փափագէր հոգի քո տեսանել զնա. քանզի զայլ ոք 'ի մարդկանէ չէիր ցանկացեալ տեսանել, բայց միայն նմա. և արդ տես և ցնծա հոգւովդ և մարմնով ընդդէմ նորա։ Եւ իբրև զայս լուայ 'ի հրեշտակացն, երկեայ երկիւղ մեծ, և ընթացայ 'ի բարբառն յայն մինչև յայրն սրբոյն աբբայ Մարկոսին։ Եւ իբրև

ես յայրն և լուայ զբարբառ նորա զի էր զարհուրեալ սրտին, և խօսէր նա 'ի սուրբ գրոց զոր Դաւիթն ասէր. ընդէ՞ր տրտում ես, անձն իմ. յիշեցի զա͠ծ և ուրախ եղէ։ Այնպէս և սա մխիթարէր զանձն իւր և ասէր. հազար ամ յաչս տեառն որպէս օրն երեկի զի անց։ Երանի է քեզ, հոգի իմ, զի ոչ շաղախեցար երկրաւոր պղծութե͠ անցաւոր աշխարհիս այսորիկ. երանի է քեզ, անձն իմ, զի ոչ երբէք տեսեր զգեղ աղտեղի կանանց, և ոչ ծնաւ 'ի քեզ մնոտի ցանկութիւն՝ որ է մայր չարեաց. երանի է քեզ, աչք իմ, զի ոչ կարաց սատանայ կուրացուցանել զքեզ 'ի տեսարանս և 'ի սուտ պաճուճանս, որովք զբազումս խաւարեցուցին անգիտութե͠, որովք որսայ սատանայ զորդիս Ադամայ 'ի պաճուճանս Եւայի նախամօրն մերոյ յանցուցեալ։ Երանի է ձեզ, լսելիք իմ, զի ոչ երբէք լուայք զձայն կանանց կաքաւչաց և սուտակասպաս կատակերգաց, և ոչ ընդունեցայք զբանս խաբէութենց խռովարարս 'ի վնասել զմնոզոնս։ Երանի է ձեզ, ձեռք իմ, զի ոչ երբէք տուէք և առէք զբօսանս վաճառաց ուսմանց սատանայականաց, և ոչ հոտոտելիք իմ պղծեցան իւղովք անուշիւք՝ որ է կորուստ հոգւոց։ Երանի է ձեզ, ոտք իմ, զի ոչ երբէք գնացէք զճանապարհս ամբարշտաց, և ոչ միտք իմ ըղձաղեալ չար կարծեօք զկնի չար և մնոտի ընթացողին.

վերացան հրեշտակքն յերկինս, մերձեցայ ես 'ի յայրն և լուայ զբարբառ նորա, վասն զի էր սիրտ նորա զարհուրեալ, և խօսէր զբանս 'ի սուրբ գրոց՝ որպէս և Դաւիթ մարգարէն ասէր, Թէ ընդէր տրտում ես, հոգի իմ, և կամ ընդէր խռովես զիս. յիշեցես զա͠ծ և մխիթարեցիս, անձն իմ։ Այսպէս և երանելիս այս մխիթարէր զանձն իւր և ասէր. հազար ամ յաչս տեառն որպէս օր երեկի զի էանց։ Երանի է քեզ, հոգի իմ, զի ոչ ես շաղախեալ պղծութե͠ աշխարհիս այսորիկ անցաւորի։ Երանի է քեզ, անձն իմ, զի ոչ երբէք տեսեր զդստերս Եւայի, և ոչ ծնաւ 'ի քեզ ցանկութի մնոտի՝ որ է մայր կորստեան։ Երանի է քեզ, աչք իմ, զի ոչ կարաց կուրացուցանել զքեզ սատանայ առ 'ի տեսանել զպաճոյճսն, և ոչ պարզեցար 'ի տես անցաւորականաց, որով կորացոյց զբազումս անգիտութե͠ և որսաց սատանայ զորդիսն Ադամայ 'ի պաճոյճսն դստերս Կայենի զարդարելով զնոսա համօրէն մերոյ։ Երանի է քեզ, լսելիք իմ, վասն զի ոչ երբէք լուար ըղձայն կաքաւչողացն, և ոչ ընկալար զբարբառ նոցա խաբէութեանն և սրավարութենն 'ի վնասել զմնոզոնսն։ Երանի է քեզ, ձեռք իմ, զի ոչ երբէք եղեր տուող և առող վաճառաց և ոչ հեստութե ննդութեամբ և խաբէութե͠։ Երանի է քեզ, ոտք իմ, զի ոչ երբէք գնացեր ի ճանապարհս ամբարշտաց։ Երանի է քեզ, միտք իմ, զի ոչ երբէք գնացեր զհետ չար ընթացողաց և ոչ զբաղեցար չար կարծեօք. այ-

այլ պահպանիչ սուրբ հոգւոյն յարաժամ նախանձեցուցանէր զմեզ 'ի հոգիս անդրանկացն զբօսանիլ առ այնոքիկ որ հրեշտակակերպն պայծառացան: Գոհութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն, որ արժանի արար զտեսարան աչացս և զլուր ականջացս և մխիթարեաց զհոտոտելիս իմ իբր աչօք տեսանել զանիմանալին և լսել զձայն հրեշտակային քնարացն և հոտոտել զա̃ծայինն անուշահոտութիւնսն, և վայելչացոյց զձեռս իմ խաչակերպ տարածելով, և զօրացոյց զոտս իմ յառնաւորս և 'ի ծնրադրութիւս աղօթելով առանց լքանելոյ, և մաքրեաց զմիտս իմ հանապազ յիշել զպատուիրանն որ լի է շնորհօք: Օրհնեա, անձն իմ, զտէր, զի նա քաւէ ըզմեղս քո: Ընդէ՞ր տրտում ես, հոգի իմ, զի ոչ կարացին պատրել զքեզ յանցանք մաքսաւորաց, որ են պատրանք և գուշակք սատանայի, քանզի ոչ գտան պղծութիւնք նորա 'ի քեզ: Մ՛ի վհատիր, հոգի իմ, քանզի ոչ տիրեն նոքա քեզ, զի ոչ երբէք գտաւ չարութիւնք կամացն նորա 'ի քեզ: Ուրախ լեր, ոգի իմ խռովեալ, զի յորժամ ելանես՝ գունդք ա̃ծային հրեշտակացն առաջնորդելով ընդունին զքեզ յարկսն լուսեղէնս: Ով ոգի իմ տրտմեալ, իմա զինչ ասէ մարգարէն. բանակք հրեշտակաց

պահպանիչ սուրբ հոգւոյն յարաժամ նախանձեցուցանէր զքեզ 'ի հոգիս անդրանկաց զբօսանիլ առ այնոքիկ որք հրեշտակակերպ պայծառացան: Եւ գոհութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն, որ արժանի արար զտեսարան աչացս և զլուր ականջացս, աչօք տեսանել զանիմանալին և ականջօքս լսել զձայն հրեշտակային քնարիցն, և լցան հոտոտելիք իմ հոտով անուշութեան ա̃ծային, և վայելչացան ձեռք իմ՝ հանապազ տարածելով խաչակերպ, և զօրացոյց զոտս իմ յառնաւորս և 'ի ծնրադրութիւնս՝ աղօթելով առանց լքանելոյ, և մաքրեաց զմիտս իմ հանապազ յիշել զպատուիրանն, որ լի է շնորհօք: Օրհնեա, անձն իմ, զտէր, և ամենայն ոսկերք իմ զանուն սուրբ նորա. զի նա քաւէ զմեղս քո և բժշկէ զամենայն հիւանդութիւնս քո: Ընդէ՞ր տըրտում ես, անձն իմ, զի ոչ կարացին պատրել զքեզ յանցանք մաքսաւորացն, որք են պատրանք և գուշակք սատանայի, քանզի ոչ գտան պղծութիւնք նորա 'ի քեզ: Մի՛ երկնչիր, հոգի իմ. և ընդէ՞ր երկչոտիս, զի ոչ տիրեն նոքա քեզ, զի ոչ երբէք գտաւ չարութիւն կամաց նորա 'ի քեզ: Ուրախ լեր, հոգի իմ տարակուսեալ, զի ոչ կարեն ըմբռնել և արգելուլ զքեզ 'ի բանս իւրեանց: Մի՛ երկնչիր, հոգի իմ խռովեալ, զի յորժամ ելանես՝ գունդք ա̃ծային հրեշտակացն շուրջ զքև լինելով առաջնորդեն և ընդունին զքեզ 'ի յարկսն լուսեղէնս՝ ուղեկից լինելով քեզ յորժամ անցանես դու 'ի գուշակս նոցա: Ով հոգի իմ տրտմեալ, իմա զինչ ասէ մարգարէն Դաւիթ. բանակք հրեշտակաց

տեառն շուրջ է զերկիւղածովք։ Եւ տէր երանէ ծառայից արարողաց զկամս տեառն իւրեանց։

Եւ իբրեւ կատարեաց զբանս պաղատանացն որ 'ի սուրբ գրոց, և ես կայի ունկն դնելով արտաքոյ այրին, և տեսեալ զնա երկրպագելով ողջունիւն տեառն, կոչեաց զիս և ասէ. խաղաղութե՞ն Քծ̃ի եկիր, եղբայր Սերապիոն. տացէ քեզ տէր շնորհս ըստ վաստակոց ոտից քոց։ Ով եղբայր Սերապիոն, մերձեցիր առ իս և համբուրեա զհայր քո, զի 'ի բազում ժամանակաց ցանկայի տեսանել զքեզ։ Եւ իբրեւ մերձեցայ առ նա, և բազկատարած գիրկս արկեալ համբուրիւ՝ լայր զպա-

տեառն շուրջ են զերկիւղածովք և պահեն զնոսա։ Զոր և տէրն ասէ. երանի է ծառային այնմիկ որ արասցէ զկամս տեառն իւրոյ։

Եւ իբրև կատարեաց զմխիթարական բանս 'ի սուրբ գրոց՝ որ առ իւր սրբասնեալ հոգին, քանզի զարհուրելով երկնչէր հոգի նորա 'ի փառաց տեառն մյ թէ որքան մեծի և ահաւոր թագաւորի առաջի կալոց ես, որոյ անպատում երախտեացն ապերախտ երևեալ լինիս, և անբաւ սիրոյ նորա որ առաւել առ քո տրկութենդ նուաղեալ ամօթալից գտանիս, և այսպիսի երկիւղիւ դողայր, դարձեալ յիշէր զապարասանութին նենգաւոր ոգեացն, որ 'ի վերայ ճանապարհին օդայինքն և քննիչքն ամենայն մեղաց չար հոգիք՝ որք ժպիրհք և ատելիք, որք գիտեն յանդգնութբ յարձակիլ և գալ ընդդէմ և սրբոց և անբծից անամօթաբար. վասն որոյ և մխիթարելով զինքն սփոփէր՝ մի երկնչիր հոգի իմ, զի ոչ գտանեն ինչ յիւրայնոցն 'ի քեզ։ Զի հոգիք սրբոցն խոնարհագոյնք են յաւէտ՝ ունելով զինքեանս յետնեալս քան զամենայն, և ճշմարիտ երկիւղածք յայ՝ որք դողան 'ի բանէ նորա, որպէս և սուրբս այս աբբայ Մարկոս դողայր յերկիւղէն յելանելոյ հոգւոյն։ Եւ իբրև աւարտեաց զբան իւր՝ ելեալ վաղվաղակի առ դուրս այրին, անդ լայր դառնապէս զփոխումն իւր յաշխարհէ, որպէս թէ յաշխարհի կեալով ոչ լցեր զչափ ծառայութեն այ զպարտն և զպատշաճ պատիւն յաշխարհէս, և արդ փոխէ զքեզ յանճառ բարիսն և առ անպատում փառս, և ոչ ըստ արժանեաց քոց, այլ ըստ իւրում բարերարութեն։ Վասն որոյ 'ի պատկառանացն լայր, և խոնարհ հոգին այն յերկիւղէն դողայր, որով զոէր մծ իւր ուրախ առնէր 'ի վերայ իւր, և արժանի լինէր և 'ի վերայ երկրի փառաւորելոյ զինքն 'ի նմանէ։ Իսկ ես Սրապիոնս կայի ունկն դնելով արտաքոյ այրին մինչև աւարտեաց. և ահաբեկեալ և հիացեալ կայի առ իս՝ զսքանչելի բանս բերանոյ նորա լսելով թէ որպէս զինքն անարժան համարելով յերկիւղէն դողայր սուրբն և նահատակն այն Քծ̃ի։ Եւ ապա գնացեալ յառաջ՝ տեսի զնա և երկրպագեցի ողջունիւն տեառն։ Իսկ նա կոչեաց զիս առ ինքն և ասէ ցիս. խաղաղութե՞ն Քծ̃ի եկիր, եղբայր Սրապիոն. տացէ քեզ տէր վասն վաստակոց ոտից քոց շնորհս բարեաց։ Ով եղբայր Սրապիոն, մերձեցիր առ իս և համբուրեա զհայր քո ծերունիս, զի 'ի բազում ժամանակաց ցանկայի տեսանել զքեզ։ Եւ իբրև մերձեցայ առ նա, բազկատարած գիրկս էարկ ինձ յոյժ իբրև զմանուկ, և համբուրիւ լայր զպարանոցաւ իմով և ասէր. ահաւասիկ յոր-

բանոցաւ իմով և ասէր․ աՀաւասիկ յորդւոյ իմոյ Սե-
րապիոնէ բուրէ Հոտ անուշաՀոտ խնկոց։ Օ՛ որ իմ Հոտ-
տեալ առի 'ի Հրեշտակացն այ։ Եւ ասէ․ ով զաւակ իմ,
զի աշխատեցար այսպիսի․ այլ զՃշմարիտն ասեմ քեզ,
զի այս լինեսուն և Հինգ ամք են՝ զի ոչ են տեսեալ աչք
իմ յորդւոց Ադամայ։

Եւ տարաւ զիս յայրն սուրբ և ասէ․ որդեակ, յոր-
մէ Հետէ մտի ես յայրս յայս, ոչ ետես ակն իմ 'ի խա-
շանց և յանասնոց երկրի, և ոչ կերայ զկերակուր մար-
դոյ և ոչ զգեցայ զգեստ անցաւոր։ Եւ կացի 'ի լերինս
ամս երեսուն մեծաւ Ճգնութբ տանջեալ․ սովով և ծա-
րաւով և մերկութբ մարտնչէի ընդ պիղծ ոգւոյն, 'ի
սովոյն ուտէի զՀող, և 'ի ծարաւ ըմպէի զաղի ջուր ծո-
վուն, և զամս երեսուն այնպէս շրջէի․ վշտօք և փորձու-
թբք չարին դարձադարձ առնելովն պատերազմէր ընդ
միտս խորՀրդոց իմոց։ Եւ այսպէս անպատմելի նեղութբ
բազում անգամ կամեցան ընկենուլ զիս 'ի ծովն, 'ի գլխոյ
լեռնէ աստի քարշելով զիս մինչև 'ի ստորոտ լերինս,
մինչև ոչ մնալ միս կամ մորթ յոսկերս իմ․ և աղաղա-
կէին և ասէին՝ գնա 'ի տեղւոջէ և 'ի սաՀմանէ աստի,

դւոյ իմմէ Սրապիոնէ բուրէ անուշաՀոտ խնկոց։ Յայնժամ բուրեաց
ինձ Հոտ անուշութե խնկոց՝ որպէս և սոյն իսկ յայ։ Եւ ասէ ցիս․ ով
զաւակ իմ, զի աշխատեցար այդպիսի աշխատանօք և եկիր տեսանել
զայսպիսի սոխակացեալ ալեօս․ այլ Ճշմարիտ ասեմ քեզ, որդեակ
իմ, ունիմ ես աստ աՀա ամս լինսուն և Հինգ՝ որ ոչ եմ տեսեալ բը-
նաւ իսկ յորդւոց Ադամայ։

Եւ ապա տարաւ զիս յայրն իւր․ և իբրև նստաք 'ի յայրին, ասէ
ցիս․ որդեակ իմ, յորմէ Հետէ եկեալ եմ ես յայրս յայս, ոչ եմ տե-
սեալ խաշն և անասուն երկրի, և ոչ եմ կերեալ կերակուր մարդոյ,
և ոչ զգեցայ զՀանդերձ անցաւոր աշխարՀիս։ Իսկ 'ի լերինս յայս,
որդեակ, կացի ամս երեսուն տանջանօք և անպատմելի Ճգնութեամբ,
սովով և ծարաւով և մերկութեամբ, և մարտնչէի ընդ պիղծ ոգւոցն․
զՀող երկրի ուտէի 'ի սովոյն, և 'ի ծարաւն խմում զջուր ծովուն աղի
ըմպէի, ով զաւակ իմ, և մերկ շրջեցայ զամն զայն երեսուն․ և անցին
'ի վերայ իմ փորձութիւնք և վիշտք չարեաց և նեղութիւնք անպատմելի,
և դարձադարձ առնելովն պատերազմէին ընդ միտս խորՀրդոց իմոց։
Եւ բազում անգամ քարշեցին զիս դևքն 'ի յայսմ լերինս գլխոյն մին-
չև 'ի ստորոտս լերինս, և բազում անգամ կամեցան ընկենուլ զիս
'ի ծովն և ոչ կարացին զայն առնել․ այլ այնքան քարշեցին 'ի վե-
րուստ 'ի վայր զիս, մինչ ոչ մնաց միս 'ի մարմնի իմում և ոչ մորթ
յոսկերս իմ ողջ բնաւ, այլ կուտկուտեալ լինէր մորթ իմ 'ի չարա-
չար քարշելոյն և պատառ պատառ յերկիր անկանէր, և միս իմ կա-
րեվէր խոցեալ ցաւօք նեղէր զիս․ քանզի որքան նոքա 'ի վայր բերէին
քարշելով՝ ոչ կամելով 'ի վեր անդ կալ ինձ, այնքան ես խոցոտս 'ի

զի ոչ ոք 'ի մարդկանէ եկեալ է աստ։ Եւ փրկեաց զիս ա̃ծ 'ի չարութէ նոցա։ Եւ իբրև համբերեցի ես զամս երեսուն քաղցոյ և ծարաւոյ, և մերկութե̃ մարտնչէի ընդ սատանայի, և յետ այնորիկ առաքեցաւ առ իս ողորմութի̃ յա̃յ և հրամայեաց մարմնոյ իմոյ ելանել մազ յոյժ և ծածկեցաւ մարմին իմ. և յայնմհետէ պարգևեցան ինձ կերակուր ժամէ 'ի ժամ։ Եւ բազում անգամ տեսի զիջումն հրեշտակաց առ իս և ցուցին ինձ զարքայութի̃ և զթագաւորութի̃ սրբոցն. տեսի և զխոստումն ուրախութե̃ցն զոր արդարոցն պատրաստեալ է. տեսի և զդրախտն ա̃յ և զծառն յորմէ կերան Ադամ և Եւայ. տեսի և զԵնովք և զԵղիա յերկրին կենդանեաց, և խնդրեցի յա̃յ ոչ այլ ինչ, բայց միայն զայն որպէս ցուցաւ ինձ այս ամենայն։

Յայնժամ ասեմ ցնա. ով հայր սուրբ, Երբ եղև սկիզբն գալոյ քո աստ։ Եւ ասէ ցիս. ով որդեակ իմ, ես էի յԱթէն քաղաքի և ուսանէի զփիլիսոփայականն իմաստութի̃. և իբրև վախճանեցան ծնողքն իմ, ասացի ես 'ի սրտի իմում՝ թէ և ես վախճանելոց եմ. եթէ ես ոչ թողում զայս անցաւոր զկեանս վասն Ք̃ի, յետոյ

վեր կոյս անդ խաղայի գնայի հանդարտութե̃ մինչև 'ի կատար լերինն։ Իսկ նենգաւոր հոգիքն աղաղակէին և ասէին. գնա աստի յերկրէս մերմէ, զի ոչ այլ ոք 'ի մարդկանէ եկեալ է այսր։ Եւ յամենայն նեղութենէ նոցա փրկեաց զիս տէր. զի հաստատուն յուսով որ ունէի առ բարեխնամն ա̃ծ, պատերազմէի ընդ նոսա ոչ ինչ համարելով ըղվէրան իմ որ առ 'ի նոցանէ։ Եւ իբրև համբերեցի զամս երեսուն, ով զաւակ իմ, քաղցոյ և ծարաւոյ և մերկութե̃ և մարտնչելոյ ընդ սատանայի, յայնժամ էջ 'ի վերայ իմ ողորմութիւն ա̃յ, և հրամայեաց մարմնոյ իմոյ և ել մազ յոյժ մինչև ծածկեցան ամենայն անդամք մարմնոյ իմոյ. և յայնմհետէ պարգևեաց ինձ ա̃ծ ժամէ 'ի ժամ կերակուրս հոգեկան և մարմնական։ Եւ հրեշտակք հանապազ սկսան այնուհետև իջանել առ իս, և մխիթարէի նոքօք։ Եւ տեսեալ եմ ես զարքայութիւն և զթագաւորութիւն սրբոց. և տեսեալ եմ և զուրախութիւն խոստմանցն. և տեսեալ եմ ես և զդրախտն ա̃յ, և զծառն յորմէ կերան Ադամ և Եւայ. և տեսեալ եմ ես, ով որդեակ, զԵնովք և զԵղիա յերկրին կենդանեաց, քանզի խնդրեցի ժտելով 'ի տեառնէ ցուցանել ինձ զայս ամենայն։

Իսկ ես Սրապիոնս լսելով զայսպիսիս՝ կայի ահաբեկեալ հիացմամբ մեծաւ։ Եւ յայնժամ ասացի. ով սուրբ հայր, աղաչեմ զքեզ ասա ինձ և զայն. թէ Երբ եղև սկիզբն գալոյ քո այսր, և կամ ո՞րպէս եկիր։ Եւ նա ասէ ցիս. ով զաւակ իմ. ես էի յԱթէն քաղաքի և ուսանէի զփիլիսոփայականն իմաստութի̃. և իբրև վախճանեցան ծնողքն իմ, ասացի ես 'ի սրտի իմում՝ թէ և ես վախճանելոց եմ, և ո՞ւր է որ եկաց մնաց աստէն և ոչ նեղութե̃ և վշտիւք եկաց, և յետոյ թողեալ

Թողուլ տան ակամայ, որպէս է սովորութիւն մարդկան ազգի գնալ ունայն 'ի սմանէ ։

Եւ իբրև խորհեցայ զայս, մերկացայ զզգեստն իմ և ընկեցի զանձն իմ 'ի ծով 'ի վերայ տախտակի միոյ յուսոյն որ առ ա̃ծ, որպէս զի առաջնորդեսցէ ինձ որպէս և կամիցի. և հասի ես տախտակաւն յայն լերինս ։ Եւ այս տասն ամք են՝ աւելի կամ պակաս՝ որ ասաց ինձ զանուն քո հրեշտակ ա̃յ, և որ ըստ օրէ ցանկայի տեսանել զքեզ, և տեսի և ցնծացաւ հոգի իմ. օրհնեալ է առաքիչն, և բարիոք արարեր զի եկիր ։

Եւ զայս ասացեալ՝ առաւօտն մերկանայր ։ Եւ տե-

գնաց առ որ հարկ է գնալ՝ և անդ գտանել ըստ արդար դատաստանին մեծի Թագաւորի և տեառն ա̃յ. և եթէ ես ինքնին ոչ Թողում զաշխարհս զայս անցաւոր. սակայն յետոյ Թողուլ տան բռնաւորք յակամայ, որպէս ա̃մ մարդոյ է զանոսի կենցաղս Թողուլ և գնալ 'ի հանդերձեալն ։ Իսկ յորժամ հաստատեցայ յայս խորհուրդ՝ Թէ է ճըշմարիտ որ ունայնութի̃ է կենցաղս, ապա այնուհետև զմտաւ ածէի Թէ որպէս պարտն է առնել, զի մի ըմբռնեցիմ 'ի պատրանաց աշխարհիս ։ Յետ այսորիկ հաստատեցայ յուսով և ասացի՝ ընկեցից զիս 'ի վերայ տախտակի միոջ 'ի մէջ ծովուն և հեռացայց այնպէս յաշխարհէ ։ Եւ յորժամ յայս խորհուրդս մնացի, լուսաւորեցան հոգի և միտք իմ, և ուրախութ̃ ցնծացայ, և ոչ բնաւ ամենևին երկիւղ ահագին ծովուս խռովեցոյց զիս ։

Յայնժամ առեալ տախտակ մի մեծ և արձակ տարայ առ անքոյթ տեղի յեզր ծովուն և մերկացայ յինէն զզգեստն իմ, և միով Թեթևով հանդերձիւ նստայ 'ի վերայ տախտակին այնմիկ որ 'ի վերայ ծովուն եդի և խաղացուցի զտախտակն ընդ խորս ծովուն, և ա̃յ յանձն արարի զյոյս իմ զոր ունէի առ նա, զի առաջնորդեսցէ ինձ ուր ինքն կամեսցի ։ Եւ եւ յանկարծակի նոյնժամայն հողմ բարեշունչ և վարեաց զիս տախտակաւն 'ի խորս անդ և աներևոյԹ եղև ցամաքն. և այնպէս երԹայի ուրախութ̃ իբրև 'ի մէջ նաւի մեծի անդորրաւ և անխռով գնացիւք, և ոչ երկեցոյց զիս ահագին ծովն այն և ոչ միով իւիք ։ Եւ այնպէս գնալով երևեցաւ ինձ լեառնս այս 'ի ծովէն մինչ բերեալ տախտակաւն այն հասոյց զիս ա̃ծ իմ յայն լերինս ա̃ս զոր տեսանեդ ։ Եւ ելեալ իմ 'ի ցամաք, եդեալ ծունր՝ գոհացայ զբարեաց տուողէն որ փրկեաց զիս յահագին ծովէս և յերկար ճանապարհէ՝ որ է յայնկոյս ծովէն մինչև յայսկոյս ծովուն 'ի լեառնս յայս ։ Եւ իբրև հայեցեալ դիտեցի զլեառնս, ոչ գտաւ բնաւ արմատ ինչ կամ կանաչ խոտոյ ։ Յայնժամ յանձն արարի զիս բարերարին ա̃յ, զի որ փրկեացն յահագին ծովէն, փրկեսցէ և յանապատիս յայս նեղութենէ. և այնպէս մեծաւ յուսով որ առ տէր՝ տևեցի և համբերեցի նեղութենց մեծի յայն երեսուն ամին որպէս և պատմեցի յառաջագոյն ։ Իսկ իբրև պատմեաց զայս ամենայն, ասէ ցիս. որդեակ իմ Սերապիոն, ահա այս տասն ամք են՝ աւելի կամ պակաս՝ որ ասաց ինձ զանուն քո հրեշտակն ա̃յ, և որ ըստ օրէ մնայի և ցանկայի տեսանել զքեզ, և ահա տեսի և ցնծացաւ հոգի իմ. և օրհնեալ է առաքիչն քո, և բարւոք արարեր զի եկիր ։

Եւ զայս ասացեալ առաւօտն մերկանայր, քանզի նաեւ և մութն

սեալ զնա՝ երկիւղ և դողումն կալաւ զիս, զի ոչ էր մար-
մին նորա նման մարդոյ, բայց միայն խօսքն։ Եւ նա իբ-
րև ետես զիս զարհուրեալ՝ ասէ ցիս․ որդեակ, մի զար-
մանար ընդ տեսիլ մարմնոյ իմոյ որ այսպէս է այլակեր-
պեալ․ և չէք սմա հնար մինչև 'ի գալուստ արքայոր-
դւոյն, որ նորոգէ զմիմ աղտեղեալ և զհնացեալ պատկեր,
որ ըստ իւրում հրամանին արհամարհեալ աղտեղանայ։
Եւ դարձեալ ասէ ցիս․ ով զաւակ իմ, պատմեա ինձ
զաշխարհէ։ Եւ ասեմ․ ով հայր իմ, աշխարհս յանցա-
ւորութք և խաբէութք վարի համապազ։ Եւ ասէ․ ե՞ն
թագաւորք կռապարիշտք և իշխանք հալածիչք քրիս-
տոնէից և եկեղեցւոյ Քնի։ Եւ ասեմ․ եանց այն ժա-
մանակ, և եղծան կռապաշտութիւնք 'ի ձեռն Յնի Քնի
և աղօթից քոց, և ոչ ուրեք երևի կռապաշտ, և թա-
գաւորք երկրի և զօրք իւրեանց առ հասարակ քրիստո-
նեայք են։ Եւ իբրև լուաւ զայս, յոնծացաւ յոյժ և ասէ
ցիս․ ե՞ն յաշխարհի մարդիկ սքանչելագործք, հիւան-
դաց բժիշկք և մեռելոց յարուցիչք, որպէս և ասաց
փրկիչն մեր Յն Քն յաւետարանին․ եթէ ունիցիք
հաւատս մինչև ցհատ մանանխոյ և ասիցէք լերինս այս-
միկ՝ թէ փոխեաց աստի։ Եւ զայս իբրև ասաց, հատաւ

դիշեր էր։ Եւ իբրև ծագեաց զլոյսն, և ես հայեցեալ 'ի նա տեսի զմար-
մին նորա զի ոչ նման մարդոյ էր, այլ բրդազգեաց կենդանեաց նմա-
նեալ, բովանդակ թաւ մազով ծածկեալ էր մարմինն, բայց խօսքն
միայն մարդոյ էր։ Եւ զայն այնպէս տեսեալ այլակերպ՝ երկիւղ և
դողումն կալաւ զիս։ Իսկ իբրև ետես զիս զի երկեայ և դողայի, ասէ
ցիս․ որդեակ Սրապիոն, մի զարհուրիր ընդ տեսիլս մարմնոյ իմոյ որ-
պէս զի աղտեղեալս է և այլակերպեալ․ այլ ոչ գոյ հնար աղտեղու-
թեան մնալ սմա 'ի գալստեան արքայորդւոյն, որ նորոգէ զամենայն
աղտեղեալ և զհնացեալ պատկեր։
Յայնժամ ասէ ցիս․ ով զաւակ իմ Սրապիոն, արդ և դու պատմեա
ինձ զաշխարհէ թէ որպէս յառաջն էր, և այսօր այնպէս։ Եւ ես ա-
սեմ․ ով հայր պատուական և սուրբ, աշխարհս յանցաւորութք և խա-
բէութք վարի համապազ։ Եւ նա ասէ․ ե՞ն այժմ թագաւորք կռա-
պաշտք և իշխանք հալածիչք եկեղեցեացն այ։ Եւ ասեմ․ եանց այն
ժամանակն, հայր սուրբ, և եղծան կռապաշտութիւնքն 'ի ձեռն Քի
օգնականութեն և սուրբ աղօթիւք քո, զի և ոչ ես գտանի մի 'ի կռա-
պաշտից, այլ թագաւորք և զօրք իւրեանց քրիստոնեայք են ամենե-
քեան։ Իբրև լուաւ զայս սուրբ ծերն, լցաւ խնդութք և օրհնեաց զած
և ասէ ցիս․ ե՞ն յաշխարհի արք սուրբք և սքանչելագործք, մեռելոց
յարուցիչք և հիւանդաց բժիշկք, որպէս ասաց տէրն մեր Յս Քս 'ի
սուրբ աւետարանին իւրում․ եթէ ունիցիք հաւատս իբրև զհատ մա-
նանխոյ, ասիցէք լերինդ այդմիկ՝ փոխեաց անտի՝ և փոխեսցի բանիւք,

լեառնն և բարձրացաւ 'ի վեր իբրև կանգունս յիսուն և կամէր անկանել 'ի ծով, և նոյնժամայն ծերունւոյն կարկառեալ զձեռն իւր ասէ. ոչ քեզ ասացի փոխել, այլ բան ինչ ընդ եղբօրս խօսիմ, կաց դու 'ի քում հաստատութեանդ. և անդէն հաստատեցաւ լեառնն: Իսկ ես անկայ 'ի վերայ երեսաց իմոց յահէ անտի, և նա յարոյց զիս և ասէ. կարծեմ, եղբայր, եթէ այլ ոչ երբէք տեսեալ է քո այսպիսի սքանչելիս: Եւ ասեմ, ոչ տէր: Եւ յոգւոց հանեալ ասէ. վայ այսմ աշխարհի, որ թէպէտ և քրիստոնեայք են՝ այլ անուամբ և ոչ գործովք. օրհնեալ է տէր ած Իսրայէլի՝ որ առաջնորդեաց ինձ 'ի լերինս յայս և օտարացոյց յաշխարհէ, և ոչ մնաց առ շիրիմս ծնողաց իմոց և տոհմի շաղախեալ մեղօք:

Եւ իբրև երեկոյ լինէր՝ ասէ ցիս. եղբայր, ո՞չ է մեզ ժամ սիրոյ: Եւ ես ոչ ինչ ասացի նմա: Իսկ նա յարուցեալ ամբարձ զձեռն իւր յերկինս և ասէ. տէր հովուեսցէ զիս: Եւ բուռն եհար զաջոյ իմոյ և ասէ. հրա-

ւն այգալիսիք: Իբրև զայս ասաց, հատաւ լեառն և բարձրացաւ 'ի վեր և սկսաւ գնալ և կամէր անկանել 'ի ծովն մեծ: Յայնժամ բուռն հարեալ ծերոյն ձեռամբն կարկառելով ընդդէմ նորա ասէ. ոչ եթէ զփոփոխել քո ասացի հրամայելով քեզ. այլ բանս ինչ ընդ եղբօրս հարցանելով ասեմ, կաց դու անշարժելի 'ի քում հաստատութեան և մի երկնչիր: Եւ տեսի զի դարձեալ անդրէն հաստատեցաւ լեառն և ոչ ևս այլ շարժեցաւ: Զայն տեսեալ իմ անկայ 'ի վերայ երեսաց իմոց 'ի յահէ անտի և կործանեցայ, և դողալով յերկիր մածայ: Յայնժամ յարոյց զիս և ասէ. ո՞չ ես տեսեալ այսպիսի սքանչելիս այլ, ով զաւակ իմ: Եւ ասեմ. ոչ եմ տեսեալ այլ այսպիսի, սուրբ հայր: Ապա յոգւոց հանեալ հիանայր թէ այլ ոչ ես տեսեալ, և ոչ գոյ յայսմ ժամանակի այսպիսի քրիստոնեայք. քանզի ճշմարիտ քրիստոնեայք յայնժամ են յորժամ լերանց հրաման տայցեն, և ըստ անհերկեայ հաւատոյն հնազանդեսցին նմա սարերքս: Եւ ուր հաւատ ուղիղ ոչ գոյ, անդ անուամբ միայն են քրիստոնեայք: Եւ յայնմ աշխարհի վայ է, ով զաւակ իմ, ուր անուամբ ևեթ իցեն և ոչ գործովք քրիստոնեայք: Վասն այսորիկ ասեմ քեզ, զաւակ իմ. օրհնեալ է տէր ած իմ, որ առաջնորդեաց ինձ 'ի լեառնս յայսմիկ, և եհան զիս յաշխարհէ անտի զի ոչ մնայ ես առ ծնողացն իմոց շաղախեալ մեղօք. քանզի վայրաքարշ է աշխարհ և խաբող, և որ մնայ 'ի նմա՝ ոչ դիւրաւ զերծանի 'ի նմանէ: Եւ որ վայ ասացի, մի անգութ համարեալ զիս գթիցես. քանզի ուր արդարև սիրելի տեառն ոչ իցէ, անդ ած թշուառութիւն իցէ. բայց տէր խնամեսցէ զարարածս իւր որպէս և գիտէ:

Եւ իբրև երեկոյ լինէր՝ ասէ ցիս. եղբայր իմ, ոչ է մեզ ժամ սիրոյ խօսիւք, այլ և կերակրովք: Եւ ես ոչ ինչ ասացի նմա: Յայնժամ յարուցեալ սուրբ ծերունին համբարձ զձեռս իւր յերկինս և ասաց սաղմոս՝ տէր հովուեսցէ զիս՝ և որ 'ի կարգին: Յայնժամ հայեցաւ յաջակոյս և ասէ ցիս. հրամայեա եկ, որդեակ, 'ի սեղանս և առնումք

մայեա, եղբայր, 'ի սեղանս զի ճաշակեմք զկերակուրս զոր պատրաստեաց մեզ Ա̃Ծ: Եւ ես զարմացայ յոյժ, զի ոչ զոք տեսի անդ, և ոչ յայրն կայր ինչ: Եւ մտեալ 'ի ներքս տեսի սեղան վայելուչ և աթոռք երկու և հաց ջերմ մաքուր յոյժ և միրգ զարմանալի և ձուկն երկու խորովեալ և պատուական խաւարտ և ձիթապտուղ գեղեցիկ և արմաւ և աղ և բաժակ մի ոսկեղէն լի ըմպելեաւ՝ քաղցր և համեղաճաշակ 'ի հոտս սքանչելապէս՝ ումեք ոչ գիտելի: Եւ իբրև նստաք, ասէ ծերն. օրհնեա, եղբայր: Եւ ասեմ. Թողութիւն արա ինձ վասն տեառն: Եւ տեսի զաջ իւր ձգեալ և իբրև զհուր փայլատակեաց խաչանիշ 'ի վերայ կերակրոյն և սեղանոյն և ասէ. օրհնեա, տէր, բարերարութ̃ք քո զկերակուրս զոր պատրաստեցեր մեզ բարերար կամօք քո:

Եւ յորժամ ճաշակեցաք և գոհութ̃ք փառաւորեցաք, ասէ ցիս. առ զսեղանդ: Եւ իմ առեալ զսեղանն՝ էի 'ի մեծի զարմացման, զի բնաւ ամենևին ոչ էի ծանօթ կերակրոյն և ըմպելեացն, ոչ համոյն և ոչ հոտոյն: Եւ ասէ ծերն. տեսե՞ր, եղբայր, զողորմութիւն բարերարին ա̃յ առ երկիւղածս իւր. զի 'ի ժամէ 'ի ժամ ինձ մի մասն շնորհէր, իսկ այսօր երկու մասն շնորհեաց.

կերակուր զոր պատրաստեաց մեզ Ա̃Ծ: Իսկ ես հիացեալ զարմացայ, զի 'ի մարդկանէ ոչ զոք տեսի անդ, և 'ի յայրին չկայր ինչ բնաւ: Եւ առեալ զաջոյ իմմէ եմոյծ զիս յայրն. և իբրև մտաք՝ տեսի սեղան վայելուչ և երկու աթոռս, և հաց ջերմ և սպիտակ իբրև զձիւն, և սուրբ խաւարտս և վայելուչ ձիթապտուղս և արմաւ և աղ և բաժակ ոսկեղէն ըմպելեօք, և էր քաղցր առաւել քան զմեղր ըմպելին այն, և համ և ճաշակ անպատմելի և անուշահոտ յոյժ. և զմայլեցայ անմոռհապէս, և զարմացայ 'ի յանհամեմատ ճաշակէ նորա յետոյ յորժամ ճաշակեցաք 'ի նմանէ: Այլ իբրև նստաք, ասէ ցիս. օրհնեա, եղբայր Սրապիոն: Եւ ասեմ ցնա. Թողութ̃ն արա ինձ վասն տեառն: Եւ ապա տեսի զաջ նորա իբրև զհուր փայլատակեալ խաչանիշ 'ի վերայ սեղանոյն և կերակրոյն, և ասէ. օրհնեա, տէր, բարերարութեամբ քո զկերակուրս զոր պատրաստեցեր մեզ բարերար կամօք քո:

Եւ իբրև ճաշակեցաք և գոհութ̃ք փառս տուաք ա̃յ, ասէ ցիս. առ զսեղանդ, որդեակ: Եւ իմ առեալ եդի ուր հրամայեացն: Եւ էի 'ի մեծի զարմացման, զի բնաւ ամենևին ոչ էի ծանօթ կերակրոյն և ըմպելեաց համոյն և անուշահոտութեցն այնպիսեաց. կարծեմ և ոչ թագաւորք աշխարհիս այնպիսում պատահեալ իցեն համոյ և հոտոյ: Եւ ասէ ցիս սուրբ ծերունին. տեսե՞ր, եղբայր Սրապիոն, զա̃յ բարերարին ողորմութ̃ն, թէ որպէս ողորմի երկիւղածաց իւրոց. վասն զի յամենայն ժամու ինձ մասն մի շնորհէր, իսկ այսօր հանդերձ քեւ երկու մասն շնորհեաց. քանզի ինձ կէս հացի ջերմ ըստ չափու պիտոյից

և այսպէս զամենայն աւուրս կենաց իմոց տայր ինձ ա̃ծ կերակուր և ըմպելի 'ի ձեռն հրեշտակաց իւրոց: Քանզի զամս երեսուն, զոր յառաջն ասացի, ոչ ինչ գտի արմատ խոտոյ. և զայնքան ամքն համբերեցի ամենայն նեղութեց, և շրջէի բոկ մինչև սպառեցաւ մարմին իմ և մորթ ոտից իմոց, և էի որպէս մեռեալ, և պատերազմէր սատանայ հանապազ և քարշէին զիս մինչև 'ի վայր. այլ օգնութի̃ և խնամք բարերարին փրկէր զիս յամենայն փորձութեց: Եւ յերեսներորդ ամէն մինչև՝ ետես զհամբերութիւն իմ, և իբրև կատարեցան աւ̃ք ճգնութեան իմոյ, հրամայեաց ա̃ծ մարմնոյ իմոյ և եղ մազ թաւ և ծածկեաց զամենայն մարմինս իմ. և յայնմհետէ այլ ոչ եւս իշխեաց սատանայ պատերազմել ընդ իս, և ոչ հիւանդութե̃ տկարացայ: Բայց արդ կատարեցան աւ̃ք կենաց իմոց. վասն այսորիկ առաքեաց զքեզ ա̃ծ,

իմում էր, և մի թերթ խաւարտ ընդ աղի, և երեք հատ ձիթապտուղ և մի արմաւ, և սակի բաժակաւ ըստ չափու իմում ըմպելի. և ամենեքեան սոքա զմայլեցուցիչք և կեցուցիչք են որպէս և տեսեր: Այսպէս, եղբայր իմ Սրապիոն, տայ ինձ ա̃ծ կերակուր հանապազ և ըմպելի 'ի ձեռն հրեշտակաց իւրոց փոխանակ նեղութեանց և քաղցոյ և ծարաւոյ և մերկութե̃ և ընդ դևս պատերազմելոյ: Քանզի փոխանակ այն երեսուն ամաց տանջանաց, զոր ասացի քեզ յառաջագոյն, շնորհեաց ինձ բարերարն ա̃ծ առհաւատչեայ հանդիստ մարմնոյս և անչափ ուրախութիւն հոգւոյս. և փոխանակ աւազոյ և հողոյ զոր ուտէի՝ զանհամեմատ համով զշերամ հացիկն ընդ վայելչականսն զոր տեսեր զհարկաւորն տայ. և փոխանակ ծովու աղի ջրոյն զանպատմելի քաղցրահամ ըմպելին. և փոխանակ վշտին ասօթոյ և ցրտին ընդ մազեղինիս պնդեալ՝ ետ ամրութիւն մարմնոյս, որ ոչ եւս այլ գիտացի ասօթ կամ ցուրտ. և փոխանակ դիւացն անելոյ՝ որոց համբերութե̃ տարայ յամենայնի, այժմ հրեշտակք ա̃յ մխիթարիչք և փառաբանակիցք են ինձ: Այսպէս խնացեալ ծանիր, ով զաւակ իմ, զա̃յ զանեզրական գթութիւնն 'ի վերայ երկրեղածաց իւրոց. և անձն որ համբերէ նմա, հանգչի 'ի գութ նորա. քանզի ոչ է սպառ զերկայնամտութիւնն ա̃յ արհամարհել, և կամ յուսահատել 'ի քաղցրութենէն ա̃յ, ով զաւակ իմ: Եւ յիմոյ անտի ծանիցես զա̃մ որք զա̃յ զանմոռանալի գթութեին. քանզի զայն երեսուն ամն ոչ ամենևին կարծիս ծնաւ յիս թէ մոռացեալ է զիս տէր, և ոչ 'ի միտս իմ ինչ բան մեղադրանաց ընդդէմ ա̃յ՝ իբր թէ անպիտան համարեալ լինի զա̃մ նեղութիւնք իմ: Այլ ուրախութե̃ համբերէի և արժանի վարկանէի զա̃մ եկեալսն 'ի վերայ իմ վասն մեղրութե̃ սխալանաց իմոց. վասն այսորիկ նայեցաւ յիս բարերարութեին ա̃յ, ով զաւակ իմ, զի ոչ յուսահատ եղէ յերկայնամտելոյն նորա: Արդ ով եղբայր իմ Սրապիոն, այսպէս զոր լուար և տեսեր՝ քարոզեսցես եղբարց երկրեղածաց առ 'ի յօգուտ նոցա, զի վարք սրբոցն ա̃յ պատմեսցին 'ի հոտ անուշութե̃ աշխարհի: Իսկ այս իննսուն և հինգամ է յորմհետէ եկի ես յայս լեառնս. և արդ կատարեցան աւ̃ք կե-

զի թաղեսցես զիս յերկրի՝ զթշուառացեալ մարմին իմ ձեռօք քո:

Եւ իբրև ասաց զայս, հինգերորդ օրն ընդ երեկս լինէր, և մեք յաւուրսն յայնոսիկ աւուր աւուր ճաշակէաք զկերակուրն հոգևոր: Եւ ասէ ցիս. Թողութիւն արա ինձ, եղբայր Սերապիոն, զի փոքր մի աշխատ առնեմ զքեզ յայսմ գիշերի արթնութե̃ և սաղմոսերգութեամբ: Եւ ՝ի մտանել արեգականն և մինչև ցերրորդ ժամ գիշերին կատարեցաք զամենայն սաղմոսն: Եւ ասէ ցիս. Նիստ, եղբայր: Եւ իբրև նստաք՝ ասէ. տես եղբայր, թէ որպէս ծածկեսցես զմարմին իմ պնդագոյնս և փութով երթիցես ՝ի խաղաղութի̃ և մի յամեսցես աստ: Եւ ես ողբացի սաստիկ արտասուօք և ասեմ. Հայր սուրբ, արա վասն իմ աղօթս և աղաչեա զա̃ծ, զի և զիս վախճանեսցէ ընդ քեզ. քանզի խռովեալ է անձն իմ յահագին յանապատիս յայսմիկ անշաւիղ և անջուր: Եւ ասէ ցիս. ոչ է ժամս զայդ քննել. արդ լռեա յողբոյդ և մի երկնչիր. քանզի ա̃ծ որ առաջնորդեաց քեզ գալ աստ, նոյն առաջնորդեսցէ անաշխատ գնալ, և ոչ որպէս եկիր տարժանեալ: Արդ ով

նաց իմոց, վասն այնորիկ առաքեաց զքեզ ա̃ծ, ով զաւակ իմ, զի թաղեսցես զիս յերկրի՝ զթշուառացեալ մարմին իմ սուրբ ձեռօքդ քո:

Արդ այսքան բանք որբոյն ա̃յ և պատուէր և խրատ մինչև ցեօթներորդ օր՝ ապա աւարտեալ կատարեցաւ. քանզի յա̃մ օր յետ ճաշոյ սակաւ ինչ նստէր պատմելով և խօսելով զբարերարութիւնս ա̃յ և զըսքանչելիսն, և որք սոցին նման բանք, և զայլն ընդ պաղատանաց և ընդ օրհնութե̃ պարապէր՝ խօսակից ա̃յ և հրեշտակաց լինելով, յորմէ հիացեալ զարհուրեալ կայի բարեբանելով զայնպիսի պարգևաց տուողն ա̃ծ: Իսկ յութերորդ աւուրն իբրև ճաշակեցաք զհոգևոր կերակուրն զայն որպէս յա̃մ օր, ասէ ցիս. Թողութիւն արա ինձ, եղբայր Սրապիոն, վասն զի սակաւ մի աշխատ առնեմ զքեզ յայսմ գիշերիս արթնութեամբ և սաղմոսիւք: Եւ իբրև եմուտ արեգակն, սկսաք զսաղմոսն Դաւթի օրհնութեամբ հանդերձ մինչև ցվեցերորդ ժամ գիշերոյն: Եւ իբրև կատարեցաք զսաղմոսն, ասէ ցիս. Նիստ, եղբայր Սրապիոն. և նստաք: Եւ ասէ ցիս. տես, եղբայր, թէ որպէս ծածկեսցես զմարմինս իմ պնդագոյնս և արասցես զերեսս իմ ՝ի յայրն կոյս, և դու փութով գնա ՝ի խաղաղութիւն և մի յամեր աստ: Յայնժամ լացի ես սաստիկ արտասուօք յոյժ, և ողբալով ասացի. ով սուրբդ ա̃յ հայր պատուական, արա ինձ ողորմութի̃ և աղաչեա զտէր վասն իմ, զի և զիս վախճանեսցէ ընդ քեզ. քանզի ահա խռովեալ է անձն իմ յահագին անապատիս յայսմիկ, զի անճանապարհ և անջուր է: Պատասխանեաց ասէ ցիս. ժամս ոչ է զայդ քննել և ոչ այդմ լինելի, լուռ լեր ՝ի լալոյդ և մի երկնչիր. քանզի ա̃ծ որ առաջնորդեաց գալ աստ առ իս, նոյն ինքն առաջնորդեսցէ քեզ և տանի անաշխատ.

եղբայր Սերապիոն, այսօր մեծագոյն և ևս առաւելագոյն է ինձ քան զամենայն աւուրս կենաց իմոց. քանզի այսօր տեսանէ հոգի իմ զպատրաստեալ արքայութիւն և մտանէ 'ի կեանսն յաւիտենական առ ոգիսն արդարոց կատարելոց. այսօր հանգիցէ մարմինս տկարացեալ 'ի ծերութեան վշտաց. այսօր արժանաւորի կենացն անվախճանից։

Ընդ իբրև ասաց զայս, լցաւ այրն լուսով առաւել քան զարեգակն պայծառ, և փայլէին լերինք և բլուրք հոտ անուշութեանց, զոր ոչ ոք պատմել կարէ։ Եւ ես անկայ յերեսս իմ, և բուռն հարեալ զձեռանէ իմմէ յարոյց զիս։ Եւ ասէ. եկիք 'ի խաղաղութիւն, ծառայք այ Գաբրիէլ և Միքայէլ։ Եւ տարաւ զիս բացագոյն յայրէ անտի, և եհան խաչ ընդդէմ այրին և ասէ. ողորմութիւն այ եկեսցէ 'ի վերայ քո, ով այր, զի եղեր կենդանութեան իմոյ տաճար վայելուչ, և 'ի միջի քո էր հանգստարան պանդխտութեան իմոյ և յարկ ծածկութեան մարմնոյս թշուառացելոյ. արդ յանձն առնեմ քեզ, ծածկեա զծերացեալ մարմին իմ մինչև եկեսցէ յարուցիչն մեռելոց։ Եւ դու մարմին իմ տուն ցաւոց և բնակարան վշտաց և կոչկոծմանց, ամփոփեաց 'ի դա

և ոչ որպէս եկիր տանջանօք, այլ մեծ հանգստեամբ։ Եւ ասէ. ով եղբայր Սերապիոն, ահա այսօր մեծ է ինձ և առաւել քան զամ աւուրս կենաց իմոց. քանզի այսօր տեսանէ հոգի իմ զարքայութիւն զոր պատրաստեալ է տէր իմ մտանել 'ի կեանսն յաւիտենից 'ի հոգիսն սուրբ արդարոց. այսօր հանգչի տկարացեալ մարմին իմ 'ի վշտաց հիւանդութեանց և հասանէ 'ի կեանս երկնաւոր։

Իբրև ասաց զայս, լցաւ սուրբ այրն լուսովն այ՝ որ առաւել պայծառ էր քան զարեգակն. և փայլատակէին լերինք մեծամեծք, և լեառն իսկ յորում մեք էաք՝ լի եղև ծխով անուշահոտութեան զորս ոչ կարեմ պատմել։ Իսկ ես յերկիւղէն զարհուրեալ անկայ 'ի վերայ երեսաց իմոց յերկիր։ Իսկ սուրբ ծերունին աբբայ Մարկոս լուսափայլ դիմօքն բուռն հարեալ յարոյց զիս, ասէ. զօրացիր, որդեակ. մի վհատիր, քանզի լեր զօրութիւն սուրբ հոգւոյն։ Եւ ինքն լցաւ հոգւով սրբով և ասաց այսպէս. եկիք խաղաղութ՛, պաշտօնեայք Քի Գաբրիէլ և Միքայէլ։ Եւ առեալ տարաւ զիս բացագոյն յայրէն և ասէ ցիս. ով որդի, ողորմութիւն այ եկեսցէ 'ի վերայ քո։ Եւ դարձաւ 'ի յայրն յոր բնակեալն էր և ասէ. այր, օրհնեալ եղիցիս, վասն զի եղեր կենդանութեան տաճար և հանգստարան պանդխտութեան իմոյ 'ի միջի քում, և մարմնոյս իմոյ երփթացելոյ և տկարի ծածկոյթ 'ի կեանս իմում. և աւասիկ յանձն առնեմ քեզ, ծածկեա զթշուառացեալ մարմինս իմ մինչև գայ յարուցիչն մեռելոց։ Եւ դու մարմին իմ տուն ցաւոց և բնակարան վշտաց և կոչկոծմանց, բնակեա 'ի դա խաղաղու-

խաղաղութ՟ի մինչև 'ի գալուստ փրկչին, վասն զի համ-
բերեցեր բազում ձգանց, և փոխանակ այնր նորոգելոց
է զքեզ Ք՟ս 'ի գալստեանն իւրում. քանզի ոչ ունէիր
ընկեր 'ի ձգնական վարուն զոք 'ի մարդկանէ, բայց մի-
այն զա՟ծ 'ի պանդխտութեան հեռաւորս։ Այսուհետև
ննջեցէք ա՟ծային խաղաղութ՟ին, աչք իմ, քանզի յեր-
կարացան հսկմունք ձեր մինչև ցայսօր։ Հանգերուք,
ոտք իմ ձանձրացեալք, վաստակեալք միշտ 'ի յոտնա-
ւոր պաշտամանց աղօթիւք առ ա՟ծ։ Ի խաղաղութեան
հանգերուք, ձեռք իմ աշխատեալք, որք վառեալ գոր-
ծէիք զայգին Ք՟նի ա՟յ մերոյ։

Եւ իբրև նա խօսէր զայս, ես կայի արտասուեալ
դառնապէս, և խռովէր հոգի իմ 'ի հրաժարելոյ նորա
յինէն։ Եւ յանկարծ լուայ ձայն յերկնից որ ասէր.
ածէք փառաւորապէս զընտրեալ անօթդ անապատի.
ածէք զգործողդ արդարութե և զկատարիչ կամաց ի-
մոց. ածէք զկատարեալ ծառայդ բարի և հաւատարիմ.
ով աբբայ Մարկոս, եկ հանգիր յերկրին կենդանեաց,
զոր քոյին ձգնութ՟ք արժանի եղեր։ Եւ յանկարծ
գիրկս արկեալ համբուրեաց զիս և ասէ. խաղաղութ՟ին
Ք՟նի մնասցէ առ քեզ, և յայսմհետէ խաղաղութիւն
եղիցի ամենայն բնակչաց անապատի, և տէր Յ՟ս Ք՟ս
հաստատեսցէ զեկեղեցի իւր սուրբ մինչև յաւիտեան։
Եւ ահա պատուիրեմ քեզ, եղբայր, զի մի ինչ տանի-

թեամբն Ք՟նի մինչև 'ի գալուստ նորա, վասն որոյ համբերեցեր բա-
զում նեղութեց և վշտաց և տանջանաց. և արդ փոխանակ այնմ զգե-
ցուսցէ քեզ փառս յաւուր գալստեան իւրոյ։ Արդ խաղաղութ՟ք մնա,
մարմին իմ մաշեալ 'ի պանդխտութե, քանզի ոչ ունէիր քեզ ընկեր
մխիթարութե։ Խաղաղութ՟ք ննջեցէք, աչք իմ, և հանգերուք յայսմ-
հետէ, քանզի յերկարութ՟ք եղև արթուն կալ ձեզ, և հոգևոր պաշ-
տօն կատարել 'ի տուէ և 'ի գիշերի մինչև ցայսօր։ Խաղաղութ՟ք կա-
ցէք, ձեռք իմ վաստակաւորք, որք վառեալ գործէիք և պահէիք զայ-
գին Ք՟նի ա՟յ մերոյ։ Խաղաղութ՟ք կացէք, ոտք իմ վաստակաւորք և
մանրեալք, միշտ յոտն կալով 'ի յաղօթս։

Իբրև խօսէր նա զայսոսիկ, ես կայի դառն արտասուօք 'ի լաց։ Եւ
իբրև աւարտեաց զբանն, սկսայ ես դողալ, զի տրտմութ՟ք խռովեալ
էր հոգի իմ 'ի հրաժարելոյն նորա յինէն։ Յայնժամ դարձեալ գիրկս
արկեալ համբուրեաց զիս և ասէ. խաղաղութին ա՟յ մնասցէ առ քեզ,
եղբայր Սերապիոն, և տացէ քեզ ա՟ծ զհատուցումն բարի ըստ սրտի
քում, որով վաստակեցարդ վասն իմ, և երանելի ես ես դու, եղ-
բայր։ Եւ ահա խաղաղութե եղիցի յա՟յ ամենայն բնակչաց անապատի
և 'ի լերինս և 'ի վերայ ա՟մ երկրի այսօր. և տէր Յ՟ս Ք՟ս հաստատեսցէ
խաղաղութ՟ք զեկեղեցի իւր սուրբ յաւիտեանս։ Եւ ասէ. ահա պա-

ցիս ընդ քեզ 'ի մնոտի և թշուառացեալ մարմնոյ իմոյ և ոչ թէ մազ մի, և ոչ համդերձս ագուցես սմա, այլ սովին մազովս թաղեսցես զոր տէր ած շնորհեաց սմա. և դու մի յամեսցես աստ, բայց յերկրորդում գիշերին փութա ել և գնա: Եւ դարձեալ ասէ. արի, եղբայր, զի աղօթեսցուք: Եւ 'ի խոնարհելն մերում լուայ ձայն որ ասէր. սփռեա զաղաբողոն քո և առ: Իսկ ես 'ի վեր հայեցայ ափշեալ և տեսի զհոգի նորա 'ի կառս հրեշտակաց սպիտակ աղաբողոնաւք պատեալ, և տանէին զնա գունդք հրեշտակաց փառօք յերկինս սաղմոսիւք և երգովք ընդ վերին լուսաւոր օդմն: Եւ տեսի զքննիչ ոգւոց. տեսի և զգուշութի սատանայի զի կային մնային և արգելուին զնա ժամ մի: Եւ լուայ ձայն յերկնից որ ասէր. 'ի բաց կացէք յերեսաց լուսոյդ, որդիք խաւարի: Յայնժամ ձայն եբարձ մի ոմն 'ի դիւացն, աղաղակեաց և ասէ. փախերուք, որդիք սատանայի, և անօթալից եղերուք, զի այրդ այդ արդար է: Եւ իբրև անց վերացաւ հոգի նորա ընդ ամենայն փորձութիս սատանայի, տեսի իբրև զաջ հրեղէն 'ի վերայ նորա, և աներևոյթ

տուիրեմ քեզ, եղբայր Սրապիոն, զի մի ինչ տարցես ընդ քեզ 'ի թշուառացեալ ոսկերաց իմոց մինչև ցմազ մի, և ոչ հանդերձ զգեցուցանիցես սմա, այլ նովին մազովս թաղեսցես զդա զոր զգեցոյց սմա տէր: Եւ դու մի յամեսցես աստ, բայց յերկրորդում գիշերին գնասցես զկնի գիշերիս այս, զի մինչև ցհինգերորդ ժամ գիշերին 'ի տեղին քում լինիցիս: Զայսոսիկ իբրև ասաց, եկն ձայն յերկնից որ ասէր. ածէք աստ զանօթդ զայդ ընտրեալ անապատի. ածէք զդա զգործողդ արդարութե, որ կատարեաց զկամս իմ. ածէք զկատարեալ քրիստոնեայդ և զծառայդ բարի և հաւատարիմ: Յայնժամ փութացեալ ասէ ցիս. արի, եղբայր Սրապիոն, զի խոնարհեսցուք յաղօթս: Եւ վասն երկնային ձայնին որ ասաց՝ բերէք զանօթդ ընտրեալ՝ դողայր յահէն, և զուարթ երեսօք ուրախ էր բոլորովիմբ: Եւ իբրև խոնարհեցաք յաղօթս, լուայ ձայն որ ասէր. սփռեա զնափորտ քո և առ: Եւ ես ափշեցայ և 'ի գոդման կայի, այլ 'ի լսել զձայնն վաղվաղակի 'ի վեր հայեցայ և տեսի զհոգի զերանելի աբբայ Մարկոսին ամփոփ 'ի կարգս հրեշտակաց սպիտակ նափորտաւք պատեալ. և տանէին զնա գունդք զօրաց հրեշտակացն փառօք յերկինս և պատուով և սաղմոսիւք: Յայնժամ լուսացաւ և առաւօտն աւուրն այնմիկ. և տեսի զզգուշութին սատանայի, և տեսի զքննիչս հոգւոց, գային և արգելին զուրբն զայն մինչև ցժամ մի: Եւ լուայ ձայն յերկնից 'ի վերուստ որ ասէր. 'ի բաց կացէք, որդիք խաւարի, մի կայք առաջի երեսաց լուսոյն: Յայնժամ մի ոմն 'ի դիւացն ամբարձ 'ի վեր զձայնս իւր և ասէր աղաղակելով. փախերուք և գնասցուք, ով ժողովուրդք սատանայի, և անօթալից եղերուք, զի այրդ այդ արդար է: Եւ իբրև անց հոգի նորա ընդ ամ փորձութիւն սատանայի, յայնժամ տեսի ես իբրև զաջ հրեղէն զի կայր 'ի վերայ նորա, և ապա

եղէն յինէն։ Եւ ապա աղօթս արարի մինչև ցառաւօտն և առի զսուրբ մարմինն և մատուցի յայրն, թաղեցի և պնդեցի զդուրս այրին քարամբք, և աղօթս արարեալ իջի 'ի լեռնէ անտի և աղաչեցի զԱծ զի առաքեսցէ ինձ օգնական աղօթիւք սրբոյն, զի առաջնորդեալ հանցէ զիս ընդ ահագին անապատն։

Եւ 'ի մտանել արեգականն եկին առ իս երկոքին արքն որ զտեսիլն ցուցին ինձ և ասեն ցիս. Ճշմարտապէս թաղեցեր դու այսօր զմարմին, որ այնպէս ոչ գոյ ոք յաշխարհիս յայս և ոչ ոք է հաւասար նմա։ Արդ արի 'ի գիշերիս զի գնասցուք ընդ հովութեն հողմոյս, զի 'ի տուընջեան ոչ կարեմք գնալ յահագին տօթոյն. և յարուցեալ գնացաք մինչև յառաւօտն։ Եւ իբրև ծագեաց տիւն, ասեն ցիս. երթ 'ի խաղաղութի և աղօթս արա վասն մեր։ Եւ իբրև հեռացան յինէն, տեսանէի զի կայի ես յոտն առ դուրս աբբայ Յովհաննու ծերունւոյ 'ի Կասկասիա՝ ուստի գնացի. և յորժամ տեսի զիս անդ, զարմացայ յոյժ և գոհացայ զտեառնէ։ Լուաւ աբբայ Յովհաննէս զձայն գոհութե իմոյ և ել արտաքս և ասէ. եկիր խաղաղութեն Քի, եղբայր Սերապիոն.

աներևոյթ եղև հետ նորա յաչաց իմոց։ Յայնժամ դարձայ և աղօթս մատուցի 'ի վերայ սուրբ մարմնոյ նորա՝ կական բարձեալ, և առի ըզսուրբ մարմինն և մատուցի յայրն և անդ թաղեցի, և պնդեցի զդուրս այրին քարամբք, և կացի յաղօթս 'ի լեառն անդ և աղաչեցի զԱծ զի առաքեսցէ առ իս զօգնականութիւն իւր աղօթիւք սուրբ հօրն Մարկոսի, զի հանցէ զիս 'ի լեռնէ անտի մեծ և յահաւոր յանապատէ։

Եւ իբրև երեկոյ եղև և եմուտ արեգակն, տեսի զայրսն որ յառաջագոյն տեսեալ էի 'ի լեառն յանապատի անդ և 'ի տան Յովհաննու մեծի ծերոյ, որք ետուն ինձ զօրութն յանապատի անդ, և եկին առ իս և ասեն ցիս. ողջոյն քեզ, եղբայր Սրապիոն, և երանի քեզ զի արժանացար տեսանել զայնպիսի երկիւղած յայս զայրն սուրբ, և Ճշմարտապէս այսօր թաղեցեր զերանելի մարմինն սրբոյն աբբայ Մարկոսի, և արժանաւոր գտար օրհնել 'ի նմանէ, որ այսպիսի ոչ գոյ յաշխարհի և ոչ այլ ուրեք ոք հաւասար նմա։ Արդ արի և գնասցուք 'ի գիշերիս ընդ հովութեն հողմոյս, վասն զի 'ի տուընջեան ոչ կարես գնալ դու 'ի յահագին տօթոյն։ Եւ յարուցեալ գնացաք 'ի միասին իբրև ժամս հինգ, խօսելով ընդ միմեանս վասն բարերարութեն այ և վասն սրբոյ ծերոյն Մարկոսի։ Եւ ասեն նոքա ինձ. արդ երթ 'ի խաղաղութի և աղօթս արա վասն մեր։ Իսկ իբրև հեռացան յինէն, տեսի զիս զի կայի յոտն առ դրան աբբայ Յովհաննու մեծի ծերոյ՝ ուստի ելի ես. և 'ի կալն իմում անդ՝ յոյժ զարմացեալ հիանայի և օրհնէի զԱծ։ Եւ լուաւ Յովհաննէս զձայն գոհութե իմոյ, և վաղվաղակի ելեալ 'ի սենեկէն ետես զիս և ասէ. եկիր խաղաղութեամբն Քի աբբայ Սրա-

և ողջունիւ համբուրեաց զնա ։ Եւ մտաք 'ի սենեակն, և պատմեցի նմա զամենայն զգործսն ։ Յայնժամ բարձրացուցեալ ձեռըն զձայն իւր առ ած և ասէ ․ Ճշմարտապէս մեք ոչ եմք գործովք քրիստոնեայք, այլ անուամբ միայն ․ այլ խնդրեմք 'ի տեառնէ զի թողցէ մեզ զյանցանս մեր և ողորմեսցի մեզ ըստ մեծի ողորմութե իւրոյ և անցուսցէ 'ի մէնջ զամենայն փորձութի և զորոգայթ թշնամւոյն աղօթիւք և բարեխօսութբ սրբոյն ։

ՈՐ ՑԵՐԿՐԻՆ ԵԳԻՊՏԱՑԻՈՑ ՀԱՐԱՆՑՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Օրհնեալ տէր ած, որ զամ մարդիկ կամի զի կեցցեն և 'ի գիտութի ճշմարտութե եկեսցեն ։ Որ և մեզ առաջնորդեաց իջանել յերկիրն եգիպտացւոց և ցուցանել մեզ մեծամեծ սքանչելիս՝ գրոյ և յիշատակաց արժանիս ։ Որ ետ մեզ առնուլ զհանգամանս փրկութեան, և ամենայն որ կամիցին ապրել՝ յառակ օրինակի կենաց բարութեցն՝ ձառս բաւականս զարթուցանել զանձինս յածպաշտութի անդր, որ կարող են առաքինութե կարգաց և գնացից ձառս գեղեցիկս յիշատակաց ։ Եւ արդ ես անարժան մի այսպիսի՝ բուռն հարից զձառիցս, զի ոչ են բաւական փոքունք մեծամեծ առակաց բուռն հարկանել առ 'ի չլինել բաւական ըստ արժանաւորութեն կարգել, ճշմարտութբ պատմել, մանաւանդ 'ի գիր հանել զնորին տկարութբ. բանիւ զգժուարարար ձառսն 'ի ձառ իշխել արկանել ․ որ ինքն յանդգնագոյն իսկ երևի և վշտագոյն, իբրև զմեզ թերակատարիցս, և մանա-

պինն ․ և փութացեալ համբուրեաց զնա ։ Եւ իբրև մտաք 'ի սենեակն, պատմեցի նմա զգործսն զայն ամ մի ըստ միոջէ արտասուօք 'ի միասին ։ Յայնժամ բարձրացուցեալ ձեռըն զբազուկս իւր մեծաձայն՝ օրհնեաց զած և ասէ ․ Ճշմարիտ մեք ոչ եմք քրիստոնեայք գործովք, այլ լոկ բանիւ եմք անուանեալ քրիստոնեայք ․ և արդ տէր թողցէ զյանցանս մեր և ողորմեսցի մեզ և անցուսցէ 'ի մէնջ զայս ամ փորձութիւնս և զորոգայթս թշնամւոյն ։ Եւ ապա գրեցին արք երկիւղածք զերանելի ձեռըն սրբոյն արքայ Մարկոսի զպատմութիւնն 'ի փառս Քրիստոսի այ մերոյ ։

ւանդ նորոգագոյն մատուցելոցս յայսպիսի բարձրութե՟ կարգս գրով ինքն մերձենալ։ Բայց սակայն իբրև յաճախեցին քաղցրութիւնքն եղբայրութեանցն, որ 'ի սուրբ լերինն ձիթենեաց կարգեալ են, առնուլ 'ի մէջ՝ գրել ցուցանել նոցա որ 'ի յերկրին եգիպտացւոց մենակեացքըն կարգս և վարս յանձինս բարձեալ բերեն։ Արդ իբրև զննեցի զայն ամենայն և տեսի զանչափ և զանբաւ ուսմնասէր համբերութիւն, և 'ի նոցունց յաղօթս համարձակեալ իշխեցի 'ի սքանչելի պատմութիւս յայս մտանել, զի և ես շահ ինչ մեծ 'ի նոցունց օգտիցն շահեցայց նմանեալ նոցուն կարգացն առաքինութե՟, և բովանդակել զորոշմունս յաշխարհէ՝ յանձն առեալ առլռութի՟ համբերութե՟ առաքինութե՟ն մինչև 'ի վախճան։ Զի տեսի ես ճշմարտութե՟ զգանձն ծածկին յամանս խեցեղէնս թաքուցեալ. և ոչ հանդարտեցի ծածկել և թաքուցանել զօգուտն բազմաց, այլ հասարակաց 'ի մէջ առեալ մատուցի, և զգեղեցիկ շահավաճառացս այսոցիկ օգտին իւրով եղբարց մատուցանել, զի և նոքա առեալ՝ աղօթս առնիցեն 'ի վերայ իմոյ փրկութե՟։

Արդ առաջին սկիզբն արարից գրոցս այսոցիկ զտեառըն մերոյ Յ՟ի Ք՟ի զգալուստն, և զի ըստ նորուն վարդապետութեանն որ 'ի յերկրին եգիպտացւոց մենակեացք են՝ զվարս իւրեանց բարձեալ բերեն։ Զի տեսի ես անդ բազում հարս որ զվարս հրեշտակաց վարեն և ըստ նմանութե՟ փրկչին մերոյ շրջին. և այլ մանկունս երիտասարդս իբրև զմարգարէս նոցա 'ի վարս իւրեանց ըստ ա՟ծեղէն սքանչելի առաքինութե՟ն շրջին՝ յանձինս իւրեանց զա՟ծեղէն զօրութիւն բարձեալ իբրև ճշմարիտ ա՟յ պաշտօնեայք շրջին. և ոչ մի ինչ հողեղէն զանգաւորս զայս խորհուրդս յանձինս համարեալ ունին, այլ ճշմարտիւ սոքա յերկրի շրջին՝ յերկինս գումարեալ։ Զի են բազումք 'ի նոցանէ որ թէ բնաւ գուցէ իսկ աշխարհ յերկրի՝ չգիտեն, այլ ճշմարտիւ միայն անդր կացեալ են՝ թէ խաղաղութի՟ բազում է այնոցիկ որ սիրեն զանուն քո. և զայն զի ասէ՝ ես եղէց նոցա 'ի հայր և նոքա եղիցին ինձ որդիք և դստերք, ասէ տէր ամենակալ։ Բայց բազումք 'ի նոցանէ են որ զարմանան ընդ իրս աշխարհիս իբր լսեն թէ գուցէ աշխարհ յերկրի, բնակութի՟ իւրեանց արարեալ զմոռացումն իւրեանց

երկրաւորացս ։ Եւ արդ է զնոսա տեսանել, զի յանապատի անդ սփիռ շրջէին որպէս որդիք ճշմարիտք, զի կայցեն մնայցեն հօրն իւրեանց գալստեանն Ք͞սի. կամ զզօրս ինչ անձկալիս որ փափաքէին տեսանել զիւրեանց զթագաւորն, և կամ դուռն ինչ գեղեցիկ որ ցանկանայցէ ընդ առաջ լինել իւրեանց ազատչին տէրութեան ։ Ոչ հոգք կան 'ի մէջ նոցա, ոչ հոգք կերակրոց և հանդերձից, այլ կան միայն օրհնութ͞բ գալստեանն Ք͞սի ։ Արդ յորժամ ումեք 'ի նոցանէ կարևոր պէտք պահանջեսցէն, ոչ 'ի քաղաքս մտաբերեն և ոչ 'ի գիւղս և յագարակս, ոչ յեղբարս իւրեանց, ոչ 'ի բարեկամս, ոչ 'ի հարս և ոչ 'ի մարս իւրեանց, ոչ 'ի դրունս իւրեանց, զի անտի խնամովք պիտոյից իւրեանց մխիթարեսցին. այլ միայն խորհուրդք իւրեանց հաճոյ եղեալ առ աղօթս գոհութ͞բ զձեռս իւրեանց համբարձեալ առ Ա͞ծ շրթամբք իւրեանց մատուցանեն. և այն ամենայն իբրև յաղօթս կային առաջի նոցա անդ կուտեցաւ ։

Եւ արդ զայս ընաւ վասն նոցա զի պիտոյ է ասել ։ Նոքա 'ի Ք͞ս հաւատովք իւրեանց կարող են և զլերինս փոփոխել. զի բազումք 'ի նոցանէ և զյորդահոս հոսանս գետոց կացուցին, և 'ի վերայ Նեղոս գետոյ գնացեալ անցանէին, և զգազանս մեծամեծս առաջի իւրեանց սատակէին, և զբժշկութիւնս բազումս արարին, զօրութիւնս առնէին որպէս սուրբ երանելի մարգարէքն և առաքեալքն. նոյնպէս և 'ի ձեռս նոցա նշանք և արուեստք 'ի փրկչէն լինէին, և ամենեցուն յայտնի էր որ անդն էին՝ եթէ 'ի ձեռն նոցա կեայ աշխարհ և վասն նոցա կեանք մարդկութեանս մեծարեալ են ։ Տեսանէի և այլ բազում յոյժ միայնակեացս՝ որ ոչ էր բաւ և համար զթիւ ունել մարդկանն ։ Եւ անդ էր տեսանել հասակս ազգի ազգի մարդկանն յանապատի անդ, որչափ ոչ էր մարթ երկրաւոր թագաւորի յանձին իւրոյ այնչափ զօրս ժողովել ։ Զի ոչ էին գեօղք կամ քաղաքք յերկրին եգիպտացւոց և 'ի Թեբայիդա որ ոչ վանորայիւք իբրև պարսպօք և աշտարակօք ամրացեալ էին, և 'ի նոցուն յաղօթսն ժողովքն ամենայն իբրև յԱ͞ծ յեցեալ էին ։ Եւ ոմանք որ առ նոսա մերձ կային յանապատի անդ, և ոմանք ևս յանդունդս 'ի խիթս անդր մտեալ ամրացեալ էին. ընդ ամենայն տեղիս զգե-

ղեցիկ հակառակութիւն 'ի մտի եդեալ՝ այր քան զայր առաւել սքանչելիս երեւեցուցեալ առաքինութիւն վասն հեռաւորացն, և ոմանք ջանային թէ գուցէ ոք քան զնոսա 'ի կարգս վարուց ուղղութեան առաւել գտանիցին։ Ոմանք 'ի մերձաւորացն կարծէին թէ գուցէ ոք քան զնոսա 'ի հեռաւորաց անտի առաքինեալ քաջասցին։ Վասն այնորիկ զանչափ զանհամար զօգուտս զայս առեալ 'ի նոցանէ 'ի պատմութիւն բանիցս մատուցի առ 'ի նախանձ արկանել կատարելոցդ յիշատակի առ 'ի չինուած օգտի յօժարեցուցանել, սկիզբն մտավարժութեանդ մատուցանել։ Արդ նախ առաջին կամօքն ա͞յ սկիզբն արասցուք պատմութեան զօրէնս զերանելեացդ զմեծաց միայնակեցաց զկարգ վարուցն, զայս եդեալ 'ի մտի թէ և այժմ զնոյն զօրութիւն առնէ 'ի ձեռն նոցա փրրկիչն զոր առնէր յառաջ 'ի ձեռն մարգարէիցն և առաքելոցն. զի նոյն ինքն տէր է և այժմիկ և առ յապա որ զօրացուցանէ զամենայն յամենայնի։

ՎԱՍՆ ԱՊՈՂՈՐԱՅ

Տեսաք մեք այր մի սքանչելի յերկրին Թեբայեցւոց Ապողոր անուն նորա, հայր վանականաց բազում իբրև հազար եղբարց. տեսիլ նորա իբրև հրեշտակի, ամաց իբրև իննսնից, մօրուքն մինչև 'ի լանջսն անդր հասանէին. զուարթագին երեսօք սպիտակ յոյժ, և տեսին իսկ ահաւոր և սքանչելի ակնածել տայր յառնէ անտի։ Սա բազում անգամ 'ի հեռաւոր յանապատի անդ առանձինն զվարս իւր վարեալ, յետ այնորիկ 'ի մերձաւոր յանապատի անդ բազում վանէր միաժողով չինէր. դաշտ մի տնկեալ իւրովք ձեռօքն 'ի տնկոց վայրենեաց անտառախիտ մայրիս յանապատի անդ կազմէր։ Իսկ ասէին ցմեզ որ շուրջ զնովաւ հարքն ծերք բնակեալ էին՝ թէ բնաւ ամենևին 'ի տեղի աստ յայսմ տրուպ բոյս չգտանէր մինչ չև եկեալ էր առնն երանելւոյ յանապատէ անտի. և նա եկն տնկեաց զայն, զի վասն պիտոյից՝ որ առ նա եղբարքն ժողովեալ էին՝ վասն իրիք իրիք շըրջեալ զբաղնուցուն։ Այլ զամենայն խնամս դարմանոց 'ի ներքս առնէր վասն նոցա, և առ ա͞ծ աղօթս մատու-

ցանէր վասն նոցա փրկութեան պատերազմել, զի ընաւ ամենեւին ինչ կամ պակաս մի իցէ 'ի պիտոյից նոցա, և մի պատճառք լիցի նոցա հեղգութե̃ զբօսանաց զբաղմանն իւրաց: Սա* մինչդեռ նախ յանապատի անդ էր, ուտէր ինչ ոչ ուտէր, բայց միայն բանջար ինչ որ գտանէր և քաղցր արմատ ինչ վայրենի. ըմպէր ջուր յորժամ երբեք ուրեք յանկարծ ինչ գտանէր. աղօթիւք և օրհնութբ̃ զա̃մ աւուրս կենաց իւրոց անցուցանէր:

Արդ իբրև 'ի կատարեալ չափ հասակի ծերութեան հասանէր, եկն էջ հրեշտակ առ նա և երևեցաւ նմա 'ի տեսլեան և ասէ. եղիջիր դու յազգ մեծ, և ժողովուրդք բազում հաւատասցեն քև, և եղիցին որ 'ի ձեռն քո փրկեալք՝ լինիցին բիւրք իբրև տասն. զի որչափ զոք աստ շահեցիր, այնչափ հազարաց իշխան լինիցիս 'ի հանդերձեալ ժամանակի անդ: Եւ մի ինչ երկնչիր, ասէ հրեշտակն ցնա, զի ոչ երբեք ինչ պակասեսցէ քեզ 'ի պէտս դարմանոց մինչև ցկատարած. զի որչափ կարդասցես դու առ ա̃ծ, և ա̃ծ լուիցէ քեզ: Զայս** իբրև լուաւ, 'ի մերձաւոր անապատ անդր դիմեաց միայն. նախ անդր բնակեաց, տաղաւարակ մի փոքրիկ միայն առ անձինն իւրում արարեալ, և ինքնեակ բանջարով լոկով շատացեալ, բազում անգամ 'ի շաբաթէ 'ի շաբաթ մի օր երբեք յայն լուծանէր զբերանն: Եւ առանց դպրութե̃ էր զառաջինն և ոչ ինչ գիտէր 'ի գրոց. իսկ իբրև սկսաւ յանապատէ անտի ելանել անդր յանապատ, շնորհք այսպիսիք տուան նմա յա̃յ, զգիրս ամենայն ուշիւն մտօք 'ի բերան կարդայր. զի իբրև տային 'ի ձեռս նորա գիրս եղբարքն, իբրև տե-

* Սա մինչդեռ յանապատի անդ էր, ոչ ինչ ուտէր 'ի պիտոյական կերակրոց յանաւելորդաց, բայց միայն բանջար ինչ որ գտանէր դուն ուրեք, և քաղցր արմատ վայրենի որ գտանէր անդ, և ջուր ըմպէր յորժամ երբեք յանկարծ ինչ գտանէր, և աղօթիւք և օրհնութբ̃ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց անցուցանէր....

** Զայսպիսի պատգամս իբրև լուաւ, երկնչելով 'ի հրամանացն՝ 'ի մերձաւոր յանապատ անդր դիմեաց. և առանց դպրութեան էր 'ի գրոց: Եւ իբրև էջ յանապատէ անտի 'ի մերձաւոր անապատ, շնորհք տուան նմա յա̃յ զի զգիրս ամենայն ուշիմ մտօք ընթեռնոյր և զբազումս 'ի բերանոյ կարդայր. քանզի ետուն նմա գիրս եղբարք վանիցն իբրև տեղեկացելոյ դպրութեան, զի ընթերցեալ մեկնեսցէ զգիրս յառաջ քան զմարմնաւոր կերակուրն ըստ սովորութե̃ հարցն: Իսկ նա առեալ ընթեռնոյր և մեկնէր և հիացուցանէր, և ինքն բանջարով լոկով շա-

զեկացելոյ դպրութե՛, առեալ վաղվաղակի ընթեռնոյր զայն։ Առեալ նորա շնորհս միւս ևս 'ի վերայ դիւաց հալածելոյ. զի իբրև բազումք իսկ 'ի չարչարելոց անտի իբրև ոչ կամէին, զայնն կային առաջի նորա աղաղակէին վասն վարուց կարգաց առաքինութեան նորա, զի բժշկութի բազում առնէր։ Նա ոչ էր դիւլ և դադար ժողովելոց առ նա յամենայն կողմանց 'ի բազում հազարաւորաց 'ի միանգամայն ժողովել նոցա։

Նա իբրև ետես զմեզ այրն, զուարթացին երեսօք խնդալով ողջոյն ետ մեզ, և անդէն նախ յաղօթս կայր։ Նա ապա լուացեալ զոտս և զձեռս մեր իւրովք իսկ ձեռօքն՝ անդէն 'ի վարդապետութի դառնայր, զի տեղեակ իսկ էր գրոց սրբոց՝ յանծութե անտի զշնորհս զայս ստացեալ. և բազում ճառս 'ի գրոց անտի մեզ մեկնէր, և զուղիղ հաւատոյ զճշմարտութիւնն ուսուցեալ՝ անդէն յաղօթս յօժարեցուցեալ. զի սովորութի էր այս մեծամեծացն ոչ յառաջագոյն կերակուր առնուլ մինչ չև զհոգևոր կերակուր հոգւոց մատուցեալ, այսինքն է զտեառն մերոյ զհաղորդութի։ Որդ իբրև առաք զայն և գոհացաք զնա, վաղվաղակի 'ի սեղան անդր յօժարեցուցանէր. ինքն յիւր փոյթ անդր դարձեալ մեզ յիշեցուցանէր, նստեալ խօսէր ընդ մեզ։ Գիտեմ ես, ասէ, այր մի յանապատի անդ ոչ մի ինչ յերկրաւորացս ճաշակեալ զամս երիս. այլ հրեշտակ յերկնից յերիր աւուր կերակուր բերէր և դնէր 'ի բերան նորա, և այն լինէր նմա փոխանակ կերակրոյ և ըմպելւոյ։ Նա գիտեմ ես, ասէ, զայրն զայն զի եկին մատեան առ նա դևքն 'ի ցնորս տեսլեան, ոյք գունդս գունդս զօրաց հրեշտակաց երևեցուցանէին, կառս հրեղէնս և սպասաւորս բազումս որպէս թէ թագաւորի ուրուք իցէ յանկարծակի 'ի վերայ հասելոյ, և ասէր ցնա. արարեր ուղղեցեր կա-

տացեալ լինէր։ Եւ այսպէս 'ի մերձաւորսն՝ անապատ արարեալ միայն անձին իւրոյ՝ և 'ի շաբաթէ շաբաթ բազում անգամ մի օր երբեք լուծանէր զբերանն բանջարով։ Եւ առեալ սորա միւս ևս այլ շնորհք, քանզի տուաւ նմա իշխանութի 'ի վերայ դիւաց հալածելոյ զնոսա. և բազումք իսկ 'ի չարչարելոց անտի, թէպէտ և ոչ կամաւ, զայնն առաջի նորա աղաղակէին վասն վարուց կարգաց առաքինութե նորա, և բժշկութիս բազումս առնէր։ Եւ էր սա ինքն անդորր դադար ժողովելոցն առ նա յամ կողմանց իբրև հազարոց բազմաց՝ մինչև տասն բիւրոց եկելոցն առ նա։...

տարեցեր զամենայն ինչ, այր դու, եւ երկիր պագ և վերացիր իբրև զԱնդղիայն։ Նստէր միայնակեացն ընդ միտս իւր. ես հանապազ երկիր պագանեմ իմում Թագաւորին և փրկչին. արդ եթէ էր սա, ոչ խնդրէր զայս յինէն։ Նա իբրև 'ի վեր եհան նմա զխորհուրդս մտաց իւրոց, զի ասաց՝ իմ արքայ տուանձին Քս է, որում պարտ և պատշաճ է ինձ երկիր պագանել, և վաղվաղակի 'ի միջոյ անդէն 'ի բաց կորնչէր։

Զայս ամենայն նա մեզ իբրև զայլ ումեքէ պատմէր, զիւրոյ անձինն առաքինութի իբրև Թաքուցանել կամէր. իսկ որ զնովաւ շուրջ հարքն կային, իմացուցանէին մեզ՝ եթէ զորին իսկ տեսեալ է զայդ ամենայն։ Զի էր այնպիսի այրն փառաւորեալ յամենայնի 'ի մէջ հարցն ամենեցուն, որ իբրև բազում միայնակեացք առ նա ժողովէին՝ ամփոփէր զամենայն եղբարսն առ ինքն, և 'ի միում աւուրց զխցկունս ամենեցուն հանդերձէր, զի ոմն աղիւս մատուցանէր, ոմն կաւ, ոմն ջուր, ոմն փայտ կոփէր։ Եւ իբրև կատարեցին զգործ խցկացն, ինքն իւրով ձեռօքն մատուցանէր բովանդակ զպէտս նոցա։ Սա և սուտ եղբօր մի առ նա եկելոյ և զիւր ձորձսն մեկուսի Թաքուցելոյ յանդիմանեաց զնա առաջի ամե-

Զայսոսիկ նա մեզ որպէս զայլոյ ումեքէ պատմէր, զիւրոյ անձինն առաքինութն որպէս Թաքուցանել կամելով. իսկ որ զնովաւ շուրջ հարքն կային, իմացուցանէին մեզ՝ Թէ զորին իսկ կրեալ է զայդ ամ։ Զի է այնպիսի այրն փառաւորեալ յամի 'ի մէջ հարցն ամենեցունց, որ իբրև բազում միայնակեացք առ նա ժողովեցան, նա զնոսա այնպէս ամփոփեաց առ ինքն որպէս զտակաւաւորս, և այլ ևս յոգնագունի կարօտ էր։ Որում և եղև իսկ եղբարք բազում յոյժ իբրև հարիւր հազարաց. և ամենեցուն տեղ և դադար շինէր և վանորայս և անապատս և միայնաւորս և հանգստարանս, և անզբաղ և անխռով հոգաբարձութք հոգայր և ոչ ցնորէր. քանզի ած էր որ հոգայր զհոգս նորա և յաջողէր զամ յամի, և զոր ինչ միանգամայն հրամայէր, այն առժամայն կատարեալ լինէր։ Քանզի 'ի միում աւուր զխցկունս բազումս նոցա շինէր և յամ ինչ յաջողութեամբ յառաջանայր և լինէր. և ձեռնատու էր նմա ած յամի։ Եւ այսպէս կատարեալ զամ պէտս նոցա միանգամայն, անդորրանայր և հանգարտէր և հանգարտեցուցանէր զամենեսեան. և զվարդապետութիւնն իւր անԹերի առնէր 'ի լսելեաց նոցա գնալով առ ամենեսեան և տեսանելով զնոսա և աղօԹս առնելով 'ի վերայ մի մի իւրաքանչիւր 'ի նոցանէ։ Քանզի և հրեշտակակերպ տեսիլ նորա ահարկուԹն՝ բաւականապէս շատանայր առ 'ի յորդորել զնոսա և հաստատել 'ի խիստ վարս առաքինուԹն։ Եւ անդ էր տեսանել զնոսա իբրև զաղաւնիս միամիտս 'ի բարեգործուԹն զամենեսեան զնոսա։ Սա և սուտ եղբօր միոյ առ նա եկելոյ՝ որ զիւր զաշխարհակերպ ձորձս մեկուսի Թագուցեալ ունէր...։

նեցուն, և 'ի մէջ բերեալ ետ զթաքուցեալ կարասին, զի յայնմհետէ և ոչ իշխէր ինչ ոք ամենևին ասել առաջի նորա. զի այնչափ շնորհք առաքինութե՟ էին 'ի նմա զոր 'ի բարեաց վարուց կարգաց առ ինքն ժողովէր։ Եւ էր անդ տեսանել զբազմութի՟ միայնակեցաց 'ի ժողովս իւրեանց իբրև զգունդս գունդս արդարոցն սպիտակահանդերձս, անդադար օրհնութ՟բ զա՟ծ փառաւորէին։

ՎԱՍՆ ԱՄՈՆԵԱՅ

Տեսաք մեք անդ 'ի կողմանս Թեբայեցւոց այր մի, Ամոն անուն նորա, հայր երից հազարաց միայնակեցաց, զոր և տաբեննացիսն անուանեն, մեծամեծ վարուք և կարգօք զարդարեալք, մաշկահանդերձք, սքօղարկեալ զերեսօք, գլխավարեալս յուտելոյ ժամ՝ զի մի ոք տեսանիցէ, և լռութ՟ի յանձինս իւրեանց կարգեալ բազում իբրու թէ չիցէ անդ բնաւ ամենևին ոք, այլ իւրաքանչիւր ոք զիւր կարգսն վարուց 'ի միմեանց թաքուցեալ ծածկեալ ունէին, լոկ իբրև կերպարանօք առ սեղան անդ նստեալք. զի այր ընկերի իւրում թուիցի թէ ուտէն ինչ, և 'ի միմեանց ծածուկ թաքուցանէին։ Ոմանք 'ի նոցանէ մի անգամ և երկիցս զատարկ զձեռն 'ի բերանն տանէին 'ի հացէ անտի կամ 'ի ձիթոյ կամ զինչ առաջոյն կայր, միով նուագով պաշտեալ լինէին կերակրովն այնուիկ, և կէսք զհացն 'ի բերան տարեալ իբրև ծամել երևէին, 'ի չմեղս եղեալ յայլոց կերակրոցն պահէին։ Կէսք զթանիկն[1] երկիցս մխեալ միայն յայլմէն պահէին. և ամենայն վարք նոցա էին սքանչելի զոր թողուլ յօժարեցի, յորմէ օգուտ և փառք նոցա ծանիցեն։

1 զթանիկն ասպնեայ երիցս միայն խմեալ. . զոր թողուլ յօժարեցայք զբանս զարմանալիս իմն եղելոյ, զի մի ծանրութ՟ի ձանձրացկոտացն եղիցի, յորմէ օգուտ և շահ է յօժարամիտ լսողաց։

ՎԱՍՆ ԱՊԱՐԱՑ

Տեսանէաք մեք այլ ծեր մի որ հեզութեամբն և հանդարտութեամբն անցուցանէր զամենայն մարդկամբք, և անուն նորա Ապաքա. զորմէ հաստատէին ամենայն եղբարքն եթէ չիք ամենևին երդուեալ նմա և ոչ բնաւ սուտ խօսեալ և ոչ բարկացեալ ումեք ամենևին և սաստեալ ումեք բանիւ լոկով: Եւ էին վարք նորա հեզ և հանդարտ և կարգն խոնարհ յոյժ, և զանձն իւր գձուձ և խոնարհ ունէր. զի բազում անգամ աղաչէաք մեք զնա ասել ընդ մեզ բան ինչ յօժարութեամբ, հազիւ հազիւ յանձն առնոյր խօսել վասն խոնարհութեան սակաւ ինչ բանիւք: Սա երբեմն յուշկապարիկ մի ձիագետի՝ որ ելանէր ապականէր զանդաստանս մերձաւորացն, եկին աղաչեցին զնա բնակիչք վայրացն այնոցիկ. և նա եկն 'ի տեղին և հայեցեալ ետես զգազանն մեծութեամբ յոյժ սքանչելի. 'ի ձայն հեզութեան պատուէր տայր նմա և ասէր. պատուիրեմ քեզ յանուն տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, մի այսուհետև իշխեսցես ապականել զանդաստանս նոցա: Նա իբրև 'ի հրեշտակի բարբառոյ հալածեալ ամենևին 'ի տեղւոջէ անտի 'ի բաց գնաց: Նա և զկոկորդելոսն հալածեաց երբեմն 'ի տեղւոջէ իւրմէ.

ՎԱՍՆ ՊԵՂԷՈՆԻ ԾԵՐՈՅ

Տեսաք մեք այլ ծեր մի 'ի կողմանս անշինաց Պեղենիոս անուն, այր արդար, արուեստիւ դարբին, որ յառաջ իսկ 'ի մանկութեան զայն արուեստ ընկալեալ էր և յայնմ արուեստէ 'ի հաւատս կացեալ: Որ երբեմն զի մատուցեալ էր առ նա սատանայ 'ի կերպարանս կնոջ մարդոյ, մինչդեռ 'ի պէտս ինչ միայնակեցացն դարբնէր,

Տեսանէաք այլ ծեր մի Պեղենիոս անուն, արուեստիւ դարբին, որ յառաջ իսկ 'ի մանկութեանն ուսեալ էր, և յայնմհետէ 'ի հաւատս կրօնաւորութեան կացեալ էր և մեծ վարուք կայր 'ի միակեցութեան անդ և գործէր զդարբնութիւնն առ 'ի պէտս եղբարց և վանորէից: Եւ երբեմն յաւուր միում առ սուրբն մատուցեալ սատանայ 'ի նմանութեան կնոջ պոռնկի, մինչդեռ 'ի պէտս ինչ միայնակեցացն դարբնէր, և չարն

վասն փութոյ ձեպոյն յափշտակեաց 'ի միջոյ հրատին արտաշխկագոյն զերկաթն եռացեալ, ձեռամբն 'ի բաց ձգեալ եհար զերեսսն և առ հասարակ խարշատեաց զնա։ Ապա լսէին ամենայն եղբարքն զբարբառ կնոջն զի վայէր և լայր 'ի ներքս 'ի խցկան անդ։ Յայնմհետէ այնուհետև այրն զերկաթն զոր գործէր ջեռեալ՝ ձեռամբն իսկ ունէր և գործէր, և այն ինչ ոչ վնասէր նմա։

Որ զմեզ իբրև ետես՝ սիրով ընկալաւ, և որք ընդ նմա եղբարքն կեցեալ էին՝ պատմէր վասն նոցա մեզ զի և նոքա կենդանի իսկ էին վասն որոց պատմէրն։ Էր ոմն, ասէ, յանապատի յայսմիկ եղբայր մեր՝ Յովհաննէս անուն նորա. է անցեալ ըստ չափ հասակի իւրոյ, բայց առաւել է այժմ քան զամենայն մենակեացս որ աստ են, զոր ոչ ոք երբէք վաղվաղակի տեսանել կարէր, քանզի միշտ փոփոխի 'ի տեղւոջէ 'ի տեղի յանապատի աստ։ Սա նախ զերեք ամ յոտն եկաց ընդ վիմով միով, յամենայն ժամանակի անխափան յաղօթս կացեալ և ամենևին 'ի քուն ոչ լինէր, բայց այնչափ որչափ նիրհ առնոյր. յաւուր կիւրակէի միայն որչափ յօրինացն առնոյր զոր երէցն տանէր նմա, այլ ինչ ամենևին երբէք ոչ ճաշակէր։

Արդ 'ի միում աւուրց երբեմն ժամանակի կերպարանեաց զինքն սատանայ 'ի նմանութին երիցուն, իբրև

քննելով կամէր մօտաւորել առ նա։ Իսկ նա վասն փութոյ ձեպոյն յափշտակեաց 'ի միջոյ հրոյն ատրագոյն շիկնեալ զերկաթն ձեռամբացն և եհար յերեսս կերպարանեալ չարին, և առ հասարակ խարշատեաց զնա։ Եւ ապա լսէին եղբարքն զանհեթեթ բարբառ կնոջն զի լայր և վայէր 'ի ներքս 'ի խցի անդ, վասն զի տանջեալ եղև գեհն 'ի քաջութենէ յուսոյ առն։ Եւ յայնմհետէ 'ի հոգւոյն զօրութենէ շնորհս տուաւ նմա, զի զերկաթն ատրագոյն ձեռամբացն արկանէր 'ի հուրն և հանեալ 'ի հրոյն գործէր, և մինչև ցվախճանն իւր ոչ ևս կարօտանայր ունելեաց։

Սա իբրև ետես զմեզ, յոյժ սիրով ընկալաւ. և սա ինքն պատմեաց մեզ ասելով. է ոմն յանապատի անդ եղբայր՝ Յովհաննէս անուն, անցեալ զչափ հասակի իւրոյ, և առաւել է այժմ քան զամենայն միայնակեացս որք աստ են, և զնա ոչ ոք երբէք տեսանել կարէ, զի միշտ փոփոխի 'ի տեղւոջէ 'ի տեղիս յանապատի անդ։ Սա նախ զերկեամ մի յոտն եկաց ընդ վիմով միով, յամ ժամ անխափան յաղօթս կալով, և ամենևին ոչ ընկողմանէր վասն քնոյ և կամ նստէր, բայց եթէ սակաւ մի նիրհ առնոյր, և զայն ևս յոտն կալով։ Եւ յաւուր կիրակէի երէցն տանէր առ նա յօրինացն, զայն առնոյր և այլ ինչ ամենևին ոչ ճաշակէր։

Արդ 'ի միում աւուրցն կերպարանեաց սատանայ զանձն 'ի նմանութեն երիցուն, իբրև վաղագոյն յարուցեալ առ նա երթայր, և այն-

վաղագոյն իմն յարուցեալ առ նա երթայր, այնպէս երևեցուցանէր որպէս թէ զհաղորդութիւն օրինացն մատուցանիցէ նմա։ Իսկ երանելին Յոհաննէս իբրև ծանեաւ ասէ ցնա. ո՛ հայր ամենայն նենգութեան և խորամանկութեան, թշնամի ամենայն արդարութեան. իսկ ոչ դադարիցես ամենևին պատրել խաբել զամենայն միտս արանց արդարոց, արդ համարձակիս ժպրհիս և 'ի խորհուրդ յայդ մատչել։ Իսկ նա ետ նմա պատասխանի և ասէ. վայրիկ միւս ևս շահեալ էր իմ զքեզ 'ի կործանման իմմ, զի այդպէս զոմն 'ի քոյոց եղբարց անտի մոլորեցուցի, և արտաքոյ մտաց իւրոց արարեալ 'ի մոլորութիւն դարձուցի. վասն որոյ բազում արդարք բազում ժամանակօք յաղթեալ յաղօթս հազիւ կարացին զնա անդրէն 'ի նոյն միտս իւր դարձուցանել։ Եւ զայս իբրև ասաց դևն, գնաց 'ի նմանէ։ Իբրև տեսանէր զոտս նորա ընդ չորիր պատառեալ յանշարժ կալոյն բազում ժամանակօք, և զի արենաջուրք իջանէին, եկն էջ հրեշտակն մերձեցաւ 'ի բերան նորա և ասէ. Քս ինքն եղիցի քեզ կերակուր և սուրբ հոգին ճշմարիտ ըմպելի, զի շատ է քեզ որ այժմ 'ի մանկութենէ կերակուրն է, զի մի իբրև յագեսցիս՝ փոխեսցես։ Իբրև բժշկեաց զնա, փոխեցաւ 'ի տեղւոջէ անտի. գնայր և շրջէր ընդ անապատն և ուտէր բանջար որ անդ գտանէր, և յա-

պէս երևեցուցանէր թէ հաղորդութիւն օրինացն մատուցանէր նմա։ Իսկ երանելին Յոհաննէս իբրև ծանեաւ ասէ ցդևն. ո՛ հայր ամ նենգութեանց և խորամանկութեանց և թշնամի ամ արդարութեան, ո՞չ շատ է զի ոչ դադարես պատրել և խաբել զամ միտս արդարոց. արդ համարձակեալ ժպրհիս և յահաւոր խորհուրդդ մատչել։ Իսկ սատանայ ետ պատասխանի, թէ վայրիկ մի ևս և շահեալ էր իմ զքո կործանումդ, զի այսպէս և զոմն մի 'ի քոց եղբարց յայդ իմն գլորեցի և արտաքոյ մտաց իւրոց արարի ես զայրն, և այնպէս 'ի մոլեգնութիւն դարձուցի. վասն որոյ բազում արդարք բազում ժամանակս աղօթս արարեալ յաճախ հազիւ կարացին զնա անդրէն 'ի միտս դարձուցանել։ Եւ զայս իբրև ասաց դժնեայն, փախեաւ 'ի նմանէ։ Եւ էր տեսանել զոտս նորա 'ի չորից պատառեալ 'ի յոտն կալոյն ժամանակօք, և ջուր արիւնախառն իջանէին 'ի սրունից նորա և 'ի բարձուցն։ Եւ ապա հրեշտակ տեառն եկեալ եկաց առ նա և մերձեցաւ 'ի բերան նորա և ասէ. Քս ինքն եղիցի քեզ կերակուր և սուրբ հոգին ճշմարիտ ըմպելի, զի շատ է քեզ որ այժմ 'ի մանկութենէ կերակուրն է, զի մի իբրև յագեսցիս՝ փոփոխեսցիս յայլ ինչ։ Եւ առողջացոյց զնա առժամայն 'ի վիրաց անտի։ Եւ հայրն Յոհաննէս սակայն ոչ տայր հանգիստ ոտիցն, այլ փոխեալ 'ի տեղւոջէ 'ի տեղի գնայր և շրջէր ընդ անապատն, և բանջար որ յան-

ւուր կիւրակէի 'ի նոյն տեղի հասանէր և հաղորդութեանն կցորդ լինէր:

Իբրև ուստ ինչ սակաւ յերիցուէ անտի խնդրեաց, ասպատանս առնէր գրաստու. իբրև կամեցաւ երթալ առ նա այր մի՝ սողուն ունելով՝ վասն բժշկութեան, և իբրև ել հեծաւ 'ի վերայ գրաստուն, իբրև մերձեցան ոտքն յասպատանն որ սրբոյն արարեալ էր, անդէն բժշկեցաւ: Դարձեալ օրհնութիւնս ինչ հիւանդաց ումեք տանել տայր. և վաղվաղակի թօթափէին նոքա յախտէն իւրեանց: Յայտնի տեսիլ տեսանէր նա վասն իւրոց վանականացն. քանզի բազումք 'ի նոցանէ էին՝ որ ոչ ուղիղ վարս յանձինս իւրեանց ցուցանէին:

Գրեաց նա առ ամենեսին թուղթս 'ի ձեռն երիցուն՝ եթէ նոքա հեղգան և սոքա ճեպին յառաքինութիւնս. և գտաւ ճշմարիտ թէ արդարև այսպէս է: Գրեաց և առ հարսն, և այլքն յոյժ աղաչէին, և նա զամենեցուն զպատիւս և զտանջանս պատմէր: Դարձեալ զայլս առ կատարելագոյնս 'ի չափ հաստատութեան յօժարեցու-

ապատին գտանիւր՝ այնու շատանայր, և 'ի կիրակէն 'ի նոյն տեղի հասանէր՝ զի հաղորդութեան օրինացն կցորդ լիցի:

Արդ 'ի միում կիրակէից յետ օրինացն կցորդութեան 'ի դառնալն՝ խնդրեաց գրաստ յերիցուէ անտի վասն ոտիցն տկարութեան, զի յոյժ խոնջեալ տկարացուցեալ էր զոտիցն զօրութիւն. և ասպանդակ արարեալ ոտիցն նստաւ 'ի վերայ նորա և անց ընդ դժուարուտ վայրն 'ի հարթ տեղի 'ի ճանապարհս անապատին. և դարձոյց անդրէն զգրաստուն, և ինքն գնաց յանապատն իւր: Եւ յետ աւուրց ինչ այր մի սողուն ցաւով և գօսացեալ ոտիւք կամեցաւ գնալ առ սուրբն վասն բժշկութեան իւրում, և խնդրեաց զգրաստն որում սուրբն էր նստեալ այնու գնալ, զի ոչ կարէր ոտիւք ընթանալ: Եւ իբրև նստաւ 'ի վերայ նորա և մերձեցան ոտք նորա յասպանդակն ուր եդեալ էին ոտք սրբոյն, վաղվաղակի առողջացան գօսացեալ ոտք նորա. և թափեալ զինքն 'ի գրաստէ անտի յընթացս հասանէր առ սուրբն, և գոհեալ զնա անկանէր առ ոտս նորա և օրհնէր զա̃ծ: Ապա յայնմհետէ ոչ կամեցաւ զոք 'ի հիւանդաց երթալ առ նա, այլ օրհնութիւնս ինչ տայր երիցուն, զի զայն տացէ եկելոց հիւանդաց, և մի տացէ թոյլ զոք գալ առ նա. և որք մի անգամ յօրհնութենէն այնորիկ առնուին, վաղվաղակի թափէին յախտէն իւրեանց: Սա և յայտնի տեսիլս տեսանէր վասն սրբոց վանականացն. քանզի բազումք 'ի նոցանէ էին՝ որ ոչ ուղիղ վարս յանձինս իւրեանց ունէին:

Գրեաց առ ամենեսեան նոցա թուղթս 'ի ձեռն երիցուն եթէ նոքա ոմանք հեղգան, իսկ սոքա այսպիսիկ ճեպ տան յառաքինութիւնս. և գըտաւ ճշմարիտ զի այնպիսի էին: Գրեաց և առ հարսն, և զամենեցուն տանջանս և զպատիւս պատմէր: Դարձեալ զայլս կատարելագոյնս և 'ի չափս հաստատութեան յօժարեցուցանէր, և 'ի սգայունական վա-

ցանէր 'ի զգայունաւորական վարուք աստէն 'ի մտաւորական խորհուրդս մերձենալ, և 'ի մարմնաւոր կարգաց անտի 'ի հոգևորն մերձենալ. քանզի և ժամանակ իսկ է անդէն զայնպիսի վարուց առաքինութիւն երևեցուցանել. զի ոչ պարտ և պատշաճ է, ասէ, զամենայն աւուրս կենաց մերոց մանկտի երևել, այլ արդէն իսկ 'ի վերայ կատարեալ մտացն հասանել և զգործս արդարութե 'ի ձեռն առնուլ պիտի և մեծամեծ արդարութեանցն հասանել: Զայս ամենայն և առաւել քան զայս հայրն վասն առնն պատմէր, զոր վասն առաւելութեան սքանչելեացն մեք 'ի գիր առնել ոչ մարթացաք. իբրև ոչ եթէ ոչ էին ճշմարիտք, այլ վասն ուրուք չհաւատալոյ: Նաև մեք բովանդակ լուեալ եմք 'ի բազում մեծամեծաց զոյնս որ պատմէին, որք և մեք մեզէն իսկ աչօք մերովք տեսաք:

ՎԱՍՆ ՊԱՔՐՈՏԵԱՑ *

Զողջածաց տեսաք մեք զտեղին Պաքրոտեայ միայնակեցի առնն մեծի և առաքինւոյ, որ ոչ բազում ժամանակօք յինչ անցեալ էր, որ կատարեալ էր 'ի կողմանս մի Թեբայեցւոց և 'ի Հերակղիտայ, վասն որոյ բազում յինչ բազմաց պատմեցին: Յետ բազում կարգաց վաստակոց իւրոց աղաչէր զԱծ յայտնել նմանեցուցանել ումեք որ զվարս իւրեանց ուղիղ վարիցեն, և Թերևս իցէ յինչ

րուց աստի 'ի մտաւորականն վերանալ, և 'ի մարմնաւոր կարգաց անտի 'ի հոգևորսն ելանել. վասն զի ժամանակն արդէն իսկ է զայնպիսի առաքինութիւնս երևեցուցանել. զի ոչ պարտ և պատշաճ է զամենայն աւուրս կենաց մերոց մանկտի երևել, այլ արդէն իսկ 'ի վերայ կատարեալ մտացն հասանել, և 'ի գործ արդարութե արիանալ պարտիմք: Զայս այսպէս գրեալ ուսուցանելով զամենայն եղբարս որ շուրջ զնովաւն են: Զայս ամենայն և առաւել քան զայն վասն սքանչելեաց առն պատմեաց մեզ սուրբն Պեղենիոս. և զյոքունս 'ի նոցանէ որ իւր էր արարեալ, և զայն վասն նորա պատմէր ծածկելով զինքն, զոր և հարքն որ առ նովաւ էին պատմեցին մեզ զվարուց սքանչելի առն Պեղենիոսի, զոր վասն առաւելութեն 'ի գիր առնուլ ոչ մարթացաք. իբր ոչ եթէ ճշմարիտք չէին, այլ վասն ուրուք չհաւատալոյ. վասն այն բովանդակեցաք 'ի բազմաց զասկաւն, զոր մեք մեզէն աչօք մերովք տեսաք:

* Այսպէս յամենայն օրինակս, որ այն ինքն է Պափնուտիոս:

Նման նոցա։ Ապա երևեցաւ նմա հրեշտակ և ասէ ցնա. Նման ես դու այս անուն փողահարի որ յայս անուն քաղաքի բնակեալ է։ Նա փութով վաղվաղակի դիմեաց 'ի նա հարցանել ցնա վասն կարգաց և վարուց իւրոց, և զամենայն գործս և զկիրս նորա քննել։ Նա պատմել սկսաւ նմա որպէս և էր իսկ ճշմարիտ՝ թէ այր մի եմ ես մեղաւոր, պոռնիկ և արբեցող, և յետ բազում ժամանակաց յետ աւազակութեան յայս վայր վարեցայ։ Եւ որպէս ստուգեաց նա 'ի նմանէ և ասէ. իսկ արդ զի՞նչ բարի 'ի քեզ գրեալ գտանի։ Ասէ ցնա. ես ինչ բարի ոչ գտանեմ զանձնէ իմմէ. բայց միայն մինչդեռ յաւազակութեան անդ էի, տեսանէի զի կին մի կոյս մինչդեռ աւազակքն բռնադատէին՝ փրկեցի զնա և անդէն զնա 'ի գիշերին 'ի գիւղն իւրեանց հասուցի։ Դարձեալ կին մի գտի յանդի զի մոլորական շրջէր, զի փախստեայ եղեալ էր նա 'ի հարկահանաց քաղաքէն վասն պարտեաց արքունի առն իւրոյ, և ողբայր նա զմոլորութիւնն իւր։ Հարցանէի լսել 'ի նմանէ զպատճառս ցաւոց իւրոց։ Իսկ նա սկսաւ պատմել ինձ և ասէ. մի՛ ինչ բնաւ հարցաներ զիս և մի՛ ինչ խնդրեր յինէն տառապելոյս, այլ իբրև զաղախին քո առ և տար զիս ուր և իցէ. առն իմոյ բազում անգամ 'ի տանջանս մտեալ՝ այս երկու ամք են՝ վասն պարտեաց երեք հարիւր դահեկանի, և արդ 'ի բանտի արգելեալ կայ, և երից մանկանց իմոց սիրելեաց իբրև վաճառելոց, ես աւասիկ փախստեայ եմ եղեալ, տեղի 'ի տեղւոջէ փոփոխիմ և արդ յանապատի աստ մոլորական շրջիմ. զի շատ անգամ ըմբռնեալ է զիս և ստէպ գանիւ լլկեալ է զիս, և արդ երեք աւուրք են աստ յանապատի նօթի շրջեալ եմ ես, ասէ։ Եւ իբրև ողորմեցայ նմա, առի և տարայ յայրն իմ և ետու նմա երեք հարիւր դահեկան և պահակ եղէ մինչև 'ի քաղաք անդր և ազատեցի զնա որդւովքն իւրովք հանդերձ արամբն իւրով։ Ետ պատասխանի Պափնուտիոս և ասէ. ես ոչ ինչ վկայութիւն գիտեմ անձամբ անձին այսպիսի վկայութիւն մատուցանել. բայց, ասէ, 'ի վարս կարգաց իմոց ամենեքին հռչակաւոր գիտեն զիս, զի որոտմութ̃ խաղծիւ զկեանս իմ անցուցի։ Արդ ինձ ա̃ծ յայտնեաց վասն քո զի ոչ ինչ պակաս ունիս դու աւադիկ քան զիս յառաքինութեան քում։ Արդ որովհետև ոչ սակաւ հա-

մարք են քո առաջի իմ, արդ լուր դու, մի դուզնաքեայ ինչ համարել վասն ոդւոց քոց հեղգութ՟ի ինչ առնել։ Նա անդէն վաղվաղակի զփողն որ 'ի ձեռին ունէր 'ի բաց ընկեց, և 'ի քաղցրաձայն պաճուճեալ երգոցն նուիրեալ հոգւոր օրհնութ՟ն զառն զկնի յանապատ անդր գնայր։ Եւ իբրև զերկեամ մի 'ի գլուխ վաստակեաց յօրհնութիւն և յաղօթս անձին իւրոյ զժամանակ իւր կատարեաց, առ երկնաւոր ճանապարհ անդր յուղարկեցաւ։

Արդ իբրև քաջացեալ առաքինութ՟բ առ ա՟ծ յուղարկեցաւ, 'ի վերայ եդեալ մեծամեծ վարս կարգաց աղաչէր զա՟ծ դարձեալ յայտնել նմա ուրեք յառաքինեաց անտի թէ իցէ ինքն նման։ Դարձեալ ձայն բարբառոյ եղև նմա յա՟ծութ՟է անտի և ասէ. նման ես դու գեղջերիցու գեօղդ որ առ ձեզ մօտ է։ Նա եւ վաղվաղակի և գնաց առ նա. իբրև եհաս 'ի դուռն անդր՝ բախել սկսաւ, եւ արտաքս գեղջերէցն ըստ սովորութեան իւրում և իբրև զհիւր ընդունէր. անդէն վաղվաղակի զոտսն լուանայր զնորա, և սեղան եդեալ առաջի նորա թախանձէր կերակուր ճաշակել։ Նա իբրև սկսաւ հարցանել զգործոց նորա, ցոյց ինձ, ասէ, այր դու, զվարս անձին առաքինութ՟ե քո, զի քան զբազում միայնակեացս լաւ ես դու։ Նա պնդէր և ասէր՝ թէ ես այր մեղաւոր եմ և անարժան եմ անուանդ միայնակեցաց։ Նա իբրև ստիպէր զնա հարցանելովն, սկսաւ այրն խօսել և ասէ. ինձ ոչ ինչ հարկ է զգործս իմ ցուցանել. բայց որովհետև ասես թէ յա՟յ եկեալ եմ, որ ինչ գործք լեալ են՝ ասացից քեզ։ Այս երեսուն ամ է յորմէհետէ զանձն իմ յամուսնոյ իմոյ մեկնեալ եմ. երիս անգամ միայն ընդ դմա հաւասարեալ է և երիս որդիս 'ի սմանէ ստացեալ է, որք այժմ 'ի պէտս իւր սպասաւոր կան ինձ. ոչ երբէք դադարեալ է իմ 'ի հիւրասիրութենէ այտի մինչև ցայսօր, և ոչ ոք կարէ համարձակ պարծել այսօր 'ի գեղջէից աստի առաւել քան զիս հիւրասիրութ՟ի ցուցանել։ Ոչ երբէք ելեալ է հիւր և աղքատ ընդ դուռն իմոց սրահիցս ունայն ձեռօք՝ եթէ ոչ պաշարապինդ արարեալ զնոսա ըստ իւրոց պիտոյից։ Ոչ երբէք արհամարհեցի ես զաղքատն թշուառացեալ՝ եթէ ոչ զբովանդակն նմա զամենայն պէտսն համբարեցի։ Ոչ երբէք ակն առի որդւոյ իմում 'ի դատաստանի։

Ոչ երբէք մտին 'ի տուն իմ օտար արմտիք ։ Ոչ երբէք դիպեցայ 'ի մարտի զոր ոչ 'ի խաղաղութ̃ի դարձուցի ։ Ոչ երբէք մեղադիր կարացի լինել ստահակութ̃ե ծառայից իմոց ։ Ոչ երբէք ճաշակեցին յօտար պտղոց երամակք խաշանց իմոց ։ Ոչ երբէք սերմանեցի նախ զանդս իմ՝ եթէ ոչ զայլոց յառաջ անէի և ապա ես զմնացեալսն սերմանէի ։ Ոչ երբէք ետու ես բռնադատել մեծատանն զաղքատն ։ Ոչ տրտմեցուցի ես զոք 'ի կեանս իմում. վճիռ դատաստանի դառնութ̃ե զումեքէ չհաւանէի ։ Զայս ամենայն 'ի կամացն ա̃յ յանձին իմում գիտեմ՞ թէ արարեալ է ։ Արդ իբրև լուաւ Պափնուտիոս զառնն քաջութ̃իս, կալեալ զգլուխ նորա համբուրէր և ասէր. օրհնեսցէ զքեզ տէր 'ի Սիոնէ, և տեսցես զբարութիւնս Երուսաղէմ, զի բարւոք զայդ ամենայն կատարեալ ուղղեցեր. արդ պիտի քեզ մի ինչ որ առաքինութեցն գլուխ է, ամենագիտին ա̃յ ծանօթութ̃ի. զի ոչ կարես դու առանց ջանոյ վաստակոց ստանալ՝ եթէ ոչ դու զանձն քո որոշեալ յաշխարհէ ուղացեալ գտանիցիս, եթէ ոչ առեալ զխաչ քո զհետ փրկչին երթիցես ։ Նա իբրև լուաւ զայս, անդէն վաղվաղակի յայտնեաց ոչ իւրոց ընտանեացն, հրաժարեալ զհետ առնն գնաց յանապատ ։ Արդ իբրև եկին հասին 'ի գետափն անդր, և տեսին զի ոչ ուրեք նաւ երևէր, եկաց յաղօթս Պափնուտիոս անցանել ընդ գետն՝ ընդ որ ոչ ոք կարէր անցանել վասն խորութ̃ե գետոյն ։ Այլ իբրև անցին յայնկոյս և ջուրն գտաւ նոցա մինչև ցգօտիսն հասեալ՝ տարաւ կացոյց զնա 'ի տեղի միոջ, և նա աղաչէր զա̃ծ լաւագոյն գտանել զանձն իւր քան զայնպիսիսն ։ Եւ յետ ոչ բազում ժամանակաց տեսանէր նա զհոգի զառն զայնորիկ զի հրեշտակք իջեալ ընկալեալ տանէին, օրհնէին և ասէին. երանեալ է զոր ընտրեցեր և ընկալար և բնակեսցեն 'ի գաւիթս քո ։ Եւ դարձեալ արդարքն պատասխանի տային և ասէին. խաղաղութիւն բազում է այնոցիկ որ սիրեն զօրէնս քո ։ Եւ ծանեաւ զայրն կատարեալ ։

Եւ կամխէր միշտ Պաքնուտիոս, աղաչէր զա̃ծ և յերկարէր զպահսն՝ ո̃ւմ ումեք նմանիցէ ։ Դարձեալ ձայն բարբառոյ եղև նմա յա̃ծութ̃է անտի և ասէ. նման ես դու վաճառականի՝ որ խնդրիցէ գեղեցիկ և մեծամեծ

մարգարիտ. արդ արի կաց դու և մի՛ յամեր, և ընդ ա-
ռաջ լիցի քեզ այրն որում դու նմանելոց ես։ Յարեաւ
էջ վաղվաղակի և ետես այր մի աղեքսանդրացի՝ այր
երկիւղած և ա̃ծասէր. քանզի երկուս բեռս դահեկանի
վաճառ բերէր երկու նաւօք 'ի վերին Թեբայեցւոց ան-
տի. զամենայն գանձս առեալ բերէր 'ի վաճառ աղքա-
տաց և զամենայն գանձս իւր աղքատաց բաշխեալ, որ
իւրով մանկտւով տասն խանթար ունդս բերէր մատու-
ցանէր նմա, և այրն բարեկամ էր նորա։ Սկսաւ խօսել
ընդ նմա Պափնուտիոս, և ասէ ցնա վաճառականն. պը-
տուղ իմոց վաստակոց են հանգիստ արդարոց առաջի
ա̃յ մատուցեալ։ Ասէ ցնա Պափնուտիոս. իսկ արդ յայդր
ամենայնի վերայ ընդէ՞ր ոչ վկայես զքաղցրութե̃ն անուն։
Նա անդէն խոստովան եղև. քանզի և ես, ասէ, 'ի դմին
կամ։ Ասէ ցնա. իսկ արդ ցե՞րբ զհողեղէն վաճառօք թօ-
թափիս և ոչ զերկնաւոր վաճառօք բուռն հարկանես.
այլ զայս ամենայն՝ օտարաց, արդ բուռն հարեալ զհետ
երթ փրկչին, զի յետ սակաւ ինչ ժամանակաց առ նա
երթալոց ես։ Իսկ նա ոչ յայս բանից կարգաց իւրոց 'ի
վեր հանեալ, բայց միայն պատուէր տայր զոր ինչ մնա-
ցեալ էր՝ զայն աղքատաց բաշխել։ Եւ ինքն 'ի լեառն
ելեալ, զանձն իւր անդէն 'ի նմին տեղւոջ արգել՝ յորում
վայրի յառաջ քան զնա երկու կատարեալքն էին, և
անդ կանխէր առ ա̃ծ յաղօթս իւր։ Եւ յետ սակաւ
ժամանակօք անցելոյ, թողեալ զմարմինն՝ երկնաւորացն
քաղաքակից լինէր։ Իսկ նա և զնա ևս յերկինս յու-
ղարկեաց. դարձեալ և ինքն զօգիսն հրաժարեցուցա-
նէր՝ իբր ոչ այսուհետև կարեմ վարել զվարդապետու-
թիւն։ Մատեաւ եկաց առ նմա հրեշտակ և ասէ. եկ
այսուհետև դու, երանելի, 'ի յաւիտենական 'ի մշտըն-
ջենաւոր խորանսն, զի եկեալ հասեալ են աւագիկ մար-
գարէքն իւրեանց պարուքն զքեզ ընդունել. զի ես քեզ
յառաջագոյն ոչ յայտնեցի, զի մի հպարտացեալ նուա-
զեսցիս 'ի պատուոյ անտի։ Իսկ նա եկաց յայդր ամե-
նայնի վերայ օր մի միայն, ծերոց ոմանց ըստ յայտնութե̃
առ նա եկելոց և զա̃մ ինչ նա նոցա իբրև պատմեաց՝
արձակեաց զոգին։ Եւ յայտնապէս տեսին զնա ծերքն
'ի գունդս հրեշտակաց վերացեալ յերկինս խառնեալ,
և է բարեխօս միշտ վասն ա̃մ աշխարհի առ Քս̃ ա̃ծ մեր։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՂԻԳԻՈՆԻ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՑՒՈՅ

Այս Պլիգինոս քաղաքակիրթ էր և ճարտար առաւել քան զամենայն ուսմնակիցս իւր, ողորմած և ամբիծ և ճշմարիտ յամենայն 'ի գործս իւր, և ցանկացաւ անմահական կենացն և ազատեաց զամենայն ծառայսն իւր և զինչս իւր բաշխեաց աղքատաց և իւր եթող սակաւ մի, քանզի գործել ոչ կարէր և ձրի ուտել ոչ կամէր, և խորհէր 'ի վանս մտանել 'ի միաբանեկաց[1]. և կանխէր զցայգ և զցերեկ յեկեղեցին ա̅յ։ Եւ մինչդեռ երթայր յիններորդ ժամու յեկեղեցին, և ետես զայր մի 'ի վաճառափողոցին լուծեալ՝ ոչ ոտս ունէր և ոչ ձեռըս, բայց միայն լեզուն խօսէր և անկեալ դնէր իբրև զմեռեալ։ Իսկ Պլիգինոս իբրև ետես զնա, գթացաւ 'ի նա և եկաց 'ի տեղւոջն և ամբարձ զաչս իւր յերկինս առ ա̅ծ և ասէ. տէր ինձ համբերութի̅ զի հանգուցից զանդամալոյծս զայս մինչև յօր մահուան սորա, զի վասն սորա և ես կեցից։ Եւ ասէ. տէր Ա̅ծ, շնորհեա ինձ զհամբերութի̅ քո զի պաշտեցից զսա։ Եւ մատեաւ առ անդամալոյծն և ասէ ցնա. կամիս, տէր, եթէ տանիմ զքեզ 'ի տուն իմ և հանգուցանեմ զքեզ անդ։ Եւ ասէ լուծեալն ցնա. իսկ ինձ մեղաւորի այդ ուստի՞ առնի, քանզի անարժան և տառապեալ եմ քան զամենայն մարդիկ։ Եւ ասէ ցնա Պլիգինոս. որովհետև արժանի եղէ քեզ տեառն, հրամայեա երթամ ածեմ գրաստ և տանիմ զքեզ 'ի տուն։ Եւ յօժարեաց երթալ անդր անդամալոյծն մեծաւ ուրախութ̅բ։ Եւ չոգաւ Պլիգինոս և եկն ած գրաստ և առ եդ զանդամալոյծն 'ի վերայ գրաստու իւրոյ և տարաւ 'ի տուն իւր և խնամարկեաց նմա հոգեպէս և հաճէր զմիտս նորա։ Եւ եղև ընդ Պլիգինոսի անդամալոյծն ամս հնգետասան. և իբրև հայր զորդի այնպէս առնէր խնամով՝ լուանալ և օծանել համապազ զվէրս նորա, և իբրև զծառայ

1 Այլ 'ի միաբանակեցաց։

տեառն այնպէս 'ի հպատակութեն կայր ։ Եւ բառնայր իւրովի Պ Լիգինոս և տանէր 'ի պէտս նորա, և ծառայից իւրոց ոչ հաւանէր վասն նորա ։

Իբրև անց հնգետասան ամն, սատանայ չարակամ ընչեաց յանդամալոյծն և սկսաւ գրգռել զնա, և կամէր զանդամալոյծն հանել 'ի հանգստենէն և զՊ Լիգինոս անվարձս առնել ։ Եւ սկսաւ տրտնջել զՊ Լիգինոսէ և ասէր բանս հայհոյութեն վասն նորա և ասէր. զայդ իրս գողացար և զմարդս ազատս վաճառեցեր և խորհիս թէ ինև՞ զայն ամենայն մեղս ջնջեսցես և կամիս ինև՞ կեալ. չիք այսուհետև կալ ընդ քեզ ինձ ։ Իսկ սուրբն Պ Լիգինոս աղաչէր զնա և ասէր. մի տէր իմ, մի խօսիր զայդպիսի բանս. աղէ ասա ինձ ո՞ տրտմեցոյց զքեզ և ես խնդրեցից զվրէժ ։ Եւ ամենևին անդամալոյծն ոչ կակղացաւ, և ասէ. ոչ կամիմ ամենևին զքո զայդ ողոք բանսըդ, տար ընկէ՛ զիս 'ի վաճառափողոցին ուր գտերն զիս ։ Իսկ Պ Լիգինոս ասէ. արարք ե՞ն քո, ոչ ինչ մեղայ, տէր իմ ։ Իսկ անդամալոյծն վայրենացեալ և զայրագնեալ ասէ ցնա. ոչ ախորժեմ այսուհետև զլուանալ և զօծանելդ քո և ոչ կարեմ համբերել կենացս այսոցիկ, որ ձկամբ միայն կերակրես զիս, ես միս կամիմ ուտել ։ Իսկ երանելին Պ Լիգինոս եկն եբեր նմա միս և ասէ ցնա. կեր զինչ և կամիս, տէր իմ ։ Իբրև ետես զայն անդամալոյծն, սկսաւ աղաղակել և ասէ. չկարեմ ընդ քեզ կալ միայն, այլ ընդ բազումս կամիմ ։ Ասէ Պ Լիգինոս. ես ածեմ քեզ այժմ աւելի քան զհարիւր այր ։ Եւ իբրև ետես անդամալոյծն եթէ ոչ ինչ տայր նմա պատճառս գտանել օրհնեալն, ասէ. վայ ինձ տառապելոյս, զքո երեսդ ոչ կամիմ տեսանել և դու որ նման քեզ ածես ինձ ։ Եւ ամբարձ զձայն իւր ստահակութեամբ և ասէ. չկամիմ չկամիմ ընդ քեզ լինել, այլ վայել է ինձ մուրացիկն պախրէին, տար ընկէ՛ զիս ուր գտերն ։ Եւ ասէր եթէ ձեռն ոք դնէր կամ ոտն որով զվայրսն կոտորէր, այնպէս զայրագնեցոյց զանդամալոյծն սատանայ ։

Եւ յետ այսորիկ գնաց Պ Լիգինոս առ միայնակեացսն և ասէ ցնոսա. զինչ առնեմ՞ զի կորուսանէ զիս անդամալոյծն ։ Ասեն ցնա նոքա. զինչ եղև զի մինչև ցայժմ բարիոք էիք ։ Եւ ասէ Պ Լիգինոս. դառն աւուրս անցոյց ընդ իս զայս ժամանակս, և զինչ առնեմ ոչ գիտեմ. և

եթէ ընկենում զնա արտաքս՝ յայ երկնչիմ, քանզի երդուայ. և եթէ ոչ ընկենում զնա, չար աւուրս անցուցանէ ընդ իս: Եւ նոքա ասեն ցնա. տար զնա առ մեծն, քանզի այսպէս սովոր էին նոքա կարդալ զսուրբն Անտոն. և նա զինչ ասէ՝ արա, և լեր անդ մինչև ելանէ յայրէ անտի և ասա նմա զիրսն, և նա զինչ ասէ՝ նշանակեա զբանսն, քանզի ած խօսի ընդ ձեռն նորա: Եւ բարի թուեցաւ Պիգինոսի զինչ ասացին նմա: Եւ եկն սկսաւ փաղաքշել անդամալուծին՝ զի որպէս մարթասցէ տանել զնա առ սուրբն Անտոն: Եւ ասէ Պիգինոս ցանդամալոյծն. կամիս, տէր, երթամք յաղօթս ՚ի վանսն Անտոնի: Եւ ասէ անդամալոյծն. որպէս դու կամիս: Եւ յարեան գնացին և եկին առ աշակերտսն Անտոնի և եղեն անդ օր մի: Եւ եղև ՚ի վաղիւ անդր գայր երկուսն սուրբն Անտոն առ աշակերտսն և ասէր նա. եղբայր Մակար, եկին եղբարք ոք այսօր թէ ոչ: Պատասխանի ետ Մակար և ասէ՝ եկին: Եւ ասէ սուրբն ցնա. եգիպտացիք են եթէ պաղեստինացիք: Եւ ասէ Մակար. խառն են: Քանզի զայս նշան տուեալ էր սրբոյն՝ եթէ յորժամ տեսանես հեզագնաց զոք՝ եգիպտացիք են, և յորժամ զագնուական զոք՝ երուսաղէմացիք են: Եւ յորժամ ասէր նմա Մակար՝ եթէ եգիպտացիք են, ասէր սուրբն. եփէ ոսպնաթան և տուր ուտել. և առնէր նոցա աղօթս մի և արձակէր զնոսա: Եւ յորժամ ասէր Մակար թէ երուսաղէմացիք են, նստէր զամենայն գիշերն և խօսէր նոցա վասն փրկչին մերոյ: Եւ յայնմ աւուր նստաւ յերեկորեայ, կարդաց զաշակերտսն իւր և խրատէր զնոսա ըստ սովորութեանն իւրում: Եւ ոչ ոք ասաց ցնա եթէ զինչ անուն է Պիգինոսի և սուրբն ոչ ետես, քանզի երեկոյ խաւարչտին էր. և սկսաւ կարդալ զանուն Պիգինոսի, և ասէ երկիցս. Պիգինէ՛ Պիգինէ: Իսկ Պիգինոս իբրև զայր իմաստուն քողաստիկոս ոչ ետ նմա պատասխանի. Ասէ ցնա դարձեալ սուրբն. քեզ ասեմ, Պիգինէ, որ յԱղեքսանդր քաղաքէ ես: Յայնժամ ասէ Պիգինոս. աւասիկ եմ, տէր իմ: Ասէ ցնա սուրբն Անտոն. զի՞ եկիր այսր: Պատասխանի ետ Պիգինոս և ասէ. որ յայտնեաց քեզ, տէր, զանուն իմ, և զիրս իմ նա ասէ քեզ: Ասէ ցնա սուրբն Անտոն. գիտացի յինչ իրս եկեալ ես, այլ առաջի եղբարցս ասա

զիրս զի և սոքա գիտասցեն։ Եւ ասէ Պղիգինոս. զայս անդամալոյծս գտի 'ի վաճառափողոցին և ողորմեցայ սմա և երդուայ ա՟յ և ասացի՝ եթէ տուր ինձ համբերութիւն զի հանգուցից զսա յանուն քո, որպէս զի ես կեցից 'ի հանգուցանելն զսա. և այս հնգետասան ամ է զի էաք 'ի միասին որպէս և սրբութեանդ քում յայտնեաց ա՟ծ զամենայն։ Արդ ոչ գիտեմ զի՞ եղև, դառնացաւ ինքն և դառնացոյց զիս, և խորհեցայ ընկենուլ զսա արտաքս։ Արդ զայս եկի խնդրել 'ի սրբութենէդ քումմէ զի ասասցես ինձ զի՞նչ արարից, և աղօթս արասցես վասն իմ, զի չար դառնացեալ եմ ես։ Եւ ասէ ցնա սուրբն Անտոն ցասմամբ և խոժոռութեամբ. ընկենո՞ւս զդա, Պղիգինէ, այլ ա՟ծ որ արար զդա՝ ոչ ընկենու. դու 'ի քէն ընկենուս զդա, ա՟ծ յարուցանէ և բարիոք ևս քան զքեզ հանգուցանէ զդա։ Իսկ Պղիգինոս յօժարութեամբ լռէր զբանսն։ Եւ եթող զՊղիգինոս Անտոն և սկսաւ խօսել ընդ անդամալուծին և ասէ. լուծեալ և աղտեղի, անարժան երկնի և երկրի, ո՞չ կարկին կաս 'ի կռուելոյդ, այլ բարկացուցանե՞ս զեղբայրդ. զայս ո՞չ գիտես եթէ վասն Քի պաշտէ զքեզ. զիա՞րդ իշխես ընդ Քի բարբառել. ո՞չ գիտես եթէ վասն Քի ծառայէ քեզ։ Եւ եթող զնոսա և սկսաւ մխիթարել զեղբարսն ըստ սովորութեան իւրում։ Եւ դարձեալ առ Պղիգինոս և անդամալուծն և ասէ ցնոսա. մի՛ որդեակք իմ, մի՛ խռովեցուսցէ զձեզ խռովիչն, այլ երթայք դուք խաղաղութեամբ և մի՛ մեկնիք 'ի միմեանց, քանզի չարն խռովեցոյց զձեզ. դարձարուք այսուհետև սուրբ սիրով 'ի խըրճիթն ձեր, և առաքեսցէ ա՟ծ առ ձեզ հրեշտակ սիրոյ և խաղաղութեան. քանզի ոչ ուստեք եղև ձեզ խռովութիւն, բաց 'ի հակառակորդէ անտի. քանզի տեսեալ զձեզ հաւանս և հաւասարս և կատարեալս, և առնոյք զպսակս 'ի Քէ, դու վասն սորա և սա վասն քո. գնացէք այսուհետև խաղաղութեամբ, զի եկեսցէ հրեշտակն և գտցէ զձեզ 'ի նմին տեղւոջ միաբանս։ Եւ փութացան և եկին 'ի խրճիթն իւրեանց։ Եւ յետ քառասուն աւուր ննջեաց երանելին Պղիգինոս և չոգաւ առ տէրն իւր, և որ օր երեք էին՝ ննջեաց և անդամալոյծն. և այսպէս կատարեցան երկոքեանն կատարեալ վարուք։

Եւ ընդ ժամանակսն ընդ այնոսիկ եկն երանելին

Կրոնոս միայնակեացն շրջել'ի վանորայն, և պատահեալ երանելւոյն յիշատակի սրբոյն Եւլոգինոսի և անդամալուծին, և առեալ սրբոյ հօրն զաւետարանն և մխիթարէր և խօսէր զբանս կատարեալս վասն կատարելոցն 'ի Ք͞րս Յ͞ն 'ի տէր մեր։

ՎԱՍՆ ՈՐՈՑ ՑՈՔՍԻՐԻՆՔՈՍ

ՔԱՂԱՔԻՆ ՀԱՐՑ

Եկաք հասաք 'ի քաղաք մի Թեբայեցւոց՝ զի անուն էր նորա Ոքսիրինքոս, զորոյ ոչ է հնար պատմել զբաքանչելիս նորա. զի լցեալ էին 'ի ներքս անդր վանորայն, իբրու զի գրէ՝ եթէ զպարիսպն մերժեցին 'ի քաղաքէ անտի. նա և շուրջ իսկ բնակեալ էին զքաղաքաւն վանեար, իբրու զի թուիցի ումեք եթէ այս այլ քաղաք է զքաղաքաւն։ Աւ լի էին տաճարք քաղաքին և կըրպակքն միայնակեցօք, և ընդ ամենայն կողմանս քաղաքին բնակեալ էին միայնակեացք. և երկոտասան եկեղեցիք էին 'ի քաղաքին ըստ մեծութե͞ քաղաքին ուր ժողովուրդք ժողովէին։ Աւ վանականաց տունք աղօթից եւս ազնուականագոյնք էին, և գրէ՝ թէ առաւելագոյնք էին միայնակեացքն քան զաշխարհականսն ըզքաղաքացիսն։ Աւ յամենայն դռնացս քաղաքին և յաշտարակս դրանցն վանք վանք նստէին. հինգ հազար միայնակեացք ասէին թէ իցեն անդր 'ի ներքս, նոյնքան արտաքոյ եւս զնովաւ պատեալ էին։ Աւ ոչ էր ժամ 'ի տուընջեան յորում պաշտօնն մեծ որ առ ա͞ծ դադարէր։ Նա և 'ի հերետիկոսաց անտի ոչ մի ոչ գոյր բնակիչ, և ոչ հեթանոս գոյր բնաւ ամենեւին 'ի քաղաքի անդ, այլ ամենեքեան միանգամայն հաւատացեալք և կնքաւորեալք էին, և երեխայքն՝ որ կարող էին համարձակ ողջոյն տալ եպիսկոպոսին և 'ի հրապարակս ողջոյն ժողովրդեանն։ Իսկ մեծամեծք նոցա և իշխանք և քաղաքապետքն մանաւանդ զառատութիւ͞ս պարգևացն քաղաքայնոցն նուիրէին յանցս յանցս քաղաքին, և 'ի դրունս քաղաքին դէտս համապազ կացուցանէին եթէ ով աղքատ օտար երևին՝ ածել առ իւրեանս, զի մատիցեն առցեն իւրաքանչիւր ով մխիթարութիւն 'ի ծախուց

իւրեանց ։ Իսկ զիա՞րդ ոք մարթասցէ պատմել զխոնարհութիւն երկիւղածութեան զօրաց նոցա. որք իբրեւ տեսանէին զմեզ եթէ օտարք ոմանք ընդ հրապարակն անցանեն՝ իբրեւ ընդդէմ հրեշտակաց գային պատուէին զմեօք ։ Կամ զիա՞րդ ոք մարթէ զբազմութիւն պատմել զկուսանաց միայնակեցաց, զի անթիւս կային ։ Բայց որչափ ոք ՚ի սուրբ եպիսկոպոսէ անտի ստուգէր, զի պատմէր մեզ որ ընդ ձեռամբ նորա էին՝ բիւր միայնակեացք եւ երկու բիւր կուսանք ։ Իսկ զհիւրասիրութիւն նոցա կամ զսէր նոցա՞ որպիսի սէր ունէին առ մեզ՝ անհնար է պատմել, զի պատառէին բաճկոնք մեր յայսկոյս յայնկոյս ձկտելով ։ Տեսաք մեք անդ հարս մեծամեծս որ ազգի ազգի շնորհս յանձինս իւրեանց բերէին, զոմանս կարգօք, զոմանս բանիւք, զոմանս ազգի ազգի շնորհօք եւ արուեստիւք ։

ՎԱՍՆ ԹԷՈՎՆԱՅ

ՏԵՍԱՔ մեք եւ այլ ոչ ինչ կարի հեռի ՚ի քաղաքէ անտի յանապատ կողմ կոյս՝ Թէովնաս անուն նորա, այր սուրբ, ՚ի խցկան միոջ միայն, այր արգելական, որ երեսուն ամ էր զի նստէր լռութիւն պահեալ, որ մեծամեծ բազում զօրութիւնս կատարեալ էր, իբրեւ զմարգարէ էր ՚ի մէջ նոցա. զի ելանէին առ նա բազմութիւնք ժողովըրդոց տկարաց, եւ ընդ պատուհանն ձեռն դնէր ՚ի վերայ նոցա եւ բժշկեալ արձակէր զնոսա ։ Եւ անդ էր տեսանել զերեսս նորա իբրեւ զերեսս հրեշտակի զուարթագին աչօք եւ ամենալի շնորհօք ։ Յորոյ վերայ ոչ քան զչուտ ժամանակս աւազակք ՚ի վերայ հասեալ էին՝ օտարք ՚ի հեռաստանէ. համարեալ էր նոցա թէ ոսկւոյ ինչ գանձք բազում գտանին առ նա, եւ կամէին սպանանել զնա ։ Նա եկաց յաղօթս, նոքա հարան կացին փայտացեալք առ դուրս նորա մինչեւ յառաւօտն ։ Ի վաղիւ անդր իբրեւ եկին ժողովեցան ժողովուրդքն առ նա, կամեցան կենդանւոյն այրել զնոսա ։ Հարկ եղեւ սորայն ՚ի լռութէ անտի խօսել ընդ նոսա. Թոյլ տուք, ասէ, երթալ գնալ դոցա ողջանդամ ՚ի դրոց իմոց. ապա թէ ոչ՝ շնորհք բժշկութեան ձերոյ ՚ի բաց հալածին յինէն ։ Նոքա լուան վաղվաղակի ՚ի հարկէ, քանզի եւ անարգել

զբանն ու խշխէին։ Իսկ աւազակքն անդէն անցին մնա-ցին որ շուրջ զնովաւ անդէն վանեալն էին՝ փոխեալ զկարս իւրեանց և 'ի վերայ անցելոց խրաց յապաշխարութիւն մտեալ։ Նա էր ուսեալ այրն այն երէցկին բարբառ շնորհաց՝ յոյն և դաղմատ և եգիպտացի ընթերցուածս, որպէս 'ի բազմաց այլոց և 'ի նմանէ հաստատել մարթացաք. զի իբրու գիտաց զմէնջ եթէ օտարք ոմանք են, գրեաց 'ի տախտակս և գոհացաւ առ ա̃ծ վասն մեր։ Բայց ուտէր նա կերակուր ունդ որ առանց եփելոյ էր։ Այլ ելանէր արտաքս գիշերն 'ի խցկանէ անտի, և որպէս զրոյց տային՝ և ընդ գազանս անապատի շրջէր և զջրիկն որ գտանէր՝ նոցա արբուցանէր. զի էր զհետս տեսանել գոմշաց և ցռուց և զայծեմանց շուրջ զվանօք նորա, և նոքօք ցնծայր հանապազ։

ՎԱՍՆ ԵՂԻԱՅԻ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ՏԵՍԱՆԷԱՔ մեք անդ միւս ևս այլ ծեր յանապատի անդ Անտինեայ քաղաքի, Եղիա անուն, զի էր նա ամաց հարիւր և տասն. յորոյ վերայ ասէին եթէ հոգի մարգարէին Եղիայի հանգուցեալ էր և հռչակաւոր էր ընդ ամենայն ահագին անապատն, զի էր անդ նստեալ ամս եօթանասուն։ Եւ ոչ ինչ է ումեք հնար արժանի պատմել զդժուարութիւն անապատին այնորիկ յորում նա նստէր, և ոչ էր նա իջեալ անտի երբէք յաշխարհ։ Բայց շաւիղ մի նուրբ ելանէր որ առ նա երթային, զի հազիւ ոք կարէր կալ 'ի վերայ ոտիւք իւրովք, զի աստի անտի վէմք չարաչարք զշաւիղն ունէին. և էր անդ նըստեալ ընդ վիմով միով առաջի այրին։ Զի և տեսիլ նորա յոյժ ահագին էր, և առ հասարակ ամենայն անդամքն դողդոջայր 'ի ծերութենէ անտի տագնապեալ։ Եւ բազում ևս զօր հանապազ նշանս և արուեստս առնէր և բժշկութիւնս 'ի վերայ հիւանդաց, և ոչ դադարէր։ Եւ ասէին որ շուրջ զնովաւ հարքն էին՝ եթէ ոչ ոք երբէք յիշէ երբ լեալ է ելք նորա 'ի բարձունս անդր։ Եւ ուտէր նա 'ի ծերութեան իւրում ժամէ 'ի ժամ ընդ երեկոյն երիս նուկի հաց և երիս ձիթապտուղս. բայց 'ի մանկութեան իւրում սրբաձիգ էր զա̃մ աւուրս կենաց իւրոց։

ՎԱՍՆ ԱՊՈՂՈՆԵԱՑ

ՏԵՍԱՆԷԱՔ մեք և այլ ծեր մի սուրբ, զի անուն էր նորա Ապողոն 'ի կողմանս Թեբայեցւոց 'ի սահմանս Հերմոպողէոս, յոր փրկիչն մեր Մարիամաւ և Յովսէփաւ համագերձ եկն եմուտ և կատարեաց զմարգարէութիւն զի ասէ. ահաւասիկ տէր նստեալ գայ թեթև ամպով և եկեսցէ յերկիրն եգիպտացւոց, և շարժեսցին պատկերակերպ ձեռագործքն եգիպտացւոց և կործանեսցին յերկիր: Տեսաք մեք անդ և զմեհեանն յոր եկն եմուտ փրկիչն մեր 'ի քաղաքի անդ, ուր անկան կործանեցան կուռքն 'ի վերայ երեսաց իւրեանց յերկիր: Տեսաք մեք զայրն զայն յանապատի անդ վանեար շինեալ՝ հայր վանականաց իբրև հինգ հարիւր. որ և ինքն հռչակաւոր էր յերկրին Թեբայեցւոց, և զօրութիւս բազումս առնէր ած 'ի ձեռն նորա, և նշանք և արուեստք կատարէին բազումք: Սա 'ի մանկութենէ բազում վաստակս վաստակեալ՝ 'ի կատարածի հասակի իւրոյ այսպիսի շնորհաց արժանի եղեալ, զի ինքն ութսունամեայ էր և շինեաց վանս մեծ արանց կատարելոց՝ թուով իբրև հինգ հարիւր, որ ինքեանք իսկ հզօր էին առնել նշանս և արուեստս: Սա 'ի հնգետասանամենից միայնակեաց եղև յաշխարհէ, և քառասուն ամ 'ի մեծ յահագին յանապատի անդ կատարեաց և յամենայն առաքինութիւս քաջութեամբ վարժեցաւ:

Յետոյ բարբառ լուաւ նա յայ զի խօսէր ընդ նմա՝ Ապողոն Ապողոն, ասէ, 'ի ձեռն քո կորուսից զիմաստութիւն եգիպտացւոց և զմեհեանս անմտաց հեթանոսաց անարգեցից. ապականեսցես դու ընդ նոսա և զիմաստութիւն բաբելացւոցն և զամենայն սատանայութիւն դիւթութեան պաշտամունս 'ի միջոյ 'ի բաց կորուսցես. և արդ ել գնա դու յաշխարհ, զի ծնցիս դու ինձ անդ ժողովուրդ սեպհական նախանձաւոր գործոց բարութեան: Նա պատասխանի ետ նմա և ասէ. 'ի բաց առ յինէն, տէր, զհպարտութիւն ամբարտաւանութեան, գուցէ հպարտացեալ քան զամենայն եղբայրութիւն՝ 'ի մեծաբարի առաքինութենէ անտի զրկեցայց: Խօսել սկսաւ ընդ նմա

բարբառն ա̃ծութե̃ և ասէ. արկ զձեռն քո ընդ պարանոցաւ քով, և զինչ ըմբռնեսցես դու այդր՝ թաղեսցես զնա ընդ աւազով։ Նա անդէն վաղվաղակի արկանէր ըզձեռն ընդ պարանոցաւն և ըմբռնէր անդ պատանեակ մի հնդիկ փոքրիկ և թաղէր ընդ աւազովն, զի աղաղակէր և ասէր. վայ, ես եմ դևն ամբարտաւանութե̃։ Պարձեալ եղև նմա բարբառ 'ի վերուստ և ասէ. եւ գնա զի զամենայն զոր ինչ խնդրեսցես դու յա̃յ՝ գտցես։

Նա իբրև լուաւ, անդէն վաղվաղակի դիմեաց յաշխարհ ընդ ժամանակս Յուլիանոսի բռնաւոր արքայի, և անցեալ բնակէր 'ի մերձաւոր յանապատի անդ. այր մի եգիտ անդ և անդ կալաւ վանս ընդ լերամբն։ Նա գործէր նորա զօրն ցերեկ աղօթս մատուցանել առ ա̃ծ, հարիւր անգամ 'ի գիշերի, նոյնչափ ծնրադրութի̃ 'ի տուընջեան. և կերակուր նորա առ ժամանակ անդր՝ որպէս յառաջ իսկ՝ յա̃յ առանց պաճուճանաց մատակարարէր. քանզի մինչդեռ յանապատի անդ էր, 'ի ձեռն հրեշտակի կերակուր համբարէր նմա։ Նա էր հանդերձ նորա զեբիտոն, զոր ոմանք կողոբիոնայ թարգմանեալ կոչեն, և զենջեակ մի փոքրիկ զգլխով նորա, զի այն էր որ մնացեալ էր նմա յանապատի անդ առանց մաշելոյ։

Նա էր նա մերձաւոր յանապատին մօտ յաշխարհ, զօրութի̃ հոգւոյն հուպ յաշխարհի շրջելով՝ նշանս և արուեստս և բժշկութիս և սքանչելիս բազումս առնէր. և ոչ ոք մարթէ վասն բազմութե̃ առաւելութե̃ սքանչելեացն պատմել, որպէս և յայնցանէ իսկ լուաք՝ որ ընդ նմա էին, 'ի մեծամեծաց ծերոց և 'ի նոցուն կատարելոց և յառաջնորդաց բազում եղբայրութեանց։ Նոյն վաղվաղակի հռչակաւոր այրն իբրև նոր ոք մարգարէ և առաքեալ դէպ մերում դարուս հասեալ, և համբաւ հռչակաւոր ընթանայր ընդ ամենայն կողմանս. և ամենեքեան որ շուրջն էին միայնակեացք բնակեալ՝ առ նա ժողովէին, իբրև առ հայր բունն՝ զիւրեանց ոգիսն և զանձինս պատարագ բերեալ մատուցանէին։ Իսկ նա զոմանս 'ի տեսիլս կոչէր, և զոմանս յորդինարկութիս առաքինութեան մատուցանէր. նախ յայտ առնէր գործովք, առանց հպարտութեան առնել խրատէր, զի բազում անգամ յայտ առնէր նոցա զվարս առաքինութե̃։ Կիւրակէ 'ի կիւրակէ միայն ինչ ճաշակէր. այլ ինքն ոչ

ինչ այլ ուտէր, բայց միայն բանջարիկ ինչ ինքնեակ բու-
սեալ յերկրէ։ Զի բազում անգամ յանդիմանեաց
զվարս առաքինութեան նորա. ոչ հաց և ոչ ունդս և ոչ
զինչ միանգամ 'ի ծառոց պտուղք իցեն՝ ճաշակէր, և
ոչ զինչ միանգամ հրով գործէր՝ զայն ուտէր։

Արդ իբրև լուաւ երբեմն 'ի ժամանակս Յուլիանոսի,
եթէ եղբայր ոմն 'ի զօրսն կալեալ 'ի բանտի կապեալ
նստի, եկն եհաս առ նա եղբայրութ՟ն հանդերձ, աղա-
չէր զնա և խրատէր համբերել ցաւոցն, և որ ինչ միան-
գամ վիշտք 'ի վերայ գայցեն՝ արհամարհել զնոսա. զի
ժամանակ այս է պատերազմի նմա, և զխորհուրդս նո-
րա 'ի նեղութ՟ե փորձել։ Իսկ իբրև հաստատեաց զմիտս
նորա բանիւքս այսոքիւք, եկն եհաս զօրագլուխն ուժով
չարին վառեալ, իբրու զի գուշակ եղեն ոմանք վասն նո-
ցա. փականս նորս դրաց բանտին արկանէր, և զնոյն
ինքն և որ ընդ նմա մենակեացք եղբարք երթեալ էին՝
'ի ներքս արգելոյր, իբրև զի նոքին իսկ արժանասցին
զինուորութ՟ե. և պահապանս բովանդակս 'ի վերայ կա-
ցուցանէր. և ինքն յապարանս իւր գնայր, և բանից ան-
գամ ունկն չեդեալ՝ խստացեալ գնայր։ Ի մէջ գիշերին
կանթեղնաւոր հրեշտակ երևէր պահապանայն, և 'ի
սաստկութ՟ե շողին լուսոյ զամենեքումբք փայլատակէր
որ 'ի տան անդ էին, մինչև 'ի սքանչելի զարմանալեաց
անտի ցամաքել պահապանացն. դք յարուցեալ վաղ-
վաղակի աղաչէին զնոսա երթալ գնալ 'ի նոցանէ դը-
րամբքն փակելովք. զի լաւ համարէին՝ թէ ինքեանք մե-
ռանիցեն վասն նոցա, քան թէ յերկնից եկեալ բար-
կութ՟ են անսամնաբար առ հասարակ ամենեցուն կոտո-
րել, և կամ զա՟ծութ՟ն ազատութ՟ն՝ որ 'ի վերայ նո-
ցա տարապարտն կալելոց եկեալ էր, արհամարհել։ Իսկ
զօրագլուխն իշխանօքն հանդերձ ընդ այգն ընդ առա-
ւօտն 'ի դուրս հասանէր բանտին, ստէպ տագնապէր ե-
լանել արանցն գնալ 'ի քաղաքէ անտի. զի շարժում՟ն մեծ
եղև ապարանից նորա, և զընտիր ծառայիցն 'ի ներքս
փլուցեալ կոտորէր։ Իսկ սուրբքն իբրև լուան բարբա-
ռոյն, գոհութեամբ օրհնէին զա՟ծ, և ելեալ անդրէն
յանապատ անդր դիմէին։

Իսկ էին այնուհետև ամենեքին միաբան ըստ օրինա-
կի առաքելոցն. և էին, ասէ, նոքա ամենեքին սիրտ մի և

հոգի մի ։ Արդ ուսուցանէր զնոսա զօրհանապազ առա-
ւել զուարճանալ 'ի գործս առաքինութ՟ե, և զանհնար
բիւրապատիկ զխորհուրդսն սատանայի անդէն վաղվա-
ղակի 'ի սկզբան անդ վարել կարճել. զի գլխոյ օձին առ
'ի ջաղջախելոյ՝ ամենայն մարմինն մեռեալ լինի. զի մեզ
հրաման տուեալ, ասէ, 'ի տեառնէ սպասել գլխոյ օձին,
այսինքն է՝ զի մի 'ի սկզբան անդ զյառութ՟ե խորհրդս
զանպատեհս զմտաւ ածել յանձն առնուցուք, թող թէ
զպղծութ՟եցն որ 'ի մտի եղեալ՝ թոթովեալ գտանել ։
Եւ ջանասջիք, ասէ, զմիմեամբք ելանել առաքինու-
թեամբքն. զի մի այր քան զընկեր քաջութ՟քն 'ի վայր
գտանիցի ։ Եւ առակ օրինակի այս է, ասէ, վարուցն
առաքինութ՟ե յառաջադէմ լինելոյ, յորժամ զանչար-
չարութ՟ին և զանցանկութ՟ին երկրաւոր կենացս յան-
ձինս ձեր ստացեալ իցէք. զի սկիզբն է շնորհացն ա՟յ
այս ամենայն ։ Այլ յորժամ նշանաց և արուեստից
սքանչելեաց զհանդէս ոք ցուցանել մարթ իցէ, մի հպար-
տանայցէ. և մի բարձրասջիք 'ի խորհուրդս ձեր, որ ա-
ռաւել ևս իմն ինչ քան զընկերսն մեծարեալ. և մի 'ի
ցոյցս ինչ առնիցիք, յորժամ այնպիսի շնորհաց հասեալ
գտանիջիք. ապա թէ ոչ՝ զանձինս ձեր խաբէք, կապուտ
կողոպուտ յուղւոյ խորհրդոց անտի մնացեալ գտանիցէք,
և 'ի շնորհաց անտի զրկեալ գտանիջիք ։ Արդ ունէր 'ի
բանից մեծամեծ զայս վարդապետութ՟իս, որոց և մեք բա-
զում անգամ յետոյ փորձեալ լսէաք. այլ գործովք և
արդեամբք մեծամեծ ևս քան զսոյն ունէր կատարեալ,
զի ամենայն խնդրուածք անդէն վաղվաղակի կատարէին՝
զոր խնդրէր յա՟յ ։ Նա և յայտնութ՟իս բազումս տեսա-
նէր. և տեսս նա զիւր զերէց զոգւոյ եղբայրն 'ի հե-
ռաստանէ յանապատի անդ կատարեալ, որ մեծամեծ
վարուց առաքինութ՟իս քան զնա ցուցանէր. ընդ որում և
ինքն իսկ բազում ժամանակս յանապատի անդ կեցեալ
էր ։ Արդ տեսանէր նա 'ի տեսլեան զանձն իւր աթոռա-
կից եղեալ առաքելոցն, և զժառանգութ՟ի առաքինութ՟եցն
իւրոց նմա թողեալ. և իբրև աղաչէր վասն նորա զա՟ծ,
և ինքն խնդրէր վաղվաղակի փոփոխումն լինել նմա յա՟յ,
և ընդ նմա յերկնից հանգիստ անդր մտանել ։ Արդ իբ-
րև խօսել սկսաւ ընդ նմա փրկիչն, և ասէ. սակաւիկ
միւս ևս ժամանակս պարտապան ես կալ յերկրի վասն

կատարման, Ապողոն, մինչև զառակ օրինակաց կարգաց վարուցդ քոց բազումք նախանձեալ յանձինս իւրեանց կրեսցեն։ Զի այլ ոմն մեծ 'ի միայնակեցաց անտի զայն կարգսն ընդունելոց էր, և գունդ մի բարեպաշտացն, առժանի վաստակոցն զհանդէս բարութեան սա առեալ բերիցէ առաջի մեծութեանցն։

Զայս 'ի տեսլեան տեսիլ տեսանէր, որ եղև իսկ. զի եկին ժողովեցան բազումք 'ի բազում կողմանց 'ի լուր ականջաց առ նա, և վասն վարդապետութեան իւրոյ և վարուց կարգացն առաքինութեան։ Այլ զի բազումք ամենեքին ամենայնիւ հրաժարեալք յաշխարհէ՝ լինէին միայնակեացք ընդակեացք. բազում եղբարք 'ի միասին առ նա ժողովեալք, որպէս յառաջն ասացաք՝ իբրև հանդէս բիւր միաբանակեացք, մի պաշտօն, 'ի մի սեղան և մխիթար անձանց 'ի կերակուր։ Այլ անդ էր տեսանել զնոսա իբրև գունդ մի հրեշտակաց 'ի սպառազինութեան զարդարեալ 'ի զարդ սպիտակազարդ հանդերձի։ Այլ բան գրոյն առ նոսա կատարեալ, որ ասէ. ուրախ լեր, անապատ ծարաւի, ցնծա և աղաղակեա որ ոչ ծնար. զի բազում են որդիք այրւոյն քան զարամբւոյն։ Լցեալ կատարեցաւ բանս այս մարգարէութեան 'ի վերայ հեթանոսաց եկեղեցւոյն. լցեալ կատարեցաւ և յեգիպտական անապատի անդ, զի բազմագոյն ևս որդիս ծնեալ ած կացոյց առաջի առաւել քան զչէն աշխարհն հեթանոսաց. զի ուր, յորում 'ի քաղաքաց անտի այնչափ կուտեալ էին միայնակեցաց երամակքն, որչափ եգիպտական անապատն առաջի այ զիւր զմանկունսն կացուցանէ. զի որքան աստ ժողովուրդք են, այնչափ յանապատ միայնակեացք բնակեալ են։ Այլ ինձ այսպէս թուի, եթէ բան առաքելոյն 'ի վերայ նորա կատարեալ է, զոր ասէ. ուր առաւելան մեղքն, առաւել ևս եղեն շնորհքն. զի բազմացեալ էին յերկիրն եգիպտացւոց բազում ինչ անկարգ աղտեղութիւնք և կռապաշտութիւնք, իբր ոչ 'ի միում ումեք երբէք 'ի հեթանոսաց. զի շունս և կուզս և գայլս և կապիկս պաշտէին, և այլ ինչ՝ զոր և բնաւ անարգ է ասել, զսոխ և զխստոր և զայլ անարգ բանջարոցն իբրև աստուածս իւրեանց համարէին։ Որպէս և 'ի սրբոյ հօրէ անտի մեք յԱպողոնէ լուաք, որ պատմէր վասն նոցա, որ զբազմաստուածութիւն նոցա մեզ պատ-

մեր. եղինն, ասէ, որ իբրեւ ա̃յ երկիր պագանէին առաջին հեթանոսքն. զի Նովաւ, ասէ, զարդիւնարարութիւն կատարեն, եւ 'ի Նմանէ կերակրին. իսկ զջուրն Նեղոսի, զի զանդաստանս նոցա արբուցանէր։ Եւ զերկիրն պաշտէին իբրեւ առատաբեր պտղոյ քան զամենայն երկիրս աշխարհի։ Այլ զայլ մնոտիսն' զշունսն եւ զկուզս եւ զգայլս եւ զկապիկս եւ զամենայն անօրէնութիւս բանջարոց պաշտէին, կամ գազանս կամ ձկունս, իբրու զի պատճառք լեալ էին նոցա զբաղումն այն 'ի ժամանակին Փարաւոնի անպարապութիւն եղեալ իւրեանց ապրելոյ, 'ի ժամանակին' իբրեւ նա զհետ երթեալ Իսրայէլի 'ի ծովն ընկղմեցան. այր իւրաքանչիւր յորում զբաղմանն լեալ էր չերթալ զհետ Փարաւոնի, զայն իսկ ա̃ծացոյց եւ ասէր' սա փրկիչ եղեւ ինձ այսօր, վասն այսորիկ իսկ եւ ոչ կորեայ ընդ Փարաւոնի։ Զայս ինքն զամենայն' որ բանիւ պատմէր սուրբն Ապողոն։

Իսկ որ ինչ առաւել գործովք եւ արդեամբք առաւել քան զբանիւք ունէր, պարտ եւ պատշաճ է եւ զայն գրել. զի էին եւ առ Նովաւ հեթանոսք բնակեալ ընդ ամենայն տեղիսն, գիւղք աւանք տասն մերձագոյնք 'ի նա, որ ըղդիւապաշտութեան պաշտամունսն պաշտէին 'ի նա. եւ մեհեան մի մեծ 'ի միում 'ի գիւղաքաղաքի անդր. եւ անդ էին կուռք մի յոյժ երեւելի եւ փայտեղէն ուրեմն ոմն պատկերն այն էր. եւ իբրեւ 'ի հանդիսի առեալ շրջեցուցանէին զնա գիւղից գիւղից, զորով քուրմքն բազմօրքն համբերձ պարս առեալ կաքաւէին. կէսք զջուր գետոյն պաշտամունս կատարէին։ Դէպ եղեւ 'ի նմին ժամանակի ընդ այն անցանել Ապողոնեայ եղբարբք սակաւուք. եւ իբրեւ հայեցաւ ետես զբազմութիւն մարդկանն դիւադնեալ ընդ վայրսն մոլեգնէին, ծունր եդեալ վաղվաղակի եւ յաղօթս սկսաւ կալ առ փրկիչն։ Եւ առ հասարակ ամենայն մարդիկն հեթանոսաց ածեալ կացեալ 'ի կաքաւոյ անտի անշարժ կային։ Արդ իբրեւ յառաջել ըստ տեղին ոչ կարէին, այր զընկեր մղէր յառաջ. եւ այնպէս զցերեկն ամենայն 'ի տօթի անդ ջեռեալք խարշապատէին. ընդ միտս իւրեանց անկեալ' 'ի վարանս մտեալ էին, ուստի՞ իցէ անցիցն այնորիկ ընդ նոսա անցանել։ Յայնժամ քուրմքն խօսել սկսան, եթէ հաստատուն 'ի քրիստոնէից ոք գոյ 'ի վայրս աստ, որ աստէն

յանապատիս աստ յայսմիկ բնակեալ իցէ, և այս անցք ընդ մեզ յայնմանէ անցանեն, իբրու զի թէ զԱպողոնեայ ասէին, և ջանային աղաղակելով տեսանել զնա, զի մի կորիցեն: Այլ որ 'ի հեռաստանէ բնակեալ էին, 'ի գայժ անդր և յաղաղակ ելեալ գային. և զի՞նչ այդ իրք իցեն արդեօք, ասէին, որ ընդ ձեզ անցանեն, կամ ուստի՞ եղեն. և նոքա ոչ գիտեմք, ասէին: Բայց լոկ կարծեօք միայն վասն առնն ասէին, թէ պարտ և պատշաճ է մեզ զնորա միտսն հաճել. կեսքն և վկայութիւն ևս տային, եթէ մեք իսկ տեսաք, զի անց ընդ այս: Եւ իբրև աղաչեցին զնոսա, եթէ հնարեցէք ինչ, զի վաղվաղակի օգնութիւն ինչ տացէ մեզ. եզինս ածեալ արկեալ` շարժել 'ի տեղւոջէ անտի զպատկերն կամէին. իսկ այն իբրև անշարժ քրմօքն հանդերձ 'ի տեղւոջն անդէն ցցեալ կայր: Եւ իբրև ոչ այլ ինչ մի ինչ մեքենայս կարացին գտանել, հրեշտակս բարեխօսս 'ի մերձաւորաց անտի առ Ապողոն յղէին, զի 'ի բաց գնասցեն անտի. զի և ինքեանք 'ի մոլորութենէ անտի խոստովանեալ դառնային: Արդ իբրև լուր եղև առնն, էջ վաղվաղակի առ նոսա այրն ա̄յ. և իբրև եկաց յաղօթս, և լուծան ամենեքեան 'ի կապանաց անտի. նոքա ամենեքին առ հասարակ 'ի վայր խաղացին, 'ի նորա փրկիչն ամենայնի 'ի սքանչելագործն ա̄ծ հաւատացին. անդէն վաղվաղակի զկուռսն հրով այրէին: Եւ զնոսա զամենեսեան դարձուցեալ 'ի հաւատս` 'ի ժողովուրդն յաւելոյր. զի բազումք 'ի նոցանէ մինչև ցայսօր ժամանակի արգելականք եղեն, և ընթացան համբաւքն ընդ ամենայն կողմանս նորա. և հաւատացին բազումք 'ի տէր, զի յայնմհետէ այնուհետև ամենեքին ոք 'ի սահմանս նոցա հեթանոս անուն չանուանէր:

Ապա իբրև ոչ առ բազում ինչ ժամանակս աւանք երկու առ միմեանս 'ի հակառակ մատուցեալ` պատերազմ ընդ միմեանս տային, վասն անդիցն մարտնչէին: Իբրև լուր եղև առնն, վաղվաղակի գնաց առ նոսա` հաւանեցուցանել զնոսա 'ի խաղաղութի̄: Իսկ որ 'ի միջէ կողմանէ անտի իբրև ոչ անսային, այլ ընդդէմ կային նմա, յայր մի յաւազակապետ յուսացեալ էին իբրև առ պատերազմն. իբրև ետես զնա, թէ ստէպ ստէպ ընդդէմ կայր նորա և ոչ անսայր նմա, ասէ ցնա Ապողոն.

եթէ ունկնդիր լինիս ինձ իբրև զբարեկամ, աղաչեցից ես զտէր իմ՝ թողութիւն առնել ամենայն մեղաց քոց։ Նա իբրև լուաւ, ոչ ինչ հեղգացաւ, այլ զզէնն 'ի բաց ընկեց վաղվաղակի, և զոտիւք ծնգովքն հասանէր փարէր, և աղաչէր միջնորդ ևս եղեալ խաղաղութեանն՝ զիւր կողմնն անդրէն 'ի տունս իւրեանց յուղարկէր։ Արդ իբրև նոքա խաղաղացան՝ անցին գնացին, որ հռչակաւոր նահատակն էր նոցա, զհետ երթայր այնուհետև առնն զխոստացեալն կատարել։ Զնա իբրև ընկալաւ երանելին Ապողոն, 'ի մերձաւոր անապատի անդ պատուիրէր զտեղի առնուլ և համբերել, զի կարող է ած զայն ամենայն տալ նմա։ Արդ իբրև գիշեր եկն եհաս, և արդ աւանիկ արք յերկնից յերազի իջեալ կային առաջի բեմին Քի. տեսանէի, ասէ, որ արդարութն այ երկրպագէին, նոյն օրինակ և սոքա 'ի վերայ երեսաց իւրեանց անկեալ՝ երկիր պագանէին փրկչին։ Նոյն բարբառ յերկնից յայ առ նոսա և ասէ. զինչ հաւասարութիւն է լուսոյ ընդ խաւարի, կամ զինչ մասն կայ հաւատացելոյն ընդ թերահաւատին, կամ զիարդ է աւադիկ զի մարդասպանդ առ արդարոյդ, քանզի և ինքնդ իսկ անարժան է այդպիսում տեսլեան. այլ երթ գնա, այլ դու, շնորհեալ լիցի քեզ յետամնինդ այդ, 'ի քեզ անկեալ փախստեայդ այդ։ Այլ զի և այլ բազմապատիկ ևս լուաք, և տեսաք զսքանչելիս, զի ոչ բանիւք ոք մարդ կարէ ասել, և ոչ ունկն լսել, զուարթագին եղեն և որ ընդ նոսա էին, նոցա ցուցանէին. սքանչացեալ էին ամենեքին, զի զմի և զնոյն տեսիլ երկոքեան պատմէին։

Արդ անց մնաց այնուհետև մինչ 'ի կատարած ժամանակին իւրոյ ընդ միայնակեացսն, որ ոչ մարդասպան՝ զբանս առաջինս 'ի կարգ ածեալ, իբրև զառն մի անմեղ 'ի գայլեղէն բարուցն փոփոխեալ, կատարեցան 'ի վերայ նորա գիրքն Եսայեայ մարգարէի, զի ասէ. գայլք և գառինք 'ի միասին ճարակեսցին. եզն և առիւծ 'ի մի մսուր յարդ կերիցեն։ Զի և անդ էր տեսանել արս հնդիկս ընդ միայնակեացս բնակեալ, և բազում ևս այլս, որ առաւել ևս էին առաքինութեամբն, և կատարեալ 'ի վերայ նոցա գիրն զի ասէ. և հնդիկք յառաջագոյն ձեռնատու լիցին առ ած։

Դարձեալ յայլում ժամանակի ժողովեալ էին հե-

թանոսք առ քրիստոնեայ գեղջեայսն 'ի վերայ անդաստանացն 'ի մարտ պատերազմի, և բազմութ̃ի յոյժ երկոցունց կողմանցն վառելոց. եկն եհաս 'ի վերայ Ապողոն խաղաղութ̃ի առնել. ընդդէմ դարձան նմա նահատակքն հեթանոսաց՝ իբրև անհնար իմն և վայրենի էր, բռնացեալ պնդեալ էր, և ասէր. ոչ առնի խաղաղութ̃ի մինչև 'ի մահն իւրեանց։ Ասէ նա ցնա. այդ իսկ լիցի զոր ընտրեցերդ. զի այլ ոք ամենևին մի մնացի, բայց դու. զի եղիցի՝ իբրև մեռեալ իցես դու, ոչ եթէ երկիրս քեզ գերեզման լիցի, այլ կուշտք գազանաց և անգեղաց՝ որ յագեսցին 'ի քեզ։ Եւ անդէն բանքն վաղվաղակի արդիւնք լինէին. և ոչ ոք էր 'ի միջէ կողմանէ որ մեռանէր, բայց միայն նահատակն այն, զոր թաղեցին անդէն իսկ ընդ աւազովն. 'ի վաղիւ անդր գտանէին բրեալ փորեալ հանեալ պատառեալ յանդեղաց և 'ի բորենեաց։ Որք իբրև տեսին զքանչելիսն և զկատարել բանիցն, ամենեքեան 'ի փրկիչն հաւատացին, մարգարէ իմն զնա քարոզէին։

Եւ էր իմն յառաջ քան զնա 'ի յայրի անդ լերինն, ուր սուրբն Ապողոն հինգ եղբարքն ոմամբք հանդերձ, և որոց յառաջ իսկ առ նմա աշակերտեալ էին։ Եւ իբրև եկն եհաս տօն զատկացն, և զպաշտօնն առ ա̃ծ պաշտեցին, կամէին եթէ որ ինչ գտեալն է՝ զայն ուտել. և էին անդ նկանակք սակաւ ինչ ցամաքեալ, և բանջարկունք իմն ուստեք ուստեք ժողովեալ։ Արդ սկսաւ Ապողոն խօսել ընդ նոսա. եթէ դուցեն հաւատք 'ի մեզ, որդեակք՝ մանկունք ճշմարտիւ Ք̃սի, խնդրեսցէ այր իւրաքանչիւր 'ի տեառնէ՝ որ ինչ ըստ մտի իցէ իւրաքանչիւր առ 'ի ճաշակել։ Իսկ նոքա զամենայն ինչ 'ի նա առնէին, զի զանձինս անարժանս համարէին յայնպիսի շնորհս։ Եւ իբրև զուարթացին երեսօք եկաց յաղօթս, և ամենեքին իբրև զամէնն ասացին, անդէն վաղվաղակի հասանէին 'ի դուռն այրիսն արք ոմանք օտարականք անծանօթք ամենեքին. որք զանձինս իւրեանց 'ի հեռաստանէ պատմէին եթէ եկեալ իցեն. զամենայն ինչ բարձեալ բերէին, որչափ ինչ ամենայն 'ի լսելիս նոցա չէր հասեալ, և որչափ զինչ յերկրին եգիպտացւոց գտանէր. պտուղս ազգի ազգի բերէին, խաղող և նուռն, թուզ և ընկոյզ, 'ի տարաժամ ժամանակի

զամենայն ինչ գտեալ, մեղր և կաթն առժամայն գտեալ սափորով լի, և մեծամեծ արմաւս նիկողացիս, և նկանակս տասն՝ սուրբս ջերմս, իբրև յօտար իմն աշխարհէ կարծիս տային թէ իցեմք եկեալ։ Իսկ որ բերին զայն արքն, և 'ի ձեռն ետուն, երևեցուցին՝ եթէ յառնէ միջէ՝ որ աւագ է և մեծատուն, առաքեալ է. 'ի նմին ժամանակի անդէն վաղվաղակի գնացին։ Արդ իբրև ճաշակեցաք 'ի կերակրոց անտի, և մինչև 'ի գլուխ պենտեկոստէից բաւական լինէր մեզ. մինչև զարմանալ և ասել, եթէ արդարև այս ա՟մ յ՟յ առաքեցաւ մեզ։

Մ՝ի ոմն 'ի միայնակեցաց անտի աղաչէր զհայրն՝ շնորհաց ինչ արժանի լինել. և իբրև եկաց յաղօթս, խոնարհութ՟ե շնորհք տուան նմա հեզութ՟ե. մինչև զարմանալ ամենեցուն վասն նորա, առաւելութ՟ի իմն հեզութ՟ե ստացելոյ։ Եւ պատմէին մեզ այնուհետև՝ որ գնովաւ հարքն էին, և յայնպիսի զօրութ՟եց վերայ վկայութ՟ի ետուն և բազում եղբարք. զի այն՝ որ սովն եղև ոչ յառաջ քան զբազում ժամանակս, որ 'ի կողմանս Թեբայեցւոցն հասեալ էր, իբրև լուան բնակիչք վայրացն ժողովուրդք որ զայնու վայրովքն ժողովք միայնակեցացն էին, բազում անգամ առանց պաճուճեալ կերակրոց կերակրէին, եկեալ կացին առաջի նորա կանամբք և մանկտւով հանդերձ, օրհնութ՟ի անդրէն և կերակուրս խնդրէին։ Իսկ արդ նա ոչ ինչ զանգիտէր, եթէ գուցէ նուազեսցէ ինչ 'ի կերակրոցն, առեալ բաշխէր ամենեցուն՝ որ գային առ նա՝ իւրաքանչիւր բովանդակութ՟ե ըստ աւուրն։ Զի մնացին երեք զամբիղք մեծամեծք հացիւ հանդերձ, և սովն 'ի վերայ հասանէր. հրամայեաց 'ի մէջ բերել զզամբիղսն, ուստի միայնակեացքն ուտելոց էին ըստ նմին աւուր. իբրև 'ի լսելիս իմն ամենայն եղբարցն և ժողովրդոցն ասէր մեծաւ բարբառով, մի եթէ ո՛չ կարէ ձեռն տեառն բազմացուցանել զայս։ Զի այսպէս իսկ ասաց հոգին սուրբ. մի պակասեսցէ հաց 'ի զամբիւղաց այտի, մինչև յագեսցուք ամենեքեան նոր ցորենով։ Եւ հաստատեցին ամենեքեան՝ որ եկեալն էին, չորեքամսեայ ժամանակեան բաւական լինել նկանակքն այնոցիկ։ Այնպէս և 'ի վերայ ձիթոյ և հացին երբեք արար. մինչ զի երբեմն հասեալ էր սատանայի յայն վայր, սկսեալ էր խօսել և ասել ընդ նմա. արդ

մի թէ Եղիա՞ արդեօք իցես դու, կամ այլ ոք 'ի մարգարէից կամ յառաքելոց անտի, զի այդպիսի նշանս իշխես առնել: Նա ետ պատասխանի, և ասէ ցնա. ո՛չ ապաքէն մարդիկ էին սուրբքն առաջին, մարգարէքն և առաքեալքն, որ զայսպիսի ինչ գործ գործեալ ուսուցին. և եթէ յայնժամ մերձ էր ա͞ծ, արդ հեռացա՞ւ ուրեմն. ա͞ծ կարող է յամենայն ժամանակի առնել զայս, և ոչ ինչ տկարութիւն է առաջի նորա. արդ եթէ ա͞ծ առատ է, դու ընդէ՞ր ես չար: Իսկ արդ ընդէ՞ր չէ մարթ ասել՝ զոր և մեք իսկ անձամբ տեսաք. զի լի և լի զգամբիւղոն բերէին 'ի մէջ սեղանոյ եղբարցն. և զնկանակսն բերէին, ուտէին անտի հինգ հարիւր եղբայր մինչեւ ցյագ. լի և լի դարձեալ հացիւ անդրէն զգամբիւղոն տանէին:

Զոր միւս ևս այլ ինչ զարմանալի տեսաք, և սքանչացաք յորում է ասել. իբրեւ եկաք մեք առ նա երեք եղբարք, ծանօթ լինէաք եղբարցն 'ի հեռաստանէ, իբրեւ տեսանէին զմեզ՝ որոց լուեալն էր 'ի նմանէ վասն մերոյ գալստեանն, որ իբրեւ տեսին զմեզ, փութացան գալ վաղվաղակի ընդ առաջ մեր սաղմոսիւք. զի այս իսկ է սովորութիւն նոցա առ ամենայն արգելականս. և յերկիր անկեալ խոնարհ երկիր պագանէին և համբուրէին ըզմեզ. միմեանց ցուցանէին զմեզ և ասէին. ահաւասիկ եկեալ են եղբարքս, վասն որոց հայր մեր յառաջ քան զերիս աւուրս ասէր մեզ, եթէ յետ երից աւուրց գալոց են առ մեզ յԵրուսաղեմէ: Կէսքն 'ի նոցանէ առաջի երթային մեր, և կէսքն զկնի գային սաղմոսիւք, մինչ մօտ 'ի նա եկաք հասաք: Իբրեւ լուաւ հայրն Ապողոն զձայն սաղմոսացն, ինքն յարեաւ ընդ առաջ լինէր մեզ. որպէս էր սովորութիւն նորա առ ամենայն եղբարս: Իբրեւ ետես զմեզ՝ նախ ինքն երկիր եպագ, տարածեաց զինքն յերկիր, ապա յոտն յարուցեալ՝ համբուրել սկսաւ. և իբրեւ առ 'ի ներքս գնաց, նախ յաղօթս եկաց, և զոտս մեր սկսաւ լուանալ ձեռօքն իւրովք, հանգիստ առաջի առնէր մեզ:

Արդ զայս ամենեցուն եղբարցն առնէր նա՝ որ առ նա երթային. զի որ ընդ նմա եղբարքն էին, ոչ յառաջագոյն ինչ ճաշակէին, մինչեւ խորհրդոց գոհութե͞ն Ք͞ի հաղորդ լինէին. և զայս զօրհանապազ յինն ժամու առ-

նէին։ Եւ ապա իբրև կերակրէին, անցեալ նստէին, նորին վարդապետութեանն անսացեալք զամենայն պատուիրանս մինչև յառաջագոյնս անդր. յայնմհետէ ոմանք յանապատ կոյս գնային, 'ի բերանոյ զամենայն գիրս սուրբս կարդացեալ. ոմանք անդէն կային մնային՝ անդադար անհանգիստ օրհնութ̃բ մինչև ցառաւօտն օրհնէին զա̃ծ։ Իսկ այն՝ որ ես ինձէն աչօք իմովք տեսի, յերեկորեայ սկսեալ օրհնել զա̃ծ, և մինչև ցայգառաւօտուն չդադարեալ։ Բազումք 'ի նոցանէ ըստ ինն ժամուն միայն իջանէին 'ի լեռնէ անտի. և իբրև յօրհնաց անտի առնուին, անդէն վաղվաղակի 'ի լեառն գնային, բաւական անձանց համարեալ զհոգևոր կերակուրն, մինչև դարձեալ 'ի նոյն ժամ. զայս առնէին բազումք 'ի նոցանէ զբազում աւուրս։ Եւ անդ էր տեսանել զնոսա 'ի ցնծութե̃ ընդ անապատն ամենայն. զոր ցնծութիւն ոչ է մարթ ուրեք տեսանել յաշխարհի, և ոչ ուրախութի̃ ինչ մարմնաւոր։ Եւ ոչ տրտում ոք և խոժոռ գտանէր 'ի մէջ նոցա. այլ թէպէտ և ոք խոժոռ գտանէր 'ի նոսա, անդէն վաղվաղակի հայրն հարցանէր զնա զպատճառս տրտմութեանն. և այն ինչ որ 'ի գաղտնիս սրտիցն ունէին, նա յայտնապէս ցուցանէր և ասէր այսպէս. ոչ է պարտ և պատշաճ տրտմել 'ի վերայ գիւտի ժառանգութե̃ն երկնից. տրտմեսցին, ասէ, հեթանոսք. լացցեն Հ̃րեայք և սուգ առցեն մեղաւորք. իսկ արդարք ուրախ եղիցին։ Եւ արդ որ զերկրաւորս հոգան, վասն երկրաւորացն ուրախ լինին. իսկ դուք որ այնպիսի յուսոյ արժանի եղեալ էք, զիա՞րդ է՝ զի ոչ միշտ յամենայն ժամանակի ուրախ լինիք. զի առաքեալն ինքնին զմեզ յօժարեցուցանէ յամենայն ժամանակի ուրախ լինել, անպակաս յաղօթս կալ, յամենայնի գոհանալ։

Եւ զինչ ևս այլ ինչ ոք մարթիցէ պատմել վասն բանից շնորհաց՝ որ 'ի նմանէ բղխէին. և որ զայլ ամենայն առաքինութի̃ նորա վասն առաւելութե̃ սքանչելեացն լռեսցուք պատմել, միշտ 'ի նմանէ և յայլոցն՝ որ լսեաք բազում անգամ։ Վասն վարուց և կարգաց և գնացից խօսէր առանձին բազում անգամ. և վասն ընդունելութե̃ եղբարց ասէր, թէ պարտ և պատշաճ է 'ի գալստեան եղբարցն երկիր պագանել. զի ոչ եթէ նմա, այլ ա̃յ երկրպագես. տեսեր զեղբայր քո, տեսեր զտէր

ա՟ծ քո։ Նա զայս, ասէ, յԱբրահամէ ինքն ընկալաք․ զի պարտ և պատշաճ է, զի իցէ երբէք յորժամ զեղբարսն բռնադատիցես առ քեզ մտանել, 'ի Ղովտայ ուսեալ եմք, եթէ առ անցաւորօքն ճանապարհին և ըզհրեշտակսն ընդունիցիս։

Նա զի պարտ և պատշաճ է, եթէ հնար իցէ, եղբարցն հանապազօր խորհրդոցն գոհութե՟ն տեառն մերոյ հաղորդել․ զի որ հեռի ունի զանձն իւր յայսմանէ, հեռի առնէ զանձն իւր յա՟յ։ Իսկ որ կանխէ զայս առնել՝ ստէպ ստէպ առնուլ, զա՟ծ յինքն ընդունի․ զի փրկութե՟ն բարբառն այսպէս ասաց․ որ ուտէ 'ի մարմնոյ իմմէ, և ըմպէ յարենէ իմմէ, նա յիս, և ես 'ի նմա։ Զայս յագուստ միայնակեցացդ յիշեցուցանեմք․ զի փրկութե՟ն չարչարանօքն ապրեալք 'ի կանխել անդր մերում, և զօրհանապազ կազմ կալ՝ առ 'ի պատրաստել զանձինս մեր այնպիսի ինչ լինել, իբրև արժանի լինել յամենայն ժամանակի առ 'ի յաւիտենական մշտնջենաւորաց ընդունելութե՟ն իսկ, որովհետև թողութեան մեղաց արժանի լինիմք։

Իսկ որ բուն գլխաւոր պահքն են, ոչ է արժան լուծանել առանց ամենայն իրիք տագնապի․ զի 'ի չորեքշաբաթւոջ անդ, ասէ, մատնի տէրն, և յուրբաթու անդ 'ի խաչ ելանէ։ Այլ եթէ դիպեսցի եղբայր առ քեզ հասեալ, և նմա հանգիստ պիտոյ իցէ 'ի ժամանակի պահոցն, դիցես դու առաջի նորա միայն սեղան․ ապա թէ ոչ կամիցի ճաշակել ինչ, մի ստիպեր զնա, զի հասարակաց է վարդապետութիւնն։

Նա յոյժ ստգտանէր՝ որ զերկաթսն արկանէին, և որ զհերսն ժողովէին․ զի այսպիսեօքս 'ի ցոյց առնել պարապին, և զմարդահաճութե՟ն որսան․ զի պարտ և պատշաճ էր նոցա առաւել պահօք զմարմինն նուաղեցուցանել, և 'ի գաղտնիս բարիս գործել։ Իսկ որ ոչ է այսպէս միայն, այլ ամենեցուն կամին զանձինս իւրեանց յայտնի առնել։

Նա զինչ ոք ինչ ասիցէ վասն վարդապետութեանց նորա, որ նմանէին վարուց և կարգաց նորա․ զի ոչ գրել ոք արժանապէս նմանել մարթ էր։ Նա այլ բազմապատիկ նա զշաբաթն ամենայն խօսէր ընդ մեզ առանձին։ Նա իբրև յուղարկէր զմեզ, ասէ ցմեզ․ խաղաղութիւն

կալջիք ընդ միմեանս. 'ի միմեանց մի մեկնեսջիք: Սկսաւ ասել առ այնոսիկ՝ որ ընդ իւր եղբարքն էին. ո՞ ոք իցէ 'ի ձէնջ, որ կարիցէ առաջի լինել յուղարկել զնոսա մինչև 'ի ներքսագոյն հարսն. և գրէ թէ ամենեքեան յառաջ կացին յօժարութե՛ առաջնորդել յուղարկել զմեզ: Իսկ սուրբն Ապողոն առաքեաց արս, որ բովանդակեալ լինէին ամենայն կարգովքն վարուց իւրեանց, և ճարտար էին 'ի բանս Յունաց և Պաղմատաց և եգիպտացւոց: Եւ իբրև յուղարկէր զնոսա ընդ մեզ, պատուէր տայր նոցա՝ մի թողուցուք զդոսա, մինչև տեսցեն բովանդակ զամենայն հարսն զոր կամիցին տեսանել. զի ոչ էր մեզ մարթ բնաւ ընդ ամենայն կեանս մեր զամենեսեան տեսանել: Արդ օրհնեաց զմեզ և արձակեաց և ասէ. օրհնեսցէ զձեզ տէր 'ի սիոնէ, և տեսջիք դուք զբարութիւն Երուսաղէմի զամենայն աւուրս կենաց ձերոց:

Արդ իբրև գնացաք մեք ընդ անապատն, 'ի միջօրեայ ժամանակի անդ յանկարծակի տեսանեմք քարշնահետ մեծի վիշապի. զի իբրև քարշած էր գերանոց մեծի 'ի վերայ աւազոյն: Եւ իբրև տեսաք, յերկիւղի մեծի հարաք. այլ որ առաջնորդէին մեզ եղբարքն, աղաչէին մի ինչ երկնչիք, ասէին. այլ քաջալերեցարուք և եկայք զհետ քարշածի վիշապիդ. զի տեսջիք, ասէ, զհաւատս մեր, եթէ յորմէ կարասցուք ըմբռնել զնա. զի բազում անգամ՝ ուրեք, ասէ, վիշապս և քարբս ձեռբացի սպանեալ է մեր. և բան գրոյն 'ի վերայ նոցա կատարէր, եթէ ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել 'ի վերայ օձից և քարբաց և կարճաց և 'ի վերայ ամ զօրութե թշնամւոյն: Մեք իբրև թերահաւատութե լի եաք, և առաւել ևս զահի հարեալ եաք և աղաչեաք զնոսա՝ մի զհետ երթայք քարշածի վիշապիդ, այլ զուղղորդ ճանապարհն գնասցէք, մի ոմն յեղբարց անտի յայնցանէ մեծաւ յօժարութե թողոյր զմեզ 'ի տեղւոջն անդէն՝ ընդ անապատն ուղի առնէր՝ գնալ քննել ուր իցէ գազանն ամրացեալ. և իբրև գտանէր ոչ ինչ հեռի զայրն վիշապին, աղաղակէր առ մեզ, եթէ այրի աստ է վիշապն. և կոչէր առ ինքն, եկայք տեսէք, ասէ, զինչ գործ լինելոց են: Յօժարեցուցանէին զմեզ և այլ եղբարքն, և խրախոյս տային՝ թէ մի երկնչիք: Եւ իբրև մեք մե-

ծառ երկիւղիւ երթայաք տեսանել զգազանն, ընդ առաջ եղև մեզ եղբայր ոմն, զձեռանէ առեալ ձգէր յինքն 'ի վանս անդր և ասէր. մի երթայք, ոչ կարէք զդէմ ունել զանհնարին վիշապին. մանաւանդ զի ոչ էր ուրեք մեր երբէք այնպիսի ինչ տեսեալ. զի նա ասէր, եթէ բազում անգամ տեսեալ է իմ, զի կարի մեծ անհնարին է գազանն. և ասէր, եթէ աւելի քան զհնգետասան կանգուն է: Հրամայեաց մեզ օթեվանս առնել անդէն 'ի տեղւոջն. երթայր նա առ եղբայրն անդ, որ 'ի յայրս անդր երթեալ էր, զի հաւանեցուսցէ 'ի բաց կալ 'ի յայրից վիշապին. զի նա ոչ հաւանէր 'ի բաց լինել 'ի տեղւոջէ անտի, եթէ ոչ զվիշապն սպանցէ: Սակայն հաւանեցոյց զնա 'ի բաց կալ, առ և եկն առ մեզ. զի թերահաւատութ̃ի մեր ստգտանէր:

Ապա՝ իբրև հանգեաք մեք առ եղբօրն այնմիկ, որոյ իբրև մղոնաւ միով վանքն էին. և անդ յորժ իբրև նորոգեցաք, տայր նա մեզ զրոյց՝ զինչ որ եղեալ էր 'ի տեղւոջն յայնմիկ 'ի նմին՝ ուր ինքն իսկ նստէր՝ եթէ էր աստ այր մի սուրբ, որում իւր իսկ աշակերտեալ էր, Ամոն անուն էր նորա. զի մեծամեծ զօրութիւնս 'ի տեղւոջն յայնմիկ կատարեալ էր նորա. զի բազում անգամ 'ի վերայ նորա անկեալ էին աւազակք, զհացն և որ ինչ կերակուր գտանէր նորա յափշտակէին: Իսկ իբրև կարի նեղացաւ նա 'ի նոցանէ, ելեալ գնացեալ էր մի օր յաւուրցն յանապատն. գայր նա անդրէն, և երկու վիշապք ընդ իւր գային. և ած կացոյց զնոսա, և հրաման ետ պահապան կալ, և պահել զդուրս վանացն: Իսկ մարդասպանքն այն ըստ սովորութ̃են իւրեանց իբրև եկին 'ի տեղի անդր և տեսին զսքանչելիսն, անմռունչ եղեն և անկան անդ 'ի տեղւոջն կործանեցան 'ի վերայ երեսաց իւրեանց: Իբրև ել եկն արտաքս և ետես զնոսա զի կարկեալ կային մերձ 'ի մահ, մատեաւ յարոյց զնոսա, և պատուհասակոծ առնէր զնոսա նախատելով և ասէր. տեսանէ՞ք, ասէ, որչափ դուք վայրենագոյն էք քան զգազանսն. զի նոքա վասն ա̃յ կամօք իւրեանց հնազանդին, և դուք ոչ յա̃յ երկերուք և ոչ յերկիւղածու-

1 Յաւելուածն յաւելեալ վերնագիր վասն Ամոնի. ուր մեր օրինակն անվերնագիր թողեալ զայսմէն ընդ նախընթացին:

թենէ անտի քրիստոնէից ակն ածէք։ Եւ առ տարաւ զնոսա 'ի ներքս 'ի խղիկ անդր, և սեղան առաջի դնէր, և ապա խրատէր փոփոխել զկարս իւրեանց։ Նոքա անդէն 'ի հնոյ բարուց իւրեանց 'ի բաց կացին և առաւելագոյնք երևեցան, և ոչ յետ բազում ինչ ժամանակաց նոքին զնոյն նշանս արուեստիցն առնել սկսան։

Այլ երբեմն, ասէ, անհնարին ումն մեծ վիշապ մերձաւոր երկրին զանդաստանս վնասէր, և բազում խաշինս անասնոց սատակէր. եկին առ հասարակ բնակիչք երկրին առ հայրն, առաջի անկեալ աղաչէին սատակել յերկրէ նոցա զգազանն։ Իսկ նա իբրև թէ ոչ ինչ կարիցէ օգնել նոցա, տրտմեալ զմարդիկն 'ի բաց արձակէր։ Ընդ առաւօտն յարուցեալ՝ յանցս ճանապարհի գազանին երթայր. իբրև երիցս անգամ ծունր դնէր յաղօթս կալով, յարձակէր 'ի վերայ նորա գազանն մեծաւ սրտմտութ՟ե, չարաչար շոգի արձակելով, շնչելով փքալով և չարաչար ժանտահոտ յառաջագոյն 'ի բերանոյն արձակէր։ Իսկ նա իբրև ոչ ինչ համարեցաւ, դարձաւ 'ի վիշապ անդր և ասէր. ըմբռնեսցէ զքեզ։ Ք՟ս որդի ա՟յ կենդանւոյ, որ ըմբռնեաց զմեծ վիշապն։ Եւ իբրև նա զայս ասաց, անդէն վաղվաղակի վիշապն պայթեաց, և զամենայն ժանկն և զթոյնս արեամբն հանդերձ փսխեաց։ Եւ եկին շինականքն յետ աւուրց, և զմեծ և զանհնարին սքանչելիսն իբրև տեսին, և իբրև 'ի հոտոյ անտի ժոյժ ոչ ունէին, աւազ բազում 'ի վերայ մեռելոյն կուտէին, մինչդեռ անդէն իսկ կայր հայրն 'ի վերայ նորա. քանզի մերձենալ իսկ ոչ իշխէին, թէպէտ և մեռեալ էր վիշապն։ Մանուկ ումն, ասէ, երբեմն 'ի հովւումն էր 'ի կենդանութ՟ե վիշապին. երբեմն ուրեմն իբրև տեսանէր զնա, նայեցաւ անկաւ պակասեալ. և անկեալ դնէր պատանին անմռունչ անդէն 'ի տեղւոջն զօրն ամենայն։ Եւ իբրև եկին գտին զնա ընտանիքն ընդ երեկս աւուրն ժամանակի՝ սակաւիկ ինչ զի մնչէր, ուռուցեալ փքացեալ յիմարեալ 'ի տեսլենէ անտի, առեալ ածին զնա առ հայրն Ամին, իբրև ոչ ինչ գիտէին զինչ անցք անցեալ էին ընդ նա։ Նա իբրև եկաց յաղօթս, և ձիթով առեալ օծանէր զնա, յոտն եկաց պատանեակն և պատմէր զինչ անցք անցեալ էին ընդ ինքն. վասն այնորիկ իսկ առաւել այրն յօժարեաց սպանանել զվիշապն։

ՎԱՍՆ ԿՈՊՐԵԱՑ

Էր անդ ծեր մի յանապատի Կոպրէս անուն՝ այր սուրբ, իբրև իննսնամեայ ժամանակօք, և էր գլուխ եղբարց յիսնից. և ինքն բազում նշանս և զօրութիւնս առնէր, բժշկէր զախտաժէտս և զդեւս հալածէր և մեծամեծ սքանչելիս գործէր, և էր որ ինչ առաջի աչաց մերոց արար։ Որդ իբրև ետես զմեզ, ողջոյն ետ, օրհնեաց զմեզ և լուաց զոտս մեր. հարցանէր զաշխարհէ։ *Եւ մեք առաւել աղաչեաք՝ զկարգս իւրեանց վարուցն պատմել մեզ. և թէ զինչ ած նմա շնորհս պարգևեաց, և կամ յորպիսի կարգաց վարուց իւրոց զայնպիսի շնորհս գտանէր։ Եւ ոչ ինչ իսկ իբրս հպարտութե, այլ պատմէր մեզ զկարգս վարուց իւրոց և զիւրոց զառաջնոց իբրև զբազմաց և մեծամեծաց յառաջ քան զնա, որոց կարգացն և վարուց ինքն առաջի եղեալ նմանող լինէր. զի ոչ ինչ են սքանչելի այս որ իմ գործս են առ հարցն վարուց և գնացից։

Զի էր այր մի յառաջ քան զմեզ Միւսիս անուն, որ գլխաւոր էր ամենայն միայնակեցաց՝ որ 'ի տեղւոջս յայսմիկ եղեալ էին, որ և զմիայնակեցութեան հանդերձս նախ նա եգիտ և արար. զի նա աւազակապետ լեալ էր յառաջ և դիաթաղ հեթանոսաց, և հռչակաւոր էր 'ի չարի անդ՝ յորում և կայր։ Պատճառ իմն գտանէր այսպիսի փրկութե անձին իւրոյ. զի եհաս եր-

* Եւ սկսաք աղաչել զծերն պատմել մեզ զկարգս իւրեանց առ 'ի յօգուտ մեզ, և զայն ևս թէ զինչ և որով իւիք ած նմա զշնորհսն զայն պարգևեաց, և կամ յորպիսի կարգաց վարուց իւրոց զայնպիսի շնորհս գտանէր։ Եւ 'ի բազում աղաչանաց մերոց լսելի լինէր նմա խնդրուածք մեր. և ոչ իբրև ինչ հպարտութե, որ հեռի է այս 'ի սրբոցն այդ, այլ սակս օգտութե բազմաց, որ և յայ հրամայեալ նմա պատմել զարժանին պատմելոյ։ Եւ այսպէս պատմէր մեզ զկարգս վարուց իւրոց և զիւրոց առաջնոց իբրև բազմաց և մեծամեծաց որ յառաջ քան զնա, որոց կարգացն և վարուցն ինքն առաջի եղեալ նմանող լինէր. զի ոչ ինչ են սքանչելիք այս որ իմ գործս է, ասէ, առ հարցն վարուց և գնացից զորոյ ահա ունիմ ասել ձեզ զսքանչելին և զարժանին գովութե։

Զի էր յառաջ քան զմեզ այր մի Միւսիս անուն որ գլխաւոր էր ամ միայնակեցաց... Իսկ պատճառ փրկութեան նորա այսպիսի իմն լինէր. զի եհաս նմա երբեմն 'ի վերայ վանաց կուսի միոջ ելանել, զի

քեմ 'ի գիշերի 'ի վերայ կուսի միոջ վանաց տեռազերծել զնա, և եգիտ ինչ մեքենայս՝ որով ելցէ 'ի տանիս անդր։ Պարձեալ իբրև ոչ գտանէր ճանապարհ՝ որով 'ի շտեմարանս անդր մտցէ և կամ որով դառնալ անդրէն մարթասցէ՝ անցեալ կայր 'ի վերայ տանեացն մտախոհ մինչև տիւն զառաւօտն մերկանայր։ Սակաւիկ մի նիրհեաց և տեսանէր զի կայր իբրև թագաւոր մի. խօսէր ընդ նմա՝ մի՛ սպանութեանց զկնի և մնոտեացս այսոցիկ յօժարութեանց լինիր. այլ եթէ կամիս փոփոխել յառաքինութիւն զբարս քո և զօրաւոր լինել հրեշտակական զօրութեանց, առ յինէն զայդ իշխանութիւն։ Նա իբրև մեծաւ յօժարութեամբ զբանն ընկալաւ, ածէր վաղվաղակի գունդս միայնակեցաց առաջի առնէր և իշխան լինել առաջի նոցա հրամայէր։

Իբրև զարթեաւ 'ի քնոյ անտի, տեսանէր զկոյսն այն եկեալ կայր առաջի նորա. բողոք բարձեալ ասէ. այր դու, ո՞վ ես և ուստի՞ յայս վայր եկեալ ես, կամ զի՞նչ գործ կամ զի՞նչ ազգ է քո։ Նա իբրև ոչ ինչ գտանէր պատասխանի տալ նմա՝ ասէ. զեկեղեցին զեկեղեցին՝

գոյր ճանապարհ 'ի տանեաց անտի 'ի տուն անդր իջանել. և 'ի խորհուրդ մտեալ եգիտ ինչ մեքենայս որով ելցէ 'ի տանիս անդր, զի ամրափակեալ էր տուն կուսին այն մեծատան յամենայն կողմանց՝ և բարձրաբերձ շինուածք իբրև բրգունս ամրոցաց։ Արդ 'ի գիշերի միոջ գնաց առ 'ի կողոպտել զտուն կուսին, և մեքենայիւքն զոր եգիտ՝ ել 'ի տանիս անդր և շրջեալ այսր անդր յամենայն կողմանց ոչ կարաց գտանել ճանապարհ որով 'ի շտեմարանս անդր մտցէ և կամ որով անդրէն դառնալ մարթասցէ. և այնպէս իբրև ըմբռնեալ կայր 'ի վերայ տանեացն այն, և մտախորհ լինէր՝ և այսպէս յահ և յերկիւղ մտանեալ կայր 'ի գեգերանս մինչև տիւն զառաւօտն մերկանայր։ Յայնժամ սակաւիկ մի նիրհէր, և տեսանէր յանուրջս զի կայր իբրև թագաւոր մի, և խօսէր ընդ նմա և ասէր. մի՛ սպանութեանց զկնի ընթանար, և մի՛ մնոտեացս այսոցիկ յօժարութեանց լինիր. այլ եթէ կամիս փոփոխել յառաքինութիւն զբարս քո և զօրաւոր լինել հրեշտակական զօրութեանց, առ յինէն զայդ իշխանութիւն։ Իսկ իբրև լուաւ զայս 'ի թագաւորէն այն որ հզօր և սքանչելի էր զօրօք և մեծութեամբ և ահաւոր իշխանութեամբ, զի քաղցրութեամբ և խրատ տալով իշխանութիւն զօրութեան հաւատայր նմա, մեծաւ յօժարութեամբ ընկալաւ զբանն։ Իսկ ապա հրաման ահաւոր թագաւորին այն ածէր վաղվաղակի գունդս միայնակեցաց, և առաջի առնէր նմա և իշխան լինել առաջի նոցա հրամայէր. մինչև ցայս վայր տեսանէր զտեսիլն։

Եւ իբրև զարթեաւ 'ի քնոյ անտի տեսանէր զի կոյսն այն որ ապարանիցն էր տէր, եկեալ կայր առաջի նորա, և բողոք բարձեալ ասէ. այր դու, ո՞վ ես և ուստի՞ յայս վայր եկեալ ես, կամ զի՞նչ գործ կամ զի՞նչ ազգ է քո։ Նա իբրև ոչ ինչ գտանէր պատասխանի տալ նմա

զեկեղեցին ցոյց ինձ: Նա իբրև ցուցանէր, գայր անկանէր առաջի երիցանցն, աղաչէր զնոսա զի քրիստոնեայ արասցեն զնա, զի և տեղի ևս գտցէ ապաշխարութե՟: Իբրև ծանեան զնա ծերքն, զարմացեալ էին և մատուցեալ խրատէին զնա պատուիրանօք, ուսուցանէին թէ յայմհետէ մի ևս մեղանչիցես ումեք: Նա աղաչէր զնոսա զի զսաղմոսաց օրհնութ՟իւն լուիցէ. և միայն իբրև զերիս կարգս յառաջին սաղմոսէն լուաւ՝ շատ համարեցաւ առ անգամ մի անձին իւրում զայն 'ի վարդապետութ՟ի: Նա իբրև երեկեաց առ նոսա երիս աւուրս, ել վաղվաղակի գնաց յանապատն կոյս. աղօթիւք և արտասուօք կանխէր յաւուրսն յայնոսիկ, և կայր շատացեալ կերակրովք վայրենի բանջարօք, և զայն արածէր: Եկն անդր յեկեղեցին և պատմէր նոցա զպրակս ուսման զոր առեալն էր, զի շնորհք տուան նմա յայ՟, և կայր պատմէր առ հասարակ 'ի բերան զգիրս ամենայն: Դարձեալ զարմացեալ էին վասն նորա ծերակոյտն թէ զիարդ կատարեալ վարուք հաստատեալ էր նա 'ի միտս իւր:

այլ ինչ, միայն զայս ասէր. զեկեղեցին զեկեղեցին՝ զեկեղեցին ցոյց ինձ: Քանզի ահաբեկ լեալ յուշաբերել ոչ կարէր, բայց միայն զայս ասէր՝ թէ զեկեղեցին ցոյց: Եւ իմացեալ ծանեաւ կոյսն՝ թէ տեսիլ տեսեալ այնպէս կիսամեռ լեալ էր յահէն: Եւ զի ոչ կամեցաւ առնել նմա չար վասն բարեպաշտութ՟ե իւրոյ. զի ծանեաւ թէ ով ոք էր և թէ վասն որոյ իրիք 'ի տանիսն ելեալ էր մեքենայիւք. և արդ զի զղջացեալ էր վասն տեսլեան և զեկեղեցին խնդրէր, վասն այսքան պատճառանաց տարաւ զաւազակն յեկեղեցին և յանձնեաց նոցա: Իսկ Միւսիս աւազակն անկանէր առաջի երիցանցն և աղաչէր զնոսա զի քրիստոնեայ արասցեն զնա, և զի տեղի գտցէ ևս ապաշխարութեան: Եւ իբրև ծանեան զնա ծերքն, զարմացեալ հիանային թէ որպիսի ոք էր, և որպէս ջերմեռանդ հաւատով հայցէր մկրտութ՟ի. և ապա մատուցեալ խրատէին զնա պատուիրանօք և ուսուցանէին թէ յայմհետէ մի ևս մեղիցես ումեք: Իսկ նորա յօժարութ՟բ յանձին կալեալ զասացեալսն 'ի նոցանէ աղաչէր զնոսա զի զսաղմոսաց օրհնութիւն լուիցէ. և միայն իբրև զերիս կարգս յառաջին սաղմոսէն լուաւ, շատ համարեցաւ առ անգամ մի անձին իւրում զայն վարդապետութ՟ի: Եւ երիս աւուրս եկաց առ նոսա, և վաղվաղակի յետ այնորիկ ել և գնաց յանապատն կոյս, և աղօթիւք և արտասուօք կանխէր յաւուրսն յայնոսիկ. և վասն կերակրոյ փոյթ ինչ ոչ առնէր, այլ վայրենի բանջարօք շատանայր, և զայն ոչ ձեռօք, այլ արածէր իբրև անասուն: Եւ ապա եկն անդր յեկեղեցին և պատմեաց նոցա զպրակսն ուսման մի ըստ միոջէ զոր առեալն էր' ի նոցանէ, զի շնորհք տուան նմա յայ՟: Եւ իբրև աւարտեաց զառեալն ուսմամբ, ապա սկսաւ և զայն որ ոչ էր ուսեալ առ հասարակ զամենայն գիրս պատմել 'ի բերանոյ: Դարձեալ և զայն ևս զարմացեալ էին վասն նորա ծերակոյտն թէ զիարդ կատարեալ վա-

10250219

Եւ իբրեւ մկրտեցին զնա, աղաչէին առ նոսա լինել. իսկ նա մնացեալ երեկեաց առ նոսա աւուրս եօթն։ Դարձեալ 'ի նոյն անապատն եկեալ գնայր։ Եւ իբրեւ ամս եօթն յանապատի անդ լնոյր, մեծամեծ շնորհօք այրն լնոյր, հաց նկանակ նկանակ 'ի կիւրակէի անդ բերեալ լինէր իբրեւ զաղօթսն զայն կատարէր զիւր։ Արդ եկն յանապատէ անտի՝ զիւր վարսն ցուցանէր, և զոմանս առ իւր վարսն նախանձեցուցեալ յօժարեցուցանէր։ Եկն ոմն մատեաւ առ նա յերիտասարդաց անտի աշակերտել խնդրէր. անդէն վաղվաղակի զգեցուցանէ նմա զեբիձաղ մի, և քուսիթայ եդեալ 'ի գլուխ նորա յաշակերտութիւն ընդունէր, զմաշկեակն զթիկամբք արկեալ նորա և զենջակ մի փածուցեալ նմա։

Արդ եթէ ոք երբեք ուրեք 'ի քրիստոնէից անտի մեռանէր, կանխէր վաղվաղակի իւրով տքնութեամբն և փառաւորապէս օրհնութեամբ 'ի հանգիստն յուղարկէր։ Եւ իբրեւ ետես աշակերտն այն այնպէս սքանչելի պարկեշտութեամբ զմեռեալսն 'ի նմանէ յուղարկեալս՝ ասէ ցնա. և զիս այսպէս յուղարկէիր յորժամ մեռանէի, վարդապետ։

րուք հաստատեալ էր նա 'ի միտս իւր։ Եւ ապա սկսան զխորհուրդ մկրտութեան կատարել 'ի վերայ նորա։ Եւ իբրեւ մկրտեցին զնա, աղաչէին զնա առ նոսա լինել. և լուեալ աղաչանաց նոցա նորաքնունքն Միւսէս՝ մնացեալ երեկեաց առ նոսա աւուրս եօթն։ Եւ յետ աւուրցն այն դարձեալ դիմեալ գնաց 'ի նոյն յանապատն, և եկաց անդ բնակութեամբ։ Եւ իբրեւ ամս եօթն լնոյր յանապատի անդ՝ մեծամեծ շնորհօք լնոյր այրն, զի հաց նմա նկանակ մի 'ի կիրակէի բերեալ լինէր 'ի տեսչութենէն այ. քանզի մինչ զաղօթսն կատարէր, եդեալ կայր նկանակն՝ որով կերակրեալ գոհանայր զտուողէն այ։ Եւ ապա ազդեալ նմա 'ի հոգւոյն սրբոյ իջանել յանապատէ անտի և յայտնել զվարս իւր։ Եւ այնուհետև գայր յանապատէ անտի, և նախանձեցուցանէր զոմանս առ իւր վարս, և յօժարեցան ընդ նմա։ Իսկ ոմն յերիտասարդաց անտի մատեաւ առ նա, և աշակերտել խնդրէր նմա. իսկ հայրն Միւսէս խնդութեամբ ընկալաւ զնա և անդէն վաղվաղակի զգեցոյց նմա զեբիձաղ մի, և քուսիթայ եդ 'ի գլուխ նորա, զայն որ 'ի տեսլեանն հաւատացաւ նմա յայ և ցուցեալ եղև ձևն զգեստու կրօնաւորութեան նմա անդ, և մաշկեակ մի զթիկամբք էարկ նմա, և զենջակ մի զփածուցեալ էր նմա. և այսպէս զգեստաւորեալ զեղբայրն առեալ գնաց յանապատն։

Արդ եթէ ոք երբեք 'ի քրիստոնէից անտի մերձակայիցն մեռանէր, զայն կանխաւ ծանուցեալ լինէր առ նա։ Եւ կանխէր վաղվաղակի իւրով տքնութեամբն, և փառաւորապէս օրհնութեամբ յուղարկէր 'ի հանգիստն։ Իբրև ետես աշակերտն այն, այնպէս սքանչելի պարկեշտութեամբ, զմեռեալսն 'ի նմանէ յուղարկեալս, ասէ ցնա. հայր, և զիս այսպէս յուղարկէիր յորժամ մեռանէի վարդապետութեամբ քո։ Ասէ

Եւ ասէ ցնա. այնպէս արարից քեզ, որ ասես՝ թէ շատ է: Եւ յետ սակաւ ժամանակաց երիտասարդն այն մեռանէր, և բանքն արդիւնք լինէին: Եւ իբրև պատեաց և յուղարկեաց զնա սիրով, ասէ ցմեռեալն առաջի ամենեցուն. բարիոք ննջեցե՞ր, որդեակ, թէ պիտոյ է ևս ինչ քեզ: Ապա յայն բարբառոյ յառնէր պատանին մեռեալ՝ ամենեցուն լսելով. կարի բարի է ինձ, հայրիկ իմ, զի զոր խոստացար՝ կատարեցեր ինձ: Եւ յոյժ զարմանալիք առին զմարդիկն որ անդ էին, զի մեռեալն 'ի Թաղմանէ անտի ընդ կենդանւոյն խօսէր, և փառաւոր առնէին զԱծ. և նա անդէն վաղվաղակի յանապատն գնայր՝ 'ի պարծանաց իւրոց փառաւորութէ խորշեալ:

Եւ երբեմն զի յանապատէ անտի իջանէր տեսանել զեղբարսն, որ նմին իմն երբեմն աշակերտեալ էին, որ հիւանդացեալ կային: Եւ էր ումն 'ի նոցանէ մերձ 'ի մահ, զի զայն ած յայտնեաց նմա. և այն ինչ դեռ երեկոյ լինէր, գիւղն հեռագոյն դիպեցաւ: Եւ նա իբրև ոչ կամէր գիշերի 'ի շէն մտանել, և զփրկչական պատուիրանն յանձին բարձեալ կրէր՝ զի ասէ՝ գնացէք մինչդեռ լոյս ընդ ձեզ է, և որ գնայ, ասէ, 'ի լոյս՝ նա ոչ երբէք գայթակղի, արդ իբրև կամէր մտանել արեգակն՝ ձայն արար բարբառով առ արեգակն և ասէ. վասն անուան տեառն մերոյ Յսի Քսի կալ առ վայր մի զտեղի մինչև մտից ես 'ի շէնն: Եւ ա մինչդեռ կէս բոլորոյն մտեալ էր, զտեղի կալաւ և ոչ եմուտ արեգակն մինչև նա 'ի շէն անդր եմուտ: Եւ յայտնի եղև այս գեղջն բնակչաց՝ որ յարեգակն 'ի տես ընթացեալ էին: Եւ իբրև տեսին զերանելին Միւսիս զի գայր յանապատէ անտի, հար-

ցնա հայրն Միւսիս. որդեակ իմ, այնպէս արարից քեզ՝ մինչ դու ասիցես թէ շատ է: Եւ յետ սակաւ ժամանակաց երիտասարդ եղբայրն այն մեռանէր և բանքն արդիւնք լինէին: Եւ պատեալ պատշաճաւորապէս յուղարկէր զնա. և ապա հարցեալ զննջեցեալն առաջի ամենեցուն և ասէ՝ բարւոք ննջեցե՞ր, որդեակ, և արդարև արարի՞, թէ պիտոյ է այլ ևս ինչ քեզ: Արդ ընդ բանի սորուն յառնէր մեռեալն կենդանութբ և պատասխանէր 'ի լսել ամենեցուն և ասէր. կարի բարով է ինձ, հայրիկ իմ, զի զոր խոստացար՝ կատարեցեր ինձ: Զայս լուեալ ժողովն հիացեալ զարմանային 'ի վերայ սքանչելեացն, զի մեռեալն 'ի Թաղմանէ անտի ընդ կենդանեացն խօսէր. և փառաւոր առնէին զԱծ և պատկառեալ 'ի սորուն ակնածէին: Եւ յետ Թաղման եղբօրն վաղվաղակի յանապատն գնայր, 'ի պարծանաց իւրոց փառաւորութենէն խորշեալ....

ցանէին ցնա եթէ զինչ նշան իցէ որ եղեն: Նա ասէ ցնոսա. ո՞չ յիշէք դուք զբարբառ փրկչին զի ասաց՝ եթէ ունիցէք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, մեծամեծ ևս քան զայս առնիցէք դուք: Նոքա զարհուրեալք ամենեքեան, և 'ի նոցանէ անցին մնացին ոմանք աշակերտեալք առ նմա:

*Իբրև եկն եմուտ 'ի տուն միոյ յեղբարցն որ հիւանդ կայր, եկն եգիտ զնա զի այն ինչ մեռեալ էր. մատեաւ մերձ 'ի մահիճն անդր, յաղօթս եկաց և համբուրեաց զնա և հարցանել սկսաւ՝ եթէ անդր յածակո՞յս կողմ կամիցի, եթէ մնալ աստէն 'ի մարմնի իւրում: Ոչ, ասէ մեռեալն, ոչ է պիտոյ աստէն կալ: Նա ասէ ցնա. եթէ այդպէս է, երթ ասա վասն իմ պաշ՝[1] առ ա̃ծ լինիջիր: Նա անդէն վաղվաղակի 'ի կողմ եղեալ ննջեաց: Իսկ որ անդն կային ամենեքեան զարմացեալք ասէին՝ թէ արդարև այր ա̃յ է սա: Նա հանդերձեաց պատեաց զնա, և զգիշերն 'ի գլուխ օրհնութ̃բ անցուցանէր: Միւս ևս այլ եղբայր հիւանդացեալ մերձ 'ի մահ, երթայր տեսանել: Իբրև ետես զնա թէ այնչափ այսր իր[2] կարի առնէ և ընդ մահն տաղտկացեալ վասն խղճին մտաց՝ ասէր ցնա. զիա՞րդ այդպէս զեղծ անպատրաստ երթաս

* Եւ սուրբն անցեալ ընդ մէջ նոցա գնաց 'ի տուն միոյ յեղբարցն որ հիւանդ կային. և ոմանք 'ի նոցանէ որք աշակերտեալք էին նմա՝ եկին ընդ նմա: Եւ իբրև եմուտ առ նա, եգիտ զնա զի այն ինչ մեռեալ էր, և մատեաւ մերձ 'ի մահիճս նորա և յաղօթս եկաց և համբուրեաց զնա, և հարցանել սկսաւ նմա և ասէ. անդր յածակո՞յս կողմն կամիս, թէ մնալ աստէն 'ի մարմնի քում: Եւ ընդ ձայնի սրբոյն կենդանացեալ եղև մեռեալն, և պատասխանեալ ասէ. ոչ պիտոյ է աստէն կեալ ինձ, հայր իմ: Նա ասէ ցեղբայրն՝ թէ այդպէս իցէ, գնասջիր և ուրախութ̃բ հուպ անդ առ ա̃ծ լինիջիր: Նա անդէն վաղվաղակի 'ի կողմ եղեալ ննջեաց դարձեալ: Իսկ որք անդն կային ամենեքեան զարմացեալք ասէին՝ թէ արդարև այր ա̃յ է սա: Եւ հանդերձեաց պատեաց զնա և զգիշերն 'ի գլուխ օրհնութ̃բ անցուցանէր, և 'ի վաղիւն 'ի գերեզման իջուցեալ թաղէր: Եւ միւս ևս այլ եղբայր հիւանդացեալ մերձ էր 'ի մահ, և սուրբ հայրն Միւսախ գնաց առ նա տեսանել զնա: Եւ իբրև հայեցաւ 'ի նա ետես զի ընդ մահն տաղտկացեալ էր վասն խղճին մտաց, և ասէր ցնա երանելին Միւսախ. զիա՞րդ այդպէս զեղծ և անպատրաստ երթաս

1 Այսպէս յամենայն օրինակս հին թարգմանութեան. Բերեալ երթ ապա, վասն իմ պաշտպան առ ա̃ծ լինիջիր. որ լատինականն Հատուածինոսէ. ապա հանգիր 'ի խաղաղութ̃, որդեակ, և աղօթս արա վասն իմ:

2 Այսպէս ամենայն օր. յորոց մինն յօժար Գրէ՝ ծածախեալ այս իրս կարի դառն է:

առ ա̃ծ և ամբաստան ընդ քեզ տանիս զհեղգութիւն վարուց քոց։ Նա սկսաւ աղաչել զնա, զի հնարիցէ պաշտպանել նմա առ ա̃ծ, շնորհել նմա այդ մի ժամանակ կենաց, զի թերևս կարիցէ զամենայն ինչ յօրինել։ Նա ասէ ցնա. ժամանակ ապաշխարութե̃ խնդրես՝ իբրև կեանքդ 'ի վախճան հասեալ են. զինչ գործէիր զամենայն աւուրս քո, ո՞չ կարէիր յայնժամ զվէրս քո բժշկել, նա և զվէրս 'ի վերայ վիրաց դնէիր։ Իսկ նա ձեպէր աղաչել, և նա տայր նմա պատասխանի. Թէ ոչ այլ առաւել 'ի կենդանանալն քում 'ի չարէ վրիպեսցիս, աղաչեմ զտէր վասն քո, զի նա առատ է և բարերար և երկայնամիտ, և նա շնորհէ քեզ սակաւ մի ևս կենդանութի̃, զի զամենայն հատուցանել մարթասցես։ Որդ եկաց յաղօթս և ասէ ցնա. ահաւադիկ երիս ևս այլ ամս շնորհեաց քեզ ա̃ծ կենդանութիւն 'ի կեանս քո, բայց դու միայն սրտի մտօք ապաշխարեսջիր։ Եւ կալեալ զձեռանէ նորա կանգնեաց և յոտն կացոյց և առ գնաց յանապատն։ Եւ իբրև կատարեցան ամքն երեք, ածէր զնա 'ի տեղին ոչ իբրև զմարդ, այլ իբրև զմի 'ի հրեշտակաց կացուցանէր յանդիման, զի զարմանային ամենեքեան վասն վարուց կարգաց նորա։ Իբրև

առ ա̃ծ, և ամբաստան ընդ քեզ տանիս զհեղգութի̃ քոյոցն վարուց։ Նա սկսաւ աղաչել զնա, զի թէ հնար իցէ պաշտպանել վասն նորա առ ա̃ծ՝ շնորհել նմա այդ մի ժամանակ կենաց, զի թերևս կարիցէ զամենայն ինչ յօրինել։ Նա ասէ ցնա. ժամանակ ապաշխարութե̃ խնդրես իբրև կեանքդ 'ի վախճան հասեալ են. զինչ գործէիր զամենայն աւուրս քո, ո՞չ կարէիր յայնժամ զվէրս քո բժշկել, նա և զվէրս 'ի վերայ վիրաց դնէիր։ Իսկ հիւանդ եղբայրն ձեպէր աղաչել։ Յայնժամ ասէ ցնա սուրբն Միւսիս. եթէ առաւել ոչ վրիպեսցիս 'ի չարէ 'ի կենդանանալն քում, ոչ աղաչեմ զտէր վասն քո. ապա թէ առաւել խորշեսցիս 'ի չարէն և լինիցիս ընդ բարւոյն, աղաչեմ վասն քո զտէր, և նա առատ է և բարերար և երկայնամիտ, շնորհէ քեզ սակաւ մի ևս կենդանութի̃, զի զամենայն հատուցանել մարթասցես։ Եւ իբրև յանձին կալաւ եղբայրն զասացեալն 'ի նմանէ, յարուցեալ ապա յաղօթս եկաց և ասէ ցնա. ահաւադիկ երիս ամս ևս այլ շնորհեաց քեզ ա̃ծ կենդանութի̃, բայց դու միայն սրտի մտօք ապաշխարեսջիր։ Եւ կալեալ զձեռանէ նորա կանգնեաց զնա և յոտն կացոյց, զի առժամայն բուժեալ 'ի հիւանդութենէ բժշկեցաւ, և առեալ զնա գնաց յանապատն։ Իբրև կատարեցան աւուրք երից ամաց, էառ զնա և էջ յանապատէն և եբեր 'ի մէջ եղբարց գեղջն յորմէ հանեալ էր, և կացոյց յանդիման նոցա զեղբայրն ոչ իբրև զմարդ, այլ իբրև զմի 'ի հրեշտակաց. և զարմացումն ունէր զամենեսեան սքանչելի գործ ծերոյն զոր առնէր 'ի ցոյց ամենեցուն բաղում անգամ և յարաժամ, վասն այ-

եկին ժողովեցան եղբարքն, գնեն զնա 'ի մէջ նոցա ողջանդամ. և զամենայն գիշերն ճառս վարդապետութեան մեկնէր։ Իբրև նիրհել իմն սկսաւ եղբայրն, և նոյն 'ի քուն մտեալ ննջեաց, նա կայր յաղօթս վասն նորա. զարդարէր պատէր զնա ըստ օրինին և յուղարկէր 'ի գերեզման անդր։

Բազում անգամ ասէ ընդ Ջուրս գետոց սաստկութեան յարուցելոց՝ զՆեղոս ինքն գլխովին ծնկու չափ հարեալ անցանէր։ Որ երբեմն յայլում ժամանակի զի ընդ օդս եկեալ առ եղբարսն 'ի վերայ տանեաց գտանիւր դրամբք փակելովք. բազում անգամ ուրեք 'ի յորժամ կամէր՝ անդր հասեալ գտանէր։ Որ երբեմն զի տայր զրոյց եղբարց յանապատէ անտի եկեալ 'ի վերանալ նմա յերկինս տեսլեամբ և անդ տեսանել որչափ բարիք պատրաստեալ կան նմանն որ ճշմարիտ միայնակեացք են, զոր բնաւ ամենևին ոք 'ի ճառս բանից պատմել ոչ կարէ։

Նորին միայնին սքանչացեալք թէ զինչ առնելոց է և այժմ։ Իսկ իբրև ամենայն եղբարքն ժողովեցան, սկիզբն արարեալ զամենայն գիշերն ճառս վարդապետութեան մեկնէր, և ասէ. ահա այս եղբայր որ կայ 'ի միջի ձերում ողջանդամ պաշտօնակից մեր, աւարտեաց զերիս ամս ապաշխարութեան զոր շնորհեաց նմա ած 'ի փրկութիւն անձին իւրոյ, և բարւոք քաղաքավարեաց ըստ հաճոյից կամացն այ և խնդութեամբ պահելոց է առաջի տեառն, զի ահա ժամ է նմա գնալ առ տէր 'ի լըրման երաշխաւորութեան իմոյ։ Եւ ասէ. ով որդեակ, ահա ժամ է և կոչէ զքեզ տէր, երթ խաղաղութեամբ առ նա։ Զայս իբրև ասաց, ասէ եղբայրն. յիշեա, հայր իմ պատուական, զիս յաղօթս քո։ Եւ խաղաղութիւն տուեալ ամենեցուն՝ նստեալ ընկողմնեցաւ և աւանդեաց զհոգին։ Եւ հայրն Միւսիս յաղօթս կացեալ 'ի վերայ նորա զարդարեալ պատէր զնա ըստ օրինի և յուղարկէր 'ի գերեզման անդր, և սքանչացուցանէր զամենեսեան այսպիսի գործովք, և փառս վեր առաքէին տուողին այնպիսի շնորհաց մարդկան։

Այլ և բազում անգամ ընդ Ջուրս գետոց յորդութեան յարուցելոց՝ զՆեղոս ինքն գլխովին ծնկու չափ հարեալ անցանէր։ Երբեմն յայլում ժամանակի զի ընդ օդս երկնից եկեալ լինէր առ եղբարս և 'ի վերայ տանեաց գտանիւր դրամբք փակելովք, զոր տեսեալ եղբարցն զահի հարեալ լինէին, ընդ մի եկիր, ով սուրբ հայր, դրօք փակելովք, ասելով հարցանէին։ Իսկ նա ձեռամբ արարեալ հանդարտեցուցանէր՝ մի շփոթիք, ասէ, այլ զնոյն տէր Յս Քս գովեցէք զարարողն ամենայն հրաշից։ Եւ բազում անգամ ուրեք յորժամ կամէր՝ անդր հասեալ գտանիւր իբրև անմարմնապէս։ Եւ երբեմն տայր զրոյց եղբարց՝ յորժամ յանապատէ անտի եկեալ էր, եթէ գիտեմ զոմն զի վերացաւ յերկինս տեսլեամբ, և անդ ետես որչափ ինչ բարիք պատրաստեալ կան և միայն այնոցիկ ովք ճշմարիտ միայնակեացք են, և այնպիսի բարութեան և մեծութեան որչափ բնաւ ամենևին ոք 'ի ճառս բանից պատմել ոչ կարէ։

«Նա՝ պատմէր ևս թէ տարեալ իցէ զնա մարմնով 'ի դրախտն, և անդ տեսեալ բազմութիւն սրբոց. և ճաշակեալ ասէր անձին իւրոյ 'ի պտղոց դրախտին, և վկայութիւն իսկ արդարութեան ցուցանէր. զի թուզ մի մեծ անհնարին հոտովք անուշովք բուրեալ՝ առ իւր աշակերտսն անդր բերեալ ցուցանէր, զի ահաւասիկ ճշմարիտ է այն զոր պատմէր նոցա: Վասն նորին թզոյ պատմէր մեզ և Կոպրէս, զի տեսեալ էր 'ի մանկութեան իւրում 'ի ձեռս աշակերտաց նորա և համբուրեալ և ընդ հոտն զարմանայր: Եւ բազում ժամանակս, ասէ, կայր մնայր թուզն այն առ նորա աշակերտսն, զի վասն 'ի ցոյցս իսկ առնելոյ պահէին զնա. զի էր մեծութեամբն կարի մեծ, և միայն թէ լոկ մերձենայր ոք 'ի հիւանդաց անտի՝ անդէն վաղվաղակի յախտէ անտի 'ի բաց թօթափէր:

Եւ 'ի սկզբան անդ նորա զի յանապատն գնացեալ էր, 'ի հինգշաբաթեան ժամանակի ամենևին ինչ ոչ էր ճաշակեալ նորա: Ասեն՝ թէ այր մի ասէ ցնա յանապատի անդ՝ որ ունէր բարձեալ հաց և ջուր, և հաւանեցոյց զնա ճաշակել ինչ. իսկ նա 'ի բաց մերժեցաւ վաղ-

Պատմէր և զայն ևս թէ տարեալ եղև այն այրն Աստուծոյ մարմնով 'ի դրախտն, և անդ ետես զբազմութիւն սրբոց, և ճաշակեաց 'ի պտղոյ անտի դրախտին: Եւ վկայեմ, ասէ, ասացելոցն թէ ճշմարիտ է և արդարացուցանեմ պտղովս: Եւ հանեալ ցուցանէր թուզ մի մեծ, որ անհնարին հոտովք անուշիւք բուրէր, և այսու արդարացուցանէր զիւր ասացեալ բան վասն սրբոյն զորմէ պատմէր՝ որ էր նոյն ինքն, բայց այլոց դիմաց ասէր վասն խոնարհութեան: Իսկ վասն նորին թզին պատմէր մեզ հայրն Կոպրէս, զի տեսեալ էր 'ի մանկութեան իւրում 'ի ձեռն աշակերտաց նորա և համբուրեալ, և ընդ զարմանալի հոտն նորա հիացեալ էր: Եւ բազում ժամանակս, ասէ, կայր մնայր թուզն այն առ նորա աշակերտսն, զի վասն 'ի ցոյցս իսկ առնելոյ պահէին զնա. զի էր մեծութեամբն կարի մեծ, և միայն թէ լոկ մերձենայր ոք 'ի հիւանդաց անտի 'ի հոտ նորա, անդէն վաղվաղակի յախտէ անտի 'ի բաց թօթափէր:...

1 Զհօտաւոր պտղութենէն Նա պատմէր . . . 'ի բաց թօթափէր [illegible]

վաղակի: Նա էր երբեմն զի դէն զգանձոն փարաւոնի յայտնեալ ցուցանէր նմա, որ զուտ յստակ ոսկի էր, ասէ ցնա. արծաթ քո ընդ քեզ եղիցի 'ի կորուստ: Բազում անգամ և այլ մեծամեծ սքանչելիս, ասէ, յանդիման տեսանէր հայրն Միւսիոս. ինքն իսկ առնէր նշանս և արուեստս: Նա ասէր. և այլ բազում յառաջ քան զմեզ լեալ էին, ասէ, յայսմ վայրի, զի ոչ արժէր բնաւ ամենայն աշխարհս զնոսա. զի եթէ մեք փոքրրկունքս զայս այսչափ ինչ կարեմք առնել, որ զկաղս և զկոյրս բժշկեմք, զայս և բժշկաց ճարտարութիւն գիտէ գործել: Նա մինչդեռ զայս մեզ պատմէր ծերունին Կոպրէս, ննջեաց եղբայր մի մեր սակաւահաւատութեամբ իւրով 'ի վերայ նորայն բանից: Սա տեսանէր գիրս սքանչելի 'ի ձեռս առնն՝ զի կային ոսկեղէն գրով գրեալ. և կայր այր մի ծերունի, ասէ ցնա սաստելով. լսելով ոչ լսես՝ միտ դնելով ընթերցուածիդ, այլ և ննջես: Իսկ* նա խռովեցաւ և ասէ մերով լսելով զտեսիլն դաղմատերէն սկսաւ ցուցանել:

Մինչդեռ նա ընդ մեզ զայս խօսէր, եկն եհաս ոմն 'ի շինականաց անտի և ունէր աման ինչ լի աւազով, կայր մնայր ճառիցն վախճանելոյ: Սկսաք մեք հարցանել զծերունին՝ զի՞նչ կամիցի շինականն այն աւազովն առնել: Նա պատասխանի հայրն և ասէ. որդեակք իմ, պատշաճ ինչ ոչ է մեզ պարծել առ ձեզ և ոչ ասել պարծանօք զհարանցն առաքինութիւնս, զի մի՛ հպարտացեալ 'ի միտս մեր զվարձսն կորուսցուք, այլ վասն ձերոյ օգտի և փոյթ առնելոյ. և զի այդչափ 'ի բացարձակ ճանապարհէ առ մեզ եկեալ էք, զի մի՛ զլասցուք և զրկեցուք զձեզ յօգտէն, որ ինչ Ած 'ի ձեռն մեր շնորհեաց՝ եղբարցդ առաջի ասասցուք: Անպտուղ լինէին անդաստանքդ որ շուրջ զմեօք են, և որք վարէին զայն շինականերն ցորեան՝ հազիւ հազիւ զկէս սերմանն ըմբռնել կարէին: Որ որդն իմն որ ծնանէր 'ի հասկին և զամենայն արդիւնսն ապականէր: Արդ որ շուրջ զմեօք բնակեալ շի-

* Իսկ նա խռովեցաւ և ասէ. արդարեւ մեղայ տեառն և ձեզ: Մինչ մեք լուեալ իմացաք զասացեալսն 'ի նմանէ զմեղայն, և զարթուցաք զնա 'ի թմրութենէն, զի 'ի քուն անդր դաղմատերէն ասէր զմեղայն, և հարցեալ զնա ասացաք. զի՞նչ և կամ ընդ ո՞ւմ խօսէիր: Եւ ասաց մեզ զտեսիլն, և առաւել հաստատեցաք 'ի վերայ ասացելոցն ծերոյն: . . .

նականքդ էին, իբրև քրիստոնեայք եղեալք, գային ա-
ղաչէին զմեզ աղօթս առնել վասն հնձոց արդեանց նո-
ցա: Ասացաք մեք. եթէ ունիցիք հաւատս ինչ յԱծ, և
աւազս անապատիս ձեզ պտուղ մատուցանէ. և ոչ ինչ
ամենևին յերկուացան: Ապա առեալ վաղվաղակի զա-
ւազն զայն որ 'ի մէնջ կոխիւր, և զգոգս իւրեանց լցեալ
մատուցանէին առ մեզ և օրհնել տային: Եւ ես իբրև
յաղօթս կացի՝ քա ըստ հաւատոց նոցա եղիցի, նոքա
առեալ տարան սերմանեցին 'ի յանդս իւրեանց 'ի ցո-
րեանն խառնեալ, և անդէն վաղվաղակի բազում ար-
դիւնս երկրի նոցա բխէր քան զամենայն երկիրն եգիպ-
տացւոց: Արդ զայս սովորութիւն իբրև ընկալան, ամի
ամի գան նեղեն զմեզ:

Բայց մի իմն ինձ Ած առանձին շնորհեաց: Ելեալ և
ես երբեմն 'ի քաղաք՝ գտի անդ այր մի մանիքեցի որ
զժողովուրդն մոլորեցուցանէր: Արդ իբրև 'ի հաւանու-
թիւն ածել զնա յայտնապէս ոչ կարացի, դարձայ առ
ժողովուրդն և ասեմ. հրատ մեծ 'ի մէջ քաղաքիդ ա-
րարէք, և եկեսցուք մտցուք երկոքեանս 'ի բոց անդր.
և եթէ ոք 'ի մէնջ առանց կիզելոյ ելցէ, նորա են հա-
ւատք հաստատուն: Արդ իբրև այս եղև, անդէն վաղ-
վաղակի ժողովուրդքն զհրատն բորբոքեցին. ես կալեալ
ձգէի զնա 'ի հրատն ընդ իս: Նա ասէ. այր իւրաքան-
չիւր մտցէ, և նախ այնմ պարտ է մտանել՝ որ զհրա-
մանդ ետ: Ես իբրև յանուն Քնի զանձն իմ կնքեցի
և 'ի ներքս մտի, և բոցն յայսկոյս յայնկոյս պատառե-
ցաւ և ոչ ինչ վնասել կարաց ինձ. իբրև կէս ժամու
միոջ 'ի ներքս կացի: Եւ տեսին ժողովուրդքն զքան-
չելիսն և զաղաղակ բարձին և ստիպէին զնա գալ 'ի հուր
անդր մտանել: Եւ նա իբրև ոչ կամէր մտանել, զեր-
կիւղի հարեալ էր. առին զնա ժողովուրդքն և 'ի մէջ
անդր ընկեցին, և շուրջանակի բորբոքեցաւ կիզեալ, և
մեծաւ անարգանօք ըստ քաղաքս արտաքս ընկեցին:
Եւ ժողովուրդն առ հասարակ աղաղակէին՝ զխաբե-
բայդ և զմոլարդ կենդանւոյն այրեցէք: Եւ զիս առին
վերամբարձ և 'ի ձայն բարձր գոհութե՟ առաջնորդեալ
յեկեղեցի անդր դիմեցին:

Եւ էր ուրեմն զի անցանէի ես առ մեհենով միով.
ամենք 'ի հեթանոսաց անտի կռոց իւրեանց զոհ մատու-

ցանէին։ Ասեմ ցնոսա՝ թէ ընդէ՞ր դուք կենդանիքդ մե-
ռելոց զոհս մատուցանէք. արդ դուք անասնազոյն ես
էք։ Նոքա իբրև զբարի ինչ և յիրաւի ասացելոյ ան-
դէն վաղվաղակի զհետ գնացին 'ի մի փրկիչն հաւատա-
ցեալ։

Եւ էր երբեմն զի պարտէզ էր իւր 'ի մերձաւոր ան-
դաստանաց նոցա՝ վարեալ վասն եղբայրութենն որ առ
մեզ գային։ Եւ էր անդ աղքատ մի որ զայն գործէր.
եկն եմուտ 'ի հեթանոսաց անտի յափշտակել զբան-
ջարն։ Եւ իբրև գողացաւ առ և գնաց, և երիս ժամս
'ի պոյտն արարեալ եփել զայն ոչ կարէր, այլ կայր ան-
դէն 'ի կատսային նոյնպէս հում թրջեալ. զի թէպէտ
և բիւր ինչ ջանայր, ամենևին ջուրն ոչ ջեռնոյր։ Իբ-
րև 'ի միտս իւր եկն այրն, առեալ վաղվաղակի զբան-
ջարն առ մեզ եբեր և աղաչէր զի թողութիւն լիցի յան-
ցանաց նորա. և յանձն առնոյր քրիստոնեայ լինել, որ
և եղեն իսկ։ Եւ անդէն վաղվաղակի 'ի նմին ժամու
եկին առ մեզ եղբարքն. վասն որոյ զբանջարն որ առ
մեզ մատուցին, վաղվաղակի առեալ մեր կերաք և գո-
հացաք զԱյ, կրկին ուրախութիւն արարեալ՝ վասն առնն
փրկութե և վասն եղբարցն գալստեան։

Իսկ ապա սուրբք երբեմն դիպեցան միմեանց Պաւ-
ղոս և Եսայի, յանկարծակի 'ի վերայ գետոյն գտեալ,
արք երկիւղածք յԱյ և պիտանիք վարուք, զի նոքա ե-
րեք օթեվանօք հեռի էին 'ի միմեանց։ Իբրև եկին 'ի
մի վայր, ասեն ցմիմեանս. հապա, հայր վաղվաղակի
ցուցցէ զկարգս վարուց և որպէս ոք յԱյ 'ի կեանս իւր
պատուական իցէ։ Ասէ ապա սուրբն Պաւղոս ցնոսա՝.
խնդրեմ ես պարգևս յԱյ զզօրութիւն Այ հոգւոյ։ Եւ
միայն իբրև եկաց յաղօթս, գտաւ 'ի տեղւոջ անդ նաւ
մի վաղվաղակի, և օդք քաղցր, և 'ի թարթել ական
գտաւ յայնմ տեղւոջ ուր և կամէին։ Ասէ ցնոսա Ե-
սայի. զինչ սքանչելիք են, սիրելիք, եթէ ընդ առաջ
լիցի մեզ այր մի որ զկարգս վարուց զիւրաքանչիւրոյ 'ի
մէնջ պատմէ։ Ասէ Պաւղոս ցնոսա՝ թէ և մեզ յայտ-

1 Զի ընդ Պաւղոսի և Եսայեայ և Սիւրոսի և Անուֆ յիշատակին առ
Հռուփինոսի։

նեաց ած եթէ զայրն ես որ պատմեցի, զկնի երից աւուրց ես փոխադրելոց եմ։ Ընդէն վաղվաղակի իբրև ասացին, այրն ընդ առաջ լինէր նոցա. իբրև դիպեցաւ, ողջոյն տայր նոցա։ Ասէ Պաւղոս ցնա. պատմեա մեզ զվարս քո, զի յետ երից աւուրց առ ած երթալոց ես դու խաղաղութբ։ Ասէ ապա Անուփ ցնոսա. օրհնեալ է ած որ և զդոյն ինձ յայտնեաց. և ասէ ծերոց կարգաց և վարուց և զպանդխտութեն։ Իբրև ասացին զիւրաքանչիւր առաքինութի, արդ և նա զիւրն այսուհետև պատմէր և ասէր. յորմէհետէ զանուն փրկչին 'ի վերայ երկրի կոչեցեալ եմ, չիք բան ստութե 'ի բերանոյ իմմէ ելեալ. երկրաւոր ամենևին 'ի միտ իմ ոչ է անկեալ, և հրեշտակ էր որ զառօրեայ կերակուրն ինձ մատուցանէր, ոչ այլ ինչ բնաւ ամենևին ցանկութի անկեալ 'ի սիրտ իմ բաց յայ։ Եւ ոչ ինչ ծածկեաց յինէն ած յերկրաւորաց աստի, և ոչ երբէք պակասեաց լոյս յաչաց իմոց, և ոչ 'ի տուընջեան երբէք ննջեցի և ոչ հանգեայ 'ի գիշերի, զի 'ի խնդիր էի այ։ Եւ հրեշտակն առ իս հանապազ կայր որ զզօրութիս ամենայն աշխարհի ցուցանէր։ Եւ լոյս մտաց իմոց չէ երբէք շիջեալ, և զամենայն խնդրուածս զոր խնդրէի յայ՝ անդէն գտանէի։ Տեսանէի և զբիւրաւորս հրեշտակաց առաջի այ զի կային. տեսանէի և զգունդս մարտիրոսաց. տեսանէի և զժողովս արդարոց. տեսանէի և զկարգս վարուց միայնակեցաց. տեսանէի և զգործս ամենեցուն և փառաւոր առնէի զած. տեսանէի և զսատանայ զի 'ի հուր մատնեալ էր. տեսանէի և զհրեշտակս նորա զի 'ի տանջանս կային. տեսանէի և զարդարսն 'ի մշտնջենաւոր ուրախութիւն։ Զայս ամենայն և առաւել քան զսոյն պատմէր մեզ, և յետ երից աւուրց զոգին 'ի բաց արձակէր. և վաղվաղակի հրեշտակք ընկալան զնա և պարք մարտիրոսաց առեալ յերկինս հանէին. նոքին իսկ կային յանդիման և լսէին զօրհնութիս տեառն։

ՏԵՍԱՔ մեք այլ ծեր մի՝ Ողոդիոս անուն նորա, որ 'ի ժամանակի մատուցանելոյ զպատարագն՝ զամենայն ումեք որ 'ի յօրէնս անդր գային, զմիտս և զխորհուրդս քննել գիտէր։ Նա բազում անգամ իբրև տեսանէր զմիայնակեացսն զի ձեռն 'ի ձեռաց վերայ եդեալ գային

յօրէնսն, արգելոյր և ասէր. զիա՞րդ իշխէք 'ի սուրբ խորհուրդս մատչել որ զխորհուրդս չարս յանձին բարձեալ բերէք։ Դու, ասէ, յայսմ գիշերի խորհեցար խորհուրդս անարժանս վասն պոռնկութեան։ Միւսումն ասէր. դու երկմտեցեր 'ի խորհրդոյ աստի, ասացեր՝ բամ կարասցէ՞ զիս սրբել պատարագն թէ ոչ. երթայք արդ, ասէ, ապաշխարեցէք և սրբեցէք զխորհուրդս ձեր, և ապա եկեսջիք 'ի սուրբ խորհուրդս մերձենալ։

ՄԻՒՍ ևս այլ հայր՝ Ապեղես՝ անուն, 'ի մանկութէ մինչև 'ի կատարած համբերեալ՝ որ մերձ էին եղբարքն առ նա, հուր 'ի գոգ բարձեալ բերէր և նախանձ արկանէր նոցա, զի և նոքա յօժարեսցին նշանս առնել արուեստից. և ասէր ցնոսա. եթէ ճշմարտութեան վարդապետիք, այսուհետև զնշանս առաքինութեան ձերոյ յայտնապէս արարէք, եթէ ճշմարտիւ վարժեալ էք։ Այլ այր երբեմն, զի էր նա միայն յանապատի, ցանկութիւն յանկարծակի իմն 'ի միտ արկանէր. և անդէն վաղվաղակի ընդ վիմով միով խորխսխ մեղու գտանէր և ասէր. 'ի բաց կաց յինէն, ժպիրհդ ցանկութեան, զի գրեալ է այսպէս՝ եթէ հոգւով գնացէք և զցանկութիւն մարմնոյ մի կատարէք։ Եթող զայն անդ և 'ի բաց գնաց։ Եւ էր երբեմն զի այն երրորդ շաբաթ էր, զի անսուաղ լինէր. միրգ եգիտ անդ անկեալ. ասէ՝ ոչ կերայց և ոչ մերձեցայց ամենևին 'ի քեզ, զի մի գայթակղեցուցից զեղբայրն, այսինքն անձին իւրում. զի գրեալ է այսպէս. ոչ թէ կերակրով միայն կեայ մարդ։ Եւ իբրև միւս ևս այլ շաբաթ պահեաց, 'ի քուն եմուտ։ Արդ եկն հրեշտակն գիշերի տեսլեամբ և ասէ ցնա. արի կաց և զոր ինչ գտցես կերիջիր։ Իսկ նա իբրև շուրջ զիւրեաւ հայէր, տեսանէր աղբիւր մի և բանջարս կակուղս զնովաւ։ Իբրև ճաշակեաց 'ի կերակրոյ անտի և ըմպելւոյ, պատմէր մեզ՝ եթէ ոչ երբէք քաղցրագոյն քան զայս գտեալ է իմ։ Եւ այս փոքրիկ մի իբրև գտանէր, լինէր աւուրս սակաւս նօթի։ Եւ իբրև կերակրոյ պէտք լինէին, կայր յաղօթս և տեսանէր զի ամենայն ինչ որ 'ի կերակրոց էր՝ կայր առաջի նորա, հաց ջերմ և ձիթապտուղ և միրգ ազգի ազգի։

Պայր երբեմն և առ եղբարս իւր զորս բազում անգամ խրատեալ էր, և դարձեալ յանապատ մեկնէր, և առեալ տանէր ինչ 'ի պէտս եղբարցն: Իբրև ետես ցիւս զի ձարակէին, ասէ ցնոսա. եկայք առ իս, և յանուն տեառն մերոյ Յսի Քսի մի ոք 'ի ձէնջ բարձցէ զբեռումն զոր ունիմ: Եւ անդէն նոյնժամայն մի 'ի նոցանէ առ նա դիմեաց, և արկ զնովաւ զկարասին և ել նըստաւ ևս 'ի վերայ նորա. և իբրև օթեվանս մի 'ի տեղի անդր հասանէր, և եդ նա զհացն և զմիրգն յարևու անդ, եկին հասին 'ի վերայ այնորիկ գազանք յաղեխր անդր, և իբրև մերձեցան միայն յուտել զհացն՝ անդէն սատակեցան:

Եւ էր երբեմն զի երթայր առ եղբարս ոմանս միայնակեացս յաւուր կիւրակէի, ասէ ցնոսա. զի՞ այսպիսում աւուր զգործս ժողովոյ ձերոյ չիք կատարեալ: Նոքա ասեն. վասն զի չև եկեալ է երէցն յայնմ կուսէ: Ասէ ցնոսա. երթամ՝ զնա առաքեմ առ ձեզ: Նոքա ասեն ցնա. չէ ինչ հնար ումեք անցանել ընդ Ջուրս վասն խորութեան գետոյն. Նա և գազան իմն չար ասեն կոկորդեղոս, որ զբազում մարդիկ կլեալ է: Իսկ նա ոչ ինչ հեղգացաւ, այլ յարուցեալ վաղվաղակի պնդեալ երթայր զերիցուէն: Իբրև եհաս 'ի գետափն, եկն գազանն մատոյց զիւր մկանունսն և անդէն վաղվաղակի յայնկոյս գետոյն անցուցանէր: Իբրև եկն եգիտ զերէցն 'ի շինի անդ, աղաչէր զնա զի մի արհամարհեսցէ զեղբարսըն: Եւ յորժամ ետես զպատառատուն չանչաղոտին զոր զգեցեալն էր՝ հարցանէր զնա. ուստի՞, ասէ, զայդ պատառոտիդ զգեցեալ ես: Եւ ասէ. գեղեցիկ հանդերձս ունիմ, եղբայր: Նա իբրև ընդ խոնարհութիւն նորա զարմացեալ, զհետ գնայ նորա 'ի գետափն անդր: Իբրև նաւն ոչ գտանէին և ոչ կուր որով անցանէին, բարբառ արար Սպեղէս առ գազանն և կոչէր առ ինքն: Կոկորդեղոսն իբրև լուաւ, արագ առ նա հասանէր և զիւր մկանունսն նմա մատուցանէր: Նա պնդէր զերէցն, զի ելցէ և նա ընդ նմա. նա զահի հարեալ 'ի փախուստ դառնայր, յետս յետս խուսէր՝ և զարմացեալ էր. և որ յայնկոյս գետոյն եղբարքն էին՝ զարմացեալ էին, և

1 Ամենայն օրինակք խօսէր:

կային հայէին ընդ գազանին հնազանդութիւն, և թէ զիարդ ընդ անհունն յանկոյս անցանէին։ Երբև եկն եւ 'ի ցամաքն, թուռն արկանէր զգազանաւն և մեռանել հրամայէր, և ասէ. քեզ լաւ իցէ մեռանել, զի զդատաստանն հատուցանես զեղբարցն զոր կլեալ է քո։ Եւ վաղվաղակի գազանն զոգին 'ի բաց թափէր։

Եւ եկեալ լինէր անդ աւուրս երիս առ եղբարսն, և անդ նստէր ուսուցանել զնոսա, և զիւրաքանչիւր խորհուրդսն՝ որ ինչ 'ի ծածուկ ունէին՝ յայտնէր նոցա. զոմն երևեցուցանէր՝ թէ պոռնկութե ցանկութեամբ նեղեալ է, և ումեմն ասէր՝ թէ նորափառ հպարտութբ նեղեալ է, և զոմն ասէր՝ եթէ կերակրոյ ցանկութեամբ տագնապի, և զմիւսմէն ասէր՝ թէ սրտմտութբ վարանի, և այլ ումեմն՝ թէ դա հեզ է, և զումեմնէ զհանդարտութէ, զոմանց արիութիւս, և զոմանց զվատութիւս և զչարութիւս կշտամբեալ յանդիմանէր։ Նոքա իբրև լուէին, զարմացեալ էին և ասէին. արդարև այդ այդպէս է։ Ասէ ցնոսա. պատրաստեցէք ինչ բանջար մեզ, զի գայցեն այսօր եղբարք բազմադոյնք առ մեզ։ Նոքա մինչդեռ պատրաստէին, հասեալ եղբարքն՝ միմեանց ողջոյն տային։

Եւ ոմն յեղբարց անտի, զի աղաչէր զնա զի ընդ նմա շրջեսցի յանապատի անդ։ Ասէ նա ցնա. ոչ կարես դու համբերել անդ փորձութե դիւաց։ Նա իբրև հաստատութբ սիրով և գթով մատուցեալ էր, յամենայն զոր ինչ և հասցէ, ասէ, համբերեցից։ Արդ իբրև ոչ ընկալաւ զնա, յայլ տեղի հրամայեաց երթալ նմա։ Երբև հասանէին գիշերի 'ի վերայ նորա դեւքն, հեղձուցանել զնա ջանային. զառաջինն պիղծ և աղտեղի խորհրդով խռովէին զնա։ Նորա ընթացեալ վաղվաղակի առ Ապեղէս, և զինչ անցք անցեալ էին՝ պատմէր նմա. նա շուրջ զտեղեաւն իբրև գիր հանէր, և հրաման տայր այնուհետև անհոգութբ կեալ նմա։ Երբև հաց պակասեաց նոցա յայրի անդ, եկն եհաս հրեշտակ մի 'ի նմանութի եղբօր, գայր բերէր նոցա զկերակուրն։

Եւ երբեմն զի 'ի խնդիր էին նմա եղբարք տասն և մոլորեալ էին յանապատի անդ. և այն աւուրք եօթն էին զի նօթիս շրջէին մոլորեալք։ Երբև եկն եգիտ զնոսա, հրամայեաց նոցա հանգչել յայրի անդ. նոքա իբ-

րև յուշ արարին վասն կերակրոյ, նա քանզի ոչ ինչ ունէր գնել առաջի՝ ասէ. կարող է ա͞ծ պատրաստել սեղան յանապատի: Անդէն վաղվաղակի արտաքս ելեալ առ դուրսն՝ գտին երիտասարդ մի գեղեցիկ՝ որ կայր և ստէպ բախէր զդուրսն մինչդեռ նոքա յաղօթս կային. բացին զդուրսն և տեսին զերիտասարդն զի բարձեալ էր զամբիղ լի հացիւ և ձիթապտղով, առին զայն և ճաշակեցին և գոհացան զա͞յ. և պատասխանին անդէն աներևոյթ եղև: Զայս ամենայն զսքանչելիսս և առաւել քան զնոյն հայրն Կոպրէս պատմեաց մեզ: Նա ընկալեալ զմեզ օրինօք սիրով, առեալ զմեզ յիւր պարտիզիկն մուծանէր, և ցուցանէր մեզ արմաւենիս և այլ բազում մրգաբերս. ոչ մի անգամ իւր իսկ յանապատի անդ տընկեալ, որ 'ի չինականացն հաւատոյ անտի յիշատակեցաւ, յորս ասացն՝ թէ կարող է անապատդ պտուղ տալ այնոցիկ որ ունիցին հաւատս առ ա͞ծ:

ՏԵՍԱՔ մեք 'ի կողմանս Թեբայեցւոց լեառն մի բարձր զի կայր 'ի վերայ գետոյ, ահեղ սքանչելի և դըժուարին, և միայնակեացք բազումք արգելականք կային անդ: Հայր էր նոցա Պիտիրոն անուն, որ էր յաշակերտաց անտի Անտոնի, որ բազում նշանս և արուեստս առնէր. զի իբրև 'ի տեղի մատեաւ նա Անտոնի, զժառանգութի͞ն շնորհաց նորա ընկալաւ: Տայ նա մեզ խրատ և ասէ. դև ոմն է որ զցաւոց զկնի շրջի և զախտս մեր բազում անգամ 'ի կարիս դարձուցանէ: Արդ՝ որ կամեսցի ոք 'ի մէնջ զդևն հալածել, նախ զախտ բարուցն ծառայեցուսցէ. զի որում ախտի բարուց ոք կարասցէ յաղթել, նովին և զդևն նորա հալածել կարէ: Իսկ արդ պարտ և պատշաճ է առ սակաւ սակաւ ախտի բարուցն նախ յաղթել, զի այնուիկ զդևսն հալածել մարթասցէ: Նա դև մի զկնի որկորստութե͞ն. արդ եթէ ոք ջանասցէ որկորստութեան յաղթել, կարող լինի հալածել զնորա դևն: Նա ինքն այլն ունէր երկիցս 'ի շաբաթու՝ կեր-

1 Սա է հայրն Պիտիրիոն աշակերտ մեծին Անտոնի. եթէ ոք կամի զդևս հանել յումեքէ, յառաջագոյն զախտս իւր ծառայեցուսցէ. զի որ ոք որում ախտի յաղթեսցէ, զնորին դևն հալածեսցէ: Եւ այսպէս իցէ. միացեալ կայ դևն ընդ բարկութե͞ն. եթէ կալցես զբարկութիւն, հալածեսցես զդև նորա. և զայս գիտեա 'ի վերայ ամենայն ախտից:

րակէի և հնգշաբաթու՝ լոկ խիւս սակաւիկ մի առեալ, և ոչ այլ ինչ բնաւ կարէր ճաշակել. քանզի ղեարմն իւր յայնպիսի կարգի կացուցեալ էր։

ՎԱՍՆ ԱՅՆՈՑԻԿ

ՈՐ Ի ՆԻՏՐԱՑԻՈՑ ՔԱՂԱՔ ԱՆԴՐ ԷԻՆ

ԵԿԱՔ իջաք մեք ՚ի Նիտրիաս, յորում բազում մեկնաւորս տեսաք միայնակեցաց, է որ օտարս և է որ անդէն գաւառականս. առաքինութեամբ վարուք իւրեանց զմիմեամբք ելանէին և հակառակագոյնս իմն ընդ միմեանս ՚ի կարգս վարուց իւրեանց էին և զամենայն առաքինութիւնս ցուցանէին և ջանային ՚ի վաստակս իւրեանց զմիմեամբք ելանելով։ Եւ ոմանք ՚ի նոցանէ ընդ տեսիլս և ոմանք զգործովք արդիւնականօք պատաղեալ էին։ Եւ իբրև տեսանէին զմեզ ոմանք ՚ի նոցանէ մինչդեռ ՚ի հեռաստանէ էաք, մինչ ընդ անապատն խոկ զընայաք, ջուր առեալ ընդ առաջ մեր գային. և ոմանք զոտս մեր մատուցեալ լուանային, և ոմանք զձեռս մեր հանեալ լուանային, և ոմանք ՚ի կերակուր զմեզ թախանձէին, և այլք ոմանք ՚ի հարցումն առաքինութեան վարդապետութի, և այլք ՚ի բանս գիտութե ՚ի գիտութիւն այ։ Եւ որչափ ինչ միանգամ ոք ՚ի նոցանէ կարող ինչ լինէր ջանային փութալով օգտել զմեզ. արդ և զինչ ևս ոք մարթասցէ ասել վասն ամենայն առաքինութեց նոցա, և ոչ ինչ բաւական լինէին բանք առ ՚ի պատմել զնոցանէ։ Յանապատ տեղիս հասեալ բնակեալ են, և խցկունքն իւրեանց ՚ի միմեանց մեկուսի են, զի ճանաչել անգամ ոչ մարթեն ՚ի հեռաստանէ զայր յընկերէ, և ոչ տեսանել վաղվաղակի և ոչ բարբառ լսել, այլ ՚ի մեծի լռութե են՝ այր իւրաքանչիւր առանձին արգելեալ, բայց միայն ՚ի շաբաթի և ՚ի կիւրակէի ՚ի ժողովուրդս անդր երևէին և միմեանց ողջոյն տային։ Բազումք ՚ի նոցանէ բազում անգամ և չորս աւուրս ՚ի խցկունս անդ իւրեանց երևէին ՚ի չտեսանել զմիմեանս, բայց միայն ՚ի ժողովս անդ իւրեանց։ Եւ

ոմանք 'ի նոցանէ երիւք մղոնօք և չորիւք 'ի ժողովս անդր հասանէին, այնչափ հեռի 'ի միմեանց հասեալ կան ։ Այլ սէր այնչափ ունէին ընդ միմեանս և առ ամենայն եղբայրութիւս, զի բազմաց 'ի նոցանէ փոյթ է 'ի մի տեղի հասանել. այր իւրաքանչիւր փութացեալ են զիւրաքանչիւր խցիկ ընկերի իւրում 'ի հանգիստ մատուցանել

Տեսի ես անդ այր մի Ամմոնիոս անուն առաւել ազնիւ խցկունս շինեալ սրահիւք և ջրհորովք, կազմեալ և այլ պէտս ինչ ։ Արդ իբրև եկն ոմն առ նա յեղբարց իբրև փրկութի անձին իւրում խնդրել և խցիկ մի 'ի բնակութիւն իւր խնդրէր, և նա իբրև վասն սորին իսկ քանի արտաքս գնացեալ պատուէր տայր նմա զի մի մեկնեսցի նա 'ի խցկանէ անտի մինչև գտցէ նա ըստ նմա արժանի վանս, և եթող նմա զամենայն ինչ որ ինչ ինքն ունէր խցկաւն հանդերձ. և ինքն զինքն 'ի փոքրիկ խցիկ հեռի 'ի նոցանէ տարեալ արգելոյր ։ Ապա թէ և բազում ևս ոք էին որ առ նա ժողովէին՝ որ ապրել կամէին, յինքն ամփոփէր զամենայն եղբայրութիւն, և ումեմն աղիւս մատուցանէր, և 'ի միում աւուր անդէն վաղվաղակի զնորա խցկնեարն կատարէր առ օրին՝ որ մտանէր բնակել 'ի խցկունս անդր, և իբրև նաւակատիս՝ առնէր նոցա ուրախութի ։ Այլ մինչդեռ նոքա յուրախութեանն լինէին, այր իւրաքանչիւր յիւրոց վանաց անտի լցեալ զմաշկեակն իւրեանց և կամ զամբիղս լի հացիւ և կամ այլ ինչ որ ինչ և էր՝ 'ի նորաշէն խցկունս անդ մտանէին ։ Արդ զի մի յայտնի լինիցի իւրաքանչիւր պտուղ երախայրեաց, և գային ընդ երեկս որ բնակելոց էին 'ի խցկունս անդր, գտանէին զամենայն ինչ որ ինչ պէտք էին իւրեանց ։

Տեսաք մեք և այլ այր մի զի անուն էր նորա Այլգիմոս, ծեր աւուրբք 'ի հասակի անդ իւրում և զուարթագին երեսօք, որ զիժս և զօձս և զկարիճս և զքարբս իւրովք ստիւքն փշրէր և սպանանէր. զի այլ ոչ ոք իշխէր բնաւ ամենևին առնել զայն յանապատի անդ, այլ և բազումք յընկերաց նորա մեռան 'ի գազանաց անտի ։

ՏԵՍԱՔ և այլ ծեր մի հայր 'ի միայնակեցաց անտի Կրօնիդէս անուն գեղեցիկ ծերութեամբ, որ 'ի տեղւոջէ անտի գնացեալ հինաւուրց սակի, որ ինքն իսկ ընդ Անտոնի կացեալ էր և ամաց էր հարիւր տասն. որ բազում անգամ յաճախէր յոյժ մխիթարել զմեզ, և աղաչէր զանձն իւր անգոսնել. այնպիսի խոնարհութիւն 'ի ծերոյթս իւր ստացեալ ունէր։

Տեսաք մեք երիս եղբարս ճարտարս իմաստունս և առաքինիս, որ վասն առաքինութեան վարուց իւրեանց յեպիսկոպոսութիւն ընտրեցան. վասն խոնարհութեան իւրեանց ապա յարեան զիւրեանց ականջսն խոռեցին. առնել արարին յանդգնութիւն յոյժ, սակայն վասն իմաստուն ինչ խորհրդոց, զի յայնմհետէ մի ոք ամենևին զնոսա նեղեսցէ։

ՏԵՍԱՔ մեք և զԵւագրիոս այր իմաստուն և ճարտար, որ զճարտարութիւն բազում ունէր զիմաստութեան կշիռ, որ փորձ ամենայն իրօք էր ամեթացեալ, որ բազում անգամ իջեալ էր նորա յաղէքսանդրացւոց քաղաք անդր և զՅունաց զփիլիսոփայսն ընթերանէր։ Սա պատուէր տայր եղբարց որ ընդ մեզ էին. Ջուր, ասէ, մի ցայգ ըմպիցէք, զի դևք 'ի ջրակոյտ տեղիս առաւելագոյն ջանան կանխել։ Բազում և այլ բանս առնէր նա ընդ մեզ և հաստատէր զանձինս մեր։ Բազումք 'ի նոցանէ և հաց ոչ ուտէին և ոչ միրգ, բայց միայն եղերդ և եղեգ. կէսքն բնաւ ամենևին 'ի նոցանէ 'ի քուն ոչ մտանէին, այլ սակաւ նստէին և կամ յոտն կային մինչև յառաւօտն. այնպէս ժոյժ ունէին յաղօթս կալոյ։

ՏԱՑԻՆ մեզ զրոյց բազում եղբարք վասն վարուցն Մակարայ աշակերտին Անտոնի, որ յառաջ քան զսակաւ ժամանակս այն ինչ կատարեալ էր, որ մեծամեծ առաքինութիւնս արուեստից արարեալ էր իբրև զԱնտոնիոս՝ որ առնէր բժշկութիւնս և նշանս և արուեստս բազումս զոր ոչ ոք ժամանէ պատմել զամենայն ինչ. սակաւ ինչ յիշեցեալ զնորա զառաքինութեանցն փոքր 'ի շատէ ինչ ծախեցաք։ Սորա տեսեալ առ մեծի առնն Անտոնի ոստս արմաւոյ զի առեալ գործէր, խնդրեաց 'ի նմանէ

ուղին մի յաւուրց անտի. Ասէ ցնա Անտոնիոս. գրեալ է այսպէս՝ թէ մի ցանկանայցես ընչից ընկերի քո։ Նա իբրեւ զայն ասաց, վաղվաղակի ոստ արմաւոյն իբրեւ հրով այրեցան. զոր իբրեւ ետես Անտոնիոս, ասէ ցՄակարիոս. ահաւասիկ հանգեաւ ոգի իմ 'ի քեզ, և եղիցիս դու այսուհետեւ իմոց առաքինութեանցս ժառանգորդ։ Անտի դարձեալ եգիտ զնա սատանայ յանապատի անդ աշխատեալ յոյժ և ասէ ցնա. ահաւասիկ զշնորհսն Անտոնի առեր դու, ընդէ՞ր ոչ վարես զիշխանութիւն նորա և խնդրես դու յա̃յ կերակուր և զօրութի̃ առ 'ի ճանապարհ գնալոյ։ Նա ետ պատասխանի և ասէ. ինձ զօրութի̃ և օգնութի̃ իմ տէր ա̃ծ է, այլ դու ոչ փորձեսցես զծառայ ա̃յ։ Եւ արար առաչօք նմա սատանայ ուղտ մի բեռամբ հանդերձ ընդ անապատն զի գայր մոլորեալ և թարձեալ բերէր զամենայն ինչ որ ինչ 'ի պէտս նորա էր։ Իբրեւ ետես Մակարիոս զուղտն, եկն նստաւ առաջի նորա, նա ած զմտաւ եթէ ցնորք ինչ առաչօք եղեն որպէս և էրն իսկ. նա անդէն յաղօթս ուղղեցաւ, իսկ նա վաղվաղակի ընդ գետինն մտանէր։ Դարձեալ յայլում ժամանակի իբրեւ պահեալ էր յոյժ, կաց յաղօթս և խնդրեաց յա̃յ զի ցուցցէ նմա զդրախտն զոր յանապատին եգիպտացւոց Յանէսն և Յամբրէսն տնկեցին, որ իբրեւ նմանութի̃ ճշմարիտ դրախտին կամեցան առնել։ Արդ իբրեւ մոլորական գայր ընդ անապատն՝ երեք շաբաթօք նօթի էր, առաջնորդեաց հրեշտակն յերկնից և եցոյց նմա զտեղին. և էին դեւքն պահապան որ պահէին զել և զմուտ դրախտին յամենայն կողմանէ և ոչ տային թոյլ մտանել նմա. և էր դրախտն մեծ յոյժ և յոյժ մեծութի̃ ընդարձակութե̃ ունէր տեղին։ Եւ նա կաց յաղօթս, և հանդէպ 'ի ներքս համարձակեցաւ եմուտ, և եգիտ 'ի ներքս արս երկուս սուրբս, զի և նոքա ըստ նմին օրինակի երթեալ էին. ժամանակս մեծս կային յաղօթս և միմեանց ողջոյն տային խնդալով յոյժ։ Նոքա առին զոտս նորա լուացին, և 'ի պտղոյ դրախտին առաջի նորա եդին։ Նա իբրեւ առ ճաշակեաց և գոհացաւ զա̃յ, և զարմացեալ էր վասն մրգոյն զի մեծամեծք և ազգիազգիք էին։ Խօսել սկսան ընդ միմեանս և ասեն. բարի է և լաւ եթէ ամենայն միայնակեացք աստ 'ի ներքս էին։ Եւ էին աղբիւրք երեք

մեծք 'ի մէջ դրախտին յանդնդոց անտի բխեալ և արբուցանէին զդրախտն, զի ամենայն ծառ հաստ է բարձր և ստուար, բազմաբեր և պտղալից. ամենայն ազգ մրգոց որ 'ի ներքոյ երկնից՝ անդ էր պտղաբեր։ Եւ եղև առ նոսա աւուրս եօթն։ Աղաչէր դարձեալ Մակար անդրէն դարձ առնել յաշխարհ և առնուլ ածել ընդ իւր զայլ միայնակեացսն։ Իսկ սուրբքն ասէին ցնա. ոչ կարես առնել դու զայդ, բազում է և յոյժ մեծ անապատն որ ընդ մէջ և ընդ երկար տարածեալ է, և բազում են այն դևք որ ունին զանապատն ամենայն, որ մոլորեցուցանեն զմիայնակեացսն և սպանանեն իսկ. բազումք ևս այլք որք կամէին գալ այսր, և կորորեցան 'ի նոցանէ։ Իսկ Մակարիոս ոչ առ յանձն լինել անդէն, այլ պնդեալ ասէր՝ եթէ պարտ է ինձ երթալ և ածել զնոսա այսր, զի 'ի փափկութեան աստ յայսմ և նոքա վայելեսցեն։ Գնաց յաշխարհ և առեալ ընդ իւր տանէր 'ի մրգաց անտի առ 'ի ցոյցս ինչ առնելոյ. և ոստս արմաւոյ բազում ժողովեալ բառնայր և նշանակ դնէր, մինչ գայրն զճանապարհն, յոստոց անտի յանապատի անդ, զի մի վրիպեսցի որ գալոցն իցէ։ Նա իբրև վայրիկ մի ննջեաց յանապատի անդ և զարթեաւ, ետես զա՟մ նշանակսն դիւացն ժողովեալ և բերեալ եդեալ ընդ սնարս նորա։ Խօսել սկսաւ ընդ դևսն իբրև զարթեաւ և ասէ. եթէ կամք ա՟յ են, դուք ոչ կարէք արգելուլ զմեզ մտանել 'ի դրախտն։ Արդ իբրև եկն եհաս յաշխարհն, ցուցանէր զմիրգ դրախտին միայնակեցացն և յօժարեցուցանէր զնոսա յառնել գնալ երթալ 'ի դրախտն։ Եւ ժողովեալ առ նա հարք բազումք և ասեն. գուցէ եթէ 'ի սատակումն անձանց մերոց դրախտն այն լինիցի. զի թէ աստ 'ի նմա վայելեմք, ապա ընկալեալ լինիմք զվարձս մեր աստէն յերկրի. իսկ արդ զինչ վարձք իցեն մեզ 'ի կատարածի յորժամ առ ա՟ծ երթիցեմք, և կամ 'ի վերայ որոց առաքինութեանց հատանիցեմք։ Եւ այսու հաճեցին զմիտս նորա զի այլ անդրէն դարձ մի արասցէ։

*Այլ երբեմն զի խաղող հասուն անդէն առժամայն յորթոյ հատեալ ուտել ցանկացաւ. իբրև բերաւ՝ յայտ

* Բերեալ եղև երբեմն խաղող Մակարայ հօրն. և զի կարօտէր յուտելն, և նա 'ի վերայ նորա եցոյց զկարգ պահոց իւրոց, զի առաքեաց

առնէր զժուժկալութիւն, ետ տանել առ եղբայր մի որ հիւանդացեալ էր. և էր զի հիւանդն այն ցանկայր խաղողոյ, նա եառ զխաղողն և յոյժ խնդաց ընդդէմ նորա. իբրև կամեցաւ զիւր պնդութիւն ցուցանել, այլում եղբօր ետ տանել իբրև թէ ինքն ոչ ինչ կարի ցանկանայցէ կերակրոցն: Իբրև առ այն եղբայր, նոյնպէս արար և նա, թէպէտ և կարի քաջ ինքն ցանկացեալ էր ուտել 'ի նմանէ: Իբրև ընդ բազում եղբարս եկն անց խաղողն և ոչ ոք կամեցաւ 'ի նմանէ ճաշակել, վերջինն դարձեալ առեալ զնա անդրէն առ Մակար ետ տանել. համարէր եթէ մեծ պատարագ իմն տամ տանել նմա: Իբրև առ Մակարիոս, ծանեաւ զխաղողն և քննեաց և գոհացաւ զաստուծոյ 'ի վերայ այնպիսի պնդութեան նոցա և համբերութեան և սիրոյն որ առ միմեանս ունէին, և ոչ նա ճաշակեաց:

Տեսի ես և այլ 'ի կողմանս Թեբայեցւոց վանք մի Իսիդորեայ, որ ուրեմն մեծ պարսպօք քարակոփ շինեալ ամրացեալ էր, որ հազար միայնակեացս 'ի ներքս ունէր: Եւ էին 'ի ներքս ջրհորք և դրախտք և որ ինչ միանգամ պէտք են մարդոյ 'ի վանս իւրեանց: Երբէք ըստ դուռն պարսպին արտաքս չէին ելեալ միայնակեացք. հայր մի ծեր էր որ բարապան էր, և այլ ումեմն բնաւ ամենեւին ոչ ելանել տայր և ոչ մտանել, այլ որ կամէր մինչև 'ի մահ անդէն 'ի ներքս բնակել և ոչ ուրեք ելանել, և ոչ միանգամ անդր հասանէր. երկու եղբարք էին ծերք որ զպէտս եղբարցն պատմէին, ելանէին համարձակ արտաքս և զպէտս նոցա արտաքուստ 'ի ներքս ամբարել մարթէին: Ասէր մեզ այն որ առ դրանն նրս-

զնա այլում տկար եղբօր, քանզի և նա խնդրէր զնա: Որ իբրև ետես զնա, ուրախ եղև յոյժ և խնդութ̃ ընկալաւ, զի և նա կամեցաւ ծածկել զառաքինութիւն իւր: Եւ իբրև եւ եղբայրն որ բերէր զխաղողն, առժամայն առաքեաց զնա այլում եղբօր, զի և նա հիւանդ էր և ոչ կարէր առնուլ ինչ: Իսկ նա իբրև էառ զնա, այնպէս արար՝ թէպէտ և յօժարէր 'ի ճաշակել, այլ և նա առաքեաց զնա այլում եղբօր. և զի այսպէս շրջեալ ընդ բազմութիւն եղբարցն խաղողն այն՝ և ոչ մի ոք ճաշակեաց 'ի նմանէ: Իսկ յետինն այն առ որ եկն առեալ զնա առաքեաց առ հայրն Մակար իբրև ընծայս մեծ. իսկ իբրև ետես զնա ծերն ծանեաւ. և զի ոչ ոք մերձեալ էր 'ի նա, լի եղև խնդութ̃ և գոհանայր զՏեառն սակս այսչափ ճգնութեան և համբերութեան եղբարցն: Եւ բերեալ զնա յեկեղեցին, և բաժանեաց օրհնութիւն որպէս և էր իսկ:

տէր ծերն. այսպիսի ոք են այն որ 'ի ներքս սուրբքն են, և կարող են նոքա զամենայն նշանս և զարուեստս առնել, և ոչ ոք է 'ի նոցանէ որ ախտիւ հիւանդանայ մինչև 'ի մահ իւր. այլ որչափ ինչ իւրաքանչիւր փոխումն լինէր յաշխարհէ, և գուշակէր ամենեցուն, և ինքն 'ի կողմ ելեալ ննջէր ։

ՏԵՍԱՆԷԻ ես 'ի կողմանս Ոքսինոլտայ ծեր մի այր զի անուն էր նորա Սերապիոն՝ հայր բազում վանականաց, որ առաջնորդէր բազում եղբայրութեանց՝ որ թուով իբրև բիւր մի էր. բազում ինչ դարման զեղբարցն 'ի ժամանակին իւրեանց մատուցանել մարթ էր, որք զիւրաքանչիւր պտուղ երեխայրեացն առ նա մատուցանէին այր իւրաքանչիւր ըստ տարւոյն ցորենոյ արդուս երկոտասանս, և լինէր իբրև քառասուն գրիւ մերապէս. և այս էր 'ի պաշտօն աղքատաց ։ Նոյն այն ամենայն ընդ ձեռամբ նորա պաշտէին, իբրև զի բնաւ ամենևին աղքատ ոք ոչ գտանէր 'ի գաւառի անդ ։ Այլ և աղեքսանդրացւոց աղքատացն տայր տանել ։ Նա և որ յառաջագոյն հարքն էին յերկրին եգիպտացւոց, ոչ եթէ հեղգացեալք ինչ էր վասն այսր կարգաց և գնացից, այլ և 'ի վաստակոց եղբայրութեանն լցեալ նաւս ցորենով և հանդերձիւ մինչ 'ի քաղաքն աղեքսանդրացւոց աղքատացն առաքէին. նուագք էին շուրջ զնոքօք որ կարօտք էին ։

ՏԵՍԱՔ մեք և 'ի կողմանս բաբելացւոց և մեմփացւոց արս բազումս և մեծամեծս, և բազմութիւն անթիւ միայնակեցաց ազգի ազգի առաքինութեամբք զարդարեալ ։ Տեսաք մեք զշտեմարանս Յովսէփայ, որ և զցորեանն 'ի ժամանակի սովոյն ժողովեալ էր ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՈՂՈՐՄ ՊԵՏՐՈՍԻ ՄԱՔՍԱՒՈՐԻՆ

ՅԱՓՐԻԿԵՑՒՈՑ աշխարհէն էր ոմն մեծատուն յոյժ ստամբակ և անողորմ, անուն Պետրոս, և էր մաքսաւոր։ Եւ ՚ի միում աւուր ՚ի ձմերին նստէին աղքատք յարևու և ջեռնուին. սկսան իւրաքանչիւր ոք ՚ի նոցանէ գովել ըզտունս ողորմածաց և աղօթել նոցա մի ըստ միոջէ. նոյնպէս և զտունս անողորմաց պարսաւել և նախատել։ Եւ ՚ի խօսել նոցա եկն ՚ի մէջ և մաքսաւորին անուն, և սկսան ՚ի միմեանց հարցանել՝ ով արդեօք ՚ի մէնջ առեալ է ՚ի տանէ նորա ողորմութ͞ի. և ամենեցուն հարցեալ զմիմեանս, ՚ի նոցանէ ոչ ոք գտաւ որ եթէ առեալ ինչ էր ՚ի տանէ նորա։ Եւ ասէ մի ոմն ՚ի նոցանէ. զինչ տայք ինձ և ես առից ՚ի նմանէ ողորմութ͞ի այսօր։ Եւ արարին ընդ նմա գրաւ. գնաց և եկաց արտաքոյ դրան մաքսաւորին և ակն ունէր թէ յոր ժամ եկեսցէ. և ՚ի նմին եհաս և մաքսաւորն՝ բարձեալ գրաստու հաց գերմակ ճաշոյ իւրոյ համար։ Իբրև ետես զաղքատն, ածեալ զաչսն ոչ եգիտ քար, և ՚ի սրտմտութենէն առեալ ՚ի բուռն գրտակ մի ՚ի գրաստուէ անտի արձակեաց յերեսս նորա։ Իսկ նորա խնդութ͞բ առեալ ընթանալով և ասէ ցեղբարսն իւր երդմամբ՝ թէ յիւրում ձեռացն իսկ առի զայս։ Իսկ յետ երկուց աւուրց հիւանդացաւ մաքսաւորն հիւանդութ͞ի մեծ մինչև ՚ի մահ. և տեսանէ յանուրջս ինքն իբր թէ համարս հատանէին նմա և ըզգործս իւր զամենեսեան ՚ի կշիռս եդեալ կշռէին, և ՚ի մի կողմանէ կշռոցն սևք ոմանք և չարադէմք ժողովեալ էին և դնէին զչար գործսն, իսկ ՚ի միւս կողմանն այլոց էր պայծառազգեստից և ահաւոր տեսլեամբ, որոց ոչ ինչ գտեալ բարի գործս որ դնիցեն յիւրեանց կողմանն զուգակշիռ չարեացն՝ տրտմէին յոյժ ընդ ինքեանս և ճարակ յուզէին ասելով, ապա մեք ոչ ինչ ունիմք, բայց մի գրտակ հացի որ ետ Ք͞ի, և զայն յակամայ։ Իբրև եդին զգերմակ հացն ՚ի կշիռն, հաւասարեաց կշիռն, և ասեն պայծառազգեստքն ցմաքսաւորն. երթ յաւել ՚ի

գերմակդ յայդ, եթէ ոչ՝ այդ սեւքդ տանին զքեզ։ Եւ զարթուցեալ գիտաց եթէ չիք սուտ տեսիլդ, այլ զի զամենայն որ ինչ 'ի մանկութենէ իւրմէ գործեալ էր և զոր ինչ մոռացեալ իսկ էր իւր՝ տեսանէր զի եթեովպացիքն այն ժողովէին և բերէին 'ի կշիռն, և ասէր. բա՛բէ բա՛բէ, եթէ մի սիղիգն զոր սրտմտութեամբ արձակեցի այնպէս օգուտ եղև, յո՛րքան չարեաց փրկէ որ ոք զուարթութեամբ տացէ զինչս իւր կարօտելոց։

Եւ ապա այնուհետև այնպիսի զգաստացաւ և եղև այնպիսի ողորմած, որ և 'ի մարմին իւր ոչ խնայեաց։ Եւ դէպ եղև երբեմն իբրև երթայր 'ի մաքսաւորութեան, հանդիպեցաւ նմա նաւորդ մի որ ապրեալ էր 'ի նաւաբեկութենէ մերկ, և անկեալ առաջի նորա աղաչէր խնդրելով 'ի նմանէ զգեստ։ Իսկ նորա կարծեալ թէ աղքատ ոք իցէ, հանեալ զներքին հանդերձն ետ ցնա, և երդմնեցոյց ըստ հաւատոյ՝ թէ վասն այ դու զգեցիր զայդ և աղօթս արա ինձ։ Իսկ նորա պատկառեալ արկանել զիւրև, և ետ ումեմն զի վաճառեսցէ. և յանցանելն Պետրոսի ընդ այն ետես 'ի վաճառումն և տրտմեցաւ յոյժ և երթեալ 'ի տուն իւր ոչ ինչ ճաշակեաց. բայց փակեաց զդուրս սենեկին, նստէր և լայր և խորհէր ընդ միտս իւր եթէ ոչ եղէ արժանի որ զի ունիցի աղքատն զիմ յիշել ինչ։ Եւ դեռ 'ի տրտմութեան էր՝ 'ի քուն եղև, և տեսանէր զոմն գեղեցիկ քան զարեգակն՝ որ ունէր խաչ 'ի գլուխ իւր և եկաց 'ի վերայ, զգեցեալ և զհանդերձ նորա զոր տուեալ էր ցնաւորդն, և ասէ ցնա. զի՞ լաս Պետրոս։ Եւ նա ասէ որպէս առ տէր իւր. տէր, յորոց պարգևես մեզ՝ տամք ումեք, և զօշաքաղս առնուն որք առնուն։ Յայնժամ ասէ ցնա. ճանաչես զայս. և եցոյց նմա զհանդերձ նորա զոր ունէր 'ի ներքոյ զգեցեալ զայն։ Ասէ ցնա Պետրոս. այո տէր։ Ասէ ցնա որ երևեցաւ նմա. ահաւասիկ իմ զգեցեալ եմ մինչ չև տուեալ ես, և գոհ եմ զբարւոք կամաց քո, քանզի ցրտացեալ էի և զգեցուցեր զիս։

Իսկ Պետրոս 'ի միտս իւր եկեալ զարմացաւ՝ և սկսաւ երանել զաղքատս և ասել. կենդանի է տէր եթէ աղքատն Քս է, ոչ մեռայց եթէ ոչ եղէց մի 'ի նոցանէն։ Եւ * 'ի նոյն կոչեալ զդպիր իւր, զոր և գնեալն իսկ էր,

Եւ * նոյնժամայն կոչեալ զդպիր իւր զոր և գնեալ իսկ էր ցնա, և ասէ

ասէ ցնա. խորհուրդ մի կամիմ ճառել քեզ, և աստուծով հանդերձ՝ եթէ յայտնես զիրան և կամ ոչ լուիցես ինձ, յայլազգիս վաճառեմ զքեզ: Տայ նմա տասն լիտր ոսկի և ասէ ցնա. երթ գնեա քեզ վաճառ, և առ զիս և տար 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ և վաճառեա զիս ումեք քրիստոնէի և զգինս իմ տուր աղքատաց: Իսկ դպիրն իւր յամառէր զարմանալով: Ասէ ցնա երդմամբ. եթէ ոչ վաճառես զիս, ես վաճառեմ զքեզ որպէս առասցի 'ի բարբարոսս. և լուռ եղև դպիրն իւր:

Եւ իբրև հասին 'ի սուրբ տեղիսն, եգիտ զոմն սիրելի իւր մտերիմ դպիրն՝ արծաթագործ, անկեալ 'ի տառապանս: Եւ իբրև անկան երկոքեան զխօսիւք, ասէ

ցնա. խորհուրդ մի կամիմ ճառել քեզ, և աստուծով հանդերձ՝ թէ յայտնես զիրան և կամ ոչ լուիցես ինձ զոր ասեմս, յայլազգիս վաճառեմ զքեզ և ոչ խնայեմ: Եւ այս է խորհուրդն զոր ասելոց եմ քեզ. տասն լիտր ոսկի տամ քեզ, և առեալ զայն գնեսցես քեզ վաճառ Երուսաղէմի. և ես ընդ քեզ երթայցեմ իբրև ծառայ քո, և ոչ ոք գիտասցէ զայս թէ դու ով ես և կամ ես ով եմ: Եւ 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ յորժամ հասանիցեմք, 'ի նոյն վաճառես զիս ումեմն քրիստոնէի և զգինս իմ տացես աղքատաց: Իսկ դպիրն իւր յամառէր զարհուրելով վասն իրացն զոր լսէր, և զարմանայր թէ որպէս կամի զայս ամենայն մեծութիւն իւր զոր ունի՝ թողուլ և աղքատանալ և ծառայ ևս լինել. վասն այն ոչ հաւանէր առնել զայն: Ասէ. բազում ծառայք և բազում ոք ունիս ընդ ձեռամբ մեծութեան քո, միում այլ հրամայեա զխորհուրդ զայդ, զի ես պատկառիմ 'ի բանէդ յայդ և ոչ իշխեմ առնել զայդ ընդ փառաւորեալ մեծութիւն քո: Ասէ ցնա երանելին Պետրոս երդմամբ. եթէ ոչ լուիցես ինձ և ոչ վաճառեսցես զիս, ես վաճառեցից զքեզ 'ի բարբարոսս, որպէս և ասացի. ապա թէ լուիցես ինձ հօրն քում, դու օրհնութիւն լիցիս զամենայն աւուրս քո: Յայնժամ յարտասուս եղեալ կականով լայր դպիրն, քանզի 'ի ծածուկ տեղւոջ էին և հեռագոյն ուրեք յայգւոջ իւրում. և քանզի իմաստուն և հաւատարիմ և երկիւղած ոք էր դպիրն իւր այն, վասն այն հնազանդեցաւ գլխաւորին իւրոյ հրամանացն, և օրհնութիւն նորա որում կարօտէր՝ արժանաւոր եղև: Եւ ինքն փառաւորն Պետրոս զամենայն զոր ինչ պարտն էր առնել ընչից և տանն և ընտանեաց արար և ազատեցաւ յամենայն ծանրացուցիչ հոգոց: Եւ իբրև թէ 'ի վաճառ երթայ 'ի հեռաւոր քաղաքս, և իբրև գնացին 'ի տեղի ինչ, բաժանեցաւ 'ի սիրելեաց և 'ի ծանօթից որք ընդ նմա իսկ ելեալ էին յաշխարհէն իւրեանց, պատճառելով յայլ ուրեք երթալ՝ յորում նոքա ոչ էին գնալոց, և այլափոխեալ զինքն 'ի ձև ծառայի յուղի անկեալ 'ի տեղւոջէն յայն ընդ անծանօթ ոմանց գնայր ընդ դպիրն իւր իբրև ծառայ նորա:

Եւ իբրև հասին 'ի սուրբ տեղիսն, եգիտ անդ զոմն արծաթագործ որ էր սիրելի և մտերիմ յոյժ դպրին. քանզի յառաջագոյն ինչ առեալ զմիմեանս 'ի տեղի ինչ, որ վաճառի աղագաւ գնացեալ էին, սիրելի լեալ էին միմեանց յոյժ. իսկ արծաթագործն 'ի տառապանս

ցնա դպիրն. եկ դու, տէր Զուղէ, քանզի այս էր անուն նորա, գնեա ծառայ մի որ ունիմ՝ ազնուական, զի յորժամ տեսանէ մարդ զնա՝ երդնու և ասէ թէ պատրիկ է։ Իսկ արծաթագործին լուեալ թէ ծառայ ստացաւ՝ զարմացաւ, քանզի գիտէր եթէ նա ծառայ էր. զի և արծաթագործն յափրիկեցւոց աշխարհէն էր, բայց զտէր նորա ոչ ճանաչէր։ Եւ ասէ. ա̃ծ գիտէ 'ի տառապանս անկեալ և ոչ ինչ ունիմ։ Ասէ ցնա դարձեալ. փոխատուրեա և գնեա զնա, զի գիտէ ա̃ծ՝ կարի բարի է և լաւաբարոյ, և օրհնէ զքեզ ա̃ծ վասն նորա։ Իսկ նորա հաւանեալ գնեաց զնա 'ի նմանէ հնոտիս զգեցեալ և անպաճոյճ՝ ընդ յիսուն դահեկանի։ Եւ թողեալ զնա դպրին իւրոյ գնաց 'ի Կոստանդնուպօլիս, տուեալ նմա երդմամբ զբանն ա̃յ եթէ ոչ ճառեսցէ զխորհուրդն ումեք, և ոչ հատու լինել 'ի գնոջ նորա դանկի միոջ, այլ 'ի նոյն զայն աղքատաց տալ։

Եւ էր տեսանել զնա երբեմն ջերմ առնելով տեառն իւրում զառ 'ի պէտս նորա և երբեմն լուացս առնելով և երբեմն սաւանսն կրէր, որ ոչ երբէք յայնպիսի ինչ

անկեալ էր և նուաղեալ յընչից։ Եւ իբրև անկան երկոքեան զխօսիւք, ասէ ցնա դպիրն. եկ դու, տէր Զուղէ, քանզի այս էր անուն նորա, գնեա ծառայ մի զոր ունիմ, և է ազնուական յոյժ, և այնպէս որ է՝ որ իբրև տեսանէ մարդ զնա՝ երդնու և ասէ թէ պատրիկ է։ Իսկ արծաթագործն իբրև լուաւ թէ ծառայ ստացեալ է՝ զարմացաւ, քանզի գիտէր զնա որ ծառայ էր. և լուեալ գիտէր զտէրն Պետրոս, բայց ոչ էր տեսեալ զնա, քանզի 'ի տղայութեն հասակին ելեալ էր յափրիկեցւոց աշխարհէն, վասն զի և նա յայնմ աշխարհէն էր։ Եւ ասէ. գիտէ ա̃ծ զի 'ի տառապանս անկեալ կամ և ոչ ունիմ ինչ։ Ասէ ցնա դպիրն դարձեալ. փոխատուրեա և գնեա զնա, զի ինձ ոչ է արժան պահել զնա, զի և ես ծառայ եմ. այլ դու բարեկամ իմ ես, վասն այն քեզ կամնուորիմ. զի գիտէ ա̃ծ՝ կարի բարիոտն է և լաւաբարոյ, և օրհնէ զքեզ ա̃ծ վասն նորա։ Իսկ նորա հաւանեալ գնեաց զնա ընդ յիսուն դահեկանի։ Եւ զգեցեալ էր հնոտիս տէրն Պետրոս որպէս զծառայ անպաճոյճ։ Եւ թողեալ զնա դպիրն իւր գնաց 'ի Կոստանդնուպօլիս։ Եւ տուեալ էր նմա Պետրոս երդմամբ զբանն ա̃յ զի ոչ ճառեսցէ զխորհուրդն նորա ումեք և հատու լինիցի 'ի գնոջէ անտի և ոչ դանկ մի, այլ և զնոյն զայն աղքատաց տացէ։ Եւ դպիրն յորժամ յիշէր զտէրն իւր, լայր դառնապէս և ասէր. ով թէ ո՛ւր իցէ նա որ զայնպիսի մեծութեն իւր եթող աւերեալ։ Եւ ոչ յայտնեաց ումեք ամենեւին զխորհուրդն նորա. և սուգ մեծ էր տան նորա և ընտանեաց և սիրելեաց, զի ոչ գիտէին թէ զինչ եղև։

Իսկ տէրն Պետրոս սպասաւորէր տեառն իւրում մտերմաբար՝ երբեմն ջերմ առնելով նմա և երբեմն լուացս առնելով և երբեմն զսաւանսն կրէր և զայլ ևս սպասաւորութիս, որ ոչ երբէք յայնպիսի ինչ

տնօրհեալ էր. և պաշարէր զանձն իւր բազում պահօք։ Իբրև ետես տէր նորա զինքն և զտուն իւր օրհնեալ առաւել օրհնութեա̃, պատկառէր յայնչափ առաքինութենէ նորա և 'ի խոնարհութենէ։ Եւ էր բազում անգամ տեսանել զնա արհամարհեալ և կոփեալ 'ի ծառայակցաց իւրոց, քանզի ունէին զնա որպէս անմիտ մինչև անուն կոչել նմա բախած. և որքան տրտմեցուցանէին զնա, երթեալ 'ի քուն լինէր։ Եւ երևէր նմա որ երևեցաւ յԱփրիկէ զգեցեալ զհանդերձ նորա, և ունէր զյիսուն դահեկանն 'ի ձեռին իւրում և ասէր. մի՛ տրտմիր, եղբայր Պետրէ, քանզի ես առի զգինս արեան քո, այլ համբերեա մինչև գայցես 'ի ծանօթութի̃։ Իսկ 'ի միում աւուր ասէ ցնա տէր նորա. կամիմ, տառապեալ Պետրէ, ազատել զքեզ և ունել այսուհետև որպէս զեղբայր իմ։ Իսկ նա ոչ յօժարեաց։

Եւ յետ այսորիկ եկին ոմանք յաշխարհէ նորա արծաթագործք աղօթել 'ի սուրբ քաղաքն, և կոչեաց զնոսա տէրն Պետրոսի 'ի ճաշ. և 'ի սպասաւորելն նոցա ծանեաւ զնոսա տէրն Պետրոս։ Եւ նոքա դարձեալ 'ի բազմելն իւրեանց սկսան նշանօք իմն որ 'ի նմա տեսանէին՝ 'ի ծանօթս ածել, և սկսան քրթմնջել ընդ միմեանս և ասել. տէր ա̃ծ, զինչ նման է մարդս այս տեա-

տնօրհեալ էր. և պաշարէր զանձն իւր բազում պահօք։ Եւ իբրև ետես տէրն նորա զինքն և զտուն իւր օրհնեալ առաւել օրհնութե̃, պատկառէր յայնչափ առաքինութենէ նորա և 'ի խոնարհութենէ։ Եւ էր տեսանել զնա բազում անգամ արհամարհեալ և կոփեալ 'ի ծառայակցաց իւրոց, քանզի ունէին զնա որպէս անմիտ վասն բազում լռութե̃ և հանդարտութեան նորա, մինչև անուն կոչել նմա բախած. և յորժամ յոյժ տրտմեցուցանէին զնա, նա երթեալ 'ի քուն լինէր։ Եւ երևէր նմա այն՝ որ երևեցաւ նմա յԱփրիկէ զգեցեալ զհանդերձ նորա, և ունէր զյիսուն դահեկանն 'ի ձեռին իւրում և ասէր. մի՛ տրտմիր, եղբայր Պետրէ, քանզի ես առի զգինս արեան քո, այլ համբերեա մինչև գայցես 'ի ծանօթութի̃։ Եւ զարթուցեալ մխիթարէր հոգւով և ուրախ էր։ Իսկ 'ի միում աւուր ասէ ցնա տէրն նորա. կամիմ, տառապեալ Պետրէ, ազատել զքեզ 'ի ծառայից, և ունել այսուհետև որպէս զեղբայր իմ։ Այլ Պետրոս ոչ յօժարեաց բանին զոր տէրն իւր խոստացաւ նմա։

Եւ յետ այսորիկ եկին ոմանք յաշխարհէ նոցա արծաթագործք աղօթել 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ, և կոչեաց զնոսա 'ի ճաշ Զուղէ ոսկեգործն տէրն Պետրոսի. և 'ի սպասաւորելն նոցա ծանեաւ զնոսա տէրն Պետրոս։ Իսկ նոքա իբրև տեսին զտէրն Պետրոս 'ի բազմելն իւրեանց սկսան նշանօք իմն որ 'ի նմա տեսանէին 'ի ծանօթս ածել, և սկսան քրթմնջել ընդ միմեանս և ասել. տէր աստուած,

ուրն Պետրոսի մաքսաւորին. իսկ նա որքան կարէր զե-րեսս իւր թաքուցանէր։ Դարձեալ մինչդեռ ճաշէին, սկսան ասել ցտէրն Պետրոսի. որպէս կարծեմք, տէր Ջուղէ, մեծ իրք հասեալ են 'ի քեզ. և եթէ ոչ խաբիմք, ազնուական զոմն ունիս 'ի սպասաւորութիւն քո. քանզի ոչ գիտէին զհաստատն, զի էին երեսք նորա 'ի խոհակերութենէ անտի և 'ի պահոցն այլայլեալ։ Եւ 'ի բազում ժամս հայեցեալ ընդ նա, ասէ ոմն 'ի նոցանէ. աստուծով տէր Պետրոս է, այլ յարուցեալ բուռն հարից 'ի նա. քանզի լուեալ թագաւորին յոյժ տրտմեցաւ ընդ կորուստ նորա։ Իսկ տէրն Պետրոս արտաքուստ լուեալ նոցա զխօսս միմեանց՝ ոչ եմուտ 'ի ներքս, այլ 'ի բաց եդեալ յիւրմէ զսկուտեղն ընթացաւ 'ի դուռնն։ Եւ ունէր տէրն նորա դռնապան մի խուլ և համր 'ի ծնէ, բայց միայն ակնարկութբ ասէին ցնա՝ փակեա և փակէր, և դարձեալ բաց և բանայր։ Իսկ ծառայն այ Պետրոսի ճեպեալ յելանելն՝ ասէ ցխուլն և ցհամրն. քեզ ասեմ յանուն Յսի Քսի։ Իսկ նա 'ի նոյն լուաւ և ասէ՝ ահաւասիկ։ Եւ նա ասէ՝ բաց։ Եւ ասէ համրն՝ ես, տէր. և յարուցեալ եբաց նմա. և նա ելեալ գնաց։ Եւ նորա գնացեալ խնդութբ ել 'ի վեր որ երբեմն խուլ և համրն էր, աղաղակեաց առաջի ամենեցուն և ասէ ցտէր իւր՝ տէր իմ։ Իսկ ամենայն ընտանեաց հիացեալ

թէ զինչ նման է մարդս այս տեառն Պետրոսի մաքսաւորին։ Այլ նա որքան կարէր զերեսս իւր թաքուցանէր։ Իսկ նոքա դարձեալ մինչդեռ ճաշէին, սկսան ասել ցտէրն Պետրոսի. որպէս կարծեմք, տէր Ջուղէ, մեծ իրք հասեալ են 'ի քեզ. և եթէ ոչ խաբիմք, ազնուական զոմն ունիս 'ի սպասաւորութիւն քո. և ոչ գիտէին զհաստատն, քանզի էին երեսք նորա 'ի խոհակերնոցէն անտի և 'ի պահոցն այլայլեալ և թարշամեալ. վասն այն 'ի բազում ժամս հայեցեալ 'ի նա, մի ոմն 'ի նոցանէ ասէ՝ աստուծով տէրն Պետրոս է նա, այլ յարուցեալ բուռն հարից 'ի նա. քանզի և թագաւորն լուեալ յոյժ տրտմեցաւ ընդ կորուստ նորա։ Իսկ տէրն Պետրոս յարտաքուստ լուեալ զխօսս նոցա ընդ միմեանց՝ ոչ եմուտ 'ի ներքս, այլ 'ի բաց եդեալ յիւրմէ զսկուտեղն՝ ընթացաւ 'ի դուռն։ Եւ ունէր տէրն նորա դռնապան մի խուլ և համր 'ի ծնէ, բայց միայն ակնարկութբ ասէին ցնա՝ փակեա և փակէր, և դարձեալ բաց և բանայր։ Իսկ ծառայն այ Պետրոսի ճեպեալ յելանելն՝ ասէ ցխուլն և համրն. քեզ ասեմ յանուն Յսի Քսի։ Իսկ նա 'ի նոյն ժամայն լուաւ և խօսեցաւ և ասէ. ահաւասիկ եմ, տէր։ Եւ նա ասէ. բաց զդուռն։ Եւ խուլն ասէ. հրամայեա տէր. և յարուցեալ եբաց նմա, և տէրն Պետրոս ելեալ գնաց։ Իսկ դռնապանն գնաց խնդութբ, ել 'ի վեր առ նոսա՝ որ երբեմն խուլ և համրն էր, աղաղակեաց առաջի ամենեցուն և ասէ ցտէր իւր. տէր իմ, այն մարդն որ 'ի խոհակերնոցին կայր՝ էլ ընթանալով 'ի դրանէ. տես մի գուցէ

ընդ խօսս նորա, նա դարձեալ ասէ. այն մարդն որ խոհակերն էր՝ ել ընթանալով, բայց տես մի՛ գուցէ փախիցէ, քանզի մեծ ծառայ է այդ. քանզի յորժամ էջ առ իս ասէ ցիս՝ քեզ ասեմ, և 'ի նոյն տեսի բոց ելեալ 'ի բերանոյ նորա և մերձեալ յականջս իմ և 'ի բերան իմ, և նոյնժամայն լռեցի և խօսեցայ: Նւ յարուցեալ ամենեցուն ընթացան զհետ նորա և ոչ տեսին զնա: Յայնժամ սկսան ապաշաւել և զղջանալ ընտանիք տանն և ինքն տէրն նորա եթէ յորում անարգութե՛ ունէր զնա, և մանաւանդ որք կարդային նմա բախած և յիմար:

փախիցէ: Իսկ ամենայն ընտանիքն հիացեալ զարմանային ընդ խօսելն նորա: Նւ նա դարձեալ ասէր առ ամենեսեան. մեծ ծառայ է նա այդ. քանզի յորժամ էջ առ իս, ասէ ցիս՝ քեզ ասեմ, և 'ի նոյն տեսի բոց ելեալ 'ի բերանոյ նորա և մերձեցաւ յականջս իմ և 'ի բերան իմ, և նոյնժամայն լռեցի և խօսեցայ: Նւ իբրև լուան զարհուրեցան և յարտասուս եղեն, և յարուցեալ ընթացան զհետ նորա և ոչ տեսին զնա և ոչ գտին, և ոչ իմացան ամենևին ուրեք թէ իցէ: Յայնժամ սկսան ամենեքեան ապաշաւել և զղջանալ յոյժ, և ինքն տէրն նորա անմխիթար լայր յորժամ յիշէր եթէ յորում անարգութե՛ ունէր զնա, և մանաւանդ որք բախած և յիմար անուանէին զնա:

Իսկ արծաթագործք այնոքիկ որք յաշխարհէ նորա էին, թէպէտ տրտմութի՛ էր նոցա զի ոչ կարացին հաւատեաւ ճանաչել զնա, այլ այնու մխիթարէին զի տեսին զնա և խօսեցան ընդ նմա, և զի յայտնեցաւ և գիտացին թէ որպիսի ինչ եղեալ էր նմա, զի առ ած գնացեալ էր և մի 'ի սրբոց նորա եղեալ էր: Նւ յայտնեցաւ աշխարհի և թէ որպէս յառաջագոյն անողորմ և անգութ լեալ՝ յետոյ ողորմած անչափ և աղքատասէր եղեալ, և զանձն ևս աղքատացոյց մինչ 'ի ծառայութիւն ևս կարգեալ զինքն և յաշխատանս վասն սիրոյն Քի՛ի, որ վասն մեր աղքատացաւ և զաղքատս երանեաց:

Նւ տէրն Պետրոս յորժամ ել 'ի դրանէ տեառն իւրոյ Զօսղէ, առաջնորդեաց նմա հրեշտակ տեառն. քանզի հանդիպեցան նմա երեք միայնակեացք եգիպտացիք որք եկեալ էին աղօթել 'ի սուրբ տեղիսն, և անդէն դարձեալ երթային 'ի խուցսն իւրեանց. և էր մինն 'ի նոցանէ աշակերտ սրբոյն Մակարայ. և Պետրոս գնաց ընդ նոսա մինչև յԵգիպտոս առ հայրն, և պատմեաց աշակերտ մեծին Մակարայ հօրն իւր և այլոցն եղբարց զժուժկալութիւն առն, որ 'ի ճանապարհին զերկուս աւուրս պահէր և ապա ճաշակէր: Նւ կոչեաց Մակար զՊետրոս առ ինքն և երդմնեցոյց զնա 'ի տէր պատմել նմա զամենայն վարս իւր. և նա պատկառեալ և հարկեալ 'ի հօրէն Մակարայ, ստուգիւ ասաց նմա զամենայն: Նւ եկաց յանապատին առ աշակերտ սրբոյն Մակարայ կրօնաւորեալ զամս հինգ յոյժ ճգնութե՛բ, մինչ զի 'ի հովանւոյն անգամ սարսէին դևք, և ախտաժէտք բժշկեալ լինէին 'ի նըմանէ: Նւ յետ հինգ ամին եկն յանապատէն յայրն սրբոյն Մակարայ և հիւանդացաւ անդ առ նմա երեք օր և այնպէս փոխեցաւ առ փափաքելին իւր Քս, և եղբարքն եդին զնա 'ի գերեզմանի և գրեցին ընդ վարս առաջնոցն և զնորայն: Այսպէս աղքատացաւ վասն Քի՛ի երանելին Պետրոս և ստացաւ զանուն մեծութե՛ և զերկնից արքայութիւն ընդ ամենայն սուրբս 'ի Քս:

10250219

ՎԱՐՔ

ԱՂԱԽՆՈՅՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՓՐՈՍԻՆԵԱՅ

Եղեւ այր ոմն մեծատուն յԱղեքսանդրիա քաղաքին, որում անուն էր Պափնուտիոս, յոյժ երկիւղած յա̅յ և խնամատար պատուիրանաց նորա: Սա արար կին զպարկեշտ ոմն և արժանի իւրում լաւ բարուցն՝ յազնուական ազգէ և նորա գոլով. և էր ամուլ և ոչ ծնանէր: Եւ ’ի բազում տրտմութեան էր այր նորա վասն այնորիկ, զի ոչ ունէր զոք որում թողցէ զստացուածս իւր, որպէս զի յետ վախճանի նորա ինչք նորա բարւոք կարգաւորեսցին կարօտելոց: Իսկ կնոջ նորա տեսանելով զայր իւր յայնպիսի տրտմութեան, ոչ դադարէր հպատակելով ’ի սուրբ եկեղեցիս, և աղօթիւք և պահօք զաստուած աղաչելով պարգևել նմա մանուկ, բազում գանձս ’ի յաղքատս և ’ի սուրբ տեղիս ծախեալ: Նոյնպէս և այր նորա շրջէր ’ի վանորայս յուղելով թէ արդեօք գտանիցէ մարդ արժանի ա̅յ որ աղօթիւք կարասցէ մաղթել և կատարել զղձումն նոցա: Եւ եկն ’ի վանսն միաբանակեցաց յորում էր վանականն մեծ առաջի ա̅յ, և մտեալ ’ի ներքս մատոյց սակաւ գանձ. և նստեալ ’ի խօսս ոգեշահս ընդ նորա, եղև ըստ սովորութեն ծանօթութիւն ընդ վանականին և ընդ այլ եղբարցն. և յետ ժամանակի ճառեաց աբասուն զիրսն: Եւ յանձին կալեալ զաղաչանս առնն աղաչեաց զա̅ծ տալ նոցա զպտուղ որովայնի: Եւ լուեալ ա̅ծ աղաչանաց նոցա, շնորհեաց նոցա դուստր մի: Եւ տեսեալ Պափնուտիոս զվարս աբասուն ոչ կայր ’ի բացեայ ’ի վանացն յայնմ, ուստի և զամուսին իւր բազում անգամ ածէր անդր օրհնիլ յաբասուէն և յեղբարցն: Եւ զատուցեալ մանկան ’ի ստենէ անտի՝ եղեալ իբրև վեց ամաց, մկրտեաց զնա և անուանեաց զնա Եփրոսինէ. և խնդացին ’ի վերայ ծնողք նորա, զի էր կայտառ առաջի ա̅յ և գեղեցիկ երեսօք և բարի տեսլեամբ յոյժ:

Իբրև եղև ամաց երկոտասանից, մայր նորա վախճանեցաւ. իսկ հայր նորա մնացեալ խրատեաց զնա գրոց

ընթերցմամբ և այլ իմաստութեամբք, և պատահեաց յաջողակ բնութեամբ, որպէս պտուղ աղօթից գոլով: Եւ այնքան եղև ուսմնասէր, որպէս զի զարմանալ հօր նորա ընդ այնքան ուսմնասիրութիւն. և ՚ի համբաւոյ նորա լցեալ զքաղաքն յաղագս ուսմնասիրութեան և առաքինութեան, այլ և մարմնոյ նկարագրութեան և տարազոյն դրութեան և վայելչական գեղեցկութեան զբազում յազնուականաց և ՚ի մեծամեծաց յղձումն ձգեալ առնուլ զնա որդւոց իւրեանց ՚ի կնութիւն, և բազմաց նեղելով զհայր նորա վասն նորա և յառաջեալ զընկերն պայքարելով ասէր՝ կամք Աստուծոյ եղիցին: Նա յետոյ մի ումն ՚ի մեծաց առաւելեալ քան զամենեսեան պատուով և մեծութեամբ՝ կոչեաց զհայր նորա հաւանեցոյց տալ զդուստր իւր որդւոյ նորա ՚ի կնութիւն, և յանձն կալեալ արար ըստ սովորութեանն խօսս հաստատութեան:

Եւ յետ սակաւ մի ժամանակի առեալ զնա հօր իւրոյ՝ գոլով ութևտասան տարեկան գնաց ՚ի վանս՝ բազում ինչս տարեալ ՚ի մխիթարութիւն եղբարցն. և խօսեալ ընդ վանականին ծանոյց նմա՝ թէ զպտուղ աղօթից քոց մատուցի առաջի քո, որպէս զի աղօթեսցես ՚ի վերայ նորա, զի կամիմք զնա տալ յամուսնութիւն: Եւ հրամայեաց վանականն նոցա իջանել ՚ի քսենոդոխին վանացն և խօսել ընդ նմա և օրհնել, և խրատ տուեալ յաղագս պարկեշտութեան և վշտակցութեան՝ յոյժ օգտակար եղև: Եւ արարեալ նոցա իբրև երիս աւուրս ՚ի վանսն, ունկնդիր լինէր սաղմոսերգութեան զոր ըստ ժամու ժամու ասէին: Եւ տեսեալ զիւրաքանչիւր ճեպումն և տրամադրութիւն վայելուչ ըստ կրօնաւորութեան՝ զարմանայր ընդ վարս նոցա ասելով. երանելի են արքս այսոքիկ՝ ոչ և յաշխարհիս այսորիկ որպէս հրեշտակք են և յետ մահուանն զկեանսն յաւիտենականս ժառանգեն: Եւ սկսաւ սիրտ նորա ՚ի զղջումն գալ և ՚ի նախանձ երկիւղի Աստուծոյ: Իսկ յետ երից աւուրց ասէ Պափնուտիոս ցվանականն. հրամայեա, հայր հոգևոր, առ աղախին քո զի երկիր պագցէ քեզ, և աղօթեսցես նմա զի երթիցուք ՚ի քաղաքն: Եւ իբրև գնաց առ նա, ընկէց զինքն յոտս ծերոյն ասելով. աղօթս արա ինձ աղաչեմ զքեզ, որ զի Աստուած ապրեցուսցէ զանձն իմ: Եւ տարածեալ զձեռս իւր աբասն ասէ. Աստուած, որ ճանաչես զամենայն յառաջ քան զլինել

նոցա, դու ինքն և զաղախինս քո զայս հոգասցիս, որպէս զի հաճոյ եղեալ քեզ արժանի եղիցի գտանել բաժին և ժառանգութի ընդ այնոսիկ որոց հաճոյացեալ են քեզ: Իսկ հայր նորա յորժամ գտանէր միայնակեաց 'ի քաղաքին, ածէր 'ի տուն և առնէր ընդունելութի և աղաչէր աղօթս առնել վասն իւր և վասն դըստերն իւրոյ:

Եւ դէպ եղև եթէ յիշատակ լինէր այնմ որ զվանսն շինեաց, և առաքեաց վանականն եղբայր մի հրաւիրել զՊափնուտիոս յիշատակ աբասուն: Եւ երթեալ 'ի տունն իմաց արար. ընտանեացն ասացեալ եթէ յաղօթս էանց և չէք այսր: Լուեալ Եփրոսինէ կոչեաց զեղբայրն և սկսաւ հարցանել զնա՝ քանի՞ եղբարք են 'ի վանսն: Եւ նա ասէ. երեք հարիւր և յիսուն և երկու: Եւ եթէ գայցէ ոք որ կամիցի նստել՝ ընդունի՞ աբասն: Ասէ միայնակեացն՝ այո, և որ ոք կամի գալ՝ ընդունի: Եւ նա ասէ. իսկ ամենեքեան 'ի մի՞ եկեղեցի սաղմոսեն և հաւասա՞ր պահեն: Եւ ասէ միայնակեացն. զսաղմոսեն 'ի միասին սաղմոսեմք, իսկ զպահեն իւրաքանչիւր ոք որպէս կամի և հանդուրժէ: Իսկ նորա զամ որ ինչ 'ի վանսն կարգք են հետաքրքրեալ, ասէ ցեղբայրն. կամէի յոյժ լինել անձին և մտանել յայդ վարս, բայց երկնչիմ 'ի հօրէ իմմէ. զի վասն սնոտի իրաց աշխարհիս կամի զիս առն տալ: Ասէ ցնա միայնակեացն. մի՛ ապականեսցէ այլ զմարմին քո և մի՛ մատներ զայդպիսի գեղեցկութիւն յախտս անարգութե, այլ բոլորովիմբ զանձն քո հարսնացո Քի, որ կարող է շնորհել քեզ փոխանակ անցաւորիս այսորիկ զանանց արքայութին իւր. և լաւելայն գերծեալ զգէս քո ել 'ի տանէս և երթ 'ի վանս և ապրիս: Իսկ նորա լուեալ զայս և ախորժեալ մտադիւրութբ ընկալաւ և ասէ. ո՞վ կտրէ զիս. և ոչ կամէի յաշխարհականէ կըտրել, զի զխորհուրդս ոչ պահեն: Ասէ ցնա միայնակեացն. ահաւասիկ զհայրն քո տանելոց եմ 'ի վանսն, և յամելոց է անդ երիս կամ չորս աւուրս. ած դու միայնակեաց մի, որպէս կամիս՝ առնէ: Եւ մինչդեռ նոքա զայս խօսէին, եկն հայրն նորա. և տեսեալ զմիայնակեացն ծանուցեալ եհարց զնա եթէ ընդէ՞ր աշխատեցար: Եւ ասէ միայնակեացն եթէ յիշատակ հօր վանացն է, և ասաց վանականն որ զի գաս և վայելես յաղօթից նո-

րա ։ Իսկ նորա խնդագին եղեալ, և բազում պէտս առատապէս առեալ եմուտ 'ի նաւակ, ուր և ել 'ի վանսն ։

Իսկ եղև 'ի լինելն նորա անդ՝ արձակեաց Եփրոսինէ զհաւատարիմ մի 'ի ծառայից իւրոց յեկեղեցին որ կոչի Թէոդոսիու և ասէ․ զո՛ր ոք և գտցես անդ միայնակեաց, ած առ իս ։ Իսկ նախախնամութ՟բն ա՟յ ահա ծեր ոմն մեծ 'ի Սկիւթէ եկեալ վաճառէր զձեռագործ իւր․ իբրև ետես զծերն մանուկն, և առ զնա 'ի տուն ։ Իսկ տեսեալ Եփրոսինեայ ասէ․ աղօթս արա ինձ, հայր ։ Իսկ նորա արարեալ աղօթս՝ նստան ։ Իսկ ասէ ցծերն․ ես, աբբայ, հայր ունիմ ծառայ ա՟յ և 'ի մեծութ՟ե յոյժ գոլով․ և ունէր կին և 'ի նմանէ ծնաւ զիս և կամի վասն ընչից իւրոց տալ զիս յաշխարհ անիրաւութ՟ե, և ոչ կամիմ ապականիլ ապականութ՟բ աշխարհի, և դարձեալ ստունգանել հօրն իմ երկնչիմ, և զինչ արարից ոչ գիտեմ, և զամենայն գիշերս առանց քնոյ անցուցի վասն այսորիկ աղաչելով զա՟ծ ծանուցանել ինձ զօգտակարն տառապեալ անձինս իմոյ․ իբրև այգ եղև, կամ եղև ինձ արձակել յեկեղեցին և ածել մի 'ի հարանցն և 'ի նմանէ լսել բան․ արդ աղաչեմ զքեզ որպէս յա՟յ առաքեալ ուսո ինձ զօգտակարսն ։ Ասէ ցնա ծերն․ որ ասէն եթէ որ ոչ ատեայ զհայր իւր և զմայր և զեղբարս և զանձն իւր՝ ոչ կարէ իմ աշակերտ լինել, ես զինչ ունիմ ասել քեզ աւելի քան զայդ․ եթէ գիտես որ կարող ես տանել մարմնաւոր փորձութեանց, թող զամենայն և փախիր․ քանզի նախանձեաց ընչից քոց բազում ժառանգք գտանին, ահաւասիկ աղքատանոցք, եկեղեցիք, ծերանոցք, վանորեայք, այրիք, որբք, օտարք, գերեալք․ ուր հաճոյ իցէ հօրն քո, անդ թողցէ, դու միայն զանձն քո մի կորուսաներ ։ Ասէ ցնա Եփրոսինէ․ յուսամ յա՟ծ և յաղօթս քո՝ եթէ ջանալ ունիմ ապրեցուցանել զանձն իմ ։ Ասէ ցնա ծերն․ այսպիսի յօժարութիւնք յապաղելով մի լիցին, եթէ ոչ գիտէ ժամանակ 'ի զղջումն ածել ։ Իսկ նա ասէ ցծերն․ և ես վասն այսորիկ աշխատեցուցի զքեզ, զի կատարես զցանկութիւն անձին իմոյ ։ Իսկ յարուցեալ ծերոյն և արարեալ աղօթս կտրեաց զնա և ետ նմա սքեմ կրօնաւորութ՟ե և աղօթեալ 'ի վերայ ասէ․ ա՟ծ որ ապրեցոյց զա՟մ սուրբս իւր, նա պահեսցէ զքեզ 'ի չարէն ։ Իսկ զայս ասացեալ գնաց ։

Իսկ Եփրոսինէ ընդ միտս իւր անկեալ ասէր. եթէ երթայց 'ի կանանց վանս, հայրն իմ յուզեալ գտանէ զիս և 'ի բաց հանէ բռնաբար վասն խօսեցելոյն զիս. բայց տաց զիս 'ի միաբանակեցաց արանց վանս որում ոչ ոք բնաւ ունիցի կարծիս ։ Եւ 'ի բաց մերկացեալ ըզկանացի հանդերձն, զգեցաւ առնացի հանդերձ, և յերեկոյի տարաժամու 'ի բաց ել 'ի տանէ անտի, առեալ ընդ իւր հինգ հարիւր դահեկան ։ Իբրև այգ եղև եկն հայրն նորա 'ի քաղաքն, և 'ի տնօրէնութ̃ն ա̃յ 'ի նոյն եկեղեցի գնաց ։ Իսկ Եփրոսինէ գնաց յայն վանս ուր և հայր նորա զսէրն ունէր և հպատակէր, և զեկուցանէր զինքն 'ի ձեռն դռնապանին ասելով. ասա ցաբան եթէ ներքինի մի 'ի պալատէ անտի է և կամի խօսել ընդ քեզ ։ Եւ մտեալ դռնապանն ասաց վանականին զպատգամն. և հրամայեաց նմա մտանել, և մտեալ եած ծունր. և 'ի լինել աղօթիցն նստան ։ Եւ ասէ վանականն. ընդէ՞ր աշխատեցար առ մեզ ա̃ծսիրութ̃իդ քո ։ Եւ նա ասէ. ես 'ի պալատէ անտի եղեալ եմ և անձկացայ կրօնաւոր վարուց միայնակեցութ̃. և քաղաքն մեր ոչ է 'ի ձաւ ձըգնաւորաց, և լուեցի վասն սրբութ̃եդ ձեր և եկի բնակել ընդ ձեզ եթէ հաւանիք ընդունել զիս. և ունիմ ինչս բազում, եթէ օգտեցայց այսր 'ի լռութ̃ե բերից զայն այսր ։ Ասէ ցնա վանականն. բարի եկիր, որդեակ, ահաւասիկ վանքս առաջի քո են, եթէ հաճոյ է քեզ՝ նիստ ընդ մեզ. և զինչ է անուն քո ։ Եւ նա ասէ՝ Սմարագդոս ։ Եւ ասէ ցնա վանականն. քանզի մանուկ ես և միայն նստել ոչ կարես, պարտ է քեզ առնուլ վարդապետ, զի ուսուսցէ զքեզ զկրօնս միայնակեցական կարգաւորութեան ։ Եւ նա ասէ. որպէս կամիս՝ առնեմք ։ Եւ հանեալ Սմարագդոս զհինգ հարիւր դահեկանն ետ 'ի ձեռըս վանականին և ասէ. առ 'ի ժամս զայսոսիկ. և եթէ տեսանեմ որ եթէ կարող եմ նստել, գամ և այլքն ։ Եւ կոչեցեալ վանականն զոմն յեղբարցն, անուն Ագապիոս, այր սուրբ և պարկեշտ, ետ ցնա զՍմարագդոս և ասէ. ահաւասիկ յայսմհետէ որդի քո և աշակերտ. այնպէս արա առաքինի զսա, որպէս զի առաւելու քան զվարդապետն ։ Եւ ածեալ ծունր և արարեալ աղօթս՝ և առ զնա Ագապիոս 'ի խուցն իւր ։

Եւ քանզի պայծառ փայլէին երեսքն Սմարագդոսի 'ի

գեղեցկութեն անոր, 'ի գալ նորա յեկեղեցին և 'ի ճա-
շատունն զբազումս բանսարկուն նետաձիգ առնէր 'ի գեղ
նորա. որպէս զի և տրտնջէին զվանականէն, որպէս այն-
պիսի երես ընկալեալ 'ի վանս: Եւ լուեալ զայսոսիկ
վանականին, կոչեալ զՍարագդոս ասէ ցնա. քանզի
գեղեցկութեան երեսաց քոց յոյժ գոլով՝ գլորումն է
անհաստատից, կամիմ որ 'ի խցին լուես՝ որ ըստ եղբա-
գոյն է, և անդ սաղմոսես և ուտես և ննջես և չհանդի-
պիս 'ի ժողովս: Եւ հրամայեաց Ագապեայ պատրաստել
նմա զլուական խուցն, որպէս զի լուեսցէ Սարագդոս 'ի
ներքս: Եւ արարեալ Ագապեայ զամենայն որպէս հրա-
մայեցաւ նմա, էառ զՍարագդոս 'ի խուցն որ մեկուսին
էր. և անդ պահօք և աղօթիւք և գետնատարածութբ
և ընթերցմամբ և սաղմոսերգութեամբ հպատակեալ 'ի
տուէ և 'ի գիշերի, որպէս զի տեսանելով Ագապեայ
զջան և զգուարթութիւն նորա զարմանալ առաջի եղ-
բարցն, և ամենեցուն շինեալ ընդ առաքինութի նորա:

Իսկ հօրն նորա եկեալ զճաշաժամուն 'ի տուն և ոչ
գտեալ զդուստրն իւր սկսաւ այլայլել և նայել 'ի ման-
կունսն և յաղախնեայսն և հարցանել եթէ զի եղև Եւ-
փրոսինէ: Իսկ նոցա ասելով եթէ երեկ տեսաք զնա,
բայց յայգուէ ոչ ևս, հարցեալ հօրն նորա եթէ մի՞ գու-
ցէ խօսեցելոյն եկեալ էառ զնա, արձակեալ հարցանէր:
Եւ լուեալ զայս հօրն մանկանն և որդւոցն՝ խռովեալ
ընթանալով եկին 'ի տունն Պափնուտէի և գտին զնա 'ի
գետնի անկեալ և ոգւովն տարակուսեալ, և ասէին եթէ
'ի բանս ոք եհան զնա և առեալ փախեաւ: Եւ 'ի նոյն
երիվարք արձակէին յԵգիպտոս և 'ի Լիբիա, արգե-
լուին նաւք և յուզէին, քննէին ապարանք և վանորեայք
սիրելիք դրացիք անապատք այրք, և որ խնդրէին ոչ գը-
տանիւր: Երբև յամենայն խնդրոյ անկեալ վրէպ եղեալ
'ի գիտաւորութէ իւրեանց, հուսկ յետոյ նստեալ որ-
պէս մեռեալ այնպէս ողբով կոծէին, հայր պատանւոյն
որպէս զհարսն իւր սգայր, փեսայն որպէս զկին իւր, իսկ
իւր հայրն զդուստր ողբալով ասէր. վայ ինձ, որդեակ
իմ քաղցրիկ, վայ ինձ լոյս աչաց իմոց, վայ ինձ մխիթար
վաստակոց իմոց. ո՞վ զիմ գանձն կողոպտեաց, ո՞վ զէու-
թիւն իմ յափշտակեաց, ո՞վ զմեծութին իմ ցրուեաց,
ո՞վ զվայելչութին իմ էառ, ո՞վ զյոյսն իմ ըմբռնեաց,

ո՜ր գայլ զիմ որոջն կեղեքեաց, ո՜ր տեղի զարեգակնակապ զայն թաքոյց զգեղեցկութի՜, ո՜ր խորութիւն գերեալ ունի զարքունականն զայն նկարագիր. նա էր ազգին իմոյ հաստատութի՜, նա էր ծերութե՜ իմոյ ցուպ, նա էր վշտի իմոյ լուծումն, նա էր վաստակոց իմոց հանգիստ, նա էր ցաւոց իմոց թեթեւումն. հող մի՛ ծածկեսցէ 'ի վերայ արեան մարմնոյ իմոյ մինչեւ ծանեայց զի՛նչ եղեւ Եփրոսինեայ որ զուրախութի՜ն իմ տարագործ առնիցէ: Եւ զայսպիսի բանս լսէին որ հանդիպեալն էին սիրելիք՝ ողբային ձայնիւ. որպէս զի ամենայն քաղաքն գրեա թէ արտասուէր 'ի յանկարծակի կորստեան Եփրոսինեայ:

Իսկ հայր նորա քանզի ոչ կարէր հանդուրժել 'ի մորմոքելոյ սրտին, գնաց 'ի վանսն յայն եւ անկեալ յոտս վանականին ասէ. աղաչեմ զքեզ մի՛ լռել յաղաչելոյ զա՟ծ, որպէս զի գտցէն վաստակք աղօթից. քանզի անհետ եղեւ աղախինն քո դուստրն իմ: Իբրեւ լուաւ վանականն տրտմեցաւ յոյժ, եւ հրամայեաց հարկանել ժամ որ զի ժողովլին եղբարքն: Եւ իբրեւ եկին, ասէ ցնոսա. արարէք սէր, եղբարք, եւ վաստակեցէք շաբաթ մի եւ պահեցէք եւ աղաչեցէք զա՟ծ զի յայտնեսցէ մեզ ուր է դուստրն Պափնուտի: Եւ պահեալ զշաբաթն ամենեցուն՝ ոչ յայտնեաց ա՟ծ ումեք 'ի նոցանէ, քանզի նորա աղօթքն յաղթէր ամենեցունցն, քանզի աղաչէր զա՟ծ չյայտնել 'ի կենդանութեանն իւրում: Իսկ ամենեցուն զարմացեալ ընդ գործն, սկսաւ աբայն մխիթարել զնա եւ ասել. մի՛ լքանիր եւ տրտմիր, այլ գոհացիր զտեառնէ, եւ յորժամ կամի գիտենաս յաղագս նորա. եւ զայս գիտա եթէ ոչ մատնեաց զինքն 'ի չար ինչ, այլ 'ի բարի, եւ վասն այնորիկ ոչ յայտնեցաւ ումեք 'ի մէնջ. քանզի եթէ 'ի չար ինչ էր, ոչ անտես առնէր ա՟ծ զվաստակս քո եւ զջանս զոր ցուցեր վասն անուան նորա յամենայն սուրբս՝ առաւել եւս 'ի մեզ, այլ բայց եթէ յայտնէր գործն: Եւ զայսոսիկ լուեալ Պափնուտիոս եւ սակաւ ինչ հաւանեալ գնաց 'ի քաղաքն գոհանալով զա՟յ եւ խնամելով բարւոք վարուց:

Եւ յետ սակաւ ժամանակի դարձեալ գնայր 'ի վանսն եւ ողջոյն տայր եղբարցն, եւ դարձեալ գնայր 'ի քաղաքն: Իսկ 'ի միում աւուր եկեալ, ասէ ցնա վանականն. կա-

մեւս խօսել ընդ եղբօր միոյ որ եկեալ է 'ի պալատանէ Թէոդոսի թագաւորի: Եւ ասէ ցնա. աղաչեմ: Եւ կոչեալ զԱգապիոս և ասէ ցնա. առ զտէր Պափնուտիոս և տար առ տէր Սմարագդոս, որպէս զի օգտեսցի 'ի նմանէ: Եւ առեալ զնա տարաւ: Իսկ նա իբրև ետես զհայրն իւր, արտասուօք լի եղև: Իսկ հայրն կարծէր եթէ վասն զղջման է, և համբուն ոչ ծանեաւ զնա և վասն թարշամելոյ գեղոյ նորա յանբաւ պահոցն և յայնչափ գետնատարածութենն, և կնկղովն ծածկէր զերեսս իւր, զի մի դուցէ նշանաւ իմիք ծանիցէ զնա: Եւ իբրև աղօթեցին, նստան և սկսաւ խօսել ընդ նմա վասն սիրոյ և ողորմութե̃ և զգաստութե̃. իսկ 'ի խօսելն Սմարագդոսի, սիրտն Պափնուտիոսի թնդայր և ամենևիմբ լնոյր արտասուօք և ուրախութեամբ, և հնարաւորիւր եթէ մարթ ինչ էր գիրկս արկանել և մահակից լինել, այլ պատկառէր և ժուժկալէր 'ի խորհրդոց անձինն: Եւ բազում ինչ խօսեցեալ յաղագս հոգեշահ գործոց՝ գնաց Պափնուտիոս 'ի Սմարագդոսէ, և եկեալ առ վանականն ասէ ցնա. տէր ա̃ծ, տէր իմ, որքան օգտեցայ 'ի մարդն յայն, գիտէ ա̃ծ թէ այնպէս անկաւ ընդ նմա գութ, որպէս զի թէ որդեակն իմ էր: Եւ հրաժարեալ յեղբարցն գնաց 'ի քաղաքն:

Իսկ Սմարագդոսի արարեալ 'ի վանսն ամս երեսուն և ութ հիւանդացաւ հիւանդութ̃ի որով և վախճանեցաւ: Իսկ և 'ի կալ նորա հիւանդ՝ եկեալ Պափնուտիոս 'ի վանսն, և յետ սովորական խօսիցն ասէ ցվանականն. տէր, թող տեսանեմ զեղբայրն զՍմարագդոս, քանզի յոյժ փափագէ անձն իմ 'ի նա: Եւ կոչեալ զԱգապիոս ասէ ցնա. տար զդա առ եղբայր Սմարագդոս, քանզի կարծեմ այլ ոչ ևս տեսանել զնա: Եւ երթեալ Պափնուտիոսի և անկեալ 'ի վերայ անկողնոյն որ անկեալ դնէր Սմարագդոս, համբուրէր զնա ասելով. աղօթս արա 'ի վերայ իմ, հայր և տէր և եղբայր, զի տացէ ինձ ա̃ծ մխիթարութ̃ի վասն որդեկին իմոյ, զի ոչ ևս առողջացեալ է անձն իմ 'ի տրտմութենն: Ասէ ցնա. մի տրտմիր և մի արտասուեր քանզի մինչդեռ աստէն ես, հաւանեցուսցէ զքեզ վասն նորա. այլ աղաչեմ զքեզ, կաց այսրէն աւուրս երկուս, և մի թողուր զիս: Եւ ասէ ցնա. հրամայեցեր՝ ոչ ևս թողից զքեզ երիս աւուրս: Իսկ իբ-

րև եհաս երրորդ օրն և գիտաց եթէ երթալոց է այնուհետև առ տէր, կոչեալ առ ինքն զհայրն իւր ասէ ցնա. որովհետև ա̃ծ զօր առ իս տնօրինեաց որպէս կամեցաւ և կատարեաց զցանկութի իմ, կամիմ որ անտրտում լինիս յայսմ օրէ յաղագս դստերն քո Խփրոսինէ. քանզի ես եմ տառապեալս, և ահաւասիկ տեսեր և հաւատեցեր և մի ումեք տալ պատել զմարմին իմ բայց ՚ի քէն: Եւ քանզի յանձին կալայ վանականին թէ ունիմ ինչս բազումս, և եթէ չլինեցայց՝ տացից ՚ի վանս, տուր զայն ՚ի վանս. քանզի գիտես եթէ ըստ ա̃յ վարի տեղիս, և աղօթս արա ինձ: Եւ զայս ասացեալ աւանդեաց զհոգին իւր ՚ի ձեռս ա̃յ: Իբրև լուաւ զայսոսիկ Պափնուտիոս ՚ի հիացմանէ անտի լքեալ անկաւ ՚ի վայր որպէս մեռեալ: Եւ ընթացեալ ՚ի ներքս Սմագդիոս և արկեալ ջուր զերեսօքն նորա կանգնեաց զնա և ասէ. զի՞ է քեզ, տէր: Եւ նա ասէ. թողէք զիս այսր մեռանել զի հրաշալիս տեսի այսօր: Եւ յարուցեալ անկաւ զուլրբ երեսօք նորա, արտասուօք ոռոգելով գոչէր, վայ ինձ, որդեակ իմ քաղցրիկ, զի՞արդ ոչ յառաջ ժամանակաւ ծանուցեր ինձ զայդ՝ որ և ես այժմ մահակից լեալ էի բարուցդ քոց. բայց զի՞արդ վրիպ եղեր ՚ի չարութէ թշնամւոյն, զի՞արդ անցեր ընդ իշխանութիս և ընդ պետութիւնս, որդեակ իմ, և մտեր ՚ի կեանս յաւիտենականս:

Եւ զայսոսիկ լուեալ Սմագդիոսի, և ապշեալ լալով ընթացաւ առ վանականսն և պատմեաց զգործն: Եւ եկեալ փութանակի վանականին անկեալ ՚ի վերայ ասէր. հարսն Ք̃ի ճշմարիտ ա̃յ մեր և դուստր սրբոց, մի մոռանար զընտանեկիցս քո և մի զվանականս զայս փարախ, այլ աղօթեա պարգևիլ և մեզ իմաստութի արիաբար վարեալս հանդիպել ՚ի կեանսն յաւիտենականս, և քև վայելել զարքայութիւն յերկնից բարութիւնս: Եւ հրամայեաց ժամ հարկանել որ զի ժողովեսցին եղբարքըն ամենայն: Իբրև եկին ամենեքեան և լուան զգործն, զարմացան և զարհուրմամբ ըմբռնեալ փառաւորէին զա̃ծ որ առնէ սքանչելիս: Իսկ մի ումն յեղբարցն միականի էր, և մտեալ յողջոյն՝ իբրև ողջունեաց զուլրբ երեսս նորա, նոյնժամայն բացաւ ակն նորա և ետես. և տեսեալ ամենեցուն փառաւոր առնէին զա̃ծ որ առնէ հրաշալի սքանչելիս և ցուցանէ օրինակ փրկութե որոց

կամին ընթանալ 'ի գթութիս նորա։ Եւ մեծապէս օգտեալք եղին զնա 'ի գերեզմանի հարանցն։

Իսկ հայրն նորա զամենայն ինչս իւր ետ յեկեղեցիս և 'ի վանորեայս և յօտարանոցս և յաղքատս. հրաժարեաց և եկն 'ի վանսն և լռեաց 'ի խցի դստերն իւրոյ մեծապէս մխիթարելով լաստիւն յորում 'ի կենդանութեան դուստրն իւր դնէր յատակի։ Եւ կեցեալ նորա 'ի վանսն ամս տասն՝ թողեալ զերկրաւորս փոխեցաւ յերկինս, թաղեալ մերձ առ դստերն իւրոյ Եփրոսինեայ։

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՈՅ ՄԱՐԻԱՄԱՅ ԵԳԻՊՏԱՑԻՈՅՆ

ԿԻՆՍ այս պոռնիկ էր 'ի քաղաքէն Աղեքսանդրիայ եգիպտացւոց, ոչ 'ի մեծատան կամ յազնուական ազգէ, և էր յաւուրս քրիստոնէութեան։ Եւ յորժամ եղև երկոտասան ամաց, արհամարհեաց զգութ ծնողացն և ապականեաց զկուսութիւն իւր, ետ զանձն իւր 'ի դառն և 'ի չար ախտ պոռնկութեան։ Եւ նստաւ 'ի պանդոկի և յումեքէ ոչ ինչ առնոյր վասն անյագ ցանկութեան մարմնոյն, զի երթիցեն բազումք առ նա. և այնպէս զեօթն և զտասն ամ թաւալէր յաղբս մեղաց, ապականէր և զայլ երիտասարդս 'ի բորբոքումն շնութեան։ Եւ 'ի միում աւուր տեսանէ ամբոխ բազում որ երթային 'ի ծովն, և տեղեկանայր եթէ ուր կամիցին երթալ. և գիտաց զի երթային յԵրուսաղէմ վասն տօնի սուրբ խաչին, զի երկիր պագցեն պատուական փայտին Քրիստոսի։ Եւ ասէ 'ի միտս իւր՝ գնացից և ես. գիտեմ որ յայնչափ ժողովրդենէն իցեն պոռնիկք՝ որ պէտք է իւրեանց կին։ Եւ առժամայն գնաց 'ի ծովեզրն և եմուտ 'ի նաւ. և փոխանակ վարձու նաւուն զանձն իւր ետ նաւավարացն, և բազում մարդիկ 'ի նաւելոցն ընկեաց 'ի խաղս պոռնկութեան։ Եւ յորժամ նաւեցին յԵրուսաղէմ, ոչ դադարեաց 'ի չար գործոց։

Եւ իբրև եհաս տօն սուրբ խաչին վերացման, որ 'ի սեպտեմբերի չորեքտասան, ընթանային բազմութիւն

ժողովրդեանն ընդ առաւօտն յերկրպագութ՟ն ա՟ծընկալ խաչին Վ՟րի. խառնեցաւ և Մարիամ 'ի ժողովուրդն և երթայր զկնի, զի մտցէ յեկեղեցին: Եւ յորժամ գնայրն 'ի դուռն եկեղեցւոյն, ամենեքեան մտանէին, և Մարիամ մնայր արտաքոյ, քանզի ա՟ծային զօրութիւն սրբոյ խաչին արգելոյր զնա արտաքս. և բազում անգամ ջանայր մտանել և միայն և ընդ այլս՝ և ոչ կարաց, զի ոչ տայր թոյլ մտանել աներևոյթ զօրութ՟ն սրբոյ խաչին, և գիտաց որ վասն անառակ գործոց իւրոց ոչ արժանաւորեցաւ մտանել: Եկաց արտաքոյ դրանն, և նայեցեալ 'ի վեր տեսանէ 'ի վերայ դրան եկեղեցւոյն զպատկեր ամենասրբուհւոյ ա՟ծածնին՝ ունելով 'ի գիրկս իւր զտըղայացեալ ա՟ծն մեր: Եւ արտասուալից պաղատանօք աղաչէր և ասէր. Երաշխաւորեա, ամենօրհնեալ սուրբ կոյս ա՟ծածին, զի մտից յեկեղեցին և այլ ոչ ևս տաց զանձն իմ 'ի չար գործս պղծութ՟ե: Եւ 'ի բազում ժամս ելաց հեծեծանօք և դառն արտասուօք, և առժամայն եմուտ յեկեղեցին և արժանաւորեցաւ տեսութ՟ե և երկրպագութ՟ե ամենօրհնեալ սուրբ խաչին յորժամ հայրապետն վերացուցանէր 'ի տեսութ՟ի ամենայն ժողովրդեանն: Եւ ելեալ առաջի ամենասրբուհւոյ ա՟ծածնին անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց և երկիր եպագ, և արտասուօք գոհանայր, և որպէս յերաշխաւորէ խնդրէր ցուցանել նմա ճանապարհ փրկութ՟ե, զի մի այլ դարձցի 'ի քաղաքն իւր և 'ի տունն: Եւ լուաւ ձայն որպէս թէ 'ի պատկերէն՝ որ ասէր. եթէ անցանիցես ընդ Յորդանան, բարի հանգիստ գտցես: Եւ երթեալ առ այր մի խնդրեաց 'ի նմանէ փող մի, և առեալ գնեաց երեք փոքր նկանակս հացի: Գնաց 'ի Յորդանան, և յեկեղեցի սրբոյն Յովհաննու մտեալ աղօթեաց, և հաղորդեցաւ 'ի սուրբ և 'ի փառաւորեալ մարմնոյ և յարենէ որդւոյն ա՟յ: Եւ գտեալ նաւ՝ անց ընդ Յորդանան և դիմեաց յանապատն, և մեծաւ վարուք ճգնեալ ամս քառասուն և եօթն. և որչափ բաւեաց երեք նկանակ հացին՝ որպէս հաղորդութ՟ի 'ի նմանէ ճաշակէր, և զխոտ դալար զվայրի ուտէր, և ոչ ձեռօքն հատանէր զխոտն, այլ դնէր զերեսս իւր յերկիր, և ատամամբքն որպէս զանասուն կրծէր և ուտէր. և զայնչափ ժամանակս այնպէս եկաց յանապատին:

Եւ յորժամ կատարեցան աւուրք կենաց իւրոց, տըն-կեաց ա̄ծ 'ի սիրտ ճգնաւոր կրօնաւորի միում, որոյ անուն էր Զոսիմոս՝ ոչ հերձուածողին, այլ ուղղափառին, 'ի վանորայիցն Յորդանանու, երթալ 'ի ներքսագոյն անապատն տեսանել եթէ իցէ ոք բնակեալ 'ի ծառայից ա̄յ։ Եւ զքսան օր շրջէր յանապատին և աղաչէր զա̄ծ ցուցանել նմա եթէ իցէ ոք բնակեալ անդ. և ամենևին ոչ ետես գազան կամ երէ կամ թռչուն։ Եւ յորժամ զօր հասարակի աղօթս կայր, տեսանէ 'ի լուսորոտ վիմի միոջ ստուեր մարդոյ, և կնքեալ նշանաւ խաչին զերեսն և զամենայն անձամբն, զի կարծեաց երևմունս դիւականս տեսանել. և նկատեալ ճշգրտիւ՝ տեսանէ զերանելի կինն զի երթայր 'ի կողմն հարաւոյ մերկ և թուխ, մարմինն սևացեալ 'ի տօթոյ արեգականն և հեր գլխոյն սպիտակ իբրև զասր. և ընթանայր ծերունին Զոսիմոս զկնի նորա։ Եւ նորա գիտացեալ սկսաւ փախչել և երթեալ եմուտ 'ի ձոր մի։ Եւ յորժամ ելանէր յայնկոյս ձորոյն, եհաս և Զոսիմոս յայսմ կողման 'ի գլուխ ձորոյն. և մեծաւ երդմամբ ձայնէր և աղաչէր, զի կացցէ և տեսցէ զնա։ Եւ նա ասէ. ով Զոսիմա, ընդէ՞ր կամիս տեսանել զմեղաւոր կին. արդ եթէ յօժարես զիս տեսանել, ընկեա զփիլոնդ քո զի ծածկեցից զմարմինս իմ և շահեցայց յաղօթից քոց։ Եւ Զոսիմաս զթիկունս իւր 'ի նա դարձուցեալ ընկէց ըզմաշեղէնն. և առեալ պատեաց մասն ինչ 'ի մարմնոյն։ Եւ անկան երկոքեան 'ի վերայ երեսաց իւրեանց և երկիր պագին միմեանց. և բռնադատէր մինն զմիւսն առնել աղօթս։ Ասէ կինն. քեզ արժան է մատուցանել աղօթս, զի քահանայութեան պատիւ ունիս։ Եւ յորժամ մատոյց զաղօթսն, կանգնեցան. և աղաչեաց Զոսիմաս զկինն զի և նա արասցէ աղօթս։ Եւ նորա տարածեալ զձեռս իւր յերկինս՝ յաղօթս եկաց լռելեայն 'ի բազում ժամս։ Եւ տեսանէ զնա Զոսիմաս զի կախեցաւ յօդս կանգուն մի բարձր յերկրէ, և երկեաւ ընդ միտս իւր՝ եթէ հոգի ինչ իցէ և կեղծաւորութե̄ կայ յաղօթս։ Եւ գիտացեալ կնոջն զխորհուրդս մտաց նորա և ասէ. ընդէ՞ր խորհուրդս բերես 'ի միտս քո եթէ երևումն ինչ իցեմ. հաւատա ինձ, հայր, որ կին եմ մեղաւոր՝ որպէս տեսանես զիս. ա̄ծ փրկեսցէ զմեզ 'ի

խաբէութեան սատանայի։ Եւ ապա խնդրէր ծերն թողութիւն։ Եւ նա հարցանէր զերկրէ եթէ որպէս իցեն մարդիկ յաշխարհի քրիստոնէութեան, և որպէս թագաւորք վայելեն։ Եւ ծերն ասէ. մայր սուրբ, բարիոք՝ աղօթիւք քո։ Եւ Զոսիմաս երդմնեցուցանէր զնա պատմել նմա 'ի տղայութեան զգործս իւր խոստովանութեամբ. և կինն մի ըստ միոջէ որպէս վերագոյն գրեալ է՝ պատմեաց և ոչ ինչ թագոյց։

Եւ աղաչեաց կինն զԶոսիմաս զի 'ի մեծի հինգշաբաթուն աւուրն տարցէ նմա հաղորդութիւն 'ի պատուական յօրինացն. և ասէ՝ ընդ Յորդանան մի անցաներ յայսկոյս, այլ անսա ինձ առ ափն գետոյն։ Եւ դարձաւ Զոսիմաս 'ի վանսն իւր, և 'ի մեծի հինգշաբաթին աւուրն ընդ երեկս եարկ 'ի սկիհ 'ի սուրբ արենէ և մարմնոյ որդւոյն Այ̃, առեալ և սակաւ թրջեալ ոսպն գնաց յեզր գետոյն և հոգայր եթէ որպէս անցանէ երանելի կինն ընդ Յորդանան։ Եւ առժամայն եհաս կինն, և արարեալ զնշան խաչին 'ի վերայ գետոյն՝ անց ոտիւքն որպէս ընդ ցամաք 'ի վերայ ջրոյն, և գնաց առ Զոսիմաս և ասաց նմա պաշտել զերեքսրբեանն, և զՀաւատամքն 'ի մի ձայն, և զՀայր մեր որ յերկինս, և համբուրեցին զմիմեանս յողջոյն սրբութեան. և հաղորդեցաւ յանմահական խորհրդոյն, և առեալ հատս յոսպանցն եկեր և ասէ. բաւական է այս 'ի պէտս մարմնոյս։ Եւ աղաչեաց զԶոսիմաս զի 'ի միւս այլ տարին անցցէ ընդ Յորդանան և երթիցէ յանապատն 'ի տեղին ուր տեսին զմիմեանս։ Եւ արարեալ զնշան սրբոյ խաչին 'ի վերայ գետոյն՝ որպէս ընդ կամուրջ անց յայնկոյս և գնաց յանապատն։ Եւ Զոսիմոս ուրախութեամբ լցեալ դարձաւ 'ի վանսն, և վասն ոչ հարցանելոյ զանունն պատուական կընոջն՝ յոյժ տրտմէր։

Եւ 'ի կատարել տարւոյն անց Զոսիմոս նաւով ընդ գետն, և գնաց քսան աւուրս 'ի տեղին և եգիտ մեռեալ զերանելի կինն, և զմարմինն ըստ կարգի քրիստոնէից յարևելից կողմն. և մերձ 'ի գլուխն եգիտ գիր յորում գրեալ էր. աբբայ Զոսիմա, թաղեա զտառապեալ Մարիամայ մարմինս, տուր հողոյ զհողս և վասն տեառն ինձ աղօթս արա, ես ննջեցի յապրիլի 'ի մին յօր չարչարանաց Քի̃ Այ̃ մերոյ։ Եւ գիտաց սուրբ ծերունին

Զոսիմաս եթէ զգիշերն զայն յորում հաղորդեցաւ 'ի սուրբ խորհրդոյն, գնաց 'ի տեղին երանելի կնոջն և հանգեաւ, զոր Զոսիմոս 'ի քսան օրն գնաց: Նա և վասն բահի յոյժ տրտմէր թէ որպէս փորեսցէ զերկիր, և դառնալ 'ի քսան օր 'ի վանսն անհնարին թուէր. և 'ի տարակուսի լեալ թէ զինչ արասցէ, և տեսանէ մերձ Մարիամայ առիւծ մի, և գիտաց եթէ յայ առաքեցաւ` հրամայեաց նմա փորել զերկիրն. և սկսաւ փորել զերկիրն որչափ բաւական էր: Նա թաղեաց զնա երանելի ծերն սաղմոսիւք և օրհնութեամբ և արտասուօք: Նա դարձաւ 'ի վանսն իւր. պատմեաց մի ըստ միոջէ ամենեցուն զվարս երանելւոյն Մարիամայ: Նա յետոյ Սոփրոնիոս հայրապետն Երուսաղէմի գրեաց զպատմութին երիցս երանեալ և երջանիկ աղախնոյն այ Մարիամայ եգիպտուհւոյ:

ՎԱՐՔ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԱՄՈՒ ԵԳԻՊՏԱՑԻՈՅ

ՈՐ Ի ՊՈՌՆԿԱՑ ԵՂԵՒ ՍՈՒՐԲ ՃԳՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՑԱՆԱՊԱՏԻ *

Զխորհուրդ թագաւորի 'ի ծածկել բարիոք է, և զգործս այ քարոզել փառաւորագոյն. քանզի այսպէս ասաց հրեշտակն առ Տոբիթ յետ հրաշափառ կուրութեան աչաց վերահայեցութեան, և յետ այնորիկ ընդ վտանգսն ընդ որ էանց և յորոց փրկեցաւն 'ի ձեռն որոյ ունէր բարեպաշտութէ: Քանզի զթագաւորի ոչ պահելով զխորհուրդս` անզգուշութիւն է և կորուստ, և լռել զայ զգործս` հրաշափառ անձին բերէ զվտանգ:

* Զհամառօտ կենսագրութիւնն Եգիպտացւոյն Մարիամու եդեալ 'ի վեր անդր ըստ օրինակաց հարանց վարուց, ընդարձակագոյն զայս համաձայն ըստին Թարգմանութեան Հերոնիմոսի յաջողեցաւ մեզ գտանել 'ի ձեռագրեան գրոցն: Այլ ընդօրինակեցաք խմբագրմանն նորա, 'ի հնութէ օրինակին թէ արդեօք զբուն մատենին Հերովնեայ, որպէս 'ի վերջաբան յաւելուածին, կամ այլ ումեք թարգմանեալ իցէ բանից. Իմանիցի 'ի բացայայտ ... նել. ընթերցողին ընթերցուածոյն օրինակին անխափան թողեալ 'ի մէջ կամ ամփոփեալ 'ի սպառիլ:

Ուստի և ես ուղիղ 'ի լութէ̃ առ 'ի յա̃ծեանն՝ եղէ փոխեալ՝, և զգանձեալ ծառային զվտանգն տեսանելով՝ որոյ առեալ 'ի տեառնէ զտաղանդն՝ ընդ երկրաւ զայն թաքոյց, և զտուեալն առ 'ի գործել՝ ծածկեաց, պատմութի հոգեշահ՝ որ մինչև ցիս հասեալ՝ ոչ երբէք լռեցից: Այլ ինձ մի ոք անհաւատ լիցի զրողիս՝ զոր օրինակ լուայ, և կամ ինձ արուեստաւորել ինչ ամենևին համարել՝ և յիրացս զարհուրեալ մեծութենէ: Աստ զի ինձ մի լիցի մեծին հակառակ ստել և վաճառական լինել բանին, որով ա̃ծ յիշատակի: Այլ զփոքրն արհամարհել իբրև անարժան ա̃յ բանին մարմնացելոյ մեծութեան, և անհաւատալ որոց զայսն ասեն, ոչ թուի ինձ ունել իրաւունս: Իսկ եթէ ոմանք այսպիսի գրաւորութեան հանդիպեալք, և ընդ հրաշափառութիւն բանին թերևս հայեցեալք, և զհաւատալն տիրապէս ոչ կամեցեալք, և նոցա քաւիչ եղիցի տէր. վասն զի և զնոցա տկարութի̃ն ըստ մարդկային բնութեան զմտաւ ածել, համարին հրաշափառաբար զոր յաղագս մարդկան ասացեալ են: Իսկ ինձ այսուհետև զպատմութի̃ իրս ասելով, որ ըստ մերումս ազգի լինել զճառեալսն, զոր օրինակ մեծն այն այր՝ զա̃ծեանն ասել և գործել 'ի մանկութէ̃ ուսանելով՝ պատմեաց: Զի մի և այս յանհաւատութի̃ ձգիցի, որ ըստ մերումն ազգի զայսպիսի սքանչելիս լինել՝ համարել անկարելի. քանզի շնորհք հոգւոյն սրբոյ ըստ ազգաց առ 'ի յանձինս սուրբս փոփոխեալս բարեկամս ա̃յ և մարգարէս կազմէ, զոր օրինակ ա̃ծեանն ուսոյց Սողոմոն: Ժամ է այսուհետև մեծին այնորիկ սկիզբն առնել պատմութե̃:

Եղև ո̃ն ըստ պաղեստինացւոց վանորէիցն վարուք և բանիւք զարդարեալ, որ առ 'ի նոցունց իսկ խանձարրոցն մենոզնականօքն սնանէր սովորականութե̃ և իրօք. Զոսիմոս էր անուն ծերոյն: Բայց մի ոք անուանակոչութե̃ն Զոսիմայ, որ երբեմն 'ի դաւանութիւնսն ամբաստանեալ, այլափառ զսա կարծիցէ. քանզի այլ սա և այլ նա. և շատ ինչ է ընդ մէջ երկաքանչիւրոցն զանազանութե̃, թէպէտ և զմի ունին անուանակոչութիւն երկաքանչիւրքն: Այսպէս Զոսիմոս ուղղափառ միան-

1 Թէրևս յեղափոխեալ. կա. Ուստի և ես լաւել զա̃ծայինն երկուցեալ եմ ահաբեկեալ:

ձանց առ 'ի սքանչելի մուծմն ուրեմն 'ի վանսն պաղեստինացւոց ընդ ամենայն առաքինութիւնս որ զինչ և է՝ անցանելով, և առ ամենայն ժուժկալութե խորհուրդս եղեալ գիտող: Սյասն զի զամենայն զկանոնսն[1] աւանդեալ նմա, յորոց այնպիսի զնա մրցմունս վարժողացն զկրթութիւնս պահեալ, բազում ինչ և ինքն յանձնէ իմացեալ հնազանդեցուցանել խնդրելով զմարմինն հոգւոյն: Այլ ահա առ 'ի դիտաւորութենէն ոչ ինչ վրիպեաց. քանզի այսպէս յաղագս գործոյ ծերն բարենշան, որպէս զի բազմաց բազում անգամ առ 'ի մերձակայ վանորայիցն, է զի որոց հեռի եղելոց՝ գալ առ նա, և առ ժուժկալութի 'ի նորայն վարդապետութէ օրինակել և կանոնիլ:

Այլ թէպէտ այսպէս ունելով յաղագս գործականացն ծերն զջան, ոչ ամենեւին առ յընթերցմանց հոգևոր բանից ծուլացեալ. այլ ննջելով և յառնելով և 'ի ձեռս ունելով զձեռագործն, զկերակրոցն զհեշտալի և զբարի կերակուրն՝ յորմէ ճաշակէր հաղորդելով որպէս սովորեացն, 'ի գործն ունելով անդադար ոչն երբէք լռելն, այն է զսաղմոսելն յարաժամ, և կրթութիւնս առնելով վարժ ամենայն գործոց: Բազում անգամ ասեն և ածայնոցն արժանանալ տեսութեանց զծերն՝ յածուստ նմայն եղելոց լուսափայլութեց: Այլ սքանչելի ինչ ոչ է և ոչ անհաւատալի. զի եթէ երանեալ են մաքուրք սրտիւք, զի նոքա զած տեսցեն, որպէս և ասաց տէրն, զմարմինն՝ յայտ է՝ զինքեանց մաքրելով և խոկալով, միշտ արթնութե անձին աչօք տեսանէին զածային տեսչութեց զառհաւատչեայ՝ աստուստ զհանդերձելոցն նոցա ընդունել զաւետիս: Քանզի ասի այս Զոսիմաս ուղղափառս՝ առ 'ի նոյն ինքս մայրական ծոցոյ 'ի վանսն զնա տալ. և մինչև յիսուն և երեք ամն 'ի նմա զընթացս ճգնութեն առնել: Իսկ յետ այսորիկ նեղեալ[2] յոմանց խորհրդոց, որպէս ասաց, իբրև զի լինել կատարեալ յամենայնի, որպէս թէ յայլ վարդապետութեան ոչ[3] կարօտ գոլ զինքն: Այլ զայս, որպէս պատմեցաւ, առանձինն զմտաւ ածէր ասելով. Թերևս իցէ 'ի վերայ երկրի միայնակեաց՝ նոր ինչ աւանդել ինձ

1 Յօրինակին զկեանսն:
2 Յօրինակին անգիլ:
3 Յօրինակին պակասէր ոչ:

կամ շահեցուցանել զիս կարող զոր ոչ գիտիցեմ, և ոչ գործեցի զտեսակ ճգնութե՟. Թերևս գտցի յորոց յանապատի իմաստասիրաց այր, որ ըստ գործոց և կամ տեսութե՟ց վերագոյն քան զիս: Զայսուիկ ծերոյն զմտաւածեալ զօրինակ, 'ի վերայ ամ՟ն եկաց ասելով. ո՛ Զոսիմա, ազնուապէս ապա որպէս կարելի մարդոյ՝ ճգնեցար, բարիոքաբար և զճգնութե՟ց զընթացս արարեր. բայց սակայն ոչ ոք 'ի մարդիկ՝ որ ունի զկատարեալն. այլ մեծագոյն է ճգնութիւն որ առաջի կայ քան՝ զանցելոցն, ահա թէպէտ և դուք ոչ ճանաչէք զապառնիսն: Բայց զի ծանիցես և դու թէ որչափ են որ 'ի փրկութի՟ ճանապարհս, ել յերկիրէ քումմէ և յազգէ քումմէ, ել 'ի տանէ հօր քոյ, զոր օրինակ և Աբրահամն այն՝ որ 'ի հայրապետս բարենշան, և եկ 'ի վանսն որ մօտ 'ի Յորդանան գետ յարամնացեալ:

Իսկ և իսկ ապա ծերոյն հետևեալ հրամանին՝ ելանէ 'ի վանացն յորում 'ի մանկութէ էր միանձնացեալ. և եկեալ հասանէ 'ի Յորդանան, որ 'ի գետս սրբագոյն, առաջնորդեալ 'ի կոչողէն, յայն վանսն՝ զոր ա՟ծ նմա երթալ հրամայեաց: Եւ բախեալ ձեռամբն զդրամանեակ դրանն՝ հանդիպի նախկի միայնակեցի, որ ըզդուռնն պահէր. և նա գուշակէ վանականին: Իսկ նորա ընկալեալ՝ զձև և զսովորականութի՟ երկիւղածական տեսանելով՝ արարեալ ըստ մենոզնական ձևի զերկրպագութիւնն, և ընկալեալ աղօթս, եհարց զայս. ուստի եկիր, եղբայր, և էր վասն տառապացեալս եկիր առ մեզ ծերս: Իսկ Զոսիմաս պատասխանեաց ասելով. յաղագս թէ ուստի՝ զայս ասել ոչ ինձ կարևոր, բայց եկի վասն օգտի. քանզի լուէի վասն ձերոյ մեծութե՟ և արժանի գովեստի, և կարէ[2] ընտանեցուցանել զանձն 'ի միաւորութիւն Ք՟սի ա՟յ մերոյ: Ասէ ցնա աբան. եղբայր, ա՟ծ որ միայն է բժիշկ մարդկային հիւանդութե՟ց, նա և քեզ և մեզ ուսուսցէ զա՟ծային կամսն, և առաջնորդեսցէ բոլորից առնել զվայելչականսն. վասն զի մարդ մարդոյ օգնել ոչ կարէ, բայց իւրաքանչիւր ոք ինքեան զգուշասցի հանապազ և արթուն լինելով մտօք զիրաւացեն գործեսցէ, զա՟ծ ստացեալ գործելոցն օգնական:

1 Յօրինակին դոխաէր քան: 2 Յօրինակին կարի:

Բայց զի ասացեր՝ սէրն Քրիստոսի շարժեաց զմեզ տեսանելով զտառապեալ զմեր ծերութիւն, մնա ընդ մեզ, որովհետև վասն այդորիկ եկիր. և զամենայն զմեզ կերակրեսցէ հոգւոյն շնորհօք հովիւն բարի՝ որ ետ զանձն փրկանս վասն մեր, և զիւր զոչխարսն կոչէ յանուանէ։ Զայս ապա ասելով վանականին՝ Զոսիմաս խոնարհեցոյց ծունր, իսկ և իսկ երկրպագեաց, և խնդրեալ աղօթս՝ մնաց 'ի վանսն յայն։

Եւ ետես ծերս գործովք և տեսութեամբք պայծառացեալս և հոգւով ջերմս և տեառն ծառայեալս. քանզի սաղմոսերգութիւն և անդադար ժուժկալութիւն ունելով յարաժամ յաղօթս, և զձեռագործն միշտ 'ի ձեռս ունելով և սաղմոս 'ի բերան։ Քանզի բան դատարկ առ նոսա ոչ քաղաքավարիւր. հոգ իրաց՝ նոցա ոչ էր պիտոյ. ծախք կերակրոց տուեալ և համահաւաքեալ և հողք աշխարհականք ջանիւ պաճուճեալք՝ և ոչ անուամբ առ նոսա ճանաչիւր. այլ մի և միայն էր փոյթ նոցա ամենեցուն զիւրաքանչիւր ոք որպէս մեռեալ գոլ մարմնով, իբր միանգամ աշխարհի և որոց յաշխարհէ՝ յամենայնէ մեռեալ և ոչ կեալ։ Եւ կերակուր ունէին անծախելի զաստուածաշունչ բանս. կերակրէին զմարմինս հարկաւորօք միայն, այս է հացիւ և ջրով, որպէս իւրաքանչիւր ոք շարժիւր, հրամայեալք աստուածային սիրով։ Զայսուիկ ապա Զոսիմաս տեսանելով՝ շինէր յոյժ, նկրտեալ յառաջադէմն միշտ, աճեցուցանելով զընթացս իւր, և զուգափափագողս[1] գտեալ ազնուապէս զաստուածեան նորագործելով զդրախտ։

Եւ աւուրց բազմաց անցելոց մերձեցաւ ժամանակն, զոր օրինակ զմեծվայելուչ զպահսն կատարել քրիստոնէից աւանդեալ է. նախ մաքրեալ զինքեանս յաստուածային չարչարանացն, և յարութեան Քրիստոսի տեառն երկրպագութիւն։ Իսկ դրան վանացն ոչ երբէք բացեալ, այլ միշտ փակեալ ունելով, և առնլով անզգապէս զմոնոզոնացն զճգնութիւն. քանզի և ոչ երբէք բանալ, բայց եթէ մոնոզոնօքն վասն կարևոր իրաց գայր։ Քանզի անապատ էր տեղին, և դրացեացն մոնոզոնացն ոչ անկոխելի միայն, այլ և անծանօթ։ Եւ կանոն զայնպիսի 'ի վե-

1 Յօրինակին զուգափափագող գտեալ։

րուստ՝ վանատան պահեալ. վասն որոյ, որպէս կարծեմ, և ա̃ծ զՕսխոս յայն վանս եած :

Բայց եթէ զինչ կանոն և կամ որպէս պահեալ լինէր, աստուստ ասացից : Ակիւրակէի յորմէհետէ առաջին շաբաթն սկսանել պահոց սովորեաց՝ կատարէր սատուածեան խորհուրդ. յայտ է թէ ըստ սովորութեն իւրաքանչիւր ոք անապականագործ և կենդանարար խորհրրդոյ հաղորդէր : Իսկ սուղ ինչ կերակրոյ սովորակի լինէին ճաշակման. այնպէս ապա ժողովէին ամենեքեան յաղօթանոցն և ծունրդրութեն. յոլովագունի ողջոյն տային միմեանց ծերքն. և զիրկս զվանականաւն արկանելով իւրաքանչիւրքն, մատուցանէին երկրպագութի. աղաչելով առնուլ փոխանակ աղօթս, և ունելով առաջնկայ մրցումն ճգնակից և ճանապարհորդակից : Իսկ այսոցիկ եղելոյ՝ դուռն վանացն բանայր, և սաղմոսաբանելով զուգաձայնաբար՝ զտէր լուսաւորութիւն իմ և փրկիչ իմ, տէր պաշտպան կենաց իմոց՝ ես յումմէ՞ երկեայց, և ըստ կարգի զբոլոր սաղմոս, ելանէին 'ի վանացն ամենեքեան, մի միայն կամ բազում անգամ երկուս պահապանս վանացն թողեալ. ոչ զի պահեսցեն զառ 'ի ներքս շտեմարանաւսն, քանզի ոչ ինչ գոյր նոցա արժանիք գողոց յափշտակութե, այլ զի մի առանց պաշտաման զաղօթանոցն թողցեն. և իւրաքանչիւր ոք նոցա պատրաստէր [1] զկերակուրն որպէս կարէր և որպէս կամէր. վասն զի ոմն 'ի նոցանէն հաց տանէր առ 'ի պէտս մարմնոյն զչափաւորն, իսկ ոմն թուզ և միւսն արմաւ և այլքն դարձեալ ունդս առ 'ի թրջել ջրով. իսկ միւսն և ոչ ինչ, բայց միայն զմարմինն իւր և զհանդերձիկն զոր զգեցեալն էր : Իսկ կերակուր որչափ բնութեն հարկաւորէր, բուսեալ որ ըստ անապատին բանջարովք : Իսկ կանոն իւրաքանչիւր ոք ինքն առանձինն. և օրէն առ նոսա անվրէպ գոյր զոչ ճանաչելն զընկերն թէ որպէս պահէ և կամ որպէս միւսն վարի : Ամանց ընդ Յորդանան իսկ և իսկ անցեալք հեռի 'ի միմեանց որոշէին, և քաղաք ունէին զանապատս, և ոչ ոք 'ի նոցանէն երթայր առ ընկերն. այլ թէպէտ և ոք տեսանէր 'ի հեռաստանէ զընկերն գալով առ նա կոյս, իսկ և իսկ 'ի

1 Ցօրինակին չիք պատրաստէր :

բաց խոտորէր առ 'ի նոյն կոյս երթալոյ և միւս կողմն գնայր. ինքեան գոլով և այ, սաղմոսով յարաժամ, և կերակրոյ հաղորդէր զսահմանեալ ժամու։ Նոյնպէս ապա զբոլորն կատարեալ զպահսն՝ դառնային 'ի վանսն կիւրակէի՝ որ նախ քան զկենդանարար փրկչին 'ի մեռելոցն յարութեն, զոր տօն նախատօնակ հանդերձ ծաղկացն գեղեցկադիտակ վայելչութեամբ տօնէ եկեղեցի։ Իսկ դառնայր ապա իւրաքանչիւր ոք ունելով զինքեան մշակման վարձ, զգիտակցութիւն ունելով ճանաչող վաստակոցն՝ թէ որպէս ճգնեցաւ. ոչ ոք հարցաքննէր բնաւին զընկերն, թէ ո՞րպէս կամ որո՞վ օրինակաւ զնախանձեալն կատարեաց զմրցումն առ 'ի հոգւոցն փրկութիւն։

Նոյնպէս ապա վանացն այնորիկ կանոն, և այսպէս ապա ազնուաբար աւարտելով. քանզի իւրաքանչիւր ոք նոցա յանապատ լինելով՝ ընդ ճգնադրաւն այ ըստ ինքեան ճգնէր, ոչ զի մարդկան հաճոյ լինելով ըստ ցուցման պահեալ, ուստի ազատ գոլով առ 'ի մարդահաճութենէ, միաբան՝ դատապարտ։[1] Քանզի որ վասն մարդկան եղեալ և առ 'ի հաճոյս մարդկան կատարեալ, ոչ ինչ ամենեւին օգտեցուցանեն զգործօնեայսն, այլ և բազում անգամ լինի պատճառք վնասու արարողին։

Յայնժամ ապա և Զոսիմաս ըստ սովորական վանացն կարգի ընդ Յորդանան անցեալ, սուղ ինչ և նորա բարձեալ պաշար առ պէտս մարմնոյն, և զնոյն ինքն զպատառատուն հանդերձիւն զոր զգեցեալն էր, և ապա զկանոն կատարէր գնալով ընդ անապատն. և ժամանակ կերակրոյ առնէր զհարկաւորութեան բնութիւն, և ննջէր 'ի յերկրի սուղ ինչ գետնատարածեալ ըստ պիտոյիցն չափաւոր քնոյ ուր և նմա երեկն հասանէր։ Իսկ 'ի խորագոյն առաւօտուն յարուցեալ՝ դարձեալ սկսանէր գնալ, ունելով միշտ զփոյթ շարժմանն։ Եւ 'ի ցանկութիւն ապա եկն՝ որպէս ասէր՝ ըստ անապատին, յուսացեալ թերևս գտանել զոք հայր բնակեալ կարող գոլով օգտեցուցանել զնա հոգեպէս ըստ փափագման անձին նորա. վասն որոյ և ժուժկալութեամբ զգնացսն առնէր, որպէս ոք փութալով յօթեվան ինչ։

Իսկ իբր արար քսանօրեայ զճանապարհն, յայնժամ

1 Ի ՆՈՒՓԻՆՆ ՉԻՔ միաբան դատապարտ։

եհաս 'ի վեցերորդ ժամ աւուրն, հայեցեալ յարևելս կոյս կատարէր զսովորական աղօթսն. քանզի սովորեաց զսահմանեալ աւուրցն ժամ տանել 'ի Ճանապարհորդութեան փոյթ. և փոքր ինչ յաշխատութեան հանգչել կալով յոտն, առ 'ի սաղմոսել և ծունր դնել, և այսպէս աղօթէր: Եւ ահա մինչդեռ աղօթէր նա, հայեցեալ յերկինս անսայթաքելի հայեցուածովք, տեսանէր յաջմէ կողմանէ, յորում կացեալ յոտն զվեցերորդ ժամու աղօթէր, ստուեր երևեալ որպէս մարդկայնոց մարմնոց, և զառաջինն վրդովէր. երևոյթ ինչ դիւական զայն կարծեցեալ, եղև 'ի դողման. և կնքեալ զինքն նշանաւ խաչին՝ զերկիւղն հերքեալ մերժէր, վասն զի ահա և զկատարումն իսկ ունելով աղօթիցն նորա, դարձեալ տեսանէ զՕսիմաս զոմն աչօք իսկ Ճշմարտապէս՝ գնալով 'ի հարաւ կոյս. և մերկ գոյր երևեալն սևաւ մարմնով, որպէս զի յարեգակնայինն սևացեալ բոցոյ, և հերս 'ի գլուխն ունելով սպիտակ որպէս զասր, և զայն սակաւ, իբրու զի ոչ աւելի քան զպարանոց մարմնոյն անձեցեալ զայն:

Ապա Օսիմայ տեսեալ և 'ի հրձուանս առ 'ի փափագմանէ եղեալ և ցնծացեալ հրաշափառ տեսլեամբն, սկսաւ ընթանալ առ նա կոյս. և փութայր առ երևեալն, ուրախացեալ յոյժ զուրախութիւն անպատմելի. քանզի ոչ էր տեսեալ 'ի մէջ աւուրցն այնոցիկ զտեսակ մարդկային և կամ այլ ինչ կենդանի և կամ թռչուն և կամ բնաւ զկերպ ցամաքայնոց կամ ստուեր ինչ: Խնդրէ ապա Ճանաչել թէ ով ոք իցէ և կամ որպիսի երևեալն, յուսով թէ մեծամեծաց ումանց տեսող լինիցի: Իսկ իբրև ետես նա զՕսիմաս գալով 'ի հեռաստանէ, սկսաւ ընթանալ և փախչել 'ի նմանէ առ 'ի ներքսագոյն անապատն: Իսկ Օսիմայ որպէս մոռացումն արարեալ ծերութեան իւրում, տակաւին զաշխատութիւն Ճանապարհին առ ոչ ինչ համարեալ, ձգեաց զինքն առ 'ի հասանել փախուցելոյն առ 'ի նմանէ. և այնպէս հետամուտ եղեալ լինէին սրագոյն Օսիմայն ընթացք, և առ սակաւ սակաւ մերձեալ լինէր առ փախուցեալն: Եւ որպէս մօտարկեաց, ահա իբրև ձայնին այնուհետև լսելի լինել, սկսաւ աղաղակել ծերն և այսպէս ձայն թողուլ հանդերձ արտասուօք ասելով. վասն էր փախչիս յինէն առ 'ի ծերոյ մեղաւորէ, ծառայդ Ճըշ-

մարտիրն ա̃յ. մնա ինձ ով ոք և իցես վասն ա̃յ, յաղագս որոյ և յայսմ անապատի բնակիս, մնա ինձ տկարի և անարժանի վասն յուսոյն զոր ունիս առ 'ի յայսքանեաց փոխատրութ̃ի. կաց և բաշխեա աղօթս և օրհնութ̃ի ծերոյս վասն ա̃յ որ ոչ երբեք զոք արհամարհէ։ Զայսոսիկ Զոսիմայ հանդերձ արտասուօք ասելով, հասին ընթանալով 'ի տեղի ինչ, որ երևէր որպէս հովիտ ինչ, վասն զի արդ յայնպիսումն վիճակեցաւ ցուցման։ Եւ որպէս հասին յասացեալն յայն տեղի՝ փախուցեալն էջ և ել իսկ և իսկ եկաց ընդ միւս կողմն։ Իսկ Զոսիմա աշխատեալ և ոչ ևս կարացեալ ընթանալ եկաց 'ի միւս կողմն հովտատեսակն տեղւոյ. և յաւելադրեաց արտասուս առ արտասուս, և 'ի հեծութ̃իս հեծմունս, որպէս զի զառաւելութ̃ի հեծութ̃ե նորա է 'ի նմա լսել։

Յայնժամ ապա փախուցեալն այն մարմին այնպիսի ձայն արձակէ. հայր Զոսիմա, թողութիւն արա ինձ վասն տեառն. ոչ կարեմ դառնալ երևել քեզ այսպէս յերեսս, քանզի կին մարդ եմ թշուառական և մերկ որպէս տեսանես, և զամօթ մարմնոյս անծածուկ ունելով. այլ եթէ բնաւ կամիս ամենայն իրօք մեղաւորի կնոջ շնորհել աղօթս, ընկեա զուսանոցակդ զոր ունիս արկեալ, որպէս զի այդու ծածկեցից զկանանցեկան զիմոյ տկարութեանս, և դարձայց առ քեզ և աղօթս առից։ Յայնժամ դողումն և սարսափումն եառ զԶոսիմաս, որպէս ասաց Զոսիմաս՝ թէ զիարդ կոչեաց յանուանէ. քանզի սուրբ էր այրն և յաղագս աստուածայնոցն իմն ծանեաւ, եթէ ոչ անուամբ զնա կոչէր զորն երբեք տեսեալ, զորմէ ոչն երբեք լուեալ, եթէ ոչ զի յառաջգիտութեան քաջայայտ էր շնորհօք պայծառացեալ։ Եւ արար ապա հանդերձ փութով զհրամայեալն. և հանեալ յինքենէ զուսանոցակն զոր ունէր հին և պատառատուն, ընկէց 'ի վերայ նորա 'ի վերջ կոյս գնալով կացեալ։ Իսկ նորա առեալ ծածկեաց զինքն որչափ կարաց ծածկել զմասն ինչ մարմնոյն զոր պէտք էին ծածկել քան զայլսն, և դարձեալ առ Զոսիմաս ասէ. զինչ քեզ կամ եղև, հայր, տեսանել զկին մեղաւոր. զինչ խնդրելով տեսանել կամ ուսանել, որ զայսքան աշխատութիւնս ոչ յապաղեցեր ցուցանել։ Եւ նորա ծունր կրկնեալ խնդրէր առնուլ օրհնութիւն ըստ սո-

վորութիւն: Նմանապէս և սորա ընկեցեալ զինքն յերկիր, կային երկաքանչիւրքն յերկար 'ի վերայ երկրի, երկաքանչիւր ոք խնդրելով օրհնել յընկերէն. և ոչ ինչ այլ գոյր լսել առ յիւրաքանչիւրոցն:

Եւ յետ բազում ժամուց ասաց կինն առ Զոսիմաս. Հայր Զոսիմա, քեզ պատշաճ է օրհնել և աղօթել, վասն զի քահանայութեան պատուովն ես պատուեալ դու առ 'ի բազմաց, և սուրբ սեղանոյն մերձ կացեալ, և բազում անգամ ա̃ծայնոցն խորհրդոցն եղեալ խորհրդածու: Այս ապա զԶոսիմա ևս մեծագոյն երկիւղիւ մըրցումն ածեալ փոխարկեաց. և 'ի դողման եղեալ ծերն՝ քրտունք հոսէին 'ի նմանէ, հեծէր և զձայնն կտրատէր, և ասէր առ նա կտրատելով ձայնիւ և սոսկական խռովմամբ՝ զարհուրեալ և 'ի տեսութենէ նորա. ո՜ մայր հոգևոր, դու առ ա̃ծ 'ի վեր գնացեր, և յոլով մասամբ յաշխարհէ մեռեալ հանդիպիս. և զայս յայտնապէս զեկուցանէ պարգևեալդ քեզ շնորհ այդպիսի՝ քո զիս յանուանէ կոչել և երէց ասել, որ ոչ երբեք եղեալ տեսող. այլ քանզի շնորհք ոչ առ 'ի պատուոյ ճանաչի, այլ առ 'ի բարուցն նկարագրեալ սովորեաց, դու օրհնեա վասն տեառն և շնորհեա աղօթս կարօտելոյս քոյոյդ կատարելութեան ընդդիմաբանութեան[1]: Ապա թոյլ տուեալ ծերոյն՝ ասաց կինն. օրհնեալ է ա̃ծ, փրկութեան անձանց մարդկան խնամատար: Իսկ Զոսիմա ասելով զամէնն, յարեան յերկրպագութենէն իւրաքանչիւր ոք: Եւ ասաց կինն առ ծերն. Է՞ր վասն առ իս մեղաւորս եկիր, ով մարդ. Հեմ զմերկ 'ի բոլոր առաքինութենէ տեսանել կամեցար զկինն համայն. վասն զի քեզ շնորհք հոգւոյն սրբոյ առաջնորդեաց որպէս զի սպասաւորութիւն ինչ կատարեսցես զպատշաճն: Ասա ինձ նախ և առաջին, թէ զիա՞րդ քրիստոնէից ազգ քաղաքավարեալ, ո՞րպէս թագաւորք, ո՞րպէս եկեղեցիք: Իսկ ծերն ասաց ցնա միով բանիւ. Այր իմ, բոլորի Յ̃ս Ք̃ս աղօթիւք ձերովք զխաղաղութիւն բարեկարգ շնորհեաց: Այլ ընկալ զանարժան ծերոյ զաղաչանս, և աղօթեա վասն տեառն յաղագս բոլոր աշխարհի և յաղագս մեղաւորիս, զի մի անպտուղ անապատիս այսորիկ եղիցի իմն ոտկաբութիւն: Իսկ նա առ սա պատասխանեաց. քեզ պատեհ

1 Լտփ. ըստն ընդդիմաբանութեան:

է, հայր Զոսիմաս, զքահանայի զպատիւ ունել՝ յաղագս իմ և բոլորից աղօթել, քանզի 'ի սոյն յայս և վիճակեալ ես. համայն վասն զի հնազանդութի[1] կատարել հրամայիմք, զհրամայեալսն առ 'ի քէն բարեյօժարապէս արարից: Եւ զայս ասելով դառնայ յարևելս կոյս և զաչսն առ 'ի բարձունս համբարձեալ և զձեռսն տարածեալ սկսաւ աղօթել շրթանցն միայն շարժելով, իսկ ձայնին ոչ լինելով լսելի: Ուստի Զոսիմա ոչ ինչ յաղօթիցն կարաց նշմարել, բայց կայր յոտն յերկիր 'ի խոնարհ ականարկելով. և երդնոյր զԱծ վկայ առաջարկութեան, եթէ իբրև ետես զնա յաղօթսն ժամանակեալ, սուղ ինչ 'ի վեր հայեցեալ որ առ 'ի յականարկութենէ, և տեսանէ[2] բարձրացեալ զնա յերկրէ՝ յօդս կախելով աղօթէր: Զայս իբրև ետես, առաւելագոյն երկիւղիւ ըմբռնեալ ընկեաց զինքն 'ի գետինն, վիժեալ քրտունք և յոյժ ձգնութբ[3], ոչ ինչ բնաւ բարբառել իշխեցեալ, բայց առանձինն միայն ասելով յոլովս յոլովս՝ տէր ողորմեա:

Եւ խոնարհմամբ 'ի վերայ երկրի ծերն 'ի խորհուրդոցն գայթակղեալ՝ մի արդեօք հոգի իցէ և զաղօթելն կերպարանի: Եւ դարձեալ յետս կնոջն՝ յարոյց զհայրն Զոսիմաս ասելով զայս. զի՞ զքեզ, աբբահայր, խորհուրդք խռովեցուցանեն՝ թէ ոգի եմ և զաղօթելս կերպարանի. հաւատա, այր դու, զի կին եմ մեղաւոր, սակայն մկրտութբ հոգւովն եմ պարսպեալ. և չեմ ոգի[4], այլ երկիր և մոխիր և մարմին եմ բոլոր, ոչ ինչ հոգևորական զմտաւ ածեալ: Եւ միանգամ ընդ ասելն զայս կնքէ զինքն նշանաւ խաչիւն զճակատն և զաչսն և զշրթունսն և զսիրտն ասելով զայս. հայր Զոսիմաս, Ած զերծուսցէ զմեզ 'ի չարէն և 'ի դարանակալութենէ նորին, զի յոյժ հակառակ է մեզ զօրութի նորա: Զայսոսիկ լուեալ ծերոյն ընկեաց զինքն և կալաւ զոտիցն նորա, ասելով հանդերձ արտասուօք. երդմնեցուցանեմ զքեզ 'ի Քս Ած մեր, որ 'ի կուսէն ծնեալ, վասն որոյ զայդ ստացեալ ես զմերկութի, յաղագս որո՞յ զայդ մարմինդ այդպէս ծախեցեր. մի ինչ թաքուցաներ յինէն,

1 Յօրինակին անգիտութիւն կատարել զհրայ իմ. Լուս. պատուիրան հնազանդութե ունիմք:

2 Լուս. յառնելոյ կանգնաչափ:

3 Լուս. յոյժ ահաբեկեալ:

4 Յօրինակին դոխոսէր և չեմ ոգի:

այլ զամենայն որ յաղագս քո ինքեան՝ պատմեա ինձ, որպէս զի զա̃յ մեծութիւն արասցես զեկուցեալ. քանզի իմաստութիւն ծածկեալ և գանձ աներևոյթ զինչ օգուտ է յիւրաքանչիւրոց, որպէս և գրեալ է: Քսա ինձ վասն տեառն զամենայն. զի ոչ եթէ պարծանաց վասն ասես կամ ցուցմանց, այլ զի շինեսցես զմեղաւորս և զանարժանս. քանզի հաւատամ յա̃ծ որով կեաս և քաղաքավարիս, զի վասն այսորիկ առաջնորդեցայ յանապատս, որպէս զի յաղագս քո արասցէ ա̃ծ յայտնի: Ոչ է այսուհետև մերոյ զօրութիւն ընդ դատաստանս ա̃յ մարտնչել. վասն զի թէ ոչ էր հաճոյ Քսի ա̃յ մերոյ ծանուցանել զքեզ թէ որպէս ճգնեցար, և ոչ տեսանել զքեզ ինքն յումեքէ թոյլ տայր, և ոչ զիս առ 'ի այնքան ճանապարհ առնել զօրացուցանէր. ոչ երբէք առաջին լինել կամ կարէի ելանել 'ի խրճթէ իմմէ:

Զայս և առաւել քան զայս ասելով հօրն Զոսիմոսի, յարուցեալ զնա կնոջն ասելով ցնա. աղաչեմ, աբբայ, թողութիւն արա վասն տեառն՝ զամօթն ասել քեզ զգործոց իմոց. բայց վասն զի մերկ զմարմինս իմ տեսանես, մերկացուցից քեզ զգործս իմ, զի ծանիցես թէ որչափ ամօթով և նախատանօք լի է անձն իմ: Քանզի ոչ որպէս կարծիցես յաղագս պարծելոյ անձին կամեցայ պատմել քեզ. քանզի զինչ ունիմ և պարծել իսկ, անօթ ընտիր բանսարկուին եղեալ. քանզի գիտեմ եթէ սկսայց զհակառակն իմ ինքեան պատմել, փախիցես յինէն որպէս փախչի ոք յերեսաց օձի: Զանարժանսն գործեցի, սակայն ասացից, լռել և ոչ ինչ. երդմնեցուցեալ յա̃ծ ամենակալ, ոչ դադարեսցես յաղագս իմ աղօթելոյ, որպէս զի գտից զողորմութի̃ 'ի ժամ դատաստանին: Իսկ ծերն անդադարապէս արտասուէր: Սկսաւ կինն յաղագս իւր ինքեան պատմել, ասելով այսպէս.

Ես, եղբայր, հայրենիս ունէի զԵգիպտոս. և կենդանի գոլով ծնողաց իմոց, զերկոտասան ամ ունելով, զառ 'ի նոսա զսէրն բացամերժեալ եկի յԱղեքսանդրիա: Իսկ եթէ որպէս 'ի սկզբանն զիմ ինքեան զկուսութիւնն ապականեցի, և եթէ զիարդ անյագաբար և անարգելապէս ունելով յաղագս ախտի խառնակութե̃ ամաչեմ զմտաւ ածել. քանզի զայս ապա այժմ ասել գոյ պարկեշտագոյն: Իսկ զօրն համառօտաբար ճառե-

ցից, զի չարաչար զիմոյ ախտիս ծանիցես զհեշտութիւն։ Տասնևեօթն կամ աւելի ինչ ամս, Թողութիւն արա ինձ, հայր, վասն տեառն, կատարեցի հրապարակաւ ժողովրդեանն առաջի կացեալ՝ զանառակութիւն վարելով։ Ոչ վասն առնլոյ յումեքէ ինչս, երդուեալ 'ի ճշմարտութիւն. քանզի բազում անգամ կամեցողաց տալ՝ ոչ առնուի. և զայս զմտաւ ածէի, որպէս զի յոլովից արարից առ իս ընթանալ, և որպէս պարգևս ինչ կատարելով իմ զցանկութիւնս։ Եւ մի՛ դարձեալ կարծեր թէ գոյաւոր գոլով ոչ ընդունէի առ 'ի նոցանէ, այլ կայի մանելով զկանաւին անդադար։ Եւ զցանկութիւն ունէի անդադար զանարգել տարփմանցն յամենայն ժամ ընդ տիղմ թաւալելով։ Եւ այս ահա էր իմ կեանս, և գործ իմ զյարաժամն կատարել զթշնամանս բնութեան։ Եւ այսպիսի օրինակաւ վարեալ իմ, տեսանեմ ահա 'ի տեղւոջ ուրեմն յամառնայինն ժամանակի արանց լիբեացւոց և եգիպտացւոց ամբոխ յոյժ ընթացողաց 'ի ծով։ Հարցի ապա յայնժամ զոմն պատահեալ ինձ, թէ ո՞ւր փութան արքն այնոքիկ ընթանալով։ Իսկ նա պատասխանեալ ասէ ցիս. յԵրուսաղէմ ելանեն ամենեքեան յաղագս բարձրութեան և պատուական խաչին, որ յետ սակաւ աւուրց էր լինելոց։ Եւ ես ասեմ ցնա. առնուցո՞ւն արդեօք զիս ընդ ինքեանս, եթէ կամեցայց անդ հետևել։ Իսկ նա ասէ. եթէ ունիս գինս նաւին և զալեստ կերակրոյ քո, ոչ ոք է որ արգելու զքեզ։ Եւ ես ասեմ ցնա. եղբայր, նաւուղ գին և կերակուր ոչ ունիմ, բայց գամ և ես և մտանեմ 'ի նաւ, զոր ունին և վարձ տալ և կերակրել զիս թէ և ոչ կամիցին. քանզի մարմին ունիմ, և զայս փոխանակ գնոյ առնուցուն։ Եւ վասն այնորիկ երթայի, հայր իմ, Թողութիւն արա ինձ վասն տեառն, զի ունիցիմ բազում բազում գործօնեայս առ 'ի պատրաստութիւն ախտի իմոյ։ Բայց Զոսիմէ, մի՛ հարկաւորեր զիս ասել զամօթ իմ, քանզի սոսկամ գիտէ տէր՝ պղծելով զքեզ և զօդդ բանիւք իմովք։

Իսկ Զոսիմաս արտասուօք թանալով զգետինն՝ առ նա պատասխանեաց. ասա վասն տեառն, մայր իմ, ասա, մի՛ կտրեր զկարգ այդպիսի շահաւոր պատմութեանց։ Իսկ նորա կրկնեալ դարձեալ ըստ կարգին յաւելադրէր զայս։ Սելով ապա երիտասարդին այնմիկ զաղ֊

րալի իմ զբանսն՝ ծիծաղելով գնաց։ Իսկ իմ ընկեցեալ զաղեկամն զոր ունէի 'ի ձեռս, քանզի զայն դէպ եղեւ ինձ բառնալ, ընթանալով 'ի ծովն անդ ուր զփութացեալսն տեսանէի ժողովեալս, և ահա տեսանեմ պատանեակս ոմանս կացեալս առ ծովեզրն՝ թուով տասն կամ աւելի, գեղեցիկս մարմնով միանգամայն և շարժմամբ. և կարևորս ինչ երևեալք առ 'ի խնդրելն, որպէս նմանեալ է, և այլոց նաւակցացն մնային. քանզի էին այլք յառաջագոյնք երթեալ 'ի նաւն։ Անպատկառաբար և ես այնպէս, որպէս սովորութիւն իմ, 'ի մէջ նոցա վազեալ՝ առէք, ասեմ, և զիս, ուր և երթայք. քանզի ոչ ունիմ տանել զձեզ անհաճոյ, և դարձեալ այլ ևս ասել բանս ծաղրականս՝ շարժեցից զամենեսեան 'ի ծաղր։ Իսկ նոցա յանպատկառութիւնն զիս տեսանելով, առեալ հանին զիս յոր ունէին նաւ պատրաստական, և անդուստ սկսան գնալ։

Իսկ զանդ իրսն ապա քեզ զկարգ պատմեցից, ով մարդ, կամ որ լեզու ճառիցէ կամ լսելիք ընկալցին զոր 'ի նաւին և ըստ ճանապարհին եղեալսն, որպէս զի թէ ոչ կամիցին՝ հարկաւորէի զթշուառականսն։ Այլ չէ տեսակ պղծագործութեան ճառից և անճառելեաց, որ ոչ եղէ թշուառականացն վարդապետ ես։ Այլ այժմ հաւատա, քանզի հիանամ թէ որպէս եբարձ ծովն զանառակութիւնսն. որպէս ոչ եբաց երկիր զբերան իւր և իջոյց կենդանւոյն 'ի դժոխս զայսքան անձանց որոգայթ։ Այլ որպէս նմանեալ է, ա̃ծ զիմն խնդրէր զապաշխարութիւն. վասն զի ոչ կամի զմահ մեղաւորին, այլ մնայ երկայնմտելով՝ դարձին մերոյ ակն ունել։ Այսպէս և այսպիսով ապա փութով էլաք յԵրուսաղէմ. և որչափ աւուրս նախ քան զտօն 'ի քաղաքին արարաք, նմանօքն վարեցայ, մանաւանդ թէ ևս վատագոյնիւք։ Քանզի ոչ միայն նոքօք բաւականացայ երիտասարդօքն զորս 'ի ծով ունէի և 'ի ճանապարհին սպասաւորս ինձ, այլ բազումս և զայլս պղծեցի 'ի քաղաքացեացն, միանգամայն և օտարս 'ի նոյն հաւաքելով։

Իսկ յորժամ եկն եհաս տօն պատուական խաչին բարձրութեան, ես ապա որպէս յառաջինն էի զանձինս՝

1 Ցորենոյն զանձինն որ հակառակացն որսալով։

երիտասարդացն որսալով, տեսի ահա 'ի խորին առաւօտին զբոլոր զեկեղեցին զոյգ ընթացեալս. և գնացի և ես ընթանալով ընդ նոսա, և եկաք 'ի մէջ գաւթին առաջնոյ: Եւ յորժամ եկն աստուածային խաչն 'ի բարձրութեան ժամ, մտեի և յայլոցն ես մտեալ լինել բռնադատեալ զմտաւն 'ի ներքս գոլ ընդ բազմութեան փութացեալ, և մինչև ցդուռն 'ի ձեռն որոյ այնուհետև առ 'ի նոյն ինքն տաճարն ոք հասանէր, յորում կենդանարար փայտն ցուցանիւր, հանդերձ բազում ջանիւ և նեղութ՟բ առմերձենալով թշուառականս: Իսկ յորժամ զսեամս դրանն կոխեցի, այլքն ամենեքեան անարգելաբար մտանէին. իսկ զիս ա՟ծեան իմն զօրու՟ի արգելուլ, ոչ թողացուցեալ զմտաւն. քանզի իսկ և իսկ ընդդիմամղեալ լինէի և 'ի բաց առաքեալ և կալով 'ի մէջ գաւթին: Կարծելով առ 'ի կանանցեկան տկարութե՟ն այն ինչ դիպեալ, դարձեալ և այլ զիս աշխատէի ընդունայն յայլս խառնել, և ջանայի զխարդ և ուս եդեալ զիս ինքն 'ի ներքս մղելով՝ աշխատելով 'ի մնոտիս: Քանզի իսկ և իսկ յորժամ զսեամս դրանն կոխէի թշուառականս, զայլս ահա զամենեսեան մտեալս տեսանէի՝ ոչ ուրեք խափանելով, իսկ զիս միայն զողորմելիս ոչ ընկալաւ: Նոյն զոր օրինակ զինուորական բազմութիւն կարգեալ յայս առ 'ի զիմն խափանել զմտաւն, այսպէս զիս յանկարծակի արգելուր զօրութ՟ի, և դարձեալ առ 'ի միջոյ գաւթին առաքէր: Եւ զայսոսիկ ապա երիցս և չորիցս անգամ մղեալ, աշխատեալ այնուհետև յոյժ, ոչ ես ընդունայն ընդդիմամղել կարացեալ, քանզի մարմին իմ եղև առ 'ի սաստիկ բռնութ՟են կոտորեալ, յորմէ սպառեալ 'ի բաց գնացի, և կացեալ ուրեմն յանկեան գաւթի տաճարին, և հազիւ ուրեմն զգացեալ եղէ պատճառանաց արգելման իմոյ տեսանել զկենարար փայտն: Քանզի մերձեցաւ յաչս սրտի իմոյ խորհուրդ փրկութե՟ն ցուցանել ինձ, եթէ տիղմն գործոցն էր որ փակէր ինձ զմուտն: Սկսայ այնուհետև լալ և ողբալ և զկուրծս բախել, հեծութ՟իս առ 'ի խորոց սրտի վերառաքելով: Եւ տեսի ապա 'ի տեղւոջն յորում կայի, 'ի վերոյ իմ զպատկեր ամենասրբուհւոյ և անարատ կուսին Մարիամու ա՟ծածնի կացեալ, և առեալ ցնա անսայթաքաբար հայելով. կոյսդ տիրուհի, զա՟ծ բանն որ ըստ մարմնոյ

ծնար, գիտեմ ահա ո՛րպէս զի ոչ է իրաւ և վայելուչ զայսքան աղտեղիս զիս, զայսքան ամենանառակս զպատկերդ քո տեսանել զմիշտ կուսիդ և զանարատիդ, զմարմինդ քո և զհոգի ունողի մաքուր և անապական. քանզի իրաւացի է զիս 'ի քումմէ մաքրութենէդ զատանել և պիղծ համարել։ Բայց վասն զի, որպէս լուայ զայս, եղև ա̃ծ մարդ զոր ծնար ճշմարտապէս, որպէս զի կոչեսցէ զմեղաւորս յապաշխարութի̃. օգնեա ինձ միայնում և ոչ զոք ունողի օգնական. հրամայեա և ինձ թոյլ տալ զմուտն առ 'ի յեկեղեցին. մի՛ զրկեր զիս առ 'ի տեսանելոյ զփայտն, յորում ըստ մարմնոյ որդին քո և ա̃ծն զոր ծնար՝ զարիւն իւր յաղագս իմ ետ փրկանս. հրամայեաց և ինձ, տիրուհիդ, զդուռն բանալ ա̃ծայնոյ խաչիդ երկրպագութե̃. Եւ զքեզ տամ առ 'ի քէն ծնելոյդ միջնորդ. արժանի արա հաւատալ, որպէս զի ոչ զմարմինս զայս թշնամանեցից 'ի ձեռն որ ինչ և է զազրալի խառնակութե̃. և յորժամ զփայտ խաչին տեսից, յաշխարհէ և որ ինչ յաշխարհի է՝ առ 'ի բոլորից հրաժարեցից, և իսկ և իսկ ելից ուր և դու որպէս միջնորդ փրկութե̃ ցուցանես և առաջնորդես։

Եւ զայս ասացեալ վաղվաղակի որպէս ինչ հաւատարմութի̃ ընկալեալ ըստ հաւատոց սրտի ջերմութե̃, և 'ի բարեգթութիւնն ա̃յ վստահացեալ, շարժեմ զիս ինքն 'ի տեղւոյն՝ յորում կացեալ առնէի զպաղատանս, և գամ դարձեալ ընդ որս որք մտանէին՝ զիս ինքն խառնեմ, և ոչ ոք ևս էր որ մղէր զիս, և ոչ որ ընդդիմամղէր և արգելոյր չլինել մերձ 'ի դուռն՝ ընդ որ 'ի տաճարն մտանէին։ Էառ ապա զիս սարսափումն և դողումն, և բոլոր սրտիւ խորտակեալ լինէի դողայի. ապա հասանելով 'ի դուռն, որ մինչև ցայնժամ փակեալն էր ինձ ամենևին, և զօրութի̃ նորա նախ քան զաւուրս ինչ արգելոյր զիս, յայնժամ ճանապարհ առնէ ինձ մուտն. և այնպէս ահա ներքս 'ի սրբութի̃ սրբութեանցն մտի, և կենարար խաչին տեսութե̃ն արժանացայ, և տեսի զա̃յ խորհուրդն, և թէ ո՛րպէս պատրաստ է առ յընդունել զապաշխարութիւն։ Եւ ընկեցեալ զիս ինքնին, և սըրբոյն այնմիկ երկիր պագեալ 'ի վերայ երկրի, ընթացայ ելանել առ միջնորդողն իմ փութանակի։

Եւ եկեալ 'ի տեղին, յորում երաշխաւորութե̃ն հաւ

տառեցաւ բանն, և խոնարհեցուցեալ ծունր առաջի ամենասուրբ անարատ և միշտ կուսի Մարիամայ ածածնին, այսպիսեօք պխտացեալ խօսեցայ բանիւք. դու ապա բարիասէր տիրուհիդ, գթոյդ առ իս ցուցեր զմարդասիրութի. դու զիմոյն անարժանութե զաղաչանս ոչ համարեցար պիղծ. տեսի փառս զոր յիրաւի ոչ կարէր տեսանել անառակս. փառք այ 'ի ձեռն քո ընդունողի զապաշխարութիւն մեղաւորաց: Զինչ ունիմ աւելիս ասել¹, բայց մեղաւոր, և իմանալ և բարբառել. ժամ² է արդ տիրուհիդ կատարել զերաշխաւորութիւն որով երաշխաւորեաց զուխտադրութին. և այժմ ուր հրամայես առաջնորդեա. այժմ լեր ինձ փրկութե վարդապետ, դաստիարակելով ինձ 'ի ճանապարհն որ յապաշխարութիւն ածէ:

Եւ զայս տակաւին ասելով լուայ յումեմնէ 'ի հեռուստ աղաղակելով, թէ ընդ Յորդանան անցցես և գտցես ազնուական հանգիստ: Իսկ իմ ձայնին այնորիկ լսելով, և զայն վասն իմ լինել հաւատացի, արտասուելով աղաղակեցի և առ ածածինն գոչեցի՝ տիրուհի տիրուհի, տիրուհիդ մի թողուր զիս: Եւ զայս գոչեալ ելի 'ի գաւթէ տաճարին և ուղղորդ գնացի: Ելանելով ապա իմ՝ ուրումն տեսեալ ետ ինձ երիս փողս ասելով՝ առ զայս, մայր իմ: Իսկ իմ զտուեալն ընկալեալ, երիս հացս գնեցի նոքօք, և զայնոսիկ առի յօրհնութե պաշար: Հարցի զվաճառող հացին. ո՞րպէս և ո՞ր ճանապարհ է որ հանէ 'ի Յորդանան, ով այր դու: Եւ ուսեալ զդուռն քաղաքին որ առ յայն կողմն հանէր, ելի և ընթանալով և զճանապարհորդութին առնէի արտասուելով:

Եւ այնպէս ուղղաւորեալ հարցմամբ, յորմէհետէ երկրպագեցի խաչին սուրբ, հասի ապա որպէս համարիմ 'ի մուտ արեգականն 'ի տաճար սրբոյն Յովհաննու մկրտչին, որ կայ մերձ 'ի Յորդանան: Եւ նախ 'ի տաճարին երկրպագեալ իջի վաղվաղակի 'ի Յորդանան, և զերեսս և զձեռս 'ի սուրբ ջրոյն այն թացեալ՝ հաղորդեցայ անարատ և կենարար և սուրբ խորհրդոյն 'ի տաճարի կարապետին. և զկէս միոյ առ 'ի հացիցն կերայ, 'ի ջրոյն Յորդանանու արբեալ, 'ի վերայ երկրի 'ի գիշերի

1 Լոփ. ասել մեղաւորս: 2 Յօրինակին յորժամ տիրուհիդ:

զիս ինքն տարածեցի ։ Ի վաղիւն գտեալ փոքրիկ նաւակ՝ անցի 'ի միւս կողմն , և դարձեալ խնդրեալ զառաջնորդն առաջնորդել ինձ , ուր և նմա իցէ հաճոյ ։ Եղէ այնուհետև ընդ այսմ անապատի . և յայնմհետէ մինչև ցայսօր փախուցեալ և աստ օթիմ , ակն ունելով այ իմոյ , որ 'ի կարճմտութե̄ և յանդոնդապտոյտ երկրէ զառ 'ի նա դարձուցեալս պարեցուցանէ[1] ։

Իսկ Զոսիմաս ասաց առ նա . քանի՞ ամք են քո , տիրուհի , յորմէհետէ յայսմ անապատի օթիս ։ Պատասխանի ետ կինն . քառասուն և եօթն ամ , որպէս վարկանիմ , յորմէ առ 'ի սրբոյ քաղաքէն գնացի ։ Ասէ ցնա ծերն . և զի՞նչ գտանէիր կամ գտանես կերակուր , տիրուհիդ ։ Ասէ ցնա կինն . երկու և կէս հացս ունելով ընդ Յորդանան անցի , որ սակաւ սակաւ չորացեալ քարացան , և սակաւ սակաւ ուտելով կատարեցի ։ Իսկ Զոսիմաս ասէ ցնա . և ո՞րպէս անաշխատ անցեր զայսքան ժամանակաց միջոցս , ոչ երբեք յանկարծակի չփոթման խռովեալ զքեզ ։ Պատասխանեալ կինոջն ասէ . իբր հարցեր , հայր , զորոյ զօրինակն սարսափեմ ասել . զի թէ եկեց 'ի յիշատակ այնքանեաց վտանգիցն զոր կրեցի , և խորհրդոցն դժնդակագունիցն որ նեղէին զիս , երկնչիմ մի՛ գուցէ առ 'ի յայնցանէ իսկ ընկղմեցայց ։ Ասէ ցնա ծերն . մի՛ ինչ թողցես , տիրուհիդ իմ , զոր ոչ պատմեսցես . քանզի միանգամ 'ի յայսց զետեղեալ կարգազամենայն աննուաղաբար ուսո ինձ ։

Իսկ նա ասէ . զտասնևեօթն զամն ընդ այս շրջեցայ անապատ գազանօք վայրենեօք , այս է՝ անբանութեանցն[2] նեղեալ ցանկութեա̄ք . քանզի յորժամ 'ի կերակուրս ձեռնարկէի հաղորդել , ցանկայի մսոյ և ձկան զոր ունէր Եգիպտոս . փափագէի և գինւոյն որ էր ինձ բաղձալի , քանզի բազում գինւոյ պիտայի յորժամ յաշխարհին վարէի . իսկ աստ և ջրոյ ճաշակումն ոչ ունելով՝ դժընդակս կիզեալս , և զկարիս ոչ բերելով՝ վտանգէր զիս ։ Եւ պոռնկական ցանկութեանցն յիշատակք անբանապէս խռովեցուցեալ միշտ , և անդրէն հաւանեցուցանէր երգել զգիւական երգսն՝ զոր և ուսեալ էի ։ Եւ իսկ և իսկ արտասուելով և ձեռամբ զկուրծս հարկանելով յիշա-

1 Յօրինակին պարեկցուցեալս ։ 2 Յօրինակին անբաւութեանցն ։

տակէի զուխտն զոր եդի նախ քան զելանելն իմ յանապատ։ Եւ լինէի խորհրդով առ պատկերի ա̃ծածնին ընդդունողի զիս, և անդ առ նմա լայի՝ հալածելով զխորհուրդս իմ խնդրելով, որ այնքան զիմ թշուառականի անձն վտանգէին։ Եւ յաձախագոյնս արտասուէի և ըզկուրծս 'ի զօրութ̃է հարկանէի, լոյս տեսանէի ամենայն ուրեք ծաւալեալ զինև, և անտուստ այնուհետև խաղաղութ̃ի զարմանալի և հեշտարար առ մրրկեալ խորհրրդոյն լինէր։ Եւ զխորհուրդս որ յաղագս պոռնկութեցն մերժեալ, որպէս քեզ, հայր, պատմեցից։ Հուր ահա 'ի ներքուստ 'ի սրտի իմոյ տառապելութ̃ես ցուցանէր. ընկենուլ զիս յերկիր, և զգետինն արտասուօքն թանայի. զնոյն ինքն ինձ մերձ կալ զերաշխաւորն կարծէի սպասաւորել. զոր օրինակ յանցուցեալ, և զպահանջումն յանցանացն վրէժ առնելով։ Եւ նախկի յառնէի առ 'ի յանկմանէ, մինչև գիշերատիւ մի դէպ լինէր զի անցանէր, մինչև լոյսն այն քաղցր զինև փայլէր։ Եւ այնպէս միշտ զայս մնաց իմոյ առ երաշխաւորն անդադարապէս վերառաքէի, խնդրելով օգնական վտանգեցելումս ըստ այսմ անապատի անդնդոց[1]. և ահա օգնական ունէի և ապաշխարութ̃ե պաշտպան։ Եւ այսպէս անցուցի զտասնեւեօթն ժամանակսն զլացատ, բիւր վտանգիւք պաշարեալ. և յայնմհետէ մինչև ցայսօր օգնականն իմ մերձ եկաց դաստիարակելով ինձ։

Իսկ ծերն ասէ ցնա. ո՞չ ապա կարօտացար կերակրոց կամ զգեստու։ Եւ նա ասէ. զհացկունս ապա զայնոսիկ՝ որ առացի, ծախեալ՝ զտասնեւեօթն ա̃մ կերակրեցայ բանջարովք ըստ անապատիս այսորիկ. իսկ հանդերձն զոր ունէի, անցեալ ընդ Յորդանան, պատառոտեալ ծախեցաւ։ Յոլովս առ 'ի սառամանեացն և դարձեալ յարեգակնային տապոյ խորշակի կրեցի վտանգս, կիզեալ արեգակնային ջերմութ̃ե խորշակաւ, և սառամանեօք ցրտոյն դողացեալ, որպէս զի բազում անգամ անկեալ 'ի գետին անշունչ մ̃նալ՝ փոքր ինչ նուազ և անշարժ. բազում անգամ և զանազան վշտօք և փորձութեամբք և խորհրդովք անիմանալեօք ըմբռնեալ։ Եւ յայնմհետէ զօրութիւն ա̃յ բազմօրինակաւ զմեղաւորս

1 Յօրինակին անընդոց։

զիմ անձն և զմարմին տառապեալ պաշտպանեաց։ Վասն զի զմտաւ ածելով՝ թէ յորպիսւոյ չարէ փրկեաց զիս տէր, կերակուր անծախելի ունիմ զայսն փրկութե̃ իմոյ. քանզի կերակրիմ և հանգչիմ բանիւ ա̃յ որ կառավարէն զամենայնսն. զի ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ, և ոչ ունելով զզգեստ՝ վիմաւ վէմ ապա զգեցեալ՝ որչափ որք զմեղացն զգեցան՝ զվերարկուս։

Լուեալ ապա Զոսիմաս զի 'ի վկայութե̃նց գրաւորականաց յիշատակեալ առ 'ի Մովսիսէ և Յովբայ և 'ի գրոց սաղմոսաց, ասէ ցնա. սաղմոսաց կամ այլոց գրոց հանդիպեցա՞ր։ Իսկ նորա զայս լուեալ՝ ժպտեցաւ և ասէ ցծերն. հաւատա, ով մարդ, ոչ տեսի այլ մարդ յորմէհետէ ընդ Յորդանան անցի, բայց միայն զքո երեսս այսօր. այլ և ոչ գազան կամ այլ ինչ տեսակ կենդանւոյ, յորմէհետէ զայս տեսի անապատ։ Գիր ապա ոչ ուսայ ուրեք, այլ և ոչ սաղմոսելոյ կամ ընթեռնլոյ ուրեք լուայ. այլ բանն ա̃յ կենդանի է և ներգործող, նա է որ ուսուցանէ մարդկան զգիտութի̃։ Այլ զոր օրինակ աբարի սկսեալ պատմութե̃ս, և այժմ երդմնեցուցանեմ զքեզ ըստ ա̃յ բանին մարմնաւորութեան, աղօթել յաղագս իմոյ անառակութե̃ վասն տեառն։

Զայսոսիկ ասացեալ նորա և զխորհուրդն մինչև ցայս վայր բովանդակեալ, յարձակեցաւ ծերն երկրպագեալ և աղաղակեաց արտասուօք բարեբանելով, որ առնէ զմեծամեծս և սքանչելիս փառաւորեալս և զհրաշակերտս որոց ոչ է թիւ. օրհնեալ է ա̃ծ, որչափ շնորհէ երկիւղածաց իւրոց. քանզի ստուգապէս և արդարեւ ոչ թողեր որք խնդրեն զքեզ, տէր։ Իսկ նորա հասեալ 'ի ծերն՝ ոչ ետ նմա իսպառ երկրպագել, այլ ասէ ցնա. զայս ամենայն զոր լուար, ով մարդ, երդմնեցուցանեմ զքեզ 'ի փրկիչն մեր Ք̃ս ա̃ծ՝ մի ումեք ճառել մինչև ա̃ծ առ 'ի յերկրէս արձակեսցէ զիս։ Իսկ այժմ ունելով երթ խաղաղութ̃բ. և դարձեալ 'ի տարի որ գալոցն է, տեսցես զիս և երևեսցիս՝ ա̃յն պահպանեալ շնորհօքն։ Արա ապա վասն տեառն զոր այժմ պատուիրեմ քեզ. 'ի պահս վսեմականս հանդերձեալ տարւոյ մի անցցես ընդ Յորդանան, զոր օրինակ սովորութի̃ ունիք առնել 'ի վանսն։

Հիացեալ լինէր ապա ծերն, զի և զկանոն վանացն

1 Լոփինն մերկացան։

պատմեաց, և այլ ոչ ինչ ծերն ասէր, բայց միայն՝ փառք քեզ ած, որ զմեծամեծս շնորհես սիրողաց զքեզ։ Իսկ նա ասաց ցնա. կաց, աբբայ, այսուհետև 'ի վանսն, քանզի և կամելով քո ելանել՝ ոչ եղիցի չինել։ Եւ սուրբ երեկորի ընթրեացն խորհրդականաց, առ ինձ զկենդանարար մարմինն և զպատուական արիւնն 'ի յաման վսեմական և որ ինչ այսպիսւոյ խորհրդոյ արժանաւոր, բեր և մնա ինձ 'ի կողմն Յորդանանու՝ որ մերձ է յերկիրն, որպէս զի եկեալ իմ հաղորդեցայց կենարար պատարագացն. քանզի յորմէհետէ 'ի տաճարի կարապետին հաղորդեցայ նախ քան զանցանելն իմ ընդ Յորդանան, ոչ ևս մինչև ցայժմ սրբութեան այնորիկ հաղորդեցայ. և այժմ բաղձամ անարգել փափագմամբ։ Վասն որոյ աղաչեմ մի անունկնդիր լինել խնդրոցս, այլ ամենայն իրօք ածել ինձ զայնպիսի կենարար և ածային խորհուրդ՝ ըստ որում ժամու և տէրն զաշակերտսն ածեան ընթրեացն հաղորդս արար։ Եւ հօրն Յոհաննու վանական վանացն, յորում բնակեցեր, զայս ասա. զգոյշ լեր, եղբայր, քեզ ինքեան և հօտիդ քում, քանզի իրք ինչ կատարին պէտս ինչ ունել ուղղութեան. բայց այժմ ոչ կամիմ քեզ ասել նմա, այլ յորժամ տէր հրամայեսցէ։ Զայսոսիկ ասելով[1], և աղօթեա 'ի վերայ իմ՝ առ ծերն բարբառեալ, և իսկ և իսկ գնաց 'ի խոր անապատին։

Իսկ Զոսիմաս խոնարհեցուցեալ ծունր և երկրպագեալ գետնոյն ուր կային հետք ոտիցն նորա, տուեալ փառս այ գոհանալով, դարձեալ ցնծացեալ յոյժ հոգւով և մարմնով, փառաւորելով և բարեբանելով զտէր ած։ Իսկ ապա անցեալ ընդ անապատն ընդ այն և հասեալ 'ի վանսն, ըստ որում դառնալ սովոր էին մենազանքն տեղւոյն։ Եւ ապա զտարին զայն լռեալ դադարեաց, ոչ ումեք իշխեցեալ պատմել և ոչ յորոց ետեսն. իսկ աւանձինն զած աղաչէր ցուցանել նմա զփափագելին երեսս։ Տրտմէր և դժուարանայր՝ զտարւոյն զմտաւ ածելով զանցանելն[2], մի օր[3] կամելով զտարւոյն լինել թէ հնար էր։

Իսկ յորժամ եկն եհաս սուրբ պահոցն սկիզբն, այս

1 Յօրինակին ասել և աղօթեալ։ 3 Յօրինակին դանդաղէր օր։
2 Լաւին զերկարելն։

է առաջին կիւրակէն, փաղփաղակի յետ սովորական աղօթիցն այլքն ամենեքեան ելին սաղմոսելով. իսկ զնա հանդարտութի̃[1] ջերմութեանն կալաւ, և մնալ անդէն հարկաւորեցաւ: Յիշեաց ապա Զոսիմաս զորբոյն զասացեալսն, զի թէ և կամեսցիս ելանել 'ի վանացն՝ ոչ եղիցի: Սակաւ ինչ աւուրք անցին, և 'ի հիւանդութ̃էն յարուցեալ 'ի վանսն եկաց: Իսկ յորժամ մնոզոնքն դարձեալ եկին, և մերձեցաւ մեծի աւուրն երեկոյ ընթրեացն խորհրդականացն, արար ծերն զհրամայեալն նմա. և առեալ 'ի փոքր բաժակ յանարատ մարմնոյն և 'ի պատուական արենէն Քնի ա̃յ մերոյ, արկ և յաման ինչ սակաւ չորաթուզ և արմաւ և ոսպն սակաւ թրջեալ ջրով, և եկն յանապատս երեկոյի և նստի յեզրն Յորդանանու, սրբոյն մնալով գալստեան: Ուշ[2] ժամանելով ապա կնոջն մեծի, Զոսիմաս ապա ոչ ննջեաց, այլ անզեօս հայէր յանապատն՝ մնալով տեսանել որում յանկայրն: Եւ ասէր առանձինն ծերն նստելով. մի՞ արդեօք անարժանութիւս իմ արգելու զնա 'ի գալոյ. մի՞ արդեօք եկն և ոչ գտանելով զիս՝ խնկոյն 'ի բաց գնաց: Զայսոսիկ ասէր և արտասուելով հեծէր, և զաչս յերկինս համբարձեալ զա̃ծ աղաչէր ասելով. մի՞ զրկեր զիս, տէր, 'ի սրբոյն և դարձեալ տեսանել՝ զոր տեսանելն ետուր թոյլ. մի՞ գնացից ունայն՝ զիմն գնացից բերելով զմեղս առ 'ի յանդիմանելով զիս:

Եւ զայս հանդերձ արտասուօք աղաչելով՝ իսկ և իսկ 'ի խորհուրդ անկեալ լինէր, քանզի ասէր յինքեան. զինչ թերևս եկեսցէ լինիցի. զի[3] նաւու ոչ է մուտ, որպէս արդեօք ընդ Յորդանան անցցէ և առ իս անարժանս եկեսցէ. վայ ինձ որ զիս յայնպիսւոյ վայելուչ գեղոյն զրկեաց: Զայսոսիկ խորհելով ծերոյն, և ահա սուրբն ա̃յ եկն: Եւ Զոսիմայ յարուցեալ ուրախացեալ անպատմելի խնդութ̃բ, գոհանալով և փառաւորելով զա̃ծ. և դարձեալ խորհուրդք՝ զոչն կարել նմա անցանել ընդ Յորդանան՝ մարտնչէր: Տեսանէ զնա խաչիւն Քնի զՅորդանան կնքեալ. քանզի, որպէս ասաց, բոլորալուսինն[4] գիշեր հանդիպիւր, և միանգամայն ընդ

1 Լօփինն հիւանդութիւն:

2 Յօրինակին պակասէր Ուշ. եւ. Յապաղելով կամ Անագանելով:

3 Յօրինակին զինու ոչ եմուտ:

4 Յօրինակին բոլալուսինն:

կնքելն ելեալ 'ի վերայ ջրոյն՝ գնալով եկն առ ծերն ։ Եւ ծերոյն կամեցեալ երկրպագել, արգել՝ զինչ առնես, աբբայ, քահանայ գոլով և բառնալով զա̃ծեան զխորհուրդ ։ Իսկ նորա առ նա ասացեալսն պատասխանեալ ասաց ․ փառք ա̃յ տուողին զայսպիսի զշնորհս փառաւորչաց իւրոց ։ Իսկ յորժամ էանց 'ի վերայ ջրոյն , ասաց առ ծերն ․ օրհնեա հայր , օրհնեա հայր ։ Իսկ նա պատասխանեաց դողալով , քանզի սարսափումն զնա ունէր 'ի վերայ հրաշափառ տեսութեանն ․ ստուգապէս անսուտ է ա̃ծ , որոյ խոստացեալ նմանել ա̃յ , որքան հասանելի է ցոյց ոմանց զինքեանս մաքրեալս ․ փառք քեզ , որ ոչ 'ի բացէ արարեր զաղօթս իմ և ոչ զողորմութի̃ որ 'ի ծառայէ քումմէ ․ փառք քեզ , Ք̃ս ա̃ծ մեր , որ ցուցեր ինձ երկիցս այսիւ աղախնաւ քով՝ թէ որչափ հեռի եմ 'ի չափոյ կատարելութեան ։

Եւ զայս ասելով, կինն խնդրեաց զսուրբ Հաւատն՝, և ապա զՀայր մեր որ 'ի յերկինս ես ։ Եւ այսոցիկ եղելոց և աղօթիցն կատարման՝ ըստ սովորութեանն եդ սէր 'ի բերան ծերոյն , և նոյնպէս հաղորդեցաւ կենարար խորհրդոյն ։ Եւ իբրև հաղորդեցաւ՝ համբարձեալ զձեռս յերկինս , հեծեաց և արտասուօք գոչեաց այսպէս ․ այժմ արձակեա զաղախին քո , տէր , ըստ բանի քում 'ի խաղաղութի̃ , զի տեսին աչք իմ զփրկութիւն քո ։ Յայնժամ ասաց առ ծերն ․ թողութի̃ արա , հայր , և զմիւս ևս ցանկութիւն իմ կատարեա ։ Այժմ ապա երթ 'ի վանսն ա̃ծեան խաղաղութեամբ ․ իսկ 'ի տարի մի որ գալոց է , եկ դարձեալ 'ի նոյն հովիտ՝ ուր քեզ զառաջինն հանդիպեցայ ․ եկ ամենայն իրօք վասն տեառըն , և դարձեալ տեսցես զիս որպէս հաճոյ է տեառն ։ Իսկ ծերն առ նա պատասխանեաց ․ երանի թէ էր կարելի՝ աստ իսկ հետևել քեզ , և տեսեալ յարաժամ զքո պատուական երեսդ ․ այլ արա վասն տեառն զիմ զխնդրուածս ծերոյս մեղաւորի , և սակաւ ինչ կերակուր յորոց բերիս այսր՝ հաղորդեաց ։ Եւ զայս ասելով ցուցանէ նմա զամենայն զոր ունէր ։ Իսկ նորա մատանցն ծայրիւ յոսպն մերձեցեալ և առեալ սակաւ հատս ինքեան՝ մատոյց բերանոյ , բաւական ասելով շնորհս հօ-

1 Յօրինակին կատարելի ։

գւոյն սրբոյ, որպէս զի պահեալ զանձն սրբոյն անարատ։ Եւ զայս ասելով դարձեալ աստ ցծերն. աղօթեա վասն իմ առ տէր, աղօթեա և զիմ թշուառութիւնս յարաժամ յիշեա 'ի տէր։ Իսկ նորա բուռն հարեալ զոտից սրբոյն՝ աղօթել յաղագս սրբոյ եկեղեցւոյ և թագաւորութեան և ինքեան խնդրեալ արտասուօք, գնաց հեծմամբ ողբալով։ Եւ այնուհետև ապա ոչ իշխէր ունել զանըմբռնելին։ Իսկ նորա դարձեալ 'ի Յորդանան, կընքեալ եւ 'ի վերայ ջրոյն, և գնալով անց զոր օրինակ զառաջինն։ Իսկ ծերոյն երկրպագեալ հետոց ոտից նորա՝ դարձաւ ուրախութեամբ և յոյժ երկիւղիւ ըմբռնեալ, ստգտանելով զինքն, զի զանուն սրբոյն ոչ խնդրեաց ուսանել. համայն և այսմ յուսայ հանդիպել 'ի տարւոջ՝ որ գալոցն էր ըստ բանի սրբոյն։

Իսկ տարւոյն մերձ գոլով դարձեալ հասանէ յանապատն. զամենայն կատարեալ ըստ սովորութեան, ընթացեալ 'ի հրաշափառն այն տեսակ։ Եւ հասեալ 'ի նշան ինչ որ ցուցանէր զխնդրելի տեղւոյն զգիւտն, յաջմէ հայէր և յահեկէ, յածէր յամենայն ուրեք հայեցուածովք որպէս և քաջ որսորդ, որ զքաղցրն զայն ըմբռնեսցէ զոր։ Եւ իբրև ոչ զոք ետես շարժեալ ուստեք, սկսաւ արտասուել։ Եւ համբարձեալ 'ի վեր զաչս արտասուելով ասէ. տէր, ցոյց ինձ զգանձն քո զանկողոպտելի, զոր յայսմ թաքուցեր յանապատի. ցոյց ինձ, տէր, զառ 'ի մարմնի հրեշտակն, որում ոչ է աշխարհս արժանի։ Եւ զայս ասելով եհաս 'ի տեղին՝ հովտաձև օրինակեալ, և կացեալ 'ի վերայ նորա եւեւս առ 'ի կողման արևելից անկեալ զմարմին սրբոյն և ձեռնամածեալ ըստ օրինի յարևելս հայելով եդեալ ձեռօք։ Իսկ նա ընթացեալ զոտս սրբոյն լուանայր արտասուօք, քանզի ոչ[2] իշխեաց յայլ ոք անդամ մարմնոյն մերձենալ։ Եւ արտասուեաց յանժամ բաւականապէս, սաղմոսելով ընդ ժամանակին և զերգսն պատշաճ արար աղօթս 'ի թաղումն, և ասէր յինքեան. թաղելով արդեօք պատշաճ իցէ զնշխարս սրբոյն, գուցէ անհաճոյ եղեալ և այս երանե-

1 Յօր. այսպէս էէն 'ի տեղին ձև օրինակեալ, և կացեալ 'ի վերայ նորա եւեւս առ 'ի կողման արևելից յարևելս հայելով եդեալ ձեռօք։

2 Յօրինակին ոչ իշխեցեալ զոք անդամ մարմնոյն։

լոյս։ Եւ զայս ասացեալ տեսանէ 'ի մնարից կողմանէ գրեալ 'ի վերայ երկրին այսպէս. Թաղեա, հայր Զօսիմաս, յայսմ տեղւոջ զտառապեալ Մարիամու զնշխարս, և տուր հողդ զհողս, յաղագս իմ յարաժամ աղօթելով։ Եւ կատարեցաւ Մարիամ յամսեանն փարմութի ըստ եգիպտացւոց, որ է ըստ Հռովմի ապրիլի, 'ի նմին գիշերի չարչարանացն փրկչին մերոյ յետ ա̃ծայնոյ և խորհրդական ընթրեացն հաղորդութե̃ն։

Զայսուիկ ապա ընթերցեալ ծերոյն գիր՝ ուրախացաւ, զի ուսաւ զանուն սրբոյն և ծանեաւ՝ թէ յորժամ ա̃ծայնոյն հաղորդեցաւ խորհրդոյն 'ի Յորդանան, իսկ և իսկ 'ի տեղին հասեալ կատարեցաւ 'ի տէր. քանզի զոր ճանապարհն քսան աւուր աշխատեցաւ Զօսիմոս, զայն մի ժամ Մարիամ ընթացեալ թևօք հոգւոյն սրբոյ եհաս վաղվաղակի, և իսկ և իսկ առ ա̃ծ 'ի վեր ճանապարհորդեաց։

Փառաւորելով զտէր՝ ծերոյն, և թանալով արտասուելով զմարմինն, արտասուօք ասաց. տառապեալ Զօսիմաս, ժամ է զհրամայեալսն կատարել. բայց զի՞նչ արասցես, ով թշուառական, բրիչ 'ի ձեռին ոչ բերելով ամենևին։ Եւ զայս ասացեալ ետես 'ի կողմանէ բացագոյն փայտ ինչ փոքրիկ ընկեցեալ ըստ անապատին. զոր առեալ սկսաւ բրել։ Եւ չոր գոլով երկրին՝ ոչ ուստեք էր տեղի. աշխատեալ ծերոյն և յոյժ վաստակեալ, քրտանցն հոսելով և ոչ կարելով առնել, սկսաւ հեծել առ խորոց սրտին։ Եւ 'ի վեր հայեցեալ տեսանէ առիւծ մի մեծ մերձ առ նշխարս սրբուհւոյն կացեալ, և զհետս կողմանն՝ նորա լիզելով. և ծերոյն տեսեալ սակացաւ 'ի գազանէն երկուցեալ, մանաւանդ յիշելով զբանն Մարիամու ասելով՝ թէ ոչ երբէք գազան տեսի։ Եւ նշանաւ խաչին կնքեալ՝ հաւատաց անփնաս պահիլ 'ի նմանէ 'ի զօրութենէն Ք̃նի։ Իսկ առիւծն սկսաւ մերձենալ առ ծերն, նշանակելով հեզագոյն շարժմամբ զխաղաղութի̃ն։ Եւ Զօսիմաս ասաց ցառիւծն, վասն զի տիրուհին հրամայեաց նոյն գազանին զինքն թաղել զնշխարսն. զի ես ծեր եմ և ոչ կարեմ առնել զխորածն. քանզի և ոչ գործի ունիմ զպատշաճ իրացն

1 Աւտդեա յօրինակին։

գործոցն պիտոյից, և այնքան դարձեալ ոչ զօրեմ առնել բացատ, որպէս զի բերել զպատշաճ իրաց գործոյն. արա ապա և դուք պէտս մագլամբքդ, որպէս զի տացուք երկրի զսրբուհւոյն նշխարս։ Եւ իսկ և իսկ առաջին ոտիւքն առիւծն արարեալ զփորածն, որչափ եղև բաւական ծածկել թաղմամբ զմարմինն։ Դարձեալ ապա զսրբուհւոյն զոտս լուացեալ ծերոյն արտասուօք, յոյժ մաղթեալ այժմ առաւել աղօթել յաղագս բոլորից, ծածկեաց զմարմինն երկրաւ՝ մերձ կալով առիւծուն, մերկ թաղելով որգունակ և զառաջինն էր, և ոչ ինչ այլ ունելով[1], բայց միայն զայն պատառատուն հանդերձիկն՝ զոր իսկ էր ընկեցեալ 'ի վերայ նորա զառաջոյն ծածկելով զմասն ինչ մարմնոյն Մարիամու։

Յայնժամ այնուհետև մեկնին իւրաքանչիւր ոք. ուստի առիւծն 'ի ներքսագոյն անապատն որոշեցաւ որպէս ոչխար, իսկ ծերն դարձաւ օրհնելով և բարեբանելով զտէր ա̃ծ մեր։ Որդ եկեալ դարձեալ 'ի վանսն՝ զամենայնն մոնոզոնացն պատմեաց կարգաւ, ոչ ինչ թաքուցեալ յորոց լուաւն և յորոց ետեսն, 'ի սկզբանէ առսակ սակ պատմէ զամենայն. որպէս զի ամենեցուն լսելով զմեծամեծս ա̃յ՝ հիանալ և երկիւղիւ կատարել զյիշատակ սրբուհւոյն։ Եւ Յոհաննէս վանականն եգիտ զոմանս 'ի վանսն պէտս ունելով ուղղութեան, որպէս զի և ոչ զայս սրբուհւոյն զբանս լինել դատարկ։ Վախճանեցաւ և երանելին Զոսիմաս յայն վանս, հասեալ 'ի հարիւր ամս։

Եւ մնացին մոնոզոնքն ըստ փոխորդութեան ժառանգաւորապէս զայս ուսուցանելով, և հասարակ առաջի դնելով կամեցողաց. բայց գրաւորապէս ոչ ուրեք լուայ աւանդեալ մինչև ցայսօր զպատմութիւնս։ Իսկ ես զոր էր պէտս անկաւորաբար[2] ընկալայ, զնոյն գրաւորապէս զեկուցի։ Թերևս և այլք զվարս սրբուհւոյն գրաւորականեցին ամենայն իրօք վայելչականագոյնք քան զիմս և բարձրագոյնք, թէպէտ և այսպիսի ինչ յիս գիտութիւն ոչ եհաս. սակայն և ա̃յ ըստ զօրութեան զայս գրեցի զպատմութի̃, ոչ ինչ քան զճշմարտութի̃ն նախապա-

1 Յօրինակին պակասէր և ոչ ինչ այլ ունելով։

2 Այդպէս յօրինակին, Բերան անգրաւորաբար. լաւ. Իսկ ես զոր անգիր ընկալայ։

տուեալ[1]: Իսկ ա̃ծ որ առնէ զմեծամեծս և զսքանչելիս, հատուցանելոյ արդար ապաւինելոցն[2] առ նա, տացէ վարձս օգտի որոց հանդիպին այսորիկ պատմութեանս այնմ որ զմերձակայս պատմութ̃իս գրով աւանդել հրամայեաց. զի և մասինն զնոսա արժանաւորեսցէ կամաց և կարգաց երանելոյն Մարիամու յաղագս սրբոյն պատմութ̃ես, և բոլորի որոց 'ի սկզբանէ յաւիտեանց հաճեցելոց նմա 'ի ձեռն հայցուածոց 'ի Ք̃ս Յ̃ս 'ի տէր մեր. որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

1 Յօրինակին նախ զպատուիրեալ. նոյ. յաւելեալ:

2 Ի խանգարուածոյ օրինակին հայորդ էն ես ապաւինեալ բ... ա վարձս օգտի որոց հանդիպին այսորիկ պատմութեանս որ զմերձակայս պատմութիւնս գրով աւանդել հրամայեցայ:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ՎԱՐՔ

ԵՒԱԳՐԵԱՅ ԵՐԱՆԵԼՒՈՅ

Ի ԲԱԶՈՒՄ իրս, ով սիրելիք, կարի յոյժ զարմանալի և հռչակաւոր երևեալ վարուք հաւատարիմ ծառայն ա̄յ Եւագրիոս, այր վարժ ամենայնիւ ըստ նմանութեան առաքելոցն և մարգարէիցն, ծաղկեալ պտղաւորէ բոլոր մասամբք առաքինութեան 'ի փառս ամենասուրբ երրորդութե̃ն։ Ըստ որում արժանաւորապէս ոչ կարացեալ ասել, սակաւուք հարկաւորեցայ ասել 'ի շինութիւն այնոցիկ որք ընթեռնուցուն և յօգուտ արագախորժակ լսողաց։ Նա վերստին կարգեալ 'ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ՝ եթէ որպէս 'ի հեռաւոր տեղիսն եհաս Հռեբոնի, և մեծաւ ձգնութեամբ արժանաւոր երկնից բարութեանցն գտաւ։ Նա վախճանեցաւ ամաց յիսուն և չորից յանապատս կրօնաւորեալ, բովանդակ ըստ գրեցելումն սպանանելով զանդամս երկրաւորս. Ջերմեռանդն հաւատով բարձեալ զխաչն Ք̃ի ոչ սակաւ ժամանակս, մեծաց շնորհաց եհաս երանելին։

Սա էր յազգէ պոնտացի 'ի քաղաքէ Իբերիա, որդի երիցու առն բարեպաշտի, գրակարդաց սրբոյն Բարսղի եպիսկոպոսի կեսարացւոց, երևելի ամենեցուն յաղագս լուսափայլ իմաստից նորա։ Յորժամ վախճանեցաւ երանելին Բարսեղիոս, իմաստուն և անախտական սուրբ եպիսկոպոսն Նազիանզացւոց Գրիգորիոս հայեցեալ ընդ

նորա ամենաշնորհ աջողութ̃ին ձեռնադրէ զնա գլխաւոր սարկաւագաց ։ Յայնմ ժամանակի եղև ժողով մեծ 'ի սինհոդոսն Կոստանդինու քաղաքին . և հասեալ երանելիքն անդր, Թողու զԵւագրիոս առ սրբոյն Նեքտառեայ եպիսկոպոսի ։

Եւ մինչդեռ յաստիս երիտասարդութեանն հանդիսանայր ընդդէմ ամենայն աղանդոյն արիանոսացն, աստուածազգեստ զուարճացեալ պողաւորէր 'ի մեծի քաղաքի պաղատանն՝ բանիւք յաղթահարեալ զհերձուածողսն, և ոչ կարէին զդէմ ունել իմաստութ̃են և հոգւոյն որով խօսէր, և մեծապայծառ պատուեալ 'ի քաղաքացեացն, բարիատեացն սատանայ և նախանձոտն արկանէ զնա 'ի ցանկութ̃ի փորձութ̃ե կնոջ ումեմն, որպէս և ինքն պատմեաց մեզ ։ Եւ յետ ոչ բազում աւուրց սակաւ մի հանգիստ գտեալ խորհրդոցն, դարձեալ պատահումն եղև նմին կնոջ որ էր յազգէ մեծաց և գեղեցիկ յոյժ ։ Իսկ Եւագրիոս յո̃յ երկնչելով և 'ի մարդկանէ պատկառելով, առաջի աչաց ունելով զամօթն յաւիտենից և զտանջանսն անվախճանս, և յաղօթս եկաց առ ա̃ծ աղաչելով զի խափանեսցի անհնարին պատերազմ կնոջն, և ոչ կարէր ։ Եւ զի յոյժ նեղէր զնա կինն տրփանօք ցանկութ̃են և ազգի ազգի իրօք, սիրով և սպասաւորելով, և որպէս կապանօք կապեալ լինէր և ոչ կարէր գնալ ։ Իսկ բարերարն ա̃ծ լուաւ աղօթից նորա և ոչ եթող զնա 'ի փորձութիւն ։ Յանկարծակի եկն 'ի վերայ նորա տեսիլ հրեշտակաց նման զօրականաց, և յափըշտակեն զնա և տանին որպէս 'ի դատաստան, և անուրս երկաթիս ընդ պարանոց նորա և շղթայս յոտս և 'ի ձեռս նորա, և արկին զնա 'ի բանտ՝ ոչ յայտնելով զյանցանս նորա . բայց ինքն ունելով զխիղճ մտացն կնոջն՝ կարծելով եթէ այրն ամբաստան եղև զնմանէն ։ Եւ մինչ յայսմ վտանգի դեռ չարչարէր, ետես զմանս պարտաւորեալս որ տանջէին առաջի նորա վասն այլ իրաց, և ևս առաւել զարհուրեալ տարակուսեցաւ ։ Եւ յետ այսր ամենայնի երևեալ հրեշտակին այլով կերպարանօք որ զտեսիլն երևեցուցանէր նմա, եղեալ 'ի նմանութ̃ի սիրելի և ծանօթ բարեկամի և ասէ ցնա . կապեալ այդպիսի ահագին շղթայիւք 'ի մէջ բազում վտանգից վասն էր ես արգելեալ, տեր սարկաւագ ։ Ասէ ցնա Եւագրիոս .

ճշմարտիւ ասեմ 'ի Ք՟ս՝ եթէ ոչ գիտեմ։ Ասէ ցնա հրեշտակն. և ո՞չ դուզնաքեայ ինչ կարծիս ունիս յանձին։ Ասէ Նաւագրիոս. կարծեմ եթէ այս անուն եպարքոս չարախօս եղև զինէն 'ի բանս նախանձու վիրաւորեալ, և երկնչիմ մի՛ արդեօք կաշառեալ զիշխանն հրամայեսցէ զիս տանջել։ Ասէ ցնա. Թէ լսես ինձ բարեկամի քում, ոչ է քեզ արժան 'ի քաղաքիս յայսմ բնակել։ Ասէ ցնա Նաւագրիոս. միայն ա՟ծ ապրեցուսցէ զիս յայսմ փորձութենէ. ապա եթէ դարձեալ տեսանիցես զիս աստէն յայսմ քաղաքի, գիտասջիր եթէ յիրաւի կամ 'ի տանջանս յայսոսիկ։ Ասէ ցնա հրեշտակն. եթէ այդպէս է, բերեմ զաւետարանն և երդուիր 'ի նա եթէ գնամ 'ի քաղաքէս. և ապրեցուցանես զանձն քո, և ես զերծուցից զքեզ յայդմ տանջանաց։ Եւ բերեալ զաւետարանն՝ երդուաւ և ասէ. մի՛ այսօր միայն մինչև հանից զհանդերձս իմ 'ի նաւ և ոչ յամեցից աստէն ժամ մի։ Եւ նոյնժամայն զարթեաւ 'ի գիշերին 'ի տեսլենէն, և յարուցեալ զմտաւ ածէր զերդումնն որ 'ի տեսլեան գիշերոյն. և նոյնժամայն արկեալ զկարասի իւր 'ի նաւ և գնաց յԵրուսաղէմ՝ անդ ողջունեալ սուրբ տեղեացն և երանելւոյն Մելինեայ տիկնոջն Հռոմայ։

Եւ դարձեալ խստացուցեալ զսիրտ նորա սատանայի որպէս Փարաւոնին, քանզի դեռ երիտասարդ ևս էր և ոչ ումեք կամէր յայտնել, քանզի ցրուեցաւ խորհրդովքն և սկսաւ փոփոխումն առնել հանդերձիցն և հպարտանալ և սնափառել։ Իսկ արարիչն ա՟մ եղելոց ա՟ծ որ ոչ կամի ընդ մեղանչել ուրուք, արկ զնա 'ի ցաւս ջերման ամիսս վեց, և ցամաքեցաւ ա՟մ մարմին նորա, և բժիշկք ոչ կարէին հնարս գտանել բժշկութեան։ Եւ եկեալ երանելի տիկինն Հռոմայ տեսանել զնա և ասէ. ոչ է հաճոյ ինձ յերկար հիւանդութիւնդ քո, որդեակ, զի ոչ է առանց ա՟յ։ Եւ նա խոստովան եղև նմա զխորհրդոցն իւրոց։ Ասէ ցնա տիկինն. զայս վկայութիւն դիր առաջի տեառն՝ եթէ ունիս զմեծ ջան վաստակոյ անապատին Հռեբոնի. Թէպէտ և մեղաւոր եմ՝ առնեմ աղօթս, զի տացէ քեզ ժամանակ ապաշխարութեան։ Իսկ Նաւագրիոս զղջացեալ ընդ բանս նորա՝ վաղվաղակի զգաստացեալ ողջանայր։ Եւ յարուցեալ գնաց, դէմ եդեալ երթայր 'ի լեառն՝ Նիտրիոյ Եգիպտոսի։ Եւ բնակեալ անդ ամս երկու, և եմուտ 'ի

ներքսագոյն ևս անապատն. և կացեալ՝ 'ի խուցն ամս չո-րեքտասան, ուտէր լիտր մի հաց յամիսս հինգ և քսեստ մի ձիթոյ. այլ 'ի հեշտալից փափկութեցն և 'ի վայելչութեց աշխարհիս բոլորովին հրաժարեալ: Գետնախշտի լի-նել զամենայն գիշերս սաղմոսերգութբ, առնէր աղօթս հարիւր անգամ յաւուրն, և գրելով 'ի տարւոջն զգիրս ամենայն վանացն ուր բնակեալն էր, վասն զի փոյթ էր առ 'ի գրել ըստ նմանութեան ոքսիրինքեայ՝[1] : Եւ զկնի հնգետասան ամի կենաց իւրոց եղև սրբեալ. և զգաս-տացեալ կատարեալ խորհրդով լինի արժանի շնորհաց սուրբ հոգւոյն, և յոլով իմաստութբ վերին խոհակա-նութբ առնէր քննութիս հոգւոյն: Հաստատէր երիս գիրս ածաշունչս միայնացելոց և ընդդէմ բանաստեղ-ծացն և ընդդէմ դիւացն հնարագիտութե:

Յետ այսորիկ դարձեալ ներղեաց զնա դևն պոռնկութե, որպէս և ինքն պատմեաց մեզ. և հատեալ խորափիտ մի խոր՝ զամ գիշերս մերկ կայր 'ի ներքս յաւուրս ձմերա-նւոյ, մինչև սառուցեալ պաղեցաւ ամենայն մարմինն: Եւ դարձեալ ներղեաց զնա հոգին հայհոյութեան, և ոչ եմուտ ընդ յարկաւ զքառասուն օր մինչև կաշեցաւ ամենայն մարմինն որպէս անասնոյ: Դարձեալ երևե-ցան նմա 'ի տունջեան երեք դևք 'ի նմանութիւն կղե-րիկոսաց վիճելով ընդ նմա վասն հաւատոյ. ոմն 'ի նո-ցանէ ասէր զինքն Արիանոս և միւսն Եւնոմիոս և միւսն Ապողինարոս, և յաղթեաց նոցա իմաստութբն իւրով. և ծանուցեալ զփորձութիւնսն, համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս առ ած՝ վաղվաղակի աներևոյթ եղեն դևքն 'ի նմանէ: Դարձեալ 'ի միում աւուր զդանալիւն կո-ղոյս զեկեղեցւոյն, և կնքեալ զդէմս փակացն յանուն Քի, և ձեռն արկեալ՝ ինքնին բացան նմա: Սա եղև տանջեալ ամենափորձ 'ի բազմազան դիւաց և առ զհան-գամանս նոցա որ ոչ գոյ թիւ նոցա: Եւ եղև վախճա-նել հօրն, և նա ասէ ցայն որ պատմեացն. լռեա 'ի հայ-հոյութե, զի իմ հայրն անմահ է: Եւ մի յաշակերտաց

1 Յօրինակին գրեալ էր ոքսոնխիւր-քեայ կամ ոքսունուրիքեայ և կամ ոքսոնխիւրքեայ. ստուգեալ 'ի յունակա-նէն ὀξύρυγχον որ ըստ լատին Թէնիւլոց այժմ իմն գրոյ նշանակէ էիրը ըստ նօսրն: Այլոյն օրինակ մի 'ի լատինացւոց ունի ոքսունիւրքեայ այն ճշգրին է կամ ապրիշմագործն. ըստ որ յիշատակէ Գեննադեան կամեցաւ դարձել անխորհուրդ:

նորա վարժեալ ընդ նմա ամս ութևտասն՝ պատմեաց զամենայն ըստ տեսլեանն առաջնոյն. և մարգարէացեալ նմա ասէ ցնա՝ եթէ յորմէհետէ բնակեցայ յանապատի, ոչ կերեալ խաւարտ և ոչ բանջար դալար և ոչ խաղող և ոչ միրգ, ոչ միս, և ոչ լուացումն մարմնոյ, այլ հաց և գինի ամենևին ոչ ճաշակեալ։ Բայց յորժամ կարի տկարացաւ մարմինն 'ի խիստ վարուցն, սակաւ մի կասկ ընդ արմաւաջուր խառնեալ վասն կարի ցաւոյ ստամոքսին զայն էառ ջեռուցեալ հրով. այլ 'ի հաց և 'ի գինի և ոչ 'ի կարի կարեպէտս հիւանդութեանն մերձեցաւ. բայց միայն ճաշակէր սուղ ինչ բանջար և ունդս և կասկաջուր մինչև 'ի վախճանն։ Եւ եղև յետ հաղորդելոյն օրհնացն յեկեղեցւոջն յաւուրս յայտնութեանց՝ պատմեաց այնուհետև եղբարցն մերձ 'ի վախճանելն իւրում՝ եթէ այս երեք ամք են յորմէհետէ չեմ նեղեալ 'ի ցանկութէ մարմնոյ։ Յետ այնչափ տանջանաց և նեղութեանց և անհնարին փորձութեանց դիւացն, և յետ այսչափ ճգնութեանց և անպակաս աղօթից կրօնաւորեալ բարի վարուք, զհաւատսն պահեալ և զընթացսն կատարեալ՝ հանգեաւ 'ի նմին անապատի 'ի Քս Յս 'ի տէր մեր։

Այս՝ Եւագրիոս կացեալ յանապատի ամս յիսուն և չորս զօրութբ սուրբ հոգւոյն և Յսի Քսի փրկչին մերոյ մեծապէս լոյս ծագեաց ինձ անարժանի։ Գրեցի և կարգեցի ըստ կարի իմում երիս գիրս յօրհնեալս դիւրահաս և վայելուչ ճառիւք. առաջինն յաղագս միանձանց ճշմարիտ հաւատոց. երկրորդ ընդդէմ վրիճողաց և բանաստեղծաց. երրորդ յաղագս այսոց չարութեան արարաք պատասխանի 'ի գրոց սրբոց առ դևսն որ փորձեն զմեզ։ Ո ի և ձեր ընթերցեալ և շահեալ, յաղթող արասցէ Քս 'ի վերայ այսոցն չարութեան։

1 Մատենագրին է Վերջաբան հա– րեալ, 'ի մի ժողեալ ժողովրդոյ ընթերցին փառօքն, որ կնքեալ Նախադրեալ ԳԼ. Գիրս Նորա։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՍՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԼՈՒՍՏՐԱՑԻՈՑ

Պաւղոս ոմն 'ի Լուստրիոյ, որ էր պատուով 'ի Լուստրինոս, և էր այր սուրբ և մեծատուն յոյժ, և էր նորա կին և երեք որդիք։ Սա կամեցաւ կրօնաւոր լինել, և կոչեաց զկին և զորդիսն իւր ասէ ցնոսա. կամիմ ես կրօնաւոր լինել արդ, զի բաւական է այսչափ վայելելն մեր յաշխարհի. իսկ դուք ո՞րպէս կամիք, ընդ իս լինե՞լ եթէ որոշիլ։ Ասեն նոքա. ընդ քեզ՝ թէ և 'ի մահ՝ բարւոք է երթալ, թող թէ 'ի ճգնութիւն սրբութեան։ Ասէ ցկինն և որդիսն. այլ զի կամիմ վաճառել զձեզ 'ի վանսն, զի մի՛ կորուսանիցէք զվաստակն ձեր բարձրամտութեամբ և ոչ ծառայելով եղբարցն։ Ասեն ցնա. զամենայն ինչ զոր հաճոյ է քեզ՝ արասցես։

Յայնժամ տարեալ զկինն իւր և զմասն մեծ յընչից իւրոց 'ի կուսանաց վանս և ասէ ցնոսա. ծառայ վաճառել կամիմ զսա ձեզ։ Իսկ նոքա ոչ գիտէին զզօրութիւն բանին։ Եւ Պաւղոս պատմեաց սարկաւագուհւոյն զխորհուրդն 'ի ծածուկ, և հատեալ զգինն գրեաց զարձանն վաճառոյն և ծառայութեան և ետ զնա ընդ նոսա, նոյնպէս և զինչքն ետ ցսարկաւագուհին 'ի ծածուկ և գնաց անտի։ Եւ ապա առեալ զմանկունս տարաւ 'ի վանս եղբարցն, և այսու օրինակաւ վաճառեալ ետ 'ի նոսա զնոսին ծառայս, և զմասն ընչից նոցա ընդ նոսին։ Իսկ յետոյ ինքն գնաց յայլ վանս, և այսպէս վաճառեաց նոցա և զանձն իւր և ետ զմասն ընչից իւրոց ցհայր վանիցն 'ի ծածուկ, և խնդրեաց յառաջնորդէն մտանել յեկեղեցին ինքն միայն, և հրամայեաց նմա։ Իբրև եմուտ յեկեղեցին, համբարձ զձեռս իւր յերկինս և ասէ մեծաձայն. ա՟ծ իմ, դու գիտես զի բոլորով սրտիւ եկի առ քեզ աստ։ Եւ եհաս առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. և ես իսկ բոլորով սրտիւ ընկալայ զքեզ։ Եւ իբրև լուաւ զձայն տեառն, զուարճացեալ գոհանայր յամենաբարի գթութէն նորա. որ ոչ էի արժանի, ասէ, և ընկալար զիս։ Եւ բնակեցաւ Պաւղոս 'ի վանսն յայն,

և որպէս ծառայ սպասաւորէր նոցա զամենայն անարգ գործս. և էր ներքոյ ամենեցուն և հնազանդ խոնարհութե՟, և բարձրացոյց զնա ա՟ծ վասն խոնարհութեան նորա: Եւ զկնի վախճանի նորա բազում նշանս կատարէր ա՟ծ նովաւ, և 'ի գերեզմանէ նորա բղխէր միւռոն և բժշկութիւն բազում լինէր: Այսպէս փառաւորէ ա՟ծ զայնոսիկ որք սիրեն զնա բոլորով սրտիւ յայսմ և առ յապայն:

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՍԻՄԷՈՆԻ ՍԻՒՆԱԿԵՑԻ

Երանելին Սիմէոն էր 'ի քաղաքէն Անտիոքայ Ասորւոց 'ի ժամանակս բարեպաշտ արքային Լևոնի: Եւ մինչդեռ պատանեակն էր, լսէր յեկեղեցւոջն համապազ զգրեալսն 'ի Պաւղոսէ առաքելոյն, և 'ի ծերունւոյ ումեմնէ ածասիրէ տեղեկանայր եթէ վասն փրկութեան հոգւոյ են գրեալքն. և զայսպիսիս լուեալ առժամայն հաստատէր զինքն 'ի գործս բարութեան: Եւ գաղտ 'ի ծնողացն երթեալ 'ի վանս եղև կրօնաւոր. և այնչափ 'ի ճգնութ՟ի կայր, զի և ոչ 'ի կերակուր ընթանայր յագ, և անձանձրոյթ ծառայէր եղբարցն մինչև ամենեքեան զարմանային:

Եւ յաւուր միում երթեալ 'ի ջրհորն եգիտ մազեայ պարան, և գաղտ յամենեցունց մերկացաւ և պատեաց զամենայն մարմին իւր, և այնչափ պնդեաց մինչև յոսկերսն թաղեցաւ և նեխեցաւ մարմինն և եղև որդնալից, և ժահահոտութ՟ի յոյժ ելանէր 'ի մարմնոյն: Եւ յորժամ իմացան եղբարքն, հազիւ կարացին հանել զպարանն 'ի տորոեալ մարմնոյն տաք ջրով: Եւ նախանձեալ կրօնաւորացն ընդ ճգնութ՟իս արդարոյն ստիպեցին զհայր վանացն հանել զնա 'ի վանացն: Եւ իբրև հանին զերանելին, լալով երթայր. և այնպէս գնացեալ գտանէ ջրհոր մի ցամաք և խոր յոյժ լի թունաւոր զեռնօք, և ընկէց զանձն իւր 'ի մէջ օձիցն՝ ոչ ինչ ճաշակելով: Եւ յետ աւուրց հրեշտակ տեառն 'ի տեսլեանն

զվանաց հայրն զան հարեալ սպառնալեօք պատժել խոստացաւ եթէ ոչ գտցէ զծառայն այ։ Եւ ապա երկիւղալից եղեալ անյապաղ առաքէր կրօնաւորս, և խնդրեալ գտին զնա 'ի խորագոյն ջրհորին, և հանեալ անտի տարան զնա 'ի վանքն. և նորա արարեալ անդ աւուրս ինչ, գնաց յանապատ և անդ շինեաց իւր արգելանոց նեղ և բնակեցաւ 'ի նմա ամս չորս. և ոչ ինչ ճաշակէր, բայց միայն սակաւ ոսպն թրջեալ։ Եւ յետ այնորիկ շինեաց սիւն բարձրագոյն յերկրէ գիրկս չորս, և ելեալ եկաց անդ ամս եօթն։ Եւ աղօթիւք զբազում հիւանդս բժշկէր, և ուսուցանէր առնել զկամս այ և կեցուցանել զհոգիս։

Եւ յետ քսան և եօթն ամաց լուեալ մայրն նորա գնաց տեսանել զնա և ոչ կարաց, քանզի ոչ կամեցաւ երանելին Սիմէոն, այլ քաղցրութբ բարբառեալ ասաց. Թողութիւն շնորհեա ինձ, մայր իմ, և մի հարկես տեսանել զիս յայսմ աշխարհի. այլ եթէ իցեմ արժանի, 'ի հանդերձեալ գալստեանն Քնի տեսանեմք զմիմեանս. և արդ ով մայրիկ իմ, հանգիր առ խարսխի սեանս իմոյ և ննջեա։ Եւ նորա եդեալ զգլուխն առ սեանն աւանդեաց զհոգին։ Իսկ երանելին Սիմէոն հրամայեաց դնել զմարմին մօրն իւրոյ առաջի սեանն, և էջ 'ի թաղել, և 'ի տեսանել զմայրն իւր տխրեցաւ. և թաղեցին զնա 'ի տեղւոջն յայնմիկ վասն տեսանելոյ միշտ զգերեզմանն և յիշելոյ զհոգի նորա։

Եւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ տեսեալ որսորդացն եղն մի, զհետ մտեալ ոչ կարէին ըմբռնել զնա. յայնժամ երդուան եղնին այն յաղօթսն սրբոյն Սիմէոնի ոչ առնել նմա վնաս ինչ։ Իբրև լուաւ եղն զերդումն նոցա, դադարեաց նոյնժամայն յաղագս երդմանն։ Եւ որսորդացն ըմբռնեալ զնա, ոչ ինչ փոյթ արարեալ վասն երդմանն աղօթից սրբոյն՝ զենեցին զեղն և կերան. և դեռ ևս կերակուրք 'ի բերանս նոցա էին, ատամունքն նոցա անկան 'ի բերանոց նոցա առ հասարակ։ Յայնժամ 'ի զղջումն եկեալ յոյժ՝ չոգան առ երանելին Սիմէոն, ունելով իւրաքանչիւր զիւր ատամունսն 'ի ձեռս իւրեանց. խոստովանեցան զղջմամբ զոր ինչ արարին առ եղն։ Եւ երանելին Սիմէոն գթացեալ 'ի նոսա և արար աղօթս և հրամայեաց արկանել զատամունսն 'ի բերանս իւ-

բեանց։ Եւ իբրեւ արարին այնպէս, առժամայն ողջացան. զի երթեալ ամենայն ատամանցն իւրաքանչիւր 'ի տեղիս իւրեանց պնդեցան։

Եւ յետ այսորիկ իբրեւ յայտնի եղեւ առաքինութիւն առն այ, եկեալ հրամանաւն նորա բարձրացուցին ըզսիւնն քառասուն կանգուն։ Եւ կայր երանելին 'ի վերայ սեանն բացօթեայ, յամարայնի արեգակնակէզ լինելով եւ 'ի ձմերայնի 'ի ցուրտ եւ 'ի ձիւն ժուժկալէր։ Եւ եկեալ ոմանք աղաղակեալ 'ի վեր առ երանելին խնդրեցին 'ի նմանէ ջուր բղխեցուցանել 'ի մերձակայ լեառն որ էր անջրդի վայր, եւ ուղեւորք վաստակէին յոյժ 'ի ջրոյ։ Եւ երանելին խոնարհեալ յաղաչանս նոցա հրամայեաց նոցա 'ի վերուստ 'ի սիւնէ անտի եւ ասէ. գնացէք յայս նիշ տեղւոջ 'ի լերինն յայն անջրդի եւ բրեցէք եւ տացէ ձեզ ած ջուր ըստ հայցմանց ձեր։ Եւ նոքա հաւատով գոհացեալք 'ի նմանէ գնացին եւ բրեցին զնշանակեալ տեղին, եւ ել ջուր յորդաբուղխ եւ առատ, եւ ուրախացան ամենայն ուղեւորք եւ մերձակայք լերինն այնմիկ։ Եւ բազում վտանգաւորք 'ի ծովու եւ 'ի ցամաքի կոչէին յօգնութիւն զանուն սրբոյն Սիմէոնի խընդրել յայ յօգնել նոցա, եւ առժամայն փրկէր զնոսա ած 'ի նեղութենէ իւրեանց աղօթիւք սրբոյն։ Եւ յետ քառասուն եւ եօթն ամաց որ եկաց 'ի վերայ սեանն, հանգեաւ խաղաղութբ 'ի Քս. եւ իջուցեալ զերանելին թաղեցին մերձ 'ի սիւնն իւր Անտոն աշակերտն երանելւոյն Սիմէոնի եւ նորին սպասաւորն, եւ գրեաց զածահաճոյ վարս նորա։ Եւ էր ննջումն երանելւոյն յամսեանն սեպտեմբերի մինն յաւուր տարեմտի 'ի փառս Քի այ մերոյ, որ է օրհնեալ անզրաւ յաւիտեանս. ամէն.

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ԻԼԱՐԻՈՆԻ ԿՐՕՆԱՒՈՐԻ

ԵՐՋԱՆԻԿ հայրն մեր Իլարիոն էր յաւուրս սրբոյն Կոստանդիանոսի մեծի արքայի 'ի Գազայ քաղաքէն. և էին ծնողք նորա հեթանոսք։ Եւ երթեալ յԱղեքսանդրիա ուսաւ գիր և ծանեաւ զճշմարիտ հաւատն Քրիստոսի և մկրտեցաւ։ Լուաւ զձգնողական վարս սրբոյն Անտոնի. գնաց առ նա և արարեալ առ նմա ամիսս երկու ուսաւ զամենայն քաղաքավարութիւնս նորա և զժուժկալութիւն համբերութեան։ Եւ էր Իլարիոն յայնժամ ամաց իբրև հնգետասանից. վախճանեցան ծնողքն, և զամենայն ինչս իւր բաշխեաց կարօտելոց և կրօնաւորաց, և գնաց յանապատ մաղեայ և մաշկեղէն զգեստիւք, և կերակուր էր նորա թուզս հնգետասան։ Եւ բազում փորձութիւնս անցուցին ընդ նմա դևքն, և շարժէին զցանկութիւն մարմնոյն, և նշանաւ խաչին հալածէր զդևսն։ Եւ յերկար ժամանակաւ առանց խցի ժուժկալեալ տօթոյ և անձրևոյ և ցրտոյ, և ապա շինեաց խուրձիթ 'ի լայնութիւն ոտնաչափս չորս և յերկայնութիւն ոտնաչափս ութ և բարձրութիւն ոտնաչափս հինգ, և հանգչէր 'ի գետնի խորգովն, և յամենայն աւուր առաւելեալ 'ի ձգնութիւն վարուցն՝ չարչարէր զանձն իւր. քանզի ժամանակ մի աղ և հաց ուտէր և ժամանակ մի բանջար վայրի և ժամանակ մի թրջեալ ոսպն, մինչև եղև ամաց ութսնից, 'ի ձիթոյ և յայլ կերակրոց որ պարարէ զմարմինն՝ ոչ հաղորդեցաւ ամենևին։ Եւ մինչդեռ երիտասարդ էր՝ պատահեցաւ աւազակաց 'ի ճանապարհի, և հարցանէին ընդ Իլարիոն և ասէին. եթէ անկանէիր 'ի ձեռս աւազակաց ինչ առնէիր։ Եւ նա ասէ. մերկ մարդ յաւազակաց ոչ երկնչի։ Եւ թողեալ զնա գնացին։

Արդ 'ի ձեռն երանելւոյն Իլարիոնի բազում սքանչելիս արար Աստուած այնոցիկ որք հաւատով 'ի նա երթային, և բազում դիւահարք և հիւանդոտք աղօթիւք ծերոյն բժշկեցան, և զվայրի երէս ընդելացոյց իբրև ընտանի

անապատնս, և զբազումս 'ի հելլենացւոց և 'ի հերձուածողաց դարձոյց յա՟ծգիտութ՟ի և յուղղափառութ՟ի, և սահմանեաց նզովիւք երանելի հայրս Իղարիոն որ առանց պաշտամանց և աղօթից ոչ լինէր ճաշակել ամենևին: Եւ ժողովեաց առ ինքն կրօնաւորս երեք հազար, զոր ուսոյց զկատարելոյն ճգնութիւնս: Եւ յաւուրս կթոց այգեաց տարաւ զամենեսեան յայգին և օրհնեաց զպըտուղն, և հրամայեաց նոցա մտանել յայգին և ուտել որչափ և կամեսցին: Եւ մտին երեք հազարքն և կերան ամենեքեան որչափ և կամեցան, և այգին ամենևին ոչ նուազեաց, և քան զայլ ամացն տասնապատիկ առաւել եղև գինին 'ի յայգւոյն յայնմիկ աղօթիւք ծերոյն:

Սա ինքն սուրբ ծերունին Իղարիոն զբարի ննջումն և զվերափոխումն առ անմահ կեանքն 'ի տէր ա՟ծն ամենեցուն զերանելւոյն սրբոյն Անտոնի յառաջագոյն գիտաց և ծանոյց աշակերտացն և ասէր. ոհ քանի պակասութ՟ի է մեզ և երկրի մեկնելն 'ի մէնջ 'ի տեսութենէ մարմնով սրբոյն մեծին Անտոնի, որ է արեգակնափայլ ճառագայթ տիեզերաց: Եւ այնպէս սգաց մեծաւ տառապանօք զմեկնելն մարմնով զերանելւոյն զայն և զերիս երջանիկ սուրբն: Եւ երբեմն եղեալ երաշտ ժամանակ մի յոյժ նեղացան, և հայցեալ խնդրեցին 'ի սուրբ ծերունոյն Իղարիոնէ աղօթել առ տէր. և նորա աղօթեալ առ ա՟ծ, ետ տէր ա՟ծ անձրև, և լցաւ երկիր ամենայն բարութ՟բ: Եւ քանզի ոչ կամէր զերկրաւոր փառս 'ի մարդկանէ վասն բազմութ՟ե ամբոխին որ գային առ նա, վասն որոյ փախեաւ 'ի լեռնէն և գնաց 'ի Սիկիլիա, և 'ի նաւին բժշկեաց զդիւահարս որ անդ պատահեցան 'ի նաւին. և գնաց նաւն նախ 'ի Հռոմ քաղաք վասն պիտոյից իւր: Եւ եղեալ սուրբ ծերունին իջավանեցաւ առ ոմն. իսկ դիւահարք Հռոմ քաղաքին ձայնէին յանուանէ զերանելին Իղարիոն, և երթեալ յառաջին խուցն ուր կայր երանելին՝ ողջանայրին նախ քան զմտանելն առ սուրբն: Եւ ապա անտի գնաց 'ի Սիկիլիա կըղզւոջ: Եւ Սիւքիոս աշակերտն իւր զերիս ամս շրջելով խնդրէր զերանելին Իղարիոն և ոչ եգիտ. և հանդիպեալ հրէի միոջ, ասէ հրեայն ցՍիւքիոս. 'ի քրիստոնէից մարգարէ ոմն յայտնեցաւ 'ի Սիկիլիա կղզւոջն և առնէ բազում սքանչելիս: Եւ լուեալ զայս գնաց նա-

ւեալ Սիւքիոս 'ի Սիկիլիա կղզւոջն, և գտեալ զերանե-
լին անդ՝ լցեալ եղև ոչ սակաւ խնդութ̃բ։

Եւ տեսեալ սրբոյն Իլարիոնի թէ և անդ համբաւե-
ցաւ անուն նորա, գնաց անտի 'ի Պաղմատս. և էր անդ
որջացեալ վիշապ և բազում վնաս առնէր, և սուրբն
Իլարիոն աղօթիւք եսպան զվիշապն։ Եւ յաւուր միոջ
շարժ եղև մեծ յոյժ, և ծովն 'ի սահմանէ իւրմէ փոխե-
ցաւ և զնաւսն 'ի ցամաք եհան։ Եւ տեսեալ արք տեղւոյն
այնորիկ զծովն մրրկեալ՝ երկեան եթէ զշէնսն ընկղմես-
ցէ, և ընթացեալ յափշտակեցին զսուրբն Իլարիոն և
կացուցին 'ի ծովեզերն, քանզի փախչէր և ոչ կամէր
գալ զկնի նոցա վասն փառաց. և զի նոքա գիտէին զըս-
քանչելի գործն սրբոյն, վասն այնորիկ աղաչեցին զնա
օգնել նոցա։ Եւ նորա համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս
աղաչեաց զա̃ծ, և երիցս անգամ արարեալ զնշան սրբոյ
խաչին 'ի վերայ երկրի և 'ի վերայ աւազոյ ծովուն, և
իսկոյն դիզացեալ ծովն 'ի բարձունս սկսաւ սակաւ սա-
կաւ ցածնուլ և յետս դառնալ, և դարձաւ մինչև 'ի սահ-
մանն, և ամենայն ժողովուրդք գոհացեալ զնմանէ փառս
տային ա̃յ։ Իսկ սուրբ ծերունին իբրև ետես զի և անդ
փառաւորեալ յայտնի եղև անուն իւր, մտեալ 'ի նաւ
գնաց 'ի Կիպրոս և թաքեաւ 'ի ծածուկ տեղւոջ, այլ
ա̃ծ և անդ յայտնեաց զերանելին. քանզի որքան նա
փախչէր 'ի փառաց և ոչ կամէր յայտնի լինել անուամբ,
նոյնքան ա̃ծ զնա հռչակելի առնէր սքանչելեօք 'ի վերայ
երկրի. քանզի և անդ այսահարքն Կիպրոս կղզւոջ յա-
նուանէ ձայնէին և դիմեալ գային առ նա, և բազում
ամբոխ ժողովեալ էր առ նա։ Եւ ելեալ անտի ևս փա-
խեաւ, և երթեալ եգիտ վայելուչ և անկասկած տեղի
բազում անտառօք և յորդաբուղխ աղբերօք, և 'ի տե-
ղւոջն յայն լեալ էր երբեմն բագին կռոց, և էին բնա-
կեալ անդ բազմութ̃ի դիւաց։ Իսկ երանելին Իլարիոն
արար անդ ամս հինգ, և հալածեաց զբազմութիւն դի-
ւացն զայն, և զտէր տեղւոյն այնորիկ անդամալոյծ լեալ
բժշկեաց բանիւ աղօթից։

Եւ յորժամ եղև երանելին Իլարիոն ամաց ութսնից,
հիւանդացաւ և կոչեաց զմերձաւոր բնակիչս տեղւոյն
այնորիկ Սիւքիոսիւ աշակերտիւ իւրով և երդմնեցոյց
զնոսա՝ եթէ յորժամ վախճանիմ, իմով խորգովս թա-

ղեցէք զիս որ յանձին իմում է, և ոչ այլ ինչ հանդերձով, և 'ի տեղւոջս յայսմիկ դիք զիս, և զաչս իմ մի խըրփանէք։ Իսկ յորժամ մերձեցաւ յելանել հոգւոյն, յերկարեաց յոգեվարսն և ասէր ինքն սուրբ ծերունին. ել հոգի, ընդէ՞ր երկնչիս և դողաս. ել հոգի, ընդէ՞ր երկմտեցեր. եօթանասուն ամ ծառայեցեր Ք̃ի, և 'ի մահուանէ երկնչիս։ Զայս ասացեալ աւանդեաց զհոգի իւր սուրբ առ ա̃ծ։ Եւ ժողովուրդքն պաշտէին զնա իբրև զսուրբ ա̃յ, որպէս և էր իսկ. բայց վասն պատուիրանի նորա ոչ իշխեցին փոխել զխորգն նորա, և 'ի տեղւոջն յորում հրամայեաց՝ անդ թաղեցին զնա։

Իսկ աշակերտն ծերոյն Սիւքիոս եկաց 'ի տեղի սըրբոյն Իլարիոնի. քանզի կամեցաւ տանել 'ի վանս իւր, և ոչ ետուն ժողովուրդքն և ասեն. քաւ լիցի եթէ թողցուք հեռանալ 'ի մէնջ զգանձն պատուական որում արժանաւորեցաք միալ նմա առ մեզ։ Եւ մնաց անդ պահելով զգերեզման սրբոյ ծերոյն. բայց ժողովուրդքն զչարէին զՍիւքիոս կասկածելով 'ի նմանէ գողանալ ըզսուրբ նշխարս երանելւոյն, վասն որոյ յար գային և գընային առ նա։ Եւ տնկեաց պարտէզ և այնու խաղաղացոյց զնոսա սէր առնել և ունել ընդ նոսա խաղաղական, և հաւատացոյց զնոսա յինքն, և յետ տասն ամսոյ գողացաւ զնշխարս երանելւոյն և տարաւ 'ի վանս իւր 'ի Պաղեստին։ Եւ ժողովեալ եպիսկոպոսունք և կրօնաւորք սաղմոսիւք և օրհնութ̃բ եդին 'ի տապանի, և ամենևին ոչ էր այլայլեալ և ոչ թուլացեալ մարմինն և ոչ խորգն և ոչ կնկուղն և ոչ ծածկոյթ երեսացն այլագունեալ։ Հանգեաւ երիցս երանեալ և հայր հարանց սուրբն Իլարիոն 'ի հոկտեմբերի քսան և մի օրն 'ի փառս Ք̃ի ա̃յ մերոյ։

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՄԱՐՏԻԱՆՈՍԻ ԿՐՕՆԱՒՈՐԻ

ԾԱՌԱՅՆ ա̃յ Մարտիանոս էր 'ի Կեսարիայ Պաղեստինեայ. և յորժամ եղև ութևտասն ամաց, եթող զծնողսն և եղև կրօնաւոր, և յետ այնորիկ գնաց 'ի լեռ-

ուն և բնակեցաւ յայրի միում ամս հնգետասան. և խստակրօն ճգնութեան շնորհս էառ յայ՟, և բժշկէր աղօթիւք զամենայն ցաւս հիւանդաց: Իսկ բարիատեացն սատանայ բազում փորձութիւնս յարուցանէր 'ի վերայ նորա: Այլ 'ի միում աւուր մինչդեռ աղօթէր, երևեցաւ նմա 'ի կերպարանս վիշապի և կամէր կործանել զայրն յորում բնակէր. և տեսեալ զնա երանելին՝ ոչ զանգիտեաց, այլ աղօթիւք ամօթալից և անյայտ արար զչարն: Այլ դարձեալ 'ի միւս այլ աւուր եղև 'ի կերպարանս երիտասարդի, և սպառնայր կորուսանել զնա. և սաստեալ երանելւոյն՝ դարձեալ անյայտ լինէր չարն:

Յայնժամ գնացեալ առ կին մի պոռնիկ յարոյց զնա 'ի գայթակղութի՟ նորա. որոյ առեալ հանդերձս մեծագինս և ոսկի զարդարանք կնոջ՝ եդ զնոսա յաման, և ինքն պատառատուն աղքատ զգեստիւ գնաց 'ի գիշերի և մերձեցաւ յայրն նորա, և 'ի դուրսն եկեալ աղաղակէր՝ ողորմեա ինձ, ծառայ այ՟, քանզի մոլորեցայ 'ի ճանապարհէն, և գազանք շուրջ պատեալ կամէին ուտել զիս: Իսկ տեսեալ զնա Մարտիանոս յայնպիսի վտանգի, որ 'ի գիշերի յայնպիսի գազանաբնակ անապատի առանց ընկերաց մնացեալ էր, վասն որոյ գթացեալ նմա զի մի գազանակուր լիցի՝ եմոյծ զկինն յայրն. տուեալ նմա արմաւս և ջուր, և ինքն եմուտ 'ի ներքսագոյն յայրն: Յայնժամ եհան կինն յամանէն զզարդսն և զգեցաւ և նստաւ զարդարեալ: Այլ ընդ առաւօտն ելեալ երանելւոյն ետես զկինն յայլակերպս, կարծեաց եթէ դիւական երևմունք են, և եհարց եթէ ո՞վ իցես դու և կամ ուստի՞ և վասն որո՞յ եկիր: Ասէ կինն. լուայ զքէն և ցանկացայ քեզ և եկի զի ամուսնանամ քեզ: Այլ սկսաւ կինն 'ի գրոց յիշեցուցանել նմա, և զսկիզբն յԱնուլքայ արար և որ զկնի նորա արդարքն թէ ո՞րպէս զկանայս ունելով հաճոյ եղեն այ՟: Ասէ Մարտիանոս. և ո՞րպէս ապրիմք, զի ոչ գոյ իմ ինչք: Ասէ կինն. դու միայն անցո զփափագս իմ, և ես ունիմ տունս գեղեցիկս և ծառայս և ինչս բազումս: Այլ այլ բանս պատրողականս խօսէր, և գիրկս արկեալ համբուրէր և վանէր ընդ մարմինն և խօսէր զազիր բանս մինչև խախտեաց զայրն և եհան յահեկն այ՟: Այլ ասէ Մարտիանոս. նախ ելից և տեսից և զճանապարհն դիտեցից, զի մի գուցէ ոք յան-

կարծակի եկեսցէ և գտցէ զմեզ 'ի մեղս։ Եւ ելեալ արտաքոյ այրին կանգնեցաւ 'ի վերայ բարձր վիմի և նայէր զճանապարհս։ Եւ մինչդեռ զաչս իւր այսր և անդր ածէր, շրջեաց ա̃ծ զմիտս նորա զի մի կորիցէ այնչափ վաստակք ճգնութեն զոր 'ի մանկութենէ աշխատեցաւ։ Եւ սկսաւ լալ և աղօթել, և հաստատեցաւ 'ի տեղ։ Եւ ապա իջեալ 'ի վիմէն եմուտ յայրն, առեալ հրահանք ել անխաբար դարձեալ արտաքս, և ժողովեալ խռիւ վառեաց զայն և մտեալ 'ի հուրն եկաց բոկ ոտիւք՝ ժողովեալ զայծեայս առ գլուխն, և այրեցաւ ջիլքն ընդ ծածուկ անդամօքն։ Եւ ասէ ցանձն իւր. տես Մարտիանէ, եթէ կարող ես համբերել անշէջ հրոյն, մերձեցիր 'ի կինդ. զի թէ չիջանուտ հուրս այսչափ դառն է, որչափ ապա անշէջ հուրն. ապա երկիր դու յա̃յ, ով անձն։ Իսկ կինն մնայր գալստեան նորա յայրի անդ. իբրև ետես զի ուշացաւ յամելով արտաքոյ, ելեալ և կինն յայրէն տեսանել զնա, և ետես 'ի մէջ հրոյն այրեցեալ անդամօք, ճիչ բարձեալ ասէ. զինչ արարեր զայդ։ Ասէ ցնա Մարտիանէ. գնա ով կին դու, փոքր մի կորուսեալ էիր զհոգի իմ. զի թէ այսչափ դառն է չիջանուտ հուրն, որչափ ապա անշէջ հուրն, ով եղկելի կին դու. գնա և ապաշխարէ, զի մի կորիցես զյաւիտենից կորուստն։ Եւ իբրև ետես կինն զոր արար ծառայն ա̃յ Մարտիանոս, զողջացաւ յոյժ, և հանեալ զզարդսն յանձնէն ընկեց 'ի հուրն և այրեաց զամենայն, և կալեալ զոտից երանելւոյն խոստովանեցաւ լալով զյանցանս իւր, և ուխտեաց զի ոչ դարձցի 'ի տուն իւր, այլ ուր նա կամեսցի՝ անդ կեցուսցէ զհոգի իւր։ Յայնժամ խրատեալ զնա յուղարկեաց 'ի վանս ճգնաւոր կանանց. և անդ արարեալ ճգնութի̃ և ա̃ծահաճոյ վարք ամս հնգետասան, հանգեաւ արդարացեալ շնորհօքն ա̃յ, որ և գերեզման նորա բազում նշանս առնէր 'ի հիւանդս և 'ի նեղեալս։

Իսկ երանելւոյն Մարտիանէի հրայրեաց վէրքն անձին յետ եօթն ամաց ապա ողջացան, բազում կսկիծ և չարչարանս կրեալ. և զամենայն գոհութ̃բ և ուրախութ̃բ անցուցեալ զնեղութ̃ե ժամանակն զայն, և մըտաւոր և հոգևոր աղօթիւք հանդերձ յորդահոս արտասուօք գոհացեալ լինէր յամենատեառնէն, որ փըրկեաց զնա 'ի չար մեղաց անտի։ Ապա յետ ողջութեան

վիրաց անտի երկեաւ դադարել այլ դարձեալ անդ 'ի լերինն, զի մի դարձեալ փորձեսցէ զնա սատանայ, և ասէ. գնացից յայնպիսի տեղի ուր անհնարին իցէ մարդոյ գալ առ իս: Եւ երթեալ 'ի ծովեզերն եգիտ անդ նաւակ մի. հարցանէր զնա եթէ իցէ՞ փոքր կղզեակ 'ի մէջ ծովուն անբնակ: Ասէ նաւավարն. է վէմ մի սուր և անջուր, աւուր մի հեռի 'ի ցամաքէն: Յայնժամ աղաչեաց զնաւավարն զի տարցէ զնա անդ. և ամենայն յօժարութբ նաւավարն առեալ զնա 'ի նաւն տարաւ 'ի վէմն, և ելեալ 'ի նաւէն նստաւ 'ի վերայ վիմին, ասէ. ես այլ աստի ոչ գնացից: Ասէ ածասէր նաւավարն ցՄարտիանէ կրօնաւորն. ահա, հայր, ես քեզ 'ի տարւոջն երիցս անգամ բերից հաց և ջուր: Եւ օրհնեաց զնա Մարտիանէ գոհանալով զնմանէ թէ արասցէ զայն: Եւ այնպէս երանելին ձգնէր առաւել քան զառաջինն:

Իսկ սատանայ և ոչ անդ թոյլ ետ նմա 'ի փորձանաց. քանզի յորժամ շարժէր ծովն 'ի հողմոց, երևեցուցանէր նմա զալիս ծովուն բարձր քան զլեռն 'ի վերայ վիմին, և այլ բազում երևմունս երևեցուցանէր նմա երկեցուցանելով զնա: Եւ նա աղօթիւք զօրանայր և համբերէր նեղութեցն, և եկաց այսպէս 'ի վիմի անդ ամս տասն: Եւ ածասէր նաւավարն այն 'ի տարւոջն երիցս անգամ գայր և բերէր նմա հաց և ջուր, որ բաւական լինէր նմա մինչև 'ի չորս ամիսն:

Եւ դարձեալ փորձանս յարոյց նմա սատանայ այսպէս. քանզի 'ի միում աւուր երթայր նաւ մի լի մարդով արամբք և կանամբք, և ալէկոծեալ 'ի հողմոց զարկաւ նաւն 'ի վէմն և հերձաւ 'ի բազում մասունս, և ամենեքեան որք 'ի նաւին էին կորեան և ոչ ապրեցան 'ի սաստկութէ հողմոյն, բայց միայն աղջիկ մի մատաղ՝ կալեալ զտախտակ մի նաւուն մերձ էր 'ի խեղդիլ, և մերձ եղեալ 'ի վէմն ետես զՄարտիանոսն և աղաղակեաց ասելով. ողորմեա ինձ, ծառայ այ, և մի թողուր զիս կորնչել: Եւ տեսեալ երանելին գիտաց եթէ 'ի չարէն է փորձութին այն, և իջեալ 'ի ծովն եհան զկինն և տարաւ 'ի վեր, և եցոյց նմա զհացն և զջուրն զոր մնացեալ էր, և ասէ. այսչափ կերիցես և այսչափ արբցես, զի բաւական լիցի քեզ մինչև եկեսցէ նաւավարն. քանզի երկու ամիս անցեալ է և այլ ևս երկու ամիս պիտոյ

է զի գայցէ նաւավարն բարեպաշտ և հանցէ զքեզ 'ի ցամաք։

Եւ ետես զկինն մանուկ և գեղեցիկ և ասէ. անհնար է խոտոյ և հրոյ 'ի միասին կեալ։ Եւ յաղօթս կացեալ արտասուօք առ տէր ասէ. մի թողուր զիս, տէր, կորնչել 'ի կամս չարին, այլ արա որպէս և կամիս. զի լաւ է ինձ անվեհեր գալ առ քեզ, քան յամել 'ի կենցաղս մեղօք։ Եւ այսպէս յերկար աղօթեալ ընկէց զինքն 'ի ծովն։ Եւ հրամանաւն ա̃յ երկու դլփինք ձկունք յերկուանթս մտեալ երանելւոյն բարձին զնա, և այնպէս տարեալ հանին 'ի ցամաք։ Եւ ելեալ եդ զծունկս իւր յերկիր և աղօթեալ յերկար գոհացաւ զա̃յ օրհնելով զտէր համբերձ արտասուօք և ասէ յինքեան. զինչ արարից զի ոչ 'ի լերինս և ոչ 'ի ծովու թոյլ ետ ինձ սատանայ. ապա այսուհետև լաւ է ինձ կատարել զհրամանս տեառն՝ եթէ հալածեսցեն զձեզ 'ի քաղաքէս յայսմիկ, փախիջիք 'ի միւսն։ Եւ զայս ասացեալ սկսաւ փախչել և ասել. փախիր, Մարտիանէ, փախիր զի մի հասցէ քեզ փորձութիւն. փախիր, Մարտիանէ, մի կացցես 'ի տեղւոջ, զի մի ըմբռնեսցիս 'ի հաղւս որսողին։ Այսպէս փախըստական կատարեաց զժամանակս կենաց իւրոց, ոչ ինչ բառնալով յինքեան ոչ հաց և ոչ գաւազան։ Այլ յորժամ լսէր զբարեպաշտ և զերկիւղած մարդոյ՝ առ նա հանգչէր ժամ մի կամ գիշերի կամ ցերեկի։ Եւ երկոտասան ամ այնպէս փախստական եղեալ հալածէր զանձն իւր վազս առեալ փախչելով ուժգին ընթացիւք, որպէս թէ ոք թշնամի հետամուտ եղեալ զհետ նորա փախստական առնէր զնա և այսպիսի ընթացիւք փախչելով ընդ բազում քաղաքս անցանէր։

Եւ ապա այնպէս գնաց 'ի յԱթէնս. և երևեցոյց ա̃ծ եպիսկոպոսին զգալուստ և զմահ երանելւոյն։ Իսկ յորժամ եմուտ երանելին Մարտիանէ 'ի քաղաքն յԱթէն, գնաց յեկեղեցին և աղօթեաց և գիտաց երանելին զմահն իւր, զի եցոյց նմա տէր զկոչումն նորա 'ի հանգիստն։ Եւ գնացեալ անկաւ 'ի վերայ միոյ աթոռոյ եկեղեցւոյն, և աղաչեաց զսպասաւորն եկեղեցւոյն կոչել առ ինքն զեպիսկոպոսն։ Եւ գնացեալ սպասաւորն առ եպիսկոպոսն ասէ. աղուաշ աբեղայ մի անկեալ 'ի վերայ աթոռոյ ասէ՝ կոչեցէք առ իս զեպիսկոպոսն։ Յայն-

ժամ յիշեաց եպիսկոպոսն զերազն տեսլեան զոր տէր եցոյց նմա և ասէ. աղուաչ դու ես որ ոչ կարես ճանաչել զընտրեալն այ՟, զի նա ճշմարիտ ծառայ այ՟ է։ Զայս ասացեալ եւ փութանակի և գնաց առ նա։ Իբրև ետես զեպիսկոպոսն Մարտիանոս ոչ կարաց յառնել և գնալ ընդ առաջ նորա. այլ զձեռս իւր համբարձեալ ետ զողջոյնն, և ասէ ցեպիսկոպոսն. օրհնեա զիս, տէր, և յանձնեա զիս այ՟, քանզի յոյժ նուաղեալ եմ։ Յայնժամ նստուցեալ զեպիսկոպոսն պատմեաց նմա մի ըստ միոջէ զամենայն եղեալսն 'ի մանկութենէ իւրմէ, և որ 'ի լերինն և 'ի ծովուն պատահմունքն։ Իբրև լուաւ եպիսկոպոսն զամենայն վարքն և զհալածանօք կեանս նորա, լցան աչքն նորա արտասուօք և անկաւ 'ի վերայ լանջաց երանելւոյն և ելաց դառնապէս և ասէ. մանաւանդ դու օրհնեա զիս, հայր սուրբ։ Եւ նորա տարածեալ զձեռս իւր յերկինս ասէ. տէր Յ՟ն Ք՟ն, 'ի ձեռս քո յանձն առնեմ զհոգի իմ։ Զայս ասացեալ, ժպտեալ և զուարճ երեսօք աւանդեաց զհոգին իւր առ ա՟ծ 'ի փետրուարի երեքտասան օրն։ Եւ լուր եղև մահն երանելւոյն 'ի ձեռն եպիսկոպոսին, և ամենայն քաղաքն գնացին 'ի տեսանել զծառայն այ՟ զՄարտիանոս, և մեծաւ պատուով թաղեցին զնա յեկեղեցին սաղմոսիւք և օրհնութ՟բ։

Իսկ կինն որ 'ի ծովէն ել առ երանելին 'ի վէմն, զպատուէրն նորա զոր վասն հացին և ջրոյն ասէր՝ լուեալ հիանայր. զի իբրև գնացական ոք խօսէր ընդ նմա որ ոչ էր հնար, և 'ի միտս իւր վարանէր աղջիկն 'ի յաղօթելն երանելւոյն և ասէր. զի՞նչ խօսի կրօնաւորս այս, և ո՞րպէս կարէ երթալ 'ի մէջ համատարած ծովուս գոլով։ Եւ իբրև խաչակնքեալ զինքն երանելւոյն վազս առեալ ընկէց զինքն 'ի վիմէ անտի 'ի խորս ծովուն, յայնժամ ձիչ բարձեալ յահի եղև և խռովեցաւ յոգի իւր, և կականով անմխիթար լայր, և դիտէր նայելով ընդ ծո՟վն թէ գոնէ զմարմին նորա սուրբ առեալ 'ի ծովէ անտի պահեսցէ առ իս մխիթար ոգւոյս և ընկեր ինձ։ Եւ ասէր. լաւ էր ինձ մեռանել 'ի ծովուս 'ի նաւէն ընդ ընկերան իմ և ոչ լինել առիթ մահու ծառային այ՟։ Եւ ահա տեսանէր զի եւ սուրբն Մարտիանէ լանջօքն 'ի վեր քան զծո՟վն, և երկու դլփինք յերկու անթս նորա տանէին այնպէս հանդարտութ՟բ։ Զայն այնպէս տեսեալ,

ուրախացեալ գոհանայր զա̃յ, և ձայնեալ առ սուրբն ասէ․ յիշեա զիս զգերիս յաղօթս քո, սուրբդ ա̃յ․ քանզի մերձ իւր ետես և հուպ առ վէմն և նայէր զկնի հետոց երանելւոյն 'ի ծով անդր մինչև ծածկեցաւ յաչաց նորա։ Յայնժամ առ ինքն ժողովեալ զինքն ասէ․ ով եղկելի դու անձն, որ ոչ էիր արժանի տեսանել զսուրբն ա̃յ, ահա տեսեր և օրհնեցար 'ի նմանէ և 'ի նորա բնակութիւնն լինել արժանացար․ արդ եթէ մոռանայցես զսրբութ̃ն տեղւոյս զայս, և զաղտեղութ̃ի սիրեսցես աշխարհի, որ խաւար ոչ ընկալցի զքեզ։ Եւ աղօթեալ առ տէր ա̃ծ ասէ․ տուր ինձ համբերութիւն բնակիլ 'ի տեղւոջս սրբութ̃ն, ով բարերար տէր։ Եւ այնպէս զերկու ամիսն զայն որ մնացեալ էր՝ պահօք յօժարականաւ ճնշեաց զինքն, և աղօթիւք հաստատեցաւ 'ի տէր ա̃ծ յուսով և ջերմեռանդ սիրով, և ուրախութ̃բ էր զի քաղցրացաւ հոգի նորա աղօթիւք սրբոյն 'ի վէմ անդր։

Եւ յորժամ գնաց առ վէմն նաւավարն բարեպաշտ հացովն և ջրովն և մերձ եղեալ 'ի վէմն ետես զկինն աշխարհի հանդերձիւ՝ երկեաւ յոյժ, համարելով դիւական երևմունք, և սկսաւ վարել զնաւն յետ կոյս։ Եւ կինն տեսեալ զզարհուրիլն նաւավարին, ձայնեաց՝ ասէ․ մի երկնչիր, տէր իմ և եղբայր, ես կին եմ քրիստոնեայ, եկեսջիր մերձ և պատմեցից քեզ զեղեալ գործն։ Նա դարձեալ 'ի վէմն մղեաց զնաւն և մօտեցաւ առ վէմն, և եհարց նաւավարն եթէ ո՞ւր իցէ աբեղայն որ 'ի վիմիդ էր, և ասա ինձ զճշմարիտն թէ զինչ եղև նմա։ Եւ կինն յեզր ծովուն իջեալ մերձ առ նա պատմեաց նմա լալով զամենայն եղեալսն։ Յայնժամ սկսաւ և նաւավարն լալ և ասէ․ զրկեցայ 'ի տեսլենէ սրբոյն, որով մխիթարէր հոգի իմ և ցնծայր։ Եւ ասէ ցկինն․ էջ և մուտ 'ի նաւս, և հանից զքեզ 'ի ցամաք և երթիցես 'ի տուն և յազգականս քո։ Ասէ կինն․ մի տէր իմ, մի հաներ զիս 'ի վիմէս․ այլ արա առ իս ողորմութիւն, և զոր ինչ նմա բերէիր՝ բեր և ինձ, և արասցէ ընդ քեզ տէր ա̃ծ ողորմութ̃ի և հատուցումն բարեաց քոց։ Եւ ած առ իս զկին քո թէ ունիցիս, և աբեղայի խորգեղէն պարեգօտ և մազեղէնս, և առցէ զոր զգեցեալս եմ, և զգեցուսցէ ինձ զխորգն և զմազեղէնն և վարձս առնուցուք յա̃յ, զի առ ա̃ծ մի է այր և կին։

Զայս լուեալ նաւավարն 'ի նմանէ, ետես զփափագումն նորա ջերմեռանդ և զսէրն բորբոքեալ առ ա̃ծ, ասէ. արարից որպէս ասացեր. զօրացիր այսուհետև և մի երկնչիր, այլ հաստատուն կաց սրտիւ և մտօք: Եւ առեալ նմա զհացն և զջուրն դարձաւ 'ի տուն իւր, և էառ զոր ինչ պատուիրեաց և զկինն իւր և նաւեաց 'ի վէմն: Եւ եկեալ ելին առ նա 'ի վէմն և ետուն նմա ողջոյն և ողջագուրեցին զմիմեանս կանայքն: Եւ նաւավարն 'ի նաւն իջեալ՝ առանձնացան նոքա, և մերկացուցեալ զկանացի աշխարհական զգեստն 'ի նմանէ՝ զգեցոյց նմա իբրև այր զխորգն և զմազեղէնն, և ուրախացեալ ընդ մազեղէնն օրհնեաց զկինն նաւավարին համդերձ նաւավարաւն, և աղաչանօք պատուիրեաց նոցա զի բերցեն նմա այծենի և վուշ, զի վաստակեսցի, ասէ, ձեռօք իմովք և ձրի հաց ոչ կերայց: Իսկ նոքա զուարճացեալք ընդ ա̃ծասիրութիւն աղջկանն՝ մխիթարեալք զնա գնացին, և արարին զպատուէր նորա, բերին վուշ և այծեայս: Եւ այսպէս արարեալ կնոջն 'ի վիմին 'ի մէջ ծովուն ամս ութ մեծ ճգնութե̃ և առաքինի վարուք, և երկու ամսով յառաջ քան զգնալն նաւավարին հանգեաւ աղջիկն խաղաղութեամբ 'ի Ք̃ս:

Եւ 'ի կատարել երկուց ամսոցն գնաց նաւավարն և կինն 'ի վէմն առ 'ի տեսանել և օրհնիլ յաղախնոյն Ք̃սի: Եւ իբրև ելին 'ի վէմն, գտին զերանելին մեռեալ որպէս կենդանի 'ի քուն, ունելով ընդ ինքեան զհացն և զջուրն, որ էր երկու ամսոյ պաշար: Եւ լացին ուժգին և երանեցին, քանզի բուրէր հոտ անուշութե̃ 'ի մարմնոյն. և ողջունեալ համբուրիւ զնշխարս նորա իջուցին 'ի նաւն և գնացեալ 'ի ցամաքն տարան 'ի քաղաքն Կեսարիայ Պաղեստինեայ, և պատմեցին եպիսկոպոսին զամենայն եղեալսն: Վասն որոյ մեծաւ պատուով և երգովք հոգևորօք թաղեցին 'ի նշանաւոր տեղւոջ, յորմէ բազում նշանք լինէին 'ի նեղեալսն և 'ի հիւանդս 'ի փառս Ք̃սի Ա̃յ մերոյ:

ՎԱՍՆ

ԲԱՐՁՐԱՄԻՏ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԻՆ

ՊԱՏՄԵԱՑ մեծն և սուրբ հայրն Անտոնիոս եթէ եկն առ իս ոմն յանապատական միայնակեցացն և պատմեաց ինձ արտասուօք և ասէ. ես, հայր, ունէի եղբայր աշխարհական և մեռաւ, և մնաց որդի մի երեք ամաց. և իմ լուեալ զայն գնացի 'ի տուն եղբօրն իմոյ և առի զտղայն՝ որ էր երեք ամաց, և բերի յանապատն իմ և սնուցի զնա աշխատութ՟բ, ամբրաւով և բանջարով վայրի. և ոչ ցուցի նմա կերպարան կնոջ և կամ աշխարհի, և ոչ միս գիտաց նա, և ոչ ձուկն և ոչ հաց և կամ գինի իմացաւ նա և կամ ետես. յամենայնէ յայսոցիկ զատուցի զնա և պահօք ճնշեալ սովորեցուցի զնա 'ի տղայական հասակէն, մինչև յարբունս եհաս այնպիսի ճգնութ՟բ. և վարժեցաւ յամենայն առաքինութ՟իս, 'ի տքնութ՟իս հսկման և 'ի պնդութիւնս պահոց և աղօթից յարաժամ, և անբիծ և սուրբ և անարատ, և ոչ իջուցի զնա 'ի լեռնէն։ Եւ այսպէս սնաւ այն եղբօրորդին իմ յանապատի անդ առ իս, և ոչ ետես նա գիւղ և ոչ շէն ինչ քաղաքաց և ոչ ծանեաւ նա զերկրաւոր գործս ամենևին ոչ չար և ոչ բարի։

Եւ եղեալ ութևտասն ամաց այնպիսի ճգնութ՟բ՝ անապատական վարուք ծառայելով տեառն։ Եւ 'ի միում աւուր հիւանդացաւ հիւանդութիւն և մեռաւ վախճանեալ զկեանս զայս. և սաղմոսիւք և օրհնութ՟բ և արտասուօք թաղեցի զանապատին սնեալն և զանբիծ կրօնաւորն զայն զեղբօրորդին իմ, և ուրախ էի 'ի վերայ նորա վասն սրբութ՟բ և ճգնութ՟բ գնալոյ նորա առ հանդերձեալն։ Եւ ոչ գիտէի ես չարի պատահեալս զնորա սիրտն, բարձրամտութ՟ին և զամբարտաւանութ՟ին. քանզի 'ի մէջ եղբարց ոչ եկաց, որով ծանուցեալ երևի ամբարտաւանութ՟ի և խոնարհութ՟ի և հնազանդութիւն 'ի բանից և 'ի գործոց։

Իսկ ես աղաչէի զա՟ծ ժտելով 'ի նմանէ զի ցուցցէ ինձ թէ յո՞ր դաս սրբոց դասեցաւ եղբօրորդին իմ։ Եւ յետ

երրորդ աւուրն տեսանէի յանուրջս տեղի մի նսեմ և ժանտահոտ, և զեղբօրորդին իմ անդ : Իբրև զայս այսպէս տեսի, տրտմութե՟ վարանեալ վշտանայի, և սկսայ մեղադիր լինել այ՟ և ասէի. ո՞չ էր երիտասարդն այն անբիծ անարատ. ո՞չ զցայգ և զցերեկ ծառայէր քեզ պահօք և աղօթիւք և տքնութե՟. զի՞նչ է զոր տեսի զնա : Եւ մինչդեռ ես զայս խորհէի, ահա երևեցաւ ինձ հրեշտակ տեառն և ասէ ցիս. զամենայն ճգնութե՟ վարս ուսուցեր նմա, իսկ զխոնարհութ՟ի և զհեզութ՟ի ընդէ՞ր ոչ ուսուցեր. զի ունէր 'ի սրտի իւրում մեծ հպարտութ՟ի և յոյժ ամբարտաւանէր՝ համարելով զինքն սուրբ և ընտիր ծառայ այ՟, իբր թէ ոչ գոյ այլ քան զնա. և զիա՞րդ ոչ գիտես եթէ ած՟ ամբարտաւանից հակառակ կայ, և պիղծ է առաջի այ՟ ամենայն բարձրամիտ : Եւ զայս իմացու, զի թէ ամենայն առաքինութե՟ զարդարեալ է որ առանց խոնարհութե՟, պիղծ է առաջի տեառն. իսկ եթէ որ խոնարհ և հեզ իցէ, առանց ամենայն առաքինութե՟ հաճոյ կարող է լինել տեառն և սիրելի. զի այլ ո՞վ իցէ հանգիստ տեառն, եթէ ոչ հեզն և խոնարհն և որք դողան 'ի բանից նորա : Եւ այժմ գիտասջիր զի յայ՟ անիրաւութ՟ի ոչ լինի, և զայն զի պիղծ է առաջի նորա ամենայն բարձրամիտ և հպարտ, թէպէտ բիւր առաքինութիւն ստացեալ ունիցի որպէս քո մնուցեալն որդի : Բայց զի թէ գիտացեալ զնա ոչ խրատէիր, ոչ և քեզ թողուլին մեղք քո. բայց զի ոչ ծանեար 'ի սրտի նորա զբունեալն, ոչ հոգաբարձու եղեր : Բայց այսուհետև զհնազանդեալսն ձեր եթէ ոչ նախ քան զամենայն առաքինութիւս 'ի խոնարհութ՟ի և 'ի հնազանդութիւն յորդորեալ վարժիցէք, ոչ առանց մեծի պատժի լինիցիք : Եւ զայսքան ասացեալ հրեշտակ տեառն գնաց : Իսկ ես, ով հայր պատուական, զայս այսպէս տեսեալ և լուեալ սգամ և լամ յարաժամ զկորուստ երիտասարդին : Ասէ ցնա հայրն Անտոնիոս. յիրաւի, ով եղբայր, ուր իցէ ամբարտաւանութ՟ի, ոչ է նա յայ՟ և ոչ տեսցէ զնա :

ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ

ՈՐ ՔՍԱՆ ՄՂՈՆԱՒ ՄԵՐՁ ԴՐԱԽՏԻՆ ԲՆԱԿԷՐ
ԳՐԵԱՑ ԶՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՍ ԹԷՈՓԻԼՈՍ ԿՐՕՆԱՒՈՐՆ*

Ի ՎԱՆՍՆ տեառն Մակարիոսի, որ է ՚ի Միջագետս Ասորւոց, բնակէի ես Թէոփիլոս մեղաւոր կրօնաւոր։ Եւ յետ երեսուն և ութ ամաց լինելոյն իմոյ ՚ի վանսն ասեմ ցայլ կրօնաւոր եղբարսն. խորհուրդք իմ նեղեն զիս երթալ յԵրուսաղէմ և ելանել ՚ի լեառն, և շրջեցայց յանապատն մինչև գտից զբնակեալսն ՚ի յայրս և ՚ի փապարս լերանց ծառայս այ։ Եւ երկու ոմանք յեղբարցն Սերգիոն և Իգիոն ասեն ցիս. գնասցուք և մեք ընդ քեզ և մինչև ՚ի մահ ոչ թողցուք զքեզ։ Եւ ՚ի միում գիշերի գաղտ ՚ի հօրէ վանիցն ելաք ՚ի վանիցն, և ՚ի հնգետասան օր գնացաք յԵրուսաղէմ երկիր պագանել սուրբ տեղեացն, և ելաք յԵրուսաղէմէ և դարձաք յարևելս. գնացաք աւուրս հնգետասան և անցաք ընդ Տիգրիս գետ, և հասաք ՚ի պարսիկս և տեսաք զտեղին յորում սուրբն Մերկերիոս գեղարդեամբն եսպան զՅուլիանոս արքայն զՔի ուրացողն. և անտի գնացաք ՚ի քաղաքն Տիսբոն, յորում հանգուցեալ էին նշխարք սուրբ երից մանկանցն անանիանց։

Եւ ելաք ՚ի յերկրէն Պարսից և գնացաք ՚ի հնդիկս. և տեսեալ զմեզ սև մարդիկն հնդկաց, փայտիւք և քարամբք հալածեցին զմեզ ՚ի սահմանաց իւրեանց. և մեք գնացաք փախստականք և ոչ գիտէաք թէ յո՛ երթայաք, զի մոլորեցաք ՚ի ճանապարհաց, և գնացաք ընդ դժուարին երկիր զամենայն ընդ արևելս. ուտէաք վայրի բանջար, և ջուր ոչ պակասէր մեզ, և հասաք ՚ի տեղի յորում էին ծառք պտղաբերք մրգաւէտք և գոհացաք զայ,

* Զհետ համաձայնեցուցս Մակարայ զոր Յոյնք յեկեղեցական պատմութեան մածեալ են կամ յայսմաւուրս, յորմէ և Գրափիկոս վկայած առնելած է. Թարգմանիս ալ ՚ի օտար բարբառ պատմութեան համարի, թեպէտ և յերկրային մասամբ շնորհալի ... Այլ համտերյ այնու զի ցայսօր յաճախայն տպագրութեանթերի պահի յայն և լատին, որ և էրիր մասամբ առաւել քան զմերն, պահեալ անխարդախ և առ մեզ գեթ ՚ի շնորհս թարգմանչին երկասիրութեանն, թէ և օտարաբանս մասամբ ուղ հանգուցեալ զմեր ձեռագրաց։

և յագեցաք 'ի պտղոյն. և խնդրեցաք յա̃յ զի առաջնորդեսցէ մեզ ուր ինքն կամեսցի։ Եւ յուղի անկեալ երթայաք և հասաք 'ի յերկիրն Թզկաց, որ երկայնութի̃ մարդոյն կանգուն մի էր միայն։ Եւ տեսեալք զմեզ երկեան և փախեան 'ի մէնջ։ Եւ մեք ընդ արևելս գնալոյ ոչ դադարեցաք, և գազանաց և վիշապաց և այլ թունաւոր սողնոց հանդիպեցաք, և ամենևին չար մեզ ինչ ոչ առնէին, և ընդ բազում գետս դիւրաւ անցանէաք։ Եւ գնացաք 'ի դաշտն՝ յորում էին անթիւ փեղք, և աներկիւղ անցաք ընդ մէջ նոցա, և երթայաք ընդ որ ինքն ա̃ծ առաջնորդէր մեզ։ Եւ տեսաք կամար շինեալ մեծամեծ վիմօք, և գիր 'ի կամարն՝ եթէ մինչև աստ փախեաւ Դարեհ Պարսից արքայն յԱղեքսանդրէ մակեդոնացւոյն. և անցեալք ընդ կամարն երթայաք ոչ ինչ ճաշակելով, բայց միայն վայրի խոտ և ջուր։ Եւ յանկարծակի լուաք բազում ձայնս սաղմոսաց և հոտ անոյշ խնկոց, և 'ի ձայնէ քաղցրալուր երգոցն և յանուշահոտութենէն ննջեցաք և 'ի քուն եղաք, և շրթունք մեր քաղցրացան իբրև զխորիսխ մեղուաց։ Եւ տեսանեմք յանուրջս այր մի ահաւոր, և եցոյց մեզ ճանապարհ և ասէ. գնացէք ընդ պողոտայս և մի խոտորիջիք մի յաջ և մի յահեակ։ Եւ կալեալ զմեզ զձեռանէ յարոյց, և էաք յագեալք որպէս 'ի կերակրոյ, և սիրտք մեր զուարթք, և ըստ տեսլեանն երթայաք ընդ արևելս։ Եւ եղեն ա̃մ աւուրք գնացից մերոց երեք ամառն և երեք ձմեռն։

Եւ գտաք քարայր մի զարդարեալ գեղեցիկ որպէս տաճար ա̃յ, և անուշահոտութի̃ բուրեաց 'ի ներքուստ. և մտեալ 'ի ներքս զոք ոչ գտաք, և նստաք անդէն մինչև յերեկոյ։ Եւ ելեալ յայրէն տեսաք 'ի հեռաստանէ որպէս կերպարան մարդոյ, և եկեալ մերձ տեսաք մերկ, սպիտակ հերօքն գլխոյ և մօրուաց ծածկեալ էր ամենայն անձն։ Եւ նորա տեսեալ զմեզ անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և երդումն տուեալ մեզ ասէ. յա̃յ իցէք՝ յայտնեցէք ինձ, և թէ 'ի սատանայէ իցէք՝ 'ի բաց գնացէք յինէն 'ի տառապեալ և 'ի մեղաւոր Մակարիոսէ։ Իսկ մեք աղաղակեցաք միաբան. օրհնեա ըզմեզ, հայր սուրբ, մեք ծառայք եմք ա̃յ, և 'ի տղայութենէ հրաժարեցաք 'ի սատանայէ։ Եւ եկեալ ծերոյն առ մեզ վերացոյց զձեռն յերկինս, աղօթեաց առ ա̃ծ

և օրհնեաց զմեզ: Եւ 'ի բազում ծերութենէ աչքն շլացեալ էին, և յօնիցն և յարտևանացն ծածկեալ, և հերք մորուացն ծածկեալ էին զլանջսն և զորովայնն և ըզծունկսն և զոտսն. նոյնպէս և յետին հեր գլխոյն թաւ յոյժ, և մինչև յոտսն ծածկեալ զամենայն յետինսն անձինն, և ձայն խօսիցն նուազ իբրև 'ի խորոց, և մարմինն երևեցաւ մեզ որպէս կրիայի: Եհարց մեզ՝ ուստի՞ իցէք և կամ ո՞րպէս և կամ ընդէ՞ր եկիք առ իս: Իսկ մեք պատմեցաք նմա զամենայն լեալսն 'ի մէնջ: Եւ նա ասէ. դուք որ ընդդէմ յարևելս կամք եղիք գնալ մինչև տեսանիցէք թէ ուրանօր սպառին գնայք մարդկան, ուր ոչ է կար մարդկան գնալ որպէս ասացիք, և կամ պատահեալ լինիք լերինն յորում իցեն վայրք դրախտին, և ոչ գոյ այլ տեղի ներքսագոյն որ կարասցէ մարդ կամ թռչուն կամ գազան երթալ: Վասնզի ես մեղաւորս բազում անգամ փորձեցի. զի յուղի անկեալ գընայի զցայգ և զցերեկ, և յորժամ աշխատէի և նստէի՝ դարձեալ լինէի յայսմ տեղւոջս. յայնժամ եղև առ իս ձայն և ասէ. մի՛ փորձեր զարարիչն քո, զի ոչ ոք կարէ անցանել ընդ այդ տեղիդ: Եւ ասեմ. ընդէ՞ր, տէր իմ: Յայնժամ ասէ ցիս. վասն զի քսան մղոն է այտի մինչև 'ի դրախտն զոր տնկեաց ած և եդ զԱդամ, և պարըսպեալ սրովբէափակ ամրութբ հրեղէն հրով և սրով:

Եւ յորժամ լուաք զայն յերանելւոյն Մակարիոսէ յահի եղաք և երկեաք, և անկեալ յերկիր գոհացաք զած և զՄակարիոս որ պատմեաց մեզ զսքանչելիսն այ: Եւ ընդ երեկսն ասէ ցմեզ. որդեակք, յետ կայցէք սակաւիկ մի, զի երկու մանկունս ունիմ և յերեկորեայ յերեկոյ գան առ իս, և երկնչիմ մի՛ իբրև զօտար և զանծանօթս վնաս առնիցեն ձեզ: Յայնժամ խոյս տուաք 'ի տեղւոջէն, և եկին երկու առիւծս յընթացս և անկան 'ի յոտս քննելով և երկիր պագին. և մեք երկեաք յոյժ: Եւ նորա եդեալ ձեռն 'ի վերայ նոցա ասէ. որդեակք իմ, դոքա 'ի մարդկանէ յերկրէ եկեալ են առ մեզ, և մի՛ չար առնիցէք դոցա, զի այ ծառայք իցեն: Եւ ձայնեաց զմեզ սուրբ ծերունին՝ մի՛ երկնչիք, եկայք առ իս և կատարեսցուք զերեկոյին ժամն: Եւ մեք գնացաք ահիւ և երկիւղիւ. և եկին երկու առիւծքն, խոնարհեցուցին զգլուխս իւրեանց և երկիր պագին մեզ, և մեք կատա-

րեցաք զերեկոյին փառաբանութիւն և 'ի հանգիստ դադարեցաք։ Եւ ընդ առաւօտն նստեալք 'ի միասին ասեմք ընդ ծերն. հայր սուրբ, պատմեա մեզ երբ եկիր դու աստ և քանի ժամանակք իցեն որ բնակեալ ես յայսմ տեղւոջ։

Յայնժամ սկսաւ ասել. ես տառապեալս եմ 'ի Հռոմայ՝ որդի իշխանի, և բռնութեամբ ետուն ինձ կին. և ընդ երեկոն յորժամ կամեցան արգիլել 'ի սենեակ առագաստին, յիշեցի զփառս կուսութեան և զսրբութիւն անշաղախ մարմնոյ, զորոյ զկիզձն ունէի 'ի մանկութենէ իմմէ։ Եւ աղօթեալ առ տէր ա̃ծ ճանապարհորդել ինձ 'ի կամս իւր և առ ինքն առաջնորդել յորում ցանկացեալ փափագեցի, և ելի գաղտ և փախեայ և թաքեայ զեօթն օր 'ի տան պառաւու կնոջ մի, մինչ նոքա յուզմանէ ճանապարհաց դադարեցին. և առ հեռաւորսն ընթացան խնդրել և հարցանել զվանորայքն և պատուիրել անապատաւորացն, զի մի պահեսցեն և պատիժս կրեսցեն յարքունուստ։ Զի գիտէին ծնողքն իմ զփափագն իմ, որ ընդ կուսութեան և ընդ վարս սրբութեան էր և միայնակեցութեան. և յոյժ դժուարէին ընդ կամս իմ որ ընդ ա̃յ էր, զի ընդ մեծութիւն աշխարհիս պատաղեալ էին։ Եւ յետ եօթն աւուրն օրհնեցի զպառաւ կինն և ելի 'ի գիշերի և փախեայ 'ի քաղաքէն։

Եւ առաքեաց տէր զՀռափայէլ հրեշտակն իւր 'ի կերպս մարդոյ ալևորի. և ասեմ. ուր կամիս երթալ, հայր։ Եւ նա ասէ. ուր դու եդեալ ես զմիտս երթալ, անդ կամիմ և ես։ Եւ ասացի ցնա. տէր առաջնորդեսցէ մեզ զճանապարհս կենաց։ Եւ երթայի զկնի նորա, և 'ի գիւղս խնդրէաք հաց և ուտէաք և երթայաք ընդ երկիր։ Եւ զշատ աւուրս 'ի բաց թողից. 'ի յերիս ամս հասաք եօթն աւուր օթևանօք հեռի 'ի տեղւոջէս յայսմանէ, և մտեալ յայր մի հանգեաք և 'ի քուն եղաք. և յորժամ զարթեայ, զալևորն ոչ տեսի, և յոյժ տրտմեցայ և լացի։ Եւ դարձեալ երևեցաւ ինձ ալևորն և ասէ. ես եմ Հռափայէլ հրեշտակն ա̃յ որ բերի զքեզ մինչև ցաստ. և մի տրտմիր, այլ փառաւորեա զա̃ծ զի անցեր ընդ խաւարային երկիր և տեսեր զա̃յ սքանչելիսն. այժմ երթ իջիր ուղիղ ընդ ճանապարհդ։ Զայս ասացեալ աներևոյթ եղև։ Իսկ ես զգաստացայ և օրհնեցի զա̃ծ որ խնամեաց զիս հրեշտակօք իւրովք, և առաջ-

նորոգեաց ինձ յանքոյթ նաւահանգիստ, և ոչ մնաց առ իս տրտմութ՟ին, այլ մխիթարեալ երթայի յուղի անկեալ։

Եւ հանդիպեցաւ ինձ ցիռ արօտական, և ետու նմա երդումն յարարչն ա՟ծ թէ ցոյց ինձ ճանապարհ. և սկսաւ գնալ առաջի իմ և ես զկնի երկու օր։ Եւ ապա հանդիպեցաւ ինձ եղջերու մի մեծ յոյժ, և ցիռն դարձաւ յետս. և գնայի զկնի եղջերուին երեք օր։ Եւ հանդիպեցաւ ինձ վիշապ մի ահաւոր, և եղջերուն դարձաւ 'ի տեղի իւր. և երկեայ 'ի վիշապէն և ետու երդումն զի մի չար ինչ արասցէ ինձ։ Եւ վիշապն կանգնեցաւ 'ի վերայ տտանն և մարդկային բարբառով ասէ ցիս. բարի եկիր աստ, ծառայ ա՟յ Մակարիէ. աւուրք իցեն որ մնայր քեզ լեառնս այս, և պատրաստեալ է քեզ աստ տուն բնակութ՟ե, և Ռափայէլ հրեշտակապետն եցոյց զքեզ ինձ և զկերպարանս քո և զանուն քո ասաց ինձ. արդ եկեսջիր զկնի իմ։ Եւ սկսաւ գնալ 'ի վերայ տտանն և ես զկնի, և բերեալ եմուծ ընդ դուռն այրոյս, և անյայտ եղև յաչաց իմոց։ Եւ իբրև մտի յայրս, գտի մատակ առիւծ մի մեռեալ և երկու կորիւնս 'ի վերայ կենդանի։ Եւ ես հանեալ զառիւծն արտաքս թաղեցի, և սնուցի զերկու կորիւնսն 'ի ծայրից ոստոց ծառոց, և որպէս զաւակք եղեն ինձ։

Եւ մինչդեռ զայս ամենայն պատմէր մեզ Մակարիոս, եհաս ագռաւ մի և նստաւ 'ի միջի մերում ունելով 'ի բերանն բլիթ մի հաց, և եդեալ առաջի մեր թռեաւ։ Եւ ասէ ծերն. մինչև ցայսօր ամենայն օր կէս նկանակի բերէր ինձ ագռաւն, և այսօր եբեր և զձերն. արդ կերիցուք նախ զա՟յ պարգևս, և ապա պատմեցից ձեզ վասն մեղաց իմոց։ Եւ յորժամ կերաք և գոհացաք զա՟յ, ասէ ծերն. 'ի գալն իմ յայրս յայս յետ ութ և տասն ամաց ելի յայրէս եօթն ժամու աւուրն. և եկեալ էր սատանայ փորձել զիս, և ես ոչ ծանեայ զխարդախութ՟ի, զի անհոգացեալ էի և ասէի. արդ անցայ զամենայն փորձութ՟իս սատանայի, զի զհոտն անմահութեան առի և 'ի վայրս սուրբս կոխեցի և ա՟ծատունկ դրախտին մերձ և առընթեր բնակեցայ, զի՞նչ այլ կարող իցէ առնել չարն, որովհետև աստ հասանել արժանացայ։ Յայսպիսի խորհրդով անհոգացեալ էի, և ոչ իմաստնացայ և ոչ խնդրեցի 'ի տեառնէ իմանալ զայսպի-

սի մտածմունս, այլ զօրէն անասնոյ անմտացայ և յապահովս էի աներկիւղ գոլով 'ի պատերազմաց, և յանախտութեան համեալ համարէի զիս ։ Եւ յելանելն իմ յայրէն եդ առաջի իմ պայծառ և վայելուչ վարշամակ, և ես Թշուառականս առի զվարշամակն և եդի յայրս և ասեմ 'ի միտս․ ուստի՞ իցէ այս վարշամակս աստ 'ի հեռագոյն անապատիս․ և ոչ ածի զմտաւ եղկելիս՝ թէ ոչ է հնար աստ այնպիսի նիւթոյ աշխարհի գտանիլ, և ոչ զգաստացայ և ոչ աղօթեցի առ ա̃ծ ցուցանել ինձ զայս թէ ուստի իցէ ։ Եւ 'ի միւս այլ աւուրն դարձեալ ելի յանապատէս և գտի կանացի կարմիր կօշիկս, և առեալ իմ եդի մերձ վարշամակին, և յիմարեցայ ապշեալս և խաչ ոչ հանի յերեսս և զա̃ծ ոչ յիշեցի 'ի ժամուն յանմիկ, և ոչ քննեցի թէ յուստ է այս և կամ զի՞նչ պատշաճ էր զայնպիսի ինչ առնուլ 'ի ձեռս կամ մուծանել յայրս իբրև պիտոյ ինչ զանպէտն զայն և զանդէպն ։

Եւ յերրորդ աւուրն ընդ առաւօտն ելի յայրէս, և ոչ յայնժամ խաչ հանի յերեսս․ և տեսանեմ կին մի նստեալ ընդդէմ իմ զարդարեալ պայծառ զգեստիւք և ասեմ․ ով կին, ուստի՞ դու եկիր աստ ։ Եւ նա դառն արտասուօք լայր, որ և զիս լացոյց, և ասէ ցիս․ ես դերիս և Թշուառականս 'ի Հռոմայ քաղաքէն եմ դուստր հռոմայեցւոյ իշխանին, և բռնադատեցին զիս ծնողքն իմ և ետուն ինձ այր․ և յերեկոյ յորժամ կամեցան արգիլել զիս ընդ փեսային 'ի սենեակ առագաստին, այրն իմ որ պսակեցաւ ընդ իս անյայտ եղև․ և յետ սակաւ աւուրց յորժամ ոչ գտաւ, փախեայ և ես 'ի ծնողաց իմոց, և ելի 'ի լեառն և մոլորեցայ 'ի ճանապարհիս և յանապատիս, և այժմ երկոտասան ամ է որ հալածէի 'ի գազանաց և 'ի դիւական երևմանց․ այժմ ա̃ծ հանդիպեցոյց զքեզ ինձ, ոչ գիտեմ թէ ուր իցեմ։ Եւ ես տառապեալս և եղկելիս յամենայնի դարձեալ ոչ հանի խաչ յերեսս և ոչ յիշեցի զա̃ծ իմանալ թէ ո՛ արդեօք իցէ երևեալն․ այլ ապշեալ յիմարեցայ և հաւատացի կնոջն, և յիշեցի զհարսանիսն և ասեմ 'ի միտս իմ, թէ դա իցէ կինն իմ, և չկայ հրաման բաժանիլ ինձ 'ի դմանէ․ զի զոր ա̃ծ զուգեաց, չէ պարտ մեկնել․ և թէ չէր հրաման յա̃յ, զիա՞րդ կարէր սա զայսքան դժուարութիւն ճանապարհիս հատանել և անցանել,

կամ զիմրդ եկեալ եգիտ զիս զայրն իւր։ Յայնժամ կալայ զձեռանէ նորա և մուծի յայրս, և էր յոյժ քաղցեալ, և ետու նմա զծայր ոստոց ծառոցն. և նա առեալ ուտէր, զի ինձ այնպէս առաջօք երևեցուցանէր իբր թէ ուտէր, և զարտասուսն հեղոյր և սիրտ իմ ձմլէր, և էի մտօքս յիմարեալ, և խաչ ոչ հանի յերեսս իմ, և 'ի վարանմանէ խորհրդոյս եդեալ զգլուխս ննջեցի։ Եւ յարուցեալ կլինն էարկ զձեռն իւր մերկ 'ի յանձս և ընդ մարմինս իմ վանէր. և ամենևին զցանկութիւն կանանց ոչ գիտէի, նա զարթոյց զիս և խախտեաց զմարմինս 'ի ցանկութի, և բորբոքեցայ 'ի մեղս։ Եւ յորժամ գործեցի զանօրէնութիւնսն, կլինն անյայտ եղև, և գտայ ես թշուառականս յորսայս 'ի վերայ երկրի. և որպէս 'ի ծանր քնոյ սթափեցայ 'ի սատանայական պատրանացն և եկի 'ի միտս իմ, և ծանեայ զմեղս իմ որ չար և ծանր էր յոյժ։

Եւ ելի յայրէս և անկայ 'ի վերայ երեսաց իմոց և ողբացի դառն արտասուօք, և փախեան յինէն երկու առիւծքն և յիս այլ ոչ գային և ոչ հնազանդէին ինձ, զի ծանեան զանօրէնութիւնս իմ. և ես եղկելիս ոչ դադարէի յաղօթելոյ աղաչելով զԱծ, զի թողցէ զմեղս իմ և հնազանդեցուսցէ ինձ զերկու առիւծն իմ, զի որպէս զաւակք իմ էին։ Եւ մարդասէրն Ած ոչ անտես արար զպաղատանս իմ, և դարձան առ իս առիւծքն յետ ութ աւուր. և ես մտի յայրս և նոքա ընդ իս, և հրամայեցի նոցա և փորեցին յանկիւն այրիս ձանկօք իւրեանց զերկու օր. և յորժամ եղև խորն մարդաչափ մի, իջի 'ի խորն և տարածեցայ որպէս մեռեալ, և աղաչեցի զառիւծսն և դարձուցին զհողն 'ի վերայ իմ և թաղեցին զիս, և էի 'ի գբին ծածկեալ հողով ութ օր, և եղէ ես որպէս կաւ և ոչ մեռայ, և էին միտք իմ առ իս։ Եւ յետ ութ աւուրն հերձաւ այրն 'ի վերուստ և պատառեցաւ և հողն 'ի վերայ իմ, և տեսի զլոյս և գոհացայ զԱյ, որ ջնջեաց զմեղս իմ, և մարմինս իմ եղև որպէս էրն յառաջագոյն. զի հողն վերացաւ 'ի ներքուստ 'ի վեր և եհան զիս արտաքս, և ապա մարմին իմ պնդեցաւ որպէս էրն, և զօրացայ և կանգնեցայ և ելի յայրէս, և տեսի առաջի դրոյս բուսեալ դալար խոտ 'ի հողի վերայ։ Եւ խոնարհեցուցեալ զծունկս իմ եդի զճակատս

և զձեռս յերկիր, և ատամօքս կրծեցի զգաղարն և կերայ և յագեցայ և զօրացայ։

Եւ համբարձի զաչս և զձեռս յերկինս զութ օր և զութ գիշեր ոչ ինչ ճաշակելով աղաչէի զԱ̃ծ։ Եւ յետ ութ աւուրն տեսի 'ի չորս անկիւնս այրոյս լոյս առանց հրոյ, և 'ի մէջ լուսոյն պայծառագոյն լոյս քան զարեգակն, և 'ի մէջ լուսոյն զփրկիչն իմ Յ̃ս մարդակերպ՝ ծիրանի զգեստիւք և պսակ անպատմելի և անիմանալի 'ի գլուխն, և սքանչելի և զարմանալի ձայն բարբառոյ ելանէր 'ի բերանոյ նորա որպէս երգս օրհնութեան. և յետ ձայնի նորա եղև թնդիւն յերկնից որպէս բիւրք բիւրոց հրեշտակաց, և լուայ որ ասէին՝ ամէն ամէն ամէն, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։ Եւ 'ի նոյնժամայն ել Յ̃ս յայրէս և վերացաւ յերկինս, և իջաւ հրեղէն ամպ յերկնից և շրջոյց զպայծառ լոյսն, և վերացաւ հրեղէն ամպն յերկինս, և եղեն կայծակունք և շանթք և որոտք, և լերունք և վէմք և ծառք և դաշտք և գազանք և անասունք աղաղակեցին որպէս 'ի միոյ բերանոյ՝ սուրբ սուրբ սուրբ տէր զօրութ̃եց։ Եւ ես տառապեալս զարհուրեցայ և ապշեցայ և պապանձեցայ զութ օր այնպէս իբրև զթմրեալ յահէ սքանչելի երևմանցն, և զարմացեալ և հիացեալ յահի կայի աչօք պշուցեալ, բայց սրտիւ ընդարմացեալ զայն ութ օրն այնպիսի կայի կիսամահ. և երկու առիւծքն ես անկան որպէս մեռեալք, և ոչ կանգնեցան և ոչ կերան և ոչ ննջեցին որպէս և ես։ Եւ ծանեայ որ յամպն և 'ի լոյսն որ եմուտ 'ի յայրն իմ, փրկիչն իմ էր Յ̃ս, և մաքրեաց և սըրբեաց զայրն։ Եւ յայնմ օրէն զմեռանելն ինձ լաւ համարէի քան զկեալն, զի գիտացի որ մարդն ոչ ինչ է. և սքանչանայի ես մեղաւորս և անարժանս՝ թէ որպէս եղէ արժանի տեսանել զայսպիսի սքանչելիս։ Եւ յայնմ օրէ մինչև ցայժմ իցեն ամք վաթսուն, և յայնմ ժամուն էի քառասուն ամաց, և յորժամ եկի յայրս յայս և 'ի տեղիս՝ էի ամաց քսան և երկու։ Արդ լուայք, եղբարք, զոր ինչ գործեցի յերկրի, զի պատմեցի ձեզ։ Եւ եթէ կարող էք համբերել այսր ամենայնի՝ կացջիք աստ, և եթէ ոչ՝ տէր առաջնորդեսցէ ձեզ ընդ որ եկիք։

Իսկ ես Թէոփիլոս մեղաւոր կրօնաւորս և որ ընդ իմ էին երկու եղբարքն, յորժամ լուաք զայս՝ փառաւորե-

ցաք զնա, վասն զի ելից զլիզն և զփափագն մեր՝ զի արժանի եղաք տեսանել զբնակիչն յանապատին զերանելի ծերն զՄակարիոս և խօսել ընդ նմա, և տեսանել ըզվայրս ցանկալի դրախտին և զհոտն անուշութեան և անմահարար, յորմէ զմայլեալ լիացաք քաղցրութեամբ և ուրախութեամբ։ Եւ հաճոյ թուեցաւ մեզ՝ որ էր կամօքն նոյ, դառնալ մեզ անդրէն յաշխարհ, և պատմել զքանչելիսն զոր տեսաք և զպատմութիւն երանելի ծերոյն առ 'ի յօգուտ լսողաց։ Եւ գնացին երկու առիւծքն առ սուրբ ծերն, և նա եդեալ զերկու ձեռսն 'ի վերայ նոցա օրհնեաց զնոսա։ Յայնժամ եկին և առաջի մեր և 'ի խոնարհ երկիր պագին մեզ։ Իսկ մեք ասացաք ցսուրբ ծերն. տուր մեզ, հայր պատուական, հրաման դառնալոյ յաշխարհ և պատմելոյ վասն քո 'ի քաղաքս և 'ի գաւառս և յանապատս և յեկեղեցիս և յԵրուսաղէմ։ Եւ նորա յարուցեալ յաղօթս եկաց վասն մեր և յանձնեաց զմեզ 'ի տէր մեր Յս Քս, զի առաջնորդեսցէ մեզ 'ի ճանապարհս խաղաղութեան։ Եւ հրամայեաց երկու առիւծուն, և անցան առաջի մեր և առաջնորդեցին մեզ մինչև 'ի կամարն Աղեքսանդրոսի, որ փախոյց զԴարեհ Պարսից արքայն։ Եւ խոնարհեցուցեալ երկու առիւծքն զգլուխս իւրեանց երկիր պագին մեզ և դարձան առ սուրբն Մակարիոս. և մեք աղօթիւք նորա խաղաղութեամբ և թեթևով դարձաք յաշխարհ և պատմեցաք վասն ծերոյն սրբոյ։

ՎԱՍՆ

ՈՐՔ ԶԴՐԱԽՏԻՆ ԼԵԱՌՆ ԳՏԻՆ

ԵՒ ԶՍՏՈՐՈՏԻՆ ՀԱՍԵԱԼ ՏԵՍԻՆ*

Ի ԺԱՄԱՆԱԿՍ տեառն Ներսէսի կլայեցւոյ Հայոց լուսաւոր վարդապետի և կաթողիկոսի միանձնական

* Ցանգագրութիւն հնոյ ոճանց յաղագս անխորհուրդ ճաշոյ դրախտին յորդորեալ մարդկանն զնի ժամանակօ, և ըղձիւք նորոգեալ ետոյն հրաւիրեալ նոցա, 'ի դժոխարենս յետոյ որդին յանգնալի ողջերութիւն, այլ հաստատեագրին և ուխտ նոր ցանկայի. և որք լուսանն՝ տեսանել Թագաւորութեան ըղձեղեալք, զի կամ խնդրեալք են նմին խախոյալ ախորժութիւն պաշարեալ էին, և

եղբարք վեց միախորհուրդ եղեալ գնացին յարևելս կոյս ամս վեց, խնդրելով 'ի տեառնէ յամենայն ժամ յաղօթսն՝ հասուցանել զնոսա յանքոյթ վայրս դրախտին մերձ առ ստորոտովն ։ Եւ դիպեցան լերինն մի ահաւորի, և վեց ամիս գնացեալ եղեն ընդ նա զառ 'ի վեր. ապա բուրեաց առ նոսա հոտ անմահութեն, և զմայլեալ լիացան և զօրացան ։ Իսկ մինն 'ի նոցանէ ասէ. դարձայց և պատմեցից աշխարհի զանհամեմատ զուարճութիւնս զայս ։ Նոքին ցնա. դու գիտես, բայց մեք աստ մնալոց եմք ։ Եւ եկեալ միանձնականն այն բաղում աշխատանօք և քարոզէր զտեսեալ վայրն ծաղկաւէտ և անմահահոտ, որ ստորոտն է դրախտին ։ Եւ լուեալ անհաւատալի ասէին գոլ զասացեալսն 'ի նմանէ ։ Նա իբրև ետես ոչ ոք օգտեալ 'ի նմանէ, և վասն եղբարցն յորոց որոշեցաւ, և 'ի վայրեն այն անուշահոտ զրկեցաւ, լայր անմխիթար և ինչ ոչ ասէր այլ. և 'ի յարտասուաց զնա դադարեալ ոչ ոք ետես, մինչ զկապ ական նորա մաշեալ՝ շլացուցեալ էր արտասուսն զաչս նորա ։

Եւ զայն եկեալ պատմեցին մեծի վարդապետին՝ Ներսէսի ։ Եւ նա կոչեալ առ ինքն զմիանձնականն զայն պահանջեաց 'ի նմանէ երդմամբ զպատճառս արտասուացն՝ որ անդադար հեղոյր անկարելի ։ Եւ ասէ. վեց եղբարք գնացաք զվեց ամ յարևելս կոյս և դիպեցաք լերին մի, ընդ որ գնացաք վեց ամիս 'ի վեր. ապա բուրեաց մեզ հոտ անպատմելի և արբեցաք զմայլեալք՝ մոռանալով զամենայն հոգս, և թէ 'ի մարմնի իցեմք ։ Եւ երևեալ հրեշտակ տեառն ասաց. դրախտն յայսմ լերին վերայ կայ և հոտ անտի է. կացէք այդր մինչև 'ի լրումն աշխարհի և յօրն դատաստանի և մտանէք 'ի նա, և յայսմհետէ ոչ նեղէ զձեզ կարիք մարմնոյ, ոչ քաղց և ոչ ծարաւ և ոչ հիւանդութիւն և ոչ մահ ։ Եւ ես ասեմ. թող երթամք ասեմք երկրի զոր տեսաք և լուաք, և օգտեսցին, և նոքա ոչ կամեցան ։ Եւ ես եկեալ պատմեցի, և առասպելս համարին. և զի թողի զեղբարսն իմ և զպտուղ վաստակոցն իմոց, չկարեմ դադարել 'ի լալոյ ։ Եւ գրեաց զայս սուրբն՝ Ներսէս 'ի մէջ մեկնութեան արարածոց և քարոզէր ամենեցուն ։

կամ առ հեշտի ընելոյ ներգործութե[illegible] [illegible] . և առ ան_ ինչ հաստատել՝ [illegible] անյիշատակ [illegible] թողեալ որք գրեցին, [illegible] 'ի պատ_ [illegible] ծին ։ Տես և ծանօթութիւնն յէջ 255 ։

ուրախացեալ գոհանայր զա՟յ, և ձայնեալ առ սուրբն ասէ․ յիշեա զիս զգերիս յաղօթս քո, սուրբդ ա՟յ․ քանզի մերձ իւր ետես և հուպ առ վէմն և նայէր զկնի հետոց երանելւոյն 'ի ծով անդր մինչև ծածկեցաւ յաչաց նորա։ Յայնժամ առ ինքն ժողովեալ զինքն ասէ․ ով եղկելի դու անձն, որ ոչ էիր արժանի տեսանել զսուրբն ա՟յ, ահա տեսեր և օրհնեցար 'ի նմանէ և 'ի նորա բնակութիւնն լինել արժանացար․ արդ եթէ մոռանայցես զսրբութե՟ տեղւոյս զայս, և զաղտեղութե՟ սիրեսցես աշխարհի, որ խաւար ոչ ընկալցի զքեզ։ Եւ աղօթեալ առ տէր ա՟ծ ասէ․ տուր ինձ համբերութիւն բնակիլ 'ի տեղւոջս սրբութե՟, ով բարերար տէր։ Եւ այնպէս զերկու ամիսն զայն որ մնացեալ էր՝ պահօք յօժարականաւ ճնշեաց զինքն, և աղօթիւք հաստատեցաւ 'ի տէր ա՟ծ յուսով և ջերմեռանդ սիրով, և ուրախութե՟ էր զի քաղցրացաւ հոգի նորա աղօթիւք սրբոյն 'ի վէմ անդր։

Եւ յորժամ գնաց առ վէմն նաւավարն բարեպաշտ հացովն և ջրովն և մերձ եղեալ 'ի վէմն ետես զկինն աշխարհի հանդերձիւ՝ երկեաւ յոյժ, համարելով դիւական երևմունք, և սկսաւ վարել զնաւն յետ կոյս։ Եւ կինն տեսեալ զզարհուրիլն նաւավարին, ձայնեաց՝ ասէ․ մի երկնչիր, տէր իմ և եղբայր, ես կին եմ քրիստոնեայ, եկեսջիր մերձ և պատմեցից քեզ զեղեալ գործն։ Նա դարձեալ 'ի վէմն մղեաց զնաւն և մօտեցաւ առ վէմն, և եհարց նաւավարն եթէ ուր իցէ աբեղայն որ 'ի վիմիդ էր, և ասա ինձ զճշմարիտն թէ զինչ եղև նմա։ Եւ կինն յեզր ծովուն իջեալ մերձ առ նա պատմեաց նմա լալով զամենայն եղեալսն։ Յայնժամ սկսաւ և նաւավարն լալ և ասէ․ զրկեցայ 'ի տեսլենէ սրբոյն, որով մխիթարեր հոգի իմ և ցնծայր։ Եւ ասէ ցկինն․ էջ և մուտ 'ի նաւս, և հանից զքեզ 'ի ցամաք և երթիցես 'ի տուն և յազգականս քո։ Ասէ կինն․ մի տէր իմ, մի հաներ զիս 'ի վիմէս․ այլ արա առ իս ողորմութիւն, և զոր ինչ նմա բերէիր՝ բեր և ինձ, և արասցէ ընդ քեզ տէր ա՟ծ ողորմութի՟ և հատուցումն բարեաց քոց։ Եւ ած առ իս զկին քո թէ ունիցիս, և աբեղայի խորգեղէն պարեգօտ և մազեղէնս, և առցէ զոր զգեցեալս եմ, և զգեցուսցէ ինձ զխորգն և զմազեղէնն և վարձս առնուցուք յա՟յ, զի առ ա՟ծ մի է այր և կին։

Օ այս լուեալ նաւավարն 'ի նմանէ, ետես զփափագումն նորա ջերմեռանդ և զսէրն բորբոքեալ առ ած, ասէ. արարից որպէս ասացեր. զօրացիր այսուհետև և մի երկնչիր, այլ հաստատուն կաց սրտիւ և մտօք: Եւ տուեալ նմա զհացն և զջուրն դարձաւ 'ի տուն իւր, և եառ զոր ինչ պատուիրեաց և զկինն իւր և նաւեաց 'ի վէմն: Եւ եկեալ ելին առ նա 'ի վէմն և ետուն նմա ողջոյն և ողջագուրեցին զմիմեանս կանայքն: Եւ նաւավարն 'ի նաւն իջեալ՝ առանձնացան նոքա, և մերկացուցեալ զկանացի աշխարհական զգեստն 'ի նմանէ՝ զգեցոյց նմա իբրև այր զխորգն և զմազեղէնն, և ուրախացեալ ընդ մազեղէնն օրհնեաց զկինն նաւավարին համդերձ նաւավարաւն, և աղաչանօք պատուիրեաց նոցա զի բերցեն նմա այծենի և վուշ, զի վաստակեսցէ, ասէ, ձեռօք իմովք և ձրի հաց ոչ կերայց: Իսկ նոքա զուարճացեալք ընդ ածասիրութիւն աղջկանն՝ մխիթարեալք զնա գնացին, և արարին զպատուէր նորա, բերին վուշ և այծեայս: Եւ այսպէս արարեալ կնոջն 'ի վիմին 'ի մէջ ծովուն ամս ութ մեծ ճգնութբ և առաքինի վարուք, և երկու ամսով յառաջ քան զգնալն նաւավարին հանդերձ աղջիկն խաղաղութեամբ 'ի Քս:

Եւ 'ի կատարել երկուց ամսոցն գնաց նաւավարն և կինն 'ի վէմն առ 'ի տեսանել և օրհնիլ յաղախնոյն Քսի: Եւ իբրև ելին 'ի վէմն, գտին զերանելին մեռեալ որպէս կենդանի 'ի քուն, ունելով ընդ ինքեան զհացն և զջուրն, որ էր երկու ամսոյ պաշար: Եւ լացին ուժգին և երանեցին, քանզի բուրէր հոտ անուշութն 'ի մարմնոյն. և ողջունեալ համբուրիւ զնշխարս նորա իջուցին 'ի նաւն և գնացեալ 'ի ցամաքն տարան 'ի քաղաքն Կեսարիայ Պաղեստինեայ, և պատմեցին եպիսկոպոսին զամենայն եղեալսն: Նա որոյ մեծաւ պատուով և երգովք հոգևորօք թաղեցին 'ի նշանաւոր տեղւոջ, յորմէ բազում նշանք լինէին 'ի նեղեալսն և 'ի հիւանդս 'ի փառս Քսի այ մերոյ:

ՎԱՍՆ

ԲԱՐՁՐԱՄԻՏ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԻՆ

Պատմեաց մեծն և սուրբ հայրն Անտոնիոս եթէ եկն առ իս ոմն յանապատական միայնակեցացն և պատմեաց ինձ արտասուօք և ասէ. ես, հայր, ունէի եղբայր աշխարհական և մեռաւ, և մնաց որդի մի երեք ամաց. և իմ լուեալ զայն գնացի 'ի տուն եղբօրն իմոյ և առի զտղայն՝ որ էր երեք ամաց, և բերի յանապատն իմ և սնուցի զնա աշխատութ̃բ, ամբրաւով և բանջարով վայրի. և ոչ ցուցի նմա կերպարան կնոջ և կամ աշխարհի, և ոչ միս գիտաց նա, և ոչ ձուկն և ոչ հաց և կամ գինի իմացաւ նա և կամ ետես. յամենայնէ յայտցիկ զատուցի զնա և պահօք ճնշեալ սովորեցուցի զնա 'ի տղայական հասակէն, մինչև յարբունս եհաս այնպիսի ճգնութ̃բ. և վարժեցաւ յամենայն առաքինութ̃իս, 'ի տքնութ̃իս հսկման և 'ի պնդութիւնս պահոց և աղօթից յարաժամ, և անբիծ և սուրբ և անարատ, և ոչ իջուցի զնա 'ի լեռնէն։ Եւ այսպէս սնաւ այն եղբօրորդին իմ յանապատի անդ առ իս, և ոչ ետես նա գիւղ և ոչ շէն ինչ քաղաքաց և ոչ ծանեաւ նա զերկրաւոր գործս ամենևին ոչ չար և ոչ բարի։

Եւ եղեալ ութևտասն ամաց այնպիսի ճգնութ̃բ՝ անապատական վարուք ծառայելով տեառն։ Եւ 'ի միում աւուր հիւանդացաւ հիւանդութիւն և մեռաւ վախճանեալ զկեանս զայս. և սաղմոսիւք և օրհնութ̃բ և արտասուօք թաղեցի զանապատին սնեալն և զանբիծ կրօնաւորն զայն զեղբօրորդին իմ, և ուրախ էի 'ի վերայ նորա վասն սրբութ̃բ և ճգնութ̃բ գնալոյ նորա առ հանդերձեալն։ Եւ ոչ գիտէի ես չարի պատահեալս զնորա սիրտն, բարձրամտութ̃ին և զամբարտաւանութ̃ին. քանզի 'ի մէջ եղբարց ոչ եկաց, որով ծանուցեալ երևի ամբարտաւանութ̃ի և խոնարհութ̃ի և հնազանդութիւն 'ի բանից և 'ի գործոց։

Իսկ ես աղաչէի զա̃ծ ժտելով 'ի նմանէ զի ցուցցէ ինձ թէ յո՛ր դաս սրբոց դասեցաւ եղբօրորդին իմ։ Եւ յետ

երրորդ աւուրն տեսանէի յանուրջս տեղի մի նսեմ և ժանտահոտ, և զեղբօրորդին իմ անդ ։ Իբրև զայս այսպէս տեսի, տրտմութ՟ վարանեալ վշտանայի, և սկսայ մեղադիր լինել ա՟յ և ասէի. ո՞չ էր երիտասարդն այն անբիծ անարատ. ո՞չ զցայգ և զցերեկ ծառայէր քեզ պահօք և աղօթիւք և տքնութ՟. զի՞նչ է զոր տեսի զնա ։ Եւ մինչդեռ ես զայս խորհէի, ահա երևեցաւ ինձ հրեշտակ տեառն և ասէ ցիս. զամենայն ճգնութ՟ վարս ուսուցեր նմա, իսկ զխոնարհութ՟ի և զհեզութ՟ի ընդէ՞ր ոչ ուսուցեր. զի ունէր 'ի սրտի իւրում մեծ հպարտութ՟ի և յոյժ ամբարտաւանէր՝ համարելով զինքն սուրբ և ընտիր ծառայ ա՟յ, իբր թէ ոչ գոյ այլ քան զնա. և զիա՞րդ ոչ գիտես եթէ ա՟ծ ամբարտաւանից հակառակ կայ, և պիղծ է առաջի ա՟յ ամենայն բարձրամիտ ։ Եւ զայս իմա դու, զի թէ ամենայն առաքինութ՟ զարդարեալ է ոք առանց խոնարհութ՟, պիղծ է առաջի տեառն. իսկ եթէ ոք խոնարհ և հեզ իցէ, առանց ամենայն առաքինութ՟ հաճոյ կարող է լինել տեառն և սիրելի. զի այլ ո՞վ իցէ հանգիստ տեառն, եթէ ոչ հեզն և խոնարհն և որք դողան 'ի բանից նորա ։ Եւ այժմ գիտասջիր զի յա՟յ անիրաւութ՟ի ոչ լինի, և զայն զի պիղծ է առաջի նորա ամենայն բարձրամիտ և հպարտ, թէպէտ բիւր առաքինութիւն ստացեալ ունիցի որպէս քո սնուցեալն որդի ։ Այլ զի թէ գիտացեալ զնա ոչ խրատէիր, ոչ և քեզ թողուլին մեղք քո. բայց զի ոչ ծանեար 'ի սրտի նորա զգունեալն, ոչ հոգաբարձու եղեր ։ Այլ այսուհետև զհնազանդեալսն ձեր եթէ ոչ նախ քան զամենայն առաքինութ՟իս 'ի խոնարհութ՟ի և 'ի հնազանդութիւն յորդորեալ վարժիցէք, ոչ առանց մեծի պատժի լինիցիք ։ Եւ զայսքան ասացեալ հրեշտակ տեառն գնաց ։ Իսկ ես, ով հայր պատուական, զայս այսպէս տեսեալ և լուեալ սգամ և լամ յարաժամ զկորուստ երիտասարդին ։ Ասէ ցնա հայրն Անտոնիոս. յիրաւի, ով եղբայր, ուր իցէ ամբարտաւանութ՟ի, ոչ է նա յա՟յ և ոչ տեսցէ զնա ։

ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ

ՈՐ ՔՍԱՆ ՄՂՈՆԱՒ ՄԵՐՁ ԴՐԱԽՏԻՆ ԲՆԱԿԷՐ ԳՐԵԱՑ ԶՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՍ ԹԷՈՓԻԼՈՍ ԿՐՕՆԱՒՈՐՆ*

Ի ՎԱՆՍՆ տեառն Ասկլիպիոսի, որ է 'ի Միջագետս Ասորւոց, բնակէի ես Թէոփիլոս մեղաւոր կրօնաւոր։ Եւ յետ երեսուն և ութ ամաց լինելոյն իմոյ 'ի վանսն ասեմ ցայլ կրօնաւոր եղբարսն. խորհուրդք իմ նեղէին զիս երթալ յԵրուսաղէմ և ելանել 'ի լեառն, և շրջեցայց յանապատն մինչև գտից զբնակեալսն 'ի յայրս և 'ի փապարս լերանց ծառայս այ̃։ Եւ երկու ոմանք յեղբարցն Սարգիոն և Իգիոն ասեն ցիս. գնասցուք և մեք ընդ քեզ և մինչև 'ի մահ ոչ թողցուք զքեզ։ Եւ 'ի միում գիշերի գաղտ 'ի հօրէ վանիցն ելաք 'ի վանիցն, և 'ի հնգետասան օր գնացաք յԵրուսաղէմ երկիր պագանել սուրբ տեղեացն, և ելաք յԵրուսաղէմէ և դարձաք յարևելս. գնացաք աւուրս հնգետասան և անցաք ընդ Տիգրիս գետ, և հասաք 'ի պարսիկս և տեսաք զտեղին յորում սուրբն Մերկերիոս գեղարդեամբն եսպան զՅուլիանոս արքայն զՔի̃ ուրացողն. և անտի գնացաք 'ի քաղաքն Տիսբոն, յորում հանգուցեալ էին նշխարք սուրբ երից մանկանցն անանիանց։

Եւ ելաք 'ի յերկրէն Պարսից և գնացաք 'ի հնդիկս. և տեսեալ զմեզ սև մարդիկն հնդկաց, փայտիւք և քարամբք հալածեցին զմեզ 'ի սահմանաց իւրեանց. և մեք գնացաք փախստականք և ոչ գիտէաք թէ յո երթայաք, զի մոլորեցաք 'ի Ճանապարհաց, և գնացաք ընդ դժուարին երկիր զամենայն ընդ արևելս. ուտէաք վայրի բանջար, և ջուր ոչ պակասէր մեզ, և հասաք 'ի տեղի յորում էին ծառք պտղաբերք մրգաւէտք և գոհացաք զայ̃,

* [illegible]

և յագեցաք 'ի պտղոյն. և խնդրեցաք յա՟յ զի առաջնորդեսցէ մեզ ուր ինքն կամեսցի: Եւ յուղի անկեալ երթայաք և հասաք 'ի յերկիրն Թզկաց, որ երկայնութի՟ մարդոյն կանգուն մի էր միայն: Եւ տեսեալք զմեզ երկեան և փախեան 'ի մէնջ: Եւ մեք ընդ արևելս գնալոյ ոչ դադարեցաք, և գազանաց և վիշապաց և այլ թունաւոր սողնոց հանդիպեցաք, և ամենևին չար մեզ ինչ ոչ առնէին, և ընդ բազում գետս դիւրաւ անցանէաք: Եւ գնացաք 'ի դաշտն՝ յորում էին անթիւ փեղք, և աներկիւղ անցաք ընդ մէջ նոցա, և երթայաք ընդ որ ինքն ա՟ծ առաջնորդէր մեզ: Եւ տեսաք կամար շինեալ մեծամեծ վիմօք, և գիր 'ի կամարն՝ եթէ մինչև աստ փախեաւ Դարեհ Պարսից արքայն յԱղեքսանդրէ Մակեդոնացւոյն. և անցեալք ընդ կամարն երթայաք ոչ ինչ ճաշակելով, բայց միայն վայրի խոտ և ջուր: Եւ յանկարծակի լուաք բազում ձայնս սաղմոսաց և հոտ անոյշ խնկոց, և 'ի ձայնէ քաղցրալուր երգոցն և յանուշահոտութենէն ննջեցաք և 'ի քուն եղաք, և շրթունք մեր քաղցրացան իբրև զխորիսխ մեղուաց: Եւ տեսանեմք յանուրջս այր մի ահաւոր, և եցոյց մեզ ճանապարհ և ասէ. գնացէք ընդ պողոտայս և մի խոտորիջիք մի յաջ և մի յահեակ: Եւ կալեալ զմեզ զձեռանէ յարոյց, և էաք յագեալք որպէս 'ի կերակրոյ, և սիրտք մեր զուարթք, և ըստ տեսլեանն երթայաք ընդ արևելս: Եւ եղեն ա՟մ աւուրք գնացից մերոց երեք ամառն և երեք ձմեռն:

Եւ գտաք քարայր մի զարդարեալ գեղեցիկ որպէս տաճար ա՟յ, և անուշահոտութի՟ բուրեաց 'ի ներքուստ. և մտեալ 'ի ներքս զոք ոչ գտաք, և նստաք անդէն մինչև յերեկոյ: Եւ ելեալ յայրէն տեսաք 'ի հեռաստանէ որպէս կերպարան մարդոյ, և եկեալ մերձ տեսաք մերկ, սպիտակ հերօքն գլխոյ և մօրուաց ծածկեալ էր ամենայն անձն: Եւ նորա տեսեալ զմեզ անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և երդումն տուեալ մեզ ասէ. յա՟յ իցէք՝ յայտնեցէք ինձ, և թէ 'ի սատանայէ իցէք՝ 'ի բաց գնացէք յինէն 'ի տառապեալ և 'ի մեղաւոր Սակարիոսէ: Իսկ մեք աղաղակեցաք միաբան. օրհնեա ըզմեզ, հայր սուրբ, մեք ծառայք եմք ա՟յ, և 'ի տղայութենէ հրաժարեցաք 'ի սատանայէ: Եւ եկեալ ծերոյն առ մեզ վերացոյց զձեռն յերկինս, աղօթեաց առ ա՟ծ

և օրհնեաց զմեզ։ Եւ 'ի բազում ծերութեն աչքն շլացեալ էին, և յօնիցն և յարտևանացն ծածկեալ, և հերք մորուացն ծածկեալ էին զլանջսն և զորովայնն և ըզծունկսն և զոտսն. Նոյնպէս և յետին հեր գլխոյն թաւ յոյժ, և մինչև յոտսն ծածկեալ զամենայն յետինսն անձինն, և ձայն խօսիցն նուազ իբրև 'ի խորոց, և մարմինն երևեցաւ մեզ որպէս կրիայի։ Եհարց մեզ՝ ուստի՞ իցէք և կամ որպէս և կամ ընդէ՞ր եկիք առ իս։ Իսկ մեք պատմեցաք նմա զամենայն լեալսն 'ի մէնջ։ Եւ նա ասէ. դուք որ ընդդէմ յարևելս կամք եղիք գնալ մինչև տեսանիցէք թէ ուրանօր սպառին գնացք մարդկան, ուր ոչ է կար մարդկան գնալ որպէս ասացիք, և կամ պատահեալ լինիք լերինն յորում իցեն վայրք դրախտին, և ոչ գոյ այլ տեղի ներքսագոյն որ կարասցէ մարդ կամ թռչուն կամ գազան երթալ։ Բանզի ես մեղաւորս բազում անգամ փորձեցի. զի յուղի անկեալ գընայի զցայգ և զցերեկ, և յորժամ աշխատէի և նստէի՝ դարձեալ լինէի յայսմ տեղւոջս. յայնժամ եղև առ իս ձայն և ասէ. մի՛ փորձեր զարարիչն քո, զի ոչ ոք կարէ անցանել ընդ այդ տեղիդ։ Եւ ասեմ. ընդէ՞ր, տէր իմ։ Յայնժամ ասէ ցիս. վասն զի քսան մղոն է այտի մինչև 'ի դրախտն զոր տնկեաց Ած և եդ զԱդամ, և պարսպեալ սրովբէափակ ամրութբ հրեղէն հրով և սրով։

Եւ յորժամ լուաք զայն յերանելի Մակարիոսէ յահի եղաք և երկեաք, և անկեալ յերկիր գոհացաք զԱյ և զՄակարիոսէ որ պատմեաց մեզ զսքանչելիսն Այ։ Եւ ընդ երեկոյն ասէ ցմեզ. որդեակք, յետ կայցէք սակաւիկ մի, զի երկու մանկունս ունիմ և յերեկորեայ յերեկոյ գան առ իս, և երկնչիմ մի՛ իբրև զօտար և զանծանօթս վնաս առնիցեն ձեզ։ Յայնժամ խոյս տուաք 'ի տեղւոջէն, և եկին երկու առիւծս յընթացս և անկան 'ի յոտս քծնելով և երկիր պագին. և մեք երկեաք յոյժ։ Եւ նորա եդեալ ձեռն 'ի վերայ նոցա ասէ. որդեակք իմ, դոքա 'ի մարդկանէ յերկրէ եկեալ են առ մեզ, և մի՛ չար առնիցէք դոցա, զի Այ ծառայք իցեն։ Եւ ձայնեաց զմեզ սուրբ ծերունին՝ մի՛ երկնչիք, եկայք առ իս և կատարեսցուք զերեկոյին ժամն։ Եւ մեք գնացաք ահիւ և երկիւղիւ. և եկին երկու առիւծքն, խոնարհեցուցին զգլուխս իւրեանց և երկիր պագին մեզ, և մեք կատա-

րեցաք զերեկոյին փառաբանութիւն և 'ի հանգիստ դադարեցաք ։ Եւ ընդ առաւօտն նստեալք 'ի միասին ասեմք ընդ ծերսն․ հայր սուրբ, պատմեա մեզ երբ եկիր դու աստ և քանի ժամանակք իցեն որ բնակեալ ես յայսմ տեղւոջ ։

Յայնժամ սկսաւ ասել․ Ես տառապեալս եմ 'ի Հռոմայ՝ որդի իշխանի, և բռնութեամբ ետուն ինձ կին․ և ընդ երեկոյն յորժամ կամեցան արգելել 'ի սենեակ առագաստին, յիշեցի զփառս կուսութեան և զսրբութիւն անշաղախ մարմնոյ, զորոյ զերդն ունէի 'ի մանկութենէ իմմէ ։ Եւ աղօթեալ առ տէր ա̃ծ ճանապարհորդել ինձ 'ի կամս իւր և առ ինքն առաջնորդել յորում ցանկացեալ փափագեցի, և ելի գաղտ և փախեայ և թաքեայ զեօթն օր 'ի տան պառաւու կնոջ մի, մինչ նոքա յուզմանէ ճանապարհաց դադարեցին․ և առ հեռաւորսն ընթացան խնդրել և հարցանել զկանորայքն և պատուիրել անապատաւորացն, զի մի պահեսցեն և պատիժս կրեսցեն յարքունուստ ։ Զի գիտէին ծնողքն իմ զփափագն իմ, որ ընդ կուսութեան և ընդ վարս սրբութեան էր և միայնակեցութեան․ և յոյժ դժուարէին ընդ կամս իմ որ ընդ ա̃յ էր, զի ընդ մեծութիւն աշխարհիս պատաղեալ էին ։ Եւ յետ եօթն աւուրն օրհնեցի զպառաւ կինն և ելի 'ի գիշերի և փախեայ 'ի քաղաքէն ։

Եւ առաքեաց տէր զՀռափայէլ հրեշտակն իւր 'ի կերպս մարդոյ ալևորի․ և ասեմ․ ո՞ւր կամիս երթալ, հայր ։ Եւ նա ասէ․ ուր դու եդեալ ես զմիտս երթալ, անդ կամիմ և ես ։ Եւ ասացի ցնա․ տէր առաջնորդեսցէ մեզ զճանապարհս կենաց ։ Եւ երթայի զկնի նորա, և 'ի գիւղս խնդրէաք հաց և ուտէաք և երթայաք ընդ երկիր ։ Եւ զշատ ասելն 'ի բաց թողից․ 'ի յերիս ամս հասաք եօթն աւուր օթևանօք հեռի 'ի տեղւոջէս յայսմանէ, և մտեալ յայր մի հանգեաք և 'ի քուն եղաք․ և յորժամ զարթեայ, զալևորն ոչ տեսի, և յոյժ տրտմեցայ և լացի ։ Եւ դարձեալ երևեցաւ ինձ ալևորն և ասէ․ ես եմ Հռափայէլ հրեշտակն ա̃յ որ բերի զքեզ մինչև ցաստ․ և մի տրտմիր, այլ փառաւորեա զա̃ծ զի անցեր ընդ խաւարային երկիր և տեսեր զա̃յ սքանչելիսն․ այժմ երթիջիր ուղիղ ընդ ճանապարհդ ։ Զայս ասացեալ աներևոյթ եղև ։ Իսկ ես զգաստացայ և օրհնեցի զա̃ծ որ խնամեաց զիս հրեշտակօք իւրովք, և առաջ-

նորոգեաց ինձ յանքոյթ նաւահանգիստ, և ոչ մնաց ատ-
իս տրտմութ̃, այլ մխիթարեալ երթայի յուղի անկեալ։

Եւ հանդիպեցաւ ինձ ցիռ արօտական, և ետու նմա երդումն յարարիչն ած̃ թէ ցոյց ինձ ճանապարհ. և սկսաւ գնալ առաջի իմ և ես զկնի երկու օր։ Եւ ապա հանդիպեցաւ ինձ եղջերու մի մեծ յոյժ, և ցիռն դարձաւ յետս. և գնայի զկնի եղջերուին երեք օր։ Եւ հանդիպեցաւ ինձ վիշապ մի ահաւոր, և եղջերուն դարձաւ 'ի տեղի իւր. և երկեայ 'ի վիշապէն և ետու երդումն զի մի չար ինչ արասցէ ինձ։ Եւ վիշապն կանգնեցաւ 'ի վերայ ոտանն և մարդկայւն բարբառով ասէ ցիս. բարի եկիր աստ, ծառայ այ̃ Սակարիէ. աւուրք իցեն որ մնայր քեզ լեառնս այս, և պատրաստեալ է քեզ աստ տուն բնակութ̃, և հրամայել հրեշտակապետն եցոյց զքեզ ինձ և զկերպարանս քո և զանունդ քո ասաց ինձ. արդ եկեսջիր զկնի իմ։ Եւ սկսաւ գնալ 'ի վերայ ոտանն և ես զկնի, և բերեալ եմոյծ ընդ դուռն այրոյս, և անյայտ եղև յաչաց իմոց։ Եւ իբրև մտի յայրս, գտի մատակ առիւծ մի մեռեալ և երկու կորիւնս 'ի վերայ կենդանի։ Եւ ես հանեալ զառիւծն արտաքս թաղեցի, և սնուցի զերկու կորիւնսն 'ի ծայրից ոստոց ծառոց, և որպէս զաւակք եղեն ինձ։

Եւ մինչդեռ զայս ամենայն պատմէր մեզ Սակարիաս, եհաս ագռաւ մի և նստաւ 'ի միջի մերում ունելով 'ի բերանն բլիթ մի հաց, և եդեալ առաջի մեր թռեաւ։ Եւ ասէ ծերն. մինչև ցայսօր ամենայն օր կէս նկանակի բերէր ինձ ագռաւն, և այսօր եբեր և զձերն. արդ կերիցուք նախ զայ̃ պարգևս, և ապա պատմեցից ձեզ վասն մեղաց իմոց։ Եւ յորժամ կերաք և գոհացաք զայ̃, ասէ ծերն. 'ի գալն իմ յայրս յայս յետ ութ և տասն ամաց ելի յայրէս եօթն ժամու աւուրն. և եկեալ էր սատանայ փորձել զիս, և ես ոչ ծանեայ զխարդախութ̃, զի անհոգացեալ էի և ասէի. արդ անցայ զամենայն փորձութ̃իս սատանայի, զի զհօտն անմահութեան առի և 'ի վայրս սուրբս կոխեցի և ածատունկ դրախտին մերձ և առընթեր բնակեցայ, զինչ այլ կարող իցէ առնել չարն, որովհետև աստ հասանել արժանացայ։ Ի յապխի խորհրդով անհոգացեալ էի, և ոչ իմաստնացայ և ոչ խնդրեցի 'ի տեառնէ իմանալ զայսպէ-

10250219

սի մտածմունս, այլ զօրէն անասնոյ անմտացայ և յա-
պահովս էի աներկիւղ գոլով 'ի պատերազմաց, և յան-
ախտութեն հասեալ համարէի զիս։ Իսկ յելանելն իմ
յայրէն եդ առաջի իմ պայծառ և փայելուչ փարշամակ,
և ես թշուառականս առի զփարշամակն և եդի յայրս և
ասեմ 'ի միտս. ուստի իցէ այս փարշամակս աստ 'ի հե-
ռագոյն անապատիս. և ոչ ածի զմտաւ եղկելիս՝ թէ ոչ
է հնար աստ այնպիսի նիւթոյ աշխարհի գտանիլ, և ոչ
զգաստացայ և ոչ աղօթեցի առ ա՟ծ ցուցանել ինձ զայս
թէ ուստի իցէ։ Իսկ 'ի միւս այլ աւուրն դարձեալ ելի
յանապատէս և գտի կանացի կարմիր կօշիկս, և առեալ
իմ եդի մերձ փարշամակին, և յիմարեցայ ապշեալս և
խաչ ոչ հանի յերեսս և զա՟ծ ոչ յիշեցի 'ի ժամուն յայն-
միկ, և ոչ քննեցի թէ յուստ է այս և կամ զինչ պատ-
շաճ էր զայնպիսի ինչ առնուլ 'ի ձեռս կամ մուծանել
յայրս իբրև պիտոյ ինչ զանպէտն զայն և զանդէպն։

Իսկ յերրորդ աւուրն ընդ առաւօտն ելի յայրէս, և
ոչ յայնժամ խաչ հանի յերեսս. և տեսանեմ կին մի
նստեալ ընդդէմ իմ զարդարեալ պայծառ զգեստուք
և ասեմ. ով կին, ուստի դու եկիր աստ։ Իսկ նա դառն
արտասուօք լայր, որ և զիս լացոյց, և ասէ ցիս. ես գե-
րիս և թշուառականս 'ի Հռոմայ քաղաքէն եմ դուստր
հռոմայեցւոյ իշխանին, և բռնադատեցին զիս ծնողքն
իմ և ետուն ինձ այր. և յերեկոյ յորժամ կամեցան
արգիլել զիս ընդ փեսային 'ի սենեակ առագաստին,
այրն իմ որ պսակեցաւ ընդ իս անյայտ եղև. և յետ սա-
կաւ աւուրց յորժամ ոչ գտաւ, փախեայ և ես 'ի ծնո-
ղաց իմոց, և ելի 'ի լեառն և մոլորեցայ 'ի ճանապարհիս
և յանապատիս, և այժմ երկոտասան ամ է որ հալա-
ծէի 'ի գազանաց և 'ի դիւական երևմանց. այժմ ա՟ծ
հանդիպեցոյց զքեզ ինձ, ոչ գիտեմ թէ ուր իցեմ։ Իսկ
ես տառապեալս և եղկելիս յամենայնի դարձեալ ոչ հա-
նի խաչ յերեսս և ոչ յիշեցի զա՟ծ իմանալ թէ ո՛ ար-
դեօք իցէ երևեալն. այլ ապշեալ յիմարեցայ և հաւա-
տացի կնոջն, և յիշեցի զհարսանիսն և ասեմ 'ի միտս
իմ, թէ դա իցէ կինն իմ, և չկայ հրաման բաժանիլ
ինձ 'ի դմանէ. զի զոր ա՟ծ զուգեաց, չէ պարտ մեկնել.
և թէ չէր հրաման յա՟յ, զիա՞րդ կարէր սա զայսքան
դժուարութիւն ճանապարհիս հատանել և անցանել,

կամ զիմ՟րդ եկեալ եգիտ զիս զայրն իւր։ Յայնժամ կալայ զձեռանէ նորա և մուծի յայրս, և էր լոյծ քաղցեալ, և ետու նմա զծայր ոստոց ծառոցն. և նա առեալ ուտէր, զի ինձ այնպէս առաջօք երևեցուցանէր իբր թէ ուտէր, և զարտասուսն հեղոյր և սիրտ իմ ձմլէր, և էի մտօքս յիմարեալ, և խաչ ոչ հանի յերեսս իմ, և 'ի վարանմանէ խորհրդոյս եղեալ զգլուխս ննջեցի։ Եւ յարուցեալ կինն եարկ զձեռն իւր մերկ 'ի յանձս և ընդ մարմինս իմ վանէր. և ամենևին զցանկութիւն կանանց ոչ գիտէի, նա զարթոյց զիս և խախտեաց զմարմինս 'ի ցանկութ՟ի, և բորբոքեցայ 'ի մեղս։ Եւ յորժամ գործեցի զանօրէնութիւնն, կինն անյայտ եղև, և գտայ ես թշուառականս յորսայս 'ի վերայ երկրի. և որպէս 'ի ծանր քնոյ սթափեցայ 'ի սատանայական պատրանացն և եկի 'ի միտս իմ, և ծանեայ զմեղս իմ որ չար և ծանր էր յոյժ։

Եւ ելի յայրէս և անկայ 'ի վերայ երեսաց իմոց և ողբացի դառն արտասուօք, և փախեան յինէն երկու առիւծքն և յիս այլ ոչ գային և ոչ հնազանդէին ինձ, զի ծանեան զանօրէնութիս իմ. և ես եղկելիս ոչ դադարէի յաղօթելոյ աղաչելով զա՟ծ, զի թողցէ զմեղս իմ և հնազանդեցուսցէ ինձ զերկու առիւծն իմ, զի որպէս զաւակք իմ էին։ Եւ մարդասէրն ա՟ծ ոչ անտես արար զպաղատանս իմ, և դարձան առ իս առիւծքն յետ ութ աւուր. և ես մտի յայրս և նոքա ընդ իս, և հրամայեցի նոցա և փորեցին յանկիւն այրիս ձանկօք իւրեանց զերկու օր. և յորժամ եղև խորն մարդաչափ մի, իջի 'ի խորն և տարածեցայ որպէս մեռեալ, և աղաչեցի զառիւծունս և դարձուցին զհողն 'ի վերայ իմ և թաղեցին զիս, և էի 'ի գբին ծածկեալ հողով ութ օր, և եղէ ես որպէս կաւ և ոչ մեռայ, և էին միտք իմ առ իս։ Եւ յետ ութ աւուրն հերձաւ այրն 'ի վերուստ և պատառեցաւ և հողն 'ի վերայ իմ, և տեսի զլոյս և գոհացայ զա՟յ, որ ջնջեաց զմեղս իմ, և մարմինս իմ եղև որպէս էրն յառաջագոյն. զի հողն վերացաւ 'ի ներքուստ 'ի վեր և եհան զիս արտաքս, և ապա մարմին իմ պնդեցաւ որպէս էրն, և զօրացայ և կանգնեցայ և ելի յայրէս, և տեսի առաջի գբոյս բուսեալ դալար խոտ 'ի հողի վերայ։ Եւ խոնարհեցուցեալ զծունկս իմ եդի զճակատս

և զձեռս յերկիր, և ատամօքս կրծեցի զգաւարն և կերայ և յագեցայ և զօրացայ։

Եւ համբարձի զաչս և զձեռս յերկինս զութ օր և զութ գիշեր ոչ ինչ ճաշակելով աղաչէի զա̃ծ։ Եւ յետ ութ աւուրն տեսի 'ի չորս անկիւնս այրոյս լոյս առանց հրոյ, և 'ի մէջ լուսոյն պայծառագոյն լոյս քան զարեգակն, և 'ի մէջ լուսոյն զփրկիչն իմ Յ̃ս մարդակերպ՝ ծիրանի զգեստուք և պսակ անպատմելի և անիմանալի 'ի գլուխն, և սքանչելի և զարմանալի ձայն բարբառոյ ելանէր 'ի բերանոյ նորա որպէս երգս օրհնութեան. և յետ ձայնի նորա եղև թնդիւն յերկնից որպէս բիւրք բիւրոց հրեշտակաց, և լուայ որ ասէին՝ ամէն ամէն ամէն, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։ Եւ 'ի նոյնժամայն ել Ք̃ս յայրէս և վերացաւ յերկինս, և իջաւ հրեղէն ամպ յերկնից և շրջոյց զպայծառ լոյսն, և վերացաւ հրեղէն ամպն յերկինս, և եղէն կայծակունք և շանթք և որոտք, և լերունք և վէմք և ծառք և դաշտք և գազանք և անասունք աղաղակեցին որպէս 'ի միոյ բերանոյ՝ սուրբ սուրբ սուրբ տէր զօրութե̃ց։ Եւ ես տառապեալս զարհուրեցայ և ապշեցայ և պապանձեցայ զութ օր այնպէս իբրև զթմրեալ յահէ սքանչելի երևմանցն, և զարմացեալ և հիացեալ յահի կայի աչօք պշուցեալ, բայց սրտիւ ընդարմացեալ զայն ութ օրն այնպիսի կայի կիսամահ. և երկու առիւծքն ևս անկան որպէս մեռեալք, և ոչ կանգնեցան և ոչ կերան և ոչ ննջեցին որպէս և ես։ Եւ ծանեայ որ յամպն և 'ի լոյսն որ եմուտ 'ի այրն իմ, փրկիչն իմ էր Ք̃ս, և մաքրեաց և սըրբեաց զայրն։ Եւ յայնմ օրէն զմեռանելն ինձ լաւ համարէի քան զկեալն, զի գիտացի որ մարդն ոչ ինչ է. և սքանչանայի ես մեղաւորս և անարժանս՝ թէ որպէս եղէ արժանի տեսանել զայսպիսի սքանչելիս։ Եւ յայնմ օրէ մինչև ցայժմ իցեն ամք վաթսուն, և յայնմ ժամուն էի քառասուն ամաց, և յորժամ եկի յայրս յայս և 'ի տեղիս՝ էի ամաց քսան և երկու։ Արդ լուայք, եղբարք, զոր ինչ գործեցի յերկրի, զի պատմեցի ձեզ։ Եւ եթէ կարող էք համբերել այսր ամենայնի՝ կացջիք աստ, և եթէ ոչ՝ տէր առաջնորդեսցէ ձեզ ընդ որ եկիք։

Իսկ ես Թէոփիլոս մեղաւոր կրօնաւորս և որ ընդ իմն էին երկու եղբարքն, յորժամ լուաք զայս՝ փառաւորե-

ցաք զնոծ, վասն զի ելից զհղձն և զփափագն մեր՝ զի ար-ժանի եղաք տեսանել զընակիչն յանապատին զերանելի ծերն զՄակարիոս և խօսել ընդ նմա, և տեսանել ըզ-վայրս ցանկալի դրախտին և զհոտն անուշութեն և ան-մահարար, յորմէ զմայլեալ լիացաք քաղցրութբ և ու-րախութբ։ Իսկ հանգոյ թուեցաւ մեզ՝ որ էր կամքն նորա, դառնալ մեզ անդրէն յաշխարհ, և պատմել զսքան-չելիսն զոր տեսաք և զպատմութիւն երանելի ծերոյն առ 'ի յօգուտ լսողաց։ Իսկ գնացին երկու առիւծքն առ սուրբ ծերն, և նա եդեալ զերկու ձեռսն 'ի վերայ նոցա օրհնեաց զնոսա։ Յայնժամ եկին և առաջի մեր և 'ի խոնարհ երկիր պագին մեզ։ Իսկ մեք ասացաք ցսուրբ ծերն. տուր մեզ, հայր պատուական, հրաման դառնա-լոյ յաշխարհ և պատմելոյ վասն քո 'ի քաղաքս և 'ի գա-ւառս և յանապատս և յեկեղեցիս և յՆորուսաղէմ։ Իսկ նորա յարուցեալ յաղօթս եկաց վասն մեր և յանձ-նեաց զմեզ 'ի տէր մեր Յս Քս, զի առաջնորդեսցէ մեզ 'ի ճանապարհս խաղաղութե։ Իսկ հրամայեաց եր-կու առիւծուն, և անցան առաջի մեր և առաջնորդե-ցին մեզ մինչև 'ի կամարն Աղեքսանդրոսի, որ փախոյց զՆարեհ Պարսից արքայն։ Իսկ խոնարհեցուցեալ եր-կու առիւծքն զգլուխս իւրեանց երկիր պագին մեզ և դարձան առ սուրբն Մակարիոս. և մեք աղօթիւք նո-րա խաղաղութբ և թեթևով դարձաք յաշխարհ և պատմեցաք վասն ծերոյն սրբոյ։

ՎԱՍՆ

ՈՐՔ ԶԴՐԱԽՏԻՆ ԼԵԱՌՆ ԳՏԻՆ

ԵՒ ԶՍՏՈՐՈՏԻՆ ՀԱՍԵԱԼ ՏԵՍԻՆ*

Ի ԺԱՄԱՆԱԿՍ տեառն Ներսէսի կլայեցւոյ Հայոց լուսաւոր վարդապետի և կաթողիկոսի միանձնական

* Ցանգագոյն գրութիւն հնոց ոմանց յա-ղագս անխորտակ ճաշոյ դրախտին յոր-դորեալ մարդկանն զինի ժամանակաց, և ընդհանուր նորոգեալ երկրի հրաշալեաւ նոցա, 'ի դժնդակ բնութիւն յետոյ ... յան-գնալի առաջնորդութիւն, այլ հաստատե-գրին և ... ցանկալին. և որ լուսանն՝ տեսանել թագաւորութեան զերկ-րին, զի կամ բնակեալ են նոյին կան-խակալ առաջնորդութբ պատմեալ էին, և

եղբարք վեց միախորհուրդ եղեալ գնացին յարևելս կոյս ամս վեց, խնդրելով 'ի տեառնէ յամենայն ժամ յաղօթսն՝ հասուցանել զնոսա յանքոյթ վայրս դրախտին մերձ առ ստորոտովն: Եւ դիպեցան լերինն մի ահաւորի, և վեց ամիս գնացեալ եղեն ընդ նա զառ 'ի վեր. ապա բուրեաց առ նոսա հոտ անմահութեան, և զմայլեալ լիացան և զօրացան: Իսկ միոյն 'ի նոցանէ ասէ. դարձայց և պատմեցից աշխարհի զանհամեմատ զուարճութիւն զայս: Մեքն ցնա. դու գիտես, բայց մեք աստ մնալոց եմք: Եւ եկեալ միանձնականն այն բազում աշխատանօք և քարոզէր զտեսեալ վայրն ծաղկաւէտ և անմահահոտ, որ ստորոտն է դրախտին: Եւ լուեալ անհաւատալի ասէին զոլ զասացեալսն 'ի նմանէ: Եւ իբրև ետես ոչ ոք օգտեալ 'ի նմանէ, և վասն եղբարցն յորոց որոշեցաւ, և 'ի վայրէն այն անուշահոտ զրկեցաւ, լայր անմխիթար և ինչ ոչ ասէր այլ. և 'ի յարտասուաց զնա դադարեալ ոչ ոք ետես, մինչ զկապ ական նորա մաշեալ՝ շլացուցեալ էր արտասուսն զաչս նորա:

Եւ զայն եկեալ պատմեցին մեծի վարդապետին՝ Եփրեմի: Եւ նա կոչեալ առ ինքն զմիանձնականն զայն պահանջեաց 'ի նմանէ երդմամբ զպատճառս արտասուացն՝ որ անդադար հեղոյր անկարելի: Եւ ասէ. վեց եղբարք գնացաք զվեց ամ յարևելս կոյս և դիպեցաք լերին մի, ընդ որ գնացաք վեց ամիս 'ի վեր. ապա բուրեաց մեզ հոտ անպատմելի և արբեցաք զմայլեալք՝ մոռանալով զամենայն հոգս, և թէ 'ի մարմնի իցեմք: Եւ երևեալ հրեշտակ տեառն ասաց. դրախտն յայսմ լերին վերայ կայ և հոտ անտի է. կացէք այդր մինչև 'ի լրումն աշխարհի և յօրն դատաստանի և մտանէք 'ի նա, և յայսմհետէ ոչ նեղէ զձեզ կարիք մարմնոյ, ոչ քաղց և ոչ ծարաւ և ոչ հիւանդութիւն և ոչ մահ: Եւ ես ասեմ. թող երթամք ասեմք երկրի զոր տեսաք և լուաք, և օգտեսցին, և նոքա ոչ կամեցան: Եւ ես եկեալ պատմեցի, և առասպելս համարին. և զի թողի զեղբարսն իմ և զպտուղ վաստակոցն իմոց, չկարեմ դադարել 'ի լալոյ: Եւ գրեաց զայս սուրբն՝ Եփրեմ 'ի մէջ մեկնութեան արարածոց և քարոզէր ամենեցուն:

կամ առ հեշտի ունելոյ յերկարանս իմն տաղափառութեան երասանին. և առ անխիղճ հասարակ՝ զինուորեանս անյիշողակ բողոքող որդ Գրեգորին, Վկայս 'ի պատկառելի ալիքէ մթառականս որդոյն ածին: Տես լուծմնաբանութիւնն յէջ 255:

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՄԱՐԿՈՍԻ ՍԱԼՈՆԻ ՈՐ Է ՑԻՄԱՐ

Սովորութիւն էր Սկիւթայ լերինն զի աւագ հայրըն 'ի տարւոջն միանգամ 'ի տէրունական տօնի իջանէր 'ի լեռնէն և գնայր յԱղեքսանդրիա ողջոյն տալ կաթողիկոսին։ Իսկ մեծն 'ի հարս աբբայն Դանիէլ առեալ յաշակերտացն իւր գնաց յԱղեքսանդր. և յորժամ եմուտ 'ի քաղաքն, տեսանէ 'ի միում տեղւոջ ամբոխ բազում, և էին 'ի ծափս և 'ի ծաղր։ Եւ իբրև գնաց առ նոսա անդ, ետես կալով 'ի միջի նոցա այր մի գծուծ և աղտեղի և բոկ և գլխիբաց, և խօսէր այլ ընդ այլ յիմարաբար։ Եւ հայեցեալ 'ի նա հայրն Դանիէլ գիտաց զի յիմարն այն 'ի մեծ չափ հասեալ է և այր կատարեալ առաքինութե̃, քանզի սուրբն Դանիէլ ընկալաւ յա̃յ շնորհս նախագիտութե̃։

Եւ գնացեալ եմուտ առ հայրապետն, և ողջոյն ետուն 'ի համբոյր սրբութե̃ և նստան։ Եւ ասէ սուրբն Դանիէլ. գիտասջիր, հայր քահանայապետ, որ մեծ սիւն կայ 'ի քաղաքիս յայս և ոչ ոք գիտէ։ Ասէ պատրիարգն. և ո՞վ է, հայր սուրբ։ Եւ նա ասէ. այն այր տառապեալ և անարգ և արհամարհեալն յամենեցունց, և որպէս յիմար բազումք կռփահարեն և անարգեն և ծաղր առնեն։ Ասէ հայրապետն. կարծեմ թէ զՍալոն Մարկոսն ասես. այն, ով հայր, անմիտ և յիմար է յոյժ։ Ասէ աբբայ Դանիէլ. երանի թէ և ես իբրև զնա էի։ Յայնժամ հրամայեաց հայրապետն բերել զնա, և բերին զնա բռնութե̃ և 'ի քարշ։ Իսկ իբրև եմուտ առ հայրապետն և ետես զնոսա և զհայրն Դանիէլ, 'ի կասկածի եղև առ 'ի ճանաչելոյ զինքն, և սկսաւ պարել և ծափս հարկանել առաջի նոցա։ Յայնժամ հրամայեաց հայրն Դանիէլ ամենեցուն առ հասարակ ելանել։ Եւ իբրև առանձնացան, ասէ աբբայ Դանիէլ ցՍալոն Մարկոս. երդմնեցուցանեմ զքեզ 'ի փրկիչն Ք̃ս̃ որով և դու զանձն քո կորուսեր վասն նորա, ասա մեզ զգործս քո և մի ինչ թաքուցաներ, զի յա̃յ հրամայեալ է քեզ խօ-

սել այսօր առաջի մեր զգործս քո և յայտնի առնել զքեզ։

Եւ ծանեաւ Մարկոս զի յա՟յ հրամայեցաւ նմա յայտնել զինքն սրբոց։ Յայնժամ անկաւ յոտս նոցա և սկըսաւ պատմել և ասէ. ես աբեղայ էի 'ի վանս, և տիրեաց ինձ պոռնկութեան դևն, և վեշտասան ամ թաւալեցայ 'ի զազրութ՟ի մեղաց խորհրդոց. և ապա յիշեցի զօր մահուն և զահեղ դատաստանն ա՟յ և ասեմ. ով անձն իմ, զվեշտասան ամ ծառայեցեր սատանայի, այժմ ծառայեա ա՟յ նոյն չափովն։ Եւ ելեալ գնացի և գտի Ջրհոր մի ցամաք վաթսուն գրկաչափ խոր և ընկեցի զիս անդ, և ութ ամ արտասուօք զմարդասէր քաւիչն իմ աղաչեցի թողութիւն գտանել մեղաց իմոց, և ոչ երևեցաւ ինձ մխիթարութ՟ի վասն մեղաց թողութ՟ե. այլ հաց և ջուր ինձ այր մի հրամանաւն ա՟յ իջուցանէր լարով յամենայն ամիս։ Եւ յետ ութ ամացն յորժամ եբեր ինձ այրն հաց և ջուր՝ ոչ առի, այլ խնդրեցի 'ի նմանէ պարան երկայն և ստուար, և եբեր այրն այն երանելին, և ելի 'ի ջրհորէն և եկի 'ի քաղաքս յայս. և որպէս տեսանէք զիս եւտու զանձն իմ յանարգանս, և 'ի ձիախաղաց տափարակ մայտանին բնակէի, մերկ և բոկ 'ի բացօթեից լինելով՝ յամառն արեգակնակէզ լինէի, և 'ի ձմերայնի ցրտով մաշէի, մինչև բազում անգամ զմահ տեսի, և այսպէս խնդրէի զթողութիւն մեղաց իմոց. և արդ ահա և ասա լցան ութ ամ այսօր։ Եւ 'ի գիշերիս յայս երևեցաւ ինձ տէր իմ Յ՟ս Ք՟ս և եցոյց ինձ զթողութ՟ի մեղաց իմոց և զլրումն կենաց իմոց։ Ասէ ցնա աբբայ Դանիէլ. և ո՞չ մարտեաւ ընդ քեզ դևն 'ի վիրապին կամ 'ի քաղաքիս։ Ասէ Մարկոս. 'ի գբին երևեցաւ ինձ դևն որպէս լուսաւոր այր և ասէ. ես եմ հրեշտակապետն Գաբրիէլ և առաքեցայ առ քեզ զօրացուցանել զքեզ։ Եւ ես ասացի. տես միթէ առ այլ արժանաւոր մարդ առաքեցար, ես անարժան եմ և մեղաւոր. և նոյնժամայն անյայտ եղև։ Եւ դարձեալ 'ի միւս այլ աւուր երևեցաւ իբրև զփայլակն և ասէ ցիս. ես եմ Ք՟ս։ Իսկ ես յորժամ լուայ, խցի զաչս իմ և ասեմ. ես զՔ՟ս յերկրի ոչ կամիմ տեսանել, քանզի ինքն հրամայեաց՝ եթէ ասիցեն ձեզ աստ է Ք՟սն կամ անդ, մի հաւատայցէք. և եթէ արժանաւորեցուցանէ զիս, 'ի գալստեանն իւ-

րում տեսանեմ զնա։ Զայս ասելով իմ աներևոյթ եղև չարն, զի յայտնի եղև նենգութի նորա, և այլ ոչ ևս երևեցաւ յայտնի չարն։ Եւ ահա այսօր լցաւ վերջասան ամն ապաշխարութեան իմոյ և ծառայելոյ տեառն յամենայն անձնէ իմմէ, և այսօր է օր կատարման իմոյ զոր եցոյց ինձ բարերարն իմ Քս, և հայցեմ յիշել զտառապեալս Մարկոս։ Զայս ասելով անկաւ յոտն աբբայ Դանիէլի և հայրապետին, և յետ այնորիկ աւանդեաց զհոգին իւր 'ի Քս յուլիսի քսան և մի։ Եւ նոյնժամայն անուշահոտութի լցաւ տունն, և զահի հարեալք արտասուօք թանային զինքեանս, և փառս մատուցանէին տեառն այ։ Յայնժամ բարձեալ տարան զնա յեկեղեցին, և ըստ արժանեացն սաղմոսիւք և օրհնութի թաղեցին զնա։ Եւ յետ աւուրցն դիւահարք ոմանք երթեալք հանէին զհողն, և 'ի հանելն զհողն բըժշկեցան. յայնժամ դարձեալ լցին հողով։ Դարձեալ և այլ դիւահարք եկեալ փորեցին զհողն, և զմարմինն երանելւոյն ոչ գտին, և նոյնժամայն սրբեցան, քանզի դեռ կամէին նախատել զսուրբն և ած ծածկեաց զնա 'ի դիւաց. և արար նախատինս զդևսն 'ի ձեռն նորա, բժշկելով զդիւահարեալսն և հալածելով զդևսն 'ի նոցանէ. որով փառաւորեցաւ երանելին Սալոն Մարկոս 'ի փառս Քսի այ մերոյ։

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼԻՈՑՆ ՍԻՄԷՈՆԻ

ՈՐ ՎԱՍՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՂՈՒԱՇԱՆԱՑՐ ԵՒ ՅՈՀԱՆՆՈՒ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԻ

Սիմէոն և Յոհաննէս էին յԱսորւոց յԵդեսիա քաղաքէն, և Սիմէոն մայր միայն ունէր. իսկ Յոհաննէս հայր միայն, և արար հարսանիս որդւոյ իւրում Յոհաննիսի և ետ նմա կին։ Եւ 'ի տարւոջն յայնմիկ կամեցան գնալ յԵրուսաղէմ. և ծնողքն առին զորդիս իւրեանց և գնացին յԵրուսաղէմ երկիր պագանել պա-

տուականն և սուրբ խաչին Ք՟ի 'ի սեպտեմբերի չորեքտասան, և աղօթեալ ամենայն սուրբ տեղեացն՝ գնացին շրջել 'ի վանորայսն Նորիքովլի և Յորդանանու, և ցանկացան առնուլ զկարգ կրօնաւորութեան և լինել 'ի վանս։ Եւ հրաժարեցին 'ի ծնողացն և գնացին յայնկոյս Յորդանանու 'ի վանսն երանելւոյն Գերասիմոսի և գտին զդուռն 'ի բաց. քանզի յառաջագոյն երևեցոյց ա՟ծ ըղգալուստն Սիմէոնի և Յոհաննու՝ երանելւոյն Գերասիմոսի, և նա հրամայեաց բանալ զդուրս վանացն ընդդէմ նոցա. և նոքա մտեալ անդ երկիր պագին մեծին Գերասիմոսի։ Եւ նա տեսեալ զնոսա ասէ. բարի եկիք, գառինք Ք՟ի։ Եւ եդեալ զձեռս 'ի վերայ նոցա արար զնոսա կրօնաւորս։ Եւ յետ եօթն աւուր ազդեցութե՟ն ա՟յ ողջունեալ զմ՟ծազգեաց հայր վանացն Գերասիմոս գնացին 'ի լեառն։ Եւ երևեալ նոցա 'ի ճանապարհին հրեշտակ տեառն առաջնորդեաց նոցա մինչև յանապատն Եղիայի, և անդ բնակեցան որպէս անմարմինք 'ի մարմնի հրեշտակական վարուք և խստակրօն ճգնութ՟բ ամս քառասուն։ Եւ յայտնեաց նոցա ա՟ծ զՍիմէոնի մօրն մահն և զՅոհաննու կնոջն, և գոհացան զա՟յ։

Եւ յետ քառասուն ամաց ազդեցութի եղև յա՟յ առ Սիմէոն գնալ յաշխարհ և ա՟յ մարդասիրութ՟բ յիմարանալով դարձուցանել զմեղաւորս յապաշխարութիւն։ Եւ ասէ Սիմէոն. գնամ յաշխարհ, ով եղբայր իմ Յոհաննէս, որպէս զի յիշեսցես զիս և մի մոռանայցես։ Իսկ Յոհաննէս բազում անգամ աղաչեաց զնա զի մի ելցէ յանապատէն, և նա ոչ կամեցաւ լսել նմա, քանզի ասէր. ես երթամ և յիմարութ՟բ խաղ առնեմ զերկիր։ Ասէ Յոհաննէս. գնասցես ա՟լ. բայց յուսամ 'ի տէր ա՟ծ իմ, զի գերեզման մարմնոյ քո ընդ մարմնոյս իմոյ եղիցի յանապատիս։ Եւ իջեալք 'ի լեռնէն ողջունեցին զմիմեանս լալով, և Յոհաննէս դարձաւ յանապատն, իսկ Սիմէոն գնաց յԵրուսաղէմ երկիր եպագ գերեզմանին Ք՟ի և այլ սուրբ տեղեացն, և խնդրեաց յա՟յ զի զգործս իւր ոչ յայտնեսցէ 'ի կենդանութե՟ն իւր։ Եւ սկսաւ խաղալ ընդ մանկունս, և 'ի նոցանէ անուանեցաւ աղուաշ, որ է յիմար։

Եւ գնաց յեմեսացւոց քաղաքն և եգիտ անդ մեռեալ շուն մի և կապեաց լար յոտն և քարշելով ընդ

մէջ քաղաքին ասէր․ քարշեցէք, մանկտի, քարշեցէք։ Եւ մանկունքն զնի երթային ծափս հարկանելով և ասէին․ քարշեա, աղուաշ, զքո մատաղդ․ քարշեա, յիմար, զնկուղդ քո։ Եւ տարեալ ընկեց զմեռեալ շունն առաջի խանութի միում․ և ելեալ վաճառականն զան եհար զնա գաւազանօք ուժգին, և կապեաց զշունն 'ի պարանոցն երանելւոյն Սիմէոնի մինչև եհան և ընկեց արտաքս։

Եւ դարձեալ 'ի միում աւուր առեալ ընկոյզ յոլով և եմուտ յեկեղեցին, և ելեալ յամպիոնն ձգէր մի մի 'ի վերայ կանթեղացն և շիջուցանէր զլոյսն և հեղոյր ըզձէթն։ Յայնժամ բարկացեալ եկեղեցապանն՝ ելեալ իջոյց զնա գանելով, և քարշեալ հանէին զնա արտաքոյ եկեղեցւոյն, քանզի ընդդէմ անկեալ ոչ կամէր ելանել։

Եւ երանելին Սիմէոն յիմարն ա̃յ 'ի շաբաթն մի անգամ ճաշակէր։ Եւ յորժամ գիտաց թէ յայտնեցաւ նորա պահոցն պնդութի̃, յաւուր կիրակէի առաւօտուն առեալ միս, և երթալով ընդ մէջ քաղաքին ուտէր։ Եւ տեսեալ զնա այնպէս՝ ասէին․ արդարև յիմար է և ոչ գիտէ սա զինչ է պահք և կամ զինչ տօն։ Իսկ յաւուրս քառասնորդաց պահոցն զամենայնն անսուաղ եկաց մինչև 'ի մեծի հինգշաբաթին, և հաղորդեալ 'ի սուրբ խորհրդոյն 'ի ծածուկ, 'ի մեծի շաբաթուն առաւօտուն առաջի ամենեցուն առեալ հաց և գինի ուտէր․ և ասէին ամենայն ժողովուրդն՝ աղուաշ է և յիմար։

Եւ էր յայնժամ ա̃ծասէր սարկաւագ ոմն անուն Յոհաննէս․ սմա միայն յայտնեցաւ առաքինութի̃ ճգնութեան երանելւոյն Սիմէոնի։ Եւ երդմնեցուցեալ զՅոհաննէս ասէ․ մի՛ յայտնեսցես զիս մարդկան մինչև յօր մահուան իմոյ։ Եւ երանելի սարկաւագն յանձին կալեալ զպատուէր նորա՝ ասէ․ արա որպէս հաճոյ թուի ա̃յ և քեզ, զի բարի է։․․․

Յետ այսորիկ օ̃մն մի շնացաւ ընդ կին ումն և այսահարեցաւ․ և տեսեալ զնա Սիմէոն զի երթայր բացաւ գլխով և խայտառակեալ, ընթացաւ զկնի նորա և ապտակեաց զնա և ասէ․ մի՛ ևս այլ շնայցես, ով գերի։ Եւ նա անկաւ յերկիր և փրփրեայր․ և կալեալ զձեռանէ նորա յարոյց՝ և ողջացաւ, և ասէ այրն․ տեսանէի զի հանէր սեաւ շուն մի ընդ բերանս փայտեայ խաչիւ։

Իսկ յաւուր միում գիտաց Սիմէոն զի շարժ կամէր լինել, առեալ փայտ հարկանէր զսիւնսն և ասէր. այսպէս ասէ տէր՝ կացջիր. և այլ սեանցն ասէր՝ այսպէս ասէ տէր՝ մի կացցես։ Իսկ յորժամ եղև շարժն, սիւնքն զոր ասաց կացջիք՝ կացին անշարժ, և զոր ասաց եթէ մի կացցես՝ անկան և կործանեցան։

Իսկ եղև զի մահ անկաւ 'ի քաղաքն, և երանելի աղուաշն երթայր 'ի դպրոցն և զմանկունսն որ վախճանելոց էին համբուրէր և ասէր. երթիջիր խաղաղութ՟բ։ Իսկ ասէր ցվարդապետն. ով աղուաշ, մի հարկաներ ըզմանկունքս զայս, զի 'ի մեծ ճանապարհ երթալոց են. և զորս համբուրէր, նոքին իսկ վախճանեալ մեռանէին և երթային առ Ք՟ս։

Իսկ ինքն երանելին Սիմէոն 'ի տունս մեծատանց յար և հանապազ մտանէր, զի ուսուսցէ և նոցա զգթութ՟ի ուղղութեան և զերկիւղ տեառն, իսկ նոքա որպէս զաղուաշ խաղ առնէին զնա։ Բայց զի յետ մահուան երանելւոյն հասին գիտութ՟ և ծանեան զուղղութ՟ ճանապարհն, և թողեալ զամբարտաւանութ՟ կեղծաւորութիւն զհետ գնացին խոնարհութ՟ն Ք՟ի 'ի ձեռն երանելի յիմարին որ վասն Ա՟յ տանջեաց զինքն. և բազումք զմեղս իւրեանց խոստովանեալ և ապաշաւեալ ապաշխարութ՟ հասին։ Իսկ մի յաղախնեայց մեծատանն այն որում հանապազ և յար լինէր երանելւոյն գնալով անդ՝ յղացաւ 'ի պոռնկութ՟է, և զրպարտէր զՍիմէոն թէ 'ի նմանէ է։ Եւ տիկինն աղախնոյն ցՍիմէոն. ով աղուաշ, զինչ է այդ զոր գործեցեր ընդ աղախնին իմ։ Եւ Սիմէոն. այո ճշմարիտ է, արարի վասն այն զի լինիցի փոքրիկ Սիմէոն։ Լսելով զայս 'ի նմանէ հաւատացին թէ նորա է գործն, և յոյժ գանեցին զնա անողորմաբար, և ասեն. իմաստնացիր, ով աղուաշ և մի այլ անօրինիր, ապա թէ ոչ՝ այրեսցուք զքեզ կենդանւոյն, և ասեն՝ մնա զկին քո մինչև ծնցէ։ Իսկ յայնմ օրէ յոյժ քնքշեցուցանէր երանելւոյն Սիմէոն զաղախինն զայն մուրալով և բերելով նմա անոյշ կերակուր և ըմպելի, և ասէր. առ, ամուսին իմ, կեր և արբ։ Իսկ յորժամ լցան աւուրքն ծնանելոյ մանկանն, երկարեցաւ երկունքն և ոչ բաժանէր մանուկն։ Եւ տիկինն ցՍիմէոն. ով աղուաշ, արա աղօթս առ Ա՟ծ զի ծնանիցի

կին քո. քանզի ճանաչէին զնա այր արդար և սուրբ, թէպէտ և հաւատացին թէ նորա է գործն, այլ ոչ ամենեքեան: Եւ ասէ Սիմէոն. կենդանի է տէր ա̃ծ զի ոչ ելցէ մանուկն յարգանդէն մինչև խոստովանեսցի ըզհայր մանկանն: Եւ լուեալ աղախնոյն երկեաւ յոյժ յամբծութէ̃ն նորա, և խոստովանեցաւ յանուանէ զյղացուցիչն, ապա ծնաւ զմանուկն. և հիացեալ փառս ետուն ա̃յ և ասացին. ուրեմն ճշմարիտ ծառայ ա̃յ է աղուաշս այս: Եւ հայցէին թողութի̃ վասն անողորմաբար հարկանելոյն զնա, և ասէին. յայսմհետէ լեր առ մեզ և մի հեռանար 'ի մէնջ: Եւ երանելին ոչ ինչ փոյթ առնէր զայսցանէ բարեբանութե̃ց, այլ դարձեալ աղուաշօրէն ցնդէր և սիգայր և խաղալիկ լինէր ոմանց, մինչ ասել՝ եթէ ոչ թէ ծառայ ա̃յ ճշմարիտ է սա, այլ զոր ինչ առնէ՝ ոչ գիտէ և ոչ իմանայ: Իսկ 'ի միում աւուր առեալ կայծակունս 'ի վերայ ձեռացն, էարկ խունկ և ծխէր 'ի տունս վաճառականին: Ապա տիկինն ցայր իւր. աւաղ է մեզ զի մեղանչեմք սմա, գիտացիր ստուգիւ զի Սիմէոն սուրբ մարդ է, որպէս և ասէի քեզ յառաջագոյն: Ապա երանելին Սիմէոն ցտիկինն. ով յիմար կին, ո՞չ կամիս որ ձեռօքս խնկեմ: Եւ էարկ զկայծակունս 'ի գոգ մաշեղինին և բազում ժամս խնկեաց, և ոչ ձեռքն այրեցաւ և ոչ մաշեղէնն ամենևին, այլ ամբողջ և անարատ մնացին. յորմէ սքանչացեալ փառս տային ա̃յ, և սիրէին և պատուէին ամենայն փառօք: Եւ ասէ երանելին. զի՞նչ արարից, զի զնախատինքն Ք̃ի որ յանձին կալայ ունել՝ արատեն և խափանեն պատիւն և փառքն զոր տան յիս:...

Յետ այսորիկ դարձեալ աղուաշանայր և առաքինանայր. և ոմն մի կորոյս հինգ հարիւր դահեկան, և աղաչեաց զերանելին զի արասցէ աղօթս և գտցէ զգանձն: Եւ ասէ Սիմէոն. երդուիր զի մի հարկանիցես զիս, և գտանես զգանձն: Եւ նա երդուաւ նմա: Յայնժամ երանելին Սիմէոն եցոյց նմա զծառայն որ գողացեալ էր, և առին 'ի նմանէ զհինգ հարիւր դահեկանն: Եւ յետ սակաւ ժամանակաց մոռացաւ այրն զերդումն. և յորժամ կամէր հարկանել զիս՝ գօսանային ձեռքն, և ապա ապաշաւեալ զղջաց այրն և այլ ոչ ևս գործէր զանպատշաճն:

Եւ կին մի էր 'ի քաղաքին կախարդ, և կամեցաւ ե-

րանելին Սիմէոն խափանել զգործս նորա, զի մի՛ մնասեսցէ զոք։ Եւ ասէ ցնա. կամիս զի արարից պահապանս քեզ, զի մի՛ ակնահարեսցիս յումեքէ։ Եւ նա՝ այո կամիմ, ասէ, և արդիւնաւորեցից ես զքեզ, ով աղուաշ։ Իսկ երանելին առեալ փոքր մագաղաթ մի գրեաց 'ի նմա մանր գրով այսպէս. Ա̃ծ խափանեսցէ զքեզ յանա̃ծ գործոցդ։ Եւ կապեաց 'ի պարանոց նորա, և խափանեցան ա̃մ գործք կախարդութե̃ նորա, և ասէ կինն կախարդ. զինչ արարեր, ով աղուաշ, զի խափանեցեր զգործս արուեստի իմոյ։ Եւ ասէ ցնա երանելին Սիմէոն. ողորմեցայ քեզ, ով գերի, և խափանեցի զչար գործս քո, զնա ապաշաւեա զմեղս քո և ապաշխարեա, զի այլ ոչ ես կարելի է քեզ առնել զայդ, և եթէ կամիս ես՝ ոչ լինի. իսկ եթէ յանդգնիս ես, աղաչեցից զտէր իմ Ք̃ս զի սատակեսցէ զքեզ։ Եւ երկեաւ կինն 'ի սրբութենէ նորա և ապաշխարեաց խոստովանելով զյանցանս, քանզի գիտէին զսքանչելիս նորա զոր առնէր, թէպէտ աղուաշ հաւատային զնա։

Հրէի միոյ ապակեգործի նստաւ երանելին Սիմէոն հանդէպ դրացն ընդ այլ աղքատսն. և որչափ գործէր հրեայն եթէ բաժակ եթէ այլ ինչ՝ խաչ հանէր ընդդէմ գործոյն և բեկանէր։ Եւ գիտացեալ հրէին հալածեաց զերանելին 'ի տեղւոջէն և այրեաց շանթիւքն զձեռսն։ Եւ ասէ Սիմէոն. ով պիղծ և աղուաշ, եթէ ոչ արասցես խաչ 'ի ճակատդ, զամենայնն բեկանես։ Եւ յորժամ սկսաւ գործել, բեկանէին ամենայնն. և այնչափ նեղացաւ մինչև արար խաչ յերեսն իւր, ապա գործն հաստատեցաւ, և հիանայր թէ զիարդ խաչիւ բարի ինչ լինի։ Եւ եկեալ 'ի միտս իւր փորձեաց զամենայն ինչ խաչիւ. քանզի թէ յերկիւղական գիշերին հանէր խաչ յերեսն՝ աներկիւղ լինէր ամենևին, և եթէ 'ի վերայ գործոյն հանէր զխաչն՝ բարւոք յաջողուածն առնոյր. այսպէս զամենայն ինչ փորձեաց. զի ուր խաչ ոչ հանէր, մնասէր այն ինչ։ Եւ ապաշաւեալ յինքն և գիտացեալ զզօրութի̃ խաչին հաւատաց 'ի Ք̃ս և մկրտեցաւ 'ի ձեռն սքանչելեացն երանելի աղուաշին Սիմէոնի։

Իսկ յորժամ եհաս օր վախճանի իւրոյ պատմեաց սարկաւագին Յովհաննու և ասէ. ահա, եղբայր իմ Յովհաննէս, ես երթամ զճանապարհս հարցն իմոց որպէս

և եցոյց ինձ տէրն իմ Ք̃ս․ իսկ դու օրհնեալ լիցիս
յա̃յ ամենակալէ, զի մխիթարութի̃ և հանգիստ եղեր
պանդխտութե̃ իմում, և ահա երեք օր է և այլ ոչ ես
տեսցես զՍիմէոն ազուաշն ա̃յ։ Եւ լուեալ Յովհաննու
տրտմեցաւ յոյժ, և արտասուեալ ասէ․ երանի է քեզ,
նահատակդ ա̃յ, զի չարաչար տանջեալ մեռուցեր զմար-
մինդ քո սուրբ և բազմաց եղեր առիթ փրկութե̃ և ա-
պաշխարութե̃, և երթաս առ որ անձկացեալ ես․ յիշեա
զտառապեալս Յովհաննէս առաջի Ք̃սի, քանզի կալոց
ես առաջի նորա որպէս ցանկացար։ Եւ երկու աւուրբք
յառաջ քան զվախճան երանելւոյն պատմեաց նմա Յո-
հաննէս սարկաւագն երազ և ասէ․ ով երանելի, տե-
սանէի 'ի տեսլեան գիշերոյն զեղբայրն քո զՅովհաննէս
որ յանապատին է ունելով պսակ 'ի գլուխն՝ յորում
գրեալ էր՝ պսակ համբերութե̃ յանապատի։ Եւ նմա մի
մերձ կալով ասէր․ կոչեցէք զազուաշն Սիմէոն զի առ-
ցէ և նա պսակ, ոչ մի, այլ բազումս, զի զբազումս դար-
ձոյց 'ի մեղաց յապաշխարութիւն։ Եւ ես ասացի․ ա-
ղուաշ մարդ որպէս այսպիսի բարեաց արժանաւորի։
Իսկ երանելին Սիմէոն պատուիրեաց նմա տուեալ եր-
դումն, զի մի ումեք պատմեսցէ զերազն 'ի կենդանու-
թեան իւրում, և ասէ․ աղաչեմ զքեզ, եղբայր, մի
այլ եկեսցես առ իս, զի մի մխիթարութիւն լիցիս ինձ
'ի ժամ հանգստեան իմոյ․ այլ 'ի թաղել զմարմին իմ
գայցես։ Իսկ երանելի սարկաւագն ողջագուրեալ ըզ-
սուրբն Սիմէոն արտասուօք թանայր զինքն, և զվերջին
օրհնութիւն և զողջոյնն տուեալ միմեանց՝ գնաց յերե-
սաց նորա․ և դիտէր զժամանակակէտ պայմանն զոր ե-
ցոյց երանելին Սիմէոն։ Եւ յորժամ եհաս օր կատար-
ման իւրոյ, հանգուցեալ վախճանեցաւ 'ի կենացս յայս
մնոտեացս 'ի խուցն իւր զոր շինեալ էր 'ի տեղի համ-
դարտութե̃ յեզր քաղաքին, զի յամենայն գիշեր անդ
գայր 'ի հանգիստ, և հանէր զգիշերն 'ի գլուխ յաղօթ-
սրն ա̃յ ըստ սովորութե̃ իւրում։ Քանզի առանց հիւան-
դութե̃ ցաւոց առողջ անձամբ 'ի ժամ կատարման իւ-
րոյ գնաց պարելով և ծափս հարկանելով 'ի խուցն իւր,
քանզի ցնծայր հոգին երանելւոյն յաւուր փոխման իւ-
րոյ, և եած զցուռն խղին, և այնչափ արտասուօք աղօ-
թեաց մինչ կեմեղէնն լուացաւ յարտասուացն, և ապա

ւանդեաց զհոգին իւր առ ա̃ծ երանելին Սիմէոն ա-
ղուաշացեալն վասն ա̃յ յուլիսի քսան և մի։

Իսկ երկու աղքատք եկեալ անցանէին առ խղոյն ե-
րանելւոյն, տեսին զի աղուաշիկն վախճանեալ էր. մը-
տեալ հանին զնա 'ի խղէն, և բարձին զնա առանց մաք-
րելոյ առանց քահանայի առանց պաշտաման և խնկոց
և տանէին թաղել։ Եւ պատահեաց նոցա ապակեգործ
հրեայն որ մկրտեցաւ, և տեսանէր ամբոխ բազում ջա-
հիւք և լապտերօք որք երգէին քաղցրաբարբառ ձայ-
նիւ, և ասէին ոմանք 'ի նոցանէ. երանի է քեզ, Սի-
մէոն աղուաշ, զի վասն ոչ ունելոյ քեզ զոք 'ի մարդ-
կանէ պաշտող և ուղարկող, երկնային զօրք սպասաւո-
րեն քեզ։ Իսկ հրեայն զառաջինն կարծէր 'ի մարդկա-
նէ զամբոխն զայն լեալ. և գնալով ընդ նոսա տեսանէր
զնոսա ահաւորք և լուսեղէնք և ոչ որպէս մարդիկ. և
լուաւ ևս 'ի նոցանէ զերանական զայն բան որք երա-
նէին զնա. իմացեալ ծանեաւ զի երկնային զօրք են, և
յահի եղեալ 'ի հեռուստ կացեալ տեսանէր զի և թա-
ղեցին զերանելի մարմինն՝ սրբոյն Սիմէոնի սաղմոսիւք և
օրհնութբ̃։ Եւ 'ի նոյն ժամն վաղվաղակի եհաս երա-
նելի սարկաւագն Յոհաննէս լալով և կոծելով, և ետես
զհրեայն զի հայէր ընդ երկնային զօրսն, ասէ. զի՞նչ
ամենս աստ արտասուելով։ Ասէ հրեայն. ահա զերա-
նելին Սիմէոնի զթաղումն արարին հրեշտակքն և համ-
բարձան յերկինս, և ես տեսի մեղաւոր ականբ զսո-
կալիսս։ Եւ 'ի միասին գնացին 'ի գերեզման երանե-
լւոյն, և տեսին զի այն ինչ թաղեալ էին զնա երկու
աղքատքն և կային առ գերեզմանաւն։ Իբրև տեսին զի
սարկաւագն և հրեայն կոծէին գովելով զսուրբն, հիաց-
ման եղեալ փառս տային ա̃յ։ Եւ 'ի միւս աւուրն Յո-
հաննէս սարկաւագն տեսանէր 'ի տեսլեան, զի իջին
հրեշտակք յերկնից և բարձին զմարմին երանելւոյն
Սիմէոնի և տարան յանապատն առ Յոհաննէս. և ընդ
առաւօտն երթեալ 'ի գերեզմանն եբաց և զմարմինն ոչ
եգիտ։ Եւ բազումք 'ի քաղաքացեացն տեսին 'ի տես-
լեան զմեծ փառս նորա որ առ ա̃ծ։ Եւ երթեալ շինե-
ցին 'ի վերայ դատարկ գերեզմանին մատուռն և կախե-
ցին կանթեղս անշիջանելիս 'ի փառս ա̃յ ահաւորի, որ
բազում ծառայս ունի 'ի ծածուկ, և փառաւորի նոքօք
անուն Յ̃սի Ք̃սի։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՈՐԴՒՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀՌՈՄԱՅ ՈՐՈՅ ԱՆՈՒՆ ԷՐ

ՆԵՐՍԵՀ

ՈՐ ԹՈՂԵԱԼ ԶԱՄԵՆԱՅՆ ԿՐՕՆԱՒՈՐԵՑԱՒ Ի ՎԱՆՍ ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ ԱՆՏՈՆԻ

Պատմել մեզ զվարս բարեպաշտոնից երկիւղ է, գուցէ յառաքինութե՟ վարուցն նուազագոյն գոլ ասացեալքըն, և զրկեալք 'ի վարձուցն որ յաղագս այնորիկ է՝ յամենեցունց տեառնէն և 'ի գիտողէն. և լռել ահ մեծ՝ զոր լուաքն, գուցէ 'ի հեղգացելոցն անկցուք դատաստան, և յերկաքանչիւրոցն տարակուսեալ յաղագս մերոյ անհամաձայնութե՟ս: Այլ 'ի շնորհս սուրբ հոգւոյն համարձակելով, որ տայ բան աւետարանչաց պատմողաց զսրբոցն վարուց նոցին բարեխօսութ՟ե առ 'ի յորդորումն առաքինութե՟ լսողացն, մանաւանդ ա՟ծասէր անձանց: Այս արդ լուարուք և 'ի միտ առէք և նախանձաւոր լերուք վարուց Ներսեհի որդւոյ թագաւորին Հռոմայ, որ արհամարհեաց զփառս թագաւորութեանն անդէն 'ի տղայական հասակին: Քանզի իմացաւ և ծանեաւ եթէ ունայն է ամենայն թագաւորութի՟ և մեծութի՟ և փառք աշխարհիս, և ցանկացաւ անանց թագաւորութեանն և մեծութե՟ փառաց՝ նայեցեալ 'ի Ք՟ս առաջնորդն կենաց, և 'ի ծննդենէ աւազանին որ մկրտեցաւ զհին մարդն և զգեցաւ զնորն որ ըստ Ք՟ի՝ սկսեալ անդուստ իսկ զլուսաւոր վարս առաքինութե՟ կատարէր: Քանզի ուսեալ և վարժեալ էր յա՟ծայինն գրոց յա՟ծասիրութե՟ հանդէս, որով աճէր և զօրանայր հոգւով և մարմնով, և շնորհք ա՟յ էր 'ի վերայ նորա:

Այս իբրև եղև երկոտասանամեայ, այսպիսի իմն եղև պատահումն ըստ նախախնամութե՟ն ա՟յ: Ակեալ երկուց եղբարց ճգնաւորաց առաքինեաց 'ի քաղաքն Հռոմ և պատահեալ Ներսեհի որդւոյ թագաւորին, հարցանէր զնոսա վասն վարուց ճգնաւորաց և ասէր. որպիսի են վարք նոցա, ով հարք, որք ըստ ա՟յ կրօնաւորեալք

են եղբարքն որ 'ի վանս ձեր: Իբրև լուաւ 'ի նոցանէ զմիշտ աղօթից և զպահոց զտքնութեան զարտասուաց զխոնարհութե՟ն և զհնազանդութե՟ն և զամենայն վարուց առաքինութե՟ն, երանէր զնոսա և ասէր՝ թէ ամենայն աշխարհ չարժէ զնոսա որք այնպիսի վարուք ընթանան առ ա՟ծ: Եւ առժամայն արձակեաց զնոսա, զի մի ոք գիտասցէ զոր խորհեցաւն 'ի սրտի իւրում: Եւ դարձեալ կոչէ զնոսա առանձինն և ասէ ցնոսա. ով սուրբ հարք կոչեցեալք 'ի տեառնէ 'ի հրեշտակային վարս, լերուք ինձ առիթ կենաց և տարայք զիս զկնի ձեր 'ի բանակս հրեշտակաց սրբոց, որ մարմնով զանմարմնոցն բերեն վարս՝ որպէս պատմեցէք ինձ, զի ընդ նոսա փառաւորեցից զամենեցունց արարիչն աղօթիւք ձեր: Եւ նոքա ասեն. և զիա՞րդ իշխեսցուք առնել զասացեալդ 'ի քէն յահէ թագաւորին և թագուհւոյն, և ո՞րպէս անգիտանայ այսքան բազմութե՟ն քաղաքին. այլ գտանելով ըմբռնեն զմեզ և պէսպէս տանջանօք մահու մատնեն, և լինիցիս մահուան մերոյ պարտապան, թէպէտ բաղձանքդ քո ըստ ա՟յ է. աղաչեմք զքեզ, խնայեա 'ի մեզ: Եւ նորա պատասխանի տուեալ ասէ. և զիա՞րդ յուսացեալքդ յա՟ծ երկնչիք 'ի մահուանէ որ ոչ իսկ է երկիւղ. զի ո՞վ յուսացաւ 'ի տէր, և սասանեցաւ և յամօթ եղև. այլ մի իւիք երկնչիք, զի ա՟ծ որում ցանկամ՝ զկամս նոցա առնէ, նա ծածկէ և առաջնորդէ մեզ հասուցանելով 'ի բանակս հրեշտակաց: Եւ հաւանեալ ասացելոցն քաջալերեցան արքն այնոքիւք և ասեն. արա զոր ինչ և կամիս, և յաջողեսցէ Տ՟ն որ կարողն է յամենայնի. և մարդկօրէնքս մեր ամենայն և ասացեալքս ունայնասցին, և քոյդ ա՟ծահաճոյ կամք յաջողեսցին: Եւ լուեալ զայս գոհացաւ զա՟յ, և աղօթս արարեալ միաբան յանձնեցին զինքեանս յա՟ծ:

Եւ երանելին՝ Ներսէհ առեալ հազար և երեք հարիւր դահեկան և աւետարան մի փոքրիկ, յորում չորեսին աւետարանչացն և հօր և մօր իւրոյ և իւր պատկերք նկարագրեալ էին 'ի նմա ճշգրտագործ յօրինուածովք, և ոսկեգիր գրով և ոսկետուփ ամանօք: Եւ ինքն զգեցեալ զաղքատութե՟ն զգեստ, և 'ի կերպարանս նոցա եղեալ որք շրջագայ աղքատք էին, և եկին 'ի նաւարկութիւնն Եգիպտոսի. և գտեալ նաւ՝ ետ նաւապետին

հարիւր դահեկան զի փութով նաւեսցէ և հանցէ զնոսա յԵգիպտոս։ Եւ ըստ յաջողելոյն այ յաջողակ հողմով արագ հասին յԵգիպտոս։

Եւ ոչ սակաւ խռովութիւն եղև 'ի Հռոմ և 'ի տան թագաւորին, և սուգ անմխիթարելի ծնողացն եթող. բայց զի գիտէին զնա ամենայն առաքինութբ զարդարեալ. այնու ծանեան և իմացան զի յանապատ ուրեմն գնացեալ ղօղեալ ծածկեաց զինքն ըստ ըղձման սրտին իւր. քանզի բազում անգամ լուեալ էին 'ի նմանէ զերանելն զկրօնաւորական վարս, որով սփոփեալ մխիթարէին զինքեանս։ Եւ յուղարկիրք ելեալք ընդ աշխարհըն ամենայն, ոչ գտին զերանելի մանուկն, քանզի ծածկեալ 'ի նոցանէ ըստ այ նախախնամութեանն։

Եւ խաղաղութեամբ հասեալք յԵգիպտոս՝ եկին 'ի վանսն սուրբ հօրն Անտոնի առ հայր ուխտին որ բազում եղբարս ունէր, և ծանուցին նմա զերանելի մանուկն՝ Արսէն։ Եւ երդմնեցոյց զհայր ուխտին և զեղբարսն որ ընդ նմա եկին, զի մի ոք գիտասցէ վասն նորա թէ ո ոք իցէ. զի մի առաւելցիմ 'ի պատիւ քան զայնոսիկ՝ որ դեռամուտք իցեն՝ առանց կարգի և կրօնից։ Եւ յանձն առին զխնդրուածս նորա և ոչ ումեք յայտնեցին։ Եւ այնպիսի խոնարհ կերպարանօք կայր և հանդիսանայր 'ի բարեկարգութեան ջանս ըստ ամենայն աւանդից և խրատու հօր ուխտին։

Եւ մարտ եդեալ դիւացն զանազան և պէսպէս փորձանօք մարտնչէին ընդ նա, զի կարասցեն վրիպեցուցանել զնա 'ի սխալանս ինչ. այլ նա ընդդէմ կայր ըստ իւրաքանչիւր փորձանաց յաղթական խաչակրօն վարուք ըստ Քի։ Նախ զթով հօր և մօր, և պատուաւորացն սիրով և խրախճանօք և զծառայիցն սպասաւորութիւն յուշ առնելով պատերազմէին, և զյոլովութիւն գանձուցն և զթագաւորական իշխանութե բարձր հրամանն և զփառս զոր ունէր 'ի թագաւորութենն իւրեանց։ Իսկ նա ընդդէմ կայր այնոցիկ, և հայր և մայր զնոսա համարէր որք խրատովն սիրէին զնա, որք կամարարք էին այ և ընտրեալ ծերունիքն էին. իսկ թագաւորութի և մեծութի և փառք համարէր զՔի մարդասիրութիւն և զշնորհս հոգւոյն սրբոյ որով մխիթարէր 'ի փառս այ։ Դարձեալ զպոռնկութե խորհուրդն արկանելով 'ի միտս

ջերմացուցանէր զմարմինն, զի կարասցէ զսուրբն խոնարհեցուցանել 'ի կամս ախտի հոգւով կամ մարմնով: Իսկ ողջախոհն այն և սուրբն իբրև զաղբ ինչ զաշխր զանց առնէր մտօք և զգայութեամբք և յաղթէր փորձողին: Եւ յետ այնորիկ հպարտութե՟ պատերազմէր՝ թէ որպիսի ոք էիր և յորս խոնարհեցար յանարգագոյն ծառայութի՟ և սպասաւորութի՟ եղբայրութե՟ կրսերագունիցն: Իսկ երանելին յուշ ածէր զՔ՟սի խոնարհութիւնն և զփառս բանին ա՟յ որ ըստ տնտեսութե՟ն խոնարհութի՟ն, և 'ի բաց դարձուցանէր զխորամանկութի՟ն սատանայի: Եւ այսպէս ընդ ամենայն զգայութիւնս և ընդ խորհուրդս և ընդ բանս և ընդ գործս պատերազմեալ 'ի չար դիւացն, ոչ ինչ պարտեցաւ ըստ կամաց նոցա այրն ա՟յ. այլ իբրև յամուր պարսպէ մերժեալ չարին 'ի բաց դառնային յողջախոհ և սուրբ անձնէ:

Եւ այսպէս յառաջադէմ եղեալ յամենայն առաքինութիւնս երանելին՝ վերակացուէն զնա 'ի կարգ ա՟ծային կրօնիցն յետ երկոտասան ամի, և զգեցուցանէն նմա մազեղէնս և մաշկեղէնս ըստ աւանդութե՟ սուրբ հարցն: Եւ հանգեաւ 'ի վերայ նորա շնորհք հոգւոյն սրբոյ, որ և ամենեցուն քաջայայտ ցուցաւ: Եւ ինքն երանելին այլ ոչ ինչ ունէր, բայց միայն երկու մազեղէն. և զոսկին զդահեկանն զոր եառ՝ զհարիւրն նաւավարին ետ և զերկերիւրն կարօտելոց և զհազարն 'ի հայր սուրբ ուխտին, բայց միայն աւետարանիկն յիւր անուն յեկեղեցւոյն ա՟յ կայր: Եւ երթալով երթայր և զարգանայր և հաճոյ էր ա՟յ և մարդկան, և ամենեցուն աչք 'ի նա հայէին յաղագս ա՟ծասէր և բարեբարոյ անձինն, և ոչ գտաւ նման նմա յայնմ ժամանակի 'ի ճգնաւորական վարս և 'ի միաբանականացն վարս, և 'ի գործս ոչ վերջանայր յամենայն աշխատութիւս, և կրսերագոյն զինքն քան զամենեսեան երևեցուցանէր: Եւ տուաւ նմա շնորհք յա՟յ 'ի վերայ հիւանդաց և այսահարաց բժշկութեան. և զայս անյայտաբար ներգործէր աղօթիւք յախտաժէտս, զի մի փառաւորեսցի 'ի մարդկանէ: Եւ էր իմաստուն մտօք և հանճարեղ բանիւ, և զխալանս ինչ եղբարցն ուղղէր և յառաքինութիւնս յորդորէր, զամբարտաւանսն 'ի խոնարհութի՟ զիջուցանէր, զբարկացողսն 'ի հեզութի՟, զանհաւանսն 'ի հաւանութի՟ հօրն

և եղբայրութեն։ Եւ զամենայն սխալանս որ միանգամ 'ի թշնամւոյն լինէր մարտ յեղբարսն, երանելի այրն ա̃յ ուղղեալ զայն նորոգէր յողջմտութիւն զամենեսեան խոհեմագոյն և հանճարեղ խրատովն և զինքն յօրինակ ամենեցուն կացուցանելովն, երկնայնոցն վարուց մերձ լինելով հրեշտակական կարգաւորութեն իւրով երանելի այրն ա̃յ Եւսեբէս։ Եւ կացեալ անդ այսպէս ամս երեսուն և երեք ամենայն առաքինութբ զարդարեալ, մինչ զի կարող գոլ ասել ըստ Ք̃ի, գայ իշխան աշխարհիս այսորիկ և յիս ինչ ոչ գտանէ զիւրսն չարութիւն։ Ի վերայ այսոցիկ ազդեցաւ նմա մահն իւր և փոխումն առ Ք̃ս։

Եւ եդ 'ի մտի երթալ 'ի Հռոմ և աղօթել յեկեղեցիսն ա̃յ 'ի սուրբ առաքելոյն Պետրոսի և Պաւղոսի և այլ սրբոցն, և տեսանել զհայր և զմայր իւր, և փոխել 'ի նոսա շնորհս ինչ հոգևորս։ Եւ ծանուցանէր զայս հօր վանացն, քանզի ոչ ինչ ծածկէր 'ի նմանէ ըստ սուրբ հարցն աւանդից. և զի ըստ ամենայնի բարեխորհուրդ էր երանելին և իմաստուն, և զի յինքն ոչ վստահանայր, այլ ա̃յ հաւատայր և ասացելոցն յառաջնորդէն։ Իբրև ասաց հօրն ամենայն ստուգութբ զոր խորհեցաւ առանձինն, պատասխանի տուեալ ասէ հայրն. ոչ առողջ թուի խորհուրդդ այդ 'ի քում անձինդ. յուշ լիցին քեզ ասացեալքն առ Ք̃ս՝ թէ երթայց հրաժարեցից 'ի տանէ իմմէ, և լուեալ թէ ոչ ոք արկանէ ձեռն զմաճով և հայիցի յետս թէ յաջողեալ իցէ արքայութիւնն ա̃յ. կամ այն որ ասաց թաղել զմեռեալն, և լուաւ եթէ թոյլ տուր մեռելոց թաղել զմեռեալսն իւրեանց, և՛ դու երթ պատմեա զարքայութին ա̃յ, և որ այսպիսիք ասացեալք 'ի տեառնէ։ Ասէ երանելին. բարւոք ասացեր, հայր, զայդ. բայց ո՞վ մեկնեսցէ զմեզ 'ի սիրոյն Ք̃ի, նեղութիւն թէ անձուկ հօր և մօր, թէպէտ և յանդգնութի է ասացեալս. բայց քանզի ազդ եղև ինձ 'ի տեառնէ երթալ և աւանդել ինչ 'ի նոսա շնորհս հոգևորս գրով առ 'ի հաստատել զնոսա 'ի գործս բարիս, և անծանօթս լինելով 'ի նոցանէ՝ վախճանեցայց, և յետ մահուանն ծանուցեալ եղէց, որպէս կամք ա̃յ հրամայեսցեն։ Յայնժամ պատասխանի ետ հայրն ուխտին և ասէ. երթ, որդեակ, և արա որպէս հրա-

մայեցաւ քեզ 'ի տեառնէ, և զամենայն զոր ինչ արասցես՝ յաջողեսցէ քեզ ա՟ծ։

Եւ ճանապարհորդեալ յԵգիպտոսէ ընդ ծով և ընդ ցամաք եկն եհաս 'ի Հռոմ. և աղօթեալ 'ի սուրբ եկեղեցիսն ա՟յ, և հաղորդեցաւ 'ի սուրբ մարմնոյ և արեանն տեառն Յ՟ի Ք՟ի։ Եւ կենդանի էին ծնողքն նորա թագաւորն և թագուհին։ Եւ ունէր ինքն զգեստ խարազն և պճղնաւոր, և բոկոտն և սևաւ աղօտագոյն կերպարանօք։ Եւ մտուցեալ առ մի ոմն 'ի սպասաւորացն որ բարեպաշտութ՟ք էր համբաւեալ, որ զտեսչութ՟ին աղքատաց 'ի թագաւորէն հաւատացեալ էր նմա, և ասէ ցնա. ցոյց ինձ զթագաւորն և զթագուհին զի տեսից և 'գիտացից թէ որպիսիք են, այլ և ունիմ ինչ ասել ցնոսա։ Եւ երթեալ այրն պատմեաց թագաւորին և թագուհւոյն։ Եւ լուեալ արհամարհեցին զասացեալսն 'ի նմանէ։ Եւ զի էր այրն այն երկիւղած յա՟յ՝ ասէ. յուշ լիցին ձեզ ասացեալքն 'ի տեառնէ՝ թէ մի արհամարհիցէք զմի ոք 'ի փոքրկանցս յայսցանէ, զի հրեշտակ նոցա հանապազ յերկինս տեսանեն զերեսս հօր իմոյ։ Եւ զղջացեալ 'ի բանս նորա կոչեցին զերանելին, և նա եկեալ երկրպագութ՟ք ետ զողջոյն որպէս զմի 'ի տառապելոց՝ ծնողացն իւրոց. և նոքա ոչ ծանեան զնա։ Եւ նա ասէ. որքան զանազանութ՟ի է թագաւորաց և ռամկաց, 'ի միոյ բնութենէ գոլով բաժանեալ զանազանին 'ի կենցաղումս. քանզի 'ի տեսանելն զձեզ ահ կալաւ զիս, և ոչ կարացի ասել ձեզ զոր ինչ ասելոց էի տերամբ. բայց աղաչեմ զձեզ զի յետ երից աւուրց խնդիր լիցի իմում աղքատութ՟ես, զի համարձակեցայց ասել որ ինչ աւանդեցաւ ասել ինձ 'ի պատահելս։ Եւ լուեալ զայս արձակեցին զնա և յանձն առին կատարել զաղաչանս նորա։ Եւ երթեալ 'ի տեղի իւր գրեաց նամակ՝ որ ունէր օրինակ զայս։

Ես ծնողաց իմ յորդւոյ ձերմէ կորուսելոյ և ծանուցելոյ յետ մահուան իմոյ, նշան աւետարանս՝ որ զձեր և զիմ նշանագրեալ ունի պատկեր, զոր ունիմ վկայ հաւատարիմ եթէ որդին ձեր եմ ես Ներսեհս որ գնացի յԵգիպտոս և կրօնաւորեցայ 'ի վանս սրբոյն Անտոնի, ծածկեալ զիս թէ ով ոք իցեմ։ Զի իմացեալ ծանեայ եթէ սնոտի է երկրաւորացս փառք և պատիւ և թա-

գաւորութիւն, և ցանկացայ անանց փառացն և պատուոյն և անվախճան թագաւորութեն, որ կայ և պահի յուսացելոց կեանքն յաւիտենական 'ի Քն։ Բայց դուք 'ի միտ առէք զասացեալսն 'ի մարգարէէն Դաւթի. արդ, թագաւորք, զայս 'ի միտ առէք, խրատեցարուք ամենեքեան որք դատիք զերկիր. ծառայեցէք տեառն երկիւղիւ և ցնծացէք առաջի նորա դողութը. ընկալարուք զխրատ նորա, որ ձեզ աւանդեցաւ յերկնաւոր Թագաւորէն Քէ, որպէս պարտ է վարել զթագաւորութի երկրաւորացս ըստ կամաց երկնաւոր Թագաւորին, որ գիտէ զամենայն և 'ի միտ առնու զամենայն գործս նոցա։ Արդարար և բարեխորհ լինել առ ամենեսեան, և մի հպարտանալ և վստահանալ 'ի փառս թագաւորութեան, այլ յոյժ որ հաւատաց ձեզ զթագաւորութիւնդ՝ գանձել անձանց զարդարութիւնս ամենայնի հանդերձեալ աշխարհին, և մեծանալ իրաւամբք և արդարութեամբ, և ոչ թողուլ 'ի մտաց զյիշումն այ պատուիրանին. այլ և զմահ և զդատաստան արդար դատաւորին, որ ըստ արժանեաց և ըստ գործոց հատուցանէ թագաւորաց և ռամկաց, և ակնառութիւն ոչ է առաջի նորա։ Եւ արդ մի իւիք տայցէք պատճառս ընդդէմ պատուիրանացն այ։ Եւ այլ սոյնպիսիք բանք խրատականք և օգտակարք որք գրեալ կան 'ի ձեռն սրբոց, 'ի միտ առէք և ընծայեցուցէք զանձինս ձեր այ, որպէս արդարեւ սուրբ թագաւորքն որոց անուանքն գրեալ են 'ի գիրս դպրութե կենացն անվախճանից, յորս կայ արդար Թագաւորն 'ի թագաւորաց սրբոց միջի։ Արդ հաւանեալ իմոյ դուզնաքեայ խրատուցս՝ պատուեցէք զողջախոհութի և զսրբութի, զի յետ փոխման յաստեացս անթառամ պսակօքն պսակիցիք, որ կան և մնան և ոչ ապականին. այլ երկրաւորաց պայծառութիք թագաց և ծիրանեաց և ոսկեհուռն հանդերձից պայծառութիւնք ապականեալ կորնչին։ Արդ եթէ այսպէս առնիցէք որպէս և ես, և 'ի փառաց և 'ի մեծութե կուրութենէ ոչ ընկղմիցիք, յայնժամ զտէրն իմ Քս և զիս ուրախացուցեալ բերկրեցուցանիցէք, և 'ի միասին կալցու 'ի դաւիթս երկնաւոր Թագաւորին արժանաւորեսջիք։ Այլ 'ի վերայ իմ սուգ մի առնուցուք, աղաչեմ զձեզ. զի յորմէհետէ Քսի ընծայեցայ և աստուածային

կրօնից, զամենայն աշխարհասիրաց զուգս 'ի բաց մերկացայ։

Եւ առ ուխտն իւր գրեաց այսպիսի ինչ։ Գիտութիւն լիցի ձեզ հարց իմոց և եղբարց հոգևորաց, որոց եղէ ես ծնունդ հոգևոր կարգաց և կրօնից, այսպէս հաճեցաւ ա̃ծ և ելոյծ զիս 'ի կենացս. և անծանօթ եղեալ 'ի կենդանութեան իմում 'ի ծնողաց իմոց և յամենեցունց, այլ և ոչ 'ի վախճանիս իմում ունէի ընդ իս 'ի հոգևոր եղբարց իմոց եթէ ընտանեբար հոգասցէ զիս։ Բայց աղաչեմ զձեզ մի մոռացեալ եղէց 'ի յաղօթնոց հարց և յեղբարց իմոց, զի արժանի եղէց ընդ ձեզ վայելել զանսպառ բարիսն որպէս խոստումն է սուրբ հարցն մերձաւորացն Քնի, և տէր ընդ ձեզ։

Եւ իբրև անցին աւուրքն երեք, եղև խնդիր երանելւոյն, և եկեալ գտին զնա վախճանեալ 'ի տեղւոջ իւրում իբրև զմի 'ի տառապելոց, և անփոյթ արարեալ հրամայեցին թաղել զնա 'ի գերեզմանս օտարաց։ Եւ տեսեալ զմախաղն կրօնաւորական զոր էր 'ի սնարսն, բացին և տեսին զաւետարանն ոսկետուփ ոսկեգիր գրով, և զթուղթսն որ առ ծնողսն և առ ուխտն։ Եւ պատմեցաւ բանն առ թագաւորն և առ թագուհին. և տեսեալ թագաւորն զաւետարանն և զնկարեալ պատկերսն իւրեանց, ծանեան զաւետարանն որդեկին իւրեանց, քանզի բերին առ թագաւորն զմախաղն երանելւոյն և ընթերցեալ զթուղթսն ծանեան՝ եթէ որդին իւրեանց է։ Եւ աղաղակ և կական բարձրացաւ 'ի մէջ պալատան թագաւորին, մինչ դղրդեցաւ քաղաքն առհասարակ. և ընթացեալ 'ի տեղին թագաւորն և թագուհին զի հաւաստեաւ քննեսցեն. և եկեալ զննեցին զանձն և նշանս ինչ որ ունէր յանձն, տեսեալ զայն ստուգեցին ճշմարտապէս անկարծիք՝ եթէ որդին իւրեանց է, և զի տիպ պատկերացն յայտնի երևեցուցանէր։ Յայնժամ ողբերգութիւնք և ձայնք և աշխար ընդ արտասուս խառնեալ լինէին ողորմ ողորմ բանակօք։ Եւ հրամայեաց թագաւորն պատառել զհնացեալ այծէսն և թագաւորական զգեստուք զարդարել և ըստ օրինի թագաւորաց թաղել։ Եւ բուռն հարեալ ոչ կարացին մեկնել 'ի մարմնոյն և պատառել, զի մածեալ էր ընդ մարմինն. և զահի հարան և ահ կալաւ զամենեսին, և իմացեալ ծա-

նեան զի կամք սրբոյն ոչ հաճեցաւ տոշել 'ի մաղեղինէն. և այնպէս իւր այծագգեստ համդերձիւն եդին 'ի Թագաւորական գահոյս և տարան 'ի պալատն արքունի, և սգացեալ լացին զպանդխտութ՟ի և զնեղութ՟իւն կրօնաւորական, և երանելով սրբոյն մխիթարէին զինքեանս։

Յայնժամ տեսին նոր նշան, քանզի եղև երեսն նորա լուսաւորեալ յորմէ ճառագայթք հատանէին. յայսոսիկ զարմանք և ափշութ՟ի կալաւ զամենեսին, և դադարեալ լռեցին 'ի կոծոյ և 'ի կականաց, և սքանչացեալ օրհնութիւն տային այ՟։ Իսկ պատահեալ անդ արք երկիւղածք յայ՟ առաքինութ՟բ զարդարեալք և բանական իմաստութեամբ առլցեալք, սկսեալ 'ի դէպս խօսեցան առ Թագաւորն և Թագուհին և առ ամենայն բազմութ՟ի պատուաւորացն և ռամկին, յորմէ մխիթարեցան ոչ սակաւ 'ի փառս և 'ի գովութ՟ի այ՟. և հաւանեցան 'ի հանգըստարանս սրբոց հարցն անդր հանգուցանելոց հանգուցանել զսուրբն ըստ աւանդութ՟ե սրբոց հարցն։ Յայնժամ հրամայեցաւ յամենայն եկեղեցեաց բերել սըրբութ՟իք և զարդք համդերձ պաշտօնէիւքն. և բերաւ ամենայն պայծառութ՟իք Հռոմայ առ 'ի պատիւ սրբոյն Ներսէհի։ Իսկ այնպէս սաղմոսիւք և օրհնութ՟բք խընկօք և լուցելովք տարեալ եդին 'ի հանգստարան սրբոց հարցն պատուով և փառօք որպէս վայել էր երանելւոյն։ Իսկ տօնի արժանի համարեցան զաղքատացեալն հոգւով նմանեալ Ք՟ի, որ վասն մեր աղքատացաւ որ տէրն էր երկնի և երկրի։ Իսկ եթող ծնողացն իւրոց յիշատակ բարի և յորդորումն 'ի բարեպաշտութ՟ե վարս ըստ ամենայնի, որով կեցին և արդարացան և հաճոյ եղեն այ՟, ոչ միայն նորա ոգեշահ խրատուքն զոր եթող նոցա ձեռնագրով իւրով, այլ և յիշատակաւ արդարոյն որ այնպէս արհամարհեաց զերկրաւոր Թագաւորութ՟ե զփառս և զհանգիստ, և ժառանգեաց զանմահ Թագաւորութ՟իւն։ Իսկ գրեալն յերանելւոյն յուխտ իւր՝ տարեալ եղև, և պտղաբերութ՟ե արդիւնքն ոչ սակաւ 'ի Թագաւորէն և 'ի Թագուհւոյն։ Իսկ յա՟մ տեղիս հաշակեցաւ անուն երանելւոյն Ներսէհի, և զամենեսեան շարժեաց համբաւ նորա 'ի յորդորումն առաքինութ՟ե։

Իսկ հայր Գագիկ Թարգմանեցի զպատմութ՟իս զայս զորդւոյ Թագաւորացն երկոցունց յԱսորւոց 'ի մերս, և

նուանդեցի ուխտի իմոյ և ժողովրդեանն, որով լուեալ զվարս սրբոցն նախանձաւորք լինիցիք նոցա նահատակութեցն որք վասն Քի յանձն առին զկամաւոր աղքատութիւն. որպէս զի բարեխօսութբ նոցին արժանի լիցուք պսակաց նոցին 'ի Քէ 'ի տեառնէ մերմէ :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆԵԼԻ ԿԱՄԱՒՈՐ ԱՂՔԱՏԱՑԵԼՈՅՆ
ՎԱՍՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՈՐԴԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀՌՈՄՈՑ

Արք *եղբարք և հարք, լուարուք զպատմութի առն այ որդւոյ թագաւորին Հռոմոց. որ զամենայն փառս աշխարհիս և զմեծութի և զպատիւ թագաւորութեն արհամարհեալ աղքատացաւ և հոգւով ճշմարտեալ սիրովն Քի զայն խորհեալ որ 'ի Քս Յն, որ զանձն ունայնացոյց որ տէրն է փառաց, զի ընդ նմա փառաւորեսցի. վասն այնորիկ փոքրկացոյց սա զանձն իւր, զի անվախճան թագաւորութեն ժառանգորդ լիցի : Ետեաց զերկրաւոր զբաղմունս, զի միշտ աղօթիւք ընդ այ խօսելով զած տեսցէ 'ի մաքուր միտս իւր և երանելի լիցի, զվերինն խորհելով ուր և նստի Քս ընդ աջմէ այ. և ըզկեանս իւր ծածկեաց ընդ Քսիւ յած, զի յորժամ գայցէ կեանքն մեր Քս յայնժամ և սա ընդ նմա յայտնեսցի փառօք : Նա եղև պահապան արթուն զգայարանաց իւրոց հսկելով զժամն առաջին և զերկրորդն և զերրորդն. զի 'ի գալ և 'ի բախել տանուտեառն պատրաստ եղիցի բանալ զդուռն մտիցն այ, և բազմեսցի 'ի սեղան յարքայութեն երկնից : Պահեաց զմարմին իւր անարատ 'ի գիջութե հոսմանէ, և յամենայնի սրբեալ և աղատեալ 'ի մեղաց հոգւով և մարմնով, գտցի օթևան սըրբոյ երրորդութեն : Օ փառս երկրաւոր թագաւորութե և զառ 'ի ստորև ամենայն արհամարհեալ ցանկայր ելանել յԵրուսաղէմն վերին ուր ժողովք սրբոցն են յանճառելի փառսն : Նա ով ոք կարիցէ արժանապէս զսո-*

րայս պատմել զառաքինութ՟ի, որ և զանունն իւր ծած֊
կեաց յերկրի. սակայն մեք փոքր 'ի շատէ ասասցուք որ֊
չափ և կարող իցեմք։

Եր սա 'ի քաղաքէն Կոստանդինուպօլսի, և ծնողք
իւր թագաւորէր ամենայն երկրի իւրոյ իշխանութ՟ե, և
յոյժ մեծացեալ և փառաւորեալ և ճշմարտապէս հա֊
ւատացեալք յա՟ծ քրիստոնէական ուղղափառութ՟բ, և
ոչ գոյր նոցա զաւակ։ Եւ որքան մեծութիւն և փառք
թագաւորութ՟ե նոցա բազմանայր, այնքան և տրտմու֊
թիւնն յաճախէր, զի ոչ ունէին որդի թագաւորութ՟են
իւրեանց ժառանգորդ։ Եւ որպէս Աբրահամն այն մեծ
հայրապետն յորժամ 'ի տեառնէ ընկալաւ զմեծութ՟ի
և զփառաւորութ՟ի, և առ ա՟ծ զհաւատս և զսէրս պա֊
հելով՝ թախանձանօք Սառայի ասէր՝ թէ զի՞նչ օգուտ
է մեզ այս մեծութ՟ի և փառաւորութ՟ի զի որդի ոչ ու֊
նիմք 'ի սփոփանս ծերութեան մերում և նշխար ազգի
յետ վախճանի մերում, և տուաւ նոցա որդի աւե֊
տեաց Իսահակ որով բերկրեալ օրհնէին և փառաւոր
առնէին զտէր ա՟ծ որպէս և վասն նոցա է պատմութ՟են,
այնպէս և սոքա ասէին և խնդրէին 'ի տեառնէ արտա֊
սուօք և աղօթիւք և բազմառատ ողորմութ՟բ և մեծա֊
հաւատով և յուսով։ Եւ լուաւ նոցա ա՟ծ և ետ նոցա
զաւակ աւետեաց հաճոյ ա՟յ և մարդկան։ Եւ ոչ սակաւ
ուրախութ՟ի լինէր ծնողաց երանելւոյն և ա՟մ աշխար֊
հին մեծամեծաց և փոքունց. և 'ի ձեռն աւետաւոր քա֊
րոզչաց պատիւ և փառք և խոստմունք վասն նորա քա֊
րոզեալ լինէին 'ի քաղաքս և յաշխարհս, քանզի ժա֊
ռանգ թագաւորութ՟ե նոցա տուաւ նոցա յա՟յ։

Եւ յետ եօթն ամի ետուն զնա յուսումն արհեստից
իմաստութ՟ե և գիտութ՟ե, և երթալով երթայր 'ի հա֊
ճոյսն ա՟յ և մարդկան, և զանձն 'ի խոնարհութիւն և 'ի
հնազանդութ՟ի կրթէր վարդապետաց իւրոց՝ որք աւե֊
տարանէին նմա զարդարութ՟ե և զուղղութեան վարս և
զառաքինութեան հրահանգս։ Եւ ոչ տայր թոյլ ումեք
սպասաւորել իւր, այլ ինքն սպասաւորէր ամենեցուն,
յիշելով զասացեալսն 'ի տեառնէ՝ թէ որ կամիցի 'ի
ձէնջ մեծ լինել, եղիցի ամենեցուն սպասաւոր և ամե֊
նեցուն պաշտօնեայ։

Յայսոսիկ տարակուսանք լինէին ծնողացն նորա, տե֊

ատելով զնա զի ոչ ունէր զաշխարհասիրութիւն և զմեծամտութիւն հոգս. վասն այսորիկ կամեցան մուծանել զնա յաշխարհական վարս, զի գտնէ օրինաւոր ամուսնութեամբ զնա 'ի կամս իւրեանց մեծութեան ածիցեն սիրել զփառս թագաւորութեան աշխարհիս և լինել ժառանգորդ իւրեանց մեծութեան թագաւորութեան։ Եւ իբրև խօսեցան ընդ նմա ծնողքն նորա թագաւորն և թագուհին առանձին իմանալ զկամս նորա, երանելին ցածութեամբ և խոնարհ ձայնիւ պատասխանի ետ նոցա և ասէ. գիտեմ, ով տէր իմ թագաւոր և մեծ դշխոյ մայր իմ, զի զկամս բնութեան իմոյ և սրտի կամիք ճանաչել, վասն որոյ յայտնեցից այսօր առաջի մեծութեան ձերում զգործս բաղձանքն իմ։ Եւ արդ տէր իմ արքայ, զինչ օգուտ է ինձ եթէ զաշխարհս ամենայն շահեցայց և զանձն իմ զրկեցից յայնքան առատութենէ բարեաց և երանութեանցն՝ զոր խոստացաւ Քս աղքատացն հոգւով և որք զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս վասն արքայութեանն այ։ Ո այսպիսի պատասխանիս լուեալ 'ի նմանէ, 'ի տրտմութեան եղեալ յարտասուս հարան թագաւորն և թագուհին, իբրև թէ որոշեցաւ 'ի նոցանէ սիրելի որդին իւրեանց. քանզի որ զայնպիսին բարբառի, յայտ առնէ թէ ոչ կամի բնակել 'ի փառս աշխարհի ատելովն զսա։ Եւ ասեն. զինչ եղև օգուտ յուրախութեան մերում 'ի ծննդեան սորա և մինչև ցայսօր մխիթարութեան մերում վասն դորա, իբր թէ յիշատակ մեր յաշխարհիս անջինջ եղեալ՝ հաստատեալ կայ թագաւորութիւն մեր յետ վախճանի մերում, քանզի ետ մեզ ած ժառանգ թագաւորութեան մերում։ Եթէ դա անհնազանդ եղեալ ծնողացն իւր՝ զածպաշտութիւն դնէ պատճառ առաջի մեր և սրով խոցոտէ զսիրտս մեր, զինչ ապա այլ մխիթարութիւն կացցէ առաջի մեր։ Եւ յոյժ ողբային և խոցոտէին զինքեանս սգով տրտմութեան և արտասուաց առաջի երանելի մանկանն։ Եւ տեսեալ իմաստուն մանուկն զշփոթս ծնողացն, երկեաւ թէ գուցէ խափան առնիցեն զընթացս նորա ճմլեցուցանելով զսիրտս նորա. քանզի հաստատեալ էր 'ի սիրտ իւր գնալ 'ի մեծութենէ և 'ի թագաւորութենէ իւրմէ յաղքատութիւն և 'ի տնանկութիւն վասն սիրոյն Քսի, զի զնա շահեսցի, բայց մնայր պատշաճ ժամու։ Վասն այսորիկ

ցածուցանել կամելով զամբոխումն ծնողացն ասէ. զի՞ տրտմեալ էք, եղիցի որպէս և կամիք. քանզի թէ կամաց իմոց հետևէիք, լինէր որպէս ես կամիմ. իսկ արդ որպէս տեսանեմ ոչ կամիք զայն որ ես կամիմ, այլ զոր դուք հաճեալ էք զայն առնել փութայք, եղիցին ապա որպէս դուք կամիք և հաճիք, զի հնազանդ լինել ծնողաց հրամայեցաւ մեզ 'ի տեառնէ: Այսոսիկ լուեալ 'ի սիրելի որդւոյն իւրեանց, հաւատացին հնազանդութեան նորա, և մեծապէս ուրախութ՟բ լցեալ եղեն:

Յայնժամ վաղվաղակի փութացուցեալ պատրաստեցին զհարսանիսն երանելի մանկանն, երկնչելով թէ գուցէ դարձեալ երկմտեալ հրաժարեսցի յաշխարհէ: Եւ հրաւիրեցին զամենայն աշխարհն 'ի հարսանիս որդւոյ թագաւորին, և լցաւ քաղաքն ամենայն մեծամեծօք արամբք և կանամբք, և էր անպատմելի ուրախութիւն 'ի քաղաքին ձայնիւ երգոց և պարուց: Եւ երանելի մանուկն որ ոչ սիրէր զպայծառութիւն աշխարհի զգեստուցն, նա ըստ արժանի մեծութ՟ն թագաւորութեանն ոսկեզօծ և ընդելուզեալ մարգարտով և անգին ակամբք զարդարեալ հանդերձիւ շքեղացուցին և թագաւորական կայսերակերպ թագիւ մեծացուցին, որ 'ի տեսողացն ահարկու և սխրալի և գեղեցկազարդ երևէր: Նոյնպէս և հարսն մեծաւ պատուով և փառօք բազմօք ածաւ 'ի տուն փեսային:

Եւ իբրև ամենայն ինչ կատարեալ եղև, քանզի յանկարծակի ըմբռնեալ եղև 'ի բանից իւր և զելս իրացն ոչ եգիտ վաղվաղակի, խորհուրդ 'ի սրտի իւրում անկաւ 'ի վերուստ այսպէս զի ազատեսցի նա յայնմանէ զոր ոչն սիրեաց, որպէս զի երթիցէ նա մինչև 'ի նաւահանգիստն, և գտցի նմա յաջողումն 'ի տեառնէ: Եւ քաղցրացաւ ոգի երանելւոյն 'ի նմին ժամու, և գիտաց և ծանեաւ եթէ յայ՟ է խորհուրդն այն որ յայտնեցաւ նմա: Վասն որոյ ասէ երանելին ցփեսաւէրսն. եկ երթիցուք 'ի նաւահանգիստն 'ի պատճառս զբօսանաց և դարձցուք այսրէն վաղվաղակի: Եւ փեսաւէրսն արգելոյր զնա և ասէր. յաղագս քո քաղաքս ամենայն ժողովեալ է 'ի խնդութ՟ի, և մեք զի՞արդ վայրապար շրջեսցուք առանց բազմութ՟ն զինուորական դասուն և առանց մեծութ՟ն և փառաց որպէս և վայել է ձերում կայսերական թա-

գաւորութեդ. զի որք տեսանիցեն զմեզ այնպէս շրջեալ, այսպէս արարեալ նախատիցեն զմեզ իբրև զառանցեալք և խելաթափեալք։ Ասէ երանելին. ոչ այնպէս որպէս դու կարծես, այլ այլափոխեալք զմեզ այնպէս երթիցուք. զի տրտմութիւն որ յիս անկեցաւ՝ փարատեսցի փոքր մի գնալովս մեր 'ի զբօսանս նաւահանգստին։ Եւ ծանօթ էր փեսաւէրն տրտմութեան նորա՝ զոր ոչ կամէր նա զուգիլ ընդ ամուսին, վասն այսորիկ կամակից եղև նմա. և այլակերպեալ զինքեանս և հեծեալք յերիվարս գնացին 'ի նաւահանգիստն ուր բազմութիւն նաւաց դադարեալ էին։ Եւ 'ի յանքոյթ տեղւոջ ուրուք ասէ երանելին ցեղբայր փեսայութեանն իւր. կալ զերիվարս 'ի տեղիս յայս մինչև փոքր մի աղօթեալ առ տէր խնդրեցից զի փարատեսցէ զտրտմութիւն իմ, զի և ծնողքն իմ մի՛ տրտմեսցին 'ի վերայ իմ։ Եւ հաւատաց փեսաւէրն բանից երանելւոյն և թոյլ ետ գնալ և աղօթել։ Եւ իջեալ գնաց. և իբրև սակաւ ինչ հեռացաւ, աներևոյթ եղև յաչաց փեսաւէրին։ Եւ եկեալ ծունր եկաց յաղօթս և ասէ. որ կատարիչդ ես խնդրուածոց և պարգևիչ ողորմութեան, Տ՟ր ա՟ծ, բաց ինձ զդուռն ողորմութեան քո և զմարդասիրութեան ըստ խոստմանց քո, և տուր ինձ ըստ ցանկութեան իմոյ աղքատանալ և հոգւով, և զվերին կոչմանդ քաղցրութիւն հարազատապէս ընդունել և ժառանգորդ լինել երկնից արքայութեանդ. զի դու կարող ես ամենայնի, տէր իմ Տ՟ր, և 'ի քո փառս կատարեցից զկամաւոր աղքատութիւն իմ։ Եւ թէ 'ի տեսչութենէ քոյոյ ողորմութեանդ եղև խորհուրդ ազգման սրտիս, նա երևեսցի, տէր իմ, յաջողումն ճանապարհիս իմոյ։

Եւ իջեալ յեզր ծովուն նոյնժամայն գտանէ նաւ մի պատրաստական որ երթայր յԱսորիս, և մակոյկն առ եզր ծովուն. եմուտ 'ի մակոյկն երանելին և գնաց 'ի նաւն, և նոյնժամայն առագաստեցին զնաւն ընդ յաջողակ հողմոյն։ Եւ ասէ նաւավարն. ո՞ւր կամիս երթալ, տէր իմ։ Ասէ երանելին. 'ի Սելևկիա կամիմ մտանել վասն գործոյ ինչ յոյժ պիտոյից։ Եւ ոչ ծանեան զնա արք նաւին թէ սա ինքն է տէր աշխարհաց իւրեանց թագաւորութեանն կայսեր որդին, քանզի յօտար աշխարհէ էին նաւավարն և հնազանդեալքն իւր վարձականքն. և ոչ գոյր 'ի նաւի անդ ոք որ ճանաչել կարէր զթագաւորոր-

զնն 'ի յաջողելոյն նմա յայ, այլ իբրև իշխանն ոք 'ի գործ ինչ հարկաւոր փութալ կարծեցին, և այնպէս գնացին 'ի Սելեւկիա։ Եւ ետ նաւավարին համգերձ մի պատուական 'ի հանդերձից իւրոց զոր զգեցեալն էր, և ել անդ և վաղվաղակի զինքն աներևոյթ առնէր, և զգենոյր հանդերձս աղքատութեան և զկերպարանս մուրողի, և այնպէս գնաց 'ի քաղաքն Եդեսիա որ այժմ կոչի Ուռհայ։ Եւ արգելոյր զինքն 'ի սրահ մեծի եկեղեցւոյն ածածնի ուր հանգիստ աղքատաց էր և բնակութիւն տնանկաց կարգեալ, միաւորեալ ընդ աղքատս սպասաւորէր նոցա ըստ իւրաքանչիւր կարեկցութեան որպէս և պէտք իւրեանց լինէին, և այնպէս ծայրագոյն խոնարհութեամբ ամենեցուն 'ի ծառայութիւն կայր զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց։ Եւ ամենայն առաքինութեամբ զարդարէր զինքն, և 'ի ճգունս մեծամեծս տայր զանձն, և ցանկալի առնէր զինքն այ և սրբոց հրեշտակաց նորա ածահաճոյ վարուքն իւրովք։

Իսկ փեսաւէրն երանելւոյն որ ընդ նմա էր 'ի նաւահանգիստն և ունէր զերիվարն, իբրև ժամ մի էանց և ոչ դարձաւ ըստ ասացելոյն իւր, փութացաւ վաղվաղակի 'ի նաւահանգիստն խնդրել զնա և ոչ եգիտ. և յետ բազում քննութեանց ասէին կարծելով՝ թէ ել նա 'ի նաւն ասորեստանեաց, որ 'ի պահուս այս առագաստեաց և գնաց յաջողակ հողմով։ Եւ զահի հարեալ փեսաւէրն 'ի գործոյն զոր եղեն, 'ի սուգ անտանելի մտեալ տարակուսէր թէ զի՞արդ ծանուցից թագաւորին զկրումն աղէտից, և արտասուօք թանայր զինքն երկնչելով յեղելոց իրացն։ Եւ զի ոչ էր հնար ծածկել, վասն այնորիկ դարձաւ և պատմեաց ծնողացն զոր ինչ եղեն։

Եւ նոքա լուեալ ափշեցան և յահի եղեալ դողային 'ի զարմանալի գործոյ նորա զոր արար, և մեղադիր ինքեանց եղեալ կական բարձեալ լալով ասէին՝ թէ մեք եղաք պատճառք երանելի զաւակին մեր հեռանալ 'ի մէնջ և անկանիլ 'ի տնանկութիւն և 'ի կարօտութիւն. և զմեզ անորդի և անմխիթար մեք արարաք, զի ոչ գնացաք ըստ կամաց նորա ածասիրութեանն։ Եւ արդ այսօր վախճանեցաւ որդեակն մեր, և այլ ոչ եւս տեսանել զնա կարելի է մեզ, զի գնաց նա ընդ այ՝ ուրանալով զմեզ և զմեծութիւս աշխարհիս։ Վասն որոյ որ ինչ գերեզ-

մանի արժանի է գործ և բան սգոյ՝ եղիցի այնպէս։ Եւ իբրև եւ հրաման 'ի Թագաւորէն և 'ի Թագուհւոյն սգալ զփախուստ որդեկին իւրեանց, հասին անդ վաղվաղակի ողբացող կանայքն այնոքիկ որք զքարացեալն և ս ողբացուցանէին։ Եւ այսպէս դարձաւ խնդութիւն նոցա 'ի սուգ և ուրախութի̃ն յարտասուս զոր ոչ է բաւական բանս պատմել, քանզի Թագաւորական էին իրքն. զի որպէս խնդութե̃ն և ուրախութե̃ն Թիւ ոչ էր, զի աշխարհաւ էր, սոյնպէս և սգոյն և արտասուաց Թիւ ոչ լինէր, քանզի ծնողքն երանելւոյն յոյժ մորմոքէին և կոծէին զինքեանս վասն տարաշխարհիկ լինելոյ սիրելի որդեկին իւրեանց. և զի Թագաւորական խանձարրօք սնեալ էր և ծայրագոյն մեծութբ̃ և փառօք աճեալ և տէր աշխարհաց լեալ, յայնպիսի անանկութե̃ և յօտարութե̃ և յանծանօթութե̃ ետ զինքն։ Եւ պատճառ զինքեանս դնէին Թագաւորն և Թագուհին մեծ դշխոյ մայրն երանելւոյն. վասն այսորիկ աղէխարշէին և անտանելի կսկիծ և ողորմելի սուգ առնէին ինքեանց, և կական և աշխար և արտասուս առ հասարակ քաղաքաւն ամենեցուն լինէր։ Եւ այսպէս յար և հանապազ հալէին և մաշէին յիշելով զանանկացեալ վեհագին որդեակն իւրեանց։

Եւ խորհեցան առաքել զինուորս ընդ ամենայն երկիր խնդրել զնա ըստ երևելի մեծութե̃ն իւրեանց, Թերևս գտցեն զնա։ Եւ գնացեալ սփռեցան ընդ ամենայն երկիր և պարգևս մեծս խոստանային գուշակողացն, և ոչ ոք 'ի նոցանէ կարաց տեղեկանալ և իմանալ Թէ զինչ եղև և կամ ուրանօր գնաց այնպիսի երևելի այր և մեծաշուք գեղեցկութե̃ և հսկայաձև անձն և ահարկու դէմք, սնեալ 'ի Թագաւորական գահոյն իւր, և Թէ զիարդ ոք 'ի մարդկանէ զայնպիսի փառազարդութե̃ ճանաչել ոչ կարողացան տեսանելով զնա, Թէպէտ այլափոխեալ զինքն ցուցանիցէ։ Եւ այսպէս և որ նման սոցա ասելով զարմանային հիացեալ զինուորքն և ներքինի իշխանքն խնդրելով և հարցափորձ լինելով յամենայն տեղիս։

Իսկ ներքինապետն հանդերձ զինուորօք յՈւռհայ քաղաք իջանէր պատուիրել քաղաքին և աղքատացն այնոցիկ որք անդ առ մեծի եկեղեցւոյն ունէին զբնա-

կութիս ։ Այլ նախ մտանէր առ եպիսկոպոս քաղաքին ո-
րում անուն էր Ռապուլա, և պատմէր նոցա զգործն ա՟ծ ։
Եւ լուեալ զայս 'ի նմանէ, յահի մեծի լինէին և զար-
մացմամբ հիանային վասն եղելոյ իրացն, թէ զիա՞րդ զայն-
պիսի մեծութիւն զթագաւորական փառքն և զինքնակա-
լութիւն թողեալ տարաշխարհիկ եղեալ վտարանդի արկցէ
զինքն 'ի տնանկութի ։ Եւ այսպիսի բազում բանիւք հիա-
նալով երանէին զերջանիկն զայն ։ Եւ ելեալ յեպիսկոպո-
սէն եկն յեկեղեցին ա՟ծամօրն առ ժողովն աղքատաց բաշ-
խել ինչս յոլովս՝ լնուլ զամենայն կարօտութի նոցա հրա-
մանաւն արքունի, զի 'ի ձեռն առատաբաշխ ողորմու-
թեանն այն և աղօթիւք կարօտելոցն գտցի վտարացեալ
ժառանգ թագաւորութեն իւր ։ Ուրանոր և երանելին
կայր անդ ընդ աղքատսն միաւորեալ. և 'ի բաշխելն ա-
մենեցուն, տայր և երանելի որդւոյ թագաւորին ըստ
այլոց աղքատաց ։ Եւ ոչ կարէին ճանաչել, զի ծածկեաց
ա՟ծ զերանելին յաչաց նոցա զի մի գիտասցեն. քանզի
հայցէր երջանիկն այն յա՟յ, զի մի յայտնեսցի նա իւրոցն
'ի կենդանութե իւրում. և զի այն եւս էր՝ զի ով ոք էր
որ զմտաւ ածել և կարծել կարէր այնպիսւոյ մեծի և
ինքնակալի յայնքան անարգագոյն խոնարհութի իջա-
նել և 'ի ծայրագոյն աղքատութի ։ Եւ պատուիրեցաւ
և աղքատացն ամենեցուն առ հասարակ վասն մեծին
այն որդւոյ թագաւորին, զի թէ ոք գուշակեսցէ, մեծ
պարգևք 'ի թագաւորէն ընդունիցի ։

Եւ գնաց ներքինապետն և ամենայն խնդրողքն առ
թագաւորն 'ի քաղաք Կոստանդինուպօլսի, ոչ ինչ իմա-
ցեալ ինչ և ոչ ինչ ծանուցեալ. վասն որոյ կրկին աղէտ
և անմխիթար սուգ արքունի պալատանն լինէր ծնողացն
երանելւոյն թագաւորին և թագուհւոյն ։ Այնուհետեւ
այլ ոչ եւս զգենուին զթագաւորական պայծառութիւնն
զանգին թագն կայսերական և զծիրանին, այլ տխուր
և սեաւ հանդերձիւ. և ոչ երգարանք և երգիչք 'ի դու-
ռըն արքունի, այլ ըստ սովորութեն արքունի պալատանն.
և ոչ առաջի արքային 'ի գնալն իւր ուրեք մեծութիւն
և ահարկութի և փառք ըստ սովորութե արքայից, այլ
զամենայն ժամանակս իւրեանց 'ի տրտմութի և 'ի հա-
շուամն կացին, և յիշելոյ արտասուախառն զերանելի որ-
դին իւրեանց ոչ դադարէին և այնու մաշէին զինքեանս
մինչև յելիցն իւրեանց յաշխարհէս ։

Իսկ ինքն երանելի կամաւոր աղքատն էր ցանկոր-դեալ համապազորդ յաղօթս զցայգ և զցերեկ. և պա-հօք ևս մաշէր զինքն, զի զշաբաթն ողջոյն ոչ լուծա-նէր, բայց 'ի յաւուր շաբաթու և կիրակէի լուծանէր յերրորդ ժամուն հացիւ և աղիւ և ջուր լոկ ըմպելի. այսպիսի պահօք կացեալ եղև 'ի կեանս իւրում: Նա և գործէր ձեռագործ 'ի պէտս կարօտելոց. և յորժամ յողորմածաց ողորմութիւն ընդունէր, բաշխէր վաղվաղա-կի զայն աղքատաց զորոց գիտէր զպակասութիւնն, և զբնակութիւն իւր ընդ նոսա ունէր: Նա 'ի քուն լինել ամենեցուն յառնէր և կայր յաղօթս գնալով առ դուռն եկեղեցւոյն հառաչանօք և բազում արտասուօք, և 'ի գալ ժողովրդեանն 'ի ժամ պաշտամանն դառնայր առ աղքատսն և ընդ նոսա կայր յաղօթս մինչև 'ի վախճան հասարակաց աղօթիցն. այսպէս զամենայն աւուրս իւր առնէր: Նա զանուն իւր ոչ յայտնեաց ումեք, և ոչ այլ ևս անուն եդ իւր. վասն անչափ հեզութեան իւր ոչ համբե-ցաւ զանունն իւր յիշատակել յաշխարհի և անուամբ յայտնապէս փառաւորիլ: Վասն որոյ ընկերքն իւր աղ-քատքն այնոքիկ նեղանային յոյժ չյայտնելոյ զանունն, քանզի յոյժ սիրէին զնա վասն քաղցրութեան նորա և վասն սպաս տանելոյն նոցա ծնողապէս և վասն ողորմած բարուցն նորա: Բայց ինքն երանելին այսպէս ասէր նո-ցա՝ թէ ոչ է արժանի անունս իմ յիշատակել 'ի միջի ձերում վասն բազում յանցանաց իմոց, զի յոյժ մեղա-ւոր եմ: Նա հաւատային պարզամիտքն իմաստայեղձ պա-տասխանւոյ նորա՝ որ խոցոտիչ էր բանսարկու բելիա-րայ: Նա ոչ ոք խուսել և պարսաւել կարէր տեսեալ զան-չափ առաքինութիւնն, համարելով մեղուցեալ յոյժ և յապաշխարութիւն եկեալ:

Նա որ զմեծի եկեղեցւոյն ա̃ծածնի՝ ուր աղքատանոց էր՝ ունէր զհոգաբարձութիւնն, էր այր արդար և եր-կիւղած յա̃յ, կամեցաւ ա̃ծ յայտնել սովաւ որում ա-նուն էր փակակալ՝ զկամաւոր աղքատացելոյն զառն ա̃յ զխորհուրդ: Նա այսպէս լինէր. զի յաւուր միում 'ի գի-շերի գայր փակականն յեկեղեցին յանքոյթ տեղւոջ վասն առանձնական աղօթից, և տեսանէ զերանելի սուրբն յաղօթս, զձեռս համբարձեալ արտասուագոչ պաղատանօք հայցէր յամենեցունց ա̃յ զողորմութիւն: Նա

քահանայն տ̃յ լուռ եղեալ հսկէր ընդ նմա զգիշերն ամենայն յաղօթսն տ̃յ, և 'ի հասարակաց պաշտմանէն ոչ թուլանայր։ Եւ յայսուիկ հիացեալ՝ 'ի մտի ունէր քահանայն տ̃յ. և 'ի բազում գիշերս զայս առնէր աներևութաբար և ոչ յայտնելով նմա, և իմացեալ ծանեաւ եթէ այր տ̃յ է և ընտրեալ ոք է 'ի սրբոցն տ̃յ։ Իսկ երանելի այրն տ̃յ 'ի կարծիս անկեալ լինէր՝ եթէ է ոք որ տեսանէ զաղօթս նորա անդ, այնուհետև գնայր 'ի փակեալ դուռն մեծի եկեղեցւոյն։ Իսկ 'ի գալ սըրբոյն դուռն ինքնին բացեալ լինէր առաջի երանելւոյն, և մտեալ յեկեղեցին յանկեան ուրեք կայր յաղօթս համարձակապէս անկասկած 'ի տեսանելոյ մարդկան, և 'ի մերձենալ հասարակաց ժամուն ելանէր յեկեղեցւոյն և երթայր առ աղքատսն։ Եւ եկեալ քահանայն տ̃յ ոչ գտանէր զերանելի այրն տ̃յ յիւրում սովորական տեղւոջ յաղօթսն։ Եւ 'ի ժամ հասարակացն գայր բանալ զդուռն մեծի եկեղեցւոյն, և գտանէր բացեալ ըզդուռն, և մտախոհ եղեալ կարծէր 'ի գողոց բացեալ. վասն որոյ վաղվաղակի փութայր տեսանել զամենայն անօթս եկեղեցւոյն զոսկեղէնսն և զարծաթեղէնսն և զամենայն կահ սպասուց տանն տեառն, և գտանէր ամբողջ զա̃մ և ոչ մի ինչ պակաս, և հիանայր 'ի միտս իւր թէ զինչ արդեօք իցէ այս։ Այնուհետև կրկին ամրութ̃ ամրացուցանէր զդուռն, և յերկրորդում աւուրն եկեալ գտանէր դարձեալ բացեալ զդուռն զայնքան ամրափակեալն նգօք և յարտաքուստ փականօքն. և դարձեալ յերկիւղի եղեալ յաւազակաց լինել կարծելով ընթանայր տեսանել դարձեալ զա̃մ կահ սպասուցն եկեղեցւոյն, և գտանէր լի և ամբողջ զամենայն և մի ինչ ոչ պակասեալ, և հիացմամբ պակուցեալ լինէր քահանայն տ̃յ և սարսեալ զարհուրէր 'ի գործոյն։ Ապա մտախոհ եղեալ ասէր. այս նշան ինչ և զօրութի̃ իմն յա̃յ լեալ ցուցեալ իցէ. այսուհետև հսկել պարտ է ինձ և տեսանել եթէ յայտնեսցէ ինձ ա̃ծ անարժանիս զեղեալ սքանչելիս զայս։

Եւ 'ի գիշերին յայն եկեալ քահանայն տ̃յ՝ արժանաւորն տեսլեան հրաշից սրբոցն տ̃յ՝ ղօղեալ կայր ընդդէմ դրան եկեղեցւոյն, և հայցէր արտասուօք յամենագութ տեառնէն յայտնել նմա զգործն զայն մեծ։ Եւ ահա տե-

սանէր զի գայր աղքատն այն՝ զորոյ զաղօթսն տեսեալ և զամենայն առաքինութիւնսն զննեալ յընկերակցաց յաղքատացն հաւատայր զնա յընտրելոց սրբոցն ա̃յ՝ հասանէր յանդիման դրան եկեղեցւոյն, և յորդաբուղխ արտասուօք և տարածմամբ ձեռացն զխնդրէր 'ի դուռն եկեղեցւոյն, և 'ի մերձենալ սրբոյն՝ դուռն եկեղեցւոյն հեզիկ բացեալ լինէր ընդդէմ նորա այնքան ամրափակեալն նգօք և փականօք: Եւ մտեալ յեկեղեցին այրն ա̃յ կամաւոր աղքատն կայր յանկեան միոջ յաղօթս: Իսկ քահանայն ա̃յ փակականն կալով առ դուռն եկեղեցւոյն միտ դնէր աղօթից սրբոյն և գոհացեալ օրհնէր զտէր ա̃ծ՝ որ արժանաւորեցոյց հրաշիցն սրբոց: Եւ ոչ այլ յամեաց, այլ գաղտագողի եկեալ առ նա յանկարծակի բուռն հարեալ կալաւ զնա յամենայն զօրութենէ իւրմէ, և ոչ եթող զնա 'ի ձեռաց իւր պրծանիլ: Ասէ. վասն տեառն ա̃յ քո կացջիր, քանզի յա̃յ ազդեցաւ ինձ վասն քո պատմել ինձ զվարս քո. արդ հրամայեալ է քեզ յա̃յ պատմել առաջի իմ եթէ ով ես դու և ուստի և զինչ ոք ես դու որ այդպէս սքանչելի գործ առնես: Իսկ երանելին ասէ ցնա. ես զոր տեսանես՝ այր տառապեալ եմ և աղքատ և մուրացիկ և օտար. հարց ընդ ընկերսն իմ, զի մի 'ի նոցանէ եմ ես և նոքա պատմեսցեն քեզ, թէ որչափ ժամանակս կացեալ եմ ընդ նոսա: Իսկ քահանայն ա̃յ ոչ հանդուրժեաց հարցանել զաղքատսն, այլ ջերմեռանդն սրտիւ աղաչէր զնա երդմամբ յա̃ծ կենդանի և 'ի փրկչական պատկերն զի ասասցէ նմա թէ ով ոք իցէ նա:

Եւ երանելի այրն ա̃յ թախանձեալ 'ի նմանէ ասէ. վտանգ մեծ է ինձ ասելս, և դարձեալ լռել վասն երդմանդ յա̃ծ կենդանի և 'ի փրկչական ահագին պատկերն երկիւղ է. տարակուսանօք արարեր զիս, ով դու քահանայ ա̃յ: Արդ նմանապէս և ես իսկ երդմնեցուցանեմ զքեզ յահաւորն ա̃ծ և 'ի կենսատու պատկերն փրկչական, զի մի յայտնեսցես զասացեալսն յինէն մինչև ցժամ վախճանի իմոյ: Եւ դարձեալ զի որպէս թախանձեցեր զիս աստ, մի այլ սոյնպիսի թախանձանք յարուսցես ինձ և հանել ջանասցես զիս տխմարութ̃բ յաղքատութենէ յայսմանէ և 'ի տառապանաց զոր սիրեցի, և ցանկացայ սմա ակն ունելով բարեացն որ 'ի տեառնէ և երանելի

ճանապարհի նորա փափագելով, սիրելովն զանխիմանալի և զանհաս գթութ͞ի նորա։ Եւ քահանայն տ͞ր յամենայն սրտէ խորմէ և ամենայն ճշմարտութ͞բ երդուաւ նմա ըստ կամաց նորա, զի մի ասասցէ ումեք, և զոր ինչ կամեցար՝ ախորժելով արարից, ասէ, քեզ այդպէս։

Եւ ասէ երանելին. ես եմ որդին Թագաւորին Հռոմոց, որ ներքինին այն եկն 'ի խնդիր որպէս և գիտէք ամենեքեան։ Եւ աղաչեաց զնա քահանայն յոյժ թախանձանօք ասել զամենայն եղեալսն ստուգիւ. զոր և ներքինին յառաջագոյն ասացեալ էր եպիսկոպոսին և ժառանգաւորացն զամենայն պատահեալսն և զեղեալսն և զբարեպաշտու͞թն երանելւոյն, զնոյն և երանելին կրկնեալ զիւր զամենայն եղեալսն ասաց քահանային։ Եւ իբրև լուաւ թէ ով ոք է և զամենայն եղեալսն նորա, արտասուեալ ապա քահանայն հառաչմամբ գիրկս արկեալ համբուրէր և փարէր զնովաւ՝ երանելով զանկշռելի գործն նորա։ Եւ ասէ աղաչելով զսուրբն՝ եթէ կամակից եղեալ հաւանեա, ով երանելիդ, ինձ անարժանիս, և եկեալ կացցես 'ի տան իմում, և ըստ կամաց քոց շահեցայց զքեզ։ Ասէ ցնա այրն ա͞յ իմաստունն և հսկայաձեւն այն. ո՞չ ասացի քեզ եթէ մի թախանձեալ նեղացուսցես զիս։ Եւ դարձեալ ասեմ. մի ներհակութիւն ինչ առներ ճանապարհիս զոր ընտրեցի սիրով վասն տեառն. այլ օգնական լեր աղօթիւք, որպէս զի կատարեցից զկեանս իմ այսպէս որպէս տեսանես ընդ աղքատսն ա͞յ։ Եւ դարձեալ պատուիրեմ քեզ քահանայիդ ա͞յ, զի որպէս ոչ ծանուցի զանուն իմ ումեք և ոչ ընկերակցաց իմոց աղքատաց և ոչ այլ ես անուն ինչ յորջորջել ինձ հաճեցայ, զի ոչ համարեցայ զանձն իմ արժանի փառաց կենաց անցաւորիս, և ոչ յետ կենացս աստի զանունն իմ յիշատակի արժանի վարկանել, այսպէս խնդրեմ 'ի քէն և հաստատեմ զբանս զայս 'ի լսելիս քո՝ զի և ոչ դու կոչեսցես զանունն իմ և ոչ այլ ումեք ծանուսցես և ոչ գրով ինչ արձանացուցանել կարասցես. զի որովհետև հաճեցաւ տէր ա͞ծ իմ յայտնել զիս զանարժանս քում արժանաւորութե͞դ, որպէս և պատուիրեաց ինձ 'ի տեսլեան գիշերոյն, և ծանեար թէ ով և կամ ուստի եմ ես, այսպէս և դու պարտիս կատարել զպատուիրեալսն քեզ զհրամայեալսն 'ի տեառնէ ըստ ըղձման իմոյ։

Եւ քահանայն ա̃յ հիացեալ և ապշեալ 'ի զարմացման կայր առաջի հսկայաձևին և ահարկու դիմացն երանելի առն ա̃յ, և իբրև զՔ̃ս 'ի նմա տեսանելով խոնարհէր 'ի գարշապարս նորա և անյագ համբուրէր զերեսս նորա և ոչ կարէր այլ ինչ աւելի հարկել զնա, այլ 'ի կամս նորա թողացուցանէր ասելով. եղիցի որպէս և երանելւոյդ հաճոյ թուեցաւ և յա̃յ հրամայեցաւ։ Եւ 'ի մերձենալ հասարակաց ժամուն գնաց երանելի այրն ա̃յ առ ընկերսն իւր, իսկ քահանայն ա̃յ ոչ դադարեաց 'ի լալոյ աղիողորմ և դառն արտասուելով զգիշերային հասարակաց ժամուն յայն մինչև 'ի վախճան աղօթիցն։ Եւ զարմացեալք ընթերակայքն նորա ասէին. զի՞նչ պատահեալ եղեալ է քեզ, ով տէր փակակալ, որ այդպէս անմխիթար կսկծեալ արտասուես անդադարելի։ Ասէ ցնոսա. քանզի տեսի այսօր նոր նշան և անպատմելի իր՝ զոր ոչ է հնար պատմել ումեք։ Եւ լուեալքն 'ի նոմանէ հրաշացեալք լինէին և այլ ոչ ևս ինչ հարցանէին։

Իսկ ինքն երանելի այրն ա̃յ կամաւոր աղքատացեալն վասն Ք̃սի յորդորեալ 'ի մրցումն նեղութեան ճգնութեանն հանդիսանայր խոնարհութ̃բ և հեզութեամբ 'ի վեր քան զչափ մարդկան, այնքան մինչ 'ի բարձրութիւն խոնարհութ̃են հասանէր, և ուրախացեալ ցնծայր 'ի գործս ծայրագոյն նուաստութեանն իւր և խոնարհագոյն և անփառ կեանս իւր և 'ի վերայ անծանօթ լինելոյն 'ի մարդկանէ թէ ով ոք է։ Եւ ասէր ինքեան երանելին, եթէ ով դու, այս են կեանք քո որ ըստ արժանւոյն տառապանօք և նեղութեամբ և անմխիթար կենօք, որպէս և ընկերակիցք քո են այսօրիկ զոր տեսանես. զի՞ ով ոք իցես դու՝ զի թագաւորական ճոխութ̃բ և իշխանական վայելուածովք զկեանս զայս վարեսցես, և սոքա այսպիսի տառապանօք և նեղութ̃բ վճարիցեն զկեանս. այլ այսպէս վայել է քում ստրկութ̃եդ վարել զկեանս քո, որպէս զի մի՛ ոք յաղքատաց աշխարհի նուաստագոյն լիցի քան զքեզ։ Եւ այսպէս դատապարտելով զանձն իւր՝ ոչ ինչ դրդուէր և կամ տարակուսէր 'ի փորձութիւս արհամարհ և գծուծ կենացն իւր, այլ հաւատով և յուսով և համբերութ̃բ բազմաւ կատարէր զտնանկութիւն իւր, և սրտիւ բերկրեալ լինէր հանապազ յարտասուելն իւր յաղօթսն և 'ի սպասաւորելն իւր տնանկաց եղբարցն իւր։

Իսկ քահանայն այ̃ յամենայն աւուր մինչ ոչ գայր և տեսանէր զերանելին, ոչ հանգարտէր սիրտ իւր 'ի տրտմութ̃է. և յորժամ տեսանէր զնա, յարտասուելոյ ոչ դադարէր և խօսելոյ ոչ յագէր. մինչ տեսանէր զերանելին զայրացեալ 'ի վերայ իւր, ապա ելեալ գնայր ա̃ծասէր քահանայն 'ի տուն իւր դառն արտասուօք, և յար և հանապազ զայս առնէր: Իսկ 'ի տան իւրում և յեկեղեցւոջ և յամենայն ուրեք յորժամ զմտաւ ածէր զայրըն այ̃ և զկամաւոր աղքատութիւնն նորա, փղձկէր և անմխիթար լայր մինչ զարմացուցանէր զամենեսեան. և ոչ ոք կարէր իմանալ թէ զինչ պատահեալ էր քահանային այ̃: Իսկ վասն այսորիկ 'ի բազում ճգունս և 'ի տառապանս արկանէր զինքն երանելի քահանայն այ̃ ասելով ինքեան. ով եղկելի և տառապեալ անձն, եթէ նա որ ինքնակալն էր և ծայրագոյն փառօք սնեալն 'ի գահոյս թագաւորութ̃էն իւրում այնքան տառապանօք և արհամարհ կեանս իւր ստացեալ զուարձանայ առ նոյն չահաքէր կեանս, դու զինչ տացես պատասխանի տեսանելով զայնպիսին առաջի քո, և հանգիստ և դիւրութիւն մարմնոյ քո խնդրեսցես: Իսկ զայնքան բազում ժամանակն ծանօթութ̃է քահանային այ̃ ընդ երանելոյն ոչ կարաց հաւանեցուցանել զայրն այ̃ բերել նմա ինչ մի մխիթարութ̃ի կերակրոյ: Այլ յորժամ յիշէր քահանայն այ̃ ինչ մի մխիթարութ̃ի մարմնոյ, զայրանայր 'ի վերայ նորա երանելի այրն այ̃ եթէ ընդէ՞ր այդպէս նեղացուցանես զիս արատաւորելով զճանապարհս իմ. վասն այսորիկ այլ ոչ իշխէր քահանայն այդպիսի բան ինչ մատուցանել նմա: Այլ տեսանելով զերանելի այրն այ̃ 'ի մէջ ընկերակցացն աղքատաց հսկայաձև խորոխտ անձամբ և ահարկու դիմօք, հիացեալ զարմանայր թէ ընդէ՞ր ոք 'ի սոցանէ 'ի կարծիս ոչ անկանի տեսանելով զայսպիսի բարձրաբերձ անձն և զկայսերակերպ նկար պատկերին թէ ով ոք է սա: Իսկ զայն ևս զի տեսանէր, որ այնքան ճգնութեան և աշխատանաց տուեալ և անսուաղութ̃է ժուժկալեալ զանձն յուժոյ և 'ի զօրութ̃է ոչ անկեալ, այլ կարողանայր անխոնջաբար սպասաւորելով և զամենեցուն կարիսն լնլով, զարմացմամբ օրհնէր զա̃ծ զպարգևիչն այնպիսի զօրութ̃ի և ժուժկալութ̃ի մարդկան:

Իսկ այսպիսի ա̃ծահաճոյ քաղաքավարութ̃բ և մեծ տառապանօք և արհամարհ ձևով երանելի և երջանիկ այրն ա̃յ կամաւոր աղքատացեալն Ք̃ի ամս բազումս կացեալ՝ հիւանդացեալ լինէր և անկեալ կայր ՚ի սրահի եկեղեցւոյն իբրև զմի ոք ՚ի տառապելոց անուննողաց։ Իսկ քահանայն ա̃յ իբրև ոչ ետես զնա ՚ի սովորական աղօթսն, գնաց առ աղքատսն տեսանել զնա և ՚ի նոցանէ լուաւ եթէ հիւանդացեալ է, վասն որոյ փութապէս զննեալ եգիտ զնա ՚ի սրահին եկեղեցւոյ։ Իսկ աղիողորմ արտասուեալ ՚ի վերայ երանելւոյն աղաչեաց զնա յոյժ ստիպելով տանել ՚ի տուն իւր, որպէս զի ցաւոց նորա լիցի մխիթարիչ ՚ի բժշկաց և կամ ՚ի կերակրոց և կամ յըմպելեաց և կամ յանկողնոց դիւրութիւն լիցի նմա։ Իսկ ասէ. ով երանելիդ, լուր ինձ անարժանիս զի սպասաւորեցից քում հիւանդութեանդ. և յորժամ առողջասցիս, դարձեալ եկեսցես ՚ի տեղի քո որպէս կամ է քո։ Ասէ ցնա երանելի այրն ա̃յ. աղաչեմ զքեզ, տէր քահանայ, ըստ երդման քո որ առ իս՝ այլ մի ևս թախանձեալ վշտացուցանիցես զիս բերելով ՚ի վերայ իմ տառապանս ՚ի վերայ տառապանացս այսոցիկ, զի ոչ է ինձ հաճելի այդպիսի աղաչանք քո. այլ թող տուր տառապելոյս այս զի այսպիսի վտանգաւոր կարօտութ̃բ ելից յաշխարհէս։ Ասէ քահանայն ցերանելի այրն ա̃յ. արդ եթէ ոչ կամեցար գալ ՚ի տուն իմ, աղաչեմ զսուրբդ զի լուիցես անարժանիս, և տարայց զքեզ առ օտարաց հիւանդանոցին։ Յայնժամ այրն աստուծոյ թախանձեալ ՚ի քահանայէն, հազիւ հաւանեցաւ և ասէ ցնա երդմնեցուցանելով զնա՝ զի մի ինչ աւելի քան զայլոց տնանկացն առնիցես ինձ հոգ, և զի ոչ ինչ օգտիք է ինձ ՚ի բժշկաց, քանզի ժամանակ իմ հասեալ է և օր մահուան իմոյ և վախճանի մերձեալ է որպէս տէր եցոյց ինձ. այլ զի մի ամենևին կամապաշտեցայց քեզ քահանայիդ ա̃յ և հակառակեցայց սրբութեանդ քում՝ եղիցին որպէս և կամեցար, տար զիս ՚ի մէջ օտարաց նմանեացն իմ։ Իսկ առեալ տարաւ յօտարանոցին զերանելի օտարացեալն վասն Ք̃ի, և պատուիրեաց բժշկաց դարման տանել նմա։ Իսկ քահանայն ա̃յ հանապազ երթայր ՚ի տես հիւանդացն, և հարցանէր զերանելին ընդ այլ հիւանդսն և փղձկէր և լայր և մորմոքէր ՚ի վերայ առն ա̃յ, և ոչ

կամէր ցուցանել նմա զամենայն կսկիծն իւր՝ զի մի դըժուարասցի երջանիկ սուրբն այ՟. և այնպէս առնէր հանապազօր առ աղքատացեալն հոգւով:

Այլ որ առնէ զկամս երկիւղածաց իւրոց տէր և աղօթից նոցա լսէ, կատարեաց զչափ ճգնութեան իւրոյ կամաւոր նահատակին, և եհաս օր ելից նորա յաշխարհէ 'ի կեանսն յաւիտենից: Իսկ քահանայն այ՟ անգիտացաւ զօր վախճանի երանելւոյն, զի զբաղեալ էր 'ի գործ ինչ իրաց եկեղեցւոյն: Իսկ այս ոչ վայրապար, այլ յայ՟ տնօրինեալ անկանել մոռացումն քահանային վասն վախճանի սրբոյն ըստ փափագելի տենչմանն երանելի կամաւոր աղքատին. քանզի ըղձայր և խնդրէր 'ի տեառնէ զի մի և 'ի ժամ աւանդելոյն զհոգին իւր գտցէ յումեքէ մխիթարութիւն ինչ: Քանզի ասէր. դու տէր իմ Քս՟ անմահ թագաւոր, միայն լեր մխիթար տնանկիս և ոչ պիտոյ է ինձ 'ի վերայ երկրիս մխիթարութիւն. զի զինչ կայ ինձ բնաւ յերկինս, կամ 'ի քէն զինչ ես խնդրեցից յերկրէ. բաժին իմ ես դու, տէր ա՟ծ իմ Յս՟ Քս՟, և ոչ այլ ինչ: Վասն այսորիկ 'ի մոռանալ քահանային աւանդեաց ուրախութբ՟ և բերկրալի դիմօք զմաքուր հոգին իւր 'ի ձեռս այ՟: Իսկ սուրբ մարմինն երանելւոյն սպիտակացեալ լուսակերպ փայլուն երևէր մօտակայիցն, մինչ ասել նոցա եթէ աղքատս այս երանելի և արդար ոք է զի այսպիսի նշան երևեցաւ 'ի դա, և ոչ ոք գոյր անդ յընկերակցացն աղքատաց որ բնակակից եղեալ էին սրբոյն մեծի եկեղեցւոյն գաւթի, որք սիրէին զերանելին ըստ անձին իւրեանց վասն ծայրագոյն խոնարհութեանն նորա և հայրաբար խնամ տանելոյն նոցա և վասն անհամեմատ քաղցրութեանն և սիրոյն որ առ նոսա: Վասն այնորիկ երանելի այրն այ՟ կամակից եղեալ հաւանեցաւ քահանային տանել զնա յօտարանոցին առ օտարսն, զի մի լիցի նմա ոք մխիթար, աղէխարշ լինելով 'ի վերայ նորա՝ բնակակցաց եղբարցն որք անխարդախ սիրով փարէին զնովաւ և երախտաւոր զնա և գորովական ասէին ինքեանց որպէս և էր իսկ. և ոչ քահանայն այ՟ պատահեալ եղև անդ որպէս ասացաք ըստ ըղձման սրբոյն՝ եղև կատարեալ վախճանն իւր: Իսկ դարձեալ այն զի կամք ա՟ծային զջերմ սիրելին իւր և զամենագով նահատակն իւր յայտնել հաճեցաւ աշ-

խարհի վերափոխմամբն յերկրէս զսուրբ նշխարս նորա ուր ինքն գիտէ ։ Վասն որոյ իբրև տեսին յօտարանոցի անդ օտարքն զվախճան երանելւոյն, թէպէտ ծանեան զնա այր արդար և սուրբ, սակայն իբրև զմի յօտարաց և յանուանողաց, երանելով զնա վասն նշանի սրբագոյն երևելոյ մաքուր և սուրբ մարմնոյ նորա, բարձեալ զնա և տարեալ թաղեցին 'ի գերեզմանս օտարաց անուանողաց։

Իսկ իբրև եկն քահանայն ա̃յ յեկեղեցւոյն 'ի տես հիւանդացն և ոչ եգիտ զերանելին 'ի տեղւոջ իւրում, ասէ ցնոսա որ անդ կային. ո՞ւր է հիւանդն որ յայսմ տեղւոջ անկեալ դնէր 'ի մահիճս ։ Նա ասեն. վախճանեցաւ և հանգեաւ 'ի տառապանաց չարչարանացն իւրոց, և այժմ տարան զնա 'ի թաղումն 'ի գերեզմանս օտարաց ։ Նա քահանայն ա̃յ լուեալ զայս՝ ճչեաց մեծաձայն և անկեալ 'ի վերայ երեսաց իւրոց կական բարձեալ լայր դառնապէս և անմխիթար, ձեռք զմիջօք արկեալ ։ Իսկ որք մերձն կային ասեն. զի՞նչ է վասն որոյ լաս և ողողանիս զգերծեալն 'ի չարչարանաց և 'ի հանգիստ փոխեալն ։ Իսկ քահանայն ա̃յ դարձեալ առ նոսա ասէ մորմոքելով. ո՜վ ոք էր նա և յորպիսի՞ արդարոյ և 'ի սրբոյ զրկեալ եղէ, որ 'ի մարմնի զանմարմնութին ցուցանէր որպէս հրեշտակ ա̃յ ։ Նա սուղ ինչ պատմեաց նոցա զառաքինութիւն երանելւոյն, և զարմանային ամենեքեան լուեալ զայս ։

Նա քահանայն վաղվաղակի յարուցեալ երթայր անմխիթար սգով և հանդարտ արտասուելով առ եպիսկոպոսն և պատմէր նմա զհանգամանս վարուց նորա հակիրճ և համառօտ, և եթէ սա է որդի թագաւորին Հռոմոց՝ որում յուզախնդիր եկն ներքինին այն. նա և զամենայն եղեալսն 'ի նմա համառօտեալ, և որ այնքան ժամանակս ծանուցեալ եղև նմա յա̃յ 'ի ձեռն հրաշից ։ Նա լուեալ զայն 'ի հաւատարիմ քահանայէն ա̃յ՝ զահի հարան ամենեքեան, և 'ի զարմացման եղեալ երանէին արտասուելով և ասէին. արդարև նմանեցաւ Ք̃ի աղքատութե̃ն, որ և ընդ նմա թագաւորելոց է ըստ անսուտ խոստման բանին ա̃յ ։ Բայց արժան է մեզ առնուլ զսուրբ մարմին նորա 'ի պատիւ առաւել քան զայլ սրբոց. և արդ յարուցեալ գնասցուք 'ի գերեզմանն նորա ։

Նա մինչդեռ երթայր եպիսկոպոսն հանդերձ հաւա-

տացեալ ժողովրդովքն, պատահեցան 'ի ճանապարհի արքն որք թաղեցին զերանելին․ և հարցեալ ցնոսա ե-թէ զո՞ւք թաղեցիք զայն որ յօտարանոցին վախճանե-ցաւ այսօր, ասեն՝ այո տեարք, մեք ահաւասիկ տա-րեալ թաղեցաք 'ի գերեզմանս օտարաց և տեսաք նշան 'ի սուրբ երեսս նորա, զի լուսակերպ եղեալ փայլէր, և 'ի մարմնոյ նորա հոտ անուշութեան բուրէր և զմայլեցու-ցանէր զմեզ, և գիտացեալ ծանեաք զի այր սուրբ և արդար էր։ Եւ լուեալ զայս 'ի թաղողացն սրբոյն ե-պիսկոպոսն և ժառանգաւորքն և ժողովուրդքն՝ փղձկեալ կական բարձին և հեծեծանօք դառն արտասուելով ա-սեն ցարքն որք թաղողքն էին․ դարձարուք և ցուցէք զգերեզման երանելի սրբոյն։ Եւ դարձան արքն այնո-քիւք ընդ բազմութեանն։ Եւ մինչ գնային պատմեցաւ արանց եթէ սա է որդին թագաւորին Յունաց Հռո-մոց։ Եւ 'ի հիացման եղեալ արքն փառս տային տուո-ղին այնպիսի համբերութիւն մարդկան։ Եւ գնացեալ ցուցին զսուրբ գերեզմանն առն ա̃յ, և անկեալ 'ի վերայ համբուրելով, և անուշահոտ խնկօք և արտասուելով պատուեալ ողջագուրէին։ Եւ ասէ եպիսկոպոսն․ արդ բրեցէք զսրբոյս զայս գերեզման, զի տարեալ հանգու-ցուք և դիցուք փառաւորապէս ըստ իւրում արժանա-ւորութեան, մինչև թագաւորին ազդ լինիցի․ զի գիտեմ ոչ որ թողացուցանէ մեզ աստ մնալ սրբոյս այս զնշխար-սըն, այլ մեծ թագաւորն տարեալ 'ի քաղաքն իւր անդ փառաւորեալ դնելոց է ըստ արժանւոյն․ այլ մինչև յօրն յայն առ մեզ է, պատուեսցուք զսա ըստ գերունակ սըր-բոցն ա̃յ և առցուք զօրհնութիւն նորա, զի բարեխօսես-ցէ վասն մեր մեղաւորացս։ Եւ սկսան բրել․ և իբրև բացին զգերեզմանն, տեսին ունայն 'ի մարմնոյն, և ոչ գտին 'ի գերեզմանի անդ զմարմին երանելի առն ա̃յ հո-գւով աղքատացելոյն, բայց միայն զպատանսն տառա-պելապէս։ Եւ զահի հարեալ՝ ափշութիւն կալաւ զամե-նեսեան, և ասեն ցթաղողսն․ ա՞յս է առն ա̃յ գերեզմանն, թէ այլ ուրեք թաղեցիք։ Ասեն արքն այնոքիկ․ մեք, տեարք, ձեռօք մերովք պատեցաք հնացեալ ձորձովն իւրով, և այս այն է զոր մեք պատեցաք, և հանդերձիւքն իւր նօսրագոյնն որ էր յանձն նորա 'ի ներքոյ պատանաց հնացեալ ձորձոյն։ Եւ եկեալ քահանայն ա̃յ նայեցեալ

Ճանաչեաց զհնացեալ ձորձիկն որ էր արկանելիք երանելւոյն զոր պատանս էին արարեալ, և զնօսրագոյն հանդերձիկն ևս ճանաչեաց զոր տեսեալ էր յանձն նորա։ Եւ սկսաւ քահանայն մրմռքել 'ի վերայ եղելոց զարհուրմամբ և հրաշանալով, և զի ոչ ժամանեաց յետին ողջունի և վերջի օրհնութ՟ե սրբոյն։ Այսպէս և զամենեսին զարմանք և ափշութ՟ի կալաւ, և ոչ գիտէին զինչ պարտ է ասել և իմանալ։

Եւ եպիսկոպոսն սկսաւ ասել. զի՞նչ զարհուրեալ այդպէս ոչ իմանայք զմեծամեծսն ա՟յ առ սուրբսն իւր, քանզի պատուեալ զերանելի նահատակն իւր վերափոխեաց ըստ արժանւոյն 'ի տեղի գերակայիցն և հանգուցեալ փառաւորեաց զաշխարհաշարչար և զնեղացեալ մաքուր մարմինն սրբոյն 'ի ձեռն հրեշտակաց իւրոց։ Ասէ դարձեալ. տեսէք և 'ի միտ առէք և զայս, զի ըստ ըղձման սրտի նորա կատարեաց և ելից ա՟ծ զփափագ ցանկութ՟ե նորա. քանզի փափագելի տենչմամբ կարօտէր երանելի կամաւոր աղքատացեալն և զարմանալին այն, թէ ամենևին ոչ լիցի նմա մխիթարութ՟ի յաշխարհէս ոչ 'ի փառաց մեծութ՟եց և ոչ 'ի գովութ՟եց և ոչ 'ի կերակրոց և յըմպելեաց սակաւ մի հեշտութ՟եց և ոչ 'ի հանդերձից քրձանոյից ըստ այլոց վերջին աղքատաց անուանոյց, և ոչ 'ի վերջին շնչոյն 'ի բարեկամաց աղքատաց ինչ մի մխիթարութ՟ի գթալի սիրով փարել ընդ իւր կամեցաւ. և ըստ կամաց նահատակին իւրոյ Ք՟ն կատարեաց զամենայն, որպէս և լուայ 'ի հաւատարիմ քահանայէս ա՟յ փակակալէս։ Քանզի սա է որ այսքան ամաւ ծանօթեալ էր երանելւոյն ա՟յ յայտնութ՟ն հրաշիւք հանդերձ, և ոչ ումեք ինչ իշխեաց ասել մինչև յօր ննջման սրբոյն, քանզի այսպէս պատուէր առեալ էր յերանելւոյն հրամանաւն ա՟յ. և ոչ սա ինքն պատահեցաւ առ այրն ա՟յ 'ի ժամ ննջման նորա առ 'ի մխիթարութիւն նորա։

Եւ մինչ զայս ամենայն պատմէր եպիսկոպոսն ժողովրդեանն, ամենեքեան դառն արտասուելով երանէին զայրն ա՟յ։ Իսկ զքահանայն ա՟յ ոչ ոք կարէր մխիթարել առ 'ի հանդարտել 'ի դառն արտասուելոյն և 'ի մրմռքելոյն։

Եւ ահա անդէն իսկ վաղվաղակի հասին եկին աղքատքն որք բնակակից եղեալ էին երանելւոյն 'ի գաւթի մեծի եկեղեցւոյն, և կական բարձեալ լային. և զի

լուան եթէ նա ինքն էր ինքնակալն որդի մեծի թագաւորին, վասն այնորիկ հիացմամբ ահաբեկ լինէին և մըմըքմամբ պատմէին զխոնարհագոյն գործ խոնամակալութեան նորա որ առ ընկերսն և զանխարդախ սէրն նորա: Զայսոսիկ լուեալ ժողովուրդքն 'ի նոցանէ ամենեքեան հիացմամբ և լալով օրհնէին զա՟ծ զտուողն այնպիսի համբերութե՟ն մարդոյ հողեղինի: Եւ 'ի միասին ամենեքեան առ հասարակ հարուստ ժամ մի աղաղակաւ կական բարձեալ լացին կսկծմամբ և դառն արտասուելով զնահատակութի՟ն սրբոյն և զանմխիթար կեանս նորա յաշխարհիս, թէ յորպիսի մեծութենէ և 'ի փառաց զոր ունէր՝ փախուցեալ եկն 'ի վերջին աղքատութի՟ն:

Իսկ եպիսկոպոսն Ռաբուլա, որ էր այր բարի, ասէ դարձեալ ցժողովուրդն. լուեցէք, որդեակք իմ ամենեքեան, և լուարուք և 'ի միտ առէք զխորհուրդ կամաւոր աղքատացելոյն. զի որպէս 'ի կենդանութե՟ն իւրում արհամարհեաց զպատիւ աշխարհիս և զփառս, նոյնպէս և զկնի վախճանի իւրոյ զպատիւ մարմնոյն աներևոյթ արար ըստ Ք՟ի խորհրդածութեանն. զի հայեցաւ յաղօթս նորա և ոչ անտես արար զխնդրուածս նորա 'ի կենդանութեն և յետ մահու նորա: Եւ արդ ով որդեակք իմ, զարհուրեցուցանէ զմարմնոյս բնութիւն սրբոյս այս իղձքն և համբերութիւնն. և յոյժ սքանչելի է սորա գործն քան զամենայն սրբոցն ա՟յ, զի ոչ միայն 'ի կենդանութեան իւրում ատեաց զփառս աշխարհիս, այլ և յետ ելիցն իւր յաստեացս զմաքուր մարմինն իւր 'ի պատուոյ աշխարհիս զրկեաց: Եւ ոչ այս միայն, այլ և անուամբ ևս զփառաւորիլն արհամարհեաց, քանզի զանուն իւր ծածկեաց և այլ ինչ ևս անուն ոչ հաճեցաւ յորջորջել իւր, և պատուիրեալ հաստատեաց զի մի՛ և 'ի գիր ինչ արձանացուսցեն զյիշատակ անուան երանելոյն և ոչ զծնողաց և զազգացն: Եւ թէպէտ և մեք գիտեմք զանուն երանելւոյս, սակայն ոչ իշխեսցուք կոչել զանուն նորա. այլ ըստ կամաց երանելւոյն արասցուք և կոչեսցուք զնա անանուն որդի թագաւորի, և ոչ զանուն թագաւորին գրեսցուք զհօրն սրբոյն որպէս ինքն հաճեցաւ նահատակն Ք՟ի, անանուն կոչեցեալ վկայն Ճշմարտութե՟ն և խոնարհութե՟ն և ունայնութեան աշխարհիս: Որ յայտնի տեսեալ՝ իմացեալ ծանեաւ հա-

ւատով զանձառ բարիքն և զանմատոյց լոյսն ա̃ծութե̃ և զանբաւ ողորմութիւնն, և եղև վկայ ճշմարիտ այսոցիկ և շահ օգտակար աշխարհիս և օրինակ և ուսուցիչ և ճանապարհ կենացն յաւիտենականացն և աստուածային քաղցր սիրոյն միաւորիչ։ Իսկ ինքն նահատակն Ք̃ի և ճշմարիտ վկայն՝ յորժամ գայցէ Ք̃ս թագաւորն յերկնից, յայնժամ և նա ընդ նմա յայտնեսցի փառօք՝ թագաւորել՚ի կեանսն յաւիտենից։ Արդ որդեակք իմ, ՚ի միտ առէք զայս ամենայն առ հասարակ ամենայն հաւատացեալքդ մեծատունք և աղքատք, իշխանք և որք ընդ իշխանութե̃, արք և կանայք, և հայեցարուք ընդ աղքատացեալն հոգւով թէ որպէս ատեաց զփառս և զհանգիստ աշխարհիս, և ոչ զսուրբ մարմնոյ նշխարքն եթող փառաւորիլ յերկրի։ Զայսպիսի վկայութե̃ տեսանելով ՚ի սրբոցն ա̃յ, մի բևեռէք զձեզ ընդ սէր երկրաւորացս. այլ սիրեցէք զխոնարհութի̃ն և զանփառութի̃ն ՚ի կենցաղումս, զի յետ ատեացս փոխման ընկալջիք զյաւիտենական մեծութիւնն և զփառս ընդ Ք̃ի, որ վասն մեր աղքատացաւ որ մեծատունն էր, զի մեք նորա աղքատութե̃ն ճոխասցուք և զաղքատութիւնն պատուեսցուք և զաղքատն և զտնանկն սիրեսցուք և մի անտես արասցուք, այլ հանգուսցուք զնոսա և արասցուք ողորմութի̃ կարօտելոց և օտարընկալութի̃ օտարաց, զի հատուցումն բարեաց յամենեցունց տեառնէն ընկալցուք։ Զի ո՞վ գիտէր և ո՞ւմ ՚ի կարծիս անկեալ էր թէ այդպիսի մարմնաւոր հրեշտակ և այր ա̃յ գոյր ՚ի մէջ աղքատաց անուանողաց։ Արդ ես և այժմ ո՞վ ոք կարիցէ գիտել եթէ գուցէ այսպիսի սուրբք և արդարք. քանզի որպէս զսուրբս զայս ոչ կարացաք գիտել մինչև յօր վախճանի նորա, և զի յա̃յ յայտնեցաւ, այսպէս և զայժմուս և զառյապայսն ոչ ոք գիտէ։ Այլ զի են և գոն ծածկեալք ՚ի մարդկանէ այսպիսիք սուրբք և աղքատացեալք հոգւով ՚ի վերայ երկրի, և յայտնեսցին ՚ի յայտնութեան աւուրն ահաւորի յորժամ նստցի Ք̃ս յաթոռ փառաց իւրոց, յայնժամ հատուսցէ իւրաքանչիւր ըստ գործոց իւրեանց փառօք պսակելով զնոսա։ Վասն այսորիկ որդեակք իմ սիրելիք, պարտական եմք սիրել զաղքատս և մեծարանս առնել նոցա, և յայնմանէ վարձս բարեաց ընդունել ՚ի տեառնէ ըստ անսուտ

խոստմանն իւրոյ՝ թէ քաղցեայ և ետուք ինձ ուտել, և այլք որ ըստ կարգին. և թէ. որովհետև արարէք միում 'ի փոքրկանցս յայսցանէ, ինձ արարիք: Զայսքան և որ նման սոցին խօսեցաւ ա̃ծասէր եպիսկոպոսն Ռաբուլա առ ժողովուրդն քաղաքին իւր 'ի վերայ գերեզմանի սըրբոյ առն ա̃յ. քանզի գրեթէ քաղաքն ամենայն անդր ժողովեալ էին յաւուրն յայնմիկ՝ լուեալք 'ի միմեանց զգործն զայն մեծ և զհրաշալի:

Այս է պատմութիւն առն ա̃յ անանուն կոչեցելոյ որդւոյ թագաւորին Հռոմոց՝ կամաւոր աղքատացելոյն վասն Քի̃, որ 'ի քահանայէն ա̃յ ասացաւ և գրեցաւ ըստ պատուիրելոյ սրբոյ առն ա̃յ քահանային ա̃յ. զի ոչ իւր անունն և ոչ ծնողացն թագաւորին և թագուհւոյն և ոչ զժամանակն և ոչ զորքանութի̃ ամաց տառապանաց իւր 'ի կենցաղումս հրամայեցաւ գրել, վասն այսորիկ ոչ գրեցաւ: Այլ եթէ գոյր, ասէ, հնար՝ և ոչ զայսքան պատմութի̃ կամէր երանելին. այլ յա̃յ հրամայեցաւ այսքան պատմութե̃ յայտնել զվարս նահատակին իւրոյ սրբոյ առ 'ի յօգուտ և 'ի խրատ աշխարհի: Այլ ծնողք երանելւոյն վախճանեալք էին: Այլ թագաւորն որ կայր՝ լուեալ վասն առն ա̃յ, առաքեալ էառ զպատմութիւն երանելւոյն, և ընթերցեալ ահիւ լի եղեն և ամ յամէ տօն եղին կատարել զօրն որում պատմութեան սըրբոյն արժանաւորեցան: Այլ հիանալով փառս մատուցանէին այնմ որ զայնպիսի համբերութիւն տայ հողեղէն մարդոյս կրել յանձին իւրում, և փառաւորէ զփառաւորիչս իւր Քս̃ ա̃ծ. որում փառք և իշխանութի̃ և պատիւ հրաշագործողին ա̃յ ընդ հօր և սուրբ հոգւոյն այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ՋԵՂՋ ԵՒ ԴԱՐՁ

ՄՈՎԿԻՈՍԻ ԽԱՓՇԻԿ ԱՒԱԶԱԿԻՆ

ՅԱՒՈՒՐՍ բարեպաշտ արքային Մօրկայ էր խափշիկ աւազակն 'ի սահմանս Տանեփայ, անյաղթելի և հըզօր 'ի պատերազմի: Այլ 'ի միում աւուր տեսանէ զետ

հրեղէն 'ի յանուրջս, որ էր յընթացս գետն, և մեծ հնչիւն ելանէր յընթացից գետոյն։ Եւ եղեալ չորք խափշիկք 'ի գետոյն նման ինքեան և բուռն հարին 'ի նա, և կալեալ զհերաց գլխոյն և մօրուացն քարշէին զի ընկեսցեն զնա 'ի գետն։ Եւ նա ասէ. ո՛ւր տանիք զիս։ Եւ նոքա ասեն. յանշէջ հուր գեհենոյն։ Եւ մինն 'ի նոցանէ ասէ. ով գերի և Թշուառական, եԹէ լինիս կրօնաւոր, ոչ անկցիս յանշէջ հրեղէն գետն։ Եւ յահագին երկիւղէն զարԹեաւ, և կալաւ զնա երկիւղ մեծ և դողումն և ասէ յինքն. ո՛վ կարող է մեկնել ինձ ըզսոսկալի տեսիլն։ Այլ 'ի միտս իւր եկեալ ասէ. երԹայց յանապատաւորսն և պատմեցից նոցա զսքանչելի տեսիլն, և նոքա մեկնեսցեն ինձ զճշմարիտն։

Եւ երԹեալ յանապատն եգիտ քարայր մի և եմուտ 'ի ներքս, և տեսանէ մերկ ծերունի 'ի վերայ ծնկացն կանգնեալ և ձեռքն տարածեալ 'ի բարձունս և զաչսն յերկինս համբարձեալ, կարծեաց եԹէ յաղօԹս է. և բազում ժամս կանգնեալ կայր առաջի։ Եւ յորժամ գիտաց եԹէ մեռեալ է, մերձեցաւ 'ի նա, և առժամայն անկաւ յերկիր և տարածեաց զոտս, և զձեռս խաչանման եդեալ 'ի վերայ կրծիցն և կափոյց զաչս իւր վախճանեալ սուրբ ծերունին այն։ Իսկ աւազակն յահի լեալ ել յայրէն և երԹայր ընդ անապատն. և տեսեալ այլ քարայր մի, եմուտ 'ի նա և տեսանէ տարածեալ յերկիր մերկ ծերունի մի մեռեալ, որոյ հերք գլխոյն և մօրուացն և անձինն ծածկէր զա̃մ մարմինն. և ժպտեցաւ վախճանեալ սուրբ ծերունին այն որպէս կենդանի, և եբաց զաչսն և դարձեալ եխից։ Եւ խափշիկն զարհուրեալ յերկիւղէն ել անտի և գնաց ընդ անապատն։ Եւ եգիտ դարձեալ քարայր մի և դուռն փակեալ, բախեաց զդուռն. իսկ ծերունին որ 'ի ներքս՝ ելեալ եբաց. և տեսեալ խափշկին զնա, անկաւ առ ոտս սրբոյ ծերունւոյն լալով։ Ասէ ցնա սուրբ ծերունին. բարի եկիր, մեծ որդեակ իմ, մի՞Թէ զարհուրեցո՞յց զքեզ ահն հրեղէն գետոյն, և կամիս գիտել եԹէ ո՞յք են մարդակերպ սեաւքն որ քարշէին զքեզ յայրումն հրոյն, ես պատմեցից քեզ, որդեակ։ Այն հրեղէն գետն մեղաւորաց է պատրաստեալ, այնոցիկ՝ որք ոչ դառնան և ապաշխարեն. զի ա̃ծ զոք ոչ դատի վասն մեղաց, այլ վասն այն

զի ոչ դառնան և ապաշխարեն. արդ եթէ կամիս փըրկել յաններելի տանջանացն, զզջացիր ընդ այդչափ չարիս գործոց քոց և ապաշխարեա։ Ասէ աւազակն. ողորմեա ինձ մեղաւորիս. զի որպէս տեսանես զմարմինս իմ սեաւ, նոյնպէս է և հոգիս նովին գունով. և զի կարող ես զհոգիս իմ իբրև զձիւն սպիտակացուցանել, ապրեցո զիս աղաչեմ։ Յայնժամ սուրբ ծերունին այն եմոյծ զնա յայրն և զգեցոյց նմա մազեղէն խորգ, և տարի մի ուսոյց նմա զկարգ կանոնաց և զխստակրօն վարս առաքինութե։ Իսկ ելեալ յայրէն սուրբ ծերունին այն գընաց 'ի ներքսագոյն անապատն և շրջէր անդ ընդ անասունսն և ընդ գազանսն և խոտաճարակ լեալ անդէն եկաց։

Իսկ խափշիկ աւազակն այնչափ արտասուալից ճգնութբ և ապաշխարութբ առաքինացաւ, որ 'ի ժամու աղօթիցն իբրև զլոյս լինէր ոմ մարմինն յոտից մինչև ցգըլուխն, և որպէս լար հրեղէն ելանէր աղօթքն 'ի բերանոյ նորա յերկինս։ Եւ յորժամ հանգեաւ 'ի Քս, անուշահոտ մեռոն հոսէր որպէս քրտունք յանձնէն։ Իսկ հրեշտակ տեառն ազդեաց սրբոյ ծերոյն այն, և եկեալ սուրբ ծերունին թաղեաց զՄովկիոս աւազակն և զերկու վաղուց մեռեալ սուրբ ծերունիսն իւրաքանչիւր յայրին ուր վախճանեցան, և յամսեանն յունիս երկու էր վախճանն Մովկիոսի։ Տուողին համբերութիւն սուրբ ճգնաւորացն տեառն ոյ մերոյ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ՎԱՐՔ

ԱՂԱԽՆՈՅՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԹԷՈԴՈՐԱՅ

Յաւուրս Զենոնի արքային 'ի քաղաքին Աղեքսանդրիա էր Թէոդորա անուն կին գեղեցիկ տեսլեամբ և մեծատուն յոյժ։ Եւ այր մի էր երիտասարդ որդի մեծատան և իշխանի, ցանկացաւ Թէոդորայի 'ի գործ տռփանաց, և բազում գանձս ծախեաց 'ի միջնորդս և 'ի պատգամաւորս և ոչ կարաց հասանել ցանկութեն, և գնաց առ կին մի կախարդ և խոստացաւ ոսկի և արծաթ։ Եւ այնչափ ջանաց կախարդն այն 'ի բազում ա-

ւուրս սատանայական գործակցութե՟ն մինչև պատրեաց զԹէոդորա։ Վասնզի ասէր. 'ի մուտս արեգականն ա՟ծ ոչ գիտէ զգործս մարդկան, քանզի ոչ տիւ է և ոչ գիշեր։ Այսմ պատրողական բանիւքս խաբեցաւ Թէոդորա և անկաւ 'ի մեղս ընդ երիտասարդին։ Եւ յորժամ գնաց 'ի տունն իւր, ծանեաւ զխաբէութիւնն զի խաբեցաւ և անարժանութիւն գործեաց. այնուհետև զղջացեալ բախէր զերեսն և դառն արտասուօք ողբայր։ Ասէ ցնա այրն իւր. ընդէ՞ր կոծիս և զի՞նչ եղև քեզ որ այդպէս աշխարես. ես կենդանի եմ և քեզ ինչ ոչ է պակաս։ Ասէ Թէոդորա. վայ ինձ որ կորուսի զգաստութիւն պարկեշտութե՟ իմոյ, եղուկ եմ ես ընդ չարիսն զոր գործեցի թշուառականս։ Եւ թէ որպիսի ինչ մեղաւ, ոչ յայտնեաց։

Եւ յորժամ ել այրն իւր 'ի տանէն, գնաց Թէոդորա առ կոյս մի կրօնաւոր և ասէ. բեր ինձ զաւետարանն զի վիճակ ընկեցից վասն մեղաց իմոց, զի այսօր հայհոյութե՟ գործ գործեցի և կամիմ իմանալ եթէ գիտա՞ց ա՟ծ զգործս իմ։ Ասէ ցնա երանելի կուսանն. խաբեցար, ով դուստր իմ, զի ոչ ինչ է զոր ա՟ծ ոչ գիտէ, զի ամենայն ինչ մերկապարանոց կայ առաջի ամենագէտ մեծութե՟ն ա՟յ. և ոչ միայն զեղեալն, այլ և զանգործն մեր տեսանէ։ Ասէ Թէոդորա. աղաչեմ զքեզ, մայր հոգևոր, բաց զաւետարանն զի ընկեցից վիճակ։ Եւ իբրև եբեր, ընկեց Թէոդորա վիճակ, և ել բանս այս. զոր ինչ գրեցի գրեցի։

Եւ ծանեաւ Թէոդորա ճշգրտիւ թէ խաբեցաւ, և ծունր եդեալ հարկանէր զգլուխն ուժգին ընդ երկիր և ասէր. վայ ինձ մեղաւորիս ո՞րպէս ազատիմ 'ի մեղացս։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տունն, և գերծեաց զգլուխն իւր առնաբար, և մերկացաւ զկանացի զգեստն և զոսկին եհան 'ի բազկացն իւր և 'ի պարանոցէն և յականջացն, և զգեցաւ զգեստ առն իւրոյ, և ել 'ի տանէն և 'ի քաղաքէն և գնաց յութուտասնեկի վանսն, և ազդեցոյց 'ի ձեռն դռնապանին՝ հօր վանիցն։ Իսկ նա հրամայեաց փակել զդուռն, և ոչ ետ թոյլ մտանել՝ փորձելով զնա, զի եթէ գազանք մարտնչին ընդ նմա և ոչ փախիցէ, յայնժամ առցուք զնա 'ի վանսն մեր։ Եւ 'ի գիշերին յայնմիկ գային գազանքն մինչև 'ի դուռն, և

յորժամ տեսանէին զնա՝ վաղվաղակի փախչէին 'ի նմանէ և ոչ իշխէին մերձ առ նա կալ: Իսկ ընդ առաւօտն մուծին զնա 'ի վանսն, քանզի տեսին եթէ նորա գոյր 'ի նմա յորմէ գազանք փախստականք լինէին՝ ոչ իշխելով մերձենալ 'ի նա:

Իսկ նա իբրև եմուտ, երկիր եպագ և ասէ. ընկալարուք զիս վասն Քրիստոսի և եղէց լուացող ոտից ձերոց և աւելածու վանացս: Ասէ հայրն առաջի ամենայն վանացն. որդեակ, յի՞նչ պատճառս եկիր առ մեզ, քանզի ծանր է վանականութիւն և ոչ կարէ ամենայն ոք վաղվաղակի գնալ յայսմ ճանապարհաւս. արդ հարցանեմ զքեզ, որդեակ, մի՛ գուցէ պարտիս ինչ ումեք և վասն այնորիկ հարկեցար փախչել յաշխարհէ: Ասէ Թէոդորա. հայր պատուական, ընչից պարտս ոչ ունիմ ումեք, բայց պարտապան եմ մեղաց մեծամեծաց: Ասէ հայրն. գուցէ մարդասպանութիւն ինչ գործեցեր: Ասէ ցնա. ոչ տէր: Դարձեալ ասէ հայրն. ապա ուրեմն կամ յումեքէ նեղութիւն ունիս, և կամ 'ի ծառայութենէ փախեար: Ասէ Թէոդորա. ոչ այդպէս, տէր, այլ եկի լալ և ապաշխարել զմեղս իմ: Ասէ հայրն. զի՞նչ է անուն քո: Իսկ նա ասէ. Թէոդորոս ծառայ ձեր: Ասէ հայրն. եղբայր Թէոդորոս, ծանր է ծառայութիւն վանացս, զի անբաւ պահք և ապաշխարութիւնք են աստ. կարո՞ղ ես երիս աւուրս անօթի կալ և զպարտէզն արբուցանել և ցորեան աղալ և հաց եփել և զբանջարն եւս և 'ի սեղանոյն ժամն յոտն կալ և ծառայել եղբարցս, և զաղօթսն հասարակաց և զմէջ գիշերին և զառաւօտուն և զհասարակ աւուրն և զինն ժամուն և զերեկոյին և զխաղաղականին, զայսոսիկ զոր ասացի տքնութեամբ և ծնրադրութեամբ կատարել. և զայս առնելով՝ զծառայութիւն պարտիզին և զխոհանոցին ոչ խափանեսցես, և 'ի քաղաքն և յամենայն տեղիս անտրտունջ երթայցես և ամենայն եղբարցս հնազանդութեամբ ծառայեսցես:

Զայսպիսի ճգանց ծառայութեան ծանրութիւն հրամայեաց նմա հայր վանացն, զի փախիցէ 'ի ծանրութենէ գործոյն. քանզի ոմանք եկեալ 'ի վանսն՝ ոչ կարացեալ ժուժկալել նեղութեանց կրօնից սրբութեան, ելեալք 'ի վանացն և գնալով յաշխարհ՝ ծածկէին զիւրեանց զանժուժկալութիւն և զպղերգութիւն, և պատճառէին ասե-

լով զեղբարց՝ եթէ նենգաւորք են և նախանձոտք և չարաբարոյք, և ոչ հանգուցանեն և սնուցանեն ուսուցանելով զնորեկսն, և գայթակղեցուցանեն զպարզամիտսն: Նա այսորիկ կասկածէր և ոչ կամէր ընդունել զամենայն ոք 'ի վանսն, այլ փորձելով փորձէր և ծանրացուցանելով ծանրացուցանէր, զի մի 'ի պղերգաց և անհամբեր համարձակաց մնացէ առ նոսա: Իսկ Թէոդորոս ուրախութեամբ ընկալեալ զպատուէր հօրն և ասէ. այո, տէր, ակն ունիմ առ ա̃ծ, որ և մի բան հրամանաց քոց ոչ խափանեսցի, այլ զամենայն յօժարութեամբ կատարեցից և ամենեցուն անպղերգաբար ծառայեցից:

Յետ այսորիկ իբրև եղև առաւօտն, հրամայեաց հայրն, և եհան 'ի ջրհորոյ անտի երկերիւր սափոր ջուր և արբոյց պարտիզին: Եւ երթեալ ընդ եղբարսն յեկեղեցին եկաց զերրորդ ժամուն յաղօթսն: Եւ գնաց յաղօրիսն և ինքնին աղաց զցորեանն, և եփեաց հարիւր քառասուն և երեք նկանակս, և գնաց յեկեղեցին յօր հասարակին յաղօթսն, և երթեալ 'ի խոհակերոցն եփեաց զբանջարն, և գնաց դարձեալ յիննն ժամուն յաղօթսն, և սպասաւորեաց եղբարցն 'ի սեղան անդր՝ զի բազում կրօնաւորք էին: Եւ յորժամ յարեան, հրամայեցին նմա ուտել սակաւ հաց և ջուր և հինգ հարիւր ծունր կրկնել, և պաշտեցին զերեկորեան ժամն, և դարձեալ արբոյց զպարտէզն երկերիւր սափոր ջուր, և երթեալ աղօթեաց զխաղաղականին աղօթսն և սակաւիկ մի ննջեաց մտեալ 'ի խուցն իւր: Եւ յարուցեալ աղաչէր զա̃ծ լալագին պաղատանօք և ասէր. ա̃ծ իմ և տէր իմ, թողութիւն շնորհեա աղախնոյս քո որ կորուսի զվայելչութիւն անձին իմոյ: Եւ այսպիսի ճգնութեամբ կատարեաց զութ ամ:

Իսկ այրն իւր աղաչէր զա̃ծ զի յայտնեսցէ նմա զամուսինն իւր թէ ուր իցէ. քանզի ասէր՝ մի արդեօք ընդ այլ ումեք չոգաւ: Եւ լուաւ ձայն յերկնից որ ասէր՝ թէ ընդ հոգւոյն սրբոյ գնաց: Եւ ասէր այրն. տէր իմ, ցոյց ինձ զնա: Եւ լուաւ դարձեալ ձայն որ ասէր. ընդ առաւօտն երթիջիր ընդ ճանապարհն որ կոչի սրբոյն Պետրոսի, և որ յառաջագոյն հանդիպի քեզ և տացէ ողջոյն՝ նա է ամուսինն քո: Իսկ Թէոդորոս առաքեցաւ 'ի հօրէն ուղտովքն վասն ցորենոյ և ձիթոյ. և յորժամ

երթայր, ետես 'ի հեռաստանէ զայր իւր և ծանեաւ և ասէ․ վայ ինձ, քաղցր ամուսին իմ, թէ որչափ աշխատիմ զի ազատեցայց 'ի մեղացն զոր 'ի քեզն անօրինեցայ ։ Եւ յորժամ մերձեցաւ, երկիր եպագ և ասէ․ ողջոյն քեզ, տէր իմ ։ Եւ նա զողջոյնն ընկալաւ, և զբանն ոչ ծանեաւ ։ Եւ յորժամ հեռացան 'ի միմեանց, ասէ այրն․ տէր իմ, ընդէ՞ր ոչ ցուցեր ինձ զամուսին իմ որպէս խոստացար ։ Եւ եղև դարձեալ ձայն առ նա և ասէ․ նա էր որ 'ի ճանապարհին երկիր եպագ քեզ և ողջոյն ետ ։ Եւ զգաստացեալ այրն, դարձաւ գտանել զնա և ոչ կարաց հասանել, և զղջացաւ վասն անզգաստ գնալոյն, և բստգտանէր զինքն զի մոռացաւ զպատուէրն երկնից զոր յայտնի եցոյց նմա, և նա ոչ ծանեաւ ։ Եւ ասէր գոհանալով զտեառնէ․ զի թէպէտ խօսակից ոչ եղէ, սակայն տեսի աչօք իմովք զապաշխարութեան զգեցեալն զայն որ չոգաւ ընդ սրբոյ հոգւոյն, և այլ ոչ տրտմեցայց վասն նորա և ոչ սգացից զնա, բայց թէ մխիթարեցայց վասն նորա ։

Եւ իբրև կատարեաց Մէոդորոս զհրամայեալ նմա ապաշխարութիւն, դարձաւ 'ի վանս իւր, և սկսաւ պահել երկուս երկուս աւուրս և ապա ճաշակել, և զծառայութիւն անպակաս կատարէր ։ Եւ յետ տարւոյ միոյ յաւել 'ի պահսն և 'ի չորս աւուրն միայն ճաշակէր․ և յետ միւս ևս տարւոյ զվեց օր շաբաթուն պահէր և 'ի կիրակէէ 'ի կիրակէ ճաշակէր, և անխափան և անպղերգաբար զծառայութիւնն կատարէր, և 'ի ժամու աղօթիցն ոչ պակասէր յեղբարցն ։ Եւ ապա զգեցաւ մազեղէնս մերկ ընդ անձինն և 'ի վերայ պարեգօտ, և յա̃մ ժամ ասէր․ տէր, թող ինձ զմեղսն զոր գործեցի ։

Եւ արար ա̃ծ մեծամեծ սքանչելիս 'ի ձեռն Մէոդորոսի․ քանզի զմարդասպան կոկորդիլոսն աղօթիւք եսպան, և զմերձակայ գազանսն որք վնասակարք էին և վնասէին՝ աղօթիւք սատակէր, և զայր մի 'ի բերանոյ առիւծու բանիւն ա̃յ յափշտակեաց, և ձեռս դնելով զգիշատեալ անդամսն առողջացոյց, և գազանն սատակեցաւ ։

Յետ այսորիկ երևեցաւ նմա սատանայ և ասէ․ ամենապոռնիկ, ընդէ՞ր թողեր զայրն քո և եկիր աստ․ երդնում 'ի զօրութի̃ իմ, զի յարուցից 'ի վերայ քո անարգանս և պատերազմ նախատանաց ։ Եւ նորա գիտա-

ցեալ զչարն, աղօթիւք անյայտ արար զչամսարկուն։ Եւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ առաքեցաւ ուղտովքն գնել ցորեան վանիցն, և 'ի Ճանապարհին յերեկոյի իջեւանեցաւ յիննակնեան վանսն և ննջեաց յոտս ուղտուցն։ Եւ 'ի գիշերին յայնմիկ գնաց դուստր հօր վանացն առ Թէոդորոս, զի կարծէր թէ այր է, ասէ՝ ննջեա ընդ իս։ Եւ նա ասէ. ոչ կարեմ, քանզի այսահար եմ։ Եւ 'ի միւս ևս անկեան ննջէր այր մի, և երթեալ աղջկանն պոռնկեցաւ ընդ նմա և յղացաւ։ Եւ ընդ առաւօտն ելեալ Թէոդորոս ողջունեաց զհայր վանացն և զեղբարսն և գնաց ուղտովքն 'ի վանսն։

Եւ յետ վեց ամսոյ գիտաց հայրն զյղութ̃ի դստերն իւրոյ, և խոստանկէր զնա թէ ո՞վ յղացոյց զքեզ։ Եւ նա ասէ. Թէոդորոս աբեղայն յութուտասնեկի վանացն։ Եւ յարուցեալ հայր աղջկանն և այլ եղբարքն գնացին 'ի վանսն ութուտասնեկին և ասեն ցհայր վանացն և ընդ եղբարսն. եկեալ եմք զի ծանուսցուք զանօրէնութիւն Թէոդորոսին ձեր, քանզի բռնադատեաց զաղջիկն և յղացոյց։ Իբրև լուան զայս ամենեքեան, հիացմամբ մեծաւ զարմացան. քանզի գիտէին զնա այր երկիւղած և ճգնաւոր և նշանագործ։ Եւ կոչեաց հայրն զԹէոդորոս և ասէ. ընդէ՞ր գործեցեր զանօրէնութ̃ին զայն։ Ասէ Թէոդորոս. թողութ̃ի արա ինձ զի ոչ գոյ իմ պատասխանի։ Յայնժամ ոմանք հաւատային և ոմանք ոչ, քանզի ոչ էր նմա յանգ գործն այն։ Եւ եղև շշուկ և շփոթ 'ի մէջ վանացն, և զրպարտողքն ևս շփոթման դիպեալ զարմանային վասն պատահման, քանզի ամենեքեան գիտէին և ծանօթ էին վասն երկիւղածութ̃են և բարեպաշտութ̃են Թէոդորոսի։ Եւ այնպէս դարձան նոքա 'ի վանսն իւրեանց։

Եւ յորժամ ծնաւ կինն, տարան զմանուկն և ետուն ցԹէոդորոս։ Իսկ հայր վանացն ասէ ցնա. արդ քեզ ոչ է պարտ կեալ աստ ընդ եղբարսն, որովհետև քեզ որդի վաստակեցեր. այլ արդ առ զորդիդ քո և գնա 'ի վանացս և տար սնո զորդիդ քո ուր և կամիս, զի ոչ գոյ հնար այլ կալոյ քեզ ընդ եղբարսն. և այնպէս եհան զնա հայրն 'ի վանացն հանդերձ տղայովն։ Եւ ելեալ Թէոդորոս 'ի վանացն լալով կականմամբ և ունէր զմանուկն 'ի գիրկն, և երթեալ 'ի հովիւսն դիեցոյց զմա-

նուկն 'ի խաչանց, և առեալ և կալթն ընդ իւր եկն համդէպ վանացն և անդ բնակեցաւ և ոչ հեռացաւ 'ի վանացն, և հովանի մի փոքրիկ արար վասն տղայն զի ծածկոյթ լիցի պահելով յանձրևոյ և 'ի տօթոյ, և ինքն բացօթեայ լինելով աղօթէր դառն արտասուօք, և պահէր և սնուցանէր զտղայն 'ի կաթանէ խաչանց որք ողորմելով տային նմա որչափ և պիտոյանայր նմա։ Եւ այնպէս եօթն ամ մեծաւ աշխատութեամբ արտաքոյ վանացն մնայր զմանուկն և անուանեաց զնա Թէոդորոս։

Իսկ սատանայի տեսեալ զժուժկալութիւն երանելւոյն եղև 'ի կերպարանս առն նորա և ասէ. երանի որ գտի զքեզ, տիկին իմ. զի յորմէհետէ թողեր զիս, լոյս աչաց իմոց խաւարեցաւ 'ի բազում արտասուաց որ վասն քո. ո՞վ խաբեաց զքեզ և կամ ո՞վ մոլորեցոյց և եբեր յանապատս յայս, և ես ընդ երկիր ընթանալով աշխատիմ և խնդրեմ զքեզ. արդ ողորմեա վշտացելոյս և դարձ 'ի տուն քո, և երդնում զի 'ի ձգնութենէդ քումմէ զքեզ ոչ խափանեցից, և ո՞ւր է գեղ երեսաց քոց, յիշեա զառաջին սէրն մեր և եկ զկնի իմ։ Իսկ նա անգիտացեալ եթէ սատանայ է, ասէ. ես այլ 'ի քաղաք անդր ոչ մտից, քանզի հրաժարեցի 'ի քէն և 'ի տանէ և յընչից, վասն զի որդին Յովհաննու կոմսին ննջեաց ընդ իս, և այնր աղագաւ փախեայ յանապատս, զի ապաշխարեցից զանօրէնութիւն զոր գործեցի։ Զայս ասելով համբարձ զձեռս իւր յաղօթս ընդ մտացն և ընդ սիրոյն իւր որ առ ած, և նոյնժամայն անյայտ եղև սատանայ։ Եւ նորա գիտացեալ զխարդախութիւն չարին՝ աղաղակեաց մեծաձայն. ած իմ, մի՛ թողուր զիս։

Իսկ կերակուր Թէոդորոսի վայրի բանջար էր և ջուր 'ի ծովէն գետոյն, և զբանջարն վայրի էրէ բերէր նմա բերանովն և դնէր առաջի նորա, քանզի ընդելացեալ անդ ընդ նմա և առընթեր նորա կայր իբրև միխթարութիւն ինչ նմա։ Եւ ամենևին 'ի վանացն ոչ հեռացաւ, այլ 'ի նմին տեղւոջ ուր բնակեցաւ հանդէպ վանացն՝ անդէն և եկաց։ Եւ արտասուքն իբրև զգետ հեղուին յաչաց նորա զցայգ և զցերեկ, և զայս միայն ասէր. տէր, դու միայն ես առանց մեղաց, թողութիւն արա յանցանաց իմոց։ Եւ եղեն եղնգունքն նորա իբրև զյոլազի և հեր գլխոյն վայրագացեալ իբրև զառիւծու, և

աչքն փառեցան 'ի տեսանելոյ արեգակնային տօթոյն և մարմինն իբրև զմամուռ քարի ներկեցաւ 'ի ցօղոյ և 'ի ցրտութէ, և խուցն յորում էր համապազորդ տղայն՝ թանայր յատակն յարտասուաց սաստկութէ Թէոդորոսի։

Եւ իբրև ետես սատանայ յոյժ տկարացեալ զինքն, երևեցոյց նմա զամենայն գազանս ժողովեալս առ նա և ասէ. կերայք զպոռնիկ կինս զայս։ Իսկ երանելին ամենևին ոչ ինչ զարհուրեցաւ, և այնպէս յամօթ եղեալ անյայտ եղեն։ Դարձեալ երևեցոյց նմա սատանայ գանձ հեղեալ յերկիր, և բազում ժողովուրդք յափըշտակելն. և նորա արարեալ զնշան սուրբ խաչին, անյայտ եղեն երևմունքն։ Եւ յայլում ժամու դարձեալ երևեցոյց նմա բազում զօրականս երիվարօք, և երթեալ առ նա ասեն. ել ընդ առաջ իշխանին և երկրպագեա։ Իսկ Թէոդորոս ասէ. ես տեառն այ իմոյ երկիր պագանեմ և զնա միայն պաշտեմ։ Եւ եկեալ իշխանն հրամայեաց զօրականացն և այնչափ գանեցին զաղախինն Քի, մինչև կիսամահ եղև և անկեալ էր յերկիր իբրև զմեռեալ։ Եւ տեսեալ զնա հոլովացն կարծեցին եթէ մեռեալ է, և գնացին 'ի վանսն և պատմեցին հօրն և եղբարցն, եթէ Թէոդորոս մեռաւ։ Եւ գնացեալ եղբարցն գտին զնա անմռունչ. և իբրև ծանեան թէ դեռ ևս կենդանի է, դարձան 'ի վանսն։ Իսկ Թէոդորոս 'ի մէջ գիշերին եկեալ 'ի միտս իւր ասէր ողբալով. վայ ինձ անօգնականիս թէ որպէս դատեն զիս մեղք իմ։ Եւ համբարձեալ զաչսն և զձեռս իւր յերկինս աղօթեաց մինչև ցառաւօտն։ Եւ հայեցեալ ետես այր մի 'ի կերպարանս ծառայի՝ ունելով սկաւառակ լի անոյշ կերակրով, մատոյց առաջի նորա և ասէ. առաքեաց զիս իշխանն որ եհարն զքեզ և ասէ, կեր զայս և թողութիւն արա ինձ զի յանգէտս տանջեցի զքեզ։ Եւ նորա գիտացեալ զխարդախութիւն ասէ. յետս երթ իմ, սատանայ, ես զՔս ունիմ օգնական։ Եւ առժամայն անյայտ եղև և այլ ոչ ևս երևեցաւ նմա երբէք։

Եւ յորժամ կատարեցան եօթն ամ ապաշխարութեն, եկին հայրն և կրօնաւորքն յիննակնի վանացն 'ի Թէոդորոսի վանսն և ասեն. ծանոյց մեզ ած 'ի տեսլեանն որ թողան մեղքն Թէոդորոսի, մուծէք զնա 'ի վանսդ։ Եւ ելեալ 'ի միասին գնացին առ Թէոդորոս, և առեալ

տարան զնա 'ի վանսն և այլ ոչ ևս թողին զնա ելանել 'ի վանացն, զի մի դարձեալ անկցի 'ի փորձութ̃ի. վասն այնորիկ արգելլին զնա 'ի խուց մի նեղ և անձուկ և նսեմ զամս երկու: Եւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ եղև երաշտութ̃ի և ցամաքեցաւ աղբիւր ջրհորին, և նեղացան եղբարքն 'ի ջրոյ: Իսկ հայրն հրամայեաց Թէոդորոսին երթալ 'ի ջրհորն և առնել աղօթս: Եւ նա հնազանդեալ հրամանացն հօրն՝ յարուցեալ գնաց և աղաչեաց զա̃ծ, և կախեաց զսափորն լարովն 'ի ջրհորն ցամաքեալ, և լցաւ սափորն ջրով և եհան լի ջրով զսափորն, քանզի 'ի ջրհորն բղխեաց աղբիւր յորդագոյն. և դարձաւ ինքն 'ի խուցն իւր փառաւորելով զա̃ծ, և ամենայն եղբարքն օրհնէին զտէր զքաւիչն մեղաց և զփառաւորիչն ապաշխարողաց:

Եւ յորժամ գիտաց զօր վախճանին իւրոյ, կոչեաց զմանուկն 'ի խուցն և փակեաց զդուրսն և համբուրեաց զնա և ասէ. որդեակ իմ սիրեցեալ Թէոդորէ, ժամ կատարման իմոյ հասեալ է, երթամ և այլ ոչ ևս դառնամ. և դու որդեակ, մի ասեր թէ որբ մնացի, զի քո օգնականն ա̃ծ է, և հայր վանացս հայր քո և կրօնաւորքս աւագ եղբարք քո, պատուեա զդոսա և երկիր 'ի դոցանէ, և պահս և աղօթս ստացիր և 'ի ժամ պաշտամանն մի խափանիր և զքուն մի սիրեր, և եթէ ոք հարցանէ ինչ ցքեզ՝ զաչս քո 'ի խոնարհ ունելով տուր պատասխանի, և ընդ անկումն թշնամւոյ քո մի խնդար. լաց աստէն, զի անդ ծիծաղեսցիս. հիւանդաց ծառայեա, կուրաց առաջնորդեա, կաղաց ցուպ լեր, զմեռեալս սաղմոսիւք թաղեա, 'ի սատանայական երևմանց մի երկնչիր, յաղօթից մի դադարեր, զամենայն անձդ ամրացո նշանաւ սրբոյ խաչին և ոչ անկցիս 'ի փորձութ̃ի: Եւ այլ բազում խրատս տուեալ մանկանն օրհնեաց զմանուկն: Եւ մինչդեռ հայէր մանուկն Թէոդորոս ունկն դնելով բանից նորա, աւանդեաց զհոգին իւր 'ի ձեռս ա̃յ և ննջեաց խաղաղութ̃բ 'ի սեպտեմբերի մետասան: Եւ մանուկն կական բարձեալ լայր 'ի վերայ հօրն իւրոյ, և ապա երթեալ ծանոյց հօրն և եղբարցն:

Եւ լուեալ զննջումն Թէոդորոսի եկին եղբարքն ամենայն մի ըստ միոջէ և հանին արտաքս, և 'ի մաքրելն ըստ կարգի օրինին զմարմինն՝ տեսին զնա կին մարդ, և

յահի լեալ անկան յերկիւղ և 'ի զարմացումն և 'ի տարակուսի լեալ դողային, և հայրն պատուիրեաց մի ումեք ասել մինչև եկեսցեն զրպարտողքն: Իսկ փութապէս առաքեաց և կոչեաց զհայրն և զեղբարսն յիննակի վանիցն և ասէ ցհայրն. ահա այր դստերն քո մեռաւ, տես զերեսն ո՞չ դա է Թէոդորոս աբեղայն: Իսկ նա ասէ. այո նա է: Իսկ խոնարհեալ համբուրեաց զնա և ասէ. Թողցէ քեզ ած զմեղսն քո զոր գործեցեր 'ի դուստրն իմ: Իսկ ասէ ցնա հայր վանացն. վերացո զօձիս հանդերձիցն. և նա ըստ հրամանի նորա վերացոյց, քանզի համարեցաւ եթէ հրաշս ինչ ցուցանելոց հրամայեաց վերացուցանել զօձիս հանդերձիցն: Իսկ իբրև ետես ստուգիւ զի կին մարդ էր, 'ի զարմացմանէն և 'ի յահէն անկաւ յերկիր և նուաղեցաւ, և եղբարքն բերեալ ջուր սրսկեցին յերեսսն մինչև ցմեծ ժամս. ապա եկն 'ի միտս իւր և սկսաւ դողալ, և ամենեքեան տեսին. և եղև հառաչումն և ողբումն յոյժ, և բազում արտասուք հեղին յերկիր. և սկսան պաշտօն մատուցանել:

Իսկ հրեշտակ տեառն երևեցաւ յայտնապէս հօր վանացն և ասէ. երթիջիր վաղվաղակի 'ի քաղաքն, և որ յառաջ հանդիպեսցի քեզ՝ ած զնա այսր ընդ քեզ: Իսկ յորժամ գնաց հանդիպեցաւ առն Թէոդորայի զի ընթանայր. եհարց ցնա և ասէ՝ ո՞ւր երթաս, այր դու: Իսկ նա ասէ. ամուսին իմ մեռաւ այսօր, վասն այն ընթանամ զի տեսից զնա: Իսկ ասէ ցնա. եկ ես տարայց զքեզ առ ամուսին քո առ երանելի աղախինն Քի: Իսկ եհան զնա յերիվարն իւր և տարաւ 'ի վանսն: Իսկ յորժամ ետես զկին իւր մեռեալ, ողբաց բարձր բարբառով և կոծեցաւ կոծ մեծ, որ և զամենեսեան լացուցանէր: Իսկ ողբացին ողբումն մեծ զերանելի կինն Թէոդորա, որ այնքան փորձանաց ետ զանձն իւր համբերութբ: Իսկ եղև լուր ամենայն վանորէից և ժողովեցան բազմութի կրօնաւորաց և անապատաւորաց, և թաղեցին զաղախինն Քի մեծաւ փառօք և օրհնութբ՝ փառաւորելով զտուողն այնչափ համբերութե աղախնոյն իւրոյ Թէոդորայ:

Իսկ այրն նորա աղաչեաց զհայր վանացն տալ նմա ըզխուցն Թէոդորայի, զի մի այլ գնասցէ 'ի վանացն, և ետ նմա զխուցն, և մնեալ անդ մեծաւ ճգնութբ կացեալ հանգեաւ 'ի Քս: Իսկ մանուկն Թէոդորոս ստա-

ցաւ զվարս մնացողին հոգևոր մօրն իւրոյ և եղև նմանող ձգնութեան նորա։ Եւ յորժամ վախճանեցաւ հայր վանացն, նստուցին զնա փոխանակ նորա առաջնորդ և հայր վանացն ուխտին 'ի փառս Քսի այ մերոյ։

ՎԱՐՔ

ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԿՈՒՍԻՆ ՄԱՐԻԱՄՈՒ

ՈՐ ՄԱՐԻՆՈՍ ԱՆՈՒԱՆԵՑԱՒ

Էր այր մի 'ի Բիւթանիա, որում անունն էր Եւգենոս, և ունէր կին, և ծնաւ նմա դուստր մի միամօր և կոչեաց զանուն նորա Մարիամ, և վախճանեալ մայրն նորա՝ մնուցանէր հայրն նորա զմանուկն բազում ուսմամբ և պարկեշտութբ։ Եւ իբրև զարգացաւ, ասէ ցնա հայրն իւր. որդեակ, ահաւասիկ զամենայն ինչս իմ տամ 'ի ձեռս քո և երթամ զանձն իմ ապրեցուցանեմ։ Իսկ նորա լուեալ զայս 'ի հօրէն իւրմէ ասէ ցնա. հայր, դու կամիս զանձն քո ապրեցուցանել և զիս կորուսանե՞լ. ոչ գիտես զի ասէ տէր՝ հովիւ բարի դնէ զանձն իւր 'ի վերայ ոչխարաց իւրոց. և դարձեալ ասէ, որ ապրեցուցանէ զանձն իւր՝ որպէս այն թէ կորուսցէ։ Զայս լուեալ հօրն ստրջացաւ 'ի բանս նորա, զի լալով և ողբալով խօսէր։ Ասէ ցնա հայրն. որդեակ իմ քաղցրիկ, զի՞նչ արարից քեզ, զի դու կին մարդ ես, և ես յարանց վանս երթամ, դու զիա՞րդ կարես ընդ իս գալ. քանզի սատանայ ձեօք մարտնչի ընդ ծառայս այ։ Ասէ ցնա դուստրն. ոչ, տէր իմ, ոչ մտից որպէս դու ասես, այլ 'ի բաց կտրեալ զհեր գլխոյ իմոյ և առնացի ձև զգեցեալ մտից ընդ քեզ 'ի վանսն։ Իսկ հայրն կամակից եղեալ բանից դստերն, ետ զինչս իւր աղքատաց, և փոքրեաց զհերս դստերն և անուանեաց զանուն նորա Մարինոս և պատուիրեաց նմա և ասէ. զգոյշ լեր, որդեակ, 'ի մէջ հրոյ կալոց ես, հանապազ զանձնդ ապաստանեա 'ի Քս, զի կատարեսցես անարատ զկեանս քո և զխոստովանութիս առաջի այ։

Եւ առեալ զդուստրն իւր մտին 'ի վանս միաբանակեցաց: Եւ օր ըստ օրէ զօրանայր Մարինոս յամենայն առաքինութիւնս և 'ի լռութիւն և 'ի բազում ճգնութիւնս: Իբրև արարին ժամանակս ինչ 'ի վանսն, կարծէին եթէ ներքինի է Մարինոս առ 'ի չգոյէ մօրուացն և վասն նուազութեան ձայնին. իսկ ոմանք կարծէին եթէ 'ի բազում պահոցն է, զի ընդ երկուս աւուրս մի անգամ ուտէր: Եւ դէպ եղև վախճանել հօրն նորա. իսկ յետ այնորիկ նա ևս յաւել 'ի լռութիւն և 'ի ճգնութիւն. որ և շնորհս առնոյր յա̃յ 'ի վերայ հիւանդաց, զի ձեռն եդեալ առժամայն բժշկէին: Եւ էին 'ի վանսն նովաւ արք քառասուն, և սուրբք ամենեքեան: Եւ ըստ ամսոց ամսոց առաքէին արք չորք յեղբարցն 'ի սպասաւորութիւն առ 'ի պէտս վանիցն, զի և այլ խցաւորացն հոգս տանէին: Եւ 'ի հասարակ ճանապարհին էր պանդոկի մի. և իբրև երթային և գային՝ վասն հեռաւորութեան ճանապարհին իջաւանէին անդ, որով և բազում ընդունելութիւն առնէր նոցա պանդոկապետն:

Իսկ 'ի միում աւուր կոչեաց վանականն զՄարինոս և ասէ ցնա. Եղբայր Մարինոս, գիտեմ զբարւոք վարս քո, զի կատարեալ ես յամենայնի և փոյթ 'ի սպասաւորութիւն. արդ կամեցայ ելանել ընդ եղբարսդ 'ի սպասաւորութիւն, զի եղբարքդ տրտնջեն ընդ չելանելդ քո ընդ նոսա 'ի պէտս վանացս. զայս առնելով առաւել վարձս ընկալցիս յաստուծոյ: Զայս լուեալ Մարինոսի անկաւ յոտս նորա և ասէ. աղօթս արա ինձ, հայր, և ուր և հրամայես երթամ: Եւ 'ի միւսում աւուրն ելեալ Մարինոս երեք եղբարբքն երթայր 'ի սպասաւորութիւնն, և իջեալ նոքօք 'ի պանդոկին օթեվանեցան: Իսկ զինուորի ումեմն դէպ եղև 'ի գիշերին այն ապականել զդուստրն պանդոկապետին, և ասէ ցնա զինուորն. եթէ յայտնի այդ հօր քո, ասասջիր եթէ միայնակեացն այն գեղեցիկ Մարինոս զոր ասեն քրիստոնեայ, նա արար ինձ զայս:

Եւ իբրև իմացաւ պանդոկապետն, եկն 'ի վանսն մեղադրելով և ասելով՝ ո՞ւր է այն սուտ քրիստոնեայն: Եւ ընդ առաջ եկեալ սարկաւագի վանիցն ասէ. բարի եկիր: Եւ նա ասէ. չար ժամու ծանեայ զձեզ, մի՛ լիցի ինձ այլ միայնակեաց տեսանել: Իբրև հարցին զպատ-

Ճառն, ասէ. դուստր ունէի միամօր յոր ունէի յոյս հանգուցանել զծերութիւն իմ, և արդ տեսէք թէ զինչ արար ինձ զոր Մարինոս ասէք: Եւ եկեալ առ նա վանականն ասէ ցնա. եղբայր, զինչ է զոր նուաղիս: Եւ պատմեաց հօրն և ամենեցուն զեղեալն, գայթակղելով 'ի միայնակեցաց: Ասէ ցնա վանականն. եղբայր, զինչ արարից նմա, այլ յորժամ եկեսցէ նա 'ի սպասաւորութենէն, հալածեցից զնա 'ի վանացս: Իսկ իբրև եկն Մարինոս ընդ այլ եղբարսն, ասէ ցնա վանականն. Մարինէ, այդ են վարք և ճգնութիւնք քո՝ զի երթեալ քո 'ի պանդոկն ապականեցեր զդուստր պանդոկապետին, և եկեալ հայր նորա 'ի վանս նախատինս արար զմեզ առաջի ամենայն աշխարհականացս: Զայն լուեալ Մարինոսի անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց և ասէ. Թողութիւն արա ինձ, հայր, վասն այ. զի որպէս մարդ մոլորեցայ: Իսկ վանականն բարկացեալ եհան զնա 'ի վանացն ասելով՝ եթէ ոչ ևս մտանես այլ 'ի վանս: Եւ ելեալ Մարինոս նստաւ արտաքոյ վանացն:

Իբրև եհաս ժամանակ ծննդոց դստեր պանդոկապետին՝ ծնաւ արու: Եւ առեալ զմանուկն հօր աղջկանն և բերեալ զնա 'ի վանսն և դտեալ զՄարինոս արտաքոյ վանացն՝ ընկէց 'ի նա զմանուկն ասելով. առ զոր չարեօք սերմանեցեր զզաւակդ, և գնաց: Եւ Մարինոս առեալ զմանուկն տրտմեցաւ յոյժ ասելով. ես ըստ մեղաց իմոց դատիմ, բայց զինչ արարից զտղայս զի մեռանի ընդ իս: Եւ սկսաւ Մարինոս 'ի հօտից խնդրել կաթն և սնուցանէր այնու զմանուկն որպէս հայր: Եւ ոչ էր բաւական նեղութիւնն իւր, այլ և մանուկն լալով զբաղէր զնա, և զհանդերձն բազում անգամ խանգարէր մանուկն:

Իսկ յետ երից ամաց յարեան եղբարքն 'ի վերայ հօր վանիցն և ասեն՝ եթէ բաւական է նմա սաստելն առաջի ամենեցուն, և զի խոստովանեցաւ զմեղս իւր և այսչափ տառապեցաւ առաջի վանացս, արդ հրամայեա զի մտցէ 'ի վանս. իսկ վանականն ոչ հաւանէր: Ասեն եղբարքն. եթէ զնա ոչ ընդունիս, գնամք 'ի վանացս. և զիա՞րդ ունիմք յայ զթողութիւն մեղաց մերոց, ահա այս երեք ամք են յորմէհետէ նստի բացօթեայ արտաքոյ դրանն: Զայս լուեալ վանականին յեղբարցն՝ ասաց.

վասն սիրոյ ձերոյ ընդունիմ զնա։ Եւ կոչեաց զՄարինոս և ասէ ցնա. ոչ ես արժանի կալ յառաջին տեղւոջ քո վասն մեղաց քոց զոր գործեցեր, այլ վասն սիրոյ եղբարցս ընդունիմ զքեզ քան զամենեսեան կրտսեր 'ի վանս։ Իսկ Մարինոս ասէ. այս կարի մեծ է ինձ, տէր իմ, որ արժանի արարեր զիս ներքոյ սեմոց մտանել, թերևս արժանաւորեցայց ծառայել սուրբ հարցս։ Եւ արկ զնա վանականն յանարգագոյն գործ վանացն, և առնէր զայն զգուշութ՟բ և բազում ջանիւք. ունէր և զմանուկն զկնի երթեալ և ձայնէր պապա պապա, և որ ինչ սովորութիւն է տղայոյ հայրակոչ լինել։ Եւ ոչ էր բաւական զբաղումն վանաց ծանր գործոյ, այլ և մանկան հոգսն եթէ ուստի տացէ նմա ջամբ։ Եւ իբրև զարգացաւ մանուկն, կայր 'ի վանսն սնեալ բազում պարկեշտութ՟բ, արժանաւոր եղեալ կրօնաւորական սքեմի։

Իսկ յետ ժամանակի ինչ անցանելոյ եհարց վանականն զեղբարսն և ասէ. ահա երեք աւուրք են յորս ոչ եմ տեսեալ զՄարինոս 'ի սաղմոսերգութեան, քանզի յառաջ քան զամենեսեան գտանէր 'ի սաղմոսի անդ, երթայք 'ի խուցն և տեսէք մի գուցէ հիւանդ է։ Իսկ իբրև եկին եղբարքն 'ի խուցն նորա, գտին զնա վախճանեալ 'ի Ք՟ս, և եկեալ պատմեցին վանականին եթէ ննջեաց Մարինոս։ Եւ ասէ վանականն. ո զիարդ արդեօք գնաց թշուառական անձն նորա, կամ զինչ պատասխանի տացէ Ք՟սի։ Եւ հրամայեաց պատել զնա։ Իբրև եկին եղբարքն լուանալ զնա, գիտացին եթէ կին մարդ է բնութ՟բ. և հիացան ամենեքեան սոսկմամբ, և սկսան ասել աղաղակաւ՝ տէր ողորմեա։ Իսկ վանականն լուեալ եհարց եթէ զինչ տեսէք։ Եւ նոքա ասեն, եթէ եղբայրն Մարինոս կին մարդ է։ Եւ եկեալ վանականն ետես, և ընկէց զինքն 'ի գետին և արտասուօք ասէր. թողութ՟ի արա ինձ զի մեղայ քեզ տգիտութ՟բ, աւասիկ մեռանիմ առ սուրբ ոտս քո յանցեալս առ քեզ. և բազում ինչ այսպիսիս ասէր ողբալով կական բարձեալ և դառն արտասուօք։ Յայնժամ եկն նմա 'ի վերուստ ձայն որ ասէր. եթէ գիտութեամբ էիր գործեալ զայդ, ոչ թողուին քեզ մեղքն. բայց որովհետև անգիտութ՟բ արարեր, թողութ՟ի եղև մեղաց քոց։ Զայսպիսի բարբառ իբրև լուաւ վանականն, յահի մեծի եղեալ գոհանայր զտեառնէ։

Իսկ նոյնժամայն առաքեաց վանականն եղբայր մի առ պանդոկապետն և կոչեաց զնա։ Իբրև եկն՝ ասէ ցնա վանականն. եղբայրն Մարինոս վախճանեցաւ ահա։ Տէր պանդոկապետն. ա̃ծ թողութիւն արասցէ նմա, զի ազատ ելից զտուն իմ։ Տէր ցնա վանականն. զղջացիր, եղբայր, և մի բարբառիր զայդպիսի բան, զի մեղար առաջի ա̃յ և զիս արկեր 'ի փորձութիւն, և ես պատրեալ 'ի բանս քո մեղս գործեցի և մեղայ աղախնոյն Ք̃ի, քանզի եղբայրն Մարինոս կին մարդ է։ Զայս իբրև լուաւ պանդոկապետն սոսկացեալ կայր 'ի վերայ ասացեալ բանին, և վանականն կալեալ զձեռանէ նորա եցոյց նմա զի կին մարդ է Մարինոս։ Իսկ ապա դողացեալ պանդոկապետն զարհուրէր 'ի վերայ գործոյն զոր արար զրպարտութիւն արդարոյն, և լայր ողբալով և կոծէր զանձն և թողութիւն հայցէր։ Իսկ պատեալ զմարմինն սրբոյն եդին 'ի գերեզմանի հանդերձ սաղմոսիւք և օրհնութ̃բք և հոգևոր երգովք 'ի փառս և 'ի գովութիւն ա̃յ։ Իսկ յետ այսորիկ դուստր պանդոկապետին վարանեալ յայսոյ պղծոյ եկն խոստովանելով եթէ զինուորն պատրեաց զիս, և բժշկեցաւ 'ի վերայ գերեզմանի սրբոյ կուսին Մարիամու։ Իսկ փառաւորեցին զա̃ծ 'ի վերայ եղելոց նշանացն, և վասն համբերութեանն նորա որ մինչև 'ի մահ հանդուրժեաց և ոչ յայտնեաց.

Արդ եղբարք, և մեք նախանձաւոր լիցուք համբերութեան և ժուժկալութեան նորա, և բարեխօսութ̃բք սրբուհւոյ կուսին Մարիամու նոյն պսակացն հասցուք 'ի Ք̃ս Յ̃ս 'ի տէր մեր։

ՃԵՂՋ ԵՒ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՅԱՍԱՅ ՊՈՌՆԿԻՆ

ԵՂԲԱՐՔ իմ մտերիմք, պատմեմ ձեզ զսքանչելի և զպայծառ ապաշխարութիւն Տայասայ, որ և կատարեալ փառաւորեցաւ։ Քանզի որ կամիցին ապաշխարել զոր գործեցին 'ի ժամանակս պղերգութեան, օգտակար է ճառս յոյժ, և մխիթարելի որոց սիրեն զա̃ծ։

Մարդ երանելիս այս մայր ունէր ըստ մարմնոյ, և էր սա գեղեցիկ երեսօք. զսա առեալ մօր իւրոյ 'ի տղայութենէ կացոյց 'ի տեղի կորստեան, և սփռեցաւ անուն գեղեցկութեան նորա ընդ ամենայն երկիր: Եւ որք լսէին 'ի հեռաստանէ վասն գեղոյ նորա, գային տեսանել և ոչ յագենային գեղեցկութեամբ երեսաց նորա. և որպէս բոց վառէր մոլորութիւն սիրոյ նորա 'ի սիրտս տեսողացն: Եւ բազումք վաճառէին զինչս նախնեացն, իսկ աղքատքն յընչից զհանդերձս իւրեանց վաճառէին առ 'ի կատարել զցանկութիւնս իւրեանց:

Իսկ իբրև լուաւ աբբայ Սրապիոն՝ վասն նորա թէ զբազումս ձգեաց 'ի կորուստ գեղեցկութիւն նորա, զգեցաւ աշխարհական տարազ, և եառ դահեկան մի և գնաց առ նա. իբրև ետես զնա, եհան զդահեկանն և ետ ցնա: Իսկ նորա առեալ ասէր. մտցուք 'ի ներքս: Եւ իբրև մտին, տեսանէ անկողին մի բարձր կազմեալ. և ելեալ կնոջն կոչէր զծերն առ ինքն: Իսկ նա ասէ ցկինն. ունիս այլ սենեակ ներքսագոյն քան զայս: Եւ նա ասէ՝ այո: Ասէ ծերն. մտցուք 'ի նա: Եւ նա ասէ ցծերն. եթէ 'ի մարդոյ պատկառիս, ոչ ոք տեսանէ զքեզ այսր. ապա թէ յա̃յ երկնչիս, ուրանօր և մտանեմք տեսանէ զմեզ ա̃ծ: Իսկ ծերոյն լուեալ զբանս զայս՝ ասէ ցնա. և գիտե՞ս համբաւն եթէ է ա̃ծ: Ասէ ցնա. գիտեմ եթէ է ա̃ծ և արքայութիւն և տանջանք: Ասէ ցնա ծերն. իսկ եթէ գիտես, ընդէ՞ր այդպէս կորուսեր զորդիս մարդկան: Եւ նորա վաղվաղակի զղջացեալ 'ի բանէ ծերոյն անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. գիտեմ եթէ է ապաշխարութիւն որոց դառնան, բայց թոյլ տուր ինձ երիս աւուրս միայն և ապա այնպէս արա յիս որպէս և կամիս փոխանակ չարեացն զոր գործեցի: Եւ առեալ ներումն 'ի ծերոյն եդ պայման ընդ նմա թէ ուրանօր գտանիցէ զնա, և արձակեաց զնա:

Իսկ Տայսան ժողովեալ զամենայն որ ինչ ստացեալն էր 'ի պոռնկութենէ անտի, տարեալ 'ի մէջ քաղաքին և լուցեալ հուր այրեաց զամենայն և ասէր. եկայք ամենեքեան որք ընդ իս պոռնկեալքդ էք, տեսէք զոր ինչ չարով ստացայ, ահաւասիկ այրեալ եղև առաջի աչաց

1 Լոփինն Պափնուտիոս ասէ :

ձերոց 'ի ժամուս յայսմիկ։ Եւ էր կշիռ ոսկւոյն լիտր չորեքհարիւր՝ զոր պլրեաց 'ի հուրն։ Եւ յետ պլրելոյ նորա զամենայն, փախեաւ և գնաց առ ծերն։

Իսկ ծերն տեսեալ զնա կալաւ զձեռանէ նորա և տարեալ եարկ զնա 'ի վանս կուսանաց, և յուզեալ եգիտ խուց մի խաւարին և արգել զնա անդ. փակեալ զդուրսն կնքեաց կապարով, և եթող ծերպ մի միայն ուստի ըղպէտս իւր առնուցու. և պատուիրեաց ծերն մօր վանացն տալ նմա աւուրն հաց մի ըստ չափոյ և ջուր ըմպելոյ։ Ասէ երանելին ընդ ծերն 'ի պատուհանէ անտի. հայր, ուրանօր հրամայես որ արարից զջուր իմ։ Ասէ ցնա. 'ի խցի այդր, որպէս վայել է քեզ։ Ասէ ցնա դարձեալ. զիա՞րդ կամիս որ աղօթեցից առ ա̃ծ, որպէս զի թողցէ ինձ։ Ասէ ցնա ծերն. արժանի ոչ ես աղօթել առ նա և ոչ անուանել զանուն նորա շրթամբք քով կամ տարածել զձեռս քո առ նա. քանզի շրթունք քո աղտեղի են և պիղծ, և ձեռք քո շաղախեալ է յանօրէնութէց, այլ լոկ միայն նիստ նայելով յարեւելս ոչ ինչ ասելով՝ բայց միայն զբանս զայս, որ ստեղծերդ զիս՝ ողորմեա ինձ։ Եւ արար անդ 'ի խցի ամս երիս։

Իսկ ծերն գթացեալ նմա գնաց առ աբբայ Անտոնիոս լսել 'ի նմանէ եթէ եթո՞ղ նմա ա̃ծ եթէ ոչ. և եկեալ առ նա ասաց վասն նորա։ Իսկ աբբայ Անտոնիոս կոչեցեալ զաշակերտսն իւր և ասէ ցնոսա. արգելէք զկնքեանս իւրաքանչիւր ոք 'ի խցի զա̃մ գիշերս զայս և աղօթեցէք առ ա̃ծ խստաբար սիրով, որպէս զի տեսցուք ո՞ւմ յայտնեսցէ իրքն որոյ վասն եկն ծերս աբբայ Սրապիոն։ Եւ արարեալ իւրաքանչիւր ոք որպէս և հրամայեաց։ Եւ 'ի տարաժամել գիշերոյն հայեցաւ աբբայ Պաւղոս երիցագոյն աշակերտն ծերոյն, և տեսանէ յերկինս անկողին մի մեծ կազմեալ փառօք և երիս կուսանս որ ունէին երիս լապտերս առաջի անկողնոյն և պահէին զնա և պսակ անթառամ որ եդեալ էր 'ի վերայ անկողնոյն։ Եւ տեսեալ զայն ասէ 'ի միտ. ոչ ումեք է փառք անկողնոյս այսորիկ և պսակիս այսմիկ, բայց եթէ աբբայ Անտոնի հօր իմում։ Եւ եկն նմա ձայն և ասէ. ոչ է Անտոնի հօր քո, այլ Տայսասայ պոռնկին է։ Եւ իբրև այգ եղև, պատմեաց զերազն զոր ետես. և դարձաւ ծերն խնդութ̃ յաբբայ Անտոնէն և եմուտ 'ի վանս

կուսանացն և եբաց զդուրս խցին հանել կամելով զնա ։ Իսկ նորա լուեալ աղաչէր զնա և ասէր․ Թող զիս մինչև 'ի մահ 'ի խցի իմում, քանզի բազում են մեղք իմ, որպէս զի քաւեսցէ զնոսա ա̄ծ ։ Ասէ ցնա ծերն․ արդէն մարդասէրն ա̄ծ գթացեալ 'ի վերայ քո ընկալաւ զապաշխարութ̄ի քո․ և եհան զնա 'ի խցէն ։ Ասէ ցծերն երանելին Տայասիա․ հաւատա ինձ, հայր, յորմէհետէ մտի 'ի խուցս յայս, զմեղս իմ զամենայն բեռն մի մեծ արարի և եդի առաջի իմ, և որպէս շունչս հոտոտելեաց առ վայրկեան մի ոչ դադարէ, նոյնպէս և մեղք իմ 'ի մտաց իմոց ոչ վերացան մինչև 'ի ժամս յայս ։ Իսկ ասէ ցնա ծերն․ ոչ եթէ վասն ապաշխարութեան քո եթող ա̄ծ զմեղս քո, այլ վասն խորհրդոյս այսմիկ որ յանձնեցեր զքեզ ինքն Ք̄ի ։ Իսկ եկաց յետ առաւել ապաշխարութեանս այսմիկ ընդ կուսանսն աւուրս հնգետասանս ։ Իսկ յետ կատարելոյ հնգետասան աւուրն հիւանդացաւ զերիս աւուրս, և այնպէս ննջեաց փառաւորապէս խնամօքն փրկչին մերոյ ա̄յ ։

10250219

ԲԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑ

10250219

ԲԱՆՔ

և

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑ

ԵՒ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ՆՈՑԱ

Ա.

ՎԱՍՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ

1 ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եհարց ցաբբայ Անտոնիոս և ասէ․ զի՞նչ պահեցից զի արժանի եղէց այ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ․ զոր ինչ պատուիրեմ քեզ, պահեա և կեցցես․ յամենայն ընթացս քո զած կալջիր առաջի աչաց քոց, և զամենայն զոր ինչ գործես՝ կալջիր վկայութի ածային գրոց, և յամենայն տեղի ուր նստիցես՝ մի դիւրաշարժ լինիր․ զերիս զայսոսիկ պահեա և կեցցես։

ԱՍԱՑ[2] աբբայ Անտոնիոս․ երեք գործք են պատուականք առաջի տեառն․ յորժամ մարդ տկարանայ և եկեսցէ ՚ի վերայ նորա փորձանք և գոհութի ընդունի զնո-

[1] ԵՂԲԱՅՐ ոմն ցհայրն Անտոնիոս և ասէ․ զի՞նչ պահեցից զի հաճոյ եղէց այ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ ցնա․ զոր պատուիրեմ քեզ, պահեսջիր․ ուր և երթիցես՝ զած ունիցիս ամենևիմբ առաջի աչաց քոց, և զինչ և գործեսցես՝ ունիցիս վկայութեն ՚ի սուրբ գրոց, և յորում տեղւոջ նստիցիս՝ արագ մի շարժեսցիս և կամ բնաւ ոչ․ զերեքեանս զայսոսիկ պահեսջիր և կեցցես։

[2] Ասաց հայրն Յովսէփ Թեբայեցին՝ եթէ երեք գործք են պատուականք առաջի այ․ մին այն՝ զի յորժամ հիւանդասցի ոք և յաճախեն փորձութիւնք ՚ի վերայ նորա, նա գոհութի ընկալցի զամենայն․ իսկ երկ-

10250219

սա, և յորժամ ոք զգործս իւր գործէ սրբութ̃բ առաջի տեառն և մի մարդահաճութ̃բ, և յորժամ ոք նստի ընդ հոգևոր հօր և հրաժարէ յամենայն կամաց իւրոց:

3 ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եհարց զծեր ոմն և ասէ. որ գործ է բարութեան, զի արարից և կեցից նովաւ: Նա ասէ ծերն. ա̃ծ գիտէ, որդեակ, զբարին. այլ լուայ թէ եհարց ոմն ցաբբայ Նեսթերիու ընդ մեծ սիրելին աբբայ Անտոնիու՝ որ է բարի գործն զի արարից: Նա ասէ. ոչ է ամենայն կենցաղս հաւասար. զի Աբրահամ օտարասէր էր և ա̃ծ էր ընդ նմա, և Դաւիթ հեզ էր և ա̃ծ էր ընդ նմա, և Եղիա զլռութիւն սիրէր և ա̃ծ էր ընդ նմա. զայս ամենայն և դու պահեա և կեցցես:

ԴԱՐՁԵԱԼ՝[2] ասաց աբբայ Նեսթերոն. տառապանք և նեղութիւնք այս են գործք՝ որ բարձրացուցանեն զհոգևոր կարգս միայնակեցին, զի գրեալ է. եթէ իցեն երեք արք՝ Յոբ, Դանիէլ, Նոյ: Յոբ պատկեր է վշտաց, Դանիէլ իրաւանց, Նոյ պատկեր է անստացուածութեան. եթէ իցեն երեք գործքս այս 'ի մարդ, ապա և ա̃ծ բնակեսցէ 'ի նմա:

5 ԱՍԱՑ ծեր ոմն՝ եթէ պարտ է մարդոյ ունել մի գործ. և յորժամ ունի զբարի գործն՝ գայ առ նա բանսարկուն, այլ ոչ գտանէ տեղի, և երթայ գնայ. և յորժամ

րորդն յորժամ արասցէ մարդ զամենայն գործս իւր սրբութ̃բ առաջի ա̃յ և ոչ ինչ մարդկապէս արասցէ 'ի նոսա. և երրորդն յորժամ նըստի ոք 'ի հնազանդութիւն հոգևոր առաջնորդի իւրոյ և յամենայնէ կատարելապէս հրաժարեսցէ 'ի կամաց իւրոց, յայնժամ ունիցի նա աւելի պսակ. այլ ես զտկարութիւն ընտրեցի:

1 Եղբայր ոմն եհարց (ցհայրն Պափնուտի) և ասէ. որք են բարեգործութիւնք, զի արարից և կեցից նովաւ: Ասէ ցնա. ա̃ծ գիտէ զբարին, որդեակ. այլ զայդ բանդ եհարց ոմն 'ի հարանցն ցհայրն Նեսթերոն որ էր ընկեր մեծին Անտոնի, և նա ասէ. ոչ են մի ամենայն գործք և առաքինութիւնք և ոչ հաւասարք, քանզի ասէ գիր. Աբրահամ օտարասէր լեալ՝ հաճեցաւ ա̃ծ, և Եղիա զմիայնակեցութիւն սիրէր և ա̃ծ էր ընդ նմա, իսկ Դաւիթ հեզ և խոնարհ էր և ա̃ծ էր ընդ նմա. արդ յոր ոք յայդոցիկ բարի գործոցդ հետևեսցի անձն քո՝ աստուծով գործեա զնա և մի ձանձրասցիս, և պահեա որչափ կարող իցես զսիրտ և զմիտս քո և կեցցես 'ի նմանէ:

2 Ասաց դարձեալ. աղքատութիւն և վիշտք և նեղութիւնք և պահք սաքա են գործք կրօնաւորի, վասն զի գրեալ է. եթէ եղիցին երեքին արքս այսոքիկ Նոյ և Յոբ և Դանիէլ, կենդանի եմ ես՝ ասէ տէր: Նոյ օրինակ է անընչութեան, Յոբ կերպարան վշտաց և համբերութեան, իսկ Դանիէլ դատաստանի. արդ եթէ իցեն երեքին այս գործք յոգի մարդոյ, և տէրն բնակէ 'ի նմա:

լցեն գործքն իւր չար, գայ առ նա հոգին այլ սատէպ ըստէպ. այլ վասն զի չգտանէ տեղի, դառնայ 'ի բաց. և դարձեալ եթէ խնդրեսցէ զնա, գայ վաղվաղակի*։

ՄՍԱՑ ծերն. ատեա զորովայն քո և զպէտս աշխարհականս և զպատիւս, և ունիս հանգիստ։ Մսաց երկրորդ անգամ՝ եթէ չորք գլուխ են ախտից. և հարցեալ եղբօրն եթէ որպիսիք են այսոքիկ, պատասխանի տըւեալ ծերոյն և ասացեալ՝ տրտմութիւն թէ յորժամ ընդերկարեսցի, և արծաթսիրութիւն և սնափառութիւն և պոռնկութիւն. զայսոսիկ պարտ է յառաջագոյն պահել։

ՆՈՐԻՆ ծերոյ ասացեալ. եթէ երկու իրս կամիցի միայնակեացն ատել, կարէ ազատանալ յաշխարհէ աստի։ Իսկ հարցեալ եղբօր՝ եթէ որպիսիք ինչ իցէ այս, և նորին պատասխանի տուեալ՝ զմարմնական հանգիստ և զսնափառութիւն։ Այն ինքն ասաց՝ եթէ բնական է մարդոյ բարկութիւն ոչ ըստ ախտից, այլ շարժելով յախտն և կորելով զնա։ Բնական է մարդոյ քաղցն առ 'ի պէտս մարմնոյ, այլ ոչ ըստ ախտից, որպէս Պաւղոս ասէ՝ թէ ընդ ական ամբարտաւանի և անյագ սրտի՝ ընդ նոսա ոչ ճաշակէի։ Այն ինքն ասաց՝ եթէ քուն բնական է մարդոյ, այլ ոչ մինչև ցյագումն։

ՍՈՂԲԱՑՐ ոմն եհարց ցհայր ոմն՝ ասա ինձ բան։ Իսկ նորա պատասխանի տուեալ և ասացեալ՝ փութասցուք և առ սակաւ սակաւ գործեսցուք և մի հեղգասցուք և ապրիմք. և պատմեաց նոցա այսպիսի ինչ։ Էր ոմն երկրագործ մեծատուն, և կամեցեալ զորդիս իւր ուսուցանել երկրագործութիւն՝ ասէ ցնոսա. որդեակք, տեսէք զիս ահա որպէս մեծացայ ես, և դուք եթէ կամիք լսէք ինձ և մեծանայք։ Իսկ նոցա ասացեալ՝ աղաչեմք զքեզ,

* Նոյն իմաստս են այլուստ բանիւ տպ-յեալ 'ի հին թարգմանութենէ. Ասէր ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ պարտ է ամ մարդոյ ունել 'ի ներքս գործս բարիս. զի եթէ 'ի գործն այ պարապիցէ, գայ առ նա թշնամին մի ժամ, այլ տեղի ոչ գտանէ հանգստեան. ապա եթէ դարձեալ տիրեսցի 'ի գերութէ թշնամւոյն, գայ առ նա հոգին այ սատէպ սատէպ, այլ ոչ տամք նմա տեղի, և վասն չարութեանն մերոյ որոշի 'ի մէնջ։

1 Ասաց դարձեալ. էր ոմն մշակ երկրագործ մեծատուն յոյժ, և կամէր ուսուցանել որդւոց իւրոց զմշակութիւն իւր. վասն այսորիկ ասէր ցնոսա. որդեակք իմ, գիտէք որպէս հարստացայ ես քան զհարսն իմ. և դուք եթէ լուիցէք ինձ, հարստանայք յոյժ։ Եւ նոքա ասեն

հայր, ասա մեզ զիարդ մեծասցուք։ Իսկ նորա սկիզբն արարեալ իմաստութեամբ զի մի հեղգասցին՝ ասէ ցնոսա, գիտելով եթէ ամենայն ոք որ գործէ հանապազօր՝ մեծանայ։ Այս, ասէ, օր մի 'ի տարւոջն, յորում եթէ 'ի գործ ոք գտցի՝ մեծանայ. այլ մինչև 'ի ծերութիւն իմ 'ի խնդիր էի աւուրն այնմիկ. արդ և դուք գործեցէք և մի հեղգայք, և գտանէք հաստատութեամբ զօրն զայն։ Ապա թէ հեղգայք մի օր լոկ, զգոյշ լերուք մի արդեօք ոչ գտցի օրհնեալ օրն այն, և ընդունայն վաստակիք զամ տարին։ Այսպէս և մեք եթէ գործեսցուք հանապազ և ոչ յապաղեսցուք, գտանեմք զճանապարհն կենաց։

9 ԱՍԷԻՆ՝ ոմանք վասն Պայիսի եթէ երբեմն առեալ զփուրիդն չոգաւ 'ի կալ և ասէ ցտանուտէրն. տուր ինձ ցորեան։ Եւ նա ասէ ցնա. դու հնձեցեր, հայր։ Եւ նա ասէ. ոչ՝ տէր։ Ասէ տանուտէրն. իսկ զիարդ կամիս առնուլ ցորեան, զի ոչ հնձեցեր։ Ասէ ցնա ծերն. արդ որ ոչ հնձէ, ոչ առնու վարձս։ Ասէ ցնա՝ ոչ. և ապա այսպէս գնացեալ ծերոյն։ Իսկ եղբարցն տեսեալ զոր արար հայրն Պայիս, եկեալ անկան առաջի նորա աղաչելով և ասելով թէ յաղագս էր զայն արար։ Ասէ ցնոսա ծերն. օրինակ զայն արարի, զի եթէ ոք ոչ գործիցէ և աշխատիցի՝ ոչ առնու վարձս յԱյ։

10 ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ցհայրն Թէոդորոս փերմացի, և խօսէր քննելով իրս զոր ոչ կատարեաց զգործն։ Ասէ ցնա ծերն. չև ևս գտեալ զճանապարհն և ոչ նաւ, և

ցնա. աղաչեմք զքեզ, հայր, զի ուսուցես մեզ։ Իսկ նա հնարս գործէր զի մի հեղգասցին, և ասէ ցնոսա. է օր ինչ յամին, որդեակք, և եթէ հանդիպեսցի ոք յօրն յայնմիկ 'ի գործս, հարստասցի յոյժ. իսկ ես 'ի ծերութեան տարածեալ մտացս զպատկեր աւուրն եթէ որ իցէ. այլ դուք մի հեղգասջիք, զամենայն աւուրս ամին գործեսջիք. զի մի գուցէ օրն այն օրհնեալ զանց արասցէ զձեօք, և ոչ գտջիք 'ի գործս 'ի նմա, և ընդունայն լիցին վիշտք և ջանք ձեր ամին ողջոյն։ Այսպէս և մեք եթէ միշտ աշխատեսցուք, գտանեմք զճանապարհն փրկութեան։

Ասէին վասն հօրն Եսայեայ՝ եթէ առեալ երբեմն զամբիւղ իւր և գնաց առ երկրագործ ումն և ասէ ցնա. տուր ինձ ցորեան։ Ասէ ցնա երկրագործն. և դու ես 'ի հնձողացն իմոց ես։ Ասէ ցնա ծերն՝ թէ ոչ եմ։ Ասէ ցնա մշակն. և որպէս կամիս առնուլ ցորեան, զի ոչ աշխատեցար 'ի հնձելն։ Ասէ ցնա ծերն. և ոչ երբէք առնուն ցորեան որք ոչն հնձեն։ Ասէ ցնա մշակն՝ ոչ. և այսպէս մեկնեցաւ անտի։ Իսկ եղբարքն որ էին ընդ նմա՝ անկան առաջի նորա և ասեն. զինչ գործեցեր, հայր։ Ասէ ցնոսա. օրինակ ձեզ արարի, եղբարք. զի ամենայն որ ոչ աշխատեսցի 'ի գործս, ոչ ինչ վարձս առցէ յԱյ։

զկարասի քո արկեր 'ի նա, և ահա յառաջ քան զնաւէն քո 'ի քաղաք անդր չոգար. յորժամ կատարեցես նախ զգործն, յայնժամ հասցես յայդ զոր խօսիդ:

ԱՍԱՑ[1] հայրն Մակար՝ թէ ասաց Գրիգոր եպիսկոպոս, թէ ընդ ամենայնէ ա̃ծ 'ի մարդկանէ զայս երիս իրս պահանջէ, զճշմարտութի̃ բերանոյ և զսրբութիւն մարմնոյ և խորհուրդս ուղիղս 'ի հաւատս:

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. պարտ է միայնակեցացն ունել երիս կարգս, զմինն խոնարհ, և զմիւսն ևս հնազանդութի̃, և դարձեալ զմիւսն ևս արթնութի̃ և շյտութեամբ իբրև խթան ինչ ունելով վասն գործոց միաբանակեցացն, զի մի արհամարհեսցի:

ԱՍԵԻՆ[2] ոմանք 'ի հարանցն՝ եթէ մինչդեռ հանդերձեալ էր հայրն Իսահակ երեց խրձթացն վախճանել, շուրջ եկեալ զնովաւ ծերքն լային և ասէին. զինչ գործեսցուք յետ քո, հայր: Իսկ ասէ ցնոսա. տեսէք զիարդ գնացի առաջի ձեր. եթէ կամիք և դուք երթալ և պահել զպատուիրանս հարցն ձերոց, ա̃ծ առաքէ զշնորհս իւր և պահէ զտեղիս զայս. ապա թէ ոչ պահիցէք, ոչ մնայք 'ի տեղւոջս յայսմիկ: Իսկ զի յորժամ հանդերձեալն էին հարքն վախճանել, տրտմէաք և լայաք. արդ զպատուիրանս նոցա պահելով, կացաք հաստատուն որպէս թէ նոքա իցեն ընդ մեզ. արդ այսպէս արարէք և դուք և ապրեսջիք:

ԱՍԷՐ[3] հայրն Պիմէն վասն հօրն Իսիդորեայ որ էր ընդ միաբանակեացս՝ եթէ որպէս և օձն պղնձի զոր արար Մովսէս յառողջութի̃ ժողովրդեանն, այսպէս էր

1 Ասաց հայրն Գրիգոր ա̃ծաբանն. զերեքին զայսոսիկ պահանջէ ա̃ծ յամենայն մարդկանէ ոյք առին զմկրտութի̃, զհաւատս ուղիղս 'ի հոգւոյ նորա, զճշմարտութի̃ 'ի շրթանց և զսրբութի̃ 'ի մարմնոյ նոցա:

2 Ասէին վասն Իսահակայ հօր եթէ յորժամ հանդերձեալ էր փոխադրիլ, եկին առ նա եղբարքն և ասեն. զինչ արասցուք մեք զկնի քո, ով հայր: Իսկ նա ասէ. տեսայք թէ որպէս գնացի ես առաջի ձեր. եթէ կամեսջիք և դուք հետևել և պահել զպատուիրանս ա̃ծ, առաքեսցէ ա̃ծ զշնորհս իւր և պահեսցէ զձեզ 'ի տեղիս յայսմ. ապա թէ ոչ պահիցէք զպատուիրանս ա̃ծ, ոչ կարէք կալ 'ի տեղւս յայս: Քանզի և մեք յոյժ վշտանայաք յորժամ փոխադրէին հարքն մեր. այլ զպատուիրանս ա̃ծ և զքարոզութի̃ հարցն մերոց պահեաք, և այսպէս կացաք առանց երկիւղի 'ի տեղւս յայս որպէս թէ և նոքա ընդ մեզ իցեն. այսպէս և դուք արասջիք և կեցջիք:

3 Ասաց հայրն Պիմէն վասն հօրն Նեսթերոնի՝ եթէ որպէս օձն պղնձի զոր արար Մովսէս 'ի բժշկութի̃ ժողովրդեանն Իսրայէլի, այս-

և ծերն զամենայն առաքինութիս ունելով, և լուսաւորելով զամենեսեան գործով յառաջացուցանէր։

15 ԱՍԱՑ[1] ոմն 'ի հարանցն. Թէ ոչ յառաջագոյն ատեսցես, ոչ կարասցես սիրել. եթէ ոչ ատեսցես զմեղս, ոչ կարես առնել արդարութիւն, որպէս և գրեալ է՝ խոտորեա 'ի չարէ և արա զբարի։ Բայց սակայն և յայսմ յամենայնի յօժարութիւն կամացն խնդրի ամենայն ուրեք. Ադամ 'ի դրախտին էր և պատուիրանազանց եղև, իսկ Յոբ յաղբիւն էր և պահեաց զպատուիրանն, վասն զի զյօժարութիւն կամացն խնդրէ ա̃ծ 'ի մարդկանէ, զի երկիցեն 'ի նմանէ յամենայն ժամ։

ԱՍԷՐ[2] հայրն Զենոն աշակերտ Սիղուանոսի. մի բնակեսցես յանուանի տեղւոջ, և մի նստիցես ընդ մարդոյ որոյ իցէ անունն իւր մեծ, և մի արկաներ հիմն շինել քեզ խուց ուրեք։

ԱՍԱՑ[3] ծերն. եթէ լինիցի 'ի մէջ քո և ընկերացն բանք ինչ խռովութեան, և ուրանայցէ և ասիցէ եթէ ոչ ասացի զբանդ զայդ, մի ես հակառակեսցիս ընդ նմա և ասասցես՝ եթէ ասացեր. ապա թէ ոչ՝ յանդգնի և ասասցէ՝ այո ասացի, և այնպէս լինի մեծ զարմացումն։ Իսկ պատմեաց իրս ինչ այսպիսի. երկու ծերք 'ի խրձիթսն խօսեցան բանս ինչ 'ի գրոց, և մինն յանցեաւ 'ի բանին և միւսն ես ասաց ցերէցն, և յարուցեալ երէցն չոգաւ և ասաց ցնա. դու ասացեր զբանս զայս։ Իսկ նա ասէ՝ այո։ Ասէ ցնա երէցն. եթէ եկեսցես յեկեղեցին և հարցից ցքեզ, ուրասցիր զբանդ զայդ։ Որպէս և միւսումն եկն ասաց, եթէ եկեսցէ եղբայրն և ուրասցի զբանն՝ մի

պէս էր և նա լի ամենայն առաքինութեամբ, մինչև ցայն՝ զի լաւութեամբ կալով բժշկէր զամենեսեան։

[1] Ասաց դարձեալ, եթէ ոչ նախ ատեսցես, ոչ կարասցես սիրել. այսինքն է զի թէ ատեսցես զմեղս, արասցես զարդարութիւն որպէս և գրեալ է՝ եթէ խոտորեա 'ի չարէ և արա զբարի։ Եւ յամենայն ժամ յամենայն իրս յօժարութիւն խնդրելի է. վասն զի Ադամ 'ի դրախտին կալով եանց զպատուիրանաւն ա̃յ, և Յոբ յաղբի նստելով պահեաց զկամս ա̃յ, զի զկատարեալ յօժարութիւն բարւոյ խնդրէ ա̃ծ 'ի մարդոյն, և զի միշտ երկիցէ 'ի նմանէ։

[2] Ասաց հայրն Զենոն որ էր աշակերտ երանելւոյն Սիղուանոսի. մի բնակեսցիս յանուանաւոր տեղի, և մի նստիցիս և կեցցես ընդ մեծանուն մարդոյ, և մի դիցես ուրեք հիմն եթէ շինեսցես սենեակ անձին քում։

[3] Ասաց ծեր ոմն. եթէ լինիցի 'ի միջի քո և այլում եղբօր բան դըժուարութեան, և նա ուրասցի զայն և ասէ՝ եթէ ոչ բնաւ ասացեալ է իմ զայն բան, դու մի յանդիմաներ զնա և ասել՝ եթէ այո ասացեր.

յաւելցես խօսել։ Եւ իբրեւ եկն եղբայրն յեկեղեցին, կոչեաց և զայն որ ասաց վասն նորա։ Եւ եհարց երէցն ցեղբայրն և ասէ․ դո՞ւ ասացեր զբանս զայս։ Եւ նա ասէ՝ թէ ոչ։ Ասէ և ցմիւսն ես․ դու լուա՞ր զբանս զայս։ Եւ նա ուրացաւ․ և անկեալ առաջի իւրեանց արարին խաղաղութիւն։

ԱՍԷՐ[1] հայրն Յովսէփ երէց խրճթացն վասն հօրն Թէոդորոսի․ ոչ եթէ այժմ միայն է այնպէս մեծ, այլ և 'ի Սկիւթ յորժամ էր՝ ասէին վասն նորա թէ ունէր զերիս ինչս զայս զգլխաւոր քան զբազում մարդիկ՝ զանստացուածութիւն, զկրօնաւորութիւն և զփախչելն 'ի մարդկանէ։ Ասէին վասն նորա՝ եթէ յորժամ աւերեցաւն Սկիւթ և եկն զի բնակեսցէ 'ի Փերմի, և ծերացեալ հիւանդացաւ․ և որ ինչ բերէին նմա, զոր բերէր առաջինն՝ տայր զայն երկրորդին, և այսպէս ըստ կարգին․ զոր եթէ առնոյր 'ի միւսմէն, միւսումն ևս տայր։ Իսկ 'ի ժամ ճաշակելոյն նորա զոր ինչ բերէր ոք՝ զայն ճաշակէր։ Ասէր աշակերտ նորա՝ եթէ եկն ոմն երբեմն և վաճառէր սոխ, և ելից զսկաւառակն իմ։ Ասէ ցիս ծերն․ լից զայդ ցորենով և տուր դմա։ Եւ էին երկու շեղջք ցորենոյ, մինն մաքուր էր և միւսն ոչ ևս էր մաքուր։ Եւ լցի ես 'ի խառն ցորենոյն զի տաց առնն, և հայէր ընդ իս ծերն տրտմութ̃բ և պարկեշտութ̃բ․ յահէ նորա անկաւ և բեկի զսկաւառակն, և անկաւ առաջի նորա։ Եւ ասէ ցիս ծերն․ արի, զի ոչ է քո յանցումն, այլ ես յանցեայ զի ասացի քեզ։ Եւ մտեալ ծերոյն ելից զգոգն իւր 'ի մաքուր ցորենոյն և ետ նմա, նոյնպէս և զսոխն ետ նմա։

ԱՍԷԻՆ[2] վասն սուրբ հարանցն հօրն Պամբոսեայ և հօրն Բեսարիոնի և հօրն Եսայեայ և հօրն Պայիսու՝ եթէ զօրաւոր էին յոյժ․ դիպեալ նոցա հասարակաց հօրն Յաթրի, եհարց ցնոսա երէց լերինն՝ Նիտրիայ և

ապա թէ ոչ՝ 'ի բաց ձգեսցէ նա զամօթն և ասասցէ քեզ՝ այո ասացի և զինչ եղիցի։

1 Ասացին վասն հօրն Թէոդորէ փերեմացւոյ՝ եթէ զերեքին զայսոսիկ գործս առաւել ունէր յանձին իւրում քան զայլս․ զանընչութիւն, զճգնութիւն և զփախչելն 'ի մարդկանէ։

2 Ասացին վասն հօրն Պամբոյի և վասն հօրն Եսայեայ և վասն հօրն Պայեսիոսի՝ եթէ զօրաւորք էին բանիւք յոյժ․ սոքա հանդիպեալ միանգամայն Նիտրիոյ լերինն և հարցեալ եղեն եթէ որպէս պարտ է կալ

ասէ՝ եթէ զիարդ պարտ է եղբարց վարել։ Եւ նոցա ասացեալ՝ եթէ մեծաւ կրօնաւորութբ և պահել ըզխիղճ 'ի մերձաւորէն։

Ասէր ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ հարքն մեր կարճառօտ պնդութբ մտին 'ի ներքս. իսկ մեք եթէ կարասցուք, քաղցրութեամբ մտցուք։

Ասաց[1] ծեր մի. մի ընդ ա̃մ բանս հաճիր և մի կցորդակից լինիր. յամր հաւատա, և ստէպ խօսեաց զճշմարիտն։

Ասաց հայրն Պիմէն. 'ի գործ որ ոչ ես հասեալ՝ մի խօսիր. ամենայն բռնութի վասն ա̃յ խոստովանութի է ա̃յ։ Ասէր վասն հօրն Սիսոյ Նիտրացւոյ՝ եթէ յորժամ վախճանէրն ասաց, եթէ յորմէհետէ ելի 'ի տեղիս յայս, ոչ կացի առանց ձեռագործի և ոչ մի օր, և ոչ կերայ ձրի հաց յումեքէ, և ոչ զղջացայ ընդ բանս իմ վասն որոյ խօսեցայ։ Եւ ասաց այսպէս. վախճանիմ այժմ որպէս թէ և սկիզբն չիցէ արարեալ ա̃ծպաշտութե̃։ Եւ լուեալ լինէր այս վասն նորա եթէ գիտէր քան զբազում մարդիկ յորժամ հարցանէր բան կամ 'ի գրոց կամ 'ի հոգւոյ, և ոչ տայր պատասխանի վաղվաղակի, այլ ասէր թէ ոչ գիտեմ զբանդ. և զամիս մի աւելադգոյն ոչ տայր պատասխանի։

Ասէին[2] ոմանք 'ի ծերոցն. 'ի սկզբանէ յորժամ ժողովէաք առ իրեարս և խօսէաք վասն օգտի մերոյ, շահէաք յիրերաց, և լինէաք դասք դասք և յերկինս ելանէաք. իսկ այժմ ժողովիմք և 'ի չարախօսութիս գամք և ընկեր զընկեր ձգեմք 'ի խորխորատ։

Հարցին երբեմն հարքն ցհայրն Սիղուանոս և ասեն. որպիսի վարս վարեցար զի ընկալար զայդպիսի իմաստութի։ Եւ ասէ ծերն. ոչ թողի երբէք 'ի սրտի իմում խորհուրդս որով զա̃ծ բարկացուցանէի։

Ասաց[3] ոմն 'ի հարանցն. եթէ ներքին մարդս մեր

եղբարցն. իսկ նոքա ասացին նմա մեծաւ ճգնութեամբ և ժրութբ, և զի պահեսցեն զխորհուրդս սրտից ընկերաց իւրեանց։

[1] Ասաց դարձեալ. մի ամենայն բանի հաւատայցես և մի ընդ ամենայնի միաբանիցիս. յամր հաւատասցես, և փութով հաւատացուսցես։

[2] Ասաց դարձեալ, եթէ յառաջին ժամն ժողովէաք 'ի միասին և խորհէաք և խօսէաք զօգուտն անձանց մերոց, և դասն մեր յերկինս 'ի վեր ելանէր. իսկ այժմ ժողովիմք և վաղվաղակի բամբասել և դատել սկսանիմք զընկերս. և այսպէս կռուելով և նենգութբ քարշեմք զմիմեանս 'ի խորխորատս կորստեան։

[3] Ասաց դարձեալ. եթէ ներքին մարդն մեր զգաստ իցէ և արթուն,

պիտանի իցէ, կարող է պահել և զարտաքինն. ապա թէ այս ոչ՝ գէթ զլեզուս պահեսցուք որքան կարեմք։ Այն ինքն ասաց. գործոց պէտք են հոգևորաց, վասն զի յայս եկաք. մեծ աշխատութի է ելանել՝ի մարմնոյ, և ոչ առնել զգործ հոգւոյ։

Նոյն ծերն. որ ոչ արհամարհէ զամենայն նիւթ և զփառս մարմնականս և զամենայն հանգիստ, և որ ոչ կարէ հատանել զկամս իւր և փոխէ զբարկութիւն և զտրտմութիւն և հանգուցանէ զմերձաւորն, ոչ կարէ ապրել։ Նոյն դարձեալ. եթէ սկսանի մարդ փախստական լինել՝ի կամաց իւրոց, թողցէ զմեղս իւր և փախչի առ ած, նախ կամքն իւր մարտնչի ընդ իւր և խորհրդակցի դարձուցանել զնա՝ի մեղս իւր. իսկ եթէ թողցէ զնա, այս է առ ած անարատութի. և որ զնայ անարատութե, գտանի՝ի ժուժկալութի. և որ պահէ զժուժկալութի, է մարմնական տառապանք։ Յայնժամ առաքէ մարդ առ ած գոհութի և ասէ. ոչ ես, այլ դու օգնական իմ։ Գիտել պարտ է եթէ անկարելի է միայնակեցին պահել զաշխատանս իւր առանց լռութեան և չհամարելոյ զինքն ինչ։ Նոյն դարձեալ. նեղութի շարժէ զողորմութին այ՝ի յանձն որպէս հողմ զանձրև։ Նոյն դարձեալ. եթէ գտցի եղբայր որ ունիցի տկարութի և նուաղեալ է, պարտ է բառնալ զնա. ապա թէ գող իցէ՝ հալածել զնա, զի զանձն իւր գայթակղեցուցանէ և զամենեսեան որ են՝ի տեղւոջն՝ խռովեցուցանէ։

ՆԲԲԱՍ[1] Պամբոս առաքեաց զաշակերտն իւր յԱղեքսանդրիա վաճառել զձեռագործն. և արար աւուրս վեշտասան, և գնացեալ նստէր՝ի տաճար սրբոյն Մարկոսի և տեսանէր զկարգս կաթողիկէ եկեղեցւոյ, ուսաւ և տունս և դարձաւ առ ծերն։ Նոյն ցնա ծերն. տեսա-

կարող իցէ և զարտաքինն պահել. ապա եթէ այս ոչ իցէ, որչափ կարողութի իցէ զգուշասցուք և կալցուք զլեզու մեր։ Դարձեալ ասէ. աշխատել պարտ է մեզ յոյժ զգործս հոգւոց մերոց, զի յայս սակս ժողովեալ եմք. իսկ մեծ աշխատութիւն իցէ ուսուցանել ումեք կամ ուսանել բանիւք զոր ինքն ոչ իցէ գործեալ մարմնով։

[1] Առաքեաց երբեմն հայրն Պամբոյ զաշակերտ իւր՝ի քաղաքն Աղեքսանդրիա վաճառել զձեռագործ իւր. և եկաց նա՝ի քաղաքին աւուրս վեշտասան որպէս ինքն ասէր, և՝ի գիշերի գնայր կալ՝ի գաւիթս եկեղեցւոյն Մարկոսի աւետարանչին. և տեսեալ զամենայն կարգ եկեղեցւոյն զաղօթից և զպաշտամանց երգոց և ապա դարձաւ առ ծերն, և ուսեալ էր տունս եւմոսից։ Ասէ ցնա ծերն. տեսանեմ

նեմ զքեզ, որդեակ, ամբոխեալ. միթէ փորձա՞նս պատահեաց քեզ 'ի քաղաքն: Ասէ եղբայրն ցծերն. զիա՞րդ այսպէս մաշեցաք զամենայն աւուրս մեր յանապատի, և ոչ կանոն և ոչ տունս շարականաց ուսաք. գնացի յԱղեքսանդրիա և տեսի զդասս եկեղեցւոյն թէ որպէս սաղմոսէին. և 'ի բազում տրտմութեան եղէ, զի ոչ երգի 'ի մէջ մեր ոչ եղանակս և ոչ շարականաց տունս: Ասէ ցնա ծերն. վայ ինձ, որդեակ, 'ի հասանելը յաւուրս՝ յորս ոմանք 'ի կրօնաւորաց թողուն զհաստատուն կերակուրն զոր 'ի սրբոյ հոգւոյն հրամայեցաւ, և երթան զհետ երգոց և ձայնից. զի՞նչ բանայ կամ զի՞նչ հաստատէ երգ շարականաց կամ ո՞ր է որ լուսաւորէ զմիայնակեացն. յորժամ կայ յեկեղեցին և բարձրացուցանէ զձայն իւր, բռչէ իբրև զզուարա՞կ, եթէ յորժամ կամք առաջի այ բազում բանիւք պտղաբերեալք 'ի մտաց. քանզի պարտ է մեզ կալ յաղօթս ոչ մնչելով, և այնպէս հոգին 'ի թիկունս հասանէ. քանզի ոչ ելին կրօնաւորք յանապատս յայս ձայնս հնչել կամ երգել երգս կամ վերագոչել եղանակս կամ շարժել ձեռս և զոփել ոտիւք, այլ բազում երկիւղիւ և դողութբ, արտասուօք և հեծեծանօք 'ի բարեպաշտութի և 'ի մտաց սրբութի կալ, և ըստ չափու խոնարհութե զձայն աղաչանաց այ մատուցանել: Ահա որդեակ, ասեմ քեզ, զի եկեսցեն

զքեզ, որդեակ, զի շփոթեալ ես. միթէ փորձութիւն ինչ 'ի քաղաքին պատահեաց քեզ: Ասէ եղբայրն ցծերն. լուռ լեր, հայր. յանապատի կորուսաք զամենայն աւուրս կենաց մերոց, և պաշտօնս երգոց ոչ կատարեմք և ոչ զկարգ աղօթից գիտեմք. քանզի մինչ էի ես յԱղեքսանդրիա քաղաքին՝ տեսի զգունդս եկեղեցականս թէ որպէս երգէին. և տրտմութի մեծ կալաւ զիս եթէ ընդէր և մեք ոչ երգեմք զերգս և զեղանակսն զայն և ունիմք զկարգ ժամուն: Ասէ ցնա ծերն. վայ մեզ, որդեակ, վասն զի եկեսցեն աւուրք յորում թողցեն կրօնաւորք զհաստատուն կերակուրս հոգւոյ զսուրբ հոգւոյն տուեալ բանս, և հետևին երգոց և ձայնից. քանզի ո՞ր զղջումն ո՞ր արտասուք ծնանին յեռամսաց ձայնից, ո՞ր զեղջ կայցէ կրօնաւորի յորժամ յեկեղեցի կամ 'ի տան կալով ամբարձեալ զձայնն գոչեսցէ իբրև զեզն. զի եթէ առաջի այ կամք յաղօթս՝ բազում երկիւղիւ և զղջով և հանդարտաբար պարտիմք կալ, և ոչ բարձրաձայնութբ և ցրուեալ մտօք և աչօք. զի ոչ ելին կրօնաւորք յանապատս յայս զի հրճուեսցին և ցնծասցեն առաջի այ կալով և երգեսցեն զաղօթս և ձայնիւ ըղջասցեն զբառս հիւսելով և զձեռս կարկառեսցեն շրջշրջելով և ոտիւք կաքաւեսցեն, այլ պարտ է մեզ այսպէս կալ առաջի այ բազում ահիւ և դողութեամբ և արտասուօք և հառաչմամբ և գոհական ձայնիւք տալ ընծայս այ զաղօթս մեր, որպէս առնէին երանելի հարքն մեր: Նա որդ պատուիրեմ

ւուրք յորս ապականեն քրիստոնեայք զա̃ծայինն գիրս աւետարանին և զսուրբ առաքելոցն և զմարգարէիցն. Ջնջեն և գրեն հելլենացի բանս և տունս շարականաց 'ի հելլենացւոցն. վասն այսորիկ հարքն մեր ասացին մեզ զի մի գրեսցեն որք են իմաստուն գրիչք յանապատիս՝ զվարս և զբանս սրբոց հարցն և մարգարէիցն 'ի մագաղաթս, այլ 'ի թուղթս պրտուեղէնս. զի ազգ որ կամին գալ՝ ջնջեն զվարս սրբոց հարցն և գրեն ըստ կամաց իւրեանց: Եւ ասէ ցնա եղբայրն. զինչ արդեօք, փոխեմ զսովորութիւնն և մատնես զքրիստոնեայս: Ասէ. յայնմ ժամանակի նուազէ սէր բազմաց, և եղիցի նեղութի ոչ սակաւ և հեթանոսաց յարձակումն և ժողովոց շարժումն, թագաւորաց անհաստատութի և իշխանաց անկարգութի, քահանայք այպանողք և կրօնաւորք հեղգք. և եղիցին հարքն արհամարհողք իւրեանց փրկութե և հօտիցն, յառաջողք և փոյթք լինին 'ի սեղանս, կռուողք և ծոյլք լինին յաղօթս, և պատրաստք 'ի շատխօսութիւս և համարձակ 'ի դատապարտել զկարգս ծերոցն և զբանս. ոչ նմանեն և ոչ թէ լուեալ իցեն, այլ մանաւանդ պատասխանեն և ասեն՝ եթէ էաք յաւուրսն յայնոսիկ, Ջանայաք և մեք: Եւ եպիսկոպոսք աւուրցն այնոցիկ լի-

քեզ, որդեակ, զի եկեսցեն աւուրք յորում ապականեսցեն և լուծցեն կրօնաւորք զգիրս աւետարանի և զառաքելոցն Ք̃նի և զմարգարէիցն բանս. եղծցեն և զհարանց գրեալսն, և գրեն իւրեանց եռմոս և ձայնաւոր տունս հելլենացիս և ատտիկեցիս բարբարոսս, և գարձուցանեն զմիտս իւրեանց և զփոյթ 'ի տունս և 'ի բանս և 'ի ղօղանջմունսն յայնոսիկ: Վասն այսու բանից ասացին սուրբ հարքն մեր՝ զի մի գրեսցեն յանապատս յայս, որք աստ բնակեալ իցեն գրիչք. ըզբանս և զվարս հարանց 'ի մագաղաթի, այլ 'ի թուղթս. զի հանդերձեալ ազգն որ գալոց է ջնջեն զկեանս հարցն 'ի գրէ իւրեանց և այլինչ գրել ըստ կամաց իւրեանց: Ասէ ցնա եղբայրն. և զինչ լինիցի հայր, փոփոխեսցին կարգ և օրէնք քրիստոնէից, և ոչ լինիցին եկեղեցիք և քահանայք յորժամ այս լինիցի: Ասէ ցնա ծերն. յաւուրսն յայնոսիկ ցամաքեսցի սէր բազմաց, և յաշխարհի նեղութի մեծ 'ի գալըստենէ բարբարոսաց. ժողովրդոց խառնակմունք, թագաւորաց անհանդարտութի և իշխանաց անկարգութի. քահանայք եղիցին որկրամոլք, կրօնաւորք հեղգ, առաջնորդք գանձասէրք, որք ոչ զհօտս պահեն և ոչ զանձինս փրկեն. այլ միանգամայն որկորոյ և սեղանոյ պարապին և կոչմանց և արբշռութեց, և եղիցին թշնամիք միմեանց և ատեցողք և ոստիք: Իսկ աղօթից և յամենայն բարի գործոց ծոյլք և անգործք. իսկ դատել և մատնել զընկերն փոյթ և արագ: Որք զխրատ և զկեանս հարանցն լսել բնաւ ոչ կամին և ոչ նմանել նոցա, այլ և առաւել նախատել զնոսա և մոլիս լեալ անուանեն: Իսկ եպիսկոպոսք

նի՛ն կատարողք խնդրուածոց բռնաւորաց․ դատեն զդատաստանս իւրեանց տրիւք, և ոչ ողորմին աղքատին ’ի դատաստանս, տրտմեցուցանեն զայրին և ցաւեցուցանեն զորբս։ Եկեսցեն և անհաւատութ̃ի ’ի ժողովուրդս, անառակութ̃ի ատելութ̃ի թշնամութ̃ի նախանձ արբեցութ̃ի պոռնկութ̃ի չնութ̃ի սպանութ̃ի յափշտակութ̃ի։ Եւ ասէ եղբայրն․ զի՞նչ արասցեն որք յաւուրսն յայնոսիկ և ’ի ժամանակի հանդիպլին։ Եւ ասէ ծերն․ կեցցէ որ կեցուցանէ զանձն իւր, և մեծ կոչեսցի յարքայութեան երկնից։

ՀԱՐՑԱՔՆՆԵՑԱՒ՝ աբբայ Նեսթերոն յաբբայ Պիմենէ՝ ուստի՞ ուսար զայդչափ վարս, զի յորժամ վշտանաս ’ի միաբանութ̃եդ՝ լռես։ Եւ նա ասէ․ թողութ̃ի արա ինձ, հայր, զի յորժամ եկի ’ի միաբանութ̃իս, ասացի ցմիտս իմ՝ եթէ դու և յաւանակն մի էք․ որպէս յաւանակն ’ի գանելն ոչ խօսի, անարգի և ոչ պատասխանէ, նոյնն և դու․ որպէս ’ի սաղմոսն ասէ՝ եղէ ես որպէս զանասուն առաջի քո, և ես յամենայն ժամ ընդ քեզ եմ։

ԱՍԷ աբբայ Պիմէն․ խոնարհութ̃ի և նեղութիւն և վիշտք տանի զմիայնակեացն ’ի հանգիստ։ Ասէ դարձեալ․ որչափ և կարես՝ գործեա ձեռօք, զի ’ի նմանէ արասցես ողորմութ̃ի․ քանզի գրեալ է՝ ողորմութ̃ի և հաւատք ’ի քէն մի՛ պակասեսցին։

ԱՍԷԻՆ վասն սրբոյն Յոհաննու արքեպիսկոպոսին

յայնմ ժամանակի եղիցին աչառու և կաշառառու, զունկն հաճել զմեծատանց և զմիտս, նեղեն զայրին, զրկեն զորբսն։ Այլ և մտանէ ’ի ժողովուրդս նոցա անհաւատութիւն անառակութիւն յղփութիւն ատելութ̃ի թշնամութ̃ի հեռ նախանձ գողութ̃ի արբեցութիւն գուսանութ̃ի չնութ̃ի պոռնկութ̃ի մարդասպանութիւն և յափշտակել զմիմեանս։ Ասէ ցնա եղբայրն․ և զի՞նչ արասցէ ոք յայնպիսի ժամու։ Ասէ ցնա ծերն․ յայսպիսի ժամանակի, որդեակ, որ կարիցէ կեցուցանել զանձն իւր, մեծ կոչեսցի յարքայութ̃են ա̃յ։

1 Հարցեալ եղև հայրն Նեսթերոն ’ի հօրէն Պիմէնի եթէ ուստի՞ ստացար զշնորհս զայս, հայր, որպէս զի մինչ լինիցի տրտմութ̃ի ինչ ’ի ժողովս եղբարցն՝ դու ոչ ինչ խօսիս և լռութ̃բ բառնաս զնա։ Պատասխանի ետ և ասէ․ թողութ̃ի շնորհեա, հայր, զի մինչ եկի ’ի ժողովս յայս, ասացի ցմիտս իմ՝ եթէ դու և յաւանակ մի էք և հաւասար էք․ և կամ որպէս էշ զի հարկանի և ոչ ընդդիմաբանէ կամ անարգէ զոք, այսպէս և դու արասցես մինչև յօրն յետին․ այսպէս և Դաւիթ ասէ՝ եթէ եղէ իբրև զանասուն համարեցայ առաջի քո, և ես յամենայն ժամ ընդ քեզ եմ։

Կոստանդնուպօլսի, որ արժանապէս անուանեցաւ ըստ վարդապետական բանիցն ոսկեբերան և պայծառապէս փայլեաց, թէ յետ որոյ եղաւ գիրկական մկրտութիւնն՝ ոչ երդուաւ և ոչ զոք երդմնեցոյց և ոչ զոք բամբասեաց, ոչ ստեաց և ոչ տգեղ խօսեցաւ և ոչ յումեքէ ակնառեաց։

ԱՍԷԻՆ ոմանք 'ի ծերոցն վասն պատրիարգի մեծի քաղաքին ա՟յ Գրիգորի զի ուղղեաց 'ի վարս իւր զողորմութիւն և զանյիշաչարութիւն և զարտասուս, և ունէր բազում գութ 'ի վերայ մեղուցելոց։

ԱՍԱՑ՝ հայրն Յովհաննէս կարճահասակն. ես կամիմ եթէ երթայր փոքր մի զկնի ամենայն վարուց միայնաւորն և լարէր զինքն յամենայն օր. քանզի և ես սկսեալ յառաւօտէ առնում սկիզբն յամենայն արութիս և 'ի պատուիրանս ա՟յ. մնամ փութալ 'ի ժուժկալութ՟ի երկիւղիւ և երկայնմտութ՟ք, անձամբ և մարմնով 'ի խոնարհութ՟ի լինիմ. ժուժամ նեղութ՟ե սրտի յաղօթս բազումս և 'ի հեծեծանս. սիրեմ սրբութիւն լեզուի, պատրուակեմ զաչս. անարգեալ՝ ոչ բարկանամ, և ոչ տամ չար փոխանակ չարի, և ոչ միտ դնեմ մեղուցելոցն առ իս, և ոչ չափիմ ըստ նոցա, այլ քան զամենեսեան զիս խոնարհ կոչեցից. 'ի խաչ ջանամ, յաղքատութիւն հոգւոյ ըստ կամաց և յօժարութեան, 'ի պահս յաշխարանս 'ի հառաչանս, 'ի ջանս վասն մարտիցն և վասն գիտութ՟ե անձին, որով առնում քաղցրութ՟ի լռութեան. 'ի ձեռագործ, 'ի գիշերային հսկումն, 'ի քաղց 'ի ծարաւ

¹ Ասաց հայրն Յովհաննէս. ես կամիմ որպէս զի առցէ մարդ փոքր փոքր ինչ յամենայն առաքինութեց։ Եւ արդ յամենայն աւուր յարիցես ընդ առաւօտն և կապեսցես 'ի գլուխ յամենայն առաքինութեց և պատուիրանացն ա՟յ բազում համբերութ՟ք և սիրովն ա՟յ և ամենայն յօժարութ՟ք և ըղձմամբ հոգւոյ և մարմնոյ, բազում խոնարհութ՟ք ցաւագնելով սրտիւ և զգուշութեամբ, մշտնջենաւոր և անդադար աղօթիւք և պաղատանօք հառաչանօք և զղջմամբ և սուրբ մտօք զլեզու կալնլով. և այսչափ մինչև զի անարգեսցիս յումեքէ՝ մի զայրասցիս 'ի մտի քո. այլ կայցես հեզ և հանդարտ, և մի ումեք չարի չար հատուցաներ. և մի նայեսցիս 'ի յանցանս այլում, այլ կարծեսցես զանձն քո անարգ քան զամենայն ստեղծուածս. հրաժարեա յամենայն աշխարհական նիւթոց և յամենայնէ որ ինչ հանգիստ է մարմնոյ։ Եւ զի համառօտ ասացից, խաչեսցես զանձն քո ճգնութ՟ք և աղքատութ՟ք մտօք և յօժարութ՟ք, և զօրագոյն պահօք և աշխատութ՟ք և ողբովք և արիութ՟ք 'ի պատերազմունս, ջերմ արտասուօք և սրբութ՟ք հոգւոյն, և զկերակուրս չափաւորս առնելով, և 'ի ձեռագործս հանդարտութ՟ք ժրանալով, յաղօթս գիշերայինս արթնութ՟ք հսկեսցես, առլով և ծա-

'ի ցուրտ 'ի մերկութի 'ի ցաւս. խոնարհիմ 'ի գերեզմանն գիտութբ մահուն, և մերձ 'ի վախճանն գնամ յամենայն ժամ։

ԱԲԲԱՅՆ' Իրենիոս ասաց ցեղբարսն. Ջանասցուք համբերել բազում մարտին, զի զինուորք եմք Քսի երկնաւոր Թագաւորին։ Արդ որպէս զինուորք երկրաւոր Թագաւորաց 'ի գլուխս իւրեանց ունին սաղաւարտս, մեր զինուորութիս զերկնային շնորհսն. Նոքա վահանս երկաթով մածուցեալս, մեք զհաւատս. Նոքա դեղարդս, իսկ մեք զաղօթս. Նոքա կապարճս, իսկ մեք առ Ած զյոյսն. Նոքա խրախուսողք և պսակադիրք զզօրագլուխսըն, իսկ մեք զզօրագլուխն հաւատոց և զկատարիչն ըղձեր մեր Յսն Քսն. Նոքա 'ի մարտսն արիւն հեղուն, իսկ մեք զարիւնս մտոս մատուցանեմք։ Արդ երկնաւոր Թագաւորն թոյլ տայ դիւացն մարտնչել ընդ մեզ, զի մի մեք մոռասցուք զօգնականութի նորա. զգուշասցուք ոչ աղտեղացուցանել զմտածութիս մեր։ Բազումք 'ի մարդկանէ ոչ աղօթելով աղօթեն. ընդ այս եթէ խօսիմք շըրթամբք և յաշխարհս զմիտս մեր դնեմք, որպէս լուիցէ. յորժամ 'ի նեղութիս անկանիմք, մտանեմք յառագաստ աղօթիցն։ Իսկ թէ շրթամբք ոչ աղօթեմք,

բաւով և մերկութբ և ցրտիւ, ցաւօք և զղջութեամբ նեղեսցես զքեզ, որպէս զի միշտ և հանապազ մնասցես մահու քո. այս է ճանապարհ փրկութե կրօնաւորի։

¹ Ասաց հայրն Իռինէոս առ եղբարսն. Ճգնեսցուք, ով եղբարք, և ժուժկալք լիցուք և համբերեսցուք 'ի պատերազմունս մեր, վասն զի մեք զինուորք Թագաւորին երկնից եմք Քսի։ Եւ զոր օրինակ զինուորք երկրաւոր Թագաւորի ունին սաղաւարտս պղնձիս, նոյնպէս և մերս զինուորութի ունի սաղաւարտ զարդարութիւն և զյոյս բարեաց. Նոքա ունին զրահս երկաթիս, և մեք զապառաժէն հոգւոյն հաւատով ամրացեալ. Նոցին են զէնք, և մեր զէն աղօթք. Նոքա սուր ունելով, իսկ մեք զյոյսն այ. Նոքա ասպարս, և մեք զած. Նոքա զարիւնս հեղուն 'ի մարտի, իսկ մեք մտօք հանդիսանամք 'ի մարտի։ Քանզի վասն այսորիկ թոյլ ետ Թագաւորն երկնից զդեւս պատերազմել ընդ մեզ, որպէս զի մի անզգուշաբար կալով մոռասցուք զբարերարութիւնն այ որ 'ի վերայ մեր է։ Վասն զի բազումք 'ի մարդկանէ յորժամ յանդորր և 'ի խաղաղութե են՝ բնաւ ինչ ոչ աղօթեն առ ած, և թէ աղօթեն եւս՝ այլ ոչ երկար և բոլորով սրտիւ, այլ ցնդելով մտօք և յողդողդեալս մարմնով. այն և ոչ աղօթս համարեսցին։ Քանզի մինչ աղօթեսցեն շրթամբք, իսկ սրտիւ և մտօք 'ի հոգս աշխարհիս յածեալ դեգերին և ցնդին, որպէս լսելի լինիցին աղօթք նոցա. իսկ յորժամ 'ի նեղութիս անկցին, յայնժամ բոլորով սրտիւ դիմեն և արթունս և զղջալիս արտասուօք դեգերին յաղօթս։ Բազում անգամ և շրթունք ոչ շարժին

մտածութբ աղօթեսցուք. առ տէր մատուսցուք զբանս սրտից և զհեծեծանս: Ո՞վ է 'ի մէնջ, եղբարք, որ ոչ մարտնչի ընդ հակառակամարտն արքայութեանն երկնից զինուորացս. նմանեսցուք երից մանկանցն և զհնոց չարչարանացն համարձակութբ կոխեսցուք, և զկայծակունս փորձանացն աղօթիւք շիջուսցուք, և զաներևոյթն Նաբուքոդոնոսոր ամաչեցուսցուք, և զմարմինս մեր պատարագ կենդանի այ մատուսցուք, և զբարեպաշտ միտս իբրև զողջակէզս նուիրեսցուք նմա:

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ երանելին Մակար՝ թէ եկն առ իս ծեր մի և նստաք 'ի միասին և ընթեռնուաք զգիրս առաջին ծերոցն, և եկաք 'ի տեղին որ ասաց զառաքինութիւն առն միոյ՝ եթէ եկին երբեմն աւազակք առ նա 'ի գիշերի և ասեն. եկաք առնուլ զամենայն ինչ զոր ունիս: Եւ նորա վառեալ լոյս եթող 'ի նոսա զսենեակն, և նոցա առեալ զամենայն ինչս և գնացին: Եւ ապա մտեալ ծերոյն եգիտ յանկեան միում թողեալ քրէչ մի, զոր առեալ ընթացաւ զկնի և աղաղակեալ դարձոյց և ետ ցնոսա ասելով՝ թէ և այդ իմ է: Եւ նոցա զղջացեալ դարձուցին առ նա զամենայն յոյժ աղաչանօք և անկանելով առաջի նորա և ասացին. արդարև ծառայ ես դու այ: Եւ իբրև լուաց ծերն հիւր զբանն, զուարճացաւ և ասաց. կայի ես յեզր Յորդանանու 'ի խորձթի, և յաւուր միում կարդացի զտեղիդ զայդ և խնդրեցի յայ տալ ինձ զշնորհն զայն: Եւ 'ի նմին աւուր եկին առ իս և աւազակք, և բացի նոցա զդուռն, ետու ցնոսա զոր ինչ իմ էր. և ասեն՝ ունիս ոսկի. և ասեմ՝ այո ունիմ երիս դահեկանս, և ետու ցնոսա և գնացին և

յաղօթս. իսկ սրտիւն յոյժ ջերմապէս աղօթէ և բանս պաղատականս մատուցանէ այ. և այսպէս լռելեայն աղօթիւք խօսակից այ լինին հոգւով: Եւ արդ մեք ևս, եղբարք, նմանեսցուք զինուորաց մահկանացու թագաւորացն, և յօժարութբ կռուեսցուք ընդ չար թշնամին մեր, և սրբոց երից մանկանց նմանեսցուք և զհնոց ախտից և զցանկութիւն պահօք և սրբութբ շիջուսցուք, և զկայծակունս փորձութեանց աղօթիւք ցողաբնեսցուք, և զդառողն զայն Նաբուգոդոնոսոր զդևն յամօթ արասցուք, և զմարմինս մեր պատարագ կենդանի այ ընծայեսցուք, և զցանկութն և զխորհուրդս ամպաշտութն իբրև ընծայս և ողջակէզս նուիրեսցուք ամենեցուն տեառն:

1 Ջօրինակ երկրորդի թարգմանութ. Ջասիմաւ 'ի ճառդրդու առաջներորդութեան և որ զնէր զան լուրիս՝ դի գուխայս: դէպէս 'ի կարեւոր ընկալեալ բանիշ

խնդացի յոյժ։ Եւ ասեմ ցնա՝ թէ կրեցե՞ր 'ի միտս քո թէ դարձուսցեն առ իս։ Եւ ասէ ցիս. մի՛ լքցի, ոչ անկաւ այն 'ի սիրտ իմ գիտելով ա՟յ։ Եւ փառաւորեցաք զա՟ծ 'ի վերայ բանիցն։

Ոմն 'ի ծերոցն գնեաց կտաւս ասուեաց. եդեալ 'ի ներքոյ իւր նստաւ 'ի վերայ նորա և համարէր զդրամն 'ի կրպակաւորն, և ոմն մի կամէր գողանալ զասուեն և սպասէր յետուստ։ Եւ ծերոյն իմացեալ՝ փորացոյց զինքն որպէս թէ 'ի կողմն առնն որում տայր զդրամն, և առեալ գողն գնաց. և ծերն ոչ ևս խնդրեաց և ոչ ինչ խօսեցաւ վասն այնորիկ, այլ վճարեաց զգինն, գնաց խնդութ՟. զի մինչ ունէրն՝ իբրև զոչ ինչ ունէր, և երբ կորոյս՝ ոչ ինչ ցաւեաց, իբրև թէ պակասեաց ինչ 'ի նմանէ։

Ծերոց մի զինչսն և զգրեանս գողացաւ դրացին իւր, և առժամայն մտեալ ծերոյն և իմացեալ՝ չոգաւ առ նա գանգատել՝ չգիտելով զգողն, և ահա դեռ չև ևս ծածկեալ էր զգողօնն։ Եւ տեսեալ զկարասին իւր ել արտաքս, որպէս թէ թուք ձգէ 'ի դուրս, և յամեաց շատս մինչև ամփոփեցաւ իրքն, և ապա մտեալ՝ այլ ինչ առաջի արկեալ խօսեցան, և գնաց 'ի տուն իւր անտրտում։ Եւ յետ աւուրց եդաւ 'ի բանտի գողն. և ծերն առեալ հինգ ձու և հաց չոգաւ մխիթարել զնա՝ չգիտելով զպատճառ բանտին։ Եւ նորա անկեալ առ ոտս նորա խոստովանեցաւ զյանցանսն։ Եւ ծերն լուեալ զբանն՝ եթող նմա, և երթեալ առ աւագն՝ ետ արձակել զնա 'ի փառս անուանն Ք՟ի ա՟յ մերոյ։

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Մակար գրել ետ գիրս 'ի պէտս ինքեան, և 'ի վճարմանն այլ ոմն գիտելով զայն՝ չոգաւ յերեսաց Մակարայ և առ զայն. իսկ Մակար առաքեաց զեղբայր իւր վասն գրոցն, և գրիչն բարկացեալ յոյժ կամեցաւ գնալ առ խաբողն և տանջել զնա և առնուլ զգիրքն։ Եւ լուեալ Մակարայ յղեաց առ գրիչն աղաչանս և ասէ. մեք գիրս ստանամք զի ուսցուք անտի զհեզութ՟ի և զհամբերութ՟ի. թող տուր թող կալցի զնա և օգտեսցի ինչ 'ի նմանէ։

Ասէր հայրն Պիմէն՝ եթէ ոմն բնակեալ էր առ իս, որ առեալ էր յինէն զմեծ սքեմն և մուտնդ յոլով, և ասէր ցիս թէ սիրեմ զքեզ յոյժ։ Եւ ասեմ ցնա՝ թէ ոչ զոք գտի սիրել զիս որպէս և ես զնա. և դու թէ նե-

ղիս ինչ լինէին, հեռանաս 'ի սիրոյդ. իսկ ես յամենայն կիրանս որ 'ի քէն պատահէ ինձ՝ պահեմ զիմս: Եւ զկնի սակաւուց գտաւ հայհոյիչ ինձ 'ի յոլովից լսելիս, որք և պատմէին ինձ յականջս. և լսէին լինէին թէ զոր ասէն ճշմարիտ է, զի զտեսեալն խօսի, և առաւել է զոր ա՟ծ միայն գիտէ: Եւ զի մերձեալ էր լինէին, տեսաք զմիմեանս և ողջունեցաք սիրով և դարձեալ բնակեցաք 'ի միասին խստակ սիրով՝ ոչ ինչ յիշելով զառաջին եղեալսըն: Եւ յաւուր միում հարեալ 'ի խղճէ մտացն՝ անկաւ առաջի իմ խոստովանելով զասացեալն: Եւ ես ծանուցի նմա զառաջգուշակութիւն իմ, և զայն զի լուեալ էր զամենայն նախատինսն 'ի բազմաց և ոչ ամբոխեալ, այլ միշտ յաղօթսն խնդրէի նմա թողութիւն: Եւ նորա նշանակ խնդրեալ անախտութեան սրտիս, և ասեմ ցնա՝ եթէ աւուրս ինչ ցաւեցաւ ակն իմ, և ես կնքեցի խաչիւ և կալայ առ Ք՟ս բարեխօս զքեզ և զաղօթսն քո, և ողջացայ:

ԱՍԱՑ հայրն Դանիէլ՝ թէ այսքան ժամանակս լեալ ընդ մեզ հայրն Արսէն, ոչ կարաց հասանել վարուց առաքինութեան նորա: Ասաց դարձեալ՝ եթէ յերեկորին շաբաթուն 'ի լուսանալ կիւրակէին թողոյր զարեգակն 'ի թիկունս իւր և համբառնայր զձեռս իւր յաղօթս մինչև դարձեալ գայր արեգակնն 'ի դէմս իւր:

ԵՀԱՐՑ[2] ումն ցհայրն Պիմէն. եթէ ունիցի ոք ընդ իս տրտմութիւն, և անկայց առաջի նորա և ոչ լուիցէ, զինչ գործեցից: Ասէ ցնա հայրն. առ ընդ քեզ այլ ևս երկու սիրելիս և անկիր առաջի նորա: Եւ ասէ. թէ և նոցա ոչ լուիցէ: Ասէ հայրն. առ ընդ քեզ հինգ սիրելիս. և եթէ ոչ լուիցէ և նոցա, առ ընդ քեզ և զերէցն: Եւ ասէ. թէ և նոցա ոչ լուիցէ զինչ գործեցից: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. անխռով յայնմհետէ յաղօթս կաց առ ա՟ծ, զի նա կատարեսցէ զկամս նորա և դու անհոգ լինիս:

1 Իսկ վասն հօրն Արսէնի ասէին՝ եթէ յերեկոյի շաբաթուն յորում լուսանայր աւուրբ կիրակէն, թողոյր զարեգակն յետոյ իւր և ամբառնայր զձեռս իւր յերկինս և կայր յաղօթս մինչև ելանէր դարձեալ արեգակն ընդդէմ իւր, և այնպէս դադարեալ յաղօթիցն նստէր:

2 Եհարց հայրն Բիտիմիոս ցհայրն Պիմէն և ասէ. եթէ ոք ունիցի տրտմութիւն ընդ իս և անկայց առ ոտս նորա և ոչ թողցէ ինձ զինչ արարից: Ասէ ցնա ծերն. առ ընդ քեզ երկու այլ եղբայր և այնպէս անկիր առ ոտս նորա. և եթէ ոչ լուիցէ, առ ընդ քեզ հինգ եղբայր և այնպէս խնդրէ. իսկ եթէ ոչ լուիցէ, առ ընդ քեզ քահանայք. իսկ թէ և նոցա ոչ լուիցէ, և դու անշփոթապէս աղօթեա առ ա՟ծ, զի հաւատացուսցէ զնա լսել քեզ և դու անհոգ լեր:

ԱՅԼ ոմն եհարց ծեր՝ եթէ որո՞վ գործով ապրեցայց հոգւով։ Նա պատասխանի և ասէ. բռնեա զորկոր և զլեզու և փախիր 'ի մանկանց և 'ի կանանց և մի ստանար իշխանութի և ստացուած մարմնական, և մի հաւասարեր զքեզ եղբարցն 'ի գործ և 'ի բան, և մի հակառակիր ումեք, այլ զիրաւն գովեա և վասն ստոյն ասա՝ թէ դու գիտես. զայդ արա և կեցցես։

ԱՍԱՑ հայրն Մովսէս. անհնար է մարդոյ ստանալ զԱծ, բայց եթէ ջանիւ և խոնարհութբ և անդադար աղօթիւք։ Դարձեալ ասաց նոյն ծեր. զամենայն զոր ինչ զմտաւ ածէ մարդ յերկնից մինչև 'ի վայր, որ զինչ և ածէ՝ ունայնս. իսկ որ կանխէ 'ի յիշատակս այ, այնպիսին գտանի 'ի ճշմարտութեն։ Դարձեալ՝ ասաց նոյն ինքն հայրն. որ ոք ունի մերձ յինքն զԱծ և խոկայ նովաւ, բարւոք առնէ. եթէ ոչ՝ թողու 'ի խուց իւր զմարմին։[1]

ԵԿՆ[2] եղբայր ոմն, որ բնակեալ էր 'ի խորճիթմն, առ ոմն 'ի հարանցն և ասաց զխորհուրդս նմա ուստի նեղէր։ Ասէ ցնա ծերն. դու թողեր զմեծ գործն 'ի գետին՝ որ է երկիւղն այ, և առեալ ունիս եղէգնեայ գաւազան՝ որ են խորհուրդք չարք. արդ առ 'ի քեզ նախ զերկիւղն այ որ է հուր, և յորժամ եկեսցէ մերձենալ 'ի քեզ եղէգնն՝ այրի 'ի հրոյն, վասն զի չհանդարտէ չարութիւն ընդ այնմ որ ունիցի զերկիւղն այ։ Եւ էր ծերս այս մեծ յոյժ մինչև ասել աշակերտի նորա վասն նորա թէ զքսան ամ ոչ ընկողմնեցաւ, այլ 'ի նստելումն յորում գործէր՝ 'ի նմին ննջէր, և ճաշակէր զկնի երից աւուրց. զայս արար զքսան ամ։ Եւ յորժամ ճաշա_

[1] Ասաց հայրն Մովսէս թէ որ ունիցի մերձաւոր զԱծ և պարապի 'ի նա, բարւոք առնէ. իսկ եթէ ոչ՝ ոչ կարէ արկանել զնա 'ի սենեակ իւր։

[2] Եկն երբեմն եղբայր ոմն, որ բնակէր 'ի սենեակս, առ մի ոմն 'ի հարանց և պատմեաց նմա զխորհուրդս իւր որ նեղէր զնա։ Ասէ ցնա ծերն. « դու թողեալ ես, եղբայր, զմեծ գործ անձին՝ որ է երկիւղն այ, և առեր 'ի ձեռին քո ցուպ եղեգնեայ ջախջախեալ՝ որ են չար խորհուրդք. գնացես կալցես 'ի քեզ հուր՝ որ է երկիւղն այ, և յորժամ գայցէ մերձենալ 'ի քեզ ախտ ինչ իբրև զեղէգն՝ կիզեսցի 'ի հրոյն յայնմանէ, վասն զի ոչ է կարող մերձենալ 'ի նա չար՝ որ ունի զերկիւղն այ։ Ասէր ոմն եղբայր զհոգևոր վարդապետէ իւրմէ՝ եթէ զքսան ամ ոչ բնաւ ննջեաց կողմանեալ, այլ 'ի վերայ աթոռին ուր նստէր և գործէր՝ անդ ննջէր նստելով. իսկ կերակրէր երբեմն զերկու աւուրբ և երբեմն զչորեք աւուրբք միանգամ. զայս առնէր զքսան ամ։ Իսկ յորժամ առնէր զկերակուրս, զաջոյ ձեռն համբարձեալ

կեր, զմի ձեռն յերկինս համբառնայր և միւսովն ձաշակեր։ Իսկ իմ երբեմն ասացեալ ցնա՝ ընդէ՞ր առնես զայդ, հայր, և նա ասէ ցիս. զգաստատմնն ա̃յ դնեմ առաջի և ոչ կարեմ ժուժել։ Երբեմն արկեալ մեր պաշտօն՝ դէպ եղև զի յանցեայ ես ՚ի սաղմոսին. և իբրև կատարեցաք զպաշտօնն, ասէ ցիս ծերն. ես յորժամ արկանեմ զպաշտօնն, կարծեմ եթէ հուր իցէ ներքոյ իմ և այրիցէ զիս, և ոչ կարեն խորհուրդք իմ կամ յաջ կամ յահեակ խոտորել. և քո խորհուրդք ո՞ւր էին յորժամ զպաշտօն արկաք զի յանցեար ՚ի սաղմոսին. ո՞չ գիտես թէ առաջի ա̃յ կաս և ընդ ա̃յ խօսիս։ Երբեմն ելեալ նորա արտաքս ետես զիս ՚ի գիշերին զի ննջէի ՚ի գաւթին, և սկսաւ լալ և հեծեծելով ասէ ցիս. ո՞ւր են խորհուրդք քո զի այդպէս անհոգութ̃բ ննջես։

Ասաց՝ երանելի հայրն կոչեցեալն ոսկեբերան՝ եթէ ՚ի նստելն քում յընթեռնուլ զս̃ծային գիրս, նախ զս̃ծ կոչեա յօգնականութիւն քեզ, որպէս զի բացցէ զաչս սրտի քո ոչ միայն ընթեռնուլ զգրեալսն, այլ և առնել, զի մի ՚ի դատապարտութիւն անձանց զվարս սրբոցն և զբանս ընձեռիցեմք։ Ասաց նոյն ինքն ծերն՝ եթէ ամենեքեան արք և կանայք զապրումն գիտեմք, և յանձանց հեղգութ̃է գտանիմք կորուսեալք։ Դարձեալ նոյն ծեր ասաց. եթէ ոք գողէ զմիայնակեաց, մատնէ զնա որս սատանայի։

յերկինս ունէր յաղօթս առ ա̃ծ, և ձախոյ ձեռամբն կերակրէր։ Եւ ես հարցի նմա եթէ ընդէ՞ր այդպէս առնես, հայր։ Եւ նա ասէ. զի դատաստանն ա̃յ միշտ է առաջի աչաց իմոց և ոչ կարեմ համբերել, յայն սակս առնեմ զայս։ Եւ էր երբեմն զի աղօթէաք ՚ի միասին, և զիս յանցեաւ տուն սաղմոսին. և իբրև կատարեցաք մեք զաղօթսն, ասէ ցիս ծերն. ես մինչ կամ յաղօթս իմ, որդեակ, իբրև թէ ՚ի հնոցի կամ և կիզլիմ, և սակս այսորիկ ոչ կարեն միտք իմ խոտորիլ յաջ և կամ յահեակ. իսկ քո ո՞ւր էին միտք ՚ի յաղօթսն յորժամ կորեաւ սաղմոսն ՚ի նմանէ. և կամ թէ ո՞չ գիտես զի առաջի ա̃յ կեաս և խօսիս ընդ նմա։ Այլ երբեմն ՚ի գիշերի ել ծերն և եգիտ զիս ՚ի քուն զի ննջէի ՚ի գաւիթս եկեղեցւոյն, և կացեալ ՚ի վերայ իմ սկսաւ լալ և ողբալ և ասէ. ո՞ւր արդեօք իցեն խորհուրդք այժմ եղբօր, զի այսպէս ննջէ անցնորս։

1 Ասաց երանելին Յոհաննէս ոսկեբերանն. յընթեռնուլ զբանս ա̃ծային գրոց, նախ կարդասցես զա̃ծ, որպէս զի բացցէ զաչս սրտի քո. իբր զի մի միայն կարդասցես զգրեալսն, այլ զի և գործեսցես զասացեալսն, զի մի ՚ի դատապարտութիւն անձին քո ընթերցցիս զկենսաբուխ բանս գրոց։

ԱՍԱՑ[1] դարձեալ ծերն՝ եթէ պարտ է միայնակեցի յորժամ իցէ ընդ եղբարս՝ հանապազ 'ի վայր հայել յերկիր և չհայել յերեսս մարդոյ համբուն, և մանաւանդ 'ի տղայոյ. իսկ յորժամ առանձին իցէ, հանապազ 'ի վեր հայել, քանզի յոյժ խռովին և երկնչին դևք յորժամ 'ի վեր հայիմք առ հայրն մեր:

ԵՀԱՐՑ ումն 'ի հարանցն ընդ իմաստուն բժշկի մի և ասէ. ամենայն ցաւոց դեղ գիտես, ով իմաստուն: Ասէ բժիշկն. յոյժ գիտեմ թէ լսես ինձ. առ զշաքարն ապաշխարութեան և զծաղիկն եղբայրսիրութեան և զտերեւն աղքատսիրութեան և զպտուղն խոնարհութեան, և լից 'ի հաւան ողորմութեան, և աղա զնոքըն ծունր ածելով, և քամէ 'ի դատաստանին տուայտութեան, և արտասուախառն ըմպէ յամենայն մէջ գիշերի. այս է ամենայն ցաւոց դեղ, որ ոչ միայն զներքին մարդն բժշկէ, այլ և զարտաքինն սրբէ և նորոգէ և մաքրէ:

[1] Ասաց դարձեալ՝ եթէ պարտ է կրօնաւորի մինչ յայլոց կրօնաւորի իցէ՝ զի ստորև յերկիր նայեսցի միշտ, և զի մի բնաւ նայեսցի յերեսս մարդոյ, և առաւել երիտասարդի. իսկ մինչ միայն իցէ, պարտ է զի միշտ յերկինս 'ի վեր հայեսցի և առ ած յոյժ զգուշութբ, զի յոյժ դժուարին և երկնչին դևք մինչ 'ի վեր նայեսցուք առ ած:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԵՀԱՐՑ հայրն Պամբոյ զհայրն Անտոնիոս և ասէ. զի՞նչ արարից առաւել յօգուտ: Ասէ ցնա ծերն. մի՛ յու-սասցիս յարդարութիւն քո և մի՛ ապաշաւեր զգործս գնա-ցեալս, և պահող զգուշալի լեր լեզուի և որովայնի և կոկորդի քո:

ԱՍԱՑ հայրն Անտոնիոս. առաջին հարքն մեր ելին յանապատ և բժշկեցան նախ և եղեն բժիշկ հոգևոր հմուտք, և դարձեալ անտի և զայլս բժշկէին: Իսկ մեք ընդ ելանելն յաշխարհէ նախ քան զբժշկելն զմեզ զայլս ձեռնարկեմք բժշկել, և դառնայ 'ի մեզ ախտն այն և լինի յետինն չար քան զառաջինն, և գայ 'ի վերայ մեր բանն տեառն՝ եթէ բժիշկ, բժշկեա զանձն քո:

ԱՍԱՑ հայրն Անդրէաս. վայել է կրօնաւորի երեքին սոքա՝ օտարութիւն, աղքատութիւն և լռութիւն համբե-րութեամբ:

ԱՍԱՑ հայրն Աթանասիէ Աղեքսանդրու եպիսկո-պոսն. ասեն բազումք 'ի մէնջ՝ եթէ ո՞ւր են հալածանք զի վկայեսցուք և մեռցուք. այլ ես ասեմ, վկայեցիր մտօք, մեռջիր 'ի մեղաց, մեռո և զանդամս երկրաւորս և սըր-բեսցիս մտօք քովք, և վկայեա Քրիստոսի: Սուրբ վը-կայքն Քրիստոսի ընդ թագաւորս պատերազմէին և ընդ բռնաւոր իշխանսն. ունիս և դու ոսոխ քեզ զիշխանսն մեղաց զսամայէլ և զիշխանքն նորա զչար դևքն: Լու-սուրբքն ունէին դրեալ առաջի իւրեանց զմեհեանս կը-ռոցն և զսեղան զոհից նոցա լի ամենայն պղծութեամբ նոցին. և դու 'ի միտ ածցես յանձին քում և մեհեան համարեսցիս զորկրամոլութիւն և սեղան զոհից զփափկա-սիրութիւն, իսկ կուռք՝ զցանկութիւն մեղաց: Սատան զի որ

ռք պոռնկութեանց և ցանկութեանց հեռացեալ իցէ, զՔրիստոս ուրացեալ է և կռոց երկիր պագանէ, վասն զի ունի յոգի իւր զԱփրոդիտէ 'ի նկարել ցանկութեան մեղացն և զպղծութիւն մարմնոյն։ Եւ դարձեալ որ 'ի սրտմտութեան և 'ի բարկացողութեան յաղթի և ոչ հատանէ յիւրմէ զախտին զայնորիկ խստութիւն, և նա զՔրիստոս ուրացեալ է և զԱրէս ունի աստուած յանձն իւր. վասն զի հարկեցաւ 'ի բարկացողութիւն՝ որ է 'ի նմա թիւնաւորութեան կուռք։ Եւ այլ ոմն արծաթասէր և նիւթահաւաք, և փակեալ է զաղէք յողորմութեան եղբօրն և ոչ ընդարձակէ զողորմութիւն ընկերին, նոյնպէս և նա ուրացող Յիսուսի Քրիստոսի եղև, և պաշտէ զկուռս և ունի յոգի իւր աստուած զԵրմիս կուռք, զի դեռ ևս արարածոց ծառայէ և ոչ արարչին. զի ստուգապէս արմատ ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւն է։ Իսկ որ յախտից յայսցանէ հեռացեալ իցէ, նա կոխեալ զկռապաշտութիւն և ուրացեալ է զանօրէնութիւն և վըկայեալ իցէ Քրիստոսի, կատարեալ և ճշմարիտ մարտիրոս է և խոստովանեալ զբարւոք խոստովանութիւն։

ԱՍԱՑ հայրն Բեսարիոն. յորժամ խաղաղութեամբ կեաս և ոչ յումեքէ պատերազմ ունիցիս ինչ, յայնժամ առաւել խոնարհեսջիր, մի գուցէ ուրախութիւն ինչ օտար մտեալ՝ կալցէ զքեզ գովութիւն յայլոց կամ պարծենալութիւն, և անկցիս 'ի պատերազմ։ Վասն զի բազում անգամ աստուած վասն տկարութեան մերում ոչ թողացուցանէ գալ 'ի վերայ մեր պատերազմ, զի մի կորիցուք 'ի նոցանէ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն որ բնակէր ընդ եղբարսն՝ եհարց ցհայրն Բեսարիոն և ասէ. զինչ արարից, ով հայր։ Ասէ ցնա. լուռ լեր և մի կշռեր զքեզ և քննեա զանձն քո միայն։

ԱՍԱՑ հայրն Բեսարիոն աշակերտաց իւրոց 'ի վախճանելն իւրում. միշտ խնդացէք, անպակաս աղօթեցէք, յամենայնի գոհացէք, և կեցջիք։

ԵՀԱՐՑ ոմն ցհայրն Բեսարիոն բան խրատու։ Ասէ ցնա ծերն. երթ և արասցես զորովայն փոքր մի և զձեռագործ փոքր մի, և մի շփոթեսցիս 'ի սենեկի քո, և կեցցես։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմոկրատէ. եթէ զգեցցուք զերկնաւոր հանդերձն զայն, մի ևս մերկ գտցուք 'ի հանդերձէն յայնմանէ յօր ելլիցն։ Զինչ արասցուք, ով եղբարք, վասն զի լսելոց եմք զսոսկալլին զայն բան որ ասէ. հանէք ընկեցէք զդա 'ի խաւարն արտաքին, անդ եղիցի լալ և

կրձել ատամանց։ Որքան իցեն ամօթք և պատկառանք մեզ՝ որք այսքանի ամբ զգեցաք զտեսակս զայս և զկարգ, և 'ի ժամանակին յայն ընտրութե͞ գտցուք մերկ 'ի համդերձէն հարսանեաց և հանցուք 'ի բաց։ Ով որպիսի ահ և դողումն եկեսցէ յայնժամ 'ի վերայ մեր. ով որպիսի զեղջ կալցէ զմեզ. ով որպիսի ահ և դողումն ըմբռնեսցէ զմեզ յորժամ տեսցուք զհարս և զեղբարս զկարգակիցս մեր 'ի փառս և 'ի պատիւ հարսանեացն, և զմեզ 'ի տանջանս մատնեալ 'ի ձեռս անողորմ հրեշտակաց. որպիսի տրտմութի͞ ըմբռնեսցէ զհայրն Անտոնիոս և զհայրն Ամոնա Նիտրացի և զհայրն Պաւղոս փաւտեցի և զԱմոնա արաբացի և զՄակարի աղեքսանդրացի և զՈրսիսի Իթիղոնացի և զՄովսէս Թեբայիտացի և զԱմոն քերենիտացի և զամենայն սուրբ հարքն և զարդարսն, մինչ տրտմեսցին և երկնեսցեն հառաչմամբ, յորժամ իւրեանք 'ի վեր հրաւիրեալ լինին յերկինս, և զմեզ բախելով հանցեն 'ի խաւարն արտաքին։

ԱՍԱՑ հայրն Եպիփան՝ եթէ որ օրինակ միայն Ք͞ոի էր Մելքիսեդեկ արմատն եբրայեցւոց՝ օրհնեաց զԱբրահամ, որչափ ևս առաւել ճշմարիտն ա͞ծ օրհնեսցէ և սրբեսցէ զհաւատացեալսն իւր։ Դարձեալ նա ասաց. հարկ է քրիստոնէին որ կարօղն է՝ զի ստասցի զգիրս. վասն զի տեսանել միայն զգիրս ծուլացուցանէ առ 'ի մեղս զմարդն, թող թէ ընթեռնուլն, և առ արդարութիւն հրաւիրէ և յարուցանէ զհոգին։ Ասաց դարձեալ. մեծ հաստատութի͞ է անմեղութի͞ և ընթերցումն սուրբ գրոց։ Ասաց նոյն. մեծ խորխորատ մթին է կորստեան և խոր խաւարասույզ անգիտութիւն բանից սուրբ գրոց։ Դարձեալ ասաց նա. լքումն 'ի կենաց է և կորուստ անգիտութիւն օրինացն ա͞յ։

ՆՈՅՆՆ ասէ՝ թէ արդարոց և գիտնոց մեղք մինչև 'ի շրթունս միայն են, իսկ անօրինաց և տգիտաց ընդ բոլոր մարմինն և 'ի միտս. վասն այսորիկ երգէր ա͞ծայինն Դաւիթ և ասէր. դիր տէր պահապան բերանոյ իմոյ և դուռն ամուր շրթանց իմոց. և ասացի թէ պահեցից զճանապարհս իմ, զի մի մեղայց լեզուաւ իմով։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասաց նա. մեղաւորաց ա͞ծ դիւրաբար թողու զյանցանս յորժամ ապաշխարեսցեն, որպէս պոռնըկին և մաքսաւորին արար. իսկ արդարոյն մեղանաց տո-

կոխս պահանջէ, որպէս և բանն տեառն է զոր առ առաքեալսն ասաց. եթէ ոչ առաւելուցու արդարութիւն ձեր քան զդպրացն և զփարիսեցւոցն՝ ոչ մտանէք յարքայութիւնն երկնից:

ԱՍԱՑ և հայրն Եպրեպիէ. եթէ ունիցիս յանձն քո զհաւատսն ա̃յ, կատարեալ հաւատա 'ի նա և զամենայն ինչ առցես նովաւ. իսկ եթէ ոչ առցես զխնդիրն, կարճամիտ ես և ոչ հաւատաս 'ի նա. զի հաւատամք ճշմարտիւ եթէ ամենայն ինչ որ է՝ յա̃յ է, և թէ նովաւ ստեղծան ամենայն ստեղծուածք որք երևին և որք ոչ երևին, և եթէ զամենայն զօր և կամի կարող է:

ԵՀԱՐՑ եղբայր ոմն զնոյն ծեր և ասէ. ո՞րպէս եկեսցէ երկիւղն ա̃յ յանձն մարդոյ բնակել: Ասէ ծերն. եթէ ունիցի մարդ խոնարհութի̃ և անընչութի̃, սովաւ գայ 'ի վերայ նորա երկիւղն ա̃յ: Դարձեալ ասէ. զերկիւղն ա̃յ և զխոնարհութի̃ և զպակասութի̃ կերակրոց ողջ և զզջումն բնակեցուսցէ միշտ ընդ մեզ:

ԱՅՍ եւս հայր Եպրեպիէ գնաց երբեմն առ ծեր ոմն և ասաց ցնա. ասա ինձ, հայր, բան ինչ զի կեցից նովաւ: Ասէ ցնա ծերն. եթէ կամիս կեալ, ուր և գնասցես՝ դու մի արասցես բան ինչ նախ քան զհարցանելն զքեզ: Իսկ նա զզջացաւ 'ի վերայ բանիս այսորիկ և անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. ստուգապէս, հայր, բազում գիրս ընթերցեալ եմ և այսքան շահս ոչ յումեքէ 'ի նոցանէ կթեցի. և շահ յոյժ եղև նմա և գնաց:

ԱՍԱՑ հայրն Եւժենիոս. լաւագոյն է մեզ մուրացիկ գոլ և միայն Ա̃յի մերձաւոր լինել. և ստուգապէս մեծ իցէ նա՝ որ մերձաւոր Ա̃յի իցէ, թէպէտ և մարմնով աղքատ լինիցի: Իսկ որք զերկրաւորս առաւել պատուեսցեն քան զերկնաւորն, յերկոցունց անկցին. նոյնպէս և որ երկնաւորին կարօտասցի, երկոցունցն հանդիպեսցի՝ կենցաղոյս այսմիկ և յաւիտենական կենացն:

ԱՍԱՑ հայրն Մակարի ցհայրն Զաքարիա. ասա ինձ, հայր, և ուսո զգործ կրօնաւորութե̃: Պատասխանի ետ և ասէ. և դու ընդ իս հարցանես, ով հայր: Ասէ ցնա Մակարի. ես հաւատացեալ եմ և վստահացեալ 'ի քեզ, ով որդեակ Զաքարիա. զի է ինչ որ գելէ զսիրտ իմ և բռնադատէ հարցանել ցքեզ: Ասէ ցնա Զաքարիա. ես այսպէս կարծեմ, հայր, զի յամենայն գործս բռնադատել զանձն՝ այս միանձնաւորութի̃ մեծ է:

ԱՍԱՑ Եսայիաս հայր և քահանայ՝ եթէ ասէր մեզ ոմն 'ի հարանց անտի եթէ պարտ է կրօնաւորի նախ քան զամենայն ստանալ հաւատս առ Ած, և սէր և կարօտ առ Ած անփոփոխելի և անմեղութի, և ոչ ումեք չարի չար հատուցանել։ Այսպէս դարձեալ ստանալ ճգնութի ըստ կարի և խոնարհութի և սրբութի և մարդասիրութի և առ ամենեսեան սէր և հնազանդութի և հեզութի և երկայնմտութի և համբերութիւն։ Եւ ունիցի կարօտ առ Ած, և աղաչեսցէ զնա միշտ ցաւագնեալ սրտիւ, և զի մի նայեսցի յետս երբէք, զգուշասցի ընդ յառաջ, և զի մի յուսասցի յարդարութի իւր, և միշտ աղերսանօք խնդրեսցէ զօգնականութիւն յԱյ սակս որ գալոց են փորձութեց 'ի վերայ նորա։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Եսայիաս բան խրատու։ Պատասխանի ետ ծերն. եթէ կամիս հետևել Յսի, պահեա զբանս նորա և 'ի խաչ հանցես զքեզ բոլորովիմբ իբրև զնա մինչև ցմահ, զի պարտ է քեզ պատրաստել զանձն քո համբերել ամենայն չարեաց և փորձութեանց որ գայցեն 'ի վերայ քո. և զի հանգուսցես դու զմիտս լլկողաց և տրտմեցուցչաց քոց, և զի խոնարհեցուսցես զքեզ առաջի ամենայն նեղչաց քոց, և զի ունիցիս միշտ 'ի լռութի զբան քո, և զի մի եղիցիս դատել կամ բամբասել զոք բնաւ 'ի սիրտ և 'ի միտս քո։

ԱՍԱՑ դարձեալ. աշխատութի մարմնոյ և աղքատութիւն և օտարութի և արիութի և լռութի ծնանին զխոնարհութի, և խոնարհութի ջնջէ զբազմութի մեղաց. իսկ որ ոչ պահէ զսոսա, ընդունայն է միանձնաւորութիւն նորա։

ԱՍԱՑ դարձեալ. ատեա զամենայն գործ աշխարհական և զհանգիստ մարմնոյ քո, զի սոքա կարող են առնել զքեզ թշնամի Այ. զի զոր օրինակ մարդ որ ունիցի թշնամի և պատերազմի միշտ ընդ նա, և այսպէս արժան է պատերազմել ընդ մարմինս մեր զի մի հանգուսցուք զնա։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Եսայիաս վասն բանին որ ասէ՝ հայր մեր որ յերկինս ես։ Ասէ ցնա ծերն. այդ աղօթք կատարելոցն է. քանզի որ ոք ընդ մարմնական ախտից պատերազմեսցին, ոչ կարէ 'ի նմա սուրբ լինել անուն տեառն։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ հայրն Եսայիաս վասն հօրն Մակարայ

և ասէր. Նստէի ես երբեմն ընդ հօրն Մակարայ առանձինն, և եկին եղբարք եօթն յԱղեքսանդրու փորձելով զհայրն Մակարի և ասեն ցնա. ասա մեզ, հայր, բան խրատու, զի կեցցուք 'ի նոսին: Իսկ ես առի տախտակ և սկսայ գրել զբանս նորա որքան ասէր առ նոսա: Իսկ ծերն հառաչելով 'ի խորոց սրտէ, և բացեալ զբերան իւր 'ի բանս լուսաւորս և ասէ ցնոսա: Ով եղբարք, իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ գիտէ զճանապարհս որով կեցցէ, այլ դուք կամիք զի կեցցէք: Իսկ նոքա ասեն. յոյժ կամիմք զի կեցցուք, այլ ոչ թողուն զմեզ կալ չար խորհուրդք մեր: Ասէ ցնոսա ծերն. արդ եթէ կրօնաւոր էք, ընդէ՞ր շրջիք և կայք ընդ աշխարհականս, կամ ընդէ՞ր բնաւ մերձ լինիք 'ի տեղիսն ուր իցեն գռեհիկք, և կամ ընդէ՞ր ոչ գիտէք եթէ որ ոք հրաժարեաց յաշխարհէ և զսուրբ զայս կերպարան զգեցաւ և դարձեալ խառնեալ ընդ գռեհիկ աշխարհականս կեալ, թէ իւր ոք և թէ ընդ օտարաց. սոքա զանձինս և զնոսա խաբեն, և սուտ և ընդունայն է կրօնք նոցա: Վասնզի զի՞նչ շահեսցի յաշխարհականաց, այլ կամ զվնաս և կամ ըղձհանգիստ մարմնոյ իւրոյ. իսկ ուր իցեն հոգք կամ հանգիստ մարմնոյ, անդ անկար է բնակել երկիւղին այ. քանզի զի՞նչ այլ ինչ է կրօնաւոր, բայց եթէ ոչ՝ միայն այս, զի միայն ընդ միայնոյ այ կեցցէ և խոստեսցի զտիւ և զգիշեր: Վասն զի պարտ է կրօնաւորի զի մի՛ կացցէ ընդ աշխարհականի և ոչ ժամ մի. իսկ եթէ 'ի գործս անհնարինս հարկ է՝ կացցէ օր մի, և այս յայնմ ժամու՝ եթէ առանց այնմ գործոյ կալ անհնար իցէ. կամ թէ վաճառեսցէ զձեռագործ իւր և գնեսցէ իւր պէտս կարեւորս 'ի կեանս իւր և դարձեալ ապաշխարեսցէ ջերմապէս արտասուօք վասն այն աւուր զոր եկաց 'ի քաղաքի ծախել զձեռագործ իւր, զի ոչ շահեցաւ:

Վասնզի կրօնաւոր որ ընդ գռեհիկս բնակի, զայսոսիկ առաքինութիս յաւելու. քանզի նախ քան զամենայն մինչ գնայ յարել ընդ նոսա, սկիզբն կենաց այսպէս լինի. լռութի կալցէ և հեզութի, նուազ խօսիլ և դաշն նայել, և պահս սկսանի յոյժ մինչև ծանիցի ամենեցուն, և ելանէ համբաւ զնմանէ և լսի անուն նորա՝ եթէ այս անուն կրօնաւոր սուրբ և առաքինի է: Իսկ ապա յորդորէ սատանայ զաշխարհականս տեղւոյն այ-

նորին աշակերտել նմա և ընուլ 'ի նա զպէտս և զխնչս առատապէս և զամենայն պէտս հացի և զինւոյ և ձիթոյ մեծի խաչարարութե. և սկսանին գովել և ասել՝ սուրբ սուրբ սուրբ է ։ Իսկ նա, որպէս սովորութիւն է ամբարհաւաճութե և սնափառութե, մինչ լսէ զսուրբ սուրբն և զգովութիւն զայն, վաղվաղակի փքանայ եղկելի կրօնաւորն այն, և յայնմհետէ սկսանի նստել ընդ նոսա ուտել և ըմպել և պարարիլ. և ստացեալ նիւթ կեղծաւորացն, պահօք յայնժամ սկսեալ, աւարտէ զյղփութի մարդասիրութբ, հիւրընկալութի և հոգեշահութիւն կոչելով ։

Եւ ապա յարուցեալ յետ արբենալոյն սկիզբն առնէ հսկման աղօթից և բարձրացուցանէ զձայն իւր յերգս՝ մինչ սկսանին որք ընդ իւր գռեհիկքն՝ գովել զնա և ասել, եթէ սուրբս այս միայնակեաց բարիոք պաշտէ, իբր թէ հրեշտակային ձայնիւ, և յոյժ հսկէ և աղօթէ. և սովաւ ևս առաւել բարձրավզեալ ամբարտաւանի եղկելին ։ Եւ ապա յանկարծակի 'ի բաց ձգէ զխոնարհութիւն իւր, և հոգի դիւական ամբարտաւանութե կալնու զնա. և եթէ ոք ասիցէ ցնա բան ինչ ոչ հեզ, իսկ նա խստագոյնս և սաստիկս պատասխանի առնէ, խոշոր ձայնիւ և գոռոզ բանիւք վայրենացեալ նայեցմամբ ։ Եւ ապա մինչ յամառէ յայսոսիկ ընդ գռեհիկս, և գիրացեալ ընու զորովայն մարմնոյն և զհոգին կրկնակի ախտիւք, յայնժամ հարկանէ զինին 'ի սիրտ նորա զնետս պոռնկութե առ կանայս և առ մանկունս սաստկապէս և խեղդէ և նեղէ զնա սովաւ և այլ ամենայն հոգովք կենցաղոյս, մինչև 'ի խորխորատ մեղաց ձգեսցէ զնա, և կամ յայն ինչ զոր տէրն ասաց՝ թէ ամենայն որ հայի 'ի կին մարդ և ցանկայ նմա, անդէն շնացաւ ընդ նմա 'ի սրտի իւրում։ Ապա թէ և զայսիւ արհամարհեալ առասպել համարեսցի, յայնժամ գթեալ 'ի դիւէն՝ 'ի կատարեալն անկանի 'ի շնութի, կամ ընդ ազգակից մարմնոյ զոր այլք ոչ կարծեսցեն, և կամ ընդ խոստովանաքոյրս և դստերս և կամ ընդ աշակերտեալ երիտասարդսն, և այսպէս որոշեալ յա̃յ հեռանայ 'ի նմանէ, և հեշտանայ և արհամարհէ զմեղս և կորիցէ իսպառ ։

Յայնժամ սկսանի զկատարեալ տարւոյն ժողովել զպխտոյն բազմապէս՝ զիւրն և զհիւրոցն պատճառելով,

և ապա զերկու ամի և զերեք ամի, և իւր գործ առնէ զմեծ մասն երկրին. և 'ի վերայ այսոցիկ սկսանի հաւաքել զինչս բազումս ոսկւոյ և արծաթոյ և զայլ ամենայն ստացուածոց, մինչև ձգեսցեն զնա դէպ յարմատ ամենայն չարեաց որ է արծաթսիրութիւն կրկին կռապաշտութիւն։ Նա եթէ տացէ ոք նմա փոքր ինչ ոսկի կամ արծաթ և կամ այլ ինչ, յետոյ դարձուցանէ ասելով՝ ոչ պիտոյ է ինձ այդ, զի ոչ բնաւ ինչ առնում յումեքէ, և ամօթով առնէ զբերողն և տրտում։ Իսկ եթէ ոք բերէ նմա ոսկի կամ արծաթ բազում որ հաճոյ թուեսցի իւր, վաղվաղակի առնու խնդութեամբ, և փութապէս գնէ սեղան բարձր և լի ամենայն բարութեամբ, և գնէ բազմականս և բերէ գինիս ծաղկահոտս, և սկսանի ուտել և ըմպել յղփութեամբ, և զհիւրասիրութիւն գործէ։ Իսկ աղքատն՝ եւ առաւել Քս՝ առ դրանն արտաքոյ կալով և բախէ զդուռն և խնդրէ ինչ, և ոչ ոք է որ լսէ և ոչ ոք ողորմի նմա։ Վասն այսպիսեացս ասաց տէրն մեր Յս Քս, եթէ դիւրին է ուղտու ընդ ծակ ասղան անցանել, քան մեծատան յարքայութիւն այ մտանել։

Այլ մի թէ ասիցէ ոք 'ի ձէնջ՝ եթէ ես ոչ եմ մեծատուն և ոչ հարուստ. և այլ ոք ասիցէ՝ ոչ պիտոյ է ինձ առնուլ ինչ յումեքէ, այլ ձեռօք իմովք գործեմ, և ետ ինձ ած և զինչ ունիմ։ Նա արդ ասացէք ինձ, ով հարք, հրեշտակք յերկնից ոսկի հաւաքէ՞ն երբէք. ոչ. այլ փառաբանեն միայն զած։ Նա արդ մեք, ով եղբարք, ընդէ՞ր զգեցեալ եմք զտեսակ նոցա. յա՞ն ինչ զգեցաք զի ստասցուք և հաւաքեսցուք ոսկի և արծաթ բազում, թէ յայն ինչ՝ զի իբրև զհրեշտակս անինչս և սուրբս եղիցուք. մի՞թէ ո՞չ գիտէ՞ք եթէ զդասուն զայնոսիկ որք անկան յերկնից՝ կրօնաւորաց պարտ է լնուլ։ Նա արդ ընդէ՞ր հրաժարեցաք յաշխարհէ. և եթէ հրաժարեմք՝ ընդէ՞ր երկմտեմք և յետս դառնամք 'ի Ճանապարհէ խոնարհութեան, և կամ թէ ո՞չ գիտէք զի գինի և ոսկի և արծաթ և կանայք և մարմնոյ հանգիստ և հեշտալիք նոցին և խառնին ընդ գեհենիկս և այլ ամենայն այսպիսիք հեռացուցանեն զմեզ յայ. զի արմատ, ասէ, ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւն է. և այնչափ չար է, որպէս զի որչափ հեռի են երկինք յերկրէ, այնչափ հեռի է կրօնաւոր արծաթասէր յայ. և զի ստուգապէս ոչ ինչ է չար քան զարծաթասէր միանձն։

10250219

Նա որք խօսակիցն կանանց և մանկանց և աշխարհականաց են կրօնաւորք, սոքա ողբալիք են ամենայն մարդկան, սոքա և փախչելիք են ամենայն կրօնաւորաց, սոքա մերժեալք յա̃յ և բաժին լեալք դիւաց։ Ո՞չ լսեն զինչ ասէ Յոհաննէս առաքեալ և աւետարանիչ. մի, ասէ, սիրէք զաշխարհս և մի զոր ինչ յաշխարհի են. և եթէ ոք սիրէ զաշխարհս, ոչ է 'ի սէրն ա̃յ։ Նոյնպէս և առաքեալն Յակոբոս խրատէ զմեզ և ասէ. որ կամի սիրել զաշխարհս, թշնամի լինի նա ա̃յ։ Փախերուք, ով եղբարք, յաշխարհէ, փախերուք որպէս փախչի ոք յօձից քարբից. քանզի օձք զորս հարցեն՝ դժուարաւ բժշկին, նոյնպէս և աշխարհ. և եթէ մեք կամեսցուք կրօնաւորս լինել, փախիցուք յաշխարհէ. քանզի լաւագոյն է մեզ եթէ մի պատերազմ ունիցիմք և ոչ բազումս և անթիւս։ Նա արդ ասացէք, ով հարք և եղբարք, հարքն մեր ստացան զառաքինութիւնս, 'ի քաղաքս և 'ի գիւղս, եթէ յանապատս և յանտառս. և թէ նոքա անդէն ստացեալ զառաքինութիւն, իսկ մեք որպէս կարասցուք ստանալ 'ի գիւղս և 'ի քաղաքս։ Նա եթէ ոչ քաղցեսցուք և ոչ ծարաւեսցուք, և եթէ ոչ ցրտասցուք և ընդ գազանս բնակեսցուք, և զի համառօտիւ ասացից՝ եթէ ոչ մեռցուք մարմնով, զիա՞րդ կեցցուք հոգւով. և որպէս կամիմք ժառանգել զարքայութիւն երկնից ընդ համաշխարհիկս բնակելով։ Նայեցարուք ընդ զինուորս թագաւորաց. զի եթէ ոչ պատերազմեսցի զինուորն և յաղթեսցէ՝ ոչ պատուեսցի, ևս առաւել մեք ուտելով և ըմպելով և խառն ընդ գռեհիկս կալով և ընդ էգս՝ ոչ մտցուք յարքայութիւն երկնից։ Մի՛ կարծեսցեն 'ի մեզ դեւք չար խորհուրդս և ասասցեն՝ հաւաքեսցուք ինչս զի ողորմութի̃ արասցուք. վասն զի որ ոք յեղջերուէ իւղոյն ոչ առնիցէ ողորմութի̃, նա և ոչ 'ի բիւրուց տաղանդաց առնիցէ։

Մի՛ եղբարք իմ, մի այսպէս. այս գործ աշխարհականաց է. ոչ կամի ա̃ծ մեզ կրօնաւորացս ունել ոսկի և արծաթ և ոչ հանդերձս բազմագինս և ոչ զայլ ինչ նիւթ աշխարհական և ոչ ողորմածս լինել. և զի ինքն տէրն ասէ, հայեցարուք ընդ թռչունս երկնից՝ որ ոչ վարեն և ոչ հնձեն և ոչ ժողովեն յըշտեմարանս, և հայրն ձեր երկնաւոր կերակրէ զնոսա։ Կրօնաւոր որ ստասցի ոսկի կամ արծաթ և կամ այլ ինչ ստացուածս, ոչ հաւա-

տայ թէ կարող է ա՟ծ կերակրել զնա. զի եթէ հաց ոչ կարող է տալ մեզ ա՟ծ, ապա և ոչ զարքայութի՟ն կարասցէ տալ մեզ: Այլ և զայս գիտասջիք, զի եթէ ոք ունիցի զինչ և իցէ 'ի պիտոյիցն՝ և բերէ աշխարհական ոք յայնմանէ այլ նմա, այն ոչ յա՟յ է, այլ յազդմանէ սատանայի լինի այն. իսկ եթէ ոչ ունիցի և խնդրեսցէ մի անգամ և երկիցս՝ և բերէ ոք, այն յա՟յ է առաքեալ, որպէս Դանիէլի 'ի գբին առիւծուց, զի գիտէ ա՟ծ 'ի ժամու շնորհել զպիտոյսն: Իսկ եթէ ոք ոչ կարօտ իցէ, կամ թէ ունիցի ոսկի և արծաթ կամ այլ ինչ նիւթ, և ոչ ինքն ցրուեսցէ զնա, այլ կացցէ և մնասցէ զի այլ ոք գայցէ և բերիցէ ինչ նմա, կամ ոչ բաշխեսցէ իւրն, նա մասնակից լինի Յուդայի իսկարիովտացւոյն որ եթող զշնորհս բժշկութե՟ն և զվիճակ առաքելութեան որ տուեալ էր իւր 'ի տեառնէ, և 'ի ցանկութի՟ արծաթսիրութե՟ն խեղդեցաւ. զոր գիտելով երանելին Պաւղոս՝ արմատ ամենայն չարեաց անուանեաց զնա և կռապաշտութի՟: Տեսէք, ով եղբարք, եթէ յորպիսի գուբս չարեաց 'ի վայր ձգեսցէ զկրօնաւորն այս ախտ, մինչ զի և 'ի կռապաշտութի՟ ընկենու զնա. քանզի ճշմարտապէս հեռասցի այնպիսին յա՟յ, և կռոց ձեռագործաց և դրօշելոց մարդկան երկիր պագանէ՝ որ է ոսկի և արծաթ:

Ով արծաթսիրութի՟ չար, որ հեռացուցանես զկրօնաւորս 'ի սիրոյն ա՟յ: Ով արծաթսիրութի՟, որ ես դանագոյն նենգութի՟, որ զրկես զմիանձունս 'ի դասակարգութե՟ հրեշտակացն: Ով արծաթսիրութի՟, որ դու կոչեալ եղեր արմատ ամենայն չարեաց, որ առնես զկրօնաւորս հոգացող աւելաստացութեան: Ով արծաթսիրութի՟, ժողովարան ամենայն չարեաց, որ սրես զլեզու միանձին յանարգանս և յատելութի՟ և 'ի չփոթս և 'ի կռիւս, մինչև գայցէ նա յատեան աշխարհական դատաստանաց: Վայ արծաթասէր կրօնաւորի, զի բնակեսցի յոգի նորա դեն յղփութե՟ և կռապաշտութեան: Վայ արծաթասէր միանձին, զի ելոյծ զօրէնս ա՟յ որ ասէ՝ թէ մի՛ ստանայք ոսկի և արծաթ. վայ նմա, զի զմեծամեծս պահելով յօրինացն՝ 'ի մինն այն ուրացող ա՟յ եղև:

Բազում անգամ ձգէ 'ի սիրտ արծաթասէր կրօնաւորին դեն խորհուրդ և ասէ՝ եթէ արասցես յայսմ գիշերի հսկումն և կոչեսցես յայգուցն զեղբարսն և արաս-

ցես ընդունելութիւն և սէր, և տուր ինչս եղբարցն և կարօտելոց։ Եւ ապա դարձեալ թուլացուցանէ և ասէ. անհնար է քեզ թողացուցանել, ծանր ինձ զլռութիւն և զպահս. լցուցից յերեսեանն զկարգ երրորդ ժամուն և զվեց ժամուն և զինն ժամուն, և պահեցից զցերեկ. և ոչ 'ի միտ առնու եղկելին զբանն տեառն որ ասէ՝ եթէ ոչ ամենայն որ ասէ ցիս տէր տէր՝ մտցէ յարքայութիւն երկնից, այլ որ արասցէ զկամս հօր իմոյ որ յերկինսն է։ Եւ զայս ասէն՝ թէ զի՞նչ վնասեսցէ ոսկին և արծաթ որք են նիւթ ողորմութեան։ Եւ ոչ գիտել կարասցեն զայն թէ ուր ժողովի ոսկի և արծաթ և նիւթ երկրաւոր, անդ մտցեն ամենայն ախտք, և ընդ նոսին մտանէ լեգէոն գլուխն դիւաց. ուր հեղձումն է հոգւոյ և մարմնոյ. քանզի ոչ ինչ 'ի բարեացն բնակէ անդ՝ ուր իցէ ագահութիւն, այլ կոծ մտնջենաւոր և վայ անպակասելի։ Եւ զիա՞րդ կարիցէ բնակել 'ի նմա կրօնաւոր ագահ և արծաթասէր, որովհետև եթող նա զկամս արարչին իւրոյ՝ որ կոչեաց զնա 'ի կեանս յաւիտենից, և զոսկի պաշտելով զնա հաւաքէ։ Բազում անգամ արկանեն դեւք 'ի սիրտ այնպիսւոյն զզջութիւն, և սկսանի տրտմել և հոգալ, բախել զկուրծս և արտասուել և ասէ. ահա ետ ինձ ած ոսկի և արծաթ յոյժ, ընդէ՞ր ոչ տաց 'ի սմանէ աղքատաց։ Եւ ապա 'ի վերայ զզջութեան վաղվաղակի յիշէ զսէր ոսկւոյն, և 'ի բաց թողու զզեղջն և զարտօսրն, և ոչ կարէ տալ այլոց և ոչ դանկ մի և ոչ խլել զարմատ չարին։

Այլ եղբարք իմ սիրելիք, զի է զի ունիմք մեք միանձունքս ոսկի և արծաթ և հանդերձս բազումս, և ոչ դադարեմք 'ի ժողովելոյ. և աղքատն որ նոյն ինքն Քս իցէ՝ տկար և քաղցեալ և մերկ շրջի արտաքոյ, և ոչ ինչ բարիս գործեմք 'ի վերայ նորա։ Եւ արդ զի՞նչ պատասխանի տացուք յաւուրն ահագին. քանզի հրաժարեմք յաշխարհէ և դարձեալ 'ի նմա դեգերիմք և շրջիմք, և երկմտեմք և ստեմք մերում տեսակի և կարգի. զի սա հրեշտակային, և մեք դարձուցանեմք զսա յերկրաւոր կենցաղականս, և սիրեմք զանցաւորս առաւել քան զերկնականն, և կամ բնաւ ոչ առնեմք բարի ինչ, և կամ թէ հազիւ ինչ առնեմք փոքր և զայն ևս կեղծաւորութեամբ 'ի ցոյց մարդկան, զի որսասցուք փառս 'ի մարդ-

կանէ ։ Եւ արծաթսիրութիւն ոչ եթէ 'ի բիւր տաղանդս ոսկւոյ և ընչից սահմանի, այլ մինչև ցդանկ մի. զի որ զփոքրն զայն սիրէ, նա չար և արծաթասէր է ։ Եւ զոր օրինակ ողորմութիւն ոչ 'ի բազմութիւն նիւթոյն է, այլ 'ի կամս տուողին, նոյնպէս արծաթսիրութիւն ոչ 'ի բազումն՝ այլ 'ի կամս սիրողին դատեսցի ։

Ո՛չ այսպէս, սիրելի եղբարք իմ, մի. այլ փախիցուք յաշխարհէ. զի եթէ յանապատի կալ հոգւով դժուարին է, որչափ ևս առաւել 'ի մէջ աշխարհի ։ Եւ որպէս կարասցուք կալ 'ի մէջ աշխարհականաց և 'ի շփոթս. յայտնի է ճշմարտապէս ոչ կարող գոլ կալ 'ի բանէն տեառն որ ասէ՝ թէ ամենայն որ ոչ հրաժարեսցէ յերկրէ և յամենայն գործոյ նորա և ատեսցէ զանձն իւր, ոչ է ինձ արժանի. և կենդանի եմ ես՝ ասէ տէր. և թէ՝ ելէք 'ի միջոյ նոցա և մեկնեցարուք. և մերժեցէք զչարիս յանձանց ձերոց ։ Տեսէք, ով եղբարք իմ սիրելիք, եթէ որքան շահս բերէ փախչելն 'ի խօսակցութենէ գեղջկացն. քանզի բարւոք է փախուստն և մեզ և նոցա. քանզի նոցին բանքն վասն գնելոյ և վաճառելոյ է միշտ, տնկելոյ և սերմանելոյ, շինելոյ և վիճելոյ, և վասն կնոջ և մանկանց, ստացուածոց և ոսոխաց և ատենից, հօտից և խաշանց. արդ այսպիսի մտավարժութիւն և լսելութիւն 'ի բաց մերժեն զխորհուրդս մեր յԱյ ։ Իսկ եթէ խօսակցութիւն նոցա միայն հեռացուցանեն զխորհուրդս մեր յԱյ, ապա ընդ նոսին ուտել և ըմպել և կեալ որքան առնեն մեզ վնաս ։ Ոչ եթէ անսուրբ են նոքա և պիղծ և յայն սակս ասեմ, քաւ լիցի. այլ զի ուտեն նոքա յաւուրն երկիցս անգամ և երիցս, ուտեն և զպարարտունըս[1] և զմիս և ըմպեն անյագապէս և նոցա ոչ վնասէ. իսկ մեք հրաժարեալ եմք 'ի մսոյ և յամենայն գիրացուցչացն կերակրոց, և յաւուրն մի անգամ առնումք կերակուր ։ Ի վերայ սոցին դարձեալ թէ տեսանեն ըզմեզ եթէ կերիցուք և յագեսցուք, առժամայն բամբասեն զմեզ և ասեն. ահա կրօնաւորք կերողք և արբեցողք և որկորամոլք, և ոչ իմանան եթէ մեք իբրև զնոսա մարմին տկար եմք ։ Իսկ եթէ տեսանեն զմեզ ոչ ուտելով և պահօղս, բամբասեն ասելով՝ ահա կրօնա-

1 Օրին. Դ պարարտունս ։

ւորք մնափառ և մարդահաճոյ. և կորուսանեն զանձինս իւրեանց վասն մեր: Եւ դարձեալ թէ տեսանեն զմեզ անլուայ ուտելով կամ անարդ զգեստիւք և բոկս գոլ, ասեն՝ ահա խենեշք և ախտաժէտք, ժահահոտք և խաբեբայք: Իսկ եթէ տեսցեն զոք լուացեալս և զգեցեալս, ասեն՝ ահա պճնողք և անձնապարարտք և միմոսք. և այսպէս ասելով կորուսանեն զանձինս իւրեանց վասն մեր, և մեք լինիմք պարտական և պատճառ կորստեան նոցա:

Արդ փախչելով փախիցուք, ով եղբարք, 'ի սեղանոց և 'ի կոչմանէ նոցա և զատել զմեզ 'ի նոցանէ, և պարսաւեալ լեալ խնդրեսցուք աղաչեմ և մի զգովել սիրել, թէպէտ հայր կամ եղբայր կամ ազգականք իցեն. վասն այսորիկ զի սէրն նոցա կամ ողորմելն կամ գովելն մատնէ զմեզ 'ի տանջանս յաւիտենականս. իսկ ատելն և բամբասելն նոցա լինին մեզ պատճառք պսակին փառաց: Վասնզի զինչ շահիցիմք եթէ մարդկան հաճոյ եղիցուք և բարկացուսցուք զտէր ած մեր: Եւ վկայէ այսոցիկ առաքեալն Պաւղոս և ասէ. եթէ տակաւին մարդկան հաճոյ լինէի, ապա Քնի ծառայ ոչ էի: Արդ աղօթեսցուք ամենեքեան առ տէր և ասասցուք. տէր Յս Քս ած մեր, 'ի բաց արասցես 'ի մէնջ զթըշնամիս մեր և զնեղիչս. մեկնեա զմեզ յաշխարհականաց, փրկեա զմեզ 'ի գովութէ և 'ի պարսաւանաց մարդկան: Եւ մի ինչ բնաւ գործեսցուք մեք 'ի հաճոյս նոցին. զի ոչ կարող է գովութի նոցին տանել զմեզ յարքայութին երկնից, և ոչ պարսաւանք նոցա կարող են փակել մեզ զդուռս կենաց: Եւ զայս գիտասցուք, եղբարք, եթէ ընդ ամենայն դատարկ բանի համարս տալոց եմք յաւուրն յետնում տեառն այ և ստեղծողին մերոյ: Եւ լուեալ 'ի խօսիցն Մակարայ, իսկ նոքա գնացին չինեալք անձամբ և մտօք 'ի լուսազարդ բանից երանելւոյն:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եկն առ հայրն Եղիա միայնակեաց, որ բնակեալ էր յայրն սրբոյն Սաւայի, և ասէ ցնա. ասա ինձ բանս կենաց, ով հայր: Ասէ ցնա ծերն. յաւուրս հարցն մերոց փայլէին երեքին այսոքիկ առաքինութիւք՝ անընչութի, անմեղութի և պահք. իսկ այժմ տիրեալ են կրօնաւորաց ագահութի, որկրամոլութիւն և լիրբն յանդգնութի. և արդ զոր կամիս դու՝ յանձին կալցես յայսցանէ:

ԱՍԱՑ հայրն Թէոդորէ փերեմացի. կրօնաւոր որ միշտ յապաշխարութեան կենայ, ոչ կալեալ լինի յօրինացն:

ԵՀԱՐՑ ոմն 'ի կրօնաւորացն զԹէոփիլէ եպիսկոպոսն և միայնակեաց զբանս առաքելոյն որ ասէ՝ եԹէ գնեցէք զժամանակս, զի աւուրքս չարութեան են: Ասէ ծերն. անուննն յայտ առնէ զզօրութիւն և զօգուտ բանիդ. և այսպէս իցէ. եկն եհաս քեզ ժամանակ արհամարհանաց, գնէ զժամանակն պատկառանօք և խոնարհութեամբ և երկայնմտութեամբ, և ձգէ զշահն յանձն քո: Դարձեալ. եհաս ժամանակ անարգութեան, գնեա դու զժամանակն զայն անյիշաչարութեամբ և հեզութեամբ, և շահեաց անձին քո զօգուտ: Այսպէս և յամենայն ներհակսն որ են ախտք և առաքինութիւնք, գնեսցուք ներհակով առաքինութեան զժամ շարժելոյ ախտին, և շինիմք եԹէ կամեսցուք:

ԱՍԱՑ դարձեալ. հսկեսցուք մտանել ընդ նեղ դուռն. և զոր օրինակ ծառք և տունկք եԹէ ոչ առցեն զձմեռն և զանձրեւն՝ ոչ կարեն պտղաբերել, այսպէս և մեք. և քանզի կենցաղս այս ձմեռն է, եԹէ ոչ կրեսցուք և յանձն առցուք 'ի սմա զվիշտս բազումս և զճգնութիւնս՝ ոչ կարեմք մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ասէ դարձեալ. պարտ է վարդապետի եղբարցն զի օտար լիցի յիշխանասիրութենէ և օտար յամբարտաւանութենէ, հեռի 'ի հպարտութենէ, և զի մի՛ կատակեսցի յաչաղանաց այլոց և ոչ բռնադատեսցի յորովայնէ իւրմէ և ոչ 'ի սրտմտութենէ և 'ի բարկութենէ. այլ հարկ է լինել երկայնամիտ, հեզ և խոնարհ և պահեցող գոլ յամենայն զօրութենէ, հարցաքննող, ողորմած և ողեշահս:

ՊԱՏՄԷՐ մեզ հայրն Կասիանէ վասն Յոհաննու հօր ումեմն առաջնորդի վանաց՝ եԹէ մեծ էր նա 'ի վերայ երկրի. և յորժամ մերձ էր 'ի փոխադրել յաշխարհէս և անցանել առ Աստուած, 'ի յետին շունչն ուրախ էր յոյժ և կարօտ էր գնալ. շուրջ կային զնովաւ եղբարքն և աղաչէին որպէս զի բան ինչ կարճառօտ և կենսաուսոյց ասասցէ նոցա և իբրև զվիճակ ժառանգութեան Թողցէ նոցին, որով կարող լինիցին 'ի վեր ելանել առ Աստուածային կատարելութիւն: Իսկ նա հառաչեաց և ասէ ցնոսա. ոչ երբէք արարի զկամս իմ, և ոչ երբէք ուսուցի զոք զայն ինչ զոր նախ ես ոչ արարի:

ԱՍԷՐ և հայրն Յոհաննէս կիլիկեցի, որ էր առաջ_

նորդ Սայիթու լերինն. որպէս փախեայք յաշխարհէ, փախերուք նոյնպէս և 'ի ցանկութեանց մարմնոց. նմանեսցուք հարցն մերոց, և յիշելով թէ որպիսի խստագոյն ճգնութիւնս միայնակեցութեան ընթանային միշտ. և մի պղծեսցուք, ով եղբարք, զտեղիս զայս զոր հարքն մեր ճգնութեան. և քրտամբք իւրեանց սրբեցին 'ի դիւաց. և զի սա տեղի ճգնողաց է և անմարմնոց սրբոց, և ոչ է տեղի վաճառող կրպակաւորն փերեզակաց։

ԵԼԱՆԷԱՔ երբեմն 'ի Գեթսեմանոյ 'ի լեառն Ձիթենեաց, և էր անդ վանս հօրն Աբրահամու. յայսմ վանս առաջնորդէր հայրն Յոհաննէս կոզիկեցի. հարցաք նմա և ասեմք՝ եթէ ո՞րպէս ստանալ կարիցէ ոք զառաքինութի։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ ցմեզ. եթէ կամեսցի ոք ստանալ զառաքինութիւն, ոչ ստասցի՝ եթէ ոչ նախ հատցէ յիւրմէ զչարութիւն համագունն նորոյն. այսինքն է եթէ կարօտիս ստանալ զողջս, ատեա և հատ 'ի քէն զուրախութի և զհրճուանս. և եթէ սիրես ստանալ զխոնարհութի, ատեա և հատ զամբարտաւանութի. և եթէ կամիս ստանալ զպահս, ատեա զհեշտասէր որկորամոլութի. եթէ կամիս ստանալ զսրբութի, ատեա զպղծութի և զցանկութի. և եթէ կամիս զանընչութի, ատեա զարծաթսիրութիւն. եթէ սիրես զմիայնակեցութի, ատեա զքաղաքս և զգեօղս և զցանցս գայթակղութե նոցին. եթէ սիրես զօտարութիւն, հեռասցիս յընտանեաց քոց։ Ով որ սիրէ ըստանալ զհեզութի, ատեսցէ զսրտմտութի և զընդ բազմաց կեալն. և որ սիրէ զանխռովութիւն ստանալ, ատեսցէ նա զդատելն և զբամբասանս ընկերին. և որ սիրէ զանչփոթութի, սիրեալ ստասցի զառանձին բնակութիւն։ Որ սիրէ զլռութի, խցցէ զունկն, զի մի լուիցէ զբանս բազմաց. և որ սիրէ բեւեռել զինքն ընդ երկիւղն այ, միշտ ատեսցէ զամենայն հեշտալիս մարմնոյ և առցէ յանձն զվիշտս և զնեղութիս հանապազորդս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Յովսէփ և ասէ. եթէ եղիցին հալածմունք և տանջմունք, բարւո՞ք է, հայր, փախչել յանապատ՝ և եթէ 'ի քաղաքս և 'ի գեօղս։ Ասէ ցնա ծերն. ուր և լինիցես եթէ իցեն ուղղափառք, անդ գնասցես մերձ առ նոսա, և մի ունիցիս բնաւ սէր երիտասարդական 'ի սրտի քո, և մի նստիցես մերձ 'ի

նմա և ոչ բնաւ, այլ ատեա և փախիր 'ի նմանէ իբրև 'ի չար գազանէ. և եթէ կարասցես հանգարտել 'ի սենեկի քո, և այն բարւոք է. և գործեա դու զձանջար քո, զի մի հարկեսցիս գնալ առ այլ ոք խնդրել զնա 'ի նմանէ: Ասէ ցնա եղբայրն. կամիմ նստել 'ի մէջ ժողովից եղբարցն և միանձնանալ 'ի խցին իմում, և տաց զձեռագործս իմ և առից 'ի նոցանէ զպէտս իմ: Ասէ ցնա ծերն. հարքն մեր ոչ կամեցան զայդպիսի գործ և ոչ ետուն թոյլ. զի թէ արասցես, ոչ ումեք տացես զհաց քո, զի ոչ թողու զքեզ սատանայ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Իերաքս և ասէ. ասա ինձ բան, հայր, զի կեցցեմ նովաւ: Եւ ասէ ցնա ծերն. նիստ 'ի խցին քում և ողբա զմեղս քո և մի դատեսցես զոք. և եթէ քաղցիցես կերիցես, և եթէ ծարաւեսցիս արբցես, և մի խորհեսցիս չար զումեքէ և կեցցես:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Կրոնոս և ասէ. ասա ինձ բան խրատու, հայր: Ասէ ցնա ծերն. յորժամ գնաց Եղիսէ առ սոմնացին այն և գտաւ զնա զի ոչ առ ոք ունէր բան ինչ կամ գործ, և յղացաւ և ծնաւ 'ի գալն առ նա Եղիսէի: Ասէ ցնա եղբայրն. զի՞նչ է զօրութի՞ն բանիդ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. անձն յորժամ արթուն և զգաստ իցէ և ժողովէ զինքն 'ի շփոթմանց բազմաց և յետս ձգեսցէ զկամս իւր, յանժամ գայ հոգի ա̃յ 'ի վերայ նորա, և յայնժամ կարէ ծնանել զառաքինութիւն, քանզի ամուլ է: Ասէ եղբայրն ցԿրոնոս. զի՞նչ արարից մոռացմանս՝ որ միշտ գերէ զխորհուրդս իմ և ոչ թողու իմանալ մինչև ձգեսցէ 'ի մեղս: Ասէ ցնա ծերն. յորժամ տարան զտապանակ ուխտին այլազգիքն վասն չար գործոց որդւոցն Իսրայէլի և քարշէին զնա մինչև տարան զնա 'ի տուն Դագոնի չաստուածոյն իւրեանց, և յայնժամ անկան նոքա 'ի վերայ երեսաց իւրեանց: Ասէ ցնա եղբայրն. զի՞նչ իցէ սա: Ասէ ցնա ծերն. յորժամ յառաջէն դևք և գերեն զմիտս մարդոյն առ պատճառն իւրեանց, այնչափ քարշեսցեն զնա մինչև ձգեսցեն զնա 'ի վերայ գլխոյ չարաչար մեղացն: Իսկ 'ի նմին ժամու և 'ի տեղւոջ մեղացն մինչ զզջասցին միտք և դարձցին խնդրել զա̃ծ և յիշեսցէ զտանջանսն յաւիտենից, յանկարծակի խորտակեսցին ախտքն այնոքիկ և աներևոյթ լինին. քանզի գրեալ է՝ եթէ

յորժամ դարձցիս և հառաչեսցես, առժամայն կեցցես և ծանիցես թէ ուր իցես։ Ասաց դարձեալ հայրն Կրօնոս. եթէ ոչ էր հանեալ Մովսէս զոչխարսն 'ի լեառն Սինեա, ոչ էր տեսեալ զհուրն և զմորենին վառեալ։ Ասէ եղբայրն. և զինչ գուշակի մորենին, ով հայր։ Ասէ ծերունին. մորենին նշանագրէ զօրինակ մարմնական գործոց. զի գրեալ է՝ նման է արքայութի՟ն երկնից գանձի ծածկելոյ յագարակի։ Ասէ եղբայրն ցծերն. որպէս և նման է՝ առանց մարմնաւոր աշխատութե՟ց ոչ կարէ մարդ առնուլ զպատիւ այ՟։ Ասէ ծերն. քանզի գրեալ է՝ նայեցարուք յառաջնորդս հաւատոց մերոց և 'ի կատարիչն Յ՟ն, որ վասն հանդերձեալ փառացն համբերեաց խաչի. և Դաւիթ ասէ՝ եթէ ոչ տաց քուն աչաց իմոց և ոչ նինջ արտեւանաց իմոց։

ԱՍԱՑ հայրն Մակարի. մի ննջեսցես 'ի սենեակ կրօնաւորի զորոյ անունն վատթար լուեալ իցէ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Մակարի վասն մեծի կատարելութե՟ն։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ոչ ստասցի մարդ զխոնարհութիւն մեծ՝ մտօք և մարմնով, և յամենայն գործս ոչ ինչ համարեսցի զանձն իւր և ունիցի զինքն վատթար քան զամենայն մարդ գոլ, և ոչ զմի ոք դատեսցէ բանիւ, այլ միայն զգործ իւր քննեսցէ և դատեսցէ, և համբերեսցէ ամենայն ամօթոյ և պատկառանաց, և յետս ձգեսցէ յիւրմէ զամենայն չար, և որպէս զի նեղեսցէ զանձն իւր 'ի սակս երկայնմտութեան և քաղցրութե՟ն և եղբայրսիրութեան, և զի եղիցի նա սուրբ և պահեցող, զի գրեալ է՝ բռնադատողացն է արքայութի՟ն այ՟, և բռունք յափշտակեն զնա, և զի եղիցի ուղիղ հայելով աչօք և զգաստախօս լեզուաւ, և զի յետս փախչիցի նա յամենայն ունայն լոտութե՟ց, և զի ունիցի արդարութի՟ն 'ի ձեռս իւր և սրբութի՟ն 'ի սրտի իւրում առաջի այ՟ և ամբծութի՟ն 'ի մարմին իւր և յիշատակ մահուն առաջի աչաց գոլով միշտ, և զի մերժեսցի յամենայն բարկութե՟ց և 'ի խստութենէ հոգւոյ և մարմնոյ, և հրաժարեսցէ յամենայն մարմնական նիւթոց և 'ի հեշտութե՟ց նորա, և փախիցէ 'ի սատանայէ և յամենայն գործոց նորա, և զի հաստատուն հաւատասցէ յամենեցուն ած՟ն և զամենայն պատուիրանս նորա կատարեսցէ, և զի անդադար աղօթեսցէ, և յամե-

նոյն ժամ և յամենայն գործս և 'ի մտածութիւնս իւր բևեռեալ ընդ ա՟յ իցէ, որ զայս ամենայն ոչ արասցէ՝ ոչ կարող է նա կատարեալ լինել։

ԱՍԱՑ հայրն Մարկոս. ազատութիւն ուսուցանէ ամենայն մարդոյ զճշմարտութիւն, և բազումք են որ ընթեռնուն զնա և սակաւք են որ ծանիցեն զնա. զի ըստ գործելոյ զպատուիրանս տացի նոցա և գիտութեն։ Մի խնդրեր զկատարումն նոցա 'ի մարդկային առաքինութեն, զի ոչ գտանի 'ի նոսա կատարեալ գոլ, քանզի և կատարելութեն նորա ընդ խաչիւն Ք՟ի ծածկեալ կայ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. ոչ ոք կարէ ստանալ զՔ՟ս, բայց միայն ջանիւք և քրտամբք, խոնարհութբ և միշտ աղօթիւք։

ԱՍԱՑ հայրն Մատոյէ՝ եթէ երեք եղբարք գնացին առ հայրն Պամբոտիէ, որ կոչէր Կեփալա, զի հարցցեն զնա բան շահու։ Ասէ ցնոսա ծերն. զինչ կամիք յինէն զի ասացից ձեզ, բան հոգևո՞ր թէ մարմնաւոր։ Ասեն ցնա՝ հոգևոր։ Ասէ ցնոսա ծերն. գնացէք սիրեցէք զվիշտս առաւել քան զհանգիստ և զարհամարհանս լաւ քան զփառս և սիրեցէք զտալ լաւ քան զառնուլ։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. պահպանութիւն պատուիրանացն և զգուշանալ անձին և դատել զգործս իւր՝ երեքին սոքա առաքինութիւնք վարդապետք են հոգւոց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. ո՞րպէս արժան է մարդոյ քաղաքավարել։ Ասէ ցնա ծերն. տեսանեմք զԴանիէլ զի ոչ ոք եգիտ մատնութի զնմանէ ինչ, այլ միայն պաշտել զա՟ծ։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ. եթէ երկուց գործոց յաղթեսցէ կրօնաւոր, կարող լինիցի ազատել յերկրէ։ Ասէ ցնա եղբայրն. ասա մեզ զբանն։ Ասէ ծերն. որքան կարող իցես ջանա 'ի ձեռագործի զի արասցես ողորմութի, զի գրեալ է՝ թէ ողորմութբ և հաւատով սրբին մեղք։ Ասէ ցնա եղբայրն. և զինչ է հաւատ։ Ասէ ծերն. հաւատ է խոնարհութբ կալ և առնել ողորմութիւն։

ԱՍԱՑ դարձեալ. յորոյ գործոյ վերայ սիրտ քո ոչ հաստատեալ իցէ, մի թողցես բնաւ զգործն զայն 'ի սիրտ քո։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զինչ արարից, հայր, անօգուտ եղբարցս որ ընդ իս են։ Ասէ ցնա ծերն. միթէ գուցէ՞ մարդ 'ի վերայ երկրի որ խոկասցէ զյետին շունչ մահուն և խնդրեսցէ քննել զըն-

կերս աշխարհիս. մի՛ մերձենար և մի՛ հպիր 'ի նոսա, և ինքեանք անձամբ իւրեանց հեռասցին 'ի քէն։

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ ոք կամեսցի շինել տուն, յառաջագոյն ժողովեսցէ զամենայն նիւթս նորա և ապա սկսանիցի շինել. իսկ որ ոչ ժողովեսցէ, ոչ կարէ շինել մինչ սկսցի. այսպէս և մեք ժողովեսցուք զամենայն առաքինութի̃ս, զի կրօնաւորք լիցուք։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ. Դաւիթ գրեաց առ Յովաբ՝ եթէ զգուշացիր 'ի պատերազմին և յաղթեա քաղաքիդ այդմիկ և աւերեսցես զդա։ Եւ դարձեալ՝ ասէ Յովաբ ընդ զօրսն Իսրայէլի. արիացիք և եղերուք որդիք զօրութե̃ և պատերազմեցարուք ընդ այլազգիսն յաղագս ժողովրդեան ա̃յ, որ եմք մեք։

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ տեսիլ տեսցես և կամ լուիցես լուրս ինչ, մի՛ պատմեսցես զայն ընկերին քոյ, զի յետադարձումն պատերազմի իցէ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. նախ փախիցես մի անգամ և երկիցս, իսկ յերրորդումն եղիցիս սուր սրեալ։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասաց Պիմէն ցհայրն Իսահակ. թեթևացո զկողմն արդարութե̃ քո, և գտցես հանգիստ 'ի սակաւ աւուրս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն երթայր 'ի վաճառ և եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զի՞նչ կամիս զի արարից 'ի վաճառս։ Ասէ ցնա ծերն. լեր սիրելի նորա որ բռնադատէ զանձն քո, և հանգստեամբ վաճառեսցես զձեռագործ քո։

ԱՍԱՑ դարձեալ. մարդոյ որ ոչ հաւատասցես թէ սուրբ է, մի՛ հաւատար զխորհուրդս քո։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ. այսպիսի օրէնս եդ ա̃ծ Իսրայէլի կանխաւ, զի արգելցին 'ի գործոց որ արտաքոյ է բնութեան, որք են բարկութի̃ սրտմտութի̃ նախանձ ատելութի̃ դատել զեղբայրն և այլ այսպիսիք։

ԵԿՆ երբեմն իշխան ոմն առ հայրն Պալատի, քանզի կամէր տեսանել զնա վասն բարեհամբաւութե̃ն որ ելանէր զնմանէ, եբեր ընդ ինքն և դպիր արագագիր և ասէ ցնա. ես մտանեմ 'ի տուն հօրն, և դու նիստ առ դրանն և գրեա հաստատուն զամենայն բանս որ ելանէ 'ի բերանոյ նորա։ Եմուտ Ի աւուր իշխանն առ Պալատի 'ի տունն և ասէ ցնա. օրհնեա, հայր, և աղօթեա վասն իմ զի բազմամեղ եմ։ Ասէ ցնա ծերն. անմեղ միայն

ա՜ծ է Յ՜ս Ք՜ս։ Ասէ ցնա իշխանն. ստուգիւ, հայր, եթէ ընդ ամենայն մեղաց դատելոց եմք։ Ասէ ցնա ծերն. գրեալ է եթէ դու հատուսցես իւրաքանչիւր ըստ գործս իւր։ Ասէ ցնա իշխանն. մեկնեա ինձ զբանդ զայդ։ Ասէ ցնա ծերն. ինքն բանն պարզ և մեկն է, այլ դու լուիցես խոհեմաբար. վշտացուցեր զեղբայր քո, մնասցես զփոխարէնն առնուլ յա՜յ. զրկեցեր զվատթարն և զաղքատն խեղդեցեր, բերան անիրաւ բացեր 'ի դատաստանի, ամաչեցուցեր զտնանկն, ոչ դատեցեր ուղիղ և ոչ քննեցեր, սուտ վկայեցեր, աչառեցեր հարստին, ատեցեր զկրաւն, 'ի վերայ օտարի ամուսնոյ մտեր, երդուար սուտ, զսահմանս հարանց շարժեցեր, զորբոց զինչս և զսահման խլեցեր, զայրիմն նեղեցեր, զփափկութի՜ և զհամս աստիս քան զյաւիտենականն լաւ համարեցար. այսոցիկ և նմանք սոցին, մնասցես առնուլ զփոխարէն հատուցման. զի զոր սերմանեսցես, զնոյն և հնձեսցես։ Այնպէս և եթէ բարի ինչ արարեալ իցես, և նորին ակն կալցես հարիւրապատիկ առնուլ զվարձս. զի ասէ՝ դու հատուցանես իւրաքանչիւր զգործ իւր։ Եթէ զայսոսիկ յիշեսցես միշտ 'ի միտս զամենայն աւուրս կենաց քոց, կարասցես փախչել 'ի բազում մեղաց քոց։ Ասէ ցնա իշխանն. և զի՞նչ պարտ է առնել, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. 'ի միտ առցես միշտ զյաւիտենական բարիսն զանհատսն և զանփոխադրելիսն, ուր ոչ իցէ գիշեր և ոչ խաւար մեղաց, ուր ոչ գոն ուտել և ըմպել և ննջել և քուն դրացի մահու, ուր ոչ են կերակուրք և ոչ ծառայք ակարութե՜ բնութեանս, ուր ոչ են ախտք և ցաւք և խոցմունք և ոչ բժիշկ և կամ դեղք հիւանդութե՜ց, ուր ոչ գոն դատաւորք և դատք, ոչ ատեանք և ոչ ժողովք հրապարակաց և ոչ ընչիւք այն չար իշխանութի՜ն և սկիզբն պատերազմաց և արմատ թշնամութե՜ց։ Այլ երկիր իցէ կենդանեաց և բնակութի՜ արդարոց, տեղիք պատուելոցն ա՜յ. ուր ոչ իցէ մեղացն դառն մահն, այլ ամենայն կենդանեաց և փրկելոց և ճշմարիտ կեանս՝ որ 'ի Ք՜ս Յ՜ս 'ի տէր մեր։ Ի վերայ այսր ամենայնի հառաչեաց իշխանն և ասէ. ճշմարտապէս այս այնպէս է որպէս ասացեր, հայր։ Եւ շահեցաւ յոյժ և շինեցաւ և գնաց ուրախութե՜ 'ի տուն իւր և գոհանայր զա՜յ։

ՊԱՏՄԷԻՆ մեզ վասն հօրն Պամբոյի՝ եթէ յորժամ

փոխադրելոց էր, 'ի ժամու ելանելոյ հոգւոյն ասէր ցայ նոսիկ որք շուրջ զնովաւն էին՝ եթէ յօրէն յայնմանէ յորմէ եկի յանապատս յայս և շինեցի սենեակ և բնակեցայ 'ի նմա, ոչ յիշեմ եթէ կերայ ես հաց առանց ձեռագործի իմոյ, և ոչ 'ի վերայ բանից իմոց ապաշխարեցի. և արդ այսպէս գնամ առաջի ա՟յ, որպէս թէ բնաւ ոչ սկսայ կրօնաւորութ՟ի: Իսկ զայս գործ առնէր առաւել քան զամենեսեան. եթէ ոք հարցանէր ցնա բան ինչ 'ի գրոց կամ խրատու, ոչ վաղվաղակի առնէր պատասխանի, այլ ասէր՝ ոչ գիտեմ զբանդ զայդ. և անցանէր 'ի վերայ ամիս մի կամ առաւել ևս, և ապա պատասխանի առնէր:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պամբոյ և ասէ. ընդէ՞ր խափանեն դևքն զիս, հայր, 'ի բարի առնելոյ ընկերին: Ասէ ցնա ծերն. մի՛ ասասցես զայդ, եթէ ոչ՝ սուտ առնես զա՟ծ. այլ ևս առաւել ասասցես՝ եթէ ոչ կամիմ ես բարի առնել ընկերին և ոչ առնել ողորմութ՟ի. քանզի նախ ժամանեաց ա՟ծ և ասաց՝ ահա ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել զօձս և զկարիճս և զամենայն զօրութիւնս թշնամւոյն:

ԱՍԱՑ հայրն Սիսոյի. լեր դու արհամարհեալ, և ըղ-կամս քո յետս ձգեսցես 'ի քէն, և լեր անհոգ յամենայնի և ունիցիս հանգիստ:

ՅՈՎՆՆ ասէ. են ոմանք որք ծուլութ՟ք և հեղգութ՟ք անցուցանեն զաւուրս իւրեանց, և բանիւք և մտօք խնդրեն կեալ, իսկ գործովք ոչ առնուն յանձն. և զկեանս և զբանս սրբոց հարցն ընթեռնուն, իսկ զխոնարհութ՟ի նոցա և զանընչութ՟ի, զաղօթս և զտքնութ՟ի, զպահս և զհանդարտութ՟ի, զգետնախշտութ՟ի և զծնրադրութ՟ի և զայլ ձգնութիւնս ոչ նմանեն. այլ հպարտութ՟ք իւրեանց սուտ ասեն գրեալ և լեալ զվարս նոցին, և ասեն՝ անկարելի է ումեք այսպէս կալ և համբերել. և ոչ կարեն իմանալ զայս՝ եթէ ուր ա՟ծ բնակէ շնորհօք մկրտութ՟ե և պատուիրանաց իւրոց կատարելութ՟բն, անդ ամենայն գործք և ամենայն շնորհք 'ի վեր քան զբնութիւնս կատարեսցին դիւրաւ:

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Պախոմէի՝ եթէ մինչ հանդերձեալ էր փոխադրիլ, ասէր ցորդիսն իւր եթէ մի բնակեսջիք ընդ առն հերձուածողի և մի ծանօթանայք իշ-

խմանաց և մի մեկնեսցին ձեռք ձեր 'ի ժողովել ինչս, այլ առաւել մեկնեսցին 'ի ցրուել և 'ի տալ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. 'ի բաց խլեսցես զգանձար քո և ցրուեա։ Ասէ ցնա եղբայրն. ոչ թոյլ տան ինձ առնել ախտք իմ։ Ասէ ցնա ծերն. գրեալ է՝ կարդասցես դու առ իս յաւուր նեղութե քո, ես փրկեցից զքեզ և դու փառաւոր արասցես զիս. կոչեա դու զնա բոլորով սըրտիւ, և նա փրկեսցէ զքեզ յամենայն փորձութեց։

ԱՍԱՑ դարձեալ՝ եթէ կնկուղն օրինակ է անմեղութեան և սքեմն օրինակ խաչի, իսկ գօտին արիութե և քաջութե նշան է. արդ մեք քաղաքավարեսցուք ըստ կերպի մերոյ և զամենայն փութապէս գործեսցուք, զի մի գտցուք զօտար կերպ զգեցեալ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զմի ոմն 'ի հարանցն և ասէ. որպէս եղիցուք յիմար յաղագս ա̃յ։ Ասէ ցնա ծերն. մանուկ ոմն եկն 'ի մէջ ժողովոց եղբարցն և տուեալ եղև 'ի ձեռս բարուոք ծերոյ զի ուսուսցէ զնա առնել զերկիւղն ա̃յ, և ասէր ցնա ծերն. եթէ ոք անարգէ զըքեզ, որդեակ, օրհնեսցես զնա, և նստեալ 'ի սեղան կերիցես զյուղին և թողցես զլաւն, և թէ իցէ առաջի քո հանդերձ՝ թող զլաւագոյնն և ընտրեա զվատթարն։ Ասէ մանուկն ցծերն. միթէ յիմա՞ր իցեմ, հայր, զի ասես ինձ առնել զայդ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այսորիկ ասեմ քեզ, որդեակ, առնել զայս, որպէս զի եղիցիս յիմար վասն տեառն և տէր իմաստնացուսցէ զքեզ։ Ահա արդ յայտնեաց ծերն եթէ որպէս եղիցուք յիմար յաղագս տեառն։

ԱՍԱՑ դարձեալ. կացցուք 'ի վերայ հաստատուն այն վիմի, եղբարք. և եթէ բախեսցեն զմեզ հեղեղք գետոց, մի երկիցուք, զի ոչ կարասցեն տանել և կամ ծածկել զմեզ. այլ երգեսցուք հանդարտութբ և ասասցուք՝ որ յուսայն 'ի տէր, որպէս լեառն սիոն մի սասանեսցի յաւիտեան բնակեալն յԵրուսաղէմ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. վասն քո մարդ եղև Քս̃ և եկն յաշխարհ, ով մարդ, զի փրկեսցիս դու. և եղև տղայ, որ էր որդի ա̃յ անսկիզբն. եղև երբեմն ընթերցող վասն քո յայնժամ յորժամ ետուն զգիրսն, և նա առեալ 'ի ձեռս և յարեաւ ընթեռնուլ և ասէ՝ հոգի տեառն 'ի վերայ իմ. կիսասարկաւագ եղև վասն քո յայնժամ

մինչ արար խարազան չուանեայ և եհան 'ի տաճարէն զարջառս և զոչխարս. սարկաւագ եղև յայնժամ մինչ զգեցաւ ղենջակ և լուաց զոտս աշակերտացն և պատուիրեաց զի և նոքա լուասցեն զոտս ընկերաց իւրեանց. իսկ քահանայ եղև յորժամ նստէր ընդ վարդապետս, լսէր 'ի նոցանէ և հարցանէր զնոսա. իսկ եպիսկոպոս և քահանայապետ եղև յայնժամ մինչ օրհնեաց զհացն և զբաժակն և բաշխեաց աշակերտացն. աւազակ լեալ վասն քո մինչ ընդ աւազակսն համարեցաւ. գանեցաւ վասն քո, խաչեցաւ մեռաւ խոցեցաւ և թաղեցաւ և զամենայն կրեաց ըստ կարգի. նա զայս ամենայն յանձն էառ վասն մեր, և մեք և ոչ փոքր ինչ նախատինս և ամօթս կրեմք վասն նորա: Զգոյշ լերուք, եղբարք, և արթունս, և գնեսցուք զփրկութիւն անձանց, պարապեսցուք աղօթից և ամենայն բարեգործութեանց, որպէս զի միշտ զհաճոյսն Այ արասցուք:

ԱՍԱՑ դարձեալ. աղաչեմ զձեզ, եղբարք, որպէս դադարեցէք 'ի գործոց մեղացն, նոյնպէս դադարեսջիք և 'ի չար խորհրդոց նենգութեան:

ԱՍԱՑ դարձեալ. այս է բան գրոցն որ ասէ. 'ի վերայ երկուց և երից մեղացն տիրոնացւոց, իսկ 'ի չորրորդումն ոչ ևս դարձայց յետս: Այսինքն է նախ մտածել զչարն և ապա հաստատել զխորհուրդն և ապա ասել զհաստատեալն, իսկ չորրորդ է կատարել զմեղսն զոր խորհեալն էր. յորմէ ոչ ևս դարձցի բարկութիւն Այ, եթէ ոչ ըստ պատշաճի ջերմապէս ապաշխարեսցէ[1]:

ԱՍԱՑ դարձեալ. յորժամ գործք զպակասութիւն ունիցի կրօնաւորի, դևք անդ բնակեսցեն և յաւելուն. վասն զի բազմաժամանակեայ սովորութիւն զբնութեան զօրութիւն առնու, և առաւել 'ի վերայ հեղգացունիցն: Զամենայն կերակուր զոր փափկասիրութեամբ ախորժեսցես, մի կերիցես, և առաւել մինչ ողջ իցես մարմնով, այլ զկարևորն միայն: Նաև զամենայն պճնողական հանդերձ մի զգեցցիս. իսկ յորժամ մերկ իցես, զտուեալն

1 Նոյն բանք են դարձեալ այլուր յերկրորդ Թարգմանութենէ. Եւ այս է բանն գրոց որ ասէ՝ եթէ 'ի վերայ երկուց և երից մեղանաց Տիւրոսի, և'ի չորրորդն ոչ ևս դարձայց յետս: Այսինքն է մտածել զմեղս և հետևել խորհրդով և ասել բերանով. իսկ չորրորդ է գործել զմեղս մարմնով. յորոյ վերայ ոչ դարձայց 'ի նոցանէ ցասմամբ, թէ ոչ ապաշխարեսցեն՝ ասէ տէր.

յա̃յ քեզ գոհանալով զգեցցիս և կերիցես, և յամենայն գործս և 'ի ժամու գոհացիր զա̃յ: Զկարգ և զձև և զտեսակ կրօնաւորական ունիւք կատարեալ, բայց դեռ ևս կրօնաւոր ոչ եմք. այլ արիասցուք, եղբարք, և քաջասցուք, որպէս զի մի՛ տեսակ օտար զգեցեալ լիցուք, այլ զկնիքն Ք̃ի բարձցուք, այսինքն է զխոնարհութիւն նորա. զի պարտ է կրօնաւորի պատերազմել մինչև 'ի մահ ընդ դևն ձանձրութե̃ և կարճմտութե̃, ևս առաւել 'ի ժամու աղօթիցն: Իսկ եթէ կամօքն ա̃յ և օգնականութե̃ նորին այսոցիկ յաղթեսցես, զգոյշ լինիցիս յանձնահաճութե̃ և յամբարտաւանութե̃ և 'ի սնափառութե̃ դիւէն, և ասասցես ցխորհուրդ քո. եթէ ոչ տէր շինէ զտուն, 'ի նանիր վաստակին շինողք նորա. և թէ ոչ ինչ իցէ մարդ, բայց հող և մոխիր. յիշեսցես և զայս՝ եթէ տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ, և տայ շնորհս խոնարհաց:

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ ննջեսցես 'ի քուն և կամ թէ յարիցես կամ թէ այլ ինչ արասցես՝, եթէ զա̃ծ միշտ ունիցիս առաջի աչաց քոց, և ոչ միով իւիք կարասցէ թշնամին երկեցուցանել զքեզ. և եթէ խորհուրդ քո կացցէ անմեկնելի ընդ ա̃յ, զօրութիւն ա̃յ ճշմարտապէս կացցէ ընդ քեզ. զի պարտ է կրօնաւորի զի մի՛ եղիցի հետաքննին և ոչ խարդաւանող, ոչ մատնող, ոչ չարախօս և ոչ գայթակղեցուցիչ այլոց ումանց:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. ասա ինձ բան որով կարացից կեալ: Ասէ ցնա ծերն. փութացիր հանապազ աշխատել և գործել զբարիս և կեցցես. զի զայս ինչ խնդրէ ա̃ծ 'ի մարդկանէ, որպէս զի հաւատասցէ սուրբ գրոց և զգրեալսն 'ի նոսին արասցէ ըստ կարի, և դարձեալ զի հնազանդ լիցի առաջնորդաց և հարանց հոգևորաց:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցնա դարձեալ և ասէ. զի՞նչ արարից, հայր, զի պատերազմին ընդ իս խորհուրդք իմ ելանել շրջել և տեսանել զկրօնաւորս 'ի լերինս: Ասէ ցնա ծերն. եթէ տեսանես զխորհուրդ քո որպէս զի յաղագս նեղութե̃ և պակասութե̃ պիտոյից մարմնոյ քո նեղէ հանել զքեզ 'ի սենեկէն քումմէ, արա դու մխիթարութիւն անձին քո 'ի սենեկին քում, և ոչ բռնադատեսցէ զքեզ ելանել 'ի նմանէ. իսկ եթէ 'ի շահ անձին

քո կամիցիս գնալ առ ծերսն, փորձեսցես նախ զխորհուրդ քո և այսպէս ելցես արտաքս։ Զի լուայ ես 'ի ծերոյ ումեմնէ եթէ յորժամ ասէր ցնա խորհուրդ իւր ելանել 'ի տեսանել զեղբարսն, յառնէր և առնոյր զմախաղ իւր և ելանէր շուրջ անցանէր մի անգամ զխցաւ իւրով, և ապա մտեալ 'ի ներքս և առնէր մխիթարութիւն օտարաց. այսպէս առնէր երանելին այն, և ոչ մեկնեցաւ 'ի տեղւոջէն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն փոյթ նստէր և լսէր միշտ զառաքինութիւն սրբոց հարցն և փութայր նմանել նոցա, և կարծէր եթէ առանց մեծի աշխատութեանց և ձգնութեանց կարող էր ուղղել զնոսա. այսպէս և դու տացես զանձն քո զամ մի ողջոյն պատերազմել ընդ միում, որպէս զի մի՛ յաղթեսցուցես զորովայն քո. և յորժամ զայս ուղղեսցես օգնականութեամբն ա՟յ, դարձեալ աշխատեսցես զմիւս ամ մինչև ստեսցես խոպառ իբրև զթշնամիս ա՟յ զհպարտութ՟ի և զամբարտաւանութիւն։ Եւ յորժամ զերկոսեանս զայսոսիկ բարուք ուսանիս զտունս, յայնժամ ձգնեսցիս 'ի սակս երրորդին և 'ի բաց հզեսցես 'ի քէն զամենայն նիւթս ընչից կենցաղոյս. և վստահացո յա՟ծ զանձն քո և հաւատա ստուգապէս, զի եթէ զերեսինս զայսոսիկ ուղղեսցէ մարդ, ուրախութ՟բ ընդ առաջ ելանէ Տ՟ն յորժամ գայցէ փառօք։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն փորձեցաւ, և գնացեալ առ ծեր ոմն և պատմեաց նմա զփորձութիւնն զոր կրեաց։ Ասէ ցնա ծերն. մի՛ երկեցուսցէ զքեզ փորձութիւնդ այդ որ պատահեաց քեզ. քանզի որքան տեսանեն թշնամիքն մեր զհոգի մարդոյ ելանել 'ի վեր և յարիլ առ Ա՟ծ, դժուարին և տրտմին նախանձիւ կռուելով։ Եւ գիտասցես ստուգապէս, եղբայր, զի անհնար է եթէ ոչ անդ իցէ Ա՟ծ և հրեշտակք իւր՝ ուր վասն իւր փորձութիւն իցէ. բայց միայն մի՛ դադարեսցես բազում խոնարհութ՟բ անուանել և կոչել յօգնականութ՟ի զբարերարն և զողորմածն զայն։ Եւ յորժամ դիպեսցի քեզ այսպիսի ինչ, վաղվաղակի յիշեսցես զօգնականին քո զօրութ՟ի 'ի տըկարութ՟ե քո և զթշնամեաց մերոց զչարութ՟ի, և ստուգապէս դիպեսցիս օգնականութ՟ե 'ի փառացն ա՟յ։

ԱՍԱՑ դարձեալ ծերն. զոր օրինակ 'ի տուն օտար ոչ կարող է կացուցանել զոք այլ ոք եթէ ոչ հարցանի-

ցէ զտէր տանն, այսպէս և թշնամին եթէ ոչ մատու-ցանի յանձն՝ ոչ կարէ մտանել: Այլ դու աղօթելով ա-սասցես. տէր, դու գիտես թէ որպէս ստացար զիս. իսկ ես անբան և անմիտ անասուն եմ և գիտեմ և ոչ ինչ. դու արկեր զիս 'ի գունդս յայս ոչխարաց քոց կոչեցե-լոց. դու կեցուսցես զիս որպէս և գիտես, զի ես ծառայ քո եմ, ծառայ և որդի աղախնոյ քո. փրկեա զիս ըստ կամաց քոց, զի օրհնեալ է անուն քո յաւիտեան:

ԱՍԱՑ դարձեալ, եթէ ա՜ծ զմեղս աշխարհականացն համբերէ, իսկ յանապատս զմիանձանց մեղս ոչ համ-բերեսցէ: Տեսէք, ով եղբարք, զի ոչ ըստ աշխարհա-կանաց դատին կրօնաւորք. քանզի որ յաշխարհի կեան՝ պատճառս բազումս ունին, իսկ մեք զինչ պատճառս դիցուք. ճշմարտապէս ահագին է հուրն և բազում են տանջանք այնոցիկ որ գիտեն զկամս տեառն և ոչ առ-նեն, այլ զիւրեանց լնուն կամս: Քանզի որ փափկու-թեանց և համոց ունայնութ̃ց և աշխարհական հեշ-տութ̃ց և հանգստեան տան զանձինս իւրեանց, պատ-ճառս ստութ̃ե խարդախեն և ասեն՝ եթէ վասն տկա-րութեան մարմնոյ ստանամ զոսկի և զամենայն նիւթս երկրաւորս, որպէս զի հովուեցից բարւոք զմարմին իմ. և ստուգապէս յայտ է ըստ բանի նոցին եթէ զպիտոյս մարմնոց միայն հոգան: Այլ քանզի ոչ է պարտ կրօնա-ւորի բազմութ̃ի ընչից և ոչ խահարարութ̃ի կերակրոց, այլ միայն զկարեւոր պէտս մարմնոյն, և զի զդիւրաբարն ստասցի, այսինքն զհարկաւորն: Աւ արդ ո՞ւր են նոքա որք այնչափ ինչս ժողովեցին և դեռ ևս խնդրեն, և որ-քան զայս կերակուրս ուտեն՝ և ևս այլոց բազմահա-մոցն ցանկան:

ԴԱՐՁԵԱԼ ասաց. եթէ աշխատեսցիս՝ մի առցես զոր այլք բերեն քեզ, և եթէ առցես զայլոցն՝ մի աշխատիր զի մի 'ի չփոթս արկցես զքեզ. և թէ ախորժելի է այն որ բերեն քեզ ինչք՝ և առեր և ցնծացեր, և ոչ գիտա-ցեր թէ քանի պատճառք և քանի ախտս բարդեցեր քեզ. քանզի սակս այսորիկ բերին եթէ կրօնաւոր է, և դու ոչ ես, այլ չար քան զաշխարհականքն ես և դա-տապարտեսցիս: Քանզի բազումք յաշխարհականաց սրբութ̃բ և պարկեշտութ̃բ կեան, և ոչ յումեքէ առ-նուն թիւրս, և ողորմութիս բազումս առնեն. իսկ դու

զգինս մեղաց առնուս յամենեցուն, և մտօք և մարմնով պիղծ ես, և ոչ եղբօր քո ողորմիս կամ հօր, այլ որկրամոլիս պՃնիս և փափկանաս. և արարեր զտուն ա՟յ տուն վաՃառոյ, և թէ մարթելի է ասել՝ տուն պղծութեան և սպանդանոց և կրպակս. քանզի հարկ է զիւրաքանչիւրն ասել յանուանէ զգործս ունայնութեան, իբր զի ուսցուք զնոցին նենգութի և փախիցուք 'ի նոցանէ և կեցցուք։ Վ Քանզի կարծեն ոմանք 'ի մէնջ եղբարք՝ թէ մինչ զգենումք զտեսակս զայս, կամ թէ ասեմք միայն եթէ տէր տէր, կամ թէ անուանիմք կրօնաւոր, յայնմ եղիցի կատարելութի ուխտի մերում։ Արդարեւ ասեմ ձեզ, եղբարք, եթէ ոչ ընաւ ամենևիմբ զգուշասցուք անձանց, չար քան զյանցաւոր աշխարհիկ և քան զանօրէնս դատապարտիմք և անկանիմք 'ի տանջանս յաւիտենից և 'ի խորխորատս դժուարինս, ուստի ոչ կարասցուք կարդալ առ տէր ա՟ծ մեր, յորմէ երկնչել պարտ է բազում խոնարհութբ։ Վ Քանզի բազումք յեղբարց մերոց նման են իբր թէ խոնարհ են և կրօնաւորաբար կեան, այլ զկամս իւրեանց խնդրեն կատարել և կամացն ա՟յ ոչ հնազանդին. զի ըստ կամաց իւրեանց գնան և ընդդունայն չփոթիւք խարբալին և կորուսանեն զանձինս իւրեանց զոր առին յա՟յ զկարգ 'ի սակս ապաշխարութեան, զոր փոքր մի յետոյ խնդրեսցեն արտասուօք և ոչ գտցեն։

ՆՍԱՑ դարձեալ. ամենայն զգուշութբ փութա զի մի մեղիցես, զի մի զընակեալն յանձն քո զա՟ծ անարգեսցես և վարեսցես յոգւոյ քումմէ։

ՆՍԱՑ դարձեալ. հսկեսցուք, ով եղբարք, և արթունս լիցուք և պարապեսցուք աղօթից, որպէս զի կեցցուք. գործեսցուք զբարիս, զի հաՃոյ լիցուք ա՟յ. նմանեսցուք զինուորի որ վառի 'ի պատերազմի, որ ոչ այլ ինչ հոգայ քան զկեանն իւր. նոյնպէս և որսորդ հոգայ զորս միայն. որոց նմանողք լիցուք։ Ո՛ի որ զբանն ա՟յ պահէ, նա յա՟ծ բնակի. քանզի գրեալ է՝ բնակեցայց 'ի նոսա և եղէց նոցա ա՟ծ և նոքա եղիցին ժողովուրդ իմ։

ՆՍԱՑ դարձեալ. մի վարդապետել յառաջ քան ըզժամանակն իւր. ապա թէ ոչ՝ յամենայն աւուրս կենաց քոց պակասեսցիս 'ի գիտութէ,

ԽԴԲԱՑՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. ասա ինձ, հայր, զինչ բարի գործեցից զի արարից զկամս ա՟յ։ Նէ ցնա

ծերն. որդեակ, եթէ կամիս առնել զկամս ա̃յ, հրաժարեա յամենայն անխռովութ̃է և յագահութ̃է, յարծաթսիրութ̃է և յամենայն գործոց չարեաց. մի հատուցաներ չար փոխանակ չարի և մի անարգեր զանարգիչն քո. մի ապտակեր զապտակողսն քո և մի անէծս ընդ անիծողսն. այլ յիշեսցես զտեառն ասացեալն՝ թողէք, ասէ, և թողցի ձեզ. ողորմեսջիք և ողորմութ̃ի գտջիք: Եւ զայս գիտասջիք հաստատուն, որպէս զի աչք տեառն բիւրապատիկ լուսաւոր է քան զարեգակն, և տեսանեն զամենայն որդիս մարդկան, և ոչ ինչ թաքչել կարող իցէ 'ի նմանէ, ոչ միտք և ոչ խորհուրդք և ոչ ինչ 'ի ծածկելոցն 'ի սրտի: Եւ ստուգապէս պարտ է մեզ կալ առաջի աթոռոյն ա̃յ, և առցուք իւրաքանչիւր զգործս իւր. վասն այսորիկ պարտական ես, որդեակ, ծառայել նմա ահիւ և դողութ̃բ և բազում զգուշութ̃բ, որպէս ինքն տէրն և աշակերտքն իւր ուսուցին մեզ զի զգաստք եղիցուք և արթուն յաղօթս և քաջք և ախոյեանք 'ի պահս, և զի ահիւ և դողութ̃բ աղաչեսցուք յամենայն ժամ զամենատեսն ա̃ծ ոչ տալ զմեզ 'ի փորձութ̃ի: Քանզի նա ասաց. եթէ ոք կամեսցի ուսուցանել զայլս՝ նախ զկեանս իւր հոգասցէ, զի ինքն կրթեսցէ կանխաւ զպըտուղ վարդապետութ̃ե իւրոյ. զի որ զանձն իւր ոչ սըրբեսցէ նախ, ո՞րպէս կարասցէ նա զայլս սրբել. և որ ինքն արծաթսիրութ̃բ ըմբռնեալ իցէ և յագահութ̃ե դիւէն խեղդեսցի միշտ, ո՞րպէս կարասցէ ուսուցանել զայլ ոք ողորմած լինել. և որ ոք գնելոյ և վաճառելոյ և տալոյ և առնլոյ պարապեալ իցէ, և ամենայն կենցաղոյս հոգոց, և ունայնութ̃բ ծախեալ զաւուրս իւր, ո՞րպէս կարիցէ ուսուցանել այլոց զյաւիտենական բարիսն: Զի եթէ ինքն որ վարդապետն է՝ եթող և 'ի բաց ձգեաց զերկնաւորն զայն գործ և 'ի կենցաղոյս և յանցանելիս մաշեաց զանձն իւր, յայտ է զի ամենայն աշակերտեալքն և հետևեալքն նորա ոչ բանից և ուսմանցն նորա՝ այլ գործոցն նորա հետևեսցին. և եւս առաւել ուսանին նոքա 'ի նմանէ մոռանալ և անտես առնել զյաւիտենականն և զամենայն հոգս իւրեանց ծախել 'ի խափանելի երկրաւորս: Իսկ ընդ այնպիսի ուսուցիչսն ասէ ա̃ծ. դու ընդէ՞ր բնաւ պատմես զարդարութ̃ի իմ կամ առնուս զուխտ իմ 'ի բերան քո. զի դու ատեցեր զխրատ իմ,

մերժեցեր և յետս ընկեցեր զամենայն բանս բերանոյ իմոյ։ Նա դարձեալ ասէ. վայ այնոցիկ վասն որոց անուն իմ հայհոյեսցի։ Բարի է ուսուցանել և յոյժ բարի. այլ յայնժամ բարի իցէ յորժամ նախ ինքն առնիցէ զոր ինչ այլոց ուսուցանէ, և բան իւր հաստատեսցի 'ի գործոցն և լռութե՟ ծանիցի իւր առաքինութի՟ն. քանզի երանելի այն ոչ է որ ուսուցանէ, այլ այն որ առնէ և ուսուցանէ։

ՅՈՂԲԱՑՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. ո՞րպէս իցէ, հայր, զի որք յերկրի աշխարհականքն են՝ պահոց հեղգ են և յաղօթս ծոյլ և օտարք յամենայն զգուշութե՟ց. և ես ամենահամ և բազում կերակրովք լնուն զորովայնս իւրեանց և ըստ ցանկութեանց ախտից իւրեանց գնան. արբենան ամուսնանան չնան պոռնկին գիճանան, և սակս առնելոյ և տալոյ ուտեն զմիմեանս, վաճառեն խաբեն վաշխեն գողանան սպանանեն, և յերդմունս և 'ի սուտ երդմունս և 'ի կռիւս զօրն ողջոյն ծախեն, և ոչ անկանին առաջի ումեք և ոչ ասեն թէ մեղաք, ոչ ապաշխարեն և ոչ 'ի հաղորդութե՟ սուրբ խորհրդոյն մեկնին բնաւ։ Իսկ կրօնաւորքս պահօք և աղօթիւք հետևելով, չոր ճաշակելով գետնախշտելով և խարազն զգենլով և յամենայն հանգստութեանց մարմնականաց մեկնելով՝ և դեռ ես ողբամք և կոծիմք ասելով, թէ կորեաք ելաք յարքայութենէն և պարտական գեհենին արարաք զանձինս։ Իսկ ծերն հառաչելով 'ի խորոց սրտէ ասէ ցնա. բարւոք ասացեր, եղբայր, եթէ ոչ անկանին գռեհիկք. վասն զի միանգամայն անկան 'ի դառնագոյն անկումն, և ոչ ևս յառնել կարող են և ոչ գիտեն ուստի կամ ուր անկան. քանզի զինչ հոգասցեն դեռ ձգել զայնոսիկ որք միշտ անկեալ կան 'ի ստոր, որք ոչ երբէք յարիցեն։ Իսկ կրօնաւորք երբեմն յաղթեն և երբեմն յաղթին, երբեմն անկանին և երբեմն յառնեն, նեղին և նեղեն, պատերազմին և պատերազմեալ լինին, այլ յամենայնի 'ի պատերազմելոյ դիւացն ոչ դադարեն. իսկ գեղջուկքն յառաջին մարտին հարան և անկան, և յաղագս առաւել անմտութեանն կան յանկումն յայն, և ոչ կարծել կարասցեն եթէ անկեալ դնին։ Իսկ որպէս զի ծանիցես, որդեակ, եթէ մեք որ կարծեմք եթէ կրօնաւորք եմք, թէպէտ եմք, այլ հե-

ռի եմք 'ի քաղաքավարութե՛ կրօնաւորաց, և պարտ է մեզ ողբալ միշտ. այլ և մեծամեծ հարքն և ճգնաւորքն և հեռացեալքն և անապատաւորքն և կատարեալքն պարտ է զի լացցեն և ողբասցեն: Իսկ եթէ ընդէ՞ր՝ լուիցես իմաստապէս. ասաց ա՛ծ՝ եթէ ստութի 'ի սատանայէ իցէ. և որ հայի 'ի կին մարդ և ցանկայ նմա, կատարեալ շնացող է. և բարկանալ եղբօրն մարդասպանութիւն է. և ընդ դատարկաբանի պատասխանի տալ պարտ է: Արդ ո՞ իցէ այնպիսի ոք կամ ո՞ւր գտցուք այնպիսի մարդ՝ որ հեռացեալ է յամենայն ախտից, և ոչ զփորձ ստութեան կրեաց և ոչ երբէք ցանկութի ընդ միտս նորա եանց և ոչ երբէք բարկացաւ եղբօրն 'ի տարապարտուց և ոչ բան դատարկ ել 'ի բերանոյ նորա, որպէս զի մի՛ ունիցի պէտս ապաշխարութե՛: Եւ զայս գիտասցես. որ ոչ կատարելապէս խաչեսցէ զանձն իւր և տացէ զինքն 'ի խոնարհութի և յարհամարհանս և դնէ զինքն ամենայն ձաղանաց, իբր զի նախատեսցեն զնա ամենեքեան և կատակեսցեն, և ինքն գոհութե՛ և խոնարհութե՛ համբերեսցէ յաղագս ա՛յ, և զի մի՛ բնաւ ինչ խնդրեսցէ մարդկային, ոչ փառս, ոչ կերակուր, ոչ ըմպելի և ոչ զգեստ, և այս կարասցէ նա ճշմարիտ կրօնաւոր լինել. այլ դու ջանա գործել զբարիս և մի՛ երկնչիր 'ի տկարութե՛ քումմէ:

ԱՍԱՑ դարձեալ ծերն. եթէ հրաժարեցեր յաշխարհէ յաղագս ա՛յ և հեռացար յընտանեաց և յազգէ քումմէ, մի՛ թողցես վասն նոցա զողորմութի 'ի սիրտ քո և մի՛ գթասցես յարտասուս մօր քո կամ հօր քո կամ եղբօր կամ քոր քո, և մի՛ յիշեսցես զսէր կնոջ քո 'ի միտս քո և կամ զայլոց ումեք կնոջ յորժամ նստիցես 'ի խցին քում, զի զամենայն ինչ 'ի բաց ուրասցես յաղագս սիրոյն ա՛յ. բայց միայն յիշեսցես միշտ զօր մահուան քո, յորում և ոչ մի ոք 'ի նոցանէ կարող իցէ օգնական լինել քեզ:

ԱՍԱՑ դարձեալ. զոր օրինակ 'ի մարտի փորձեսցի հզօրն, այսպէս և 'ի պատերազմի խորհրդոցն փորձեսցի կրօնաւորն. և պարտ է զի միշտ 'ի յերկինս 'ի վեր ամբարձեալ ունիցի զձեռս 'ի տուէ և 'ի գիշերի, և անտի խնդրեսցէ զա՛յ օգնականութիւնն:

ԱՍԱՑ դարձեալ. մերկ մտանէ ըմբիշն յասպարէզ

մարտին, մերկ օձանի ձիթով և ուսանի 'ի վերակացուէն զմարտն, և գայ պատերազմակիցն իւր ընդդէմն հանդիպել նմա, և աւազել զձեռս՝ ըմբռնել զնա զի յաղթեսցէ նմա։ Եւ դու ծանիցես, միանձն, զի 'ի քեզ նկարէ զառակդ. վերակացուն ամենեցուն ա՟ծ է որ տայ մեզ զօրութի՟ յաղթութե՟, և զի ըմբիշն մեք եմք և դիմամարտքն մեր դևքն են և աւազ է հարստութի՟ աշխարհիս. տեսանես դու զհմտութի՟ թշնամւոյն, կացցես դու մերկ 'ի մարտի և յաղթեսցես նմա. քանզի որում միտք ծանրասցի 'ի նիւթոյ երկրի, ոչ կարէ կրել յոգի իւր զբանս աննիւթս կրօնաւորական։

ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ցծերն և ասէ ցնա. ընդէ՞ր յորժամ ելանեմ 'ի գործ, ծուլանամ առնել զշահս հոգւոյ իմոյ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն զի ոչ կամիս կատարել ըզբանս գրոց որ ասէ, եթէ օրհնեցից զտէր յամենայն ժամ, յամենայն ժամ օրհնութիւն նորա 'ի բերան իմ։ Քանզի եթէ 'ի տան և եթէ արտաքոյ մի երբէք դադարեսցես յօրհնութենէ և 'ի փառաբանութենէ ա՟յ. և մի միայն բանիւ, այլ և մտօք և գործովք փառաւորեա միշտ զտէր քո. զի ոչ կարէ պարագրիլ և արգելլուլ ա՟ծ ընդ տեղեաւ, այլ յամենայնի է և զա՟մ լնու զօրութ՟բ իւրով։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ եղբայր ումն եթէ հարցի ցծեր ումն և ասացի՝ եթէ զի՞նչ արարից 'ի ծուլութենէ իմմէ։ Ասէ ցիս ծերն. եթէ խլեսցես յագարակէ քումմէ զփոքր զայն փուշ որ է ծուլութի՟, մեծամեծ արտորայս լինիցի քեզ։

ԱՍԱՑ դարձեալ ծերն. եթէ ումեք ասասցես բանս կենաց խրատու, զղջութ՟բ և արտասուօք և հեզ ձայնիւ ասասցես լսողին. ապա թէ ոչ՝ մի ասասցես, զի մի մեռցիս և անօգուտ լիցիս յորժամ օտարոտի բանիւք զայլս բժշկել կամիցիս։

ԱՍԱՑ դարձեալ՝ եթէ ուր և երթիցես, զգոյշ կացցես քեզ և յիշեսցես եթէ բոյն բարի գլուխ ձագուց ապաւէնք են նոցա. այսինքն է կրօնաւոր ուր և երթիցէ՝ բնակութի՟ է նորա, բայց միայն ջանասցէ կատարել զկանոն իւր և զժամս իւր զտուընջեան և զգիշերոյ, և մի հեղգասցի յիշել 'ի մտի զբարիս, և յամենեցուն յամենայնի վիշտս ունիցիս առաջի աչաց քոց. իսկ այս ամենայն առանց մեծի աշխատութեանց ոչ ուղղեսցի։

ԱՍԱՑ դարձեալ. լեր դու իբրև զուղտ որ բարձցես

զմեղս քո, և սանձել 'ի քթի հետևեսցիս այնորիկ՝ որ գիտէ զճանապարհս այ՟ և տանիցէ զքեզ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ զփոքունս արհամարհեսցուք, 'ի մեծամեծսն անկանիցիմք։ Ի միտ առ զոր ասեմս. ծիծաղեսցի ոք 'ի մէնջ անկարգաբար, իսկ այլ ոք յանդիմանեաց զնա. իսկ նա դարձեալ մերժեաց յիւրմէ զերկիւղ և ասէ՝ և զի՞նչ թէ ծիծաղեցայ. և 'ի սմանէ ծնանի լկտութ՟ի և 'ի լկտութ՟էն ծնանին բանք տգեղք և 'ի բանիցն լինին գործք ամօթոյք և անօրէնութ՟իք. և այսպէս 'ի փոքունցն յայնցանէ զմեծամեծս 'ի ներքս մուծանեն չար դևքն, և 'ի մեծամեծն մեղաց 'ի վերայ ածեն զյուսահատութ՟ի։ Քանզի որ մեղիցեն և ապաշխարեսցեն և ուղղին՝ ջնջին յանցանքն այն և կեցցէ մարդն. իսկ որ անյոյս լինիցի զկնի մեղանացն, նա իսպառ կորիցէ։ Ո՛ի մտանայք և անտես առնէք զյանցանս փոքունս, զի մի 'ի մեծամեծս անկանիցէք. զի նենգութ՟ առնեն ընդ մեզ և զայսոսիկ դևքն. զի թէ յայտնի երևէին պատրանք խաբէութեան նոցին, դիւրաբար պատերազմեալ լինէին և յաղթելի, և ես առաւել եթէ արթուն և զգաստ լիցուք։ Արդ դիւրագոյն իցէ. քանզի ա՟ծ զրահեալ զօրացոյց զմեզ ընդդէմ ախտիցն, զի մի և զփոքրն ինչ զանց արասցուք։ Ուր թէ զինչ ուսուցանէ զմեզ փրկիչն և ասէ. որ ասէ ցեղբայր իւր յիմար, պարտական լիցի գեհեան հրոյն. և որ ակամբ միայն հայի անառակաբար, շնայ. այսպէս և ծուլացելոցն վայ իցէ, ասէ. և ընդ դատարկ բանի տացեն համարս. վասն այսորիկ արդարն Յոբ զմտածել մեղս որդեացն բժշկէր՝ ընծայս քաւութ՟ե մատուցանելով։ Զայս ամենայն փորձեսցուք, եղբարք, և զգուշասցուք պատերազմաց թըշնամւոյն, զի մի երբէք անկցուք 'ի նոսին։

ԱՍԱՑ դարձեալ ծերն. անկար է մարդոյ մինչ ունիցի զքաղցրութ՟ի կենցաղոյս՝ եթէ ունիցի զքաղցրութ՟ի այ՟, և դարձեալ եթէ որ ճաշակեսցէ զքաղցրութ՟ի այ՟՝ ատեսցէ նա միանգամայն զկենցաղոյս այսմիկ զախորժելիս։ Որպէս յաւետարանին գրեալ է՝ եթէ ոչ ոք կարէ երկուց տերանց ծառայել. այսպէս և մեք մինչ ունիցիմք զմարդկայինն և զաշխարհի սէր և ըղձամք զհանգիստ մարմնոյ, ոչ եմք կարող ճանաչել զքաղցրութ՟ին այ՟։ Իսկ զայս ասեմ յուսոյն այ՟. զի եթէ ոք նստիցի 'ի

սենեկի իւրում և զլռութե̃ն և զաղօթս ստասցէ և զգուշասցի և զգործս իւր գործեսցէ անձանձիր յամենայն անձնէ, կարիցէ կեալ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. մի՛ դներ սեղան յառաջ քան զժամն մինչ միայն իցես, և մի՛ ասասցես բան ինչ նախ քան զհարցանելն, և մինչ հարցեալ լինիս՝ ասասցես վայելուչ և իմաստութե̃բ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. տեսանե՞ս եթէ որպէս սատանայ յառաջին հարուածս 'ի վերայ Յոբայ զընչից կորուստն եած. և մինչ ետես զի ոչ մեկնել կարաց զնա յա̃յ, և ապա երկրորդ 'ի մարմինս նորա յարեաց զտանջանս. և ոչ այնու մեղաւ քաջ զինուորն և ճգնաւորն ա̃յ, և ոչ յանցեաւ բանիւ բերանոյ իւրոյ, զի ունէր 'ի սրտի իւրում ամբարեալ զգանձս շնորհացն ա̃յ, և նովաւ զամենայն արկածսն դիւրաւ արհամարհեաց։

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ ոք մտանիցէ 'ի տուն անուշահոտ խնկեփեցաց, թէպէտ ոչ գնեսցէ, այլ հոտոտեսցէ զանուշահոտութիւն նորա, այսպէս և որք երթիցեն առ հարս հոգևորս և զգաստս՝ շահեսցին. իսկ եթէ կամեսցին գործել՝ ցուցանէ նոցա զճանապարհս փրկութե̃ և խոնարհութե̃, որ եղիցի նոցա պարիսպ ընդդէմ պատերազմացն դիւականաց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծերոյն և ասէ. եթէ զամենայն ինչ առնեմ զորս պարտ է առնել 'ի սենեկի իմում, և ոչ գտի մխիթարութե̃ի յա̃յ։ Ասէ ցնա ծերն. յերկուց գործոց դիպեսցին մեզ այդ, մինն զի շրջիցիմք ընդ մարդոց որք իցեն անգործք և անպիտանք, և երկրորդն զի կամիմք հաստատել զկամս մեր և ոչ զայլում։ Ասէ ցնա եղբայրն. և զինչ կամիս զի արարից զայն, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. գնա միաբանեաց ընդ առն երկիւղածի ա̃յ և խոնարհեցո զանձն քո առաջի նորա և տուր զկամս քո 'ի ձեռս նորա, և յայնժամ գտցես յա̃յ մխիթարութե̃ի։

ԾԵՐ ոմն բնակէր յանապատն 'ի Սկիտէ և գնաց յԱղեքսանդրիա երբեմն վաճառել զձեռագործս իւր, և ետես անդ երիտասարդ կրօնաւոր մի զի եմուտ 'ի կապլինն. և դժուարեալ ծերոյն և տրտմեալ յոյժ և կացեալ արտաքս և մնայր կանգուն, զի յորժամ ելանիցէ անտի խօսեսցի ընդ նմա, որ եղև իսկ։ Քանզի մինչ ել անտի, կալաւ զձեռանէ նորա ծերն և տարեալ

առանձին ասէ ցնա. տէր իմ և եղբայր, ո՞չ գիտես զի հրեշտակական զգեցեալ ես կերպարանս, և ո՞չ գիտես զի մանուկ ես, և ո՞չ գիտես զի բազում են յոյժ որոգայթք չարին. ո՞չ գիտես զի 'ի ձեռն տեսարանաց և ըղգայարանաց շարժութե՟ հանդերձ մեծապէս վնասին կրօնաւորք 'ի գիւղս և 'ի քաղաքս. ո՞րպէս դու առանց երկիւղի մտեր 'ի տունս պոռնկաց. և զոր ոչ կամիս՝ լսես, և զատելիս տեսանես զգործս զազրալիս, և ընդ անկարգ և գարշելի արանց և կանանց շրջիս: Ս՛ի աղաչեմ, որդեակ իմ, մի այսպէս. դուցէ զրկես և ընկղմես զանձն քո. այլ փախիր յանապատ ուր և կարասցես կեալ օգնականութե՟ն ա՟յ: Պատասխանի ետ մանուկն այն ծերոյն և ասէ ցնա. գնա, բարի ծեր, գնա. քանզի այլ ոչ ինչ խնդրէ ա՟ծ, բայց միայն սիրտ սուրբ: Յայնժամ ամբարձեալ ծերոյն զձեռս իւր յերկինս և ասէ. փառք քեզ, ա՟ծ, փառք քեզ, զի ունիմ 'ի Սկիտէ յիսուն ամ և սիրտ սուրբ ոչ կարացի ստանալ. իսկ մանուկս այս 'ի կապլիոնի կալով սիրտ սուրբ ստացեալ ունի: Եւ ապա դարձաւ 'ի մանուկն և ասէ. ա՟ծ զքեզ փրկեսցէ, որդեակ, և զիս մի յամօթ արասցէ: Ասաց ցնա ծերն. որդեակ, աղ 'ի ջրոյ գոյանայ, իսկ եթէ մերձեսցի 'ի ջուր՝ հալի և կորնչի. այսպէս և կրօնաւոր 'ի կնոջէ ծնեալ է, իսկ եթէ մերձեսցի 'ի կին՝ հալի և կորնչի:

ԱՍԱՑ դարձեալ. քանզի աղօթեմք առ ա՟ծ և ասեմք՝ մի տանիր զմեզ 'ի փորձութի՟, ոչ վասն այսորիկ ասեմք զի մի փորձեսցուք, քանզի այն անհնար է, այլ հայցեմք զի մի ընկղմեսցուք 'ի փորձութե՟ն յայնմանէ, այսինքն է զի մի արասցուք նովաւ ինչ զոր ոչ հաճի ա՟ծ: Զի զոր օրինակ որ ընդ գազանի մարտիցէ, եթէ ոչ կերեալ լիցի 'ի գազանէն ոչ մտանէ 'ի բերան նորա, այսպէս և 'ի վերայ ամենայն ախտից իմասցիս. եթէ ոչ յաղթեսցի ոք յումեքէ 'ի նոցանէ, ոչ մտանէ 'ի փորձութիւն նորա, այլ փրկի 'ի չարէն:

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Զոսիմոս էր ընդ եղբարսն, և կնքեաց նշանաւ խաչին զբերան իւր և ասէ. մինչ մարդացաւ բանն ա՟ծ, այսպիսի և այսքան շնորհս ետ որոց հաւատացին և հաւատան յանունն նորա՝ որ ոչ գոյ թիւ. վասն որոյ և մեզ պարտ է հաւատալ և սկսանել 'ի գործս բա-

10250219

րիս եթէ կամեսցուք. զի յորժամ շնորհն այ՟ և կամքն մեր և ըղձութիւն բարւոյ ժողովին 'ի մարդն, անդ ամենայն դժուարինքն դիւրաբար լինիցին: Եւ արդ պարտ է ամենայնի որ կամիցի զայս՝ որպէս թէ զամենայն աշխարհ ոչ ինչ համարեսցի, և առցէ 'ի ձեռին շիւղ մի անպէտ և ասասցէ՝ եթէ ում այս և այսչափ ինչ պիտոյ է կամ փութայ ունել, նա ոչ ունի հնար փրկութեան. քանզի որ ոք ընթանայցէ զբարուք ճանապարհն և ուղղեսցի 'ի սպասաւորութիւն այ՟, նա զամենայն աշխարհիս զայսորիկ զցանկալիս և զատելիս իբրև զշիւղս զայս համարեսցէ, թէպէտ և իշխան աշխարհի իցէ և զամենայն ինչ ունիցի. զի ոչ եթէ ունել ինչս վնասեալ կորուսցէ զոք, այլ չարաչար ունելն վնասէ: Քանզի ո՞վ ոք իցէ որ ոչ գիտէ զայս, զի քան զամենայն զգալի գոյս մեր մարմինք մեր լաւ և պատուական են. այլ յորժամ ժամանակն խնդրեսցէ, հրամայեալ եմք և զնոսին արհամարհել և ատել. եթէ զմարմին մեր այս պարտ է ատել, ապա ո՞րչափ ևս առաւել զարտաքինն ինչս մեր: Զի որպէս ոչ պարտ է սուտ և անօգուտ և ընդ վայր ցրուել զինչս, այլ բարւոք 'ի պէտս աղքատաց և անձին ծախել, այսպէս և ոչ զմարմինն տալ 'ի մահ 'ի նանիր. զի այսոքիկ նոցին են որք կորուսանեն զզգայութիւն մտաց և յիմարին. այլ պարտ է մնալ և ակն ունել 'ի դէպ ժամու առնել զայն:

Յիշեաց և աստ զեղբայրն զայն որ ունէր զբանջարն, և ասէր. մի՞թէ նա ո՞չ սերմանեաց, մի՞թէ ինքն ո՞չ աշխատեալ էր, մի՞թէ ո՞չ տնկեաց նա և կամ ո՞չ կազմեաց նա, մի՞թէ ինքն խլեաց և ձգեաց 'ի բաց. այլ նա ունէր զայն իւր՝ իբր թէ ոչ ունէր: Վասն այսորիկ իբրև գնաց առ նա ծերն փորձել զնա և սկսաւ խորտակել զբանջարն, իսկ նա ոչ երևեցաւ նմա, այլ թաքեաւ 'ի նմանէ. և իբրև մի մնաց բանջար, ասէ հեզաբար. եթէ կամեսցիս, հայր, թողցես զդա, զի 'ի վերայ սորա արասցուք սէր ես և դու: Յայնժամ ծանեաւ ծերն եթէ կատարեալ ծառայ այ՟ է նա և ոչ բանջարոյ, և ասէ ցնա. հանգուցեալ է հոգի այ՟ 'ի քեզ, ով եղբայր: Եւ եթէ ախտաբար ստացեալ էր զպարտէզն, վաղվաղակի ցուցանէր զտրտմութիւն և զշփոթութիւն անձին. այլ յայտնեաց գործովք եթէ այնպէս ունէր՝ իբր թէ ոչ ունէր:

Եւ ասէր երանելին. եթէ գիտասցեն զայսպիսիս դեւք, և եթէ տեսանեն զոք զի ոչ ինչ համարեսցի զերկիր և զամենայն նիւթ իւր և ոչ շփոթի 'ի սակս նորա և ոչ դժուարի ինչ, յայնժամ ծանիցեն զնա՝ զի թէպէտ և 'ի վերայ երկրի շրջի այնպիսին, այլ քաղաքավարութի̃ նորա յերկինս է։

Դարձեալ ասէր. շարժմունք իմն են ջերմագոյն մտաց և ընծայեն փոյթ միտք 'ի միում ժամու այսպիսի ինչ ա̃յ, զոր ոչ կարէ ընծայել հեղգացեալ միտք 'ի յիսուն ամ։ Եւ եթէ տեսանեն դեւք եթէ անգոսնեցաւ ոք, անարգեցաւ և կամ արհամարհեցաւ կամ զրկեցաւ և տուժեցաւ կամ այլ ինչ չարչարեցաւ և ոչ տրտմեցաւ և ոչ դժուարացաւ ընդ այն, այլ ախոյանաբար և ուրախութեամբ կրեաց զայն, յայնպիսւոյն երկնչին դեւք. զի ծանեան եթէ մերձեցաւ 'ի ճշմարիտ շաւիղս, և կամի գնալ 'ի պատուիրանս ա̃յ։

Եւ յիշէր եւս նա զհօրէն Պախօմէոսի յորժամ սաստեաց նմա անդրանիկ եղբայրն իւր և ասէ. դադարեա յունայնմանէդ, ամբարհաւաճ և սնափառ դու. զի կամիս ընդարձակել զվանս, յորժամ յա̃յ հրամայեալ էր նմա շինել զվանսն։ Օ որ մինչ լուաւ զսաստ եղբօրն, մի̃թէ շարժեցաւ բարկութ̃բ, որպէս թէ բարիս գործէր հրամանաւն ա̃յ. ոչ. այլ ոչ ինչ ասաց նմա այսպէս, այլ լռեաց։ Իսկ մինչ երեկոյ եղև, էջ 'ի ներքին իւր փոքր գուբն բնակարան, և սկսաւ արտասուել և լալ, և աղօթէր և ասէր. ա̃ծ և արարիչ իմ, դեռ ևս միտք մարմնաւոր են իմ, դեռ ևս մարմնաբար կեամ. վայ ինձ եղկելւոյս, զի կայ և մնայ ինձ մահ որպէս և գրեալ է. այսչափ ճգնութ̃բ և պատրաստութիւն փութամ սրտի իմոյ, և դեռ ևս 'ի սրտմտութիւն յափշտակիմ բարւոյ կամ յուսոյ. ողորմեաց ինձ, տէր, զի մի̃ կորիցեմ. զի թէ գտցէ թշնամին առ իս փոքր մի, դիւրաբար յափըշտակեսցէ զիս, եթէ ոչ դու զօրացուսցես զիս, տէր. զի եթէ ոք պահեսցէ զամենայն օրէնս և գթեսցէ միով իւիք, եղև ամենայն օրինացն պարտական. այլ ես յուսամ 'ի բազում ողորմութի̃ քո. զի եթէ դու օգնեսցես ինձ, տէր, կարացից գնալ 'ի ճանապարհս քո. կամ որպէս ուսուցից զնոսա, տէր, զոր ժողովեցեր ընդ իս 'ի շաւիղս յայս կենաց, եթէ ոչ նախ ես գնացից ընդ նոսա

և պահեցից զերկիւղ քո։ Այսոսիկ մինչ աղօթէր և զայսպիսիս, և կացեալ զգիշերն ողջոյն ողբովք մինչև ցառաւօտն, և 'ի քրտանց և յարտասուացն ծովացեալ կաւ եղև երկիր ընդ ոտիւք իւր ուր կանգուն կայր, զի էր ամառն և տեղին ջերմ յոյժ։ Նա ասէր հիանալով երանելին․ մինթէ գո՞յր չափ արտասուաց նորա։ Արդ ո՞րպէս ոչ շնորհէր ա̃ծ այսպիսի մտաց զամենայն զոր ինչ խնդրէր․ ես հաւատամ զի յայնմ գիշերի զամենայն շնորհեաց զոր և խնդրեաց, որպէս զի եղև նա յայնմհետէ մեռեալ յամենայն ախտից։

Նա ասէր նա․ եթէ ոք թողցէ յաղագս ումեք խորհուրդ չար 'ի սրտի իւրում վասն տրտմութեան իրիք կամ վասն զրկանաց կամ անարգանաց կամ վասն այլոյ չարի և խնդրեսցէ փնասել նմա խորհելով, նա ինքն սպան զինքն յոգի իւր․ և ոչ պիտոյ են նմա դևք, այլ ինքն սպանող է անձին իւրում։ Նա ոչ ասեմ զխորհելն միայն, այլ եթէ ոչ բարեգործ և բժիշկ հոգւոյ համարեսցի զնա, յոյժ փնասէ զանձն իւր․ զի զինչ ասաց վասն քո որ փնասեաց զքեզ․ մի եղիցի, ոչ փնասեաց, այլ ես առաւել սրբեաց զքեզ․ այսպէս արժան է համարել զնա իբրև 'ի Ք̃է առաքելոյ բժշկի։ Վասն զի պարտական ես Ք̃ի և պարտ է քեզ չարչարիլ վասն նորա անուանն, նոյնպէս և զնա պարտիս բարեգործ համարել․ իսկ եթէ ոչ՝ ոչ գագարեալ իցես յախտից և ոչ կամիս զի ազատեսցիս․ անպարտ է յարենէ քումմէ տէր ա̃ծ քո, զի այդ ինչ որ վշտացոյց զքեզ՝ 'ի հիւանդութենէ հոգւոյ քումմէ․ զի եթէ ոչ էիր հիւանդ հոգւով, ապա ոչ երկընչէիր․ և վասն այսորիկ առաւել գոհանալոյ զնմանէ պարտական ես, զի նովաւ ծանեար զհիւանդութիւն անձին քո, և հարկ է քեզ առնուլ 'ի նմանէ զբժշկական դեղն զոր առաքեաց նովաւ քեզ Յ̃ն Ք̃ս։ Իսկ եթէ ոչ միայն ոչ գոհացցիս, այլ և չար ինչ խորհիս վասն նորա, յայտ է զի հակառակ կաս դու Յ̃ի և ասես ցտէր․ ոչ կամիմ բժշկիլ 'ի քէն, ոչ պիտոյ է ինձ դեղ քո, նեխել կամիմ 'ի վէրս իմ, հնազանդիլ կամիմ դիւաց և ոչ քեզ։ Նա զինչ արասցէ քեզ տէր յայնմհետէ, զի ողորմած և բարերար է տէր, և ընդդէմ մեղաց մերոց ետ մեզ դեղ զպատուիրանս իւր՝ որք ըստ նմանութեան սրբողաց դեղոց և կիզողականաց բժշկեն զխեղագարութիւն մեր։ Նա արդ

որք կամին արդարս լինել, ակամայ պարտին համբերել ամենայնի զոր բժիշկն ասիցէ. քանզի և ոչ հիւանդքն ախորժեն զհատումն և զկիզումն անդամոց իւրեանց և ոչ ըմպել զդառնութիւն մաքրական դեղոց, այլ իբրև յիշեն՝ սիրտք նոցա շարժին. այլ յամենայնի հաւատացուցանէ զանձն իւր և նեղէ. գիտէ զի առանց նորա ոչ զերծանի ՚ի ցաւոցն, և վասն այսորիկ դնէ զանձն իւր ՚ի ձեռս բժըշկին, զի գիտէ եթէ այնու փոքու դժուարահամութեամբ զերծանի ՚ի բազմաժամանակեայ հիւանդութենէ: Մաքրիչք և կիզիչք դեղք Յի են զրկմունք ընչից, արհամարհութիւնք քրտանց, ատեցումն մարմնոց և ամենայն երկրաւոր նիւթոց, և գերագոյն լինել ամենայն ախտից. իսկ եթէ ոչ յանձին կալցես, զքեզ վնասեսցես և դու քեզ մեղադրեսցես և մի զընկերն պատճառեսցես: Այլ մեք անփորձք և անմիտք եմք, յետս դարձուցանեմք ՚ի մէնջ զողջացուցանող դեղսն Յի, և թողումք զմեղադրութիւնս անձանց, և չար խորհիմք և նենգեմք բարերարին մերոյ:

Եւ ասէր նա. զի եթէ բառնան փորձութիւնք յերկրէ, ոչ ոք ուրեք գտանիցի սուրբ, զի ՚ի փորձութիւնս սրբին անձինք. և որ ոչ փորձի, ոչ է սուրբ. և որ ոք փախիցէ ՚ի փորձութեանց շահիցն, ոչ կարէ զերծանել ՚ի փորձանացն յաւիտենից: Քանզի ո՞չ ետ վկայիցն զպսակն փառաց, բայց միայն դատողքն նոցին. կամ ո՞չ եհան ըզսուրբն Ստեփաննոս յայնպիսի փառս, եթէ ոչ քարկոծողքն նորա:

Եւ յիշէր զբանն Եւագրի որ ասէր՝ եթէ ես ոչ մեղադրեմ միայն չարարարաց մերոց, այլ և բարերարս անուանեմ, և ոչ ատեմ զբժշկող դեղ հոգւոյ. երկնչիմ թէ առ հոգի իմ ասասցի ՚ի տեառնէ՝ եթէ բժշկէի զԲաբելոն և ոչ բժշկեցաւ: Եւ ասէր՝ եթէ երկնչէր Եւագրէ վասն իւր մի գուցէ դատապարտեսցի ՚ի Քէ, և ասէր ցանձն իւր. եղկելի Եւագրէ, հիւանդ ես սնափառութեամբ և ամբարտաւանութեամբ, և առաքեաց քեզ դեղ Յս Քս զարհամարհանս յընկերէն և դու ոչ բժշկեցար: Եւ զայս գիտասցուք, զի այլ ոչ ոք ասէ զճշմարիտն զմէնջ իբրև զբամբասողս մեր. զի տէր գիտէ զծածուկսն մեր և նմա յայտնին՝ որ քննէ զսիրտս և զերիկամունս: Եւ թէպէտ և ամենայն աշխարհ գովեն և

երանեն զմեզ, զի՞նչ օգուտ են մեզ, զի ներքինն մեր լի ամօթով և ատելի և գարշելի են. և ոչ ոք այնպէս ատէ և անիրաւ խօսի իբրև զայն որ գովէ զմեր գործ և երանէ զմեզ, և ոչ ոք այնպէս ճշմարտէ որպէս այն որ բամբասէ և նախատէ զմեզ։ Այլ զի և ոչ նոքա գիտեն զամենայն գաղտնիս մեր իբր զի իրաւ ասասցեն, այլ զմի 'ի բիւրոց. իսկ եթէ կարէին գիտել զխորս մեղաց մերոց, այլ թէ և մասն ինչ փոքր տեսանէին՝ իբրև 'ի նեխելոյ գիշոյ փախչէին 'ի մէնջ, և իբրև 'ի չար դիւէ փախչէին 'ի հոգւոյ իմմէ։ Այլ եթէ ամենայն անդամք ամենայն մարդոյ լեզու էր, հաւատամ զի ոչ կարէին ասել ըստ արժանեաց զամենայն յանցանս մեր. զի ամենայն չարախօս և դրժող զփոքր մասն ինչ ասէ զմեր վատ, այլ զկատարեալն ա͞ծ գիտէ։ Օ՜ի եթէ Յոբ արդարն ասէր՝ եթէ լի եմ ամենայն գարշելեօք, իսկ մեք զի՞նչ ասասցուք որ խոր ջրհոր և գուբ եմք ամենայն ախտից և մեղաց, յորս յամենայն ժահահոտ մեղացն ձգեաց սատանայ զանձինս մեր. իսկ որք իմասցին և 'ի խոնարհութի͞ւ դիմեն, զերծանին 'ի դիւաց։ Այլ որպէս ասացին հարքն, եթէ որ իջցէ խոնարհութ͞բ մինչև 'ի խորս դժոխոց՝ մինչև յերկինս բարձրասցի. և դարձեալ՝ եթէ բարձրասցի ամբարտաւանութ͞բ մինչև յերկինս բարձունս, մինչև 'ի դժոխս ներքինս իջցէ։ Օ՜ի ո՞վ հաւատացուսցէ զխոնարհն որպէս զի չարս խորհեսցի զումեքէ. զի զամենայն ինչ զոր և դիպեսցի խոնարհին կամ ժխտեսցի յումեքէ կամ լուիցէ, պատճառս առնէ զնոսա արհամարհանաց և առաւել խոնարհի։

Յիշէր նա և զհայրն Մովսէս և ասէր. տեսանէք եթէ որպէս արար նա, յորժամ սպասաւորք եկեղեցւոյն՝ ել եւ յեկեղեցւոյն ասացին ցնա, ել գնա արտաքս՝ մորթի սեաւ դու, թէ որպէս սկսաւ մեղադրել անձին և ասէր. մոխրագոյն մորթ սևագոյն դիւանման, բարի ասացին քեզ, մինչ դու մարդ ոչ ես՝ 'ի մէջ մարդոց ընդէ՞ր իշխեցեր մտանել։

Այլ ասէր. զի որքան ինչ համդիպեսցի խոնարհին, փութանակի յաղօթս յառնէ, և զամենայն մարդ զվնասողս իւր բարեգործ համարի. այլ մեք թողեալ զճշմարիտն շաւիղս և զուսումն սրբոցն, և ընդ այլ մոլար ճանապարհ գնամք ըստ թիւրութ͞ե մտաց մերոց։ Ապա ե-

թէ ոչ՝ զի՞նչ այլ հեշտալի է լսել բարւոյ և փորձ վարդապետին հօրն Մինայ որ ասէ. զգոյշ լեր անձին քում, որպէս զի թէ ոք տրտմեցուսցէ զքեզ վասն որոյ գործոյ ինչ՝ լուռ լեր խապառ և մի՛ սաստասցես ինչ մինչև աղօթիւք հեզասցի և հանդարտեսցի սիրտ քո, և այնպէս աղաչեա զեղբայրն հաշտել ընդ քեզ: Քանզի որ ցանկացեալ իցէ ճանապարհին ճշմարտութեան՝ 'ի շարժել տրտմութեն 'ի մտի՝ առաւել հարկանէ և տանջէ զանձըն, և միշտ նախատէ և ասէ. ընդէ՞ր յիմարեալ ես, անձն իմ գոռոզեալ, և որպէս կատաղեալ մոլեալ չփոթիս և տրտմութե՛ փրփրեալ ես. արդարեւ այդ յայտնէ զհիւանդութի՛ քո. զի եթէ ոչ էիր հիւանդ, ոչ ցաւագնէիր ընդ բանս. ընդէ՞ր թողեալ զմեղադրութիւն անձին քո՝ եղբօրն մեղադրես, որ եցոյց քեզ զհիւանդութիւն քո բանիւք և գործովք. ուսիր, ով անձն, զպատուիրանս Քի, որ անարգիւր և ինքն ոչ փոխանակ անարգէր, չարչարիւր և ոչ հակառակէր. ո՞չ լուար ըզբանն՝ որ ասէր և գործովք կատարէր, զթիկունս իմ ետու 'ի հարուածս և զերեսս ոչ դարձուցի 'ի հարկանելոյ և յամօթոյ թքանելոյ: Իսկ դու եղկելի և հեզգ անձն իմ, և ոչ մի՛ պատկառանս և նախատինս յանձն առնուս յընկերէն հեզութեամբ, այլ զլացումն և զխիւս չար խորհուրդս հիւսես և առաւել քան զդևս վնասես անձին քում. զի՞նչ աւելի վնասել կարեն դևք որչափ դու վնասես քեզ: Ահա տեսանեմք զխաչն Քի և օր ըստ օրէ ընթեռնումք զչարչարանս նորա. և որչափ նա չարչարանս կրեաց վասն մեր լսեմք, իսկ մեք և ոչ աղձատանաց բանի համբերեմք վասն նորա. ստուգապէս թիւրեցաք յուղւոյ ճանապարհէն:

Եւ ասէր նա. եթէ կեցցէ մարդ զաւուրս Մաթուսաղայի և ոչ ընթանայ ճշմարիտ ճանապարհ ընդ որ գնացին հարքն մեր, որ են պատկառանք և արհամարհանք, զրկութիք և ամենայն վիշտք և չար պատահմունք, և խնդութե՛ ընկալցի զսոսին, ոչ կարէ հասանել կենաց ընաւ և ոչ ուղղէ առաքինութիւն ինչ, այլ սնոտի ծախէ զժամանակ իւր:

Պատմէր և զայս ինչ՝ եթէ էր երբեմն առ երանուհւոյն Դիոնիսիայի, և մինչ նստէաք 'ի միասին՝ խընդրեաց եղբայր մին 'ի նմանէ օրհնութի՛ ինչ, և ետ նմա

որչափ կարող էր տալ։ Իսկ մինչ ոչ ունէր տալ որչափ նա խնդրէր, սկսաւ աղքատն անարգել զնա և ասէր վասն նորա և վասն իմ յոյժ աղտեղի և տգեղ բանս զոր ոչ է պարտ յիշման տալ լեզուաւ։ Իբրև լուաւ զայն սրբուհի կինն, տրտմեցաւ յոյժ և խնդրէր չար ինչ առնել նմա։ Իսկ իմ ուսեալ զայն և ասացի ցնա. ընդէ՞ր կամիս առնել զայդ և կորուսանես զանձն քո և զամենայն առաքինութիւն մերկանալ 'ի քէն. զինչ գործես, համբերեա դու վասն Քնի որպէս Քս համբեր վասն քո. գիտեմ զի ցրուեցեր զա՟մ զանձս քո իբրև զապաւառն. իսկ եթէ ոչ ստասցիս դու զհեզութիւն, նմանիցես դու խստագոյն շանթոյ երկաթոյ՝ որ աշխատի 'ի վերայ նորա զարբին և անօթ ոչ կարիցէ առնել 'ի նմանէ. քանզի ասէ Իգնատիէ ածազգեացն՝ եթէ պարտ է նախ քան զամենայն հեզ լինել, զի նա լուծանէ զամենայն զօրութիւն իշխանի աշխարհիս այսորիկ։ Աշան կրօնաւորի՝ եթէ եթող զաշխարհս զայս՝ այս ինչ է, անբարկացողն լինել և անշփոթ. զի են ոմանք որք թողցեն զբազում տաղանդս ոսկւոյ, և սակս միոյ ասղան բարկասցին և 'ի սիրոյ ասղանն այն շփոթեսցին յոյժ, և նու զտեղի տաղանդին և զկենդինարին ասեղն այն, և լինի մարդն այն ծառայ ասղանն կամ կնկղոյն այնորիկ կամ գրոց կամ նիւթի ինչ երկրաւորի, և ոչ է նա յայնմհետէ ծառայ ա՟յ։ Այս բարուք ասաց ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ որքանիք իցեն ախտք յանձին՝ այնքանք տիրեն նմա. և առաքեալ ասէ. յորմէ ոք յաղթեալ է, նորին ծառայեալ է։ Յորժամ լուաւ զայս սրբուհին այն, զարհուրեցաւ և նայեցաւ յիս և ասէ ցիս. գտեր դու զա՟ծ որում ըղձայիր։

Այս ասէր երանելին՝ եթէ հոգի կամի զկեալն, այլ սիրէ զունայնութիւն և կենցաղոյս և փափկութիւն պարապի, այլ զվիշտս մերժէ յիւրմէ. ապա թէ 'ի վշտաց և 'ի նեղութեանց ոչ փախչէր անձն, ոչ էին ծանունք պատուիրանքն ա՟յ. այլ ծանր և դժուարին են չար կամք մեր, զոր հատանել դժուարիմք։ Ապա թէ ոչ՝ որպիսի իցէ այս, զի 'ի սակս երկիւղի ծովու կամ բարբարոսաց և աւազակաց զամենայն ինչ արհամարհեմք, և փութով ցրուեմք և մերժեմք 'ի մէնջ զամենայն զոյս մեր վասն փոքր մի կենաց մերոց աւուրց, և այս զի գիտեմք ստուգիւ զի փոքր մի յետոյ մեռանելոց եմք. այլ յամենայնի

վասն զպակաս կեանս շահելոյ զամենայն մռամամբ, և երանելի համարիմք զանձինս, մինչ զամենայն կորուսցուք և զանձինս ապրեցուսցուք, կամ թէ 'ի ծովէ կամ 'ի թշնամւոյն կամ թէ յայլմէ մահուանէ. և սակս ցնդելի այն փոքր աւուրց առժամայն զամենայն ցրուեն յօժարութբ, զի զկեանս շահեսցեն։ Իսկ ընդէ՞ր ոչ յիշեմք և առնեմք այսպէս վասն կենացն յաւիտենից. ընդէ՞ր ոչ կարէ առնել 'ի մեզ երկիւղն այ զայն՝ որպէս ասաց ոմն 'ի սրբոցն՝ զոր կարող է առնել ահ ծովուն կամ շան։ Իսկ առ 'ի հաստատել զայս պատմէր մեզ երանելին զայս ինչ զլուեալն 'ի հաւատարիմ մարդոց և ասէր՝ թէ էր այր ոմն գործող և վաճառական ականց պատուականաց և մեծագին մարգարտաց։ Իսկ ժողովեաց իւր 'ի բազում ամս ականս պատուականս և մարգարիտս բազմագինս, և եմուտ 'ի նաւ երբեմն մարդն այն ընդ ծառայից իւրոց, զի տարցէ զայն 'ի տար աշխարհ և վաճառեալ արասցէ շահ մեծ։ Իսկ եղև պատահմամբ զի եդ նա սէր ընդ մի ոմն 'ի սպասաւորաց նաւապետին այնորիկ, և մանուկն այն սպասաւորէր նմա յոյժ սիրով իբրև զհօր. իսկ նա սիրէր զմանուկն և կերակրէր միշտ ընդ ինքն, և զգեցոյց նմա կերպասի հանդերձ։ Յաւուր միոջ լուաւ մանուկն զի խորհէին 'ի ծածուկ նաւավարքն զի ընկեսցեն 'ի ծով զվաճառականն և զծառայսն իւր, և առցեն զինչս նորա։ Իբրև լուաւ մանուկն, տրտմեցաւ յոյժ. և կոչեալ եղև յառնէն, և եկն 'ի սէր նորա ըստ սովորութեան և էր տխրեալ յոյժ։ Իբրև ետես զնա այնպէս տխրեալ վաճառականն, ասէ ցնա. զի՞ է քեզ այսօր, մանուկ դու, զի տեսանեմ զքեզ տխրեալ յոյժ։ Իսկ նա ծածկէր զբանն և ասէր. ոչ ինչ վշտագնիմ ես։ Ասէ ցնա դարձեալ. ասա ինձ զճշմարիտն եթէ զինչ կրեցեր։ Յայնժամ լցեալ մանուկն արտասուօք և ասէ ցնա. զայս և զայս ինչ խորհեալ ստուգեցին նաւավարք վասն քո։ Ասէ ցնա այրն. ստուգապէս ա՞յդպէս իցէ և գիտէ՞ս հաստատուն զի այդ այդպէս իցէ։ Ասէ ցնա մանուկն. այո ճշմարիտ այդպէս է. և հաստատեցին առանձինն։ Յայնժամ կոչեաց այրն զծառայս իւր և ասէ ցնոսա. զինչ ասացից ձեզ առնել, առանց պատասխանւոյ և փոյթ արասջիք։ Իսկ ասէ. բերէք վաղվաղակի սիդոն ինչ և սփռեցէք առաջի իմ։ Իսկ նոքա բերին։

Եւ ասէ. բերէք այսր զարկեղս՝ ականց և մարգարտաց: Եւ նոքա բերին: Յայնժամ բացեալ զնստուկն և հանեալ զամենայն ականս և զմարգարիտսն սփռեաց 'ի վերայ սփռոցին: Եւ ինքն զամենայն եդ առաջի ամենայնի, սկը-սաւ ասել բարձրաձայն այսպէս. մի՞թէ ա՞յս են կեանք իմ և վասն սորա՞ վշտագնեալ դատիմ 'ի ծովու և 'ի ցամաքի, վասն ա՞յսորիկ հատանեմ զխորս ծովու և հա-լիմ միշտ յերկիւղէ. մի՞թէ ո՞չ մեռանելոց եմ յետ սա-կաւու միոյ. և որպէս ոչ ինչ բերի ընդ իս յերկրի, նոյն-պէս մերկ և ամօթալի ելանելոց եմ յերկրէ. Եւ ապա ասէ ցծառայսն. առէք զայս ամենայն և ցրուեցէք 'ի ծով: Եւ ընդ բանին վաղվաղակի ընկեցին զամենայն 'ի ծովն: Եւ զարմացեալ նաւավարացն և ընդոտնայն եղև խորհուրդ նոցա:

Եւ ասէր երանելին. տեսարուք զայս, եղբարք, եթէ որպէս մինչ շարժեցաւ խորհուրդն և ուղղեցաւ, դիւ-րաբար եղև իմաստասէր բանիւք և գործովք: Եւ այս՝ զի շահեսցի փոքր ինչ ժամանակս կենաց, և բարւոք և իմաստասիրաբար արար. զի խորհեցաւ 'ի միտ, եթէ ես մեռանիմ այսօր՝ ակունքս ո՞ւմ լինիցին: Իսկ մեք և ոչ զփոքր զոյկանս կամիմք յանձն առնուլ յաղագս պատուի-րանացն ա̅յ: Իսկ եթէ պարտ է տրտմել սակս կորստեան ընչից, ապա պարտ է և վասն զրկողին տրտմել և ոչ վասն ընչիցն կորստեան. զի որ զրկեացն՝ զրկեալ եղև յարքայութենէն երկնից, զի գրեալ է՝ եթէ անիրաւք և ագահք զարքայութիւնն ա̅յ ոչ ժառանգել կարեն. իսկ դու որ զրկեցար՝ զկեանս յաւիտենից շահեցար, զի գը-րեալ է՝ խնդացէք և ուրախ լերուք զի վարձք ձեր բա-զում են յերկինս: Ուլ մեք թողումք զանդամս Ք̅ի գերեալ տեսեալ, և տրտմիմք վասն անպէտ և ապակա-նացու ընչից որք ընաւ ոչ յիշելոյ արժանի իցեն, և յիրա-ւի դատապարտիմք: Եւ զի ըստ կարգի անդամոց մարմ-նոյ յօդեաց զմեզ ա̅ծ, և գլուխ մեր Ք̅ս ա̅ծ է, որպէս ասէ առաքեալ՝ եթէ ամենայն բազմութիւն անդամոցն զմի մարմին կազմէ, որոյ գլուխ Ք̅ս է: Եւ յորժամ տրտմեցուցանէ զքեզ եղբայրն, իբրև ձեռն կամ ակն ցաւագնեալ տրտմեցուցանէ զքեզ. այլ թէպէտ և ցա-

1 Երէց օրհնաց զարկեղս :

ւագնի մեր ձեռն կամ ակն և նեղէ զմեզ, ոչ կարեմք հատանել կամ խլել զնոսա, զի տուգանս մեծ համարիմք զզրկիլն 'ի նմանէ. այլ կնքեմք զցաւագնեալն անդամ պատուական խաչիւն, և օրհնութիւս դնեմք 'ի վերայ և դեղս, և միշտ աղօթեմք առ ած վասն նոցա, որպէս զի բժշկեսցին: Արդ որպէս համբերես ցաւոյն և աղօթես առ ած վասն բժշկելոյ ական քո, այսպէս պարտական ես և վասն եղբօրն աղօթել: Իսկ մեք տեսանեմք զանդամս Քրի ցաւագնեալս, և ոչ եթէ միայն ոչ ցաւակից լինիմք, այլ փութամք և աղօթիւք խնդրեմք զի առաւել վշտասցի: Եւ այս գործ է այնոցիկ որք ոչ ունին աղէտ յաղէս իւրեանց և ոչ յոյս առ ած. զի որք ողորմածք և ածասէրքն են, նախ զանձինս շահին և ուրախ առնեն, և ապա զեղբարսն շահեսցին: Նոյնպէս և չարութիւն զնորին հակառակն. զի որ զչարութիւն ունիցի յանձն իւր, նախ զանձն իւր խորտակէ և մաշէ, և ապա զընկերին. ընչից սակս կամ փառացն կամ այլոյ իրիք զընկերն խորհիցի ձգել, և ոչ գիտէ եղկելին զի զինքն զրկէ յարքայութենէն այ. զի որ զանձն իւր ոչ վնասեսցէ, նա և ոչ զեղբայրն վնասէ:

Եւ դարձեալ ասէր՝ եթէ ասաց ոմն ցնա եթէ, հայր, մեծամեծք են պատուիրանքն և բազումք յոյժ, և միթագնին միտք իմ և ոչ գիտեն թէ զորս առնիցեն կամ զորս թողցեն: Իսկ նա ասէ ցնա. այդ մի երկեցուցանիցէ զքեզ, եղբայր, այլ գիտասցես եթէ ստասցիս ատելութիւն ընչից, դիւրաբար ուղղես զամենայն առաքինութիւս. զի որ ոչ ինչ համարի զնիւթ կենցաղոյս, ոչ լիցի նա ոխակալ ոչ կռուող ոչ ատեցող ումեք: Այլ դու ասա ինձ, զինչ դժուարինս ունի աղօթել վասն թշնամւոյն. ոչ պարտ է քեզ բրել զերկիր կամ գնալ 'ի ճանապարհ հեռի, բայց միայն ատել զինչս. զի ուր ստացուածս ոչ իցէ, թշնամութիւն ուր և կամ ընդէ՞ր լինիցի: Անարգեաց զքեզ՝ գոհացիր, զի աշակերտ առաքելոցն եղեր դու, զի ցնծային մինչ վասն անուանն Յսի գանիցն արժանի լինէին. և նոքա գանեցան արդարքն, իսկ մեք արժանի անարգանաց և գանից եմք, թէպէտ և ամենեքեան պատուեսցեն զմեզ. նա և անիծեալք եմք, զի գրեալ է՝ թէ անիծեալ որք խոտորեցան 'ի պատուիրանաց քոց: Մի կարծեսցես թէ ամենեցուն է անար_

զի վասն անուանն Քնի. ոչ ամենեցուն է ստուգապէս, այլ արդարոցն և սրբոցն միայն, որպէս ասացի. իսկ 'ի մենջ որք իմաստունքն են՝ խոստովանին և ասեն՝ եթէ յիրաւի անարգիմք վասն բազում չար և ապիրատ գործոց մերոց: Այլ անձն այսչափ եղկելի է, որ գիտէ զամենայն չար գործս իւր և գիտէ թէ ամենայն ինչ զոր և դիպեսցի նմա՝ յիրաւի դիպեսցի, և յիմարեալ 'ի մըտաց իւրոց մոռանայ զիւրն ամենայն, և նստեալ չար խորհի զխորհուրդս դիւականս և ասէ. զայս ինչ ոմն ասաց ինձ և այս ոմն անարգեաց զիս. և ոչ գիտէ եղկելին եթէ սովաւ կորուսանէ զանձն՝ դև լինելով ինքն իւր: Ոի որ ինչ յարուեստոն տեսանի, նա և 'ի գործ անձին տեսանի. զի որպէս անդ ուսուցիչք արուեստին տան 'ի ձեռն աշակերտին զգործն, և թոյլ տայ զի գործեն՝ ոչ մերձ նստեալ իւր, այլ ժամ ընդ ժամ գայ տեսանէ թէ որպէս գործէ՝ մի գուցէ խափանեալ թիւրեսցէ ինչ կամ ծուլասցի գործել, այսպէս և դևք առնեն. յորժամ տեսանեն զոք դիւրահնազանդ իւրեանց որ առնէ 'ի մտի զխորհուրդս նոցա, տան 'ի սիրտ նորա զդիւական զայն և զթունաւոր չար խորհուրդս, և ոչ կարօտին կալ մերձ, գիտեն զի այնպիսի չար անձն բաւական է սպանանել զինքն. այլ ժամ ընդ ժամ գան և նորոգեն զայն 'ի սիրտ նորա, մի գուցէ ծուլասցի ինչ: Արդ զինչ դիւրին է առ գործ, սիրե՞լ զամենայն և սիրելի լինել յամենեցունց, եթէ ատել և մարտնչել միշտ: Ո՞ր հանգիստ ոչ բերեն պատուիրանք տեառն, այլ մեր ոչ ուղղին միտք և կամք 'ի վերայ բարւոյ. իսկ ապա եթէ ուղղեսցին, ամենայն բարիքն դիւրին լինիցին: Եւ որպէս ասացի՝ փոքր մի յօժարութիւն զմեծ առաքինութիւնս 'ի մեզ 'ի ներքս բերեն. որպէս ասաց մեծն Անտոն՝ եթէ յառաքինութիւնս միայն կամք մեր պիտոյ են, և ոչ պիտոյ է մեզ գնալ հեռի Ճանապարհ և խնդրել զարքայութիւնն այ և ոչ անցանել ընդ ծով սակս առաքինութեն: Ո՞ր հանգիստ ոչ ունի հեզն և խոնարհն. զի Ճշմարտիւ հեզք ժառանգեսցեն զերկիր և բնակեսցեն բազում խաղաղութեամբ 'ի նմա:

Դարձեալ ասէր երանելին այն՝ եթէ երթայաք երբեմն ես և եղբայր ոմն ընդ աշխարհականաց ոմանց ընդ Ճանապարհն Նէապօլսոյ. և 'ի գնալն մեր եկաք 'ի տե-

զի մինչ որ առնուին մաքս կայսեր, և աշխարհիկքն ըստ սովորութե իւրեանց իբրև տեսին զմաքսաւորսն՝ ետուն զհաժինս իւրեանց զոր պարտ էր: Իսկ եղբայրն որ ընդ իս էր՝ տրտմեցաւ յոյժ, սկսաւ կռուել ընդ նոսա և ասել. բնաւ ինչ իշխէ՞ք առնուլ 'ի կրօնաւորէ հարկ: Իսկ ես ասացի ցնա. զի՞նչ առնես, ով եղբայր. ոչ այլ ինչ ասես ցնոսա, այլ զայս, եթէ կամիք և եթէ ոչ՝ պատուեցէք զիս իբրև զուրբս. ես առաւել սոցա պարտ էր տեսանել զխոնարհութի քո, և պատկառեալ 'ի խոնարհութենէ քումմէ և ասէին քեզ՝ թողութի արասցես մեզ: Արդ եթէ լսես ինձ, իբրև զաշակերտ հեզոյն Յսի տուր զհարկ նոցա և երթ խաղաղութբ:

Դարձեալ յայլում ժամու եկի ես 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ, և եկն առ իս ոմն կրօնաւոր և ասէ՝ եթէ ես և եղբայր իմ փոքր ինչ գժտեցաք ընդ միմեանս և այժմ ոչ կամի հաշտել ընդ իս. այլ աղաչեմ զքեզ, հայր, կոչեսցես զնա զի արասցուք սէր: Իսկ ես խնդութեամբ ընկալայ զբանն և կոչեցի զեղբայրն և որչափ հնար էր վասն խաղաղութե և սիրոյ խօսեցայ նմա յոյժ, և թուէր թէ հաւատաց ինձ. իսկ յետոյ ասէ ցիս. ոչ կարեմ հաշտել ընդ նմա, զի երդուեալ եմ 'ի խաչն Քի ոչ բնաւ հաշտել ընդ նմա: Իսկ ես ժպտելով ասեմ ցնա. այսպիսի ինչ է երդումն քո, իբր թէ ասացեր՝ զօրութի խաչի քո, Քս, որ ոչ պահեմ զպատուիրանս քո, այլ յամենայնի առնեմ զկամս դիւաց: Եւ արդ ոչ եթէ միայն ստել զերդումն քո պարտ է քեզ, այլ և վասն երդմնոյն ապաշխարել պարտ է քեզ յոյժ, որպէս սուրբն Բասիլ ասէ: Եթէ Հերովդի թէ ոչ հաստատեալ էր զերդումն իւր՝ ոչ էր պարտական լեալ արեանն Յովհաննու մկրտչի. նոյնպէս և Պետրոս 'ի լուացումն ոտիցն եթէ ոչ փոյթ ապաշխարեալ էր, թէպէտ և պատուոյ սակս ասաց զոյն, սակայն 'ի մասնէ առաքելութեանն զրկեալ գտանէր:

Հարցեալ եղև երբեմն երանելւոյն այն՝ եթէ որպէս ոք կալցէ զսրտմտութի: Իսկ նա ասէ. սկիզբն ցասման և արգելլոյ զսրտմտութիւն այն ինչ է, զի յորժամ լուիցէ ինչ և շարժի սիրտ՝ զի ոչ ինչ խօսեսցի ինչ, որպէս հայրն Մովսէս արար. զի մինչ անարգեցաւ յերիցանց, ոչ ինչ ասաց առժամայն, թէպէտ և բարկացաւ 'ի մտի,

և ապա յետոյ հանդարտեաց զսիրտն և մոխրամորթ և սև և դիւատեսակ կոչեաց զինքն։ Այլ մեք այնչափ պակասեմք, զի և ոչ 'ի չափ նոր եկելոցն հասեալ եղաք, և վասն բազում ծուլութե̃ մերոյ ծանունս և անհնարս կարծեմք գոլ զպատուիրանս ա̃յ։ Վասնզի չփոթեալ 'ի բարկութ̃է և ոչ ինչ ասել՝ այն ոչ կատարելոցն, այլ դեռ ևս եկելոցն է. իսկ կատարելոցն է և ոչ ընաւ 'ի մտի շարժել կամ դժուարել կամ զայրանալ՝ ըստ մարգարէին՝ թէ պատրաստեցայ և ոչ խռովեցայ։ Այլ մեք ընաւ և ոչ սկսանիմք գործել զբարիս և ոչ յօժարիմք թէ եկեսցեն շնորհք ա̃յ յօգնութ̃ի մեզ. և թէպէտ և կամիցիմք երբեք ցուցանել յօժարութ̃ի ինչ բարւոյ, և զայն ևս լքեալ և լուծեալ ծուլութ̃բ ցուցանեմք և ոչ արժանի իմիք ա̃յ։

Ամենայն ինչ մեր սերման նման է, որ սերմանի և արդիւնաւոր լինի. և զոր օրինակ մշակ սակաւ սերմանէ, իսկ թէ յաջողեսցէ ա̃ծ՝ բազմապատիկ ժողովեսցէ, որպէս 'ի սա՝ գրեալ է՝ եթէ սերմանեաց զանդաստանն և եղև ընդ միոյն հարիւրապատիկ, այսպէս թէ յաջողեսցէ 'ի վերայ սերման յօժարութ̃ե մերոյ՝ շահի զբիւրաւորս. իբր զի անբռնադատաբար և անախտ դիւրաբար արասցուք զամենայն գրեալսն մեզ և շահեսցուք յամենայնի։ Վասնզի բռնութ̃բ և վշտիւք և ակամայ աղօթք համբերութ̃բ՝ ծնանին զսուրբ և զյօժարական և զկամաւոր աղօթս, զի ոչ պիտոյ լինի բռնադատութ̃ի. զի բռնութ̃բ և վշտիւք աղօթք՝ է մերոյն յօժարութեան, իսկ հանգստեամբ և սուրբ աղօթք՝ է պարգևացն և շնորհացն ա̃յ. նոյնպէս և 'ի վերայ ամենայն առաքինութ̃եց այսպէս լինին։ Նա զոր օրինակ եկեալ ոմն յուսումն արուեստից իմիք և կամի զի դիւրաբար ուսցի, այլ նախ աշխատեալ վշտանայ և ոչ կարէ գործել, բազում անգամ և խանգարէ զգործն, այլ ոչ ձանձրանայ և լքի, այլ բռնադատէ զինքն և դարձեալ սկսանի գործել, և թէ բազում անգամ խանգարէ ոչ դադարի 'ի յօժարութ̃էն, այլ զջանս ցուցանէ ուսուցչին իւրոյ միշտ, իսկ եթէ ձանձրանայ և լքի և թողեալ մեկնեսցի՝ ոչ կարէ ուսանել զայն արուեստ, իսկ եթէ դարձեալ 'ի վերայ

1 Այսպէս ամենայն օրինակք։

կացցէ և որքան բազում խանգարեսցէ ոչ ձանձրասցի և մեկնեսցի՝ այլ աշխատի և գործէ միամտութե̃, յայնժամ նայեսցի ա̃ծ 'ի ճգունս նորա և տայ զնա նմա, և առժամայն ուղղին ձեռք և գործէ դիւրաբար և հեշտ և կերակրէ զինքն 'ի նմանէ, այսպէս լինի և 'ի վերայ ամենայն հոգևոր գործոյ։ Ուր եթէ ոք կամիցի գործել զառաքինութիւն, ոչ է պարտ կամել թէ առժամայն ուղղեսցէ, վասն զի ոչ կարէ․ այլ յորժամ սկսանիցի, թէպէտ և խահրեսցէ ինչ 'ի նմանէ, մի մեկնեսցի․ ապա թէ ոչ՝ ոչ ինչ կարասցէ ուղղել․ այլ դարձեալ սկսցի և դարձեալ ճգնեսցի իբրև զարուեստաւորն զայն։ Նա յորժամ բազում անգամ փութայ և աշխատի յոյժ և համբերեսցէ և ոչ ձանձրասցի և ոչ թողցէ 'ի բաց զգործ առաքինութե̃, յայնժամ նայեսցի ա̃ծ յաշխատութի̃ նորա և 'ի բարի ըղձանս և առնէ ողորմութիւն 'ի վերայ նորա, որպէս զի դիւրաւ և անաշխատաբար գործեսցէ նա։ Որպէս և հայրն Մովսէս ասէ՝ եթէ այս է կարգ և զօրութի̃ նոցին որք կամին ստանալ զառաքինութի̃, որպէս զի թէ անկցին՝ ոչ վհատեսցին և կարճամտեալ հեռասցին, այլ զի դարձեալ զնա սկսանիցեն գործել․ զի ամենայն առաքինութե̃ աշխատութի̃ մեծ պիտոյ իցէ և ժամն յերկարս և կամք և յօժարութիւն մեծ․ և նախ քան զամենայն պիտոյ է օգնականութիւն ա̃յ, զի եթէ ոչ օգնեսցէ տէր յօժարութե̃ մերոյ՝ սուտ է վաստակ և ջան և ըղձութի̃ մեր։

Նա որպէս 'ի վերայ մշակայն է տեսանել, զի որչափ աշխատի մշակն գործելով զերկիր և սերմանելով և սրբելով, իսկ եթէ ոչ տեղասցէ տէր անձրև և ծագեսցէ զարեգակն 'ի վերայ նորա՝ ընդունայն լիցին ջանք մշակին, այսպէս պիտոյ է օգնականութի̃ն ա̃յ աղօթից մերոց և պահոց և ամենայն գործոց բարեաց, զի նովաւ ձգեմք զողորմութի̃ն ա̃յ յօգնականութիւն մեզ, որպէս Դաւիթ ասէ՝ եթէ լուսով երեսաց քոց տեսանեմք զլոյս։ Ապա թէ ծոյլ լիցուք աղօթից և ամենայն գործոց բարեաց, ո՞րպէս նայեսցի տէր օգնել մեզ․ զի եթէ հեղգս և լուծեալս և ծոյլ լեալ և ձանձրացեալ 'ի բաց կացցուք, ոչ ինչ բարւոյ արժանի լիցուք յա̃յ․ զի ա̃ծ նայի միշտ 'ի յօժարութիւն մտաց մերոց և ըստ չափոյ նոցին բաժանէ զպարգևս։

Մինթէ ոչ էր հայրն Մովսէս գլխաւոր աւազակաց, մինթէ ոչ էր գործեալ բիւր չարիս, և այնչափ մինչ արտաքսեաց յիւրմէ զնա տէրն իւր սակս չարամտութեան իւրոյ. այլ 'ի վերայ այսր ամենայնի յորժամ արիաբար դիմեաց նա 'ի գործս առաքինութեան և այնպիսի յօժարութեամբ՝ գիտէք դուք ամենեքեան յոր չափս բարձրութեան հասեալ եղև, մինչև ընդ գլխաւոր սուրբս թուեցաւ, որպէս և պատմութիւն կենաց իւրոց յայտ առնէ։ Այլ մեք զորս կարծեմք թէ ունիմք ջերմութիւն յանձին մինչ ելանեմք յերկրէ, և 'ի յամել ժամուց՝ մերովս հեղգութեամբ և զայն ևս կորուսանեմք և հետևիմք 'ի նանիր գործոց և սիրեմք զնիւթս ընչից ընդունայն կենացս, որք և ոչ յիշման արժանիք իցեն, և դարձուցանեմք զսէր Աստուծոյ և զընկերին 'ի նոսա, որպէս թէ անձամբ մերով առնեմք զնոսա և ոչ յԱստուծոյ շնորհեալ ստանալով։ Քանզի զինչ ունիս, ով մարդ, զոր ոչ առեր յԱստուծոյ, որպէս ասէ առաքեալ. և եթէ առեր, ընդէ՞ր պարծիս իբրև չառեալ։

Նա ասէր. մինթէ աղքատ ոմն իցէ Աստուած, և ոչ կարող իցէ ասատէն տալ մեզ զբազում բարիս որպէս նախահարցն արարոյ. զի եթէ տեսանէր զմեզ շահեալ ինչ 'ի բարեացն յայնցանէ, տայր և մեզ. այլ զմեզ տեսանէ զի վնասիմք առաւել և ոչ շահիմք 'ի փոքր պիտոյից սակս չարութեան մտաց մերոց, վասն այսորիկ ոչ վստահանայ 'ի մեզ զբազումս, զի մի կորիցուք իսպառ. իսկ եթէ տեսանէր զմեզ շահեալս 'ի փոքունցն յայնցանէ, կարող էր վստահանալ 'ի մեզ զբազումս։ Նա եթէ այս ոչ այսպէս իցէ, ո՞վ հաւատացոյց զառաջին դարձեալսն դնել զինչս իւրեանց առ ոտս առաքելոցն։ Իսկ Աստուած վասն զի ողորմած և մարդասէր է, կամի զմեզ զի յամենայն գործոց օգտեսցուք. իսկ մեք 'ի սակս չարութեան մտաց մերոց 'ի չարիս ծախեմք զբարիսն որ տուեալ են մեզ յԱստուծոյ։

Նա ասէր՝ եթէ գտանին բազում անձինք հաւատացեալք և գոհացողք՝ որք և ոչ միոյ իրիք խնայեսցին, այլ զոր ինչ և դիպեսցի նոցա՝ յամենայնէ շահեսցին։ Այն և այլ անձինք անգոհք և անշնորհակալուք, և թէպէտ և գործեսցէ ինչ՝ իբրև զվարձկան գործէ, և այնպէս դատապարտի 'ի գործս իւր անհաւատութեամբ իւրով։ Իսկ հաւատացեալն այն յաշխատութեան և 'ի տանջանս ևս հաւատարիմ է, և գլուխ բարեաց և

վարձս աշխատանաց իւրոց համարեսցի զտանջանս որ վասն ա̃յ կրէ. վասն այսորիկ առնու մխիթարութի̃ բազում: Իսկ անհաւատն այն կրիցեալ անյուսութե̃ն իւրով և ոչ աշխատի պատշաճաւոր և ոչ առնուցու մխիթարութի̃ 'ի տեառնէ, այլ անկեալ կայ նստեալ նեխեալ և հոտեալ 'ի ցանկութի̃ սրտի իւրոյ և 'ի խորհուրդ: Այլ եթէ փոքր ինչ վնասեսցի յումեքէ, ասէ 'ի խորհուրդն՝ նա զայս ինչ արար ինձ և ես զայս ինչ արարացից նմա. զոխակալութի̃ խորհի և զանգործ բանս մտածէ, զոր ոչ բնաւ առնել կարող է. զի ոչ եթէ զամենայն ինչ զոր խորհեսցի մարդ՝ առնել կարող է, այլ զորս թողացուցանէ ա̃ծ, և զայն իւրովն անքննելի դատաստանաւն որ գիտէ զամենայն: Բազում անգամ կամեսցի ոք չար առնել ընկերին, այլ ոչ թողացու առնել տէր, վասն այսորիկ սուտ լինի ընդունայն խորհուրդ նորա. այլ սովաւ փորձին միտք մարդկան: Որքանիք կամեցան չարիս առնել նահապետացն սրբոց. այլ մինչ ոչ թոյլ ետ ա̃ծ, ոչ ինչ կարացին վնասել նոցա, որպէս և գրեալ է՝ եթէ ոչ եթող մարդկան մեղանչել նոցա, կըշտամբեաց զթագաւորս վասն նոցա. մի՛ մերձենայք ասէ յօծեալս իմ, և 'ի մարգարէս իմ մի՛ մեղանչէք: Որքան կամեսցի ա̃ծ ցուցանել զառաւել զօրութի̃ իւր, և զսիրտս անողորմիցն 'ի գութս դարձուցանէ. որպէս և գրեալ է 'ի Դանիէլի գիրսն՝ եթէ ետ ա̃ծ ողորմութի̃ և քաղցրութի̃ 'ի սիրտ իշխանին ներքինեաց վասն նորա: Այլ երանի իցէ այնորիկ որ պատրաստեալ սրբէ զանձն իւր ա̃յ և ծառայեսցի միշտ սիրոյն ա̃յ և զգոյշ լիցի ընդունել յամենայնի զպարգևս ա̃յ. զի ոչ թողու զայնապաւսն տէր, այլ և յամենայնի օգնական լինի նմա, և յայնմ ժամու յորում ոչ գիտէ և ոչ խնդրեսցէ. և բարւոք ասէ իմաստունն՝ եթէ օգնեալ լիցի յա̃յ: Այլ ո՜րքան փութացաւ Սաւուղ սպանանել զԴաւիթ. զի՞նչ ոչ փութաց և կամ զի՞նչ ոչ խորհեցաւ. այլ մինչ ունէր օգնական զտէր, ամենայն խորհուրդքն Սաւուղայ ունայն եղեն. և ոչ այսչափ միայն, այլ և տուեալ եղև նա 'ի ձեռս սրբոյն. այլ նա խնայէր 'ի նա, զի ոչ ունէր յինքն չարութի̃ եթէ սրտմտեսցի 'ի վերայ նորա:

Հարցեալ եղև երբեմն յումեմնէ՝ եթէ ո՞րպէս արժան է ոչ բարկանալ 'ի վերայ սրտմտութեան ընկերին

չարախօսութեան։ Եւ նա ասէ. եթէ ոք ունիցի զկինն վատթար քան զընկերն, ոչ սրտմտեսցի այնպիսին. որպէս և ասաց հայրն Պիմէն, եթէ փոքրացուցանես զքեզ, գտանես հանգիստ յամենայնի։

Եւ պատմէր և ասէր. էր երբեմն եղբայր մի որ բնակէր ընդ իս, և յիմմէ զգեցեալ էր զսքեմն և ուսեալ էր յինէն յոյժ, և զի մանուկ էր, և ես զիջանէի զկնի տկարութեան նորա։ Ի միում աւուր ասէ ցիս. հայր, ես յոյժ սիրեմ զքեզ։ Եւ ես ասեմ ցնա. և ոչ գտի դեռ զոք որ սիրէր զիս իբրև ես սիրէի զնա. ահա ասես, որդեակ, եթէ սիրեմ զքեզ, և հաւատամ քեզ. այլ եթէ լիցի ինչ յինէն զոր դու ոչ կամեսցիս, ոչ կարես կալ՚ի վերայ խորհրդոյդ այդորիկ. իսկ ես որչափ և ակամայ սէր ընդունիմ ՚ի քէն, և մեկնել ոչ կարեմ ՚ի սիրոյ քումմէ։ Ննջեմ ՚ի վերայ այսոցիկ բանից ժամս սակաւս և ոչ գիտեմ եթէ զինչ դիպեցաւ նմա, և սկսաւ ասել վասն իմ առ բազումս բանս խենեշս և աղտեղիս, և լսէի զամենայնն և խորհէի ընդ միտս և ասէի՝ այս դեղ հատիչ և կիզիչ է զոր առաքեաց Տէր բժշկել զմնափառութիւն հոգւոյ իմոյ. ՚ի յայսցանէ շահեսցի մարդ եթէ զգաստասցի, իսկ ՚ի գովողաց և յերանողաց առաւել վնասեսցի. սա ստուգապէս բարերար և խրատիչ է անձին իմոյ։ Եւ ես համարէի զնա իբրև զբժիշկ հոգւոյ մոյ և աղօթէի վասն նորա, և ասէի ամենեցուն որոց պատմէին զնորա չար խօսս վասն իմ՝ եթէ իրաւ է, և նա զյայտնիսն և զփոքունս գիտէ զիմ չարիս, իսկ ծածկեալ չարիքն իմ անթիւք են՝ որ միայն Այ է գիտելի։ Եւ զկնի աւուրց ինչ դիպեցաւ ընդդէմ իմ ՚ի Կեսարիա, և եկեալ ըստ սովորութեան գիրկս էարկ ինձ և սկըսաւ համբուրել զիս և ես զնա, իբր թէ ոչ ինչ ՚ի միջի մերում ասացեալ էր. և խօսեցաք ընդ միմեանս բանս բազումս և արարաք սէր, և յայնմհետէ ուր և տեսանէաք, սիրով համբուրէաք զմիմեանս և գթով հարցանէաք. այլ ես բնաւ ոչ ետու կարծիս նմա ինչ թէ լըւեալ է իմ բան և ոչ ցուցի տրտմութիւն ինչ, թէպէտ և լուեալ էի զամենայն։ Իսկ ՚ի միում աւուր անկաւ առ ոտս իմ, և համբուրէր արտասուօք զիրկս արկեալ և ասէր. թողցես ինձ, հայր, յաղագս Այ, զի բազում չարիս խօսեալ է իմ վասն քո։ Իսկ ես յարուցի զնա և

ողջունեցի սիրով և ասացի ցնա. գիտես, ով որդեակ, յորժամ ասացեր ինձ եթէ սիրեմ զքեզ, և ես քեզ ասացի այսպէս՝ եթէ ոչ գտի մարդ որ սիրեսցէ զիս որպէս և ես սիրէի զնա, և թէ լինիցի ակամայ ինչ քո՝ ոչ կացցես 'ի սէրդ յայդ. իսկ ես եթէ բազում լլկիմ 'ի քէն, ոչ մեկնիմ 'ի սիրոյ քումմէ: Հաւատա ինձ զի և ոչ մի ինչ ծածկեցաւ յինէն զոր ինչ ասացեր, այլ ուր և զինչ ասացեր ումեք՝ լուայ զամենայն, և ոչ ասացի երբեք եթէ ոչ այդպէս է այդ, և ոչ ասացի երբեք ինչ զքէն բան վատթար, այլ ասէի ես ասողացն եթէ զամենայն ինչ զոր և ասէ՝ ճշմարիտ և սիրով ասէ. և ոչ երբէք դադարեցի 'ի յիշելոյ զքեզ յաղօթս իմ: Ցուցից քեզ և զնշան սիրոյ իմոյ. ցաւագնեցաւ երբեմն ակն իմ յոյժ և 'ի վտանգի կայի, և յիշեցի 'ի ցաւս իմ զանուն քո, կնքեցի զակն իմ նշանաւ խաչին և ասացի՝ աղօթիւք նորա, տէր, բժշկեա զակն իմ. և առժամայն բժշկեցաւ:

Զայս առ եղբայրն ասաց:

Եւ ասէր բազում անգամ, եթէ ոչ գիտեն մարդիկ զսէր և զպատիւ, զի կորեան միտք և գիտութիւնք մեր. ապա թէ ոչ՝ զիա՞րդ փոքր մի ոչ բառնայ ոք զեղբայրն բարկացեալ կամ զարտմտեալն. և նա յետ սակաւ միոյ գայ 'ի միտս իւր և ծանիցէ եթէ համբերեաց նմա, և յայնմհետէ այնպէս սիրէր զնա իբրև զանձն իւր:

Ասէր զայլոյ ումեմն եղբօրէ որ պատմեալ էր նմա՝ եթէ ունէր նա վարդապետ և հայր՝ հեզ և խոնարհ և քաղցր, և յաղագս մեծամեծ առաքինութեանց իւրոց և բարձր նշանացն զոր առնէր նովաւ ած՝ իբրև զհրեշտակ համարեալ էր յամենայն երկրէ: Իսկ 'ի միում աւուր յաղթեցաւ ոմն եղբայր 'ի չարէն և եկն առ նա. կացեր ընդ նմա և անարգէր դժնեայ անարգանս, և ժողովեցան 'ի վերայ նոցա անթիւ բազմութիւն: Իսկ ծերն կայր յաղօթս, և հայեցեալ ընդ երեսս նորա ասէ ցնա. շնորհք են այ 'ի բերան քո, եղբայր: Իսկ նա կատաղեալ ասէր. այո, չար ծեր, չնացող որկրամոլ և արբեցող. վասն այսորիկ ասես զայդ, զի զքեզ հեզ և խոնարհ ցուցանիցես սոցա ամենեցուն: Ասէ ցնա ծերն. ճշմարիտ զոր ինչ ասես, որդեակ, բարւոք և իրաւ ասես: Ասէ ոմն ցնա. և ո՞չ 'ի մտի շարժեալ բարկացար, ով հայր: Ասէ ցնա ծերն. և ոչ ամենևին, վասն զի տեսանեմ

զանձն իմ պահեալ առնուր 'ի Քնէ: Եւ ասէր մակարի՝ եթէ պարտ է գոհանալ 'ի վերայ այսպիսեաց և համարել զնոսա բժիշկս, որ բժշկեսցեն զախտ անձին իւրոյ. և զի համարել զնոսա բարեգործս, զի նոքօք հանդիպեսցի նա արքայութեան երկնից:

Ասէր դարձեալ մակարի, վասն զի սա կոչէր երանելի, եթէ մինչդեռ էի 'ի վանսն իմ Եգիպտոսի, նախ քան զելանելն իմ անտի եկն առ մեզ ծեր ոմն սուրբ և հաճոյ ա̃յ, և ընթեռնուաք մեք զգիրս սրբոց հարցն. զի սիրէր զնա մակարի, մինչ զի յարաժամ միշտ զնա ընթեռնոյր, իբր թէ շունչ և հոգի նորա զնա ասելի է, յորմէ ժողովեաց բազում առաքինութ̃իք յանձն իւր: Եւ յընթեռնուլն զգիրսն եկլին յայն տեղի ուր գրեալ էր ծերն, առ որս եկին աւազակք 'ի գիշերի և ասեն՝ եթէ զամենայն ինչ զոր կայ 'ի խցի քո՝ տանել եկաք այսր: Եւ նա ասէ. զամենայն ինչ զոր կամիք, որդեակք, տարջիք: Եւ նոքա առեալ զամենայն գնացին: Իսկ մնաց մի բրիչ միայն, և առեալ զայն ծերոյն ընթանայր զկնի նոցա, ձայնէր ուժգին և ասէր. որդեակք, տարջիք և զայս ես ընդ ձեզ, զի մնաց սա 'ի սենեկի իմոյ: Իսկ նոցա զարհուրեալ ընդ անչարութ̃են ծերոյն՝ դարձուցին զամենայն ինչս նորա 'ի սենեակ նորա և ասեն. Ճշմարիտ մարդ ա̃յ է սա: Եւ մինչ ընթերցաք զայս, ասէ ցիս ծերն. գիտես, ով հայր, զի շահ բազում եղև ինձ յընթերցուածս յայս: Իսկ ես ասացի. որպէս, հայր: Եւ նա ասէ. մինչ շրջէի ես յափունս Յորդանանու և բնակէի անդ, ընթերցայ ես զսա և զարմացայ ընդ առաքինութիւն ծերոյն այնորիկ և ասացի. տէր, արժանի արա և զիս հետևել զկնի նորա հետի որ զգեցեալ եմ զկարգ նորա, և ունէի զայս կարօտ 'ի մտի: Իբրև անցին 'ի վերայ աւուրս երկուս, և ահա հասին աւազակք 'ի վերայ իմ. և իբրև բախեցին զդուռն 'ի գիշերի, և զի ծանեայ եթէ աւազակք են, և ասեմ ցանձն իմ. գոհութ̃ի ա̃յ, ահա եհաս ժամ ցուցանել զպտուղ կարօտին քո: Եւ բացեալ զդուռն ընկալայ զնոսա ուրախութ̃բ, և վա

1 Յունական յօրինուածն վարուց է առ Թարգմանիչն և յաշխեան հեգեբոյս 'ի բանն Զոսիմոսի, ծածկեալ առնլով երանելեացն, ըստ սովոր Թարգմանչին եղեալ է ծերն. նի ու ճնորհն Մակարայ ին բանին, այլ նՁոսիմոսէ, Թէպէտ և հին Թարգմանիչն նՄակարայ իմացեալ է յէջ 427. 428, որպէս և սուրբն Երկիրորդս:

ռեալ լոյս սկսայ ցուցանել նոցա զամենայն ինչս իմ և ասեմ ցնոսա. մի՛ շփոթիք ինչ, հաւատամ յա՟ծ զի ոչ թափուցանեմ 'ի ձէնջ զամենայն ինչ զոր իմ իցէ։ Իսկ նոքա ասէն ցիս. ունի՞ս ոսկի։ Եւ ես ասեմ. այո ունիմ երիս դահեկանս։ Եւ զայն ևս բերի առաջի նոցա, և առեալ զամենայն գնացին խաղաղութ՟բ։ Եւ ես ասացի լռջմտութ՟բ ծերոյն որ պատմէրն զայս ինձ. և զքոյն դարձուցի՞ն աւազակքն զինչս իբրև զծերոյն այնմիկ դարձուցին։ Իսկ նա ասէ. մի՛ արասցէ ա՟ծ, քաւ լիցի. զի ոչ վասն դարձուցանելոյ արարի զայն, այլ և զի ոչ էր պիտոյ ինձ այն, այլ առին և գնացին։ Տեսանե՞ք եթէ և 'ի պատրաստ լինել ծերոյն զինչ արարին. զի ոչ եթէ միայն ոչ տրտմեցաւ, այլ և ցնծայր և գոհանայր զա՟յ վասն այնպիսի բարւոյ հանդիպելոյ. և ես յիշեցի զվերագոյն բանն, եթէ փոքր մի բառնամք զեղբայրն մեր, շահիմք զանձինս նոցա։

Պատմել կամիմ ձեզ գործ ինչ զոր երանելին Սերգի առաջնորդն Պետիադոյ ասաց մեզ։ «Քանզի ասէր Սերգի՝ եթէ երթայի երբեմն ընդ ծերոյ ումեմն սրբոյ, և մոլորեալ յուղւոյն ոչ գիտէաք եթէ յո՛ երթայաք, զի աննշան էր վայրն. և գտաք յանկարծակի յեզր ուղւոյն սերմանեալ արտորայս և կոխեցաք զբազում սերմանեալս գնալով 'ի վերայ նորա։ Իմացաւ զայն մշակն զի անդ էր 'ի գործ, և սկսաւ կագել ընդ մեզ և անարգէր բարկութ՟բ և ասէ. արդ և դուք կրօնաւո՞րք էք, դուք երկնչէ՞ք յա՟յ. ոչ բնաւ. և զի թէ երկիւղն ա՟յ առաջի աչաց ձերոց էր, զայդ ոչ առնէիք։ Ասէ ցիս ծերն. վասն տեառն՝ դու մի՛ բնաւ պատասխանի առներ։ Ասէ ցնա ծերն հեզաբար. բարւոք ասես, որդեակ. եթէ էր 'ի մեզ երկիւղն ա՟յ, ոչ առնէաք զայս. այլ թող մեզ վասն տեառն։ Եւ դարձեալ անարգէր, իսկ ծերն դարձեալ զնոյն ասէր։ Զարմացաւ ընդ անչարութ՟ի ծերոյն և ասէ. թողցես ինձ վասն տեառն և տարջի՞ք զիս ընդ ձեզ։ Եւ հետևեալ մեզ առժամայն եղև կրօնաւոր։ Եւ ասէր Սերգի. ահա հեզութ՟ի և քաղցրութ՟ի հոգւոյն, տեսէ՞ք թէ զինչ գործեաց շնորհօքն ա՟յ, և որպէս կեցոյց զանձն 'ի պատկեր ա՟յ ստեղծեալն, զոր առաւել սիրէ տէր քան զբիւր երկինս և երկիր։

Եւ ես մինչ էի առ նմա, և ասէր ցիս Սերգի. ուսու-

ցից ձեզ բանս գրոց ։ Եւ սկսաւ ուսուցանել բան զառակաց որ ասէ՝ եթէ 'ի փայտ բազում ցնծասցէ հուր. իսկ ուր ոչ իցէ բարկութի, անդ լռեալ է կռիւ ։ Հարցի ցնա և ասեմ. հայր, զի՞նչ է զօրութի բանիս այսորիկ ։ Իսկ նա ասէ ցիս. զոր օրինակ փայտ պատճառ է հրոյ և բոցոյ, և յորժամ ոչ դիցի փայտ՝ շիջանի հուր, այսպէս լինի և 'ի վերայ ամենայն ախտից ։ Վասնզի են ինչ որք են պատճառք ախտիցն, և եթէ ոք հատցէ ըզպատճառ նոցին՝ ոչ կարեն առնել ինչ. զի պատճառ պոռնկութե է ուտել և ըմպել անառակութբ և յագումն քնոյ և դատարկութի և բերկրումն և դատարկութի բանից և զգենուլ զփափուկս. և եթէ ոք հատցէ զայսոսիկ, տկարանան ախտք պոռնկութեան ։ Եւ զի պատճառ բարկութե իցէ տալ և առնուլ, վաճառել և գնել և կատարել զկամս իւր, և սէր վարդապետութե և զանձն առ իմաստունս ունել. և եթէ ոք զսոսա հատցէ, տկարանայ ախտ սրտմտութե որպէս և ասաց հայրն Մովսէս ։

Եւ այս է բան հօրն զոր ասաց եղբօր ումեմն մինչ եհարց ցնա և ասէ, ընդէ՞ր, հայր, ախտք ոչ հեռանան յինէն ։ Եւ նա ասէ ցնա. վասն այսորիկ զի պատճառք նոցին 'ի ներքս 'ի քեզ են, և զանօթ նոցին և զնիւթս բարձեալ ունիս. տուր զգրաւական նոցա և գնան 'ի քէն ։ Իսկ կրկին բարկացող ուր ոչ ծածկի շփոթս՝ այն ոմն է, որ 'ի վերայ բարկութե անդէն բարկանայ և ոչ յագի առաջին բարկութբն, այլ առաւել բորբոքի բարկութբ և ջանայ յաղթել բարկութբ բարկութեն ։ Իսկ եթէ ոք բարկանայ եղբօրն, և ապա զղջանայ և գայ 'ի միտս իւր և մեղադրէ անձինն, և գնայ անկանի առաջի եղբօրն և թողութի հայցէ բարկութեն, սա ոչ կոչի կրկին բարկացող, զի աստ լռեալ են կռիւք, զի մեղադրեաց անձին և խոնարհեցաւ եղբօրն և արար խաղաղութի ։ Իսկ բարկացող որ ոչ զղջանայ և ոչ մեղադրէ իւր, այլ առաւել սրտմտի և ջանայ զի ոչ բնաւ յաղթեսցի բարկութբ ընկերին 'ի շփոթմանն, սա կոչի կրկին բարկացող. 'ի սմանէ ոչ լռեն կռիւք. ունին զնա ոխակալութիք և սրտմտութիք ։ Այլ տէրն Յս Քս փրկեսցէ զմեզ 'ի վիճակէ այսպիսեացս, և արժանի արասցէ զմեզ վիճակի հեզոցն և խոնարհացն և որք սիրեն զխաղաղութի ։

Եւ ասէր երանելին մակարի՝ եթէ յոյժ զգաստութիւն և իմաստութիւն պիտոյ են մեզ, զի ընդդէմ կացցուք բազում հնարից սատանայի. զի է երբեք զի և ոչ բնաւ բարկացցի մարդ 'ի վերայ մեծամեծ պատճառի, և է երբեք զի իրաւունս ցուցանեն դէք բարկանալ 'ի սակաւ պատճառս և զանձն իրաւ համարի. այլ այս հնարք թշնամւոյն է և ոչ կարգ նոցին որք կամին գնալ ընդ ճանապարհ սրբոցն: Որպէս մակարի ասաց՝ եթէ հեռի է 'ի կրօնաւորէ բարկութիւն և կամ տրտմեցուցանել զեղբայրն:

Եւ ասէր՝ եթէ պատուիրեցի երբեմն արագագրի ումեմն գրչի եղբօր զի գրեսցէ ինձ գիրքս, և արկի զվարձս նորա: Իսկ նա զկնի կատարման գրոցն պատուիրեաց ինձ եթէ ահա կատարեցի զգիրսն քո և առաքեալ տարցես զսա քեզ: Լուաւ յինէն զայս եղբայրն ոմն, և գնաց իբրև յինէն ետ զգինս 'ի գրողն և առեալ տարաւ զնա. իսկ իմ ոչ իմացեալ զայն՝ առաքեցի զեղբայրն իմ և ըզգինն զի բերցէ զգիրսն: Իսկ իբրև ծանեաւ զայս գրիչն եթէ խաբեցաւ 'ի նմանէ որ տարաւ զգիրսն, և զայրացաւ բարկութեամբ և ասէ. գնամ առ նա և արհամարհեմ զնա և գանեմ, վասն զի խաբեալ ծաղր արար զիս, և զի ոչ էր նմա գիրքն: Իսկ իմ լուեալ զայս՝ պատուիրեցի առ գրողն՝ գիտեա, ով եղբայր, զի վասն այնորիկ ստանամք գիրք զի ուսցուք 'ի նոցանէ զհեզութիւն և զխոնարհութիւն և զսէր. իսկ եթէ սկիզբն գրոցն չփոթ և կռիւս արասցուք, ոչ բնաւ ստանամք գիրք, զի մի կռուողս լիցուք, և զի ծառայի տեառն ոչ է պարտ կռուողս լինել. Թող զգիրսն 'ի նմա և մի նեղեր զնա: Եւ լուաւ ինձ զայն:

Նստեալ երբեմն մակարի խօսէր ընդ եղբարսն զշահ հոգւոյ՝ ունելով 'ի ձեռս զգիրս հարցն, և եկն յայն տեղի որ ասէր Պիմէն՝ եթէ որ մեղադրէ անձին՝ գտցէ հանգիստ յամենայնի. և դարձեալ զբանն որ ասաց հայրն Նիտրիոյ լերինն՝ եթէ պարտ է յամենայնի խրատել զանձն և մեղադրել նմա. և որք լուանն ասեն՝ այդ է ճանապարհ կենաց կրօնաւորի: Եւ ասէր. տեսէք թէ որքան զօրութիւն ունին բանք սուրբ հարցն, և իրաւի է վասն զի զոր ասացին բանիւք՝ նախ փորձեցին գործովք և ապա ասացին, զի փորձիւ իմացան և ճշմարիտ ասացին. վասն այսորիկ զօրաւորք են բանք նոցա, զի նախ

ինքեանք գործեցին և ապա ասացին, որպէս իմաստուն ոմն ասէ՝ եթէ զբանս քո հաստատեսցեն գործք քո։

Ասաց մեզ և զպատմութիւն այսպիսի առն՝ եթէ նըստէի երբեմն 'ի վանս հօրն Պելասիմէի, և էր անդ ծեր ոմն բարեկամ իմ։ Ի միում աւուր նստեալ խօսէաք բանս շահաւէտս, և յիշեցաք զբանս Պիմէնի հօրն և զայլոց հարցն, և նա ասէ ցիս. ես գործովք փորձ առի զայս բանից և զշահս նոցին։ Քանզի էր երբեմն սարկաւագ ոմն 'ի վանս յայս և յոյժ բարեկամ իմ էր, և ոչ գիտեմ եթէ ուստի՞ եղև նմա կարծիս յինէն, և բան ինչ տրտմեցուցանէր զանձն նորա, և սկսաւ տրտմել ընդ իս և գրգռել։ Իսկ ես մինչ տեսի զնա տրտմեալ՝ ասեմ ցնա. զի՞ է քեզ, եղբայր, զի այդպէս տխրեալ ես։ Եւ նա ասէ ցիս՝ թէ զայս բանս արարեալ և ասացեալ է քո վասն իմ։ Իսկ ես որպէս ոչ գիտէի ինչ զանձնէ խիղճ, սկսայ երդմամբ հաւատացուցանել զնա։ Եւ նա ասէ. ոչ կարես հաւատացուցանել զիս։ Եւ բազում անգամ արարի զայն, և ոչ էառ յանձն։ Իսկ ես խորհէի 'ի միտ՝ միթէ արարեա՞լ է իմ. և ոչ արարեալ էր իմ։ Եւ 'ի միում աւուր տեսի զնա զի 'ի սուրբ բեմին բարձեալ էր նա զսկիհն և հաղորդէր զեղբարսն յարենէն և 'ի մարմնոյն Քնի. և ես գնացի մերձ և երդուայ 'ի սուրբ խորհուրդն Քնի թէ ոչ գիտեմ զայն, և ոչ էառ յանձն, այլ տխրէր։ Յայնժամ եկի 'ի միտս իմ և յիշեցի զբանս հարցն զմեղադրելոյ անձին և հաւատացի նոցա և սկսայ մեղադրել անձին և ասել, թէ ճըշմարիտ սարկաւագն այն կատարեալ սէր ունի 'ի վերայ իմ, և 'ի սիրոյն ասաց ինձ զոր կրէր 'ի սրտի իւրում, որպէս զի յառաջ զգուշասցիմ։ Եւ ով եղկելի անձն իմ, որ ասես եթէ ոչ է իմ արարեալ զայն, այլ զբիւր չարիս գործեալ ես և զամենայն մոռացեալ, միթէ զայն ևս արարեալ մոռացար. ո՞ւր են քո երեկեան և յեռանդեան չար գործքն զորս բազում ամաց զչարս գործելով զանց արարեր. արդ որպէս և զայն ամենայն արարեալ է քո և մոռացեալ՝ ստուգիւ և զայն արարեալ և մոռացար։ Իսկ այսպէս հաւատացուցի զսիրտ իմ թէ արարի և զայն և մոռացայ, իբրև զայլն ամենայն զոր և արարեալ և մոռացայ. և այսու օրհնակաւ գոհանայի զԱյ և զսարկաւագէն զայնմանէ, որով ծանեայ զմեղս իմ և զյան-

ցանս, զի թերեւս ապաշխարեսցի: Եւ յարուցեալ այսու խորհրդով գնացի առ սարկաւագն խնդրել թողութիւն 'ի նմանէ: Իսկ մինչ բախեցի զդուռն եւ եբաց նա, եւ վաղվաղակի ինքն անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր եւ ասէ. Թողութի՟ շնորհեա ինձ, ով եղբայր, զի դուք այպանեցին զիս եւ խորհեցայ քեզ առնել զայդ. այլ արդ ա՟ծ հաւաստացոյց զիս զի ոչ ես արարեալ դուզայն գործ: Եւ ոչ բնաւ եթող զիս առաջի իւր անկանել, այլ ասաց՝ բաւական է այս:

Եւ ասէր. տեսէք զկատարեալ խոնարհութի՟ն եթէ որպէս չլինեաց զսիրտս նորա 'ի վերայ ընկերին իւրոյ. զի ոչ բնաւ գայթակղեցաւ 'ի վերայ սարկաւագին զրպարտանացն, եւ այն զի մի անգամ եւ երկիցս երդուաւ եւ աղաչեաց, եւ նա ոչ ընկալաւ զաղաչանս նորա. այլ նա զմեղսն զոր ոչ գործեալ էր, եդ 'ի վերայ անձին եւ գնաց անկանել առաջի նորա եւ գոհանայր զնմանէ: Եւ ասէր. տեսանէք թէ զինչ գործէ առաքինութի՟ եւ կամ յորպիսի բարձրութե՟ չափ 'ի վեր հանէ զմշակ իւր. զի թէ առեալ էր 'ի միտ, բազում պատճառս գտանէր ունայնս՝ տեսանել զսարկաւագն իբրեւ զդեւս. այլ զի յառաքինութի՟ ուղղեցաւ, ոչ միայն զի ոչ ատեաց եւ ոչ տրտմեցոյց զնա, այլ եւս առաւել գոհանայր, զի առաքինութի՟ լուսաւորեաց զմիտս նորա: Նոյնպէս եւ մեք եթէ պատրաստեմք զսիրտ եւ զմիտս մեր եւ կակղեսցուք զերկիր հոգւոց մերոց եւ սերմանեսցուք զսերմն հեզութե՟ եւ խոնարհութե՟ 'ի նմա, նա ոչ բերէ որոմն զոր սերմանէ սատանայ. ապա թէ գտանէ զմեզ քակեալս յա՟մ բարի խորհրդոց եւ պատրաստեալս առ ա՟մ չարութի՟ս, յայնժամ մտանէ նա եւ սերմանէ 'ի մեզ զսերմանիս չարեաց իւրոց մինչեւ լցցէ զարտորայս անձին եւ մտաց: Նոյնպէս եւ դարձեալ 'ի վերայ առաքինութե՟ց լինին. զի եթէ տեսանէ տէր զոք զի ծարաւեսցի փրկութե՟ եւ գործէ զսերմանս բարիս, յայնժամ ընդունի զյօժարութի՟ նորա եւ զկամս բարիս, եւ տայ նմա զշնորհս եւ զպարգեւս իւր:

Յիշեցի եւ զծերոյն այնորիկ գործ՝ զորոյ գողանայր դրացի եղբայրն զպէտսն իւր, եւ նա ոչ երբէք յանդիմանեաց. այլ առաւել եւս աշխատէր՝ թէ ստուգապէս կարիս ունի եւ պիտոյ է նմա. եւ զարմանային ընդ քաղցրութիւն սրտի նորա:

Այլ դարձեալ պատմէր մեզ այսպէս ասելով՝ եթէ էի երբեմն ես 'ի Պեդիադա, և ասաց ինձ առաջնորդ վանաց ումեմն՝ եթէ մերձ 'ի վանս մեր էր ոմն միայնակեաց ծեր՝ ուղիղ և բարեգործ այր, և էր մերձ նորա բնակութի այլ ոմն եղբօր. և յորժամ ել ծերն 'ի սենեկէ իւրմէ, յաղթեալ եղև եղբայրն այն 'ի սատանայէ, և բացեալ եղբայրն զդուռն և գողացաւ զգիրս և զամենայն ինչս նորա։ Իբրև եկեալ ծերն եմուտ 'ի տուն իւր և ոչ եգիտ զինչս և զգիրս իւր, և յարուցեալ գնաց առ եղբայրն զի պատմեսցէ նմա զեղեալ գործն. իբրև եմուտ 'ի տունն, ետես զինչս իւր 'ի տան նորա զի ոչ ծածկեալ էր զնոսա դեռ ևս։ Իսկ ծերն ոչ կամեցաւ ամաչեցուցանել զնա կամ յանդիմանել. ել արտաքս իբրև եթէ 'ի կարիս ինչ որովայնի ելից, և յամեաց անդ ժամս բազումս մինչև ծածկեսցէ և թագուսցէ զնոսա։ Այլ եկն ծերն առ եղբայրն դարձեալ և սկսաւ խօսել ընդ նա զայլ ինչ բանս, և զեղբայրն ոչ յանդիմանեաց և ոչ ամաչեցոյց։ Իսկ զկնի աւուրց ինչ ծանեան զանօթս և զգիրս ծերոյն առ եղբայրն, և տարեալ արկին զնա 'ի բանտ։ Իսկ ծերն ոչ իմացեալ զպատճառս բանտին, այլ լուաւ միայն եթէ արկին զնա 'ի բանտ, այլ թէ վասն է՞ր պատճառի արկին՝ ոչ գիտէր։ Այլ եկն առ իս և ասէ. արա սէր և տուր ինձ ձուս հինգս և հաց սուրբ։ Այլ ես ասեմ ցնա. միթէ օտար ոմն եկն առ քեզ։ Այլ նա ասէ՝ այո։ Իսկ առեալ զայն ծերոյն և գնաց 'ի բանտն։ Իսկ եղբայրն իբրև ետես զծերն, անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. վասն քո եմ 'ի բանտիս, ով հայր, զի ես գողացայ զտուն քո. այլ ահա գիրք և հանդերձք քո անդր ուրեմն է։ Ասէ ցնա ծերն. հաւատա ինձ, որդեակ, զի ոչ յայն սակս մտի այսր և ոչ գիտէի թէ վասն իմ ես 'ի բանտի, այլ միայն լուայ թէ 'ի բանտի ես և եկի այսր մխիթարել զքեզ, և ահա սէր իմ ընդ իս է. և արդ փութամ մինչև հանից զքեզ աստի։ Այլ գնացեալ աղաչեաց ծերն զմի յիշխանացն զի ծանօթ նոցին էր ծերն. իսկ նա աղաչեաց զգլխաւոր իշխանն, և գնացեալ ընդ նմա եհան 'ի բանտէն զեղբայրն։

Ասէին և վասն այնր ծերոյն՝ եթէ գնաց երբեմն 'ի վաճառ զի գնեսցէ հանդերձ իւր և չուխայ. և առեալ ետ դահեկան, և պակասեաց դրամ ինչ 'ի գնոց նորա.

և նա եդ զչուխայն 'ի ներքոյ իւր և սկսաւ համարել զփողս 'ի դուռն կրպակին։ Եւ մինչ թուէր, եկն ոմն գող և կամէր տանել զկտաւն որ 'ի ներքոյ իւր էր։ Եւ իմացեալ զայս ծերոյն, այլ զի ունէր սիրտ գթած՝ թեթևացոյց զինքն և կորացաւ 'ի կրպակն՝ իբր թէ համարեսցէ զփողսն, և թոյլ ետ տանել զկտաւսն որ 'ի ներքոյ իւր էր, և ոչ յանդիմանեաց և ոչ մատնեաց զնա ծերն։ Եւ ասէր երանելին. որչափ արժէր կտաւն այն և ինչքն իւր զոր կորոյս կամաւ. այլ յամենայնի եցոյց յօժարութիւն ընտրեալ և յոյժ մեծ և բարձրագոյն. զի սուրբ ծերն գործովք եցոյց եթէ մինչ ունէր զայն՝ իբրև ոչ ինչ ունէր, վասն այսորիկ իբրև կորեաւ կտաւն՝ 'ի նոյն միտս եկաց և ոչ չփոթեցաւ և ոչ տրտմեցաւ։ Եւ որպէս բազում անգամ ասացի, ոչ թէ ունելն վնասեացէ զմեզ, այլ չարաչար ունելն. զի նա թէ ունէր զա̃մ աշխարհ, այնպէս էր որպէս թէ բնաւ ինչ ոչ ունէր. և յորմէ արար նա, յայտնեաց զանձն իւր եթէ յամենայն ախտից ազատ է։ Զայս ամենայն և մեք փորձեսցուք, եղբարք, և զխրատս սուրբ հարցն մերոց յօժարութեամբ ընկալցուք 'ի փառս և 'ի պատիւ տեառն և փրկչին մերոյ Յ̃ի Ք̃ի։

Թ

ՎԱՍՆ ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

ԵՂԲԱՅՐ ոմն նստէր 'ի խցի իւրում, և սերմանեաց 'ի նա սատանայ զի ելցէ 'ի խցէն իւրմէ, ասելով ցնա այսպէս՝ թէ արժան է քեզ երթալ առ այս անուն ծեր։ Եւ նա ասէ. յայլ ժամու երթամ։ Ասէ ցնա դարձեալ խորհուրդն իւր. եթէ յանկարծ մեռանի ծերն, մնաս այնուհետև և ոչ տեսանես զնա. այլ մանաւանդ երթ տես զնա, և խօսիս առժամայն ընդ նմա վասն հնձոց։ Ասէ դարձեալ ցխորհուրդս իւր՝ եթէ չէ ժամանակ այժմ վասն հնձոց խօսելոյ։ Դարձեալ սատանայ 'ի միտս արկանէր նմա և ասէր՝ թէ այս երթ. մինչ տեսանես զծերն և հնձես քեզ սակաւ մի կնիւն, լինի ժամանակ հնձոց։ Եւ յանձին կալեալ ասէր. իբրև կատարեմ 'ի մանելոյ զսակաւ արմաւենիս զայս զոր ունիմ 'ի ձեռին իմում, ապա ելանեմ։ Իսկ նոքա ասեն ցնա. ահա մինչ ջերմագոյն է օդդ գարնանային, արի երթ։ Եւ թողեալ զձեռագործն էլ և գնաց։ Եւ էր նորա դրացի ոմն ծեր տեսանող, կոչեաց զնա և ասէ. գերեալդ և յաւարի երթեալդ, եկ այսր։ Եւ իբրև եկն ասէ ցնա. դարձիր 'ի խուցն քո։ Եւ պատմեաց նմա եղբայրն զամենայն զպատերազմն՝ որ եթէ դիպեցաւ նմա։ Եւ իբրև եմուտ 'ի խուցն, ընկեց զինքն 'ի գետին՝ ապաշխարելով առ Ած։ Եւ աղաղակեալ 'ի ձայն մեծ դևքն ասելով. յաղթեցէք մեզ, միայնակեացքդ։ Եւ եղև պրտուեղէնն 'ի ներքոյ նորա իբրև հրով այրեցեալ, և նոքա որպէս զծուխ ցրուեցան, և իմացաւ եղբայրն զնենգութիւն նոցա։

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եհարց զհայրն Արսէն և ասէ՝ եթէ խորհուրդք իմ խռովեցուցանեն զիս զայս ասելով՝ ոչ կարես գործել և պահել, այլ տեսուչ լեր հիւանդաց,

[1] ԱՍԱՑ ոմն ցհայրն Արսենիէ. խորհուրդք իմ նեղեն զիս և ասեն՝ եթէ պահել և աշխատել կարող ոչ ես՝ զհիւանդս տեսցես, զի և այն սեր է։ Իսկ ծերն գիտէր զխարդաւանս չարին, ասէ ցնա. գնա, ով

և այդ գործ մեծ է։ Ասէ ցնա ծերն՝ գիտացեալ զսեր-մանս սատանայականս. երթ կեր արբ և ննջեա և մի գործեր, բայց միայն 'ի խցէ անտի մի ելաներ, գիտելով զայս եթէ համբերութիւն խցին ածէ զմենակեացն 'ի կարգ իւր։ Եւ արար այնպէս աւուրս երիս. ուտէր և ըմպէր և 'ի քուն կեայր։ Ապա յաղեալ ձանձրացաւ, և եգիտ տերև արմաւենւոյ 'ի գետնի, և առեալ եհերձ. դարձեալ 'ի վաղիւն սկսաւ գործել, և քաղցեալ ասէր. այլ սակաւ ունիմ յարմաւենւոյս, զայս սպառեմ և ապա ճաշակեմ։ Եւ յորժամ սպառեաց, ասէ առանձինն. կարդացից սակաւիկ մի և ապա ճաշակեցից։ Եւ իբրև կարդաց, ասացից, ասէ, սակաւ մի սաղմոսկունս, և այնպէս անհոգութբ ճաշակեմ։ Եւ այսպէս առ սակաւ սակաւ աճէր և յառաջէր ձեռնտու լինելով այ մինչև եկն 'ի կարգ իւր, և քաջութի առեալ ընդդէմ խորհրդոցն յաղթէր նոցա։

ՀԻՒԱՆԴԱՑԱՒ[1] երբեմն հայրն Յովսէփ մերձ 'ի մահ, և յղեաց առ հայրն Թէոդորոս և ասէ. եկ զի տեսից զքեզ մինչ չև ելեալ եմ 'ի մարմնոյս։ Եւ էր մեծ շաբաթուն, վասն այնորիկ ոչ կամեցաւ երթալ, այլ յղեաց առ նա և ասէ. եթէ մնաս՝ մինչև 'ի շաբաթ օր և գամ. ապա եթէ երթաս, յայնմ աշխարհի տեսանեմք զիրեարս։

ԱՍԷՐ[2] ոմն՝ եթէ երեք վաստակաւորք էին ոմանք սիրելիք, և լեալ նոցա միայնակեացք՝ այլ և այլ խորհուրդս ունէին. մինն 'ի նոցանէ նախ ախորժեաց ընդունել զճա-նապարհորդութի, և ուր կագ և կռիւ լինէին՝ խաղաղութի առնէր. իսկ երկրորդն ախորժեաց տեսուչ լի-

եղբայր, կեր և արբ և ննջեա և մի ինչ արասցես, բայց միայն 'ի սենեկէ քումմէ մի մեկնեսցիս. զի գիտէր ծերն եթէ համբերելն 'ի սենեկի միայն՝ ածէ զկրօնաւորն յառաջին կարգն իւր։

[1] Հիւանդացեալ եղև երբեմն հայրն Յովսէփ և պատուիրեաց առ Թէոդորէ փերեմացին՝ եթէ եկեսջիր զի տեսից զքեզ նախ քան զելանելն իմ 'ի մարմնոյս։ Եւ նա ոչ գնաց, զի էր 'ի մէջ եօթնեկին, այլ պատուիրեաց և ասէ. եթէ կեցցես մինչև ցշաբաթն՝ եկից առ քեզ, իսկ եթէ գնասցես՝ 'ի յայնմ աշխարհի տեսցուք զմիմեանս։

[2] Պատմէր մեզ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ էին ոմանք արք երեք ուսեալք զիմաստութիւն և սիրելիք միմեանց յոյժ, և եկեալք 'ի կրօնաւորութիւն մինն ընտրեաց, զի 'ի մէջ կռուելոց արասցէ խաղաղութիւն ըստ բանին տեառն որ ասէ՝ եթէ երանի խաղաղարարացն. և երկրորդն ընտրեաց սպասաւորել հիւանդաց վասն բանին որ ասէ՝ թէ հիւանդ էի և տեսէք զիս. իսկ երրորդն գնացեալ յանապատ և միայնացեալ հանդար-

նել Հիւանդաց , և երրորդն չոգաւ գնաց յանապատ զի անդ դադարեսցէ : Յետ այսորիկ առաջինն աշխատեալ յոյժ վասն Թշնամանաց և կռուոյ մարդկան՝ ոչ կարաց այսու ամենեցուն սպասաւորել , և ձանձրացեալ եկն առ տեսուչ Հիւանդացն՝ եգիտ և զնա խռովեալ և չժամանեալ զպատուիրանն կատարել , և միաբան չոգան առ անապատաւորն . և տեսեալ զկրեարս խնդացին և պատմեցին նմա զնեղութիւն իւրեանց , և աղաչեցին զի լուիցեն 'ի նմանէ թէ որպիսի ուղղութիւն արար նա : Իսկ նորա ոչ ինչ տուեալ պատասխանի , և յետ սակաւ մի ժամու ասէ ցնոսա . եկայք երթիցուք և լցցուք մէն սափոր ջուր : Եւ իբրև լցին՝ ասէ ցնոսա . արկէք զայդ յայս լական և հայեցարուք 'ի խմարն 'ի ջուրդ . և ասէ ցնոսա՝ զինչ տեսանէք , և ասեն՝ ոչ ինչ : Եւ յորժամ դադարեաց ջուրն 'ի շարժելոյն , ասէ ցնոսա . հայեցարուք դարձեալ 'ի ջուրդ 'ի խմարն . և նոցա հայեցեալ՝ ասէ . արդ զինչ տեսանէք . և նոցա ասացեալ՝ թէ զդէմս մեր տեսանեմք յատակ , յայնժամ ասէ ցնոսա . այսպէս և որ 'ի մէջ մարդկան բնակէ , վասն զի 'ի խռովութենէն ոչ կարէ տեսանել զմեղս իւր . այլ եթէ յանապատի դադարեսցէ , յայնժամ յատակմտութիւն գայ 'ի տեսիլն իւր :

ԵՐԹԵԱԼ՝ [1] երբեմն հայրն Արսէն 'ի տեղի եղէգնուտ և շարժեցաւ եղէգնն 'ի հողմոյ , և ասէ ցեղբայրն ծե_

տեսոյ : Իսկ առաջինն այն աշխատեցաւ յոյժ և ձանձրացաւ 'ի չփոթելոյ մարդկան և ոչ կարաց ամենեցուն շնորհել խաղաղութիւն , այլ և ինքն 'ի չփոթս նոցա մատնեալ եղև : Վասն այսորիկ յարուցեալ գնաց առ այն որ տեսուչ հիւանդացն լեալ էր , և եգիտ նոյնպէս և զնա վհատեալ յոյժ , և ոչ կարող լեալ պատուիրանին այնորիկ՝ որ հիւանդաց տեսուչքն երանեցան . վասն այնորիկ ուխտեցին 'ի միասին և գնացին տեսանել զայն որ հանդարտեալն էր : Իսկ իբրև տեսին զնա 'ի հանդարտութե , պատմեցին նմա զվիշտս և զաշխատանս իւրեանց և զձանձրանալն , և աղաչեցին զնա պատմել նոցա եթէ նա զինչ ինչ ուղղեաց : Իսկ նա լռեաց փոքր մի , և ապա յարուցեալ արկանէ ջուր 'ի չափ և ասէ . Նայեսջիք անդր եթէ զինչ երևի ձեզ : Իսկ նոքա նայեցեալ 'ի շարժել ջրոյն՝ ինչ ոչ տեսին : Արդ յետ անցանելոյ ժամու ինչ յատակեալ կանգնեցաւ ջուրն : Ասէ ցնոսա դարձեալ . և արդ հայեացուք : Եւ նայեցեալ տեսին զպատկերս իւրեանց իւրաքանչիւր 'ի նոցանէ մաքուր իբրև 'ի հայելւոջ : Ասէ ցնոսա հանդարտեալն . այսու օրինակաւ իցէ և ներքին մարդն մեր , զի 'ի յամբոխս և 'ի չփոթս կալով ոչ կարէ տեսանել զմեղս իւր . իսկ մինչ հանդարտի առանձին յանապատի , յայնժամ բարւոք տեսանէ զիւրն վատթարութիւն և զպակասութի :

[1] Անցանէր երբեմն հայրն Արսէնի ընդ տեղի ինչ , և անդ էր տեղիս եղեգանց , և զի շարժէին եղեգունքն 'ի հողմոյ անտի : Ասէ ծերն ցեղ_

րունին. զի՞նչ է շարժումս այս։ Ասէ ցնա. եղէգնն շար-
ժի 'ի հողմոյ։ Ասէ ցնա. եթէ որ ճշմարտութբ նստցի
'ի լռութեան և լուիցէ լոկ ձայն հաւու՝ ոչ ունի սիրտն զնոյն
լռութիւն, քանի՞ ևս դուք ունելով այսր շարժումն զե-
ղէգանդ։

ԱՅԼ՝ երբեմն մինչդեռ նստէր նա 'ի Կանոպոսի, եկն
ոմն 'ի սինկղիտոսացն կուսան մեծատուն յոյժ և երկիւ-
ղած յայ 'ի Հռոմայ տեսանել զհայրն Արսէն. և ըն-
կալաւ զնա եպիսկոպոսապետն Թէոփիլոս, և աղաչեաց
զնա զի հաւանեցուսցէ զծերն ընդունել զնա։ Եւ եր-
թեալ առ ծերն աղաչեաց զնա և ասէ. այս անուն կին
եկն 'ի սինկղիտոսացն 'ի Հռոմայ և կամի տեսանել զձեզ
և օրհնիլ 'ի քէն։ Իսկ ծերն ոչ կալաւ յանձին տեսա-
նել զնա։ Եւ իբրև պատմեաց թէ ոչ կամի ծերն տե-
սանել, հրամայեաց պատրաստել զրաստս ասելով այսպէս՝
թէ հաւատամ յած զի տեսանեմ զնա, վասն զի ոչ ե-
թէ զմարդ եկի տեսանել ես, և 'ի քաղաքին իմում էին
մարդիկ, այլ մարգարէ եկի տեսանել։ Եւ իբրև եկին
'ի խուցն կոյս ծերոյն, դէպ եղև ըստ շնորհացն այ և դի-
պեցաւ ծերն արտաքոյ, և տեսեալ զնա անկաւ յոտս
նորա։ Եւ յարուցեալ զնա բարկութբ՝ հայեցաւ 'ի նա և
ասէ. եթէ զերեսս իմ կամիս տեսանել, ահա տեսեր։

բարսն որ գնային ընդ նմա. զի՞նչ է ձայն և շարժումս այս։ Ասեն
ցնա. շարժումն եղեգանն իցէ, հայր։ Իսկ ծերն ասէ ցնոսա. ասեմ ձեզ,
եղբարք, եթէ նստցի միայնակեաց հանդարտեալ 'ի խցի իւրում և լսի-
ցէ ձայն թռչնոյ միոյ՝ ոչ կարիցէ ունել զհանդարտութեն իւր, ո՞րչափ
ևս առաւել եղեգունքս այս շփոթեն զմերձաւորս իւր։

։ Նստէր հայրն Արսէնիոս երբեմն 'ի Կանոպէ Աղեքսանդրոյ, և եկն
առ նա կոյս ոմն դուստր իշխանի 'ի Հռոմայ՝ մեծատուն յոյժ և եր-
կիւղած յայ 'ի տեսանել զնա։ Եւ ընկալաւ զնա ուրախութբ Թէո-
փիլոս արքեպիսկոպոսն, զոր և աղաչէր կոյսն այն, որպէս թէ հա-
ւատացուսցէ զծերն տեսանել զնա։ Եւ յարեաւ Թէոփիլոս եկն առ
ծերն և աղաչէր զնա զի տեսցէ զնա. զի ասէր՝ թէ կոյս ոմն սուրբ և
ազգական քո եկն 'ի Հռոմայ և կամի տեսանել զքեզ։ Իսկ ծերն ոչ
էառ յանձն առնել զայն։ Իբրև լուաւ զայս կոյսն, ելեալ յերիվար
իւր գնայր և ասէր. հաւատամ յած տեսանել զնա. և ոչ թէ զմարդ
խնդրեմ տեսանել, միթէ ո՞չ էին 'ի Հռոմ մարդիկ բազում. այլ ըղ-
հրեշտակ ոմն գնամ տեսանել։ Եւ իբրև մերձեցաւ 'ի սենեակ ծերոյն,
խնամօքն այ գտաւ ծերն արտաքոյ խցին. և տեսեալ զնա կոյսն անկաւ
առ ոտս նորա։ Իսկ նորա յարուցեալ զնա բարկութբ և նայեցեալ 'ի
նա իբրև զայրացեալ՝ ասէ. եթէ կամիս տեսանել զերեսս իմ, ահա-
ւասիկ եմ, տեսցես։ Իսկ նա յամօթոյն ոչ կարաց տեսանել զերեսս
նորա։ Ասէ ցնա ծերն. միթէ ո՞չ լուէիր զգործս իմ, և կամ զիա՞րդ

Իսկ նա յամօթոյն ոչ նշմարեաց զգէսն նորա ։ Ասէ ցնա ծերն. ո՞չ լուար զգործս իմ, զի զայն է հարկաւորագոյն տեսանել. զիա՞րդ իշխեցեր ընդ ծով գալ. ո՞չ գիտես եթէ կին մարդ ես և չէ արժան քեզ ելանել ուրեք. արդ թերևս երթիցես 'ի Հռոմ և ասիցես ցայլ կանայս եթէ տեսի ես զԱրսենիոս, և առնիցես ճանապարհ ընդ ծով կանանց որք եթէ գայցեն առ իս ։ Եւ նա ասէ. թէ կամի ած, ոչ ումեք տամ գալ այսր. այլ աղօթս արա յիմ վերայ և յիշեա զիս հանապազ ։ Եւ նա ասէ ցկինն. աղօթս առնեմ առ ած, զի ջնջեսցէ զյիշատակս քո 'ի սրտէ իմմէ ։ Եւ զայս լուեալ կնոջն՝ ել և գնաց խռովեալ. և իբրև եկն 'ի քաղաքն, սկսաւ ջեռնուլ 'ի տրտմութենէն ։ Եւ պատմեցաւ եպիսկոպոսապետին եթէ հիւանդ է կինն ։ Եւ եկեալ առ նա եպիսկոպոսապետն հարցանէր զնա և ասէր եթէ զի՞նչ ցաւէ ։ Եւ նա ասէ. երանի եթէ չէի դիպեալ աստ, վասն զի ասացի ցծերն եթէ յիշեա զիս, և ասաց ցիս՝ աղօթս առնեմ առ ած զի ջնջեսցէ զյիշատակս քո 'ի սրտէ իմմէ. և ահա ես մեռանիմ 'ի տրտմութենէ աստի ։ Եւ ասէ ցնա եպիսկոպոսապետն. ո՞չ գիտես զի կին մարդ ես, և թշնամին 'ի ձեռն կանանց պատերազմի ընդ սուրբս, յաղագս այնորիկ ասաց ծերն զբանսն զայնոսիկ. բայց վասն հոգւոյ քո աղօթս առնէ հանապազ ։ Եւ առողջացան խորհուրդք նորա և չոգաւ խնդութբ 'ի տեղի իւր ։

Ասէր հայրն Մովսէս. եթէ ոք կամի բնակել 'ի

իշխեցեր գալ հատանել զայսքան խորս ծովուց. ո՞չ ծանեար դու թէ կին իցես, և ոչ արժան էր քեզ ելանել ուրեք երբէք. կամ թէ զիա՞րդ գնասցես դու 'ի Հռոմ և պատմեսցես այլ կանանց եթէ տեսի ես զԱրսէնի, և արասցես ճանապարհ զծով ամենայն կանանց զի գան առ իս ։ Իսկ նա ասէ. եթէ կամեսցի տէր, ես գնացից և ոչ մի ոք եկեսցէ աստ. այլ աղօթեա վասն իմ, հայր, և յիշեսցես զիս յաղօթս քո ։ Ասէ ցնա ծերն. և ես աղօթիւք խնդրեցից 'ի տեառնէ որպէս զի խլեսցէ զյիշատակս քո 'ի սրտէ իմմէ ։ Իբրև լուաւ կոյսն զայս, դարձաւ անտի խռովեալ և չփոթեալ յոյժ ։ Եւ լուաւ զայս մեծն Թէոփիլէ եպիսկոպոսն. ետես զնա և հարցանէր զպատճառ տրտմութեանն ։ Իսկ նա ասէ ցնա. լաւագոյն էր եթէ ոչ էի եկեալ այսր. զի ասացի ծերոյն եթէ յիշեա զիս յաղօթս քո, և նա ասէ՝ այս աղաչեմ զտէր զի ջնջեսցէ զյիշատակս քո 'ի սրտէ իմմէ, և ահա մեռանիմ ես յանչափ տրտմութենէ ։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. ո՞չ գիտես զի կին ես դու, և զի 'ի ձեռն կնոջ մարտնչի թշնամին ընդ սուրբսն, և վասն այսորիկ ասաց զայն ընդ քեզ ծերն. այլ վասն հոգւոյ քո միշտ աղօթեսցէ ։ Եւ այսպէս բժշկեցաւ միտք և խորհուրդք կուսին և գնաց ուրախութբ ։

տեղւոջ, կամ յանապատի և կամ ուր ոչ հասանէ ամբոխ ինչ և կամ 'ի վանորայ 'ի մէջ բազում եղբարց, եթէ 'ի տեղւոջ մօտագունի և յառաշոգւոջ՝ գտանես անդ բազմութիւն. զի եթէ ոք եկեսցէ 'ի տեղին, հարկաւորութիւն է քեզ հանդիպել նմա, վասն զի ոչ ունի տեղի հանգստեան. և եթէ 'ի տեղւոջ մեծի ես և ոչ ընդունիս զնա՝ ոչ նեղեն խորհուրդք քո, վասն զի գտանէ այլուր հանգիստ, և բազմութիւն եղբարցն լինի քեզ հովանի, և կարես հանգչել:

Ասաց[1] հայրն Բիտիմ՝ եթէ ետուն ինձ սակաւ մի խնձոր զի տարայց ծերոցն. և բախեալ դրաց խցէն Աքիղայ զի տաց նմա, ասէ ցիս. արդարեւ, եղբայր, ոչ կամիմ զբաղել դրացդ այժմ՝ թէ և ոսկի են ինձ խնձորքդ. բայց և 'ի յայլ խուցս մի երթար: Եւ տարեալ զայն յեկեղեցին գնաց 'ի խուցն իւր:

Ասէին[2] վասն հօրն Արսենի թէ և նորա խուցն հեռագոյն էր յեկեղեցւոյն մղոնօք երեսուն և երկու. բայց ոչ ելանէր ծերն վաղվաղակի, զի այլքն առնէին նմա սպասաւորութիւն: Եւ յորժամ աւերեցաւ Սկիւթ, ել լալով և ասէ. կորոյս աշխարհ զՀռոմ և միայնակեացք զՍկիւթ:

Հայրն[3] Տիմոթէոս և եղբայր նորա դրակազմ էին 'ի Սկիւթ և խռովէին յեղբարցն: Ասէ Տիմոթէոս ցեղբայրն իւր. զինչ պիտոյ է մեզ արուեստս այս, զի ոչ տայ մեզ դուլ զամենայն օր: Եւ ասէ ցնա հայրն Պաւղոս. շատ է մեզ լռութիւն գիշերոյն, եթէ միտք մեր արթուն իցեն առ ա̄ծ:

1 Ասաց հայրն Բիտիմի՝ եթէ երթայի ես երբեմն 'ի Սկիւթ, և ետուն ինձ ոմանք սակաւ ինչ խնձորս զի տարայց ծերոյն: Եւ իջեալ բախեցի զդուռն հօրն Աքիլայ՝ իբր թէ տաց զնա նմա: Իսկ նա ասէ. 'ի բաց տարցես, եղբայր, ոչ կամիմ արդեօք զբաղումն դրանդ թէ և մանանայ իցէ, և ոչ 'ի յայլոյ ումեք սենեակ գնասցես: Եւ գնացի ես 'ի խցին իմում, և յաւուր կիրակէի բերի զայն յեկեղեցին:

2 Ասէին վասն (հօրն Արսենի) եթէ էր հեռի սենեակ նորա երեսուն և երկու մղոն. և ոչ փոյթ ընդ փոյթ ելանէր 'ի նմանէ, զի այլք սպասաւորէին նմա: Իսկ յորժամ աւերեցաւ Սկիւթ, ել անտի և ողբայր և ասէր. կորոյս երկիր զՀռոմ քաղաք և միայնակեացք զՍկիւթ:

3 Հայրն Պաւղոս և հայրն Տիմոթէ էին 'ի Սկիւթ, և նեղէին զնոսա եղբարքն: Ասէ Տիմոթէ ցՊաւղոս. զինչ պիտոյ է մեզ արուեստս այս, զի ոչ թողլ տան մեզ հանգարտել զօրն ողջոյն: Պատասխանի ետ հայրն Պաւղոս և ասէ. բաւական է մեզ հանգարտել գիշերոյն, եթէ միտք մեր զգաստ և արթուն եղիցին:

ԳՈՒԱՐՁԵԱԼ[1] ասէ աբբայ Անտոնիոս. որ նստի յան-ապատ և ստանայ զլռութիւն, երեք պատերազմ վանէ, զլսողութիւն և զխօսութիւն և զտեսութիւն, և առ մինն միայն կալցի զսիրտն։

ԱԲԲԱՑ[2] Արսէնիոս յորժամ էր 'ի պալատն աղօթս արար առ ա՟ծ և ասէ. առաջնորդեա ինձ, տէր, թէ ո՞ր-պէս կեցից։ Եւ եղև առ նա ձայն որ ասէր. Արսէնիէ, փախիր 'ի մարդկանէ և կեցցես։

ԱՍԱՑ[3] աբբայ Մարկոս ընդ աբբայ Արսէնիէ. Ար-սէնիէ, ընդէ՞ր փախստական լինիս 'ի մէնջ։ Ասէ ցնա ծերն. գիտէ ա՟ծ զի սիրեմ զձեզ, այլ ոչ կարեմ լինել ընդ ա՟յ և ընդ մարդկան. զի 'ի վեր անդր բիւրք և հա-զարք մի կամս ունին, բայց մարդիկ բազմադիմի կամս ստացան. ոչ կարեմ թողուլ յա՟յ և գալ զհետ մարդկան։

ԵՂԲԱՅՐ[4] ումն գնաց 'ի Սկիւթ առ աբբայ Մովսէս և խնդրէր 'ի նմանէ լսել բան։ Եւ ասէ ցնա ծերն. գնա և լռութիւն ստացիր 'ի խցին քում, և խուցն քո վարդապետէ քեզ զամենայն։

ԱՍԷՐ[5] աբբայ Աբրահամ աշակերտն աբբայ Սիսոյի ցնա. հայր, ծերացար, երթիցուք սակաւ մի մօտ յաշ-խարհ։ Ասէ ցնա ծերն. ուր ոչ գտանիցի կին, անդր գը-նամք։ Եւ ասէ ցնա աշակերտն. և ո՞ւր իցէ տեղի ուր

1 Ասաց (հայրն Անտոն) եթէ որ բնակին յանապատի հանդարտու-թեամբ, յերից պատերազմաց ազատեալ է, 'ի տեսութէ, 'ի լսողութէ և 'ի խօսակցութէ, և զմի ունի պատերազմ՝ որ է միաք և խորհուրդք։

2 Արսէնիոս հայրն մինչդեռ 'ի պալատին էր աղօթէր առ ա՟ծ և ա-սէր. տէր, առաջնորդեա ինձ և ուսո զիս թէ ո՞րպէս կեցցեմ։ Եւ եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. Արսէնիէ, փախիր 'ի մարդկանէ և կեցցես։ Իսկ մինչ մեկնեցաւ 'ի մարդկանէ և եղև կրօնաւոր, աղօթէր և զնոյն բանս ասէր. և լուաւ գարձեալ ձայն յերկնից որ ասէր. Ար-սէնիէ, փախիր և լռեա և հանդարտեա, զի սոքա արմատք անմեղու-թեան իցեն։

3 Ասաց հայրն Մարկոս ցհայրն Արսէնիոս. ընդէ՞ր փախչիս 'ի մէնջ, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. գիտէ տէր զի յոյժ սիրեմ զձեզ, այլ ոչ կա-րեմ կեալ ընդ ա՟յ և ընդ մարդկան. զի հրեշտակաց բիւրաւորք մի կամք ունին յերկինս, իսկ մի մարդ բազում կամս ունի, և ես ոչ կարեմ թողուլ զկամս ա՟յ և առնել զկամս մարդկան։

4 Եղբայր ումն գնաց 'ի Սկիտէ առ հայրն Մովսէս և խնդրէր 'ի նմա-նէ բան։ Ասէ ցնա ծերն. գնա նիստ 'ի սենեկին քում, և խցիկն քո ուսուսցէ քեզ զամենայն որ լաւն իցէ։

5 Ասէր ցհայրն Սիսոյի աշակերտն իւր. հայր, ծերացար յոյժ և ոչ կարես ժուժկալել աստ, եկ գնասցուք առօտ 'ի գիւղս։ Ասէ ցնա ծերն. ուր ոչ իցէ կին մարդ, գնասցուք։ Ասէ ցնա աշակերտն. և ո՞ւր գտա-

ոչ գտանիցի կին, բայց եթէ յանապատս։ Ասէ ցնա ծերն. ապա երթիցուք յանապատն։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց զծերն եթէ զինչ իցէ լռութիւն կամ զինչ որ 'ի նմանէ օգտակարութիւն։ Եւ ասէ ցնա ծերն. լռութիւն՝ յորժամ նստի ոք 'ի սենեակ իւր լռութեամբ և երկիւղիւն Աստուծոյ, և զգուշանայ 'ի յիշատակելոյ զչար և 'ի բարձրամտութենէ. այսպիսի լռութիւն ծնող է ամենայն արիութեան և պահէ զմիայնակեացն յամենայն հրացեալ նետից թշնամւոյն՝ աներկիւղ կացեալ 'ի հարուածոց նորա։ Այլ լռութիւն, սանդուխք յերկինս. այլ լռութիւն, ճանապարհ արքայութեան երկնից. այլ լռութիւն, բացող մտօր. այլ լռութիւն, ապաշխարութեան ընդունող. այլ լռութիւն, հայելի մեղուցելոցն՝ որ ցուցանես մարդկան զգործս իւրեանց. այլ լռութիւն, արտասուաց և հեծեծանաց ոչ ոտնառող. այլ լռութիւն, նուաստութեան առաջնորդ. այլ լռութիւն, հեզութեան մայր. այլ լռութիւն, որ 'ի խաղաղութեան համար բերես զմարդ. այլ լռութիւն, հոգւոյ փայլեցուցիչ. այլ լռութիւն, հրեշտակաց կցորդակից. այլ լռութիւն,

նիցի գիւղ որ ոչ լինիցին կանայք, բայց միայն յանապատի։ Ասէ ցնա ծերն. ապա և մեք յանապատ գնասցուք, որդեակ, և մի 'ի գիւղ։

։ Եղբայր ոմն եհարց զհայրն Ռուփինէ և ասէ. զինչ է հանդարտութիւն և զինչ շահ նորա։ Ասէ ցնա ծերն. հանդարտութիւն այն է, նստել 'ի սենեկի գիտութեամբ և երկիւղիւն Աստուծոյ, և զի հրաժարեսցէ յամենայն յիշաչարութենէ և 'ի հպարտութենէ. և զի այսպիսի հանդարտութիւն ծնող է ամենայն առաքինութեանց և պահէ զկրօնաւոր յամենայն հրավառ նետից սատանայի։ Աղաչեմ զքեզ, եղբայր, ստացիր զայս և յիշեսցես միշտ զժամ ելից քոյ զօր մահուն, զի ոչ գիտես եթէ յորում պահու գայ գող, վասն այսորիկ արթուն լեր և զգաստ և հոգա զանձն քո։ Եղբայրն ասէ. և զինչ է հանդարտութիւն և զինչ շահի 'ի նմանէ մարդ։ Ծերն ասէ. հանդարտութիւն իցէ նստել 'ի սենեկի իմաստութեամբ և ահիւն Աստուծոյ, և հրաժարել յամենայն գործոց աշխարհի, յոխակալութենէ, 'ի սնափառութենէ և յամբարտաւանութենէ։ Քանզի այսպիսի հանդարտելն մայր է ամենայն առաքինութեանց։ Եւ սկսաւ ծերն գովել զնա և ասէ. այլ հանդարտութիւն, վերաճումն կրօնաւորի. այլ հանդարտութիւն, սանդուխք երկնաւորք. այլ հանդարտութիւն, ճանապարհ արքայութեանն երկնից. այլ հանդարտութիւն, մայր զղջութեան և վարդապետ ապաշխարութեան. այլ հանդարտութիւն, հայելի ամենայն առաքինութեան և տեսումն մեղաց և երևումն յանցանաց. այլ հանդարտութիւն, առաջնորդ արտասուաց, ուղղումն մտաց և լուսաւորիչ անձանց. այլ հանդարտութիւն, մայր ուղղութեան և բնակակից խոնարհութեան. այլ հանդարտութիւն, որ բերես անդորր և խաղաղութիւն. այլ հանդարտութիւն, խորհրդակից հրեշտակաց և ճրագ մտաց. այլ հանդարտութիւն, հանդարտումն և մտումն յերկիւղն Աստուծոյ և բևեռել ընդ նմա խորհրդով և ընտրել զդատաստան նորա. այլ հանդարտութիւն, ծնող

մտաց լուսաւորութիւն. ով լռութիւն, որ ընդ երկիւղն այ ցեալ կաս, մտաց դէտ և դատաստանի ցաւակից. ով լռութիւն, ծնող ամենայն բարեաց, ջան 'ի պահս, երասանակակալ լեզուի և որկրամոլաց արգել. ով լռութիւն, դադարեցուցանող յաղօթս, դադարեցուցանող յընթերցումն, նաւահանգիստ անդորր, հանգստարան անխռով. ով լռութիւն, առ ած աղաչանք, մանկանց զէն, անպղտոր պահապան մտաց, և որք խորհին 'ի լռութիւն անխռով ուղղիչ նոցա. ով լռութիւն, լուծ քաղցր և բեռն փոքրոգի, հանգուցանես և բառնաս որք բարձող են քո. ով լռութիւն, վայելչագեղ սրտից և անձանց. ով լռութիւն, զոր 'ի քեզ միայն յիշատակես և Քնի համարձակաբար պարես և առաջի աչաց ունիս զմահ. ով լռութիւն, աչաց և լեզուի երասանակ. ով լռութիւն, 'ի տուէ և 'ի գիշերի Քնի հետևող և զլապտեր անշէջ պահող, զի 'ի նմա անձկաս համարձակաբար, սաղմոսես՝ պատրաստ է սիրտ իմ, ած, պատրաստ է սիրտ իմ. ով լռութիւն, գրգռութեան անփորձ, ընդ ծաղեր հառաչանաց արարող առ այն որ ստեղծն զքեզ. ով լռութիւն, անկոխ թշնամութեան, և լրբութեան ատող, հանապազ Քնի զգուշանաս. ով լռութիւն, անդաստան Քնի. ով լռութիւն, բարեպաշտութեան մայր. ով լռութիւն, կապանք չարչարանաց. ով լռութիւն, ծառ կենաց, պտղաբերող պտղոյն բարութեան: Արդ այս, եղբայր, զայս ամ գործեա՝ յիշատակեալ յամի զմահ:

ամենայն բարեաց, պահող հիմն, սանձումն լեզուի, յագեցման խափանիչ և լցուցիչ հոգւոց. ով հանդարտութիւն, հրահանգիչ մտաց, զգաստութիւն սրտի և նաւահանգիստ խաղաղական. ով հանդարտութիւն, մանկանց սպառազէն, ծերոց ուսուցիչ, որ պահես զունողսն քո յամենայն պատրանաց թշնամւոյն. ով հանդարտութիւն, լուծ քաղցր և բեռն փոքրոգի, որ և հանգուցանես և բառնաս զբարձողն քո. ով հանդարտութիւն, ցնծութիւն հոգւոց, զգօնութիւն մտաց և հոգալ զիւրն միայն, և միշտ յիշել զՔն, և զի առաջի աչաց ունել զօր մահուն իւրոյ. ով հանդարտութիւն, սանձք տեսանելեաց և լսելեաց և լեզուի, և զի մնաս միշտ բարեացն հանդերձելոց, և ունիս միշտ զլապտեր քո անշիջանելի և զաման քո լի ձիթով. ով հանդարտութիւն, որ միայն կարօտիս այ և երգես ասելով՝ պատրաստ է սիրտ իմ առ քեզ, ած, պատրաստ է սիրտ իմ. ով հանդարտութիւն, թշնամի լկտութեան և ատեցող յանդգնութեան, որ միշտ մնաս գալըստն Քնի. ով հանդարտութիւն, մայր զգուշութեան և բանտ արգելող ախտից և ազատող 'ի յաւիտենից կապանացն. ով հանդարտութիւն, ագարակ Քնի, որ բերես բազմադոյն պտուղս առաքինութեանց: Ասէ ցնա ծերն. ով եղբայր, ստացիր զսա և կեցցես շնորհօքն Քնի. յիշեա և միշտ զօր մահուն, քանզի ոչ գիտես թէ յորում ժամու գող գայցէ, և դու հոգա վասն կենացն յաւիտենից:

ԱՍԷ՛ ծերն. որպէս որ մեռանի 'ի քաղաք, ոչ ձայնէ և ոչ խօսի, այլ միայն մեռեալ է, և դիցեն զդի նորա արտաքոյ քաղաքին 'ի գերեզման, նոյնպէս և միայնակեաց յորժամ զգենու զուրբ սքեմն, պարտ է նմա թողուլ զտուն և զքաղաք և զազգականս, և ոչ տալ զանձն 'ի հոգս կենցաղոյս այսորիկ և ոչ 'ի ջանս նորին և ոչ 'ի խռովութի և ոչ յերթևեկ ունայնութե ապականացու աշխարհիս: Իսկ եթէ կրօնաւորի և ոչ ելանէ 'ի քաղաքէ կամ 'ի գեղջէ, նման է մեռելոյ որ կայ 'ի տան հոտեալ, և 'ի նմանէ որք հոտոտին՝ փախստական լինին ամենեքեան:

ԱԲԲԱՅՆ մեծ Մակարիոս ասէր ցեղբարսն յորժամ արձակէին յեկեղեցւոյն. փախերուք, եղբարք, փախերուք: Եւ մի ոմն 'ի ծերոցն ասէ ցնա. Հայր, ո՞ւր ունիմք փախչել առաւել քան զանապատս զայս: Նա եդ զմատն 'ի բերանն իւր և ասէ. յայսմանէ փախերուք: Եւ եկեալ 'ի սենեակ իւր փակեաց զդուրսն և նստաւ 'ի խոկումն լռութեամբ:

ՄԵԾՆ[2] Արսենիոս յերթևեկացն եղեալ՝ չոգաւ 'ի հեռաւոր տեղիս, թողեալ զաշակերտսն իւր զԱլեք-

[1] Ասաց (ոմն 'ի ծերոցն.) զոր օրինակ մարդ որ մեռանի 'ի քաղաքի, ոչ զձայն կարէ լսել զբնակելոցն որ անդ, ոչ զբան և ոչ զշփոթումն, և զի մեռաւ մի անգամ, և տարեալ արտաքս եդաւ 'ի գերեզմանի ուր ոչ իցէ շփոթ ինչ, այսպէս պարտ է կրօնաւորի մինչ զգենու զսուրբ սքեմն և ելանէ 'ի քաղաքէ իւրմէ, որպէս զի և նա թողցէ զամենայնն, զծնողսն իւր և զամենայն ազգակիցսն իւր, և զի մի երբէք յետս դարձցի 'ի հոգս և յաղմուկս աշխարհիս, և զի ունայն և պատրող է կենցաղոյս ալէկոծութի և անձնակորոյս ախտքն: Իսկ եթէ զկնի կրօնաւորութե դառնայ 'ի քաղաք և կամ 'ի գիւղ իւր, նման եղիցի նա անտէր և անթաղումն մեռելոյ՝ որ դնի 'ի տան իւրում և հոտեսցի յոյժ, յորոյ ժահահոտութենն փախիցէ ամենայն մարդ:

[2] Նստէր երբեմն հայրն Արսէնի 'ի ներքին կողմանս, և ձանձրացեալ 'ի շատ եկելոցն առ նա և խորհեցաւ թողուլ զսենեակ իւր և ոչ ինչ առնուլ անտի. և գնացեալ անտի այնպէս Արսէնի և երկու աշակերտքն ընդ իւր Ալեքսանդրէ և Զոյիլէ փարանացի: Ասէ ցԱլեքսանդրէ. արի անց յայնկոյս գետոյն, և արար այնպէս: Եւ ընդ Զոյիլէ ասէ. դու եկ զկնի իմ մինչև ցգետն, և խնդրեսցես ինձ նաւ զի անցից և գնացից յԱլեքսանդրիա, և դու դարձցիս առ եղբայրն քո: Իսկ Զոյիլէ գայթակղեալ 'ի վերայ բանին այնորիկ, այլ լռեաց և ինչ ոչ ասաց. և այնպէս բաժանեցան 'ի միմեանց: Եւ իջեալ ծերն 'ի կողմանս Ալեքսանդրու և տկարացաւ անդ մեծաւ հիւանդութբ: Իսկ աշակերտքն իւր ասէին ցմիմեանս. միթէ ոք 'ի մէնջ տրտմեցոյց զնա անլսողութբ իւիք և վասն այնորիկ մեկնեցաւ 'ի մէնջ: Եւ ոչ ինչ գտին

սանդրոս և զՕղիլոս, և հիւանդացաւ յոյժ։ Եւ յողջանալն գնաց կարօտիւ առ նոսա և ասէ. ո՞չ լուայք զհիւանդութիւն իմ։ Եւ ասեն՝ այո։ Եւ ասէ. ապա ընդէ՞ր չեկիք առ իս։ Ասեն ցնա. զի գայթակղեցուցեր 'ի մեզ զբազումս, որպէս թէ զայրացար 'ի մեզ և փախեար 'ի մէնջ։ Եւ ասէ ցնոսա. ապաքէն և զայս ասելոց էին՝ եթէ չգտեալ աղաւնոյ հանգիստ ոտիցն դարձաւ 'ի տապանն առ Նոյեանսն։ Եւ դադարեաց առ նոսա մինչև ցօր մահուան իւրոյ։

ԲԱԽԵԱՑ[1] ոմն զդուռնն Արսէնի, և եբաց. և իբրև գիտաց թէ չէ աշակերտն իւր՝ անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և եկեալն աղաչէր զնա յառնել և խօսել ինչ օգուտս։ Եւ ասէ ոչ յառնեմ մինչև գնասցես աստի։

ԵԿՆ[2] ոմն 'ի Սկիւթայ, և առեալ իւր առաջնորդ 'ի մերձակայ վանիցն՝ չոգաւ առ Արսէնիոս. և իբրև տեսին՝ նստան լռելեայն, և 'ի շատ յամելն ասաց վանեցին. արա, հայր, աղօթս վասն իմ, զի գնացից։ Եւ

պատճառս յինքեանս երբէք լեալս անհնազանդութեան։ Ողջացաւ ծերն 'ի հիւանդութենէ և ասէ. գնացից դարձեալ առ եղբարսն իմ։ Եւ այնպէս դարձեալ անցեալ յայնկոյս և եկն առ աշակերտսն իւր 'ի վիմին։ Իսկ մինչ էր նա առ ափն գետոյն, եկն առ նա աղախին ոմն հնդիկ սեաւ և մերձեցաւ 'ի հանդերձս ծերոյն։ Իսկ ծերն սաստեաց նմա, և նա ասէ. եթէ կրօնաւոր իցես, ընդէ՞ր ոչ գնաս յանապատ կեաս։ Զղջացեալ ընդ այն ծերոյն ցաւագնեալ և ասէր ցանձն իւր. Արսէնի, եթէ կրօնաւոր ես, ընդէ՞ր դու ոչ գնաս յանապատ կեաս։ Եւ զայս ասացեալ գնաց, և ընդ առաջ եկն նմա Աղեքսանդրէ և Զոյիլէ և անկան յոտս նորա. նոյնպէս և ծերն անկեալ յերկիր, և ողբային երեքեանն։ Ասէ ցնոսա ծերն. ո՞չ լուայք դուք զհիւանդութիւն իմ։ Իսկ նոքա ասեն. այո լուաք։ Եւ ծերն ասէ. ընդէ՞ր ոչ եկեալ տեսէք զիս։ Ասէ Աղեքսանդրէ. սակս այսորիկ զի բաժանիլն քո 'ի մէնջ ոչ եղև կամաւ մերով, և զի բազումք գայթակղեցան 'ի մեզ և ասացին. եթէ հնազանդ լեալ էին ծերոյն, ապա ոչ էր մեկնեալ 'ի նոցանէ։ Ասէ ցնոսա ծերն. և դարձեալ կամին ասել մարդիկ արդեօք՝ եթէ ոչ եգիտ աղաւնին հանգիստ ոտից իւրոց և դարձաւ 'ի տապանն առժամայն առ Նոյ։ Եւ այսպէս բժշկեաց զմիտս նոցա, և բնակեցան առ միմեանս մինչև ցմահ։

1 Եկն ոմն երբեմն առ հայրն Արսէնի, և բախեալ զդուռն, և նա եբաց, կարծէր եթէ աշակերտ իւր էր. իսկ մինչ ետես զի այլ ոմն էր, անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց։ Ասէ ցնա եկեալ եղբայրն. հայր, արի զի հարցից զքեզ։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ յարեայց աստի եթէ ոչ նախ գնասցես դու։ Եւ աղաչեաց եղբայրն յառնել, և նա ոչ յարեաւ մինչև գնաց 'ի նմանէ։

2 Ասէին վասն եղբօր ուրումն, որ եկն 'ի Սկիւթայ առ հայրն Արսէնի, եթէ եկն նախ յեկեղեցին և աղաչէր զքահանայն և զմնտես եկեղեցւոյն զի ցուցցէ նմա զհայրն Արսէնիոս։ Ասեն ցնա եղբարքն. փոքր

սկիւթացին, զի ոչ եգիտ համարձակութի՛ն ասաց թէ և ես գամ. և իբրև գնացին, ասաց սկիւթացին. տար զիս առ Մովսէս որ յաւազակաց է։ Իբրև չոգան, ընկալաւ զնոսա սիրով և ողջմտութբ և սեղանով և խօսիւք. և 'ի դառնալն եհարց վանեցին՝ թէ որպէս թուի քեզ հռովմայեցին և եգիպտացին։ Եւ նա ասէ. առժամայն քարոզ թուեցաւ ինձ Մովսէս։ Եւ լուեալ զայս ոմն 'ի ծերոցն խնդրեաց յայ՝ եթէ Արսէնիոս վասն անուանդ քո փախչի 'ի մարդկանէ, և Մովսէս վասն անուանդ քո ընդունի զմարդիկ. ցոյց մեզ զօրինակս նոցա։ Եւ եցոյց նմա ած երկուս նաւս. 'ի միումն կայր հոգի այ և Արսէնիոս 'ի նաւի անդ և գնային լռութբ, և 'ի միւսումն կային հրեշտակք և Մովսէս ընդ նոսա և ջամբէին խորիսխ մեղու սուրբ և յստակ, և այնպէս նաւէին յայնկոյս։ Բայց ասէր Արսէն՝ եթէ կոյս որչափ կայ 'ի տան հօր իւրոյ, ամենեքեան կարօտին նմա և խորհին խօսել ընա հարսն. իսկ յորժամ լինի արամբի, ամենք պարսաւեն զնա և կեաքն գովեն. և ոչ է նա պատուական իբրև զառաջինն։ Այնպէս միայնակեաց որ կայցէ հրապարակագոյժ, հազիւ կարէ լինել հաճոյ այ։

ԱՍԷԻՆ՝ վասն հօրն Խիգորի՝ թէ յորժամ երթայր

մի հանգիցես, եղբայր, և տեսցես զնա։ Իսկ նա ասէ, ոչ ճաշակեմ բնաւ եթէ ոչ տեսից զնա նախ։ Առաքեցին քահանայքն զեղբայր ոմն առ նա ծանուցանել նմա և ցուցանել զի հեռի էր սենեակ նորա։ Եւ իբրև հասին և բախեցին զդուռն, և մտեալ երկոքեան ողջունեցին զերծերն և նստան լռելեայն։ Ասէ եղբայրն վանացծերն. աղօթեա վասն իմ, հայր, զի երթիցեմ ես։ Իսկ օտար եղբայրն իբրև ոչ եգիտ համարձակութի առ ծերն, ասէ ցնա. և ես եկից ընդ քեզ. և ելին արտաքս երկոքեան։ Եւ սկսաւ աղաչել զեղբայրն և ասել. արդ տարցես զիս առ հայրն Մովսէս որ յաւազակաց է. և գնացին առ նա։ Իսկ Մովսէս իբրև ետես զնոսա, ընկալաւ ուրախութբ և սիրով, հիւրընկալեալ արձակեաց զնոսա։ Եւ ասէ որ առաջնորդէրն՝ ցեղբայրն. տարայ զքեզ առ օտարն հռոմայեցի և արդ բերի առ այս եգիպտացի, և արդ ո՞ր ոք 'ի սոցանէ բարի թուեցաւ քեզ։ Իսկ նա ասէ. ես ընդ ժամս զեգիպտացին հաճեցայ։ Եւ լուեալ զայս ոմն 'ի հարցն աղօթեաց առ ած և ասէ. տէր, ցոյց ինձ զգործս զայս և ծանո ինձ եթէ որպէս է. զի մինն այն փախչի 'ի մարդկանէ վասն անուան քո, և երկրորդն սիրէ զմարդիկ վասն անուան քո։ Եւ ահա յայտնեցան նմա երկուս նաւս մեծամեծս 'ի գետ ինչ. և ետես զի 'ի մինն էին հոգի այ և հայրն Արսէնիոս և անցին յայնկոյս լռութբ և հանդարտութբ, իսկ յերկրորդումն էին հրեշտակք այ և հայրն Մովսէս, և զի տային ուտել նմա մեղր սուրբ, և այնպէս անցանէին յայնկոյս։

1 Ասէին վասն հօրն Խիգորէի. եթէ երթայր ոք առ նա, փախչէր

10250219

ոք առ նա, փախչէր 'ի ներքսագոյնս ։ Եւ ասէին ցնա․ ընդէ՞ր առնես զայդ ։ Եւ ասէր՝ եթէ որք փախուցեալք 'ի յորջս՝ զերծանէին յորսողացն ։

Եւ՛ ասէր հայրն Դուլաս՝ եթէ հատ զսէր բազմաց, զի մի՛ ծառայեսցեն միտք քո շահելոյն զնոսա և կուրա-ցին, և ո՞ կարէ բազմաց և ո՞յ հաճոյ գտանել ։

ԿՐՕՆԱՒՈՐ[2] ումն ժրաջան 'ի ժամ յառնելոյն յա-ղօթս ունէր սարսուռ և գլխացաւութիւն ։ Եւ նա ասէր․ աշխատաւորիկ մեռանիմ, ջանալ պարտ է ։ Եւ այնպէս ա-րիացեալ կատարէր զաղօթսն զկարգում ժամանակս, մինչ ետես տէրն զհաւատս նորա և առ 'ի նմանէ զփորձու-թիւնն 'ի փառս իւր ։

ԾԵՐ[3] Մովսէս հայրն․ որ փախչի 'ի մարդկանէ՝ նը-ման է հասուն խաղողոյ, և որ խառնի ընդ նոսա՝ նման իսկ է քացախոյ և ժանտ է․ զի զոր աչք ոչ տեսանեն, միտք ոչ որոնեն և ոչ շարժեն զմարմին և ոչ տիրեն նմա ախտք ։

ՀԱՅՐՆ[4] Կոզմաս կուսանն և պահողն և ողորմածն 'ի պահանջելն 'ի նմանէ զմեծ մասն բարեաց թէ ո՞ր է 'ի քեզ՝ ասաց․ երեք մասն է յիս 'ի շնորհաց տեառն,

նա 'ի ներքսագոյն սենեակ իւր ։ Իսկ եղբարքն ասէին ցնա․ հայր, ընդէ՞ր առնես զայդ ։ Եւ նա ասէր․ յորժամ փախիցեն որք 'ի ներ-քին որջ իւրեանց, յայնժամ զերծանին յորսողաց ։ Եւ զայս ասէր 'ի շահ և յօգուտ եղբարցն ։

1 Ասաց հայրն Դուլաս․ հատցես 'ի քէն զսէր բազմաց, զի մի՛ գուցէ բեկանեսցին միտք քո ընդ շահելն զնոսա, և կորուսցես զշահ հանդար-տութեան ։

2 (Ասաց հայրն Թէոդորէ․) էր առ մեզ ումն կրօնաւոր ժիր յոյժ․ և յորժամ յառնէր յաղօթս, վաղվաղակի կալնոյր զնա ջերմ, դողայր և ցաւէր գլուխն և ամ յօդքն ։ Իսկ նա ասէր ցանձն իւր․ ահա արդ հի-ւանդ եմ և զի ստուգապէս մեռանիմ, ընդէ՞ր հեղգամ․ յարուցեալ կա-տարեցից զաղօթս իմ ։ Եւ այսու մտածութեամբ նեղէր զանձն և կատարէր զաղօթսն ։ Իսկ մինչ դադարէր յաղօթիցն՝ դադարէր և ջերմն, և մինչ դարձեալ սկսանէր յաղօթսն՝ դարձեալ ջերմանայր և արտասուէր․ և այնպէս կատարէր եղբայրն, և 'ի փոքր ինչ ժամս եհաս նմա օգնութիւն յԱյ, և ազատեցաւ 'ի գիւէն յայնմանէ համբերութեամբ իւրով ։

3 Ասաց հայրն Մովսէս․ կրօնաւոր որ փախիցէ 'ի մարդկանէ, նման է հասուն խաղողոյ․ իսկ որ ընդ մարդիկ խառնեալ իցէ, է նա իբրև զկոխանն ։

4 Էր ումն դպիր յԱղեքսանդրիա, որ կոչէր Կոզմաս, այր սքանչելի և զարդարեալ ամենայն առաքինութեամբք, և զի էր նա խոնարհ, հեզ և ողորմած, պահեցող, կոյս, օտարասէր ։ Իսկ ես զի ունէի բազում համարձակութիւն առ նա, ասեմ ցնա․ արա սէր և ասասցես ինձ եթէ

ոչ ծիծաղեցայ, ոչ երդուեցայ, ոչ խօսեցայ սուտ յամ աւուրս իմ։ Եւ պարտ է գիտել, զի 'ի Ճանապարհս չքուսանի ինչ եւ ոչ 'ի միտս կոխեալս 'ի յաճախ խորհրդոց։

ՀԱՐՑԱՒ՝ ծերն՝ եթէ զայսքան ամս ինչ ուղղեցեր 'ի կեանս քո։ Եւ ասէ. երթ եւ յետ տասն աւուր եկ։ Եւ իբրեւ չոգաւ, էր նա մեռեալ եւ գիր առընթեր՝ եթէ մինչ կատարէի զկանոն իմ, ոչ տայի խորհրդոց իմոց 'ի վայր իջանել։

Էր² ոմն 'ի ծերոցն որ մինչ յիշէր զդատաստանն ած, փախչէր իբրեւ զմոլեկան ընդ անապատ. եւ եղբայր նորա կայր առ նմա, զկնի գնացեալ գտանէր եւ անդրէն ածէր եւ ասէր ցնա. դո՞ւ միայն գործեցեր զմեղս ամենայն աշխարհի։ Եւ նորա պատասխանեալ ասէր. հաւատամ եւ ես եթէ թողու ինձ ած զմեղս իմ, սակայն ո՞ կարէ հանդուրժել 'ի պատահելն ահագին ատենին եւ մեծի բեմին։

քանի՞ ամ ունիս 'ի հանդարտութեան յայդ։ Իսկ նա լռեաց եւ ոչ ինչ ետ պատասխանի ինձ։ Իսկ ես ասացի դարձեալ. վասն սիրոյն ած ասա ինձ։ Իսկ նա պատկառեալ փոքր մի եւ ասէ ցիս. ունիմ երեսուն եւ երեք ամ։ Եւ ես դարձեալ ասեմ. գիտե՞ս դու զի 'ի սակս շահու հարցանեմ. արդ ասասցես ինձ, եթէ յայնքան ամս լռութեան եւ հանդարտութեան քո զո՞ր ինչ առաւել ուղղեցեր։ Իսկ նա հառաչելով 'ի խորոց սրտէ եւ ասէ. զի՞նչ ինչ կարասցէ ուղղել մարդ աշխարհիկ որ նստի 'ի տուն իւր։ Եւ ես սկսայ երդմամբ աղաչել զի չահեսցի զիս։ Իսկ մինչ բռնադատեցաւ յինէն յոյժ, յայնժամ ասաց ցիս. Թողութիւն արասցես, հայր, զի զերեքին զայսոսիկ ուղղեցի շնորհօքն ած, ոչ երբեք ծիծաղեալ եւ ոչ երդուեալ է իմ եւ ոչ ստեալ։ Իսկ ես իբրեւ լուայ, փառս մատուցի ած։

¹ Եղբայր ոմն նստէր 'ի լերինն, եւ եհարց ցնա ծեր ոմն 'ի վանացն Կաղամոնի եւ ասէ. ասա ինձ, եղբայր, եթէ յայսքան ամս միայնակեցութեան եւ Ճգնութեան քո զի՞նչ ուղղեցեր։ Ասէ ցնա եղբայրն. գնա արդեօք եւ զկնի տասն աւուրց եկեսցես եւ զամենայնն պատմեցից քեզ։ Իսկ ծերն գնացեալ եւ եկն զկնի աւուրցն տասանց եւ գտաւ զի վախճանեալ էր եղբայրն, եւ էր գրեալ 'ի վերայ խեցի այսպէս. Թողութեն շնորհեա ինձ, հայր, զի առնէի զկանոն իմ եւ ոչ երբեք թոյլ տայի մտաց իմոց իջանել 'ի վերայ երկրի։

² Եղբարք երկու բնակեալ էին յանապատի. մինն մինչ յիշէր զդատաստանն ած, փախչէր 'ի ներքսագոյն անապատն, մոլորեալ շրջէր իբրեւ զյիմարեալ։ Իսկ եղբայրն գնայր զկնի նորա եւ խնդրէր զնա եւ զի յոյժ աշխատէր, մինչեւ գտանէր զնա եւ ասէր ցնա. ընդէ՞ր այդպէս փախչիս, ով եղբայր, միթէ դո՞ւ միայն գործեցեր զմեղս աշխարհի։ Ասէ ցնա եղբայրն. միթէ կարծես թէ ես անգէտ եմ, իբր թէ ոչ թողցէ ինձ ած զմեղս իմ. այո գիտեմ եւ հաւատամ զի թողցէ ինձ զմեղս իմ. այլ վասն այսորիկ վշտանամ, զի տեսանեմ միշտ զօրն զայն՝ յորում 'ի դատաստան գնալոց եմք՝ յոյժ ահագին եւ սարսափելի, եւ 'ի տեսանելն եւ յիշելն զարհուրիմ յահաւորութենէ նորա։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ՆՍՏԷՐ երբեմն հայրն Անտոնիոս յանապատի և տնկաւ 'ի ձանձրութիւն մեծ և կուրացան խորհուրդք իւր, նեղէր և ասէր առ Տէր. Տէր, կամիմ զի կեցցեմ և ոչ թողու տան ինձ խորհուրդք իմ, և զի՞նչ արարից տէր 'ի նեղութեանս իմում և կամ ո՞րպէս կեցից: Եւ փոքր մի շրջեալ յարևելս արտաքոյ խցին, ետես զոմն նման իւր Անտոնի զի նստեալ գործէր զձեռագործ իւր, և փոյթ յառնէր 'ի գործոյն և աղօթէր, և դարձեալ նստէր և հիւսէր զսիրայն և դարձեալ յառնէր և աղօթէր. զայս այսպէս առնէր բազում անգամ. այլ էր նա հրեշտակ տեառն զոր առաքեալ էր 'ի զօրացուցանել զԱնտոնի: Եւ լուաւ զձայն հրեշտակին որ ասէր ցնա. Անտոնիէ, այսպէս արա և կեցցես. և գնաց 'ի նմանէ: Զայս իբրև լուաւ, լցաւ ուրախութ̃բ և գոհանայր զա̃յ և այնպէս առնէր մինչև իսպառ:

ԱՍԱՑ հայրն Անտոն. զոր օրինակ ձկունք թէ յամեսցեն 'ի ցամաքի՝ մեռանիցին, այսպէս և կրօնաւորք թէ ելեալ 'ի սենեկէ յամեսցին և կամ ընդ գեղջուկս շրջեսցին՝ մեռանիցին 'ի հանդարտութ̃է: Այլ պարտ է զի որպէս ձուկն զի դիմեալ փախչի 'ի ծով, նոյնպէս և մեք փախիցուք 'ի սենեակս մեր. զի մի՛ գուցէ 'ի յամելն մեր արտաքոյ՝ մոռասցուք զներքինն մեր, որ է պահումն մտաց:

ԳՆԱՑԵԱԼ երբեմն մեծն Թէոփիլէ եպիսկոպոսն և իշխան ոմն առ հայրն Արսէնիէ և խնդրէին 'ի նմանէ լսել բանս կենաց: Իսկ ծերն լռեաց փոքր մի և ապա ասէ ցնոսա. եթէ ասացից ինչ ձեզ՝ պահէ՞ք զնոսա: Իսկ նոքա ուխտեցին պահել: Ասէ ցնոսա ծերն. եթէ ուր

և լուիցէք զկալն Արսենիոսի, մի՛ ընաւ մերձենայք 'ի տեղն յայն։

ԴԱՐՁԵԱԼ յայլում ժամու կամեցաւ Թէոփիլէ գնալ առ Արսենիէ, և պատուիրեաց և ասէ. եթէ գամ, բացցես ինձ զդուռն տան քո։ Իսկ նա պատուիրեաց և ասէ. եթէ գայցես բացից զդուռն, և եթէ քեզ բացից՝ և ամենեցուն բացից որք գայցեն, յայնմհետէ այլ ոչ ևս նստցիմ աստ։ Իբրև լուաւ եպիսկոպոսն զայս՝ ասէ, եթէ հալածե՞լ զսուրբն 'ի տեղւոյն երթամ, ոչ ևս գնացից երբէք առ նա յայսմհետէ։

ԵԿԻՆ երբեմն ծերք ոմանք առ հայրն Արսենի և խնդրէին խօսել ընդ նա. իսկ նա բացեալ զդուռն էառ զնոսա 'ի սենեակ իւր։ Յայնժամ աղաչեցին զծերն զի պատմեսցէ նոցա և ցուցցէ եթէ զինչ լինիցի նոցա որք հանդարտին 'ի խցի և բնաւ ոչ տեսանեն զոք։ Ասէ ցնոսա ծերն. կոյս մինչդեռ ընդ յարկաւ հօր իւրոյ իցէ, բազումք կարօտին խօսել զնա իւրեանց. իսկ յորժամ ելանէ արտաքս և արամբի լինի, և այլ ոչ ոք ըղձասցի նմա. այլ ոմանք պարսաւեն, իսկ ոմանք գովեն. և ոչ է նա պատուական որպէս էրն կանխաւ մինչ թաքեալ կայր 'ի տան հօր իւրոյ. այսպէս և անձին դիպեսցի, զի յորժամ հրապարակագոյժ լինի՝ ոչ կարէ հաճոյ այ լինել։

ԱՍԱՑ հայրն Պօղոս. եթէ նեղեսցէ զմեզ թշնամին թողուլ զհանդարտութի միայնութեն, մի՛ հնազանդեսցուք նմա, զի ոչ ինչ այնպէս խոցոտէ զթշնամին մեր որպէս հանդարտութի և պահք և աղօթք, և զգաստ և արթուն ունել զակն անձին։

ԱՍԱՑ հայրն Թէոդորէ փերեմացի. եթէ որ ոք ըղփորձ առցէ զքաղցրութիւն սենեկի իւրոյ, նա այնպէս փախիցի 'ի մարդկանէ զի որպէս փախիցի ոք 'ի թունաւոր օձից. զի եթէ ոչ հատցեմ զանձն իմ 'ի սիրոյ աշխարհականաց, ոչ կարեմ մերձենալ 'ի սէրն այ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եկն առ հայրն Թէոդորէ իբր զի ուսցի 'ի նմանէ կարել զսիրայն, բերեալ ընդ ինքն տերև արմաւոյ։ Իսկ ծերն ասէ ցնա. գնա արդեօք և ընդ այգն եկեսցես փութով։ Յարեաւ ծերն և ցօղեաց զարմաւն և պատրաստեաց զկարան սիրայլին և եդ 'ի ձեռն և ասէ. այս և այսպէս արասցես։ Եւ թողեալ զնա եմուտ 'ի խուց իւր և նստաւ 'ի ցերեկի։ Եւ իբրև մերձեցաւ

ժամն՝ ետ նմա կերակուր, և այնպէս առաքեաց զնա 'ի տուն իւր. և առաւօտուն եկն դարձեալ եղբայրն, և ասէ ցնա ծերն. առ աստի զարմաւ քո և գնա, զի 'ի փորձութենէ իմ եկիր դու, իբր զի արկցես զիս 'ի հոգս սուտս. և ոչ եթող զնա ծերն մտանել 'ի տուն իւր։

Ասաց դարձեալ. բարւոք է հանդարտելն, զի այր իմաստուն հանդարտ է, և զի մեծ է ստուգիւ կրօնաւորի հանդարտելն, և ևս առաւել եթէ մանկագոյն իցէ։ Նոյն և զայս գիտասցէ. եթէ ոք սկսանի հանդարտել, առաւել կռուին ընդ նա դևք, և բերեն 'ի վերայ նորա ձանձրութիւն և ծանրացուցանեն զհոգի և զմարմին նորա կարճմտութե̃ և տկարութիւն դնեն 'ի նա և հիւանդութիւն, և լքէ և լուծանէ զձեռս և զամենայն անդամս, և բառնայ զզօրութիւն նորա, արկանէ և 'ի խորհուրդս նորա՝ եթէ տկար ես և ոչ կարես աղօթել, ննջիցես և հանգիցես։ Նոյն եթէ ծանիցէ այնպիսին թէ պատրանք թշնամւոյն է, այն ամենայն փութով անցանի։

Ասէր և հայրն Յոհաննէս կարճիկն. եթէ ունիցի մարդ յանձն իւր զանօթս ա̃յ, կարիցէ հանդարտել 'ի սենեկի իւր, թէպէտ յանօթոց աշխարհիս աղքատ իցէ։ Իսկ եթէ ունիցի ինչս որ է անօթք աշխարհի, թէպէտ և զա̃ծային պիտոյսն ոչ ունիցի, 'ի սակս անցանելի անօթոցն կարասցէ նստել 'ի սենեկի իւրում։ Իսկ որ ոչ հոգևոր և ոչ մարմնաւոր ունիցի մխիթարութիւն, նա որպէս կարասցէ նստել հանդարտեալ 'ի խցի իւրում։

Եղբայր ոմն բնակէր 'ի մէջ ժողովոց, և էր ձգնաւոր յոյժ. լուան զնմանէ եղբարք սկիտացիք և եկին 'ի տեսանել զնա, և մտեալ 'ի տեղին ուր ձգնէրն և ողջունեցին զնա. նոյնպէս և նա զնոսա, և դարձեալ սկըսաւ գործել զիւրն գործ։ Իսկ իբրև տեսին զնա այնպէս գործող՝ ասէ ցնա հայրն Յոհաննէս. ո՞ զգեցոյց քեզ զտեսակդ զայդ և կամ ո՞վ արար կրօնաւոր զքեզ, և ուսոյց զքեզ հանել յեղբարց զմախաղս նոցա։ Իսկ նա ասէ. աղօթեցէք և կամ նստարուք այդր։ Ասէ ցնա Յոհաննէս. այր մեղաւոր զայդ ոչ ատիկեսցէ առնել։ Իսկ իբրև ոչ գտին 'ի նա համարձակութի̃, ելեալ գնացին։

Ասաց հայրն Մովսէս ցհայրն Մակարիոս 'ի Սկիտէ. կամիմ հանդարտել, հայր, և ոչ թողուն տան ինձ եղբարքն իմ։ Ասէ ցնա Մակարի. տեսանեմ զքեզ թող

բնութեամբ զի ոչ կարես մեկնիլ 'ի նոցանէ. այլ եթէ կա-
մեսցիս կեալ, գնասցես 'ի խորին անապատն և բնակե-
ցես 'ի վիմի անդ։ Եւ նա զայս արարեալ հանգեաւ։

ԵՀԱՐՑ հայրն Եսայիաս ցհայրն Մակարի և ասէ ցնա. ասա ինձ բան ինչ կենաց, հայր։ Ասէ ցնա Ծերն. փախիր 'ի մարդկանէ։ Ասէ ցնա Եսայիաս. զի՞նչ իցէ շահ փախչելոյն 'ի մարդկանէ։ Իսկ և ծերն ասէ. Նստացիր 'ի սենեկի քո և ողբասցես, և մի կամեսցիս լսել բնաւ զձայն մարդոյ, և կեցցես։

ՀԱՅՐՆ Այիոս եհարց ցհայրն Մակարի և ասէ ցնա. հայր, ասա ինձ բան կենաց։ Ասէ ցնա. փախիցես 'ի մարդկանէ և հանդարտեաց 'ի խցի քո և ողբա զմեղս քո և կեցցես։

ԱՍԱՑ հայրն Մակարի. որք կամին անցանել ընդ երևելի այս ծով, նաւու պէտս ունին զի անցցեն. իսկ որք կամին անցանել ընդ իմանալի այն ծով, պարտին ստանալ զառաքինութիւնս զայսոսիկ, զհաւատ, զյոյս և զսէր և զերկայնմտութիւն, զխոնարհութիւն, զպահս և զաղօթս։ Իսկ որ բաց 'ի սոցանէ մտցէ յիմանալի ծով, վիշտս մեծամեծս և աշխատանս կրեսցէ, և անցանել յայնկոյս ոչ կարասցէ։ Հանդարտութիւն օգուտ է, զի լռեցուցանէ 'ի չարէ. իսկ որք ստանան զայն առաքինութիւնքն, դիւրաւ ստանան զանախտութիւն. քանզի ոչ կարասցէ հանդարտել միտքն որ ոչ հանդարտի նախ մարմնով, և ոչ լուծանի միջնապարիսպն այն առանց հանդարտելոյ։

ԱՍԱՑ հայրն Եղիաս. ոչ խոցոտի 'ի նետից թշնամւոյն ծեր որ հանդարտի 'ի խցի. իսկ որ ընդ բազմաց խառնի, փոյթ ընդ փոյթ խոցոտեսցի։ Վասն զի տրտմութիւն և սրտմտութիւն եթէ հրահանգեսցի, ցանկութիւն շիջանի. և զի համառօտիւք ասացից, և զի ո̃ր ախտք փոքրասցին։ Եւ ընդ երկարել ժամուն՝ բնութեամբ սովորին բարիքն և մռայսցին ախտքն, և բնական բարիքն աճեսցեն, և մեղքն սպառեսցին յայնցանէ որք միայնասցին։ Դարձեալ ասէ. վասն այսորիկ բարի է հանդարտելն, որպէս զի զվատթարս ինչ ոչ տեսցէ, և միտքն զխո̃րդ խնդրեսցէ. և զորս միտքն ոչ քննեսցէ և ոչ ցնորեսցի և ոչ շարժեսցէ զմարմինն, ոչ կարիցէ յառնել 'ի վերայ անձին ախտքն։ Իսկ մինչ անշարժն լինիցի 'ի

չարեաց, հանդարտեսցի յոյժ, և կատարեալ խաղաղութիւն ունիցի ներքին մարդն։

ԱՍԱՑ հայրն Յովսէփ ցհայրն՝ Եիսթերոն. զի՞նչ արարից զլեզու իմ, հայր, զի ոչ կարեմ կալնուլ զսա։ Ասէ ցնա ծերն. յորժամ ասես ինչ՝ գտանե՞ս հանգիստ։ Պատասխանի ետ՝ թէ ոչ։ Ասէ ցնա ծերն. իսկ եթէ ոչ ունիս հանգիստ, ընդէ՞ր ասես ինչ, ապա ևս առաւել լուռ լեր. եթէ պատահեսցի քեզ ուրեք ասել բան ինչ, փոքր մի ասասցես և բազում լռեսցես և լուիցես և գտցես հանգիստ։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. սկիզբն ամենայն չարեաց ամբոխ և շփոթ իցէ, վասն որոյ փախչել պարտ է 'ի մարմնական ախտից. և զի որ մերձ յախտս մարմնոյ իցէ, նման իցէ մարդոյ որ կայցէ 'ի յափն խաւարային գբոյ, և մինչ կամեսցի թշնամին նորա՝ դիւրաւ ձգեսցէ զնա 'ի նմա։ Իսկ որ յախտից մարմնոյ մեկնեսցի, նման է մարդոյ որ հեռի լիցի 'ի գբոյն յայնմանէ կորստեան. զի թէպէտ և կամեսցի թշնամին, ոչ կարասցէ զնա ընկենուլ 'ի նմա սակս հեռաւորն գոլոյն. և զի յորժամ և նա քարշեսցէ զնա և գթել կամեսցի, առաքեսցէ տէր զօգնութիւն իւր և փրկեսցէ զնա. և զի թէ լռեսցես, ուր և նստցիս՝ յամենայնի գտցես հանգիստ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն նստէր 'ի Թեբայիդայ անապատն, և ասէն ցնա խորհուրդք իւր. ընդէ՞ր նստիս աստ անպտուղ կալով. արի և գնա 'ի ժողովս, զի արասցես անդ պտուղս ինչ։ Յարեաւ և գնաց առ հայրն Պափնուտի և ասաց նմա զխորհուրդ իւր։ Ասէ ցնա ծերն. երթ նիստ 'ի սենեկի քո և արասցես մի աղօթս առաւօտուն և մի յերեկոյին և մի 'ի մէջ գիշերոյն. և երբ քաղցիցես կեր, և 'ի ծարաւին արբ, և մինչ նիրհեսցես ննջեա, և անդ կեցցես, մի լսեր խորհրդոց քոց։ Եւ գնացեալ առ հայրն Յոհաննէս և ասաց նմա զբանս հօրն Պափնուտի զոր ուսոյց նմա։ Ասէ ցնա Յոհաննէս. մի՛ բնաւ առներ աղօթս. միայն հանդարտեա 'ի խցին քում։ Յարեաւ եղբայրն և գնաց առ հայրն Արսէնի և պատմեաց նմա զամ։ Ասէ ցնա ծերն. երթ արա, որդեակ, զոր նոքա ասացին քեզ, զի ես աւելի քան զայդ ասել ինչ ոչ ունիմ։

Եկն երբեմն հայրն Ամմոնա յՌայիթոյ 'ի Կոլիզմա տեսանել զհայրն Սիսոյի. և ետես զնա տխուր յոյժ,

քանզի թողեալ էր զանապատն, և ասէ ցնա. ընդէ՞ր տրտմեալ է քո, հայր, կամ ո՞ւր է զօրութիւնք արդ կեալ յանապատի: Նայեցեալ ՚ի նա ծերն բարկութ̃ե և ասէ. զի՞նչ ասես, Մոնա, ո՞չ լաւագոյն էր ինձ միայն ազատ լինել ՚ի խորհրդոց յանապատն քան զամենայն:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ընդ հայրն Սիսոյի և ասէ ցնա. որպէս թողեր զՍկիտէ դու և հայրն Ովր և եկեալ բնակեցայք աստ: Ասէ ցնա ծերն. յորժամ սկսաւ բազմանալ Սկիտէ, և լուաք եթէ ննջեաց հայրն Անտոն՝ յարուցեալ եկաք ՚ի լեառնս այս և գտաք զսա անդորր և բնակեցաք աստ փոքր ժամս ինչ: Ասէ եղբայրն. և քանի՞ ամք են, հայր, կալոյ քո աստ: Ասէ ցնա ծերն. են արդէօք եօթանասուն և երեք ամ:

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Սիսոյի թեբայեցւոյ՝ եթէ յորժամ թողոյր զաղօթսն յեկեղեցին, վաղվաղակի փախչէր ՚ի սենեակ իւր փոյթ, մինչ զի ասէին մարդիկ եթէ դիւահարեալ իցէ և մոլի. այլ նա զգործն այ̃ գործէր միշտ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ասաց ցհայրն Սարմատան. խորհուրդք իմ ասեն ցիս՝ ել արտաքս: Ասէ ցնա ծերն. մի՛ լսեր նմա և մի՛ հնազանդիր, այլ ասասցես նմա. յառաջագոյն լըւայ քեզ և եկի այսր, այլ զայդ այժմիկ խրատն ոչ լսեմ: Դարձեալ ասէ ցնա. բազումք են զի կեան յանապատ և զքաղաքայնոցն գործեն գործ և կորուսանեն զանձինս իւրեանց, վասն զի կարողութ̃ի է կեալ ՚ի ժողովս և մտօք հանդարտել յանապատս միայն. դարձեալ կարէ մտօք ընդ ժողովս լինել և չփոթել միշտ:

՚ՆՍՏԷՐ երբեմն հայրն Տիթոյի ՚ի Կոլիզմա և ասէ ցաշակերտ իւր յաւուր միոջ՝ եթէ թողցես, որդեակ, զջուրդ և առողէ զարմաւենիսդ զայդոսիկ: Եւ նա ասէ. ՚ի Կոլիզմա ո՞ւր իցէ ջուր ոռոգել զդրախտ, հայր: Եւ նա ասէ. ՚ի Կոլիզմա զի՞նչ իցէ իմ, տարցես զիս յանապատ դարձեալ. և զի զարտօսր ասէր: Եւ ասէր. Նըստեալ ՚ի սենեկի հանդարտեալ՝ ընդ զծեր ամենայն բարեօք: Ասաց դարձեալ. պարտ է կրօնաւորի զի գնեսցէ գնոց զհանդարտութ̃ի իւր. և թէ զրկեսցի յընչից մարմնաւոր, մի՛ ձանձրասցի, այլ թողցէ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. զի՞նչ արարից, հայր, զի վշտագնիմ յոյժ: Ասէ ցնա ծերն. հանդարտեա և նիստ ՚ի տան քո, և տէր տացէ քեզ հանգիստ:

Ասաց դարձեալ ծերն. զոր օրինակ 'ի ճանապարհի կոխեալ ոչ բուսանի դալարի խոտոյ՝ թէպէտ և սերմանի ես, վասն զի կոխեն զնա ուղևորք, այսպէս պատահեսցի և մեզ 'ի խորհրդոց մերոց։ Իսկ յորժամ հանդարտեալ պարապես և արգելցիս յամենայնէ, յայնժամ բուսեալ ծաղկին ամենայն հոգևոր գործք, քանզի 'ի քեզ ամենայնն էին. այլ վասն այնորիկ ոչ երևէին, զի 'ի վերայ նոցա գնացին ախտք և կոխեցին զնոսա։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. բարւո՞ք է, հայր, բնակել յանապատի։ Ասէ ցնա ծերն. որդիքն Իսրայէլի մինչ մեկնեցան 'ի շփոթմանց Եգիպտոսի և յանապատ ելին, յայնժամ տուաւ նոցա օրէնք և ուսումն երկիւղին այ։ Քանզի և նաւք ալէկոծեալք 'ի ծովու ունայնանան յամենայն բարի կարծեաց. իսկ յորժամ 'ի նաւահանգիստն ժողովին, յայնժամ ծանիցեն զշահս։ Նոյնպէս և մարդն եթէ ոչ համբերեսցէ 'ի միում տեղւոջ, ոչ առնու զծանօթութի ճշմարտութե. զի վերագոյն և առաջին ամենայն առաքինութեց զհանդարտութի ընտրեաց ած, որպէս և գրեալ է՝ եթէ ես յո՞ հանգեայց, եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց։ Եւ եղբայրն ասէ ցնա. և ո՞րպէս պարտ է հանդարտել և միայնանալ։ Ասէ ցնա ծերն. ըմբիշն եթէ ոչ կռուեսցի ընդ բազումս 'ի ժողովս՝ ոչ ուսանի զարուեստ յաղթութե. իսկ մինչ ընդ բազումս փորձի և ուսանի, յայնժամ կարասցէ միամարտիկ լինել և յաղթել։ 'Նոյնպէս և կրօնաւոր իցէ, եթէ ոչ նախ ուսցի ընդ եղբարսն զարուեստն զընդդէմ կալոյ խորհրդոցն, ոչ կարասցէ միայնութե հանդարտել և կալ ընդդէմ խորհրդոցն։ Իսկ եղբայրն ասէ. եթէ դիպեսցի ուրեք 'ի հարկէ տեսանել զկին մարդ, զի՞նչ պարտ է առնել։ Ասէ ցնա ծերն. և զի հարկն այն 'ի սատանայէ է, վասն զի բազում պատճառս առնէ զայն և հնարս դնէ կորուսանել զանձինս մեր։ Այլ թէ դիպեսցի քեզ փորձութիւն այն և հանդիպեսցի քեզ ընդ կանայս խօսել, թէ և քոյր քո իցէ՝ մի թողցես զնա բազումս խօսել, և դու փոքր խօսեա և կարճեա զբանն. և դիր 'ի բանսն փոքր վիշտս և փութապէս փախիր 'ի տեղւոջէն, և թողցես զնա անդր։ Ապա եթէ յամէ ընդ քեզ խօսել, գիտեա զի ժահահոտութի նորա քարշէ

և 'ի վայր ընկենու զմիտս քո և զխորհուրդս ։ Եւ զոր օրինակ ժահահոտութիւն մեռեալ օձի որ անցանէ ընդ քիմս՝ թէպէտ և մեկնի 'ի նմանէ մարդ , սակայն ոչ մերժի հոտն այն յըռընգաց նորա , նոյնպէս և յիշատակն գարշելի կնոջն ոչ մերժի 'ի խորհրդոց նորա իսպառ , թէպէտ և մեկնի 'ի նմանէ ։ Եւ եղբայրն ասէ . որո՞վ խորհրդով կարէ զերծանել մարդ 'ի դատապարտութենէ յայդմանէ ։ Ասէ ծերն . զոր օրինակ ոք դիցէ զհուր 'ի ծոց իւր՝ այրեսցի 'ի նմանէ , և ոչ մնասցէ առանց դատապարտութեան ըստ իմաստնոյն բանի ։ Եւ եղբայրն ասէ . զի՞նչ են ցնորք գիշերայինք և անուրջք դիւականք ։ Ասէ ցնա ծերն . որպէս 'ի տուընջեան օտար խորհրդով խաբեալ զմեզ դևն զի մի պարապեսցուք աղօթից , այսպէս և 'ի գիշերի պաշարէ զհոգիս մեր երևմամբ և տեսլեամբ գարշելեօք , և խաւարեցուցանէ զմիտս՝ խափանելով յաղօթից զնոսա և 'ի գիշերի ։ Դարձեալ եհարց եղբայրն ցծերն և ասէ . և զի՞նչ արասցէ մարդ , ով հայր , և կամ իւ իւիք ստասցի զշնորհս առաքինութեան ։ Ասէ ցնա ծերն . եթէ ոք կամեսցի ուսանել արուեստ ինչ , զամենայն փոյթ իւր դնէ 'ի վերայ նորա և պարապի 'ի նա , դադարէ առ վարդապետ արուեստին և խոնարհէ զանձն իւր ընդ նովաւ , և այսպէս հազիւ ուսանի զնա ։ Այսպէս և կրօնաւոր եթէ ոչ թողուցու զամենայն հոգս մարդկայինս և արհամարհեսցէ զնոսա և խոնարհեցուցէ զանձն՝ զի մի հաւասար ումեք համարեսցի զինքն , այլ ևս վատթար ամենեցուն . այսպէս որ ոք կատարելապէս խոնարհեսցի և արհամարհեսցէ զինքն , նա գտանէ զառաքինութիւն 'ի ջանս իւր , և զի ինքեանք գան 'ի նմա ։

ԱՍԱՑ դարձեալ . եթէ որ ոք մեղիցէ Այ , պարտ է զի հեռացուսցէ զանձն յամենայն սիրոյ մարդկային , մինչև հաւատասցէ եթէ սիրելի իւր արար զԱծ . վասն զի սէր աշխարհի արգելու 'ի մէնջ զսէրն Այ ։

ԱՍԱՑ դարձեալ . որպէս միս որ ոչ ունիցի յինքեան զաղն՝ նեխեսցի յոյժ , մինչ զի ամենեքեան յետս դարձցին 'ի ժահահոտութենէ նորա , և որդունք ևս ծնանին 'ի թարախս նեխմանցն , և զի կերեալ և ապականեալ սպառեն զնա , իսկ մինչ արկանի աղ 'ի նմա՝ սատակին որդք 'ի նեխմանս են որդունքն և չար հոտն դադարի , և վասն զի սատակիչ որդանցն է աղ՝ և մերժող ժահահոտու-

թեան, այսպէս դիպեսցի և կրօնաւորի յորժամ տացէ զանձն իւր երկրաւոր գործոց և անկցի 'ի հոգս ընդունայն կենցաղոյս, և ոչ դադարէ 'ի խցի իւրում և ոչ պարապէ զինքն երկիւղիւն և ոչ հետևի զօրութ՟ե ա՟յ՝ որ են աղօթք առ ա՟ծ, և ոչ առնու յանձն զպահս և զտըքնութի՟՝ որ են աղ հոգևորք. վասն այնորիկ նեխի և հոտի և փտի և լի եղիցի որդամբք, այս ինքն է չար խորհրդովք՝ մինչև յետս դարձցի 'ի նմանէ երեսք կենդանւոյն ա՟յ և սրբոց հրեշտակաց իւրոց վասն ժահահոտութեանց և խենէշ խորհրդոց նորա 'ի մթերելոյ այսպիսի ախտից անձին, որով ըմբռնեալ է միտք նորա։ Իսկ եթէ զորդունսն զայնոսիկ գիտել խնդրեսցես զանձին, տեսջիր զզօրս խաւարի և զչար հոգիսն զդևսն եթէ որպէս շրջին 'ի նմա և ցրուին, և թէ որպէս բնակին 'ի նմա խենէշ խորհուրդք, մինչ զի հերձեսցեն և ապականեն իսպառ։ Իսկ յորժամ դիմէ առ ա՟ծ և մեկնի 'ի հոգոց և 'ի շփոթմանց երկրայնոց, և հաստացէ բոլորով սրտիւ եթէ կարող է ա՟ծ կերակրել զնա, և 'ի նա ընկեսցէ զամենայն հոգս իւր, յայնժամ առաքեսցի 'ի նա աղ յա՟յ՝ որ է ամենասուրբ հոգին, բարերար և մարդասէր հոգի. իսկ յորժամ գայ 'ի նա քաղցր և ուղիղն հոգի, յայնմհետէ փախիցեն 'ի նմանէ ամենայն որդնամամն ախտք։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ նա. պարտ է կրօնաւորի զի մի պարապեսցի բուրաստանաց և տնկոց և գեղեցկութ՟ե ծառոց և անտառից պտղաբերաց և ոչ հովանաւոր տաղաւարաց, ոչ գեղեցկաբոյս աղբերաց կամ դրախտից և պարտիզաց և բազմազան բանջարոց, և ոչ խնդրել տունս գեղեցկաշէնս և ոչ պահեստս և կամ շրջագայունս հօտս խաշանց և ոչ արջառոց հոյլս և ոչ երամակս ձիոց և կամ ստակաւս, մինչև ամենևին 'ի սոցանէ ոչ պիտոյ է ստանալ կրօնաւորին, այսինքն որ ինչ երկրաւոր է։ Ո՛չ և ևս առաւել այնչափ աղքատութիւն պարտ է ստանալ, մինչ զի եթէ կարևորն պակասին պէտք մարմնոյն 'ի նմա, առաւել գոհասցի զա՟յ։ Եւ զայս ևս գիտասցէ նա, զի 'ի ճանապարհ օտար գնալ պարտ իցէ, և յամենայն կենցաղական հանգստութ՟է և կենաց օտարանալ։ Բայց եթէ սկսցի կրօնաւորն փութալ 'ի հոգս կենցաղոյս և նովաւ փարեսցի, ոչ կարէ նա սիրելի լինել ա՟յ, և ոչ 'ի

բամբասանաց և յատելութենէ մարդկան զերծանել կարիցէ։ Եւ պատահեսցի նա 'ի բազմաց կռիւս և 'ի շփոթս և 'ի պատերազմունս սակս զրուցաց իմիք և վասն սահմանաց անդոց մարգաց և այգեաց։ Այսպէս և 'ի գեղեցկաշէնս իւր տուն կամ զի մեծամեծս հիւրընկալցի, և զաղքատս ոչ թողցէ մտանել 'ի նոսա։ Հոգայ և 'ի սակս այգւոյ և դրախտից և հօտի խաշանց, նախրաց և եզանց. հոգայ և զմշակս գրաւէ և գնէ զանդաստանս. պատրաստէ և արօրս, վարէ զերկիր, և սակս այգեաց և ոռոգելեացն և պարտիզաց շփոթի և մաշի։ Եւ թէ ոք քակէ զցանկ այգւոյ և տանի զսահմանն, նմա թշնամի է և կռուի. իսկ այլ ոմն անասուն եմուծ 'ի յարտ և այլ ոմն զջուր ոռոգելոյն խլեաց և այլ ոմն այլ ինչ վնասեաց նմա, և նա ընդ ամենեսեան կռուի և սրտմտի և ոչ փոքր լաւ քան զկատաղեալն իցէ զօրն ողջոյն։ Որով և զիշխանս կոչէ յօգնութիւն իւր, և խնդրէ չար առնել չարարարաց իւրոց և տրտմեցուցչացն, և բնաւ ծառայանայ այսպէս յամենայն ախտից և գերի վարի 'ի սատանայէ։ Քանզի զինչ շահել ունի այլ՝ եթէ ոչ զկորուստն միանձն որ հեռացաւ յերկրէ և դարձեալ 'ի գործ նորա փարի, որպէս և ասէ՝ եթէ ոչ ոք զինուորեալ ընդ կեանս աշխարհիս պատաղեալ՝ զօրավարին հաճոյ լինել կարիցէ։ Այլ արդ սկսեսցուք հեռանալ 'ի գործոց մարմնականաց, և մոռասցուք զինչս և զշահս նորա և արհամարհեսցուք զամենայն որ ընկղմեն զմիտս մեր 'ի խորս կորստեան և թեթևացուսցուք ըզբեռն նաւուց և հոգւոց մերոց, զի բարւոք ուղղեսցէ զնա նաւապետն մեր որ է միտք, և զի կարասցուք անցանել ընդ ծովս ախտից և հասանել 'ի նաւահանգիստն երկնից։

ԱՍԱՑ դարձեալ՝ թէ որպէս զդրունս բաղանեաց որ արագ արագ բանին և փակին՝ զի թողցէ զներքին գոլոշին, նոյնպէս և անձն ծերոց իցէ, եթէ շատ խօսեսցի՝ թէպէտ և լաւ ևս խօսեսցի՝ զներքին իւր ջերմութիւն շիջուցանէ. քանզի լաւագոյն է յամենայնի լռութիւն, որ է նա մայր իմաստութեան և զանձարան բազում գիտութեան։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծերն և ասէ՝ եթէ որպէս պարտ է, հայր, հանդարտել 'ի խցի։ Ասէ ծերն. Հանդարտել 'ի խցի այս է, զի դիցէ մարդ զանձն 'ի ձեռս Այ և անկցի առաջի նորա յամենայն ժամ. գործեսցէ

զբարիս որչափ կարող է, և կռուեսցի ընդ չար խորհուրդս զոր դնէ Թշնամին 'ի միտս նորա. այս է Ճշմարիտ լռել և փախչել յաշխարհէ: Ասէ եղբայրն. և զի՞նչ է աշխարհ: Ծերն ասէ. աշխարհ է գործել զհակառակն բնութեան հոգւոյ, և աշխարհ է կատարել զկամս մարմնոյ, աշխարհ է խորհել ինչ զոր ոչ մնան յերկրի, և զի աշխարհ է առաւել հոգալ զմարմնոյ քան զհոգւոյ, աշխարհ է պարծել 'ի վերայ գործոյ. զայս ամենայն ոչ յանձնէ ասեմ, որդեակ, այլ Յովհաննէս առաքեալ ասէ՝ մի սիրէք զաշխարհ և որ ինչ աշխարհի է: Եւ զի պարտ է միայնակեցի զի յամենայն ժամ քննեսցէ զանձն իւր՝ եթէ կարո՞ղ իցէ անցանել ընդ նոսա որք յօդս իցեն, և կամ թէ ազատեցա՞ւ 'ի նոցանէ մինչդեռ 'ի մարմնի իցէ. քանզի որ ոք պատերազմի յախտէ իմիք, ծառայ նորա իցէ: Եղբայրն ասէ. և զի՞նչ պարտ է գործել միայնակեցի: Ծերն ասէ. հանդարտել պարտ է. իսկ հանդարտելոյն երեքեան սոքա պիտոյ են, նախ երկիւղն այ անպակասելի, երկրորդն խնդրել ողորմութիւն 'ի նմանէ անձանձրանալի, երրորդն ոչ բնաւ հատանել զմիտս 'ի յիշմանէն այ:

ԳՆԱՑ ոմն յեղբարցն առ ծեր ոմն 'ի լաւրայն Աղեքսանդրոյ, որ կոչի երկոտասանից, և ունէր ընդ ինքն զեղբայր ոմն աշխարհիկ, և ասէ ցծերն. ասա մեզ բան, հայր, եթէ որպէս կացցուք առ միմեանս, զի եղբայրս այս աստ կամի կրօնաւորիլ: Ասաց ծերն. բարւոք առնէ, որդեակ, զի թողու զաշխարհ և հնազանդի այ. նստարուք 'ի սենեակ ձեր ուր և կամիք, և կալէք յանձին ըզհանդարտութիւն և զտքնութիւն և զանդադարելի աղօթս. և զի յուսամ 'ի շնորհն այ, որդեակ, զի առաքեսցէ պարգևս և լուսաւորեսցէ զմիտս ձեր գիտութեամբ Ճշմարտութեան իւրոյ:

ԱՍԷԻՆ և վասն ծերոյ միայնակեցի ումեմն եթէ երեսուն և չորս ամ եկաց 'ի հանդարտութեան, երկու երկու պահէր և լռեալ կայր իսպառ ամենևիմբ անբանաբար: Եւ եթէ դիպէր ինչ բան կարևոր յոյժ, 'ի ձեռն ձեռին և թղթոյ յայտնէր զայն. զսա և իմ տեսեալ է յերկիրն իւր յԵղիոն, և կացի ես առ նմա իբրև տասն ամ:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ ոք կամեսցի հանդարտել, պարտ է զի կամ յանապատի բնակեսցէ և կամ 'ի զօրաժողո-

բամբասանաց և յատելութենէ մարդկան զերծանել կարիցէ: Եւ պատահեսցի նա 'ի բազմաց կռիւս և 'ի շփոթս և 'ի պատերազմունս սակս զրուցաց խմիք և վասն սահմանաց անդոյ մարգաց և այգեաց: Այսպէս և 'ի գեղեցկաշէնս իւր տուն կամի զի մեծամեծս հիւրընկալցի, և զաղքատս ոչ թողցէ մտանել 'ի նոսա: Հոգայ և 'ի սակս այգւոյ և դրախտից և հօտի խաշանց, նախրաց և երամոց. հոգայ և զմշակս գրաւէ և գնէ զանդաստանս. պատրաստէ և արօրս, վարէ զերկիր, և սակս այգեաց և ոռոգելեացն և պարտիզաց շփոթի և մաշի: Եւ թէ ոք քակէ զցանկ այգւոյ և տանի զսահմանն, նմա թշնամի է և կռուի. իսկ այլ ումն անասուն եմուտ 'ի յարտ և այլ ումն զջուր ոռոգելոյն խլեաց և այլ ումն այլ ինչ վնասեաց նմա, և նա ընդ ամենեսեան կռուի և սրտմտի և ոչ փոքր լաւ քան զկատաղեալն իցէ զօրն ողջոյն: Որով և զիշխանս կոչէ յօգնութիւն իւր, և խնդրէ չար առնել չարարարաց իւրոց և տրտմեցուցչացն, և բնաւ ծառայանայ այսպէս յամենայն ախտից և գերի վարի 'ի սատանայէ: Քանզի զինչ շահել ունի այլ՝ եթէ ոչ զկորուստ միանձն որ հեռացաւ յերկրէ և դարձեալ 'ի գործ նորա փարի, որպէս և ասէ՝ եթէ ոչ ոք զինուորեալ ընդ կեանս աշխարհիս պատաղեալ՝ զօրավարին հաճոյ լինել կարիցէ: Այլ արդ սկսեսցուք հեռանալ 'ի գործոց մարմնականաց, և մոռասցուք զինչս և զշահս նորա և արհամարհեսցուք զամենայն որ ընկղմեն զմիտս մեր 'ի խորս կորստեան և թեթևացուսցուք ըզբեռն նաւուց և հոգւոց մերոց, զի բարւոք ուղղեսցէ զնա նաւապետն մեր որ է միտք, և զի կարասցուք անցանել ընդ ծովս ախտից և հասանել 'ի նաւահանգիստն երկնից:

ԱՍԱՑ դարձեալ՝ թէ որպէս զդրունս բաղանեաց որ արագ արագ բանին և փակին՝ զի թողցէ զներքին գոլոշին, նոյնպէս և անձն ծերոց իցէ, եթէ շատ խօսեսցի՝ թէպէտ և լաւ ես խօսեսցի՝ զներքին իւր ջերմութիւն չիջուցանէ. քանզի լաւագոյն է յամենայնի լռութիւն, որ է նա մայր իմաստութե̃ն և զանձարան բազում գիտութե̃ն:

ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ծերն և ասէ՝ եթէ ո՞րպէս պարտ է, հայր, հանդարտել 'ի խցի: Ասէ ծերն. հանդարտել 'ի խցի այս է, զի դիցէ մարդ զանձն 'ի ձեռս ա̃յ և անկցի առաջի նորա յամենայն ժամ. գործեսցէ

զլարխս որչափ կարող է, և կռուեցի ընդ չար խորհուրդս զոր գնէ թշնամին 'ի միտս նորա. այս է ճշմարիտ լռել և փախչել յաշխարհէ: Ասէ եղբայրն. և զինչ է աշխարհ: Ծերն ասէ. աշխարհ է գործել զհակառակն բնութեան հոգւոյ, և աշխարհ է կատարել զկամս մարմնոյ, աշխարհ է խորհել ինչ զոր ոչ մնան յերկրի, և զի աշխարհ է առաւել հոգալ զմարմնոյ քան զհոգւոյ, աշխարհ է պարծել 'ի վերայ գործոյ. զայս ամենայն ոչ յանձնէ ասեմ, որպէս, այլ Յովհաննէս առաքեալ ասէ՝ մի սիրէք զաշխարհ և որ ինչ աշխարհի է: Եւ զի պարտ է միայնակեցի զի յամենայն ժամ քննեսցէ զանձն իւր՝ եթէ կարող իցէ անցանել ընդ նոսա որք յօդս իցեն, և կամ թէ ազատեցաւ 'ի նոցանէ մինչդեռ 'ի մարմնի իցէ. քանզի որ ոք պատերազմի յախտէ իմիք, ծառայ նորա իցէ: Եղբայրն ասէ. և զինչ պարտ է գործել միայնակեցի: Ծերն ասէ. հանդարտել պարտ է. իսկ հանդարտելոյն երեքեան սոքա պիտոյ են, նախ երկիւղն այ անպակասելի, երկրորդն խնդրել ողորմութի 'ի նմանէ անձանձրանալի, երրորդն ոչ բնաւ հատանել զմիտս 'ի յիշմանէն այ:

ՊՕՆԱՑ ոմն յեղբարցն առ ծեր ոմն 'ի լաւրայն Աղէքսանդրոյ, որ կոչի երկոտասանից, և ունէր ընդ ինքն զեղբայր ոմն աշխարհիկ, և ասէ ցծերն. ասա մեզ բան, հայր, եթէ որպէս կացցուք առ միմեանս, զի եղբայրս այս աստ կամի կրօնաւորիլ: Ասաց ծերն. բարւոք առնէ, որպէս, զի թողու զաշխարհ և հնազանդի այ. նստարուք 'ի սենեակ ձեր ուր և կամիք, և կալէք յանձին ըզհանդարտութի և զտքնութի և զանդադարելի աղօթս. և զի յուսամ 'ի շնորհն այ, որպէս, զի առաքեսցէ պարգևս և լուսաւորեսցէ զմիտս ձեր գիտութբ ճշմարտութեան իւրոյ:

ԱՍԷԻՆ և վասն ծերոյ միայնակեցի ումեմն եթէ երեսուն և չորս ամ եկաց 'ի հանդարտութե, երկու երկու պահէր և լռեալ կայր իսպառ ամենևիմբ անբանաբար: Եւ եթէ դիպէր ինչ բան կարևոր յոյժ, 'ի ձեռն ձեռին և թուոյ յայտնէր զայն. զսա և իմ տեսեալ է յերկիրն իւր յԵշլեոն, և կացի ես առ նմա իբրև տասն ամ:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ ոք կամեսցի հանդարտել, պարտ է զի կամ յանապատի բնակեսցէ և կամ 'ի զօրաժողո-

վի բազում եղբարց. զի եթէ մերձ 'ի շէնս 'ի միում տեղւոջ բնակի, հոգս և շփոթս բազումս պատահէ նմա։ Այլ զի եթէ ոք գայցէ 'ի տեղին այն, յակամայ դիպեսցի նմա ընդունել զնա, զի ոչ գոյ տեղի այլ՝ ուր հանգիցէ նա. իսկ եթէ իցէ տեղի ընդարձակ՝ թէպէտ և դու ոչ ընդունիս զնա, ոչ դատապարտէ զքեզ միտք քո, զի գտանէ նա այլ ուրեմն հանգիստ։ Նոյնպէս բազմութիւն եղբարցն լինին քեզ պարիսպ և պահապան, և գտցես դու հանգիստ զօրութեամբն Քրիստոսի։

ՆՍԱՑ ծերն. բանտարկելոցն է միշտ նստել 'ի սենեկի միայն, իսկ յիշատակ Աստուծոյ անդ՝ արքայութիւն երկնից է. և այս է բանն որ ասէ՝ եթէ 'ի բանտի էի և եկիք առ իս։

ՆՍԱՑ դարձեալ ծերն. է մարդ որ նստի 'ի սենեկի հարիւր ամ, և ոչ կարէ ուսանել եթէ որպէս 'ի սենեկի նստել պարտ իցէ։

10250219

Գ

ՎԱՍՆ ՄՏԱԲԱՑՈՒԹԵԱՆ*

կամ

ԶՂՋՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍՈՒԱՑ

Ասաց[1] աբբայ Անտոնիոս. առաջի աչաց ձերոց կալարուք զերկիւղն այ, յամենայնի յիշատակեալ զմահ։ Ատեսցուք զաշխարհս և զամենայն զոր ինչ 'ի նմա. ատեսցուք զամենայն մարմնական հանգիստ՝ հրաժարեալք 'ի կենացս յայսմանէ, զի կեցցուք այ՝ որ խնդրէ զայս 'ի մէնջ յաւուր դատաստանին։ Քաղցեսցուք ծարաւեսցուք մերկասցուք հառաչեսցուք պահեսցուք հսկեսցուք փորձեսցուք եթէ արժանի եմք այ։ Անեղութի սիրեսցուք, զի գտցուք զած. արհամարհեսցուք զմարմնականքըս, զի կեցցեն անձինք մեր։

Ասէ[2] աբբայ Եղիաս. ես յերից իրաց երկնչիմ, յոր-

* Զայս բառ կոչեալ են ոմանք օրինակք հին թարգմանութեան, որ երկրորդ թարգմանութիւն երեւի է վասն զղջումն և արտասուաց։ Թէպէտ խորհելոյ յոմանց եթէ դժուարին բառն κατάνυξις որ է զղջումն, ընթերցեալ իցէ թարգմանչին κατανόησις մտաբերութիւն, այս է արթնութիւն մտաց. այլայն և բաղում ուրեք յընթացս երրորդի գլխոյս որ հին թարգմանութիւն մտաց արթնութիւն առաջնէ, երկրորդն զխղճ և արտասուք ասէ. խոյ սուգ և ողբ։

[1] Ասաց հայրն Անտոնիոս. առաջի աչաց քոց կալցես միշտ զերկիւղն այ և յիշեսցես զօր մահու քո միշտ և կեցցես։ Ատեսցուք զաշխարհս զայս և զամենայն ինչս նորա. ատեսցուք և զհանգիստ մարմնոյ, հրաժարեսցուք և յամենայն ըղձալեաց նորա, որպէս զի գտցուք զկեանս որ առ այ են. և յիշեսցուք միշտ թէ զինչ ուխտեցաք այ, զոր և խնդրելոց է 'ի մէնջ յաւուրն դատաստանի։ Քաղցեսցուք, ով եղբարք, և ծարաւեսցուք և մերկասցուք, ցրտասցուք տքնեսցուք ողբասցուք և հառաչեսցուք 'ի խորոց սրտէ, և փորձեսցուք զանձինս մեր եթէ հաճոյ այ իցեմք. արհամարհեսցուք զանձինս մեր, զի շահեսցուք զհոգի։

[2] Ասաց հայրն Եղիաս. ես յերից գործոց երկնչիմ, մի յորժամ

ժամ ելանէ հոգի իմ 'ի մարմնոյս, և յորժամ հանդիպի տ̃յ, և յորժամ պատասխանիքն ելանէ յինէն։

ՀԱՅՐՆ' Միղուխանոս նստէր ընդ եղբօրն. եկն 'ի տեսիլ և անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և յետ բազում ժամու յարուցեալ լայր։ Աղաչէին զնա եղբարքն և ասէին. զի՞նչ եղև քեզ, հայր։ Եւ նա լռութ̃ե միայն լայր, և բռնադատէին զնա. ասէ. եղբարք, ես 'ի դատաստան ամբարձայ, և տեսի բազում կրօնաւորս զի երթային 'ի տանջանս, և բազում աշխարհականս զի երթային 'ի կեանս յաւիտենականս։ Եւ աշխատէր ծերն և ոչ կամէր այլ ելանել 'ի խցէ իւրմէ. եթէ բռնադատէր ելանել, ծածկէր զերեսս իւր կնգղովն և ասէր. զիա՞րդ կամիմ տեսանել զլոյս զայս զառօրեայ՝ որ ոչ ինչ է օգուտ։

Ասէ ծերն. ո՛հ եթէ զինչ պատահէ 'ի գալստեան որդւոյն տ̃յ 'ի հանդերձելումն. զի յետ յարութե̃ն ելանեն ոգիք մարդկան յերկիւղէն եկելոյ 'ի վերայ ամենայն աշխարհի, որպէս ասաց տէրն, և տատանին 'ի հանդերձեալն։

Ասէ ծերն. որպէս ստուերն իւրովի յամենայնի բերի, այսպէս պարտական եմք լալ և զգուշանալ և արթուն կալ ուր և իցեմք։

Ասէ ծերն վասն յանդգնութ̃ե՝ եթէ յանդգնութ̃ի իբրև զհողմ խորշակ է՝ որ ապականէ զպտուղ միայնակեցին. բայց վասն ծաղէր այժմ լուր, զի ծաղրն զչարաչար հեծեծանս արտաքս վարէ. ծաղրն ոչ շինէ ոչ պահէ, այլ կործանէ և զշինեալն կործանէ. ծաղրն զհոգին սուրբ տրտմեցուցանէ և զանձինս ոչ օգտեցու-

հանցեն զհոգի իմ 'ի մարմնոյ իմոյ, երկրորդ յորժամ կացուսցեն զիս առաջի տ̃յ, և երրորդն յորժամ հատցի դատաստանն իմ:

¹ Նստէր երբեմն հայրն Միլովանէ ընդ եղբարց ոմանց, և տուեալ եղև 'ի զարմացումն, և անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց և կայր ընդարձակ ժամս անկեալ. և իբրև յարեաւ, լայր ուժգին: Եւ անկեալ եղբարցն առաջի նորա և ասեն. զի՞ է քեզ, հայր, ասա մեզ: Իսկ նա լայր լռութ̃ե: Իսկ մինչ բռնադատեցին զնա յոյժ, ասէ. ես 'ի տանջանս յափշտակեալ եղէ, և զի տեսի անդ բազում կրօնաւորս զի երթային 'ի տանջանս, և աշխարհականք զի ելանէին յարքայութ̃ն տ̃յ: Եւ քանզի ողբայր ծերն 'ի վերայ այսորիկ և ոչ կամէր ելանել 'ի սենեկէ իւրմէ. իսկ եթէ 'ի հարկէ դիպէր ելանել արտաքս, ծածկէր զաչս իւր կնկղաւ իւրով և ասէր. զի՞նչ պիտոյ են ինձ տեսանել զլոյս խափանելի և անշահ:

ցանէ, և զմարմինն ապականէ, զարիւթին հալածէ. ոչ ունի զյիշատակ մահու, և ոչ որոճայ զգժոխսն։

Ասաց ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ առաջին ապաշխարութիւն միայնակեցին՝ դարձն 'ի զբաղմանց. իսկ որ ստանայ ըզծաղր և զհամարձակութիւն, կորուսանէ զպտուղ անզբաղութէ։ Ծաղր և յանդգնութիւն 'ի տիղմ աղտեղի արկանէ զմիայնակեացն՝ ոչ միայն զմանկունս, այլ և զծերս. ծաղր և յանդգնութիւն ստորաքարշէ զմիայնակեացն։

Եղբայր[1] ոմն եհարց ցաբբայ Անտոնիոս և ասէ. զինչ արարից զմեղս։ Ասէ ծերն. որ կամի փրկիլ 'ի մեղաց, հառաչանօք ազատի 'ի նմանէ։ Այն ինքն դարձեալ ասէ՝ եթէ որք արտասուեն, է ճանապարհ զոր ետ մեզ գիրն. և հարքն մեր ասէին՝ լացէք, այլ ոչ գոյ ճանապարհ, բայց միայն այս։ Եթէ անկանիցիս 'ի մեղս և դարձցիս 'ի նմանէ և սկսանիս տրտմել և ապաշխարել, տես մի դադարեր 'ի տրտմութէ և 'ի հառաչելոյ առ տէր մինչև յօր մահուան քո, զի մի գուցէ դարձեալ 'ի նոյն տիղմ անկանիցիս։ Ու այսպիսի տրտմութեամբ հաւատա առ ած լինել, զի երաստանակ է անձինն և զգուշացուցանէ յընկղմելոյ. գիտեա զի յառաջ քան զամենայն չար և յառաջ քան զլինել մարդոյն՝ սկիզբն մեղաց ամբարտաւանութիւնն եղև 'ի կամակոր մտաց նախագիւտ դիւին, որով ինքն անկաւ։

Ասէին վասն Արսէնի հօր՝ եթէ եկին առ նա եղբարք 'ի Սկիւթ և ոչ կարաց ընդունել զնոսա 'ի բազում սգոյ և 'ի տրտմութէն զոր ունէր. և տեսեալ եղբարցն զահի հարեալ գնացին։

Եղբայր[2] ոմն փարանացի, անուանեալ Արեթաս,

[1] Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զինչ արարից զմեղս իմ, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. որ կամիցի արձակիլ 'ի մեղաց, ողբալով և լալով զերծցի. և որք կամիցին ստանալ զառաքինութիւն, ողբովք ստասցին, քանզի ճանապարհ կենաց և փրկութեան ողբք են, որպէս ուսուցանեն հարքն և ասեն. լացէք և ողբացէք, որդեակք, զի այլ ճանապարհ փրկութեան իբրև զայս ոչ գոյ։ Ասէ եղբայրն. և զինչ արարից, հայր, զչփոթումն իմ որ շարժէն զիս 'ի սրտմտութիւն։ Ասէ ցնա ծերն. լացցուք առաջի գթութեան այ յամենայն ժամու և տեղւոջ մինչև արասցէ զգթութիւն իւր 'ի վերայ մեր։ Ասաց դարձեալ. եթէ անկանիս 'ի մեղս և դառնաս 'ի նմանէ և սկսանիս լալ և ապաշխարել, տես մի դադարեր 'ի սգալոյ և 'ի հառաչելոյ առ տէր մինչև յօր մահու քո. ապա թէ ոչ՝ 'ի նոյն գուբ դարձեալ փութապէս անկանիցիս. և քանզի որ ըստ այն սրտմունի է, սանձք է անձին և ոչ թողու անկանել զնա։

[2] Մերձ առ ծեր ոմն բնակէր այլ եղբայր ծոյլ 'ի Ջանս կրօնաւորա-

10250219

ծոյլ գոլով սակաւ մի 'ի կրօնաւորութենէն. սա իբրեւ մեռանելոց էր, նստէին շուրջ զնովաւ ոմանք 'ի հարցն. եւ տեսեալ զնա ծերոցն եթէ խնդութեամբ եւ զուարթութեամբ ելանէ 'ի մարմնոյ անտի, եւ կամեցեալ շինել զեղբարսն՝ ասեն ցնա. եղբայր, աւատա, ամենեքեան գիտեմք եթէ ոչ եղեր կարի ինչ ջանացող 'ի ճգնութեան, եւ զիարդ այդպէս յօժարութեամբ երթաս առ տէր: Ասէ եղբայրն. աւատացէք ինձ, հարք, ճշմարիտ ասացէք. սակայն եթէ յորմէհետէ եղէ միայնակեաց, ոչ դատեցայ զմարդ մեղուցեալ եւ ոչ ոխս կալայ մարդոյ զօրն ամենայն, եւ կամիմ ասել ա͞յ՝ դու ասացեր, տէր, մի դատիք եւ ոչ դատիցիք, եւ թողէք եւ թողցի ձեզ: Եւ ամենեցուն օգտեալ 'ի բանս եղբօրն՝ ասեն ցնա. երթ խաղաղութեամբ, որդեակ, դու եւ առանց վաստակոյ ապրեցար:

Էր[1] ծեր ոմն ճգնող, եւ այս էր սովորութիւն եւ գործ մեծի ծերոյս այս. հանապազ նստէր 'ի խցի իւրում տըխուր, եւ երեսօք յերկիր 'ի վայր հայելով եւ զգլուխն շարժելով եւ յոգւոց հանելով ասէր. զի՞նչ լինելոց ես արդեօք: Այսպէս անցուցանէր զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց: Եւ դարձեալ առ վայր մի լռէր եւ գործէր զխիրայն, եւ զգլուխն շարժելով ասէր դարձեալ՝ զի՞նչ լինիցիս արդեօք: Եկն առ նա եղբայր ոմն մանուկ եգիպտացի մարտնչելով 'ի պոռնկութեան, եւ աղաչեաց զծերն վասն նորա աղօթս մատուցանել, զի բարձցի 'ի նմանէ մարտն: Եւ արար ծերն եւ աղաչեաց զա͞ծ արժանապէս

կանս. սա մինչ հանդերձեալ էր ելանել յերկրէ, նստէին առ նա մերձ ոմանք 'ի հարց անտի եւ տեսանէին զնա զի ուրախութեամբ եւ անվիշտ ելանէր 'ի մարմնոյն: Եւ զի կամէր շահեցուցանել զեղբարսն, ասէ ցնա ծերն. հաւատա, եղբայր, ամենեքեան ճանաչեմք զքեզ զի ոչ փոյթ էիր 'ի ճգնութիւնս, եւ զիա՞րդ այժմ յօժարութեամբ եւ ուրախութեամբ ելանես աստի: Ասէ եղբայրն ցծերն. հաւատա, հայր, զի զայդ արդար ասացեր. այլ յորմէհետէ եղէ կրօնաւոր, ոչ յիշեմ եթէ դատեցի ես զմարդ, եւ ընդ ումեք եթէ մարտնչէի՝ առժամայն հաշտէի ընդ նա. եւ արդ կամիմ ասել ա͞յ՝ եթէ դու ասացեր, տէր, եթէ մի դատիք եւ ոչ դատիցիք, թողէք եւ թողցի ձեզ: Ասէ ցնա ծերն. խաղաղութիւն ընդ քեզ, որդեակ, զի առանց աշխատանաց կեցեր:

1 Ծեր ոմն նստէր 'ի Բայիթա, եւ այսպէս ունէր գործ. նստէր միշտ 'ի սենեկի իւրում, խորհէր միշտ եւ նայէր յերկիր, եւ միշտ ողբայր զանձն իւր եւ ասէր հառաչմամբ՝ եթէ զի՞նչ լինելոց իցէ: Եւ լռէր ժամ մի եւ հիւսէր զխիրայն եւ շարժէր զգլուխն անդադար եւ կոծէր զինքն: Այսպէս կատարեաց զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, եւ հոգայր զհոգի իւր եւ զօր դատաստանին ա͞յ:

վասն նորա աւուրս եօթն, և յեօթներորդ աւուրն եհարց զեղբայրն՝ զիա՞րդ է մարտդ, եղբայր։ Եւ նա ասէ. չար, ով աբբայ, համբուն ոչ զգացաւ թեթեւութիւն. և ծերն զարմացաւ։ Եւ ահա երևեցաւ նմա սատանայ 'ի գիշերին և ասէ ցնա. աւաղ, ծեր դու, յառաջնում օրէն յորմէ աղաչեցեր զԱ͞ծ՝ գնացի 'ի նմանէ, այլ առանձինն դև ունի և առանձինն մարտ յորկորոյ անտի իւրմէ, եթէ ոչ՝ ես ոչ ունիմ գործ մարտի նորա, այլ ինքն ընդ անձին իւր մարտնչի, յոլով ուտէ և ննջէ։

ՄԻԱՅ դարձեալ. այս ինչ վայել է ապաշխարողի՝ առանձինն կալ, հոգալ, ցաւագնել, սգալ, անհոգ լինել յաշխարհէս, մի ումեք ծանրանալ, զանձն արտասահմանել և նեղել, զանձն գիտել և յանդիմանել և անձկութ͞ն կեալ, զանձն դատապարտել համապազ, հսկել և ցաւագնեալ սրտիւ զԱ͞ծ աղաչել և ողորմութ͞ի խնդրել։

ԳՆԱՑԱՔ[1]՝ մեք 'ի Կանոպոն յԱղեքսանդրիա տասն մղոնաւ հեռի 'ի քաղաքէն, և խօսեցաք ընդ աբբայ Թէոդորոսի մարդոյ ճգնողի և շնորհս համբերութ͞ե ունողի։ Նա պատմեաց մեզ՝ եթէ այր ոմն բնակեալ 'ի խուց արտաքոյ Աղեքսանդրիայ և ստացեալ էր շնորհս զղջման և սգոյ։ Դէպ եղև 'ի միում աւուր 'ի ցաւագնելոյ սրտի իւրոյ եկն նմա բազմութ͞ի արտասուաց։ Եւ տեսեալ եղբօրն ասէ ընդ միտս իւր. արդարև այս նշան է որ եթէ մերձեալ է օր մահուան իմոյ։ Եւ իբրև զայս զմտաւ ածէր, առաւել ևս բազմանայր արտասուքն. և իբրև տեսանէր զնոսա բազմացեալս, դարձեալ ասէր. արդարեւ եհաս ժամանակն, և առաւել ևս արտասուէր։ Եւ օգտեալք մեծապէս 'ի պատմութ͞ե անտի ծերոյն, հարցումն արարաք ցնա վասն արտասուաց՝ թէ ընդէ՞ր եր-

[1] Գնացաք երբեմն 'ի Կանոպոն Աղեքսանդրոյ՝ որ մերձ է 'ի քաղաքն իբրև տասն մղոնաւ. և իբրև դիպեցաք հօրն Թէոդորէի առն ճգնաւորի և համբերողի, որ և լի էր ամենայն Ա͞ծային շնորհօք, նա պատմեաց մեզ զայս՝ եթէ եղբայր ոմն բնակէր 'ի սենեակս՝ որ ունէր շնորհս զղջութ͞ն։ Ի միում աւուր դիպեցաւ նմա առաւել զղջումն, և տուաւ նմա առատապէս աղբիւր արտասուաց։ Իբրև ետես զայս, ասէ 'ի մտի՝ եթէ այս նշան է մահու իմոյ և ստուգապէս մերձեալ է օր կատարման իմոյ։ Եւ զայս իբրև մտածէր, առաւել բազմանայր հոսանս արտասուաց իւրոց։ Իսկ նա իբրև տեսանէր յաւելեալ զարտասուսն, զնոյն մտածէր և բազմանայրն յոյժ ողբ, և այսպէս ողբայր զօրհանապազ։ Իսկ մեր հարցեալ զնա աղերսանօք՝ եթէ ասա մեզ ընդէ՞ր եր-

բեմն իւրովի խակ գայ, և երբեմն և ոչ աշխատութբ։ Նա ասաց ծերն. արտասուք նման են ձմերայնի անձրևոյ, իսկ միայնակեացն մշակ է. յորժամ տեսանէ եթէ անձրև գայ, պարտ է փութալ և ջանալ զի մի ինչ կորնչիցի 'ի նմանէ, այլ զի մտանէ 'ի պարտէզն և ոռոգիցէ զնա։ Վասնզի ասեմ ձեզ, որդեակք, յոլով գտանի օր մի անձրևոյ որ լաւ է քան զամենայն տարին և մնուցանէ զամենայն պտուղս, և վասն այսորիկ յորժամ գիտասցուք թէ եկն՝ ջանասցուք և պահեսցուք զանձինս և պարսպեսցուք աղաչելով յամենայն անձնէ և 'ի մըտաց, քանզի ոչ գիտեմք եթէ գտանե՞մք յայլում աւուր զանձրեւն զայն։ Դարձեալ մեք հարցաք զնա. Հայր, զիա՞րդ պահեսցէ մարդ զսուգ յորժամ գայցէ։ Նա ասէ ծերն. Նախ քան զամենայն զի մի յառուցուս առ մարդ յաւուրն յայնմիկ և 'ի ժամանակի, և զորովայն իւր պահեսցէ և զսիրտ՝ զի մի հպարտասցի թէ սգայ համբուն, պարապիցէ աղօթից և ընթերցման. սակայն յորժամ գայցէ մեզ սուգն, նա ուսուսցէ մեզ զկրոն ո՛ր ածեն զնա և դարձեալ ո՛ր են որ արգելուն զնա։ Նա պատմեաց ասելով՝ եթէ գիտեմ եղբայր մի որ նըստէր 'ի խցի իւրում և գործէր սիրայ. և իբրև գային արտասուքն՝ յաղօթմն յառնէր, և 'ի նոյն արգելուլին.

բեմն դիւրաբար յինքեան է գան արտասուք և երբեմն և ոչ աշխատանօք գան, և ծերն ասէ. արտասուքն նման է ձմերային անձրևոյ, և կրօնաւորն նման է մշակի. և պարտ է այնոցիկ որք գայցեն 'ի մշակութիւն կրօնաւորական՝ որպէս զի մի ինչ տուժեսցի ընդունայն և կորուսցէ յանձրևոյն յայն, այլ զամենայն արկցէ յարտորայս իւր։ Ճշմարիտ ասեմ ձեզ, որդեակք, զի լինի բազում անգամ որպէս զի միոյ աւուր անձրև յաղթեսցէ զանձրև բոլոր ամին և լնու զօրայս ամենայն բարութեամբ, և զպտուղս պարտիզաց և այգեաց և անդաց։ Եւ պարտ է զգուշանալ ժամու և աւուրն այնմիկ, զի յորժամ գայցէ՝ սիրով և փութով աղաչեսցուք զած 'ի նմա. զի ոչ գիտեմք եթէ դարձեալ գըտցուք այնպիսի ժամ անձրևի փրկութեն հոգւոց։ Իսկ մեք հարցաք դարձեալ. և որպէս պահեսցէ ոք զեղջ յորժամ եկեսցէ։ Եւ ծերն ասէ. յորժամ գայցէ զեղջ 'ի սրտի քում, մի առ ոք գնասցես 'ի մարդկանէ 'ի ժամու և յաւուր յայնմիկ, և պահեա զորովայն քո և զմիտս քո և մի ցրուեսցի ինչ, և մի պարապեսցիս աղօթել և կամ ընթեռնուլ գիրք. այլ մինչ գան ողբ և արտօսր՝ զնա միայն արասցես. նա և ինքն զեղջ ուսուսցէ մեզ զգործն որք զօրացուցանեն զնա և որք խափանեն և մերժեն։ Եւ զի ասաց մեզ ծերն զայս ինչ դարձեալ, եթէ տեսանէի ես եղբայր ոմն որ նստէր 'ի սենեկի իւրում և հիւսէր զսիրայ արմաւոյն, և հոսէին յաչաց նորա արտօսր իբրև զխտակս գետոց. և յորժամ յառնէր յաղօթս՝ դադարէին արտասուքն, և մինչ նստէր 'ի գոր-

և նստէր դարձեալ գործէր զխրայն և ժողովէր զմիտս իւր և 'ի նոյն գայլին. և յընթեռնուլն նոյնպէս յորժամ գայր զղջումն՝ յառնէր, և 'ի բաց վերանայլին. և իբրև լոկ առնոյր զգիրսն, դարձեալ գայլին: Նա յայնժամ ասէ եղբայրն. բարւոք ասացին հարքն՝ թէ սուգ վարդապետ է, քանզի նա ուսուցանէ մարդոյ զամ օգտակարս նորա*:

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ մեզ զայս ծերն և ասէ. 'ի կենդանութեան իւրում վարդապետն իմ սիրէր հանապազ 'ի հեռագոյն

ծել՝ դարձեալ բղխէին. այսպէս և յընթերցումն գրոց լինէր, և 'ի գալ արտասուացն մինչ առնոյր զգիրս՝ դադարէր արտօսրն: Եւ նա ասէ. բարւոք ասացին հարքն՝ եթէ ողբ վարդապետ է և նա ուսուցանէ մարդոյ զամենայն ինչ որ շարժէ զնա:

* Այս օրինակ պատմութեան որ կայ գտանել 'ի հին թարգմանութեան. Ասէ դարձեալ. երբեմն երթայաք 'ի Կանոպոս յԱղեքսանդրիա տասն մղոնաւ հեռագոյն՝ խօսել ընդ աբբայ Թէոդորոս առն արգելականի, որ շնորհս լռութեան ունէր. և պատմեաց մեզ եթէ էր ոմն եղբայր բնակեալ 'ի սենեակ, և հասեալ էր շնորհօք մտաց արթնութեան: Եկն մի յաւուրց, և 'ի նեղարտութենէն եկն նմա բազում արտասուք, և ասէր ինքն առ ինքն. Ճշմարտութիւն այս նշանակ է թէ մերձեալ է վախճան իմ: Յորժամ զայս մտածէր, առաւելապէս արտասուքն բազմանային, և դարձեալ ասէր՝ Ճշմարտիւ մերձ է ժամն. և այսպէս յամենայն աւուր առաւելուր յարտասուելն: Եւ մեք օգտեալք 'ի պատմութենէ ծերոյն, հարցաք ցնա վասն արտասուաց՝ ընդէր երբեմն իւրովի գայ, և երբեմն ոչ ջանիւ: Ասէ ծերն. արտասուք նման է ձմերայնի անձրևոյ. որպէս գործօնեայն 'ի գալ անձրևոյն ջանայ 'ի յանձրևոյն ոչ կորուսանել, այլ ընդունի 'ի պարտէզն և ոռոգանէ զնա: Ասեմ ձեզ, որդեակք. եթէ յամենայն ժամ ընդունի գոհութիւն զանձրևն, և ծծ տայ առանց անխայելոյ: Նոյնպէս և մեք միայնակեացքս՝ յորժամ եկեսցէ մեզ արտասուք, ըստ մտաց արթնութեան պարտիմք ջանալ զի մի կորիցէ պտուղն մեր, զուցէ ոչ յայլ աւուրս գտցուք զանձրևն զայն: Հարցաք ցնա դարձեալ և ասեմք. և որպէս, հայր, պահէ ոք զմտաց արթնութիւն յորժամ եկեսցէ: Ասէ ծերն. այնու զի ոչ հեռի արասցէ յինքենէ զօրն զայն և ընդ ժամն, պահելով զորովայնն և ընդ սիրտն 'ի զբաղմանց, զի յամենայնի արտասուեսցէ և դադարեսցէ յաղօթս և յընթերցումն. և յորժամ եկեսցէ 'ի վերայ մեր վիշտ, առաւելապէս ուսուցանէ մեզ ընդ գործս զայս: Պատմէր ասելով եթէ տեսի զեղբայր նստեալ 'ի սենեակ իւր որ գործէր զխրայն և արտասուեալ, և կանգնեալ յաղօթս՝ առժամայն արգելաւ, և դարձեալ նստեալ 'ի գործել զխրայն՝ արտասուէր ժողովեալ ընդ միտս. զնոյն և յընթեռնուլն յորժամ զգաստանայր՝ կանգնէր յաղօթս և արտասուքն խափանէր, և յունելն զգիրսն դարձեալ գայր: Յայնժամ ասէ եղբայրն՝ եթէ բարւոք ասացին հարքն, եթէ հառաչանքն իւրովի ուսուցանէ զմարդ զամենայն օգտակարութիւն իւր:

ւ Ասաց մեզ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ առաջնորդն մեր սիրէր յոյժ արտաքոյ բնութեան 'ի ներքսագոյն անապատն զգնալն և զհանգարտելն:

անապատս երթալ և անդ լինել։ Եւ 'ի միում աւուր ասեմ ցնա. ընդէ՞ր այսպէս փախչիս յանապատս. քանզի որ բնակէ մերձ յաշխարհ և տեսանէ և անտես առնէ վասն ա̃յ, աւելի վարձս ընդունի։ Ասէ ցիս ծերն. աւատա ինձ, որդեակ, մինչև գայցէ մարդ 'ի չափն Մովսիսի և լինի գրեթէ որդի ա̃յ, ոչ օգտի յաշխարհէ. սակայն ես որդի Ադամայ եմ, և որպէս հայրն իմ՝ յորժամ տեսանեմ զպտուղ մեղացն՝ 'ի նոյն ցանկամ նմա, և առնում ուտեմ և մեռանիմ։ Վասն այսորիկ հարքն մեր յանապատս փախչէին և անդ սպանանէին զորովայնամոլութիւն, իբր ոչ գտանէին կերակուր որ ծնանէին զախտս։

ԱՍԷՐ դարձեալ՝ եթէ մարդ որ կամաւ տայ զանձն 'ի նեղութիւն վասն ա̃յ, աւատամ թէ զնա ա̃ծ ընդ մարտիրոսս համարի, քանզի փոխանակ արեան համարի ա̃ծ նոցա զարտասուս իւրեանց։

ԱՍԱՑ դարձեալ՝ թէ որպէս ամենայն մեղք արտաքոյ մարմնոյն են, իսկ որ պոռնկին՝ յիւր մարմինն մեղանչէ, քանզի յիւրմէ անտի ելանէ պղծութիւն և պղծէ զնա, նոյնպէս ամենայն գործ բարի զոր առնէ մարդ՝ արտաքոյ մարմնոյն են. իսկ որ արտասուէ, զանձն և զմարմին իւր սրբէ. քանզի 'ի վերուստ 'ի վայր իջանելով արտասուքն զամենայն մարմինն լուանայ և սրբէ։

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն բնակեալ մերձ 'ի յաբբայ Պօղինոսի խցի՝ բազում անգամ գայր 'ի վհատումն, քանզի անկեալ էր 'ի մեղս մեծս, և ապա սգայր. և իբրև ոչ գիտէր ինչ առնել, ասէր՝ որ ինչ եղև եղև. և ասէին նմա խորհուրդք իւր՝ այլ չարով եղև, սակայն եղև։

Յաւուր միոջ ես ասացի նմա. ընդէ՞ր այդպէս փախչիս 'ի խորին անապատ, հայր. և քանզի որք 'ի շէնս մերձ բնակին՝ տեսանեն միշտ ըղվիչաս և զկինս և զգուշանան 'ի նոցանէ, և առաւել վարձս առնուն յա̃յ: Եւ ծերն ասէ. հաւատա ինձ, որդեակ. եթէ ոչ ոք հասցէ 'ի չափ Մովսէսի և բոլորովիմբ որդի ա̃յ եղիցի, ոչ կարիցէ շահել յաշխարհէ ինչ. իսկ ես որդի Ադամայ եմ, և զոր օրինակ հայրն իմ արար, յորժամ տեսանեմ զպտուղն մեղաց, վաղվաղակի ցանկամ ուտեմ և մեռանիմ: Եւ վասն այնորիկ փախչէին յանապատ հարքն մեր և սպանանէին անդ զորկրամոլութիւն, իբր զի ոչ գտցեն զկերակուրս, որք և ծնանին զանկումն և զախտակրութիւնս։

[1] Եղբայր ոմն բնակէր 'ի խցի ուրեմն, և բազում անգամ լինէր հոգացեալ իբրև զմոլեալ և շփոթեալ, զի անկանէր նա 'ի մեծամեծ մեղս. և միշտ ողբայր և լայր և ոչ գիտէր թէ զինչ արասցէ, և ասէր ցանձն իւր. արդ որ ինչ եղև եղև: Եւ դարձեալ 'ի մտի ասէր. այլ չար ինչ եղև: Եւ այնպէս ողբալով կատարեաց զա̃մ աւուրս կենաց իւրոց։

ԱՅԼ՝ ոմն 'ի հարանց նստէր 'ի Սայիթ 'ի տեղին որ կոչի Բաղկաս. եկն առ նա ոմն 'ի ծերոցն և ասէ ցնա. աբբայ, տրտմիմ և հոգամ յորժամ արձակեմ զեղբարսըն ուրեք 'ի սպասաւորութիւն։ Եւ նա ասէ ցնա. ես յորժամ արձակեմ զսպասաւոր իմ վասն պիտոյից իմոց՝ նստիմ մերձ 'ի դուրսն, և յորժամ ասեն ցիս խորհուրդք իմ՝ երբ արդեօք գայցէ եղբայրն, ասեմ և ես. ապա եթէ յառաջեսցէ միւս ևս այլ եղբայրն որ տանելոցն է զքեզ առ տէր, այսինքն հրեշտակն, զի՞նչ լինի արդեօք. այսպէս նստելով հայիմ ընդ դուրսն հոգալով և լալով զմեղս իմ և ասելով՝ ո՞ր եղբայր արդեօք յառաջեսցէ և մտանիցէ, ներքինս թէ վերինն։ Եւ մեծապէս օգտեալ 'ի ծերոյն գնաց այնուհետև և նա զնոյն գործ կալաւ*։

ՊԱՏՄԵԱՑ[2] հայրն Յովսէփ եթէ ասաց հայրն Իսահակ՝ թէ նստէի երբեմն առ հօրն Պիմէնի, և տեսի զնա զի 'ի զարմացման լինէր. և վասն զի ունէի առ նա բազում համարձակութիւն, անկայ առաջի նորա և աղաչեցի զնա և ասեմ. ասա ինձ ո՞ւր էին խորհուրդք քո։ Եւ նա հարկաւորեալ ասաց՝ թէ իմ խորհուրդս ուր

[1] Այլ ոմն 'ի հարանցն բնակէր յՍայիթա 'ի տեղին որ կոչի ուԹից հօրն. և առ նա եկն ոմն եղբայր և ասէ ցնա. դժուարիմ ես յոյժ յորժամ առաքեմ զեղբայր իմ 'ի սպասաւորութիւն ուրեք։ Եւ նա ասէ ցնա. նոյնպէս և ես յորժամ առաքեմ ուրեմն զսպասաւոր իմ, դժուարիմ և նստիմ առ դրանն և դիտեմ. և յորժամ ասեն ցիս խորհուրդք իմ եթէ երբ գայցէ եղբայրն, և ես ասեմ ցնա. եթէ յառաջեալ եկեսցէ քան զնա միւս այլ ևս եղբայրն որ է հրեշտակ մա՛յ որ գալոց է պահանջել զհոգիդ քո, զի՞նչ արասցես յայնմ ժամու. և այսպէս զօրն ողջոյն նստիմ առ դրանն և նայիմ. և զի խորհելով զայս ողբամ զմեղս իմ և ասեմ. արդ ո՞ր ոք եղբայր նախ եկեսցէ առաքեալ, վերի՞նն եթէ ներքինն։ Եւ շահեալ 'ի նմանէ եղբայրն գնաց. և յայնմ օրէ խորհէր և նա այնպէս։

* Օրինակ մի հին Թարգմանութեան այսպէս համառօտէ. Ասաց ցեղբայր իւր ոմն 'ի ծերոցն. զսպասաւորն յուղի առաքելով նեղիմ յոյժ ակն 'ի ճանապարհ։ Եւ նա ասէ. նոյնպէս և ես առնեմ դիտելով զուղի գնացելոյն 'ի գործ. բայց և ասեմ զայս՝ ո՛ գիտէ, նախ եկեսցէ այն որ հոգւոյս սպասէ. և տանջիմ թէ ո՛ նախ գայցէ՝ վերինն թէ ներքին սպասաւորն։

[2] Ասաց հայրն Իսահակ՝ եթէ նստէի երբեմն առ հօրն Պիմէնի, և նա յափշտակեցաւ մտօք. և զի ունէի բազում համարձակութիւն առ նա, և խնդրեցի ասել ինձ թէ ո՞ւր յափշտակեալ կայր մտօք։ Իսկ նա մինչ բռնադատեցաւ յինէն՝ ասէ. խորհուրդք իմ էին անդ՝ ուր ա-

սուրբն Մարիամ կայր և լայր 'ի խաչելութեան տեառն, և ես կամէի այնպէս լալ։

ԱՍԱՑ[1] հայրն Պափնուտ աշակերտ երանելոյն Մակարայ, եթէ ասէր երբեմն ծերն՝ թէ մինչ ես մանուկն էի՝ արածէի եզինս ընդ այլ մանկտեակսն, և չոգան հատանել նոքա ինքեանց սեխս. և մինչդեռ երթայինն, անկաւ մի 'ի սեխոցն, և ես առի և կերայ. արդ յորժամ յիշեմ զայն, նստիմ և լամ։

ԱՍԷՐ[2] հայրն Յակոբ՝ թէ որպէս ճրագ զի զխաւարչտին տուն լուսաւորէ, այսպէս և երկիւղն ա̃յ եթէ եկեսցէ 'ի սիրտ մարդոյ՝ լուսաւորէ զնա և ուսուցանէ նմա զամենայն առաքինութ̃իս և զպատուիրանս ա̃յ։

ԱՍԷԻՆ[3] վասն հօր ուրումն Սպողեայ 'ի Սկիւթ՝ եթէ հովիւ գազան էր. և տեսեալ կին մի յղի 'ի վայրին, և գործակցեալ 'ի բանսարկուէն ասէ. կամիմ տեսանել եթէ զիարդ կայ մանուկն յորովայնի նորա։ Եւ պատառեաց զորովայնն և ետես զմանուկն, և զղջացեալ եկն 'ի Սկիւթ և պատմեաց հարանցն զոր ինչ թէ գործեացն։ Եւ լուաւ նոցա զի սաղմոսէին և ասէին. Ժամանակ ամաց մերոց 'ի նոսա եօթանասուն ամ, ապա թէ առաւել եւս՝ ութսուն ամ, որ ինչ աւելի քան զայն՝ ցաւօք և հեծութ̃բ։ Եւ ասէ ցնոսա. ահա եմ քառասնամեայ և մի ժամ յաղօթս ոչ եմ կացեալ. և այժմ

տուածածինն Մարիամ կայր առ խաչին և լայր, և ես կամէի զի միշտ այսպէս լայի։

1 Ասաց հայրն Պափնուտի որ էր աշակերտ հօրն Մակարիոսի, եթէ ասէր երբեմն ծերն՝ եթէ մինչ մանուկ էի և արածէի զնախիրս ընդ այլոց մանկանց, և գնացեալ նոցա թուզս գողացան. և 'ի փախչելն նոցա անկաւ 'ի նոցանէ թուզ մի, և առեալ կերայ զնա. և զի դեռ ևս իբրև յիշեմ զայն, ողբամ յոյժ։

2 Ասաց հայրն Յակոբ. որպէս ղամբար զի մինչ մտանէ 'ի տուն՝ լուսաւորէ զմութն, այսպէս և երկիւղն ա̃յ յորժամ մտանէ 'ի սիրտ մարդոյ՝ լուսաւորէ զմիտս և ուսուցանէ նմա զամենայն առաքինութիւն և զիմաստութիւն։

3 Ասաց հայրն Ալիոս՝ թէ էր ուրեմն ոմն հովիւ վայրենի և չար յոյժ, որ կոչէր Ապողոն. սա ետես կին մի յղի 'ի վայրի, և բանադատեալ եղև 'ի դիւէն և ասէ 'ի միտ իւրում. եկ զի տեսից եթէ որպէս բնակի սաղմն յորովայնի մօր իւրոյ. և զի կալեալ զկինն հերձեաց և ետես թէ որպէս կայր մանուկն յորովայնին։ Եւ իբրև գործեաց զայն, վաղվաղակի հարաւ խորհրդով և խոցեցաւ, զղջացաւ սիրտ նորա և յարեաւ գնաց 'ի Սկիտէ և պատմեաց հարցն զգործն զոր արար։ Եւ լուաւ 'ի նոցանէ յերգս զի ասէին. Ժամանակ ամաց մերոց անգադար որպէս սարդի, և թիւ աւուրց ամաց մերոց 'ի նոսա եօթանասուն ամ, և զի աւելին 'ի նոսա ցաւօք և հեծութ̃բ։ Եւ ասէր. որպէս և ես կար-

եթէ կացից այլ քառասուն ամ, ոչ դադարեցից աղաչել զա̃ծ զի թողութի̃ արասցէ մեղաց իմոց։ Վասն զի ձեռագործ ինչ ոչ ունէր, այլ հանապազ յաղօթս կայր և ասէր. մեղայ իբրև զմարդ, իբրև զա̃ծ թողութիւն արա ինձ։ Եւ էին նորա աղօթք խոկումն 'ի տուէ և 'ի գիշերի։ Եղբայր ոմն որ եթէ ընդ նմա բնակէր, և լսէր 'ի նմանէ զի ասէր. ձանձրացուցի զքեզ, տէր, թողութիւն արա ինձ, զի հանգեայց փոքր մի։ Եւ կատարեցան կամք նորա, զի եթող նմա ա̃ծ զամենայն զմեղս նորա և զմահ կնոջն. բայց վասն մանկանն ոչ կատարեցան կամք նորա։ Եւ ասաց ցնա ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ և զմանկանն եթող քեզ ա̃ծ. այլ կամօք եթող զքեզ յաշխատութե̃, զի օգտակար է հոգւոյ քում։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. ասա ինձ բան։ Ասէ ցնա ծերն. երթ արա զխորհուրդս քո որպէս չարագործքն 'ի բանդին են և հարցանեն զմարդիկն՝ թէ ո̃ւր է իշխանն կամ երբ գայ, և յակնկալութենէ երկիւղին դողան և զարհուրին։ Այսպէս և միայնակեցին արժան է հայել և յանդիմանել զհոգի իւր և ասել՝ վայ ինձ, զիա̃րդ կացից առաջի ատենին Ք̃ի և զինչ պատասխանիս ունիցիմ տալ։ Եթէ այսպէս խորհիցիս հանապազ, կարես ապրել։

ծեմ զի քառասուն ամաց եմ ես, և ոչ մի օր կացի 'ի կամս ա̃յ. իսկ եթէ եղէց կենդանի այլ ևս քառասուն ամ, մի դադարեցից աղաչել զա̃ծ աղօթիւք, գուցէ թողուցու զմեղս իմ։ Եւ լեալ կրօնաւոր եկաց անդ, և ոչ բնաւ արար ձեռագործ ինչ, այլ զտիւ և զգիշեր աղօթէր և ասէր. տէր տէր, ես որպէս մարդ մեղայ քեզ, և դու որպէս ա̃ծ ողորմեա ինձ։ Եւ խորհէր զաղօթս զայս 'ի մտի միշտ։ Եւ էր ոմն եղբայր այլ մերձ առ նա, և լսէր 'ի նմանէ զի ասէր. տէր, ձանձրացուցի ըզքեզ, թող ինձ զի հանգեայց փոքր մի։ Եւ եկն ձայն յերկնից՝ եթէ թողի զամենայն մեղս քո, նա և զարիւն կնոջն, այլ զմանկանն ոչ թողի դեռ ևս։ Եւ պատմեաց զայս ծերոյ ումեմն, և ասէ ցնա ծերն՝ եթէ զմանկանն ևս եթող քեզ. բայց յայն սակս ասաց քեզ զայն, զի մի ծուլասցիս։

։ Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Ամոնա և ասէ. ասա ինձ, հայր, բանս կենաց։ Ասէ ցնա ծերն. երթ և արա զխորհուրդ քո իբրև զգողոց որք արգելեալն 'ի բանտի, զի նոքա քննեն խորհրդովքն իւրեանց յարաժամ և հարցանեն ամենայն մարդկան միշտ՝ եթէ ո̃ւր իցէ իշխանն և երբ գայցէ այսր և զինչ դատ է իմ. և 'ի հնալոյն և յերկիւղէն ողբայ միշտ և սարսէ։ Այսպէս և կրօնաւոր պարտական է զի միշտ ողբասցէ զանձն իւր և ասասցէ. վայ ինձ, վայ ինձ, ո̃րպէս կարացից կեալ առաջի աթուոյն Ք̃ի և կամ զինչ պատասխանի տաց վասն բազում մեղաց իմոց։ Եթէ այսպէս արասցես, կարասցես կեալ կամաւն ա̃յ։

ԱՍԱՑ հայրն Հեղիաս՝ եթէ զինչ հանդուրժեն մեղք ուր ապաշխարութիւն է, և զինչ օգուտ է սիրտ ուր ամբարտաւանութիւն է:

ԱՆՑԱՆԷՐ[1] երբեմն հայրն Պիմէն ընդ Եգիպտոս, և ետես կին մի զի նստէր 'ի գերեզմանսն և լայր դառնապէս: Ասէ ծերն. եթէ եկեսցեն ամենայն տաւիղք ցնծալի աշխարհիս այսորիկ, ոչ կարեն որոշել զանձն նորա 'ի սգոյն յայնմանէ. այսպէս և միայնակեցին արժան է համապազ սուգ ընդ ինքեան ունել:

ԱՆՑԱՆԷՐ[2] երբեմն հայրն Պիմէն հարամբն Անուբաւ ընդ կողմն Դիոլկոսի. և եկեալ 'ի գերեզմանսն տեսանէին զկին մի զի կոծէր չարաչար և լայր դառնապէս, և նոքա ուշ կային և ունէին. և անցեալ սակաւիկ մի յառաջ՝ դիպեցաւ նոցա ոմն, և եհարց ցնա հայրն Պիմէն և ասէ. զի՞ լայ այնպէս դառնապէս կինն: Եւ ասէ. վասն զի մեռաւ այր նորա և որդի և եղբայր: Եւ ասէ հայրն Պիմէն ցԱնուբ. ասեմ քեզ, եթէ ոչ մեռուսցէ մարդ զամենայն կամս մարմնոյ և ստասցի զսուգս զայս, ոչ կարէ լինել միայնակեաց, վասն զի ամենայն կեանք նորա 'ի սուգ անցք են և միտք նորա:

ԵՂԲԱՅՐ[3] ոմն եհարց ցծեր և ասէ. ո՞րպէս եկեսցէ մարդոյ արտասուք, հայր: Եւ ասէ ծերն. արտասուքն սովորութիւն է, որդեակ, և անարատ պահել զանձն յամենայն ժամ որք խնդրեն զնա, զի միտք նորին յամե-

[1] Շրջէր երբեմն հայրն Պիմէն յԵգիպտոս, և ետես զկին ոմն զի նստէր մերձ 'ի գերեզմանի և լայր դառնապէս: Եւ ասէ. սա եթէ տեսցէ զամենայն ցնծմունս աշխարհի, ծիծաղել ոչ կարասցէ. այսպէս և կրօնաւորի լինել պարտ է, զի ողբասցէ միշտ զմեղս իւր. զի ողբ կրկին շահս ունի, մի զի աշխատեալ գործէ զբարիս, և երկրորդ զի պահէ զգործ իւր և զջան:

[2] Շրջէին երբեմն հայրն Պիմէն և հայրն Պամբոյ ընդ եզր ծովու, և տեսին զկին ոմն զի լայր դառնապէս և կոծէր յոյժ, և կացեալ ժամ մի տեսանէին զայն. իսկ մինչ անցին սակաւիկ մի՝ հանդիպեցան առն միոյ, եհարց ցնա հայրն Պիմէն և ասէ. ընդէ՞ր ողբայ կինն այն, զի՞նչ եղեալ է նորա: Եւ նա ասէ. մեռան նորա այր և որդի և եղբայր 'ի միում աւուր: Ասէ Պիմէն ցՊամբոյ. Ճշմարիտ ասեմ քեզ, զի եթէ ոչ մեռանիցի մարդ յամենայն կամաց մարմնոյ և ստասցի ողբս այսպիսի, նա ոչ կարէ կրօնաւոր լինել, զի ամենայն կեանք իւր և միտք և սիրտ ողբք և լաց են:

[3] Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. ո՞րպէս եկեսցէ ողբ 'ի սիրտ մարդոյ: Ասէ ցնա ծերն. ողբ սովորութիւն է, որդեակ, զի 'ի նմա պարապել պարտ է բազում ժամանակս որք խնդրեն զնա, 'ի մտի ու-

նոյն ժամ յիշատակեսցէ զմեղս իւր զոր գործեալ իցէ,
կամ զգժոխս կամ զյիշատակ գերեզմանին. և այսպի-
սի թշուառական և ողորմելի մտածութեամբ խոկայ և զծը-
նողսն իւր թէ որպէս գնացին և ուր իցեն այժմ: Ասէ
եղբայրն. և օգտէ՞ այդ կրօնաւորին յիշատակ ծնողացն:
Ասէ ծերն. զոր և յիշատակ գիտես եթէ բերէ արթ-
նութի̄ անձին, աներկիւղ զօրացիր 'ի նմա: Եւ յորժամ
գայցէ քեզ արտասուքն և խոցոտեալ ճմլիս 'ի նմանէ՝
վասն որոյ իրաց և իցէ՝ մխիթարեսցիս. զի տեսի ես եղ-
բայր գործօնեայ, որ խիստ ունելով զսիրտ, հարկանէր
զանձն և 'ի ցաւոցն արտասուեալ յայնժամ յիշատա-
կէր զմեղս իւր:

Ասէ՝ զարմեալ. եթէ գիտասցես եթէ ա̄ծ յառաջ-
ամօք շնորհեսցէ քեզ մնաց արթնութի̄, 'ի ժամանա-
կին յայնմիկ արհամարհեա զձեռագործն քո և արգել
զքեզ 'ի հառաչանս, թերևս մերձեալ է օրն ելից քոյ,
և վասն այնորիկ ա̄ծ շնորհեաց քեզ զարտասուքն, զի
նովաւ գտցես սակաւ մի ողորմութի̄. զի սատանայ մերձ
'ի վախճանն փութայ ըմբռնել զմարդն, իսկ ա̄ծ 'ի վախ-

նելով հանապազ զմեղս իւր զոր գործեաց, յիշելով և զօր մահուն
միշտ և զգատաստանին. և զի միշտ վշտալի էր ս' և զօրամականս խոր-
հեսցի 'ի մտի, զմահ հօր և մօր և ամենայն ազգատոհմի և զմնաս նո-
ցուն, և ասիցէ եթէ ուր արդեօք են նոքա: Ասէ ցնա եղբայրն. և պարտ
իցէ, հայր, կրօնաւորի յիշել զծնողսն և զազգատոհմ իւր սակս ող-
բոց: Ասէ ցնա ծերն. և որ ազգ յիշմանց բերցեն զողբս՝ զայն յիշես-
ցես մինչև մտցէ յանձին ողբքն և զղջութիւն և արտօսր: Մինչ ջերմա-
ցի սիրտ քո, յայնժամ ուր և կամեսցիս ուղղեսցես զնա, թէ վասն մե-
ղաց քոց և թէ վասն այլ բարւոյ իմիք կամեսցիս. զի տեսի ես եղբայր
ողբական և ճգնող, որ յորժամ խստանայր սիրտն և ոչ կարէր լալ,
հարկանէր զգլուխն իւր և 'ի ցաւէն սկսանէր լալ. և իբրև սկսանէր ար-
տօսր, ապա յիշէր զմեղս իւր և անդ մնայր: Զօր օրինակ որպէս զջուր
արկեալ 'ի պարտէզ՝ ուր և կամեսցիս ուղղեսցէ, այնպէս և զարտա-
սուս իմասցիս: Իսկ վասն հաւատոյ կամ վասն իմաստութեան խօսել
և գիրս ընթեռնուլ՝ ցամաքեցուցանէ զողբ և զզղջութիւն. իսկ խրատք
և բանք սուրբ հարցն նորոգեն զնա 'ի մտի:

՛ Ասաց զարմեալ. եթէ տացէ քեզ տէր ողբս, մի կարծեսցես դու
'ի մտի քո թէ մեծ ինչ առնես, և զի երանելի նոքա են որոց ոչ պի-
տոյ իցէ սուգ: Այլ թէ տեսանէ ա̄ծ զմարդ զի պարծեսցի արտա-
սուօք՝ առնու զնա 'ի նմանէ, և խստանայ սիրտ նորա յայնմհետէ և
մնայ անզեղջ: Ապա եթէ տեսցես զի տացէ քեզ տէր արտասուս 'ի
ժամու, թողցես դու յայնժամ զձեռագործ քո և սկսիր ողբալ յու-
սով, մ' գիտէ եթէ մերձեալ է վախճան քո, և վասն այնորիկ ետ քեզ
տէր սուգ, զի նովաւ գտցես 'ի նմանէ ողորմութի̄: Զի որպէս սատա-
նայ 'ի ժամ վախճանին առաւել փութայ կորուսանել զմարդ, նոյն-

ճան մարդոյն բազում պատճառս նիւթէ կեցուցանել զմարդն*։

Այլ[1] դարձեալ. յորժամ տեսանէ սատանայ զԱ̃ծ ողորմեալ քեզ և տուեալ արթնութիւն անձին քում, յայնժամ վարէ զքեզ 'ի սենեակ քո 'ի գործ, բռնադատէ և ասէ՝ գործեա զայս այսօր զի պիտոյ է, կամ գնա առ այս անուն, կամ տես զայս ինչ. զայս ամենայն առնէ, զի մի թողցէ զքեզ 'ի լռութեան քում յափշտակել զքաղցրութիւն հառաչանաց քոց։ Իսկ եթէ գիտասցէն ծառայքն սատանայի եթէ յամես յաղօթս մտադիւրութեամբ, յայնժամ փորձեն զքեզ փորձութեամբք կամ 'ի մարդկանէ կամ 'ի դիւաց. զի յայնժամ զօրէ մարտն սատանայի յառնելն մեր զԱ̃րի, և բարկութեան զինուք լքուցանել զարթնութիւն մտաց խոնարհ անձինն։ Պատահէ և 'ի նստելն քո շուրջ պաշարել զքեզ դիւական մտածութեանց, առժամայն արի յաղօթս և շրջեա սաղմոսիւք՝ յարեաւ Ա̃ծ և ցրուեցան թշնամիք նորա։ Իսկ առժամայն ցրուեսցին 'ի քէն։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ[2] մեզ եղբարք ոմանք որք գային ընդ մեզ

օրինակ և Ա̃ծ իւր անթիւ մարդասիրութեամբն առ վախճանին տայ սուգ 'ի սակս փրկութեան մարդոյ։

* Օրինակ մի հին թարգմանութեն համաձայն այսպէս. Ասաց ծեր. եթէ գայ քեզ արտասուս, զամենայն ինչ խափանեա զգործ և փութա յաղօթս, ո՞ գիտէ թէ մերձեալ է օր ելից քոց. քանզի մերձ 'ի վախճանն սատանայ ջանայ արկանել 'ի մեզ, և մարդասէրն Ա̃ծ արկանէ 'ի զեղջ, զի գտցէ ողորմութեն և պաշարով գնասցէ։

1 Ասաց դարձեալ. յորժամ տեսանէ սատանայ զի ետ Ա̃ծ զզղջութեն անձին քո, յայնժամ բերէ քեզ գործ և հոգս 'ի սենեկի քո և ասէ՝ արասցես այսօր զայս գործ զի հարկաւոր է, և կամ թէ՝ գնասցես 'ի տեսանել զայն ոմն եղբայր քանզի հիւանդ է. այլ զայս վասն այն առնէ, զի մի թողցէ զքեզ պարապորդ յագել 'ի քաղցրութենն՝ որ լինի քեզ յողբոց քոց։ Եւ եթէ իմասցիս դու զնենգութիւն սատանայի, և պարապեսցիս աղօթից զզջութեամբ, յայնժամ մնասցես գալ յանկարծակի փորձութեան 'ի վերայ քո՝ կամ 'ի դիւաց և կամ 'ի մարդկանէ։ Զի դևն յայնժամ խստագոյն պատերազմի ընդ մարդն, յորժամ և մարդն բարւոք պատերազմի ընդ նա. իսկ սրտմտութիւն առաւել է քան զամենայն ախտ, զի շիջուցանէ զզեղջ և զխոնարհութիւն անձին խանդարէ։ Եւ է երբեմն զի մինչ նստցիս առանձինն, պաշարեն զքեզ չար խորհուրդք և պատին զքև դևք իւրաքանչիւրն ախտից և նեղեն. այլ դու յարիցես առժամայն և աղօթեսցես և շրջեսցիս փոքր մի արտաքոյ խցին, և առժամայն ցրուեսցի 'ի մտաց քոց։

2 Պատմէին մեզ եղբարքն ռայիթացիք վասն ծերոյ ումեմն ողբա_

'ի յՈւայիթու՝ եթէ էր ծեր մի ցաւագնեալ անձամբ, նստէր յայրս՝ վերոյ քան զկոչեցեալն Իսրայէլ։ Եւ այնպիսի արթուն էր մտօք, որպէս զի թէ յորժամ շրջէր ուրեք՝ ըստ քայլ քայլ գրեա թէ զտեղի ունէր և այց առնէր խորհրդոյ իւրում և ասէր. զի՞ է, եղբայր, ո՞ւր եմք։ Եւ եթէ գտանէր զմիտս իւր յաղօթել կամ 'ի սաղմոսել. ասէր՝ ահա բարւոք է. ապ՛ թէ գտանէր զինքն յայլ ինչ մտախոհ խորհելով, 'ի նոյն անարգէր և ասէր. եկ այսր, կորացեալդ 'ի գործս քո։ Եւ այս էր բանք ծերոյն հանապազ առ ինքն. եղբայր, մերձ է ժամ գնալոյն, և արդ ոչ ինչ տեսանեմ 'ի մէջ մեր։ Երևեցաւ նմա սատանայ և ասէ. զի՞ տառապիս, հաւատա ինձ՝ ոչ կեցցես։ Ասէ ցնա. ոչ ինչ է քեզ փոյթ կեալն իմ, և թէ ոչ կեցից՝ վերոյ գլխոյ քո կանգնիմ։

Եւ[1] վասն Արսենի ասէին՝ թէ միշտ աղունգ ունէր 'ի վերայ ծնկացն, և նովաւ սրբէր զարտասուս իւր։

ԶՀԱՅՐՆ[2] Եսայի 'ի մեծ հիւանդութեան տեսեալ աշակերտին տրտմեցաւ։ Եւ նա ասէ. մի՛ տրտմիր, յայսմանէ կարեմք յիշել զժամանակ դատաստանին. և վասն այնր խնդրեն մարմինք զառողջութի, զի հեռասցին յայդ.

ցողի որ բնակէր յայրի, և այնպէս փոյթ զգուշալի էր զի յամենայն քայլափոխի ուր և գնայր՝ քննէր զանձն իւր և ասէր. զինչ է, եղբայր, ո՞ւր իցեմք մեք։ Եւ եթէ գտանէր զմիտս իւր զի խորհէր զաստուծոյսն՝ լռէր. իսկ եթէ ոչ՝ և այլ ուրեք ցրուեալ էր՝ հարկանէր զինքն, անարգէր նախատէր և ասէր. դարձ 'ի քեզ և հետևեաց գործոց քոց, չար ծեր։ Այսպէս խոցոտէր զինքն ծերն, և գանէր զերեսս իւր և ասէր. եղբայր, մերձեալ է վախճան քո, և զի դեռ ես միջնորմն կայ քո և այ։ Որոյ երևեցաւ սատանայ և ասէ. հաւատա ինձ, ծեր, զի ոչ կարես կեալ, ընդէր վշտագնիս։ Ասէ ցնա ծերն. դու մի ինչ հոգասցես զինէն, որչափ և ոչ փրկիմ՝ այնպէս 'ի վերայ գլխոյ քո կայցեմ 'ի դժոխս, և զքեզ 'ի ներքոյ ոտից իմոց դատապարտեալ տեսից։

1 Ասէին վասն հօրն Արսենիոսի՝ եթէ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց մինչ նստէր 'ի գործել՝ ունէր միշտ սաւթնուկ, այսինքն աղունգ՝ 'ի վերայ ծնկացն, և ջնջէր այնու զարտասուսն որ հոսէին յաչաց իւրոց։

2 Ասաց հայրն Պետրոս որ աշակերտ էր հօրն Եսայեայ՝ եթէ տեսի զնա զի էր 'ի տկարութե մեծ և տրտմեցայ յոյժ։ Իսկ նա իբրև ետես զիս տխրեալ՝ ասէ ցիս. զինչ վիշտ են այսոքիկ որք հանգստեան ակն ունին. այլ վիշտք և նեղութիւնք մեծամեծք յայնժամ լինին յորժամ անկցուք յերեսացն այ, ուր ոչ ոք լուիցէ մեզ, և ոչ ակն կալցուք գըտանել հանգիստ։ Դարձեալ ասէ. գնացի առ նա յայլում ժամու և գտի զնա 'ի խիստ հիւանդութե։ Իսկ նա իբրև ետես ցաւագնեալ ըղձիրտ իմ, ասէ ցիս. միայն այսպիսի մահացու հիւանդութեամբս հազիւ կարասցուք յիշել զգալն ժամն այն, այլ և առողջութի մարմնոց մերոց մահու ոչ օգտեն ինչ։ Զի վասն այսորիկ խնդրեն մարմինք զա-

զի ծառ միշտ առոգեալ ջրով ոչ գօսանայ և ոչ լինի անպտուղ։ Եւ վասն սուրբ խորհրդոյն ասէր. վայ մեզ, ո՜վ է արժանի նմա, զի քահանայն գոչէ՝ սրբութիւնք սրբոց են։ Եւ ասէր. վայ ինձ վայ, զի առաջի իմ ընթանան մատնիչք իմ, և ոչ կարեմ ուրանալ զմեղս իմ. վայ ինձ վայ, ո՞րպէս կարեմ հանդիպիլ նմա և սրբոց իւրոց. վայ ինձ վայ, զի և ոչ մի յանդամոց իմոց սուրբ է առաջի նորա։

ՊԱՏՄԵՑԱՒ՝ Յոհաննիսի՝ եթէ ուտէն եղբարքն սէր, և որ կայր անդ՝ ծիծաղեցաւ։ Եւ սկսաւ Յոհաննէս լալ և ասաց. ոհ թէ զինչ կայ ՚ի սրտի քում, զի ծիծաղեցար յորժամ պարտ էր լալ, զի լուար եթէ ուտեն եղբարքն սէր. զի պարտ է վախել յատենէն ահաւոր, որպէս զաւազակ եդեալ ՚ի բանդի՝ որ դողայ ՚ի դատաւորէն։ Եւ որպէս Աբրահամ նախ զերեզման ստացաւ յաւետեաց երկիր, և մեք զողբան մեր*։

առոգութիւն, զի հեռացեալ յնմա. քանզի որպէս ծառ որչափ օր ըստ օրէ առոգեսցի, ոչ չորասցի արմատ նորա զի տրասցէ պտուղ։ Ասաց դարձեալ՝ եթէ հարցի յնա երբեմն եթէ զինչ է երկիւղն նմա։ Եւ նա ասէ. մարդ որ հնազանդեսցի ումեք արտաքոյ հոգևոր հարցն՝ ոչ իցէ այնպիսին յերկիւղն նմա։ Դարձեալ ասէր վասն սուրբ խորհրդոյն հաղորդութեան՝ եթէ վայ իցէ մեզ, զի ընդունիմք և ՚ի դատապարտութիւն ճաշակեմք, և ընդ թշնամիսն նմա համարեսցիմք. զի հաղորդեալ ՚ի բարեգործս եղելոցն ճաշակեմք, որպէս և քահանայն ասէ՝ եթէ սրբութիւնք սրբոց են. և ես եթէ սուրբ իցեմ, ընդէր գտանէ թշնամին տեղի յիս՝ որ են ախտք։ Վայ ինձ վայ, զի ոչ ջանացի կեցուցանել զանձն իմ որպէս թէ արժանի եղէց ողորմութեան նմա։ Վայ ինձ վայ, զի ոչ հսկեցի աղօթել թշնամեաց իմոց մարմնական ախտից, որպէս զի եկեալ էր ՚ի վերայ իմ արքայութիւն նմա։ Վայ ինձ վայ. տէր, զի կոչեցեալ է ՚ի վերայ իմ անուն քո, և ես ծառայեմ թշնամեաց իմոց։ Վայ ինձ վայ, զի ոչ փախչիմ յայնցանէ զոր ատէ տէր, և վասն այնորիկ ոչ բժշկէ զիս։ Վայ ինձ վայ, զի առաջի իմ ընթանան մատնիչքն իմ, և ոչ կարեմ ուրանալ զչարիս իմ։ Վայ ինձ վայ, ո՞րպէս երևեցայց տեառն իմոյ և ամենայն սրբոց նորա, զի և ոչ մի յանդամոց իմոց սուրբ իցէ առաջի նորա։

¹ Ասաց հայրն Յոհաննէս՝ թէ ուտէին երբեմն եղբարք սէր. զայս լուեալ ծիծաղեցաւ եղբայր ոմն ՚ի վերայ սեղանոյ։ Իբրև ետես զայն ծերն, սկսաւ լալ և ասէ. զինչ ինչ իցէ սիրտ եղբօրս այսորիկ զի ծիծաղեցաւ վասն որոյ պարտ էր լալ՝ մինչ լուաւ թէ ուտէին զսէրն։

* Նոյն բան և զհօրէն Եսայեայ առաջեալ է դրոշմեալ ՚ի հին Թարգմանութեան. Ասէր ոմն ՚ի հարանցն՝ եթէ մինչդեռ ճաշակէին եղբարքն, ծիծաղեցաւ եղբայր մի ՚ի սեղանն. և տեսեալ զնա հայրն Եսայի ելաց և ասէ. ոհ, զինչ ունիցի եղբայրս այս ՚ի սրտի իւրում զի ծիծաղեցաւ. մանաւանդ զի լալ արժան է զի ՚ի սիրոյ ճաշակէ։

ՀԱՐՑԱՒ՝ հայրն Սիղուիանէ՝ թէ զի՞ արասցուք ըղքունն և զծուլութ̃ին և զանզղջութ̃ի, զի չտան մեզ 'ի գիշերի աղօթել առանց երգոց և ձայնից։ Իսկ նա ասէ. երգով պաշտելն հպարտութ̃ի առնէ, խստութ̃ի սրտի և խաւար մտացն. զի ասէ՝ ես պաշտեմ և նա ոչ, իմ ձայն և բառ քաղցր է, և նմայն ոչ։ Այլ 'ի գիշերի մինչ յառնես, ել արտաքս և շրջեաց, օրհնելով զա̃ծ, և ասա զհայր մեր որ յերկինս, և մուտ 'ի սենեակն և սկսիր զկանոնն առանց ձայնի, բերանն յասել և միտք 'ի քննել զզօրութիւն սաղմոսին 'ի յիշել զմեղս քո և զմահն և զդատաստանն։ Իսկ ասէ եղբայրն. ես զամենայն ժամանակս իմ 'ի վերայ ութ ձայնից պաշտեցի զսաղմոսն։ Իսկ ծերն ասէ. այդ առնէ զանզղջութիւն. յիշեա զհարսն սուրբ, զի բազումք յամուսնութ̃է եկին, և գիրս ոչ գիտէին ոմանք՝ և սաղմոս և ձայնս, և այնպէս հաճոյացան ա̃յ, և արարին զօրութ̃իս բազումս, որպէս Պաւղ պարզամիտն և Պաւղոս և Անտոն և Պամբոյ և այլք յոլովք, որք ոչ երգով և քաղցրաձայնութ̃բ

[1] Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Սիլուանէ և ասէ. զի՞նչ արարից, ով հայր, և ո՞րպէս ստացից զզղջութ̃ի, զի յոյժ պատերազմին ընդ իս ձանձրութ̃ի և քուն. և մինչ յառնեմ յաղօթս գիշերային՝ յոյժ նեղիմ, և առանց պաշտամանց և երգոց սաղմոսել ոչ կարեմ, և ոչ կարեմ յաղթել զքուն և զծուլութ̃ի իմ։ Ասէ ցնա ծերն. զսաղմոսս ձայնիւ երգել և ասել, որդեակ, և երգս երգել առանձին՝ պատճառ է ամբարտաւանութ̃ե և ատելութ̃ե. զի ասէ՝ ես երգեմ և նա ոչ երգէ, իմ բառս քաղցր է և նորա ոչ. և զի ձայնիւ երգել զաղօթս՝ խստացուցանէ զսիրտ և խաւարէ զմիտս և ոչ թողու զանձն գալ 'ի զեղջ։ Արդ եթէ կամիս ստանալ զեղջ և զարտօսր, 'ի բաց ձգեա զերգս և զձայնս. և յորժամ կացցես առաջի ա̃յ առնել աղօթս՝ բերան քո սաղմոսեսցէ անմռունչս, իսկ միտքդ զզօրութ̃ի բանիցն քննեսցէ. և զի գիտեա զի առաջի ա̃յ կաս որ քննող է սրտից և խորհրդոց։ Եւ յորժամ զարթիցես 'ի քնոյն, նախ քան զամենայն փառաւորեսցէ բերան քո զա̃ծ, և մի առժամայն սկսցիս 'ի սաղմոսս, այլ ելցես արտաքոյ սենեկի քո և շրջեսցիս փոքր մի ասելով զհայր մեր յերկինս, և դարձեալ մուտ 'ի տուն և սկսցիս 'ի կանոնի քո հեզ ձայնիւ և հառաչանօք սրտի, և յիշեսցես զմեղս քո և զդատաստանն ահագին՝ յոր և քննելոց իցես։ Ասէ եղբայրն. ես, ով հայր, յորմէհետէ կրօնաւորեալ եմ, զսաղմոսս և զկանոն իմ 'ի վերայ ութ ձայնից երգով կատարեմ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ փախչին 'ի քէն զղջութ̃ի և ողբ. այլ յիշեա դու զսուրբ և զերանելի հարքն, թէ ո՞րպէս գեղջուկք և անուսմունք էին և ոչ ինչ գիտէին, բայց փոքր ինչ բանս գրոց, և ոչ զձայն և ոչ զեղանակս գիտէին բնաւ, և որպէս զլուսաւոր փայլեցին յաշխարհի։ Վկայեն բանից իմոց հայրն Պաւղոս և հայրն Անտոն և Պաւղ պարզամիտն և Պամբոյ և Ապողոն և այլ ամենայն հարքն, որք և զմեռեալս յարուցանէին և զդեւս

առնելոյն զնշանսն. և երգով պաշտելն՝ աշխարհի եկեղեցեաց են և ոչ անապատաւորաց։ Եւ զերկնաւորացն չէ գրեալ թէ ութ ձայնիւ պաշտեն, այլ բանք գրեալ են՝ թէ ասեն նոքա, ոմանք սուրբ սուրբ ասեն և ոմանք ալէլուիա և կէսք թէ օրհնեալ են փառք տեառն 'ի տեղւոջէ իւրմէ։

ԵԿԻՆ[1] ոմանք առ հայրն Փիլիկ և ասեն. ասա մեզ բան, հայր։ Եւ ասէ ցնոսա. յաւուրսն առաջինս վասն գործելոյ հարցանէին ցծերսն բան, և ած տայր նոցա բանս վասն խնդրողացն. բայց այժմ ոչ գոյ բան առ ծերս, զի ոչ ոք վասն առնելոյ խնդրէ, այլ վասն գիտելոյ, զի երևեցուսցէ զինքն գիտուն գոլ։

ԸՆԿԵՐՔՆ[2] Ովր և Թէոդորոս արարին կաւ վասն ծեփելոյ զխրճիթն, և ապա ասեն ցմիմեանս. եթէ տես-

հանէին, ոչ քաղցրաձայն երգով և ոչ եղանակօք առնելով, այլ ջերմ աղօթիւք և անձայն և զի պահօք և արտասուօք. զի ոչ ձայն երգոց փրկէ զմարդ, այլ երկիւղն այ և պահպանութիւն պատուիրանաց նորա, քանզի ձայնից քաղցրութիւն զբազումս յանդունդս ընկղմեաց ոչ միայն զգեղջուկս, այլ և զկրօնաւորս 'ի պոռնկութիւնս և 'ի բազում ախտակրութիւնս ցնդեաց։ Եւ արդ, որդեակ, պաշտամունք և ձայնք՝ աշխարհականաց եկեղեցեացն է, զի վասն այնորիկ ժողովին միշտ։ Եւ յիշեա զի բազում դասք են երկնաւորաց և ոչ գրեալ է թէ զութ ձայն գոչեն, այլ զի մի դասն ասէ ալէլուիա անդադար, իսկ երկրորդ դասն ասեն սուրբ սուրբ սուրբ տէր զօրութեանց, իսկ երրորդն ասեն օրհնեալ են փառք տեառն 'ի տեղւոջ իւրում։ Եւ դու, ով որդեակ, յանձն առցես զխոնարհութիւնն Քի, և զգուշասցես զանձն քո և պահեա զմիտս քո 'ի ժամու աղօթիցն. և ուր և գնասցես, մի ցուցաներ զքեզ իբր թէ իմաստուն և գիտուն ես և վարդապետ իցես, այլ լեր դու խոնարհ և անմեղ, և տայ քեզ Աստուած զզղջումն ընդ ամենայն առաքինութիւնս։

1 Եկն երբեմն եղբայր ոմն առ հայրն Փիլիկ՝ և ունէր ընդ ինքն այլ գռեհիկս. և ասէ ցծերն. ասա մեզ բանս կենաց, հայր։ Իսկ ծերն լռեաց։ Աղաչէր դարձեալ եղբայրն և ասէր ցծերն. հայր, ասա մեզ բան։ Ասէ ցնա ծերն. բա՞ն կամիք զի լուիցէք։ Եւ նոքա ասեն՝ այո։ Ասէ ցնոսա ծերն. արդեօք ոչ գոյ բան առ ումեք, զի 'ի ժամանակին մինչ հարցանէին եղբարք ծերոցն և առնէին զասացեալն 'ի նոցանէ, տայր ած բանս ծերոցն եթէ զինչ ասասցեն. իսկ արդ այժմ քանզի հարցանեն և ոչ առնեն զոր լսեն, եբարձ ած զշնորհս ծերոցն բանի անտի, և ոչ գտանեն զինչ ասասցեն, վասն այսորիկ զի ոչ ոք գործէ։ Եւ լուեալ զայս եղբարցն լռեցին և հառաչելով ասեն. աղօթեա վասն մեր, հայր սուրբ։

2 Ասէին վասն հօրն Ովրի և հօրն Թէոդորէի՝ եթէ արարին կաւ զի ծեփեսցեն զսենեակս իւրեանց, և ապա ասեն ցմիմեանս. արդ եթէ նայեսցէ ած 'ի տեսանել զմեզ՝ զինչ արասցուք։ Եւ այսպէս ողբա-

ցէ ինձ և կոչեսցէ՝ զի՞նչ արասցուք։ Եւ ապա սկսան լալ, և թողին 'ի բաց զծեփ խրձթին։

ՊԱՏԱՆԻ[1] ոմն գնայր 'ի կրօնաւորութի̃ և արգելոյր զնա մայր իւր այրի, և բռնադատեալ գնաց և եղև ծոյլ կրօնաւոր։ Եւ զկնի մահու մօրն կալաւ զնա ցաւ մահու, և եղև 'ի տեսլեան և տեսանէր զինքն 'ի տեղի տանջանաց, ուր կայր և մայրն իւր և ասէր ցնա. ո՞չ ասէիր դու՝ եթէ կամիմ կեցուցանել զոգիս իմ։ Եւ նա ոչ կարաց տալ պատասխանի. և ահա եկն ձայն 'ի բարձանց՝ թէ ոչ զդա կոչեցի, այլ զայս նիշ ծեր համանուն դորա։ Եւ զարթեաւ նա և ողջացաւ, և մեռաւ ծերն զոր լուաւ. և այնչափ անհանգիստ կենօք և ճգնութե̃ լայր զցայգ և զցերեկ, զի աղաչէին զնա տալ փոքր մի հանգիստ, զի մի թափեսցի 'ի խելաց, և նա ոչ լսէր ասելով. եթէ մօր իմոյ ոչ կարացի տալ պատասխանի, տեառն իմոյ արարչի զի՞նչ արարից հեղգացեալս։ Եւ

ցին երկոքեան, և զի թողեալ անդրէն զկաւն 'ի սուր և գնացին յիւրաքանչիւր սենեակս իւր։

[1] Դարձեալ պատմեաց մեզ ծերն՝ եթէ եղբայր ոմն կամեցաւ հեռանալ յաշխարհէ և կրօնաւորիլ և խափանէր զնա մայր իւր գնալ։ Իսկ նա կագէր և ասէր ցմայրն. արձակեա զիս զի կամիմ կեցուցանել զանձն իմ։ Եւ իբրև բազում անգամ բռնադատեաց մայրն և ոչ թոյլ ետ գնալ, և իբրև ոչ կարաց յաղթել՝ արձակեաց զնա, և յարեաւ գնաց և եղև ծեր, այլ ծուլութե̃ կատարեաց զաւուրս իւր. և մեռաւ մայրն նորա։ Եւ զկնի ժամուց ինչ հիւանդացաւ և նա զմահկանացու ախտ՝ մինչև թողեալ եղև 'ի բժշկաց. և իբրև 'ի գժուարս եղև՝ յափշտակեցաւ մտօք և ետես զինքն 'ի տանջանս լեալ, և ետես անդ և զմայր իւր ընդ տանջեալսն դատապարտեալ։ Եւ իբրև ետես նա զորդին իւր անդ եկեալ, հիացաւ և ասէ. զի՞նչ իցէ այս, որդեակ, և դո՛ւ աստ տանջիս, և ո՞ւր իցեն բանք քո զոր ասէիրն ցիս՝ եթէ կեցուցանել կամիմ զհոգի իմ։ Եւ յոյժ ամաչեալ եղ՝ ընդ այնոսիկ եղբայրն, և գուամարեալ ոչ գիտէր թէ զինչ պատասխանի արասցէ։ Եւ ապա լուաւ այլ ձայն որ ասէր՝ թէ առէք զայս աստի, զի առ. այլ ոմն ծեր առաքեցաք զձեզ յայս ինչ վանս որոյ անուն նորայն և սորայն մի և նոյն է։ Իսկ զկնի այսր տեսլեան եկն 'ի միտս իւր եղբայրն՝ և պատմեաց զայս ամենայն որոց էին անդ։ Իսկ 'ի սակս ստուգելոյ զտեսիլն առաքեցին զեղբայր ոմն 'ի վանսն յայն առ. այն ծեր, զի տեսցէ եթէ վախճանեա՞լ իցէ։ Եւ իբրև գնաց առաքեալն եղբայր, գտաւ այնպէս որպէս տեսիլն ասաց։ Եւ իբրև ողջացաւ եղբայրն, արգելեաց զինքն 'ի սենեկի ուրեմն, և նստեալ անդ հոգայր զփրկութիւն անձին իւրոյ, լայր և ողբայր անդադար և աշխարէր զաւուրսն անցեալ հեղգութե̃։ Եւ զի այնքան էին զեղջ և ողբ նորա, մինչ զի բազումք աղաչէին զնա եթէ փոքր ինչ հանգիցես 'ի կոծոյդ, զի մի յիմարեսցիս։ Այլ նա ոչ կամեցաւ առնել զայն, այլ կոծէր և ասէր. եթէ զնախատինս մօր իմոյ ոչ կարացի բառնալ, ո՞րչափ ևս ոչ կարացից բառնալ զնախա-

ասաց ոմն 'ի տեսողացն . եթէ ոչ զգեցուցանէր ած զան-մահութի որդւոց Ադամայ 'ի գալստեանն ահագին, և այժմու կենօքս լինէին, 'ի սոսկմանէ անտանելի երկեղի աւուրն յետնոյ քաղէին ամենայն հոգիք մեռեալն յանհանդուրժական երևմանէ դատաւորին և 'ի սարսելոյն երկնի և երկրի և 'ի մեծ հրապարակին, ուր հաւաքեալ կայցեն անքաւութիւնք երկնաւոր զօրացն և ամենայն լրութիւնք բնութեան որ յԱդամայ հետէ:

Ի ԾԻԾԱՂԵԼ[1] կրօնաւորի միում ասաց աւագն . առաջի այ և երկնի և երկրի համարս տալոց ես վասն խորհրդոց բանից և գործոց, և ծիծաղիս ևս, այր դու, այդպէս անհոգ:

ՄԻԱՑ[2] ոմն ծեր՝ եթէ որպէս որ պոռնկին՝ յիւր մարմին մեղանչէ, նոյնպէս որ արտասուէ՝ զինքն պտղաբերէ այ . և որդիքն Իսրայէլի աշխատ եղեն զքառասուն ամ և ապա մտին յաւետեացն երկիր, նոյնպէս վաստակել պարտ է մինչև տացէ տէր զշնորհն զայն, և հնարիւք ածել յինքն զլացն և ապա տանել 'ի մեղս իւր, որպէս մշակ զջուր յո և կամի՝ տանի և ոռոգէ:

ԵՂԲԱՅՐ[3] ոմն բնակեալ յանուանեալ միաբանակս, 'ի ներգործութէ սատանայի յոլովս անկանէր 'ի պոռնկութիւն, և համբերէր բռնադատեալ զինքն չթողուլ զկրօ-

տնան քնի և հրեշտակաց իւրոց յաւուրն դատաստանի: Ասաց դարձեալ ծերն . եթէ էր հնար մեռանել մարդոյ յետ յարութեան և մեկնելոյ հոգւոյն 'ի մարմնոյն, ապա յերկրորդ գալստեանն քնի միանգամայն մեռանէր ամենայն երկրածին յահէն և յերկիւղէ և 'ի դողմանցն որ լինելոց է յայնժամ: Քանզի տեսանելին երկինք բացեալ և ած երևեալ զօրութբ անհանդուրժելի ընդ անթիւ գնդոց հրեշտակաց, և եղիցին անդ ամենայն ազգ մարդկան յԱդամայ մինչև 'ի վախճան աշխարհի եղեալս: Նա այսպէս պարտ է քաղաքավարիլ, զի ամենայնի համարս տալոց եմք անդ:

1 Տեսեալ ծերն զեղբայրն զի ծիծաղեցաւ, ասէ ցնա . 'ի մէջ երկնի և երկրի մնայ քեզ պատասխանի տալ, և ամենայն գործոց զոր արարեր 'ի կեանս քո, և դու ծիծաղիս ևս:

2 Ասաց դարձեալ ծերն . զոր օրինակ ամենայն մեղք զոր գործէ մարդ՝ արտաքոյ մարմնոյ իւրոյ է, իսկ որ պոռնկին՝ յանձն իւր մեղանչիցէ, և զի յիւրմէն եղանէ պղծութիւն այն, նոյնպէս և ամենայն առաքինութիւնք զինչ և արասցէ մարդ՝ արտաքոյ մարմնոյ իւրոյ է . իսկ որ լացցէն և արտասուէն, զանձն իւր մաքրեսցէ, զի 'ի վերուստ 'ի բարձանց անտի գան արտասուքն և սրբեն զնա:

3 Եղբայր ոմն բնակէր 'ի վանս, որ կոչէր Մոնիդին, և պատրանօք չարին անկանէր 'ի պոռնկութի, և զի բռնադատէր զինքն ոչ թողուլ զկարգ կրօնաւորութե, այլ առնէր միշտ զկարգ աղօթից իւրոց: Ա-

նաւորութ՟ին. այլ սկսեալ զփորձ պաշտօնն իւր, աղա-
չէր հառաչանօք զա՟ծ և ասէր. տէր, տեսանես զնեղու-
թիւնս իմ. քննաւորեա զիս, տէր. և եթէ կամիմ և ե-
թէ ոչ կամիմ փրկեա զիս, տէր. զի ես որպէս հող ըզ-
մեղս սիրեմ, այլ դու որպէս զա՟ծ խափանեա զիս և որ-
պէս զհզօր. զի եթէ արդարոց ողորմիս՝ ոչ ինչ է մեծ,
և եթէ զսուրբս կեցուցանես՝ ոչ ինչ են զարմանք, քան-
զի արժանի են ողորմութեան. յիս անարժանս, տէր,
սքանչացո զողորմութիւնս քո, զի 'ի քեզ թողեալ է
աղքատն, և որբոյն դու ես օգնական: Զայս ասէր հա-
նապազօր, եթէ անկանէր և եթէ ոչ: Եւ 'ի միւսում
գիշերի անկեալ ըստ սովորութեանն 'ի մեղս, յա-
րեաւ 'ի նոյն և սկսաւ կանոնն: Իսկ դեւն զարմացեալ ընդ
յուսոյ նորա և ընդ բարւոք լրբութեան նորա առ ա՟ծ,
երևեցաւ նմա ակն յանդիման մինչդեռ սաղմոսէր, և
ասէ ցնա. զիարդ ոչ պատկառես համբուն կալ առաջի
ա՟յ, կամ անուանել զանուն նորա: Ասէ ցնա եղբայրն.
խուցս այս դարբնոց է, մի ուռն կոփես, և մի առնուս.
այլ համբերեմ մինչև ցմահ մարտնչելով ընդ քեզ, մին-
չև հասանիցեմ յօրն յետնումն. և երդմամբ հաւանե-
ցուցանեմ զքեզ, նա գիտէ որ եկն զմեղաւորս ապրե-
ցուցանել ապաշխարութ՟բ՝ ոչ դադարեցից կալով առա-
ջի ա՟յ վասն քո մինչև դադարիցես դու 'ի մարտնչելոյ

ղաչէր զա՟ծ և ասէր. տէր տէր, տէր ամենակալ ես, եթէ կամիմ և ե-
թէ ոչ՝ դու կեցո զիս. և ես զի կաւ եմ և տիղմ, զի սիրեմ զմեղս,
այլ դու որպէս ամենազօր խափանեա զնա և լոյծ զիս 'ի մոլի մեղաց
իմոց: Զի եթէ արդարոյն ողորմիս՝ ոչ մեծ է, և եթէ զսուրբն կե-
ցուցանես՝ ոչ են սքանչելիք, զի արժանի ողորմութ՟ե են նոքա. այլ
'ի վերայ մեղաւորիս սքանչացո զգթութ՟ն քո և յիս ցոյց զանթիւ ո-
ղորմութիւն քո, տէր, քանզի 'ի քեզ թողեալ է աղքատն և անկելոյն
դու ես օգնական: Զայս աղօթէր և այսպէս ասէր եթէ անկանէր 'ի
մեղս և եթէ ոչ անկանէր: Իսկ 'ի գիշերի միոյ անկաւ ըստ սովորու-
թեան 'ի մեղս, և յարեաւ և սկսաւ կատարել զկանոն իւր և աղօթէր:
Եւ իբրև ետես դևն զյոյս նորա որ առ ա՟ծ և զբարի յանդգնութիւն
նորա, երևեցաւ նմա և ասէ. յորժամ աղօթես, այր դու, ընդէր ոչ
սոսկաս և կամ զիարդ իշխես բերանով քով զանունն ա՟յ յիշել և կամ
բնաւ կալ առաջի նորա: Ասէ եղբայրն ցդևն. սենեակս այս դարբնոց
է, զի ուռն դու հարցես և զերկրորդն ես հարից, և կամ ես 'ի պա-
տերազմ ընդ քեզ մինչև 'ի մահուան օրն իմ. և զի երդմամբ ասեմ 'ի
զօրութ՟ն և յողորմութ՟ն այնորիկ որ եկն 'ի կոչել զմեղաւորս 'ի յա-
պաշխարութ՟ն, ոչ դադարեմ բողոքել 'ի քէն առ նա և մատնել ըզ-
քեզ յաղօթս իմ, մինչև դադարես դու 'ի պատերազմելոյ ընդ իս. և

ընդ իս. և տեսցուք եթէ ո՛վ յաղթեսցէ, դու՝ թէ ա͞ծ: Զայս լուեալ գլուխն, ասէ ցնա. արդարև ապա ոչ մարտնչիմ ընդ քեզ, զի մի՛ 'ի ձեռն քոյոյ համբերութեդ պսակ պատրաստեցից քեզ: Եւ գնաց 'ի նմանէ յայնմ օրէ հետէ: Ահաւասիկ համբերութի բարի է, որ ոչ վհատէ յանձնէ իւրմէ, թէպէտ և դէպ լիցի մեզ 'ի փորձութիւն և 'ի ճակատամարտ և 'ի մեղս անկանել: Իսկ եղբայրն այնուհետև եկեալ 'ի զղջումն, նստէր և լայր զմեղս իւր. իսկ յորժամ լայր, ասէին ցնա խորհուրդք իւր եթէ բարւոք առնես: Եւ ասէ ցխորհուրդսն. աւաղ այդպիսում բարւոյ. քանզի զի՞նչ պէտք են ա͞յ զի կորուսցէ մարդ զանձն իւր, և նստի սուգ ունել վասն նորա, և կամ ապրեցուցանէ զանձն յետոյ կամ ոչ:

Այլ՝ եղբայր նստէր 'ի նոյն վանս առանձին, և այս էին աղօթք նորա հանապազ. Տէր, վասն զի ոչ երկնչիմ 'ի քէն, առաքեա յիս փայլակն հրոյ կամ այլ նեղութիւն կամ հիւանդութիւն կամ դև. գոնեա այնպէս եկեսցէ երկիւղ կորուսեալ անձին իմոյ: Զայսոսիկ ասէր և աղաչէր զա͞ծ խաստաբար. գիտեմ եթէ անհնար է թողուլ ինձ, քանզի բազում եմ մեղուցեալ առաջի քո, Տէր, բազում և չարաչար յոյժ. այլ վասն բազում գթութե քո փոքր ինչ մասն թող ինձ. և եթէ այսմ չիք հնար, խրատեա զիս այսրէն, և անդ մի խրատեր. և եթէ այսմ չիք հնար, հատո ինձ այսրէն մասն, և

Թող տեսցուք թէ դո՞ւ յաղթեսցես եթէ ա͞ծ: Զայս իբրև լուաւ դևն՝ ասէ. ես այսուհետև այլ ոչ ես պատերազմեցայց ընդ քեզ, որպէս զի մի՛ գուցէ համբերութե քով պսակազգեաց արարից զքեզ: Եւ մեկնեցաւ 'ի նմանէ 'ի ժամուն յայնմիկ: Տեսանի՞ք, եղբարք, եթէ որքան բարի է համբերութի և ոչ հատանել զյոյս, թէպէտ և բազում անգամ անկցուք: Զգաց եղբայրն այն և դարձաւ յինքն և զղջացաւ յոյժ և նստեալ ողբայր զմեղս իւր: Իսկ մինչ ասէին խորհուրդք իւր եթէ բարւոք առնես զի ողբաս, իսկ նա ասէր՝ անիծեալ լիցի այս բարի, զի ոչ կամի ա͞ծ զի եղիցի մարդ մեղաւոր և կորուսցէ զանձն իւր և նստեալ ողբասցէ, և կեցուսցէ զանձն և կամ ոչ:

¹ Այլ ումն եղբայր նստէր միայնացեալ 'ի վանս Մոնիդիսոյ և զայս աղօթէր միշտ. Տէր, ես ոչ երկնչիմ 'ի քէն, առաքեա յիս զփայլատակումն քո և կամ այլ ինչ վիշտս և տանջանս և դիւահարութիւնս և կամ այլ ինչ ցաւս, զի գուցէ 'ի սոցանէ երկուցեալ եկից յերկիւղ քո: Եւ աղաչէր զտէր և ասէր. Տէր, գիտեմ զի անհնար է թողուլ ինձ զմեղս իմ, զի անթիւ են. այլ եթէ պարտ է վասն անթիւ ողորմութե քո թող ինձ: Իսկ եթէ այս անհնար է, դու խրատեսցես զիս աստ տանջանօք, և անդ մի խրատեսցես: Իսկ եթէ և այս ես անհնա-

թեթևացո ինձ անդ փոքր ինչ 'ի տանջանաց անտի մասն . լոկ միայն սկսիր յայսմհետէ խրատել զիս , այլ մի սրտմտութբ քո, տէր , այլ մարդասիրութբ ։ Այսպէս ժուժկալեալ բոլորովին զտարին , մաշեալ սրտիւ անդադար աղօթելով առ ած , պահօք և բազում խոնարհութբ , զմտաւ ածելով ասէր . զի՞նչ է բանն զոր ասաց Յն' երանի է սգաւորաց, զի նոքա մխիթարեսցին ։ Իսկ 'ի միւսում աւուրն իբրև նստէր նա 'ի գետին և սգայր ըստ սովորութեն, 'ի տրտմութեն 'ի քուն եղև . և ահա երևեցաւ նմա Քն և ասէ ցնա զուարթ ձայնիւ . զի՞ է քեզ, մարդ դու, զի՞ լաս ։ Եւ նա ասէ ցտէր . քանզի անկայ, տէր ։ Ասէ ցնա Յն . արի ։ Պատասխանի ետ նմա որ անկեալն էր . ոչ կարեմ, տէր , եթէ ոչ տացես ինձ ձեռն ։ Եւ ձգեալ զձեռն իւր յարոյց զնա , և դարձեալ ասէ ցնա զուարթութբ . մարդ դու , զի՞ լաս և տրտմիս ։ Ասէ ցնա եղբայրն . տէր , ո՞չ կամիս զի տրտմեցայց և լացից , որ այնչափ տրտմեցուցի զքեզ , տէր ։ Յայնժամ ձգեաց զձեռն իւր տէր առ նա , և եդ զափ իւր 'ի վերայ սրտի նորա , օծանէր և ասէր . մի խռովիր , օգնէ քեզ ած . որովհետև դու տրտմեցար , ես ոչ ևս տրտմեցայց 'ի վերայ քո . քանզի վասն քո եստու զարիւն իմ , ո՞րչափ ևս առաւել տաց զմարդասիրութի իմ ամ անձին աշխատելոյ ։ Եւ եկեալ 'ի միտս իւր 'ի տրտմութէ անտի եղբայրն եգիտ զսիրտ իւր

րին իցէ , հատո ինձ ասա զմի մասն և անդ թեթևացո մասն ինչ 'ի տանջանացն յաւիտենից . և սկսեալ յայսմհետէ խրատեա զիս , այլ մի բարկութբ քո, տէր ։ Այսպէս կացեալ ամ մի ողջոյն և արտասուօք աղաչէր զտէր բազում խոնարհութբ և բեկեալ սրտիւ և պահօք , և խորհէր 'ի մտի միշտ թէ զի՞նչ է բանն Քի որ ասէ՝ երանի սգաւորաց , զի նոքա մխիթարեսցին ։ Ի միում աւուր նստեալ նա լայր ըստ սովորութեան , և 'ի բազում հոգոց և 'ի տրտմութեն նիրհեցաւ 'ի քուն . և ահա երևեալ նմա յանուրջս Քն պարզ երեսօք և պայծառ ձայնիւ ասէ ցնա . զի՞ է քեզ , մարդ , ընդէ՞ր ողբաս և այսպէս վշտագնիս ։ Ասէ եղբայրն . վասն այնորիկ զի անկայ 'ի մեղս, տէր ։ Ասէ ցնա տէր . եթէ անկար , դարձեալ արի ։ Ասէ ցնա անկեալն . ոչ կարեմ յառնել եթէ ոչ զձեռն քո տացես ինձ ։ Եւ վաղվաղակի ձգեալ զձեռն իւր փրկիչն կալաւ և յարոյց զնա և ասէ . ընդէ՞ր լաս և տխրեալ ես դառնապէս ։ Ասէ եղբայրն . և դու , տէր, ո՞չ կամիս թէ ողբացից և լացից որ այնչափ մեղայ քեզ ։ Յայնժամ մեկնեաց զձեռն իւր տէրն , էօծ զգլուխ նորա իւղով և ասէ . մի տրտմեսցիս յոյժ , զի ած ողորմութեց եմ . և վասն զի տխրեցար դու վասն իմ , ես ոչ տխրեցայց վասն քո , և զի ես վասն կենաց քոց հեղի զարիւն իմ . զի եթէ զարիւն հեղուլ ոչ վշտացայ , ո՞րչափ ևս առաւել տամ զմարդասիրութի իմ որոց ապաշխարեն բոլորով սրտիւ ։ Եւ իբրև զարթեաւ 'ի քնոյն եղբայրն չքացեալ 'ի տես-

ուրախութք լցեալ, և հաւանեցաւ թէ արար նմա ա՟ծ ողորմութիւն, և եկաց տևելով համապազ, բազում խոնարհութեամբ գոհանալով զտեառնէ* :

ՍԱՂՊԻԴՈՐՈՍ՝ սկիւթացի աշակերտ Պամփիլի պատմեաց այսպէս : Այր ոմն 'ի քաղաքէն Սկիւթապօլսէ որ բազում չարիս գործեալ էր և յամենայն 'ի մեղս շաղախեալ զանձն, և 'ի զղջումն եկեալ յա՟յ և սկսաւ վատթարել զգեղխութիւն իւր : Եւ երթեալ հրաժարեաց յաշխարհէ և շինեաց խուց յանապատ տեղիս 'ի ձոր մի, հոգ տանելով անձին իւրոյ : Եւ գիտացեալ ոմանք 'ի ծանօթից նորա սկսան առնել նմա հաց և արմաւ և զայլ պէտս նորա : Իսկ երանելին իբրև ետես զինքն 'ի հանգստեան, ասէ ցանձն իւր . ով եղբայր, քաւ լիցի, զի ոչ ինչ եմք 'ի գործել բարիս . զի այս հանգիստս 'ի հանդերձեալ հանգստենէն զրկէ զմեզ, զի ես այսմ ոչ եմ արժանի : Եւ թողեալ զխուց իւր ասելով . գնա,

լենէն՝ գտաւ զանձն իւր լի ուրախութք և զգլուխ իւր օծեալ ձիթով, և ծանեաւ զի արար տէր ողորմութի 'ի վերայ նորա, և զի եկաց յայնմ հետէ 'ի յոյժ խոնարհութի և 'ի զղջութի զա՟մ աւուրս կենաց իւրոց :

* Համառօտութիւն պատմութեան ըստ միոյ օրինակի հին Թարգմանութեան : Եղբայր ոմն 'ի վանս Մոնիդիտայ լայր միշտ և ասէր . առաքեա յիս, տէր, փայլատակումն կամ դև կամ այլ ինչ ցասումն, զի եկից յերկիւղ քո . գիտեմ զի մեծ է մեղք իմ քան զթողութի . ապա թէ գոյ հնար, զի ողորմութի քո անբաւ է, աստէն տանջեա զիս . և թէ այսմ չէ հնար, մասն մի աստ հատո ինձ : Եւ ոչ դադարէր յարտասուաց, և ասէր թէ զինչ է բան տեառն որ ասէ՝ երանի սգաւորաց, զի մխիթարեսցին : Եւ եկն 'ի տեսիլ երազոյ, և երևեցաւ նմա տէր և ասէ . զի՞ լաս, այր դու : Եւ ասէ . վասն զի անկայ : Եւ տէրն ասէ՝ արի : Եւ ասէ՝ չկարեմ : Եւ ետ նմա զձեռն և յարոյց զնա և ասէ . մի տրտմիր : Եւ նա ասէ . տէր, տրտմեցուցի զքեզ, ո՞չ կամիս թէ տրտմիցիմ ես : Եւ ձգեաց տէր զձեռն իւր և օծ զգլուխ նորա ձիթով և ասէ . որովհետև դու տրտմեցար վասն իմ, ես ոչ տրտմեցայց վասն քո . եթէ զարիւն իմ ետու այնոցիկ որ զիս ոչ խնդրէին, զիա՞րդ ոչ տայցեմ ըզմարդասիրութիւն իմ այնոցիկ որ պաղատին առաջի իմ վասն մեղաց իւրեանց : Եւ զարթուցեալ եղբայրն եգիտ զանձն 'ի մեծ խնդութի:

: Էր ոմն զինուոր 'ի Թիպօլիս, որ և բազում չարիս գործեալ էր ամենայն տեսակաւ պղծութեց, և զի անարգեալ աղտեղեաց զանձն իւր : Սա զղջացեալ եղև ահիւն ա՟յ և եղև կրօնաւոր, և շինեաց իւր խուց յանապատ խոր իբրև զգուբ փորեալ յեզր գետոյն, և նստեալ անդ լայր զմեղս իւր : Եւ լուեալ մերձաւորաց և ծանօթից իւրոց՝ սկսան առաքել նմա հացս և արմաւ և ձէթ և զամենայն պէտս : Իսկ նա իբրև ետես զինքն 'ի հանգիստ, զի և ոչ մի ինչ 'ի պիտոյից պակասէր, և ասէ ցանձն իւր . Ճշմարիտ զի և այս հանգիստ 'ի յաւիտենից հանգստենէն զրկէ զքեզ : Եւ եթող զսենեակն զայն, և գնաց մեկնե-

անձն իմ տառապեալ, 'ի նեղութեն և յանձկութեն, քան-
զի մեզ խոտ անասնոց պիտի, զի զգործ անասնոցն գոր-
ծեցաք։ Նա առեալ խաչ մի փոքր և հրավառելիք մի և
հնոտի մազեղէն մի և շրջէր զտիւն ամենայն ընդ թըռ-
չունս և ընդ անասունս, և 'ի գիշերի յանտառ մտեալ
առ ծառով մի ուրեք կանգնէր յոտն և մինչև յառա-
ւօտն ողբաձայնիւ զայս ասէր. որ ստեղծերդ զիս, ողոր-
մեաց ինձ։ Իսկ յորժամ կերակրոյ ինչ պիտոյանայր,
քաղէր զբանջար անտառին, և 'ի փոքր պուտ արկեալ ե-
փէր և 'ի վերայ վիմաց թափեալ զայն՝ ուտէր. շինեաց
և տաղաւար գետնափոր, յորում զժողովեալ բանջա-
րին դնէր։ Նա այսպիսի աշխատութե̃ կացեալ զամս
երկոտասան։ Իսկ երանելին Պիմէն տեսանէր զհոգի
նորա 'ի դասս մարտիրոսացն խառնեալ. զի առնէ տէր
իրաւունս զրկելոց։

Եղբայր՝ ոմն ձգնող եկն յօտարուստ և բնակեցաւ
'ի փոքր խցի առանձինն 'ի լերինն Սինեայ։ Նա իբրև
եմուտ յառաջնումն աւուրն նստել, եգիտ 'ի փոքր տա-
շեղի գրեալ յառաջ երբեմն անդր բնակելոյ՝ եղբայր
Մովսէսի Թէոդորոս է, աւասիկ եմ և վկայեմ։ Նա
դնելով եղբօրն զօր ամենայն զտաշեղն առաջի աչաց իւ-
րոց հարցանել իբրև ընդ կենդանւոյ և առաջի կալոյ գրո-
ղին. ո՞ւր ես արդեօք այժմ, ով մարդ, որ ասեսդ՝ թէ
աւասիկ եմ և վկայեմ. արդեօք յորո՞ւմ աշխարհի ես
'ի ժամուս յայսմիկ. արդեօք ո՞ւր իցէ ձեռն որ գրեացն։
Նա այսպէս առնելով զօրն ամենայն և զգերեզմանն յի-
շելով նստէր ողալով, և ունէր ձեռագործ զգրչութի̃։
Նա առեալ 'ի բազում եղեարց քարտէզս և հրաման որ

ցաւ անոտի և ասէր ցանձն իւր. փախիր, եղկելի, և գնասցուք ուր վիշտք
և նեղութիւնք իցեն. զի ինձ խոտ պարտ է կերակրել զանբանից կերա-
կուրս, քանզի զանբանից գործեցի զգործս։

1 Եղբայր ոմն օտար և փոյթ՝ եկն և բնակեցաւ 'ի փոքու այրի ինչ 'ի
լեառն Սինեա։ Եւ իբրև եմուտ 'ի նմա, եգիտ անդ փոքր տախտակ ինչ
գրեալ յեղբօրէն որ նախ լեալ էր անդ, և զի էր գրեալ այսպէս 'ի
նմա. ընդ Մովսէսի եմ ես Թէոդորէ և վկայեմ։ Զայս տախտակս
դնէր առաջի իւր հանապազ եղբայրն այն և ընթեռնոյր զգրեալն, և
իբրև թէ մերձ գոլ ասէր՝ եթէ ո՞ւր իցես արդեօք, ով մարդ, որ ասէիր
թէ մերձ եմ և վկայեմ. արդ ո՞ւր իցես դու և կամ յորո՞ւմ աշխարհէ
և ո՞ւր իցէ ձեռն որ գրեաց զսա։ Եւ զայս առնէր հանապազօր, և յի-
շէր զմահ և ողբայր միշտ, և էր ձեռագործ նորա գրիչն լեալ։ Եւ բե-
րեալ առ նա մագաղաթ եղբարքն և պատուիրեցին զինչ և գրէին։ Եւ

ինչ տայցեն գրել։ Մեռաւ և ոչ ինչ ումեք գրեաց, բայց միայն փոքր ինչ քարտիսի գրեալ և թողեալ գիւրաքանչիւր քարտեզս ասելով. Թողութիւն արա, տէր եղբայր, քանզի փոքր ինչ գործ ունէի ընդ ումեմն և վասն այնորիկ ոչ ժամանեցի գրել։ Իսկ մերձ 'ի սա էր այլ եղբայր. և 'ի միում աւուր երթայր 'ի բան ինչ, և ասէ եղբայրն գրչին. արա սէր, եղբայր, և մնա զպարտեզս իմ մինչև եկից։ Ասէ ցնա եղբայրն. հաւատա, որքան կարեմ՝ ոչ ծուլանամ։ Եւ իբրև գնաց եղբայրն, ասէ ցանձրն իւր. տառապեալ, մինչդեռ գտեր ժամանակ, հոգտար պարտիզիդ։ Եւ կացեալ յերեկորեայ մինչև յառաւօտն 'ի կանոնի ոչ դադարեաց արտասուօք սաղմոսելով և աղօթելով. նոյնպէս և զամենայն տիւն, քանզի սուրբ կիւրակէ էր։ Իսկ եղբայրն եկեալ ցերեկոյան որ դիրացին էր, եգիտ որ թէ կինձքն ապականեալ էին զպարտեզն, և ասէ ցնա. ա̃ծ թողութի արասցէ քեզ, եղբայր, որ ոչ տարար խնամ պարտիզիս։ Եւ նա ասէ. ա̃ծ գիտէ՝ ըստ զօրութե իմոյ արարի և ոռոգեցի և պահեցի, այլ ա̃ծ տացէ մեզ որ զի արասցէ պտուղ պարտէզն։ Ասէ ցնա եղբայրն. արդարև ամենայն ապականեցաւ։ Ասէ գրիչն. գիտեմ, բայց հաւատամ որդւոյն ա̃յ որ թէ ծաղկէ։ Ասէ ցնա տէր պարտիզին. թող ոռոգեմք։ Ասէ ցնա. երթ ոռոգեա դու այժմ, և ես ո-

նա վախճանեալ եղև և ոչ գրեաց 'ի նոսա, այլ միայն յիւրաքանչիւրն զանուանս նոցա որոց էր մագաղաթն։ Եւ զայս ևս յաւել՝ եթէ Թողութիւն արարէք, եղբարք, զի փոքր ինչ բան ունելով իմ ուրեք և վասն այնորիկ ոչ պարապեցայ գրել զասացեալն ձեր։ Մերձ առ սորա բնակէր այլ եղբայր ոմն եղիսէյի, և 'ի միում աւուր գնալ խորհէր 'ի քաղաքն և ասէր ցգրիչն եղբայր. արասցես սէր, եղբայր, և յանձն առցես զպարտէզ իմ մինչև եկից ես։ Ասէ ցնա գրիչն. հաւատա ինձ զի ոչ հեղգանամ 'ի պահել որչափ կարող իցեմ։ Եւ իբրև գնաց եղբայրն, ասէ գրիչն ցանձն իւր. ահա, ով անձն իմ, գտեր ժամ զի պահեսցես և գործեսցես զպարտէզն։ Եւ սկսեալ եկաց 'ի կարգ աղօթիցն յերեկոյէ մինչև ցառաւօտն, և արտասուօք եթաց զերկիր, և այսպէս արար յառաւօտէ մինչև ցաւարտումն աւուրն, և քանզի օրն կիրակի էր։ Եւ եկեալ ընդ երեկս եղբայրն այն՝ եգիտ զպարտէզն զի խանձրեալ և կիզեալ էր յերամակէ խոզիցն, և ասէ ցնա. ա̃ծ թողցէ քեզ, եղբայր, զի ոչ զգուշացար պարտիզին իմոյ։ Իսկ նա ասէ. հաւատա ինձ, եղբայր, զի արարի զոր և կարողութին իմ էր, և պահեցի զփոքր պարտէզն զայն, իբր զի տացէ մեզ պտուղ։ Ասէ եղբայրն. ըռեա, հայր, զի բովանդակ աւերեալ և քակեալ է։ Ասէ գրիչն. գիտեմ, այլ հաւատամ յա̃ծ զի դարձեալ բուսուցէ։ Ասէ ցնա եղբայրն. եկ ոռոգեսցուք զնա։ Ասէ ցնա գրիչն. գնա արդեօք ոռո-

ռոգեցից 'ի գիշերի։ Իսկ 'ի ժամանակին եղև երաշտ. տրտմէր պարտիզպանն և ասէր դրացւոյն իւրոյ գրչին. հաւատա, եղբայր, որ եթէ ոչ օգնէ ա̃ծ, ոչ ունիմ ջուր այսմ։ Ասէ և նա. վայ մեզ, եղբայր, որ եթէ ցամաքին աղբերք պարտիզին մերոյ՝ արդարեւ ոչ ունիմք փրկութ̃ի։ Իսկ սա վասն արտասուաց ասէր։ Բայց յորժամ մեռանելոց էր սա բարւոք նահատակս, աղաչեաց զդրացի իւր և ասէր. մի ումեք ասեր թէ հիւանդ եմ, այլ կաց այսրէն այսօր. և յորժամ երթայց առ տէր, բարձ զմարմին իմ և ընկեա մերկ յանապատի, զի կերիցեն զդա գազանք և թռչունք, քանզի մեղաւ ա̃յ բազում անգամ և ոչ է արժանի թաղման։ Ասէ ցնա պարտիզպանն. հաւատա, եղբայր, որ խղճէ սիրտ իմ առնել զիրսդ։ Պատասխանի ետ հիւանդն և ասէ. այդ մեղքդ յիմ վերայ, և տաց քեզ բան՝ որ եթէ լուիցես ինձ և արասցես այսպէս։ Եւ իբրև մեռաւ, 'ի նմին աւուր արար եղբայրն որպէս հրամայեաց նմա, և ընկէց զմարմին նորա մերկ յանապատն, քանզի էին հեռի քսան մղոնաւ 'ի բերդէ անտի որ կոչի Մեսեմիր։ Իսկ յերկրորդում աւուրն երևեցաւ նմա յանուրջս որ գնաց առ տէր, և ասէ ցնա. ա̃ծ ողորմեսցի քեզ, եղբայր, որպէս ողորմեցար դու ինձ. հաւատա որ մեծ ողորմութ̃ի արար

գեա դու, և 'ի գիշերի ոռոգեմ և ես։ Եւ իբրև եղև երաշտութիւն, տրտմեցաւ պարտիզպանն և ասէ ցգրիչն. հաւատա, եղբայր, եթէ ոչ օգնեսցէ ա̃ծ, ոչ գոյ մեր ջուր'ի յայսմ ամի։ Ասէ գրիչն. վայ մեզ, թէ ցամաքեսցի աղբիւր պարտիզին՝ ոչ կարասցուք կեալ։ Այլ սա զամենայն ասէր վասն արտասուաց և անձին։ Իսկ մինչ հանդերձեալ էր մեռանել իրանելին այն Ճգնազգեաց գրիչն, աղաչեաց զեղբայրն իւր զեղխսեցին և ասէ. արա սէր, եղբայր, և մի ասասցես ումեք եթէ հիւանդ է. այլ և կացցես առ իս այսօր. և յորժամ մեռանիմ, առ դու զգէշ իմ և տարեալ ընկեսցես յանապատ տեղի, զի կերիցեն զնա գազանք անտառի և թռչունք երկնից, զի յոյժ մեղայ ա̃յ, և զի ոչ է արժան մարմին իմ թաղելոյ 'ի գերեզմանի։ Ասէ ցնա եղբայրն եղխսեցին. հաւատա ինձ, եղբայր, զի յոյժ տրտմութիւն է ինձ առնել զայդ զոր ասես։ Ասէ ցնա եղբայրն գրիչ. մեղքդ այդ 'ի վերայ իմ եղիցի և ես տաց ընդ այդ պատասխանի ա̃յ. զի եթէ լուիցես ինձ և արասցես զայս զոր պատուիրեմ քեզ, թէ կարասցեմ ես՝ օգնեցից քեզ։ Եւ զայս ասացեալ կատարեցաւ 'ի նմին ժամու, և եղբայրն արար ըստ բանի նորա, և առեալ զմարմին նորա տարեալ ընկէց յանապատի, և ուր բնակեալ էին մերձ էր 'ի քաղաքն քսան մղոնաւ որ կոչիւր Մեսեմիր։ Եւ զկնի աւուր երրորդի երևեցաւ գրիչն պարտիզպան եղբօրն և ասէ. ա̃ծ ողորմեսցի քեզ, եղբայր, որպէս և դու ինձ ողորմեցար. հաւատա զի յոյժ բարի արար ինձ ա̃ծ սակս

ինձ ա՟ծ վասն որոյ առանց թաղման մնաց մարմին իմ և ասաց ցիս. ահա վասն խոնարհութեան քո հրամայեցի քեզ զի իցես դու ընդ Ենոսի: Եւ ահաւասիկ աղաչե-ցի վասն քո: Այլ երթ թող զպարտէզդ և հոգ տար միւս այլ պարտիզին. քանզի 'ի ժամ մահուան իմոյ յոր-ժամ ել հոգի իմ, տեսի որ արտասուք իմ շիջուցին ըզ-հուրն յոր ես այրելոց էի:

ԵՂԲԱՐՔ՝ երկու ըստ մարմնոյ հրաժարեալք յաշ-խարհէ գնացին առ ծեր ոմն 'ի լեառն Նիտրեայ, և ետ ա՟ծ երկոցունց շնորհս զղջման և արտասուաց: Իսկ 'ի միում աւուր տեսանէ ծերն յանուրջս զերկոսեան եղ-բարսն իւրաքանչիւր առանձինն որ կային յաղօթս և թրմէին արտասուօք իւրեանց. և միոյն գիրն դիւրաւ ջնջէր, իսկ միւսոյն վաստակաւ, քանզի էր որպէս գրա-դեղ պինդ: Եւ աղաչեաց ծերն զա՟ծ մեկնել նմա զե-րազն: Եւ եկեալ հրեշտակն ասէ ցնա. գրեալքն 'ի քար-տիզին՝ մեղքն նոցա են, և սակայն մինն ըստ բնութ՟ե մեղաւ և վասն այնորիկ դիւրաւ ջնջին, իսկ միւսն 'ի պիղծ և յաղտեղի յանցանս շաղախեցաւ արտաքոյ բնու-թեան, վասն այնորիկ աւելի աշխատութեան պէտք են առ 'ի յապաշխարութ՟ի և 'ի խոնարհութ՟ի յոյժ: Եւ յայնմհետէ ասէ ծերն ընդ այն եղբայրն. աշխատեա,

այնորիկ զի ոչ թաղեցաւ մարմին իմ. և ասէ ցիս ա՟ծ. ահա վասն մե-ծի խոնարհութ՟ե քո հրամայեմ ընդ մեծին Ենոսի բնակիլ քեզ: Եւ ես աղաչեցից զտէր վասն քո: Այլ դու թողցես զայգ և հոգասցես զմիւս այլ պարտէզն, զի 'ի ժամուն յորում մեկնեցաւ հոգի իմ 'ի մար-մնոյ իմոյ՝ տեսանէի զի արտասուք իմ շիջուցին զհուրն յոր ես եր-թալոց էի:

1 Երկու եղբարք մարմնաւորք հրաժարեալք յաշխարհէ և կրօնա-ւորք եղեն և մտին 'ի հնազանդութ՟ի հոգևոր վարդապետի 'ի լեառն Նիտրիոյ, և ետ ա՟ծ երկոցունցն շնորհս զղջութ՟ե և արտասուաց: Յա-ւուր միոջ տեսիլ ետես ծերն, իբր թէ կային երկոքեանն յաղօթս, և ունէին 'ի ձեռս քարտէզս գրեալս և լուանային զնոսա արտասուօք իւրեանց: Իսկ միոյն նամակին գիրն դիւրաբար ջնջէր, իսկ երկրորդին աշխատութ՟բ. և զի դեռ ևս երևէր արմատ գրոյն 'ի վերայ պիտակին, որպէս թէ եփեալ մելանաւ գրեալ էր: Եւ աղաչեաց ծերն զտէր յայտ-նել նմա զտեսիլն եթէ զինչ իցէ: Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակ ա՟յ և ասէ. պիտակքն այն գրեալ եղեն երկոցունց եղբարցն. իսկ միոյն մե-ղանք բնութեամբ են՝ վասն այնորիկ դիւրաւ ջնջին, իսկ երկրորդին այն խենէշ պղծութ՟իք և գարշելի ախտակրութ՟բ պղծեցաւ արտաքոյ բը-նութ՟ե, վասն այնորիկ դժուարաւ ջնջին. և արդ պարտ է սմա զի ա-ռաւել ճգնեսցի և աշխատեսցի յապաշխարութ՟ի և խոնարհեսցի յոյժ: Եւ յայնմհետէ ասէր ծերն ցեղբայրն այն. աշխատեա, եղբայր, զի

եղբայր, քանզի գրադեղով են և վաստակաւ ջնջին, բայց սակայն ջնջին։ Եւ ոչ յայտնեաց նմա զիրսն մինչև ցվախճան նորա, որպէս զի մի խափանեսցէ զյօժարութիւն նորա, բայց միայն զայս ասէր նմա. Ջանացիր, եղբայր, զի վաստակաւ ջնջին։

ԱՅԼ[1] ոմն եղբայր ճգնող իբրև առնէր զկանոնն ընդ եղբօր իւրում, յաղթէր յարտասուացն և թողոյր զտուն սաղմոսին։ Եւ 'ի միում աւուր աղաչեաց զնա եղբայրն իւր ասել նմա՝ եթէ զինչ մտածելով 'ի կանոնին այնպէս դառնապէս լաս։ Եւ ասէ ցնա. Թողութիւն արա ինձ, եղբայր, ես հանապազ 'ի կանոնին իմում զդատաւորն նստեալ տեսանեմ, և զիս որպէս դատապարտեալ առաջի կալով և քննելով, և զնա որ ասէ ցիս՝ ընդէ՞ր մեղար. և ապա ոչ ինչ գիտելով պատասխանի՝ խնու բերան իմ, և անտի կորուսանեմ զտուն սաղմոսին. բայց թողութիւն արա ինձ, տէր, խռովեցուցի զքեզ. և եթէ հեշտ թուի քեզ, արասցուք իւրաքանչիւր առանձին զկանոն։ Ասէ ցնա եղբայրն. քաւ լիցի, հայր. այլ թէպէտ և ես ոչ սգամ, այլ որպէս քար հարեալ սրտիւ, սակայն տեսանելով զքեզ աւաղ տամ անձին իմոյ։ Եւ տեսեալ այ̃ զխոնարհութիւն նորա, շնորհեաց նմա զսուգ եղբօր իւրոյ։

ԳՆԱՑ[2] եղբայր մի առ ծեր ոմն որ նստէր 'ի լերինն

եփեալ մելանաւ է գրեալ և դժուարաւ ջնջի։ Այլ ոչ յայտնեաց ըղբանն զայն ծերն եղբօրն մինչև յօր մահուան իւրոյ, որպէս զի մի հատցէ զյօժարութիւն և զյոյս նորա։

[1] Եղբայր ոմն փոյթ կատարէր զկանոն իւր միշտ ընդ եղբօրն և յաղթէր յարտասուացն յոյժ, մինչև բազում անգամ անկանէր տուն սաղմոսին 'ի նմանէ։ Եւ յաւուր միոջ աղաչեաց զնա եղբայրն և ասէ. ասա ինձ եթէ զինչ խորհիս դու յաղօթս զի այնչափ ողբաս։ Եւ նա ասէ. ներեա ինձ, եղբայր, զի մինչ կամ յաղօթս՝ միշտ առաջի աչաց ունիմ զդատաւորն զայն, և ես որպէս զդատապարտեալ կամ առաջի նորա և մնամ զի քննեսցէ զմեղս իմ, և ասէ ցիս՝ ընդէ՞ր մեղար զայս. և ես երկնչելով զի ոչ ունիմ թէ զինչ պատասխանի տաց, և վասն այնորիկ կարկի բերան իմ, և անկանի տուն սաղմոսին 'ի բերանոյ իմոյ. այլ շնորհեա ինձ թողութիւն զի վրդովեմ զքեզ 'ի սաղմոսելն. և եթէ կամիս, իւրաքանչիւր 'ի մենջ առանձին կատարեսցուք զկանոնս մեր։ Ասէ ցնա եղբայրն. ոչ, հայր, մի երկիցես. զի թէպէտ և ես ոչ ողբամ, այլ իբրև տեսանեմ զողբս քո, և ես վայ տամ անձին իմոյ որ պակասեալ է 'ի շնորհացն այ̃։ Եւ տեսեալ այ̃ զխոնարհութիւն նորա, և ետ նմա զողբ եղբօր իւրոյ։

[2] Գնաց ոմն եղբայր առ ծեր ոմն որ բնակէր 'ի Սինեա, աղաչէր զնա

Սինեայ, և աղաչէր զնա ասելով. Հայր, ասա ինձ զինչ պարտ է աղօթել: Ասէ ցնա ծերն. ես, որդեակ, յորժամ աղօթեմ, այսպէս ասեմ. տէր, արժանաւորեա ինձ ծառայել քեզ որպէս ծառայեցի սատանայի, և արժանաւորեա զիս սիրել զքեզ որպէս սիրեցի զմեղս: Ասաց դարձեալ ծերն. բարիոք է համբառնալ զձեռս 'ի բարձունս և աղաչել զԱծ անբաւիր անցանել հոգւոյն յելանել իւրում ընդ ամենայն որ ձեռնարկեն խափանել զնա յօդս:

ԵՂԲԱՅՐ' ումն փոքրիկ առաքեցաւ յաբասէն իւրմէ առ եղբայր ումն, որ ունէր պարտէզ 'ի Սինեայ լերինն, բերել սակաւիկ մի միրգ ծերոյն: Իբրև եմուտ 'ի պարտէզն, ասէ եղբայրն ցտէր պարտիզին. ունիս, հայր, միրգ սակաւիկ մի՝ ասաց աբասն իմ: Ասէ ցնա. այո, որդեակ, որ ինչ և կամիս՝ կայ այսր խաղաղութե: Ասէ փոքրիկ միայնակեացն. իցէ՞ արդեօք այսր ողորմութիւն Այ, աբբայ: Իսկ նա իբրև լուաւ, եկաց տխրեալ 'ի վայր հայելով, և ասէ ցմանուկն. զի՞նչ ասացեր, որդեակ: Ասէ մանուկն. ասացի, աբբայ, թէ իցէ՞ արդեօք ողորմութի Այ այսր: Եւ դարձեալ երկրորդ անգամ եհարց զնոյն բան, և լռեալ առ վայր մի տէր պարտիզին՝ ոչ ինչ եգիտ տալ պատասխանի մանկանն, և յոգւոց հանեալ ասէ. օգնէ Ած, որդեակ: Եւ դարձուցեալ զմանուկն՝ 'ի

և ասէր. արա սէր և ուսո ինձ, հայր, թէ որպէս արժան իցէ աղօթել, զի յոյժ բարկացուցի զԱծ 'ի գործս իմ: Ասէ ցնա ծերն. ես, որդեակ, մինչ աղօթեմ, այսպէս ասեմ. տէր, արժանի արա զիս այնպէս ծառայել քեզ որպէս ծառայեմ սատանայի, և արժանացո զիս այնպէս սիրել զքեզ որպէս սիրեմ ես զմեղս. բարւոք է, որդեակ, համբառնալ զձեռս և աղաչել զԱծ, որպէս զի սատանից գողման ելցէ հոգի 'ի մարմնոյն յելանել իւր, և ոչ յափշտակեսցի նա 'ի չար հոգեացն որ յօդսն են:

[1] Եղբայր ումն մանուկ առաքեցաւ 'ի ծերոյ ումեմնէ առ եղբայր ումն 'ի լեառն Սինեայ՝ որ ունէր պարտէզ, որպէս զի բերցէ նմա բանջար ինչ: Եւ իբրև եմուտ 'ի պարտէզն, ասէ եղբայրն ցպարտիզպանն. ունիս, ով հայր, փոքր ինչ միրգ, զի խնդրել առաքեաց զիս առ քեզ հայրն իմ: Եւ նա ասէ. զամենայն ինչ զոր և խնդրես՝ գտանես աստ: Ասէ ցնա մանուկն. և իցէ՞ աստ ողորմութի Այ: Իսկ նա իբրև լուաւ զայս, սկսաւ խորհել և նայել 'ի խոնարհ, և ասէ ցմանուկն. զի՞նչ ասացեր, որդեակ: Եւ նա ասէ ցնա. ասացի, հայր, եթէ իցէ՞ աստ ողորմութի Այ: Եւ նա երկրորդ անգամ զնոյն բան եհարց, և մանուկն զնոյն ետ պատասխանի: Եւ իբրև 'ի միտ եառ զբանն պարտիզպանն, լռեաց փոքր մի և հառաչեալ ասէ ցմանուկն. ողորմեսցի քեզ Ած: Եւ առաքեաց զնա 'ի տուն իւր, և վաղվաղակի յարեաւ և

նոյն առ զմնչկեակն և եւ յանապատն, թողեալ զպարտէզն ասելով՝ գնասցուք խնդրել զողորմութին այ. եթէ փոքր մանկանն ոչ կարասցեր տալ պատասխանի, զի՞նչ արասցուք յորժամ հարցանիմք յայ։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն նստէր 'ի լերինն Ձիթենեաց. և 'ի միում աւուր իջեալ 'ի սուրբ քաղաքն, և մատուցեալ առ իշխանն խոստովան եղև զմեղս իւր և ասէ ցնա. տանջեա զիս ըստ օրինին։ Իսկ իշխանն զարմացաւ և ասէ ցեղբայրն. որովհետև քեզէն խոստովանեցար, ոչ իշխեմ դատել զքեզ նախ քան զած արդեօք որ եթող քեզ։ Եւ երթեալ եղբայրն արկ անձին իւրում երկաթս 'ի պարանոցն և արգել զինքն 'ի խուց։ Եւ եթէ ոք երբեք հարցանէր ցնա՝ ո՞վ արկ զքեզ յայդչափ ծանրութի երկաթոցդ, և նա ասէր՝ իշխանն։ Իսկ յառաջ մի աւուրբ քան զվախճանելն իւրում բացան իւրովի երկաթքն և անկան 'ի նմանէ։ Եւ եկեալ սպասաւորն տեսեալ զարմացաւ և ասէ ցնա. աբբայ, ո՞վ եհան զերկաթսդ 'ի քէն։ Նա ասէ ցնա. որ եհան զմեղս իմ, յայտնեցաւ ինձ երեկ և ասէ՝ ահաւասիկ վասն համբերութեան քո լուծի զամենայն զմեղս քո։ Եւ մերձեցաւ մա-

թողեալ զպարտէզն, առեալ զմախաղ իւր եւ յանապատ և ասէ ցանձն իւր. արի, եղկելի անձն իմ, արի խնդրեսցուք զողորմութիւնն այ. զի եթէ փոքր մի մանկան պատասխանի առնել ոչ կարացեր, ապա ո՞րպէս կարասցես պատասխանել այ եթէ հարցանէ զքեզ յաւուրն դատաստանին զգործսն և զմիտսն քո։

‹ Եղբայր ոմն բնակէր 'ի լերինն Ձիթենեաց, և յարուցեալ էջ 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ և կացեալ առաջի իշխանին խոստովանեցաւ բարձրաձայն զամենայն մեղս իւր առաջի ամբոխին և ասէ ցնա. աղաչեմ զքեզ զի տանջեսցես զիս ըստ օրինաց արքայի։ Զղջացաւ իշխանն և ասէ ցեղբայրն. դու զի խոստովան եղեր զմեղս քո յայտնի, ես ոչ իշխեցից ես արդեօք նախ քան զած տանջել զքեզ. ո գիտէ թողուցու քեզ ած զյանցանս քո։ Եւ յարեաւ գնաց եղբայրն և կապեաց երկաթի կապանօք զինքն 'ի սենեկի փոքու, և եդ շղթայս 'ի յոտս և 'ի պարանոցի իւրում. և թէ եկեալ ոք 'ի մարդկանէ հարցանէր ցնա եթէ ո՞վ էարկ զքեզ 'ի բանտդ յայդ և յերկաթս, և նա ասէր՝ իշխանն ընկեաց զիս 'ի կապանս յայս։ Եւ միով աւուրբ յառաջ քան զմահ իւր բացան երկաթքն յինքենէ և անկան 'ի նմանէ։ Եւ իբրև եկն սպասաւոր իւր և ետես զնա այնպէս, զարմացաւ և ասէ ցնա. ո՞վ արձակեաց զքեզ։ Եւ նա ասէ. այն որ արձակեաց զկապանս մեղաց իմոց, և զի նա եհան զիս 'ի կապանաց երկաթեաց. քանզի երևեցաւ ինձ երեկ փրկիչն և ասէ ցիս՝ ահա յաղագս համբերութեան քո լուծի զամենայն մեղս քո։ Եւ մերձեալ մատամբ իւրով 'ի կապանս երկաթեաց

տամբ իւրով յերկաթս, և 'ի նոյն 'ի բաց անկան յինէն : Եւ զայս ասացեալ եղբօրն՝ նոյնժամայն գնաց առ տէր :

ՀԱՐՑԵԱԼ[1] ոմանց ցհայրն Մակար թէ զի՞րդ՝ եթէ ուտես եթէ պահես, մարմին քո ցամաք կայ հանապազ : Ասէ ցնոսա ծերն . փայտ որ ինչ չոր է կամ խռիւ, 'ի հրոյ ծախումն լինի հանապազ . այսպէս եթէ միտք ահիւն այ սրբեսցին, ուտէ զոսկերս նոցա և ըզմարմին :

ԱՍԱՑ[2] աբբայ Իզիդորոս՝ թէ էր եղբայր մի բնակեալ 'ի լոցի և եկաց մինչև ցքսան տարի պարապեալ յընթերցումն 'ի տուէ և 'ի գիշերի . իսկ յետոյ վաճառեալ զամենայն գրեանն զոր ստացեալն էր, և առեալ զլենջակն իւր գնաց 'ի ներքսագոյն անապատն : Եւ պատահեալ նմա աբբայ Եսայիաս՝ ասէ ցնա . ո՞ւր երթաս, որդեակ : Ասէ եղբայրն . ունիմ քսան տարի, հայր, լոկ միայն լսեմ զբանս գրոց . իսկ արդ կամիմ և սկիզբն առնել գործոյն զոր լուայ 'ի գրոց անտի : Եւ արարեալ նմա աղօթս ծերն արձակեաց զնա :

ԱՍԱՑ[3] աբբայ Ղոնգինոս . պահք նուաղեցուցանեն զմարմինն, հսկումն սրբէ զմիտս, լռութիւն ածէ սուգ, իսկ սուգն պահէ զմարդն առանց մեղաց : Եւ ունէր աբբայ Ղոնգինոս սուգ յոյժ 'ի սաղմոսել և յաղօթել իւ-

խմոց, և վաղվաղակի անկան յինէն : Զայս ասացեալ երանելին այն, եւ բարի մահուամբ և գնաց առ կենսատուն Քրիստոս :

1 Հարցին եղբարք ոմանք ցհայրն Մակարի եգիպտացին և ասեն . ընդէր, հայր, 'ի պահելն քո և 'ի ճաշակելն՝ մարմին քո միապէս ցամաքեալ կայ : Ասէ ցնոսա ծերն . փայտ որոյ յարդարեն միշտ զհուր՝ եթէ դալար իցէ և եթէ չոր, մաշեսցի 'ի հրոյն . այսպէս իցէ և մարդ, եթէ սրբեսցէ զմիտս իւր ահիւն այ, քանզի և այն ահ ուտէ զմարդ միշտ՝ զոսկր և զմարմին նորա :

2 Դարձեալ ասաց . էր մի եղբայր որ բնակէր 'ի սենեակս և յամեաց քսան ամ զցայգ և զցերեկ ընթերցումն սուրբ գրոց . յարեաւ 'ի միում աւուր և վաճառեաց զամենայն գիրսն իւր զոր ունէր և ետ աղքատաց, և ինքն գնաց 'ի ներքսագոյն անապատն : Եւ պատահեաց հայրն Իսահակ և ասէ . ո՞ւր երթաս, որդեակ : Պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ . քսան ամք են, հայր, յորմէհետէ ուսանիմ զբանս գրոց, և զի այժմ կամիմ ձեռն արկանել և գործով կատարել զնոսա զոր լուայ 'ի գրոցն : Իսկ ծերոյն արարեալ աղօթս 'ի վերայ նորա արձակեաց զնա :

3 Ասաց հայրն Ղունկինոս՝ եթէ պահքն խոնարհեն զմարմինն և արթնութիւն սրբէ զմիտս, իսկ հանդարտութիւն բերէ զողբս, և ողբ և արտասուք մկրտէ և լուսաւորէ զմարդն և անմեղս առնէ : Եւ զի ունէր ինքն հայրն Ղունկինոս զղջումն յոյժ յաղօթս և 'ի պաշտօն իւր, և

րում։ Նա ասէ ցնա 'ի միում աւուր աշակերտն իւր. այս-
պէս է կանոն հոգևորական՝ որ եթէ լայ 'ի պաշտէն իւ-
րում միայնակեաց։ Նա ասէ ծերն. այո, որդեակ, այս է
կանոն զոր ոչ խնդրէ ա̃ծ, քանզի ոչ արար ա̃ծ զմարդն
'ի սգալ, այլ 'ի խնդութի̃ և յուրախութի̃, զի փառա-
ւորեսցէ զա̃ծ սրբութբ̃ և անմեղութբ̃ որպէս և հրեշ-
տակք. բայց անկեալ մարդոյն 'ի մեղաց անտի՝ յայն-
ժամ ապա պիտոյ եղև նմա սուգ. քանզի ուր մեղք ոչ
են, անդ և ոչ լալոյ պէտք են։

յաւուր միոջ ասէ ցնա աշակերտն իւր. այսպիսի՞ ինչ իցէ, հայր, կարգ
և կանոն հոգևոր՝ զի ողբասցէ կրօնաւոր յաղօթս իւր։ Ասէ ցնա ծերն.
որդեակ, այսպէս է կարգ զոր կամի ա̃ծ. զի ստեղծ ա̃ծ զմարդն զի
լացցէ և ողբասցէ, այլ արար զի և խնդասցէ և ուրախասցի և փառա-
ւորեսցէ զարարիչն իւր ընդ հրեշտակաց դասուցն. այլ յորժամ տի-
րեաց մեղքն և անկաւ մարդն յանցանս, յայնմհետէ դատ եղև նմա
լալ և ողբալ. իսկ ուր մեղք ոչ իցէ, անդ և ոչ ողբք պիտոյ լինիցին.

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

Ասէ հայրն Նմնա․ յորժամ նստցիս 'ի սենեկի քո, ժողովեա զմիտս քո և յիշեա զօր մահու քո, և կնքեա 'ի սրտի զելանել հոգւոյ և զմահ մարմնոյ։ Ի միտ առ զփորձութիւն զայն, և դիր 'ի սրտի քո երկիւղ և զեղջ, և ատեսցես զունայնութիւն և դիցես 'ի մտի քո զբարե֊գործութիւն փոյթս, զի այսու օրինակաւ կարասցես կեալ բարեօք յառաքինութիւնս, և զի յօժարեսցիս միշտ համ֊դարտել խաղաղութեամբ և նստել 'ի սենեկի քո։ Ի վերայ այսոցիկ յիշեսցես և զօրն ահագին դատաստանին և թէ որպէս լինիցին անդ հոգիքն, ոմանք 'ի դառն լռութեան և ոմանք 'ի դժուարին հառաչմունս, և թէ յորպիսի ահ և 'ի դողումն իցեն, և զինչ մնասցեն որք 'ի տանջանս յաւիտենից են 'ի լալ աչաց և 'ի կրճել ատամանցն որ լի֊նին յետ յարութեան։ Յիշեսցես և զօրն զայն զհասարա֊կացն յարութիւն և զկալոյն առաջի այ․ մտածեա և զա֊հագին և զմնաչար դատաստանն․ 'ի միտ առ և ահնկա֊լեալ զամօթն յանցաւորացն, որ և լինելոցն է առաջի այ և հրեշտակաց դասուց և դիւաց և ամենայն ազամեան ազգի և հոգւոց արդարոց։ Յիշեա և զամենայն տեսակ տանջանացն, զհուրն անշիջանելի և զորդն անքուն, զմը֊թագին տարտարոսն և զխաւարն և զկրճել ատամանցն, զահ և զերկիւղ և զպատիժս անհատս և անկատարածս։ Յիշեա և զարդարոցն պատրաստեալ բարիսն և զհամ֊գիստսն և զհամարձակութիւն որ առաջի այ և հրեշտա֊կաց նորա և առաջի հոգւոց արդարոցն, և զցնծութիւն որ յարքայութեան երկնից։ Զսոցին երկոցունց յիշմունս ժողովեա 'ի մի 'ի մտի քում, և միոյն հեծեծեսցիս և 'ի միւսոյն փախիցիս։ Նա յարաժամ ողբասցես լացցես

և արտասուեսցես և երկիցես միշտ՝ մի գուցէ և դու 'ի թիւ դատապարտելոցն անկցիս. զի թէպէտ և արդար իցես, յայսու մտածութեն կացցես, և լաւագոյն իցէ քեզ։ Իսկ զարդարոցն պատրաստեալ բարիսն 'ի մտի քո խորհեսցես միշտ, և յուսով բարեացն յարուսցես զանձն քո, և փութասցիս բարի գործովք խառնել զքեզ 'ի թիւս նոցա։ Տես և 'ի միտ առ և զգոյշ լեր՝ զի մի պակասեսցի երբէք յիշատակն այ 'ի մտաց քոց և մի մոռասցես զդատաստան նորա, և զի գուցէ սոքօք զերծանիցիս 'ի չար խորհրդոց քոց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի չփոթեն զիս խորհուրդք իմ և չտան թողուլ ինձ զմեղս իմ և շարժեն զիս 'ի քննել զյանցանս ընկերին։ Ասէ ցնա ծերն. էր ոմն ծեր զի նստէր 'ի սենեկի իւրում, և աշակերտն իւր նստէր հեռագոյն 'ի նմանէ յայլ խցի. և յորժամ երթայր 'ի տեսանել զծերն, գտանէր զնա 'ի լաց և յարտասուս։ Ասէ ցնա եղբայրն. ընդէ՞ր միշտ ողբաս, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. վասն բազում մեղաց իմոց լամ, որդեակ։ Եւ ասէ ցնա եղբայրն. ոչ է մեղս ինչ քո, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. զի՞նչ ասես, որդեակ. եթէ էր հնար տեսանելոյ զմեղսն իմ, և ոչ տասն անձն բաւական էր ողբալ զնոսա. այլ և դու յիշեսցես միշտ զօր ելից քոյ և զօրն դատաստանին այ, և ոչ կարասցես յայնմանէ դատել զընկերն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զի՞նչ արարից, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. Աբրահամ յորժամ գնաց յերկիրն աւետեաց, նախ գերեզման իւր գնեաց և նովաւ ժառանգեաց զնա։ Ասէ ցնա եղբայրն. և զի՞նչ իցէ գերեզմանն։ Ասէ ցնա ծերն. տեղի ողբոյ կոծոյ և և արտասուաց և սգոյ։

ԱՍԱՑ հայրն Եղիա միայնակեաց. պարտ է ունել զերկիւղն այ քան զշունչս մերձաւոր լինել. քանզի մինչև դարձցին միտք մարդոյ 'ի մեղս յիշել զնոսա, ոչ ունի նա 'ի մտի զերկիւղն այ, և զի հեռի իցէ յողորմութէն այ։

ԱՍԱՑ Թէոփիլէ եպիսկոպոսն՝ եթէ որպիսի ահ և դողումն առաջի կան մեզ, եղբարք, յորժամ հեռասցին հոգիք մեր 'ի մարմնոյս, զի և գան յայնժամ փութանակի զօրավարք և գունդք հակառակ զօրութեանց, իշխան աշխարհիս և խաւարային դեքն և դատաստանս

զնեն անձին մեղուցելոյ, և բերեալ զամենայն գիտութեան և զանգիտութե զպայմանի և զգաղտնի մեղսն և դնեն առաջի նորա, և զի կան ընդդէմ և մատնեն բռնաբար զամենայն գործս նորա ասելով՝ այսքանեաց չարեաց գործող է սա: Եւ արդ որպիսի ահ և դողումն ունիցի անձն այն մինչև ելցէ վճիռ և ազատեսցի 'ի նոցանէ. զի ժամն այն դժուարին է, դառն և չար, և զի երկիւղ մեծ իցէ ամենայն ադամայնոցս մինչև տեսցէ անձն այն զվախճան գործոյն այնորիկ: Մի գան և աստուածային զօրքն սուրբ հրեշտակք, և բերեն և նոքա զորս ինչ ունէրն բարի գործս, և զի նայի դողալով անձն այն յայսկոյս և յայնկոյս և երկնչի յոյժ 'ի խաւարային դասէն, մինչև յիրաւ և յանաչառ դատաւորէն հատցի դատաստան: Եւ եթէ արժանի լինիցի ողորմութեան անձն այն, յայնժամ լսեն զբարկութի չար դևքն յանկարկմանէն այ, և առժամայն յափշտակեն զայն հոգի 'ի ձեռաց դիւաց սուրբ հրեշտակք այ, և յայնմհետէ այլ ոչ ևս երկիցէ: Եւ զի լցցի յայնժամ բանք գրոց որ ասէ՝ եթէ որպէս ուրախացելոց բնակութիք են 'ի քեզ: Եւ զի դարձեալ միւս գիր ասէ. յորմէ փախչին ամենայն վիշտք և հեծութիք և հառաչանք: Իսկ մինչ ազատեսցի 'ի հալածչացն յայնցանէ, տանին զնա յանպատմելի ուրախութիւն և 'ի փառս աննկատելիս առաջի այ և երեսացն Քի և կարգեն զնա յօթեվանս երանելի արդարոցն ամենեցուն. իսկ եթէ գտցի անձն եղկելի և վատթար գործովք կենցաղոյս, լսէ նա զձայն զայն բան՝ եթէ բարձցի ամբարիշտն և մի տեսցէ զփառս այ: Եւ յայնժամ պաշարէ զնա օր բարկութեան և դառն, օր վշտաց և նեղութե, օր մթոյ և խաւարի, օր որ հանէ 'ի խաւարն արտաքին և 'ի հուր գեհենին զի տանջեսցի 'ի նմա յաւիտեան: Եւ ո՞ւր իցեն պարծանք աշխարհիս այսորիկ, ո՞ւր զօրութի մեծութե և հանգիստ, և ո՞ւր իցէ բարձրավիզն հպարտութիւն, ո՞ւր ինչք և գանձք և ստացուածք, ո՞ւր զօրաց և ծառայից և մարդոց բազմութիւնք, և ո՞ւր իցէ ազնուականութի, ո՞ւր հօր և մօր և ազգին բարետոհմութիւն, և որք աստէն մնացականք և խափանելիքն էին և սիրելի և ցանկալի մարմնոյ՝ զինչ կարիցեն օգնել յայնժամ կամ փրկել 'ի տանջանացն 'ի սոսկալի կիզմանէ հրոյն և կամ յայլոցն յամենեցունց

բազում և ազգի ազգի տանջանացն։ Եւ արդ զի այս ամենայն այսպէս իցէ, և որպէս պարտ իցէ մեզ լինել՝ ասեմ զճշմարիտն թէ որպէս պարտ է առնել. սնանիլ սրբութեամբ, և կեալ յաստուածպաշտութեան միշտ, և ստանալ սէր կատարեալ առ Աստուած և առ ամենայն մարդ. զսուրբ քաղաքավարութիւն ստանալ, և զընթացս ճգնութեանց իմաստութեամբ ընթանալ աղօթիւք և զգուշութեամբ և պահօք, և զի փութասցուք զի մի յապաղելով ստասցուք զբարիս, և փախիցուք 'ի չարեաց։ Որպէս զի արժանի լիցուք լսել զքաղցր ձայնն զայն 'ի բերանոյ Յիսուսի Քրիստոսի մերոյ որ ասէ. եկայք, օրհնեալք հօր իմոյ, ժառանգեցէք զարքայութիւն զոր պատրաստեալ է ձեզ 'ի սկզբանէ աշխարհի. և որ զկնի այսորիկ։ Զայս Թէոփիլոս ասէր յօր մահուն իւրոյ. երանի է քեզ, հայր Արսէնիոս, զի միշտ յիշէիր զօրս զայս։

ՀԱՅՐՆ Իսահակ և հայրն Աբրահամ 'ի միասին բնակէին. և մտեալ երբեմն հայրն Աբրահամ և եգիտ զԻսահակ զի ողբայր յոյժ, և ասէ ցնա. ընդէ՞ր այդպէս լաս, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. և ընդէ՞ր ոչ լացից՝ զի ոչ ունիմք տեղի ուր և գնասցուք, զի ննջեցին սուրբ հարքն մեր, և ոչ էր բաւական 'ի վարձս նաւուց ձեռագործ մեր, զոր տուեալ նաւավարաց գնայաք տեսանել զնոսա և խրատիլ 'ի նոցանէ. և արդ որք մնացեալ մեր 'ի նոցանէ՝ ոչ ունիմք տեղի ուր երթամք, և զայս ինչ լամ։

ՊԱՏՈՒԻՐԵԱՑ երբեմն ծերք լերինն առ հայրն Մակարի 'ի Սկիտէ և ասեն. որպէս զի մի աշխատեսցի այս բազում ժողովս, աղաչեմք զքեզ եկ առ մեզ դու, և արժանի եղիցուք տեսութեան քո յառաջ քան զգնալն քո առ տէր։ Յարեաւ հայրն Մակար և գնաց առ նոսա 'ի լեառն. և ժողովեցան ամենայն բազմութիւն առ նա և աղաչեցին զնա զի ասասցէ նոցա բանս կենաց։ Իսկ նա իբրև ետես զնոսա և լուաւ զայս, ասէ. լացէք, եղբարք, և հոսեսցեն աչք ձեր զհոսանս արտասուաց նախ քան զելանելն մեր աստի և գնալ յերկիրն յայն ուր ոչ օգնեսցեն մեզ ողբք և արտասուք. այլ և հուր կիզանողս պատահէ մեզ։ Եւ ողբաց յոյժ ամենայն բազմութիւնն, և անկան ամենեքեան 'ի վերայ երեսաց իւրեանց և ասեն. աղօթեա վասն մեր, հայր։

ԱՍԱՑ հայրն Մակարիոս եթէ երթայի երբեմն յան-

ապառի, և գտի անկեալ և չորացեալ գլուխ մարդոյ, և նստայ մերձ առ նա և ասեմ ցնա. ո՞վ ես դու: Իսկ նա պատասխանի ետ և ասէ ցիս. ես էի քահանայապետ կռոց հեթանոսաց որ բնակեալ էին անդ, իսկ դու ես հոգևոր հայրն Մակար. զի յորժամ աղօթես դու հոգւոյն որ 'ի դժոխս են՝ առնուն փոքր մի հանգիստ և մխիթարութի̃ն: Ասէ ցնա ծերն. զի՞նչ և կամ ո՞րպէս իցէ մխիթարութի̃ն այն և կամ ո՞րպէս են տանջանքն: Ասէ ցնա գլուխն այն. որչափ բարձր են երկինք և խոր է երկիր, այնչափ խորագոյն են յերկրէ տեղիքն ուր մեք դատապարտեալ կամք, և զի կեամք յոտից մինչև ցպարանոց թաղեալ 'ի հուրն անշէջ. և ոչ գոյ մեզ հնար տեսանել զերեսս միմեանց, այլ իւրաքանչիւրն հայի 'ի թիկունս ընկերին իւրոյ. և զի է խաւար յոյժ: Իսկ իբրև սկսանիս դու աղօթել վասն մեր, յայնժամ փոքր մի տեսանեմք զդէմս միմեանց, և այն է մխիթարութիւն մեր: Եւ յայնսիկ ողբայր և ասէր՝ վայ աւուրն այնորիկ յորում ծնաւ մարդ: Ասէ ցնա Մակարի. է՞ այլ ինչ դժուարին տանջանք ուրեք քան զայն յորում էք դուք: Ասէ ցնա գլուխն այն. է և այլ ինչ խստագոյն ևս տանջանք 'ի ներքոյ քան զմեզ: Ասէ ցնա ծերն. և ո՞յք եղկելիք են 'ի նմա: Եւ ասէ ցնա գլուխն. մեք որպէս զանգէտսն այ̃ փոքր մի ողորմելի եմք 'ի նմանէ. իսկ որք գիտէին զա̃ծ և ուրացան զնա, նոքա ներքոյ մեր իցեն: Եւ առեալ ծերոյն զգլուխն զայն թաղեաց յերկիր:

ԵՀԱՐՑ ումն եղբայր ցհայրն Մովսէս և ասէ. զի՞նչ պարտ իցէ առնել մարդոյ յամենայն փորձութիւնս որ գայցեն 'ի վերայ նորա և կամ յամենայն խորհրդոց թշնամւոյն որ անկանի 'ի միտս նորա: Ասէ ցնա ծերն. անկանել և լալ պարտ է առաջի այ̃, որպէս զի օգնեսցէ և փրկեսցէ զնա. և եթէ զայս արասցէ, փոյթ գտցէ հանգիստ եթէ զզջութե̃ և իմաստութե̃ աղօթեսցէ, որպէս և գրեալ է. ոչ երկեայց ես 'ի բիւրուց զօրաց 'ի

1 Զայս համառօտ բանի և մեծաբանն Հռովմայեցի Կիկերոն յիւրում [illegible] [illegible] ասէ ըստ կերպի [illegible], և առէ [illegible] [illegible] առասպելաբանին [illegible] [illegible] 'ի մեծութիւն դժուարաւոր բանիցն. [illegible] [illegible] և զայն [illegible] [illegible] 'ի մարմնոյ իւր ասէ՝ թէ որպէս [illegible], այսպէս և [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] 'ի դժոխս:

նոցանէ. և թէ՝ զի՞նչ արասցէ ինձ մարդ, զի դու տէր ընդ իս ես. և որքան յաղթեսցուք 'ի մարմնական ախտից, մի՛ դադարեսցուք յողբալոյ և 'ի կոծելոյ մինչ չև հասեալ իցեմք ողբոցն յաւիտենից: Դարձեալ ասէ. արտասուօք ստասցի մարդ զառաքինութ՟ի, և զի արտասուօք առնու զթողութ՟ի մեղաց: Իսկ մինչ ողբասցես, մի՛ բարձրացուսցես զձայն հառաչմանց քոց, և զի մի՛ գիտասցէ ձախ քո թէ զինչ գործէ աջ քո. և այս յայտնի է, զի ձախ կոչի ամբարտաւանութ՟ի:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Մատոյի և ասէ. ասա ինձ բան ինչ: Ասէ ցնա ծերն. զամենայն հակառակութիւն յամենայն բանի հատցես 'ի քէն, և ողբասցես և լացցես զի մերձեալ է վախճան:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զինչ արարից, ով հայր: Ասէ ցնա ծերն. յորժամ այց արար ա՟ծ և կոչեաց զմեզ, այլ զինչ հոգասցուք մեք: Ասէ եղբայրն. զմեղս մեր հոգասցուք, ով հայր: Ասէ ծերն. մտցուք 'ի սենեակս մեր, նստցուք և յիշեսցուք զմեղս մեր և լացցուք առաջի տեառն ա՟յ մերոյ, և նա օգնեսցէ մեզ:

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Աթանաս արհիեպիսկոպոսն Աղեքսանդրու աղաչեաց զհայրն Պամբոյ, որպէս թէ իջցէ 'ի լեռնէն յԱղեքսանդրիա: Եւ իբրև էջ, ետես կին մի պոռնիկ անդր և սկսաւ լալ: Հարցանէին ցնա որք տեսանէին եթէ ընդէ՞ր ողբաս, հայր: Եւ նա ասէ. լամ վասն երկուց պատճառաց, մի վասն կորստեան հոգւոյ նորա և երկրորդ վասն իմ լամ, զի ոչ ունիմ ես փոյթ այնչափ հաճոյ լինել ա՟յ որչափ ունի սա փոյթ հաճոյ լինել մարդկան:

ԱՍԱՑ հայրն Պաւղոս. 'ի գուբ տղմոյ թաղեալ կամ մինչև ցպարանոց իմ, վասն այսորիկ լամ միշտ առաջի ա՟յ, որպէս զի թէ հանցէ զիս 'ի նմանէ:

ԱՍԵԻՆ վասն հօրն Արսենի՝ եթէ այնպէս էին կեանք նորա իբրև զթռչնոյ միոյ, զի ոչ բնաւ ստացաւ ինչ 'ի ստացուածոց երկրի և ոչ բնակեցաւ 'ի սենեկի երբէք, այլ զի և զգեցեալ էր խորգ ինչ, և աւետարան մի փոքրիկ ունելով 'ի ձեռին և այնպէս շրջէր իբրև զանմարմին: Բազում անգամ գտին զնա զի նստէր 'ի ճանապարհին արտաքոյ շինին և լայր դառնապէս.

մինչ հարցանէին որք անցանէինն՝ ընդէ՞ր այդպէս ողբաս, այր դու, և նա պատասխանէր և ասէր. տէրն իմ հաւատաց ինձ ինչս բազումս, և իմ կորուսեալ զայն ամենայն երկնչիմ զի հանդերձեալ է տանջել զիս։ Իսկ մինչ լսէին զայս ճանապարհորդքն՝ կարծէին եթէ զոսկի և զինչս ասէ, և ընկենուին նմա հաց և ասէին. առեալ կերիցես զայդ, եղբայր, և զմեծութիւն զոր կորուսեր՝ կարող է ա՟ծ տալ քեզ։ Իսկ ծերն ասէ՝ ամէն։

ԱՍԱՑ ծերն. մեծ ճգնութի՟ և աշխատանս ունէին ընդ առաջինսն այնք որք դիմեն առ ա՟ծ, իսկ յետոյ գտանեն խնդութի՟ անպատմելի. և լինի այնպէս որպէս զայն որ փութան լուցանել զհուր, և նախ արտասուեն հարեալ 'ի ծխոյն, և ապա վառեսցեն զհուրն և զշամանդարս իւրեանց։ Այսպէս եղիցին և այնք որք կարօտին ա՟յ և յա՟ծային սէրն, որպէս և գրեալ է՝ եթէ ա՟ծ մեր հուր ծախիչ է. և պարտ է մեզ զերանելի զայն և զտռփելի հուրն վառել 'ի մեզ բազում աշխատութբ՟ և վտակօք արտասուաց, զի լուսաւորեսցէ զմեզ։

ԱՍԱՑ հայրն Իպերիքոս. տիւ արասցէ զգիշեր կրօնաւորն արթուն՝ հսկելով յաղօթս, և խոցոտեսցէ ըզմիտս և զհոգի իւր, և հոսեսցէ հեղեղս արտասուաց, մինչև ձգեսցէ յինքն յերկնից զողորմութիւն ա՟յ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եկն առ ծերն և ասէ ցնա. ընդէ՞ր սիրտ իմ խիստ է, հայր, և ոչ երկնչիմ յա՟յ։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ կալցի մարդ զարհամարհանս անձին 'ի մտի, այնպիսին ստանայ զերկիւղն ա՟յ։ Իսկ եղբայրն ասէ. զինչ է արհամարհութի՟։ Ասէ ցնա ծերն. այն է զի յամենայն գործս իւր նախատեսցէ մարդ զինքն և ասասցէ. քաջալերեա, եղկելի, զի կալոց ես առաջի աթոռոյն Քի՟, և զինչ ունիս ընդ մարդոյ։ Եթէ կացցէ 'ի մտի նորա այսպիսի խորհուրդ, ստանայ զերկիւղն ա՟յ։

ԱՍԱՑ ծերն. զոր օրինակ չարութի՟ ընդ մեզ գայ ուր և երթիցուք, և այսպէս արժան է մեզ զեղջ և արտասուս ընդ մեզ ունել ուր և գնասցուք։

ՍԻՄԵՈՆ 'ի հարանցն պատահեաց մահ, և զկնի բազում ժամու դարձեալ էառ զհոգի իւր. և մեք հարցաք ցնա եթէ զինչ տեսեր, հայր։ Իսկ նա պատմէր արտասուօք՝ եթէ լուայ ձայն ողբոց և կոծոյ, որ ասէր անդադար. վայ վայ վայ։ Իսկ կրօնաւորի այսպէս պարտ է լինել։

ԵՀԱՐՑ եղբայր ոմն ցծերն եւ ասէ․ զի՞ է զի փափագի անձն իմ արտասուաց որպէս եւ հարքն փափագէին, եւ չգան ինձ, եւ դժուարի միտք իմ։ Իսկ ծերն ասէ ցնա․ որդիքն Իսրայէլի քառասուն ամ լցեալ հազիւ մտին յերկիրն աւետեաց, ուր բնակեալ ոչ երկեան այլ 'ի պատերազմողաց իւրեանց․ սոյնպէս եւ կամի ած զի միշտ տխրեսցի անձն եւ այնպէս մտցէ յերկիրն կենդանեաց։

ԱՍԷՐ ծերն․ այն գործ վայել է որ ապաշխարէն, որպէս զի միայնասցի եւ անհոգ լիցի յամ աշխարհական գործոց, եւ եղիցի զղջամիտ եւ ողբական․ եւ զի մի՛ ձանձրացուսցէ զոք եւ մի՛ նեղեսցէ, այլ նախատեալ նեղեսցէ զանձըն իւր եւ արթուն լինիցի եւ զգաստ մտօք, եւ զի հոգւոք արտասուաց ջերմապէս խնդրեսցէ միշտ զողորմութի՜ն այ։

ՀԱՐՑԻՆ ոմանք ցհայրն Սիսոյի եւ ասեն ցնա․ եթէ անկանի եղբայր ոմն՝ պա՞րտ իցէ զի ապաշխարեսցէ ամ մի։ Ասէ ծերն․ խիստ է բանդ այդ։ Եւ նոքա ասեն․ ապա բարւո՞ք է եթէ զամիսս վեց ապաշխարեսցէ։ Ասէ ծերն․ եւ այդ եւս շատ է։ Իսկ նոքա ասեն․ եւ արդ պա՞րտ է զի մեղիցէ եւ նստցի 'ի սէր ընդ մեզ։ Ասէ ծերն․ ոչ, այլ ապաշխարել զսակաւ աւուրս․ եւ ես հաւատամ յած, որպէս զի թէ կատարեալ մտօք եւ զղջութե սրտի ապաշխարեսցէ զերիս աւուրս, ընդունի ած զապաշխարութի նորա եւ թողու զյանցանս նորա։

ԱՍԱՑ ծերն․ մարդ որ նստի 'ի սենեկի եւ սաղմոսէ, նման է նա մարդոյ որ խնդրիցէ զտէր․ իսկ որ լայ եւ ողբայ, նա զոտից կալեալ զտեառն խնդրէ զողորմութիւն 'ի նմանէ իբրեւ զկինն պոռնիկ։

ԱՍԱՑ դարձեալ․ սովորեցո զմիտս քո 'ի վերայ ամենայն եղբօր եւ ասասցես՝ եթէ այս եղբայր լաւագոյն է քան զիս առաջի այ, եւ այս ոմն այլ փոյթ է եւ այլ ոմն այլ ազգ, եւ այսպէս եկեսցես 'ի չափ՝ ունելով զքեզ վատթար քան զամենեսեան, եւ բնակեսցի 'ի քեզ յայնմանէ հոգի այ։ Իսկ եթէ արհամարհեսցես զոք, փախչի 'ի քէն շնորհն այ եւ անկանիս 'ի պղծութի մարմնոյ, եւ խստասցի սիրտ քո, եւ զեղջ ամենեւին ոչ գոյ 'ի քեզ։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ․ եթէ լինիցի մարդ ճգնաւոր, խնդրեսցէ 'ի նմանէ ած զամենայն առաքինութիւնս, ոչ ունել 'ի մտի եւ ոչ ասել մի․ զի կարող է ասելն այն խափանել զխորհուրդ նորա եւ հատանել 'ի նմանէ զեղջ եւ զողբ եւ զարտասուք։

Ասաց դարձեալ. վայ քեզ, անձն իմ, զի սովոր ես լսել միայն զբանն ա̃յ և ոչ զմի 'ի նոցանէ կամիս գործովք կատարել. վայ քեզ, մարմին իմ, զի ծանեար զապականիչ և զպղծիչ քո, և յամենայնի զնոսա խնդրես՝ որք են յագեցմունք համեղք և գէրք և ըմպելիք ախտանոցք[1] ։ Եւ վայ մանուկ կրօնաւորի որ լցցէ զորովայն իւր և հեշտեալ իցէ կամաց իւրոց, և քանզի ունայն են կրօնք նորա ։

Եղբայր ոմն կրօնաւոր էր և բնակէր 'ի լեառն՝ Նիտրիոյ, և էր սենեակ նորա մերձ այլում եղբօր. լսէր զի ողբայր նա զմեղս իւր օր ըստ օրէ ։ Իսկ յորժամ ոչ գային արտասուքն, ասէր ցանձն իւր. ընդէ՞ր ոչ լաս ըզքեզ, եղկելի և վատթար. և եթէ ոչ կամիս լալ դու, ես արարից զի լացցես ։ Եւ ունէր խարազան չուանեայ կարկամ յոյժ. և յարուցեալ առնոյր զխարազանն զայն և հարկանէր ուժգին զինքն, մինչև 'ի ցաւոց հարմանն վշտանայր և լայր ։ Զարմանայր ընդ այն մերձաւոր եղբայրն և աղաչէր զա̃ծ յայտնել նմա եթէ բարւո՞ք առնէ նա զի տանջէ զանձն իւր ։ Եւ 'ի միում գիշերի ետես նա 'ի տեսլեանն որպէս զի կայր եղբայրն այն 'ի գունդս մարտիրոսաց կարգեալ, և պսակ պայծառ կայր 'ի գլուխ նորա, և ասէ ոմն ցնա. տեսանե՞ս դու զեղբայրդ զայս նահատակ՝ որ նեղէ զանձն իւր և հարկանէ վասն սիրոյն Քի՛ թէ որպէս ընդ գունդս վկայիցն դասեալ է ։

Ասաց ծեր ոմն. եթէ ոչ ունիցիս զեղջ 'ի սրտի, գիտեա զի ամբարհաւաճ ես դու, և նա ոչ թողու զղջալ սրտի քո ։

Ասաց դարձեալ. եթէ լիցին գերեզմանք մերձ 'ի տեղին ուր բնակիս դու, արագ արագ երթիցես դու անդ, զի տեսցես զթաղեալսն և խոնարհեսցիս, եւ առաւել 'ի ժամ պատերազմի մարմնոյ քո և եւամնց ախտից ։ Եւ ուր և լուիցես եթէ եղբայր գնայ առ ա̃ծ, վաղվաղակի գնասցես և նստիցես մերձ առ նա, զի տեսցես եթէ որպէս ելանէ հոգին 'ի մարմնոյն ։

Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. հայր, ասասցես ինձ բան ։ Ասէ ցնա ծերն. յորժամ եհար տէր զԵգիպտոս, ոչ գոյր 'ի նմա տուն յորում ոչ գոյին 'ի նմա ողբք և կոծումն. և դու մինչ նստիցես 'ի սենեկի քում, ու-

1 Օրինակ Գ. ախտանոցք ։

նիցիս միշտ 'ի քեզ զերկիւղն այ, զի նա պահեսցէ զքեզ և հալածեսցէ յանձնէ քումմէ զամենայն մեղս և զանօրէնութիւս քո. զի որ ունիցի յինքն զերկիւղն այ, ունի նա գանձարան լի բիւրաւոր մեծութբ. զի երկիւղն այ փրկէ զանձն 'ի մեղաց։

ԾԵՐ ոմն նստէր առանձին 'ի սենեկի, և զի ունէր անդ վաթսուն ամ 'ի կրօնաւորութեն. սա ոչ երբէք դադարեաց յողբալոյ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, այլ նըստէր միշտ և լայր և ասէր՝ եթէ զժամ զայս ետ ինձ տէր 'ի սակս ապաշխարութեն, զոր յոյժ խնդրեմ և ոչ գտանեմ յետոյ։

ԱՅԼ ոմն ծեր նստէր յանապատի առանձին միայնակեաց. սա մինչ մանուկն էր սպասաւորէր զջորիս եղբարցն. և իջեալ երբեմն յԵրիքով համդերձ ջորեօքն, և յօթեվանին նոցա էր մանուկ մի փոքր և յազդմանէ չարին կործեալ եղև 'ի ջորեացն և սպանաւ։ Իսկ մինչ իմացաւ եղբայրն, տրտմեցաւ յոյժ սակս այսորիկ, և յարուցեալ մեկնեցաւ անտի և գնաց յԱռնխան և եղև անդ միայնակեաց։ Սա ողբայր միշտ և ասէր. ես սպանի զմանուկն ձեռօք իմովք, և որպէս զմարդասպան դատելոց եմ։ Սա էր մերձ առ նա բնակեալ յայրի ինչ առիւծ մի չար, և երթայր նա հանապազօր յայրն առիւծուն և հարկանէր զնա և գրգռէր, թերևս յարիցէ և կերիցէ զինքն. իսկ առիւծն ոչ ինչ վնասեաց նմա։ Իբրև ետես եղբայրն եթէ ոչ մերձեցաւ 'ի նա առիւծն, տրտմեցաւ յոյժ, և գնացեալ նստաւ 'ի վերայ դրանն 'ի յանցս նորա, զի գուցէ քաղցիցի և կերիցէ զնա։ Իսկ առիւծն իբրև քաղցեաւ՝ եկն անդր և ետես զեղբայրն 'ի վերայ ճանապարհին իւրոյ, և հեզութբ և սիրով քայլեաց 'ի վերայ նորա և գնաց յորս։ Յայնժամ հաւատաց եղբայրն եթէ եթող ած իւր զայն մեղսն, և եկեալ 'ի վանս իւր և անդ կատարեաց զմնացեալ աւուրս իւր բազում զղջութբ և ուսուցանէր զամենեսեան։

ԱՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զծերն և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի մինչ տեսանեմ զոք մեղուցեալ՝ դատեմ զնա, և մինչ լսեմ ծուլ գոլ զեղբայրն՝ ատեմ զնա, և այսպէս կորուսանեմ զանձն իմ։ Ասէ ցնա ծերն. յորժամ լսես այսպիսի ինչ, առժամայն հեռացո զմիտս քո յայնմ գործոյ, և առաքեա զմիտս քո խորհել զահագին օրն դա-

տաստանին. յիշեա և զաԹոռն սոսկալի և զդատաւորն անաչառ, զգեհեանն հրեղէն որ գայ առաջի նորա և զանհանդուրժելի տանջանս որ 'ի նմա, և զսուրն հրեղէն և զանողորմ դահիճսն, զլալ աչաց և զկրճել ատամանց և զորդն անքուն և զամենայն դառն և զանվախճան տանջանս, զողբս և զկոծս յաւիտենական: Զայսոսիկ զամենեսեան յիշեսցես, և փոխեա զդատել ընկերին 'ի դատել զքեզ, և քննեա զմեղս քո և խորհեսցիս յոյժ եԹէ որպէս ահաւոր են դատաստանքն այ: Զամն զի սուրբ և անմարմին զօրք հրեշտակացն ահիւ և դողուԹբ. կան յայնժամ, որչափ ևս առաւել մարդ 'ի մեղս ծնեալ և 'ի նոյն մնեալ: Ոչ կարող է ոք անդ այլում օգնել և կամ վնասել ինչ, և ոչ ոք կարող իցէ փրկել զոք 'ի տանջանացն, ոչ հայր և ոչ մայր և ոչ եղբայր և ոչ քոյր և ոչ որդի և ոչ ազգատոհմ և ոչ փառք և ոչ մեծուԹի և ոչ բնաւին ոք, բայց միայն ողորմուԹիւնն այ և ամենայն գործք արդարուԹե և հաւատ ուղիղ: Նա զի մեծ յիմարուԹի է Թողուլ զմեղս իւր և դատել զընկերին, զի իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ զիւր բեռն բարձցէ և իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ ըմբռնեսցի 'ի ցանցս մեղաց իւրոց, և զի տեառն իւրում է ամենայն ոք եԹէ արդար իցէ և եԹէ մեղաւոր: Նա զի կարող է ած կեցուցանել զմեղաւորն և զարդարն, որպէս և արար մաքսաւորին և պոռնկին և աւազակին և մշակացն որք զմետասան ժամն գործեցին: Զայս ամենայն խորհեսցիս, որդեակ, և հրաժարեա 'ի դատելոյ և յատելոյ զընկերն, քանզի չար է այդ և դժնդակ քան զամենայն մեղս, և զի յափշտակումն է աԹոռոյն և դատաստանի միածնին. և եԹէ կամիս զերծանել յայդմանէ, դատ դիցես միշտ առաջի քո և ասասցես՝ զայս ինչ ընդէ՞ր գործեցի ես և կամ զայս ինչ ընդէ՞ր խորհեցայ. և զի բազումս գտանես պատճառս դատելոյ զքեզ, զի որովհետև մարդ ես դու: Զայս այսպէս առնելով և խորհելով՝ ոչ պարապեսցիս դատել կամ ատել զայլս, և հանգիցես շնորհօքն այ:

Ոմն որ յաւազակաց էր, զղջացեալ եկն առ ծեր ոմն մեծ և սքանչելի, որ էր հայր վանից: Հրամայեաց զաւուրս եօԹն 'ի հանգստեան պահել միայն 'ի տեսուԹիւն տեղւոյն հաստատուԹե: Նա յետ եօԹն աւուրն

կոչեալ զնա հովուին առանձինն՝ հարցանէր ցնա թէ հաճո՞յ է նմա առ նա զընակութիւն իւր առնել. իսկ նա կամեցաւ ուղիղ սրտիւ։ Դարձեալ հարցանէր ցնա վասն յանցանացն. իսկ նա առժամայն խոստովանեցաւ նմա յօժարութեամբ։ Դարձեալ փորձէր զնա ասելով՝ կամիմ ամենայն եղբարցս հրապարակել զքեզ. և նա յանձն էառ յօժարութեամբ։ Յայնժամ ժողովեաց հայրն զամենայն եղբարսն երկերիւր և յիսուն, և բերեալ զամբիծ դատապարտեալն զայն՝ ոմանք յեղբարց 'ի քարշ տանէին զնա և ոմանք չափաւոր հարուածովք նեղացուցանէին, և զի քուրձ զգեցուցեալ էին և մոխիր 'ի վերայ գլխոյն ցցեալ, որպէս զի 'ի տեսութիւն նորա ամենեքեան զարհուրէին և արտասուօք աղաղակէին։ Իսկ նա դողութեամբ խոստովանէր զամենայն մեղս իւր մի ըստ միոջէ, որով և զամենեցունց լսելիս զարմացոյց. զի բազում յոյժ յանցանս գործեալ էր։ Յայնժամ պատմեաց հայրըն եղբարցն՝ եթէ տեսանէի ես զոմն ահաւոր որ ունէր թուղթ գրեալ 'ի ձեռն և եղէգն, և համանգամայն զմեղսն զոր ասէր յոյժ արդար, նա ջնջէր զամենայն, քանզի գրեալ է՝ եթէ զանօրէնութիւս իմ պատմեցից ինձէն, և դու թողցես զյանցանս մեղաց իմոց, տէր իմ և ա̃ծ իմ։

Գ

ՎԱՍՆ ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՈՉ ՄԻԱՅՆ Ի ԿԵՐԱԿՐՈՑ, ԱՅԼ ԵՒ ՅԱՄԵՆԱՅՆԷ ՈՐ ՇԱՐԺԷ ԶԱՆՁՆ

Ծերք[1] ոմանք երթային առ հայրն Անտոն և անդադար խօսէին 'ի գործոց հարանցն սրբոց և յայլոց ինչ դիպելոց. և ուղեկից եղև նոցա այլ ոմն ծեր և գնայր ընդ նոսա լռութեամբ։ Իսկ իբրև չոգան, ասէ սուրբն Անտոն ցլռակաց ծերն. բարւոք գտեր զեղբարսդ ուղեկից։ Իսկ ասէ ցնա. այլ անդուռն են ապարանք դոցա, և գայլք ուտեն զյովանակ դոցա։ Իսկ ասէր վասն անզգոյշ բերանոյ նոցա։

Ասէին[2] ոմանք վասն հօրն Մոյի թէ հիւանդացաւ, և 'ի ջերմութեան լեալ բազում ամս՝ ոչ երբեք թոյլ ետ խորհրդոց իւրոց հայել 'ի ներքսագոյն խուցն և տեսանել թէ զինչ կայցէ, վասն զի բազումք բերէին նմա։ Այլ 'ի մտանել և յելանել աշակերտին իւրոյ Յովհաննու խնոյր զաչս իւր զի մի տեսցէ զոր ինչ թէ նա առ-

[1] ԵԿԻՆ երբեմն եղբարք առ հայրն Անտոնիոս 'ի Սկիտոյ և մտին 'ի նաւ որ գնայր անդ. և գտին զայլ ոմն ծեր որ գնայր և նա անդ, և ոչ ճանաչէին զնա եղբարքն. և նստեալ 'ի նաւին խօսէին 'ի բանից հարցն և 'ի գրոց և վասն գործոց նոցին. և ծերն այն լուռ ևեթ կայր։ Եւ իբրև ելին 'ի ցամաք, գտին զի և ծերն այն անդ գնայր առ հայրն Անտոնիոս. և յարուցեալ յառաւօտուն 'ի միասին գնացին առ հայրն Անտոնիոս։ Ասէ ցնոսա հայրն Անտոնիոս. բարի ճանապարհակից գտիք, եղբարք, զծերդ զայդ։ Եւ ցծերն ասէ. բարւոք ճանապարհակից և դու գտեր, ով ծեր, զեղբարսդ զայդոսիկ։ Պատասխանի ետ ծերն Անտոնի և ասէ. բարւոք են դոքա, այլ բանից դոցա դրունս ոչ գոյ, և որ ոք կամի՝ դիւրաւ մտանէ յախոռս դոցա, և լուծեալ տանի զյաւանակս դոցա։ Զայս ասէր ծերն առ այն, զի զոր ինչ բան գայր 'ի բերանս նոցա՝ անզգուշաբար ասէին։

[2] Ասէին վասն հօրն Ամոնի՝ եթէ հիւանդացաւ և ամս բազումս եկաց յանկողնի, և ոչ եթող զխորհուրդ իւր նայել 'ի ներքսագոյն սենեակն իւր տեսանել թէ զինչ ունիցի անդ, և զի յոյժ բերէին նմա ինչս սակս հիւանդութեան։ Եւ մինչ մտանէր Յոհաննէս աշակերտ իւր

նիցէ. գիտէր վասն նորա թէ հաւատարիմ միայնակեաց է։

ԵՐԹԵԱԼ՝ ոմն 'ի հարանցն առ ծերն Աքիղաս եւ տեսանէ զնա զի արիւն եթուք ընդ բերանն։ Եւ հարցեալ զնա եւ ասացեալ թէ զինչ է այդ, հայր, եւ ասացեալ ծերոյն թէ բան է այդ եղբօր որ զիս տրտմեցոյց, եւ մրցեցայ զի մի ումեք պատմեցից զայն, եւ պաղատեցայ առաջի այ զի առցէ յինէն զայս, եւ ահա եղեւ բանն արիւն 'ի բերան իմ. եւ իբրեւ թքի զնա, հանգեայ եւ զտրտմութիւն մոռացայ։

ԷՐ ոմն եղբայր 'ի խրձիթս. եւ յորժամ արձակէր ժողովուրդն, նա զկնի ամենեցուն մնայր, ակն ունելով թէ ով գիտէ առ ինքն ոք տարցի։ Արդ յաւուր միոջ ելեալ 'ի ժողովրդենէն յառաջագոյն ընթանայր 'ի խուղն իւր, եւ ուշ եղեալ երիցուն սքանչանայր։ Եւ եղեւ իբրեւ եկն դարձեալ 'ի ժողովուրդն, ասէ ցնա երէցն. ասա ինձ ճշմարիտ զինչ են իրքդ զոր եթէ դու արարեր, զի յորժամ ժողով լինէր՝ հանապազ զկնի մնայիր, իսկ յեռանդեան աւուրն ելեր յառաջագոյն քան զամենեսեան։ Ասէ ցնա եղբայրն. վասն զի ժուժկալեցուցանէի զիս զի մի ափեցից ջերմ, յաղագս այնորիկ անսայի անդ զի թերեւս արգելցէ ոք զիս անդ. իսկ յեռանդեան աւուրն յառաջ քան զելանելն իմ 'ի ժողովն ափեցի ինձ սակաւ մի ոսպնաթան, վասն այնորիկ յորժամ թէ հաղորդեցայ օրհնացն՝ առժամայն ելի։ Արդ իբրեւ լուաւ զայս երէցն՝ ետ հրաման յեկեղեցւոջն եւ ասէ. եղբարք, յառաջ քան զգալն ձեր յեկեղեցիս եփեսցէ իւրաքանչիւր ոք սակաւ մի թան 'ի խցի իւրում, զի յաղագս այնորիկ յաժարութբ ընթասջիք 'ի խրձիթս ձեր։

ՈՒՆԷՐ [2] երբեմն հայրն Ագաթոն երկուս աշակերտս որոշեալս առանձինն։ Արդ յաւուր միում հարցեալ ցմի

կամ ելանէր անդ, ծածկէր ծերն զերեսս և զաչս իւր, զի մի տեսցէ թէ զինչ արասցէ. և գիտէր զնա զի հաւատարիմ էր։

[1] Գնաց ոմն երբեմն առ հայրն Աքիլաս և ետես զնա զի արիւն եթուք 'ի բերանոյ իւրոյ։ Եւ եհարց ցնա. զինչ իցէ այդ, հայր։ Եւ ծերն ասէ. այս բան է եղբօրն որ տրտմեցոյց զիս, և ես բռնադատեցի զիս ոչ ումեք ասել զայն, և ոչ ելանէր 'ի մտաց իմոց. և աղաչեցի զտէր, զի բարձցէ զայն յինէն, և եղև բանն այն արիւն 'ի բերան իմ. և զի ահա թքեալ հանգեայ և մոռացայ զտրտմութիւնն զայն։

[2] Ունէր երբեմն հայրն Ագաթոն երկու աշակերտս որք հեռագոյն իւրաքանչիւր առանձին նստէին։ Ի միում աւուր եհարց ցմինն 'ի նո-

ամն 'ի նոցանէ եթէ զիա՞րդ վարիս 'ի խցի քում, և նա ասէ. պահեմ մինչև ցերեկոյ և ճաշակեմ երկուս պաքսամատս։ Եւ ասէ ցնա. բարի է կարգդ, ոչ ինչ ունելով աշխատութիւն մեծ։ Ասէ և ցմիւսն. և դու ո՞րպէս կրօնաւորիս։ Նորա պատասխանի տուեալ և ասացեալ՝ եթէ զերկուս աւուրս պահեմ և երկուս պաքսամատս ճաշակեմ, ասէ ցնա ծերն. աշխատիս յոյժ՝ երկուս պատերազմունս ամբառնալով. զի եթէ աւուր աւուր ոք ճաշակէ և ոչ յագեսցի՝ աշխատութիւն է։ Են ոմանք որ եթէ կամին պահել զերկուս աւուրս, և 'ի ժամ ուտելոյն յագել. իսկ դու զերկուս աւուրս պահես, և յետ ուտելոյ ժամուն ոչ յագիս։

ԵՐԹԵԱԼ՝ երբեմն երէցն Սկիւթայ առ եպիսկոպոսն Աղեքսանդրի և դարձեալ անդրէն 'ի Սկիւթ, և կամեցեալ հաստատել զեղբարսն՝ ասէ ցնոսա. լուեալ յոմանց զի ասեն՝ թէ սաստիկ բազմութիւն մարդկան է յԱղեքսանդր. արդարեւ մտեալ իմ չկարացի տեսանել զերեսս մարդոյ, բայց միայն զեպիսկոպոսապետին։ Իսկ նոցա լուեալ խռովեցան և ասեն. միթէ ընկղմեցա՞ն մարդիկն, հայր։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ ասաց. ոչ այդպէս, այլ խորհուրդք իմ ոչ յաղթեցին ինձ համբառնալ զաչս իմ և նայել 'ի վեր, զի մի պղծեսցեն խորհուրդք իմ։ Եւ նոցա լուեալ սքանչացան և հաստատեցան 'ի բանէ նորա, զի պահեսցեն զաչս իւրեանց առ 'ի չտեսանելոյ զընդունայնութիւն յաւիտենիս այսորիկ։

ցանէ և ասէ. ո՞րպէս կեաս դու 'ի խցի քում։ Եւ նա ասէ. պահեմ մինչև ցերեկոյ և ապա ճաշակեմ երկուս տաքսիմատս։ Ասէ ցնա ծերն. բարւոք է այդ կարգ, և ոչ ունի աշխատութիւն յոյժ։ Իսկ ցերկրորդն ասէ. և դու ո՞րպէս կեաս, եղբայր։ Եւ նա ասէ. երկուս աւուրս պահեմ, հայր, և ապա ճաշակեմ երկուս տաքսիմատս։ Ասէ ցնա ծերն. դու աշխատիս, որդեակ, վասն զի երկուս պատերազմս կրես, մի զի պահես երկու երկու, և երկրորդ զի յորժամ ճաշակես՝ ոչ յագիս։ Զի որք պահեսցեն մինչև ցերեկոյ և 'ի ճաշակելն ոչ յագեն՝ աշխատանք է, որչափ ևս առաւել որք պահեն զերկուս աւուրս և 'ի ճաշակելն ոչ յագեն՝ աշխատութիւնս ունիցին։

ւ Գնաց երբեմն հայրն Իսիդորէ առ հայրն Թէոփիլէ եպիսկոպոսն Աղէքսանդրու. և իբրև դարձաւ անդրէն 'ի Սկիտէ, հարցանէին ցնա եղբարքն և ասէին՝ թէ ո՞րպէս իցէ քաղաքն այն, հայր։ Ասէ ցնոսա ծերն. թող տուք, եղբարք, զի ոչ տեսի ես զերեսս մարդոյ, բայց միայն զարհիեպիսկոպոսին։ Իբրև լուան զայս եղբարքն, շփոթեցան և ասեն ցնա. միթէ ափշեցար անդ, հայր։ Եւ նա ասէ. ոչ այդպէս, այլ ոչ եթող զիս խորհուրդ իմ տեսանել անդ զերեսս մարդոյ։

ՄԱՍԻՆ[1] վասն հօրն Սերենոսի եթէ շատ գործէր և երկուս պաքսամատս ճաշակէր համապազ։ Եկեալ առ նա հայրն Յոբ գործակից նորա՝ և նա ինքն մեծ կրօնաւոր էր, ասէ ցնա՝ եթէ 'ի խցին իմում զկարգն իմ վարեմ. ապա եթէ արտաքս ելանեմ, խոնարհիմ յեղբարսն։ Եւ ասէ ցնա հայրն Սերենոս. ոչ է այդ մեծ առաքինութիւն եթէ 'ի խցին քում ժուժկալես, այլ եթէ ելանես 'ի խցէն քումմէ։

ՄԱՍԻՆ[2] վասն հօրն Սիսոյ Թեբայեցւոյ թէ լինէր նա յեղէգնուտին յԱրսենտու, և միւս այլ ոմն ծեր հիւանդացաւ յայլ վանորեայ ուրեմն. և յորժամ լուաւ՝ նեղեցաւ, վասն զի զերկուս աւուրս պահէր, և էր օր յորում ոչ ճաշակէր։ Եւ յորժամ լուաւ, ասէ ցխորհուրդս իւր. զինչ գործեցից, եթէ երթամ անդր՝ մի գուցէ հարկաւորեցուցանեն զիս եղբարքն ճաշակել, և եթէ անսամ մինչև 'ի վաղիւն՝ մի գուցէ վախճանեսցի. բայց սակայն առնեմ զայս, երթամ և ոչ ճաշակեմ։ Եւ այսպէս երթեալ և եկեալ ոչ ճաշակեաց, կատարեալ զպատուիրանն այ, և զվարս իւր որ եթէ վասն տեառն էին՝ ոչ ելոյծ։

ՄԱՍԻՆ[3] վասն ուրումն ծերոյ 'ի խրճիթսն եթէ արգելեալ էր զինքն, և յեկեղեցի անգամ ոչ երթայր։ Եւ էր նորա եղբայր մարմնաւոր որ նստէր յայլում խցի, և հիւանդացաւ և առաքեաց առ նա զի եկեսցէ տեսցէ

[1] Ասէին վասն հօրն Սերենոսի՝ եթէ զօրն ողջոյն աշխատէր և երկուս տաքսիմատս կերակրէր միշտ։ Եւ եկն առ նա հայրն Յոբ սիրելի իւր և ճգնաւոր յոյժ և ասէ ցնա. ես զկարգ իմ 'ի սենեկի իմում պահեմ. իսկ մինչ ելանեմ 'ի խցէն իմմէ, ընդ եղբարսն հաւասարիմ։ Ասէ ցնա հայրն Սերենոս, ոչ է այդ մեծ առաքինութիւն 'ի խցի պահել, այլ և արտաքոյ պահել մեծ իմն է։

[2] Ասէին վասն հօրն Սիսոյի Թեբայեցւոյ՝ եթէ բնակէր նա 'ի կալամոնի Արսենոյիտոյ, և այլ ոմն ծեր հիւանդացեալ էր յայլ վանս. իբրև լուաւ զհիւանդութիւն ծերն Սիսոյի՝ տրտմեցաւ յոյժ, և վասն զի երկու երկու աւուրս պահէր, և խորհէր 'ի միտ և ասէր. զինչ արարից, եթէ գնամ տեսանել զծերն՝ ոչ թողլ տան ինձ եղբարքն պահել, և եթէ մնամ առ վաղիւն՝ մի թէ վախճանի ծերն. այլ զայս արարից, գնացից և այլ մի ճաշակեցից ինչ։ Եւ գնաց այսպէս՝ պահօք կեցեալ կատարեաց զկամս այ, և զքաղաքավարութիւն իւր զծածկին ոչ ելոյծ և կամ լքեաց։

[3] Ասէին ոմանք զծերոյ ումեմնէ եթէ այնպէս արգելական էր, մինչ զի և յեկեղեցին ոչ ելանէր։ Եւ էր նորա այլ եղբայր մարմնաւոր յայլում սենեկի. և զի տկարացաւ մեծաւ հիւանդութեամբ, և առաքեաց առ

զնա քան զելանելն 'ի մարմնոյն ։ Եւ ասէ ․ ոչ կարեմ ելանել, վասն զի մարմնաւոր եղբայր իմ է ։ Դարձեալ աղաչեաց և ասէ ցնա ․ գէթ 'ի գիշերի եկ այսր , զի տեսից զքեզ ։ Եւ նա ասէ ․ ոչ կարեմ, մի գուցէ սիրտ իմ ոչ գտցի յստակ առաջի տեառն ։ Եւ ննջեալ ոչ տեսին զիրեարս ։

ԱՍԷՐ ՝ հայրն Պիմէն՝ եթէ յորժամ եկաք 'ի հնձոց 'ի Սկիւթ , բերին մեզ յԱղեքսանդրէ մէն քսեստ ձիթոյ պտղաբերելով առ մեզ, և էր զբերանս ամենեցուն պնդեալ կրով ։ Եւ իբրև եկն դարձեալ ժամանակ հնձոցն, որ ինչ թէ աւելի մնաց՝ բերին և եդին յեկեղեցւոջն ։ Եւ ես ոչ բացի զբերանս ամանոյն իմոյ, այլ ասղամբ ծակեալ արկի փոքր մի, և պանծացեալ յանձին իմում որպէս մեծ ինչ իրս արարի ։ Եւ յորժամ բերին այլ եղբարքն զիւրաքանչիւր որպէս էին կրով պնդեալ՝ նոյնպէս կային, և իմն ծակեալ էր ․ եղէ ես յամօթոյն յայնժամ այնպէս որպէս ոք զի թէ պոռնկեսցի ։

ԿՈՉԵԱՑ [2] հայրն Եսայի զոմն յեղբարցն լուանալ զոտս նորա, և արկ բռամբն ոսպն 'ի պղտոն ․ և իբրև սկիզբն արար եռալոյ, իջոյց զնա ։ Ասէ ցնա եղբայրն ․ չև ևս է եփեալ, հայր ։ Ասէ ցնա ծերն ․ չէ՞ քեզ շատ, զի ետես զկրակ, և այդ մեծ մխիթարութիւն է ։

տրգելական եղբայրն իւր և ասէ ․ եկ առ իս և տեսից զքեզ մինչ չև մեռեալ իցեմ ։ Իսկ նա ասաց ցառաքեալն այն՝ եթէ ոչ կարեմ գնալ և տեսանել զնա, զի մարմնաւոր եղբայր իմ է ։ Եւ դարձեալ պատուիրեաց հիւանդն՝ եթէ 'ի գիշերի եկ զի տեսից զքեզ ։ Եւ նա ասէ ․ ոչ կարեմ գալ և տեսանել զայդ, ապա թէ ոչ՝ ոչ կարէ սիրտ իմ լինել սուրբ առաջի Այ ։ Եւ այնպէս վախճանեցաւ եղբայրն և ոչ տեսին զմիմեանս ։

[1] Ասաց հայրն Բենիամին՝ եթէ իբրև եկաք 'ի հնձոց 'ի Սկիւտէ, բերին մեզ օրհնութեն յԱղեքսանդրոյ մի մի չափ ձէթ ամանօք՝ որ և ծեփեալ էր բռով ։ Եւ եկն դարձեալ ժամանակ հնձոցն, և զոր ինչ մնացեալ լինէր 'ի պիտոյիցն՝ հարքն ամենայն բերէին զայն, յեկեղեցին տային մինչ գնային 'ի հունձս ։ Իսկ ես զիմ աման ձիթոյն ոչ բացեալ էի, այլ մախաթով ծակեալ էի զծեփ նորա, քանզի փոքր ինչ պիտոյացաւ 'ի նմանէ ․ և կարծէի եթէ մեծ ինչ գործեալ է իմ ․ իսկ մինչ բերին եղբարքն զիւրեանց աման, բովանդակ ծեփեալ և լի էր, և միայն իմն գտաւ ծակեալ և պակասեալ ․ այնպէս ամօթ և պատկառանս եկն 'ի վերայ իմ, իբր թէ 'ի պոռնկութեն անկեալ եղեալ էի ։

[2] Զհայրն Եսայիա ասեն եթէ կոչեալ եղև երբեմն զեղբայր ումն, և լուաց զոտս նորա, և ոսպն բռամբ առեալ եարկ յեփ ․ և մինչ եռացեալ եղև մի անգամ, 'ի հրոյն էառ զնա ։ Ասէ ցնա եղբայրն ․ դեռ ևս ոչ իցէ եփեալ, հայր ։ Ասէ ցնա ծերն ․ և ո՞չ իցէ բաւական քեզ, զի տեսեր մի անգամ հուր, և զի այս ևս մեծ մխիթարութիւն իցէ ։

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն 'ի խուց իւր տարեալ զհաց իւր ջերմ, կոչեաց 'ի սեղան մի 'ի ծերոց կրօնաւորաց։ Եւ իբրև կերան մէն երկուս հաց, իւրաքանչիւր ոք դադարեցին։ Իսկ եղբօրն տեսեալ զաշխատութիւն ձգնութեանց նոցա, անկաւ առաջի նոցա. վասն տեառն՝ կերայք այսօր և յագեցարուք։ Եւ կերան այլ մէն տասն և ս պաքսամատս։ Ահա տես քանի ինչ նուազ թողուին զինքեանս և սովորեցուցանէին։

ԳԻՏԵՄ ես զհայրն Պետրոս զպիոնացի զի գինի ոչ ըմպէր. արդ յորժամ ծերացաւ նա, առնէին եղբարքն սակաւ եղկ ջուր և հարկաւորեցուցանէին զնա ըմպել։ Եւ ասէր՝ եթէ հաւատացէք ինձ զի որպէս զանոյշ գինի թուի ինձ. և դատապարտէր զինքն վասն ըմպելոյն զեղկ ջուրն։

ԱՍԷՐ[2] հայրն Պիմէն. եթէ ոչ էր եկեալ՛ Նաբուզարդան խոհակեր, ապա ոչ երբէք այրէր տաճարն այ հրով. այսինքն է եթէ ոչ նախ հանգիստ որովայնամոլութեան եկեալ էր 'ի հոգիս, ոչ երբէք վհատէին խորհուրդքն 'ի պատերազմի թշնամւոյն։

ԱՍԷԻՆ[3] վասն հօրն Եղադեայ 'ի խորձիթան՝ եթէ եղև զքսան ամ և ոչ համբարձ զաչս իւր 'ի վեր և ետես զձեղուն եկեղեցւոյն։ Ասէին վասն նորա՝ եթէ հաց և աղ միայն ուտէր։ Արդ յորժամ եկին պահք զատկին, ետես զի եղբարքն հաց և աղ միայն ճաշակէին՝ ասէ. արդ ինձ արժան է յաւելուլ յաշխատութիւնս վասն պահոցս. և ասաց թէ արդ այսպէս արարից, վասն զի

1 Եղբայր ոմն երբեմն 'ի սենեակս զհաց իւր դնեալ և եփեալ, և կոչեալ զոմանս յեղբարցն եդ զհացն զայն առաջի նոցա։ Իսկ նոքա ճաշակեալ երկուս տաքսիմատս դադարեցին յուտելոյ։ Իբրև ետես եղբայրն զճգնութիւնս նոցա, աղաչեաց զնոսա և ասէ. վասն այ՝ կերիցուք այսօր մինչև յագեսցուք։ Եւ նոքա լուեալ աղաչանաց նորա և կերան այլ ևս տասն տաքսիմատս իւրաքանչիւրն։ Արդ տես թէ որքան հեռի էին 'ի յագեցմանէ ճշմարիտ կրօնաւորքն այնոքիկ, և թէ որպէս նեղէին զանձինս իւրեանց պահել զկամս այ։

2 Ասաց հայրն Պիմէն. եթէ Նաբուզարդան եկեալ ոչ էր, ոչ էր այրեալ տաճարն այ. այսպէս եթէ փափկութն ոչ գայցէ նախ 'ի վերայ անձին, ոչ անկանի միտքն 'ի պատերազմունս թշնամւոյն։

3 Ասէին վասն հօրն Ելադիոյ՝ եթէ զքսան ամ եկաց 'ի սենեակս և ոչ երբէք ամբարձ զաչս իւր 'ի վեր տեսանել զերկինս և կամ զձեղունս եկեղեցւոյն։ Ասէին զնմանէ՝ եթէ հաց և աղ միայն ճաշակէր։ Իսկ յորժամ հասանէր մեծ զատիկն՝ ասէր եթէ եղբարքն այսօր հաց և աղ ճաշակեն, այլ և ինձ պարտ է փոքր մի աշխատել այսօր, վասն

յայլ աւուրսն նստէի և ճաշակէի, իսկ այժմ զի պահք են՝ յոտն կալով ճաշակեցից զհացիկն, զի ապրեսցի վաստակն իմ։

ԱՍԷԻՆ[1] վասն հօրն Պիմենի՝ եթէ յորժամ կոչէին զնա 'ի ճաշել, եկեալ արտաքս կամաց իւրոց երթայր արտասուելով, զի մի անհնազանդ երևեսցի եղբօրն իւրում և տրտմեցուսցէ զնա· այլ թողոյր զիւր կամսն, և խոնարհեցուցեալ զինքն երթայր զհետ։

ԱՍԷՐ[2] ոմն 'ի ծերոցն· գիտեմ զեղբայր ոմն 'ի խորշ-ճիթսն զի պահեաց զամենայն շաբաթս զատկին· և յորժամ հաղորդեցաւ օրինացն երիկունն, փախեաւ՝ զի մի ճաշակեսցէ յեկեղեցւոջն· և փոքր մի ճակնդեղ ա-ղախարշեալ՝ հանդերձ աղիւ ճաշակեաց առանց հացի 'ի խցին իւրում և թաքոյց զժուժկալութիւն իւր։

ԱՌԱՔԵԱՑ[3] երբեմն հայր Եպիփան եպիսկոպոսն Կիպրոսի առ հայրն Իղարիոն աղաչելով զնա և ասելով· եկ զի տեսցուք զիրեարս յառաջ քան զելանելն 'ի մարմնոյս։ Եւ երթեալ անդ ուրախացեալ ընդ իրեարս· և մինչդեռ ճաշակէին, բերին հաւ 'ի սեղանն, և առեալ եպիսկոպոսին Եպիփանու ետ հօրն Իղարիոնի։ Եւ ասէ ցնա ծերն· թողութիւն արա ինձ, զի յորմհետէ առի ես զձևս զայս, ոչ ճաշակեցի զենեալ ինչ։ Ասէ ցնա Եպիփան· ես իբրև առի զձևս զայս, ոչ ետու ումեք թշնամութիւն ննջել, և ոչ ես ննջեցի թշնամութիւն ու-

զի պասեք է· որդ զի ինձ պարտ է յոտն կալով ճաշակել վասն սուրբ յարութեն, թէպէտ և զայլ աւուրսն նստելով կերակրէի։

1 Ասէին՝ եթէ հայրն Պիմէն յորժամ հրաւիրեալ լինէր 'ի սէր, գնայր իբրև յակամայ առ եղբարսն· և գնայր վասն այնորիկ, զի մի տրտմեցուսցէ զեղբարսն։

2 Եղբայր ոմն էր 'ի սենեակս, որ պահեաց բովանդակ շաբաթ զատկին· և իբրև ժողովեցան երեկոյին յեկեղեցին եղբարքն, փախեաւ նա 'ի նոցանէ, զի մի կերիցէ ինչ ընդ նոսա· և եկեալ 'ի խուց իւր եկեր փոքր ինչ ճակնդեղ անխարշ առանց հացի· քանզի անարժան զինքն համարէր երանելւյն մխիթարել ընդ եղբարսն 'ի կերակուր և 'ի տօնախմբել։

3 Պատուիրեաց սուրբն Եպիփանէ առ հայրն Իղարիոն և ասէ· եկ առ իս և տեսցուք զմիմեանս նախ քան զելանելն մեր աստի։ Եւ իբրև եկն առ նա, ուրախացան առ միմեանս։ Իսկ ճաշակէին նոքա զաէր· և զի բերեալ էգև առաջի նոցա թռչուն ինչ, և առեալ զնա եպիսկոպոսն եդ առաջի հօրն Իղարիոնի։ Եւ նա ասէ· թողութիւն արա ինձ, հայր, զի յորմհետէ զգեցայ զտեսակս զայս, ոչ ճաշակեցի զենեալ ինչ։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն· և ես յորմհետէ եկեալ եմ յայսմ աս-

նելով ընդ ումեք ։ Ասէ ցնա ծերն . Թողութիւն արա , զի քո վարքդ առաւելագոյն է քան զիմս ։

ԲԵՐԻՆ երբեմն 'ի Սկիւթ բանջար և դդում, և եդին յեկեղեցւոջն, զի յորժամ ելցեն եղբարքն՝ առցեն մէն սակաւ 'ի խուցս իւրեանց . և առ ծեր մի սակաւ մի բանջար և դդում և գնացեալ առ քաղցին հում եկեր զբանջարն և զդդումն 'ի ճանապարհին ։ Իսկ դիպեալ նմա եղբայր մի ասէ . ուր է բանջարն քո ։ Իսկ նա ասէ . կերայ զայն ։ Ասէ ցնա եղբայրն . ահա ես զիմս պահեմ ։ Ասէ ցնա ծերն . դու ոչ ես քաղցեալ , եղբայր , յաղագս այնորիկ պահեցեր ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Սիսոյ և ասէ . զի՞արդ վարեցայց 'ի խցին իմում ։ Ասէ ցնա ծերն . կեր սակաւ աղաջուր , և չէն ինչ պէտք քեզ եփել ինչ ։

ՊԱՏՄԵԱՑ[1] ոմն 'ի հարանցն վասն հօրն Սիսոյ որ բնակեալ էր յեղէգանն , եթէ երբեմն կամեցաւ յաղթել քնոյ և կախեաց զինքն 'ի վախէ վիմին ։ Իսկ եկեալ հրեշտակն տեառն ելոյծ զնա և ասէ . մի ևս զայդ առներ և մի այլոց ուսուցաներ այդպիսի ինչ ։

ԵՂԲԱՅՐ[2] ոմն եհարց ցհայրն Աբրահամ և ասէ . եթէ դէպ լինիցի ինձ ճաշակել , և դնէ ոք առաջի իմ սեղան և կերայց երիս պաքսամատս , շա՞տ արդեօք իցէ ։ Իսկ ասէ ծերն . զի՞նչ խօսիս , եղբայր , այդքան շա՞տ ուտես , եթէ անկիցես զմտաւ եթէ 'ի կա՞լ եկիր ։

տիճան , ոչ զոք թողլի ննջել թէ ունիցի խէթ ինչ 'ի մտի զինէն ։ Ասէ ցնա ծերն . մեծ քան զիմս իցէ քաղաքավարութիւն քո ։

[1] Պատմէին մեզ հարք ոմանք վասն հօրն Սիսոյի կալամոնացւոյ՝ եթէ կամէր երբեմն յաղթել քնոյ և կապեաց զինքն 'ի կանգուն 'ի պարեխ վիմին ։ Եւ եկեալ հրեշտակ տեառն ելոյծ զնա և պատուիրեաց նմա և ասէ . մի երբէք իշխեսցես առնել զայդ և մի այլում ուսուցաներ զթիւր գործդ զայդ ։

[2] Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Զոյիլէ և ասէ , հայր եթէ դիպեսցիմ ուրեք և կերայց երիս հացս՝ շա՞տ իմն է ։ Ասէ ցնա ծերն . միթէ կա՞լ կամիս լինել զի ասացեր զայդ ։ Այլ օրինակ յերկրորդ Թարգմանութեն վասն նորին հօրն Աբրահամու . Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Աբրահամ և ասէ ցնա . եթէ դիպեսցի ինձ յաւուրն երկիցս անգամ ճաշակել , զի՞նչ հրամայես ինձ առնել ։ Ասէ ցնա ծերն . զի՞նչ ասես , եղբայր , այդչափ կերակրիլ . միթէ կարծես եթէ կա՞լ եկեալ ես լինել և ոչ ծեր ։

Եւ համաձայն նմին 'ի հին Թարգմանութէ . Եղբայր ոմն ասաց ցաբբայ Աբրահամ՝ եթէ երկիցս ուտեմ յաւուր , հայր ։ Եւ նա ասէ . կարծես զքեզ կա՞լ գոլ կամ շտեմարան և ոչ միայնակեաց զայդ առնելով , և ո՞չ ճնշես զմարմինդ ։

ԱՍԵԻՆ[1] ումանք ցհայրն Պիմէն վասն եղբօր որումն եթէ ոչ ըմպէ գինի։ Ասէ ցնոսա հայրն Պիմէն. գինի ամենեւին ոչ է միայնակեցաց։

ԿՈՉԵՑԱՒ[2] եղբարք 'ի Սկիւթ մաքրել սիրայ. և էր մի ոմն 'ի նոցանէ հիւանդ 'ի կրօնաւորութենէ, և ընդ հազէն բերէր խօխ և թքանէր, և ոչ կամօք նորա երթայր 'ի թքոյն 'ի վերայ եղբօրն։ Եւ ասէին խորհուրդք եղբօրն՝ ասա ցեղբայրն զի դադարեսցէ 'ի թքանելոյ 'ի վերայ քո։ Իսկ նորա առեալ և կերեալ վաղվաղակի 'ի թքոյն յայնմանէ, յայնժամ ասացին խորհուրդքն՝ մի՛ ուտեր և մի՛ ինչ ասեր ցնա։

ՔԱՂՑԵԱՒ[3] ոմն յեղբարց ընդ առաւօտս և պատերազմեցաւ ընդ խորհուրդսն մինչև ցերեք ժամն. և իբրև երեք ժամ եղև, բռնաբարեաց զինքն մինչև ցվեցերորդ ժամն. և իբրև եղև վեցերորդ ժամն՝ թրմեաց զհացն, և իբրև նստաւ յուտել՝ և դարձեալ յարուցեալ ասաց 'ի խորհուրդս իւր՝ անսացից մինչև յիններորդ ժամն. և իբրև եղև իններորդ ժամն, և կացեալ յաղօթս ետես զազդեցութիւն իբրև զծուխ զի ելանէր 'ի հացէն փուրտանէ, և դադարեաց քաղցն 'ի նմանէ։

ԱՍԱՑ[4] աբբայ Դանիէլ վասն աբբայ Արսէնիոս՝ եթէ յամենայն գիշեր կատարէր զհսկումն. և յորժամ

1 Ասացին ցհայրն Պիմէն՝ եթէ այս ոմն ծեր գինի ոչ ըմպէ։ Իսկ նա ասէ. գինի ոչ բնաւ պիտոյ է կրօնաւորի, զի պիղծ է առաջի նոյ ամենայն հանդիսա մարմնոյ։

2 Եղբայր ոմն կոչեցաւ 'ի Սկիտէ ընտրել զարմաւենիս և կազմել. և էր անդ հիւանդ ոմն ծեր, հազայր և թքանէր զխօխ 'ի վերայ նորա, և զի ակամայ անկանէր թուքն 'ի վերայ կոչեցեալ եղբօրն առ 'ի չգոյէ տեղւոյն։ Վշտանայր եղբայրն ընդ այն, զայրանայր և կռուէր ընդ խորհուրդ իւր չյանդիմանել զհիւանդն զի դադարեսցէ 'ի թքանելոյ 'ի վերայ նորա։ Եւ ընդդէմ կացեալ խորհրդոյն իւրոյ, և մեկնեալ զձեռն իւր և առեալ զխօխ հիւանդին տարաւ 'ի բերանն և կամէր կլանել զնա, և ապա ասէ ցանձն իւր՝ մի՛ կերիցես և մի՛ յանդիմանեսցես։

3 Եղբայր ոմն քաղցեաւ ընդ առաւօտն և պատերազմէր ընդ խորհուրդն չուտել մինչև յերրորդ ժամն. իբրև եղև ժամ երրորդ, նեղեաց զինքն կալ մինչև ցվեց ժամն. և ապա թացեալ տաքսիմատս և նստաւ յուտել, և ապա ասէ ցխորհուրդ իւր՝ կացից մինչև ցինն ժամն. և իբրև եղև ժամ, աղօթեաց զերեկոյին և նստաւ յուտել. և ետես զօրութիւն ինչ դիւական իբրև զծուխ՝ ել 'ի ձեռագործէ իւրմէ և ցնդեցաւ յօդս, և այնպէս դադարեաց քաղց նորա։

4 Ասէր հայրն Դանիէլ վասն հօրն Արսենիոսի՝ եթէ զգիշերն ողջոյն կայր յարթնութեան. և մինչ վշտանայր 'ի տքնութենէն, 'ի սակս տկարութեան բնութեան յառաւօտուն ասէր ցքունն. եկ, չար ծառայ, և կա-

կամէր առաւօտուն նստել սակաւ մի վասն բնութեանն՝ ասէր ցքունն. 'ի բաց կաց յինէն, չար ծառայ. և յափշտակէր փոքր մի նստեալ 'ի քնոյն և 'ի բաց ելանէր:

Ասէր աբբայ Արսենիոս՝ եթէ բաւական է միայնակեցին ստանալ քուն մի ժամ, եթէ ունիցի գործ:

Ասէին[1] վասն աբբայ Արսենիու դարձեալ՝ թէ ոչ փոխէր զջուր արմաւենոյն, բայց միայն 'ի նոյնն դնէր և հիւսէր զխորայն և կարէր մինչև 'ի վեցերորդ ժամն: Աղաչէին ծերքն և ասէին. ընդէ՞ր ոչ փոխես զջուր արմաւենոյդ այդ զի հոտեալ է: Ասէ ցնոսա. փոխանակ խնկոցն անուշից զոր առի յաշխարհ՝ պիտոյ է առնուլ 'ի հոտոյս յայսմանէ:

Ասաց աբբայ Թէոդիտոս՝ եթէ սակաւութիւն հացին կիզէ զմարմին կրօնաւորի:

Այլ ոմն 'ի ծերոցն ասաց՝ եթէ հսկումն առաւել կիզանէ զմարմին:

Ասէ[2] աբբայ Յովհաննէս կարճահասակն. եթէ կամեսցի թագաւոր ըմբռնել զքաղաք, նախ զջուրն ըմբռնէ և զկերակուրն, և այսպէս թշնամիքն անհնազանդք 'ի սովոյ և 'ի ծարաւոյ կորնչին: Նոյն և չարչարանք մարմնոյն եթէ պահօք և ծարաւով քաղաքավարի՝ թշնամիքն տկարանան յանձնէ իւրեանց:

Եղբայր[3] ոմն եհարց ցաբբայ Պամբոն և ասէ. բարւո՞ք է, հայր, գովել զդրացիս: Նա ասէ ծերն. բարւոք է մանաւանդ լռութիւն: Նոյն ինքն ասէ. որպէս ծուխ

տարեա զգործ քո. և այսպէս ննջէր սակաւիկ մի 'ի վերայ աթոռոյ նստելով, և վաղվաղակի յառնէր և ասէր. բաւական է կրօնաւորի մի ժամ վասն քնոյ ծախել թէ ճգնաւոր է:

[1] Դարձեալ ասէր. մի անգամ յամին փոխէր զջուր թաղարին, ուր թրջէր զարմաւենին և հիւսէր. իսկ հիւսէր զխորայն մինչ զվեց ժամ աւուրն: Եւ աղաչէին զնա եղբարքն և ասէին. փոխեսցես զայն ջուր և նոր արկցես, զի մի ժահահոտութիւն նորա վտանգեսցէ զքեզ: Իսկ նա ասէր. փոխանակ անուշահոտ խնկոցն և միւռոնացն զոր հոտոտէի յերկրի՝ պարտ է ինձ հոտոտել զչար հոտս զայս:

[2] Ասաց հայրն Յովհաննէս կարճահասակն. եթէ կամեսցի թագաւոր ոք առնուլ զքաղաք, նախ հատցէ 'ի նոցանէ զհաց և զջուր, և այսպէս մինչ նեղեալ վհատին 'ի սովոյն, ապա ապստամբքն հնազանդին նմա: Այսպիսիք են և ախտք մարմնոյ. եթէ սովով և պահօք կեցցէ, տկարանան թշնամիքն այնոքիկ և հեռանան ախտք յոգւոյ նորա:

[3] Այլ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. հայր, բարի՞ իմն է գովել զընկերն: Եւ ծերն ասէ. լաւ առաւել բարի է լռել և ոչ ինչ խօսել: Ասաց հայրն Պիմէն. զոր օրինակ զի ծուխ հալածէ զմեղու նախ՝ և ա-

զի հալածէ զմեղուս, և յայնժամ առնուն զգործն նո-
րա զքաղցրութիւն, զնոյն և մարմնական հանգիստ հա-
լածէ զերկիւղն ա̃յ յանձնէն, և կորուստ ամենայն բա-
րութեան գործոց:

Ասէ[1] աբբայ Տիմոթէոս. որ ոչ ըմբռնէ զլեզու իւր
'ի ժամ բարկութե̃, և ոչ 'ի վիշտս կարէ ունել զինքն:
Ասէ դարձեալ. բարւոք է ուտել միս և ըմպել գինի, և
ոչ ուտել շատախօսութ̃բ զմարմինս եղբօրն: Ասէ դար-
ձեալ. քսփուս և առունկնձառք որով արտաքս ձգեաց
օձն Եւայիւ զԱդամ 'ի դրախտէն, այսպիսի օրինակաւ
որ չարախօսէ զդրացին՝ կորուսանէ զանձն իւր, և որք
լսենն ոչ ապրին:

Ասէ[2] ծերն՝ եթէ զօրաւոր գազան է առիւծն, և
վասն որովայնի իւրոյ անկանի յորոգայթ և յամենայն
զօրութե̃ իւրմէ նուաղի. նոյնպէս և միայնակեաց յոր-
ժամ լնու զորովայնն, ըմբռնի յորոգայթ հակառակոր-
դին և պակասի:

ԵՐԲԵՄՆ[3] եղև տօն 'ի Սկիւթ և մատուցին եղբօր
ումեմն բաժակ գինւոյ, և նա ասէ. 'ի բաց տար, եղ-
բայր, զմահդ յինէն: Զայս տեսին եղբարքն, և ոչ նո-
քա ընդունեցան:

ԳՆԱՑ[4] ոմն 'ի ծերոցն առ ոմն ծեր, և ասէ ցաշա-
կերտն իւր. արա մեզ ոսպնաթան: Նա աշակերտն արար
այնպէս, և մնացին մինչև 'ի միւս այլ օրն 'ի վեց պահն.

պա գերեն զվաստակ և զքաղաքս նոցա, այսպէս և մարմնական հան-
գիստ վարէ զերկիւղն ա̃յ յանձնէ մարդոյ, և զի կորուսանէ զամենայն
աշխատանս կրօնաւորի զջան և զգործս նոցա:

1 Ասաց ծերն. որ ոչ կարասցէ ըմբռնել զլեզու իւր 'ի ժամու սրտմ-
տութեան, նա և ոչ ախտից կարիցէ ընդդէմ կալ մինչ շարժեսցին 'ի
նա: Ասաց դարձեալ. լաւագոյն է ուտել միս և ըմպել գինի և ոչ ու-
տել զմիս եղբօրն բամբասանօք. զի մինչ խարդախեաց օձն զԵւայ, ար-
տաքսեաց 'ի դրախտէն. այսպէս և որ դատէ զընկերն, կորուսանէ
զանձն իւր և զորոց լսեն 'ի նմանէ:

2 Ասաց ծերն ո՛վ իցէ հզօր իբրև զառիւծ, այլ վասն կերակրոյ որոր-
տոյն անկանի 'ի ցանցս և ընդունայն առնէ զզօրութիւն իւր:

3 Եղև երբեմն տօն 'ի Սկիտէ և մատուցին ծերոյ ումեմն գինի բա-
ժակաւ, իսկ նա յետս դարձոյց և ասէ ցնոսա. 'ի բաց տար յինէն զմա-
հացու դեղդ զայդ: Իբրև տեսին զայն եղբարքն որ ընդ նմա նստէին,
և ոչ նոքա առին:

4 Գնաց երբեմն ծեր ոմն առ այլ ոմն ծեր. իսկ որ ընկալաւ զնա
հիւր՝ ասաց ցաշակերտն իւր. արասցես մեզ փոքր ինչ ոսպն: Նա արար
այնպէս: Նա ասէ թրջեսցես տաքսիմատս: Արար և զայն, և զի կացին
այնպէս ոսպն և հացն մինչև ցհասարակ երկրորդ աւուրն. և նոքա խօ-

խօսէին ընդ միմեանս վասն օգտի հոգւոց: Եւ դարձեալ ասէ ցաշակերտն իւր. արա մեզ սակաւ մի ոսպնաթան, որդեակ: Եւ ասէ աշակերտն. յերեկեան պատրաստեցի, հայր: Եւ յարեան ճաշակել:

Ասէ[1] ծերն. որկրամոլութիւն արմատ է պոռնկութեան. և որ ըմբռնէ զորովայն, կարող է ըմբռնել զպոռնկութիւն և զլեզուն:

Ասէ[2] ծերն. հարստութիւն ոգւոյ է ժուժկալութիւն. զայս արասցուք խոնարհութեամբ և փախիցուք յամբարտաւանութենէ, որ մայր է ամենայն չարեաց:

ՊԱՏՄԷԻՆ[3] վասն աբբայ Դէոսկորոս Նաքաստեայ՝ եթէ հաց նորա էր գարի և ոսպն, և յինքենէ եդեալ սկիզբն քաղաքավարութեան ասէ. ոչ պատահեմ ումեք ՚ի ժամանակիս յայսմիկ և ոչ ուտեմ եփեալ ոչ պտուղ ոչ բանջար, և ոչ խօսիմ: Զայս առնէր իւրովի, և կատարեաց զոր սկսաւն:

ԱՍԷԻՆ[4] վասն աբբայ Մարկոսի անապատաւորին՝ եթէ սա ինքն նստէր մերձ ՚ի վանսն Պենթուկլայ: Յետ վաթսուն և երեք ամաց ունէր զգործս զայս. զամենայն շաբաթն պահէր, մինչև կարծել ոմանց թէ անմարմին է. գործէր զցայգ և զցերեկ և տայր զայն աղքատաց, և յումեքէ ինչ ոչ առ: Ասէին վասն նորա քրիստոսասէրք, եթէ և տային նմա սէր, և նա ասէր. ոչ առից, զի ձեռագործն իմ կերակրէ զիս և զայնոսիկ որ վասն այ առ իս գան:

սէին ընդ միմեանս վասն հոգևոր կենացն: Եւ դարձեալ ասէ ծերն ցաշակերտ իւր. արասցես մեզ ոսպնաթան: Եւ ասէ. արարեալ է իմ յերեկոյէն, հայր: Եւ այնպէս ճաշակեցին:

1 Ասաց ծերն. որկրամոլութիւն մայր իցէ պոռնկութեան. և որ ոք կարող իցէ ըմբռնել զորովայն, նա և զլեզու կալնուլ կարող է:

2 Ասաց ծերն. պահք իցէ հարստութիւն հոգւոյ. ստասցուք զսա խոնարհեալ մտօք և փախիցուք յամբարտաւանութենէ, որ է մայր ամենայն չարեաց:

3 Պատմէին մեզ վասն հօրն Դիմոկրատեայ, որ էր հռետոր ուսեալ, եթէ հացն էր նորա ոսպնէ և գարէ, և զի իւրաքանչիւր ամի սկսանէր յայլ և այլ քաղաքավարութիւն: Զի ՚ի միում ամի բնաւ ոչ խօսէր ընդ ումեք, և ՚ի յայլում ամի եռացեալ ոչ ճաշակէր բնաւ, և երբեմն միրգ կամ բանջար ոչ կերակրէր: Եւ զոր սկսանէր կատարէր զամն ողջոյն:

4 Ասէին և վասն հօրն Մակարիոսի անապատականի՝ եթէ վաթսուն ամ այսպէս ճգնէր, պահէր զշաբաթս ողջոյն, և ՚ի կիրակէի ճաշակէր սակաւ, մինչև բազմաց կարծեցաւ եթէ անմարմին իցէ, և գործէր ըզցայգ և զցերեկ և տայր զայն աղքատաց, և ոչ երբէք յումեքէ առնոյր և ոչ փոքր ինչ: Լուաւ զայս քրիստոսասէր ոմն աշխարհիկ մարդ և գնաց առ նա տալ նմա սէր. իսկ նա ոչ էառ, այլ ասաց ցնա. ձեռագործ իմ բաւական են ինձ ՚ի պէտս և նոցին ևս որոց գայցեն առ իս:

10250219

ԱՍԷԻՆ[1] վասն ումեմն մեծի ծերոյ յայսմ անապատիս աբբայ Պետրոսի՝ եթէ յիսուն ամ արար նստեալ յայր իւր. ոչ հացիւ կերակրեցաւ և ոչ գինի արբ, բայց միայն թեփ, և հաղորդէր երկիցս 'ի շաբաթուն։

ԱՍԷԻՆ[2] վասն հօրն Ագաթոնիոսի՝ եթէ զերիս ամս քար պահեաց 'ի բերանն մինչև վարժեցաւ 'ի լռութի՛ն, և այնպէս կատարեցաւ։

ՀԱՅՐՆ[3] Եսայի ուտէր հաց յաւուր միում և թանայր զհացն յաղջուր, և տեսեալ զԱքիլաս՝ թագոյց։ Նա ասէ ցնա. զի՞նչ ուտէիր։ Նա ասէ. թող ինձ, հայր, զի այսօր 'ի տօթաժամու արմաւս հարի, և չորացաւ կոկորդ իմ և չկարացի կլանել զպատառ հացին աղիւ, այլ արկի ջուր և աղ 'ի պնակ և թացի։ Նա ասէ Աքիլաս հեգնելով. եկայք տեսէք զԵսայի, զի ուտէ 'ի Սկիւթէ սպաս. եթէ զայդ առնես, զի՞ ես աստ, արի գնա յԵգիպտոս, այր դու։

ԱՍԷՐ[4] հայրն Սերապիոն՝ եթէ մանուկ գոլով իմ առ Թէոփնայ 'ի յուտելն զհաց՝ դնէի պաքսամատ մի 'ի ծոցս իմ և ուտէի գաղտ։ Նա յաւուր միում եկն առ վար-

1 Պատմէին մեզ զծերոյ ումեմնէ որ բնակէր 'ի վանս հօրն Պետրոսի՝ եթէ յիսուն ամ յարգելարանի եկաց յայրի ինչ. և հաց ոչ եկեր և գինի բնաւ ոչ ըմպեաց, այլ դարմանէր թեփով, և զայն ևս երկու անգամ 'ի շաբաթուն։ Այսպէս երանելի ծերն այն նեղ և անձուկ քաղաքավարութեամբն խրատ լինէր և եղբարց շահ։

2 Ասէին վասն հօրն Ագաթոնիոսի եթէ զերիս ամս կալաւ քար 'ի բերան իւր մինչև ուղղեաց զլռութիւն։

3 Գնաց երբեմն հայրն Աքիլաս 'ի սենեակ հօրն Եսայեայ 'ի Սկիւթէ և եգիտ զնա զի ճաշակէր հաց թրջեալ ջրով և աղիւ. իբրև զգաց զգալն Աքիլայ՝ թաքոյց զայն հայրն Եսայի 'ի ներքոյ սփռոցին։ Ասէ ցնա ծերն. ասա ինձ զի՞նչ ճաշակէիր։ Եւ նա ասէ. թող ինձ, հայր. քանզի տերև արմաւոյ հարի այսօր 'ի ժամ տօթոյն 'ի միջօրէի, և մինչ դարձայ անտի՝ եդի 'ի բերան իմ սակաւ մի հաց և աղ և ոչ կարացի կլանել զնա, զի ցամաքեալ էր կոկորդ իմ 'ի տօթոյ անտի. և ես բռնադատեցայ և եդի զհացն և զաղն 'ի պնակն և արկի 'ի նմա ջուր և թրջեալ զայն կերակրէի, զի ոչ կարացի զցամաքեալն ճաշակել։ Ասէ ծերն հեգնականօք. եկայք տեսէք զԵսայի, զի ուտէ սպաս 'ի Սկիւթէ. և եթէ սպաս կերակրել խնդրես, գնա դարձեալ յԵգիպտոս և անդ կեցցես։

4 Ասաց հայրն Մովսէս վասն հօրն Սերապիոնի՝ եթէ ասէր մեզ. մինչ մանուկ էի առ Թէոփնայ, և յորժամ ուտէաք զհաց և յառնէաք 'ի սեղանոյ անտի՝ ես խաբմամբ դիւին գողանայի պաքսիմատ մի և ուտէի գաղտ 'ի ծերոյն. և զի ժամն ոչ սակաւ եկաց առ իս ախտն այն, և պատերազմէի և ոչ կարէի յաղթել, և գտանէր զիս խիղճ մտաց իմոց և ծերոյն պատմել ոչ կարէի 'ի պատկառանացն։ Յաւուր միոջ եղև

դարպետն իմ ծեր ոմն վասն օգտի, և 'ի բանից կարգի յիշեաց վարդապետն իմ և ասաց՝ եթէ յոչ ինչ այնպէս բարկանայ Ած որպէս թէ ոք ծածկէ ինչ 'ի հոգևոր հօրէ իւրմէ։ Եւ իբրև լուայ ես, խռովեցայ և հանի զհացն 'ի ծոցոյ իմմէ և անկայ յոտս նորա և խոստովանեցայ լալով, և ծերն իմ յարոյց զիս և ասէ. Ո՞չ Ած ազատեսցէ զքեզ 'ի ծառայութենէ այտի։ Եւ ճչեալ դիւին ել 'ի ծոցոյ իմմէ իբրև զհուր, և լցաւ տունն ծխով և հոտով ծծմբոյ։ Եւ ասէ ցիս վարդապետն իմ. ահա ետ քեզ Ածն իմ զարքայութիւն իւր, զի ունկնդիր եղեր բանից իմոց։

ՀԱՐՑԱՒ՝ ծերն Օպիլէ. եթէ երիս բաժակս գինւոյ ըմպիցեմ, շա՞տ է, հայր։ Եւ նա ասէ. եթէ դևք չեն կենդանի, չեն շատ։

ԱՍԱՑ հայրն Սիսոյ՝ թէ արք երկոտասան գնային 'ի միասին և առաջնորդն մոլորեցաւ, և գիտացին ամենքեան, և պահելով զսահման լռութեան ոչ ոք խօսեցաւ. և գնացին այնպէս մոլոր զերկոտասան միլ և պահեցին զլռութիւն։

խորհրդոյն այ, զի եկն ոմն եղբայր վասն օգտի առ ծերն, և եհարց զծերն վասն խորհրդոց իւրոց. իսկ ծերն պատասխանի ետ նմա և ասէ՝ եթէ ոչ այլ ինչ այսպէս մնասեսցէ կրօնաւորի և ուրախացուցէ զդևսն իբրև զծածկել խորհրդոցն 'ի հոգևոր հօրէն։ Յորոյ վերայ յաւելան բանք վասն պահոց և վասն այլոց առաքինութեանց։ Զայսոսիկ իբրև ասէր հայրն Թէովնա, ես խորհէի 'ի մտի եթէ Ած իմացոյց ծերոյն զգործս իմ. և առժամայն սկսայ լալ դառնապէս, և հանեալ ըզպաքսիմատն 'ի ծոցոյ իմմէ եդի առաջի նորա և խնդրէի զթողութիւն անցելոց գայթակղմանցն, և զզգուշութիւն առաջի կայի, և նորա աղօթքն էին յօգնականութիւն ինձ։ Ասէ ցիս ծերն. ազատեսցէ զքեզ Քս 'ի ծառայութենէ քումմէ. և զի թէպէտ ես լռեցի այսքան ժամանակս, այլ 'ի ձեռն խոստովանութեան քո՝ որ խաբէրն զքեզ դևն՝ յանդիմանեցաւ ուժգին և խոցոտեցաւ, զի նա տիրեալ էր քեզ լռութեամբ իմով, որ ոչ յանդիմանեցի զքեզ և ոչ հակառակեալ արգելի։ Եւ արդ գիտասցես, որդեակ, զի ոչ գտանէ յայսմհետէ տեղի 'ի քեզ թշնամին, քանզի զծածկեալն 'ի սրտի քո զախտն յայտնի երևեցուցեր։ Դեռ ոչ ևս էր կատարեալ զբանն իւր ծերն՝ մինչ տեսեալ եղև յամենեցունց զի իբրև զծուխ հնոցի ել 'ի ծոցոյ իմոյ վարդապետն և ուսուցիչն այն չարին, և լցան ամենայն տունն 'ի դաժան հոտոյն յայնմանէ՝ մինչև կարծեցեն մարդիկ եթէ բազում ծծումբ այրեսցի, և ցնդեցաւ յօդս։ Յայնժամ ասաց ծերն. ահա արդեօք զարքայութիւն ետ քեզ Ած առ 'ի հաստատել զբանս իմ, որդեակ, և 'ի չար դիւաց ազատեսցէ զքեզ։

Եւ այլ ոմն եհարց. եթէ արբից բաժակս երիս գինի՝ միթէ աւելո՞րդ իցէ, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. միթէ ոչ կենդանի են դևք, զի ոչ ևս շատ լիցի. ապա եթէ իցեն կենդանի, շատ իմն է. քանզի և գինի բնաւին օտար է 'ի կրօնաւորէ եթէ կամիցի փրկել զանձն իւր։

ԱՍԱՑ[1] ծեր ոմն, եթէ այս է ասելն տեառն՝ թէ որ ունիցի ձորձ, տացէ և գնեսցէ սուսեր. որ թէ ոք հանգիստ ունիցի, և խնդրեսցէ նեղութիւն: Եւ թէ Դաւիթ ոչ առնոյր զգերանոյն և զփողից առիւծուց, ոչ կարէր հեղձուցանել. նոյնպէս թէ ոչ քանեսցէ ոք զլեզու իւր և զորկոր, ոչ կարէ յաղթել այնմ որ իբրև զառիւծ գոչէ:

ՀԱՅՐՆ[2] Միլով գնայր աշակերտիւ միով, և համդիպեալ եղբարց՝ կերան, և մինչև գնային՝ դիպեցան ջրոյ և կամեցաւ աշակերտն ըմպել: Եւ ասէ Միլով. ոչ պահք է օրս: Եւ նա ասէ. և ոչ լուծաւ ուտելովն: Եւ նա ասէ. ոչ՝ զի ոչ կերաք, այլ սէր կատարեցաք:

ԲԵՐԱՆ[3] գինի 'ի Սկիւթ, և հաւաքեալ եղբարցն զի առցեն իւրաքանչիւր ոք սակաւ. և իբրև ետես զայն եղբայր մի, փախեաւ 'ի տեղւոյն, և փլաւ կամարն յորոյ վերայ էր, և ջախջախեաց զնա. զոր տեսեալ եպերեցին այլքն: Իսկ առաջնորդ նոցա առնոյր զնա 'ի գիրկս, գովէր զնա և ասէր. կենդանի է տէր, ոչ շինեցից զտեղիս, զի գիտասցէ ամենայն երկիր եթէ վասն պահելոյն 'ի գինւոյ զանձն՝ փլաւ սա:

1 Ասաց հայրն Յովսէփ, եթէ ասէր հայրն Պիմէն՝ եթէ այս է բանն աւետարանին զի ասէ, որ ոչ ունիցի սուր, վաճառեսցէ զձորձս իւր և գնեսցէ իւր սուսեր: Այսինքն է որ ոք ունիցի հանգիստ մարմնոյ, թողցէ զնոսա և մտցէ ընդ անձուկ ճանապարհն կենաց և գնայ ընդ նա: Դարձեալ ասէ. Դաւիթ մինչ վանէր ընդ առիւծունս, զկոկորդէն կալեալ խեղդէր զնոսա. այսպէս և մեք եթէ կալցուք զկոկորդ և զորովայնս մեր, յաղթեմք աներևոյթ առիւծուն պահօք:

2 Գնաց երբեմն հայրն Սիլուանէ և աշակերտ իւր Զաքարիա 'ի վանս ինչ, և արարին նոցա կերակուր, և կերան և գնացին զի յայգ էր դեռևս օրն, և 'ի ճանապարհին գտին ջուր ինչ և կամէր ըմպել աշակերտն նորա: Ասէ ցնա ծերն. ոչ արդեօք պահք է օրս: Իսկ նա ասէ. և ոչ կերեալ իցէ մեր այսօր: Ասէ ցնա ծերն. այն կերակուր, որդեակ, սէր էր և 'ի հարկէ, այլ մեզ պարտ է զի կալցուք զկարգս պահոց մերոց:

3 Բերին երբեմն գինի 'ի սեննեակն առաջնորդողս, զի բաժանեսցեն եղբարցն զի արբցեն. և իբրև նստան ըմպել, էր եղբայր ոմն 'ի վերայ կամարացն զի փախիցէ 'ի գինւոյն. և իբրև գնայր, անկաւ կամարն այն և կործանեցաւ: Եւ իբրև լուան զձայն անկելոյ հիմանն՝ գնացին եղբարքն և գտին զկամարն քակեալ, և զեղբայրն զի անկեալ դնէր խորտակեալ, և սկսան եղբարքն նախատել զնա և ասել. յիրաւի դիպեցաւ քեզ այդ, ամբարտաւան դու: Իսկ հայր վանիցն ընկալաւ զնա և գգուէր գովելով և ասէր. Թոյլ տուք եղբօր իմոյ, զի բարի գործ գործեաց. կենդանի է տէր զի ոչ շինեցից զկամարդ զայդ յաւուրս իմ, որպէս զի ծանիցէ ամենայն երկիր եթէ վասն միոյ բաժակի գինւոյ անկաւ կամարն 'ի Սկիտէ:

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ[1] մի իջանէր 'ի լեռնէն և ետես հաւատաւոր մի և փոխեաց զուղին։ Եւ նա ասէ. եթէ լեալ էր քո կատարեալ կրօնաւոր, ոչ էիր մոռածեալ եթէ կին զոք տեսեր։

ԱՍԱՑ[2] ծերն. յամեցուցանել արժան է զխորհուրդս որկորոյ, և յորժամ ուտէ՝ մեղմութեամբ և մի անասնաբար։

ՀԻԱՆԴԱՑԱՒ[3] ոմն 'ի ծերոց հիւանդութիւն մեծ, մինչև 'ի փորոյն արտաքս արեան գալ յոլով։ Դէպ եղև եղբօր ուրումն զի եգիտ մրգ ինչ չոր, և վասն հիւանդութեան նորա արարեալ խիւս՝ արկ սակաւ մի և մրգ և եբեր ծերոյն և աղաչեաց զի ճաշակեսցէ. ասէ՝ առ կեր, հայր, վասն սիրոյ, զի օգուտ է քեզ։ Եւ պշուցեալ ծերոյն 'ի բազում ժամս՝ ասէ. յոր գիրս գտեր զայդ բան. ճշմարիտ ասեմ՝ կամք են ինձ թէ թողցը զիս Աստուած 'ի հիւանդութեանս յայսմ այլ ևս երեսուն ամ։ Եւ ոչ ընկալաւ ծերն 'ի խիւսոյն յայնպիսի հիւանդութեանն։

ՆՍՏԷՐ[4] ծեր ոմն 'ի հեռաւոր անապատի. դէպ եղև եղբօր ումեմն երթալ առ նա, և գտեալ զնա հիւանդ և առեալ եղբօրն լուաց զնա, և բերեալ յանդաստանէն արար նմա փոքր մի ջերմ և եբեր առ նա զի կերիցէ։ Պատասխանի տուեալ ծերոյն ասէ. արդարեւ,

1 Եղբայր ոմն դիպեցաւ 'ի ճանապարհի կնոջ կրօնաւորի ումեմն և 'ի բաց ել 'ի ճանապարհէն։ Ասէ ցնա քոյրն. եթէ էիր դու կատարեալ կրօնաւոր, ոչ դիտեալ էիր զմեզ իբրև զկանայս։ Եւ ասէ եղբայրն. ճշմարիտ այդ այդպէս իցէ։

2 Ասաց ծերն. զորկրամոլութեան գէն յապաղեա և ասա ցնա. մնասցես և մի երկիցես, զի ոչ քաղցեսցիս. և որչափ նա փութացուսցէ, դու առաւել յամեցուսցես. և յորժամ ճաշակես, մեղմ կերիցես. քանզի զոմանս այնչափ նեղեն՝ մինչ զի փութան զսեղան և զանօթս որ 'ի նմա և զպէտսն 'ի մի պատառ կլանել։

3 Ծեր ոմն վտանգեցաւ 'ի մեծամեծ ախտս՝ մինչ զի արիւն փսխէր և ձգէր 'ի խոնարհ. իսկ այլում եղբօր բերին սակաւ ձուկն, և նա եփեալ զձուկն 'ի հացի խորովեաց և տարաւ զնա ծերոյն և աղաչէր զնա և ասէր. ճաշակեա զաս, հայր, գուցէ ախորժեսցես և շահ արասցէ տկարութեան քո։ Նայեցաւ ընդ նա բազում ժամս ծերն և ասէ ցնա. կամիմ զի թողցէ զիս Աստուած 'ի տկարութիւնս յայս այլ ևս երեսուն ամ։ Եւ ոչ կամեցաւ առնուլ 'ի կերակրոյն յայնմանէ. այլ և յանձն առ այնչափ տկարութեան քան թէ ճաշակել զայն. և առեալ գնաց որ եբերն զկերակուրն։

4 Այլ ոմն ծեր բնակէր յանապատ հեռագոյն. և գնաց առ նա եղբայր ոմն և եգիտ զնա 'ի տկարութեան մեծ, և առեալ ջուր լուաց զնա, և 'ի պիտոյիցն զոր ունէր՝ եբեր ընդ ինքն և արար կերակուր և եբեր առ ծերն։ Եւ առեալ եկեր և օրհնեաց զնա և ասէ. ոչ գիտէի բնաւ

եղբայր, մոռացեալ էր իմ եթէ ունիցին մարդիկ այդպիսի հանգիստ։ Եւ բերէր նմա ըմպելեաւ միով գինի։ Եւ տեսեալ զայն ծերոյն ելաց և ասէ. ոչ ունէի ակն մինչև 'ի մահ իմ ճաշակել գինի։

ԱՍԷՐ աբբայ Եղիգիոս ցաշակերտն իւր. որդեակ, սովորեցո ըստ փոքու փոքու նեղել զորովայն քո պահօք. զի որպէս տիկ ձկտեալ անօսրագոյն լինի, նոյնպէս և որովայն ընդունելով զբազում կերակուրս. ապա եթէ սակաւ ընդունիցի, գայ 'ի նեղումն և սակաւ խնդրէ։

ՊԱՐՈՉԵՑԱՒ երբեմն 'ի Սկիւթ քառասնակատար պահոցն, և եկեալ ումն ծերոյ մեծի ասէ. աբբայ, պահք եկին։ Ասէ ծերն. ո՞ր պահք։ Եղբայրն ասէ. քառասնակատարմանն, հայր։ Յայնժամ պատասխանի ետ ծերն. արդարեւ, որդեակ, ահաւասիկ յիսուն և երեք ամ է որ ոչ գիտեմ երբ մտանեն և կամ երբ ելանեն, այլ ամենայն ժամանակք իմ պահք են։

ԿՐՕՆԱՒՈՐԵՑԱՒ[1] ումն ծեր ոչ ըմպել ջուր զքառասուն օր. և եթէ լինէր երբէք տօթ, լուանայր զկուժն և լնոյր ջրով և դնէր առաջի իւր ընդդէմ. և հարցեալ լինէր յեղբարց թէ ընդէ՞ր առնես զայդ, պատասխանի տուեալ ծերոյն և ասէ. զի առաւել աշխատեցայց 'ի ծարաւոյն և առաւել վարձս առից յԱյ։

ԱՍԷԻՆ[2] վասն հօրն Մակարայ եգիպտացւոյ. եթէ դէպ լինէր նմա ընդ եղբարս ճաշակել, սահման դնէր անձին իւրում՝ զի թէ գտցի անդ գինի և արբցէ ընդ եղբարսն, փոխանակ ընդ միոյ ապակւոյ զօր մի ջուր ոչ ըմպէր։ Իսկ եղբարքն վասն հանգստեան նորա տային

եթէ էցէ այսպիսի հանգիստ 'ի մարդիկ։ Եւ առեալ բաժակ լի գինեաւ մատոյց նմա. իսկ ծերն սկսաւ լալ և ասէր. ոչ կարծէի տեսանել գինի 'ի կեանս իմ։ Եւ սակաւ մի ճաշակեալ դադարեաց, և լայր իբրև օրինազանց. բայց օրհնեաց զեղբայրն, զի վասն սիրոյ Այ արար նմա զհանգիստն զայն։

1 Կամեցաւ ծեր ումն ճգնել և ոչ ըմպել ջուր զաւուրս քառասուն. և յորժամ լինէր տօթ ուժգին, լուանայր ծերն զպնակ իւր և լնոյր զնա ջրով և դնէր առաջի իւր։ Եւ հարցեալ եղև յեղբօրէն եթէ ընդէ՞ր առնես զայդ, հայր. իսկ նա պատասխանի ետ և ասէ. որպէս զի առաւել երկնեսցի ծարաւ իմ և առաւել վարձս առից յԱյ։ Այսպիսիք էին և այլ ամենայն ժուժկալութիւնք երանելի ծերոյն այն։

2 Ասէին վասն հօրն Մակարայ՝ եթէ յորժամ պարապէր զի գնայր 'ի սէր եղբարցն, դնէր սահման անձին և ասէր. եթէ տան եղբարքն գինի քեզ, արբ զայն սակս սիրոյ նոցա. բայց որքան բաժակս գինւոյ արբցես, այնչափ աւուրս ջուր մի արբցես 'ի սենեկի քո։ Եղև օր մի

նմա գինի. իսկ ծերն խնդութեամբ ընդունէր, զի յետոյ տանջեսցէ զինքն: Իսկ աշակերտն վասն զի գիտէր եթէ չխասեն նմա՝ ասէ. վասն այ՝ մի տայք դմա գինի, ապա թէ ոչ՝ 'ի խղճին տանջէ զինքն: Եւ գիտացեալ եղբարցն զիրսն, ոչ տային նմա գինի:

Մի՛ ծերոց ումեմն մեծի բնակեալ էր եղբայր ոմն պղերգագոյն. և տեսանելով զծերն 'ի շաբաթն մի անգամ ուտելով, 'ի միում աւուր ասէ ցնա. աբբայ, ասեն ոմանք եթէ առաւել ժուժկալութի ածէ զմարդ յամբարտաւանութի: Ասէ ցնա ծերն. որդեակ, ապա եթէ պղերգութն գայ խոնարհութին, երթիցուք առ կանայս, կերիցուք և արբցուք. վայ մեզ, որդեակ, զի մարդ կատակիմք և ոչ գիտեմք. ոչ լսեմք Դաւթայ ասելոյն առ ած՝ տես զխոնարհութիւն իմ և զվաստակ իմ, և թող ինձ զամենայն մեղս իմ: Ասաց դարձեալ՝ թէ որ մեղուցեալն է այ, պարտ է որոշել զանձն յամենայն սիրոյ մարդկան մինչև հաւանեսցի թէ եղև ած բարեկամ նորա. քանզի սէր մարդկան բազում անգամ որոշէն ըզմեզ 'ի սիրոյն այ:

զի էր ընդ եղբարսն, և՞վասն հանգուցանելոյ զծերն տային նմա եղբարքն գինի. իսկ ծերն խնդութեամբ ընդունէր, իբրև զի տանջեսցէ զանձն իւր: Եւ աշակերտն նորա աղաչէր զեղբարսն և ասէր. մի տայք գինի ծերոյն, ապա թէ ոչ՝ 'ի սենեկին տանջեսցէ զանձն իւր չարաչար: Իբրև ծանեան զայս եղբարքն, այլ ոչ ևս մատուցին նմա գինի:

: Առ միոյ մեծի ծերոյ բնակէր եղբայր մի հեղգ, և տեսանէր զծերն զի հոգայր զնա: Ասէ ցծերն աշակերտն այն հեղգ. լուեալ իցեմ յիմաստնոց, հայր, եթէ խիստ ճգնութի 'ի ներքս ածէ զհպարտութի: Ասէ ցնա ծերն. դիւրին է այնորիկ դեղն, որդեակ. զի թէ հեղգութեամբ գայ խոնարհութի, գնասցուք ապա ես և դու արասցուք կանայս, կերիցուք և արբցուք, որպէս զի խոնարհ լիցուք. ապա վայ ինձ, որդեակ, թէ որպէս այպանեն զմեզ դեք և ոչ կարեմք զգալ. ո՞չ լսես զինչ ասէ Դաւիթ. տես զխոնարհութիւն իմ և զվաստակ իմ, և թող ինձ, ասէ, զամենայն մեղս իմ: Ստուգիւ գիտասցես, որդեակ, մարդ որ մեղիցէ այ և ապաշխարել կամիցի՝ պարտ է զի հեռասցի յամենայն սիրոյ մարդկային և յամենայն երկրաւոր գործոց, մինչև ստուգեսցէ եթէ հաշտեցոյց զած. քանզի մարդկային սէր հեռացուցանէ զմեզ 'ի սիրոյն այ: Վասն զի պատասխանի տալոյ իցէ կրօնաւոր վասն սիրոյն զոր ընդունի 'ի մարդկանէ:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԱՍԷՐ հայրն Դանիէլ վասն հօրն Արսենիոսի՝ եթէ այսքան ժամանակս եկաց ընդ մեզ, և մեք մի քուրձ ալեւր տանէաք նմա յամին. և մինչ գնայաք առ նա, 'ի նմանէ կերակրէաք, և նմա բաւական լինէր։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէին վասն նորա՝ եթէ յորժամ լսէր եթէ բարձաւ և հատաւ ամենայն ազգ մրգաց, ասէր եթէ յամենայն մրգաց բերէք ինձ. և տեսեալ զհամ ամենեցուն սակաւիկ մի միանգամ 'ի տարւոջն և գոհանայր զտուողէն ամենայն բարեաց։

ՀԱՅՐՆ Ագաթոն և աշակերտք իւր երթային 'ի ճանապարհի, և մի ոմն 'ի նոցանէ ետես ոլոռն դալար փոքրիկ 'ի վերայ ճանապարհի ուղւոյն և ասէր ցծերն. Հայր, եթէ կամիս հրամայեա ինձ զի առից զսա։ Եւ նայեցեալ 'ի նա ծերն զարմացմամբ ասէ ցնա. դու եդեր զդա այդր։ Եւ եղբայրն ասէ՝ ոչ, հայր։ Իսկ ծերն ասէ. և որպէս կամիս առնուլ զոչ եդեալն քո։

ԱՍԷԻՆ և վասն նորա և վասն հօրն Մովսէսի՝ եթէ մինչ վաճառէին զձեռագործս իւրեանց՝ մի անգամ ասէին զգինն, և զոր ինչ տայր ոք՝ լռութեամբ առնուին զայն յինքեանս. նոյնպէս և զոր ինչ գնէին, որքան և ասէին տեարքն նոցա՝ զայն լռութեամբ տային և ոչ ինչ բնաւ խօսէին ընդդէմ։

ԱՍԱՑ հայրն Անուբ. յորմէհետէ կոչեցեալ է անունն Քրիստոսի 'ի վերայ իմ, ոչ ել բան սուտ երբեք 'ի բերանոյ իմոյ։

ԱՍԱՑ հայրն Բենիամին քահանայ սենեկացն՝ եթէ գնացաք երբեմն 'ի Սկիտէ առ ծեր ոմն և կամեցաք առնուլ փոքր ինչ ձէթ 'ի նմանէ. և իբրև խնդրեցաք, ա-

սէ ցմեզ. տեսէք ուր կայ սնանս ձիթոյն զոր բերիք ինձ յառաջ քան զերիս ամս, և զի որպէս եդիք՝ այնպէս կայ։ Իսկ մեր տեսեալ զարմացաք ընդ քաղաքավարութիւն ծերոյն։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Զենոնի՝ եթէ շրջէր նա երբեմն 'ի Պաղեստինի և վաստակեալ նստաւ ընդ թզենեաւ զի կերիցէ հաց։ Եւ ասէ ցնա խորհուրդ իւր. առեալ աստի թուզ կերիցես։ Եւ պատասխանի տուեալ ասէ. տապ և զինչ արարից զի գողք 'ի տանջանս մատնին, և դու փորձեսցես աստի զքեզ եթէ կարող ես ժուժկալել տանջանացն։ Եւ յարեաւ փութանակի և եկաց առաջի տօթոյն արևոյ իբրև հինգ աւուրս, և կիզեաց շողն զբոլոր մարմին նորա։ Եւ ասէր ցանձն իւր. եթէ ոչ կարես համբերել հրոյ և տանջանաց, և եթէ տանջանաց ոչ ժուժեսցես, մի երբէք գողացեալ կերիցես։

ԱՍԱՑ հայրն Եսայիա. սիրեսցես դու զլռութիւն առաւել քան զխօսել. զի լռութիւն ժողովէ զմիտս, իսկ խօսելն ցրուէ և կորուսանէ։

ԱՍԱՑ հայրն Թէոդորէ. մի՛ նստիցիս կամ ննջեսցես 'ի տեղւոջ ուր իցէ կին և կամ մանուկ, քանզի պակասութիւն հացի ցամաքեցուցանէ զմարմին և տքնութիւն սպառէ զախտքն։

ԱՍԱՑ Յովհաննէս կարճահասակն՝ եթէ ելանէի երբեմն 'ի ճանապարհին Սկիւտոյ յարմաւենեացն զոր գործեալ էր իմ, և տեսի զապասաւոր ուղտուց զի խորհէր ոչ բարւոք և շարժէր 'ի սրտմտութիւն զիս. իսկ ես թողի զանօթս իմ և փախեայ 'ի նմանէ։

ԴԻԱՐՁԵԱԼ ասաց՝ եթէ հաց և աղ միայն ճաշակէին հարքն 'ի Սկիտէ և ասէին՝ եթէ և այս շատ ևս է մեզ. և տեսէք թէ որչափ զօրաւորք էին 'ի գործս այ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Իսիդորէ և ասէ ցնա. ընդէ՞ր այնպէս երկնչին դևքն յոյժ 'ի հեզոյ։ Ասէ ցնա ծերն. ես յորմէհետէ եղէ կրօնաւոր, աշխատեցայ վասն սորա, զի մի՛ թողից զսրտմտութիւն իմ ելանել ընդ կոկորդ իմ։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Իսիդորէ քահանային՝ եթէ եկն առ նա եղբայր ոմն և հրաւիրեաց զնա 'ի սէր. իսկ ծերն ոչ կամեցաւ գնալ, այլ ասէ ցնա. Ադամ 'ի կերակրոյն յաղթեցաւ և անկաւ 'ի դրախտէն։ Ասէ ցնա եղբայրն.

և դու ևս երկնչիս 'ի կերակրոյ, հայր, և ելանել 'ի խցէ։ Ասէ ցնա ծերն. և ընդէ՞ր ոչ երկիցեմ, որդեակ, մինթէ ոչ որպէս զառիւծ մռնչելով շրջի դևն և խնդրէ եթէ զո՛ կլանիցէ և կորուսցէ։ Նազովմ անգամ ասէր նա. եթէ ոք տայ զանձն 'ի կոչմունս և յարբմունս գինւոյ, ոչ կարէ զերծանիլ 'ի պատրանաց խորհրդոց ցանկութեանց. զի և Ղովտ յորժամ հարկեալ եղև 'ի դստերացն և արբեցաւ գինւով, դիւրաբար ձգեաց զնա դևն յարբեցութիւն յանօրէն շնութիւնն այն։

Ասաց հայրն Իսահակ. տեսի զեղբայր ոմն զի հնձէր զորայ, և կամեցաւ ուտել հասկ մի յորայէն, և ասէ ցտէր որային. կամիս զի կերայց 'ի սմանէ հասկ մի։ Իսկ նա իբրև լուաւ՝ սքանչացաւ և ասէ. քո է որայդ, ընդէ՞ր հարցանես ցիս։ Օ՜ ի մինչև ցայս վայր ձգնէր 'ի հնազանդութիւն երանելին այն։

Ասէին վասն հօրն Իսահակայ՝ եթէ զմոխիր հրոյ բուրվառին որով խնկէին եղբարքն՝ խառնէր ընդ հաց և այնու ճաշակէր, և այն էր միշտ կերակուր նորա։

Տկարացաւ երբեմն հայրն Իսահակ տկարութիւն մեծ և յամեաց 'ի նմա ժամս բազում. և արար եղբայրն նմա փոքր ինչ կերակուր, և նա ոչ կամեցաւ ճաշակել։ Այլ ասէ եղբայրն. առցես փոքր ինչ 'ի սմանէ սակս տկարութեան քո։ Իսկ ծերն ասէ. թոյլ արա ինձ, եղբայր, քանզի կամիմ զի կացից 'ի տկարութիս յայս այլ ևս երեսուն ամ։

Գնաց երբեմն ծեր ոմն առ այլ ծեր և ասէ ցնա. եկ երթիցուք և տեսցուք զհայրն Յովսէփ, և ասա ցաշակերտն քո պատրաստել մեզ յաւանակ։ Իսկ նա ասէ. դու ասասցես, հայր, և առնէ զկամս քո։ Ասէ ծերն. զի՞նչ է անուն նորա։ Իսկ աշակերտին ծերն ասէ. ճշմարտութեամբ ասեմ քեզ, զի ոչ գիտեմ զինչ է անուն նորա։ Ասէ ցնա ծերն. քանի՞ ամ է կալոյ նորա առ քեզ։ Ասէ ծերն. երեք ամք են։ Իսկ միւսն ասէ. եթէ դու զերիս ամս ոչ գիտացեր զանուն աշակերտին քո, ապա ո՛րչափ ևս անպատշաճ իցէ ինձ յաւուր միոջ ուսանել զանուն նորա։

Պատմեաց մեզ հայրն Կասիանէ՝ եթէ եկն երբեմն հայրն Յոհաննէս առաջնորդ մեծի վանացն հօրն Պասիոսի, և բնակէր ինքն 'ի ներքին անապատն զքառա-

տուն ամ. և ունէր նա սէր մեծ և 'ի սիրոյ անտի համարձակութիւն մեծ։ Ասէ ցնա. այսքանի ամք են զի հեռացայ 'ի մարդկանէ և 'ի մարդաբնակ տեղւոջէ, և ոչ երբէք 'ի մարդկանէ տրտմեցայ, և արդ յայնքան ժամանակս զինչ ուղղեցեր։ Ասէ ցնա ծերն. յորմէհետէ եղէ կրօնաւոր, ոչ ետես արեգակն զկերակրելն իմ և ոչ գիշեր 'ի սրտմտութիւն զմիտս իմ։

ԾԵՐ ումն նստէր 'ի հասարակաց վանս սուրբ հօրն Թէոդոսի արքիմանդրիտին, որոյ անունն էր Կոնոն. և զայս ինչ ունէր Կոնոն, զի զամս երեսուն և հինգ մի անգամ առնոյր կերակուր 'ի շաբաթուջն հաց միայն և ջուր, և միշտ աշխատէր և յեկեղեցւոյն ոչ ելանէր բնաւ։

ՀԱՅՐՆ Պունկինոս անդամալուծեցաւ 'ի բազում ցաւոց, և ասէր ցանձն իւր. չարչարեցիր և մեռցիս. և եթէ դու 'ի տարաժամու խնդրեսցես կերակուր, ես և ոչ 'ի դէպ ժամու տաց քեզ զկերակուր քո։

ԱՍԱՑ հայրն Մակար. եթէ կամիցիս տեսանել զծեր ումն և նա իցէ խելացնորեալ, մի 'ի սրտմտութիւն շարժեսցիս և զկամս քո կատարեսցես յանդիմանել զնա, զի ոչ է պարտ զայլս կեցուցանել և զանձն կորուսանել։

ԵՒ երբեմն հայրն Մակար քաղաքացի 'ի լեառն Կափատբայոյ, և այլ եղբարք ընդ նմա։ Իսկ յառաջնումն աւուր ասեն ցնա եղբարքն. հայր, եկ առ մեզ ճաշակեա։ Եւ նա նստեալ ընդ նոսա եկեր հաց։ Իսկ յերկրորդումն աւուր դարձեալ հրաւիրէին զծերն ճաշակել ընդ նոսա, և ոչ լուաւ նոցա, այլ ասէ. դուք կերիջիք, որդեակ՝ զի նորեկք էք, այլ մեզ անպատշաճ է տարաժամ ճաշակել՝ քանզի ծեր եմք։

ԱՍԷՐ մեզ հայրն Մինաս՝ եթէ նստէի երբեմն 'ի սենեկի իմում, և եկն առ իս եղբայր ումն օտար և աղաչեաց զիս տանել զնա առ հայրն Մակար, և ես յարուցեալ տարայ զնա առ ծերն։ Եւ իբրև ասաց աղօթս 'ի վերայ մեր՝ նստաք։ Ասէ եկեալ եղբայրն ցծերն. հայր, ունիմ ես երեսուն ամ յորմէհետէ ոչ ճաշակեալ եմ միս։ Ասէ ցնա ծերն. այլ և զայս հաւատացո ինձ, որդեակ, և իրաւունս ցուցցես եթէ քանի աւուրս ունիս յորմէհետէ ոչ դատեցեր զեղբայր քո և ոչ բամբասեցեր կամ չարախօսեցեր 'ի մտի և կամ բան դատարկ ոչ ել 'ի բերանոյ քումմէ։ Յայնժամ անկեալ առ ոտս

ծերոյն և ասէ. աղօթս արասցես վասն իմ, հայր, զի թերևս արարից սկիզբն բարւոյ:

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. եթէ հաւատասցէ ծեր բանին տեառն որ ասէ՝ եթէ 'ի բանից քոց արդարասցիս և 'ի բանից քոց պարտաւորեսցիս, և զի այնպիսին ընտրեսցէ զլռութիւն:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ. հաց ոչ ուտեմ, այլ բանջար բազում կերակրիմ. արդ, հայր, բարւո՞ք իմն է: Ասաց ցնա ծերն. ոչ է բարւոք, այլ սակաւ կերիցես հաց և բանջար, և մի գնասցես վասն պիտոյից քոց 'ի հայրենիսն քո:

ԱՍԱՑ դարձեալ. զերեքին սոքա ոչ կարեմք հատանել զմնաւն՝ զկերակուր, զծածկոյթ և զքուն. այլ զի մասն ինչ պարտ է զի հատցուք 'ի սոցանէ:

ՆՍՏԷԻՆ երբեմն 'ի միասին հայրն Պամբոյ և հայրն Բեսարիոն և հայրն Պայեսիոս և հայրն Եթերիս և խօսէին ընդ միմեանս 'ի Սկիտոյ լերինն: Եհարց զնոսա ոմն եղբայր և ասէ. ո՞րպէս արժան իցէ, հարք, քաղաքավարիլ եղբարց: Ասեն ցնա ծերքն. բազում ճգնութեամբ և ժրութ̃ պարտ է կեալ, և զի պահեսցեն ըզմտս 'ի դատել զընկերն:

ՀԱՅՐՆ Պիոր գնայր երբեմն և ուտէր, և ասեն ոմանք ցնա. ընդէ՞ր այդպէս ուտես, ծեր: Իսկ նա ասէ. ոչ կամիմ զի գործ արարից զսա ինձ, այլ անարգ գործ. և զի մի և 'ի սա իմասցի անձն իմ զհանգիստ մարմնոյ:

ԱՍԷԻՆ և վասն հօրն Պաւղոսի եթէ եկաց նա զքառասուն աւուրս 'ի վերայ սակաւ ոսպան և միոյ ստամանի ջրոյ և միոյ սփրիդի, վասն զի հիւսէր զնա և քակէր և դարձեալ հիւսէր, մինչև կատարել աւուրն այսպէս առնէր. և իբրև մերձեցաւ տօնն, ել արտաքս:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պաղատիոն և ասէ. ասա ինձ զի՞նչ արարից, զի երեք ամք են զի պահեմ երկուս աւուրս և ոչ կարացի ազատիլ 'ի պոռնկութ̃ն դիւէն: Ասէ ցնա ծերն. որդեակ, Եսայի մարգարէ մինչ առաքեալ լինէր 'ի տեառնէ առ ժողովուրդն Իսրայէլի, ասացաւ առ նա. գոչեա զօրութ̃ և մի խնայեր. բարձ զձայն քո և պատմեա ժողովրդեան զմեղս իւրեանց և տանն Յակոբայ զանօրէնութ̃ի իւր, զի խնդրեն զիս և կամին մերձենալ առ իս և ասեն՝ պահեցաք և ոչ ծա-

նեար դու, խոնարհեցուցաք զանձինս մեր և դու ոչ նայեցար 'ի մեզ: Որոց պատասխանի տուաւ և ասացաւ առ նոսա՝ եթէ յաւուրս պահոց ձերոց առնէիք դուք զչար կամս ձեր, վշտագնէիք զորս ընդ ձեռամբ ձերով էին, և պահէիք 'ի դատաստանս և 'ի կռիւս: Եւ լսէին 'ի տեառնէ զայս՝ եթէ ես ոչ այդպիսի պահս ընտրեցի ինձ ասէ տէր, և եթէ դարձուսցես զպարանոց քո իբրև զօղ երկաթի և նստցիս 'ի մոխիր և 'ի քուրձ, և ոչ այսպէս կոչեսցի պահս: Եւ արդ դու, որդեակ, յորժամ պահեսցես որպէս կացցես կամ զինչ արասցես: Ասէ եղբայրն ցծերն. ես յառաւօտուն առեալ զարմաւ գործեմ, և բերանովս սաղմոսեմ, և յարուցեալ աղօթեմ զերրորդ ժամու և զվեց ժամն և սակաւ մի ննջեմ, և յարուցեալ ելանեմ արտաքս և շրջիմ փոքր մի, և դարձեալ մտեալ նստիմ և առնեմ զձեռագործ մինչև կատարեմ երիս մախաղս, և յարուցեալ աղօթեմ զինն ժամն և զերեկոյին և կրկնեմ ծունր հարիւր և ննջեմ սակաւիկ մի, և յարուցեալ աղօթեմ զհասարակաց գիշերոյն և զառաւօտին: Իսկ յերկրորդումն աւուրն 'ի յիններորդ ժամուն առնեմ խարշեալ ինչ և ճաշակեմ մինչև ցյագումն: Ասէ ցնա ծերն. այդ ոչ է կատարեալ պահք, զի եթէ պահեսցես 'ի կերակրոց և 'ի մեղաց ոչ, և կամ չար ինչ ասասցես զումեքէ և կամ դատեսցես և կամ չարախօսեսցես կամ ախորժեսցես չար ինչ առնել ումեք և կամ խորհեսցիս զախտալի և զազիր և պիղծ գործս, ապա լաւագոյն եւս էր քեզ հինգ անգամ կերակրիլ յաւուրն և զգոյշ լինել յայսցանէ զորս ասացի քան եթէ քաղցենալ 'ի հացէ և յագենալ այնպիսի զազիր մեղօք և չարեօք. և զի զինչ շահ իցէ 'ի կերակրոց արգելել և ամենայն ախտիւք լի լինել: Եւ քանզի պահք ճշմարիտ այն է ըստ բանի հարցն՝ դադարումն յամենայն չարեաց. կամ թէ ո՛չ գիտես դու զի որք զցանկութիւնս սրտի մտօք կատարեն, թէպէտ և հացիւ սովեալ և ցամաքեալ իցէ, մեղօք յագեալ և արբեալ է այնպիսին: Այլ եթէ դու կամիս պահել զհաճոյ այ պահս, նախ պահեա զայդ զի մի երբէք բան ագեղ 'ի բերանոյ քումմէ ելցէ. հրաժարեա 'ի դատելոյ զընկերն և յամենայն չարաբանութենէ և յամենայն ունայն լօղութենէ, և զի որչափ կարող ես որբեա զսիրտ և զմիտս

քո և մաքրեա յամենայն տղմալից և աղտեղի խորհրդ-դոց որ պղծիչք են հոգւոյ և մարմնոյ, և յամենայն ոխա-կալութէ և յագահութէ։ Եւ յորում աւուր պահեսցես, հաց և ջուր բաւական եղիցի քեզ. իսկ յորում աւուր ոչ կերիցես, թուեա զծախս այնքան աւուրց և տուր զայն տառապեալ եղբօրն և սփռեա աղքատաց, որպէս զի և նոքա աղօթեսցեն վասն քո։ Առաւելեա զմարմինդ քո աշխատութբ և ծնրադրութբ և տքնու-թեամբ և յիշատակաւ մահու. և զի 'ի նիստ ննջեսցես զքուն քո, և զայն ևս սակաւիկ մի։ Ի բաց թողցես ըզ-գործ մախաղին և արասցես զափրիդ. զի մանկութիւնն եթէ ոչ վարժեսցի բազում վշտիւ և նեղութբ և պա-հօք և ճգնութբ տքնութբ և գետնախշտութբ, ոչ կա-րէ զերծանիլ 'ի դիւաց։ Վասն այսորիկ և երանելի հարքն մեր ոչ կոչէին զմանկունս 'ի սենեկի և ոչ 'ի միայ-նակեացանոցս բնակիլ թոյլ տային, այլ 'ի ժողովս եղ-բարցն հրամայէին կեալ համբերել և վարժիլ. և համ-դերձս փափուկս ոչ զգեցուցանէին, այլ հինս և կարկա-տունս և խարազն, և ճգնաւորի ծերոյ յանձնէին և ըզ-գուշացուցանէին յոյժ. քանզի դատարկութի և հան-գիստ մարմնոյ և ուտել յագ երկու անգամ և քուն, այլ և այսպիսիք՝ ոչ թէ միայն զդեւն պոռնկութե յա-րուցանէ 'ի վերայ մեր, այլ և ձանձրութի և ամբար-հաւաճութի և զայլ բազում չարիս տնկէ 'ի մեզ. յո-րոց փրկեսցէ զմեզ տէր։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Եսայի և ասէ. զի՞նչ արարից, հայր. եթէ ելանեմ գնալ յեկեղեցին և դի-պեսցի սէր լեալ և հրաւիրեն զիս, լուծի՞ց նոցա եթէ ոչ։ Ասէ ծերն. յոյժ աշխատութի ունի այդ գործ։

ԵՀԱՐՑ երբեմն ցհայրն Եսայի աշակերտն իւր Աբ-րահամ և ասէ. եթէ լինիցի ժողովլ եղբարցն և դիպեա-ցի շաբաթ և կամ կիրակէ և արբցէ ոք բաժակս երիս գինի, մեծ իմն իցէ, հայր։ Ասէ ծերն. եթէ զեղն ոչ է, ոչ է մեծ։ Բազում անգամ ասէր աշակերտն ցնա. հայր, ճաշակեսցուք ինչ։ Եւ ծերն ասէ. և ո՞չ կերաք, որդեակ. եթէ ոչ կերեալ է մեր, կերիցուք որդեօք։

ԱՍԷՐ երբեմն ցաշակերտն իւր հայրն Եսայի՝ եթէ արիացիր, եղբայր, զի ահա ունիմ ես երեսուն ամ զի ոչ աղօթեցի երբէք առ ած վասն մեղաց իմոց, այլ և

զայս աղաչելով ասեմ միշտ. տէր Յս՟ Քս՟, պահեա զիս 'ի լեզուէ իմմէ. մինչև ցայժմ դեռ ես հանապազօր անկանիմ նովաւ և մեղանչեմ։

ԵՂԵՒ երբեմն մատուցանել զսուրբ խորհուրդն 'ի լեառն հօրն Անտոնի, և գտաւ անդ փոքր ամանաւ ինչ գինի. և առեալ մի 'ի ծերոցն զբաժակն և ապակի 'ի ձեռին, արկեալ գինի ետ ցհայրն Սիսոյի. իսկ նա առեալ ըմպեաց. և երկրորդ ևս ետ, առեալ և զայն ևս եարբ ծերն. և զի կամէր զերրորդն տալ, և ոչ էառ, այլ ասէ ցնա. դադարեա, եղբայր, ո՞չ գիտես զի կենդանի են դևքն։ Եհարց ցնա եղբայրն վասն սուրբ քաղաքավարութեան։ Ասէ ցնա ծերն. Դանիէլ գրեալ է՝ եթէ զհաց ցանկալի սրտի իմոյ ոչ կերայ։ Ասէ եղբայրն ցհայրն Սիսոյի. եթէ գնասցուք մեք 'ի ճանապարհի և մոլորեսցի առաջադնացն մեր, պա՞րտ է եթէ զգացուսցուք նմա։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ, մի՛ լիցի։ Ասէ ցնա եղբայրն. այլ թողցո՞ւք զի խոտորեսցէ զմեզ։ Ասէ ցնա ծերն. և զի՞նչ իցէ, կամիք բրո՞ք հարկանել զնա. ասեմ քեզ, որդեակ, զի տեսի ես եղբարք զի գնային յուղի և առաջնորդն նոցա գթեալ թիւրեցաւ յուղւոյն 'ի գիշերի, և էին եղբարքն երկոտասան և ամենեքեան գիտէին թէ մոլորեալ գնային և ճգնէր իւրաքանչիւրն առանձինն, զի մի՛ ասասցէ և մի՛ յանդիմանեսցէ։ Իբրև այգ եղև, ծանեաւ առաջնորդն զի մոլորեալ էր յուղւոյն և ասէ ցնոսա. թողութիւն շնորհեցէք ինձ, եղբարք, զի գթեալ եմք։ Յայնժամ ասացին ամենեքեան՝ եթէ գիտեմք և մեք, այլ լռեցաք ասել։ Իսկ նա իբրև լուաւ զայս, զարմացաւ յոյժ և ասէ. ո՛ մինչև ցմահ ճգնէին եղբարքս այս պահել զլռութիւն։ Եւ գոհանայր զԱ՟յ վասն համբերութեան նոցա։ Իսկ մոլորեալ ուղին էր իբր երկոտասան մղոն։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Սիսոյի Թեբայեցւոյ՝ եթէ հաց ընաւ ոչ ճաշակեաց, և յաւուր մեծի զատկին աղաչէին զնա եղբարքն եթէ եկ ճաշակեա ընդ մեզ։ Ասէ ցնոսա ծերն. զհա՞ց միայն կերայց, եթէ զամե՛նայն ինչ զոր պատրաստեալ է ձեր։ Եւ նոքա ասեն. զհաց միայն կերիցես։ Եւ արար այնպէս։

ԵԿԻՆ երբեմն հարքն սկիտացիք առ հայրն Սառաա, և նա եդ առաջի նոցա սեղան. իսկ նոքա թողեալ զբա-

ւոյն կերակուր՝ ճաշակեցին զկուսին : Իսկ նա իբրև ետես՝ ասէ. ստոյգ սկիւթացիք էք դուք :

ԱՍԱՑ մայրն Սինկղիտիկէ. պարտ է մեզ որ զգեցցուք զտեսակս զայս՝ ստանալ զկատարեալ սրբութիւն, զի և զռեհիկք կարծին սրբութեամբ գնալ, այլ փարի վնոքօք պղծութիւն. զի որպէս են զգայարանք որոց ակամայ պատահին մեղք, որք են տեսանելիք, լսելիք և ծաղր, այսպէս նոցունց կամաւ պատահին մեղք :

ԱՍԱՑ դարձեալ. զոր օրինակ սպանանող գազանքն զգեղս յետս դարձուցանեն, այսպէս և զչար խորհուրդս յետս ձգեն 'ի մտացն պահք և աղօթք : Եւ մի խաբեսցեն զքեզ մեծութիւն և պատրանք աշխարհի, զի անցանելի և ունայնք են. այլ և կարող ես պահօք առաւել ախորժելի առնել զկերակուրս, վասն զի յագելոյն տաղտկայ սիրտ, իսկ սովելոյն զուարճանայ յուտել. և մի յագեսցիս հացիւ, զի մի ըղձասցիս գինւոյ :

ԱՍԱՑ հայրն Տիմոթի՝ եթէ օտարութիւն իցէ կատարեալ առաքինութիւն, եթէ զգուշասցի բերանոյ իւրոյ :

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Տիմոթի և ասէ. որպէս պահեցից, հայր, զմիտս իմ, զի բերան իմ և լեզու իմ 'ի բաց կայ մերձ ընդ որովայնի :

ԱՍԱՑ հայրն Իպերիքոս. որպէս առիւծ որ ահագին է քան զցիռ, այսպէս և կրօնաւոր փորձեալ՝ քան զդեւս և քան զցանկութիւն և զախտս իւր վերագոյն է, և զի պահք սանձք է ծերոց առ մեղս. և որ 'ի բաց ձգէ ըզպահք, ձի վռնջող եղիցի :

ԱՍԱՑ դարձեալ. թէպէտ և ցամաքի մարմին ծերոյ 'ի պահոց, այլ հոգի նորա 'ի խորոց ախտից վերակոչեսցի. քանզի պահք զհեղեղս ախտից ցամաքեցուցանէ, և կրօնաւոր սրբեալ պահօք՝ 'ի վերայ երկրի փառաւոր է և յերկինս պսակաւոր եղիցի :

ԴԻԱՐՉԵԱԼ ասէ. բան չար մի ելանիցէ երբէք 'ի բերանոյ քումմէ, քանզի որթ խաղող բերէ և ոչ փուշ :

ՓԻԼՈՐԻՄՈՍ ոմն կրօնաւոր ընտրեալ բազում համարձակութեամբ յանդիմանէր զՅուլիանոս անօրէնն, յորմէ բազում չարչարանս կրեաց : Սա մինչ արձակեցաւ 'ի կապանաց նորա, պատերազմեցան ընդ սա սաստկապէս պոռնկութեան և որկրամոլութեան դեւք, որոց յաղթեաց զօրութեամբն Քսի բազմօրինակ ճգնութեամբն իւրով :

Վասնզի երբեմն կապէր երկաթով զինքն և երբեմն արգելոյր 'ի խցի. երբեմն մերկնէր 'ի կերակրոց և 'ի սուրբ հացէ, մինչ զի ջեռուցեալ ինչ 'ի հրոյ ուժ և տասն ամ ոչ բնաւ ճաշակեաց, մինչև յաղթեաց դիւաց և չար ցանկութեան մեղացն պոռնկութեան և որկրամոլութեան: Այս ասէր նա՝ եթէ ունիմ քառասուն ամ յորմէ հետէ ոչ ճաշակեալ է իմ 'ի մրգաց ինչ. եղև երբեմն և պատերազմունք դիւական, մինչ զի և 'ի տուէ երկնչէի, և արգելի զիս 'ի գերեզմանի մեռելոյ վեց ամ և յաղթեցի նմա:

ԵՂԲԱՐՔ երկու բնակեալ էին 'ի միասին 'ի միում լերին. իսկ մինն սովորեալ գողանայր զդրամս երկրորդին և դնէր 'ի սենեկի իւրում, նոյնպէս զհաց և զարմաւ առնէր. և ոչ գիտէր միւս եղբայրն զայն գործ, այլ միայն զարմանայր ընդ հարստանալ նորա: Ի միում աւուր եկն 'ի վերայ մինչ առնէր զայս, և սկսաւ կագել ընդ նմա և ասէր. զի՞ գործես զայդ և գողանաս ընդ մարմնաւոր ախտից և զհոգևոր: Այլ ոչ ինչ խնդրեաց 'ի նմանէ, բայց միայն այլ ոչ առնել զայն:

ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ ունէր եպիսկոպոս ումն զի ամ ըստ ամէ ելանէր 'ի Սկիւտէ տեսանել զեղբարսն: Այլ 'ի միում ելանելն ընդ առաջ ել նմա եղբայր ոմն և տարաւ զնա 'ի տուն իւր և եդ առաջի նորա հաց և աղ և ասէ. Թողութիւն արասցես ինձ, զի այլ ինչ ոչ է իմ 'ի դնել առաջի քո: Ասէ եպիսկոպոսն. այսպէս կամի անձն իմ, զի իբրև դարձեալ եկից այսր, և ոչ աղ լինիցի 'ի տան քո:

ԵՂԵՒ երբեմն խնդիր ինչ 'ի մէջ եղբարցն 'ի վանս Եգիպտոսի, մինչև ամենեքեան ասացին ինչ. իսկ մի ոմն յեղբարցն ոչ խօսեցաւ ինչ: Այլ իբրև յարեաւ 'ի նմին տեղւոջէ, ասեն ցնա եղբարքն. ընդէ՞ր ամենայն եղբարքըն ասացին ինչ, և դու ինչ ոչ ասացեր: Իսկ նա լռեաց դարձեալ. և իբրև բռնադատեցաւ յոյժ՝ ասէ. այսպէս ասացի 'ի միտի իմում, եթէ ասասցէ ինչ քարս այս որ 'ի ներքոյ իմ իցէ՝ և ես ասացից. ապա թէ ոչ՝ լռեցից, և սովաւ լռեցի և ինչ ոչ ասացի:

ՈՒՏԷԻՆ երբեմն եղբարքն 'ի գաւիթս եկեղեցւոյն և 'ի սենեակսն, և մատուցին եղբօր միում գինի բաժակաւ և բռնադատէին ըմպել: Իսկ նա ասէ. Թողութիւն արարէք ինձ, հարք, զի հերու ինձ այսպէս արարիք, և անկայ ես 'ի բազում փորձութիւնս և 'ի վիշտս:

Այլ եղբայր ոմն 'ի Սկիտոյ, և ճանապարհակից եղև նմա այլ ոմն եղբայր. իբրև եկին 'ի տեղին ուր բաժանելոց էին 'ի միմեանց, ասէ ցնա ծերն. ճաշակեսցուք ինչ, եղբայր, այսօր 'ի միասին և ապա մեկնեսցուք 'ի միմեանց: Եւ զի էր օրն սկսումն եօթնեկին, և արարին այնպէս. իսկ յորժամ եհաս շաբաթն, փութացեալ ծերն ընդ առաւօտն գնաց առ եղբայրն այն և ասէ. ո՞չ քաղցեար դեռ և ես զի կերիցուք ինչ: Ասէ ցնա եղբայրն. ոչ եմ սովեալ, հայր, զի համապազօր ճաշակեմ: Ասէ ցնա ծերն. Թող տուր ինձ, եղբայր, զի ոչ այլ ինչ ճաշակեալ է իմ քան զայն որ առաք 'ի միասին: Եւ իբրև լուաւ զայն եղբայրն, զղջացաւ և յոյժ շահ եղև նմա:

Այլ ոմն եղբայր գնաց առ մի ոմն 'ի հարանցն, և նա արար նմա ոսպնաթան և ասէ ցհիւրն. ասասցուք փոքունս սաղմոս: Եւ մինն կատարեաց զսաղմոսն ողջոյն, և միւսն ուսեալ էառ 'ի բերան երկուս մարգարէս: Եւ իբրև այգ եղև, և գնաց այն եկեալ ծերն, և ուտել մոռացան զհաց իւրեանց:

ՀԻՒՐԱՆԴԱՑԱՒ երբեմն մի ոմն 'ի ծերոցն, և ոչ կարէր առնուլ կերակուր 'ի բազում աւուրս: Յայնժամ աշակերտն իւր սկսաւ աղաչել զնա զի արասցէ նմա կերակուր եռացեալ, և զի գնացեալ արար զնա և եբեր առ ծերն զի կերիցէ զնա: Եւ էր անդ աման ինչ յորում էր մեղր, և զի էր այլ աման յորում էր ձէթ հին և նեխեալ և ժահահոտեալ զոր ունէին 'ի նիւթ ճրագի յայրել. իսկ եղբայրն յանցեաւ զամանոն և մոռացաւ զաման մեղերն, և փոխանակ մեղեր արկ 'ի կերակուրն զհոտեալ ձէթն և տարեալ եդ առաջի ծերոյն: Եւ իբրև ճաշակեաց ծերն, ինչ ոչ ասաց, այլ էառ փոքր ինչ 'ի նմանէ լռութ՟բ: Իսկ աշակերտն իւր բռնադատէր ուտել, և առեալ փոքր ինչ ծերոյն և դադարեաց: Իսկ աշակերտն սկսաւ երրորդ անգամ տալ ծերոյն զկերակուրն, և նա ոչ էառ, այլ ասէ. Թող տուր ինձ, որդեակ, զի ոչ կարեմ: Եւ եղբայրն սկսաւ յօժարել ընդ ծերն և ասէ. ճաշակեսցես, հայր, զի քաղցրիկ է, և ես կերայց ընդ քեզ: Եւ իբրև ճաշակեաց, ծանեաւ զոր արարն. յայնժամ անկաւ առ ոտս ծերոյն և ասէ. վայ է ինձ, հայր, զի ես սպանի զքեզ և դու ոչ յանդիմա-

նեցեր զիս։ Ասէ ցնա ծերն. մի տրտմեսցիս, որդեակ, զի եթէ կամեցեալ էր այ ճաշակել մեզ մեղր, և դու մեղրիւ քաղցրացուցեալ էիր։

ԱՍԷԻՆ և վասն ծերոյ ումեմն՝ եթէ ցանկացաւ ճաշակել թուզ, և առեալ զթուզն կախեաց առաջի աչաց ընդդէմ իւր և ասէ ցանձն իւր. յագիր, մոլեալ և չար ծեր։ Այսպէս վշտացոյց զանձն իւր և եսպան զցանկութիւն զայն ՚ի մտաց իւրոց. և թէպէտ և ոչ ճաշակեաց, սակայն ապաշաւէր զայն եթէ ընդէ՞ր բնաւ ցանկացաւ ուտել։

ԱՂԲԱՅՐ ոմն գնաց ՚ի վանս կանանց տեսանել զքոյր իւր, քանզի հիւանդ էր. և էր քոյրն սուրբ և հաճոյ այ, և ոչ յանձն էառ բնաւ տեսանել զերեսս առն մարդոյ և ոչ զեղբայրն իւր կամեցաւ մտանել ՚ի մէջ կանանց վասն իւր, այլ պատուիրեաց և ասէ ցնա. գնասցես, եղբայր, խաղաղութք ՚ի սենեակ քո. մի գուցէ զոք խոցոտեսցես և մի խոցոտեսցիս և դու, և զի աղօթեսցես վասն իմ առ տէր, և շնորհօքն Քի տեսցուք զմիմեանս յարքայութեն երկնից։ Այնպէս շինեալ եղբայրն նորա ՚ի բանից նորա գնաց։

ՄՏԻՆ երբեմն սուրբ հարքն յԱղեքսանդրիա, զի կոչեալք էին ՚ի սրբոյն Թէոփիլէ եպիսկոպոսէ, որպէս զի արասցեն աղօթս և քակեսցին նոքօք մեհեանք կռոցն։ Եւ մինչդեռ ուտէին ՚ի միասին, բերեալ եղև միս որթու ՚ի սեղանն. և առեալ ՚ի նմանէ մասն ինչ փափուկ եդ առաջի ծերոյն որ նստէր առ նովաւ և ասէ ցնա. առեալ կերիցես զսա, հայր, զի բարւոք է։ Ասէ ցնա ծերն. մեք բանջարիւ կեամք մինչև ցայժմ, քանզի միս մեր բանջար իցէ։ Եւ այսպէս ժուժկալութիւք նոցա և վարքն օգուտ եղև անդ բազմաց. այսպիսիք էին երանելի հարքն, զի և միայն տեսն նոցա շահեցուցանէր զամենեսեան։

Էր ոմն ծեր ՚ի լեառն բարձր և ոչ առնոյր ինչ յումեքէ բնաւ, և զի ունէր ջուր սակաւ որով առնէր զբանջարս և կերակրէր նովաւ զամս յիսուն, և ոչ երբեք ել արտաքոյ ցանկի իւրոյ. և առնէր նշանս մեծամեծս ած ՚ի ձեռս նորա այնմ որ բանջարով էր շատացեալ այնքան ամք, և ճնշեալ զմարմին իւր պահօք՝ տաճար մաքուր եղեալ նշանագործին։

ԱՍԱՑ դարձեալ. լուեալ է իմ զի ասէն զՍողոմոն

կնոջաւեր լեալ և այնու անկեալ. և զի ամենայն արու-
բնութե՟ն սիրեն զէգն, այլ մեք բռնադատեմք և տան-
ջեմք զբնութիւս և զխորհուրդս և զամենայն ընդունայն
սէր փոխեմք 'ի սէրն ա՟յ, և ոչ հնազանդիմք խենեշ և
պիղծ խորհրդոց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն աղքատ էր, և յորժամ տայր ոք նմա
զաւուրն պէտսն՝ յայնժամ յայլմէ ոչ առնոյր ինչ, այլ
ասէր. այսօր կերակրեաց զիս ա՟ծ, զվաղիւն դարձեալ
նա հոգասցէ։ Վասնզի սիրէր զաղքատութիւն յոյժ և ու-
րախ էր 'ի նմա, զի գիտէր որ առաւել պարծանք է աղ-
քատութիւն կրօնաւորի։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն պատմէր մեզ վասն վարդապետի իւ-
րոյ ծերոյ՝ եթէ քաղցեաւ երբեմն ծերն զինն ժամաւն,
և դրեալ սեղան կամէաք ճաշակել. և սկսեալ ծերն յա-
ղօթս ասաց զսաղմոսն, և սկսաւ ծերն յերկարել զա-
ղօթսն. և եղև երեկոյ և եկն առաւօտ, և եկն դարձեալ
ինն ժամն և հազիւ կարաց ծերն դադարել յաղօթիցն,
զի զմայլեալ էր միտք ծերոյն 'ի տեսիլս ա՟ծայինս։

ՆՄԱՆ ծերն. ժամանեցի ես ծերոց 'ի յանապատս յայս,
որք ունէին աստ ամս եօթանասուն հանդարտեալք, և
դալարիւք և արմաւով միայն կերակրեալք լինէին. այս-
պէս ա՟ծահաճոյ վարուք զարդարեալ էին։ Վասնզի ոչ
ինչ այսպէս միաւորեսցէ զմիտս ընդ ա՟յ որպէս զսրբու-
թիւն և զհրաժարումն յամենայն երկրաւոր նիւթոց և
'ի զմայլական կերակրոց նորա, որպէս և վկայէ հոգին
սուրբ բերանով Պաւղոսի։

ՆՄԱՆ դարձեալ. ա՟ծային բանիւն կերակրեսցուք
մեք, և պատմութե՟ն սրբոց տօնեսցուք և մի կերակրովք։

ՊԱՏՄԷԻՆ՝ հարք զեղբօրէ ումեմնէ՝ եթէ կալեալ
զնա հեթանոսաց տարան 'ի սպանանել, և խորհեցան
զի ընդ հաւատոյն և զսրբութի՟ն որոշեսցեն, քանզի ստի-
պէին զոհել և ոչ կարէին հաւանեցուցանել։ Եւ հնա-
րեցին զայս՝ զի ապականութեամբն որոշել կարասցեն
զսուրբն յա՟յ կենդանւոյ. զի լուան 'ի բազմաց եթէ այն
ա՟ծ որ նոքա պաշտեն, սիրող սրբութեան է և ատելի է
նմա պղծութի՟ն. և արարին այնպէս։ Զի 'ի գեղեցիկ

1 [illegible] յէջ 3։

ղղախտի ուրեմն գրեալ եղև տախտս փղոսկրեայս, և արկին 'ի նմա անկողինս փափուկս և բազմագինս, և ըզսուրբն զայն եդին 'ի վերայ նորա կապեալ ձեռամբ և ոտիւք, և կին մի պոռնիկ յոյժ գեղեցիկ տեսլեամբ և լիրբ և անօրէն մուծին 'ի վերայ նորա, որպէս զի 'ի տեղւոյն փափկութէն և յայլոց հրձուալեացն ամենեցուն և 'ի ձեռնամերձ լինելոյ մոլեգին կնոջն՝ ոչ կարիցէ զերծանել 'ի մեղացն, և յակամայ արկցեն 'ի ցանցս իրեանց պղծութե։ Այլ եկեալ կինն փարէր զնովաւ, խաղայր և նեղէր։ Իսկ սրբասէր և հաւատարիմ ծառայն ա̃յ յետս դարձոյց զորոգայթս դիւէն. զի մինչ եկաց 'ի վերայ նորա կինն և զտռփութե մեղացն բորբոքէր, իսկ սուրբն յանձարակութէ կապանացն այլ ինչ ոչ կարաց, բայց զայս, քանզի զլեզուն իւր ատամամբք իւրովք հատեալ ծամեաց և եթուք յերեսս նորին պոռնկին. և ամօթ մեծ եղև լկտի լրբենւոյն այն։ Իսկ սուրբն 'ի ցաւոցն և 'ի կսկծոյն ազատեցաւ 'ի գարշելի ցանկութեցն, և զհեղեղ արեան լեզուին և զսրբութի անբծութեան ընծայ յաղթութեան մատոյց ա̃յ, և զկինն ևս կեցոյց։ Այսպիսիք են սէրն ածային, զի ամենայն հեշտալեաց և ցանկալի գեղեցկութեց աշխարհիս գեր 'ի վերոյ եղեալ յաղթեն և հասանեն այն երանելի փառացն ածայինն։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ոմն նստէր 'ի խորին անապատն օտար ամ վաթսուն և կերակրէր 'ի բանջարոց միայն. յետոյ եկն 'ի խորհուրդն յինքն և ասէր՝ եթէ ընդունայն և զուր նստիմ աստ և կորուսանեմ զաւուրս այսքան ամաց. և զի աստ 'ի վայրի ոչ ինչ ճաշակեցի զայս վաթսուն ամ, բայց միայն խոտ, և այս մահաբեր ևս է, և ոչ բնաւ տեսիլ ինչ տեսի և ոչ սքանչելիք արարի ինչ զոր արարին առաջին հարքն մեր. յարուցեալ գնացից աստի 'ի շէնս, զի ոչ բարւոք նստիմ աստ։ Եւ մինչդեռ մտածէր զայս, եկն եկաց առ նմա հրեշտակ տեառն և ասէ ցնա. զինչ խորհիս և կամ զինչ ասես, ով մարդ։ Եւ նա ասաց նմա զամենայն զվերոյգրեալսն։ Ասէ ցնա հրեշտակն. և զո՞ր սքանչելիս կամիս լինել 'ի քէն առաւել քան զայս զի կեաս, և կամ ո՞վ զօրացոյց զքեզ այսքան ամս համբերել 'ի տեղս յայս, և կամ ո՞վ օրհնեաց զմահարար զայն խոտ որով կերակրեիր դու. դադարեա 'ի տեղս յայս և խնդրեսցես յա̃յ, որպէս զի տացէ քեզ

խոնարհութ՟ի: Իսկ նա զօրացաւ 'ի վերայ բանից հրեշտակին, և եկաց 'ի տեղն յայն մինչև յօր մահուան իւրոյ. զի պահօք սրբեալն Թէպէտ և գայթակղեցի, նա մի կործանեցի, քանզի տէր է ձեռնկալու նմա:

ՊԱՏՄԵՑԻՆ մեզ ոմանք 'ի հարցն՝ եԹէ էր ոմն ծեր ազգաւ պոնտացի որ և մեծամեծ ուղղութ՟իս գործեալ էր: Զայս ծերոյ ասէր Յոհաննէս եպիսկոպոս Բռուսա քաղաքի, եԹէ եկն առ իս երբեմն մինչ էի ես յափն Յորդանանու 'ի վանս Պիրգդի, և ասէ ցիս. արա սէր, եղբայր Յոհաննէս, և եկեսցես ընդ իս 'ի լեառն Սինեա, զի ուխտեցի աղօԹել անդ: Իսկ ես ոչ կարացի անհնազանդ լինել ծերոյն, այլ ասացի նմա՝ եկ գնասցուք: Եւ յորժամ անցաք ընդ Յորդանան գետ, ասէ ցիս ծերն. եղբայր Յոհաննէս, եկ արասցուք աղօԹս որպէս զի մինչև ցգնալն և հասանելն մեր անդ ոչ ինչ կերիցուք: Իսկ ես ասեմ ցնա. ես, հայր, զայդ առնել ոչ կարող եմ: Եւ Թէպէտ ոչ կամեցայ ես առնել զայդ, առժամայն ծունր եդեալ ծերոյն յուղի անկաք և գնացաք, մինչև հասաք 'ի Սինեա ոչ ինչ ճաշակեաց բնաւ ծերն. իսկ 'ի Սինեա հաղորդեալ եղև 'ի սուրբ խորհրդոյն մարմնոյ և արեան տեառն, և էառ կերակուր ծերն: Նոյնպէս և դարձեալ գնացաք 'ի սուրբ լեռնէն Սինայէ 'ի սուրբն Ս՝ինա Աղեքսանդրոյ. դարձեալ և ոչ ուրեք էառ ծերն կերակուր մինչև հաղորդեալ եղև և անդ և ապա եկեր: Եւ դարձեալ 'ի սուրբ Ս՝ինայէ Աղեքսանդրոյ եկաք 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ. և յամենայն ճանապարհն այն ոչ ինչ ճաշակեաց ծերն, և հաղորդեալ եղև դարձեալ 'ի սուրբ խորհրդոյն 'ի յարութ՟ի տեառն մերոյ Յ՟ի Ք՟ի և ապա էառ կերակուր: Որով այսքան և յայսպիսի հեռաւորութեան ճանապարհին երեք անգամ ճաշակեաց ծերն, մի անգամ 'ի Սինեա, երկրորդ 'ի սուրբ Ս՝ինա, երրորդ անգամ 'ի սուրբ յարութիւն տեառն և ա՟յ մերոյ: Արդ յայսմանէ յայտնի իցէ զի բնակեալ էին շնորհքն ա՟յ 'ի ծերն յայն. յորմէ եղանեն ամենայն տուրք բարիք և պարգևք կատարեալք 'ի հօրէն լուսոյ և 'ի հոգւոյն սրբոյ և 'ի միածնին որդւոյն:

Ե

ԽՐԱՏՔ ՕԳՏԱԿԱՐՔ

ՎԱՍՆ ԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՆ ՊՈՌՆԿՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՐԺԱՄ ԿԱՆԳՆԻ Ի ՎԵՐԱՅ ՄԵՐ ՄԱՐՏՆ

Ասէ՛ աբբայ Անտոնիոս՝ եթէ մտածեմ զի ունի մարմինս շարժումն բնական, որ խառնեցուցանէ զնա որ ոչ է կամ անձինն, միայն նշանակի ՚ի մարմինն՝ անչարչարանք շարժումն: Եւ է այլ շարժումն որ ՚ի կերակրոց՝ յորժամ զուարճացուցանէ զմարմինն կերակրովք և ըմպելեօք, յորմէ է ջերմութիւն արեան՝ որ յարուցանէ ընդ մարմինն շուայտութիւն և հոգովք աշխարհականօք: Եւ է այլ շարժումն ջանացելոցն ՚ի խորհրդոց և յաղտեղի խօսից ունկնդրութենէ: Գիտասջիք զի այս երեսեան են շարժողք մարմնոյն, մին բնութիւն և միւսն այլ առաւելութիւն կերակրոց և երրորդն ՚ի դիւաց:

Ասէ՛ աբբայն Երոնտիոս վիմացն՝ եթէ բազումք են որք փորձին ՚ի մարմնաւոր կրիցն, որք ոչ մերձեցուցին զմարմինս իւրեանց յիմացումն արտաքին պոռնկութեն,

1 Ասաց հայրն Անտոնիոս՝ եթէ ունին մարմինք մեր բնական շարժութիւն խառնեալ ընդ սնեալ շինուածոյն, բայց ոչ կարէ գործել եթէ ոչ կամեսցի հոգին, այլ ցուցանի միայն ՚ի մարմնի անխռով շարժումն միայն: Են և այլ շարժմունք մարմնոյ, որք լինին ՚ի կերակրոց և յըմպելեաց բազմութենէ և այլոց փափկութենէ և շռայլութենէ, յորմէ լինին ջերմութիւնք և եռացմունք արեան և սերման, որք ձգեն զմարմին ՚ի շարժումն անհնարին և ՚ի գործս պղծութեան, ակամայ ըստ առաքելոյ ասելոյ՝ եթէ մի արբենայք գինւով յորում զեխութիւն է. և զի տէրն հրամայէ՝ թէ զգոյշ լերուք անձանց մի գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր շուայտութեամբ և արբեցութեամբ և հոգօք աշխարհականօք: Են և այլ շարժութիւնք մարմնոյ որք դիպին ձգնաւորաց հնարիւք և նախանձու դիւին: Եւ զի ձեզ գիտել պարտ է զի երիս տեսակս են մարմնոյ շարժութիւնք. առաջինն բնութեամբ է, երկրորդն յորկրամոլութենէ, իսկ երրորդն ՚ի դիւական արկածից խորհրդոց:

2 Ասաց հայրն Գերոնտի. բազում են պատերազմունք որք լինին ՚ի յղփութենէ մարմնոյ, և առանց մարմնոյ մերձենալոյ մտօք պոռնկին.

և զմարմնական կուսութիւն պահեցին և յանձինս իւրեանց պոռնկեցան։ Բարիոք է, սիրելիք, ըստ գրոյն զգուշանալ ա՟մ պահպանութե՟ իւրաքանչիւր ումեք սրտի իւրում։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցոմն ծեր և ասէ. եթէ պատահեսցէ մարդոյ 'ի փորձութիւն անկանել՝ թողլով ա՟յ վասն օգտի հոգւոյ նորա, զի՞նչ պարտ է լինել վասն գայթակղեցելոյն 'ի փորձութե՟ նորա։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ապաշխարեսցէ և յապաշխարութե՟ գոհասցի զա՟յ և ասասցէ՝ թէ յիրաւի խոնարհեցայ, կարող է ա՟ծ զգայթակղեալն միւսանգամ հաստատացուցանել։ Եւ պատմեաց ծերն և ասաց այսպէս. էր սարկաւագ ոմն անուանի 'ի միաբանակեացսն յԵգիպտոս. և փախեաւ քաղաքապետն և տուն նորա յիշխանէն հալածեալք, եկեալ առ միաբանակեացսն, անկաւ սարկաւագն ընդ կնոջ քաղաքապետին և եղև ամենեցուն ամօթ։ Եւ երթեալ առ ոմն սիրելի իւր պատմեաց նմա զիրսն, և աղաչեաց զնա զի մի ոք գիտասցէ թէ ուր է։ Եւ էին թաքստոցք 'ի տան նորա, և ասէ. թաղեա զիս աստ կենդանւոյն։ Եւ իջեալ 'ի խաւարն յայն ապաշխարեաց առաջի ա՟յ ճշմարտութե՟։ Եւ յետ բազում ժամանակաց ոչ ել գետն։ Եւ մինչդեռ էին նոքա յուխտս, երևեցաւ ումեմն 'ի սրբոցն և ասաց. եթէ ոչ եկեսցէ սարկաւագն, որ թաքուցեալ է 'ի տան այսր անուան, ոչ ելանէ ջուրդ։

Թէպէտ և մարմինն կոյս մնայ, սակայն հոգին պղծի։ Բարւոք է, եղբարք, պահել զգրեալսն, և ամենայն զգաստութեամբ զգուշանալ հոգւոյ և մարմնոյ, մտաց և խորհրդոց իւրոյ ընդ մարմնոյ և ընդ գործոց նորա։

։ Եղբայր ոմն եհարց ցծերն իւր և ասէ ցնա. եթէ անկանի մարդ-յոր ինչ և իցէ ազգ փորձութեան մեղաց, զինչ արասցէ առ նոսա, հայր, որք գայթակղին։ Իսկ ծերն ասաց նմա օրինակ զայս ինչ. էր երբեմն սարկաւագ ոմն մեծանուն յԵգիպտոս 'ի հասարակաց վանս, և էր այր ոմն այլ քաղաքացի զոր ըմբռնել խորհէր իշխան քաղաքին։ Եւ յարեաւ նա ամենայն տամբ իւրով և գնաց 'ի վանսն յայն ուր բնակէր սարկաւագն այն։ Եւ 'ի հնարից սատանայի գթեալ սարկաւագն և անկաւ 'ի կին նորա և եղև ամօթ ամենայնի։ Եւ յարեաւ և գնաց առ մի 'ի ծերոցն և պատմեաց նմա զայն. և զի ունէր ծերն գաղտն ինչ 'ի տան իւրում, և աղաչեաց զնա սարկաւագն և ասէ՝ եթէ թաղեսցես զիս կենդանի 'ի գաղտնի քում և մի ումեք յայտնիր զիս։ Եւ եմուտ սարկաւագն 'ի մթագին յայն տեղի և ապաշխարեաց ճշմարտութեամբ։ Եւ զկնի ժամանակաց ինչ ոչ ել գետն Նեղոս ոռոգել զերկիրն Եգիպտոսի, և էին ամենեքեան յաղօթս և 'ի հսկմունս։ Ցայտժամ յայտնեցաւ ումեմն 'ի սրբոցն 'ի տեսանել և ասէ. եթէ ոչ գայցէ սարկաւագն այն և աղաչեսցէ զտէր, ոչ ելցէ գետն։ Իսկ նոցա լուեալ զայս զար-

Եւ լուեալ մարդկանն սքանչացան և եկեալ հանին ըզ-
նա, և արարեալ նորա աղօթս՝ ել ջուր գետոյն։ Եւ որ
երբեմն գայթակղեալքն էին 'ի նա, առաւել յայնժամ
օգտեցան և փառաւոր առնէին զնա։

Այլ՝ ոմն 'ի ծերոցն առ եղբարսն, և էր կուսան և ոչ
գիտէր ամենևին եթէ ստեղծեալ է պոռնկութիւն մարդ-
կան։ Արդ մինչդեռ նստէր նա 'ի խցին իւրում, սկսան
դևքն յարուցանել նմա պատերազմ պոռնկութեան. և
հայեցեալ աչօք իւրովք տեսանէր զդևսն շուրջանակի
զինքեամբ որպէս եթէովպացի սեաւս, և յարուցանէին
նմա պատերազմ և շարժէին զախտսն. և նա ասէր՝ ե-
թէ զանդամս զայս ունի մարդ զօր օրինակ ամանի ինչ
փող, ընդ որ անցուցանիցէ ջուր, և կամ խողովակ յոր-
ժամ թէ 'ի տանեաց զջուր 'ի բաց քամիցէ, այսպէս և
անդամս այս է 'ի մարմնի մարդոյ։ Եւ ահա անկաւ քար
'ի ձեղուանէն առաջի նորա, և լուաւ ձայն որ ասէր՝ զի
քաղցր է։ Եւ իբրև յետս չոգան խորհուրդք նորա, յա-
րուցեալ եկն առ ոմն 'ի ծերոցն և պատմեաց, և նա ա-
սէ ցնա. ոչ գիտեմ և ես թէ զինչ իցէ այդ։ Եւ չոգաւ
առ այլ ոմն, նոյնպէս և նա ասաց՝ թէ և ես ոչ գիտեմ
զինչ իցէ այդ։ Եւ առաքեաց զնա առ հայրն Պիմէն, և
պատմեաց նմա զիրսն։ Եւ ծերն ասաց. տեսե՞ր զդևսն

մտցան և եկեալ հանին զնա անտի և տարեալ 'ի ժողովս բանադատէին
աղօթել։ Իսկ նա աղօթեաց առ տէր, և առժամայն ել ջուրն և առո-
գեաց զերկիրն. և որք 'ի նա գայթակղեալք էին, առաւել շինեցան
յապաշխարութիւն նորա։ Այսպէս իցէ յոյսն կենաց մխիթարութիւն
անկանելոց, և զի ոչ գոյ անյուսութիւն հաւատացելոց ամենևին 'ի ներ-
քոյ երկնից։

Ծեր ոմն էր 'ի տեսանել զեղբարսն, և էր նա կոյս՝ որ ոչ բնաւ
ճանաչէր զցանկութիւն պոռնկութեան։ Եւ իբրև նայեցաւ 'ի վեր, ետես
զունդս դիւաց սևաւս զի շրջապատեցան զնովաւ իբրև զհնդիկս, և
շարժէին զնա 'ի մեղս պոռնկութեան ընդ իւրեանս։ Իսկ նա ասէր. ոչ
կարեմ։ Ասեն ցնա սևադէմքն. անդամդ այդ որ են ստեղծեալ, զոր և
դու ունիս, ելք է նա ապականութեան և գործիք ցանկութեան, վասն այն
պարտ է և քեզ զիջանել ընդ նովաւ։ Ասէ ծերն. ոչ այդպէս, այլ
անդամս այս խողովակ է և ել ջրոյ, որպէս և են ստինք անօթ կաթին,
նոյնպէս և սա ջրոյ իցէ և ոչ այլ իմիք։ Եւ առժամայն 'ի ձեղուանց
տանն անկաւ քար ինչ, յորմէ ել ձայն քաղցր և 'ի ձայնէն յայնմանէ
զգաց ծերն զցանկութիւն 'ի մարմնի իւր։ Եւ յարուցեալ գնաց առ այլ
ոմն ծեր և պատմեաց նմա զայն։ Իսկ նա ասէ. ոչ գիտեմ զգործդ
զայդ, այլ գնա դու առ հայրն Պիմէն և պատմեա նմա։ Եւ ըստ բանի
ծերոյն գնաց. և իբրև պատմեաց նմա զամենայն, ասէ ցնա Պիմէն. զի
զոր տեսերդ՝ դևք էին, և քարն որ անկաւ 'ի տանեացն՝ և նա ևս դև

և քարն որ եթէ անկաւ՝ բանսարկուն է, և ձայնն որ լուար՝ ցանկութիւն է. հայեաց յանձն քո և պաղատեա առ տէր զի տէր օգնեսցէ քեզ և անցցէ 'ի քէն պատերազմդ։ Իսկ ուսոյց նմա թէ զիարդ հանդիսասցի ընդդէմ դիւացն. և արարեալ աղօթս, արձակ զնա։ Իսկ նորա երթեալ 'ի խուցն իւր մրցեցաւ պաղատելով առ ա՟ծ ըզցայգ և զցերեկ. և լուաւ նմա տէր և ետ նմա յառաջադէմ լինել այնպէս, մինչ թէ վախճանէր եղբայր՝ և դէպ լինելով յայտնէր նմա թէ բարի է հոգի նորա։

Եղբայր[1] ոմն տագնապեալ 'ի պոռնկութենէ յայսոց չոգաւ առ ծեր ոմն մեծ և ասէր. արա սէր և աղօթս արա 'ի վերայ իմ, զի շտապիմ 'ի պոռնկութենէս։ Իսկ ծերն աղաչեաց վասն նորա զա՟ծ։ Դարձեալ կրկին անգամ եկն առ ծերն և զնոյն բանս ասաց նմա. նմանապէս և ծերն ոչ յապաղեաց աղաչելով վասն նորա զա՟ծ։ Իսկ բազում անգամ եղբայրն տագնապեալ, որքան շտապեալ լինէր 'ի պոռնկութենէն՝ գայր առ ծերն։ Իսկ ծերն աղաչեաց զա՟ծ և ասէ. տէր, յայտնեա ինձ զնստել եղբօրս այսորիկ և ուստի է դատարկութիւս, զի աղաչեցի զքեզ վասն սորա, և ոչ եգիտ հանգիստ եղբայրս։ Իսկ յայտնեաց նմա ա՟ծ վասն եղբօրն. և ետես զի նստէր և այսք պոռնկութեան մերձ 'ի նա, և զնա զի զբօսնոյր ընդ նոսա, և հրեշտակ տեառն կայր առ նմա՝ յօգնականութիւն նմա առաքեալ, և բարկանայր եղբօրն զի ոչ ըն-

էր, իսկ ձայնն զոր լուար ըղձալի՝ ցանկութեան մեղաց էր. այլ դու ըզգոյշ լեր անձին քո և աղաչեա զա՟ծ զի օգնէ քեզ և անցուսցէ 'ի քէն զպատերազմն զայն։ Եւ ուսոյց նմա թէ որպէս պատերազմել պարտ է ընդ դևս, և արձակեաց զնա։ Եւ գնաց 'ի սենեակ իւր և ճգնէր յոյժ, և այնպէս յառաջեաց 'ի լաւ անդր և եկաւ յայն պարգևս զայս, զի մինչ փոխադրէր եղբայր ոք՝ նա գիտէր եթէ ուր գնայր հոգի նորա։ Ահա զի զգաստութի՟ւ և արիութի՟ւ 'ի ձեռն տեառն փրկին 'ի վըտանգէ ախտից յայսմանէ։

[1] Եղբայր ոմն նեղեալ և վհատեալ եղև 'ի պոռնկական խորհրդոց, և գնացեալ առ ծեր ոմն մեծ և աղաչէր զնա և ասէր. արասցես սէր, հայր, և աղօթեսցես առ ա՟ծ վասն իմ, վասն զի վշտանամ 'ի պոռնկութենէ։ Իսկ ծերն աղաչեաց զա՟ծ վասն նորա։ Բայց նա եկեալ երկրորդ անգամ և զնոյն բան ասաց ծերին, և ծերն աղաչեաց զա՟ծ և ասէ. տէր, յայտնեա ինձ զկեանս եղբօրս այսորիկ թէ որպէս կեայ և կամ ուստի է գործն այն վասն որոյ աղաչեցի ես զքեզ, և նա ոչ եգիտ հանգիստ։ Եւ եցոյց նմա ա՟ծ վասն նորա, և զի ետես զնա նստեալ կալով և գեն պոռնկութեան մերձ առ նա, և հրեշտակ տեառն և կայր մերձ առ նմա եկեալ յօգնութեն, և սաստէր եղբօրն վասն զի ոչ

կենոյր զինքն առ ինձ, այլ հեշտանայր 'ի խորհուրդսն, և զբովանդակ զմիտս և զխորհուրդս իւր անդէն խոնարհեցուցանէր և ոչ առ ինձ։ Եւ իմացաւ ծերն եթէ եղբայրն է պատճառք, և ծանոյց նմա ծերն և ասէ՝ եթէ դու ես պատճառք խորհրդոցն քոց. և ուսոյց նմա եթէ զկարգ ընդդիմանացի խորհրդոցն։ Եւ սթափեալ եղբօրն վարդապետութեամբ և աղօթիւք ծերոյն եգիտ հանգիստ և ողորմութիւն։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց զոմն 'ի հարանցն՝ եթէ զկարգ բանսարկուն ածէ զփորձութիւնս 'ի վերայ սրբոց։ Եւ ասէ ցնա ծերն. լուայ եթէ էր ոմն 'ի սրբոցն որում անուն էր՝ Նիկոն, և բնակեալ էր 'ի լերինն Սինայ. և ոմն երթեալ 'ի տաղաւար փարանացւոյն և գտեալ զդուստր նորա միայն, անկաւ ընդ նմա և ասէ. եթէ հարցցէ ըզքեզ ոք եթէ ով էր, ասա եթէ անապատաւոր հայրն ՝Նիկոն արար զիս այսպէս։ Եւ իբրև եկն հայր նորա և գիտաց, առեալ զդուստրն իւր և գնաց 'ի վերայ ծերոյն, և բախեալ նորա զդուռն՝ ել ծերն. և ձգեալ նորա ըզսուրն զի հարցէ զնա, ցամաքեցաւ ձեռն նորա։ Եւ երթեալ փարանացւոյն յեկեղեցին՝ ասաց երիցունսն. և առաքեցին զնմանէ, և եկն ծերն. և հարեալ զնա գան յոյժ, կամեցան հալածել։ Եւ նորա աղաչեալ՝ եթէ

անկանէր առաջի իմ, այլ կայր նստեալ և հեշտանայր 'ի յիշմունս չար խորհրդոցն, թուէր զնոսա և խորհէր և մտածէր և կրէր զգործն և կայր բևեռեալ 'ի նոսա։ Յայնժամ ծանեաւ ծերն սուրբ եթէ 'ի ծուլութէ իւրմէ էր 'ի նեղութիւնն յայն եղբայրն։ Ապա դարձաւ և ասէ ցեղբայրն. 'ի քէն է պատճառ քո, զի խորհիս միշտ զչար և զպղծալից գործս։ Յայնժամ ուսոյց նմա թէ որպէս պարտ է կալ ընդդէմ նոցա, և զգաստացոյց զեղբայրն. և աղօթիւք և խրատիւք սուրբ ծերոյն զարթեաւ եղբայրն և ողջացաւ։

1 Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Թէոփիլա և ասէ ցնա. որպէս արկանեն դեւք զփորձութեն 'ի վերայ սրբոց։ Ասէ ցնա ծերն. էր ոմն 'ի հարանցն որոյ անուն էր Նիկոն, որ բնակէր 'ի լեառն Սինեա. և ոմն մի աշխարհիկ գնացեալ 'ի խորան փարանացւոյ ումեմն, և գտեալ զդուստր նորա անկաւ ընդ նմա և ասէ. թէ գիտիցէ հայր քո, այսպէս ասա նմա՝ եթէ ծերն Նիկոն արար զայս ընդ իս։ Եւ իբրև եկն հայրն նորա և գիտաց զայս՝ լուեալ 'ի դստերէն եթէ ծերն Նիկոն արար, յայնժամ առեալ զսուր իւր գնաց 'ի վերայ ծերոյն. և իբրև բախեաց զդուռն, ել առ նա ծերն։ Իսկ ձգեաց զսուրն փարանացին և կամէր սպանանել զծերն, և առժամայն չորացան ձեռք նորա և ոչ զօրեաց հարկանել զծերն։ Յայնժամ դարձաւ և գնաց փարանացին այն և պատմեաց քահանայիցն։ Իսկ նոքա կոչեցին զծերն, և եկն առ նոսա. և նոքա գանեցին զնա յոյժ, և կամէին արտաքսել զնա։ Իսկ նա աղաչէր

Թողութիւն արարէք ինձ վասն զի ապաշխարեցից աստ, և սահմանեցին նմա զերիս ամս և պատուիրեցին զի մի ոք երթիցէ առ նա։ Եւ զերեք ամս գայր 'ի կիրակէ 'ի կիւրակէ և ապաշխարէր և աղաչելով ասէր՝ եթէ աղօթս արարէք 'ի վերայ իմ։ Եւ յետ այսորիկ դիւահարեցաւ այրն փարանացի որ զմեղսն արար և զփորձութիւնս ած 'ի վերայ անապատաւորին, և խոստովանեցաւ յեկեղեցւոջն՝ եթէ ես արարի զմեղս և զրպարտեցի զծառայն Այ։ Եւ երթեալ ամենայն ժողովուրդն ապաշաւեցին և անկան առ ոտս ծերոյն և ասեն. Թողութիւն տուր մեզ, հայր։ Եւ ասէ ցնոսա. վասն թողութեան առնելոյ լեալ է թողութիւն ձեզ. այլ վասն բնակելոյ ինձ աստ՝ ոչ ևս բնակեմ ես ընդ ձեզ, վասն զի ոչ ոք գտաւ 'ի ձեզ որ ունէր ընտրողութիւն վշտակցութեան ընդ իս։ Եւ այնպէս գնացեալ անտի։ Եւ ասէ ծերն. տեսանես զիարդ բանսարկուն ածէ զփորձութիւնս 'ի վերայ սրբոց։

ԱԲԲԱՅՆ Պօղիքրոնիոս պատմէր մեզ և ասէր՝ եթէ 'ի միաբանակեացս Պենթուկլայ էր եղբայր ոմն ամենևին զգօյշ անձամբ, մարտնչէր 'ի պոռնկութենէ։ Յորժամ ծանրացաւ մարտն 'ի վերայ նորա, ել 'ի վանիցն և գնաց յԵրիքով կատարել զցանկութիւն իւր. և յորժամ եկն 'ի ներքնատունն պոռնկանոցին, առժամայն ուրուկ եղև ամենևին. և տեսեալ զինքն ըստ արժանի, դարձաւ 'ի վանսն գոհացեալ զԱյ, և ասէ՝ թէ Տէր ած զխրատս զայս 'ի վերայ իմ, զի անձն իմ կեցցէ։

ԾԵՐ ոմն որ էր 'ի Սկիւթ, և անկեալ 'ի տկարութիւն մեծ՝ աղաչէր զեղբարսն զի հրամայեսցեն նմա գնալ

զնոսա և ասէր. Թող տուք ինձ կեալ աստ և ապաշխարել զմեղս իմ։ Բայց նոքա արգելին զնա առանձին հեռի ուրեք զերիս ամս ոչ տեսանել զոք, և եդին նմա կանոնս ծանունս։ Եւ եկաց նա յարգելանին զերիս ամս և ապաշխարեաց յոյժ, բայց միայն 'ի կիրակէ աւուրս գայր յեկեղեցին և ասէր. Թողութիւն արարէք ինձ զի մեղայ. և այլ ինչ ոչ խօսէր ումեք բնաւ, և երթայր դարձեալ յարգելականին։ Իսկ զկնի այնորիկ դիւահարեալ եղև այն որ գործեաց զմեղս և զրպարտեաց զանպարտ ծերն, և եկեալ յեկեղեցին խոստովան եղև զայն առաջի բազմութեանն յայտնի՝ թէ իմ արարեալ է զայն և զրպարտեցի զարդարն։ Յայնժամ յարուցեալ ամենեքեան ելին առ ծերն և ծունր կրկնեալ ասէին. Թողցես մեզ, հայր, զի սրտմտեցուցաք զքեզ։ Ասէ ցնոսա ծերն Նիկոն. Թողութիւն արասցէ ձեզ տէր. այլ ես ոչ ևս կացից ընդ ձեզ, զի ոչ ոք էր 'ի ձեզ որ գտանէր ուղիղ և աշխատեալ էր ընդ իս։ Եւ գնաց անտի։ Ահա այսպէս գայ փորձութիւն 'ի վերայ սրբոցն։

յԱնգիպտոս, և ոչ արձակէին զնա եղբարքն։ Ասէ ցնա աբբայն Մովսէս. մի՛ գնար, ապա թէ ոչ՝ ՚ի պոռնկութիւն ունիս անկանել։ Եւ նա տրտմեալ ասէ. մեռեալ է մարմին իմ, և դու զայդ ասես ցիս։ Գնաց յԱնգիպտոս. և լուեալ ՚ի քաղաքացեացն բազումք եկին ընդ առաջ նորա։ Եւ ոմն կուսան հաւատաւոր տագնապեալ ջերմամբ եկն առ ծերն և ողջացաւ։ Իսկ ծերն յետ ամի միոյ զօրացեալ սակաւիկ մի, բորբոքեալ ՚ի սատանայէ անկաւ ՚ի նա և յղացոյց զնա։ Տեսեալ ոմանք ՚ի քաղաքէն ասեն ցնա. ուստի՞ ես յղացեալ։ Եւ նա ասէ՝ ՚ի ծերոյն, և ոչ հաւատային նմա. բայց ծերն ասէր՝ թէ ես արարի, այլ պահեցէք զոր ծնանելոց է. և յորժամ ստնդիայ լինի, ես առից զնա. այս եղև։ Եւ յաւուր միում յորում տօն էր, եկն ծերն և առ զստնդիայն ՚ի վերայ ուսոց իւրոց և գնաց ՚ի Սկիւթ և եկն յեկեղեցին առաջի ժողովոյն։ Նոքա իբրև տեսին զնա, լացին ուժգին։ Ասէ ցնոսա. տեսանէ՞ք զմանուկս զայս, որդի անունկնդրութեան է. առէք զգա ընդ ձեզ, եղբարք, զի ՚ի ծերութեան իմում զայս արարի, այլ և աղօթս արարէք վասն իմ։ Եւ գնացեալ ՚ի սենեակն իւր սկիզբն եդ առաջին գործոյն։

ԱՆԱՊԱՏԱՒՈՐ՝ ոմն հին յամենայն բարեպաշտութեան յառաջեալ նստէր ՚ի լերինն ՚ի սահմանս Անտոնինու. յաղագս նորա լուաք մեք զայս ՚ի բազմաց ծանօթից անապատաւորաց։ Սա ինքն զբազում ՚ի բանից իւրոց օգտեցուցանէր և ՚ի տեսութիւն վարուցն, և այսպիսի էր կենցաղավարելն նորին։ Որ յամենայն բարեգործութեան մախայ թշնամին, արար նմա մտածութիւն այսպէս՝ թէ ոչ ինչ օգտիս յայդպէս ծառայելդ այլոց, կամ այլք ըզքեզ, այլ գնա դու քեզ միայն ծառայեա. և արդ գնա ՚ի քաղաքն, վաճառեա զփխուրիդսդ քո և գնեա քեզ

[1] Էր ոմն միայնակեաց որ բնակէր ՚ի լեառն Անտոնիոսի։ Սա յառաջեալ զօրանայր յերկիւղն այ և յամենայն առաքինութիւնս, մինչ զի շահ բազմաց լինէր խրատքն և գործքն իւր, որ և մեծանուն հռչակէր յաշխարհն յայն։ Ցայսպիսի քաղաքավարութիւն լեալ նորա ոխացաւ ընդ նմա թշնամին, որպէս սովոր է նախանձել ընդ սուրբս, և տընկեաց ՚ի միտս նորա խորհուրդ այսպիսի՝ եթէ ոչ ես դու կատարող պատուիրանին Քի, զի այլք սպասաւորեն քեզ, այլ պարտ է զի դու զայլս պաշտեսցես և ծառայեսցես նոցա. և եթէ զայս ոչ կարես, ապա դու քեզ սպասաւորեսցես. բարձ յուս քո զփխրիդս քո և դու

զպիտոյսն, և դարձեալ առ քոյսն վաղվաղակի արի և զնա և մի ումեք ծանրանար: Զայս ածեալ 'ի նմա նենգաւորն առ 'ի յապականել զկուսութիւնն նորին և զաղօթսն զոր ունէր դադարմամբն առ տէր. և զնա որ ամենեցուն վշտակիցն էր բանիւք և բարի վարուցն օրինակաւ՝ փութայր թշնամին յամենայնի որսալ և ըմբռնել: Սակայն նա որպէս բարուք խորհրդոց հաւատաց, էջ յարգելանոցէն իւրմէ՝ որ երբեմն սքանչելին էր, և անփոյթ յորոգայթից թշնամւոյն, ծանօթ և հռչակեալ ամենայն լսողաց զբազում ժամանակս, և եկեալ 'ի քաղաքն՝ կնոջ միում ընտանեցաւ, և յանկարծակի յանարժան գործս ոտնհար եղև, և ընթացակից ունելով զնենգաւոր վիշապն և զթշնամին: Արդ անկեալ կրօնաւորն և ընկղմեալ երկնէր հեծեծելով զոր և գործեաց, և թէ ուրախ եղև 'ի վերայ նորա թշնամին, որ և յառաւել տրտմութեան անկանգնելի կամէր զնա կործանել և անյոյս առնել, մանաւանդ զհոգին ն̃յ տրտմեցուցանել և զհրեշտակաց և զսուրբ հարցն, յորոց բազումք և 'ի քաղաքի թշնամւոյն յաղթեցին: Իսկ սա ոչ 'ի միում 'ի սոյանէ նմանեալ, այլ ուժգին տրտմութ̃ե մրրկեալ ոչ բանայր զգիտութ̃ին իւր. և տեսանէր զա̃ծ օգնական ամենայն հիւանդաց՝ որպէս և ինքն զամենեցունց յոյս ընտանեցուցանէր ն̃յ: Փորձէր 'ի վտակս գետոյն որ մերձ

տարեալ վաճառեա 'ի քաղաքն և բերցես քեզ զպէտս քո և դարձցիս 'ի տեղ քո. դու աշխատեաց քեզ և մի զոք ձանձրացուցես դու: Զայս խորհել ետ չարին, զի նախանձէր ընդ սրբութեն նորա և ընդ համբերութեն և ընդ երանելի պարապումն որ առ ա̃ծ և ընդ շահ եկելոցն առ նա, և փութայր ամենայն հնարիւք որսալ զնա: Յարեաւ նա, քանզի բարի կարծէր զխորհուրդն, և զի անփորձ էր 'ի խարդախութէ թշնամւոյն, և յամենեցուն սքանչելին այն և մեծանունն 'ի մէջ կանանց 'ի հրապարակս և 'ի փողոցս քաղաքին շրջէր: Եւ յայնոսիկ մինչ առվարեալ զնա ուսուցիչն չարեաց, դիպեցաւ կնոջ ուրեմն և անկաւ ընդ նմա, զի անփորձ էր խորհրդոց թշնամւոյն. և եղև անկանելն նորա այսպէս: Եւ ելեալ նա 'ի քաղաքէն գնայր 'ի սենեակ իւր, և դիպեցաւ 'ի տեղի անվայելուչ յեզր գետոյն ուրեմն կին մի միայն և անկաւ ընդ նմա, և զկնի անկանելոյն ապա խոցեցաւ դառնապէս սիրտ նորա, և յիշեաց զի ծիծաղելի եղև դիւաց և տրտմեցոյց զսուրբ հոգին ն̃յ, և եղև տրտմութե հրեշտակաց և հոգւոց արդարոց. և զի այնոցիկ ևս ոչ կարացեալ նմանել որ 'ի քաղաքն կան: Զայսոսիկ ուսուցանէր նմա բելիար հին թշնամին մարդկան. և որ յայնժամ զանկումն ուսուցանէր, նա և արդ զյուսահատութիւն դնէ: Արդ եդ 'ի վերայ նորա տրտմութե և մութն, և 'ի չար յուսահատութեն խորհէր ձգել զինքն 'ի գետն զի խեղդեսցի, և տարցէն ալիք գետոյն զգեշ նորա, և հոգին երթիցէ 'ի

էր՝ ընկղմել զանձն իւր 'ի մարմնական մահ․ այլ ողոր-
մածն ա̃ծ օգնեաց նմա և ոչ ներեաց 'ի լրութիւն գալ
ուրախութե̃ թշնամւոյն, և ոչ անտես արար զառաջին
վաստակս և զջանս ծառայից իւրոյ․ դարձոյց զսիրտ նո-
րա 'ի չար ցանկութե̃ցն, և եկեալ ինքն առ ինքն՝ ասէ
ցպիղծ գործսն իւր․ բազում վաստակս ջանացիք և 'ի
կորստեան վիհս զիս կացուցիք, այլ օգնական է ա̃ծ։
Դարձաւ 'ի սենեակն իւր և մտեալ ընդ դրունսն փա-
կեաց զնոյն․ լայր 'ի վերայ անձին իւրոյ որպէս 'ի վերայ
մեռելոյ․ ողբայր և աղաչէր զա̃ծ, պահէր և հսկէր, տա-
չորեալ և նուաղեալ մինչև 'ի վախճան մարմնի նորա․
դնէր ծունր, և թողութեան ոչ յուսայր։ Իսկ եղբարքն
գային առ նա բազում անգամ վասն օգտի իւրեանց,
բախէին զդրունսն, և սա ինքն ասէր․ ոչ կարեմ բա-
նալ, և իւրաքանչիւր յանձնէ իւրմէ ծանիցէ․ աղօթս
արարէք վասն իմ, կարող լինել պատասխանատուութե̃։
Իսկ ահա լինէր գայթակղութի որոց լսէինն, քանզի էր
նա 'ի նոցանէ պատուեալ իբրև զյոյժ միայնակեաց մեծ․
սակայն նա անփոյթ արարեալ զայսմանէ կատարեաց
զամենայն վաստակս իւր յոյժ զգաստութբ̃ ապաշխա-
րեալ։ Իսկ յաւուր պասքային 'ի սուրբ տէրունական յա-

գեհեն հրոյն, զի այսպիսիք են խորհրդակցութի նորա։ Այլ ոչ թու-
լացոյց խորք ողորմութեն ա̃յ կորնչել խապառ զարարած իւր, զի մի
կորիցէ վաստակ նորա ունայն․ այլ ձեռն ետ 'ի փրկել զնա։ Քանզի
մինչ դիմեաց խեղագարելոյն 'ի գետն անկանել, յայնժամ վաղվաղա-
կի լուաւ զձայն որ ասէր․ զինչ կամիս առնել, ով անմիտ, և յաւե-
լուլ չար 'ի վերայ չարեաց և լինել քեզ բաժին Յուդայի և կորուսա-
նել զանձն քո․ այլ դարձիր 'ի սենեակ քո և ողբասցես զմեղս քո և
զզջութբ̃ անկիր առ ա̃ծ, զի ողորմած և մարդասէր է, երկայնամիտ և
բազումողորմ, և ընդունի զորս գան առ նա։ Իսկ իբրև լուաւ զձայնն
զայն որ թմրեալն էր 'ի թշնամւոյն՝ յարեաւ վաղվաղակի և զարթեաւ
որպէս 'ի քնոյ և գնաց 'ի սենեակ իւր 'ի լերինն, և կալեալ քարամբք
զդուռն խցին արգել զինքն 'ի նմա, և իբրև զմեռեալ այնպէս լայր և
կոծէր զանձն առաջի ա̃յ․ և յայնպիսի ջանս և ձգնութիս ետ զինքն,
մինչև հատեալ եղեն և լքեալ ամենայն անդամք նորա․ այլ նշան թո-
ղութե̃ ոչ կարաց առնուլ դեռ ևս։ Եւ եթէ ոք յեղբարցն գնայր
առ նա վասն շահու և օգտի ինչ անձին և բախէր զդուռն, նա 'ի ներ-
քուստ ասէր․ թողութի արա, եղբայր, ոչ կարեմ բանալ, զի ուխ-
տեցի ա̃յ ոչ բանալ զդուռն և ոչ տեսանել զմարդ, այլ այսպէս 'ի
մթին կալ և ողբալ զմեղս իմ ամ մի։ Եւ զմեղացն ոչ ինչ ասէր եկելոցն,
իբրև զի մի գայթակղեցուսցէ զնոսա, քանզի էր մեծանուն յոյժ։ Եւ
եկաց 'ի ձգնութիս յայս և ապաշխարութիս ամ մի։ Իսկ իբրև եկն օր
յարութե̃ տեառն, և 'ի գիշերի լուսոյ յարութեան տեառն առեալ

րութիւն առ ճրագ և պատրաստեաց՝ եդեալ զնա 'ի ճրագարանն նոր, և զգիշերն ամենայն մատուցեալ յաղօթս ասէր ինքն առ ինքն. եթէ կամ է Ք՛՛ի և ճրագն վառի՝ հաւատամ եթէ շնորհեցաւ 'ի տեառնէ ինձ թողութի՛: Եւ ընդերկարեալ զամենայն գիշերն, աղօթս մատուցանէր առաջի Ք՛՛ի և ասէր. գթած և ողորմած ա՛ծ, որ զբարբարոս կամիս կեցուցանել և 'ի գիտութի՛ ճշմարտութեան առ քեզ ածել, առ քեզ փախստական լինիմ, փրկիչդ, հաւատով. ողորմեա ինձ որ բազում դառնացուցի զքեզ յուրախութի՛ դիւացն, և ահա մեռայց զիս թշնամին. բայց դու, տէր, անհաւատից և անողորմից ողորմիս և մերձաւորաց ողորմիս և գթաս և վարժես. գթա 'ի տառապանս իմ, զի 'ի քեզ անկարութի՛ ոչ գոյ, քանզի մինչև 'ի դժոխս ցրուեցաւ անձն իմ. արա ողորմութի՛ ձեռակերտի քում, զի դու քաղցր ես՝ որ կամիս և 'ի հանդերձեալն զեղծեալ մարմինսն յարուցանել. լուր ինձ, տէր, զի նուաղեցաւ յիս հոգի իմ, և նուաստացաւ անձն իմ, կիզեալ է և մարմին իմ զոր ապականեցի, և ոչ ևս զօրեմ մնամ կենդանի յերկիւղէ քումմէ, և ոչ ևս ակն ունիմ համարել կենդանի և գտանել թողութիւն յանցանաց իմոց ապաշխարութե՛, քանզի կրկին ունիմ զյուսահատութիւս, բժշկեա զմանրեալս. և հրոյ քո հրամայեա, զի ճրագս այս լուցցի, որով առից քաջալերութի՛ յողորմութիւս քո ըստ ժամանակի

Ճրագ նոր և էարկ 'ի նա ձէթ և պատրոյգ և եդ ընդդէմ իւր, և յերեկոյէ եկաց յաղօթս և ասէր. ամենողորմ և գթած ա՛ծ, որ և զհեթանոսս կամիս զի կեցցեն և եկեսցեն 'ի գիտութիւն ճշմարտութեան, 'ի քեզ դիմեալ անկանիմ ես մեղաւորս, ընկալ զանարժանս զիս որ քան զամենեսեան առաւել բարկացուցի զքեզ, և եղէ խնդութիւն թշնամեաց իմոց. արդ ահա, տէր, մեռեալ եմ հոգւով և մարմնով որով մեղայ քեզ և հնազանդեցայ դիւաց, այլ դու, տէր, և յանօրէնս գթաս և մարդկան պատուիրես ողորմել անկելոյն. արդ գթա 'ի տառապանս իմ, և զի ոչ ինչ անհնարին է քեզ, զի 'ի դժոխս մերձեցաւ անձն իմ. ողորմեաց ինձ, տէր, զի քաղցր է ողորմութիւն քո: Որ զհին մեռեալսն յարուցանես 'ի յետին աւուրն յարութեան, յարո և զիս զմեռեալս 'ի մեղաց իմոց. լուր, տէր, աղօթից իմոց, զի պակասեաց հոգի իմ և չորացան ոսկերք իմ զոր պղծեցի ես, և այլ ոչ կարեմ կեալ, զի կիզիմ յահէ քումմէ. և ոչ ևս համարձակիմ խնդրել թողութի՛ մեղաց իմոց, կրկին անյուսութի՛ պաշարեաց զիս: կենդանացո զկորուսեալս, հաստատեա զխախտեալս, կանգնեա ըզգլորեալս, տուր ինձ յոյս կենաց և հրով քով հրամայեա վառել զճըրագս զայս 'ի փառս ամենասուրբ անուան քում առ 'ի յայտնել զա-

ապաշխարութեն յորում մնայի 'ի պատուիրանս քո՝ պա-
հելով զերկիւղ քո, որով 'ի յանցանացն զգուշանայի և
միայն հարազատութեամբ զքեզ պաշտէի։ Զայս ա-
սէր 'ի գիշերի յարութեն տեառն բազում արտասուօք։
Նա յարեաւ տեսանել եթէ լուցեալ իցէ ճրագն. եբաց
և ետես, զի ոչ էր վառեալ։ Դարձեալ անկեալ 'ի վե-
րայ երեսաց իւրոց աղաչէր զտէր և ասէր. գիտեմ,
տէր, զի յառաջ կոչէիր պսակել զիս, և ոչ զգուշացայ
ոտից իմոց. առաւելեալ մարմնական տիղմն սողոսկեաց
զիս և յամբարշտից դժոխս էարկ զիս։ Կեցո զիս, տէր,
զի դարձեալ խոստովան լինիմ քաղցրութեն քո զանա-
մօթութեն իմ առաջի հրեշտակաց քոց և ամենայն ար-
դարոց, և թէ ոչ էր գայթակղութիւն՝ և առ մարդիկ
խոստովանեէի. այլ դու քոյին գթութեամբդ գթա յիս. այո
տէր, կենդանացո զիս, զի և զայլս խրատեցից 'ի յայս
ապաշխարութեն։ Եւ այսպէս յերիցս անգամ աղաչելն՝
գտաւ լոյսն փայլեալ լուցմամբ. ուրախ լինէր 'ի վերայ
լուսոյն, զօրացաւ սրտիւ, զուարճանայր յինքեան և սքան-
չանայր ընդ շնորհսն որով զպակասութեն իւր ելից։ Եւ
ասէր. գոհանամ զքէն, տէր, որ այսմ իրի արժանի էի
վասն կենաց աշխարհի ողորմեցար ինձ, զմեծ և զնոր

ւասս ողորմութեն քո և 'ի մխիթարութեն մեղաւոր ծառայիս քո, որ-
պէս զի յառաջակայս ունիցիմ յոյս յաւուրս յորս տալոց ես ինձ, և
ներեսցես լինել 'ի վերայ երկրի և պահել զպատուիրանս քո, որպէս
զի մի երբէք հեռացայց յերկիւղէ քումմէ. այլ ըստ կարի իմում նը-
ւաստութեն սպասաւորեցից քեզ զամենայն աւուրս կենաց իմոց։ Զայ-
սոսիկ աղօթս մատուցանէր զգիշերն ողջոյն զատկին՝ անկեալ 'ի վե-
րայ երեսաց իւրոց բազում արտասուօք և հառաչանօք։ Եւ 'ի մէջ գի-
շերին մինչ վառէին զջահն և զլապտերս եկեղեցւոյն, ետես լոյս ե-
կեալ յերկնից իբրև զմեծ հրոյ և վառեաց զճրագ նորա։ Իսկ նա
դարձեալ անկաւ յերկիր 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և աղաչէր զԱծ և
ասէր. գիտեմ, տէր, զի ոչ եմ արժանի ողորմութեանս այսմիկ, զի
զժամ ողորմութեն և զպսակացն՝ ժամանակ մեղաց արարի, այլ մի թո-
ղուր զիս, տէր, վասն մեղաց իմոց. մի ընկենուր և մի մերժեր զիս ըստ
անօրէնութեն իմում. զի ահա դարձեալ անկանիմ առաջի քո, տէր,
և խոստովանիմ զամօթս իմ առաջի քո և հրեշտակաց քոց և ամենայն
հոգւոց արդարոց։ Եւ եթէ ոչ լինէի գայթակղութեն ժողովրդեան
քո, առաջի ամենայն մարդկան յայտնապէս խոստովանէի զպիղծ գործս
իմ. այլ թող ինձ, տէր, ըստ բազում ողորմութեն քում. զի և այլոց
քարոզեցից զմեծութեն մարդասիրութեանց քոց. տէր տէր, որ ես յոյս
ամենայն ծառայից քոց, յարո զիս որ անկայ դառնապէս։ Զայս աղօ-
թեաց երիցս անգամ և ետես զճրագ իւր բորբոքեալ իբրև զամբար
մեծ. վասն զի լուաւ տէր աղաչանաց նորա, և էառ անտի յոյս բարի

նշանս յայտնեալ ինձ՝ խնայեցեր տէր յանձն որ քո է ։ Եւ այսպիսի խոստովանութեամբ հեղոյր զանձն իւր առաջի տեառն մինչև 'ի գալ աւուրն ։ Եւ էր ուրախ 'ի տէր, զմարմնական կերակուրն մոռացեալ ։ Իսկ զլոյս ճրագին զամենայն աւուրս իւր պահեաց. ձէթ արկանէր և պատրաստէր, զի մի շիջցի ։ Եւ այսպէս դարձեալ բնակեցաւ առ ինքն, եղեալ առ ամենեսեան նշանաւոր և խոնարհամիտ 'ի խոստովանութն և 'ի գոհութիւն առ տէր ուրախութբ ։ Եւ յորժամ կամէր աւանդել զհոգին, էառ յառաջ աւուրբք յայտնութն* ։

ԵՂԲԱՅՐ մի յարևելս՝ անուն նորա Եփրեմ, ասորի ազգաւ. սա ինքն մարդ ա̃ծապաշտ և հեռի յամենայն գործոց չարաց, ցանկացաւ տեսանել զԵդեսիա քաղաքն, և աղօթս արարեալ ասէ. տէր Յ̃ս Ք̃ս և ա̃ծ, արժանացո զիս տեսանել զքաղաքն Եդեսիա ։ Եւ 'ի գնալն իմ 'ի նմա այնպիսի առն արժանացո զիս պատահել, որ կարօտի գրով քննութիւն առնել ընդ իս ։ Եւ հասեալ 'ի դրունս քաղաքին՝ պատահեաց նմա կին մի, որ էր պոռնիկ ։ Եւ տեսեալ զնա ծառայն ա̃յ՝ եկեաց տրտում և ասէր ցինքն. տէր, անտես արարեր զաղաչանս

և ուրախացաւ սիրտ նորա խնդութեամբ մեծաւ և սքանչացաւ ընդ շնորհսն ա̃յ, զի լուաւ տէր խնդրուածոց նորա և հաւատացոյց զնա նշանաւն այնորիկ ։ Ցայնպիսի գոհութն և յաղաչանս և 'ի խոստովանութիս հսկեաց զգիշերն ողջոյն, և էր ուրախացեալ 'ի տէր վասն այնորիկ. և զկերակուր մարմնական մոռացաւ իսպառ ։ Իսկ զա̃ծատուրն զայն հուր որ 'ի ճրագին՝ անշիջանելի պահեաց մինչև յօր մահուան իւրոյ՝ միայն ձէթ արկանելով 'ի նմա ։ Եւ բնակեցաւ 'ի նմա հոգի սուրբ, և եղև առաւել պատուական և երևելի առաջի ամենեցուն, և ընդ այլ առաքինութիս ստացաւ և զխոնարհութն յոյժ և գոհանայր զա̃յ ։ Իսկ մինչ փոխադրէր զնա աստի, ետես այլ տեսիլ զի կոչէր զնա յարքայութիւն երկնից ։ Արդ այսպէս եթէ ոք ոչ յուսահատեալ՝ անկանիցի առաջի բարերարին ա̃յ, գտցէ զողորմութիւն առատապէս 'ի նմանէ ։

* Համառօտութիւն պատմութեանս տպեալ 'ի հին Յայսմաւուրս ։ Միայնակեաց ոմն անկաւ երկիցս 'ի պոռնկութն և կամէր ընկենուլ զինքն 'ի գետ, և ողորմածն Ք̃ս ձայնիւ արգելեաց զնա և հրամայեաց նմա երթալ 'ի խուցն իւր, և չոգաւ կալ զգուրան քարամբք ամ մի ։ Եւ 'ի զատկի գիշերին խնդրեաց 'ի Ք̃է ցուցանել նմա նշան թողութեան զվառումն ճրագին զոր կազմեաց ձիթով և պատրուգիւ և եդ յանդիման իւր ։ Եւ 'ի մէջ գիշերին եկն լոյս մրրկատեսակ և կառեաւ 'ի պատրոյգն. և յաւել 'ի մաղթանսն, և ընդ առաւօտն բորբոքեցաւ իբրև զարև. ցնծացաւ հոգւով և կերակրեաց զլոյսն ձիթով մինչև մեռաւ ։

ծառայիս քո, որպէս ունի դա գրով խօսել ընդ իս։ Իսկ պոռնիկն կանգնեալ հայէր ընդ նա։ Ասէ ցնա սուրբն Եփրեմ․ առա, կին, զի՞ պշուցեալ հայիս ընդ իս։ Եւ ասէ պոռնիկն․ ինձ պարտ է հայել ընդ քեզ, զի 'ի քէն ելի․ բայց քեզ նայել ընդ իս ոչ է պատշաճ, այլ ընդ երկիր ուստի առար։ Զայս լուեալ սուրբն Եփրեմ զարմացմամբ փառաւոր արար զա̃ծ, որ ետ նմա այնպիսի իմաստութի̃ պատասխանւոյ, ծանուցեալ թէ ոչ անտես արար տէր զաղաչանս իւր։ Եկն[1] 'ի քաղաքն, իջեվանս կալաւ մօտ 'ի վաճառանոցն տէրունի․ և արարեալ անդ աւուրս սակաւս, ետես այլ պոռնիկ, որ շարժեալ 'ի սատանայէ խոնարհեցաւ ընդ պատուհանն, զի եկեալ գայթակղեցուսցէ զնա։ Եւ խոնարհեալ տեսանէր զսուրբն զի առնէր իւր ջերմ կերակուր, և ասէ․ օրհնեա, հայր։ Ասէ․ ամենամաքուրն օրհնեսցէ զքեզ ա̃ծ, դուստր։ Եւ ասէ աղջիկն․ զի՞նչ է պակաս 'ի կերակրոյ քումմէ։ Եւ ասէ սուրբն․ երիս քարինս և սակաւ մի տիղմ, զի ծեփեցից զպատուհանդ ընդ որ դու խոնարհիս։ Ասէ կինն․ ընդէ՞ր ինձ այդպէս բարկութբ̃ պատասխանես․ ես կամիմ ննջել ընդ քեզ, և դու ինձ այդպէս բարբառիս։ Ասէ սուրբն․ եթէ կամիս, ուր ասեմ՝ եկեսցես և ննջեսցուք 'ի միասին։ Ասէ պոռնիկն․ առա ինձ զտեղին, և գամ ուր խորհիս։ Ասէ տէրն Եփրեմ․ եթէ խորհիս ննջել ընդ իս, յայլ տեղւոջ ոչ, բայց միայն 'ի մէջ քաղաքիս։ Եւ նա ասէ․ և ո՞չ ամաչեմք 'ի մարդկանէ գործելով զայս 'ի մէջ քաղաքիս։ Ասէ տէրն Եփրեմ․ եթէ 'ի մարդկանէ ամաչեմք, ևս մանաւանդ յա̃յ պարտ է ամաչել և զարհուրել, որ գիտէ զգաղտնիս մարդկան․ զի նա ինքն է որ դատի զկենդանիս և զմեռեալս և տացէ իւրաքանչիւրոց զգործս իւր։ Զայս լուեալ պոռնիկն և զարթուցեալ 'ի վերայ բանիցն՝ եկն և

[1] Անցանէր երբեմն երանելին Եփրեմ 'ի քաղաքի, և պատրանօք չարին եկն առ նա կին մի պոռնիկ և ասէր զի անկցի ընդ նմա 'ի պղծութիւն․ և զայս առնէր գին, զի գուցէ 'ի յերկուց սխալից 'ի միոյն արկցէ զնա, կամ 'ի պղծութի̃ և կամ 'ի բարկութի̃․ և զի ոչ ոք երբէք ետես զնա բարկացեալ։ Յայնժամ ասէ հայրն Եփրեմ հեզաբար ցկինն․ եկ դու զկնի իմ ուր և գնացից։ Եւ հետևեցաւ նմա։ Եւ տարաւ զնա 'ի մէջ քաղաքին 'ի հրապարակն, ուր էր ամբոխ յոյժ, և ասէ ցկինն․ 'ի յայսմ տեղւոջ արդ կամիմ զի կատարեսցես զկամս քո։ Իսկ նա իբրև ետես զբազմութիւնն զայն ժողովեալ, ասէ ցծերն․ և որպէս

անկաւ առ ոտս նորա, լայր և ասէր. ծառայ եմ, առաջնորդեա ինձ զճանապարհս փրկութեան, զի և կեցից 'ի բազում և 'ի չար գործոց իմոց։ Իսկ տէրն Եփրեմ բազում յոյս եդ նմա 'ի գրոց սրբոց, և հաստատեալ զնա յապաշխարութիւն, եդ 'ի վանս և կեցոյց զհոգի նորա։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ աբբայն Եղիա բանիկտացին՝ եթէ նստեալ իմ երբեմն յայրսն սուրբ Յորդանանու յայրն իմ մերձ 'ի վանս ներքինեացն, 'ի մի յաւուրց յիններորդ ժամուն յամսեանն օգոստոս, յոր էր խորշակ սաստիկ և ուժգին, բախեաց ոմն յայրն իմ. և ելի տեսի կին և ասացի ցնա. զինչ է խնդիր քո այսր։ Եւ ասէ. ես, տէր աբբայ, վասն քաղաքավարութեան այսորիկ եկի, և ըստ կերպարանաց քում այրիդ՝ ունէի փոքրիկ այր։ Եցոյց ինձ զտեղն 'ի կողմն հարաւոյ և ասէ՝ թէ յորժամ գայի ընդ անապատս ընդ այս, ծարաւեցայ 'ի խստութենէ խորշակին. այլ արա, հայր, սէր և տուր ինձ սակաւիկ մի ջուր։ Մատուցի նմա զբաժակն, և առեալ ըմպեաց, և արձակեցի զնա։ Եւ 'ի գնալն նորա սկսաւ դեն մարտնչել ընդ իս և ընկենուլ զիս 'ի մտածութիւս պոռնկութեն, տիրեաց և ոչ կարացի բառնալ զջերմութիւնն. առի զգաւազանն և ելի յայրէն իմմէ 'ի խորշակն՝ որ և զքարինսն կիզոյր, գնայի զցանկութիւն կատարել։ Եւ յորժամ գնացի իբրև մղոն մի, հեղձեալ 'ի ցանկութենէն՝ եղէ 'ի զարմացման, և տեսի զերկիր պատառեալ՝ զի կամէր և զիս կլանել. և տեսի անդ մարմինս մեռելոց անկեալ և հերձեալ և զազրութիւ իւրաքանչիւր ոք լցեալ, և ոմն վայելուչ քահանայ ցուցանէր ինձ 'ի խորսն զբնակութիւն՝ եթէ այս կանանց և այս արանց և այս մանկանց, առ 'ի դոցանէ որչափ և կամիս վասն ցանկութեն քո այսմ զազրութեն. տես քանի վաստակս կամիս կորուսանել, վասն որոյ հեշտութեն կամիս պակասիլ քեզ յարքայութենէն երկնից և անկանել 'ի մարդկայինս, վասն միոյ պահու զայնքան վաստակս կամիս տուժել։ Եւ ես 'ի բազում դժնդակութիւն անկայ 'ի վերայ երկրի։ Եւ եկն որ երևեցաւ ինձ գեղեցկու-

հնար էր գործել զամօթս առաջի դոցա։ Ասէ ծերն. եթէ 'ի մարդկանէ ամաչես, ո՞չ ևս առաւել ամաչել և երկնչել յԱյ պարտ էր, որ տեսանէ զծածկեալսն 'ի սրտի։ Յայնժամ պատկառեալ մեկնեցաւ և գնաց կինն այն։

թիւնն, կանգնեաց զիս, և մարմն դադարեաց․ դարձայ և գոհացայ զԱ̃յ։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ[1]՝ մի կամեցաւ լինել ընդ կնոջ, զի լուանայր զձորձս, և ասէ․ տես զյետ այսորիկն, զի կամ յուսահատեալ երթաս յաշխարհ և ընկղմիս, և կամ յոլով վաստակօք և արտասուօք ոչ կարես գալ 'ի չափդ յայդ։ Նա նորա զղջացեալ օրհնեաց զԱ̃ծ և դարձաւ անդրէն 'ի վանս իւր։

ՄԻՒՍ[2]՝ ևս միայնակեաց եղև ընդ կնոջ, զի լուանայր զինքն, և գնացեալ 'ի խորձիթն պատեցան զնովաւ դևք և ասէին․ այլ ոչ գոյ քեզ յոյս փրկութե̃, գնա յաշխարհ։ Նա ել 'ի գնալ, և դարձեալ եկն 'ի միտս և ասէ․ ուստի̃ եկիք ինձ այսպիսի խորհուրդք դիւականք․ ահա ինչ մեղայ, ոչ ինչ մեղայ, ոչ գիտեմ ընաւ զինչ ասէքդ։ Նա մտեալ 'ի խուցն կայր անհոգ որպէս երեկն

[1] Եղբայր ոմն առաքեալ եղև 'ի ծերոյ ումեմնէ 'ի սպասաւորութիւն. և եկեալ 'ի տեղի մի ուր էր ջուր, և կին ոմն լուանայր անդր զձորձս իւր։ Իսկ եղբայրն սկսաւ պատերազմել 'ի դիւէն, իբր զի նրձջեսցէ ընդ կնոջն։ Ասէ ցնա կինն․ դիւրին է ինձ լսել քեզ վասն այդորիկ, այլ թէ լսեմ քեզ՝ պատճառ լինիմ քեզ բազում վշտաց և նեղութե̃ և անձկութե̃։ Իսկ նա ասէ՝ թէ ո̃րպէս և կամ որո̃վ օրինակաւ։ Ասէ ցնա կինն․ զկնի առնելոյ քո զայդ, խոցի դառնապէս սիրտ քո մինչ տեսանես զքեզ մեղուցեալ Ա̃յ․ և յերկուց յայսցանէ մինն դիպեսցի քեզ, կամ հատցես զյոյս քոյոյ փրկութե̃ և դարձցիս յաշխարհ և անկանիս յանհնարին չարիս և կորիցես իսպառ, իսկ եթէ զայս ոչ արասցես՝ բազում արտասուօք և հեծութե̃ և չարչարութե̃ դատեսցիս մինչև 'ի մահ, և ոչ կարասցես գալ 'ի չափն յորում ես արդեօք. և նախ քան զդիպելն քո այս ամենայն չարեաց՝ գնասցես խաղաղութե̃ զճանապարհ քո։ Իբրև լուաւ զայս եղբայրն յիմաստուն կնոջէն, գոհացաւ զԱ̃յ և զղջացաւ յոյժ և գնաց խաղաղութե̃ և եկեալ պատմեաց զայն ծերոյն։ Եւ զարմացեալ ծերն օրհնեաց զկինն զայն, և այլ ոչ ևս եթող զեղբայրն ելանել արտաքոյ խցին․ զի բազում չարիս նիւթէ և որոգայթս կազմէ եղբարց որ շրջին միշտ անհոգաբար՝ դևն չարութե̃, և դիւրաւ որսայ 'ի ցանցս իւր։

[2] Եղբայր ոմն այլ գնաց 'ի գետն լնուլ ջուր․ և գտեալ անդ կին ոմն լուացող՝ անկաւ եղբայրն ընդ նմա․ և զկնի մեղանչելոյն լցեալ ջուր գնայր 'ի սենեակ իւր, և առժամայն պաշարեալ զնա դևք 'ի ձեռն խորհրդոց ասէին՝ եթէ ո̃ւր գնաս արդեօք, զի ոչ գոյ քեզ յայսմհետէ հնար փրկութեան․ այլ մի զրկիր 'ի փափկութէ կենցաղոյս։ Իսկ իբրև ծանեաւ եղբայրն զպատրանս թշնամւոյն եթէ խնդրեն կորուսանել զնա, ասէ ցխորհուրդս իւր․ ո̃յք և կամ ուստի̃ եկիք յիս՝ նեղէք և յուսահատէք զիս․ ասեմ ձեզ՝ ոչ եմ մեղուցեալ ընաւ․ ասեմ դարձեալ՝ ոչ ինչ մեղայ և ոչ գիտեմ զինչ ասէք դուք։ Եւ գնաց 'ի սենեակ իւր և կայր որպէս յերեկն և յեռանդն։ Եւ յայտնեաց Ա̃ծ 'ի տեսլեանն ծերոյ ումեմն մերձաւորի իւրոյ և ասէ․ այն ոմն եղբայր

և յեռանդն ։ Եւ յայտնեցաւ ծերոյ միոյ թէ այս անուն եղբայր անկմամբ իւրով յաղթեաց դիւաց ։

ԱՍԱՑ՝ ծեր ոմն. 'ի ծուլութէ մերմէ գան մեզ պոռնկական խորհուրդք. զի լուայ ես որ ասէր Թշնամին ցՓ̃Ն՝ առաքեցից զիմս ընդ քոյսն. եթէ ոչ կարացից ընկենուլ, սակայն պիղծ խորհրդով և գիշերական փորձութե̃բ աղտեղեցուցից զնոսա ։ Եւ ասէ տէր. ես զսիրելիսն իմ սիրեմ, և որ գայ առ իս՝ ոչ հանից արտաքս, և զիմսն ոչ ոք կարէ յափշտակել 'ի ձեռաց իմոց ։

ՈՄՆ՝ եղբայր գնաց 'ի գեօղ և կին էառ. և յորժամ կամէր լինել ընդ նմա, էառ ա̃ծ զհոգին. զի ծերն որ վերակացուն էր իւրն, խնդրեաց յԱ̃յ թէ մի կորուսցէ զսրբութիւնն իւր ։

ԱՍԱՑ՝ ծեր ոմն. լեր նման առն անցաւորի, որ թէ-

զկնի անկանելոյն յաղթեաց ։ Իբրև զարթեաւ 'ի տեսլենէն ծերն, գնաց առ եղբայրն և ասէ. ո՞րպէս կեաս, որդեակ ։ Ասէ ցնա եղբայրն. բարւոք եմ, հայր ։ Եւ ասէ ցնա ծերն՝ թէ ա̃ծ յայտնեաց ինձ վասն քո, որդեակ, եթէ անկանելով յաղթեցեր ։ Յայնժամ պատմեաց նմա եղբայրն զամենայն ինչ զոր պատահեաց նմա ։ Ասէ ցնա ծերն. հաւատա ինձ, եղբայր, զի իմաստութեամբ դատելն քո զքեզ խորտակեցեր զզօրութ̃ն Թշնամւոյն. զի միայն չար՝ յուսահատութիւն իցէ, իսկ հաւատով ապաւինիլ առ տէր ա̃ծ՝ փրկին յամենայն մեղաց, և յարկածից Թշնամւոյն ազատին ։

¹ Ասաց ծերն վասն պոռնկական խորհրդոց՝ եթէ յաղագս ծուլութեան մերոյ պատահին մեզ այս ախտք. այլ թէ հաւատամք եթէ ա̃ծ բնակէ 'ի մեզ, ապա ոչ թողցուք զօտարի անօթ 'ի տունս մեր. և զի ՔՍ բնակեալ է 'ի մեզ, տեսանէ զմեզ և յորդարէ զկեանս մեր ։ Եւ եթէ զգեցեալ եմք զնա, ապա ոչ է պարտ մեզ հոգալ. այլ արժան է ճգնել, զի սրբեսցուք զանձինս մեր որպէս և նա սուրբ է ։ Դարձեալ ասէ Թշնամին ցփրկիչն. առաքեցից զիմս ընդ քոյսն և քակեցից զքոյն. և թէպէտ և ոչ կարացից գայթակղել և գթել զընտրեալսն քո, այլ ցնորիւք գիշերայինն և պիղծ խորհրդով փորձեցից զնոսա ։ Իսկ փրկիչն ասէ ցնա. ես զսիրելիս իմ սիրեմ. և որ գայ առ իս, ոչ հանից զնա արտաքս, և ոչ ոք կարող է յափշտակել զնոսա 'ի ձեռաց իմոց ։

² Աշակերտ ծերոյ ումեմն մեծի պատերազմեալ եղև 'ի պոռնկութենէ, և գնացեալ 'ի գիւղ ամուսնացաւ ։ Իսկ ծերն տրտմեցաւ յոյժ, և աղօթեաց առ տէր և ասէ. տէր ՅՍ ՔՍ ա̃ծ իմ, մի թողցես զծառայն քո պղծել 'ի գարշելի խառնակութենէն ։ Արդ աշակերտն սուրբ ծերոյն իբրև եղ յանկողին կնոջն՝ առժամայն ետ զհոգի իւր զղջմամբ առ ա̃ծ, և ոչ մերձեցաւ 'ի կինն. և փրկեցաւ 'ի գարշելի խառնակութենէ անտի ըստ աղօթելոյ սրբոյ ծերոյն, և գնաց առ տէր ապրեալ 'ի խառնակութենէ և ոչ բծաւորեալ. զի աղօթք սրբոց օգնականք են և օգտակարք ։ Եւ ասաց ծերն. աղաչեմ զձեզ, եղբարք, որպէս հրաժարեցաք յերկրէ, հրաժարեսցուք և յամենայն գործոց նորա և 'ի ցանկութեանց նորա. զի ոչ այլ ինչ եմք, այլ հող և մոխիր ։

³ Այլ ոմն ծեր ասաց վասն չար խորհրդոց՝ եթէ լեր դու իբրև ըղ-

ակէտ գայ նմա հոտ 'ի խոհակերացն՝ նա ոչ ուտելով ոչ լուծանէ զպահքն, որպէս և ոչ 'ի գարշ հոտոյն որ գայ՝ տղմոտ լինի: Այնպէս և դու՝ թէպէտ դիպի քեզ խորհուրդ, մի հեշտանար և մի յամեր:

ԻՄԱՍՏՆԱՍԷՐ՝ ոմն 'ի մեռանելն աւանդեաց զորդի իւր ընկերի իւրում, որ և մնեալ 'ի տան նորա՝ անկաւ ընդ կնոջ նորա. և եհան զնա 'ի տանէն, և նա աղաչէր տալ նմա ապաշխարութիւն և թողուլ 'ի տունն: Նա ասէ իմաստնասէրն. զերիս ամս նիստ մերկ 'ի ջուր, և զերեք ամ վարձ տուր զի անարգեսցեն զքեզ: Նա արար զայն, և գնաց յԱթէնս. և նստէր անարգիչ մի առ դրանն, և 'ի յանարգել զնա ծիծաղեցաւ, և յասելն թէ ընդէ՞ր ծիծաղեցար՝ ասաց. երեք ամք են զի վարձու անարգել տամ զիս, և զի դու առանց վարձու անարգեցեր զիս՝ խնդացի: Նա դուռն այն այ է, և նախատինքն սատանայ, և քաղաքն վերինն Երուսաղէմ և դժուարաւ մտանելի է նա:

բարւոք ճանապարհորդ. քանզի նոքա յորժամ շրջին 'ի կրպակս և 'ի հրապարակս, թէպէտ և դիպեսցի նմա հոտ խարշելոյն 'ի սպանդանոցի, ոչ մտեալ կերիցեն լաւքն, այլ վատթարքն գթին:

Ասաց հայրն Յովհաննէս կարճահասակն՝ եթէ էին ուրեմն իմաստասէրք սիրելի միմեանց. և եղև մինչ մեռանէր մինն 'ի նոցանէ, եթող զորդի իւր զանդրանիկ մանուկն՝ աւանդեալ ընկերի իւրում սնուցանել զնա: Իսկ իբրև աճեալ մանուկն զօրացաւ, անկաւ առ կինն նորա որ սնոյց զնա: Իբրև գիտաց իմաստասէրն այն, արտաքսեաց զնա 'ի տանէ իւրմէ. իսկ մանուկն զղջացեալ ընդ գործս իւր ապաշաւեաց յոյժ, և աղաչէր զնա դարձեալ ընդունել զնա: Եւ նա ոչ կամէր, այլ ասէր ցնա. եթէ կամիս առ իս կեալ, զոյս ինչ պատիժ առցես յանձն քո վասն յանցանաց քոց. գնասցես և զամս երիս նստցիս մերկ 'ի ջուր գետոյն զախուն ողջոյն, և ապա եկեալ գայցես զի թողից զմեղս քո և ընկալայց զքեզ: Եւ գնացեալ արար որպէս պատուիրեալն էր, և ապա եկն առ նա զկնի երից ամացն: Ասէ ցնա իմաստասէրն. ոչ պատշաճապէս ապաշխարեալ է քո դեռ ևս, և զնա դարձեալ այլ ևս երիս ամս տացես վարձս մարդկան, զի անարգեսցեն զքեզ, և ապա եկեսցես այսր: Իսկ մանուկն արար զամենայն զոր պատուիրեալն էր: Ասէ իմաստասէրն ցմանուկն. գնասցուք արդ 'ի քաղաքն աթենացւոց և ուսցուք իմաստութիւն: Եւ էր ծեր ոմն նստեալ առ դրան իմաստասիրացն և անարգէր զամենեսեան որք մտանէին 'ի նմա. և որպէս սովորութիւն ունէր, անարգեաց և զմանուկն զայն: Իսկ նա ծիծաղեալ զուարճացաւ: Ասէ ցնա ծերն. զի՞ է զի ես անարգեմ զքեզ և դու խնդաս: Ասէ մանուկն. և ո՞չ է արժան զի ժպտեցայց. զի ահա երեք ամք են յորմէհետէ վարձս տամ զի անարգեսցեն զիս, և ահա այսօր ձրի անարգեցայ, այնու ծիծաղիմ: Ասէ ցնա ծերն. արի մուտ 'ի քաղաքդ, զի կատարեալ ես դու: Արդ է դուռն այն դուռն այ, իսկ քաղաքն վերինն Երուսաղէմ, և անարգողքն են դևք և ախտք, և հարքն ամենայն բազում վշտօք և անարգանօք մտին ընդ նա, և մեզ այսպէս պարտ է առնել:

ԲԵՐԻՆ[1] առ հայրն Եսայի մանուկ մի բժշկել 'ի դիւէ. և նա ետես զծեր մի, զի մեղաւ ընդ տղային և ասէ Եսայի. եթէ որ ստեղծն զնա՝ ոչ կիզու զնա հրով, ես զինչ արարից։

ԵՂԲԱՅՐ[2] մի և քոյր կուսան ըստ սովորութեան իւրեանց գնացին 'ի խոստովանութիւն առ անուանի ծեր և մնացին առ նմա զգիշերն, և յաջմէ և յահեկէ նորա ննջեցին, և յազդմանէ սատանայի չնացին, և վաղուեան լրջմտութեամբ առաքեաց զնոսա ծերն. և 'ի ճանապարհին ասեն՝ ո՛ գիտէ իմացաւ ծերն թէ ոչ։ Եւ դարձան առ նա և անկեալ առաջի նորա ասեն. գիտացէ՞ր, հայր, զի խայտառակեաց զմեզ սատանայ։ Եւ ասէ ծերն. այո ծանեայ։ Եւ ասեն ցնա. և ո՞ւր էին յայնժամ խորհուրդ քո։ Եւ ասէ ցնոսա. առ ժամուն յայնմիկ յորում կայր խաչեալ արարիչն ած, անդ կայի և լայի։ Եւ առեալ 'ի նմանէ կանոն՝ գնացին 'ի յարկսն իւրեանց 'ի վանս կանաց և արանց, ուստի 'ի գալն պատահեաց նոցա ուղեկցութիւն 'ի դիւաց. սակայն յայնմհետէ եղեն անօթք ընտրութեան։

ԾԵՐ[3] ումն խնդրէր յայ հասանել 'ի չափն Եսա-

[1] Եկն երբեմն առ հայրն Եսայիաս մանուկ մի դիւահար զի բժշկեսցի, և էր անդ. եկն և եղբայր ումն յԵգիպտոսէ, և ետես հայրն զի մեղանչէր եղբայրն այն ընդ մանկանն և ոչ յանդիմանէր զնա, այլ ասէ. եթէ ած որ ստեղծ զնա տեսանէ զայն և ոչ հրկիզէ զնա, ես զի՞ դատեցայց զնա. և եթէ նա դատեսցէ, բաւական է։

[2] Ասէին զծերոյ ումեմնէ մեծի որ նստէր միայնակեաց յԵգիպտոս, և երթայր առ նա ընդ ժամս ժամս եղբայր ումն 'ի խոստովանութիւն. երթայր և կոյս ումն այսպէս։ Իսկ եղև օր մի զի գնացին երկոքեանն 'ի միում աւուր առ ծերն. և իբրև երեկոյ եղև, կացեալ ննջեցին 'ի միասին 'ի սենեկին, և ծերն 'ի մէջ նոցա։ Արդ յայնմ գիշերի պատերազմեալ եղբօրն յարեաւ 'ի վերայ կուսին և ննջեաց ընդ նմա. և գիտացեալ զայս ծերոյն ինչ ոչ ասաց նոցա, և իբրև լուսացաւ՝ պարզ երեսօք յուղարկեաց զնոսա ծերն։ Եւ իբրև գնային, սկսան ասել ցմիմեանս 'ի ճանապարհին. միթէ գիտացի՞ զայն ծերն զոր գործեցաք՝ թէ ոչ գիտաց։ Եւ խորհեալ 'ի միասին դարձան անդրէն առ ծերն և ասեն արտասուօք անկեալ առաջի նորա. ո՞չ ծանեար, հայր, թէ ո՛րպէս այպանեաց զմեզ դևն։ Ասէ ծերն. այո ծանեայ։ Եւ նոքա ասեն. և ո՞ւր էին յայնժամ միտք քո, հայր։ Իսկ նա ասէ. անդ էին միտք իմ յայնժամ ուր կայր կախեալ 'ի խաչին քս, և կայի առաջի նորա և լայի։ Յայնժամ ապաշաւեալքն առեալ կանոն 'ի ծերոյն գնացին և եղեն անօթք ընտրեալք 'ի ձեռն քաղցր ծերոյն, որ ոչ դատապարտեաց զնոսա, և աղօթք նորին օգնեաց նոցա և ոչ կորեան։

[3] Պատմեցին մեզ ծերքն՝ եթէ էր 'ի Սկիտէ կրօնաւոր ումն որ աղաչէր զած և ասէր. տէր, արժանի արասցես զիս հասանել 'ի չափ Իսա-

հակայ. և լուաւ եթէ ոչ կարես, լուռ լեր։ Նա ասաց՝ հասո զիս 'ի չափն Յովբայ և պատրաստ եմ կռուել ընդ դևմն, և ոչ ասէր՝ զօրութեամբ քո, տէր։ Նա ասէ հրեշտակն տեառն. ահա սպասէ յայսմհետէ։ Ահա եկն զինուոր ունելով երկերիւր լիտր ոսկի և տղայ մի և աղջիկ մի և ասէ. ողորմեաց ինձ և պահեա զայս, զի թագաւոր խնդրէ սպանանել զիս, և ես երթամ թագնուլ և դարձեալ գամ։ Նա յանձն էառ, և շնաց ընդ աղջիկն, և երկեաւ. և սպան զնա և զտղայն, զի մի մատնեսցեն զգործն։ Նա առեալ զոսկին գնաց և

հակայ Նախահօրն։ Եւ իբրև աւուրս բազումս աղաչեաց, եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. ոչ կարող ես դու հասանել 'ի չափ Խախահակայ Նահապետին։ Իսկ կրօնաւորն ասէ. եթէ ոչ կարող եմ գալ 'ի չափ Խախահակայ, ապա 'ի չափ Յոբայ հասուսցես զիս, տէր։ Ասէ դարձեալ ձայնն ածային ցծերն. եթէ պատերազմիս և դու, և յաղթես թշնամւոյն իբրև զՅոբ, ապա գաս 'ի չափ նորա։ Իսկ կրօնաւորն խոստացաւ առնել զամենայն և մարտնչել ընդ սատանայի։ Յայնժամ դարձեալ լուաւ զձայնն յերկնից որ ասէր. գնա արդ 'ի սենեակ քո և պատրաստեաց բարւոք արխուեթս։ Եւ նա գնաց 'ի պատրաստել զինքն 'ի պատերազմ, և յետ աւուրց մոռացաւ զայն զոր խոստացաւ արիանալ փորձանաց սատանայի։ Եւ ահա զկնի աւուրց ինչ փոխեցաւ սատանայ 'ի կերպ զինուորի և եկեալ առ ծերն այն ասէ. աղաչեմ զքեզ, հայր. ողորմեաց ինձ հալածելոյս 'ի թագաւորէն, և առ յինէն զայս երկերիւր լիտր գանձեկանս ոսկւոյ և զաղջիկս զայս և զմանուկս, և պահեսցես զսոսա 'ի ծածուկ տեղւոջ. և ես փախեայց և գնացից յաշխարհ հեռի և թագեայց անդ առ ժամանակ մի։ Ասէ ցնա ծերն. որդեակ, ես ոչ կարեմ պահել քեզ զայդ. զի ես այր աղքատ եմ և զինչ կարացից պահել և կամ ծածկել զայս ամենայն ինչ։ Իսկ զինուորն բռնադատէր զծերն պահել զայնոսիկ բազում պաղատանօք։ Ասէ ցնա ծերն. գնասցես, որդեակ, և թաղեսցես զոսկիդ 'ի վիմի անդ. քանզի ոչ գիտաց թէ պատրանք դիւաց է։ Իսկ իբրև ուղղեցաւ նա գնալ թաղել 'ի վիմի անդ, ծերն ձայնեաց զկնի և ասէ. բեր յիս այսր զայդ, որդեակ, բեր յիս։ Եւ եբեր նա և ետ նմա. և էառ զոսկին և զաղջիկն և զմանկունսն պահել նմա, քանզի խաբեցաւ 'ի դիւէն։ Եւ զկնի աւուրց ինչ եմուտ պատերազմ սատանիկ 'ի միտս կրօնաւորին ընդ աղջկանն, և յարեաւ 'ի վերայ նորա և ապականեաց զնա, և դժուարեալ եղև ընդ գործն զոր արար. և յաւել եւ չար 'ի վերայ չարի և ասաց 'ի մտի՝ սպանից զմանուկս, զի մի մատնեսցէ զիս. և յարեաւ 'ի վերայ և սպան զմանուկն։ Իսկ յետ աւուրց առէ խորհուրդն իւր ցնա. ահա եկեալ զինուորն, ոչ գտեալ զմանուկն, սպանցէ զքեզ վասն մանկանն. այլ յարուցեալ սպանցես և զաղջիկն, և զգանձդ զայդ առեալ փախիցես յերկիր օտար, զի մի անկանիցիս 'ի ձեռն զինուորին. և արար այնպէս։ Յարուցեալ եսպան և զաղջիկն և թաքոյց ընդ երկիր որպէս և զմանուկն. և առեալ զգանձն գնաց յերկիր հեռի, և շինեաց անդ յընչիցն յայնմանէ եկեղեցի և տուն կեալ անդ։ Եւ իբրև կատարեաց զայն գործ, եկն զինուորն այն դև և սկսաւ ձայնել և ասել ուժգին. ով սուգանոցս, վայ ինձ. օգնեցէք ինձ, մար-

չինեաց այնու վանս։ Իսկ գնաց անդ զինուորն և ասաց.
իմ է ամենայն շինուածս, զի յիմոց ընչից է, և ուր են
ծառայքն կոյսն և մանուկն։ Իսկ հալածեցին զնա. սա_
կայն երկեաւ ծերն և փախուցեալ գնաց յեւս հեռա_
գոյն աշխարհ ՚ի քաղաք մի և եղև փեսայ դահճապետի
միոյ, և զամենայն պատճառաւորս ինչ չարչարէր դատա_
նագոյն ՚ի սուր և ՚ի հուր և ՚ի տապակս և վասն քրէ
ինչ իրաց։ Օկնի եկն անդ և զինուորն և տարաւ առ

գիկ, զի ծերս այս ՚ի գանձէն յայնմանէ իմոյ շինեաց զայս ամենայն։
Այլ արք տեղւոյն այնորիկ յարեան ՚ի վերայ նենգաւոր զինուորին և
ամենայն արհամարհանօք վարեցին զնա ՚ի տեղւոյն յայնմանէ։ Իսկ
նա առէր սաստիկ ձայնիւ ցծերն կրօնաւոր. զայն չարիս արկից ՚ի վերայ
քո զոր ոչ բնաւ խորհեցաւ ոք. և գնաց անտի։ Իսկ կրօնաւորն ոչ
ունէր հանգիստ, այլ չփոթէր ՚ի մտի ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի և խոցոտէր
զանձն իւր, մինչև յաղթեաց նմա խորհուրդն իւր և հաւատացոյց հե_
ռանալ ՚ի տեղւոյն յայնմանէ։ Եւ ասէ ցանձն. յայտնի են գործք քո
և ասա, այլ առցես զմնացորդս գանձին և գնասցես յաշխարհ հեռի
ուր զինուորն գալ ոչ կարէ։ Եւ յարեաւ գնաց ՚ի քաղաք հեռի զոր
ինքն բարւոք կարծէր, և անդ անկաւ յաղջիկ ումն որ էր դուստր դահ_
ճապետի, և խօսեցաւ ընդ հայր աղջկանն՝ էառ զնա իւր ՚ի կնութի։ Եւ
զկնի աւուրց ինչ եկն անդ իշխանն որ կացուցեալ էր յարքայէն երկ_
րին այնորիկ։ Իսկ զկնի աւուրց ինչ մեռաւ հայր աղջկանն. յայնժամ
կարգեաց իշխանն զփեսայ իւր դահճապետ ՚ի տեղի նորա։ Քանզի
կարգ էր երկրին և սահման, զի յորժամ մեռանէր ոք ՚ի զինուորական
դասուց կամ ՚ի պատուաւորաց, ՚ի տեղի նորա կացուցանէին զայն որ
առնոյր զկին մեռելոյն և կամ որ ունէր զդուստր նորա, և նա լինէր
զծառայութի նորա։ Եւ իբրև կարգեցին զնա դահճապետ, ոչ կարող
եմ առանց արտասուաց պատմել զչարութի նորա. զի յամենայն եր_
կիրն յայն որ ոք անկանէր ՚ի պատիժս և ՚ի տանջանս, նա էր չարչա_
րող և սպանող։ Ոչ գիտեմ թէ զինչ ասացից, զի երբեմն կրօնաւոր
լեալ, և արդ այնպէս դաժան և անողորմ դահիճ։ Բազում անգամ
հրամայէր իշխանն արկանել զոմանս յեռացեալ կաթսայս, և զայլս
խորովել ՚ի տապակս կամ քերելս կամ բևեռել. և այլ բազմա_
կերպ տանջանօք դատել. և զի զամենայն տանջանսն նա այլ խստա_
գոյնս առնէր, վասն զի նորոգ կարգեալ էր ՚ի գործն յայն և հաճել
կամէր զնա։ Եւ ահա սատանայ տեսակաւ զինուորին եկն և սկսաւ գո_
չել մեծաձայն և ասել. վայ ինձ եղկելւոյս, օգնեցէք ինձ։ Եւ ՚ի սաստ_
կութէ ձայնին ժողովուրդք մեծ կուտեցան անդ, և խնդրէր ՚ի դատա_
ւորէն դատ առնել նմա յոսոխէն իւրմէ։ Իսկ դատաւորն նայեցեալ
՚ի զինուորն և ասէ. խաղաղեա զքեզ և եկ ՚ի միտս քո և հեզաբար
պատմեա մեզ վասն քո զամենայն, ընդէր կատաղեալ ղօղանջես իբրև
զշուն։ Պատասխանի ետ զինուորն իշխանին և ասէ. դահիճս այս, տէր
իշխան, կրօնաւոր էր ուրեմն. իսկ ես հալածական եղեալ ՚ի թշնա_
մեաց իմոց՝ եկի առ սա և ետու սմա ՚ի պահել ոսկի երկերիւր լիտր,
և զմանուկ ծառայ իմ և աղջիկ կոյս զնաժիշտ իմ. և արդ հրամայեա
տալ յիս զպահեստ իմ։ Իսկ իբրև լուաւ զթիւ ոսկւոյն իշխանն, ուրա_
խութբ լնէր նմա յուսով շահուն. և սկսաւ ջերմ սրտիւ քննել զդա_

իշխանն և կացոյց 'ի վերայ զխնամն. և հրամայեաց իշխանն կախել զնա ։ Եւ մինչդեռ տանէին ընդ փողոցն, եկաց հրեշտակն առաջի և ասէր. Յորն այդպէս արխանայր. գնա կրէ զայդ, և ապա եկ առ զշղթայսն մեր. զի զոր ինչ տացէ ած, բաւական համարեսցին միայնակեացք ։ Եւ արդ զգուշացարուք, եղբարք, յամենայնի և մի խօսեսցուք առանց այ շնորհացն. զի այն դև էր որ արար զայն ընդ միայնակեացն, որ յանձն իւր ապաստան եղեալ խնդրէր մեծամեծս ։

Հիճն ծեր եթէ ուղիղ իցեն բանք զինուորին ։ Եւ նա ասէ. այդպէս էր ամենայն. եբեր յիս զայն, այլ եկեալ տարաւ յետ սակաւ միոյ և ես ետու ի սա զամենայն անպակաս ։ Ասէ ցնա իշխանն. զի եբեր 'ի քեզ և դու վկայես, արդ ունիս զգիրս գորա և վկայ զի տարաւ դարձեալ 'ի քէն ։ Եւ նա պապանձեցաւ ։ Եւ իբրև բռնադատեալ եղև, խոստովանեցաւ ուղիղ զպարտուսն աղջկանն և զմանկանն ձեռամբ իւրով և զծախուսն գանձին իւրոյ ։ Իբրև ետես իշխանն թէ ոչ ինչ շահի անտի, հրամայեաց սպանանել զգահիճն զայն ։ Եւ իբրև տանէին զնա 'ի տեղի մահուն, զինուորն այն մտանիւ նորա ընդ առաջ եկն նմա 'ի փողոցին և ասէ ցնա. Ճանաչես զիս, կրօնաւոր, թէ ով եմ ես ։ Եւ նա ասէ, կարծեմ թէ զինուորն այն իցես դու որ 'ի չար ժամու ծանեաւ զքեզ՝ որ բերեր առ իս զաղջիկն և զմանուկն զայն և զգանձն 'ի պահել ։ Ասէ ցնա զինուորն. ես բանսարկուն սատանայ իցեմ որ զնախաստեղծն Ադամ խաբեցի, և այժմ ոչ զոք 'ի մարդկանէ թողլ տամ կեալ որչափ յինէն կարողութն իցէ, և ոչ 'ի չափ Իսահակայն և Յակոբայն և կամ Յոբայ ելանել թողացուցանեմ, այլ փութամ զամենեսեան առնել իբրև զԱքիտոփէլ և զՅուդա սկարիովտացին և զԿայէն և որպէս զծերան Բաբելոնի և զամենայն նմանիս նոցա ։ Գնա և դու արդեօք զկնի նոցա, զի ոչ ծանեար զմեր հնաեալ շղթայս նենգութեան և խաբէութէ. կրեսցես ընդ նոսա զոր ոչ ուսար զաներևոյթ պատերազմն մեր, և մի ոք հպարտացեալ վերասցի քան զկար իւր և խնդրել յանդգնեսցի վեհագոյն և քաջ արանց սրբոց նմանել. և զի ընդ Յոբայ ես ոչ պակասեցայ վանել յարուեստից իմոց զոր շարժեցի ես առ նա, այլ զամենայն մեծամեծս յարուցի 'ի վերայ նորա և 'ի նմանէ յաղթեալ գտայ և ակարացայ ։ Իսկ ընդ քեզ և ոչ մի ինչ 'ի մեծամեծացն իմոց արուեստից ինչ ցուցի, և այդպէս հետևեցայ շաբեացն ամենայն զոր արարի ընդ քեզ և ընդ ամենայն ազգս մարդկան ։ Եւ ահա պարտասեալդ ընդ իս 'ի պատերազմ տեսեր զզօրութիւն քո և գտեր ըստ արժանւոյն քո զտեղի քո աստ, և անդ նոյնպէս ։ Եւ զայս իբրև ասաց, անյայտ եղև թշնամին մարդկան ։ Եւ զի կրեաց եղկելի կրօնաւորն որ եղև գահիճ խեղդմամբ զմահ, և խաբեցաւ 'ի դիւաց և այսպէս եղև 'ի ձեռն ամբարտաւանութէ և անափառութէ իւրոյ ։ Եւ արդ մեք զգուշասցուք, եղբարք, և մի ինչ խնդրեսցուք յայ առաւել քան զկար մեր. և մի ուխտեսցուք զոր ոչ կարող եմք գործով կատարել ։ Վասն այսորիկ բարւոք իցէ գնալ ընդ ճանապարհ արքունի խոնարհութեն, և մի խոտորել 'ի յաջ կամ յահեակ ։ որպէս զի արժանի լիցուք զերծանել յաւուր չարի 'ի բերանոյ վիշապին այնմ, որ անյագաբար կլանել ջանայ զամենեսեան ։

ԵՂԲԱՐՔ՝ չորք ուխտեցին սիրով կալ 'ի կրօնս, և զի ա՛ծ 'ի մի տեղի հանգուսցէ զնոսա։ Դէպ եղև երկուցն մեռանել և գնալ 'ի հանգիստ. և 'ի մնացելոցն ոմն անկաւ 'ի պոռնկութիւն, և մինչ գայր 'ի յուղւոյ՝ գնացեալքն առ Ա՛ծ աղաչէին զի կերիցէ զնա առիւծ փոխանակ մեղացն, զի գնասցէ առ նոսա. և որ 'ի խցի կայր եղբայրն՝ աղաչէր զա՛ծ զի ողջ եկեսցէ 'ի տուն։ Եւ տէրն ետ պատասխանի հոգւոյն եղելոցն առ նա՝ եթէ նմա պարտ է լսել որ կայ տակաւին 'ի պատերազմի, և ոչ ձեզ որ հասայք 'ի հանգիստ։ Եւ ապրեցաւ յանցաւորն յառիւծէն՝ որ գայր 'ի վերայ նորա, և եկեալ խոստովանեցաւ զյանցանսն, և եհաս 'ի չափ առաջինն

1 Պատմեաց մեզ զայս ծեր ոմն, որ զՔ՛Ս ունէր պատմող յինքն և ասէր՝ եթէ եղբարք չորք արարին ուխտ և դաշինս ընդ մինեանց և 'ի միջի զՔ՛Ս, զի մի կամք և մի խորհուրդ և մի կեանք եղիցին 'ի կեանս յայս, և զի 'ի հանգերձեալն 'ի մի լիցին ըստ բանի տեառն որ ասէ՝ թէ ուր ժողովին երկու և երեք յանուն իմ, անդ եմ և ես 'ի մէջ նոցա. և զինչ և խնդրեսցեն, տացի նոցա 'ի հօրէ իմմէ։ Եւ երեքն 'ի նոցանէ նստան յանապատի հանդարտեալք, և մինն սպասաւորէր ըզպէտս նոցա։ Եւ իբրև կացին այսպէս ժամանակս ինչ, երկուքն 'ի նոցանէ փոխադրեցան առ Ք՛Ս և հանեալ եղեն աստի և տարեալ եղեն 'ի միում տեղւոջ հանգստեան. իսկ երկուքն մնացին 'ի վերայ երկրի, մին հանդարտեալն և միւս սպասաւորն այն։ Իսկ նախանձով չարին գթեալ սպասաւորն այն անկաւ 'ի պոռնկութն։ Եւ տեսանէր զայս ոմն 'ի հոգևոր ծերոցն զի երկու այն փոխադրեալ եղբարքն աղաչէին զա՛ծ և ասէին. տէր, հրամայեա զի կերիցէ զնա առիւծ և կամ այլ գազան, զի սրբեսցի անդ 'ի մեղացն յայնմանէ, և եկեսցէ առ մեզ 'ի տեղի հանգստեան, և մի լուծցի ուխտ մեր։ Եւ իբրև եկն եղբայրն այն 'ի սպասաւորութենէն ուր գնացեալն էր և գայր առ հանդարտեալն եղբայր, դիպաւ նմա առիւծ և կամէր սպանանել զնա։ Եւ ծանեաւ հանդարտեալն եղբայր զայն գործ զի յայտնեցաւ նմա, և սկսաւ աղօթել առ ա՛ծ վասն եղբօրն, և առժամայն եկաց առիւծն և ոչ մերձեցաւ 'ի նա. վասն զի երկու փոխադրեալ եղբարքն աղաչեցին զա՛ծ զի թոյլ տացէ ուտել զնա, և միւսն որ արգելական էր 'ի սենեկի՝ աղաչէր արտասուօք փրկել 'ի գազանէն զնա։ Եւ լուաւ տէր արտասուաց և աղօթից կենդանի եղբօրն և ասէ ցայնոսիկ որ յերկինսն էին ցվախճանեալ եղբարսն, եթէ յիրաւի է լսել նմա որ դեռ ևս յերկրի է, և ոչ ձեզ, վասն զի դուք աստ 'ի հանգիստ էք զերծեալք 'ի վշտաց կենցաղոյս, իսկ նա 'ի վիշտս և 'ի չարակրութիւն մարմնոյ է և յառաջմունս դիւաց՝ յիրաւի է նմա տալ զշնորհն զայն քան ձեզ։ Եւ առժամայն մեկնեցաւ առիւծն յեղբօրէն. և եկն եղբայրն 'ի սենեակ իւր և գտաւ զծերն յողբս վասն իւր և պատմեաց նմա զամենայն պատահեալսն, և խոստովանեալ զմեղս լուաւ զի խնայեաց 'ի նա ա՛ծ։ Եւ աշխատեալ ջերմապէս եկն յառաջին չափ իւրն սրբութն։ Եւ վախճանեցան ապա երկոքին միանգամայն և փոխեցան 'ի տէր։ Եւ յայտ-

սրբութեն. և տեսին զեղեալն երկու ծերք տեսողք և պատմեցին մեզ։

ՍԻՂԲԱՑԻ՝ ոմն յերթևեկութեան վանիցն անկաւ ՚ի գարշ մեղս. և ՚ի գալն ՚ի վանսն մեռաւ, և էր սևացեալ երես նորա. և Հայր վանից գիտաց Հոգւովն զեղեալսն, և ամենայն վանիւքն զերիս աւուրս անսուաղ խնդրեաց յայ։ Եւ ահա տեսանէր զի Թափէր ՚ի դիւաց զՀոգի նորա տէրն ասելով՝ եթէ ՚ի գործ վանիցն կալով մեղաւ, և խնդրեն այժմ բոլոր ուխտն. զոր եթէ քաղաք մի խնդրէ զմահապարտ ՚ի թագաւորէ, ոչ արգելու. ես զի ած ողորմած եմ, զիա՞րդ արգելում զգութ

նեցաւ նախատացեալ հոգեւոյս ծերոյն եթէ չորեքին ՚ի միասին են առաջի այ։

¹ Այլ ոմն եղբայր էր որ գնայր ՚ի սպասաւորութիւն մեծամեծ վանից առ իշխանս և առ արքայ և ՚ի քաղաքս և ՚ի գիւղս, և զամենայն բարիք կազմէր և յարդարէր զգործ ուր և առաքեալ լինէր։ Եւ եղև ՚ի շրջելն իւր ՚ի խաբմանէ չարին անկաւ ՚ի մեղս գարշ պոռնկութե, և վաղվաղակի ընդ մեղանչելն եհաս մեռանել նմա, և սևացան երեսք նորա և եղեն իբրև զուք տապակի։ Իսկ հայր վանիցն վասն զի հոգևոր էր, իբրև ետես ծանեաւ զայն. և ժողովեալ զեղբարսն ողջոյն ասէ ցնոսա. եղբարք այս վասն ձերոյ սպասաւորութեան և հանգստեան ած յօժարութեամբ գնայր ՚ի գիւղս և ՚ի քաղաքս և գթեցաւ ՚ի դիւաց իբրև զմարդ, այլ ՚ի գործս և ՚ի ջանս էր վասն ձեր. և արդ զի վասն մերոյ պատճառի անկաւ նա ՚ի մեղս, եկայք կացէք ընդ իս զի աղօթեսցուք վասն նորա, գուցէ ողորմեսցի նմա տէր, զի ողորմած է։ Եւ սկսան միանգամայն աղօթել արտասուօք վասն նորա, և պահեալ և աղօթեալ զերիս աւուրս խնդրէին ՚ի տեառնէ ողորմութի վասն նորա, և զերիս աւուրս ոչ ոք ճաշակեաց բնաւ և ոչ դադարեցին յողբալոյ և յաղօթելոյ։ Եւ եղև ՚ի զարմացման հայր վանիցն, և ետես տեսիլ զի փրկիչն գթացեալ էր ՚ի վերայ աշխատութեանց և վշտագնութեանց եղբարցն. և ետես զդևն զի կայր մերձ և ասէր ցտէր. տէր արդար դատաւոր, մեր է հոգի սորա, զի մեղաւ և ոչ ապաշխարեաց։ Ասէ ցնա փրկիչն. արդար դատաւոր եմ ես, այլ ողորմած իսկ եմ և մարդասէր. և զի մարդասէր և ողորմած եմ ես, ոչ է պարտ անտես առնել զաղաչանս այսքան կրօնաւորաց և զարտասուս այսքան արանց սրբոց զոր մատուցանեն ինձ. և այս ևս զի նա վասն սոցա անկաւ ՚ի մեղս, զի կարող էր և նա հանդարտել ՚ի վանս իբրև զսոսա և ոչ խոցոտիլ ՚ի նետից քոց, այլ ՚ի սակս սպասու եղբարցն եղեալ հեղգութեամբ և գթեալ խաբեցաւ ՚ի քէն։ Ո՞չ տեսանես զի ամենեքեան եդեալ են զանձինս ՚ի մահ վասն նորա. և եթէ այսչափ բազմութիւն անտես արարեալ են զինքեանս և երիս աւուրս առժամահ լեալք ողբովք աղաչեն զիս՝ ո՞րպէս ոչ լուայց աղաչանաց նոցա որք վասն իմ խոնարհեալ և քրձազգեցեալք այսպէս զողջութեան կարդան առ իս այսչափ բազմութի, և այս վասն նորա որ պատահմամբ դիպեցաւ մեղքն և ոչ սովորութեամբ, և ոչ վասն իւր գնացեալ՝ այլ վասն բանից իմոց. զի եթէ թագաւորք երկրի առնեն զայն զի թէ աղաչեսցեն զնա քաղաքն ողջոյն վասն մահապարտի ումեմն՝ ոչ

իմ։ Եւ պատմեաց զտեսիլն եղբարցն Հայրն, և Հայեցան 'ի մեռեալն և պայծառացեալ էին երեսք նորա․ և առեալ թաղեցին զնա 'ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ։

Եպիսկոպոս' ոմն 'ի Սկիւթիա յաւուր միում 'ի մեծ ժողովումն ասաց․ լուր լիցի ձեզ, զի անկայ 'ի պոռնկութիւն, և ոչ եմ եպիսկոպոս։ Եւ հանեալ զեմիփորոնն եդ 'ի սեղանն։ Եւ ամենայն ժողովուրդն ելաց և ասէ․ 'ի վերայ մեր լիցի մեղքն քո, կացցես և մի ելանել։ Եւ ապա ետ եպիսկոպոսն փակել զայլ դրունս եկեղեցւոյն, և զինքն ընկէց արտաքոյ միոյ դրանն և ասաց․ չունի ոք հրաման որ առանց կոխելոյ զգլուխ իմ ելցէ արտաքս։ Եւ արարին այնպէս։ Եւ մինչ ելանէր յետին այրն, եկն

ապաքէն առեալ 'ի ձեռանէ դահճացն շնորհէ նոցա, որչափ ես առաւել ես որ եմ թագաւոր յաւիտենից և դատաւոր արդար և մարդասէր՝ պարգևեմ զինուորաց իմոց զխնդիրս զայս և լսեմ ձայնի խնդրուածոց նոցա։ Զայս իբրև ասաց փրկիչն, փախեաւ դևն ամաչեցեալ և անյայտ եղև։ Եւ 'ի միտս եկեալ 'ի զարմացմանէ հայրն, պատմեաց զտեսիլն եղբարցն, և ուրախ եղեն ամենեքեան։ Եւ սկսաւ երես մեռեալ եղբօրն սրբել առ սակաւ սակաւ 'ի սևութենէն մինչև կատարեալ լուսաւորեցաւ նա, և հաւատացին ամենեքեան զի դասեաց տէր զհոգի նորա 'ի դասս սրբոց։ Եւ առեալ զմարմին նորա պատուով եդին 'ի գերեզմանի հարցն. զի որում Աստուած շնորհեաց զմեղս, ո՞ ոչ թողցէ։ Եւ փառաւոր առնէին զԱստուած և ասէին. մերձ է տէր առ ամենեսեան որ կարդան առ նա ճշմարտութեամբ։

ւ Եպիսկոպոս ոմն էր 'ի քաղաքի ուրեմն և պատրանօք դիւաց անկաւ նա 'ի պոռնկութիւն։ Իսկ յաւուր միոջ եղև ժողով մեծ և աղօթք յեկեղեցին, և ոչ ոք գիտէր զմեղս նորա. այլ ինքն առաջի ամենայն ժողովրդեանն խոստովանեցաւ և ասէ. գիտացէք ամենեքեան, զի անկայ ես 'ի պոռնկութիւն։ Եւ եդեալ զեմիփորոնն 'ի վերայ սուրբ սեղանոյն ասէ. ես ոչ եմ եպիսկոպոս։ Իսկ իբրև լուան զայսպիսի մեղս նորա զոր ոչ ծածկեաց, այլ մանաւանդ առաջի մեծի ժողովոյն խայտառակեալ նշաւակեաց զինքն ասելով մեղաւոր գոլ. և այս վասն խոնարհութեան որոյ զոր ունէր բնաւորեալ յինքն յառաջագոյն, ամենեքեան միաբան ասէին արտասուօք միով ձայնիւ. 'ի վերայ մեր եղիցի այդ մեղք, և մի ելանիր 'ի մէնջ։ Յայնժամ ասէ ցնոսա եպիսկոպոսն. եթէ կամիք զի մի ելից 'ի ձէնջ, արարէք զոր ասեմ։ Նոքա ցնա. արասցուք զոր ինչ կամիս, զի ոչ գիտէին զկամս նորա։ Իսկ նա փակեալ զերկուսեան դրունս եկեղեցւոյն, և էր 'ի ներքս ամենայն ժողովն. և թողեալ 'ի բաց զերրորդ դուռն, և ինքն կայր արտաքոյ և անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց 'ի վերայ դրանն և ասէ ցժողովն. ոչ ունիցի մասն և բաժին յԱստուծոյ որ ոչ կոխեսցէ զպարանոց իմ յելանելն աստի։ Ահա իբրև լուան և տեսին զոր կամէր, արտասուաց հեղեղմունք հանին ամենայն ժողովն. և վասն սիրելոյ զնա և հաճելոյ զկամս նորա արարին նոքա ըստ բանի նորա։ Եւ իբրև ելանէր որ յետոյ ամենեցուն գայր, լուաւ ձայն յերկնից որ ասէր. վասն մեծի խոնարհութեան քո

ձայն յերկնից որ ասէր․ վասն խոնարհութեան քո թողի զմեղս քո ։

ԵԿՆ երբեմն հայրն Արսենիոս և անցանէր ընդ գեօղ մի Եգիպտոսի, ետես պոռնիկ մի զի նստէր ։ Ասէ ցնա ծերն․ ակն կալ գալ ինձ առ քեզ երիկուն ։ Ասէ պոռնիկն․ բարի է, հայր ։ Եւ պատրաստեցաւ և արկ անկողին՝ ակն ունելով ծերոյն հանդերձ պիտոյիւք ։ Իսկ իբրև երեկոյ եղև, եկն ծերն ոչ ինչ ունելով, և մտեալ ասէ․ պատրաստեցե՞ր զանկողինդ ։ Եւ նա ասէ՝ այո, հայր․ և եդին զդուրսն ։ Պատասխանի տուեալ ծերոյն ասէ ցկինն․ անսա սակաւիկ մի, վասն զի օրէնս ինչ ունիմք մինչև կատարեցից զայն յառաջագոյն ։ Եւ սկսաւ ծերն պաշտաման իւրոյ՝ սկիզբն արարեալ սաղմոսարանին, և ըստ միում միում սաղմոսի կատարէր աղօթս, և աղաչէր վասն նորա պաղատանօք առ Տէր, զի ապաշխարեսցէ և կեցցէ․ և լուաւ նմա Աստուած ։ Եւ կայր կինն մերձ առ ծերոյն դողալով և աղօթելով ։ Եւ իբրև կատարեաց ծերն զսաղմոսարանն, անկաւ կինն ՚ի գետին ։ Իսկ ծերոյն սկիզբն արարեալ քարոզելոյ յառաքելոյն բազում ժամս, և այնպէս կատարեաց զաղօթսն ։ Արդ զղջացեալ կինն և գիտացեալ թէ ոչ վասն մեղաց եկն առ նա՝ այլ զի զհոգի նորա փրկեսցէ, անկեալ առաջի նորա արտասուօք զայս ասելով․ ով հայր սուրբ, ուր և գիտես եթէ կարեմ ապրել, առաջնորդեա ինձ ։ Յայնժամ ծերն առաջնորդեաց նմա ՚ի վանս մի կուսանաց, և ետ զնա ՚ի ձեռն վանաց տիկնոջն և ասէ ցնա․ մայր, առ զքոյրս զայս, և պատուիրան ինչ և լուծ մի՛ դներ որպէս և այլ քերցդ․ այլ որպէս և ինքն կամեսցի, զայն տացես նմա ։ Եւ իբրև եղև անդ աւուրս սակաւս, ասէ․ ես մեղաւոր եմ և կամիմ թէ անագանելով ճաշակեմ ։ Օկնի սակաւ աւուրց ասաց դարձեալ․ ես բազմամեղ եմ, և յետ չորից աւուրց կամիմ ճաշակել․ և արար այնպէս ։ Եւ յետ սակաւ աւուրց աղաչեաց զվանաց տիկինն և ասէ․ վասն զի բազում անգամ բարկացուցի զԱստուած գործովք իմովք, արա սէր և արկ զիս ՚ի խրճիթ մի և փակեա յամենայն կողմանց և ընդ պատուհանն տացես ինձ

Թողի քեզ զմեղս քո ։ Եւ զայս լուեալ ժողովոյն ուրախացան և մխիթարեցան ։

զսակաւ հացիկն և զձեռագործն։ Եւ լուաւ նմա վա-
նաց տիկինն և արար այնպէս։ Եւ այսպէս հաճոյ ե-
ղեալ այ՟ 'ի կեանս իւրում։

Էր միայնակեաց մի որ անկաւ 'ի շնութիւն երեք տա-
րի, և հայր վանիցն հոգեւոր էր և ոչ կարէր իմանալ.
Եւ յաւուր միում իմացաւ հայրն զչար գործ նորա, կո-
չեաց զնա և ասէ. ասա ինձ ո՞ւր էիր յայսմ գիշերի և
ընդէ՞ր բարկացուցեր զա՟ծ։ Եւ անկեալ առ ոտս նորա
և ասէ. մեղայ առաջի այ՟, և այս ամք երեք են ազտե-
ղեալ գործոյս որով պատրեալ եղէ։ Ասէ հայրն. և
զի՞նչ գործ առնէիր դու, որ ա՟ծ յինէն ծածկէր զչա-
րիսն յորում ըմբռնեալն էիր։ Եւ նա ասէ՝ թէ իմ սո-
վորութիւն էր որ յամէն գիշեր որ երթայի 'ի գործն աղ-
տեղութե՟ն, ես զութ կանոն սաղմոսն և ապաշխարութե՟ն
շարականք լալով ասէի 'ի գնալն և ընդ 'ի գալն, և յայսմ
գիշերի ծուլացոյց զիս չար դեւն և անյուսացոյց և անօ-
գուտ արար զաղօթսն իմ, և բնաւ զա՟ծ ոչ յիշեցի և ոչ
սաղմոսեցի։ Եւ ասէ հայրն. օրհնեալ է ողորմութիւն
այ՟ և քաղցրութիւն, որ ոչ կամի զկորուստ մարդոյ։ Եւ
արդ որովհետեւ ա՟ծ ոչ յիշէր զայլ գործսն քո զերիցն
ամաց, նոյնպէս և ես թողում քեզ զայսմ գիշերիս ո-
ղորմութեամբն այ՟։ Եւ նա դարձաւ յա՟ծ և եղև այր կա-
տարեալ ապաշխարութե՟բ և բարեգործութե՟բ։

Էր և այլ միայնակեաց մի որ յաղթմանէ նախանձոյ
չարին գլորեալ անկաւ 'ի մեղս՝ կացեալ ամս բազումս
'ի գործ կամաց այնորիկ որ զշնալն ախորժէ։ Եւ սովո-
րութիւն մի ունէր բարի, զի երբ գայր 'ի նանիր գործոցն
յայնցանէ 'ի խուցն իւր, նա ձգէր զկնգուղն իւր և հան-
գրիձէր և սկսանէր սաղմոսել և ծունր դնել ուժգնա-
բար, և լայր հառաչանօք և ջերմ արտասուօք, և հար-
կանէր զերեսսն և զկուրծսն, և ձողէր զմօրուսն և թքա-
նէր 'ի նա։ Եւ ձանձրացաւ սատանայ յաղօթից նորա.
գնաց առ նա 'ի գիշերի մի և ասէ ցնա. ո՛վ գարշելի պիղծ,
քանի՞ անհանգստես զիս և նեղես. զի գաս առնես ըզ-
կամս իմ և շնալով զիս ուրախ առնես, և դարձեալ
տրտնջես զինէն առ ա՟ծ, լաս և հառաչես և տրտմեցու-
ցանես զիս։ Եւ ասէ միայնակեացն. ով դու նզովեալ
շուն, որ մեղօք ոչ յագիս. այս խուցս դարբնոց է, գաս
դու և ուռամբ հարկանես զգլուխ իմ և յիմարեալ գոր-

ծեմ զմեզս. իսկ յորժամ զարթնում և խելք իմ յիս գայ՝ ես ուռն մի քեզ հարկանեմ, զի ա̄ծ իմ ողորմած է և ոչ թողու զիս 'ի ձեռս քո։ Եւ շնորհօքն ա̄յ հալածեցաւ 'ի նմանէ դեւն պոռնկութեան։

ՎԱՆՍ մի էր 'ի վերայ Եփրատ գետոյ, որում անուն էր շրջապատեալ, յորում էին բազում կրօնաւորք։ Եւ հայրն արձակեաց հինգ յեղբարցն վաճառել զձեռագործն 'ի քաղաքն և բերել զպէտսն։ Իբրև գնացին, մին մի 'ի նոցանէ բաժանեցաւ 'ի պէտս ինչ. իբրև փոքր մի հեռացաւ, եգիտ զնա պոռնիկ կին մի և պատրեաց հաւանեցոյց և անկաւ ընդ նմա, և եղբարքն երթեալ ոչ կարացին տանել զնա 'ի վանսն, զի հատեալ էր յոյս նորա. իբրև կնացին, սուգ մեծ էր առ եղբարսն։ Եւ 'ի տեսլեանն տեսանէր հայրն զի եկին արք սուսերաւորք և ծակեցին զպճղունս հօրն, երկաթի կապանօք կապեցին և սաստիկ տանջանօք տանջեցին և ասեն. բեր զՔ̄ի պատկերն զոր յերաշխիս առեր։ Եւ ասէ հայրն. ոչ գիտեմ զինչ խնդրէքդ։ Ասեն արքն. զՔ̄ի պատկերն զկրօնաւորն՝ զոր հատեր 'ի մարմնոյն Ք̄ի։ Եւ բազում աւուրս այսպէս տանջէին. և լինէր իբրև կիսամահ, և աղաչէր զեղբարսն աղօթիւք օգնել։ Եւ նոցա պահեալ շաբաթ մի մեծաջան վաստակով՝ աղաչեցին զա̄ծ, և ողորմեցաւ նմա, և ազատեցաւ 'ի տանջանացն. և յայնմհետէ ոչ եկաց յառաջնորդութեան, այլ խոնարհութեամբ կեայր ընդ եղբարսն։

ՊԱՏՄԵԱՑ[1] հայրն Յոհաննէս խրճթացն և ասէ. պոռնիկ մի էր յԵգիպտոսի մեծատուն և գեղեցիկ յոյժ, և իշխանքն մտանէին առ նա։ Իսկ յաւուր միում դէպ եղև նմա յեկեղեցին կոյս երթալոյ և կամեցաւ մտանել 'ի ներքս։ Իսկ կէսսարկաւագացն որ կային 'ի վերայ դըրացն՝ ոչ տային նմա մտանել ասելով՝ թէ ոչ ես արժանի մտանելոյ 'ի տուն տեառն, զի պիղծ ես։ Եւ մինչդեռ նոքա ընդ իրեարս կռուէին, լուաւ եպիսկոպոսն զամ-

[1] Պատմէր մեզ հայրն Յոհաննէս կիլիկեցի, որ էր առաջնորդ 'ի սենեակս, եթէ էր յԵգիպտոս ոմն կին պոռնիկ և մեծատուն յոյժ, առ որ մտանէին իշխանք և մեծամեծք միայն։ Եւ յաւուր միոջ տօնի զզջացաւ և գնաց յեկեղեցին։ Իսկ սարկաւագն որ պահապան դրան եկեղեցւոյն էր՝ արգել զնա մտանել յեկեղեցին և ասէր. ոչ ես դու արժանի մտանելոյ այսր 'ի տաճարն Այ, քանզի պիղծ ես։ Իսկ մինչ կըռուէին ընդ միմեանս վասն այսորիկ, լուաւ եպիսկոպոսն զշփոթս նո-

բոխն և ել առ նոսա, և ասէ ցնա պոռնիկն. ոչ տայ ինձ մտանել յեկեղեցիս։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. չէ արժան մտանել քեզ, զի պիղծ ես։ Իսկ նորա զղջացեալ ասաց՝ եթէ ոչ ևս պոռնկիմ։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. եթէ բերես այսր զկարասիս քո, գիտեմ զի ապաշխարես։ Եւ նորա բերեալ վաղվաղակի, և առեալ եպիսկոպոսին այրեաց հրով։ Եւ եմուտ պոռնիկն յեկեղեցին լալով և ասելով. եթէ աստ այսպէս եղև ինձ, անդ զինչ կրեցից։ Եւ ապաշխարեալ եղև անօթ ընտիր։

ԵՀԱՐՑ՝ երէցն Տիմոթէոս ցհայրն Պիմէն և ասէ. է կին ոմն յԵգիպտոս, որ պոռնկի և տայ զվարձս իւր աղքատաց։ Եւ պատասխանի տուեալ հօրն Պիմէնի ասէ. ոչ մնայ 'ի պոռնկութէ, վասն զի երևի 'ի նմա պտուղ հաւատոյ։ Դէպ եղև գալ մօրն երիցուն Տիմոթէոսի առ նա. և նորա հարցեալ ցմայր իւր և ասացեալ՝ եթէ կինն այն կա՞ց մնաց նոյնպէս 'ի պոռնկութէ, պատասխանի տուեալ մօրն և ասէ. յաւել ևս 'ի հոմանիս իւր, բայց սակայն յաւել և յողորմածութիւն։ Եւ երթեալ երիցուն պատմեաց հօրն Պիմէնի. և նորա

ցա և ել առ նոսա։ Ասէ ցնա կինն. ոչ թողլ տայ ինձ մտանել յեկեղեցին սարկաւագս այս։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. ոչ է արժան մտանել քեզ աստ, քանզի անսուրբ ես։ Իսկ նա զղջացեալ արտասուեաց և ասէ ցեպիսկոպոսն. յայսմհետէ այլ ոչ ևս պոռնկիմ։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. եթէ բերես զամենայն ինչս քո աստ, ստուգիւ գիտացից զի այլ ոչ ևս պոռնկիս։ Իսկ նա փութապէս արար զամենայն զոր ասաց նմա եպիսկոպոսն, և եբեր զինչս իւր զոր ունէր։ Եւ ասէ եպիսկոպոսն ցսարկաւագն իւր. վառեցէք հուր մեծ և ուժգին. և նոքա լուցին հնոց մեծ։ Եւ ապա ասէ ցկինն. առ զամենայն ինչս քո և ցրուեա զնոսա 'ի հուրն այն ձեռամբ քով։ Եւ նա արար այնպէս և զամենայն կիզեաց 'ի հնոցին յայնմիկ ձեռամբ իւրով և ողբալով ասէր. եթէ յաշխարհիս յայսմիկ այսպէս պատահեաց ինձ, ապա զինչ լինելոց իցէ ինձ 'ի կեանս յաւիտենից և կամ 'ի հուրն անշէջ։ Եւ զի այնպէս մտեալ յեկեղեցին, և յայնմհետէ ստացաւ կեանս սուրբ և հաճոյ Այ, և զի ապաշխարէր բոլորով սրտիւ զանցեալ մեղսն, և եղև անօթ ընտիր և սուրբ Այ։

Եհարց ցհայրն Պիմէն Տիմոթէէ հայր և քահանայ, և ասէ. է յԵգիպտոս կին մի պոռնիկ, որ զինչ և առնու զվարձս, զամենայն տայ ողորմութիւն աղքատաց։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. ոչ կացցէ նա 'ի գործն յայն մեղք, այլ հանէ զնա 'ի զազրութէ անտի բարքն ողորմութեան նորա, զի ունի նա պտուղ հաւատոյ։ Եւ եղև երբեմն զի եկն մայրն Տիմոթէէի տեսանել զնա։ Եւ եհարց ցմայր իւր և ասէ. կինն այն պոռնիկ դեռ ևս 'ի պոռնկութեան կեայ։ Իսկ նա ասէ. այո, և յաւել ևս 'ի պոռնկութիւն և յողորմութիւն։ Եւ գնացեալ քահանայն պատմեաց զայն Պիմէնի հօրն։ Իսկ նա ասէ. ոչ մնայ նա 'ի պոռնկութեն յայն։

սասացեալ՝ ոչ միայ 'ի պոռնկութեան, եկեալ դարձեալ մօրն երիցուն Տիմոթէի առ նա՝ ասէ ցնա. գիտես զկինն զայն պոռնիկ. խնդրեաց այսօր գալ ընդ իս, զի աղօթս արասցես 'ի վերայ նորա: Եւ նորա լուեալ պատմեաց հօրն Պիմէնի: Ասէ ցնա Պիմէն. մանաւանդ թէ դու երթայիր և տեսանէիր զնա: Եւ երթեալ Տիմոթէոս ետես զկինն պոռնիկ. և նա նոյնպէս ախորժելով ետես զնա, և լուաւ 'ի նմանէ բանս ա̃ծայինս և ելաց յոյժ և զղջացաւ և ասէ ցնա. ես յայսմհետէ մերձենամ յերկիւղն ա̃յ և դադարեմ 'ի պոռնկութենէս: Եւ առժամայն գնացեալ եմուտ 'ի վանս կանանց և հաճոյ եղև ա̃յ մեծապէս:

ԿՐՕՆԱՒՈՐ՝ մի յութուտասնեկի վանացն ունէր որդի մի ամուսնացեալ, և ստէպ երթայր առ նա: Ասէր հայրն. մի՛ երթար 'ի գեօղն, եթէ ոչ՝ գտանէ զքեզ սատանայ: Ասէ ծերն. գրոց հմուտ եմ և ծեր, և յորդին միայն երթամ: Ասէ հայրն. չես դու ծեր և գրոց հմուտ քան զսատանայ: Եւ իբրև ոչ անսաց ծերն, ած զնա առ եղբարսն և ասէ. ձերով վկայութե̃ անպարտ եմ ես յարենէ ծերոյդ. եթէ կամի ուտել զկոտորակդ՝ ոչ արգելում, և ա̃յ չունիմ պատասխանի տալ վասն դորա, զի չեմ վկայ գործոց դորա: Ի միում աւուր եր-

Եւ դարձեալ յայլում ժամու եկն մայրն Տիմոթէի տեսանել զնա և ասէ ցորդին իւր. տեսանե՞ս, որդեակ, զի պոռնիկն այն կին կամեցաւ գալ ընդ իս, զի աղօթեսցեն ծերքն վասն նորա: Եւ նորա գնացեալ պատմեաց հօրն Պիմէնի զբանս մօրն իւրոյ: Ասէ ցնա ծերն. ասասցես մօր քո զի գնասցէ և խօսեսցի ընդ նմա: Իսկ նա գնաց առ նա և պատմեաց նմա. և եկն նա ընդ մօրն Տիմոթէի առ ծերսն 'ի վանս, և խօսեցան ընդ նմա բազում ինչ վասն փրկութե̃ անձին նորա: Եւ նորա զղջացեալ 'ի բանէ ծերոյն և ողբալով ասէր. ես յայսմհետէ հետևեցայց ա̃յ և ոչ ևս յաւելից մեղանչել: Եւ գնացեալ առժամայն 'ի վանս կուսանաց և հաճոյ եղև նա ա̃յ. զի ողորմած բարքն նորա զոր ունէր նա՝ ազատեաց զնա 'ի չարեաց անտի և ընծայեաց ա̃յ:

1 Եղ ոմն 'ի հարցն հանդերձ աշակերտիւ իւրով յԱղեքսանդրիա, և 'ի լինելն իւր անդ՝ եղև գործ այսպիսի: Կրօնաւոր ոմն բնակէր անդ յԱղեքսանդրիա 'ի վանս երկոտասանիցն. և զի որդի ունէր աշխարհիկ, որոյ էր կին գեղեցիկ յոյժ՝ ամաց երկոտասանից, և բնակէր ընդ առն իւրում, և նա էր ձկնորս: Այլ որ 'ի սկզբանէ թշնամին է անձանց մերոց գեն՝ յարոյց պատերազմ պոռնկութե̃ ծերոյ հօրն մանկան առ հարսն, և խնդրէր ժամ զի գիտասցէ զնա, և ոչ գտանէր. և ստէպ ստէպ համբուրէր զնա և գիրկս արկելով փարէր զնովաւ: Իսկ աղջիկն սուրբ սրտիւ ընդունէր իբրև 'ի հօրէ մարմնոյ: Եւ յաւուր միոջ գնացին այլ ձկնորսք և կոչեցին զմանուկն, իբրև թէ գնասցեն 'ի գիշերի և որսաս-

Թեալ ծերն 'ի տուն որդւոյն, եգիտ զհարսնն միայն և ցանկացաւ նմա և ասէ. եկ լեր ընդ իս: Ասէ աղջիկն. երկիր յԱյ և տես 'ի քո կարգդ, չէ սակաւ չարիս զոր ասեսդ, խաչեա զզգայարանսդ և հեռացո զսատանայ: Իբրև ոչ անսաց ծերոյն, եհար սրով և սպան զաղջիկն և ինքն խաւարեցաւ: Եկին դրացիքն և տեսին զեղեալսըն: Ասէ ծերն. վայ ինձ, վասն պոռնկութեան սպանի զորդեակս իմ, և ես խաւարեցայ: Եւ տարան զնա առ իշխանն, սաստիկ տանջեալ եդին զնա 'ի բանտի: Ազգ եղև 'ի վանսն. եկն հայրն և տարաւ 'ի վանսն զծերն, և զսուրբ աղջիկն մեծաւ պատուով թաղեցին յուրեանց գերեզմանին: Եւ 'ի տեսլեանն ասէն ցհայրն. եթէ յորժամ չար խորհրդով ոք նեղի յեղբարցդ, առաքեա 'ի

ցեն ձկունս. և իբրև գնաց մանուկն, յարեաւ հայր մանկանն 'ի վերայ կնոջ որդւոյ իւրոյ և բռնադատէր զնա 'ի գործս մեղաց: Ասէ ցնա աղջիկն. զինչ է այս, հայր, գնա յանկողին քո և դրոշմեա խաչ յերեսս և 'ի սիրտ քո, զի այդ գործ դիւական իմն է: Այլ նա ոչ յանձն առնոյր գնալ, և պատերազմէր ընդ նմա յոյժ և հարկանէր զնա, այլ ոչ եթող աղջիկն մերձենալ յինքն: Եւ կայր կախեալ ընդ սնարից մահճացն այն սուր երկսայրի որդւոյ իւրոյ, և առեալ զնա մերկացոյց իբրև թէ երկեցուցանել զնա, շարժեաց 'ի վերայ զսուրն և ասէ. եթէ ոչ լսես ինձ և ոչ առնես զկամս իմ, այսու թրով սպանանեմ զքեզ: Ասէ ցնա աղջիկն. եթէ և անդամամաթիւ զյօդս իմ կոտորեսցես, ոչ առնեմ զանօրէնութիւնդ զայդ: Եւ առժամայն շարժեալ բարկութեամբ արբեալն պատրանօք չարին, և եհար ուժգին զմէջս նորա և յերկուս եհատ զաղջիկն. և առժամայն կուրացոյց տէր զաչս նորա, և ջանայր ելանել և գնալ և ոչ գտանէր զդուրս տանն զի ելցէ: Իսկ իբրև այգ եղև, եկին և այլ ձկնորդք և կոչեցին զորդի նորա գնալ ընդ նոսա յորս: Ասէ ցնոսա հայր մանկանն. նա գնաց յերեկոյին յորս, այլ դուք ցուցէք ինձ զդուռն, զի ես ոչ տեսանեմ. և նոքա ասեն՝ ահա աստ է դուռն: Եւ իբրև բացեալ մտին 'ի ներքս և տեսին զահարկու զայն գործ և զմարմինն զի կայր 'ի մէջ արեան, ասեն ցնա. զինչ իցէ այս: Եւ նա ասէ. կալէք զիս և տարէք առ իշխանն, զի մարդասպան եմ: Իսկ նոքա կալան զնա և տարան առ իշխան քաղաքին: Եւ իշխանն եհարց զնա և լուաւ 'ի նմանէ զստոյգն, և տանջեալ զնա ընկէց 'ի հարուածս սաստիկս: Եւ զկնի այսորիկ ամենայնի ասէ ծերն այն զոր նախ ասացի՝ ցաշակերտ իւր. եկ, որդեակ, գնասցուք տեսցուք զնշխարս սրբոյ նահատակի աղջկանն: Եւ գնացին նոքա 'ի վանս երկոտասանիցն զի անդ էր մեռեալն, և ելին այս ծերոյ ընդ առաջ եղբարք վանացն և ընկալան զնա մեծաւ պատուով: Ասէ ծերն. արարէք աղօթս, զի ոչ այլուր թաղի մարմին աղջկանս, այլ 'ի գերեզման սուրբ հարցն դնիցի: Իսկ ոմանք յեղբարցն տրտնջէին ոչ դնել անդ զմարմին կնոջ այսպէս սպանելոյ: Իսկ ծերն ասէր. աղջիկս այս վկայ է, զի յաղագս սրբութեան մեռաւ: Եւ զայս լուեալ հարցն՝ վկայեցին նմա, և բազում պատուով պատուեալ զմարմին աղջկանն եդին յակեղդամայ հարցն. և ծերն դարձաւ յանապատն իւր 'ի Սկիտէ ընդ աշակերտ իւր: Այս-

գերեզման աղախնոյն Քրիստոսի, և անդ աղօթեսցէ և աւողջասցի։ Եւ առնէին այնպէս, և լինէր մեծ ուրախութիւն։ Եւ երկու ամ ապաշխարեալ ծերոյն, մեծաջան վաստակով և արտասուօք լուաց զմեղս իւր։ Եւ երեւեալ 'ի տեսլեանն աղջիկն հօրն և ասէ. ասա իմ ծերոյդ՝ եթէ մի՛ տրտմիր. հաշտեցաւ ընդ քեզ Աստուած, զի աղաչեցի զնա։ Եւ յայնմհետէ չթողոյր հայրն կրօնաւոր միայն երթալ ուրեք և ոչ փոքր մի։

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ 'ի Թեսաղոնիկէ էր վանք մի կուսանաց. իսկ մի ոմն 'ի նոցանէն 'ի բանսարկուէն գրգռեալ կամեցաւ ելանել 'ի վանացն, և ելեալ անկաւ 'ի պոռնկութիւն. և զղջացեալ 'ի բարերարէն Աստուծոյ, որ և գործակից եղև յապաշխարութիւն, և եկեալ 'ի վանս իւր յապաշխարել՝ անկեալ առաջի դրանն վախճանեցաւ։ Եւ յայտնեցաւ ումեմն եպիսկոպոսի վախճան նորա, և ետես զսուրբ հրեշտակս որք առին զոգի նորա, և զդևս հետեւեալս և վիճաբանութիւս 'ի մէջ նոցա, սուրբ հրեշտակացն ասելով՝ եթէ ապաշխարութեամբ եկն, իսկ դիւացն ասելով՝ եթէ մեր է և մեզ ծառայեաց այսքան ժամանակս։ Եւ 'ի բազում ժամս վիճաբանեալ ասէին դեւքն՝ եթէ ոչ եհաս մտանել 'ի վանսն, իսկ զիա՞րդ ասէք թէ ապաշխարեաց։ Եւ ասեն հրեշտակքն՝ թէ յորմէհետէ ետես Աստուած զկամս նորա և զըղ-

պէս որք թողլ տան անձանց արբիլ յիմարութեամբ ցանկութեան, և սպանութիւս այսպիսի գործեն և զամենայն անկարգութիւնս աճեցս և ըղձանեալս առնեն, և ոչ երկնչին և ոչ ամաչեն յորմէհետէ արբին մոլութեամբ. վասն այն պարտ է յառաջագոյն նախ քան զարբենալն փոքր փոքր մերժել և հեռացուցանել յինքենէ զբարին զայն ցանկութեան և զախտ։

1 Իսկ ոմն 'ի հարանցն պատմէր մեզ զայս՝ եթէ էր 'ի Թեսաղոնիկէ կուսանաց վանս, յոր էին Ճգնաւոր կանայք բազում յոյժ։ Իսկ մի 'ի նոցանէ պատերազմեալ եղև 'ի հասարակաց թշնամւոյն, և ելեալ 'ի վանիցն գնաց 'ի քաղաքն և անկաւ 'ի պոռնկութիւն, և կացեալ 'ի գործն յայն ժամս ինչ։ Իսկ զկնի այսորիկ օգնականութեամբն Աստուծոյ որ կամի զամենայն մարդ զի կեցցեն՝ եարկ 'ի սիրտ նորա ապաշխարել, և զղջացաւ և եկն յապաշխարութիւն, և դիմեալ եկն 'ի դուռն վանիցն յորմէ ելեալն էր։ Իսկ իբրև մերձեցաւ 'ի դուռն վանիցն, մեռաւ առժամայն։ Եւ յայտնեցաւ միում 'ի սրբոցն մահ նորա, և ետես ծերն զհրեշտակ Աստուծոյ զի եկն առնել զհոգի նորա. եկին և դեւք և կացին 'ի ձախու կողմանէ, և եղև հակառակութիւն 'ի մէջ երկոցունցն. հրեշտակքն ասէին՝ յապաշխարութիւն եկն և մեր է. իսկ դեւքն ասէին՝ թողեալ զՃգնութիւն իւր այսչափ ժամս ծառայեաց մեզ և մեր է. և արարին սակս այսորիկ գժտութիւն մեծ։ Ասեն դեւքն. զի ոչ բաւեաց և ոչ եմուտ 'ի վանս, այլ մեռաւ արտաքոյ, և արդ զիա՞րդ ձեր է։ Ասեն հրեշտակքն. զի նախ կոյս

Ջուրն, ընկալաւ զապաշխարութիւն նորա. և ապաշխարութեան իւրոյ ինքն իշխէր 'ի ձեռն բարուց զոր մատոյց ա̃յ, իսկ կենդանութեան նորա ամենեցուն տէրն է: Իբր այսու յամօթ եղեալ դևքն գնացին: Իսկ որ զտեսին եւս սուրբ եպիսկոպոսն՝ պատմեաց զայսոսիկ ոմանց, յորոց և մեք լուաք և պատմեցաք ձեզ: Զայս գիտացեալ, եղբարք, նախ զգուշասցուք անձանց օգնութե̃ն ա̃յ առ 'ի չտալ խորհրդի իւիք մեղանչել, այլ ընդդէմ կալ և մարտնչել, մանաւանդ չելանել 'ի վանաց. քանզի ուստի գնամքն՝ գիտեմք, բայց յինչ անկանելոց եմք՝ ոչ գիտեմք*:

ԱՍԱՑ՝ ծերն վասն պոռնկութե̃ն՝ եթէ բազում են պոռնկական տեսիլք. և հարցեալ ցնա եղբօրն՝ որպիսիք են այսոքիկ, և ասէ՝ թէ առաքեալ ասաց, եթէ պոռնկութիւն և պղծութիւն և ագահութիւն և ամենևին մի անուանեսցի 'ի միջի ձերում որպէս և վայել է սրբոց: Վասն զի պոռնկութիւն կատարէ 'ի մարմնի զմեղս. իսկ պղծութիւն շօշափել զմարմինն, ծաղր և համարձակու_

էր և ճգնաւոր անեալ և այնչափ ժամանակս ա̃յ էր և յետոյ պատրեցեք դուք 'ի յանդէտս. և իբրև զգաց զմեղս և զպատրանս ձեր՝ զզջացաւ, և ահա յայնմ օրէ որ եդ 'ի մտի զզեղջ, թէպէտ և արտաքոյ էր, այլ 'ի յապաշխարութիւն էր. և եւս ա̃ծ զյօժարութիւն դորա, յիշեաց և զառաջին գործ ճգնութեան սորա և եթող զմեղս դորա, զի ապաշխարութեան տէր սա էր յոր և դիմեաց և եկն, այլ ամաց և աւուրց կենաց տէր ա̃ծ է. դա զոր և պարտէրն առնել՝ արար: Յայնժամ պատկառեալ դևքն յայսց բանից անյայտ եղեն: Իսկ զոր եւեան ծերն սուրբ և եպիսկոպոս քաղաքին՝ պատմեցին մեզ. և ես զլուեալն 'ի նոցանէ պատմեցի ձեզ, որպէս զի զգուշասցուք չար խորհրդոց ոչ անկանել 'ի մեղս. իսկ եթէ մեղիցէ ոք, մի ելցէ 'ի վանից իւրոց, զի ուստի գնան և հեռանան՝ գիտեն զայն, այլ թէ որպէս գնան և կամ զինչ դիպեսցի ուր գնայն՝ զայն ոչ ոք գիտէ:

* Համառօտութիւն պատմութեան բառմոյ օրինակի հին թարգմանութեան. Կուսան մի գնաց 'ի բողանոց, և յետոյ զզջացեալ դարձաւ 'ի վանս իւր և մեռաւ առ դրանն. և պատերազմէին դևքն ընդ հրեշտակս թէ մեր է: Նա ասեն հրեշտակքն. առաջին կեանքն ա̃յ էր, և թէ մեղաւ՝ դարձեալ զզջացաւ. և դա յայզմ էր կարող, իսկ կենաց և մահու տէր ա̃ծ է: Նա 'ի բաց ելին դևք 'ի նմանէ:

1 Ասաց ոմն 'ի հարցն՝ եթէ բազումք և բազմօրինակք են ախտք պոռնկութեան, որպէս և առաքեալ ասէ՝ եթէ պոռնկութիւն և կամ պղծութիւն և ագահութիւն բնաւ մի անուանեսցի 'ի ձեզ որպէս վայել է սրբոց: Քանզի պոռնկութիւն այն է զոր առնէ մարդ մեղս 'ի մարմնի այլում. իսկ պղծութիւն իցէ մերձենալ 'ի յանդամս իւր ձեռամբ իւրով.

թիւն։ Բազում անգամ և խօսելով կամ վասն բարւոյ և կամ վասն արդարութեան՝ ահա հակառակութիւնք քո կատարեցեր զմեղս պղծութեան և աճեցուցեր զախտն և պատերազմ ածեր, և սկիզբն առնել յարդարութեան՝ երկիւղածութեան պատճառաւ ասելով՝ բարի է եղբայրս, լաւութիւն ունի յինքեան, ստացեալ զհամարձակութիւն ուտելոյ և ըմպելոյ՝ ես 'ի թանձրագոյնսն գամ, բազում անգամ և միաբան լինի, և նախանձ ծնանի 'ի միջի նոցա։ Եւ եթէ բնակեալ է ընդ եղբարս և տեսանէ զոք եթէ խօսի ընդ նմա, նեղի և ասէ․ զի՞նչ պէտք են քեզ ընդ այլում խօսելոյ։ Եւ եթէ միայն իցէ բնակեալ, և երթայ առ նա այլ եղբայր և տեսանէ զնա համարձակեալ ընդ նմա, վաղվաղակի դարձեալ խռովի ասելով՝ եթէ զի՞նչ պէտք են քեզ ընդ նմա։ Եւ ապա 'ի նոյն ինքն պարապէ հոգին, և խորհուրդքն խառնեալ գտանին յաղօթիցն և յա՜ծային երկիւղէն։ Ասաց դարձեալ թէ բազում անգամ որպէս թէ յա՜ծպաշտութենէ և յուղղութենէ 'ի գրեալ օրինացն խօսելով կատարէ ըզցանկութիւն։

ԵՐԿՈՒ[1] եղբարց գնացեալ 'ի վաճառ՝ վաճառելին զիւրեանց զկահ։ Եւ եղև իբրև չոգաւ մին զպարապութիւնն իւր կատարել, պատերազմեալ լինէր միւսն և անկեալ 'ի փորձութիւն։ Ապա եկեալ եղբայր նորա ասէ ցնա․ եկ երթիցուք 'ի խուցն մեր, եղբայր։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ և ասացեալ՝ թէ ոչ գամ, և աղաչէր զնա և ասէր՝ ընդէ՞ր, եղբայր իմ։ Եւ նա ա-

և ծաղր լկտի և համարձակութիւն նոյն է։ Բազում անգամ ասեմք ինչ և կրեմք 'ի մտի մեղս կամակամս ինչ կամ ծաղրականս ինչ կամ խանդաղատականս բան։ Քանզի 'ի բազում տեսակաց ժողովի ախտ ցանկութեան, և ապա պատերազմ սկսանի․ է երբեմն զի ձայն միսակ զմեզ և երբեմն բան, երբեմն տեսակ, երբեմն հոգք հանդերձից։ Այսպէս բազում գլուխ և բազմագոյն են ախտք ցանկութեանց, յորմէ զգուշանալ պարտ է յամենայնի։ Բազում անգամ լինի և այս զի վասն որ առ ա՜ծ կենացն և վասն սուրբ քաղաքավարութեան խօսին ընդդէմ միմեանց և առաջի իրերաց սուրբս և պատկառելիս․ իսկ 'ի ներքոյ միտք և խորհուրդք զմեղս գործեն, որով և լինին բազում անգամ և մարմնոյ պղծութեան և անկանումն։ Այսպէս բազմապատիկ են տեսակք ախտից ցանկութեանց, վասն այսորիկ և բազմապատկապէս եւ պարտիմք ըզգուշանալ։

[1] Եղբարք երկու գնացին 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործս իւրեանց։ Եւ իբրև մեկնեցան 'ի միմեանց, մինն անկաւ 'ի պոռնկութիւն, և եկն միւս եղբայրն և ասէ․ արի գնասցուք 'ի խուցս մեր։ Իսկ նա ա-

սէ. յաղագս այսորիկ զի 'ի մեղս անկայ։ Իսկ եղբայրն կամեցեալ շահել զնա, սկսաւ երդնուլ և ասէ՝ թէ և ես յորժամ որոշեցայ 'ի քէն, այդպիսի իրաց դիպեցայ. այլ եկ երթիցուք և ապաշխարեսցուք, և կարողութի է այ թողութիւն առնել մեզ։ Եւ եկեալ 'ի խրձիթն իւրեանց պատմեցին զայս ծերոցն եթէ որ ինչ պատահեացն նոցա փորձութիւն, և զոր ինչ խօսեցան ընդ նոսա ծերքն զամենայն ինչ յապաշխարութի. բայց միւսն ևս ընդ եղբօրն ապաշխարէր, որպէս թէ և նա յանցաւոր իցէ։ Եւ տեսեալ այ զապաշխարութի սիրոյ նորա, ընդ սակաւ ժամանակս երևեցաւ ումեմն 'ի ծերոցն իրքն նոցա՝ եթէ վասն սիրոյ անյանցին թողութի արար յանցաւորին։ Որդ այս է դնել զանձն 'ի վերայ եղբօր իւրոյ։

ԵՂԲԱՅՐ 'ոմն եհարց ցծեր և ասէ. թէ անկցի միայնակեաց 'ի մեղս, աշխատի մինչև դարձեալ կանգնեսցի. իսկ որ յաշխարհէն գայցէ, որպէս և սկիզբն արարեալ յառաջադէմ լինի. իսկ մենակեացն յառաջադէմ լինելով յորժամ յանարգութի՝ նեղի։ Եւ պատասխանի տուեալ ծերոյն ասէ ցնա. մենակեացն որպէս ապարանք զի անկեալ իցեն, եթէ կամիցի շշտանալ և արթուն լինել խորհրդովք իւրովք և շինեսցէ զանկեալ ապարանսն, գտանէ բազում նիւթս յանկելոյ անտի, զհիմունսն գտանէ հաստատուն և զքարինսն կազմս և զհողն պատրաստ, և վաղվաղակի յառաջէ քան զայն՝

սէ. ես ոչ երթամ, եղբայր, ընդ քեզ։ Եւ նա ասէ. ընդէր, ով եղբայր։ Իսկ նա ասէ. 'ի մեկնելն քո յինէն անկայ ես 'ի պոռնկութի, վասն այն ոչ կարեմ գալ։ Ասէ եղբայրն ցնա. այդ գործ զոր ասացերդ, և ինձ դիպեցաւ 'ի մեկնելն իմ 'ի քէն։ Զայս ասաց քանզի կամէր շահել զեղբայրն, և ասէ. յարուցեալ գնասցուք 'ի սենեակս մեր և ապաշխարեսցուք 'ի խորոց սրտէ, և այ թողցէ մեզ, զի ողորմած է։ Զայսուիկ եկեալ պատմեցին ծերոցն զոր ինչ դիպեցաւ նոցա, և նոքա ետուն նոցա կարգս զի ապաշխարեսցեն։ Իսկ մինն վասն միւսոյն ապաշխարէր, վասն այնորիկ նայեցաւ այ 'ի սէր և 'ի ջանս նորա, և զկնի սակաւ ինչ աւուրց յայտնեաց ծերոյ ումեմն տերն և ասէ. վասն սիրոյ ոչ անկանելոյ եղբօրն թողի և զանկելոյն մեղս։ Ահա զի այսպէս պարտ է դնել զանձն վասն եղբօրն, և բառնալ զյուսահատութիւն վասն տեառն։

¹ Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. եթէ անկանի կրօնաւոր 'ի մեղս և ապա դարձեալ ապաշխարեսցէ ջերմապէս, և այլ ոմն դեռ ևս գայցէ յերկրէ և սկսցի բարւոք ընթանալ, ո՞ ոք յերկոցունց յայսցանէ փութով ուղղեսցի։ Ասէ ծերն. կրօնաւոր որ 'ի մեղս անկանիցի՝ նման իցէ անկեալ տան, և եթէ դարձեալ փութայ զխոնութի և ապաշխարիցէ՝ փութապէս շինեսցի, քանզի և նիւթքն ամենայն ծածկեալ կան և

որոյ թէ զհողն չիցէ փորեալ և ոչ սկիզըն արարեալ և ոչ այլ ինչ ունիցի յառաջիկայ պիտոյիցն, այլ յուսով և եթ գործիցէ՝ սպասելով թէ զիարդ կատարիցէ։ Նոյնպէս է որպէս թէ ոք 'ի միայնակեցացն վարուց իցէ, եթէ անկանիցի 'ի փորձութիւն և դարձցի՝ ունի բազում պէտս առ ինքեան առ միայնակեցաց գործոց՝ զխոկումն և զպաշտօն, որ այս ամենայն է հիմն։ Իսկ տխմարն մինչ զայս ուսանի, դու յառաջին կարգն հասանես։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն Ճանապարհ երթայր, ունէր և զմայր իւր ընդ ինքեան պառաւեալ յոյժ։ Եւ իբրև եկին 'ի գետ, ոչ կարաց պառաւն անցանել ընդ գետն. և առեալ որդւոյ նորա զարկանելին զիւր պատեաց զձեռս իւր, զի մի՛ մերձեսցի 'ի մարմին նորա. այսպէս համբարձեալ զնա տարաւ յայնկոյս։ Ասէ ցնա մայր իւր. որդեակ, ընդէ՞ր պատեցեր զձեռս քո։ Նորա պատասխանի տուեալ և ասացեալ՝ եթէ մարմինք կնոջ մարդոյ հուր են, և շօշափելով զքո մարմինդ յիշատակէր 'ի միտս իմ և այլոց կանանց, յաղագս այնորիկ արարի այդպէս։ Տեսանե՞ս զի մինչև առ իւրեանց՝ մայրն այնպիսի հաստատութիւն ունի Ճշմարիտ միայնակեացն։

պատրաստ են հիմունք և քարք և փայտ և հող և ամենայն ինչ. վասն այսորիկ այս դիւրաշէն լինի քան զնոր սկսեալն, որ ոչ բրեալ իցէ և ոչ ունիցի նիւթ ինչ, այլ միայն զկամս շինելոյ։ Այսպէս է եթէ գթի 'ի մեղս կրօնաւոր և դարձցի յապաշխարել, ունի յինքն զանօթմն՝ այսինքն զխրատ, զաղօթք, զսաղմոս և զձեռագործ, որք են հիմունք իւրին շինուածոյ. իսկ գեաւեկն զի թափուր է 'ի սոցանէ, մինչ զայս ամենայն ուսցի և վարժեսցի՝ անկեալն այն յառաջագոյն վաղվաղակի գայ յառաջին տեղին իւր։

1 Եղբայր ոմն երթայր ընդ մօր իւրոյ ծերոյ 'ի Ճանապարհի, և 'ի գնալն իւրեանց դիպեցան գետոյ ինչ և ոչ կարէր անցանել մայրն. և առեալ որդի նորա զփակեղն իւր պատատեաց զերկոսեան ձեռս իւր, իբր թէ մի մերձեսցի ձեռն իւր 'ի մարմին ձեռաց մօր իւրոյ. և այնպէս բարձեալ զմայր իւր անցոյց յայնկոյս գետոյն։ Եւ իբրև անցին յայնկոյս, ասէ մայրն ցորդին. ընդէ՞ր փաթաթեցեր զձեռն քո, որդեակ, միթէ ո՞չ եմ մայր քո և ո՞չ ես իսկ ծնայ զքեզ և սնուցի և ո՞չ ապաքէն ծեր իցեմ մեռեալ և 'ի հող դարձեալ։ Պատասխանի ետ որդին և ասէ ցմայրն. այս այդ ամենայն այդպէս է որպէս ասացերդ. այլ վասն զի հուր են մարմինք կանանց և 'ի հասանել յառն լուցանէ և 'ի նմանէ գայ յայլոց կանանց յիշումն և անտի լուցանի հուր մեղացն, վասն այսորիկ աղագաւ արարի զայս։ Քանզի յամենայն տեղիս պարտի զգաստանալ կրօնաւորն և արխանալ ընդդէմ չարագործ նենգաւորին այն, որ ընդ անակնունելի և անկարծելի ժամանակն գիտէ արկանել զիւր չարութիւն, և ապրել 'ի նորա հրեղէն նետից։

ԱՂԲԱՅՐ՝ ոմն երթեալ առ մի ոմն 'ի ծերոցն ասէ ցնա՝ եթէ եղբայր իմ խռովեցուցանէ զիս երթալով յայսկոյս և յայնկոյս։ Եւ աղաչեաց զնա ծերն և ասաց․ համբերեա, և ա̃յ տեսեալ զաշխատութիւն համբերութեան քո՝ ածէ զնա 'ի ճանապարհն․ վասն զի ոչ խստութեամբ ածէ ոք զոք յուղղութիւն, և ոչ դև զդև հանէ, այլ մանաւանդ թէ քաղցրութեամբ տար նմա, վասն զի և ա̃ծ մխիթարութեամբ ածէ զմարդիկ 'ի հաւատս։ Եւ պատմեաց նմա և ասէ։ Երկու եղբարք էին 'ի Թեբայիդ․ պատերազմեալ միոյն՝ ասէ երթամ յաշխարհ․ իսկ միւսն ասէր՝ ոչ տամ քեզ թոյլ երթալ, եղբայր իմ, և կորուսանել զհոգիդ քո և զկուսութիւն և զաշխատութիւն։ Իսկ նա ոչ հաւանէր նմա, այլ ասէ ցնա․ ոչ նստիմ աստ, բայց եթէ երթամ, թէպէտ եկ և դու ընդ իս․ և յորժամ կատարեցից զկամս իմ, գամ դարձեալ ընդ քեզ․ և կամ արձակեա զիս զի բնակեցայց ես յաշխարհի։ Եւ երթեալ եղբայր նորա առ ոմն ծեր մեծ՝ պատմեաց նմա զիրսն։ Ասէ ցնա ծերն․ երթ ընդ նմա, և ա̃ծ վասն քո աշխատութեանն ոչ թողու զնա անկանել 'ի փորձութիւն։ Եւ յարուցեալ եկին յաշխարհ․ և իբրև եկին 'ի գեօղն, տեսեալ ա̃յ զաշխատութիւն մերձաւորի նորա, առ 'ի բաց զպատերազմն յեղբօրէն։ Ասէ ցնա պատերազմեալն․ եկ, եղբայր, դարձեալ երթիցուք յանապատն մեր․ գրես–

[1] Գնաց երբեմն եղբայր ոմն առ ծեր իւր և ասէ ցնա․ եղբայր իմ վտանգէ զիս՝ աստ և անդր շրջելով, և ես տրտմեալ եմ 'ի նմանէ յոյժ։ Ասէ ցնա ծերն․ աղերսիւ բարձցես զեղբայր քո, որդեակ․ և զի տեսանէ ա̃ծ զհամբերութիւն և զվաստակս քո, և բերցէ զնա յուղղութիւն․ և զի ոչ ոք կարէ ածել զոք բռնութեամբ յուղղութիւն, այլ քաղցրութեամբ գայցէ, քանզի և ա̃ծ քաղցրութեամբ ածէ ըզմարդն առ բարին։ Եւ ասաց նմա պատմութիւն այսպիսի։ Եղբարք երկու բնակէին 'ի Թեբայիդա, և միոյն 'ի նոցանէ պատերազմեցաւ 'ի պոռնկութիւն և ասէր ցեղբայրն․ ես դառնամ յերկիր։ Իսկ երկրորդն ողբայր և ասէր․ ոչ թողից զքեզ, եղբայր, զի գնասցես և կորուսցես զվաստակս և զկուսութիւն քո։ Իսկ նա ոչ լսէր, այլ ասէր ցնա․ անհնարին է եթէ ոչ գնացից․ այլ դու եթէ կամեսցիս, եկ ընդ իս և դարձցուք աստ 'ի սենեակս մեր, և կամ արձակեա զիս զի գնացից և կացից անդ։ Յարեաւ եղբայրն և գնաց առ ոմն 'ի ծերոցն և պատմեաց նմա զայս ամենայն։ Ասէ ցնա ծերն․ գնասցես ընդ նմա, և տեսցէ ա̃ծ զջանս քո և ոչ թողուցու անկանել նմա։ Յայնժամ ըստ բանի ծերոյն յարուցեալ երկոքինն գնացին 'ի միասին 'ի գիւղն․ և իբրև հասին անդ, նայեցաւ ա̃ծ 'ի վաստակս միւսոյն և եբարձ զպատերազմ երկրորդին։ Եւ դարձաւ եղբայրն և ասէ ցնա․ եկ, եղբայր, գնասցուք յանապատ

ցուք թէ կատարեցի զիրսն, զի՞նչ օգտեցայ։ Եւ դար-ձեալ անդրէն 'ի խուցն իւրեանց անմխաս պահեալ։ Նա-հա որ առնէ իրս վասն այ, ոչ կորուսանէ տէր զաշխա-տութիւն նորա։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ[1] ոմանք վասն եղբօր որումն որ անկեալ էր 'ի մեղս, և երթեալ առ հայրն Պօղոս խռովէր և ե-լանէր և մտանէր և ոչ կարէր 'ի տեղւոջն նստել։ Եւ ասէ ցնա հայրն Պօղոս. զի՞ է, եղբայր։ Եւ նա ասէ ցնա. մեղս մեծ արարի և ոչ կարեմ զայն խոստովանել հարանց։ Ասէ ցնա ծերն. խոստովանեա ինձ և ես համ-բառնամ ընդ քեզ։ Ապա յայնժամ պատմեաց նմա։ Ա-սէ ցնա ծերն. քաջալերեաց, զի գոյ ապաշխարութիւն. արդ երթ նիստ յայրին և պահեա զերկուս երկուս ա-ւուրս, և ես համբառնամ ընդ քեզ զկէս մեղացն։ Արդ իբրև կատարեցան երեք շաբաթք, իմացաւ ծերն եթէ ընկալաւ այ զապաշխարութիւն եղբօրն. և եկաց առ նմա հնազանդելով ծերոյն մինչև 'ի մահ նորա։

ՊԱՐԶԵԱԼ[2] եհարց հայրն Սմոն ցհայրն Պիմէն վա-սն խորհրդոց պղծոց և ընդունայն ցանկութեանց զոր ծնանին մարդիկ։ Եւ ասէ ցնա հայրն Պիմէն. մի՞թէ բարձրասցի՞ փայտատ առանց կտրողի. արդ դու մի ձեռն-կալու լինիր նոցա, և մնացեալ լինին ընդունայն։

'ի սենեակս մեր. և եթէ մեղիցեմ ես՝ զի՞նչ շահեցայց 'ի նմանէ։ Եւ դարձան 'ի տեղի իւրեանց անախտս։ Այսպէս փրկութեան և բարւոյ պատահի անձն՝ որ բնակի ընդ եղբօր բարւոյ և երկիւղածի և քաղցրի։

1 Պատմէին մեզ զեղբօրէ ումեմնէ որ անկաւ 'ի մեղս, և գնացեալ առ հայրն Ղօվտ և չփոթելով մտանէր և ելանէր և ոչ կարէր նստել կամ կալ 'ի միում տեղւոջ։ Ասէ հայրն Ղօվտ ցնա. զի՞նչ է քեզ, որ-դեակ, ընդէր այդպէս տրտմեալ ես։ Ասէ ցնա եղբայրն. 'ի մեծ մեղս անկեալ եմ, ով հայր պատուական, և ոչ եմ կարող պատմել զնա քեզ։ Ասէ ցնա ծերն. խոստովանեա ինձ, և ես բարձից զնա։ Ասէ եղ-բայրն. 'ի պոռնկութիւն անկայ, հայր, և զոհեցի կուռոց զի հասից գոր-ծոյն այնորիկ։ Ասէ ցնա ծերն. քաջալերեաց և զօրացիր, որդեակ, զի գոյ հնար ապաշխարութեան. արդ երթեալ նստցիս յայրն յայն և պա-հեսցես զերկու աւուրքք, իսկ զկէս մեղաց քոց ես բարձից։ Եւ իբրև անցին 'ի վերայ երիս եօթնեակս, տեսիլ ետես ծերն զի ընկալաւ այ զապաշխարութիւն եղբօրն և եթող զմեղս նորա։ Իսկ եղբայրն եկաց 'ի հնազանդութիւն ծերոյն մինչև ցօր մահուան իւրոյ։ Այսպէս իմաստուն և սուրբ բժիշկքն շահին զոգիս բազմաց։

2 Եհարց հայրն Պամբոյ ցհայրն Պիմէն վասն զազիր և պիղծ խոր-հրդոց և ցանկութեանց զոր ծնանին սիրտք մարդկան։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. մի՞թէ վերասցի՞ կացին առանց ձեռին մարդոյ փայտահարի. այսպէս և դու ձեռն մի տացես, և նոքա ունայնասցին։

Ասէր¹ Ադեմոն վասն հօրն Պամբոսի և առաջնորդի Սկիւթայ՝ եթէ իջի ես անդր մանուկ և ոչ եթող ինձ անդր լինել ասելով՝ եթէ առ ինև ոչ տամ թողլ մանկան տիօք լինել 'ի Սկիւթ վասն պատերազմի թշնամւոյն*։

Ասէր հայրն Իսահակ երեց ցեղբարսն. մի ածէք այսր մանկունս, վասն զի չորք եկեղեցիք 'ի Սկիւթ աւերեցան վասն մանկանց։

Ասէ² հայրն Կիւրոն. մարդ եթէ լինիցի ընդ մանկան, եթէ ոչ ունիցի զօրութիւն, 'ի վայր անկանի. ապա եթէ ունի զօրութիւն և ոչ անկանի 'ի վայր, սակայն յառաջ ելել ոչ կարէ։

Եղբայր³ ումն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զի՞նչ գործեցից, զի պատերազմիմ 'ի պոռնկութենէ և յափշտակիմ 'ի բարկութենէ։ Ասէ ծերն. յաղագս այդորիկ Դաւիթ ասէր՝ եթէ զառիւծս սատակէի և զարջս ահեղս հեղձուցանէի. այսինքն է եթէ զսրտմտութիւն 'ի բաց կտրէի, և զպոռնկութիւն վաստակօք նեղէի։

Նոյն Պիմէն ասաց. կրօնաւոր որ ունի մանուկ 'ի խցի և գիտէ զմնաս նորա և ոչ արտաքսէ զնա, նման է փայտի որ ուտիցի յորդանց սիրտ և մէջ նորա։

Ասէին ծերքն՝ եթէ երիս զօրութիւնս ունի սատանայ, մոռացութեան, հեղգութեան և ցանկութեան։

Պատերազմեցաւ⁴ երբեմն հայրն Մովսէս որ 'ի վի-

¹ Ասաց հայրն Դեմոն վասն հօրն Պամբոսի, որ էր առաջնորդ Սկիւտոյ, եթէ իջի երբեմն 'ի Սկիւտէ 'ի մանկութեան իմում, և ոչ ետ ինձ թոյլ կալ անդ և ոչ օր մի, այլ ասէ ցիս. ես յաւուրս իմ զերեսս կնոջ ոչ թողում մնանել 'ի Սկիւտէ վասն պատերազմաց դիւացն։

* Նոյն բանք են գրեալ այլուր 'ի հին թարգմանութեան. Ծերն Եգեմոն ասաց՝ եթէ 'ի տղայութեան իմում գնացի 'ի Սկիւթէ, և օր մի ոչ ետ ինձ կալ առաջնորդն ասելով՝ եթէ պատկերի կնոջ ոչ տամ ես առն յամել 'ի Սկիւթ։

² Ասաց հայրն Կարիոն. եթէ որ բնակի ընդ մանկան ծեր, եթէ տկար իցէ խորհրդով, 'ի խորս կորստեան անկցի միշտ. իսկ եթէ զօրաւոր իցէ և կատարեալ խորհրդով՝ նա ոչ անկցի, ապա գթեսցի սատուգիւ։

³ Եղբայր ումն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. զի՞նչ արարից, հայր, զի պատերազմիմ ես պոռնկութեամբ և սրտմտութեամբ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այդորիկ ասէր Դաւիթ՝ եթէ զառիւծ սպանանեմ և զարջ խեղդեմ. այսինքն է եթէ զբարկութիւն մեռուցանեմ, իսկ զցանկութիւն նեղեմ և խեղդեմ։

⁴ Պատերազմեալ եղև երբեմն հայրն Մովսէս 'ի պոռնկական խոր-

մին էր՝ ՚ի պոռնկութե̃, և ոչ ևս կարաց հանդարտել ՚ի տեղին իւր, չոգաւ և պատմեաց հօրն Իսիդորոսի: Եւ աղաչեաց զնա ծերն զի դարձցի անդրէն ՚ի խուցն իւր, և ոչ առ յանձն ասելով՝ եթէ ոչ հանդարտեմ, հայր: Եւ առեալ եհան զնա ՚ի տանիսն և ասէ ցնա. հայեաց յարևմուտս: Եւ հայեցեալ տեսի բազմութի̃ դիւաց զի էին խռովեալք և երևեցուցանէին որպէս թէ պատերազմ: Ասէ ցնա հայրն Իսիդորոս. հայեաց յարևելս: Եւ հայեցեալ տեսի բազմութի̃ սրբոց հրեշտակաց: Ասէ ցնա հայրն Իսիդորոս. ահա որ յարևմուտս են, սոքա են որ պատերազմին ընդ սուրբս. իսկ զոր տեսեր յարևելս, սոքա են առաքեալք յա̃յ յօգնել սրբոց: Եւ տեսի զի բազումք են որ ընդ մեզ են: Եւ այսպէս գոհացեալ հայրն Մովսէս զա̃յ, քաջալերեցաւ և դարձաւ ՚ի խուցն իւր*:

Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ նշան միայնակեցի ՚ի փորձութիւնս երևի:

Ասաց ՚՚դարձեալ՝ թէ որպէս սուսերակիր թագաւորին կայ համապազ պատրաստ առ նմա, այսպէս հոգւոյն պարտ է համապազ պատրաստ լինել ընդ դիւին պոռնկութե́:

հըրդոց, այնպէս զօրաւոր մինչև ոչ կարէր նստել ՚ի սենեկի. և յարեաւ գնաց նա առ հայրն Իսիդորէ և պատմեց զայն նմա: Իսկ նա խրատէր զնա գնալ ՚ի սենեակ իւր, և նա ոչ առնոյր յանձն, այլ ասէր. ոչ կարեմ, հայր: Յայնժամ առեալ զնա ծերն եհան ՚ի վերայ տան իւր և ասէ. նայեաց ընդ արևմուտս: Եւ նա նայեցեալ ետես բազմութիւն դիւաց յոգս՝ զի շփոթեալ պատերազմէին ընդ նա: Դարձեալ ասէ. նայեաց ընդ արևելս: Եւ նայեցեալ ետես բազմութիւն յոյժ հրեշտակաց որք էին զարդարեալ գեղեցիկս: Եւ ասէ ցնա հայրն Իսիդորէ. ահա սոքա առաքեալ են յօգնականութիւն սրբոց իւրոց. և արևմտեանքըն կռուէին ընդ նոսա: Եւ ասէ տեսանես թէ սոքա քանի բազումք են և զօրաւորք օգնականքն մեր քան զպատերազմողսն: Եւ այսպէս զօրացեալ հայրն Մովսէս և հանդարտեալ դարձաւ ՚ի սենեակ իւր:

* Այլօրինակ համառօտեալ դարձեալ ՚ի հին Թարգմանութէ̃. Հայրն Մովսէս պատերազմեալ ՚ի պոռնկական դիւաց՝ չոգաւ առ հայրն Իսիդորոս խոստովանել նմա: Եւ հանեալ զնա ՚ի տանիսն՝ ասէ. հայեաց ընդ արևմուտս և ընդ արևելս. և ասէ, տեսանեմ զզօրս դիւաց յարևմտից և զզօրս հրեշտակաց յարևելից. և ասէ Իսիդորոս, այդու օգնականօք յաղթեա դիւացն:

1 Ասաց հայրն Պիմէն. զոր օրինակ զինակիր միշտ փութայ առաջի արքային կալ զգաստ, այսպէս և անձն կրօնաւորի արժան է զի զգուշասցի ընդդէմ պոռնկական դիւին:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԵՑԱՒ[1] երբեմն աշակերտ մեծի ծերոյն 'ի պոռնկութէ. իսկ ծերոյն տեսեալ զնա զի աշխատէր, և ասէր ցնա. կամիս զի աղաչեցից զա̃ծ, զի թեթևացուսցէ 'ի քէն զպատերազմդ։ Եւ նա ասաց. հայր, թէպէտ և աշխատիմ, բայց տեսանեմ յիս պտուղ. զայս միայն, հայր, աղաչեա յաղօթս քո զի տացէ ինձ զօրութիւն և համբերեցից։ Ասէ ցնա հայրն նորա. այսօր գիտացի եթէ յառաջեցեր և անցանես զինև։

ՉՈԳԱՒ[2] ոմն 'ի Սկիւթ լինել մենակեաց, առեալ և զորդի իւր ընդ իւր հատեալ 'ի ստենէ։ Եւ իբրև եղև որդի նորա պատանի, սկսան պատերազմունք շարժել 'ի վերայ նորա, և ասէ ցհայրն իւր. երթամ յաշխարհ, վասն զի ոչ հանդարտեմ պատերազմի պոռնկութեանս համբերել։ Իսկ հայրն նորա աղաչէր զնա զի համբերեսցէ։ Օկնի դարձեալ ասէ ցհայրն իւր. հայր, ոչ ևս ժուժեմ, արձակեա զիս զի երթայց։ Ասէ ցնա հայրն իւր. լուր ինձ, որդեակ, այս անգամ, և առ ընդ քեզ քառասուն կցակս հացի, և սակաւ արմաւենիւ քառասուն աւուր, և երթ 'ի ներքսագոյն անապատն և նիստ անդ զաւուրս քառասուն, և կամքն տ̃ն կատարեսցին։ Եւ լուաւ նմա որդի նորա. և էր անդ մանելով և աշխատելով զչոր արմաւենին և ճաշակէր զհացն չոր, և դադա-

1 Պատերազմեալ եղև երբեմն աշակերտ ծերոյ մեծի ումեմն 'ի պոռնկութէ, իսկ սուրբ ծերն տեսանէր զվիշտս և զճգնութիւն նորա և ասէ ցնա. կամիս, որդեակ, զի աղաչեցից զա̃ծ վասն քո, զի թեթևացուսցէ զդա 'ի քէն։ Պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. թէպէտ և աշխատիմ, հայր, սակայն տեսանեմ յիս զպտուղ վաստակոյն. մի խնդրեր յա̃յ զի բարձցէ զայս յինէն, այլ աղաչեա զի տացէ ինձ համբերութիւն։ Իսկ սուրբ ծերունին ասէ ցնա. արդ գիտացի, որդեակ, զի վերագոյն քան զիս եղեր։

2 Ելեալ ոմն յերկրէ և եկն 'ի Սկիւթէ և կրօնաւոր եղև, և ունէր ընդ ինքն զորդի իւր տղայ մանուկ։ Եւ իբրև զարգացաւ համբակն և եղև մանուկ, յարեան 'ի վերայ նորա պատերազմունս խիստս, և ասէ ցհայրն. գնացից ես յաշխարհ, զի ոչ կարեմ բառնալ զպատերազմ զայս։ Իսկ հայրն աղաչէր զնա համբերել և կեալ։ Եւ մանուկն ասէր. ոչ կարեմ բառնալ զայս, հայր, այլ արձակեա զիս և գնացից։ Յայնժամ ասէ ցնա հայրն. արդ վասն սննդեան քո յինէն զայս լուր ինձ, առ ընդ քեզ հացս քառասունս և նոյնչափ արմաւս և կացցես 'ի խորին անապատս զաւուրս քառասունս, և կամք ա̃յ եղիցին յամենայնի, և զոր ինչ յայտնեսցի քեզ առնել՝ արասցես։ Լուաւ նա զպատուիրանս հօր իւրոյ և գնաց 'ի խորին անապատն և կայր անդ, աշխատէր և ճգնէր, հիւսէր զխլրայն և հաց ցամաք և սակաւ ճաշակէր։ Եւ իբրև եկաց անդ աւուրս քսան, ետես զխարդախութիւն թշնամւոյն, որ և գայր 'ի վերայ

րեաց անդ զաւուրս քսան։ Եւ ահա տեսանէր զի գայր առ նա ազգողութիւն պոռնկութեան, և եկաց առաջի նորա կին եթեովպացի ժանտահոտ. և նա ոչ կարաց տանել ժահահոտութեանն, այլ հալածեաց զնա։ Եւ կինն ասէ ցնա. ես յամենայն մարդոյ սիրտ քաղցր երևիմ, բայց վասն հնազանդութեանդ և աշխատութեանդ ոչ ետ ինձ Աստուած խաբել զքեզ, այլ յայտնեաց քեզ զիմ չարահոտութիւնս։ Եւ նորա յարուցեալ եկն առ հայրն իւր և ասէ ցնա. ոչ ևս կամիմ երթալ յաշխարհ, հայր, վասն զի տեսի զազգողութիւն չարահոտութեան նորա։ Եւ էր իմացեալ և զայս հօր նորա և ասէ ցնա. եթէ էր լեալ քո զքառասուն օր և պահեալ զպատուիրանն, ունէիր տեսանել այլ մեծ տեսութիւնս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն պատերազմեցաւ 'ի պոռնկութենէ, և դէպ եղև անցանել ընդ գիւղ ուրեմն Եգիպտոսի. և տեսեալ զդուստրն քրմի որումն հեթանոսաց՝ սիրեաց զնա և ասէ ցհայր նորա. տուր ինձ զդուստրն քո կնութեան։ Եւ նա ասաց. ոչ կարեմ տալ զնա քեզ, եթէ ոչ հարցից զաստուած իմ։ Եւ երթեալ առ դևն ասաց ցնա. ահա մենակեաց ոմն խնդրէ զդուստրն իմ կնութեան։ Եւ ասէ դևն. քննեա զնա, եթէ ուրանայ զաստուածն իւր և զմկրտութիւն և զխոստովանութիւն մենակեցութեանն։ Եւ եկեալ քուրմն եհարց ցնա և ասէ. ուրանա՞ս զխոստովանութիւն մենակեցութեանդ և զաստուածն քո։ Եւ նա յանձին կալաւ։ Եւ դարձեալ ասաց քուրմն. ուրանա՞ս զմկրտութիւն յոր մկրտեցար։ Եւ նա ասէ՝ այո։ Եւ առժա-

նորա յարաժամ պատերազմ. և երևեցաւ առաջի նորա աղջիկ ինչ սևաւ եթովպացի և այնպէս ժահահոտ՝ մինչ զի ոչ կարէր հանդուրժել չար հոտոյ նորա. և զի գայր 'ի յարիլ 'ի նա, և մանուկն արտաքս վարէր զնա և ասէր. մեկնեա աստի և գնա, որպէս ժահահոտ ես դու և վատ ես և տգեղ յոյժ։ Իսկ պիղծն այն ասէ. ես 'ի սիրտս արանց յոյժ քաղցրահամ եմ համարեալ, այլ վասն աղօթից հօրն քո և վասն հնազանդութեան քո ոչ եթող զիս Աստուած խաբել և գթել զքեզ, այլ յայտնեաց քեզ զտգեղն խենէշութեան և ժահահոտութեան իմոյ։ Իսկ մանուկն իբրև լուաւ զայս, յարեաւ առժամայն և գոհանայր զաստուծոյ։ Եւ եկն առ հայր իւր և ասէ. ոչ կամիմ գնալ յաշխարհ, հայր, վասն զի տեսի ես զխաբէութիւն դիւացն, և հոտոտեցի զչար հոտ նորա։ Ասէ ցնա հայրն. եթէ կացեալ էիր անդ զքառասուն աւուրս և լցեալ էիր զխօսս իմ, մեծամեծս քան զայդ ցուցեալ էր քեզ տէր։ Ահա զի 'ի ձեռն արիութեան և զգաստութեան և աղօթից փրկեցաւ մանուկն, և յայտնեցաւ ժահահոտութիւն պղծալից գարշութեանն։

մայն ետես զհոգին սուրբ իբրև զաղաւնի զի ելանէր 'ի բերանոյ նորա և թռեալ յերկինս։ Եւ երթեալ քուրմըն առ դեւն ասաց ցնա. ահա յանձին կալաւ վասն երեցունցն զոր ասացերն։ Եւ ասէ դեւն. մի տար զդուստրըն քո նմա, վասն զի ոչ է հեռացեալ ա՟ծ նորա 'ի նմանէ, այլ և այժմ օգնէ նմա և ընդունի զնա յապաշխարութիւն։ Եւ եկեալ քրմին ասաց ցնա. ոչ կարեմ զնա տալ քեզ, վասն զի ա՟ծն քո և այժմ ընդ քեզ է և ոչ է հեռացեալ 'ի քէն, այլ օգնէ քեզ։ Եւ զայս լուեալ եղբօրն առանձինն՝ թէ այսքանի բարութիւնս ունի ա՟ծ առ իս, իսկ ես տառապեալս ուրացայ զնա և զսուրբ մկրտութ՟ին և զխոստովանութ՟ի միակեցութ՟են, և բարերարն ա՟ծ և այլ օգնէ ինձ։ Եւ զգացեալ անձին իւրոյ զօրացաւ եղբայրն, և գնացեալ յանապատն առ ս՟ն ծեր մեծ և պատմեաց նմա ասելով զիրս։ Եւ ասէ ցնա ծերն. նիստ առ իս յայրիս և պահեա զերիս շաբաթս և պահեա ագանելով, և ես հանդերձ քև աղաչեմ զա՟ծ վասն քո։ Եւ աշխատեցաւ ծերն վասն եղբօրն և աղաչեաց զա՟ծ և ասէ. աղաչեմ զքեզ, տէր ա՟ծ, շնորհեա ինձ զհոգիս զայս և ընկալ զապաշխարութ՟ի սորա։ Եւ լուաւ նմա ա՟ծ։ Եւ 'ի կատարել առաջին շաբաթուն եկն ծերն առ եղբայրն և եհարց ցնա և ասէ. տեսե՞ր ինչ եթէ ոչ։ Եւ ասէ ցնա. այո, տեսի զաղաւնին 'ի վեր 'ի բարձունս երկնից զի կայր հանդէպ գլխոյ իմոյ։ Եւ ասէ ծերն. հայեաց յանձն քո և աղաչեա զա՟ծ անդադար։ Եւ յերկրորդ շաբաթուն եկեալ ծերն եհարց ցեղբայրն և ասէ. տեսե՞ր ինչ։ Եւ ասէ եղբայրն. տեսի զաղաւնին զի եկն մօտ 'ի գլուխս իմ։ Եւ պատուիրեաց նմա ծերն և ասէ. արթուն կաց և աղօթս արա անդադար։ Եւ 'ի կատարել երրորդ շաբաթուն եկն ծերն՝ հարցեալ ցնա և ասացեալ թէ զի՞նչ տեսեր, և նա ասաց. տեսի զաղաւնին զի եկն և նստաւ 'ի վերայ գլխոյ իմոյ, և ձգեցի զձեռն իմ զի կալայց զնա, և նորա յարուցեալ եմուտ 'ի բերան իմ։ Եւ գոհացեալ ծերն զա՟յ, ասաց ցեղբայրն. ահա ընկալաւ ա՟ծ զապաշխարութ՟իդ քո, արդ յայսմհետէ հայեաց յանձն քո։ Եւ ասէ եղբայրն. ահա յայսմհետէ ընդ քեզ եմ, եղբայր և հայր իմ, մինչև ցվախճան իմ փառաւորելով զտէր Յ՟ն Ք՟ն յաւիտեանս յաւիտենից։

Ասէ աբբայ Կասիանոս՝ եթէ ասէր ցմեզ աբբայ Յովհաննէս կարճահասակն. պիղծ է թաքուցանել զխորհուրդն, այլ պարտ է ածել զնա 'ի հոգևոր դատաստան և պատմել ոչ զժամանակաց միայն գործեալն, այլ և զբազում ինչ զոր ետես 'ի չափ կանոնին իւրոյ, և զմըտածութիւնս որ 'ի նմա՝ արտաքս ածել առ 'ի հանգչել սահմանաւ ապաշխարութեան փորձելոյն և լողացն:

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցծերն. զի՞նչ արարից, զի հանապազ սիրտ իմ մարտնչի 'ի պոռնկութիւն, և ոչ թողու զիս հանգչել մի պահ, և տրտմի անձն իմ: Ասէ. յորժամ դևք սերմանեն զմտածութիւնս, մի խօսիր ընդ նոսա. քանզի նոքա յամենայնի սերմանեն զչարութիւն առանց հեղգութեան, բայց 'ի մէնջ է ընդունելն և ոչն: Տես թէ որպէս արարին մադիանացիքն. զարդարեցին զդստերս իւրեանց և կացուցին՝ յուժեքէ ոչ բռնադատեալք, և ապա տրտնջէին ընդ անչափ սպանութիւն որ լինէր. զնոյն և մտածութիւնքն: Ասէ եղբայրն ցծերն. զի՞նչ արարից, զի տկար եմ և վէրն յաղթէ: Եւ նա ասէ. հեռացո զնոսա, և յորժամ սկիզբն առնեն՝ մի տար պատասխանի, այլ արի աղօթեա, և եդեալ ծունր ասա. որդի այ, ողորմեա ինձ: Ասէ ցնա եղբայրն. ահա խոկամ, հայր, և ոչ զարթնուն միտք իմ, զի ոչ գիտեմ զզօրութիւն բանիցդ: Եւ նա ասէ. առ քեզ միայն զխոկալն. լուեալ եմ զի ասաց աբբայն Պիմէն և բազումք 'ի հարցն զբանս զայս. թէպէտ և ոչ գիտէ ոք 'ի սաղ-

¹ Եղբայր ոմն եհարց զծի 'ի ծերոցն և ասէ ցնա. զի՞նչ արարից, հայր, զի խորհուրդք իմ միշտ զպոռնկութեն խոկան և ոչ տան թոյլ ինձ հանգչել և ոչ ժամ մի, և սակս այսր տրտում է անձն իմ խիստ: Ասէ ցնա ծերն. դևք մինչ սերմանեն զայն խորհուրդ 'ի սիրտ քո, դու մի խօսեսցիս ընդ նոսա, զի զմտաւ ածէ քեզ միշտ զայն և ոչ հեղգայ երբէք. այլ և կրել զայն 'ի կամս քո է, և զի նա բռնադատել ոչ կարէ: Գիտես զի՞նչ արարին մադիանացիքն. զարդարեալ զդստերս իւրեանց առաքեցին 'ի բանակն. բայց ոչ ումեք բռնացան նոքա, այլ որք կամեցան պոռնկեցան ընդ նոսա. իսկ այլք ոչ միայն ոչ անկան, այլ և բարկացան 'ի վերայ նոցա և սրով սատակեցին զնոսա. այսու օրինակաւ լինին և 'ի չար խորհրդոց: Ասէ եղբայրն. և զի՞նչ արարից, հայր, զի անկար եմ և յաղթէ զիս ախտն այն: Ասէ ծերն. զգոյշ լեր նմա, և յորժամ սկսանին խօսել ընդ քեզ՝ դու մի տացես պատասխանի, այլ յարուցեալ կրկնեա ծունր աղօթեա և ասա. տէր Քս, ողորմեա ինձ: Ասէ ցնա եղբայրն. ահա արդեօք ասեմ զսաղմոսն և ոչ գոյ զեղջ 'ի սրտի իմում, զի ոչ իմանամ զմիտս բանին: Ասէ ցնա ծերն. դու առանց հանճարութեան սաղմոսեա, որդեակ. քանզի լուայ ես 'ի հօրէն Պիմենէ

մտսելն որպէս է զօրութիւն բանիցն, այլ գազանն լսէ և գիտելով զմիտս ասացելոցն հրաժարէ։ Արդ թէպէտ և ոչ գիտեմք զբանսն զոր խօսիմք, դևքն լսեն և երկիւղիւ որոշին։

ԱՍԱՑ[1] հայրն Յոհաննէս կարճն՝ եթէ յագեալ անձն որ խօսիցի ընդ մանկան, շնացաւ 'ի սրտի իւրում․ վասն որոյ յամենայնի պարտիմք զգուշանալ, զի մի յաղթիցուք 'ի չարեացն սատանայի։

ԱՂԲԱՅՐ[2] ոմն նեղեալ 'ի պոռնկական դիւէն չոգաւ առ ծեր ոմն և ասաց ցնա։ Իսկ նորա բարկացեալ եհան զնա յերեսաց և ասաց․ պիղծ մարդ, ընդէ՞ր բնաւ կրես այսպիսի ինչ ցնորս, ոչ գոյ քեզ փրկութիւն։ Իսկ նորա յուսահատեալ կամեցաւ գնալ յաշխարհ, և դիպեցաւ նմա հայրն Ապողոն և հարցեալ զնա դարձոյց անդրէն՝

զի ասէր․ Թովիչ ոչ գիտէ զբանսն զոր ասէ, այլ օձն գիտէ և հնազանդի նմա։ Սոյնպէս և մեք թէպէտ և ոչ գիտեմք զզօրութիւն սաղմոսացն, այլ դևք գիտեն որք լսեն և փախչին 'ի մենջ։

[1] Ասաց հայրն Յոհաննէս կարճահասակն․ յագեալ ակն որ ընդ մանկան խօսեսցի, առժամայն շնաց ընդ նմա 'ի խորհուրդ սրտի իւրոյ։

[2] Ասէր և հայրն Կասիանէ՝ եթէ հայրն Մովսէս ուսուցանէր զմեզ և ասէր, եթէ բարւոք իցէ ոչ թաքուցանել զխորհուրդս 'ի հոգևոր հօրէն, այլ պարտ է պատմել զնոսա այնոցիկ որք կարողք են քննել զհոգիս խոստովանութեամբ, պարտ է և օգտակար յոյժ նոցա միայն ասել․ իսկ այնոցիկ որք աւուրբք միայն են ծերացեալք և 'ի շնորհաց գիտութեան թափուրք են, ոչ է պատշաճ ասել։ Քանզի բազումք տեսեալ զալիս և զծերութիւն, յայտնեցին նոցա զխորհուրդս իւրեանց, և փոխանակ բժշկութեան կրեցին խոցս և յետին չարիս յուսահատութեան անկան, սակս այնորիկ զի առ անմիտս և առ անփորձս արարին զխոստովանութիւն։ Քանզի էր եղբայր ոմն ատեպ և փոյթ յոյժ և երկիւղած յոյժ․ ընդ սա վանեալ թշնամին զօրապէս դևն պոռնկութեան բազում աւուրս, և նա գնացեալ առ ծեր ոմն պատմեաց նմա զխորհուրդս իւր։ Իսկ նա զի անգէտ և անփորձ էր, թէպէտ և ծեր էր, իբրև լուաւ բարկացաւ յոյժ և ասէ ցեղբայրն․ եղկելի և ողորմելի և անարժան կարգիդ այդորիկ դու, բնաւ ընդէ՞ր առեր 'ի մտի զայդ խորհուրդ։ Իբրև լուաւ զայս եղբայրն այն յուսահատեցաւ, և թողեալ զսենեակն իւր՝ յարուցեալ ուղեցաւ գնալ 'ի գեղ ուրեմն։ Իսկ խորհրդովն Այ ընդդէմ ել նմա հայրն Ապողոն, և իբրև ետես զնա շփոթեալ և տխրեալ գնայր մոլեալ, եհարց զնա և ասէ․ զի՞նչ իցէ պատճառ, որդեակ, այդպիսի տխրութեան քո։ Իսկ եղբայրն յայնչափ տրտմութենէն ոչ ինչ ետ պատասխանի։ Իսկ յետ զկնի բազում աղաչելոյ և հարցանելոյ ծերոյն՝ սկսաւ պատմել եղբայրն զխորհուրդն իւր և զխոստովանութիւն և զյուսահատութիւն և զգնալն յերկիր։ Իբրև լուաւ զայս հայրն Ապողոն սուրբ բժիշկն հմուտ, սկսաւ աղաչել զնա և բժշկել և ասէ․ մի դժուարիր, որդեակ, և մի օտար թուեսցին խորհուրդք քո և մի հատաներ զյոյս քո․ տեսանես զիս 'ի հասակս ծերութեան և 'ի տկա-

մխիթարելով զնա բանիւք. և ինքն գնացեալ առընթեր սենեկի տխմար ծերոյն ասաց. ա՟ծ իմ Տ՟ր, առաքեա զփորձութ՟ն տրտմեալ եղբօրն 'ի ծերս յայս, զի զոր ոչ ծանեաւ 'ի մանկութ՟ե իւրում, ծանիցէ 'ի ծերութ՟իս: Նա առժամայն ետես հնդիկ մի ելեալ 'ի տանէ եղբօրն տխրելոյ, և եկեալ առընթեր ծերոյն ձգեաց նետ մի ուժգին և եհար 'ի սիրտ ծերոյն. և նա սկսաւ յայնմ օրէ այրիլ և ջեռնուլ և ոչ կարաց համբերել և կամ պատմել ուրուք յամօթոյն, այլ յարեաւ գնալ 'ի պոռնկութ՟ն: Նա սուրբն Ապողոն իմացեալ՝ չոգաւ զհետ և ասէ. չար ծեր, յո՞ երթաս: Իսկ նա դողալով սկսաւ՝ որպէս թէ յայտնեցաւ նմա 'ի հոգւոյն, ապա ասէ ցնա. ո՞չ լուար եթէ գնեա զորս 'ի մահ տանին, զի ասէ առակողն. և ո՞չ լուար զտեառնն՝ եթէ զեղէգն ջախջախեալ մի բեկցես: Այլ ընդէ՞ր ածեր 'ի յուսահատութիւն

բութիս յայս, և նեղիմ ես ես յայդպիսի խորհրդոց պոռնկականաց. և դու մի կործանեցիս և մի հոգասցես վասն ջերմութ՟ե քո՝ որ է մարդկային կարգ, և առաւել կարող են շնորհքն ա՟յ օգնել: Այլ դու, սիրելի, զայս օր շնորհեսցես ինձ և դարձցիս 'ի սենեակն քո, և եղիցին կամք ա՟յ: Լուաւ եղբայրն ծերոյն և դարձաւ 'ի խուց իւր: Իսկ հայրն Ապողոն գնաց առ այն ծեր՝ որ եհան զլոյս եղբօրն, և կացեալ արտաքոյ խցի նորա աղաչէաց զտէր և ասէ. տէր Յ՟ս Ք՟ս, որ զփորձութիս յաղագս օգտի առաքես, դարձո զպատերազմ եղբօրն այն 'ի ծերս յայս, որպէս զի գործովք ուսցի 'ի ծերութ՟ն իւրում զոր ոչ ծանեաւ 'ի բազում աւուրս իւր, որպէս զի ցաւակից լինել կարասցէ փորձելոց և պատերազմելոցն: Եւ իբրև կատարեաց զաղօթս հայրն, ետես զի սեաւ ոմն եթովպացի եկն 'ի խցէ եղբօրն և եկաց մերձ առ ծերոյն, և ձգեալ նետ 'ի ծերն խոցեաց ուժգին զսիրտ նորա և ինքն աներևոյթ եղև: Նոյն յայնմ ժամէ վաղվաղակի սկսաւ ծերն իբրև զարբեալ ոք անկանել աստ անդր: Եւ իբրև ոչ կարող էր ժուժկալել, յարեաւ և ել 'ի սենեկէ իւրմէ և գոչէր և փրփրայր, և անկաւ յուղի որ գնայր 'ի գեօղ ուրեմն ընդ որ գնայր այն մանուկն եղբայր: Իսկ հայրն Ապողոն հանդիպեցաւ նմա և ասէ. ուր հեռանեալ ես գնալ, չար ծեր, և կամ զի՞նչ է պատճառ շփոթման քո: Յայնժամ ամաչեցաւ ծերն և երկեաւ իբրև լուաւ 'ի սուրբ հօրէն զայս, և իմացաւ զի յայտնեցաւ այն հօրն, և յամօթոյն պատասխանի ոչ ետ: Ասէ ցնա հայրն Ապողոն. դարձիր, ծեր, 'ի խցի քո, և ծանիր յայսմհետէ զտկարութիւն քո և ունիցիս զքեզ անարգ իբրև զոչինչ գիտող, զի ոչ կարացեր մարտնչել ընդ դևս և դէմ կալ խորհրդոյ քո և ոչ մի ժամ աւուր՝ որ գայր 'ի վերայ եղբօրն այն: Այլ այս յայն սակս եղև քեզ, զի յուսահատեցեր դու զեղբայրն որ 'ի հասարակաց թշնամւոյն պատերազմէր, զոր առաւել զօրացուցանել պարտ էր քեզ. իսկ դու փոխանակ ախոյուցանելոյ հաներ զլոյս նորա: Եւ ոչ լուար զերանա իմաստնոյն զոր ասէր՝ եթէ փրկեա զորս գնան 'ի մահ, և օգնեա վճառելոյն. և ոչ զձայն տեառն լուար որ ասէ՝ զեղէգն ջախջախեալ մի

զկրեալն 'ի հասարակաց բնութեց կրից. դարձիր 'ի խուցն քո, և արասցուք աղօթս և ողջասցի խոց սրտի քո: Եւ եղև այնպէս, և առաջին եւս ողջացաւ: Եւ ահա անգիտի ոչ է պարտ ասել զփորձանս, թէպէտ և ծեր իցէ:

Եր՝ ումն ծեր 'ի խրձիթսն, և ասէին ցնա խորհուրդք իւր. երթ առ քեզ կին: Եւ յարուցեալ առ կաւ և ըստեղծ կին և եդ զնա 'ի խցին, և խօսէր ընդ անձին իւրում և ասէր. ահա կին քո, պէտք են արդ գործել շատ, զի կերակրեսցես զկինդ: Եւ գործէր և աշխատէր զինքն շատ: Եւ զկնի սակաւ աւուրց արար դարձեալ կաւ և ստեղծ իւր դուստր և ասէ ցխորհուրդսն իւր. ահա ծնաւ կին քո, պէտք են արդ յոլովագոյն գործել, զի կարասցես դարմանել զդուստր քո և զգեցուցանել: Եւ այսպէս արարեալ, յաշխատութէն հալեաց զմարմին իւր, և ասէ 'ի խորհուրդս իւր. ոչ եւս հանդարտեմ տանել աշխատութեանս: Ասէր և նա ցխորհուրդս իւր. արդ եթէ ոչ հանդարտես, և կին մի խնդրեր: Եւ տեսեալ այ̃ զաշխատութի նորա՝ առ 'ի նմանէ զխորհուրդն զայն, և ապա հանգեաւ նա գոհանալով զայ̃ *:

բեկցես, և զպատրոյկն առկայծեալ ոչ շիջուցես: Զի ոչ ոք կարող է համբերել պատերազմաց թշնամւոյն և եռման հրոյ բնութե, եթէ ոչ շնորհքն այ̃ պահեն զմեզ: Եւ արդ եկ զի աղաչեսցուք զտէր, որպէս զի զխոց սրտի քո բարձցէ 'ի քէն. զի նա է որ հարկանէ և բժշկէ, խոնարհեցուցանէ և բարձրացուցանէ, իջուցանէ 'ի դժոխս և հանէ 'ի նմանէ: Զայս իբրև ասաց, աղօթեաց և վաղվաղակի ազատեցաւ ծերն 'ի պատերազմէն որ դիպեցաւ նմա: Եւ հայրն Ապողոն պատուիրեաց նմա խնդրել յայ̃ բան իմաստութե, զի գիտասցէ զինչ ասիցէ, և ծանիցէ զժամ լռելոյ. նոյնպէս և եղբայրն ազատեցաւ 'ի խորհըրդոց իւրոց չարաց: Այսպէս 'ի ձեռն սուրբ և ճարտար բժշկին առողջացան երկոքին կողմանք, և անգէտն եւս որ կորուսիչ էր եղբօրն յուսահատութեամբ՝ 'ի գիտութիւն եկն:

։ Հայրն Ողոմպի 'ի սենեակն պատերազմեալ եղև 'ի պոռնկութէ, և ասէին ցնա խորհուրդք իւր. ոչ կարես կեալ, գնասցես կին արասցես: Եւ յարուցեալ արար կաւ և 'ի կաւոյ անտի կին, և եդ առ դըրանն և ասէ ցինքն. ահա դու և կին քո, և պարտ է քեզ առաւել աշխատել զի կերիցէ կին քո: Եւ աշխատէր 'ի գործ առաւել քան զկար իւր: Եւ զկնի աւուրց ինչ արար 'ի կաւոյն դուստր, և եդ մերձ կնոջն և ասէ ցմիտսն. ծնաւ կին քո դուստր, աշխատեաց բազմօջանս զի սնուցանել կարասցես զնոսա: Եւ այսու օրինակաւ աշխատեցաւ և ցամաքեցոյց զմարմին իւր: Ասէ ցնա խորհուրդն իւր. այլ ոչ կարես գործել: Եւ նա ասէ. եթէ ոչ կարես գործել, ապա և մի կին խընդրեսցես: Եւ նոյեցաւ տէր 'ի գործս նորա և եհան զպատերազմն զայն:

* Օրինակ մի հին Թարգմանութեանն Գեղեցիկ համառօտէ այսպէս. Հայրն Ողոմպի պատերազմեալ 'ի պոռնկութէ գիւղին, ասէր խորհուրդն

ՀԱՐՑԵԱԼ՝[1] եղև հայրն Կիւրոս՝ եթէ խորհուրդ պոռնկութեան ունիմ յոյժ։ Եւ նա ասէ․ թէ խորհուրդ ոչ ունէիր, նա գործ ոչ ունէիր, եղբայր։

ԱՍԱՑ[2] ծեր ոմն․ միտք մարդոյ քարտէս է․ եթէ գայ չարն՝ մելան և բան բերէ, չէ արժան տալ 'ի նա զխորհուրդն, այլ 'ի ձեռս հոգւոյն Ճարտարի, և զլեզուն նոյնպէս։

ԱՍԱՑ[3] սուրբն Պիմէն․ ոչ եթէ այլ ոք ածէ զմանկունս առ ծերս, այլ սատանայ, զի նոքօք փորձեսցէ զնոսա։

ՀԱՐՑԱՒ ծերն՝ եթէ ընդէ՞ր սաստիկ ստիպէ 'ի պոռնկութի՛, ասաց՝ զի զրկեսցէ 'ի հոգւոյն որ լուսաւ յա՛յ, թէ մի՛ մնասցէ հոգի իմ 'ի մարդ վ՛ս լինելոյ դոցա մարմին։

ԱՍԱՑ[4] ծերն՝ եթէ նման են չար խորհուրդք ճանճերոյ որ մտանեն 'ի տուն․ ապա եթէ ըստ ժամու ժա-

գնալ և կին առնուլ։ Եւ նա առեալ կաւ, արարեալ պատկեր կնոջ և ասէ․ արդ ահա կին, ջանա առաւել զի ապրիցիք։ Եւ յետ աւուրց միոյ արար միւս ևս պատկեր և ասէ․ ահա կին քո ծնաւ դուստր, և արդ առաւել ժրասցիս։ Եւ ջանայր 'ի պահս և յաղօթս, և մաշեաց զմարմինն իւր, և վերացաւ 'ի նմանէ պատերազմն։

1 Եհարց ոմն եղբայր ցհայրն Կիւրոս աղեքսանդրացի վասն պոռնկական խորհրդոց։ Իսկ նա պատասխանի ետ և ասէ․ եթէ խորհուրդ այնպիսի ոչ ունիս, ապա և յոյս փրկութ̃ ոչ ունիս, ապա և զգործ նորա ունիս․ և զի որոց խորհուրդքն ոչ շարժին առ մեղս և պատերազմ իսկ ոչ ունի ընդ նոսին, այնպիսին գործէ զայն մեղս․ և որ պոռնկին մարմնով, նոցին խորհուրդքն ոչ պատերազմին։ Եւ ասէ ծերն ցեղբայրն․ գիտե՞ս դու զփորձ կնոջ և սովորեա՞լ իցես։ Ասէ եղբայրն․ ոչ, հայր, ոչ գիտեմ զայդ գործ․ այլ իբրև զկենդանագիրս գրոշմին 'ի խորհուրդս իմ և չփոթեն և նեղեն զիս, և զհին և զնոր տեսանելոց կանանց նկարեն 'ի սիրտ իմ, և այնիւ պոռնկիմ։ Ասէ ցնա ծերն․ 'ի նկարելոցն այնոցիկ փախիր, յորոց կենդանիքն են, և 'ի մեռելոցն մի՛ երկիցես․ և որչափ կարող իցես յերկարեա զաղօթս, զի զօրաւոր լիցիս 'ի պատերազմին 'ի վերայ թշնամեաց։

2 Ասացին հարքն՝ եթէ պոռնկական խորհրդոց քարտէս է անգիր միտս մեր․ և եթէ գայցէ նախ գրողն չար խորհրդոց և ոչ ընկալցուք զգիր նորա 'ի միտս մեր, յայնժամ դատարկանան հնարք նորա, զի քարտէս զչար գրեալ և զբարի միապէս ընդունի․ այլ պարտ է մեզ զի զբարին գրեսցուք 'ի նա և ոչ զչարն, և քննեալ զխորհուրդս մեր ծանիցուք։ Զի որք հնազանդին մեղաց, նոցա ոչ է յոյս փրկութե․ իսկ որք հնազանդին բարւոյ և անհնազանդին չարին, արքայութի այ պատրաստեալ է նոցա։

3 Ասաց հայրն Պիմէն․ ոչ եթէ ած հանէ զմանուկս յանապատ առ ծերսն, այլ դևք տանին զնոսա անդ, զի նոքօք անկեալ կործանեսցեն զայնոսիկ որք կամին ծառայել այ։

4 Ասաց հայրն Խաչերիքսէ՝ եթէ նման են չար խորհուրդք ճանճաց որ մտանեն 'ի տունս․ եթէ սպանանեն զմի մի 'ի մտելոցն, ոչ աշխա-

մու սպանանիցես մի մի յորժամ մտանեն, ոչ վաստակիս · ապա եթէ թոյլ տաս մինչև ընու տունն՝ բազում աշխատուի գտանես մինչև հատանիցես զնոսա, և կամ կարասցես և կամ ձանձրացեալ թողցես, և ապականի տունն ։

ՅԵՒՆ՝ վասն որումն ծերոյ՝ թէ յորժամ 'ի Սկիւթ էջ, ունէր որդի՝ որ էր յատինս և ոչ գիտէր զկին մարդ · և իբրև մեծացաւ, ցուցանէին դեքն զձև կանանց 'ի գիշերի · և պատմեաց հօր իւրում, և զարմացաւ ։ Եւ երթեալ ընդ հօր իւրում երբեմն յԵգիպտոս և տեսեալ զկանայսն՝ ասէ ցհայր իւր · սոքա են որ գան առ իս զցայգ 'ի Սկիւթ ։ Եւ ասէ ցնա հայրն · սոքա են զուարակք գիւղից, որդեակ, այլ աստ այսպիսի ձև ունին և յանապատին այլ ձև ։ Եւ զարմացաւ թէ զիարդ 'ի Սկիւթ ցուցին նմա զերևոյթս կանանց ։

ԵՂԲԱՅՐ[2] ումն ասաց ցծերն, եթէ կնոջ միոյ ուղեկից լեալ՝ կամեցայ պոռնկել, սակայն երկեայ յԱյ · բայց սիրտ իմ ոչ ողջանայ, զի պղծեցի զխորհուրդ իմ ։ Եւ

տեն զտէր տանն · իսկ եթէ թոյլ տացէ՝ ընուցու տունն և այլ ոչ կարող լինի հանել զնոսա, այլ ծուլացեալ թողու և նեղութք ընուցու տուն նորա ։

¹ Ասէին վասն ծերոյ ումեմն եթէ էր նա 'ի Սկիտէ և ունէր ընդ ինքն զորդի իւր երեքամեայ՝ այնչափ մատաղ մինչ բնաւ ոչ գիտէր եթէ զինչ իցէ կին մարդ · զի զհայրն միայն գիտէր · և մայր ոչ ճանաչէր · Իսկ մինչ զարգացաւ և եղև այր կատարեալ, յայնժամ դևքն ցուցանէին նմա 'ի գիշերի յերազի զտեսակս և զդէմս կանանց, և նա պատմէր զայս հօրն իւրոյ, իսկ հայրն զարմանայր յոյժ ։ Եւ երբեմն հայրն այն յԵգիպտոս՝ ունելով ընդ ինքն զմանուկն · և իբրև ետես անդ զկանայս, ասէ ցհայրն · սոքա են զի գային առ իս 'ի գիշերի 'ի Սկիտէ և պատերազմէին ընդ իս ։ Ասէ ցնա հայրն · սոքա են գեղջուկ կրօնաւորք, որդեակ · իսկ զի այլ տեսակ զգեցեալ են սոքա և այլ տեսակ իմն զգեցեալ են կրօնաւորք անապատին ։ Եւ զարմանայր ծերն եթէ զիարդ յանապատին ցուցին նմա դևքն յանուրջս զտեսակ կանանց ։ Եւ դարձան 'ի սենեակս իւրեանց ։ Վասն այսորիկ զգաստանալ պարտ է կրօնաւորի, զի ոչ եթէ անտեսութն միայն բաւական իցէ չարին, այլ զգաստ և արթուն և պատրաստ լինել օգտակար և բարւոք իցէ՝ հանդերձ անկանելով առաջի տեառն ։

² Եղբայր ումն գնայր յուղի, և դիպեցաւ կնոջ մի զի գնայր ընդ նոյն ճանապարհ, և երթային 'ի միասին · և յաղթեցաւ միտք եղբօրն 'ի ծածուկ զի պոռնկեսցի ընդ նմա, և երկեաւ յԱյ առնել զայն · և գնաց պատմեաց զայս հօրն Սիսոյի և ասէ · զի՞նչ արարից, հայր, զի այլ ոչ մխիթարի սիրտ իմ, որովհետև թողի մտանել 'ի միտս իմ զպատերազմն թշնամւոյն, և որպէս թէ գործով կատարեալ է իմ՝ այնպէս խղճմտիմ միշտ ։ Ասէ ցնա ծերն · ոչ է այդ կատարեալ մեղք, այլ 'ի փորձել եկն զքեզ սատան · բայց Ած պահեաց զքեզ և ոչ թոյլ ետ անկանել կատարելապէս ։ Եւ եղբայրն ոչ հաւանէր մխիթարութն ծերոյն սրբոյ

նա ասէ. վանական մի գնացեալ 'ի գեօղ մի վասն պիտոյից վանիցն, և հինգ ամ պատերազմեալ պիղծ խորհրդովն՝ յաղթեաց և մնաց անարատ. և 'ի գալն 'ի վանս պատմեաց հօրն՝ եթէ անկայ 'ի պոռնկութիւն: Եւ ասէ ցնա հայրն. մի՛ ատեր, որդեակ, զի հինգ պսակ տեսանեմ 'ի գլուխ քո. քանզի տեսող էր հայրն: Եւ արդ մի՛ տրտմիր, որդեակ, զի ոչ յաղթեցար. ո՞չ գիտես եթէ մինչ ըկեր տիկինն իւր զՅովսէփ, Քրիստոս փրկիչն և զօրքն իւր ամ կային յաջմէ նորա, և բելիար և զօրքն իւր 'ի ձախմէ, և մնային կատարածին. և երբ յաղթեաց սուրբն Յովսէփ, ամենայն զօրքն հրեղինաց երկիր պագին Քրիստոսի և ասեն՝ փառք քեզ, Թագաւոր անմահ *:

տացելոց 'ի բազում արամութիւն, որ անկաւ 'ի սորա: Իսկ ծերն ասաց նմա առակ զայս ինչ. եղբարք երկու առաքեալք եղեն 'ի հասարակաց վանից 'ի սպասաւորութիւն. իբրև գնացին 'ի միասին, եկին 'ի գեղ ուրեմն, և սկսաւ զեն պատերազմել ընդ սատանայի եղբօրն անկանել 'ի մեղս. իսկ նա ընդդէմ կայր խորհրդոյն, և 'ի շարժել ցանկութեանն՝ աղօթէր սաստիկ արտասուօք: Եւ իբրև դարձան 'ի վանսն, ետես զնա հոգևոր հայրն իւր զի էին երեսք նորա տխրեալ յոյժ, և աքանչացաւ: Իսկ նա եդ ծունր առաջի հօրն և ասէ. աղօթեա վասն իմ, հայր, զի անկայ 'ի պոռնկութիւն: Եւ պատմեաց նմա զպատերազմ մտաց իւրոց: Եւ քանզի էր ծերն հոգևոր, և տեսանէր հոգւով զի կային 'ի գլուխ նորա պսակս հինգ, և ասէ ցնա. քաջալերեաց, որդեակ, զի տեսանեմ արդեօք 'ի գլուխ քո զի կան հինգ պսակք, քանզի ոչ յաղթեցար, այլ յաղթեցեր շնորհօքն Քրիստոսի, քանզի ոչ կատարեցեր ըզգործս մեղացն: Զի սուգապէս մեծ իցէ ճգնութիւն յորժամ գտանիցէ մարդ պարապորդ և դիպող ժամ և նիւթ մեղացն պատրաստ և ոչ յուզեսցէ երկիւղ և կամ ամօթ, և ոչ գործեսցէ զմեղս, և ունիցի վարձս մեծամեծս, քանզի յայնմ ժամու մեծապէս իցէ պատերազմն և դժուարալուծելի: Կամ զինչ կարծես դու զերանելին Յովսէփ, միթէ ունայն դիպեցաւ և կամ պատահմամբ այն գործ. ոչ, քաւ լիցի. այլ իբրև յասպարէզս և 'ի հանդիսարհական տեսարանս եղև մարտ. զի 'ի մի կողմն նստեալ կայր Թագաւորն Քրիստոս, և առաջի կային նմա անթիւ բիւրաւորք հրեշտակաց և հոգիք արդարոց և տեսանէին զճգնութիւն արդարոյն. իսկ 'ի միւս կողմն կայր չար ծառայն բելիար և գունդք նորա և զօրացուցանելով բորբոքէին զմոլին զայն տիկին մարտնչել ընդ նմա: Իսկ յորժամ յաղթեաց ճգնաւորն այն ըմբիշ, յայնժամ հրեշտակք գովեցին զԱծ բարձր ձայնիւ և ասացին. փառք քեզ տէր, որ զօրացուցեր զարդարն: Բարւոք է, եղբայր, բնաւ ոչ յիշել 'ի միտ զչար խորհուրդս. իսկ եթէ գթէ թշնամին և գնէ 'ի միտ, յայնժամ ոչ անկանել .. գործել զխորհեալն՝ երկրորդ բարի է:

* Օրինակ մի հին Թարգմանութեան համառօտէ այսպէս: Վանական ոմն գընաց 'ի գիւղ վասն պիտոյից վանացն, և հինգ գիր պատերազմեալ պիղծ խորհրդով և մնաց անարատ. և 'ի գալն ասաց հօրն՝ թէ անկայ 'ի պոռնկութիւն: Եւ ասէ. մի՛ ատեր, որդեակ, զի հինգ պսակ տեսանեմ 'ի գլուխ քո. զի տեսող էր հայրն:

ԱՍԵՐ՝ ոմն 'ի ծերոցն վասն խորհրդոց ցանկութեանց՝ որ լինի 'ի սրտին և ոչ կատարի. զոր օրինակ տեսանիցէ ոք այգի և ցանկանայցէ բոլորով սրտիւ իւրով ճաշակել 'ի խաղողոյն, և կասկածէ մտանել և գողանալ, մի գուցէ կալցեն և սպանցեն զնա. ապա եթէ արտաքոյ այգւոյն կալցեն, ոչ մեռանի, վասն զի ոչ եմուտ և կերաւ՝ այլ միայն ցանկացաւ, զան լոկ հարկանեն զնա, այլ ոչ սպանանեն զնա*.

ՄՈՎՍԷՍ էր ոմն հնդիկ մեծատուն յոյժ, ցանկացաւ միայնակեցութեան. և զամենայն ինչս իւր ետ 'ի վանորայս, և ինքն չոգաւ առ Մակար և առ Իսիդորոս: Եւ յետ երից ամաց սկսան նեղել զնա խորհուրդք պոռնկութեան, և եկեալ առ երանելին Մակար ասաց նմա զիրսն: Եւ նա ասէ ցնա. ոչ գիտես եթէ ամենայն ծառ որ արմատքն դալար են՝ պտուղն ոչ չորանայ. և շուն որ 'ի խոհակերանոցն սովորի, առանց գանի ոչ մեկնի. աղէ արկ դու 'ի քեզ պահս և աղօթս, և տեսանես թէ զինչ լինիցի: Եւ եմուտ Մովսէս 'ի պահս, որպէս զի ոչ ոք այնպէս պահեալ էր յառաջ քան զնա և ոչ յետոյ պահեսցէ: Եւ Մակար. Մովսէս եղբայր, չափ է ամենայն իրաց, կեր սակաւ մի կերակուր: Զի եօթն կուրիզ թրջէր արմաւ և զայն ուտէր ամենայն աւուր: Եւ շինեաց Մովսէս վանս մի 'ի լերինն, որ է 'ի մէջ ընդ Եգիպտոս և ընդ հնդիկս. և ժողովեաց 'ի վանս իւր հարիւր և եօթանասուն անձն: Էր անդ և Պաւղոս միայնակեաց 'ի Սկիւթայ, այր ճգնաւոր. ոչ առնէր ինչ գործս, և ոչ խնդրէր ինչ յումեքէ, այլ որ զաւուրն

1 Ասաց հայրն Պիմէն յաղագս չար խորհրդոցն՝ որ կան 'ի մտի միշտ և ոչ կատարեն զնա գործովք՝ զառակս զայս. զոր օրինակ եթէ տեսանէ ոք այգի պտղալից և ցանկայ ուտել 'ի խաղողէ նորա, այլ երկնչի մտանել և գողանալ զի մի մեռցի, այսպէս և այս գործ է. քանզի եթէ արտաքոյ ցանկոյ այգւոյն գտցի, ոչ մեռցի վասն ցանկանալոյ ուտելոյն զի ոչ եհատ և ոչ գողացաւ, այլ ձաղի միայն սակս մտածելոյն գողանալ. վասն ձաղանացն այն պարտիմք հեռանալ 'ի խորհրդոյ ցանկութեանց:

* Օրինակ մի հին Թարգմանութեան այսպէս ունի. Հայրն Պիմէն ասէր յաղագս այսորիկ՝ եթէ որպէս գող գտեալ 'ի յայգւոյն պատժի խրատագոյն, իսկ արտաքոյ որմոյն կացեալ գիտելով 'ի ներքս և ցանկալով ոչ պատժի՝ այլ նախատի միայն բանիւ, նոյնպէս է անկեալն գործով 'ի մեղս, և որ միայն ցանկացաւ և ոչ կատարեցաւ արգելանք:

հացն ձեռօքն գործէր. և կարգեալ էր աւուրն հինգ հարիւր աղօթս զոր համարեալ և թուեալ էր։ Եւ յաւուր միում չոգաւ առ Մակար և ասէ. հայր, նեղէ զիս խորհուրդ իմ. զի է կուսան մի 'ի գեօղ մի, և քառասուն ամ է զի յարգելանի կայ, և բազումք պատմեցին ինձ վասն նորա՝ թէ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց զշաբաթ հանէ, և յաւուրն մետասան հարիւր աղօթս առնէ, և ցանկամ թէ և ես այնպէս առնէի, այլ չէ կարգ 'ի կնոջէ ուսանել ինչ։ Եւ պատասխանի տուեալ Մակար և ասէ. Պաւղոս եղբայր, վաթսուն ամ է իմ զի կարգեալ է իմ հարիւր աղօթս աւուրն, և զաւուրն կերակուր ձեռօք իմովք գործեմ և եղբարց սպասաւորեմ, և զիս դատեն խորհուրդք իմ. և դու ասես թէ հինգհարիւր, և այդ զինչ է։ Եւ օգտեցաւ նա յոյժ։

ԿՐՈՆԻՈՍ պատմեաց մեզ և ասէ. 'ի վարդապետէն իմմէ փախեայ և չոգայ հասի ուր նստէր Մակարիս և Մանգիս աշակերտն Անտոնի սրբոյ. պատահեաց ինձ և Եւագր մենակեաց. եկն անդ և Պաքմոն անուն ումն, զի անդէն 'ի լերինն նստէր նա. էին ամք կենաց նորա եօթանասուն ամ։ Եւ եկն այլ ծեր մի, անկաւ առ ոտս ծերոցն և ասէ. դև դառնութեան հարաւ յիս և ստիպէ զիս ցանկութիւն կանանց, զտիւ և զգիշեր այսպէս նեղէ զիս մինչև 'ի մահ։ Եւ ասեն ցնա հարքն. աղէ արկ դու 'ի քեզ պահս և աղօթս, և տես փորձեա զիարդ առնի։ Պատասխանի ետ Պաքմէոս մենակեաց և ասէ. հաւատամ քեզ այդմ իրաց, զի երբեմն և ես այդպէս եղեայ. և արդ ոչ եթէ յայլ ումեքէ է, այլ 'ի ծուլութենէ։ Նա տեսանես զիս ծերացեալ. քառասուն ամ է իմ զի է իմ ծերացեալ 'ի խրճիթս յայսմիկ, և զայս միայն հոգամ վասն փրկութեան անձին իմոյ, մինչև ցայժմ փորձիչն ոչ հեռացաւ յինէն. զերկոտասան ամ ոչ զտիւ և ոչ զգիշեր ոչ ետուն ինձ դադար խորհուրդքս. և այսպէս կարծէի՝ եթէ ուրեմն ա̃ծ եթող զիս 'ի ձեռանէ. այսպէս եդի 'ի մտի իմում, եթէ լաւ է ինձ մեռանել քան զկամս մարմնոյ առնել։ Եւ ելի 'ի խրճթէն իմմէ և չոգայ յանապատ և գտի անդ քարայր մի և տեսի անդ 'ի ներքս ընձու կորիւնս երկուս և անկայ առ դուրս նոցա մերկ և ասացի՝ եթէ յորժամ ելանեն թերևս ուտիցեն զիս։ Եւ իբրև եղև երեկոյ, որպէս և գրեալ է՝

թէ արեգական ծագեաւ զմտաւ իւր . կորիւնք առիւծուց մանչէին և խնդրէին զկերակուր . 'ի ծագելն արևու ժողովլին : Եւ այլ ինձք արտաքուստ եկին ժողովեցան 'ի դուրսն , և 'ի ներքուստ եկին արտաքս , և կային կէսն աստի և կէսն անտի և ես 'ի մէջ , և սկսան հոտոտել յիս յոտից մինչև ցգլուխ , և կէսքն սկսան լեզուլ . մինչդեռ ակն ունէի թէ կերիցեն զիս , թողին և գնացին յինէն , և կայի այնպէս մերկ զերիս տիւս և զերիս գիշերս և ոչ մերձեցան յիս , և այսպէս կարծեցի եթէ ա̃ծ պահեաց զիս . յայնժամ յարեայ և դարձայ անդրէն 'ի խուցն իմ և դադարեցին յինէն խորհուրդքն : Եւ դարձեալ այլ խորհուրդք յուզեցան 'ի վերայ իմ առաւել քան զառաջինն . փոքր միւս ևս և հայհոյել տային ինձ զաստուածութիւնն : Եւ եղև դեւն 'ի կերպարանս աղջկան միոյ՝ որ երբեմն 'ի մանկութե̃ն տեսեալ էր իմ , և եկն նստաւ առ իս , և այսպէս թուէր ինձ եթէ աղջկան իմ իցէ . և ես իբրև տեսի զնա զի նստէր առ իս , ածի նմա ապտակ մի , և նա չիք եղև առաջի իմ : Եւ դարձեալ առ 'ի յուզել խորհրդոյն ելի ընդ անապատն , շրջեցայ և գտի իժակորիւն մի և առի արկի 'ի ծոց իմ և ասացի՝ թերևս սա հարկանիցէ զիս և մեռայց . և այսպէս լեսի զգլուխ նորա , մինչև եղև իբրև զպունգ և ինձ ոչ կամեցաւ մեղանչել : Եւ յետ այսորիկ լուայ ձայն որ ասէր ցիս . երթ այսուհետև դադարեա և այլ մի ևս հպարտասցիս և յանձնապաստան լինիցիս և մի յուսասցիս 'ի զօրութի̃ անձին քո , այլ յա̃յ օգնականութե̃ն : Եւ դարձեալ դարձայ անդրէն 'ի խրճիթն իմ , և այնպէս քաջալերեցայ և նստայ 'ի խրճթին իմում , և այլ ոչ ևս մերձեցաւ յիս մոլորութի̃ն կենաց :

ԵՂԻԱՍ ոմն մենակեաց յոյժ ցանկացեալ էր կուսութեան և ասէր . լաւ է մի յանդամոց իմոց կորուսանել քան զկուսութիւն իմ : Նա շինեաց երկուս վանս , մի 'ի քաղաքի և մի յանապատի , և ժողովեաց յանապատին եղբարս և 'ի քաղաքին կուսանս , և կարգէր զամենայն պէտս նոցա և պարտէզս և ջրհորս : Եւ սատանայ խռովեցոյց զեղբարսն և կագէին ընդ միմեանս , զի էին արքն իբրև հինգ հարիւր և կուսանքն եօթանասուն : Նա ձանձրացաւ հանապազօր համոզել նոցա . եւ գնաց 'ի վանացն և մոլորեալ շրջէր երկուս աւուրս յանապատի ,

և զայս խնդրէր և ասէր. տէր, կամ սպան զիս, զի մի՛ տեսից զնոսա նեղեալս, կամ տուր ինձ ցաւք, զի զխմով հոգովք եղէց: Եւ իբրև եղև երեկոյ, ննջեաց սակաւ մի, և եկին երեք հրեշտակք, որպէս և ինքն պատմէ մեզ. և կալան և ասեն ցնա. ընդէ՞ր ելեր 'ի կանանց վանացն: Եւ պատմեաց նոցա որպէս էին իրքն և ասէ. երկեայ գուցէ մեղանչեմ նոցա: Եւ ասեն ցնա հրեշտակքըն. եթէ այժմ հասանեն քեզ ցաւք ինչ՝ երթա՞ս եթէ ոչ: Եւ նա ոչ ինչ տայր պատասխանի: Եւ ասեն ցնա դարձեալ. երդուիր մեզ և ասա՝ թէ որ հոգայն ինձ՝ հոգացայց և ես նոցա: Եւ յայսմ երդուաւ նոցա: Յայնժամ կալան զնա հրեշտակքն ոմն զոտիցն ոմն զձեռացն և երրորդն դանակաւ եհատ զերկուորիս նորա, և այս եղև առաչօք և ոչ ճշմարիտ. և բժշկեցին զնա հրեշտակք և ասեն ցնա. սիրեցեր զկուսութի՞ւն և մնացէ ընդ քեզ: Եւ առաքեցին զնա 'ի վանս իւր յետ հինգ աւուր և ուրախ եղեն. և այլ ոչ եղև 'ի սիրտ նորա ցանկութի:

ԻՍԻԴՈՐՈՍ[1] ասէր՝ քառասներորդ ամ ունել յորմէ հետէ զգալ ըստ մտածութեան մեղաց ոչ երբէք զհետ երթեալ ոչ զցանկութե, ոչ զարտմտութեան:

ՊԱՐՏԵՑԱՒ[2] ոմն եղբայր 'ի միաբանակեացս վասն պոռնկութե և յարուցեալ եկն առ Անտոն: Եւ եկին եղբարք 'ի միաբանակեցացն, զի հաճեսցեն զմիտս նորա և ածցեն անդրէն. սկսան յանդիմանել զնա և ասեն՝ թէ արարեր զայդ: Եւ նա պատասխանի տայր և ասէր՝ թէ ոչ գիտեմ զիրոդ զայդ: Դէպ եղև զի անդ էր հայրն Պափնուտիոս, և ասաց առակ այսպիսի ինչ. տեսի այր մի զի անկեալ էր յեզր գետոյն 'ի տիղմ մինչև 'ի ծունկս իւր, և եկեալ ոմանց ձեռն տալ նմա՝ ընկղմեցին զնա

1 Ասէր հայրն Իսիդորէ՝ եթէ ունիմ արդ քառասուն ամ յորմէ զգամ ես զմտաց մեղս, և ոչ երբէք զիջայ ընդ նմա ոչ 'ի ցանկութե և ոչ 'ի սրտմտութիւն:

2 Զեղբօրէ ումեմնէ սուտ վկայեցին՝ թէ շնութիւն է գործեալ, որ էր 'ի ժողովս եղբարցն: Սա յարուցեալ գնաց առ հայրն Անտոնիոս. իսկ եկին և եղբարք վանիցն այնորիկ անդ, զի բժշկեսցեն զնա և տարցեն 'ի տուն իւր. և սկսան յանդիմանել զնա և ասել՝ եթէ զայս այսպէս արարեր: Իսկ նա գիմաքանէր՝ եթէ ոչ արարեալ է իմ զայդ: Գտաւ անդ և հայրն Պափնուտի, որ կոչէր Կեփալաս, և ասէ ցնոսա. տեսի ես զայր ոմն թաղեալ մինչև ցծունկսն 'ի տղմոյ մերձաւոր յեզր գետոյն. և եկին ոմանք տալ նմա ձեռն 'ի հանել զնա, և չարժեալ

մինչև 'ի պարանոյն ։ Եւ ասէ հայրն Անտոն վասն հօրն Պափնուտիոսի. ահա արդարև այր մի, որ կարող է ապրեցուցանել և առողջացուցանել զհոգիս ։ Եւ զղջացեալք վասն բանից ծերոյն, անկեալք առաջի եղբօրն և մխիթարեալք 'ի ծերոյն՝ տարան զեղբայրն 'ի միաբանակեացսն ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԵՑԱՒ ոմն 'ի հարանցն 'ի պոռնկութիւն, և եդեալ զդուրս խցին ել յանապատ և եղև անդ քսան և մի օր շրջելով յանապատին՝ ոչ ինչ ճաշակելով, այլ պատերազմէր և նահատակէր զի մի՛ տացէ տեղի խորհրդոց ։ Յետ այսորիկ աղօթս արարեալ առ Ա՟ծ ասէ. Տէր, օգնեա ինձ զի ոչ ես հանդարտեմ, ողորմեա ինձ և թեթևացո զպատերազմն յինէն ։ Եւ գտեալ այր մի, մըտեալ անդ և ասէ. լաւ է ինձ մեռանել այսր և ոչ մեղանչել ։ Եւ առժամայն թեթևացաւ պատերազմն և ոչ ևս տագնապէր ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԵՑԱՒ[1] եղբայր ոմն 'ի պոռնկութիւն, և էր պատերազմ նորա իբրև զհուր վառեալ, և այրէր զսիրտ նորա 'ի գիշերի և 'ի տուընջեան. և այլ եղբայր ոմն աղաչէր զնա զի մի՛ ելանիցէ 'ի խրճթէն, և կամօքն Ա՟յ փախեաւ 'ի նմանէ պատերազմն, և լուսաւորեցաւ սիրտ նորա զի համբերեաց պատերազմին ։

ԱՅԼ[2] ոմն եղբայր պատերազմեցաւ 'ի պոռնկութենէ դիւին, և յարուցեալ 'ի գիշերին գնաց առ ծերն սուրբ և ասաց նմա. և մխիթարեաց զնա ծերն և դարձոյց անդրէն 'ի խուցն իւր, և ասէ ցնա ծերն. մի՛ տար տեղի,

թողեցին զնա մինչև ցպարանոց նորա ։ Եւ իբրև լուաւ զայս Անտոնիոս, ասէ վասն հօրն Պափնուտի. ահա այր արդարախօս և ճշմարիտ, որ կարող է ուղղել և կեցուցանել զանձն ։ Եւ պատկառեալ 'ի վերայ բանից ծերոյն եղբարքն, ծունր եդեալ առաջի եղբօրն մխիթարեցին զնա և տարան 'ի վանս իւր ։

1 Եղբայր ոմն պատերազմէր 'ի պոռնկութ՟է, և էր վառեալ 'ի սիրտ նորա ախտն այն 'ի տուէ և 'ի գիշերի. իսկ եղբայրն ճգնէր զի մի 'ի վայր անկցի ընդ խորհրդոցն ։ Եւ զկնի բազում ամաց փախեաւ 'ի նմանէ ինքն պատերազմն, քանզի համբերութեամբ իւրով և շնորհօքն Ք՟ի լուսաւորեցան սիրտք և միտք նորա, և եգիտ հանգիստ ։

2 Այլ ոմն եղբայր պատերազմեալ եղև 'ի պոռնկութենէ, և գնաց առ ծերն 'ի գիշերի և պատմեաց նմա զխորհուրդ իւր. իսկ ծերն ա-րխացոյց և մխիթարեաց զնա, և շահեցաւ եղբայրն 'ի նմանէ և գնաց 'ի սենեակ իւր ։ Եւ ահա դարձեալ եկն առ նա պատերազմն այն, և դարձեալ գնաց առ ծերն, և նա արար նմա այնպէս զխրատն ։ Այս եղև բազում անգամ, այլ ծերն ոչ երբէք տրտմեցոյց զնա, այլ ու-

այլ փութապէս յանդիմանեա զդևն. և եթէ նեղիս՝ եկ առ իս և.մի՜ ամաչեր. զի եթէ յայտնես՝ յամօթ լինի չարն, և թէ թաքուցանես՝ ուրախ առնես զդևսն: Եւ դադարեաց պատերազմն եղբօրն աղօթիւք ծերոյն:

Այլ ումն եղբայր յոյժ ժուժկալ բնակեալ յԱնտէսն Աղեքսանդրեայ անկաւ 'ի մեծ մեղս, և 'ի տրտմութէ անտի ածին զնա դևքն 'ի վհատութի: Իսկ նորա տեսեալ զինքն 'ի տրտմութէ պատրեալ, իբրև զփորձ բըժիշկ եա անձին իւրոյ յոյս բարի և ասէ. հաւատամ 'ի գթութիւնն այ որ առնէ ինձ ողորմութի: Իսկ յորժամ զայս ասէրն, ասէին ցնա դևքն. և ուստի՞ յայտ է եթէ առնէ ողորմութի: Եւ նա ասէ ցնոսա. և դուք ո՞վ էք, եթէ առնէ և եթէ ոչ առնէ, միանգամայն դուք որդիք գեհենին էք և կորստեան. իսկ եթէ այ բարի է, դուք զինչ գործ ունիք: Եւ այսպէս յամօթ եղեալ դևքն գնացին: Յայլում ժամու երևեցաւ բանսարկուն և ասէ ցնա. ասեմ քեզ, ծեր դու, ոչ ես դու քրիստոնեայ: Ասէ ցնա ծերն. որ ինչ և եմ՝ քան զքեզ լաւագոյն եմ: Ասէ ցնա սատանայ. ասեմ քեզ՝ եթէ 'ի դատաստան երթաս: Ասէ ցնա ծերն. ոչ ես դու դատաւոր իմ և ոչ այ իմ:

ուցանէր զնա և խրատէր և ասէր՝ եթէ որքան պատերազմի ընդ քեզ թշնամին, եկ առ իս և հրապարակեա զնա, և ինքն փախիցի 'ի քէն շնորհօքն Քի. քանզի ոչ ինչ այնպէս յաղթէ նմա որպէս յայտնելն զգործս նորա, և դարձեալ ոչ ինչ այնպէս զօրացուցանէ զնա իբրև զծածկելն. և զի 'ի ձեռն խոստովանութե և խրատու ծերոյն բժշկեցաւ եղբայրն համդերձ խոնարհութեամբ:

1 Այլ ումն ճգնաւոր ծեր բնակէր յԱղեքսանդրիա 'ի վանս լեռնուցն կոչեցելոց: Սա անկաւ 'ի մեղս ահագին յոյժ, և անկան 'ի վերայ նորա դևք յուսահատութե. իսկ նա իբրև ետես զանձն իւր յաղթեալ 'ի տրտմութենէն, իբրև զբժիշկ հմուտ ինքն իւր եա յոյս բարւոյ և ասէր. յուսամ յանհասանելի ողորմութիւն այ, զի արասցէ ողորմութիւն 'ի վերայ իմ: Եւ մինչ նա զայս ասէր, ասէին դևքն. այս առնէ քեզ թողութի: Իսկ նա ասէ ցնոսա. և ո՞ իցէք դուք, եթէ արասցէ և եթէ ոչ արասցէ՝ դուք միանգամ որդիք խաւարի և կորստեան եղեալ էք, ձեզ զինչ փոյթ իցէ. այ ողորմած է և երկայնամիտ, իսկ եթէ գթայ յիս և թէ ոչ գթայ՝ ձեզ ոչ օգնէ: Եւ այնպէս յաղթեալ զյուսահատութի կործանեաց զնա: Դարձեալ երևեցաւ նմա դևն և ասէ ցնա. ով ծեր, գիտեա դու մեղաւոր և չար ես ես: Ասէ ցնա ծերն. զինչ և իցեմ, քան զքեզ լաւագոյն իցեմ: Ասէ ցնա դևն՝ ասեմ քեզ ծեր, զի 'ի տանջանս գնալոց ես դու: Ասէ ցնա ծերն. ոչ ես դու դատաւոր իմ և ոչ այ, այլ դատապարտեալ յայ և կործանեալ և փախստական 'ի նմանէ. քեզ չէր փոյթ այդպիսի բան, թէ զգացեալ էիր զամենաթշուառ կորուստն քո: Իբրև լուաւ զայս դևն խայտառակութե, փախըստական եղեալ գնաց 'ի նմանէ:

ԱՍԷԻՆ՝ ծերքն՝ եթէ որոգայթ բանսարկուին 'ի միայնակեացս առաւել քան զկանայս մանկունք են։

ԱՍԱՑ աբբայ Պիմենոս․ ուր գինի և մանկունք են, անդ չեն պէտք սատանայի։

ՉՈԳԱՒ[2] դև մի և բախեաց զդուրս վանաց մի, և յարեաւ պատանի մի 'ի բանալ․ և տեսեալ դևին զպատանին, ասէ ցնա․ դու այդր բաւական ես, և ինքն գնաց չոգաւ 'ի տեղւոջէն։

Էր ոմն ծեր մեծ իբրև ամաց վաթսնից, որում անուն էր Վիտաղիոս․ սորա լուեալ վասն Յովհաննու արքեպիսկոպոսին Աղեքսանդրու՝ եթէ զբանից զհետ երթայ և բամբասէ և դատապարտէ զմիայնակեացս որք մտանեն և շրջին 'ի քաղաքին, կամեցաւ փորձել զնա, և եթէ արդարև որպէս եհաս՝ դատապարտէ՞ զոք։ Եթող զխուց իւր որ բնակեալ էր 'ի սուրբ Սերիդոն, և եկն յԱղեքսանդրիա և այսպիսի վարս էառ յանձն․ մարդկան թուեալ որպէս գայթակղելի, իսկ այ ընդունելի՝ որ տայ, որպէս ասէ Պաւղոս, իւրաքանչիւր ըստ սրտի իւրում։ Եւ մտեալ 'ի քաղաքն գրէր զամենայն բոզեանն կարգաւ։ Եւ սկսաւ գործել մշակութիւ և առնուլ աւուրն դրամակիսեայ փողեան։ Իսկ յորժամ արեգակն 'ի մուտս լինէր, ուտէր փողոյ մի ունդս, և զայլն առեալ մտանէր առ մի մի 'ի բոզենոյն և տայր ցնա ըզփողեանն և ասէր․ շնորհեա ինձ զգիշերս զայս և մի պոռնկիր։ Եւ օթէր առ նմա զգիշերն և պահէր զնա զի մի պոռնկեսցի, և կեայր յերեկորեայ յանկիւն մի ուր էր կինն, և սկսանէր սաղմոսել վասն նորա և ծունր արկանէր մինչև յառաւօտն․ և երդումն առնէր յորժամ ելանէրն, զի մի ումեք ասասցէ զգործ նորա։ Եւ եղև 'ի միում 'ի նոցանէն յայտնէ զվարս նորա՝ եթէ ոչ վասն պոռնկութե մտանէ առ մեզ, այլ վասն ապրեցուցանելոյ զմեզ։ Եւ աղօթեալ ծերոյն դիւահարեցաւ կինն, որպէս զի յայնմհետէ այլոցն երկնչել և ոչ ևս յայտնել

1 Ասաց հայրն Պիմէն․ որոգայթք դիւաց են դրեալ վասն կրօնաւորաց կանայք և մանկունք․ զի ուր իցէ գինի և մանուկ, այլ դև անդ ոչ պիտոյ իցէ 'ի կորուսանել։

2 Ասաց հայրն Պափնուտի՝ եթէ գնաց երբեմն դև և բախեաց զդուռն վանաց եղբարցն, և ել անտի մանուկ ոմն զի պատասխանի տայցէ նմա։ Իբրև ետես դևն զմանուկն, ասէ՝ եթէ դու աստ գոլով, իմ պէտս ոչ գոյ։

զաւուրս կենդանութ՟են նորա։ Իսկ մարդիկն ասէին. ահաւասիկ հատոյց ա՟ծ կնոջն՝ որ զի սուտ խօսեցաւ, քանզի վասն պոռնկելոյ մտանէ չարածերն և ոչ վասն այլոյ իմիք։

Ապա և սրբոյն Վիտաղիոսի կամեցեալ ՝ի մարդկային փառաց խորշել և զհոգին ՝ի խաւարէ անտի փրկել, ասէր ՝ի լսելիս ամենեցուն յորժամ գործէր զմշակութ՟ին և արձակիւր ՝ի վարձուն իւրոյ. գնա, տէր Վիտաղիոս, ՝ի գործն քո, զի այժմ տիկնայքն կան և մնան քեզ։ Իսկ բազմաց պարսաւելով զնա, և կատակելով ասէր նոցա. զի՞ է, ես ո՞չ ունիմ մարմին որպէս ամենեքեան, և կամ միայն միայնակեցա՞ց բարկացաւ ա՟ծ՝ որ զի մեռանիցին ՝ի բռնութէ անտի. արդարեւ նոքա մարմին են որպէս ամենեքեան։ Այլ ասէին ցնա ոմանք. արա դու քեզ մի կին և փոխեա զզգեստ քո, զի լաւ է քեզ, զի մի՛ հայհոյեսցի ա՟ծ քեւ, և ունիս դատապարտանս գայթակղելոցն ՝ի քեզ։ Դարձեալ ասէր նոցա երդմամբ և ցուցանէր զինքն խռովեալ և ասէր. կենդանի է տէր, ոչ լսեմ ձեզ, ՝ի բաց թափերուք յինէն, այժմ ոչ ինչ գործեմ. բայց երթամ առնեմ կին և հոգամ տուն և առնեմ չա՞ր աւուրս. մի՛ տացէ ա՟ծ. որ կամի գայթակղել գայթակղեսցէ և զերեսն քարի տացէ։ Ո՛ ինչ կամիք յինէն, միթէ դատաւո՞ր էք իմ. երթայք անձանց հոգ տարայք. դուք ընդ իմ ոչ տայք պատասխանի, մի է դատաւոր և մի օր դատաստանի. եթէ ոչ կամէր ա՟ծ, ես յԱղեքսանդրիա ոչ գայի։ Այլ զայսոսիկ ասէր աղմկելով և սաստելով, որպէս զի այնուհետեւ ամենեցուն խորշել և պատկառել ՝ի նմանէն։ Այլ դարձեալ ասէր. արդարեւ եթէ ոչ թափիք, չարով թափիք։

Այլ ոմանք զայսոսիկ լուեալ ՝ի նմանէ ՝ի քորեպիսկոպոսացն ծանուցին սրբասէր հայրապետին Յոհաննու վասն նորա։ Իսկ ա՟ծ որ ոչն կամէր զարդարոյն զխոտորումն, խստացոյց զսիրտ նորա և ոչ հաւատաց ումեք, այլ արտաքսեաց և սաստեաց որոց չարախօս եղեն զաբբայ Վիտաղեայ։ Այլ ասէ ցնոսա. դադարեցէք ՝ի զրպարտելոյ զմիայնակեաց. եթէ չէ՞ք լուեալ զչարագիր մեծին Կոստանդիանոսի, որ վասն նորա գրեալն է՝ որ ասէ. ոմանք աներկիւղածք յոյ յետ կատարելոյ սուրբ ժողովոյն սկսան վասն միմեանց գիր չարախօսութ՟ե տալ

ցուրքն Կոստանդիանոս, և ոմանք 'ի նոցանէ եպիսկոպոսք էին և ոմանք միայնակեացք։ Իսկ նորա երես առ երես կացուցեալ, այսինքն զչարախօսն և զչարախօսեալսն, տայր ասել չարախօսին զմեղսն յերեսս մեղացելոյն՝ եթէ շնութիւն էր և եթէ մահապարտութիւն, որ ինչ և էր։ Եւ իբրև ստուգութիւն էր ինչ որ գտանէր, յիշելով զբանն առաքելոյն որ և ասէր՝ ո՞ տկարանայ և ես ոչ առաւելում. և դարձեալ տեառն ոչ դատապարտելով զշնացեալ կինն, այլ ասացեալ ցնա՝ ոչ ես դատապարտեմ զքեզ, նորին նմանող եղեալ և նորա՝ հրամայեաց բերել մոմեղէնս լուցեալս, առաջի նոցա այրեաց ըղտուեալս իւր չարախօսութեան քարտէսս ասելով. եթէ աչօք իմովք տեսանէի զքահանայս այ կամ որ զհրեշտակային ձևն զգեցեալ են, քղամիթովս ծածկէի, որպէս զի մի յումեքէ տեսանիցեն։ Վասնզի և այնպէս արարէք 'ի ծառայն այ ներքինին յայն միայնակեացն, և արկէք զխս 'ի հրապարակս, և արարի մեծ մեղս անձին իմոյ։ Եւ սաստեալ նոցա արձակեաց։

Իսկ ծառայն այ Սիսաղիոս 'ի գործոյ իւրոյ ոչ դադարէր. և զայս աղաչէր զա՛ծ, զի մի համարեսցի մեղս որոց գայթակղին 'ի նա. քանզի գործն զոր գործէր՝ գայթակղելի էր, և ոչ համարեցաւ մարդոյ մեղք որ ինչ և խօսեցաւ ըզ 'ի նա։ Եւ զբազումս յանպարկեշտ կանանցն 'ի զղջումն էած գործ նորա, և մանաւանդ յորժամ տեսանէին զձեռս իւր տարածեալ 'ի գիշերի և աղօթեալ իւրաքանչիւր ումեք 'ի նոցանէ։ Վասն որոյ ոմանք 'ի նոցանէ դադարէին 'ի պոռնկելոյ՝ խրատեալք 'ի նմանէն, և ոմանք արանց լինէին և այնուհետև նստէին ազատաբար, և ոմանք ամենևին հրաժարէին յաշխարհէ և ըզկրօնաւորութիւն ընտրէին. սակայն ոչ ոք գիտաց մինչև ցվախճան նորա՝ թէ նորա վարդապետութեամբ և գործովն անարգ կանայք 'ի մեղաց դադարէին։

Եւ 'ի միում աւուր յելանել նորա յաւագէ այնպիսի կանանցն՝ առաւօտին պատահեաց նմա մարդ մի պիղծ, որ կամէր մտանել առ աւագն պոռնկել ընդ նմա։ Իբրև ետես զնէր Սիսաղիոս, որ ելանէր 'ի նմանէ, ած նմա ապտակ և ասէ. դառնածեր կատակող Քի, մինչև յե՞րբ ոչ 'ի բաց կաս 'ի յաձիր գործոց քոց։ Եւ նա ասէ. հաւատա ինձ, տառապեալ, թէպէտ և յամրա-

գոյն, առնուլ ունիս ապտակ, որպէս զի ամենայն Աղեքսանդրիա ժողովեսցին 'ի յապտակս քո: Եւ յետ սակաւ ժամանակի ննջեաց երանելին Վիտալիոս 'ի խցի իւրում խաղաղութբ, քանզի ունէր խուց փոքրիկ յորում կոչի արեգական դուռն. ուստի և բազում անգամ 'ի մտանելոյ պատարագի՝ որ մերձ 'ի խուց նորա էր եկեղեցի՝ ժողովէին ոմանք 'ի բոզենոյն առ միմեանս և ասէին. Երթիցուք քանզի աբբայ Վիտալիոս դարձեալ պատարագ ունի: Եւ իբրև գայրն, ուրախ առնէր զնոսա և ուտէր և ըմպէր ընդ նոսա, որպէս զի բազում անգամ բազմաց ոխանալ 'ի վերայ նորա և ասել՝ թէ ամենեքեան այսպէս սիրեն զսուտ աբեղայս զայս, և զիջանեն և ոչ գիտեն զծածուկ գործս նորա: Եւ որ զի՛միտանէր յիւրաքանչիւր տունս նոցա, ամենեքեան տեսանէին, բայց ոչ գիտէին թէ որպէս քաջն և պարկեշտն 'ի փրկութի նոցա ընթանայր:

Իսկ յորժամ կատարեցաւ, որպէս ասացի, 'ի խցին իւրում՝ ոչ ուրուք իմացեալ. 'ի նոյն եհաս դև մի որպէս եթովպացի չարադէմ առ մարդն այն որ տուեալ էր աբբայ Վիտալիոսի զապտակն, և ետ նմա ապտակ և ասէ. կալ զապտակն զոր դարձոյց 'ի քեզ աբբայ Վիտալիոս: Եւ անկեալ 'ի խոնարհ սկսաւ փրփրել: Եւ ժողովեցաւ ըստ մարգարէութն աբբայ Վիտալեայ ամենայն Աղեքսանդրիա 'ի ձայն վշտացելոյն 'ի դիւէ անտի, և մանաւանդ որ եթէ զհնչիւն լսեցին տալոյ նմա ապտակ գրեթէ ասպարիսով միով: Իսկ յետ բովանդակ ժամու սթափեալ վշտացելոյն՝ պատառեաց զհանդերձս իւր և մերկացոյց զանձն իւր և ընթանայր 'ի խուց սըրբոյն, աղաղակէր և ասէր. մեղայ, ծառայ այ Վիտալիէ, ողորմեաց ինձ: Եւ ամենեքին ընթանային որք լսէինն: Եւ իբրև հասին 'ի խուց սրբոյն, ել դարձեալ դևն՝ ամենեցուն տեսանելով և զարկոյց զնա: Եւ իբրև մտին 'ի խուց նորա որք հետևեալն էին, գտին զսուրբն կանգուն 'ի ծունկս յաղօթս կալով և զհոգին 'ի ձեռս այ աւանդելով, և յատակին այսպէս գրեալ էր. աղեքսանդրացիք, մի ինչ յառաջ քան զժամանակն դատիք մինչև եկեսցէ տէր: Նոյնժամայն և դևն եթող զմարդն, և ամենեցուն խոստովանեալ որ ինչ արար առ սուրբն և որ ինչ նորա ասացեալ էր նմա: Եւ ծանուցին զայս ա-

միայն սրբասէր հայրապետին Յոհաննու, և իջեալ ուխտին հանդերձ եկն ողջունել զմարմին սրբոյն Սիտաղիոսի։ Եւ իբրև ետես զգիրն յատակին՝ ասէ. արդարեւ յանուն տ̃ն յայսմանէ տառապեալ Յոհաննէս զերծայ, եթէ ոչ զապտակն զոր էառ փշտացեալն՝ ես էի առեալ։ Յայնժամ ամենայն պոռնիկք և որ ՚ի բաց կացեալ էին ՚ի նոցանէ և որոց արանց լեալ էին և ըզգաստացեալ՝ մոմեղինօք և լապտերօք յուղարկէին զնա լալով և ասելով. կորուսաք զփրկութի̃ մեր և զուսուցիչ։ Յայնժամ պատմեցին ամենեցուն զվարս նորա՝ եթէ ոչ վասն ապիրատ ինչ գործոյ մտանէր, և եթէ ոչ երբէք տեսաք պոռնկեալ կամ գինի արբեալ կամ երկուս ժամս ՚ի գիշերին ննջեալ կամ զմի ՚ի մէնջ ձեռօք իւրովք կալեալ։ Իսկ ոմանց մեղադրելով նոցա և ասելով՝ և ընդէ՞ր զայդ ոչ ասէիք ամենեցուն, այլ գայթակղէր ամենայն քաղաքս, պատմեցին ասել վասն այնմ կնոջն որ դիւահարեցաւ, և թէ մեք վասն այսորիկ երկուցեալ լռեաք։

Եւ իբրև թաղեցին զնա պատուով, եկաց ՚ի նոյն որ խրատեցաւն ՚ի նմանէ և բժշկեցաւ՝ առնելով զպիղատակս նորա։ Իսկ յետոյ և կրօնաւոր եղեալ ՚ի վանս նորա ՚ի սուրբ Սերիդոն ՚ի Գազա, և էառ զխուց աբբայ Սիտաղիոսի ըստ հաւատոյ, և անդ եկաց մինչև զվախճան իւր։ Իսկ սրբասէր հայրապետն յոյժ գոհացաւ զա̃յ, որ ոչ ետ նմա թոյլ մեղանչել ՚ի ծառայն իւր Սիտաղիոս. և բազումք յայնժամ օգտեցան ընդունելով զմիայնակեացս, և զգուշանային չդատապարտել զոք ՚ի նոցանէ վայրապար։ Նորա և բժշկութիս յետ մահուանն պատուական գերեզման սրբոյն Սիտաղէի. որոց աղօթիւք պարգեւեսցէ մեզ տէր զմեծ զողորմութի̃ իւր։

ԵՐԿՈՒ միայնակեացք շրջէին ՚ի Տիւրոս ՚ի սպասաւորութե̃. և իբրև անցանէր միոյն ընդ փողոցն, աղաղակեաց առ նա պոռնիկ մի և ասէ. ապրեցո զիս, հայր, որպէս ապրեցոյց Ք̃ս զպոռնիկն։ Իսկ նորա համբաւն ոչ խորշեալ ՚ի մարդկանէն՝ ասէ ցնա. եկ զկնի իմ։ Եւ կալեալ զձեռանէ նորա ել յանդիման ամենեցուն տեսանելով, ոչ ինչ փոյթ արարեալ վասն պարսաւանացն նոցա։ Եւ ել համբաւ եթէ աբբայն կին արար զտիկինն Պորփիրի, զի այս իսկ էր անուն նորա. և երթալով նո-

յա, որպէս զի արկանիցէ զնա 'ի վանս ուրեք, եգիտ կինն յեկեղեցւոջ մանուկ մի ընկեցիկ, և էառ զի սնուցանէ։ Իսկ ոմանք եկին յետ տարւոյ միոյ 'ի քաղաքէն 'ի կողմն յայն ուր էին աբբան և Պորփորի. և տեսեալ զնա որ ունէր զմանուկն, ասեն ցնա. արդարև, ազնիւ աբեղայ, որդեակ ծնար. զի չև ևս էր առեալ զսուրբ սքեմն։ Եւ երթեալ դարձեալ 'ի Տիւրոս համբաւեցին թէ ծնաւ յաբասէն տիկինն Պորփորի, և մեր աչօք տեսաք զմանուկն և ընդ նմա զաբբան։ Իսկ յորժամ գիտաց աբբան յա̃յ զվախճան իւր՝ ասէ ցՄեղեգէ, քանզի զայն անուն փոխեալ էր նորա յորժամ ետ նմա զսուրբ սքեմն. եկ երթամք 'ի Տիւրոս, քանզի ունիմ անդ սակաւ պէտս, և կամիմ զի գաս ընդ իս։ Եւ նա ասէ. որպէս հրամայես։ Եւ եկին երկոքեան և մանուկն ընդ նոսա, և էր իբրև ամաց եօթանց։ Եւ ել համբաւն 'ի քաղաքն՝ եթէ եկն Պորփորի արամբն իւրով միայնակեցաւն։ Եւ յետ սակաւ աւուրց հիւանդացաւ միայնակեացն, և եկին 'ի քաղաքէն հիւանդատես մինչև 'ի հարիւր այր։ Եւ խնդրեաց կայծակունս վառեալ, և բերին լի ամանով, և առեալ թափեաց 'ի պարեգօտս իւր և ասէ. ա̃վ հանդերձ՝ որ պահեաց զմորենին անկէզ 'ի հրոյն, որպէս ոչ մերձեցան կայծակունքս այս 'ի պարեգօտս իմ, և ոչ ես մեղս կնոջ գիտեմ 'ի ծննդենէ իմմէ։ Եւ զայս իբրև ասաց, հաւանեցոյց զամենեսեան, աւանդեաց զհոգին 'ի ձեռս ա̃յ խաղաղութ̃բ։ Իսկ ամենեցուն հիացեալ 'ի վերայ եղելոյ սքանչելեացն, որ զի համբուն ոչ կիզեցան պարեգօտքն 'ի հրոյ անտի, փառաւորէին զա̃ծ որ այնքան ունի ծառայս 'ի ծածուկ։ Իսկ 'ի պատճառանացն Մեղեգեայ, որ և Պորփորոսն անուանիւր, և այլ պոռնիկք հետևեալ նմա գնացին և յանձն առին զկրօնաւորութ̃ի և բարւոք ճգնեալք 'ի վանս ընդ նմա։ Վասն այսորիկ ասեմ ձեզ, որդեակք, մի յաճախէք 'ի դատել զոք. քանզի բազում անգամ զմեղս պոռնկացելոյն գիտացաք, կամ զգողոյն կամ զերդմնազանցին. բայց զապաշխարութիւնն և զհառաչմունս և զարտասուսն զոր մատուցին ա̃յ 'ի ծածուկ և ընդունելի եղեն առաջի ա̃յ, զայն ոչ իմացաք։

ԾԵՐ ոմն մեծ, անուն Յոհաննէս, պատմեաց այսպիսի ինչ՝ եթէ յառաջ ժամանակաւ եկն առ իս մանուկ

այր և ասէ ցիս՝ թէ վասն այ ընկալ զիս, քանզի կամիմ ապաշխարել. և զայս ասէր բազում հառաչանօք։ Իսկ ես իբրև տեսի զնա յոյժ տրտմեալ, և թախանձեալ ասեմ ցնա. ուստի եկիր յայսքան զղջումն, ասա ինձ զպատճառն, և ած ունի օգնել քեզ։ Նա ասէ ցիս. արդարև, տէր իմ, յոյժ մեղաւոր եմ։ Նա դարձեալ ասեմ ցնա. հաւատա ինձ, որդեակ, թէ որպէս բազում և պէսպէս են մեղքն, նոյնպէս բազում և պէսպէս բժշկութիւնքն. այլ եթէ կամիս բժշկութեան հանդիպիլ, ասա ինձ ճշմարտութեամբ զամենայն գործս քո, և ըստ նոցին պատշաճմանց ածից և զդեղն։ Նա քանզի այլ օրինակաւ բժշկի պոռնիկն և այլ մահապարտն և այլ կախարդն և այլ զրպարտողն և այլ ագահն և այլ ոխակալն և այլ գողն և այլ շնացողն, և զի մի զամենայն ախտս համարեցից քեզ, որպէս մարմնաւոր հիւանդութեանց՝ պէսպէս գոլով՝ նոյնպէս տեսանեմք և զօգնադեղսն, նոյնպէս և հոգևոր ախտից այլ և այլ գոլով պէսպէս ունին և զբժշկութիւնս։ Իսկ նորա յոգւոց հանեալ և կոծեալ զկուրծս իւր, և ամենևին խառնեալ արտասուօք և հառաչանօք 'ի բազում խռովութենէն՝ որ կայր զսրտիւն՝ և ոչ զձայնն պարզաբար կարող էր թողուլ։ Իբրև տեսի զնա այնպէս յանհնարին և յանհամբեր տրտմութեան անկեալ, և ոչ որոց հանդիպեցաւ կամ գործեաց չարեացն՝ պատմող կարաց լինել, ասեմ ցնա. լուր ինձ, որդեակ, և բռնաւորեա փոքր ինչ զմիտսդ և ասա զիրսն, և Քն ած պարգևէ քեզ զօգնութիւն իւր. քանզի որ վասն անճառ մարդասիրութեան իւրոյ և անչափ գթութեան զամենայն կրեաց, և մաքսաւորաց զիջեալ հաղորդակից եղև, և 'ի պոռնկէն ոչ բացադարձաւ և զաւազակն ընկալաւ և սիրելի եղև մեղաւորաց, նա ինքն, որդեակ, և զքեզ ընդունի՝ յապաշխարութեան տուժեալ զանձնդ և դարձ արարեալ առ նա. քանզի ոչ կամի զմահ մեղաւորի, այլ զդարձ նորա և զկենդանութիւն։

Յայնժամ բռնաւորեալ զինքն և փոքր ինչ արգելեալ զարտասուսն ասէ ցիս. տէր աբբայ, որ մեղօք ամենայնիւ լցեալս եմ, որ անարժանս եմ երկնի և երկրի,

1 Օրին· ա· մի հիւանդութիւնս պէսպէս տեսանեմք և զդեղսն նմա դեղս, նոյնպէս և։

յառաջ երկու աւուրբք լսեցի՝ եթէ մի ոք 'ի քաղաքէս անտիոքացւոց 'ի նախարարաց դուստր վախճանեցաւ կուսան և թաղեցաւ պատուական և մեծագնի հանդերձիւք 'ի մի գերեզմանացն որ արտաքոյ քաղաքին իցեն. զոր լուեալ իմ, 'ի սովորութենէ ոճիր գործոյս այսորիկ, գնացի 'ի գիշերի 'ի գերեզմանն, և մտեալ սկսայ մերկացուցանել զնոսա: Այլ իբրև մերկացուցի զամենայն որ ինչ զգեցեալն էր մինչև 'ի ներքին իսկ շապիկն որ յանդամսն զգեցեալն էր՝ թողի զնա մերկ իբրև 'ի ծնէ: Այլ իբրև կամեցայ ելանել 'ի գերեզմանէն, կանգնեցաւ մեռեալն առաջի իմ. և յարձակեալ զձախ ձեռնն կալաւ զաջոյ ձեռանէս և ասէ ցիս. ո՜ մարդ դու, ա՞յսպէս պարտ էր մերկացուցանել զիս, զիա՞րդ ոչ երկեար յաստուծոյ, զիա՞րդ ոչ զանգիտեցեր 'ի դատաստանաց սպառնալոյ հատուցմանցն, զիա՞րդ ոչ որպէս 'ի մեռեալ գթարկումն անկաւ 'ի քեզ. և ոչ 'ի հասարակաց բնութենէ պատկառեցեր, այլ քրիստոնեայ գոլով այսպէս մերկ եդիր ինձ կալ առաջի Քսի, և ոչ 'ի կանանց բնութենէ ամաչեալ. ո՞չ ապաքէն նոյն բնութիւն ծնաւ ըզքեզ, ո՞չ ապաքէն զքո մայրն ինև անարգեցեր. որպիսի ինչ պատասխանի, թշուառ մարդ, տացես վասն իմ առաջի ատեկալի բեմին Քսի. որ եթէ 'ի կենդանութեան իմոյ մարդ զերեսս ոչ ետես, իսկ յետ մահու և թաղման մերկացուցեր զիս և մերկ տեսեր զմարմին իմ. աւաղ մարդկան, յո՞րքան տառապանս հանդիպեաց. որո՞վ սրտիւ, ով մարդ, կամ որո՞վ ձեռօք մատուցեալ հաղորդեսցիս 'ի սուրբ և 'ի պատուական մարմնոյ և յարենէ տեառն մերոյ Յսի Քսի: Իսկ իմ զայսոսիկ լըւեալ զարհուրեցայ և ամենևին պապանձեցայ. իսկ յետոյ հազիւ ուրեմն աչիւ և դողութեամբ ասեմ ցնա. արձակեա զիս և ոչ ևս գործեցից զայդ: Այլ նա ասէ ցիս. արդարև ասեմ քեզ, որպէս կամեցար մտեր այսր, բայց որպէս կամիս՝ աստի ոչ ելանես, այլ գերեզմանս այս հասարակաց լինիցի մեզ. և մի կարծեր եթէ նոյնժամայն ունիս մեռանել, այլ յերկար աւուրս տանջեալ ըստ փոքու փոքու՝ չարով չարչարեալ՝ դառնապէս աւանդեսցես

1 Օրինակ մի զփոքու փոքու աւուրբք չարչարեալ. Երկրորդ Թարգմանութիւն ըստ փոքուն փոքուն:

զոգիդ։ Իսկ ես աղաչեցի արտասուօք արձակել զիս, բազում անգամ երդուեալ յամենակալն ա՟ծ՝ եթէ ոչ ևս գործեցից զանօրէն գործս զայս և զոճիր։ Յայնժամ յետ բազում աղաչանաց իմոց և արտասուաց պատասխանի ետ և ասէ ցիս. եթէ կամիցիս ապրել և փրկիլ՝ ի նեղութենէս յայսմանէ, տուր ինձ բան՝ որ թէ արձակեցից զքեզ, ոչ միայն յայսպիսի պիղծ և ՚ի գարշելի գործոց ՚ի զատ կալ յորոց գործեսդ, այլ և ՚ի սոյն իսկ ժամէ երթաս և հրաժարես յաշխարհէ և լինիս միայնակեաց և ապաշխարես վասն որոյ գործեցեր, և ծառայես Ք՟ի։ Իսկ ես երդուայ նմա ասելով՝ թէ աստուծով հանդերձ որ ընդունելոց է զհոգի իմ, ոչ միայն որքան ասացեր ինձ՝ արարից, այլ և յայսմ օրէ հետէ և ոչ ՚ի տուն իմ դարձայց, բայց ՚ի նոյն իսկ աստի ՚ի վանս երթայց։ Յայնժամ ասէ ցիս աղջիկն. զգեցո զիս որպէս և գտերն։ Եւ իբրև զգեցուցի զնա, ՚ի նոյնն բազմեալ ննջեաց. և ես աւասիկ եկի առ քեզ, յետ ա՟յ ապրեցո զիս ո՟ղ և կամիս։

Զայսոսիկ լուեալ իմ ՚ի պատանւոյն, և մխիթարեալ զնա բանիւք ապաշխարութե՟ն, և ժուժկալութե՟ն կրթեցի զնա և՝ կարգեցի զնա միայնակեաց, արգելի յայր մի ՚ի լերինն որ յայնկոյս քաղաքին է, մեծապէս գոհանալով զա՟յ և ջանալով վասն փրկութե՟ն անձին իւրոյ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն միայնակեաց, էր սա ՚ի քաղաքէն Աղեքսանդրու, և անուն նորա Կիւրակոս և անուն քեռ նորա Պարասկեւի։ Իսկ յորժամ մեռան ծնողք նորա, ցանկացաւ Կիւրակոս կրօնաւորական վարուցն. և թողեալ զամենայն ստացուածս հայրենեաց իւրոց և զքոյրն, և գնացեալ նորա յանապատս առ մեծն Դանիէլ ՚ի Սկիւթ և կրօնաւորեցաւ ճգնաւորական վարուք և եղև հաճոյ յամենայն վարս կրօնաւորութեան իւրոյ, և սէր կատարեալ ունէր առ ա՟ծ։ Իսկ քոյր նորա Պարասկեւի էր յոյժ գեղեցիկ պատկերաւն. եղև խաբեալ ՚ի բանսարկուէն, ետ զանձն իւր ՚ի գործ պոռնկութե՟ն, և անառակ վարուքն զբազում ոգիս կորուսանէր։

Եւ լուեալ զայս ամենայն եղբօր նորա Կիւրակոսի, և յոյժ տրտմեալ լինէր ՚ի վերայ կորստեան քոյր իւրոյ, և ուրացեալ լինէր զնա վասն անառակ գնացիցն։ Եւ

1 Օրին. Ա. և զգեցուցի նմա միայնակեցոյ զգեստ, արգելի։

յետ ամաց ինչ լուեալ զայս մեծն Դանիէլ և այլ ծերքն անապատին, մեղադրէին յոյժ Կիւրակոսի՝ թէ զիա՞րդ թողեր զքոյրն քո անտէր և ետուր կորուսանել սատանայի։ Եւ զայն լուեալ Կիւրակոսի՝ սուգ առեալ հառաչէր զկորուստն Պարասկևեայ քեռն իւրոյ։ Յայնժամ ասեն ցնա ծերքն. եղբայր Կիւրակոս, արժան է քեզ ինքնին 'ի խնդիր երթալ կորուսելոյն այնորիկ և հանել զմոլորեալ ոչխարն 'ի սատանայական գործոյն։

Եւ յայնժամ յարուցեալ Կիւրակոս հրամանաւ և աղօթիւք ծերոցն գնաց և էջ 'ի քաղաքն Աղեքսանդրեայ, և հարցանէր և յուզէր զտունն Պարասկևեայ քեռն իւրոյ. և երթեալ գտանէր զդուռն նորա, և կայր կանգնեալ միայնակեացն 'ի դուռն պոռնկանոցին ամօթալից պատկառանօք, և քոյրն կայր յուրախութեան բազում արամբք 'ի գինեբրունս և յերգս։ Եւ լուեալ զձայն երգոցն Կիւրակոսի և արտասուօք ողբս առեալ հայէր յերկինս և աղաչէր զա̃ծ օգնել կորուսեալ անձինն։ Եւ յայնժամ առաքեաց 'ի ներքս պատանեակ մի առ քոյր իւր և ասէ՝ թէ եղբայր քո Կիւրակոս կայ արտաքոյ դրանն և կոչէ զքեզ։ Եւ էր Պարասկևէ գլխաբացեալ և բոկ ոտամբ, անառակութե̃ պարէր և խաղայր 'ի մէջ բազմականացն ընդ մեղսասէր երիտասարդսն։ Իսկ յորժամ լուաւ վասն եղբօր իւրոյ՝ յոյժ ուրախացեալ ցնծաց, և ընթացեալ արտաքս ետ ողջոյն եղբօրն և երկիր եպագ 'ի վերայ երեսաց իւրոց։ Եւ տեսեալ զնա Կիւրակոսի յայնպիսի կերպարանսն, բխեալ արտասուօք վերացոյց զձեռս իւր առ ա̃ծ և ողբալով ասէր. ով քոյր իմ Պարասկևէ, զի՞նչ է այդ զոր տեսանեմ զքեզ, որ և արհամարհեցեր զա̃ծ և ատեալ անարգեցեր զհոգիդ քո. ահա կորեար դու և կորուսեր զբազումս. վայ ինձ, քոյր իմ, զի այդպէս տեսանեմ զքեզ. լաւ էր ինձ եթէ ես առաջի քո մեռեալ էի. վայ ինձ, քոյր իմ, զի հայիմ 'ի քեզ և զի՞նչ է զոր տեսանեմ, զի զյաւիտենական կորուստն բարձեալ ունիս զանձամբդ։

Իսկ յորժամ լուաւ զայս Պարասկևէ, բախեալ անկաւ յոտս նորա և ողբալով ասէր. վայ ինձ թշուառականիս, եղուկ եմ ես որ 'ի սպառ կորեայ և մեղօք անցուցի զժամանակս կենաց իմոց. աղաչեմ զքեզ, հայր իմ ըստ հոգւոյ և եղբայր ըստ մարմնոյ, արդ եթէ գիտես

որ ընդունի զիս ա̃ծ և տեսանէ զպոռնկի զզջումն զթութ̃ի և զանառակ կնոջ զապաշխարութի̃ն, մի̃ թողուր զիս աստ աղաչեմ զքեզ, տէր իմ. ով հայր իմ, լուղ լինիմ և հնազանդիմ հրամանաց քոց ամենայն դիմօք, և յամենայն սրտէ և 'ի կամաց ծառայեցից տեառն ։ Իսկ յորժամ լուաւ զայս Աբիւրակոս, ուրախ եղև յոյժ և ասէ ցնա. մուտ 'ի տուն քո և ծածկեա զգլուխ քո և ագիր կօշիկ 'ի յոտն քո. վասն զի յերկար է և քարուտ յոյժ Ճանապարհն և խորշակ սաստիկ է 'ի լերինն, մինչև տարայց զքեզ և 'ի կուսանաց վանս մատուցից ։ Այլ յայնժամ ասէ ցնա աղջիկն. կենդանի է տէր ա̃ծ իմ, զի որպէս եկի ես 'ի ձեռս քո գլխիբաց և բոկոտն, այնպէս եկից զկնի քո, ոչ մտից 'ի տուն իմ և ոչ առից ինչ 'ի սատանայական ընչիցն այն. եկ, եղբայր, և երթիցուք որպէս և եմս իսկ անծածուկ գլխովս իմով և բոկ ոտիւքս. լաւ է ինձ, եղբայր իմ, մերկ գալ զկնի քո, քան դառնալ ինձ և մտանել 'ի կորստական յարկսն իմ։ Իսկ Աբիւրակոս յորժամ լուաւ զայս 'ի քուրօջէ իւրմէ, առաւելապէս խնդաց մեծաւ ուրախութ̃բ, գոհանալով զտեառնէ՝ որ լուսաւորեաց զխաւարացեալ սիրտս նորա։ Այլ յուղի անկեալ գնացին 'ի լեառնն և սկսան մտանել 'ի ներքսագոյն անապատն, զի երթիցեն 'ի վանսն տօնիտացւոցն ։

Այլ 'ի Ճանապարհին ասէր Պարասկեւի ցեղբայրն իւր Աբիւրակոս. ով հայր իմ և եղբայր, ասա ինձ՝ եթէ կա՞յ ինձ յոյս ողորմութ̃ե առ ա̃ծ եթէ ոչ։ Այլ ասէ Աբիւրակոս ցքոյր իւր. այո կայ իսկ մեծ յոյս, ոչ թէ միայն քեզ, այլ ամենայն մեղաւորաց որ դառնայցէ 'ի Ք̃ս ապաշխարութ̃բ հանդերձ. քանզի Ք̃ս այսպէս աւետարանէ և աւետիս եբեր մեզ 'ի յերկնից 'ի հօրէ իւրմէ և ասէ՝ եթէ ոչ եկի կոչել զարդարս, այլ զմեղաւորս յապաշխարութի̃ ։ Դարձեալ աւետարանէ և ասէ՝ եթէ ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին, այլ զդառնալ նորա 'ի չար Ճանապարհէն և զկեալ։ Դարձեալ հաստատէ զմեղաւորս 'ի յոյս կենաց իւրոց և ասէ՝ թէ ուրախութի̃ լինիցի յերկինս 'ի մէջ հրեշտակացն ա̃յ վասն միոյ մեղաւորի որ ապաշխարիցէ զմեղս իւր. և ակնարկեալ ասէ վասն մոլորեալ կորուսելոցն մեղօք՝ թէ ով ոք ունիցի հարիւր ոչխար և մոլորիցի մի 'ի նոցանէ, միթէ ո՞չ թո-

ղուցու զիննսուն և զինն յանապատին և երթիցէ զհետ մոլորելոյն մինչև գտանիցէ․ և յորժամ գտանէ, ՚ի վերայ ուսոյն բառնայ և տանի խառնէ ՚ի հօտն իւր․ այսպէս և Քս զամենայն մեղաւոր որ դառնան առ նա, ՚ի յուս իւր բառնայ և ՚ի յերկնից հրեշտակս տանի խառնէ։ Եւ լուեալ զայս Պարասկեւի, գոչէր արտասուօք և հառաչանօք աղաչէր զտուողն ողորմութե Քս։ Եւ Սիւրակոսի տեսեալ զապաշխարութի քեռն իւրոյ, ՚ի խորոց սրտէ աղաչէր զԱծ ընդունել զապաշխարութի նորա։ Եւ Պարասկեւի գնայր գլխիբաց և երկու ձեռքն կապեալ ՚ի վերայ գլխոյն։ Եւ եղև մինչդեռ երթային ընդ դժուարին Ճանապարհ անապատին, հերձեալ լինէին ներբանք երկու ոտիցն Պարասկեւեայ և արիւնն սաստկապէս հեղեալ ՚ի մարմնոյն, և բխեաց արտասուս և կոծ հառաչմանցն ընդդէմ Այ, և յորդեալ վտակք արտասուացն անդադար, և յիշելով զմեղսն իւր, և գլուխն և երեսն ՚ի տօթոյ խորշակէն և ՚ի կիզմանէ արեգականն որպէս հրով այրեցեալ լինէր։ Եւ սկսաւ երկու բռամբքըն ծեծել զկուրծսն իւր, որ և կապուտակեալ ուռուցեալ եղև և հերձաւ, և ելեալ արիւնն ելից զհանդերձն իւր և զծոցն․ լայր և ասէր հառաչանօք․ ընկալ, տէր իմ Յս Քս, զապաշխարութիւնս իմ որպէս ընկալար զպոռնիկ կնոջն։

Եւ մինչդեռ երթային, ահա եղբայր նորա զի այլ եղբարք անապատաւորք կրօնաւորք գային ընդ Ճանապարհ անապատին, ասէ ցքոյրն իւր․ խոյս տուր սակաւիկ մի ՚ի Ճանապարհէդ և թաքիր մինչև անցանեն զի մի գայթակղեսցին, զի ոչ գիտեն թէ քոյր իմ ես դու․ և Պարասկեւի թիւրեցաւ ՚ի Ճանապարհէն և թաքեաւ։ Իսկ յորժամ անցին անապատաւորքն, գնաց Սիւրակոս ձայն տուեալ քեռն իւրոյ, և տեսեալ զնա զի մեռեալ կայր՝ յայնժամ յոգւոց եհան հառաչանօք և ասէ․ վայ ինձ մեղաւորիս, որ չեղէ արժանի կեցուցանել զհոգի տառապեալ քեռն իմոյ։ Եւ ապա փորեաց զերկիր և սաղմոսիւք և օրհնութբ թաղեաց զնա, և ՚ի բազում նեղասրտութէն և ՚ի տրտմութէն ննջեաց ՚ի վերայ գերեզմանի նորա։

Եւ տեսանէ յանուրջս զարմանալի տեսիլս․ ահա ըղտէր նստեալ ՚ի վերայ բարձրութեան աթոռոյ, և կային

շուրջ զնովաւ բազմութիւն հրեշտակաց և ունէին զՊա-
րասկևէ առաջի Ք͞ի հին և աղտեղի պատառատուն
հանդերձիւք, և ունէր զգլուխն իւր 'ի կոր ։ Եւ ասէ տէր․
բերէք զամենայն գործս պոռնիկ կնոջդ առաջի իմ։ Եւ
եկեալ սևադէմ մարդիկ և բերին տոմարս գրեալ և բա-
ցին առաջի նորա և ընթերցան զամենայն գործս մեղաց
նորա․ և եկին երկու արք լուսաւորք և մատուցանէին
առաջի տեառն չիչ մի լցեալ արեամբ և արտասուօք և
ընթեռնուին առաջի նորա փոքր ինչ քարտեզ եթէ որ-
պէս լող եղև եղբօրն իւրոյ, և բացագլխով և բոկ ո-
տիւքն գնաց զդժուար և զքարուտ ճանապարհ անապա-
տին, և կոծելով բաղխէր զկուրծսն իւր զճանապարհն
մինչև իսպառ վիրաւորեցաւ մարմինն ։ Յայնժամ ասա-
ցին սևադէմքն այն․ ահա այսչափ ժամանակս ընդ մեզ
էր և զհաճոյս մեր կատարէր և զձեռագիր յանցանացն
ելից երկուց կողմանց տումարիս, և վասն սակաւ մի ա-
ւուրս որ երեկ զկնի ձեր՝ կամիք յափշտակել զնա 'ի մէնջ։
Եւ ասէ տէր․ բերէք կշիռք, և բերին․ և որպէս 'ի կթո-
ցէ թափէին սևքն զմեղս կնոջն 'ի տումարէն, և լցին
զմի կողմն կշռոց նոցա ։ Նոյնպէս և լուսաւորքն եդին ըղ-
չիչն 'ի միւս այլ կողման կշռոցն, և ծանրացաւ և ելից
զչարալից կողմնն, և ցրուեցան ամենայն չարիքն իբրև
զծուխ, և իբրև զփոշի անյայտ եղև ։ Յայնժամ բու-
րեաց անուշահոտութիւն, և երթեալ յափշտակեցին ըղ-
Պարասկևէ 'ի ձեռաց թշնամեացն որք կամէին տանել
զնա 'ի տանջանսն, և բերեալ կացուցին զնա առաջի
Ք͞ի ։ Եւ հրամայեաց հանել 'ի նմանէ զաղտեղի և
զհին պատառոտուն զհանդերձն, և ագուցին նմա բե-
հեզս և ծիրանիս և եդին պսակ 'ի գլուխ նորա, և առին
զնա արքն լուսաւորք և թռուցեալ հանին յերկինս ։

Յայնժամ զարթեաւ Կիւրակոս 'ի քնոյ անտի և ու-
րախ եղև յոյժ ընդ տեսիլ երազոյն, և երթեալ պատ-
մեաց զայն մեծին Դանիէլի և այլոց սրբոց հարանցն
որք 'ի Սկիւթ էին, և ամենեքեան փառաւորէին զԱ͞ծ ։
Եւ գրեցին զերանուհին Պարասկևէ ընդ այլ կրօնա-
ւորսն և 'ի սուրբ կանայսն 'ի տախտակս յիշատակացն
'ի մարտի քսան և ութ ։

ԵՂԵԳԻՈՍ ոմն անուն միայնակեաց նեղեցաւ 'ի դիւէ
անտի ձանձրութեան 'ի խցի իւրում․ և իբրև յերկարեաց

մարտն, յարուցեալ գնաց յանապատն, որ կոչի Եղոս. և շրջելով նորա անդ՝ ետես այր մի մերկ՝ յոյժ ծերունի, որոյ տեսեալ զնա 'ի փախուստ եկաց: Իսկ աբբայ Եղեգէոս զհետ մտեալ պնդաքար, եկաց նա յաղօթել. և յետ աղօթելոյն ասէ ցնա. զիարդ եկիր այսր, և զի՞ այդքան աշխատեցար: Եւ նա ասէ. տաղտկացայ 'ի ձանձրութենէ անտի 'ի խցին իմում, և յարուցեալ ելի յանապատ աստ, շրջելով 'ի սմա և աղօթելով, որպէս զի 'ի բաց կացցէ յինէն դևն ձանձրութեան, խորհեալ եթէ գտցի արդեօք ծառայ ա̃յ՝ որ աղօթեսցէ 'ի վերայ իմ. և ահաւասիկ անտես արարեալ ա̃յ զմեղս իմ՝ առաքեաց զքո սրբասիրութի̃դ. արդ մաղթեալ վասն ա̃յ՝ աղօթեա 'ի վերայ իմ և ընկալ զիս, զի բնակեցայց ընդ քեզ: Իսկ նորա ողջոյն տուեալ և աղօթեալ ասէ. այդմ անհնար է, զի ոչ տուեալ է քեզ յա̃յ: Յայնժամ ասէ Եղեգէոս. աղաչեմ զքեզ, զիարդ եկեալ ես այսր և քանի՞ ժամանակ ունիս և զի՞նչ շնորհ ետ քեզ ա̃ծ:

Իսկ նա յօժարութե̃բ ասէ ցնա. եթէ զիարդ եկի և որպէս պատճառանօք, յայտ է թէ որպէս մեղաւոր և վասն ապրել կամելոյ եկի այսր, այսինքն ա̃յ առաջնորդեալ իմում տկարութե̃ս. և ունիմ յայսմ տեղւոջ տարիս եօթանասուն աւելի, ոչ տեսեալ զերեսս մարդոյ մինչև ցայսօր: Իսկ յառաջ սակաւ մի ժամանակի հպարտացաւ սիրտ իմ 'ի ներգործութե̃ թշնամւոյն, իբրև թէ 'ի մեծ չափս հասեալ քան զբազումս: Եւ նախախնամութե̃ն ա̃յ եմուտ յիս խորհուրդ աղաչել զնա ծանուցանել ինձ՝ թէ ընդ ո՞ւմ ունիմ բաժին, և թէ իցէ՞ արդեօք հաւասար իմ յերկիր: Եւ աղաչեալ զա̃ծ իմ խրատաբար՝ յեօթներորդ աւուրն եկն ինձ յաներևութից ձայն՝ եթէ ընդ Մերգեայ, որ է յԱղեքսանդրիա, 'ի խաղացուկ և պոռնկայոյզ: Իսկ իմ տրտմեալ յոյժ՝ ասէի ընդ միտս իմ. վայ քեզ, տառապեալդ Պիւռիէ, ահաւասիկ այսքանի տարիս ունիս ծառայելով ա̃յ յայսպիսի և յայսքան խստութե̃, և արդ ընդ պոռնկայոյզս կարգեցար: Եւ ամբարտաւան կարծեօք 'ի թշնամւոյն համարեցայ գալ ձայնին, վասն որոյ և յերկմիտս էի: Եւ արարեալ դարձեալ եօթն ևս օր այլ աղօթելով, նոյնպէս լուայ նոյն ձայնին՝ որ ասէր ցիս. ասացի քեզ, եթէ ընդ Մերգեայ հրապարակաշրջողի յԱղեքսանդրի ունիս բա-

ժին։ Յայնժամ ասեմ ընդ միտս. եթէ այս հաճոյ եղև այ̃, ոչ թողից՝ եթէ ոչ տեսից ով իցէ և զինչ իցէ գործ նորա։

Եւ յարուցեալ գնացի յԱղեքսանդրիա քաղաքն. և իբրև հարցի, ցուցին ինձ զնա որ նստէր 'ի կապեղէն ընդ պոռնիկս 'ի գինեբրբուս խայտալով. և պոռնիկք ոմանք մտանէին և ոմանք ելանէին, քանզի նա էր 'ի վերայ ամենեցուն նոցա։ Եւ իբրև մտի 'ի կապեղէսն, հարցի եթէ նա՞ իցէ Սերգի անուանն։ Եւ նա ասէ՝ ես եմ։ Յայնժամ ասեմ ցնա. կամիմ առնել ընդ քեզ սէր։ Եւ նա ասէ. խաղաղութի̃ նիստ։ Եւ հրաման տուեալ կապեղէին՝ եբեր որ ինչ 'ի կապեղէսն սովոր էր ծախել։ Եւ հարկաւորեցայ յետ այնքան տարեաց՝ յամենեցունց հաղորդել վասն սիրոյն այ̃, համարեալ՝ եթէ այ̃ այս հաճոյ եղև և ընդ իս համարեցաւ, ո՞չ առնեմ ընդ դմա սէր։ Եւ իբրև ուրախ եղեաք, ասեմ ցնա. ունիս տուն. ասէ՝ այո։ Ասեմ. արդ երթիցուք 'ի տուն քո, զի ունիմ ինչ ասել քեզ։ Իսկ նա դայթակղեցաւ ընդ միտս իւր, մի՛ գուցէ փորձեալ 'ի թշնամւոյն՝ կամի 'ի մեղս անկանել. և ստէպ ստէպ հայելով պարսաւէր զիս 'ի միտս իւր, և զարմանայր՝ թէ զի՞արդ յայդպիսի ծերութեան և կարգաւորութե̃ն գոլով պատրեցաւ այդպիսի ախտիւ, որպէս յետոյ պատմեաց ինձ։ Իբրև գնացաք 'ի տուն նորա, և արարեալ իմ աղօթս՝ ասեմ ցնա. վասն այ̃ պատմեա ինձ անխորշաբար զվարս քո, և որ ինչ բարի գործեալ ես։

Իսկ նորա զարմացեալ յայսմիկ՝ ասէ ցիս. մարդ այ̃, ահաւասիկ 'ի կապեղէն գտեր զիս՝ ընդ պոռնիկս ուտելով և ըմպելով և զբօսանելով, քանզի եմ իսկ 'ի վերայ նոցա. և առանց իմ 'ի նոցանէ 'ի մի ոք ոչ մերձեսցի ոք. այլ ինձ ասէ, և զոր կամիմ՝ տամ նմա. և դեռ ևս, որպէս ասեսդ, կամիս զվարս իմ գիտել. ահաւասիկ ինքնատես եղեր, զի ևս այլ կամիս ուսանել յինէն։ Իսկ իմ առաւել աղաչելով և երդմնեցուցանելով չծածկել յինէն, եթէ գործեալ ինչ է բարի. ապա և վասն ձայնին զոր լուայ, ասացի նմա։ Յայնժամ նորա զարմացեալ վասն մարդասիրութե̃ն այ̃, և յոյժ հանեալ ասէ. թողութի̃ արա ինձ, եթէ այդպէս իցէ, յիշեմ 'ի միում աւուր մտեալ 'ի կապեղէն ըստ սովորութե̃ն՝ տեսի կին մի գեղեցիկ յոյժ, որ նստէր 'ի յատայն, և

գործէր 'ի վարձու. որում ցանկացեալ՝ ասեմ ցկապեղուհին. ուստի՞ է կինս այս: Եւ նա ասէ. յայսմ քաղաքէ է: Եւ ասեմ ցնա. խօսեաց ընդ դմա, զի լինիցի ընդ իս: Եւ ասէ. ոչ կարեմ այդպիսի ինչ ձառել նմա. զի թէպէտ և այժմ 'ի խոնարհութեան է, յոյժ ազնուական է: Ասեմ ցնա. իսկ ընդէ՞ր յայդպիսի կարգ եկեալ է: Եւ նա ասէ. այր դորա պարտական եղև իշխանին հարիւր դահեկանի. և իբրև ոչ կարաց հատուցանել, արկ զնա 'ի բանտ, էառ և զերկուս որդեակս դորա 'ի ծառայութիւն. և արդ աշխատի և շրջի 'ի տունս և 'ի գիշերի, թերևս կարասցէ ազատել զնոսա: Զայս լուեալ իմ ասեմ ցնա. երթ ասա նմա, որ զի թէ լինիցի ընդ իս, և ես տաց զհարիւր դահեկանն: Նա դարձեալ ասէ. ոչ կարեմ, զի որպէս կարծեմ՝ և ոչ հաւանի իսկ երբէք. քանզի գիտեմ եթէ օգաւոր է: Եւ ասեմ ցնա. թերևս հաւանի. ապա եթէ չհաւանի, ոչ ինչ կորուսեր: Եւ նորա հաւանեալ ինձ՝ գնաց ասել նմա:

Իսկ նորա յօգւոց հանեալ և արտասուեալ, սակայն յանձին կալեալ՝ ասելով, որքան ժամանակս ունիմ ջանալով և աշխատելով 'ի տունս և 'ի գիշերի, որպէս զի ազատեցից զնոսա, և չհասանեմ. արդ և ձանձրացայ ես, և զինչ արարից՝ ոչ գիտեմ. կարծեմ եթէ մարդասէր գոլով ա̃ծ՝ թողութի̃ն արասցէ ինձ զայս զմին մեղս վասն երից հոգւոցն. որպէս գիտակ իսկ է, թէ զայս վայր ոչ գիտացի զփորձ այլ առն, այլ 'ի հարկէ մատնեմ զմարմինս իմ 'ի մեղս վասն նոցա: Իբրև եկն կապեղուհին և ասաց ինձ՝ եթէ յանձին կալաւ, ընթացայ և բերի զհարիւր դահեկանն, և թուեալ ետու 'ի ձեռս նորա: Եւ նորա առեալ արտասուօք և բազում հառաչանօք, մտաք 'ի սենեակն. և համբարձեալ զաչս իւր յերկինս ասէ. տէր, դու գիտես զնեղութիւնս իմ: Իբրև զայս լուայ, խղճեաց սիրտ իմ և ասեմ ընդ միտս իմ. եթէ այդպիսի նեղութի̃ն է դմա, զիա՞րդ արարից ընդ դմա զայդպիսի իրս զպիղծ և զանօրէն: Եւ թողեալ զնա արձակեցի հարիւր դահեկանաւն, և ազատեաց զայրն իւր և զորդեակսն:

Զայս լուեալ ասացի. փառք մարդասիրին Ա̃յ, արդարեւ յիրաւի կարգեցայ ընդ քեզ: Եւ նորա դարձեալ յօգւոց հանեալ՝ ասէ ցիս. արդարեւ եթէ այս հաճոյ

եղև ա՟յ, որպէս և ասեմ, և յա՟յ եկիր առ իս, որ յոյժ մեղաւոր եմ, և այլ ես լաւագոյն յիշեցից քան զայս ։ Իշխան ոմն չարարուեստ և մեղսասէր և օտարոտի եկեղեցւոյ ա՟յ եկն 'ի քաղաքս Աղեքսանդրու, և զօր հանապազ առնոյր յինէն երկուս կամ երիս բոզս ։ Դէպ եղև 'ի միում աւուր մինչդեռ անցանէր առ վանօք մի կուսանաց, ետես 'ի նոցանէ մանկամարդս խոնարհեալս 'ի պաշտաւհանացն. և 'ի ցանկութ՟ի նոցա վառեալ՝ հրամայեաց զինուորացն շուրջանակի զվանօքն զդրունսն պահել ըզգուշութ՟բ, զի մի գուցէ փախիցէ մի ոք 'ի նոցանէ. և մտեալ 'ի ներքս՝ ժողովեալ զամենեսեան և թուեալ եգիտ եօթանասուն կուսան. զոր ետ ցիս՝ պատուիրեալ ասելով. ահաւասիկ ունիս զդոսա, որպէս կամիս արա, և յամենայն աւուր որքան և խնդրեցից, ածցես ինձ, մինչև կատարեսցին եօթանասունեքինդ ։ Զայս իբրև տեսի և լուայ, ասեմ 'ի միտս իմ. վայ ինձ մեղաւորիս, այդքան տարիս ունին վասն ա՟յ զկուսութիւն պահեալ, մաշեալ զմարմինս իւրեանց պահօք և հսկմամբ և ամենայն ճգնութ՟բ, որպէս զի զանձինս սուրբս կացուցանեն երկնաւոր փեսային, և ինև կորուսանեն զայսքան և զայսպիսի ջան և զվաստակ՝ պղծելով յայսպիսի ապարասան գազանէ. քաւ լիցի ինձ այսպիսի ինչ գործել ։ Իսկ բազում ինչ խորհեալ և յանհնարս եկեալ և զա՟ծ աղաչեալ տալ ինձ միտս, որով գիտացից ճարակ՝ ազատել զնոսա յայնպիսի պղծութ՟է, ամենողորմ ա՟ծ գթացեալ արկ 'ի միտս իմ խորհուրդ բարի ։ Իսկ յարուցեալ գնացի առ բոզեան քաղաքիս. և ցուցեալ նոցա զինչս իմ՝ հազիւ հաւանեցուցի կտրել զհերս և զգենուլ զգեստ կրօնաւորական. և արգելեալ զնոսա 'ի վանսն և թողեալ զնոսա անդէն և առեալ զկուսանս թաքուցի յայլ տեղի ։ Իսկ տայի թշուառական իշխանին հանապազօր 'ի կտրելոյ պոռնկացն, ցորքան լցաւ համար եօթանասունիցն ։ Իսկ իբրև լցաւ, գնաց չարափառն այն և պիղծն. յայնժամ առեալ զկուսանսն՝ տարայ դարձեալ 'ի վանս իւրեանց, և զնոսա դարձեալ մտածէի արձակել ։ Որոց տեսեալ զաղախնեայսն և զհարսնացեալսն Ք՟ի ա՟յ մերոյ՝ ոչ կամեցան անտի ելանել, ասելով. եթէ արժանաւորեաց զմեզ ա՟ծ պատճառանօք զգենուլ զսուրբ կրօնաւորութ՟ես ձև, քաւ լիցի մեզ այսուհետև դառնալ

'ի յայն պղծութիւն և 'ի կորուստ անձանց մերոց: Այս մնացին 'ի նոյն վանսն սուրբ զգեստովն՝ հաճոյանալով ապաշխարութեամբ Ճշմարտի ամենազօր և գթածին այ՟:

Զայսոսիկ լուեալ իմ, և առաւել փառաւորեալ զած՟, որ միայն օգնական և փրկիչ է յուսացելոց 'ի նա և հաւատացելոց Ճշմարտութեամբ, ասեմ ցնա. արդարեւ, եղբայր, Թէպէտ և յոյժ վաստակեցի, ծանեայ եԹէ ոչ միայն հաւասար իմ, այլ և առաւել քան զիս ես. բայց վասն այ՟ աղօԹս արա ինձ, որ զի երԹայց 'ի տեղի իմ: Այս նա ասէ. աղօԹեցից քեզ տերամբ իմով զի երԹիցես 'ի տեղի քո. որպէս ասեսդ՝ եԹէ ընդ քեզ համարեցայ, ոչ Թողից զքեզ, այլ ընդ քեզ եկից: Այս աղաչեաց զիս անսալ նմա օր մի կամ երկուս, և տուեալ զինչ իւր աղքատաց՝ եկն զկնի իմ. և բնակեալ ընդ իս այս այս ամ երիս, այժմ կատարեցաւ չորք աւուրք յառաջ: Այս զքեզ աղաչեմ, յելանել հոգւոյ իմոյ՝ ընդ դմա դիցես. այլ այժմ երԹ և յետ երից աւուրց եկ, զի ունիմ ինչ ընդ քեզ կարևոր պէտս խօսել: Այս իբրև գնացի, և յետ երից աւուրց դարձեալ ըստ բանի ծերոյն, եկի գտի զնա ննջեալ: Այս Թաղեալ զնա առ աբբայ Սերգեայ, ոմ՟ հրամայեաց ինձ, և գոհացեալ զայ՟ 'ի վերայ սքանչելեացն հրաշալի, գնացի փառաւորելով զած՟:

ԶԵՂԵԱԼ՝ նշանս մանաւանդ զառաւել զարմանալիս յաւուրս մեր, հաճոյ Թուեցաւ մեզ Յակովբու սարկաւագի և մեղաւորի գրել առ ձեզ, եղբարք հոգևորք, զի լսելով ձեր՝ շահիցն պատահիցեն անձինք ձեր. և ըղձմարդասէրն ած՟ փառաւորեցէք, որ ոչ կամի զկորուստ ուրուք: Այս լուարուք ինձ և միտ դիք ասացելոցս առ յինէն, քանզի լի են շնորհօք բանք իմ:

Զի սուրբ եպիսկոպոսն Նոնոսեայ կոչեաց շուրջ զքաղաքովն զեպիսկոպոսունս վասն իրաց ինչ. և ժողովեցան եպիսկոպոսունք ուԹ, ընդ որս էր սուրբն՝ Նոնոս, որ իմ եպիսկոպոսն էր, այր սքանչելի, միայնակեաց եղեալ ընդ բազմուԹե՟ վանաց աբեղմենացւոց. և վասն անարատ վարուց և առաքինուԹե՟ գնացից արժանի եղև այսպիսի պատուոյ: Այս ժողովեալ սոցա յառաջասացեալ քաղաքին, իջանել 'ի մատրանն սրբոյն Յուլիանոսի.

1 Պարծանաւորն այս արքայից օրինա՛ 'ի ծայրիւղեան գրչագրին. որում համանայ հարանց կարգ որ առ մեզ, գրեա յայն գրոնք և չարին բարգմանութեն:

մտեալ էր մեր անդր, իջեալ ընդ այլ եպիսկոպոսունս։ Եւ յաւուր միաշաբաթւոջ իջեալ եպիսկոպոսացն նըստան 'ի վերայ փատրոնի 'ի պաշտօն աղօթիցն 'ի դրան մատրանն. և նստեալ եպիսկոպոսքն հարցին զտէրն իմ ՙՆոնոս, զի օգտեսցին 'ի նմանէ։ Եւ տուրք հոգին խօսելով 'ի ձեռն շնորհաց նորա, շահէին 'ի փրկութիւն։ Եւ ահաւասիկ գայր անցանէր առաջի մեր վարձակաց բոզապետն Անտիոքայ և գլխաւոր դասուն կաքաւչացն. և էր նստեալ 'ի վերայ գնացող գրաստու, սաստիկ հրաշալեօք և գեղեցիկ հանդերձիւք զարդարեալ, անչափ ոսկւով և մարգարտով յօրինեալ. և բազմութիւն աղանց և կանանց շուրջ զնովաւ, որք սպասաւորէին նմա պատուական հանդերձիւք զարդարեալ, և մանեակ ոսկի ընդ պարանոցս իւրեանց։ Ոմանք կային առաջի նորա, իսկ ոմանք զհետ երթային. և ոչ գոյր յագուրդ տեսանելոյ զնա և զհանդերձս նորա, որք ախորժէին զնա։ Եւ անցեալ առաջի նորա ելից զամենայն օդն անուշահոտութեամբ մշկոյն և իւղոյն անուշահոտութիւքն պատուականացն։ Եւ տեսեալ զնա դասուց սրբոցն եպիսկոպոսացն, զի այնպէս արձակ և համարձակ բաց երեսօք անց առաջի մեր այնպէս յայրատաբար, և զգլուխն իւր անգամ ոչ ծածկելով, այլ զպատուական զգլխադիրն զոր ունէր՝ ընկենոյր զուսովք իւրովք, և ամենեքեան իբրև 'ի սաստիկ մեղաց դարձուցին զերեսս իւրեանց։

Բայց սուրբն այ ՙՆոնոս տէրն իմ խորհրդովք աչօք սրտի հայեցաւ 'ի նա. և յետ այսորիկ եդեալ զերեսս 'ի վերայ ծնկաց իւրոց, և զանձեռայն զոր ունէր 'ի սուրբ ձեռս իւր՝ եթաց արտասուօք, և զամենայն գոգն այծեաց եթաց սուրբ արտասուօքն. և ապա հառաչեաց սաստիկ յոյժ և ասէ ցեպիսկոպոսունքն որք նըստէին անդ առ նմա. տեսէք, եղբարք, թէ որքան փոյթ կալաւ յանձին վասն երկրաւոր իրաց։ Եւ նոքա 'ի լռութեան ձգնեցան, և ոչ ինչ պատասխանի տուեալ. և նա դարձեալ եդ զերեսս իւր 'ի վերայ ծնկաց իւրոց, և հառաչելով ծեծէր զկուրծս իւր, և զամենայն այծէսն եթաց արտասուօք։ Եւ դարձեալ ասաց. արդարեւ մծ զայս յառաջ անելոց է և կացուցանելոց է առաջի սոսկալի ատենին իւրոյ դատելով զմեզ և զեպիսկոպոսութիւնս մեր և զվարս մեր։ Որպէս կարծէք, սիրելիք,

որչափ ժամանակս եղև սա 'ի սենեկին իւրում լուանալով և սրբելով և մաքրելով, և պաճուճել 'ի դեղ և 'ի պէսպէս հպտանս. և սաստիկ գթասիրութբ ընդ հայելի հայելով, զի մի զառաջին բարեկամաց իւրոց 'ի պատրաստութէ վրիպեսցի, և տգեղ երևեսցի ցանկացողաց իւրոց. արարեալ զայս զի հաճոյ թուեսցի մարդկան, որ այսօր են և վաղիւն ոչ ևս են: Իսկ ես որ ունելով զառագաստն 'ի յերկինս զանապական և զանմահ փեսայն, որ զանապականութն տայ զարդարելոցն 'ի պատուիրանս իւր, բաժին մեծապէս ունելով զերկնաւորսն որ ոչ կարծեօք զանկանի, զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուաւ և 'ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ զոր Ած պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց, բայց զի՞ շատ ասեմ, խոստումն ունելով տեսանել զանքննելին և զանհաս գեղն զոր սերովբէքն և քրովբէքն նայել ոչ կարեն, այսպիսի ունելով՝ ոչ պատրաստիմք և ոչ զարդարիմք և ոչ լուանամք զաղտ տառապեալ ոգւոց մերոց, այլ թողումք 'ի սուգ և 'ի տխրութի:

Զայս ասացեալ՝ առ զիս և եղաք 'ի խրճիթն մեր. և ընկեցեալ զինքն 'ի վերայ քարի և զերկիր ծածկելով և ընդ գետինն նայելով, լայր սաստկապէս, աղաչէր ասէր. Ած, քաւեա զիս զմեղաւորս, զի միոյ աւուր զարդարումն պոռնկին յաղթեաց զարդարման վարուց ամաց իմոց. որո՜վ երեսօք նայեցայց ընդ քեզ, Ած իմ. կամ որպիսի՞ բանիւ արդարացայց առաջի քո, տէր, որ տեսանես զգաղտնիս իմ, տէր. ոչ մատուցանել զգեղ ոգւոյս առաջի քո, տէր, որպէս խնդրէս դու յինէն, Ած իմ. առ սոսկալի և ահաւոր սեղան քո կացեալ եմ, և ոչ եմ զարդարեալ զիս ըստ կամաց քոց, տէր Ած իմ. որ 'ի չգոյէ 'ի գոյ ածեր զամենայն ինչ, և անարժան գոլով տառապելութես իմոյ՝ արժանաւորեցուցեր ծառայել քեզ: Մի՛ որոշեր զիս յերկնաւոր սեղանոյ քո. մի դատապարտեսցէ զիս զարդ պոռնկին առաջի ահաւոր և աքանչելի բեմի քո: Զի սա վասն երկրաւորիս և հողոյս սաստիկ փոյթ կալաւ յանձին. իսկ ես զքեզ անմահ փեսայդ արհամարհեալ՝ յանփոյթութի մատնեցի զանձն իմ, և վասն հեղգութե զրկեցայ 'ի զարդու պատուիրանաց քոց. Նա մարդկան հաճոյ խոստացաւ լինել և արդարեւ[1] եղև, զի վասն այսր զարդարեալ եղև 'ի

1 Յօրինակին արդար եղև:

մտեալ էր մեր անդր, իջեալ ընդ այլ եպիսկոպոսունս։ Այլ յաւուր միաշաբաթւոջ իջեալ եպիսկոպոսացն նստան 'ի վերայ փատրոնի 'ի պաշտօն աղօթիցն 'ի դրան մատրանն. և նստեալ եպիսկոպոսքն հարցին զտէրն իմ ‘Առնոս, զի օգտեսցին 'ի նմանէ։ Այլ տուրբ հոգւոյն խօսելով 'ի ձեռն շնորհաց նորա, շահէին 'ի փրկութիւն։ Այլ ահաւասիկ գայր անցանէր առաջի մեր վարձակաց թողապետն Անտիոքայ և գլխաւոր դասուն կաքաւչացն. և էր նստեալ 'ի վերայ գնացող գրաստու, սաստիկ հրաշալեօք և գեղեցիկ հանդերձիւք զարդարեալ, անչափ ոսկւով և մարգարտով յօրինեալ. և բազմութիւն արանց և կանանց շուրջ զնովաւ, որք սպասաւորէին նմա պատուական հանդերձիւք զարդարեալ, և մանեակ ոսկի ընդ պարանոցս իւրեանց։ Ոմանք կային առաջի նորա, իսկ ոմանք զհետ երթային. և ոչ գոյր յագուրդ տեսանելոյ զնա և զհանդերձս նորա, որք ախորժէին զնա։ Այլ անցեալ առաջի նորա ելից զամենայն օդն անուշահոտութեամբ մշկոյն և իւղոյն անուշահոտութիւքն պատուականացն։ Այլ տեսեալ զնա դասուց սրբոցն եպիսկոպոսացն, զի այնպէս արձակ և համարձակ բաց երեսօք անց առաջի մեր այնպէս յայրատաբար, և զգլուխն իւր անգամ ոչ ծածկելով, այլ զպատուական զգլխադիրն զոր ունէր՝ ընկենոյր զուսովք իւրովք, և ամենեքեան իբրև 'ի սաստիկ մեղաց դարձուցին զերեսս իւրեանց։

Բայց սուրբն ա̃յ ‘Առնոս տէրն իմ խորհրդովք աչօք սրտի հայեցաւ 'ի նա. և յետ այսորիկ եդեալ զերեսս 'ի վերայ ծնկաց իւրոց, և զանձեռայն զոր ունէր 'ի սուրբ ձեռս իւր՝ եթաց արտասուօք, և զամենայն գոգն այծեաց եթաց սուրբ արտասուօքն. և ապա հառաչեաց սաստիկ յոյժ և ասէ ցեպիսկոպոսունքն որք նստէին անդ առ նմա. տեսէք, եղբարք, թէ որքան փոյթ կալաւ յանձին վասն երկրաւոր իրաց։ Այլ նոքա 'ի լռութեան ձգնեցան, և ոչ ինչ պատասխանի տուեալ. և նա դարձեալ եդ զերեսս իւր 'ի վերայ ծնկաց իւրոց, և հառաչելով ծեծէր զկուրծս իւր, և զամենայն այծէսն եթաց արտասուօք։ Այլ դարձեալ ասաց. արդարև ա̃ծ զայս յառաջ ածելոց է և կացուցանելոց է առաջի սոսկալի ատենին իւրոյ դատելով զմեզ և զեպիսկոպոսութիւնս մեր և զվարս մեր։ Որպէս կարծէք, սիրելիք,

ո՞րչափ ժամանակս եղև սա 'ի սենեկին իւրում լուանալով և սրբելով և մաքրելով, և պաճուճել 'ի դեղ և 'ի պէսպէս հպտանս. և սաստիկ գթասիրութ՟բ ընդ հայելի հայելով, զի մի՛ զառաջին բարեկամաց իւրոց 'ի պատրաստութ՟է վրիպեսցի, և տգեղ երևեսցի ցանկացողաց իւրոց. արարեալ զայս զի հաճոյ թուեսցի մարդկան, որ այսօր են և վաղիւն ոչ ևս են: Իսկ ես որ ունելով զառագաստն 'ի յերկինս զանապական և զանմահ փեսայն, որ զանապականութ՟ի տայ զարդարելոցն 'ի պատուիրանս իւր, բաժին մեծապէս ունելով զերկնաւորսն որ ոչ կարծեօք զանկանի, զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուաւ և 'ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ զոր ա՟ծ պատրաստեաց սիրելեաց իւրոց, բայց զի՞ շատ ասեմ, խոստումն ունելով տեսանել զանքնինն և զանհաս գեղն զոր սերովբէքն և քրովբէքն նայել ոչ կարեն, այսպիսի ունելով՝ ոչ պատրաստիմք և ոչ զարդարիմք և ոչ լուանամք զաղտ տառապեալ ոգւոց մերոց, այլ թողումք 'ի սուգ և 'ի տխրութ՟ի:

Զայս ասացեալ՝ առ զիս և ելաք 'ի խրճիթն մեր. և ընկեցեալ զինքն 'ի վերայ քարի և զերկիր ծածկելով և ընդ գետինն նայելով, լայր սաստկապէս, աղաչէր ասէր. ա՟ծ, քաւեա զիս զմեղաւորս, զի միոյ աւուր զարդարումն պոռնկին յաղթեաց զարդարման վարուց ամաց իմոց. որո՞վ երեսօք նայեցայց ընդ քեզ, ա՟ծ իմ. կամ որպիսի՞ բանիւ արդարացայց առաջի քո, տէր, որ տեսանես զգաղտնիս իմ, տէր. ոչ մատուցանել զգեղ ոգւոյս առաջի քո, տէր, որպէս խնդրես դու յինէն, ա՟ծ իմ. առ սոսկալի և ահաւոր սեղան քո կացեալ եմ, և ոչ եմ զարդարեալ զիս ըստ կամաց քոց, տէր ա՟ծ իմ. որ 'ի չգոյե 'ի գոյ ածեր զամենայն ինչ, և անարժան գոլով տառապելութ՟ես իմոյ՝ արժանաւորեցուցեր ծառայել քեզ: Մի՛ որոշեր զիս յերկնաւոր սեղանոյ քո. մի՛ դատապարտեսցէ զիս զարդ պոռնկին առաջի ահաւոր և սքանչելի բեմի քո: Զի սա վասն երկրաւորիս և հողոյս սաստիկ փոյթ կալաւ յանձին. իսկ ես զքեզ անմահ փեսայդ արհամարհեալ՝ յանփոյթութ՟ի մատնեցի զանձն իմ, և վասն հեղգութ՟ե զրկեցայ 'ի զարդու պատուիրանաց քոց. նա մարդկան հաճոյ խոստացաւ լինել և արդարեւ[1] եղև, զի վասն այսր զարդարեալ եղև 'ի

1 Յօրինակին արդար եղև:

վերայ երկրի. իսկ ես մարդասիրին ա̃յ խոստացայ հա-ճոյ լինել և ստեցի, և վասն այսորիկ ոչ գոյ յոյս փըր-կութ̃ե գործոց իմոց. այլ հայելով 'ի գթութիւն քո կա-միմ զայդ խմանալ, և վասն բազում ողորմութ̃ե քում տառապեալ ծառայ քո եմ: Օ այս ասացեալ նորա լա-լով և հառաչմամբ, ես բազում քան զայս խոստովա-նելով, անցուցաք զաւուրս շաբաթուն:

Եւ 'ի վաղիւ անդր որ էր սուրբ կիւրակէն, յետ կա-տարելոյ զգիշերական պաշտօնն, ասէ ցիս սուրբն՝ Նո-նոս տէրն իմ. եղբայր սարկաւագ, տեսիլ տեսի և յոյժ խռովեալ եմ, և պատմել զնա ոչ կարեմ. բայց ա̃ծ ըզ-հաճոյսն իւր արասցէ և զառ 'ի մեզ օգուտն: Եւ դար-ձեալ ասէ. յերազի տեսանէի ես զի կայի առ անկեան սեղանոյն, և տեսի աղաւնի մի գեռաթաթախ զի թըռ-թռայր զինև, և ժահահոտութ̃ե գայուին ոչ կարէի տա-նել. և նա յերկարէր թռթռալովն զինև, մինչև կատա-րեցին զաղօթս երախայիցն. և յորժամ քարոզեաց սար-կաւագն, 'ի նոյնժամայն աներևոյթ եղև յինէն: Եւ յետ կատարման պատարագին արձակեցան ժողովուրդ-քըն. և յելանելն իմ յորժամ հասի 'ի տուն իմ, գայր նոյն աղաւնին գեռաթաթախ և թռթռայր զինև, և իմ կարկառեալ զձեռս իմ, կալայ և ընկեցի յաւազան ջրոյ գաւթի եկեղեցւոյն. և եթող 'ի ջուրսն զամենայն աղտեղութիւնս իւր, և ելանէր սպիտակ իբրև զձիւն, և թռուցեալ 'ի վեր բարձրանայր: Եւ ամբարձեալ զաչս իմ տեսի 'ի բարձունս զի ելանէր, մինչև հեռացաւ յա-չաց իմոց և ոչ ևս կարէի տեսանել զնա:

Եւ զայս ասացեալ նորա՝ յարուցեալ չոգաք 'ի մեծ եկեղեցին ընդ այլ եպիսկոպոսունսն, և տուաք ողջոյն եպիսկոպոսապետի քաղաքին. և յորժամ եղև ժամ ա-ւետարանին, նստան եպիսկոպոսունքն 'ի բեմին. և յետ կարգաւոր պաշտամանցն և գրոցն և սաղմոսացն առա-քեն զաւետարանն առ սուրբն Նոնոս աղաչելով՝ զի կաց-ցէ 'ի թարգմանութիւն: Իսկ նորա յարուցեալ և բա-ցեալ զա̃ծաշունչ բերան իւր՝ ոչ ևս ինքն խօսէր, այլ սուրբ հոգին որ բնակեալ էր 'ի նմա. բայց խօսէր ոչ ճարտարութ̃բ. ինչ, քանզի ոչ ունէր զարտաքնոցն իմա-ցուածս բանից, այլ լի էր սուրբ հոգւովն և ա̃ծային շը-նորհօքն. և յա̃ծաբանելն նորա լուսաւորէր զժողովուր-

դըն աւետարանական բանիւքն վասն դատաստանի մեղաւորաց և վասն բարի յուսոյն՝ որ կայ և մնայ արդարոց։ Նա այնպէս զեղջ անկեալ 'ի սիրտ ժողովրդոցն 'ի սուրբ բանիցն զոր խօսէր սուրբ հոգին շրթամբք նորա, մինչև ամենայն ատակ եկեղեցւոյն թանայր յարտասուաց ժողովրդոցն։

Նա ըստ մարգարէութեն այ և խնամոց առ իւր աբարածս, պատահէր և յեկեղեցւոջ անդ և բոզապետն այն վասն որոյ մեր բանքս են։ Նա ոչ էր գիտացեալ սորա զհոգս մեղաց, այլ և յեկեղեցւոջ չէր մտեալ երբեք. իսկ յայնժամ զղջացաւ յերկիւղէն տեառն վարդապետութե սուրբ հօրն, և վստահ եղեալ յանձն՝ այնչափ եհեղ զարտասուսն՝ մինչև թանալ զգետինն, զի որպէս վտակս ջրոյ հոսէին յաչաց նորա։ Նա պատուէր ետ երկուց մանկանցն և ասէ. կացէք աստ մինչև արձակի ժողովուրդն, և զհետ երթայք սրբոյն մինչև գտանիցէք զտեղի օթեվանի նորա։ Իսկ պատանիքն եկեալ զհետ մեր և չոգան պատմեցին՝ եթէ 'ի մատրանն սրբոյն Յուլիանոսի է. և 'ի նոյն առաքէ 'ի ձեռն մանկանցն երկթերթեան տիպ մի, յորում գրեալ էր այսպէս. Սուրբ աշակերտիդ Քի 'ի մեղաւորէս և յաշակերտէ բանսարկուին՝ ծունր ածեմ քո սուրբ գարշապարացդ։ Լսելով լուայ զայ զոր պաշտես, թէ խոնարհեցոյց զերկինս և էջ յերկիր, ոչ վասն արդարոց, այլ 'ի փրկել զմեղաւորս. և այնպէս ընդ մաքսաւորս և ընդ մեղաւորս բազմեցաւ։ Նա դու պարկեշտութե սուրբ ես և՝ ոչ երբեք տեսեալ ես մարմնաւոր աչօք զկին. այլ զայս առաջի քրիստոնէից վասն այ, եթէ յանդիմանախօս եղև ընդ շամրտացւոյ պոռնկին 'ի վերայ ջրհորոյն։ Իսկ արդ եթէ այնպիսւոյն ես աշակերտ, զի յանկացեալ եմ տեսանել զհրեշտականման զերեսս քո, և 'ի ձեռն քո փրկութե հասանել։

Իսկ տէրն իմ ʻՆոնոս եպիսկոպոս գրէ պատասխանի

1 [illegible] թէպէտ և ոչ տեսեալ ես մարմնաւոր աչօք զնոյն կինքն տէր զՅս Քս, որ յանդիմանախօս եղև ընդ շամրտացւոյ պոռնկին 'ի վերայ ջրհորոյն, սակայն ճշմարիտ պաշտօնեայ ես նորա, որպէս լըւայ ասացեալ 'ի քրիստոնէից։ Իսկ արդ . . . ։

օրինակ այսպէս. Ով ոք իցես, ա՟յ յայտնի ես, և կամք քո և առաջիկայ խորհուրդք քո. բայց զայս ասեմ քեզ, մի կամիցիս փորձել զտառապելութիւնս իմ, զի ես այր մեղաւոր եմ։ Բայց եթէ կամիցիս տեսանել զիս, եկ ընդ իս եպիսկոպոսունս եօթն, առաջի նոցա ամենեցուն տես զիս։ Եւ 'ի նոյնժամայն յարուցեալ եկն առ մեզ 'ի մատրանն։ Իսկ տէրն՝ Նոնոս յառաջ քան զգալ նորա ժողովեաց առ ինքն զեպիսկոպոսունսն, և հրամայեաց նմա մտանել առ մեզ։ Իսկ նորա մտեալ ընկենու զինքն յերկիր, և բուռն հարեալ զոտիցն՝ Նոնոսի և սկըսանէր լալ և հառաչել, և լուանալ զոտս նորա արտասուօքն և հերօքն ջնջէր. առնոյր հող յերկրէ և արկանէր զգլխով իւրով, և մեծաբարբառ աղաղակէր ասելով. ողորմեա ինձ մեղաւորիս. լեր նմանող տեառն քում և վարդապետին Ք՟ի, և հեղ 'ի վերայ իմ զքաղցրութիւն քո, և արա զիս քրիստոնեայ. զի ես եմ ժողով լայնութե՟ մեղաց և անդունդք անօրէնութեան, զոր առեալ ընկղմեսցես յաւազան ա՟յ քո, ընկենուլ զիս 'ի գոգ հայրապետին Աբրահամու։ Եւ ամենեքեան որ էին 'ի տեղւոջն յարտասուս լինէին, տեսանելով զայսպիսի մանկութ՟ի և զհաստատուն հաւատս պոռնկին. և հազիւ հաւանեցուցին զնա թողուլ զոտս սրբոյն և յոտն կալ։ Եւ ասէ ցնա. 'ի կանոն քահանայութեան մեր այսպէս կայ, ոչ մկրտել զպոռնիկ առանց երաշխաւորութե՟, զի մի դարձեալ 'ի նոյն գտցի։ Եւ նորա զայս լուեալ՝ ընկենու զինքն 'ի գետնի և դարձեալ բուռն հարկանէ զոտից սրբոյն և ասէ՝ եթէ պատասխանի տալոց ես առաջի ա՟յ վասն անձին իմոյ, եթէ ոչ այժմիկ մկրտես զիս. և 'ի ձեռաց քոց խնդրէ ա՟ծ զարիւն իմ, և 'ի վերայ քո գրեսցէ զգժնեայ զգործս իմ, եթէ ոչ հաւանեսցիս առնել զիս քրիստոնեայ յաւուրս յայսմիկ. անարժան զործոց իմոց հաղորդակից գտանիցիս, եթէ ոչ զիս օտարացուցանես 'ի չար գործոց իմոց. այլ ուրացեալ զա՟ծ կռոց երկիր պագանեմ, եթէ ոչ զիս այսօր վերստին հարսն Ք՟ի ծնցիս։

Իսկ այլ եպիսկոպոսքն և որք ընդ նոսա էաք՝ զարհուրեալք և զարմացեալք յաղագս անբաւ մարդասիրութեանն Ք՟ի, տեսանելով մանաւանդ զայնպիսի մեղաւորն յերկնաւոր տեսչութիւնն տոչորեալ և բորբո-

քեալ։ Յայնժամ սուրբն Նոնոս առաքէ զիս զմեղա-
ւորս զՅակոբոս սարկաւագ առ եպիսկոպոս քաղաքին,
և պատուիրեաց ինձ ծանուցանել նմա կարգաւ զամե-
նայնն. և զմի ոք 'ի սարկաւագուհեացն պատուիրեաց զի
առաքեսցէ ընդ իս։ Իսկ իմ երթեալ պատմեցի զամե-
նայնն եպիսկոպոսի քաղաքին։ Եւ նորա լուեալ խնդաց
մեծաւ ուրախութ͞բ, և գրէ առ տէրն Նոնոս ասելով
այսպէս. Հայր պատուական և երանելի վարդապետ, քեզ
իսկ վիճակեալ պահէր այդպիսի գործ, զի գիտեմ եթէ
բերան ես ա͞յ, որպէս ասէ՝ որ հանէ զպատուականն յան-
արժէն, բերան կոչի նա ա͞յ։ Եւ ապա առ ինքն կոչէ ըզ-
տիկինն Հռովմինէ, որ է գլուխ ամենայն սարկաւագու-
հեացն, առաքեաց ընդ իս։ Եւ մեր եկեալ գտաք զնա
զի անկեալ դնէր 'ի գետնի լալով առ ոտս նորա. և հա-
զիւ հաւանեցոյց զնա տիկինն Հռովմինէ յառնել, ասե-
լով՝ եթէ արի, քոյր իմ, զի ձեռնադրեսցիս։ Եւ նոյն-
ժամայն յարեաւ, և ասէ ցնա եպիսկոպոսն. խոստովա-
նեա զմեղս քո։ Նա պատասխանի ետ լալով և ասէ. Ե-
թէ քննեսցես զխիղճ մտաց իմոց, ոչ գտցես յանձն իմ
գործս բարիս. այլ զմեղս իմ գիտեմ զի հանգոյն աւա-
զոյ են բազմութեամբ առանց թուոյ առ ափն ծովու, և
ծանրագոյն քան զնոսա, և ջուրք ծովու նուազագոյնք
են քան զնոսա. բայց հաւատամ յա͞ծ թէ մարդասի-
րութ͞բ իւրով վշտակից լինի ինձ և թողու զբազմութ͞ի
մեղաց իմոց։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. ասա զանուն քո։
Իսկ նա ասէ. որ 'ի ծնողաց իմոց կոչեալ է՝ Պիղիգէ է
անուն իմ. բայց քաղաքս անտիոքացւոց Մարգարիտ ա-
նուանեցին վասն բազում զարդուց իմոց, որով զարդա-
րէր զիս բանսարկուն. քանզի զարդարէր զիս 'ի խա-
նութս իւր։ Ասէ եպիսկոպոսն. որ 'ի ծննդենէ անուն՝
այն կոչեսցի։ Եւ առեալ ձեռնադրեաց զնա և կոչեաց
զանուն նորա Պիղիգէ. և լուսաւորեալ օծ զնա սուրբ
իւղովն, և ետ նմա զմարմին և զարիւն փրկչին մերոյ
Յ͞սի Ք͞սի։ Եւ լինի նմա մայր ըստ հաւատոյ տիկինն
Հռովմինէ սարկաւագուհին։ Եւ առեալ զնա երանելին
'ի վանսն ուր քոյքն ամենայն էին, և զմեզ հանդերձ
այլովք եպիսկոպոսօքն։ Եւ ասէ ցիս տէրն իմ՝ Նոնոս.
քեզ արդարեւ[1], տէր սարկաւագ, եկ զի ուրախասցուք

1 Լոփինն ասեմ։

ընդ հրեշտակս ա՟յ, այլ և ձէթ ճաշակեսցուք վասն սքան-չելեացս եղելոց, որ վերստին ծնեալ եղև հարսն Ք՟ի։

Եւ մինչդեռ ճաշակէաք, գայր բանսարկուն մերկ, և զձեռն կապեալ 'ի վերայ գլխոյ իւրոյ աղաղակէր ասե-լով. ո՛վ բռնութիւն ինձ 'ի սպառնալոյս յայսմանէ և յա-ռանցելոյս. ոչ եղեն քեզ բաւական երեսուն հազարքն տաճկաց, զոր առեր և հաներ յինէն և լուսաւորեալ մկրտեցեր առաջի ա՟յ. ոչ եղեն քեզ բաւական քաղաքն Հելիոպոլիս՝ որ իմ էր, այլ և զայն քաղաքն յափշտա-կեցեր 'ի ձեռաց իմոց և լուսաւորեալ մատուցեր ա՟յն քում. այլ և զկատարեալ յոյսն իմ հաներ յինէն։ Ո՛վ բռնութիւն ինձ 'ի չար ալևորելոյս յայսմանէ զարշելւոյս. ոչ ես կարեմ համբերել նենգութեանց քոց. անիծեալ լիցի օրն յորում ծնեալ եղեր 'ի վերայ երկրի. ընկճե-ցեր զիս և գողացար զյոյսն իմ յինէն։ Եւ նորակնիքն և սարկաւագուհին և մեք ամենեքեան հանդերձ եպիս-կոպոսօքն տեսաք զնա, զի ասէր զայս աղաղակելով և ող-բալով։ Եւ դարձեալ բանսարկուն ասէ ընդ նորակնիքն. դու զի՞ զայդ արարեր ընդ իս, ո՛վ տիկին Պիղիգեա, և դու նման եղեր Յուդային իմոյ. քանզի փառօք և պա-տուով պսակեալ էր յա՟յն իւրոյ, բայց սակայն մատնեաց զնա. նոյնպէս և դու ընդ իս արարեր։ Իսկ տէրն Նոննոս ասէ ցսուրբ աղախինն Ք՟ի. Պիղիգեա, սաստեա նմա։ Իսկ որոշն Ք՟ի կնքեալ զինքն և սաստեաց 'ի նա, և հալածեցաւ 'ի մէնջ։

Եւ յետ երկուց աւուրց գայ բանսարկուն և գտանէ զնա, զի էր 'ի քուն առ մօրն հաւատոյն իւրոյ սարկա-ւագուհւոյն, և զարթոյց զնա. ասէ. տիկին Մարգա-րիտ, զի՞նչ արարի քեզ. ո՞չ ոսկւով և մարգարտով զար-դարեցի զքեզ. ո՞չ բազմացուցի զարծաթ քո և զոսկի և զհանդերձս քո. աղաչեմ զքեզ, զի՞նչ է վասն որոյ ստրտ-մեալ ես ընդ իմ, ասա ինձ, և ես հաճեմ զկամս քո, բայց միայն մի՛ թողուր զիս և մի՛ առներ զիս այպն ամե-նեցուն։ Իսկ նա կնքեալ զինքն նշանաւ սուրբ խաչին՝ փչեաց զնա և աներևոյթ արար զնա ասելով. սաստեսցէ 'ի քեզ տէրն իմ Յ՟ս Ք՟ս, որ յափշտակեաց զիս 'ի ձե-ռաց քոց, զի ես փոխեցայց յառագաստ երկնաւորին։ Եւ ապա զարթոյց զսարկաւագուհին Հռովմինէ. ասէ ցնա Պիղիգեա. աղօթեա վասն իմ, տիկին իմ և մայր,

զի յարձակի բանսարկուն 'ի վերայ իմ։ Եւ նա ասէ. մի՛ երկնչիր 'ի նմանէ, որդեակ իմ ցանկալի, քանզի յայսմհետէ 'ի ստուերէ քումմէ երկիցէ։

Եւ կոչեաց Պիղիգէ զմանուկն իւր, որ էր աւագագոյն և իշխան տան նորա, հրաման ետ և ասէ. երթ յապարանս իմ և գրեա զոր ինչ կայ 'ի համդերձից 'ի սենեակն իմ և զոսկին և զարծաթն իմ, և զամենայն առեալ բերջիր այսր։ Եւ զամենայնն մանուկն երթեալ արար որպէս հրամայեաց նմա, և բերեալ մատոյց առ տիկինն իւր։ Իսկ նա կոչեաց 'ի ձեռն մանկանն իւրոյ և սարկաւագուհւոյն զտէրն ՙՆոնոս եպիսկոպոս և զամենայն ինչ ետ 'ի ձեռս նորա ասելով՝ եթէ այս է մեծութիւն իմ որով հարստացոյց զիս բանսարկուն 'ի ձեռն չար վարուց իմոց. քանզի բաւական է ինձ մեծութիւն փառաց փեսային Քրիստոսի։ Եւ կոչեաց զամենայն ծառայս իւր և զաղախինայս, և զատեաց զնոսա և ասէ. ահա ես ազատեցի զձեզ յաժամանակեայ ծառայութենէս, բայց դուք փութացարուք ազատել զոգի իմ 'ի մեղաց։ Տըւեալ նոցա ոսկի ձեռամբ իւրով և արձակեաց զնոսա։ Իսկ սուրբ եպիսկոպոսն կոչեաց զհազարապետ եկեղեցւոյն, և առաջի նորա ետ զամենայն ստացուածսն 'ի ձեռս հազարապետին և ասէ ցնա այսպէս. երդմնեցուցանեմ զքեզ յանարատ երրորդութիւն, զի յայսմ ընչիցս մի մտցէ յեկեղեցի ո՛չ և մի յեպիսկոպոսանոց անդ, և մի յայլ 'ի կղերիկոսաց դասս և մի 'ի քո տուն. և եթէ արհամարհելով արհամարհես զերդումնս զայս, և գողանայցես ինչ 'ի նմանէ՝ կամ դու կամ այլ ոք, նզովք մտցեն 'ի տուն քո, և ընդ նոսին լիցիս համարեալ՝ որք ասացին 'ի խաչ հան 'ի խաչ հան զդա։ Այլ այրեաց և որբոց և կարօտելոց բաշխեա զայդ. զի որ չարեօք ժողովեալ են, բարեօք յօրինեսցին գանձ արդարութեան։

Իսկ աղախինն Քրիստոսի Պիղիգեա ոչ ինչ եկեր զեօթն օր 'ի յիւրմէ ընչիցն, այլ կերակրէր զնա տիկինն Հռովմինէ՝ որ եղև նմա մայր ըստ հաւատոյն. քանզի երդուաւ ոչ ինչ ճաշակել 'ի մեղաց վաստակոցն։ Իսկ իբրև լուսանայր ութերորդ օրն՝ որ էր յառաջացեալ, մերկացաւ զպատմուճանն մկրտութեան իւրոյ. և առեալ այծեա մի զեպիսկոպոսին, և վաղիւն՝ մեր ոչ գիտացեալ՝ անե-

րեալթ եղև 'ի քաղաքէս Նիտրիաքայ ։ Իսկ տիկինն Հռովմնէ լայր վասն նորա . և գնացաք յիւրաքանչիւր տեղիս ։

Եւ յետ երից ամաց ցանկութիւն անկաւ ինձ անարժանիս գնալ յԵրուսաղէմ, և երկիր պագանել սուրբ յարութեան Քրիստոսի . և աղաչեցի զտէրն իմ Ամմոս աբձակել զիս գնալ ։ Նա պատուիրեաց ինձ և ասէ . եղբայր իմ սարկաւագ, յորժամ երթաս 'ի սուրբ տեղիսն՝ խնդիր արասջիր առն միում աբեղայի, որում անուն է Պիղիգոս, և 'ի գալն քում տեսջիր զնա, զի յոյժ օգտելոց ես 'ի նմանէ . քանզի արդարև ծառայ այ է ճըշմարիտ ճգնողն ։ Եւ զայս ասէր վասն աղախնոյն Քրիստոսի Պիղիգեայ, և ես ոչ գիտէի զխորհուրդս իւրեանց, և յայտնել ինձ ոչ կարէր ։

Եւ հասեալ իմ 'ի սուրբ տեղիսն, և եղէ արժանի երկրպագութեան սուրբ յարութեանն և պատուական սուրբ խաչին ։ Եւ վաղիւն յարուցեալ խնդրեցի զսուրբն Պիղիգոս, և պատահեցի խցի նորա, զի էր 'ի լերինն Ձիթենեաց, ուր տէրն յաղօթս եկաց . և տեսի զխուցն, զի դուռն ոչ գոյր, այլ էր յամենայն կողմանց պնդեալ, այլ պատուհան մի փոքրիկ կայր յորմն ։ Իսկ իմ բախեալ սակաւ մի, և նոյնժամայն եբաց ինձ աղախինն Քրիստոսի, և տեսեալ զիս ծանեաւ . իսկ ես զնա ոչ ծանեայ ։ Քանզի որպէս կարէի ճանաչել զնա, վասն զի սքանչելի գեղ նորա թառամեալ էր, և պայծառութիւն երեսաց նորա թարշամեալ էր, և աչք նորա անկեալ 'ի խորին գագաթնն, և խառնուածք ոսկերաց նորա և ձեւացն յայտնի երևէին 'ի ճգնութենէն և 'ի խիստ վարուց իւրոց . բայց ամենայն Երուսաղէմ կարծէր զնա թէ այր մարդ էր, այլ և ես իսկ կարծէի . բայց միայն զի օրհնեցայց 'ի նըմանէ, որպէս յառնէ մարդոյ, զի կատարեալ ծառայ էր Քրիստոսի, և վասն այնորիկ չոգայ առ նա փութապէս ։ Իսկ նորա բացեալ զբերան իւր ասէ . քեզ, տէր եղբայր, դու Ամոսի եպիսկոպոսի աշակերտն ես ։ Եւ ես ասացի . այո, և ծառայ եմ և ճշմարիտ աշակերտ եմ նորա ։ Ասէ . աղաչեմ զքեզ զի աղօթս արասցէս 'ի վերայ իմ, զի այր ա̃յ է նա . և դու ինքնին աղօթեա 'ի վերայ իմ, ով տէր եղբայր ։ Եւ 'ի ներքս եղեալ փակեաց զպատուհանն, և սկսաւ աղօթել զերրորդ ժամն ։ Իսկ իմ յաղօթս կացեալ առ խցի նորա՝ գոհացայ զտեառնէ, և հեռացայ 'ի

տեղւոյն բազում օգտութեամբ ։ Եւ շրջեալ ընդ վանօրեայսն և ընդ անապատսն օրհնիլ 'ի սրբոց հարցն, ոչ այլ ինչ զմտաւ ածեալ վասն նորա․ և յամենայն վանօրեայսն լսէի զհամբաւ սրբութե և զճգնութեան իբրև առն մարդոյ ։

Եւ իբրև անցին աւուրք ութ, լուր եղև յԵրուսաղէմ՝ եթէ սուրբն Պիղիգէ հանգեաւ 'ի Քս․ և ժողովեցան վանականքն ամենայն երուսաղէմացիքն, և 'ի Նիկոպօլսեցւոցն և յԵրիքովէ և որ յայնկոյս Յորդանանու, ժողովեալ բազմութե միայնակեցաց՝ որք 'ի տեսչութէ այ հանդիպեցան յԵրուսաղէմ յաւուրն յայնմիկ ։ Եւ քակեցին զխուցն և հանին զմարմինն զպատուական նշխարս նորա, 'ի վերայ փառոմնի եդին ։ Եւ մատուցեալ հայրապետն և սուրբ հարքն սկսան ամփոփել և օծանել իւղով․ և գիտացին եթէ կին մարդ է բնութբ, ամբարձին զձայնս իւրեանց առ ած բարբառելով՝ թէ փառք քեզ, տէր, որ ըստ բազում ողորմութեան քում զգաղտնի սուրբս քո յայտնես, ոչ միայն զարս, այլ և զկանայս ։ Եւ կամէին թաքուցանել 'ի ժողովրդենէն զայնպիսի սքանչելիսն, բայց ոչ կարացին․ զոր և տէրն ասացեալ է 'ի սուրբ աւետարանին, եթէ ոչ ինչ է 'ի ծածուկ որ ոչ յայտնեսցի, կամ առ անկեան թաքուսցի, կամ գործեալ և ոչ եկեալ 'ի յայտ ։ Եւ այս գիտելի եղև ամենայն Երուսաղէմի ։ Եւ ժողովեցան ամենայն ժողովք կուսանացն լապտերօք և խաչիւք և մոմեղինօք, և բարձեալ բերին զպատուական նշխարսն յարանց պատուականաց և երկիւղածաց և սուրբ հարց ։ Եւ արդարեւ կատարեցան ասացեալքն 'ի տեառնէ՝ թէ փայլեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան, որպէս զի տեսցեն զգործս ձեր բարիս և փառաւորեսցեն զհայրն ձեր որ յերկինս է ։ Եւ այսպէս փոխեցաւ 'ի հանգիստն Քսի ։

Ահա այս են վարք պոռնկին և այս կատարումն նորա ։ Արդ նմանեցարուք նմա ոչ առաջին վարուցն, այլ վերջին ճգնութեն և քաջութե հաւատոցն․ և նորին բարեխօսութբ յերկնից բարութեան վայելեսցուք 'ի Քս Յս, արք և կանայք և ամենայն գունդք բոլոր սեռից հաւատացելոց 'ի Քս Յս 'ի տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս․ ամէն ։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Աղաթոն յաղագս պոռնկութե̃: Իսկ ծերն ասէ ցնա. գնացեալ դիցես զտըկարութի̃ քո առաջի ա̃յ և գտցես հանգիստ:

ԳՆԱՑ երբեմն ծեր ոմն մեծ առ հայրն Աքիլա Թեբայիդոյ և ասէ ցնա. պատերազմ ունիմ, հայր, ընդ ծերոյ ումեմն մեծի: Ասէ ցնա ծերն. ոչ է այդ պոռնկութիւն, այլ և նախանձ է դիւաց` որք փութան մոլորեցուցանել զընտրեալսն:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պամփիլ և ասէ. տուր ինձ, հայր, պատուիրան զի պահեցից զայն: Ասէ ցնա ծերն. մի երբէք մխեսցես զձեռն քո 'ի պնակ ընդ կնոջ և մի կերիցես ընդ նմա, մի տեսցես և մի խօսեսցիս ընդ նա` թէ և մայր ևս քո իցէ, և սովաւ զերծցիս փոքր ինչ 'ի դիւէն պոռնկութեան:

ԱՍԱՑ հայրն Մատոյ` եթէ եղբայր ոմն եկն առ իս և ասէ` եթէ դատելն զեղբայրն չար է քան զպոռնկութիւն: Եւ ես ասեմ ցնա. խիստ է բանդ այդ, եղբայր: Իսկ նա ասէ. ապա որպէս է, հայր: Ասացի ցնա. չար է դատել զընկերն, այլ դիւրաւ բժշկի. քանզի եկեալ որ դատեացն` անկանի առ ոտս դատելոյն և ասէ` թողցես ինձ, և առժամայն սրբի. իսկ պոռնկութի̃ բնական մահ է և դժուարաւ քաւելի:

ՓՈՐՁԵՑԱՒ երբեմն 'ի դիւաց հայրն Աբրահամ աշակերտ հօրն Սիսոյի և անկաւ 'ի պոռնկութիւն: Իբրև ծանեաւ ծերն, յարուցեալ համբարձ զձեռս իւր յերկինս և ասէ. ա̃ծ իմ, եթէ կամիցիս դու և եթէ ոչ կամիցիս` ոչ թողից զքեզ մինչև բժշկեսցես զսա: Եւ առժամայն բժշկեցաւ յախտէ պոռնկութեան մինչև ընաւ

ազատեալ եղև 'ի չար մեղացն յայն. որ և ոչ անգամ 'ի միտ անկեալ լինէր։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Յոհաննու կարճին՝ եթէ մանկամարդ աղջկան ումեք վախճանեցան ծնողքն և ինքն մնաց որբ, և արարին զտուն նորա օթևան հարցն Սկիտոյ։ Եւ ժամանակս ինչ կայր հանդարտութ՟ե աղջիկն 'ի տանն, և սպասաւորէր եկելոց եղբարց։ Զկնի ժամուց ինչ սկսաւ աղքատանալ, և անկան առ նա մարդիկ չարք, և արար պոռնկանոց զտունն և նստաւ ինքն 'ի պոռնկութիւն։ Լուեալ զայս հարցն Սկիտոյ՝ տխրեցան յոյժ և ասեն ցհայրն Յոհաննէս կարճն. լուեալ է քո զի քոյրն մեր այն ոչ բարւոք կենցաղի. և նա զոր կարող էր՝ եցոյց զսէր իւր առ մեզ, և արդ և մեք ցուցցուք 'ի նա զսէր մեր, և ըստ կարի մերում օգնեսցուք նմա։ Արդ աշխատեաց դու և գնա առ նա, և նման իմաստութ՟ե քո զոր ունիս յԱյ՝ յորդորեա զնա։ Եւ յարուցեալ հայրն Յոհաննէս գնաց առ նա և ասէր ցդռնապանն պառաւն. ազդեսցես դու վասն իմ տիկնոջ քում։ Իսկ նա նախատեաց զնա և ասէ. դուք յառաջմէ կերայք զինչս նորա, և արդ ահա աղքատ է և զի՞նչ խնդրես 'ի նմանէ։ Ասէ ցնա ծերն. գնա և ասա ցնա՝ զի յոյժ շահեմ ես զնա։ Իսկ մանկունքն նորա ծիծաղէին զնովաւ և ասէին. զի՞նչ կարես տալ նմա, զի խնդրես տեսանել զնա։ Ասէ ծերն. դուք ոչ գիտէք զինչ հանդերձեալ եմ ես տալ նմա։ Եւ մտեալ պառաւն ասէ ցնա վասն նորա, և ասէ 'ի մտի. այս կրօնաւորք միշտ շրջին ընդ եզր կարմիր ծովուն, և գտանեն անդ մարգարիտս մեծագինս։ Եւ յարեաւ աղջիկն և զարդարեաց զանձն, և ասէ ցպառաւն. բեր 'ի ներքս զնա առ իս։ Եւ իբրև եմուտ ծերն՝ նստաւ մերձ նմա 'ի տախտի նորա և նայեցաւ յերեսս նորա և ասէ. ընդէ՞ր թողեր դու զՅս Քս և եկիր 'ի խենէշ պղծութիւնս յայս։ Իսկ նա իբրև լուաւ զայս, սոսկացաւ յոյժ. և հայրն Յոհաննէս խոնարհեալ զգլուխ իւր լայր դառնապէս։ Եւ նա ասէ ցնա. ծեր, ընդէ՞ր լաս։ Իսկ նա զարձեալ նայեցաւ 'ի նա և խոնարհեալ զգլուխն լայր և ոչ ինչ ասաց։ Եւ ապա ասէ. տեսանեմ զդևք զի խաղան յերեսս քո, և զայն լամ։ Իբրև լուաւ զայս աղջիկն ասէ. և է՞ հնար ինձ ապաշխարութ՟ե, հայր։ Ասէ ծերն. այո դիւրաւ իցէ։ Ասէ աղջիկն. արդ տար զիս ուր կամիս։ Ասէ

ծերն. գնասցուք 'ի միասին։ Եւ առժամայն հետեւեցաւ նմա։ Եւ իբրեւ ետես ծերն զի ոչ ինչ ասաց զտանէ եւ զընչից իւրոց՝ զարմացաւ յոյժ։ Եւ իբրեւ հասին յանապատ, եղեւ երեկոյ, բրեաց ծերն փոքր ինչ աւազ 'ի մնարս նորա ննջել անդր, եւ փոքր մի հեռագոյն արար ծերն եւ իւր այնպէս. եւ կնքեալ խաչ 'ի նա ծերն եւ ասէ՝ ննջեա եւ հանգիր այդր։ Եւ ինքն կատարեալ զգիշերային աղօթս, եւ նա ննջէր։ Եւ 'ի մէջ գիշերին ետես ծերն լոյս մեծ իբրեւ զսիւն իջեալ յերկնից 'ի վերայ աղջկանն, եւ հրեշտակք ա̃յ ելանէին ընդ նա իբրեւ ընդ ճանապարհ եւ ունէին ընդ իւրեանս զհոգի նորա։ Գնաց ծերն մերձ նմա եւ խթեաց ոտիւքն զի զարթուսցէ զնա, եւ ետես զի մեռեալ դնէր։ Եւ անկեալ ծերն յերկիր աղաչէր զա̃ծ զի յայտնեսցէ նմա վասն նորա։ Եւ եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. զմի զայս ժամուս ապաշխարութիւն դորա առաւել ընկալայ՝ քան զբազմաժամանակեայ ապաշխարութիւն այլոց, որք ոչ ջերմնաբար այսպէս ապաշխարեցին։ Եւ կոչէր աղջկանն անուն Պայեսիա։ Նոյնպէս պարտ է ցուցանել սէր առ ընկերն։

ԵՀԱՐՑ ումն ծեր ցհայրն Պիմէն եւ ասէ ցնա. զինչ արարից, հայր, զի վշտանամ 'ի պոռնկութէ. եւ պատմեցի ես զայս հօրն Սոփոնի, եւ նա ասաց ինձ՝ մի բնաւ թողցես զնա 'ի խորհուրդ քո եւ մի յառեսցեն առ քեզ։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. այդ բան հօրն Սոփոնի յերկինս առ հրեշտակսն են, եւ մնացեալ եղեւ նա զի ես եւ դու միշտ 'ի պոռնկութի կամք. այլ թէ պահեսցուք զորովայն եւ զլեզու եւ զօտարութի մեր, ոչ մեռցուք։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն՝ եթէ պոռնկական խորհրդոց եւ դատելոյ ընկերին ոչ է պարտ պատասխանի առնել, այլ առժամայն արտաքսել պարտ է 'ի մտացն, զի սոքա երկոքին զօրաբար մարտնչին ընդ հոգի. եւ եթէ քննեսցէ ոք զսոսա, առաւել զօրացուցանէ. ապա թէ ոք արտաքսեսցեն, հանգիցեն. քանզի որք ունիցին հաւատս ուղիղս եւ գործս բարիս, բիծ ոչ գոյ 'ի նոսա։

ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ցհայրն Պիմէն յաղագս պոռնկական խորհրդոց։ Եւ նա ասէ. անթիւ է գթութին ա̃յ շուրջ պատեալ զմարդով, թէպէտ եւ մեք ոչ տեսանեմք. ապա թէ ոչ էր, ոչ զերծանէր 'ի նմանէ ամենայն մարմին։

Էր ոմն եղբայր 'ի Սկիտէ բնակեալ առ հայրն Պաւնուտի, և այնչափ պատերազմեալ եղև 'ի պոռնկութենէ՝ մինչև ասէր. եթէ արարից տասն կանայս, ոչ են կարող նոքա լնուլ զցանկութիւն իմ: Իսկ ծերն ասէ ցնա. մի արասցես զայդ, որդեակ, զի պատերազմ դիւաց է: Բայց նա ոչ հնազանդէր, այլ գնաց յԵգիպտոս և միացաւ ընդ կնոջ: Եկեալ ծերն յԵգիպտոս երբեմն վասն գործոյ ինչ, և դիպեցաւ նմա զի բարձեալ բերէր անօթս կաւեղէն քրձիւ. իսկ ծերն ոչ ծանեաւ զնա, զի լքեալ և աղքատ և մերկ գնայր, ծածկեալ 'ի փոշւոյ աճենի բրտին. բայց նա ծանեաւ զծերն և ասէ լալագին՝ եթէ ես եմ աշակերտն քո: Իսկ իբրև ետես զնա ծերն յայնչափ անարգութիւն, ողբաց զնա և ասէ. որպէս թողեալ քո զպատուականութիւն և եկեալ ես յանարգութիւնդ յայդ. այլ արդարև ասա ինձ, շահեցա՞ր կանայս տասն: Իսկ նա հառաչելով 'ի խորոց սրտէ՝ ասէ ցծերն. Թող տուր, հայր, մի կին ստացայ, և եմ 'ի մեծամեծ չարիս այս, և հացիւ ոչ կարացի յագեցուցանել զնա: Ասէ ցնա ծերն. եկ դարձեալ զկնի իմ: Ասէ երիտասարդն. և գո՞յ ինձ հնար ապաշխարութեան: Ասէ ծերն. այո գոյ հնար յոյժ: Իսկ իբրև լուաւ եղբայրն այն, անկեալ գնաց զկնի ծերոյն, և ճգնաւոր ընտրեալ եղև:

ԱՍԷԻՆ և վասն հօրն Սառայի՝ եթէ զերեքտասան ամ պատերազմեալ եղև 'ի դիւէն պոռնկութեան զօրաւոր, և ոչ երբէք աղօթեաց առ ա՟ծ բառնալ զնա 'ի նմանէ. այլ միշտ այսպէս աղօթէր առ Տէր՝ եթէ տուր ինձ համբերութիւն, զի յաղթեցից սմա: Ի միում աւուր պատերազմեալ եղև յոյժ, և ել 'ի տանիսն կալ յաղօթս: Յայնժամ երևեցաւ նմա դևն յայտնապէս և ասէ. դո՞ւ կամիս զի յաղթեսցես ինձ, Սառայ: Ասէ ցնա. ոչ ես կամիմ յաղթել քեզ, քաւ լիցի, այլ Ք՟ս որ Տէր է ամենայնի:

ԱՍԱՑ հայրն Փոկաս՝ եթէ յորժամ էին 'ի Սկիտէ հայրն Յակոբ, պատերազմեալ եղև ուժգնապէս 'ի դիւէն պոռնկութեան, մինչև փոքր մի յաղթեալ լինէր. եկն առ իս և պատմեաց զայն և ասէ ցիս. գնամ մտանեմ յայրն յայն, արա ինձ սէր և մի ումեք ցուցցես զիս հարցողաց, և մի ևս հօր իմոյ, և մի դու տեսցես. իսկ 'ի կատարել աւուրցն քառասնից եկ առ իս բերելով ընդ

քեզ զսուրբ խորհուրդն. և եթէ գտանիցես մեռեալ զիս՝ թաղեսցես, և եթէ գտանիմ կենդանի՝ հաղորդեա զիս ՚ի սուրբ խորհուրդն: Իսկ ես արարի այնպէս: Եւ իբրև լցան քառասուն աւուրքն, առի ընդ իս զսուրբ խորհուրդն և հաց սուրբ և գինի սակաւ և գնացի առ նա: Եւ իբրև մերձեցայ ՚ի դուռն այրին, դիպեցաւ ինձ հոտ չար սաստիկ որ ելանէր յայրէն, և կարծեցի եթէ մեռեալ իցէ ծերն այն. իսկ իբրև մտի յայրն առ նա, գտի զնա նուաղեալ և մերձ ՚ի յետին շունչն: Եւ իբրև ետես զիս, շարժեաց զաջ ձեռն իւր որչափ կարող էր, և նշանացի հասկացոյց վասն սուրբ խորհրդոյն տալ իւր. և զի հազիւ բացի զբերան նորա և կաթեցուցի ՚ի նա ՚ի սուրբ խորհրդոյն բաժակէն մասն ինչ սակաւ: Իսկ նորա առեալ ՚ի սուրբ խորհրդոյն զօրացաւ, և յետ սակաւ միոյ թրջեալ փշրանս ինչ գինեաւ և սակաւ սակաւ կերակրեցի զնա, և այնպէս զօրացեալ եղև կամօքն ա̃յ: Իսկ յետ աւուր միոջ եկն առ իս ՚ի սենեակն իւր, և յայնմհետէ ազատեալ եղև շնորհօքն ա̃յ յախտէն յայնմանէ, և անաշխատ կայր ՚ի խորհրդոյն, զի յաղթեաց նմա նուաղեցուցանելով զմարմին իւր:

Այր ոմն աշակերտ ծերոյ և պատերազմեալ եղև ՚ի դիւէն պոռնկութեան, և ծերն աղաչէր զնա և ասէր. համբերեա, որդեակ, զի չարին նախանձ է այդ պատերազմ: Իսկ նա ասէ. ոչ կարեմ համբերել, եթէ ոչ արարից զկամս իմ: Եւ իբրև յանհնարս եղև ծերն, պատրեաց զնա և ասէ. և ես, որդեակ, պատերազմիմ յայսմ ախտէ. երթիցուք երկոքեանս ՚ի միասին գործեսցուք զայդ գործ և դարձցուք ՚ի սենեակ մեր: Ունէր ծերն դահեկան մի, առեալ ընդ իւր գնացին: Իբրև հասին ՚ի տեղի մեղացն, ասէ ծերն ցաշակերտ իւր. մնասցես դու աստ արտաքոյ, որդեակ, զի նախ ես մտից և ապա մըտցես և դու յետոյ իմ: Եւ եմուտ ծերն առ պոռնիկն ՚ի տունն և ետ զդահեկանն առ նա և աղաչեաց զնա և ասէ՝ եթէ մի պղծեր զաշակերտն իմ: Իսկ կինն եդ բան և դաշինս ընդ ծերոյն, և ծերն ել արտաքս և ասէ ցեղբայրն. մուտ և դու, որդեակ: Իբրև եմուտ ՚ի տունն, ասէ ցնա կինն պոռնիկ. կացցես այդր առ դրանդ և մնասցես ինձ. զի թէպէտ և մեղաւոր իցեմ, այլ օրէնս ունիմ և զայն ընուլ պարտ է ինձ: Եւ ասէ ցեղբայրն. կաց

դու այդր և կրկնեա ծունր յիսուն մինչև ես աստ կացից։ Եւ սկսան կրկնել ծունր իւրաքանչիւր առանձին։ Իսկ մինչ կրկնեաց եղբայրն երեսուն ծունր, հայեցաւ 'ի նա տէր, և զղջացաւ 'ի սիրտ իւր և ասէ. ո՜րպէս յանդգնիմ աղօթել առ ա̃ծ, որ և մերձ եմ գործել զայս մեղս. և ել վաղվաղակի առանց պղծութե̃։ Եւ զի նայեցաւ տէր յաշխատանս ծերոյն և եբարձ յեղբօրէն ըզպատերազմն զայն. և գնացին 'ի սենեակս իւրեանց ազատեալք յապականութենէ անտի 'ի ձեռն աղօթից և սիրոյ ծերոյն։

ՊԱՏՄԵԻՆ մեզ հարք ոմանք՝ եթէ եղբայր ոմն հասարակաց վանուց առաքեալ լինէր 'ի սպասաւորութիւն եղբարցն. և զի էր 'ի գիւղն յայն այր ոմն երկիւղած յա̃յ, որ և հիւրընկալունէր զեղբայրն զայն միշտ հաւատով և սիրով որքան գնայր առ նա, նա և հանգուցանէր 'ի տուն իւր։ Իսկ ունէր այրն այն դուստր այրի գեղեցիկ յոյժ, կացեալ ընդ առն ամս երկու. և որքան մտանէր անդ եղբայրն, տափէր ընդ նմա և պատերազմէր ընդ միտսն. այլ կինն իմաստուն էր, պահէր զանձն 'ի նմանէ։ Իսկ մինչ զգաց կինն զգայթակղութե̃ կամքն եղբօրն, այլ ոչ ելանէր 'ի ներքսագոյն տանէն և ոչ ցուցանէր նմա զինքն։ Իսկ 'ի միում աւուր գնաց հայր աղջկանն 'ի քաղաքն վասն վաճառոյ ինչ, և մնաց նա միայն 'ի տանն. եկն անդ եղբայրն ըստ սովորութե̃ և եգիտ զնա միայն 'ի տանն և ասէ ցնա. ո՞ւր է հայրն քո։ Եւ նա ասէ. գնաց 'ի քաղաքն։ Եւ սկսաւ եղբայրն շփոթիլ 'ի պատերազմէն, և յարեաւ 'ի վերայ։ Ասէ ցնա աղջիկն հեզաբար. մի՛ շփոթեսցիս, լուեա մինչև եկեսցէ հայր իմ, զի մեք երկոքեանս միայն եմք 'ի տանս. և գիտեմ զի դուք կրօնաւորքդ ոչ ինչ առնէք առանց աղօթից. արդ արի աղօթեա առ ա̃ծ, և զոր ինչ դիցէ նա 'ի սրտի քո՝ զայն արասցուք։ Այլ նա ոչ կամեցաւ առնել զայն, զի մոլէր յոյժ։ Ասէ ցնա աղջիկն. գիտե՞ս դու զփորձ կնոջ։ Իսկ նա ասէ. ոչ գիտեմ, վասն այնորիկ կամիմ գալ առ քեզ, զի գիտացից թէ որպէս իցէ։ Եւ նա ասէ. ստուգիւ վասն այնորիկ մոլիս, զի ոչ գիտես զժահահոտութի̃ նորա. և զի կամէր շիջուցանել զցանկութիւն նորա։ Ասէ ցնա աղջիկն. 'ի բաց կաց յինէն, զի 'ի կարգս կանանց կամ ես 'ի հոսումն արեան, վասն

այն ոչ կարեմ մերձենալ 'ի քեզ և ոչ կարեմ հրապարակել զժահահոտութիւն իմ։ Որդ իբրև լուաւ եղբայրն զայս 'ի զգաստ և 'ի սուրբ կնոջէն, զղջացաւ յոյժ և ողբայր դառնապէս։ Իսկ մինչ ետես զնա զղջացեալ ըզգաստ աղջիկն, ասէ ցնա. արդ եթէ կատարէիր զմեղս, զինչ արդեօք լինէիր և որո՞վ աչօք տեսանէիր զհայր իմ և կամ զիա՞րդ գնայիր և ո՞րպէս կարէիր երթալ 'ի վանս առ դասս սրբոց հարցն և ո՞րպէս կայիր 'ի դասս պաշտամանն. աղաչեմ զքեզ, զարթիր և հայեաց 'ի քեզ և մի կորուսաներ զվաստակս քո մեծ վասն փոքր և ամօթալից գործոյ, և մի զրկեսցիս 'ի յաւիտենից բարեացն։ Զայս ամենայն իբրև լուաւ յիմաստուն կնոջէն եղբայրն այն, գոհացաւ զնմ որ ոչ ետ թոյլ նմա անկանել խոպառ. օրհնէր և զհանճարեղ կինն որ կեցոյց զնա, և եկեալ պատմեաց ինձ զայս ամենայն։ Արդ որք լսէք՝ զգուշացիք, և յոր տուն կին իցէ՝ մի յամեսջիք անդ, այլ և բնաւ մի երթայցէք անդ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն պատերազմեալ եղև 'ի պոռնկական խորհրդոց և յոյժ ընդդէմ կայր ինքն, և որչափ կարող էր՝ ճգնէր և պահէր և աղօթէր և ոչ հետևէր չար խորհրդոց իւրոց։ Արդ ապա ձանձրացաւ, և յարուցեալ գնաց յեկեղեցին և ասաց ամենեցուն զփորձութիւն իւր։ Իսկ նոքա ետուն նմա կանոն և աղօթեցին վասն նորա շաբաթ մի. և դադարեաց պատերազմն նորա յայնմհետէ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն բնակէր 'ի Սկիտէ, և երեր 'ի սիրտ նորա դեւն զյիշատակ գեղեցիկ կնոջ ումեմն և նեղէր զնա նովաւ յոյժ։ Իսկ կամօքն այ այլ ոմն եղբայր ել յԵգիպտոսէ 'ի Սկիտէ և եկն առ նա. և մինչդեռ խօսէին ընդ միմեանս, ասէ եկեալ եղբայրն. այն ոմն անուն կին վախճանեցաւ նախ քան զգալն իմ աստ։ Արդ էր նա այն կին՝ առ որ պատերազմէր միտք եղբօրն։ Զայս իբրև լուաւ եղբայրն, պատրաստեաց զինքն. և օր մի առեալ զփիլոնն իւր յարուցեալ 'ի գիշերի գնաց անդ և եբաց զգերեզման նորա, եառ 'ի նեխեալ և հոտեալ թարախէ նորա և ծրարեալ 'ի փիլոնին դարձաւ 'ի խուց իւր, և դնէր հանապազօր զհոտեալն զայն գարշելի շարաւ առաջի իւր և ասէր ցխորհուրդ իւր. ահա, նենգաւոր և զեղխ, այս է զոր խնդրէիր, արդ լից զկարօտ քո և յա-

գեաց դոլաւ։ Եւ այնու չարահոտութեամբ տանջեաց զինքն մինչև իսպառ, և եղև ազատեալ. զի ուր զգաստութիւն է և երկիւղ տեառն, անդ է հանգիստ և ազատութիւն 'ի չարեաց։

ԱՍԷԻՆ զծերոյ ումեմնէ՝ եթէ եկեալ էր յաշխարհէ և մոլէր դարձեալ 'ի կին իւր, և պատմեցին զայս հարցն։ Իսկ նոքա գիտէին զնա զի առաւել քան զհրամայեալսն առնելոց էր զվաստակսն, քանզի մշակ էր ժիր, վասն այնորիկ դրին 'ի վերայ նորա այլ և այլ կանոնս, և նա կրէր զամենայն մինչև տկարացաւ մարմին նորա այնչափ մինչ յառնել ոչ կարէր ամենևին։ Եւ ապա եկն խորհրդեւ ոմն 'ի հարանցն տեսանել զծերսն Սկիտոյ. և իբրև անցանէր առ սենեկաւ նորա, և ետես զի 'ի բաց կայր դուռն իւր և զարմացաւ յոյժ՝ եթէ զիա՞րդ ոչ ել ընդ առաջ նորա. դարձաւ յետս և ասէ՝ միթէ հիւանդ իցէ, վասն այնորիկ ոչ ել, մտեալ տեսից զնա։ Եւ իբրև եմուտ 'ի տունն, եգիտ զնա 'ի տկարութեան մեծ և ասէ. զի՞նչ ցաւագնեալ է քո, հայր։ Իսկ նա սկսեալ պատմեաց նմա զամենայն և ասէր. գռեհիկ և 'ի գեղջէ եկեալ եմ, և զի գթէի առ կին իմ, և պատմեցի զայսոսիկ հարցն. իսկ նոքա եդին ինձ բազմազան կանոնս ըստ իւրաքանչիւրն հաճոյից իւրեանց, և 'ի կատարելն իմ զնոսա տկարացայ այսպէս. իսկ պատերազմն այն յաճախեաց յիս յոյժ։ Իբրև լուաւ զայսոսիկ ծերն, տրտմեցաւ յոյժ և ասէ ցնա. սուրբ հարքն իբրև կարող գոլով այնպէս ասացին զամենայն. այլ դու եթէ լսես ինձ, 'ի բաց ձգեա զնոսա 'ի քէն արդեօք, և առցես կերակուր սակաւ յիւրում ժամու, և արասցես 'ի չափու զաղօթս քո, և ընկեա 'ի Տէր զհոգս քո. քանզի ջանիւք և վաստակօք քո ոչ կարես զերծանել 'ի խորհրդոց քոց, այլ ողորմութեամբն ա̃յ։ Քանզի մարմինք մեր իբրև զհանդերձս իցէ. եթէ պահեմք զնոսա, բարւոք կան և սպասաւորեն մեզ. իսկ եթէ անտես առնեմք, փտին և անցանեն։ Իսկ եղբայրն լուեալ զբանս ծերոյն՝ արար այնպէս, և յետ սակաւ աւուրց բարձաւ 'ի նմանէ պատերազմն։ Սո զի ոք չափով վարէին, առաւել քան զկարն վաստակէին, քանզի 'ի յանդուգն վաստակ ոչ հաճի ա̃ծ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն պատերազմեալ եղև 'ի դիւէն, և գնացեալ առ ծեր ոմն ասէ ցնա. այսոքիկ ոմանք ընդ մի-

մեանս մեղանչեն։ Իսկ ծերն ծանեաւ զի 'ի դիւէ մոլէր, առաքեաց և կոչեաց զնոսա։ Եւ իբրև եղև երեկոյ, մի փսիաթ եարկ 'ի ներքոյ նոցա, և միումն ծածկեաց զնոսա 'ի միասին և ասէ. Ճշմարիտ սուրբ են որդիքն այ. զի ծանոյց և Ճշմարտեաց զանբծութի նոցա։ Վասն այսորիկ ասէ ցաշակերտսն իւր. զայս եղբայրն որ դատեաց զուր զեղբարսն՝ տարեալ ընկեսցես 'ի խցի միայն, զի դա յանձն իւր ունի զախտ մեղացն. զի որ դատէ և բամբասէ և կարծէ ինչ զեղբօրէ, իւրում անձին ունի բարձեալ զնմանակար զախտն զայն. և ախտն այն ուսուցեալ՝ եղբօրն համարել տայ լինել ախտամն այնուիկ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ասաց ցծերն. զինչ արարից, հայր, զի հեղձեն զիս չար խորհուրդք իմ։ Ասէ ցնա ծերն. մայր մինչ կամիցի հատանել զմանուկն 'ի ստենէ, ցմախ արկանէ 'ի վերայ ստեանցն իբրև գնայ մանուկն դիել. և իբրև Ճաշակէ, փախչի 'ի դառնութէ նորա։ Ասէ ցնա եղբայրն. և զինչ իցէ ցմախն զոր 'ի նմա պարտ է արկանել։ Ասէ ծերն. յիշատակ մահուն է և տանջանացն յաւիտենից։

ԳՈՐՁԵԱԼ այն եղբայրն եհարց յայլ ոմն ծեր վասն խորհրդոց։ Իսկ ծերն ասէ. ես ոչ բնաւ պատերազմեցայ 'ի նմանէ և ոչ գիտեմ զդոսա։ Եւ գայթակղեալ եղբայրն ընդ բանս այս, գնաց առ այլ ոմն ծեր և ասէ՝ եթէ այն ոմն ծեր զայս ինչ ասաց ինձ, և ես գայթակղեցայ 'ի նա, զի 'ի վեր քան զբնութի էր զոր ասացն։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ վայրապար ասաց քեզ զայդ մարդն այ. գնա աղաչեա զնա, զի զզօրութիւն սորա ասասցէ քեզ։ Եւ գնաց եղբայրն առ այն ծեր, եդ ծունր առաջի նորա և ասէ. ներեա ինձ, հայր, զի անմտաբար եղէ և ոչ հարցի 'ի քէն զզօրութի բանին քո. արդ աղաչեմ, մեկնեա ինձ եթէ որպէս երբեք ոչ պատերազմեալ եղեր 'ի պոռնկական խորհրդոց։ Ասէ ցնա ծերն. ես յորմէհետէ կրօնաւորեալ եմ, ոչ երբեք յագեցայ հացիւ և կամ ջրով և կամ քնով, և զի հոգք սոցին վտանգեն զիս յոյժ, և ոչ պարապեցայ ես 'ի սոցանէ խորհել զոր ասացերն դու։ Իբրև լուաւ զայս եղբայրն, շահ եղև նմա յոյժ, և օգտեալ գնաց զուարճութեամբ։

ԱՅԼ ոմն ծեր բնակէր 'ի խորին անապատն. իսկ էր

նորա 'ի գիւղ իւր կին ոմն ազգական մօտաւոր, որ և 'ի
բազում ժամանակաց կամէր տեսանել զծերն, և հար-
ցանէր և քննէր զնմանէ թէ ուր բնակէ, և լուաւ զնը-
մանէ եթէ 'ի խորին անապատն իցէ։ Եւ յարուցեալ
անկաւ յուղի անապատին, և գտեալ զղօտապան ոմն
ընկեր՝ և եմուտ ընդ նմա յանապատն. և եղև այս ա-
ռաջնորդութ՟ք չարին։ Եւ իբրև գնաց 'ի սենեակ ծե-
րոյն, սկսաւ ցուցանել զինքն ծերոյն և ծանուցանել թէ
այն ոմն կին իցէ որ ազգական է իւր. սակս որոյ և բնա-
կեցաւ ընդ նա։ Իսկ մինչ յամեաց անդ աւուրս ինչ, ե-
մուտ պատերազմ 'ի ծերն, և անկաւ ընդ նմա։ Եւ էր
այլ ոմն ծեր մերձ նորա 'ի ներքին կողմն, և լնոյր նա
զստամանն իւր ջրով. և 'ի ժամ ուտելոյն վաթէր նա.
և իբրև եղև այս բազում անգամ, գնաց առ ծերն այն
հարցանել թէ ընդէ՞ր լինի այն։ Եւ իբրև գնաց յան-
ապատն, և զի էր երեկոյացեալ աւուրն՝ ել 'ի սենեկէն,
վասն այն մտեալ 'ի հիւրանոցի եղբարցն ննջեաց. և
լուաւ 'ի գիշերի զի ասէին դևք ընդ միմեանս՝ եթէ
յայսմ գիշերի ձգեցաք 'ի մեղս պոռնկութեան զծերն
զայն։ Իսկ իբրև լուաւ զայս ծերն որ 'ի հիւրանոցին էր
ննջեալ՝ տրտմեցաւ յոյժ, զի առ նա գնալոց էր, և գնաց
առ նա և եգիտ զծերն զայն տրտմեալ յոյժ, և ասէ
ցնա. զինչ արարից, հայր, զի յամենայն աւուր լնում
զստամանն իմ ջրով. իսկ իբրև ճաշակեմ և կամիմ ըմ-
պել, շրջի նա և հեղու ջուր իմ։ Ասէ ցնա ծերն. դու ե-
կիր հարցանել վասն ջրոյն եթէ զինչ արարից զի շրջի
միշտ, այլ ես զինչ արարից զի յայսմ գիշերի անկայ 'ի
պոռնկութ՟ի։ Եւ նա ասէ. և ես ծանեայ զայդ, հայր։
Իսկ ծերն ասէ. և ո՞րպէս ծանեար, հայր։ Եւ նա ասէ.
մինչ ննջէի 'ի տաճարին, լուայ զայդ 'ի դիւացն որ պատ-
մէին վասն քո։ Ասէ ցնա ծերն. ահա, հայր, ես գնամ
յաշխարհ, քանզի անկայ չարաչար։ Իսկ նա աղաչեաց
զնա և ասէ. մի, հայր, այլ դադարեա 'ի տեղի քո, իսկ
զկինդ առաքեա 'ի գիւղն, և քեզ ոչ այնչափ մեղադրեա-
ցէ տէր, զի այդ պատահումն դիւաց էր։ Իսկ ծերն լը-
ւաւ նմա և դադարեաց անդ և յաւելաւ յամենայն ճըգ-
նութ՟ի և յարտասուս՝ մինչև եկն յառաջին չափ իւր, և
եառ նշան թողութ՟ե մեղաց իւրոց և թուելոյ 'ի դասս
արդարոց։ Ահա տես արդեօք թէ որչափ բարուք իցէ

յոյս հաստատուն առ բարերար և ներող տէրն, իսկ յուսահատութիւն կորուստ իցէ անգտանելի։

ԵՂԲԱՐՔ երկու պատերազմեցան 'ի չար խորհրդոց պոռնկութե̃, և գնացեալ յաշխարհ խօսեցան կանայս իւրեանց։ Իսկ յետոյ ասեն ցմիմեանս՝ թէ զի՞նչ շահեցաք զի թողաք զկարգ հրեշտակաց և եկաք յաղտեղութիւնս յայս, և յետոյ կայ և մնայ մեզ գնալ 'ի հուրն յաւիտենից. արդ եկայք ելցուք դարձեալ յանապատ և ապաշխարեսցուք զմեղս զայս։ Եւ յարուցեալ ելին յանապատ և խոստովանեցան հարցն զյանցանս իւրեանց և խնդրեցին կանոնս տալ իւրեանց։ Իսկ նոքա արգելին զնոսա ուրոյն ուրոյն զամ մի, և երկուցն միապէս տային հաց և ջուր, զի և նման միմեանց էին։ Իբրև լցաւ ժամանակ ապաշխարութե̃ նոցա և ելին արտաքս, տեսին զնոսա հարքն՝ զի մինն դեղնեալ և նուաղեալ էր յոյժ, իսկ երկրորդն գեղեցկացեալ և պայծառացեալ էր երեսօք, և սքանչացան, զի միապէս առնուին կերակուրս։ Հարցին զցամաքեալն և ասեն. դու զի՞նչ խորհէիր 'ի մտի յարգելարանին քում։ Եւ նա ասէ. զչարիսն թուէի զոր գործեցի, և զտանջանս մտածէի յորում մտանելոց եմ, և վասն այնորիկ չորացան մարմին և ոսկերք իմ։ Հարցին և զմիւսն որ գեղեցկացեալն էր. և դու զի՞նչ խորհէիր 'ի խցին։ Իսկ նա ասէ. ես զոհանայի զա̃յ որ ազատեաց զիս 'ի պղծութե̃ց աշխարհիս և 'ի տանջանաց հրոյն, և եբեր զիս 'ի հրեշտակական յայս կարգ, և յիշէի զա̃ծ և ուրախ լինէի։ Իսկ հարքն ասեն. ապաշխարութիւն երկոցունց հաւասարք են. զի վասն մեղաց տրտմութի̃ն բարւոք է, իսկ վասն հեռանալոյ յաշխարհէ և մեղաց՝ ուրախութիւն առաւել ևս լաւագոյն է։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն պատերազմեալ եղև 'ի դիւէն պոռնկութեան յոյժ, վասն զի չորք դևք փոփոխեցան 'ի կերպարանս գեղեցիկ կանանց և պատերազմէին ընդ նմա խիստ զաւուրս քառասուն և նեղէին պղծիլ ընդ նոսա. իսկ նա քաջապէս ընդդէմ կայր և ոչ յաղթեցաւ անկանիլ ընդ նոսա։ Իսկ ողորմածն ա̃ծ իբրև ետես զճգնութիւն նորա, ետ նմա պարգևս, զի յայնմհետէ այլ ոչ ևս շարժեցին զմարմին և խորհուրդ նորա իսպառ։ Այսպէս է, քանզի արիացեալքն ոչ անկանին, այլ պարգևատրին ևս։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ոմն մեծանուն էր մերձ յԵգիպտոս և բնակէր 'ի փոքրագոյն սենեկի, և ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն։ Եւ ահա ազդմամբ չարին խոկացաւ ընդ լուր նորա կին ոմն պիղծ և լիրբ։ Իբրև լուաւ զնմանէ, ասէ ցհոմանիս իւր. զի՞նչ տայցէք ինձ եթէ ընկեցից զմիայնակեաց ձեր։ Եւ խոստացան նոքա տալ նմա ինչ։ Եւ ել նա ընդ երեկս և եկն 'ի գիշերի 'ի սենեակ ծերոյն, իբր թէ մոլորեալ իցէ. և իբրև բախեաց զդուռն՝ ել արտաքս ծերն, և իբրև ետես զնա՝ շփոթեցաւ և ասէ. որպէս եկիր աստ։ Իսկ նա ողբայր ունայն և ասէր. գթեալ և մոլորեալ եկի աստ։ Գթացաւ 'ի նա ծերն և ած զնա 'ի սրահ տանն, և ինքն մտեալ 'ի տուն փակեաց զդուռն ընդդէմ նորա։ Իսկ մոլին այն լայր գոչէր և ասէր. գազանք ուտեն զիս աստ, ծեր դու։ Իսկ ծերն երկուցեալ յոյժ շփոթէր և ասէր. ուստի՞ եկն 'ի վերայ իմ փորձութիւն այս։ Եւ բացեալ զդուռն ընկալաւ զնա 'ի ներքս։ Յայնժամ սկսաւ կինն պատերազմել ընդ ծերն, և դևն շարժեաց 'ի պատերազմ ըզմիտս ծերոյն. գիտաց ծերն և ասէ՝ այս պատրանք դիւաց է։ Եւ յարուցեալ լուցեալ ղամպար մեծ եդ առաջի. և սիրտ ծերոյն վառէր ցանկութեամբ, բայց ասէր ցանձն իւր՝ եթէ որք զայսպիսի ինչ գործեսցեն, 'ի հուրն յաւիտենից երթալոց են. և դու փորձեսցես զքեզ եթէ կարող ես համբերել հրոյն անշիջի։ Եւ կալեալ ըզմատունս իւր 'ի վերայ բոցոյ ղամպարին կիզեաց զնոսա և ոչ զգայր զկիզումն մատանցն 'ի կիզմանէ ցանկութեան սրտին. և զի կիզեաց զբոլոր մարմին իւր զգիշերն ողջոյն մինչև ցառաւօտն։ Իսկ կինն այն իբրև ետես զոր արար ծերն, երկեաւ և անկաւ մեռեալ։ Իսկ իբրև այգ եղև, գնացին երիտասարդքն 'ի սենեակ ծերոյն և ասեն. եկն աստ առ քեզ յերեկոյին կին ոմն։ Եւ ասէ ծերն. այո եկն և ահա ննջէ 'ի տան։ Եւ իբրև մտին 'ի տունն, գտին մեռեալ զկինն և ասեն. այս մեռեալ է, հայր։ Իսկ նա եցոյց նոցա զձեռս և զոտս իւր և ասէ. տեսէք զինչ արար ընդ իս դուստրն սատանայի, զի լքեաց զիս՝ մինչ այրելով զիս յաղթեցի աստուծով լրբին այն։ Եւ եցոյց զայրեցեալ մատունսն իւր և զանձն, և պատմեաց նոցա զամենայն և ասէ. գրեալ է՝ մի՛ հատուցանէր չար ընդ չարի. ապա ուրեմն ոչ է պարտ հատուցանել սմա

ռխս ։ Յայնժամ արար աղօթս վասն կնոջն այն, որպէս
զի յարիցէ ։ Նա լուաւ ա̃ծ աղօթից սուրբ ծերոյն և յա-
րոյց զմեռեալ կինն զայն առաջի երիտասարդացն այնո-
ցիկ, մինչ սքանչացեալ օրհնէին զտէր ա̃ծ՝ որ պահէ
զծառայսն իւր 'ի ցանկութ̃է չարին, ոյք սիրենն զնա բո-
լորով սրտիւ ։ Նա կինն զգաստացեալ օրհնէր զտէր, և
յայնմհետէ ստացաւ կեանս գովելի և գոհանայր զա̃յ ։
Այսպէս լինի ազատութ̃ի և փրկութ̃ի 'ի չար ցանկու-
թ̃եց անտի, որք արխացեալք են և ապաւինեալք 'ի տէր ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծերն և ասէ. զինչ արարից,
հայր, զի նեղիմ 'ի ցանկութենէ պոռնկութեան ։ Ասէ
ծերն. զգոյշ լեր յայդպիսի ցանկութ̃եց, զի 'ի սոցանէ
ծնանի յուսահատութ̃ի և լքիլ 'ի կենաց և յաղթիլ
'ի մեղաց. այսոքիկ են նորին ծնունդք ։ Զի զոր օրի-
նակ նաւ որ անկանի յերրադարձ յալէկոծութ̃ի ծովու,
զի թէպէտ և նաւակն հատցի, և թէպէտ և խորտա-
կեսցի ինչ յանօթից նորա՝ թէ կամ սիւն և կամ այլ
ինչ, դեռ ևս գնասցէ՝ եթէ նաւավարն զգուշասցի և հրա-
կեսցէ կենաց իւրոց ։ Այսպէս և կրօնաւոր եթէ հեղգ-
իցէ առ այլ ախտս, յուսոյն գնայ և մնայ ապաշխարու-
թեան. իսկ եթէ ախտիւ պոռնկութ̃են անկանիցի, ձգի
'ի խորս յուսահատութեան և կործանի որպէս 'ի խորս
ծովու յամենայն մեղաց. զի չարագոյն կործանումն այն-
պէս ոչ գոյ որպէս զյուսահատութ̃ի, որ է անել արգե-
լան և խաւարային անդունդք ։

ԱՍԱՑ ծերն. օտար է բնաւ կրօնաւորի, որ 'ի միաբան
եղբարսն իցէ՝ ունել առանձին ռամիկ զոք, և սիրել ա-
ւելի զնա, զի նոցին և բազմաց է վնաս՝ ախտիւք և բամ-
բասանօք և դատելով ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծեր իւր և ասէ. զինչ արա-
րից, հայր, զի պատերազմիմ պոռնկութ̃բ ։ Ասէ ցնա
ծերն. եթէ բարի է այն՝ ընդէ՞ր փախչիս 'ի նմանէ, և
եթէ չար է՝ ընդէ՞ր խնդրես զնա ։

ԱՍԷԻՆ վասն ծերոյ ումեմն՝ եթէ գնալով 'ի ճանա-
պարհի ետես 'ի նա հետ ոտից կնոջ և ծածկեաց զնա
և ասէ. մի գուցէ անցցէ ընդ այս եղբայր և տեսցէ և
պատերազմեսցի 'ի նմանէ ։ Վասն զի հոգաբարձուք էին
սուրբ ծերունիքն, և վասն միոյ փոքրագունի մեղացն
ցաւէր նոցա յոյժ ։

ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ցհայրն Աղաթոն և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի վտանգէ զիս որովայն իմ. յորժամ ընում զնա, մղէ և կիզէ զմարմին իմ։ Ասէ ցնա ծերն. որդեակ, մարմին անօթ է հոգւոյ և պարտ է զնա 'ի կարգի իւրում պահել, որպէս զի մի գիրացեալ 'ի պարէխս մեղաց գլորեսցէ զնա. և դարձեալ ոչ է պարտ եթէ տըկարասցի և անգործ լեալ անպիտանասցի 'ի գործս և 'ի ջանս բարեաց, այլ 'ի կշիռս պարտ է կեալ մինչև յօր մահուն. և աղօթեսցուք ջերմ արտասուօք, որպէս զի Ած օգնեսցէ մեզ։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ումն էր կոյս, զի բնաւ ոչ էր տեսեալ կին մարդ և ոչ ճանաչէր զնա։ Զսա նեղէր դևն պոռնկութեան խստաբար, քանզի ջեռնոյր յոյժ և սիրէր զոմն, այլ թէ զո՞ սիրէր՝ ոչ գիտէր. և հնարեալ դևք ցուցին նմա 'ի տեսլեանն մարդ մի զի 'ի վերայ կնոջ անկեալ մեղս գործէր. բայց ողորմածն Ած ետես զանմեղութի ծերոյն և զնենգութի դիւացն, և եբարձ զպատերազմն զայն 'ի ծերոյ անտի և ազատեցաւ 'ի նմանէ։ Վասն զի պատճառ և նիւթ պատերազմի դիւացն մեք լինիմք և զօրացուցանեմք զնոսա առ 'ի նեղել զմեզ և դառնացուցանել զհոգիս 'ի պիղծ ցանկութիս. վասն զի կամ 'ի կամաց թուլութէ մերմէ՝ զի տեղիք տամք, և կամ 'ի ծուլութենէ և մարմնոյ հանգիստ լինելոյ և կամ 'ի կերակրոց յղփութէ։ Իսկ յորժամ պատճառք այսպիսիք 'ի մէնջ ոչ իցէ առնթեր, յայնժամ վաղվաղակի զփախուստ նոցա և զանկարելի տկարութիւն նոցա տեսանելոց եմք առ 'ի փրկչէն մերմէ Քսէ յոյժ հալածելոյն։

ԱՍԷԻՆ վասն ծերոյ ումեմն մեծի՝ եթէ գնաց երբեմն 'ի միաբանաց վանս և ետես անդ մանուկ մի և ոչ կամեցաւ բնաւ կալ և օթել անդ կամ ննջել։ Ասէ ցնա եղբայրն որ ընդ նմա էր. զինչ իցէ, հայր, և դու ես երկնչիս յայսմանէ։ Ասէ ծերն. թող տուր, եղբայր, ոչ երկնչիմ, այլ ոչ իցէ շահ յընդունայն կռուոյ. քանզի ամենևին հեռանալով յայնմանէ և պայծառ սրբութեամբ լինել ընդ Քսի լաւագոյն իցէ, քան պատերազմաւ կեալ ընդ ախտին այն վասն աշխատութե փոխարինին. քանզի եթէ արտաքոյ կամաց մեր գայցէ պատերազմն այն, բարւոք պսակաց առիթ է յաղթութե

զինիլ ընդ նա և հալածել առ 'ի հասանել ամբիծ սըրբութեան ։

Հայրն Պիմէն երբեմն նաւեաց յայնկոյս ծովուն՝ ուր էր անապատ կրօնաւորաց, և ելեալ կին մի 'ի նաւէ և նստաւ 'ի բլուր ուրեմն. և գնաց եղբայր մի ըմպել ջուր, և իբրև ետես զկինն անդ, գնաց և պատմեաց հօրն և ասէ. ահա արդեօք յափն գետոյն, հայր, 'ի բըլուրն նստեալ է կին մի, զի այլ ընաւ ոչ եկեալ է աստ կին արմատ ։ Եւ իբրև լուաւ զայս ծերն, առեալ զգաւազանն իւր ել արտաքս և ընթանայր և գոչէր մեծաձայն՝ օգնեցէք, եղբարք, օգնեցէք, զի աւազակք եկեալ են աստ ։ Եւ իբրև տեսին զայն, առին ջոխս ամենեքեան և ընթանային ընդ նմա և գոչելով դիմեցին 'ի նաւն, և նաւորդքն երկեան յոյժ և առին զկինն և փախեան և մտին 'ի նաւն. իսկ եղբարքն հատեալ զկառանս նաւին ետուն տանել ալեացն զնա ։

Կոյս մի ծ̃ծապաշտ և սուրբ բնակէր ընդ մօր իւրում 'ի քաղաքի ուրեմն. և մերձ սոցա բնակէր զինուոր մի չար, և տարփեալ էր 'ի կոյսն, և ոչ գտանէր ժամս դիպող գործելոյ մեղացն ։ Եւ 'ի միում աւուր գնաց 'ի ճանապարհ մայր նորա. իբրև ետես զինուորն, որ և լրտեսէր 'ի վաղուց հետէ, եմուտ 'ի տունն և կալեալ զկոյսն բըռնութ̃բ ապականեաց զնա ։ Իսկ իբրև ել անօրէն նենգաւորն այն, մերկացաւ կոյսն զկրօնաւորական իւր հանդերձն և հերձեալ՝ նստաւ 'ի վերայ խորի միոյ և լայր դառնապէս ։ Եւ իբրև եկն մայրն և լուաւ զայն, սգայր և նա. և եկաց յողբս և 'ի կոծս յայն աւուրս բազումս ։ Եւ լուան զնմանէ կուսանք և քահանայք եկեղեցւոյն, և եկեալ առ նա մխիթարէին և ասէին. ոչ կամաւ քո եղև, ոչ գոյ քեզ մեղս ։ Նա ոչ լսէր, և ողբայր և ասէր. ատեաց և մերժեաց զիս ա̃ծ, և որպէս զգեցայց զտեսակն զայն զոր ա̃ծ ոչ կամեցաւ. միթէ ոչ էր կարող ա̃ծ խափանել զայն, այլ զի անարժան համարեցաւ զիս. և զի կամ ես այսպէս մինչև 'ի մահ ։ Եւ եկաց այնպէս մինչև ցկէտ կենաց իւրոց, և ողբայր այնպէս զզջութ̃բ զլարուք և զգովելի զայն ողբ ։ Արդ այս գրեցաւ աստ վասն այն՝ զի թէ յակամայ 'ի մեղացն այնպէս անմխիթար լալ և ողբալ պարտ իցէ մինչև յօր մահուան, ապա որչափ առաւել ևս որք կամաւ և յօժա-

րութն ետուն զանձինս իւրեանց յայն ցանկութեն մեղս և յապականութիւն ողբալ և կծիլ մինչև 'ի մահ անմխիթար սգով:

ԱՂԲԱՅՐ ոմն բնակէր յանապատ և բռնադատեալ եղև յոյժ 'ի պոռնկութի, և գնացեալ եգիտ որջ ընծու և եմուտ անդ, և եկաց անդ անսուաղ զաւուրս վեց և ասէր. տէր տէր, եթէ ննայ ինձ պղծել զմարմին իմ, տուր զիս կերակուր ընծուն այնորիկ. ապա թէ ոչ՝ փրկեա զիս 'ի նմանէ և լոյծ զպատերազմ իմ: Եւ եկեալ ինծն ոչ մերձեցաւ 'ի նա: Եւ լուաւ ձայն զի ասէր. արարէք զդա ներքինի և թողէք գնալ: Եւ առժամայն լուծաւ պատերազմ նորա, և գնաց 'ի սենեակն իւր:

ԱՂԲԱՅՐ ոմն գնաց առ մի 'ի ծերոցն որ պատերազմէր 'ի պոռնկութէ, և աղաչեաց զծերն առնել աղօթս 'ի վերայ նորա, զի թեթևասցի պատերազմն նորա: Աշխատեալ ծերոյն աղօթեաց 'ի վերայ նորա զաւուրս եօթն, և եհարց զեղբայրն եթէ օրպէս իցէ արդեօք պատերազմ քո: Եւ նա ասէ. խիստ և չարագոյն իցէ, հայր, և ոչ թեթևացաւ բնաւ: Եւ զարմացաւ ծերն յոյժ: Եւ ահա եկաց դևն առաջի ծերոյն և ասէ ցնա. հաւատա ինձ, ծեր, զի յառաջնումն աւուր աղօթից քոց որ առ ած վասն նորա՝ ես հեռացայ 'ի նմանէ, այլ դա ունի ինքն իւր դև, և իւր պատերազմ յինքն զորկոր և զորովայն իւր. այլ ես ոչ պատերազմիմ ընդ նա, այլ ինքն ընդ ինքն, զի ուտէ անյագ և ըմպէ և ննջէ, և այն նմա պատերազմ բաւական է 'ի կորուսանել զնա:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԵԱԼ եղև 'ի պոռնկութէ դիւէն խորտագոյն եղբայր ոմն 'ի Սկիտէ, և եկեալ պատմեաց զայն ծերոյն: Ասէ ցնա ծերն. գնա դու 'ի վանս երկոտասանիցն Աղեքսանդրիա, և մտեալ անկցիս 'ի վերայ լեառնակի հարցն և ասա. ած հարցն մերոց, օգնեա ինձ և փրկեա զիս 'ի փորձանացս յայսցանէ պոռնկութեան. և յուսամ 'ի տէր, զի ազատեսցիս դու 'ի փորձութենէդ յայդմանէ: Իսկ եղբայրն առեալ զաղօթս ծերոյն գնաց 'ի վանս երկոտասանիցն և արար զամենայն որպէս հրամայեաց նմա ծերն: Եւ զկնի երից աւուրց եկն դարձեալ 'ի Սկիտէ, և անկեալ առ ոտս ծերոյն ասէ. շնորհօքն այ և աղօթիւք քո, հայր, ազատեցայ 'ի դիւէն պոռնկութէ: Ասէ ցնա ծերն. որպէս և կամ որով օրի-

նակաւ։ Պատասխանի ետ եղբայրն. որպէս և ասացեր դու, հայր, կրկնեալ իմ երկոտասան ծունր և անկայ 'ի վերայ գերեզմանի հարցն և ննջեցի սակաւիկ մի, և եկն առ իս աղջիկ ոմն և ասէ ցիս. կրօնաւոր, առ դու զօրհնութ՟իս զայս և գնա խաղաղութ՟բ 'ի սենեակ քո։ Իսկ իբրև առի զայն, առժամայն թեթևացաւ պատերազմ իմ. այլ թէ զինչ առի՝ ոչ գիտեմ։ Իսկ ասէ ծերն. այսպիսի համարձակութիւն ունի առ ա՟ծ աղջիկն այն որ մեռաւ վասն սրբութեան[1]։

ԽՈՂԲԱՑՐ ոմն եհարց ցծերն վասն ախտից և ցանկութեանց։ Ասէ ցնա ծերն. սուքին են որք երգեն լեզուաւ կառոցն Նաբուգոդոնոսորայ. զի եթէ ոչ էին լուեալ յայնժամ զձայն երգոց և զպարուց մարդիկ, ոչ երկրպագեալ էին կռոց. այսպէս և ախտք մարմնոյ աղանդեն զհոգի և գթեն 'ի մեղս մարմնոյ. և զի փոքր մի ափսինթին դառնացուցանէ զմեղր կարաս, այսպէս և փոքր մի համ մեղաց արտաքսէ զմեզ յարքայութ՟են ա՟յ։

ԱՍԱՑ ծեր ոմն. լռութ՟ի և հեզութ՟ի և ոչ ինչ հոգալ 'ի մտի՝ ծնանի զսրբութ՟ի. զայս պահեսցես մինչև 'ի մահ և կեցցես։ Մի կերիցես հաց ընդ կնոջ և մի խօսեսցիս ընդ նմա, և մի լիցիս բնակակից և սիրելի մանկան, և մի մտցես կամ նստցիս կամ ննջեսցես 'ի տուն՝ ուր իցեն նոքա. և մի թողացուսցես նայել 'ի մարմին քո զաչս քո 'ի ժամու փոխելոյ զհանդերձն քո, այլ զգուշացո զաչս քո։ Իսկ եթէ հարկեսցիս յումեքէ, երկու բաժակ գինւոյ բաւական է քեզ։ Իսկ մի լուծցես զպատուիրանս հօրն քո վասն հարկի ումեք, և մի բնակեսցիս 'ի տեղին յայնմիկ յորում մեղիցես ա՟յ. և մի մոռանար զպասաւորութ՟ի քո, որպէս զի մի անկցիս 'ի ձեռս թշնամեաց քոց։ Իսկ նեղեսցես զանձն 'ի սաղմոսերգութ՟իս, և զամենայն չարակրութ՟իս սիրեսցես, յայնժամ հնազանդին քեզ ախտք. և մի համարեսցես զանձն քո լաւ բնաւ ամենևին յորժամ իցես 'ի բարի գործս, այլ համարեա զքեզ խոնարհ, զի մի որոշեսցի 'ի քէն բարին, և պարապեսցիս սովաւ ողբալ զմեղս քո։ Իսկ պահեսցես զլեզու քո 'ի սուտ խօսելոյ, զի նա մերժէ 'ի քէն զերկիւղն ա՟յ։ Յայտնեսցես զխորհուրդ սրտի

1 Անտոնիէ ղպտարմտթեանն յէջ 625.

քո հոգևոր հօրն քո ստէպ, որպէս զի հովանին ա̃յ ծած-կեսցէ զքեզ. և զի ջանասցես աշխատել 'ի ձեռագործ քո, և երկիւղն ա̃յ բնակեսցէ 'ի քեզ։

ՊԱՏՄԷԻՆ մեզ և զայս ինչ՝ եթէ միայնակեաց ոմն հարեալ եղև յօձէ յանապատի, և գնաց 'ի քաղաքն յաղագս բժշկութե̃. և ընկալաւ զնա 'ի տուն իւր կին ոմն սուրբ և երկիւղած յա̃յ, զի բժշկեսցէ զնա։ Իսկ իբրև փոքր ինչ սթափեցաւ 'ի թունիցն օձին և սկսաւ ողջանալ, ընկէց 'ի սիրտս նորա դևն պոռնկութե̃ խորհուրդս գարշելիս և խնդէր առ կինն այն որ բժշկէրն զնա, մինչև ձեռն ևս ձգեաց 'ի նա։ Ասէ ցնա կինն. բժշկել ըզմարմինդ եկիր աստ, հայր. իսկ եթէ հոգւով մեռանիս, զինչ շահեսցիս. 'ի թունիցն որ սպանանէր զմարմին՝ երկեար, և 'ի թունիցն որ սպանանէ զհոգի՝ ոչ երկնչիս. ոչ յիշես զաշխատութիւնն զոր կրեցեր յանապատին վասն կենաց քոց, և ոչ հայիս 'ի պատիւ կարգի քո, և զի մոռացար զարտասուս և զհառաչանս քո որ առ աստուած միշտ։ Զայսոսիկ և այլս այսպիսիս իբրև լուաւ եղբայրն յիմաստուն կնոջէն, պատկառեցաւ յոյժ և կամէր գաղտ փախչել, և զի ոչ զօրէր յամօթոյն 'ի վեր նայել։ Իսկ իբրև ծանեաւ զայն բարի կինն, մխիթարէր և ասէր ցնա. մի ամաչեր վասն այդորիկ և մի գնասցես, զի դեռ ևս բժշկիլ պարտ է քեզ. զի ոչ էր այդ խորհուրդ՝ գործ սուրբ մտաց քոց, այլ հնարք թշնամւոյն էր և պատրանք նորա։ Իսկ բժշկեալ զնա արձակեաց խաղաղութե̃ և սրբութե̃ և պիտոյիւք 'ի սենեակս իւր։ Վասն այսորիկ արի և պատրաստ պարտիմք լինել յամենայն ժամ. քանզի տես զթուլացեալն, զի ոչ ինչ համարեալ էր առաջի նորա կարգն զոր ունէր. իսկ զգաստն ոչ լինի պատրեալ, այլ և զայլսն փրկէ յեկեալ հասեալ փորձանաց սատանայի։

ԾԵՐՈՅ ումեմն մեծի էին աշակերտք երկոտասան, և պատահմամբ դիւական փորձութե̃ց 'ի նոցանէ մինն անկաւ 'ի մեղս առ կին ոմն. և զի մերձ 'ի վանս նոցա էր գիւղն և համապազ գնայր անդ զկնի գիշերային աղօթիցն կատարման, անդ անկանէր և դառնայր անդրէն 'ի խուց իւր նախ քան զլուսանալն, զի վաղագոյն աղօթէին։ Արդ ծանեան եղբարքն զայն, և ծանեաւ և հայրն, այլ պահէր զեղբայրն յայլոցն և ոչ յանդիմա-

ներ. բազում անգամ յարեան 'ի վերայ նորա և կուեցան ընդ հայրն վասն նորա, այլ հայրն քաղցրութբ̅ չիջուցանէր զնոսա և հրահանգեալ ծածկէր զգործն: Գնաց եղբայրն ըստ սովորութե̅ և յամեաց անդ. և երկեալ 'ի լուսանալոյ փութայր, և 'ի փութոյն եթող ըզսանդալ իւր և արկ յոտս զմուճակ կնոջն և գնաց 'ի սենեակ իւր: Իբրև ետես զնա ծերն զի գայր, և էր յոտս նորա օդ կնոջն, յարեաւ և գնաց 'ի սենեակ եղբօրն, և եղբայրն եդ 'ի բացի զայն 'ի տան կախեալ յորմն. այլ ծերն լռեաց և ասէ ցեղբայրն. ո՞ւր էիր, որդեակ: Իսկ նա խարբալէր սուտ և ասէր. անդ ուրեմն էի: Ասէ ցնա ծերն. և ո՞ւմ է այս օդ կնոջական որ կախեալ կայ 'ի սնարս քո: Իբրև ծանեաւ եթէ կնոջ է, անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. թող ինձ, հայր, և յայսմհետէ այլ ոչ առնեմ զայն գործ: Իսկ ծերն ասէ. զգոյշ լեր անձին քում յայսմհետէ, զի զինչ շահ եղև քեզ 'ի պղծութե̅ն յայնմանէ, այլ ամօթ և նախատինս 'ի մարդկանէ աստ, իսկ անդ հուրն անշէջ և խաւարն արտաքին և որդն անքուն. մի, որդեակ, մի յայսմհետէ մի թաւալեսցիս 'ի տիղմն յայն, և մի ամօթ առնէր զծերութիւն իմ: Ապա այնուհետև կամօքն ա̅յ դադարեաց եղբայրն այն 'ի մեղաց և եղև ճգնող մեծ: Հարցին եղբարքն ցծերն եթէ ասասցես մեզ՝ եթէ, առ ինչ երկայնամտեցեր այնչափ առ եղբայրն այն: Ասէ ցնոսա ծերն. տեսանէի զդևն զի կալեալ զձախու ձեռանէ նորա ձգէր յաշխարհ, իսկ ես ունէի զաջու ձեռանէ նորա և ձգէի յիս, վասն այնորիկ ոչ յանդիմանէի, զի մի գնասցէ յաշխարհ. իսկ մինչ հաճեցաւ ա̅ծ, կալեալ իմ այժմ զերկուս ձեռացն ունիմ զդա 'ի կեանս յաւիտենից: Բարւոք է, որդեակք. երկայնամտել և աղօթել վասն եղբօրն մինչ 'ի փորձութե̅ իցէ, և ջերմապէս աղօթել առ ա̅ծ, և նա դարձուսցէ զմիտս նորա գթութեամբ իւրով:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ոմն էր 'ի քաղաքի ուրեմն և անկաւ 'ի հիւանդութի̅ մեծ. և այնչափ ծանրացաւ ախտ նորա, մինչև բժշկաց 'ի բաց թողեալ զնա, զի եհատ զյոյս կենաց: Իբրև լուաւ զայն սարկաւագուհի մայր վանիցն, եթէ եդաւ 'ի մահ եպիսկոպոսն և թողին բժիշկքն զնա, առեալ ընդ ինքն երկուս քորս՝ գնաց 'ի տեսանել

զելս նորա ։ Իբրեւ մտեալ 'ի տունն նստաւ մայր վանիցն 'ի մնալից կողմանն եւ խօսէր ընդ նմա, եւ քոյրքն նըստէին յոտիցն. իսկ մի 'ի քերցն տարեալ զձեռն մերձեցոյց յոտս եպիսկոպոսին տեսանել թէ որպէս իցէ, սառուցեալ է թերեւս ։ Իսկ 'ի մերձենալ ձեռինն յոտսն՝ էառ պատերազմ եպիսկոպոսն յանձն իւր ։ Եւ իբրեւ յարեաւ գնաց սարկաւագուհին 'ի տեղի իւր, աղաչեաց զնա եպիսկոպոսն եւ ասէ. ոչ զոք ունիմ զի սպասաւորեսցէ 'ի ժամուս տկարութե՞ իմոյ. աղաչեմ, արասցես սէր եւ թողցես աստ զքոյրս զայս ծառայել զիս աւուրս ինչ ։ Իսկ նա չար ինչ ոչ իմացաւ 'ի մտի, եւ եթող անդ զքոյրն եւ գնաց 'ի վանս իւր ։ Իսկ եպիսկոպոսն զօրացաւ, եւ աղտամբ չարին բորբոքեցաւ 'ի մեղս սիրտ նորա եւ ասաց ցքոյրն. արասցես ինձ կերակուր ջերմ զի կերայց ։ Եւ նա արար նմա, եւ եկեր եւ էարբ, եւ զկնի ուտելոյն ասէ. ելցես յանկողին իմ, եւ ել, եւ անկաւ ընդ նմա. եւ իբրեւ կատարեաց զմեղս, առժամայն յղացաւ ։ Իսկ սպասաւորք եկեղեցւոյն իբրեւ տեսին զկինն յղացեալ, կալեալ զնա ասէին. ասա մեզ, ո՞ յղացոյց զքեզ ։ Եւ նա ոչ կամեցաւ ասել, այլ լռեաց ։ Ասէ ցնոսա եպիսկոպոսն. չկայ ինչ ձեր եւ դորա, թոյլ տուք գնալ դորա, ես գործեցի զմեղս զայդ ։ Եւ իբրեւ ողջացաւ 'ի ցաւոց անտի, յարեաւ եւ մտեալ յեկեղեցին եդ զզգեստ իւր 'ի վերայ սեղանոյն սրբոյ, եւ առեալ 'ի ձեռին ցուպ ել 'ի քաղաքէն փութով ինքն միայն՝ եւ գնաց 'ի հեռագոյն վանս յանապատ ուր ոչ ոք ճանաչէր զնա ։ Իսկ առաջնորդ վանիցն յորում դիմեալ գնայր՝ հոգետես էր, եւ իմացաւ եթէ եպիսկոպոս ոմն գնայ անդ, պատուէր ետ դռնապանին եւ ասէ. եպիսկոպոս մինչ գայցէ, ազդ արա ինձ զի ելից ուխտիւս ընդ առաջ նորա ։ Եւ մնայր դռնապանն, զի կարծէր եթէ երիվարօք եւ ամբոխիւ եւ փառօք գալոց էր, զի ոչ գիտէր զգործն զայն ։ Իսկ իբրեւ եկն եպիսկոպոսն 'ի դուռն վանիցն մերկ եւ բոկ եւ միայն, դռնապանն ոչ ծանեաւ եւ ոչ ազդեաց. այլ հայրն իմացեալ զգալուստ նորա՝ ել ընդ առաջ նորա, եւ ողջունեաց զնա գթով եւ համբուրեաց զնա եւ ասէ. բարւոք եկիր, տէր եպիսկոպոս ։ Իսկ նա սքանչացաւ եւ ծանրամտեալ ամաչեաց, զի ծանեաւ եղեւ, եւ ասէ. որ զանուն իմ գիտէ, նա եւ զգործն իմ գիտէ ։ Եւ սկսաւ

յամօթոյն փախչել, զի երթիցէ յայլ վանս։ Ասէ ցնա ծերն. ուր և գնասցես դու, եկից և ես ընդ քեզ։ Եւ աղաչեաց զնա և եած 'ի վանսն և դասեաց ընդ եղբարսն բազում ուրախութբ։ Իսկ նա ապաշխարեաց կատարելապէս և ճշմարտութբ և ջերմ արտասուօք, և անդ վախճանեալ գնաց սուրբ առաջի այ, մինչև բազում նշանս եղև և բժշկութի յաւուր մահուան նորա շնորհօքն Քի։ Այսպէս է յոյս ապաշխարութե. զի ոչ միայն թողութե հանդերձելին, այլ և շնորհաց և փառաց եւս։

Ծեր ոմն ունէր սպասաւոր 'ի գիւղ ուրեմն, և յամեաց երբեմն նա գնալ առ ծերն այնչափ՝ մինչև բնաւ պակասեաց կերակուրն և ձեռագործ ծերոյն. և նեղեալ ծերն 'ի բազում ժամու սովու և դատարկութեան իւրում, և ասէ ցաշակերտ իւր. կամիս գնալ 'ի գեօղն։ Եւ նա ասէ. զոր կամիս դու, արարից զայն. զի երկնչէր եղբայրն երթալ 'ի գիւղն 'ի պատերազմէ մարմնոյն. այլ զի մի եւս անհնազանդ լիցի ծերոյն՝ յանձն էառ գնալ։ Եւ ծերն ասէ. գնասցես, որդեակ, և յուսամ յած հարցն մերոց պահել զքեզ 'ի փորձութէ։ Եւ արարեալ աղօթս արձակեաց զնա գնալ 'ի գիւղն։ Եւ իբրև եկն 'ի գիւղն, եգիտ զի սպասաւորն իւրեանց ամենայն ընտանեօք իւրովք գնացեալ էր 'ի տօն սրբոց հեռի 'ի գեղջէն. և դուստր նորա միայն էր 'ի տանն, և իբրև լուաւ աղջիկն զբախել դրանն՝ եբաց զդուռն և էառ 'ի ներքս զեղբայրն, և փակեալ զդուռն սկսաւ վանել ընդ նմա։ Իսկ նա իբրև ետես զինքն բռնադատեալ 'ի պղծութի և 'ի խորհրդոց իւրոց նեղեալ՝ յոգւոց եհան դառնապէս և ասէ առ ած. տէր, աղօթիւք հօր իմոյ կեցո զիս 'ի ժամուս յայսմանէ։ Եւ իբրև զայս ասաց, առժամայն գտաւ յափն գետոյն 'ի ճանապարհի գնալով 'ի վանս իւր։ Եւ նա այսպէս ազատեալ եղև օգնականութբն այ և աղօթիւք ծերոյն այն սրբոյ, որ վասն հնազանդութե եղբօրն աղօթեաց փրկել զնա։ Այսպէս իցէ զօրաւոր հնազանդութիւնն։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. գրեալ է՝ զոր ինչ տեսցեն աչք քո, զայն վկայեսցես. այլ և ասեմ՝ թէ և աչօք իմովք տեսցեմ և ձեռօք կալցեմ, մի վկայեմ և զայն։ Քանզի եղբայր ոմն այսպն եղև 'ի դիւաց այսու տեսակաւ. զի ետես զեղբայր ոմն այլ՝ որ մեղանչէր ընդ կնն ոմն, և

պատերազմէր 'ի խորհրդոցն իբրև թէ համբերեսցէ և մի յանդիմանեսցէ զնա, այլ ոչ կարաց իսպառ համբերել. և գնացեալ եհար ոտիւքն զնոսա, կարծէր թէ նոքա են առ միմեանս, և ասէ. դադարեցէք յայսմհետէ, որքան ժամանակս առնէք զայդ մեղսդ. և ահա գըտան նոքա քուրձս լի ցորենով: Արդ զայն վասն այնորիկ ասացի՝ որ և թէ աչօք ինչ տեսանիցէք, մի յանդիմանէք զեղծայլն ձեր:

Հարցին ցծերն վասն խաբէութեանց գիշերայնոց, որք լինին յերազի հոսմունք ընդ տես կանանց և կամ առանձինն: Պատասխանի ետ ծերն. մի ինչ բնաւ համարեսցես զայն գործ. այլ այսպէս համարեսցիս զնոսա, որչափ և համարեսցես զայլ նիւթսն որք հեղցին վասն տկարութեան և կարեաց մարմնոյ: Եւ զոր օրինակ եթէ շրջեսցիս 'ի հրապարակս և հաւաքեսցես զմրրիկս մնոյ 'ի կաթսայի և ոչ կերիցես անտի, բայց հոտոտեցար միայն, այսպէս և ոչ անրջոյ հեղմունք կարեն պղծել զքեզ, յորժամ հեռի ես խորհրդով 'ի նմանէ 'ի գործոյ նորա. ապա թէ ոչ՝ կեալ ոչ ոք կարող իցէ: Այլ եթէ տեսանէ զքեզ թշնամին երկուցեալ 'ի յայսմանէ, առաւել ևս զօրանայ 'ի վերայ քո: Այլ դու զգոյշ լեր, զի մի 'ի յարթնութեան ևս շաղախեսցիս ընդ ախտակիր խորհուրդս մտօք:

Հարցին ոմանք զհայրն Սկիտոյ վասն պոռնկութեան և ասեն. եթէ տեսցուք դէմս գեղեցիկս, զարմանալ պարտ է վասն նորա, եթէ բարկանալ: Պատասխանի ետուն ծերքն և ասեն. զարմանալ անչափ և բարկանալ՝ երկոքեին ևս 'ի տափմանէ լինին. և զի նման է այդ գործ սեղանոյ որ լի իցէ ամենայն բարութեամբ, և թէ ոք ունիցի կամք և ցանկայ ճաշակել 'ի նմանէ, բայց եթէ ոչ ձգեսցէ զձեռն իւր 'ի նա և առցէ 'ի նմանէ և կերիցէ՝ սովեալ մնասցէ, այսպէս իցեն և ցանկութիւքն, եթէ զոր ոչ գործեսցէ մարդ մեղս գործով՝ ոչ համարեսցի նմա մեղս:

Հրաժարեալ ոմն յաշխարհէ լինել կրօնաւոր, և մինչդեռ ելանէր յանապատ՝ ետես 'ի բացեայ սիւն մի կրօնաւորի ծերոյ և ասէ 'ի մտի. գնացից 'ի սիւնն յայն, և ծերոյ որ իցէ անդ՝ սպասաւորեցից նմա մինչև ցօր մահուան իւրոյ: Եւ եկեալ 'ի յաշտարակն բախեաց ըզ-

դուռն, և ել առ նա ծեր ոմն միայնակեաց և ասէ. զի՞նչ պիտոյ է քեզ, եղբայր: Ասէ եղբայրն. յաղօթս եկեալ եմ, հայր: Իբրև լուաւ ծերն ընկալաւ զնա և հանգոյց բարւոք: Եւ ապա ասէ. ունի՞ս դու ուրեք գործ ինչ, եղբայր: Ասէ եղբայրն. ոչ, հայր, այլ կամիմ բնակել աստ: Եւ ծերն թոյլ ոչ ետ կեալ անդ և կամ բնակել 'ի միասին. քանզի ծերն այն անկեալ էր 'ի պոռնկութի՟ և դեռ ևս ունէր անդ թաքուցեալ զկինն զայն, վասն այն ասէր ցնա. եթէ կամիս շահել զանձն քո, գնա դու 'ի վանս կեալ, զի ես աստ կին ունիմ ընդ իս և մեղան-չեմ ընդ նմա: Ասէ ցնա եղբայրն. եթէ քոյր իցէ քո և եթէ կին՝ ես ոչ գիտեմ, այլ եկեալ եմ զի սպասա-ւորիցեմ քեզ մինչև ցմահ: Իսկ ծերն իբրև ետես զջերմ սէր նորա, թոյլ ետ կեալ անդ: Եւ իբրև լցաւ ամ մի սպասաւորութե՟ նորա, ասէ ծերն ցկինն. ո՞չ բաւական է մեզ բեռն ծանր մեղաց մերոց, այլ և զհոգի եղբօրս այսորիկ տուժեալ խնդրեն 'ի մէնջ. եկ գնասցուք աս-տի և թողցուք զսենեակս զայս եղբօրս այսորիկ: Եւ առեալ զոր ինչ կարող էին բառնալ և ելին գնալ և ա-սեն ցեղբայրն. մեք գնամք յաղօթս և քեզ բարւոք յան-ձին սենեակ մեր: Իսկ իբրև մեկնեալ հեռացան նոքա, ծանեաւ եղբայրն զխորհուրդս նոցա զի այլ ոչ ևս դառնա-լոց էին, և ընթացեալ զկնի եհաս նոցա: Եւ նոքա տե-սեալ զնա շփոթեցան և ասեն. մինչև ցե՞րբ, եղբայր, դա-տես զմեզ. ահա սենեակս մեր քեզ լիցի, նստեալ կեց-ցես 'ի նմա: Պատասխանի ետ եղբայրն. ես ոչ եմ եկեալ վասն սենեկի ձերոյ, այլ վասն ձեր, զի սպասաւորեցից ձեզ. և արդ ուր և գնայք, եկից և ես ընդ ձեզ: Զար-մացան նոքա ընդ իմաստութի՟ միամտութե՟ և հնազան-դութե՟ եղբօրն. յայնժամ երկեան յԱ՟յ և ամաչեցին յաշակերտէն: Եւ վասն այսորիկ խորհուրդ բարի և ա՟ծային խորհեցան մեկնել 'ի մեղացն, և դարձան 'ի սենեակս իւրեանց և սկսան ապաշխարել. և կինն մը-տեալ 'ի վանս կանանց բնակեցաւ անդր և առաքինա-ցաւ յոյժ, և ծերն համբերութե՟ ընդ ժուժկալ եղբօրն ապաշխարեաց. և կեցին երկոքեանն 'ի ժուժկալութե՟ բարի եղբօրն այն:

Այր ոմն ծեր 'ի Սկիտէ՝ որոյ անուն Դանիէլ, և էր նորա աշակերտ, և բնակէր առ աշակերտն այն այլ ոմն

եղբայր՝ որոյ անունն էր Սերգի։ Եւ զկնի փոքր ինչ ժամուց Սերգի փոխեցաւ առ տէր. իսկ զկնի մահուն Սերգեայ եւ ծերն համարձակութի աշակերտին իւրոյ կեալ առ իւր, քանզի սիրէր զնա։ Յաւուր միոջ առեալ ծերն ընդ իւր զաշակերտն իւր և ել յԱղեքսանդրիա, զի սովորութիւն էր առաջնորդացն Սկիտոյ ելանել առ պապայն 'ի տօն զատկին. և հասին 'ի քաղաքն 'ի մետասան ժամու աւուրն։ Եւ իբրև գնացին յուղին, ետես անդ Դանիէլ զեղբայր ոմն մերկ, որ միայն փերթ ինչ քրձոյ եդեալ ունէր 'ի վերայ ամօթոյ իւրոյ, և եղբայրն այն ցուցանէր զինքն իբր թէ յիմար իցէ։ Եւ էին այլ ևս յիմարք ընդ նմա, և առաջի գնայր նոցա եղբայրն այն իբրև զմոլի, և խլէր ինչ 'ի կրպակէ վաճառացն և տայր այլոց յիմարացն. իսկ կոչէր նմա անուն Մարկոս իպպայի, և էր իպպէն այն թագաւորական ձիընթաց։ Եւ անդ կայր Մարկոս յիմարն և անդ ննջէր 'ի գիշերի, և ծախէր յաւուրն դրամս հարիւր, և ննջէր յաթոռի նստեալ. իսկ 'ի հարիւր դրամիցն գնէր զպէտս իւր դրամս տասն, և զայլն տայր յիմար ընկերաց իւրոց. և քաղաքն ամենայն Աղեքսանդրիա ճանաչէր զՄարկոս յաղագս մոլի յիմարութեան նորա։ Ասէ ծերն ցաշակերտ իւր. գնացեալ տեսցես եթէ ուր բնակէ Մարկոս յիմարն։ Իսկ նորա գնացեալ եհարց և իմացաւ, և եկեալ ասէ ցծերն՝ եթէ յիմարն այն 'ի ձիընթացս և 'ի բացեայ բնակի։ Եւ մտեալ ծերն առ պապն ագաւ առ նմա։ Իսկ յերկրորդումն աւուրն իբրև ելանէր ծերն անտի, տեսութբն այ դիպեցաւ նմա Սալոն Մարկոս 'ի մեծ դուռն, և փութացեալ ծերն կալաւ զնա և սկսաւ ասել մեծաձայն. արք աղեքսանդրացիք, օգնեցէք ինձ։ Իսկ յիմարն խաղայր ընդ ծերոյն։ Եւ ժողովեցաւ անդ ամենայն քաղաքն. իսկ աշակերտ ծերոյն կայր 'ի հեռաստանէ և նայէր ահիւ, իսկ այլքն ասէին. մի՛ գուցէ անարգեսցէ զքեզ, հայր, զի յիմար է և մոլի։ Եւ նա ասէ. յիմար և մոլի մեք եմք, որդեակք. այլ ես 'ի քաղաքս յայս ոչ գտի այլ մարդ քան զսա։ Յայնժամ եկին և քահանայքն եկեղեցւոյն, որք ճանաչէին զծերն, և ասէին. մի՛թէ վնասեաց քեզ ինչ, հայր, յիմարդ այդ։ Ասէ ցնոսա ծերն. բերէք զդա զկնի իմ մինչև ցպապն, զի ոչ գոյ 'ի քաղաքիս յայս այսօր

այսպիսի անօթ սուրբ ։ Իսկ պապն ծանեաւ, զի յա՟յ յայտնեցաւ այն ծերոյն. և անկաւ առ ոտս յիմարին, և երդմնեցուցանէր և աղաչէր և ասէր. յայտնեա մեզ զքեզ և զգործ քո ։ Իսկ նա խոնարհեալ յաղաչանս նոցա, և եկեալ 'ի միտս իւր ասէ ցնոսա. ես կրօնաւոր էի և բռնադատէի 'ի դիւէն պոռնկութե՟ զամս վեշտասան, և եկեալ 'ի միտս իմ ասեմ. եղկելի Մարկոս, ամս վեշտասան ծառայես թշնամւոյն. արդ եկ այժմ և սպասաւորեա այնպէս թագաւորին քո Ք՟ի ։ Եւ գնացի ես 'ի վանս Պեմպտոյի, և կացի ես անդ ամս ութ 'ի վերայն խոր, և զկնի ութ ամաց ասացի ցանձն իմ. Մարկոս աղքատ, մտցես 'ի քաղաքն և եղիցիս դու յիմար այլ և ութ ամ. և ահա այսօր կատարեցաւ ութ ամ յիմարութեան իմոյ ։ Եւ իբրև լուան զայս 'ի նմանէ, ողբացին ամենեքեան 'ի վերայ բանիցս այսոցիկ ։ Յետ բանիցս պատմութե՟ իւրոյ ննջեաց 'ի մահ յայնմ աւուր Մարկոս մերձ առ ծերոյն 'ի պատրիարգանոցն ։ Եւ առաւօտին իբրև տեսին զի ննջեալ էր Մարկոս և դնիւր, ասաց ծերն զայս ցպապն, և պապն պատմեաց զայս տուկին, և ասաց տուկն դադարեցուցանել զվաճառն, և ժողովեցաւ անդ ամենայն քաղաքն ։ Եւ առաքեաց ծերն զաշակերտ իւր 'ի Սկիտէ և ասէ. ժողովեալ զամենայն եղբարսն պատմեցէք զայս, զի գայցեն աստ ամենեքեան և օրհնեսցին 'ի սմանէ ։ Եւ ել ամենայն Սկիտէ և զգեցեալ զգեստ սպիտակ, ունելով 'ի ձեռսին ոստս արմաւենւոյ ։ Նոյնպէս և ենետացիք և սենեկացն և լերինն Նիտրոյ վանիցն և յամենայն լաւրայիցն Աղեքսանդրոյ. և ժողովեցան այնչափ բազմութիւնք կրօնաւորաց՝ մինչ ոչ ետուն թոյլ թաղել զմարմին նորա զաւուրս հինգ ։ Նոյնպէս և քաղաքն Աղեքսանդրիա ժողովեալ ոստովք արմաւենեաց, և ոռոգէին արտասուօք զերեսս երկրի ։ Եւ այսպէս հանին թաղել զնշխարս երանելւոյն Մարկոսի Սալոսին, և փառաւորէին զա՟ծ՝ որ տայ շնորհս և ժուժկալութե՟ ամենայնի որ ընթանան առ նա ։

Ջ

ՎԱՍՆ ԱՆԸՆՉՈՒԹԵԱՆ

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եթող զաշխարհ և ետ զինչս իւր աղքատաց, և թողեալ իւր յընչիցն սակաւ՝ գնաց առ աբբայ Անտոնիոս։ Զայս իմացեալ ծերն ասէ ցնա. կամիս լինել միայնակեաց, գնա յայս անուն գեօղ և գնեա միս և դիր մերկ ՚ի վերայ մարմնոյ քո և եկ այսր։ Եւ արարեալ եղբօրն՝ գազանք և թռչունք խոցոտեցին ըզմարմին նորա ՚ի գնալն առ ծերն. և եկեալ եցոյց զմարմինն խոցոտեալ։ Ասէ ցնա սուրբն Անտոնիոս. որք թողլին զաշխարհս և կամին ունել ինչս, այսպէս խոցոտին ՚ի դիւաց մարտից։

ԱՍԷԻՆ՝ վասն հօրն Թէոդորի փերմացւոյ՝ եթէ ստացաւ ՚ի մանկութեան իւրում երիս գիրս ազնիւս և ասէ ցհայրն Մակար. զի՞նչ արարից, տէր, արգելից զգիրսն առ իս վասն օգտի իմոյ յորժամ թէ կարդամ զնա, և եթէ ոք կամեսցի՝ տաց նմա զի օգտեսցի, եթէ վաճառեսցից զնոսա և տաց աղքատաց։ Ասէ ցնա հայրն Մակար. երկոքեան իրքդ ազնիւ են, այլ մեծագոյն է ան-

1 Հրաժարեալ ոմն ՚ի յաշխարհէ եղբայր, և զինչս իւր բաժանեաց աղքատաց և կալաւ ինչ ՚ի նմանէ վասն իւրն պիտոյից, և յարուցեալ գնաց առ հայրն Անտոն։ Եւ իբրև գիտաց ծերն զայն, ասէ ցնա. եթէ կամիս միայնակեաց լինել դու, գնա յայս անուն գիւղ և գնեսցես միս և պատատեա զայն ընդ մարմնոյ քո ՚ի մերկուց և եկ այսր։ Եւ զի երթեալ գնեաց եղբայրն և արար այնպէս։ Եւ մինչդեռ եկանէր ՚ի գեղջէն, յարեան ՚ի վերայ նորա շունք գեօղին և հերձին ընդ մսոյն զջիլս ոտից նորա։ Եւ իբրև եկն առ ծերն, ասէ ցեղբայրն. արարե՞ր զոր ինչ ասացի քեզ։ Եւ նա ասէ. արարի, հայր. և եցոյց նմա զհերձեալ անդամս իւր։ Ասէ ցնա հայրն. ամենայն ոք որ ելանէ յերկրէ և կամի ունել զինչս նորա, այսպէս հերձեսցին ոգիք նոցա ՚ի դիւաց և յախտից մարմնականաց։

2 Թէոդորէ հայրն փերեմացի ստացաւ գիրս երիս մեծամեծս, և երթեալ առ հայրն Մակար և ասէ ցնա. ունիմ ես գիրս երիս և յընթեռնլոյ զնոսա շահիմ ես և այլք բազումք որք ընթեռնուն. արդ ասա ինձ՝ պահեմ զնոսա յաղագս օգտի ինձ և բազմաց, եթէ վաճառեմ և տամ զգինս նոցա աղքատաց։ Ասէ ցնա ծերն. բարւոք է բանն գրոցն, այլ առաւել բարի են գործք, և զի անընչութիւն լաւ քան զա-

ստացուածութիւն։ Իսկ նորա լուեալ զայս, վաղվաղակի վաճառեաց և ետ աղքատաց։

ՀԱՐՑԵԱԼ՝ հօրն Մարկոսի ցհայրն Արսէն և ասացեալ՝ բարւոք է որ եթէ ոչ ոք ունիցի մխիթարութիւն 'ի խցի իւրում, վասն զի գիտեմ զմի եղբայր զի էր նորա սակաւ մի բանջար և արմատաքի խլեաց 'ի բաց, ասէ ցնա հայրն Արսէն. ազնիւ է, այլ է ըստ բնութեան մարդոյն. զի թէ ոչ ունի զօրութիւն յայսպիսի կարգի, դարձեալ այլ տնկէ։

ՄԵԾԱՏՈՒՆ[2] ոմն եկն 'ի հեռուստ և եբեր սաստիկ ոսկի 'ի Սկիւթ, և աղաչէր զերիցն զի բաշխեսցէ զայն եղբարցն. և շատ բռնադատեալ զնա՝ եդ զփիւրիդն լի ոսկւոյ 'ի դրան եկեղեցւոյն, և ասէր երէցն. եղբարք, եթէ պէտք ինչ ունէք իցեն՝ առցէ։ Եւ ոչ ոք մերձեցաւ յայն. ոմանք և հայեցան իսկ ոչ 'ի նա. իսկ ոմանք ասացին՝ երթ, ած ընկալաւ զպատարագդ քո, և տուր զայդ աղքատաց։ Եւ մեծապէս օգտեալ չոգաւ։

ԱՍԷ[3] հայրն Դանիէլ՝ եթէ հիւանդացաւ երբեմն հայրն Արսէն 'ի Սկիւթ, և պէտք եղեն նմա իբրս ինչ լումա միոյ լումայից. և վասն զի ոչ ուստեք կայր զի գնեսցէ, առ յումեմնէ սէր և ասէ. գոհանամ զքէն, տէր, զի արժանի արարեր զիս ընդունել սէր վասն անուանդ քում։

մենայն է։ Իբրև լուաւ զայս հայրն Թէոդորէ, գնաց վաճառեաց զնոսա և ետ աղքատաց զգինս նոցա։

1 Եհարց զհայրն Արսէնիոս հայրն Մարկոս և ասէ. բարւոք իցէ, հայր, զի ոչ ունիցի կրօնաւոր մխիթարութիւն ինչ 'ի սենեկի իւրում. զի տեսի ես եղբայր ոմն զի ունէր սակաւ բանջարս, և զայն ես խլեաց և ցնդեաց։ Ասէ ցնա Արսէնի. յոյժ բարի է այդ գործ, այլ 'ի վերայ համբերութեան մարդոյն է. զի թէ զայն առնիցէ և համբերել ոչ կարիցէ, նա այլ տնկիցէ ևս կրկին։

2 Եկն ոմն մեծատուն 'ի Սկիւտէ, և եբեր ընդ ինքն ոսկի բազում յոյժ, և աղաչէր զհայրն բաժանել զայն եղբարցն։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ պիտոյ է այդ եղբարցն։ Եւ իբրև նեղեաց զնա յոյժ առնուլ զայն, արար այսպէս. եարկ զոսկին 'ի լամբիզն և եդ զնա 'ի պատուհան եկեղեցւոյն և ասէ քահանային ցեղբարսն. եթէ ոք պէտս ունիցի ոսկւոյ, առցէ աստի։ Եւ ոչ ոք բնաւ մերձեցաւ և կամ նայեցաւ 'ի նա։ Ասէ քահանայն ցմարդն այն. ընկալաւ ած զսէր և զհաւատ քո, առ զսա աստի և տարեալ տացես աղքատաց։ Եւ շահեցաւ այրն յոյժ, և տարեալ արար այնպէս։

3 Արսէնիոս հայրն հիւանդացաւ երբեմն 'ի Սկիւտէ. և զի հարկ եղև նմա պէտս ինչ՝ և ոչ ունէր զի գնեսցէ, և ապա խնդրեաց յումեմնէ սէր ինչ։ Եւ նա ասէ. գոհանամ զքէն, հայր, զի խնդրեցեր յինէն սէր և կամեցար առնուլ։

Ասէ՝ դարձեալ հայրն Դանիէլ՝ եթէ այլ երբեմն եկն մագիստրոսն առ հայրն Արսէն և եբեր նմա կտակ զրուցմն ազգականի նորա՝ թողեալ նմա ժառանգութի բազում յոյժ: Եւ առեալ զկտակն կամէր պատառել: Անկեալ առաջի նորա մագիստրոսն և ասէր. աղաչեմ զքեզ, հայր, մի պատառեր զայդ, ապա թէ ոչ՝ գլուխ իմ կորուսի: Ասէ ցնա հայրն Արսէն. ես յառաջ քան զսա վախճանեցայ յաշխարհէս, և նա արդ վախճանեցաւ: Եւ դարձոյց անդրէն զկտակն՝ ոչ ինչ ընդունելով յինքեան:

Այր[2] ոմն 'ի սրբոցն՝ որ անուանեալ կոչէր Փիլագրիոս և բնակեալ էր յԵրուսաղէմ, և գործով աշխատէր հանապազ, զի կարասցէ առնել զկեր հացիւն: Եւ մինչդեռ 'ի վաճառափողոցին վաճառէր զձեռագործն իւր, ահա ընկէց ոմն քսակ՝ որ ունէր հազար դահեկան. և գտեալ զնա ծերոյն՝ եկաց 'ի նմին տեղւոջ ասելով՝ թէ որ կորոյսն, այսրէն 'ի տեղիս գալոց է: Եւ նա գայր լալով և արտասուելով: Եւ տեսեալ զնա ծերոյն՝ առ զնա 'ի մի կողմն և ետ ցնա զքսակն: Եւ ունէր զնա այրն՝ կամեցեալ տալ նմա մասն ինչ, և նա ոչ կամէր առնուլ: Եւ սկսաւ այրն աղաղակել և ասել. եկայք տեսէք զինչ գործեաց այրս այ̃: Իսկ ծերոյն գաղտ փախուցեալ 'ի քաղաքէն, զի մի ծանիցեն զնա վասն իրացն առնելոյ և պատուիցեն զնա:

1 Պատմէր մեզ հայրն Դանիէլ վասն հօրն Արսէնիոսի՝ եթէ եկն առ նա մագիստրոս ոմն և եբեր առ նա կտակագիր հռոմայեցւոյ ընտանւոյ, որ ինչս անթիւս ստացեալ և թողեալ էր նմա: Իսկ ծերն իբրև եառ զգիրն, փութացաւ պատառել զնա: Իսկ մագիստրոսն ասէ. աղաչեմ զքեզ, հայր, մի պատառեր զայդ, ապա թէ ոչ հատանի գլուխ իմ: Ասէ ցնա հայրն Արսէնի. ես յառաջագոյն մեռեալ եմ յաշխարհէ, և նա արդեօք մեռաւ: Եւ յետոյ դարձոյց զինչս զայն և ոչ ինչ եառ 'ի նմանէ:

2 Եղբայր ոմն անուն Փիլագրիոս բնակէր յանապատն Յորդանանու և կերակրէր ձեռագործիւ իւրով: Եւ յաւուր միում էլ 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ վաճառել զձեռագործ իւր, և անկաւ ումեմն 'ի փողոց վաճառանոցին արկղ ինչ՝ յորում էր հազար դահեկան: Եւ եկեալ ծերն 'ի տեղին յայն և տեսեալ զնա՝ առեալ նստաւ 'ի տեղին, և մնայր գալոյ խնդրողի արկեղն կորուսանողի: Եւ ահա գայր այր մի և ձայնիւ մեծաւ ողբայր և կոծէր և հարցանէր: Արդ առեալ զնա ծերոյն առանձին՝ ետ զայն 'ի ձեռս նորա: Եւ կամեցաւ տալ մասն ինչ ծերոյն յընծայն, և ծերն ոչ ինչ եառ: Եւ սկսաւ այրն առնել մեծաձայն. եկայք և տեսէք մարդ այ̃՝ թէ զինչ արար: Իսկ ծերն փախեաւ և ել 'ի քաղաքէն:

ԵԿԻՆ[1] ոմանք յողորմածաց երբեմն առնել սէր յՍւ-տրակինի. և առնուն ընդ ինքեանս զմատակարարսն, զի ցուցցեն նոցա թէ որք են որ կարևոր պէտս ունին: Եւ տանին առ ոմն տկար, և նոքա տան նմա: Իսկ նա ոչ կամէր ընդունել ասելով. ահա զփոքր զարմաւենիս զայս աշխատիմ և մանեմ, և ուտեմ զհացինն: Եւ դարձեալ տանին 'ի խուղ կնոջ միոյ այրւոյ՝ որ ունէր որդեակս, և բախեալ զդուրսն՝ լուաւ դուստրն 'ի ներքուստ զձայն դրացն, և էր մերկ, վասն զի մայրն երթեալ էր 'ի գործ, զի էր լուացարար: Եւ իբրև տեսին զնա մերկ, տային նմա հանդերձ և լումայս, և ոչ կամեցաւ առնուլ: Եկն մայրն և ասէ. քաջալերեաց, կամեցաւ Ած և գտի գործ աւուրս և ունիմք զկերակուրն մեր: Եւ 'ի յաղաչել նոցա զի առցէ, ոչ կամեցաւ ասելով. ունիմ զԱծ զհոգացողն իմ, և դուք կամիք առնուլ զայն յինէն այսօր: Եւ նոցա լուեալ փառաւորեցին զԱծ:

Էր[2] ծեր ոմն հիւանդ, և իբրև ոչ ինչ ունէր զպէտսն՝ ընկալաւ զնա հայրն միաբանակեցաց և համդոյց զնա և ասէ ցեղբարսն. աշխատեցէք զձեզ սակաւ մի, զի համդուցուք զհիւանդս: Իսկ հիւանդն ունէր պտոյտ մի լի ոսկւով, և փորեալ 'ի ներքոյ իւր թաքոյց զնա: Դէպ

[1] Եկին ոմանք երբեմն հելլենացիքն 'ի Սկիւռէ տալ եղբարցն սէր. և առեալ ընդ իւրեանս զսպասաւորս վանիցն, զի ցուցցէ նոցա թէ ո՞ք առաւել պէտս ունիցի: Եւ տարան զնա առ գոդի ոմն եղբայր և կալան առաջի նորա զսուրբսն զայն, և նա ոչ էառ, այլ ասէ ցնոսա. ահա ես հիւսեմ զարմաւենիս զայս և ուտեմ հաց զաւուրս իմ, և այս բաւական է ինձ. և ոչ էառ ինչ բնաւ: Եւ անտի գնացին 'ի գիւղ ուրեմն և տարան զայն զոր ոչ էառ գոդին՝ 'ի տուն կնոջ ումեմն աղքատի և այրւոյ, զի ունէր որբս երկուս: Եւ իբրև բախեցին զդուռն, այրին այն ոչ էր 'ի տանն, այլ գնացեալ էր 'ի լուացանոցի, զի այն էր գործ նորա. իսկ դուստր նորա նստէր մերկ 'ի տանն, և ետուն նմա հանդերձս և փողս, և նա ոչ էառ, այլ ասէ. եկն առ իս մայր իմ և ասէ ցիս՝ քաջալերեաց, որդեակ, զի կամեցաւ Ած և գտի այսօր գործ՝ յորմէ կերակրիմք մեք այսօր: Յայնժամ եկն մայր աղջկանն, և աղաչէին զնա զի առցէ ինչս 'ի նոցանէ 'ի պէտս իւր. և նա ոչ էառ, այլ ասաց ցնոսա. ունիմ ես հոգաբարձ ինձ և խնոցն զԱծ, և որպէս կամիք առնուլ զնա յինէն: Իբրև լուան զայս, գոհացան զԱյ և սքանչացան յոյժ:

[2] Էր ոմն կրօնաւոր հիւանդ. և զի ոչ ունէր կերակուր և ոչ սպասաւոր, առեալ զնա հայր վանուցն ետ երկուց եղբարց և ասէ. սպասեցէք և դարմանեցէք զդա և առնուցուք դուք պատիւ 'ի դատաստանին Քի Այ մերոյ: Իսկ տկարն այն ունէր արկղ մեծ լի դահեկանիւ 'ի ծածուկ. և բրեալ զերկիր 'ի ներքոյ մահճին իւրոյ և թաղեաց զնա

եղև նմա մեռանել և ոչ խոստովանեցաւ։ Արդ յետ մեռանելոյն և թաղելոյն զնա՝ ասէ հայրն ցեղբարսն. առէք զանկողինդ զայդ այտի։ Եւ իբրև իջուցին զանկողինսն, գտին զոսկին. և ասաց հայրն միաբանակեցացն՝ թէ 'ի կենդանութեան իւրում ոչ խոստովանեցաւ, այլ յայդ ունէր զյոյս իւր. և 'ի մահուն իւրում ոչ ասաց, ոչ մերձենամք յայդ. այլ երթայք թաղեցէք զայդ ընդ դմա։ Եւ իջեալ հուր յերկնից այրեր 'ի վերայ գերեզմանի նորա առաջի ամենեցուն, և ամենեքեան որք տեսանէին՝ զարմանային։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ¹ սմանք 'ի հարանցն՝ եթէ երբեմն եկն եղբայր ոմն և զգեցեալ էր կարճ կամաս՝ յեկեղեցին 'ի խրձիթմն առ հարքն Իսահակաւ. և հալածէր զնա ծերն և ասէր՝ թէ այս բնակութի՛ միայնակեցաց է, իսկ դու աշխարհական ես և ոչ կարես բնակել աստ։

ԱՍԷՐ² հայրն Իսահակ ցեղբարսն՝ եթէ հարքն մեր և հայրն Պամբով ասղնաթառոպս և կապերտս ագանէին և սեբինէս, իսկ այժմ ագանիք հանդերձս մեծագինս. երթայք աստի 'ի բաց, զի խանգարէք զմնակութիւնս։ Եւ յորժամ կամէին դարձեալ երթալ 'ի հունձս՝ ասէր ցնոսա. ոչ ես տամ ձեզ պատուիրան, վասն զի ոչ պահէք. բայց զայս աղաչեմ զձեզ, յորժամ երթայք ուրեք, ասացէք եթէ 'ի լեռնէն եմք, և մի ասէք եթէ 'ի խրձիթ այսն եմք, զի մի հայհոյեսցի տեղիս վ՟ն ձեր։

անդ։ Իսկ զկնի ոչ բազում աւուրց մեռաւ ծերն, և ումեք ոչ ասաց զայն։ Իսկ իբրև թաղեցին զնա, ասաց հայրն մաքրել և յարդարել զտեղին ուր անկեալ դնէր հիւանդն այն. և 'ի կազմելն զտեղին, գտին զոսկին և պատմեցին հօրն զայն։ Ասէ հայրն. որովհետև ոչ 'ի կենդանութեան և ոչ 'ի մահուանն իւրում ասաց զայս ումեք, տայա ոչ յանձ, այլ 'ի սա ունէր զյոյս իւր, և արդ մի մեկնեցուք զնա 'ի սմանէ։ Եւ տարեալ թաղեցին ընդ նմա, և առժամայն անկաւ հուր յերկնից և այրէր զգերեզմանն զայն զաւուրս բազումս։ Եւ զայս տեսեալ եղբարցն փառաւոր առնէին զԱ՟ծ։

¹ Ասաց ոմն 'ի հարցն՝ եթէ եկն երբեմն եղբայր ոմն 'ի սենեկացն յեկեղեցին հօրն Իսահակայ և ունէր զգեցեալ նոր կնկուղ։ Իսկ ծերն արտաքսեաց զնա և ասէ. փնա աստի, այս տեղի միանձանց է, իսկ դու աշխարհիկ գոլով ոչ կարես աստ կեալ։

² Ասաց հայրն Իսահակ՝ եթէ հայրն Պամբոյ հին և կարկատունս ագանէր հանդերձս, և փիլոն նորա հիւսած տերև արմաւոյ, իսկ արդ մեք ունիմք հանդերձս բազմագինս. գնացէք դուք աստի, զի քակեցէք զտեղիս զայս։ Եւ դարձեալ յորժամ գնային եղբարքն 'ի հունձս՝ ասէր ցնոսա. ոչ ինչ տամ ձեզ պատուիրան, զի ոչ պահէք զնոսա։

ՄՈՎՍԷՍ[1] վասն հօրն Մովսիսի սկիւթացւոյ՝ եթէ մինչդեռ հանդերձեալ էր մտանել 'ի վէմն, աշխատեցաւ 'ի ճանապարհին և ասէր առանձինն. զիա՞րդ կարացից մուծանել զջուրն աստ 'ի ներքս։ Եւ եղև նմա ձայն որ ասէր. մուտ և մի ինչ հոգար։ Չոգան առ նա բազմութի՟ն արանց, և ոչ ինչ կայր, բայց միայն սափոր մի ջուր. և արարեալ նմա սակաւիկ մի ոսպնաթան՝ ծախեցաւ ջուրն։ Իսկ ծերն նեղէր, և ընդ մտանելն և ընդ ելանելն աղօթէր առ ա՟ծ. և ահա ամպ անձրևոյ եկն յանդիման վիմին, և այնպէս լցին զամենայն սափորսն և զամենայն ամանս իւրեանց։ Եւ յետ այսորիկ ասեն ցծերն. ասա մեզ զի՞նչ ելանէիր և մտանէիր։ Եւ ասէ ծերն. դատաստան վարէի ընդ ա՟յ և ասէի՝ եթէ դու ածեր զիս այսր, և ահա ոչ ունիմ ջուր զի արբուցեն ծառայքս քո. յաղագս այսորիկ մտանէի և ելանէի աղաչելով զա՟ծ մինչև առաքեաց մեզ ջուր։

ՊԱՏՄԵԱՑ[2] ոմն 'ի ծերոցն վասն հօրն Յոհաննու պարսկի՝ եթէ 'ի բազում առաքինութե՟ն իւրմէ յանմեղութի՟ն անկաւ։ Արդ լինէր սա յԱրաբիա եգիպտացւոց՝ փոխ առեալ երբեմն յեղբօրէ ումեմնէ դահեկան մի, և գնեաց կտաւ զի գործեսցէ։ Եւ եկն եղբայր ոմն աղաչէր զնա և ասէր. շնորհեա ինձ սակաւ մի կտաւ, զի արարից ինձ լիբիտոն։ Եւ խնդութե՟ ետ նմա։ Դարձեալ

[1] Ասէին վասն հօրն Մովսէսի 'ի Սկիտէ՝ եթէ յորժամ գնաց մտանել 'ի վէմն այն, վաստակեցաւ յոյժ 'ի ճանապարհին և ասէր. ես որպէս կարացից բերել զջուր իմ աստ։ Եւ դեռ խորհէր զայս, եկն առ նա ձայն զի ասէր. մուտ յայրդ և մի ինչ հոգասցես։ Եւ եմուտ բնակեցաւ անդ։ Եւ եկին առ նա ծերք ոմանք և ոչ գոյր նոցա ջուր, բայց միայն մի ստամանաւ. և արարեալ ոսպնաթան՝ ծախեաց 'ի նա զջուրն զայն։ Եւ տխրեցաւ ընդ այն ծերն, և մտանէր և ելանէր 'ի տուն և աղօթէր առ ա՟ծ վասն ջրոյ, և ոչ գիտէր թէ զինչ արասցէ. Եւ ահա ամպ մի լի ջրով եկաց 'ի վերայ վիմին և ելից զամանս նորա ջրով։ Ասէին ցնա ծերքն. ասասցես մեզ եթէ վասն էր մտանէիր և ելանէիր 'ի սենեակս։ Իսկ նա ասէ. դատէի ընդ ա՟յ և ասէի՝ տէր, ընդէր բերեր զիս աստ, զի ջուր ոչ գոյ ըմպելոյ այսոցիկ ծառայից քոց. և ետ մեզ տէր ջուր։

[2] Պատմեցին մեզ վասն հօրն Յոհաննու պարսկին՝ եթէ 'ի բազմութենէ շնորհացն ա՟յ որ էին 'ի նմա, կատարեալ պարզամիտ եղև։ Սա բնակէր յԵգիպտոս, և խնդրեաց երբեմն յեղբօրէն 'ի փոխ դահեկան մի և գնեաց կտաւահատ առ 'ի գործս. և եկեալ եղբայր ոմն խնդրեաց 'ի նմանէ հատ կտաւ զի արասցէ հանդերձս, և ետ նմա խնդութե՟. և զի դարձեալ այլ ոմն եկն, ետ և նմա. այնպէս և որքան խնդրէին՝ ետ

10250219

այլ ոմն աղաչէր զնա և ասէր. տուր ինձ սակաւ մի կը-
տաւ, զի արարից ինձ զենջակ: Եւ ետ նմա. նմանապէս
և այլոց բազմաց խնդրեալ՝ ետ զբովանդակն խնդութ̃:
Յետ այսորիկ եկեալ տէր դահեկանին՝ խնդրէր զդա-
հեկանն: Եւ ասէ ցնա ծերն. ես երթամ և բերեմ զնա
քեզ: Եւ վասն զի ոչ ուստեք գոյր տալ, յարուցեալ
գնաց առ հայրն Յակոբ աղաչել զնա զի տացէ զդահե-
կանն, զի առեալ տացէ եղբօրն: Եւ մինչդեռ երթայր,
եգիտ դահեկան 'ի գետնի և ոչ մերձեցաւ 'ի նա, և ա-
ղօթս արարեալ դարձաւ անդրէն 'ի խուցն իւր: Եւ ե-
կեալ դարձեալ եղբօրն տագնապէր զնա վասն դահե-
կանին, և ասէ ցնա. ես հոգամ հաստատութ̃: Եւ
ելեալ ծերոյն եգիտ զդահեկանն դարձեալ 'ի նմին տե-
ղւոջ, և արարեալ աղօթս դարձաւ անդրէն: Եկեալ
միւսանգամ եղբօրն շտապէր զնա: Ասէ ցնա ծերն. այս
անգամ հաստատ բերեմ զդահեկանն: Եւ յարուցեալ
դարձեալ եկն 'ի տեղին, և գտեալ զնա՝ արարեալ ա-
ղօթս առ զդահեկանն, եկն առ հայրն Յակոբ և ասէ
ցնա. մինչդեռ գայի առ քեզ, հայր, գտի զդահեկանս
զայս 'ի ճանապարհին. արդ արա սէր, հայր, և քարո-
զեա 'ի սահմանս՝ եթէ ո՞ կորոյս զդահեկանս. և եթէ
գտցի տէր դորա, տուր զդա: Եւ երթեալ ծերոյն զե-
րիս աւուրս աղաղակեաց, և ոչ ուրեք գտաւ տէր դա-
հեկանին: Յայնժամ ասէ ծերն ցհայրն Յակոբ. եթէ

ամենեցուն մինչև սպառեաց զամենայն: Յետոյ եկն տէր դահեկանին և
ասէ ցնա. հայր, պիտոյ են ինձ դահեկանն իմ, տուր զնա: Ասէ ծերն.
գնա, որդեակ, և ես սպասեալ տամ քեզ. զի ոչ ունէր ինչ, զի հա-
տուցանիցէ նմա զփոխն: Եւ ուղղեցաւ առ հայրն Յակոբ որ էր ա-
ռաջնորդ վանացն՝ խնդրել 'ի նմանէ դահեկան մի զի տացէ եղբօրն.
և մինչդեռ գնայր, ետես դահեկան մի զի անկեալ կայր 'ի վերայ ու-
ղւոյն և ոչ մերձեցաւ 'ի նա, այլ արար աղօթս և դարձաւ 'ի սենեակ
իւր: Եւ ահա եկն դարձեալ եղբայրն և նեղէր զնա խնդրելով 'ի նմա-
նէ զդահեկանն, և նա ասէ. հոգացից ուստեք: Եւ գնաց դարձեալ
առ հայրն Յակոբ. և իբրև գնայր՝ ետես զդահեկանն զի կայր 'ի տե-
ղւոջն այնմիկ. և դարձեալ արար աղօթս և դարձաւ 'ի տուն իւր: Եւ
ահա եղբայրն եկն և դարձեալ Թախանձէր զնա և ասէր. տուր ինձ
զփոխն իմ: Ասէ ցնա. որդեակ բերեմ զնա: Եւ յարուցեալ գնաց
յայն տեղն և եգիտ զդահեկանն, և առեալ տարաւ զնա առ հայրն
Յակոբ և ասէ ցնա. հայր, մինչ գայի առ քեզ, գտի զայս դահեկան
անկեալ 'ի ճանապարհի. արա սէր և հարցանել տացես եղբարցն
գուցէ ոք կորոյս զայս. և եթէ գտցի տէր սորա, տացէ զնա: Գնաց
ծերն և քարոզեաց զերիս աւուրս 'ի սահմանն յայն, և ոչ գտաւ տէր
նորա: Յայնժամ ասէ ցհայրն Յակոբ ծերն. հայր, և վասն զի ոչ գը-

ոչ ոք կորոյս զդա, տուր զդա այսմ անուն եղբօր զի պարտիմ նմա. և կամեցայ զդա առնուլ 'ի քէն սէր, և գտի 'ի ճանապարհի։ Նա զարմացաւ ծերն եթէ զիարդ պարտէր և եգիտ, առժամայն ընգէր ոչ առ և ետ, այլ որպէս թէ ըստ սիրոյ յումեքէ առեալ ետ։ Նա այս էր նորա սքանչելի. եթէ գայր ոք խնդրել ինչ 'ի նմանէ, ոչ եթէ ինքն տայր, այլ ասէր ցեղբայրն՝ երթ քեզէն իսկ առ զինչ պէտք են. և եթէ բերէր ոք դարձեալ, ասէր ցնա՝ եթէ դիր զայդ 'ի տեղւոջ իւրում. ապա եթէ ոչ ինչ բերէր, ոչ ասէր նմա ինչ*։

ԵՐԲԱՅ Մակարիոս որ յԵգիպտոս եկն 'ի սենեակն իւր, եգիտ այր մի որ ունէր ընդ իւր գրաստ և ած զնա 'ի սենեակ հօրն, և թալանեաց ոչխարն, և հայրն յետ բազում լռութեան արձակեաց զնա 'ի բաց և ասէ ցաշխարհականն. ոչ մերձեցաք 'ի դա, տէր ետ որպէս ինքն կամեցաւ, նոյնպէս և եղև. օրհնեալ է տէր 'ի վերայ ամի։

ԾԵՐ' ոմն ասաց՝ եթէ մարդ որ ճաշակէ զքաղցրութիւն անստացուածութեան, ծանր համարի և զհանդերձն զոր զգեցեալն է, և զկուժ ջրոյն, զի միտք նորա յայլ դէմս ժուժկալէ։ Որ զնիւթն ատէ, կարող է ա

տուր տէր սորա որ կորոյսն՝ եթէ կամիս՝ տուր զդա եղբօրն ում պարտական իցեմ. զի վասն այսորիկ գայի առ քեզ, զի խնդրեսցես 'ի քէն գանձեկան հատուցանելոյ զայն։ Զայս իբրև լուաւ հայրն Յակոբ, զարմացաւ եթէ զի պարտական էր և գտաւ՝ վաղվաղակի զիարդ ոչ էառ և տարեալ ետ ցնա։ Արդ այս Յոհան հայրս ունէր և զայս սքանչելի կարգս, զի եթէ ոք խնդրէր ինչ 'ի նմանէ պէտք, ինքն ոչ յառնէր և տայր, այլ ասէր ցնա՝ երթեալ առցես որչափ պիտոյ իցէ քեզ։ Եւ եթէ բերէր ոք ինչ՝ ասէր. գնա որդեակ, դիր անդր 'ի տեղի իւրում։

* Օրինակ մի հին թարգմանութեան այսպէս համառօտէ զպատմութիւնս զայս. Հայրն Յոհան խնդրեաց գանձեկան մի յառնել աղեքսանդրացւոյ, և գնեաց կտաւս և ետ ում պիտոյ էր։ Եւ եկն այրն խնդրել զգանձեկանն, և ասաց. այո՝ վաղիւն տամ, և չոգաւ առ սուրբն Յակոբ մենաւոր խնդրել և տալ։ Եւ 'ի գնալն երկցս անգամ տեսանէր գանձեկան մի և աղօթեալ անցանէր, և պատկառէր 'ի Յակոբայ հայցել։ Եւ ապա 'ի դառնալն էառ զգանձեկանն և տարաւ առ Յակոբ և ասէ. գտի զսա, քարոզեա թերևս ոք ընկէց զսա։ Եւ իբրև ոչ գտաւ նորա տէր, ասէ ցՅակոբ. հայր, կամիս եթէ տանիմ զսա առն որում պարտիմն. և ասաց նմա զամենայն։ Եւ զարմացաւ Յակոբ և օրհնեաց զՔՍ ած զհատուցանողն բարեաց ամենայնի։

1 Ասաց ոմն ծեր՝ եթէ կրօնաւոր որ զփորձ առնու զանընչութեան, նա ատեսցէ և զձորձն իւր զոր զգեցեալ է. և չէ որ ոք կամաւ զաշ

տել և զանձն իւր. եթէ պակասէ քեզ պիտոյք մար-մնոյ՝ մի տառապեսցես մարդոյ տալ զայն, այլ մանաւանդ ընկեա առ ա͞ծ զհոգս քո. զի եթէ զա͞ծ թողուս և խնդրես ՚ի մարդկանէ, ոչ հաւատաս եթէ կարող է ա͞ծ օգնել քեզ:

ՕՒԵՐ ոմն ՚ի ժամ աղօթիցն մեծ շնորհս տեսանէր. եկն զօրավար մի, ետ նմա դահեկանս, և առ ծերն. և իբրև առ, ոչ կարէր տեսանել զսովորական տեսիլն և զարհուրեցաւ: Եւ խնդիր արարեալ խորհրդոցն՝ ոչ ինչ եգիտ պատճառս. ապա աղաչեաց զա͞ծ յայտնել նմա զիրսն: Ասէ ցնա հրեշտակն. որչափ առ քեզ են դահեկանքդ, չես արժանի շնորհս տեսանել, զի մասն ունիս ՚ի չարեաց զօրավարին ըստ չափոյ դահեկանացն. արդ եթէ կամիս՝ դարձո ՚ի զօրավարն, և եթէ կամիս՝ տուր կարօտելոց. պահելն ոչ է գործ կրօնաւորաց և ոչ հաճոյ ա͞յ: Եւ ծերոյն ժողովեալ զեղելոյն պատմեաց նոցա, և յայնմհետէ ոչ առնուին ինչ յաշխարհականացն, այլ ասէին՝ կարօտելոց տուք, և մեք ձեզ աղօթս առնեմք:

ՊԱՏՄԵԱՑ[1] ոմն ՚ի հարանցն վասն ուրումն պարտիզպանի եթէ գործէր, և զոր ինչ շահէր՝ աղքատաց բաշխէր: Յետ այսորիկ ասեն ցնա խորհուրդք իւր. արգել քեզ սակաւ մի լումայս, մի գուցէ ծերասցիս և պիտոյ է քեզ: Եւ ժողովեաց և ելից սափոր մի: Պէտք եղև նմա զի ախտացաւ յոտանէն և ծախեաց զլումայսն բժշկաց և ոչ ինչ օգտեցաւ: Յետոյ գայ հմուտ բժիշկ և ասէ. եթէ ոչ կտրեսցի ոտն քո, ամենայն մարմինդ նեխեսցի: Եւ կամք եղև նմա ՚ի վաղիւ գալ և կտրել զոտն նորա: Եւ ՚ի գիշերին զմտաւ ածեալ և յոգւոց հանեալ

խարհս ոչ առնուցէ և զորս յաշխարհի, նա և զանձն ևս իւր յաղագս պատուիրանին ա͞յ և տեառն մերոյ, նա զիարդ ոչ իցէ հեռացեալ ՚ի խնամոցն ա͞յ և ՚ի կրօնաւորական պատկացն:

1 Ասացին մեզ ծերքն՝ եթէ եղբայր ոմն գործէր պարտէզ և տայր զրանջար իւր զամենայն ակր, և ոչ ինչ բնաւ պահէր. բայց միայն զկերակուր իւր: Իսկ յետոյ անկեալ դեւն ՚ի սիրտ նորա և ասէ. Ժողովեցից սակաւ ինչ կերմաս՝ գուցէ ծերացայց և տկարացայց, և ՚ի պէտս գոյցէ ինձ: Եւ սկսեալ ժողովեաց և ելից աման ինչ լի փողովք: Իբրև զայս արար, դիպեցաւ նմա հիւանդութիւն երկար, և նեխեցան և փտեցան ոտք նորա, և ծախեաց զայն ամենայն կերմաս առ բժիշկս և ոչ ինչ օգտեցաւ: Յետոյ եկն այլ հմուտ բժիշկ և ասէ. եթէ ոչ հատցին ոտք քո ՚ի բաց, նեխեն և ապականեն զամենայն մարմին քո: Եւ պատրաստեցաւ հատանել սրով զոտս իւր: Իսկ ՚ի գիշե-

ելաց և ասէ. յիշեա, տէր, զառաջին աւուրսն իմ և ըզվաստակ։ Եւ եկաց ոմն առ նա և ասէ. ո՞ւր են լուսաքըն։ Եւ ասէ. մեղայ, թողութի՛ արա ինձ այս անգամ։ Եւ մերձեցաւ յոտն նորա, և առժամայն ողջացաւ և յարուցեալ գնաց 'ի գործս իւր։ Եւ եկեալ բժշկին այգուն, ասէն ցնա՝ թէ գիշերայն գնաց 'ի գործս իւր։ Եւ լուեալ բժշկին փառաւորեաց զԱծ։

ԱՍԱՑ հայրն Պամբոյ. այսպէս արժան է լինել ըզգեստ կրօնաւորի, որպէս զի ընկեսցէ զնա 'ի փողոցի երիս աւուրս և ոչ ոք առցէ զնա սակս վատթարութե։

ԱՍԱՑ հայրն Իսիդորէ. եթէ բաղձայցես դու արքայութե երկնից, զինչս արհամարհեա և հետևեա սիրոյն այ. զի ոչ ոք կարող իցէ կեալ առ այծ, որ իցէ որկրամոլ և արծաթասէր։

ՊԱՏՄԵԻՆ՝ վասն ումեմն որոշելոյ՝ թէ գնաց յանապատ և ունէր լեբիտոն միայն և շրջէր զերիս աւուրս։ Եկաց 'ի վերայ վիմի և ետես 'ի ներքոյ նորին խոտ կանաչ, և այր մի զի ճարակէր 'ի նմա իբրև զանասուն։ Էջ զանխլաբար և ըմբռնեաց զնա. նա հարստահարէր զերծանել, քանզի ոչ կարէր առնուլ զհոտ մարդոյ, և

րին յայնմիկ 'ի միտս եկն և յիշեաց զոր ինչ արար, և ապաշխարեաց յոյժ և ողբաց և հառաչեաց և ասէ. յիշեա, տէր, զառաջին իմ գործ, զի աշխատէի և տայի զայն եղբարցն։ Եւ իբրև զայս ասաց, եկաց առնովաւ հրեշտակ այ և ասէ. ո՞ւր իցեն փողքն զոր ժողովեցեր, և ո՞ւր է յոյս նոցա զոր խորհեցար։ Իսկ եղբայրն իմացեալ ասէ. մեղայ, տէր, թող ինձ, և այլ ոչ ես արարից զայն։ Ցայնժամ մերձեցոյց հրեշտակն զձեռս իւր յոտս նորա, և ողջացաւ առժամայն։ Եւ ասէ. մի ևս ժողովեսցես ինչս և մի ապաւինեսցիս 'ի նա։ Եւ եղև աներևոյթ 'ի նմանէ։ Եւ եղբայրն գոհանայր զտեառնէ ուրախութբ, և յարեաւ ընդ առաւօտն գնաց 'ի գործ իւր։ Իսկ իբրև եկն բժիշկն ընդ առաւօտն ըստ ուխտելոյն, և ունէր զհատող սուրն զի հատցէ զոտս նորա, և իբրև ոչ եգիտ զնա՝ եհարց զմերձաւորս նորա և ասէ՝ ո՞ւր իցէ հիւանդն այն։ Եւ նոքա ասեն. առաւօտուն գնաց 'ի գործ իւր 'ի պարտէզն։ Եւ սոսկացեալ բժիշկն գնաց 'ի տեսանել զնա. և ետես զնա զի բրէր զերկիր, և յահի լեալ գոհացաւ զայ որ 'ի վեր քան զյոյս բժշկեաց զնա, և տեղեկացեալ զպատճառ բժշկութեան և հիւանդութեան նորա՝ չինեալ գնաց։

1 Պատմէին վասն ումեմն որոշելոյ՝ եթէ գնաց յանապատն և ունէր լեբիտոն միայն և շրջէր անդ զերիս աւուրս։ Եւ եկաց 'ի վերայ վիմի մի, և ետես 'ի ներքոյ նորին խոտ կանաչ, և այր մի զի ճարակէր 'ի նմանէ իբրև զանասուն։ Էջ զանխլաբար և ըմբռնեաց զնա, և նա հարստահարէր զերծանել, քանզի ոչ կարէր առնուլ հոտ աշխարհի. և զօրացեալ զերծաւ 'ի նմանէ և փախեաւ։ Եւ եղբայրն զհետ նորա հետա-

զօրացեալ զերծաւ 'ի նմանէ և փախեաւ։ Գնաց զկնի եղբայրն, աղաղակէր և ասէր. վասն էր՞ կացցես։ Նա դարձաւ և ասէ. ես վասն էր փախստական լինիմ 'ի քէն։ Յետոյ ընկէց զկերիտանն և մնեալ զհետ նորա։ Յորժամ ետես եթէ եղերծ զհանդերձն, մերձեցաւ առ նա և ասէ. ընկեցեր 'ի քէն զնիւթ աշխարհիս, վասն այսորիկ քեզ մնացի։ Աղաչեաց զնա և ասէ. ասա ինձ բան զի կեցից։ Նա ասէ ցնա. փախիր 'ի մարդկանէ և կեցցես։

մուտ լինէր, և արընթացութե նորա ոչ էր կարող հասանել եղբայրն, և աղաղակէր եղբայրն և ասէր. վասն էր՞ կացցես։ Նա դարձաւ և ասէ. ես վասն էր փախստական լինիմ 'ի քէն։ Իսկ եղբայրն տարակուսեալ՝ 'ի միտս եկեալ ընկէց զծանրութիւն յինքենէ զկերիտանն, և թեթեւացաւ մերկ գոլով ամենևին որպէս և նայն, և մտաւ զհետ նորա։ Իսկ յորժամ նայեցեալ ետես եթէ զերծ զհանդերձն յինքենէ, եկաց և ոչ փախեաւ։ Եւ իբրև եկն եհաս եղբայրն, և ողջունեալ զմիմեանս նստան, ասէ խոստովանողն. վասն այնորիկ փախուցեայ լինէի 'ի քէն, զի զնիւթ աշխարհիս ունէիր, որ կարէ ծանրութեամբ իւր հակել զմիտս զկնի իւր. իսկ յորժամ ընկեցեր զնիւթն զայն 'ի բաց, կացի մնացի քեզ։ Իսկ եղբայրն աղաչեաց զնա և ասէ. ասա ինձ բան զի կեցից։ Եւ նա ասէ ցեղբայրն. ով որդեակ, կամիս կեալ, փախիր 'ի մարդկանէ և կեցցես։ Զայս պատուիրելով և հաստատելով զնա 'ի նոյն՝ յաւրեաւ և հեռացաւ յեղբօրէն։ Իսկ եղբայրն օրհնելով զԱծ և ողբալով դարձաւ և ասէր՝ թէ որպէս յանապատի մոլորեալք 'ի լերինս և 'ի յայրս և ուրացեալք զաշխարհս՝ թեթեւաբեռն մարմնով ալացան առ տէր ած յոյսն իւրեանց, և հասին առ անձկալին և երանելիք եղեն։

Առ օրինակ պարզաբանութեան գործելոյ երկրորդ թարգմանութեան. Պատմեցին մեզ զայս ծերքն վասն միայնակեցի ումեմն՝ եթէ եւ ինքն միայն յանապատի և զգեցեալ էր բաճկոն մի միայն. և իբրև գնաց զերիս աւուրս, ել 'ի վէմ մի և նստաւ 'ի վերայ նորա։ Եւ տեսանէր առաջի վիմին խոտ վայր, և մարդ ումն որ արածէր զայն կանաչ իբրև զվայրի որս ինչ։ Եւ իջեալ 'ի վիմէն եկն գաղտ և կալաւ զարօտականն զայն, և էր նա մերկ բնաւ. իսկ նա ոչ կարաց կրել զհոտ մարդոյ, զերծաւ 'ի ձեռաց ծերոյն և փախեաւ 'ի նմանէ։ Իսկ ծերն գնայր զկնի նորա և ասէր. աղաչեմ զքեզ, մի փախչիր յինէն վասն սիրոյն այ։ Իբրև լուաւ զայս, դարձաւ և ասէ. ես, եղբայր, վասն սիրոյն այ փախչիմ 'ի քէն։ Յայնժամ մերկացեալ ծերն զբաճկոն իւր ընկէց 'ի բաց, և մերկ գնայր զկնի արօտականին։ Իբրև ետես փախստականն եթէ մերկացաւ որ վարէրն զնա, կանգնեցաւ և ընկալաւ և համբուրեաց զնա և ասէ. ահա իբրև ընկեցեր 'ի քէն զնիւթ երկրաւոր, և ոչ այլ փախեայ 'ի քէն։ Եւ դու, որդեակ, փախիր 'ի մարդկանէ և լռեա, և ընկեա 'ի քէն զնիւթ երկրաւոր և կեցցես։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

Ասէին վասն հօրն Մղաթոնի՝ եթէ զբազում աւուրս չլինէր սենեակ ընդ աշակերտս իւր. և իբրև կատարեցին զտունն և կամէր նստել, ետես յայնմ աւուր տեսիլ ինչ՝ զի էր գործ ինչ վնասու, և ասէ ցաշակերտսն իւր. արիք գնասցուք աստի։ Իսկ նոքա տրտմեցան յոյժ և ասեն. եթէ կամէր գնալ աստի, մեք ընդէ՞ր աշխատեցաք սուտ և շինեցաք զդա. գայթակղին ոմանք 'ի մեզ և ասեն՝ եթէ դարձեալ գնացին անդադարելիքն այնոքիկ։ Իբրև ետես ծերն զնոսա տրտմեալ, ասէ ցնոսա. զի թէպէտ և ոմանք գայթակղին 'ի մեզ, այլ ոմանք շինին և ասեն՝ երանի է սոցա, զի վասն ա̃յ շրջին և զատին ամենայն արհամարհեն. եթէ դուք, որդեակք, ոչ գայք, ես գնալոց եմ։ Եւ գնացին զկնի նորա։ Եւ ուր և շրջէր նա, այլ ոչ ինչ բառնայր ընդ ինքն, բայց մի ձևիչ արմաւոյ ունէր։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եկն առ հայրն Մղաթոն և կայր ընդ նմա. և իբրև երթային 'ի ճանապարհն, եգիտ եղբայրն փոքր մի բորակ, և առեալ զայն տարաւ առ նա։ Ասէ ծերն. ուստի՞ է այս։ Պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. 'ի ճանապարհի գտի զսա, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ընդ Մղաթոնի եկեալ ես բնակել, զոր ոչ եդեալ է քո՝ զայն մի առցես։ Եւ առաքեաց դնել զնա 'ի տեղի իւր։

ԱՍԷԻՆ և վասն հօրն Գելասիոյ՝ եթէ 'ի մանկութե̃ իւրմէ անինչք և միայն ընթանայր. իսկ էին և այլք բազումք յայնժամ անդ որք զնոյն առաքինութի̃ ստանային, յորս էր ծեր ոմն սքանչելի և բնաւ անինչք, որ 'ի միում դատարկ այրի եկաց զամենայն աւուրս կենաց իւրոց։ Սնէր և աշակերտ իւր, այլ ոչ ստացաւ երկուս հան-

դերձս երբեք, և ոչ երբեք հոգաց վասն վաղուին՝ ոչ ինքն և ոչ աշակերտքն իւր։ Իսկ յորժամ հրաման եղեւ 'ի տեսլեանն հայրն Գելասի չլինել զվանսն, բերէին նմա 'ի գեղջից զպէտսն. և ստացաւ 'ի սպասաւորութիւն վանիցն յաւանակս և եզինս և ինչս բազումս, մինչ զի և հօրն Պախումեոսի եւս ետ մինչ չլինէր և նա վանս։ Ասէ ցնա վերոյասացեալ ծերն իբրև տեսանէր զայն՝ եթէ երկնչիմ, հայր Գելասի, մի՛ գուցէ կապեսցին միտք քո 'ի ստանալ ագարակս և գիւղս 'ի պէտս վանից քոց։ Ասէ ցնա հայրն Գելասի. եթէ կապեսցին միտք քո ընդ այդ հերուն որով կարես դու, այնպէս ոչ կապեսցին միտք Գելասի առ ինչս։

ԱՍԵՆ վասն հօրն Գէորգէոսի միայնակեցի՝ եթէ երեսուն ամ մերկ բնաւ և միայն շրջէր յանապատս։

ԱՍԱՑ հայրն Եւպրեպիոս՝ եթէ ամենայն նիւթ մարմնոյ 'ի վայր քարշէ և ձգէ. և որ ոք սիրէ զերկիր, սիրէ նա և զնիւթ նորա. իսկ որ ոչ սիրէ զնիւթ սորա, եթէ դիպեսցի պէտս ինչ պակասել 'ի հոգոց նոցուն՝ եւս ուրախ լինիցին յոյժ ընդ ազատիլն 'ի նոցանէ։

ԱՍԱՑ հայրն Իսիդորէ. դժուար և յանդուգն իցէ սէր ընչից, որ և զյագումն ամենևին ոչ գիտէ, և 'ի վերայ յետին չարութեան կացուցանէ զհոգին, և զի պարտ է յառաջագոյն փախչել 'ի նմանէ. զի եթէ բնակի 'ի քեզ, յաղթէ և կորուսանէ զքեզ։

ԱՍԵՆ և վասն հօրն Յուլիանէի՝ եթէ զամս եօթանասուն եկաց յայրի միոջ փոքու և ոչ բնաւ ստացաւ ինչ 'ի պիտոյից աշխարհիս, բայց միայն փիլոն մազեայ հնացեալ և հասիր և թաս մի փայտեղէն։

ԱՍԱՑ հայրն Կասիանէ՝ եթէ իշխան ոմն եղև կրօնաւոր և զամենայն ինչս իւր բաժանեաց աղքատաց և կալաւ սակաւ ինչ 'ի պէտս իւր, և ոչ կամեցաւ առնուլ յանձն զկատարեալ հնազանդութիւն և զխոնարհութիւն և զանընչութիւն և զմիաբանութիւն մինչև ոչ ունել առանձին և ոչ ասեղն մի։ Որ սա գրեաց մեծն Բասիլիոս այսպէս՝ եթէ զիշխանութիւն քո կորուսեր, և զմիանձնութիւն ոչ գտեր։

ԳՆԱՑԵԱԼ երբեմն եղբարք առ հայրն Մակարի 'ի Սկիտէ և ոչ ինչ գտին 'ի տուն նորա, բայց միայն ջուր հոտեալ և ասեն ցնա. եկ ընդ մեզ, հայր, և տարցուք

զքեզ 'ի գիւղ, զի հանգիցես սակաւ մի։ Ասէ ցնոսա ծերն. գիտէք զփուռն հացանոցի այսոյ ումեմն 'ի գիւղն յայն։ Ասեն ցնա. այո։ Ասէ ցնոսա ծերն. գիտեմ և ես. և յորժամ կամիցիմ գալ, ես եկից, դուք առաջնորդ ինձ ոչ պիտոյ էք։

ԱՍԷԻՆ և վասն հօրն Սեգեթոնի. եթէ ելանէր 'ի սենեկէն և թէ կամէր գնալ այլուր, ոչ դառնայր փակել զդուռն տանն, և զի ոչ ինչ ընաւ ունէր 'ի նիւթոյ երկրի 'ի նմա, բայց միայն ձեւիչ և տերև արմաւոյ։

ԵՀԱՐՑ ոմն ծեր ցհայրն և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի վշտանամ ես 'ի վաճառել զձեռագործ իմ։ Ասէ ցնա հայրն. և ամենայն հարքն վաճառէին զձեռագործ, և այս ոչ է վնաս հոգւոյ. այլ դու մի անգամ դիր զգինն և պակասաբար, և զոր ինչ տացէ ոք՝ առանց դիմաքանութեան առցես և ոչ վշտասցիս, այլ հանգիցես։ Ասէ եղբայրն. և եթէ ունիցիմ այլուստ զպէտս իմ, պա՞րտ է զի թողից 'ի բաց զգործելն։ Ասէ ցնա ծերն. զձեռագործ մի թողցես ընաւ, այլ գործեա առանց չփոթելոյ։

ԱՍԷԻՆ և վասն հօրն Սիլուանէսի՝ եթէ աշակերտք նորա առանց հրամանի նորին քակեալ զցանկ պարտիզին և արտաքոյ եդեալ աճեցուցին զնա։ Իբրև գիտաց ծերն, եբարձ զմախաղ իւր և ել առ նոսա և ասէ ցնոսա. աղօթեցէք վասն իմ, եղբարք. և սկսաւ գնալ։ Իսկ նոքա մինչ տեսին զնա այնպէս, անկան առաջի նորա և ասեն. զի՞նչ իցէ, հայր, ասա մեզ։ Ասէ ծերն. ոչ դարձայց յետս և ոչ կացից աստ, եթէ ոչ քակիցէք դուք զցանկ պարտիզին այնմիկ և դիցէք յառաջին իւր տեղին։ Եւ նոքա արարին առժամայն այնպէս։

ԱՍԷ հայրն Սիլուանէս. ես ծառայեմ տեառն իմոյ, և տէր իմ պատուիրեաց և ասէ ինձ՝ դու աշխատեաց 'ի գործս իմ, և ես կերակրեմ զքեզ, և դու մի խնդրեսցես յաւելքէ. արդ եթէ գործեմ ես՝ ուտեմ զվարձս իմ, և եթէ ոչ գործեմ՝ ուտեմ զսէր այլոց։

ԵՀԱՐՑ ոմն եղբայր ցհայրն Սրապիոն և ասէ ցնա. հայր, ասա ինձ բան խրատու։ Ասէ ցնա ծերն. զի՞նչ ասացից քեզ, եղբայր, զի առեալ է քո զորբոց և զայրեաց ինչս, և լցեալ ես զպատուհան քո։ Վասն զի ետես զպատուհան նորա զի էին 'ի նա գիրք։

ԵՀԱՐՑ ոմն ցհայրն Սինկղետիկէ՝ եթէ բարւո՞ք իցէ

բնաւ անստացուածս լինել։ Եւ նա ասէ. կատարեալ բարի է անընչութիւն նոցին որք կարողք իցեն, զի որք՝ առնեն զայդ՝ վիշտս մարմնոյ կրեն, այլ հոգիք նոցա հանգիցեն յայժ։ Եւ զոր օրինակ զօրեղ հանդերձ անկասկած լուանայցի բախելով ոտամբ՝ շրջելով քարշելով և քամելով, և ոչ պատառի, այսպէս է և անինչք անձն՝ 'ի գալ 'ի վերայ բազում փորձութեանց առաւել ամրանայցէ։

Ասաց հայրն Օղիլէ քահանայն Տամիաթայ՝ եթէ որք եօթն իշխանք սինկղիտիկոսք հռոմայեցիք նախանձեալ հօրն Արսենիոսի և եկեալ միանձնացան յանապատին Սկիտոյ. որք յայնպիսի խոնարհութիւն և յաղքատութիւն եկուն զանձինս, մինչև անօթ նոցին էր խեց կրեայից, և ասէին. գուցէ տեսցէ տէր զաշխատութիւն զայս և թողցէ զմեղս մեր։

Եղբայր ոմն կամեցաւ կրօնաւոր լինել, և գնաց առ ծերն և ասաց նմա զայն։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ կարես։ Իսկ նա ասէ. կարող եմ։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ կամիս կրօնաւոր լինել, երթ ցրուեա զինչս քո, և եկեալ նըստցիս 'ի սենեկի քո։ Գնաց եղբայրն և բաշխեաց զամենայն ինչս իւր աղքատաց, բայց միայն եթող 'ի պէտս իւր դահեկանս հարիւր և այսպէս եկն առ ծերն։ Ասէ ցնա ծերն. գնացեալ նստցիս 'ի սենեակն յայն։ Եւ նա նստաւ անդ։ Եւ զկնի աւուրց ինչ ասեն ցնա խորհուրդքըն՝ եթէ հնացեալ է դուռն խցիդ, նորոգեսցես զդա։ Եւ եկեալ պատմեաց զայն ծերոյն՝ եթէ խորհուրդք իմ նեղեն զիս նորոգել զդուռն խցին։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ ասացի քեզ թէ ցրուեա զինչս քո. արդ զմնացեալն զայն ևս բաշխեա։ Եւ արար եղբայրն զհրամայեալն, բայց ևս մնացոյց անտի դահեկանս տասն։ Եւ անցեալ ինչ, դարձեալ ասեն ցնա խորհուրդքն. ձեղուն սենեկիս հին և փտեալ են, և պարտ է քեզ շինել զդա։ Եւ գնաց և պատմեաց և զայս ծերոյն։ Ասէ ցնա ծերն. ունիս այլ ևս ոսկի, գնացեալ ցրուեսցես զնա ևս, զի հանգիցես։ Եւ նա գնացեալ ցրուեաց զտասն զայն դինար, և եկեալ առ ծերն ասէ. հրաժարեցի յամենայնէ, հայր, ըստ բանի քո։ Ասէ ցնա ծերն. բարւոք արարեր, արդ գնա նիստ 'ի սենեկին քո։ Եւ նա գնացեալ նստաւ անդ և եկաց 'ի լռութեան զկեանս իւր։

ՄԱՆՈՒԿ ոմն խորհէր ելանել յաշխարհէ և միանձնանալ, և բազում անգամ ել զի գնասցէ 'ի վանս, և արգելոյր զնա խորհուրդ իւր, զի էր մեծատուն յոյժ: Ի միում աւուր եղև զի գնալ կամէր, և շուրջ պատեալ զնովաւ դէք և խորհուրդք իւր՝ ամենայն հնարիւք իւրեանց ջանային յետս դարձուցանել զնա: Իբրև ետես զանձն յաղթեալ 'ի նոցանէ, յայնժամ մերկացեալ զհանդերձս իւր 'ի մարմնոյն 'ի բաց ընկէց յիւրմէ, և բնաւէն մերկ գնաց 'ի վանսն: Իսկ հօր վանիցն յայտնեաց տէր և ասէ. արի փութով և ընդունեա 'ի ներքս զճգնազգեացն իմ: Եւ յարեաւ ծերն և ել ընդդէմ նորա. և իբրև լուաւ զայն ամենայն հայրն յեղզօրէն, զարմացաւ և զգեցոյց նմա զտեսակ կրօնաւորի: Եւ որք գային և ասէին ծերոյն զխորհուրդս իւրեանց, ամենայնի ինքն առնէր պատասխանի. իսկ որ զելն յաշխարհէ հարցանէր զնա, ասէր ծերն՝ ընդ այն եղբայրն հարցջիս, և նա ուսուսցէ քեզ զօրինակ ելլոյն յաշխարհէ:

ԱՂԱՉԷՐ եղբայր ոմն մեծատուն զծերն առնուլ ինչս 'ի նմանէ 'ի պէտս իւր: Եւ ծերն ասէ. ոչ եմ կարօտ ես ընչից, բաւական են ինձ ձեռք իմ և գործ նորա: Իսկ մարդն այն աղաչէր և ասէր սակաւ ինչ առնուլ 'ի պէտս իւր: Ասէ ծերն. կրկին ամօթ է ինձ այդ, եղբայր, մի՝ զի առից զոր ոչ իմ իցէ, և երկրորդ՝ զի յօտարի իրս բարեգործեցից և փքացայց: Եւ ոչ եառ 'ի նմանէ և ոչ ինչ, մինչև զարմանալ մեծատունն այն՝ տեսանելով զնորա աստուծով զօրացեալ և անկարօտ ընչից ամենայնի:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զծերն իւր և ասէ. կամիս, հայր, զի պահեցից ինձ երկուս դահեկանս վասն տկարութեան մարմնոյ: Ասէ ցնա ծերն. ոչ բարւոք է պահել զաւելի պիտոյն. զի թէ պահեսցես երկուս դահեկանս, յոյս քո 'ի նոսա լինիցի, և այլ ևս տէր ոչ հոգասցէ վասն քո. այլ զամենայն յոյս մեր 'ի տէր դիցուք, և նա կերակրեսցէ զմեզ:

ՊԱՏՄԵՑԻՆ մեզ հարքն՝ եթէ էր ոմն ծեր մեծի շնորհաց արժանացեալ յաստուծոյ, և ել անուն նորա ընդ ամենայն երկիրն վասն առաքինութեան իւրոյ և մեծի քաղաքավարութեան: Եւ լուեալ թագաւորն զանուն նորա, կոչեաց զնա առ ինքն օրհնիլ 'ի նմանէ, և տա-

րեալ անդ կացոյց զնա առ իւր բազում աւուրս, և խօսեցաւ ընդ նմա բազումս ինչ և օգտեցաւ յոյժ, և ետ նմա ոսկի բազում և արձակեաց զնա։ Իսկ ծերն առեալ զայն և գնաց 'ի տեղի իւր, և սկսաւ շինել գիւղս և գնել այլ ևս լաւագոյն ինչ և մեծացաւ յոյժ։ Յետ այսորիկ բերին առ նա դիւահար մի, որպէս զի բժըշկեսցէ՝ հանելով զդեւն ըստ սովորութեան առաջնոյ։ Ասէ ծերն ցդեւն. ել դու 'ի ստեղծուածոյդ այ̃։ Ասէ ցնա դեւն. այլ ոչ ևս լսեմ քեզ։ Ասէ ցնա ծերն. և ընդէ՞ր ոչ լսես։ Ասէ դեւն. վասն այնորիկ զի եղեր դու իբրև զմի 'ի մէնջ, և թողեր դու զյիշատակն այ̃ և ետուր զանձն քո հոգոց կենցաղոյս այսորիկ, վասն այն ոչ լսեմ քեզ և ոչ ելանեմ աստի։ Եւ ոչ կարաց հանել զդեւն. զի ընչաւոր կրօնաւոր ճշմարտիւ իբրև զմի յատելեացն այ̃ է. և ոչ լսէ նմա տէր, այլ դարձուցանէ զերեսս իւր 'ի նմանէ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եգիտ փայտ 'ի ճանապարհին որ անկեալ էր յուղտուց բարձելոց, և եբեր զայն 'ի սենեակն։ Ասէ ցնա ծերն իւր. ուստի՞ բերեր զայդ։ Ասէ եղբայրն. գտայ, հայր, 'ի ճանապարհին։ Ասէ ծերն. թէ և 'ի հողմոց խորտակեալ գտեր, դիցես զնա 'ի տեղի իւր։ Եւ տարեալ եդ ուստի առեալ էր զնա։ Այսպիսի է կրօնաւորական զգուշութիւն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ճգնաւոր յոյժ պատերազմեալ եղև յարծաթսիրութէ̃։ Նա ստացաւ 'ի ձեռագործէ իւրմէ դահեկան մի և ապա արար զնա հինգ, և վաղվաղակի անկաւ 'ի հիւանդութի̃ և նեխեցան ոտք նորա, և սկըսաւ բերել զդեղս և ծախեաց զդահեկանսն զայնոսիկ և ոչ ինչ օգտեցաւ 'ի դեղոցն։ Եւ իբրև ծանրացաւ ցաւն, ասացին բժիշկքն հատանել զոտս նորա։ Իսկ նա զղջացաւ յոյժ և ելաց հառաչմամբ առ ա̃ծ, և 'ի գիշերին յայնմիկ ողբայր յոյժ՝ զի կամէր առաւօտուն հատանել զոտս նորա։ Յայնժամ եկաց 'ի վերայ նորա հրեշտակ տեառն և մերձեցոյց զձեռն իւր 'ի շարաւ ոտիցն և քամեաց զնա և ասէ ցնա. արդ զի՞նչ ասես, կամիս զի ունիցիս հինգ դահեկանս և 'ի բաց տալ զոտս քո, եթէ կամիս զոտս քո և ատել զդահեկանն։ Իսկ եղբայրն 'ի յամօթոյն ոչ գիտէր զինչ տացէ պատասխանի, զի գիտաց եթէ վասն ժողովելոյ ինչս 'ի բաց

Թողեալ էր 'ի խնամոցն այ։ Իսկ հրեշտակ տեառն առժամայն բժշկեաց զնա, և ինքն անյայտ եղև։ Իբրև այդ եղև, եկն բժիշկն հատանել զոտս նորա, և ետես զնա առողջացեալ՝ զարմացաւ յոյժ սքանչացեալ, և լուեալ 'ի նմանէ զպատճառն՝ հաւատաց 'ի Քն և եղև քրիստոնեայ բժիշկն այն, զի նախ կռապաշտ էր։ Իսկ եղբայրն այն խրատեալ 'ի խնամոցն այ, եղև այր ընտիր վերջին աղքատութբ զարդարեալ։

10250219

10250219